Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI
HIEROSOLYMITANI
SACERDOTIS
Opera quæ exstant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina EDITIO *Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscriptorum Codicum collatione castigatior facta est.*

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

Apud Petrum Aubertum.

M. DC. XXXIV.

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENVM,

ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALA-

tinatus hæredi, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

FLAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: námque primùm tota operis πραγματεία de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio, & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd nõ ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu ęquè promptus, ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ

C.debeo,ob manuſcriptorum tuę electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^ Marquardus Freherus Tuæ C.Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt quam primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII.annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T.C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C.T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppedita uit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T.C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſſimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IO-

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap 9.

Ὁ ΙΩΣΗΠΟΣ ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ὁ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ξυμφορῶν ἐξ ἀνάγκης, μᾶλλόν γε ὡς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἰουδαίων. ὑφ' ὧν μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ ῥωμαίοις γέγονεν αὐτὸς ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν αἱρεθέσει αὐτοκράτορος τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς δὲ ἀπαραδιάτους αὐτοῦ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔστι δὲ καὶ ὑφ' ἡμῶν ἰουδαϊκῆ ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατέθειται συγγράμμασι. τελῶ δ' ἰσοδείαν τῷ κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ καὶ οὐ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῶν φωνῇ ὑφηρμηνεῦσαι αὐτὸς ἑαυτοῦ μάρτυρες ἀξιόπιστος γε ὢν ὑφ' ἡμῶν τὰ λοιπὰ πίστεως ὀφείλων. ἕτερα δ' αὐτοῦ φέρεται ἀπολογίας ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ ἀπορρήσεις πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων τηνικάδε συνταξάντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ ἐμβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἐπειρήθησαν. Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο ἐκ μέρους ἀπολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ περὶ αὐτοκράτορος λοίσιμον, ὃ πρὸς μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. ὑπὲρ τῶν ἀγώνας τε ἐν τοῖς ὕστερον καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ δὲ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας αἱρισαμένων ἐθεμένων προέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας ὑπεσημήνατο ὁ αὐτὸς, ὡς αὐτοπρομόνος ἐν τέτταρσι συγγράψαι βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας περὶ ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τε καὶ οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ὅσα τε κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεστι ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀπολογίαν ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus non solùm apud gentẽ suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorũ illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tũ statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerẽtur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiã item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cõuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est. hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mũdi vsque ad decimum quartũ annum Domitiani Cæsaris, & duos κατὰ ἀπίωνος, aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium; contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, diruta Hierosolyma. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera susciplunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, crucì eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerarunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδά τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ὀλιγοδοξότατος γεγόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὰ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Giscbalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου ἰουδαϊκὴ τὰ πρὸς ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥπτε τῆς Ἱεροσολύμων ὅτι τέλει τῶν λόγων ἅλωσις, καὶ ἡ περὶ μασάδας πολίχνης. πρὸ δὲ τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτὸ τὸ συντάγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαροὺς ἔστι φράσαι, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐχερείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῶναι. πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ὀλίγαις, κἂν ὅλη τἀναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιός καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς ἦν, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ὠδαγῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐλεῖναι πάθος, καὶ πραῦναι δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTHORES QVORVM POTISSIMVM

testimonio partim comprobato, partim confutato Iosephus historiæ suæ fidem facit.

Acusilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon histo.
Demetrius Phalereus
Dius histo.
Ephorus
Estius
Euhemerus
Eupolemus.
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Hesiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus.
Isidorus.
T. Liuius
Lysimachus.
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus.
Nicolaus Damascenus.
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras.
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theopraſtus
Thucydides
Timæus.
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ
ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τῶν αἰτίαν τ᾽ συγγραφῆς, καὶ τ᾽ σκοπὸν αὐτῆς ἀφεκέχορ. Κεφ. α
Τίς ἡ τῶ κόσμω σύςασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν ςοιχείων. Κεφ. β
Περὶ ἡλίους ἀδάμου καὶ τῶν αὐτὸ δέκα ἡλικιῶν τῶν μέχρι τῆ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὅν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατώκησεν ἐν τῷ σεν-
ναὰρ πεδίω. Κεφ. δ
Περὶ τῆ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ νώχυ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπώκησαν. Κεφ. ς
Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαςον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἄβραμος ὁ προτερος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τ᾽ χαλδαίων γῆς, κατῴκει τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ
ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οπ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, & ἀλαζόνας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέςρε-
ψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν ἀλαθοερὰ, ἀσεβείων αὐτοῖς ὑπερατευσάντων. Κεφ. ι
Ως ἄβραμος ὑπὲ τοὺς ἀσεβεῖς ὑπερατεύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ
τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατερρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ᾽ οἷς ἠμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλυ τῦ ἀβράμου παιδὸς, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκυ, ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάῤῥας τῦ ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέςρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαυτούρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ξωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγένηθη. Κεφ. ις
Περὶ τ᾽ ἀβράμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσάκυ υἱῶν, ἡσαύ τε καὶ ἰακώβυ & γενέσεως αὐτῶν καὶ ἀνατροφῆς. Κεφ. ιη
Ιακώβυ φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἴσακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἕβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM
Iudaicarum libro continentur.

Proœmium causam scriptionis & scopum eius complectens. CAP. I.
Mundi creatio & Elementorum dispositio. CAP. II.
De posteritate Adami & decem ætatibus vsque ad diluuium. CAP. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia seruatus habitarit in campo Sennaar. CAP. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. CAP. V.
Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint. CAP. VI.
Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint. CAP. VII.
Quomodo Abrahamus generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Cha-
nanæam, quæ nunc Iudæa dicitur. CAP. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro
vnde venerat est reuersus. CAP. IX.
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta. CAP. X.
Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.
CAP. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus. CAP. XII.
De Ismaële Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus. CAP. XIII.
De Isaco legitimo Abrahami filio. CAP. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. CAP. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. CAP. XVI.
De obitu Abrahami. CAP. XVII.
De Isaci filiis Esauo & Iacobo, & natiuitate eorum. CAP. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo. CAP. XIX.
Mors Isaci & sepultura in Hebrone. CAP. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS.

Περὶ μὲν τῆς αἰτίας δι' ἣν συγγεγραφῆς ἢ τὸν σκοπὸν αὐτῆς δεδήλωκε.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἐμοὶ μίαν μὲν τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς σπουδῆς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείονα ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ὅπως ἐπιδείκνυνται λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἐπρόμενοι δόξαν, ὅλοι τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν εἰδέναι τοῖς φέρουσι, δι' ὧν τὴν ἀναγραφὴν ἐποιήσαντο, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ τὴν δαπάνην ὑπέμειναν. εἰσὶν δ' οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς ἡ τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλῶσαι. πολλοῖς δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, προὔτρεψεν τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καμοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γεγόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρᾳ παθὼν ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθαι, δέει τοῖς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένοις τὴν ἀλήθειαν. ταύτην γὰρ τὴν ἐνεστῶσαν ἐπεκείσθην πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκροάσεως. μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι,

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & scopum eius complectens.

CAPVT I.

A *VI ad scribendas historias se conferunt, non vnam neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures, eásque multum inter se differentes. quidam enim ostentandæ eloquentiæ causa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, qui res insignes cognitúque dignas in obscuro latere non* C *ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter quosdam qui scriptis suis veritatem deprauarunt. Præsens* D *vero opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm historiam de bello scriberem, de-*

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatẽ cæteráſque virtutes instituti, quibus bellis per tot ſecula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritia cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negociis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet, inconcuſſumq́ virtutis ſtudiũ perpetuò retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cùm me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignaniam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumq́ reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quod Ptolemæus ſecundus eius nominis rex, totus diſciplinis colligendiſq́ libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiúſque inſtituta, & viuendi formam præſcriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatẽ: & hodie quoque regis illius multos perſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturã occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant. Sunt autẽ innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum hiſtoriã in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuerſum autẽ ex huius potiſſimùm hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas trãſgredi verentur, omnia proſperè ſuccedũt ſupra quàm credi poſſit, & felicitas illis præmiũ à Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinũt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent,

A πίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, & πίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς ἀσέβειαν & τ' ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τ' τελευταῖον ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἐμοὶ ἡ τῆδε τ λόγου προβολή, καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρήσας τ ἰδίαις ἀπὸ ἀρχαίας ἐξ τῶν τέλει τὴν γραφὴν συνεμέξησα. χρόνῳ δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ἐγχειρημάτων, B ἔνιόν μοι & μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ἑρμηνείαν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἐμοὶ καὶ ξένην διαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ ἰσοτιμίας ἐπ' αὐτὴν με προὔτρεπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, διαφερόντως δ' χάρων ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲ αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι ἐξ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμαστὴν φύσεως ὑπόθεσιν ἐνεγκάμενος ἐμοὶ & προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταθέτου. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖν, καὶ ἐμαυτ ἀμφισβητούμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ τῇ περὶ τὰ κάλλιστα χάρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι παρεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡ παρέργως, πρέπει τ ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τ τοιούτων ἤθελον, & περὶ τ Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δῆ- C λον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς πρὸς παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, & τ' κατ' αὐτὸν διάταξιν τ πολιτείας εἰς τ Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δ τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ὑδενὸς ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρ τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀποσαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως ἀντειπὼν ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν φεῖν τῶν καλῶν ἀπόῤῥητον. καίτοι δὴ πρέπειν ἐνόμισα, D τὸ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δ βασιλεῖ πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶ φιλομαθεῖς. ἐδὲ γὰ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τὸ νόμιμα παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἐξήγησιν πρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρειαν. μυεῖα δ' ὄξὶ δηλέμυα ἀγάλματι ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσοτίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ πανταῖα μὲν εἰσὶ πλάνοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ σύνολον οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἰσοτίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ ὑλιμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθούμενα πέρα τ πίστεως, καὶ γέρας ὑδαμοῦ μονία φέρει παρὰ θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἄπος ὦσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, ξέσεται δ' εἰς συμφορὰς ἀηκέστους ὁπότ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν ἀποδάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τῷ γνώμῃ θεῷ προσανέχειν, τ δοκιμάζειν τὸν ἡ-

bent,

μένεσιν νομοθετῆσαι, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτὸς κατέ-
νόησεν, καὶ τῇ δυνάμει χρησάμενος ἀεὶ τὰς πράξεις
αὐτοπρεπεῖς ἐνέμεινεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτὸν φυλάξας
λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀρχαίου μυθολογίας, καίτοί
γε ὅσον ὅλου μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλοὺς ἔ-
χων ἀδείαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ
ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος καθ' αὐτῶν οἱ
ποιηταὶ τὰς θεογονίας τῶν θεῶν, μήτε τοῖς ἀνθρώποις
πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν
οὖν ἀκριβῆ περὶ ἑκάστων πραγμάτων ὁ λόγος
αὐτὸς αὐτοῦ οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἅπασι ποιή-
σειν τὸν προαιρέσεως ἐπαγγελλόμενον, ἐὰν μηδὲν προσθεὶς
ἢ ἀφελὼν τυγχάνω. ἐπειδὴ δὲ πάντα μοι δοκεῖ τὰ τῆς
νομοθέτου σοφίας ἡμῖν αἴτιον Μωϋσέως ἀναλαβεῖν
ἐγχείρημα πρὸ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τὰ
ἀναγινωσκόμενα διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
ρὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τὸ-
σοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν· χρεὼν οὖν ὅτι πάν-
των ἐκεῖνον ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τοῦτ' ἐαυτῷ
μέλλοντι βίον οἰκονομίσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις
νομοθετῶν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τῶν
ἔργων τὴν ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον, ὕστε πρὸς
τὸ ἔκγονον τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν
τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. ὕστε γὰρ αὐτοῦ τινὰ
αἴρεσθαι νοῦν ἀγαθὸν τὸν νομοθέτην ἀπολειπομένῳ τῆς θεοῦ, ὕστε τῶν χρησομένων εἰς ἀ-
ρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ
πρὸ παντὸς ἕτερα διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ
τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν τὰ πάντα ἐπιβλέπτων, τοῖς
μὲν ἑπομένοις αὐτοῦ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις συμβάλλει συμ-
φοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσας βουληθεὶς τὸ παίδευμα
τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐκ δὲ
συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρ-
ξατο τοῖς ἄλλοις ἁπλουστέρως. ἀλλ' ὅτι τὸν
θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου καθασκευὴν τὰς γνώμας
αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔρ-
γων τὸ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τὴν
εὐσέβειαν ἔφερεν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάν-
τα ἔπειθεν. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις
ἐπακολουθήσαντες, τὴν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων
εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν ἀρχαίαν μετέθεσαν, καὶ
πολλὴν ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.
ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραφνῆ καθαρὰν τὴν
ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφήνας, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς
μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πᾶσι δύνατα ἀπαραπλή-
σια νόμασεν. πρὸς ταύτην δὲ τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖ-
σθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγινωσκόμενος παρακαλῶ.
φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, οὐδὲν ὅτε ἄλογον
αὐτοῖς, ὅτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν
φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων
φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν θέσιν. τὰ μὲν, ἀφ' ἑτοιμό-
του τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δὲ, ἀλληγορουμένως μὴ σκο-
ποῦσι. ὅσα δὲ ἐξ οὐδενείας λόγους σωφέρειν, ταῦ-
τα ῥητοῖς ἐμφανίζοντο. τοῖς μύθοις βουλομένοις καὶ
τὰς ἀρχὰς ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γέγονεν αἰτία τοῦ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, consideravit, & virtuti eius cōuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tēporis, rerūque vetustatē attinet, impunè poterat qualibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cū ad tot retro secula etiā poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedū mortaliū leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quaque ordine docebit, ita vt nos facturos summus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat quî factū sit, vt quum operis inscriptio res gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariū existimauit, vel vitam suā rectè disposituro, vel aliis leges posituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiū illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquā bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentū ad virtutē auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaq; cōtineatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitā donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cōuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solēt: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimū Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trāstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnū incitamentum ad malicię addiderunt. at noster legislator posteaquā puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quēmque adniti oportere, vt in partē eius aliquam peruenire possit: in eosq; qui neque sapiunt hæc, neque credūt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hanc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdū, vel Dei magnificentiæ indignum esse videbitur. omnia enim summa cōcinnitate iuxta vniuersi naturā sunt dispositā, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim dēcētissimis allegoriis cōuestita: partim etiā diserte expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, premissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἐὰν ἐγὼ νεῦν ὑφβαλοῦμαι θεῷ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτην γράψαι τὴν θεωρίαν. τρέψομαι δὲ ἤδη ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν τῶν θεωμάτων, μηδεὶς θαυμάσῃ ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου καταστάσεως, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ἢ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις δίχα γεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

B

CAP. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis 1

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam supernè permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, consideratà tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irrorationi iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eademque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum disserens:

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθεόντος, φῶς εἶναι φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γενομένου τούτου, καταστάσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρησε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραφάμενος ἀποδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μὴ δὴ τῷ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιθῆναι, καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἄλλων σχημείνας, καθ' αὑτὸν κεῖσθαι τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὖ καὶ ὑετοδη πρὸς τὸ ὑπὸ τὸ δέον ὠφέλιμα ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ, ἵσησι τὴν γῆν, ἀπαχέας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν δένδρα τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, σχήσομεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὁπηνίκας καὶ δρόμους, οἷς ἂν αὐτὸ ὁρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθους, τὰ δὲ διὰ μέσης αἰθέρος ἀπῆκεν, συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ συναυξάνεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῷ τὸ φύσιν. τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὰ τετράποδα γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τὰς πάσας ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γενέσθαι. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιχείρειαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μὴ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὧδε, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκλήθη Ἀδαμος· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων πυρρόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυρρᾶς γῆς φυραθείσης ἐγενήθη. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέστησε δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ τὰ ζῷα θήλεά τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξαμενος. καὶ τοῖς ὀνόματα ἔθηκεν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἀδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιάτασιν, ἀδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἔτους ἔχουσιν, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ Ἀδαμος θεασάμενος αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. ἡ δὲ καὶ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα Εὐα λέγεται, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν οὖν ὁ θεὸς καὶ ὡς ἀδύνατον πρὸς τὴν ἀναβολὴν καταφυτεύσαι παράδεισον τρυφῆς ὁ θεὸς ἐν τούτοις δὲ ἦν καὶ ἡ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεσθαί τε εἶπε τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτοῖς φυτῶν ὁπωρελεῖσθαι. ἄρδεται δὲ ἐξ ἑνὸς ποταμοῦ ὁ κῆπος, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ἧς εἰς τέσσαρα μέρη χέεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρις ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπτουσιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά· σημαίνει δὲ ἤτοι σπεδασμὸν ἢ ἄνθος. Τίγρις δὲ, διὰ τὸ ἐξ ἧς φέρεται τὸ μῆκος στενότητος ὀξύ. ῥεῖν δὲ αὐτὸν ἀργύπεδε ῥέει. δηλοῖ δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἀναβολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες μετονομάζουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, μετεπιὼν ἁψαμένοις ἀπ' αὐτοῦ, ὀλέθρων γευσόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὄφις συνδιατρίβων τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ ἀνδραγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ μετεπιστεῖσθαι ἀναπείσαντας, ἀναπείθει κομψοτέρως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτοῦ λέγων εἶναι τοῦτο τε τὸ ἀγαθὸν καὶ τοῦ κακοῦ γνῶσιν, ὑφ' οὗ μεμισημένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείπεσθαι τοῦ θεοῦ διάξειν βίον. καὶ ἀνδραπόδου μὲν ἕνεκα τοῦ γυναῖκα τὸν ἐνδελῆ τοῦ θεοῦ κατεφρονηκυῖαν γευσαμένην τοῦ φυτοῦ, καὶ ἠπατημένην τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἀδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνιέσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένοις, καὶ σκέπειν ἑαυτοῖς ἐπενόησεν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος μὲν διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασεν. καὶ ζεῦτα τὰ αἰδοῦς μεταβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν ἀδαμαντινεῖν, ὡς ὧν θρασύτερον ἐπανίζον δεόντες. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδαμος θρασεῖς ὁμιλίαν αὐτοῦ φοβηθείς, συνειδὼς αὐτῷ τὰ ἀδικήματα, ὑπεχώρει. τὸν δὲ θεὸν ὀξύτερον τὸ μεταβαλόμενον, καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐπιπλαγέντα, διὰ μὲν θρασέος ἦν ὁμιλίᾳ, νῦν φόβῳ ταύτῃ καὶ θρασύτερον. μηδὲν φθεγγομένου δὲ τοῦ συγγινώσκειν αὐτοῦ καταβαίνει τὴν τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ τρόπαξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Illa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hũc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Iadiã delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autẽ & Tigris in rubrum mare exeũt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autẽ Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriẽte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plãtis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tẽpus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatẽ venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierẽ ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbãtur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidẽ proſpexerã vobis, quomodo vitam felicem omniſq; mali experte vi-

Gen. 2.

Gen. 3.

neritis nulla nona cura in animo ſollicitati, omnibus quęcunq; ad vſum ac voluptatē conferunt, ſua ſpōte vobis prouenientibus, mea vnius prouidētia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōſilio ceſſiſſet: terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates cōiecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus: venenúmque linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

A

B

C

D

CAP. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque diluuium.

Gen. 4.

NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſque ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deū præſentē ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quū viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiū Deo fuit aceeptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet, multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tēpore cū ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habēs quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerū eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

E

F

G

μηδεμιᾷ ξενιζόμενοι τ̃ ψυχλὼ φεντίδι, παντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα φρὸς ὑπόλαυσιν ϗ ἡδονλὼ συντελεῖ κ̃ τλὼ ἐμλὼ ἀνιόντων φρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρε πόνε ϗ ταλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον ἂν αὖ ἐπέλθη, & τὸ ζλῶ ἐς μακρὸν αὖ ὑμῖν ἡδὺ ἔσοιτο. νυῶ δ' εἰς ταὐτὸν μὲ τλὼ γνώμλω ἐνύβρισας φλαυρίσας τ̃ ἐμ̃ ἐντολῶν. ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τλὼ σωφρλὼ ἄγεις, ἀλλ' ὅτι σωφρονεῖν πονηρόν. ἄδαμος ὁ παρηπεῖτο τ̃ ἁμαρτίας αὐτόν, & παρεκάλει τ̃ θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τ̃ γλναῖκα τ̃ γεγονότος αἰτιώμενος, ϗ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τ̃ ὄφεως. ὁ ὁ θεὸς ἤτεινα γλναικείας συμβελῆς αὐτὸν ἡδόμενον ὑπετίθη τιμωρίᾳ, τλὼ γλῶ ἀ ἔτι μᾶλ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδόσειν αὐτομάτως εἰπών, πονεῖσι ὁ ϗ τοῖς ἔργοις ἐιβομένοις, τὸ μὲ παρέξειν, τὸ δ' ἀ ἀξιώσειν. σὺν ὁ τοιετοῖς & τ̃ ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτλὼ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τέτοις ὠδακρυσαμένη συμφορᾶς ἀφείλαβεν. ἀφείλετο ὁ ϗ τ̃ ὄφιν τ̃ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι ϗακοηθεία τῇ φρὸς τὸν ἄδαμον, ϗ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τλὼ γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, ϗ ὑποπτήσσειν κ̃ τ̃ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγάς ὡς. ἐν ἐκείνῃ τέτε ϗακοῦ τὸ φρὸς ἀνθρώπους κοιμᾶται, ϗ τ̃ τελευτῆς ῥᾴσης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀποσερήσας, σύρεσθ κ̃ τ̃ γῆς εἰλιαπώμενον ἐποίησε. ϗ ὁ μ̃ θεὸς ταῦτα φρὸς ἄξας αὐτοῖς πάλιν, μετοικίζει τ̃ ἄδαμον & τ̃ δῦαν ἐκ τ̃ κήπε εἰς ἕτερον τόπον.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γόνε ἀδάμου ϗ τ̃ αὐτ̃ δέκα ἡρεῶν τ̃ μέχρι τ̃ κατακλυσμοῦ.

Γίνον) δ' αὐτοῖς & παῖδες ἄῤῥενες δύο. φρωτ̃γόνοι δ' αὐτ̃, ὁ μ̃ φρῶτος, κάϊς. κτῆσιν ὁ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμλω τὸ ὄνομα. ἄβελος ὁ, ὁ δεύτερος. σημαίνει ὁ, πένθος τοῦτο. γίνον) δ' αὐτοῖς & θυγατέρες. οἱ μ̃ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο ὁπλιτηδεύμασιν. ἄβελος μ̃ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνῃ ἐπεμελεῖτο, ϗ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτ̃ φρατομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς φρονοῦτο. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτ̃. κάϊς ὁ, πάντα ἄλλα πονηρότατος ἦν, ϗ φρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρόειν ἐπενόησεν φρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ̃ ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐπ' ταιαύτης αἰτίας. δῦσαι τ̃ θεᾷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μ̃ κάϊς ἀπὸ τ̃ γεωργίας & τ̃ φυτ̃ καρπους ἐπιλέγκεν. ἄβελος ὁ γάλα, ϗ τὰ φρωτότοκα τ̃ βοσκημάτων. ὁ θεὸς ὁ ταύτῃ μᾶλλον ἥδε) τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις ϗ κ̃ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' ἐχὶ τοῖς κατ' ὀπώνιαν ἀνθρώπε πλεονεκτε κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ κάϊς παρωξυνθεὶς ὅτι τ̃ φρωτοτόκων τὸν ἄβελον ὑπὸ τ̃ θεᾶ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν ϗ τὸν νεκρὸν αὐτ̃ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ὁ θεὸς σωτὴς τὸ ἔργον ἦλθεν φρὸς τὸν κάϊν, φρὸς τ̃ ἀδελφ̃ πυνθανόμλω, ποῖπότε εἶη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν ἂ οἶδεν αὐτὸν, τ̃ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτ̃ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμλον. ὁ δὲ κάϊς ἀποφεύμλος, ϗ ἂ ἔχων ὅπ λέγοι φρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανᾶν μὲ ϗ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ φρῶτον, ὅτι τ̃ ἀδελφ̃ μὴ βλεπομένω. παρωξυνθεὶς ὁ τ̃ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένε ϗ πολυφραγμονοῦντος, ἐπ εἰ) παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτ̃, ϗ τ̃ ὑπ' αὐτ̃ φραττομένων ἔλεγε. ὁ ὁ θεὸς ταυτεύθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κἀὼν φονέα τὰ ἀδελφῆ γλυόμενον. κὴ θαυμάζω φησὶν, A
εἰ ἄρα ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τι γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀ-
πολώλεκας ᾧ μὴ ἓν ὅτι τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὶ ἀ-
φίς, θυσίαν τε ὑπτελέσαντα κὴ δι' αὐτὰ ἱκετεύσαντα
μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν. ἐωδεῖ
δὲ αὐτὸν ἐπὶθῆ, κὴ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶ τιμωρίσασθ κὴ
τ ἑβδόμῳ ἠπείλησε γλυκὺ. κὴ τ γῆς ἐκείνης αὐτὸν
ἐκβάλλῃ συὼ τῇ γυναικί. τ ᾗ, μὴ θηρίοις ἀλώμενος
ὥσπερ δείλιστος, ἓ τῶν ὁπολῆ τ τρόπον, ἐκέ- B
λευε μηδὲν ὑφορᾶσθ σκυθρωπὸν ὑπὸ τοιαύτης αἰ-
τίας, ἀλλ' ἕνεκα τῦ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γλυκάθαι
δεινὸν, δῆλα πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς, ἓ σημεῖον ὅτι-
βαλὼν ὡς γνώσεσθαι αὖ εἴη ὥρισε τάξιν ἀπέναι. πολ-
λῷ δ' ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύε μ τ γυναικὸς κἀϊς,
καὶ δα τόπον ὅτε καλέσθαι, καὶ αὐτὸν ποιεῖται τὴν
κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ κὴ παῖδες ἐγίνοντο. ὧν ὅτι νε-
θεσία ᾗ τῷ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς
κακίας, ἡδονῇ μ πᾶσαν ἐκποιεῖσθαι αὐτῷ τρ σώ- C
ματι, κὰν μεθ' ὕβρεως τῷ συμβάντων δίκη ταύτῃ ἔ-
χειν. αὔξων ᾗ τ οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπα-
γῆς ἓ βίας, ὥρισε ἡδονῇ καὶ λῃστείαν τοῖς ἐντυγχά-
νουσιν ὥδε καλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑ-
πῆρχεν ὅλων ἐπιτηδευμάτων, ἓ τ ἀσεβεστάτῃ μ ἢ
πρότερον συμβέζειν οἱ ἄνθρωποι μέχρι ὁτινοῖα καὶ
σαθμῷ μετεσχήκατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ βίον, ἐκ
δ τούτων ἀμαθίας, κὴ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν D
ἀγαγών ὄρεξις τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείμα-
το, κὴ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συμελθεῖν τοὺς
οἰκείους καταναγκάσας. κὴ τῇ πόλιν ᾗ ταύτῃ ἀπὸ
ἐνώσε τῦ πρεσβυτάτῳ παιδὸς, ἐνώσαν ἐκάλεσεν.
ἐνώσε ᾗ ἰάρεδος υἱὸς ἰωῦ. ἐκ ᾗ τούτῳ μαλέηλ, ᾧ γέ-
νεται παῖς μαθουσάλας. τῦ ᾗ λάμεχ, ᾧ παῖδες ὑ-
πῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐ-
τῷ φυέντες, σελλᾶς, κὴ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μ ἐξ E
ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ πρόβατα ἠ-
γάπησεν. ἰουβάλος ᾗ ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν
ἤσκησε καὶ ψαλτήριον ἓ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελ
ᾗ ἐκ τ ἕτερας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας ὑπερβάλ-
λων τὰ πολεμικὰ δραστηρίως μετῆλθεν, ἐκ τούτων
ἓ τὰ πρὸς ἡδονὴν τῷ σώματος ἐκποιεῖσθαι, χάλ-
κειάν τε πρῶτος ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γλυμέ
νος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ ᾗ ὁ λάμεχος τὰ θεῖα σα- F
φῶς ἐξεπίστατο, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τ
κατὰ ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ ἑαυτῷ γυναῖξιν ἐποίησε
φανερόν. ἔτι κ ζῶντος ἀδάμου, κατὰ τὰς ἐκγόνους πο-
νηροτάτους συνέβη γλυκέως κὴ δραστηρίως κὴ μίμησιν,
ἄλλον ἄλλως χείρονα τελευτᾶσθαι, πρός τε πολέμους
εἶχον ἀκρατῶς ἓ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος
δ' ἔτι σκηπρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν κὴ ἄλλην ὑπό-
νοιαν, ἣν θρέσους ὑβρίζων κὴ πλεονεκτῶ. ἀδάμος ᾗ ὁ
πρῶτος ἐκ γῆς γλυόμενος, ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ δίκησις τὸν G
πρὸς αὐτὸ λόγον, ἀβέλ μ ἐσφαγμένον, κατὰ ᾗ τ
ἐκείνου φόνου πεφυζότος, παιδοποιίας ἐφεύπτε. κὴ
δῆλως εἶχεν αὐτὸν γλυκέως ἔρως, ἔτη ἑβδομήκοντα ἤδη
κὴ διακόσια ἰωυκότα τ βίου. πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπτακόσια τελευτᾷ. γίνον᾽ μὴ οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε
πλείους κὴ σπάνιοι. ἀλλὰ πρὸ μ τῷ ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, πρόσομαι ᾗ μόνα τὰ τῷ ἀπὸ σπάνιος
διελθεῖν. ἔοικε γὰρ εἶναι, κὴ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυνάμενον ἀρετῇ ἐπετή-
δευσε. ἓ γλυόμενος αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς αὐτῦ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπεν. οἱ ᾗ πάντες ἀγαθοὶ φυέντες,

guit Cain parricidij, mirari ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet, & ſupplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus ne grauius in ſupplicem fæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrás in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe iuſſit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei iudito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitã eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & põderibus immutauit, priſtinámque ſinceritatẽ & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalchel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius muſicæ operam dedit, pſalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & æreariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior. nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio noſtra recurrat. poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iã natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret. virtutis ſtudiis ſe totum dedidit, & cùm ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniã etãt omnes bona indole præditi,

& patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & ſideralem ſcientiam ac cœleſtium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta ſua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam perno ſcerentur, ſcientes Adamum vniuerſalem rerum interitum præcecinisſe, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique ſua inuenta inſcripſerunt: vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret. lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Geneſ. 5. 6 IN hunc modum per ſeptem generationes perſeuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerum Dominum, ſempérque virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore à patriis inſtitutis degenerarunt, neque humana iura ſeruantes, neque Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, poſtea duplo maiore ſtudio malitiam confectabantur: atque ita Deum infenſum ſibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congreſſi progeniem procreauerunt inſolentem, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non abſimilia his quæ de gigantib. Græci memorant, poſteritati ſunt tradita. Noë autem facta eorum moleſtè & indignè ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non patere, totóſque vitiorum dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iuſtitia delectatus, non eius ſolum ſeculi homines extremæ malitiæ damnauit: ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ & à vitiis purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpatio circumſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & vinginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem tranſmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuerſum. Noë autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viã euadendi & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum exſtruxit lõgitudine cubitorum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos xxx. in eam cum matre liberorum ſuorum, corúmq; coniugibus conſcendit: impoſitis prius quę ad vitam ſuſtentandam forent vſui, & omne genus animantibus ad ſeminarium conſeruandum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenarium vſque numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noë cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autem Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enoſi filio. Enoſus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ætatis Noë ſexcenteſimo, menſe ſecundo,

A γῆν τὴ τ αὐτλὼ ἀσαφίας οἱ κατῳκήσαντες, ἀδ' ἀμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελοῦτῆς δυσκόλου θεραπεύοντος. σοφίαν τε τ περὶ τὰ οὐρανία & τὴν τέτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὡσπερ ὃ τε μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἀφανισμένα, μὴ ὃ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρλῶαι, τὸν πρικότος ἀφανισμὸν ἀδάμας τ ὅλων ἔσεσθαι, τ μὲν κατ' ἰχνὼ πυρός, τ ἕτερον ὃ κ βίαν & πλῆθο ὕδατος, πέλας δύο ποιησάμενοι, τ μὲν ἐκ πλίνθε, τ δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ ἀφανισθέντα. ἵνα & τῆς πλινθίνης
B ἀφανισθείσης ὑπὸ ἐπομβείας ἡ λιθίνη μείνασα τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλῶσα. ἡ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῆ ἀνατεθλῶαι. μένει δ' ἄχρι τε δεῦρο κ τὸν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. κ ὅν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σιναρῶ πεδίῳ.

C ΚΑὶ ἔτοι μὲν ἑπτὰ γενεαῖς διέμειναν θεὸν ἡγεμόνα δεσπότην ἁπάντων ἔχοντες καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τ χρόνε, μεταβάλλον πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τ παρόντων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε τ πρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιέμενοι λόγον. ἀλλ' ἰσῶ πρότερον εἶχον τ ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα δ κακίας τότ' ὀπισθφυνόμενοι δι' ὧν ἕκαστον. ἔνθεν
D αὐτοῖς τ θεὸν ὠργολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρεις ἐγέννησαν παῖδας, & ὑπερόπτας καλῦ, ὑφ' ἑαυτ ὄντ τῇ δυνάμῃ πεποίθησιν. ὁμοία τοῖς τῶν γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, ἡ ἔτοι δράσαι φασίδονῆ. ὁ νῶχος ὃ τοῖς ὑπ' αὐτῆ περατουμένοις δυχεράνων κ ἀλγεσ ὡς ἔχων, ἐπειδὴ ὁρᾷ τὸ κρεῖττον τ διάνοιαν & τὰς πράξεις μεταφέρον. ὁρῶν δ' ὲκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς τῶν τ ἡδονῆς τ κακῶν κεκρατημένους, δείσας & μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ γυναικῶν κ τέκνων, κ τ τέτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τ γῆς. ὁ ὃ θεὸς τ τὸν
E μ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε ὃ ἐκ ἐκεῖνον μόνον τ κακίας, ἀλλὰ & πᾶν ὅσον ἰῶ ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτῆ διαφθεῖραι, κ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ὑπερεμέμφο αὐτῆ τ βίον, & ποιήσας ἐπ' ἐκ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἐνατ εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τ ἧπερον μετέβαλε. & οἱ μ ἕτερος ἀφανίζον πάντες νῶχο ὃ σώζε μόνον, ὑποθεμένε μηχανὴν αὐτῆ κ πόθεν πρὸς σωτηρίαν τ θεῦ, ἐκτιώτλιν. λάρναχα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν ἑξακοσίων, πεντήκοντα ὃ τὸ πλάτος, κ ἑξήκοντα βάθος, εἰς ταύτλιν συνῆγε τ παίδων
F καὶ τ τούτων γυναῖκας ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπηρήσειν ἔμελλεν ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τῶ γένους αὐτῆ, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεβαλλόμενος, ἀλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα τ ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τὰς τε τοίχους καρτερὰ & τ ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπακλύζεσθ, μηδ' ἡπλᾶσθ τ τ ὕδατος βίας. & ὁ νῶχος μὲν ἦτο μ τῶν οἰκείων διαφθείρη), ἰῶ δ' αὐτὸς
G μαλαήλε ὃ ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ καΐος τεκνῶται τῶ ἐνώσε σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἔνωσος ὃ σήθε γίος ἰῶ τ ἀδάμ. συνέβη ὃ τοῦτο τὸ πάθο κ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτο ἤδη νώχε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δ δευτέρῳ,

qui

διὸ μ' ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ. μαρσουάνη ἢ ὑπὸ ἑβραίων. ἔτει γὰρ αἰγύπτιοι τ' ἐνιαυτὸν ἦσαν διῃρτίσαχότες. μωϋσῆς ἢ τ' νισὰν ὃς ὅστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ὅπῃ τ' ἑορτὰς ἄγεσεν, κ' τοῦτον ἐξ αἰγύπτου τοῖς ἑβραίοις προσαγαγών. ἔθετ' δ' αὐτῷ κ' πρὸς ἁπάσας ὅσας εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅπῃ μέντοι γε ὠναὶ Ⓒ πράσεις καὶ τ' ἄλλων διοίκησιν, τ' πρῶτον κόσμον διεφύλαξε. τὸν δ' ἐπομβρίαν ἀρξαθαι φησὶν ἑβδομήκοντ' προσεπιμήνῳ μικρὸς καὶ εἰκάδι. χρόνῳ ἢ ἔθετ' ἀπ' ἀδάμου τ' πρώτου γεγονότος ἐν τῷ ὑπῆρχε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται ἢ ὁ χρόνῳ ἐν τ' ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μ' πολλῆς ἀκριβείας τ' τότε καὶ τὰς ἡλικίας τ' ὀπφανῶν ἀνδρῶν καὶ ὡς τελευτάς. ἀδάμῳ μὲ οὖν διακοσιοστῷ ἤδη καὶ ἑξηκοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς σὴθ ἐγένετ'. ὃς ἐνακοσίοις μὲν κ' τεσσαράκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος ἢ, κ' πέμπτον κ' διακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δώδεκα ζήσας ἔτη Ⓒ ἐνακόσια, καίνᾶ τῷ παιδὶ τ' τῶν προγόνων ἐπιμέλειαν ὡδὶ παραδίδωσι, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑξακοσιοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔθετ' ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καίνᾶς ἢ ἐνὼς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλον υἱὸν ἔσχεν ἔτῃ γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔθετ' ὁ μαλέλεηλος ζήσας πέντε πρὸς ἐνενηκοντα Ⓒ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν ἰαρέδου καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν κ' ἑκατοστὸν γεγονώς, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο κ' ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις διώσαντα. ἔνωχον δ' ὁ υἱὸς διαδέχε) γενηθεὶς πρὸ ἔτη δύο Ⓒ ἑξήκοντα κ' ἑκατ' τ' παῖς αὐτῷ τυγχανόντος, ἔθετ' ζήσας πέντε Ⓒ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν ἐδὲ τελευτὴν αὐτ' ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας ἢ ἐνώχε παῖς κ' ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομον Ⓒ ὀγδοηκοστὸν κ' ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδήκοντα Ⓒ ἑπτακόσια. ᾧ τ' ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτ' καταχὼν ἐνέα Ⓒ ἑξήκοντα ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχ ἢ ἄρξας ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τ' προγόνων ἀποδείκνυσιν πρὸς ἀτλῶ τ' υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γεγόμενος, δεύτερον Ⓒ ὀγδοηκοστὸν ἕτος ἰωβὴλ ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἦρξε τῶν προγόνων. ταῦτα σωιαγόμενα τὰ ἔτη, τὸν προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐζεζήτουν ἢ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τ' ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῷ παισὶν Ⓒ τοῖς ἐκείνων ὑπογόνοις συμπαρεξέτεινον τ' βίον, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁρᾶτο. Ἐπισημαίνασθος ἢ τ' θεῦ, κ' ὕειν ἀρξαμένῳ, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαρακοντα ὅλαις κατεφέρετο ὡς ὅλη πήχεις πέντε καὶ δέκα τὴν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο ἰῶ τὸ ἄγιον τῶ μὲ διασωθῆναι πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν ἃ ἔχοντας. παυσαμένῳ ἢ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μιᾷ ἑβδόμῳ, ἰσαμένῳ ἢ ἰῶ ἑβδόμη. ἔπειτα τ' λάρνακος πρὸ ἄκρων τινὰ ὄρεσι συνθείσης κ' τῷ ἀριθμίαν, συνεὶς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτῃ. καὶ θεασάμενος γῆν βεραχείαν πρὸ αὐτῷ, ἐπεὶ χρησοτέρας ἤδη γέγονεν ἐλπίδος, πρέμει. ὀλίγας ἢ ὕστερον ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρησάντ' τοῦ ὕδατος, μεθίησι κόρακα, βουλόμενον μαθεῖν εἰ κ' τὰ ἄλλα τ' γῆς ἀπολελειμμένον ὑπὸ τ' ὕδατος, ἀσφαλές ὄστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ ἢ πᾶσαν ὁρῶν ἐπὶ λιμναζομένῃ, πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε. μεθ' ἢ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς ἕτερα ἐπὶ

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mẽsis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quíque quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti suprascriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam eámque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus signo daro imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquàm pluere desiit, tandem cœperunt aquę sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies co- Gen. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit, quę A cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & B nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nicolaus Damaſcenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quen- C dam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore duraſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis præcabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque af- D fectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vi- E tam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negãs ſe deletis interitus, autorẽ fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos qui- F bus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cęde puras manus abſtineatis, & *Geneſ. 9.* qui contrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animaliũ G vſum ad volũtatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν προϋπέμψεν. ὑπανεῳχθείσης ᾗ πεπλωμβύης ἅμα, ☾ θαλὸν ἐλαίας κομιζέσης, κ᾽ μαθὼν τ᾽ γῆν ἀπηλλαγμβύην τ᾽ κατακλυσμῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτός τε μ᾽ τ᾽ γθυείας προελθὼν, κ᾽ θύσας τῷ θεῷ, σωμβωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τῦτον ἀρμβύοι καλῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀναστθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νυῦ οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τῷ δὲ κατακλυσμῷ τύτῳ καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅς; ☾ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. διηγούμβος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτω πῳ διέξεισι. λέγεται ᾗ ☾ τῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμβύᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῇ κορυφαίων ἔτι μέρος τι εἶ, καὶ κομίζειν τινὰς τ᾽ ἀσφάλτῳ ἀφαιρουμένους. χρῶνται ᾗ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τὰς ἀποτροπασμούς. μέμνηται ᾗ τύτων, κ᾽ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγραψάμβος. κ᾽ μνασέας δὲ, ☾ ἄλλοι πλείονες. κ᾽ νικόλαος ᾗ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑνενηκοστῇ ☾ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτ᾽, λέγων ὕτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος κ᾽ τὴν ἀρμβύιαν, βαρὶς λεγόμβον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸ κατακλυσμὸ λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τ᾽ ἀκρώρειαν σκεπάσαι, κ᾽ τὰ λείψανα τ᾽ ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. ἴσως δ᾽ ἂν οὗτός ἐστιν ὃν ☾ μωϋσῆς εἰρηκέναι ὁ τ᾽ ἰουδαίων νομοθέτης. νῶχος ᾗ φοβούμβος μὴ καθέκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τ᾽ γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱέρεια καύσας ἐδέετο τ᾽ θεὸν ἐπὶ τ᾽ πρώτης μβύειν δυσεξίας, κ᾽ μηδὲν ὅλως θεσθῆναι ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ᾽ ᾧ κινδυνεύσαι πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τ᾽ ζώων γένος. ἀλλὰ πεπεισμβύον τὸν θεὸν τὰς πονηρὰς φιλοτεχνήσαι τ᾽ ἀεὶ χρόνου πάντα προλειφθέντων, κ᾽ τὸ δεινὸν ἀφανιεῖν κεκελευσμβύων. καλὸς δαίμονες ἔφησε γὰρ τύτους ἔσεσθαι σκείνων ☾ χεῖρον κατασκασμβύους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμβύοι, τριπλασίων ᾗ ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τῷ μὲ πρώτου τὸν φόβον ☾ τὴν ἰσορίαν παθόντες, τῷ δευτέρῳ ᾗ τὴν ἀπώλειαν, ὁμβύως τε οἰκῦ αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, κ᾽ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ᾽ τ᾽ γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὸ τοῖς ἔργοις ταύτην προσλαμβάνωσιν, κ᾽ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, κ᾽ μηδενὸς ὢν ☾ πρὸ τ᾽ ἐπομβρίας ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ χρόνου ☾ βίε μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχομβύοι. νώχε ᾗ ταύτας ποιησαμβύε τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένδυσεν αὖτ᾽ τὰς δύχας εἰς τέλος ἄξειν, ὥστε τὰς διεφθαρμβύας λέγων αὖτὸς ἀπολέσαι, καινὰς ᾗ τ᾽ οἰκείαν ταύτην αὐτοῖς ὑποσχεῖν τὴν ἀρχὴν. ἔτ᾽ αὖ εἰ γλυκυμβύους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παραγαγὼν αὐτοὺς εἰς τ᾽ βίον σῶφρον. γὰρ εἶ μηδὲ τ᾽ ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τ᾽ ζῆν, ἢ δοῦλα τύτοις ἐφαρθείρειν, ἀλλ᾽ οἷς ἐχρήσατο εἰς τὴν ἐμὴν δόξαν ☾ ἀρετὴν, τύτοις ἐξεβιάσαντο με ταύτην αὐτοῖς ἀπολῦσαι τ᾽ δίκην. παύσομαι ᾗ τῦ λοιπῦ μ᾽ τοσαύτης ὀργῆς ταῖς τιμωρίαις ὅλη τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμβος, κ᾽ πολὺ μᾶλλον σῶ παιδαγωγούμβος. εἰ ᾗ ὅτι πλέον ποτὲ χειμάσομαι, μὴ δόξητε τῇ ὁμέρων τὸ μέγιθος. ἐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἀπολύσει τὸ ὕδωρ. παρεμενῶ μβύτοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, κ᾽ καθαρεύειν φόνε, ☾ δράσαντάς τι τοιῦτον κολάζοντας.

Nomi-

γεγῆσθαι ὑ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι θεὸς ἀ βέλτιστ' κ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἀπάντων, ὑμᾶς ἐγὼ πεποίηκα, τ τε χερσαίων κ πτηνῶν, Ꞓ ὅσα τὴν μεσόρσιον φύραν ἔχῃ κ φορᾶ, χωρὶς αἵματος. σὴ τούτῳ γὰρ ὄξιν ἡ ψυχή. σημαίνω δ' ὑμῖν παύλαν ἐσομένην τῆς ἐμῆ τ ἴεσι ἀποσημαίνων. τόξον γὰρ ἐγὼ τ θεὸν παρ' αὐτοῖς σὲνεφον σήμηνα. κ ὁ μ θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ὑ ὑποχόμενος ἀπαλλάσσετ'. νῶχος δὲ βιὺς μ' τλὼ ἐπομβρείαν πεντήκοντα κ τετρακόσια ἔτη, κ πάντα τ χρόνον τοῦτον διὰ μιᾶς ἀγαγών, τελευτᾷ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν σὺν ἑξακοσίων κ πεντήκοντα. μηδεὶς ὑ θεὸς τ νεῶν βίον, κ τ βραχύτητα τ ἐτῶν ἀ ζῶμεν συμβαλὼν τ τῶν παλαιῶν, ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ σὲνεφον λεγόμενα, τῷ μηδένα νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τεκμηρόμενος, μηδ' σὲνεφον εἰς σὲνεφον τὸ μῆκος τ ζωῆς ἀφίχθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες κ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἀγόμενοι, κ ἅμα τὸ τὰς ἑορτὰς ἐπιτηδειοτέρας θεοῖς πλείονα χρόνον εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα κ διὰ ἀρετὴν Ꞓ τ δικαιοσύνην ὧν ἐπενόουν ἀστρονομίας κ γεωμετρίας πλέον ζῆν τ θεὸν αὐτοῖς ἐδόκουν, ἅπερ ἂν μὴ ἀσφαλῶς αὐτοῖς φυλάττειν, μὴ ζήτησιν ἔχοντες δικαιοσύνης σεαυτούς. διὰ τοσοῦτον γὰρ ὁ μέγας σεαυτὸς πληρῶται. μάρτυρες δέμοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' ἕλλησι κ βαρβάροις σοφίᾳ λαμπρύνοντες τὰς ἀρχαιολογίας. κ γὰρ κ μανέθων ὁ τ τ αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, κ ὅρμωσος ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, Ꞓ μώχος τε Ꞓ ἑσιόδος, κ ἑκαταῖος, κ ἑλλάνικος, κ ἀκουσίλαος, κ φερεκύδης καὶ νικόλαος ἰσορροῦσι τοῖς ἀρχαίοις ζήσαντας ἔτη χίλια. περὶ μὲν οὖν τούτων, ὡς αὐτῷ ἑκάστοις ἡ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθαι.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τ πύργου βαβυλῶνος, κ διὰ φωνὰς τ διαίρεσιν.

Οἱ δὲ νῶχου παῖδες, ἓξ ὄντες, σήμας, κ ἰάφθας, κ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ ἐπομβρείας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τ ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. κ τὰς ἄλλας σφόδρα διαφερούσας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τ ἀπὸ τ ὑψηλῶν τόπων καταβάσιν, ἔπεισαν θεασάμενοι μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι κ τὸ μ πεδίον εἰς ὄρεινον αὐτοὺς καταρύσαι, καλέσαντες συναγαγόντος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν σέλλειν ἀποικίας [ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γὴν πολλὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ καρπῶν,] ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν τ θεοῦ, κ διὰ τοῦτο συμφορᾶς ἀνεπιστάτους, ἤχθοντο τ ἀμβρίας. ἐπεὶ δὲ λίθων πλῆθος, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς σὲνεφον ἐποιεῖσθαι τ ἀποικίαν. οἱ δ, κ τ δυμέλειαν τ σὲνεφον νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τλὼ δ' ἰσχὺ αὐτοῖς τλὼ οἰκείαν αἰτίαν τ δυσπορίας ὑπολαμβάνοντες, κ ἐπείθοντο. προσέπιπτεν δ τῷ φθονεῖν τ τ θεοῦ γνώμης, καὶ τὸ κατ' ὀλίγον ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαφθέντες, ἀνεπιχρήστους ἔχοιντο. ἔξηρε δ αὐτοὺς θεὸς τε ὕβρεως τ θεοῦ κ καταφρόνησιν ναυπρώδης. ὡς ἡμῶν μὲν ὢν χάμε τ νῶχε, θλιμμὸς δὲ κ χεῖρα ἡγνᾶτο, ἐπῆλθεν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ δοῦναι τὸ δι' σὲνεφον δὸς ἀμφοτέρων, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Ꞓ πρῶτα δ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράμματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc ineſt anima: Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturę meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam; quarum certitudinem asse qui non poterant, si minus DC. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt & aliis recèti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicãdíque generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius disperſi possent opprimi. Hanc superbiam Deíque cõtemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir audax & manu prõptus, subinde iactãs, nõ Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem traheban

Genes. 10

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentatum. Turrim enim se ex ædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A μόνως ἔτας νομίζων ἀποστήσειν τὰς ἀνθρώπους παρὰ τὸ θεῖον, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτῇ δυνάμει διατελοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπείλει τὴν γλῶτταν ἑτερόφωνον θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύειν διενθείη. μετελθόντας ἢ τὰ τῆς προγόνων ἀπωλείας. τὸ ἢ πλῆθος προθύμως τοῖς παρούσι δόγμασιν ἕπεσθαι, διὰ λίαν ἡγούμενοι τὸ ἑκεῖνα τῆς θεᾶς. τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, ὑδὲν ἀπολείποντες ἀσφαλῆς ὑδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε ἢ θάτερον ὕψος ἢ προσεδόκησεν αὖ τις ὑπὸ πολυχρείας. τὸ μὲν τοι πάχος ἰσχυρὸν ἦν, ὡς ὑπ' αὐτὰ μεῖναι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο ἢ ἐς πλίνθους ὀπτὰς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένας, ὡς αὖ μὴ ῥεῖν ῥέοι. ἔτας ἢ μεμισηκότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐν παντὸς ἐκέκευεν. ὅτι μὴ δ' ὑπὸ τῆς πρώτων ἀπολωλότων σωφρονεῖν. εἰς ἕασιν ἢ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσους ἀπεργασάμενος, ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους ἔτι. ὁ ἢ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νυῦ βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχησιν τῆ τοῦ διαλέκτου πρώτων ἐναργοῖς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλέσι. τοῦ ἢ τῷ πύργῳ τούτῳ τὴν ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα ἔτας. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῆς ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλόζωτον, ὡς ὅθι τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτῆς. οἱ ἢ θεοὶ ἀνέμοις ὄμπεμψαντες, ἀνέδρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα συμβῆναι κληθῆναι τοῦ πόλιν. ὅθεν ἢ τὸ λεγομένῃ σεναάρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μυημονεύσει ἑστιαῖος, λέγων ἔτας. τῶν ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ ἐνυελίου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10 ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quædam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ νώχυ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην κατώκησαν.

ΣΚίδναται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ δ' ἀλλογλωσίας τὰς διοικίας ποιησάμενοι, πανταχῆ. κὴ γλῶτταν ἕκαστος καταλάμβανον τῇ ἐντυχούσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτὸς ἦλθ' ὁ θεός. ὡς πληρωθεῖσαν πᾶσαν αὐτῆς ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ ἢ οἳ καὶ περαιωσάμενοι νασὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῆς ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τοῖς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένοις προσηγορίας. ἔνια ἢ καὶ μεταβαλόν. ἃ ἢ κὴ προὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι τεσπλῶ ἔλαβον. ἔλλιπεῖς δ' εἰσὶν οἱ τούτῳ κατασαῖτες ἄπιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο κὴ τῶν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι προὸς τὸ σωφρὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῆς γενόσιν.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι τῆς ἐθνῶν ἕκαστον ὑπὸ τῆς οἰκισάντων προσηγορίας ἔσχε.

ΗΣαν δὲ τῆς νώχυ παίδων υἱοὶ ὧν ὅθι τιμῆ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τῶν νώχυ παίδων, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι ἢ ἔτοι ἀπὸ ταύρου καὶ

in Asia

ἀμάνε τῆ ὄρων ἀρξάμθμοι. Ϲ θεσπλθον δὴ μὴ A
τ ἀσίας ἄχει πο ζαμῶ ταναΐδος. δὴ ἡ τ δρώπης,
ἕως γαδείρων γῆν, ὧ ἔτυχον καταλαμβαίοντες, Ϲ
μηδενὸς θεοκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτ ἐπάλοω ὀνόμασι. τοὶς μὴ γδ νεῶ ὑφ ἑλλήνων γαλάτας καλεμθμους, γομαρεῖς ἡ λεγομθμους, γομαεὶς ἔκτισε. μαγώγης ἡ τοὶς ὑπ αὐτ μαγώγας ὀνομαθέντας ἔφησε σκύθας ἡ ὑπ αὐτῆ θεσσαγορθομθμους. τῆ ἡ ἰάφθε παίδων, ἰαυάνε Ϲ μάδου, B
ἀπὸ μὴ τ μαδαῖοι γίνονται, ἔθνος ὁ θεὸς ἑλλήνων μήδοι κέκλωσται. ἀπὸ ἡ ἰαυάνε ἰωνία Ϲ πάντες ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει ἡ κ θοβήλους θόβηλος. οἱ τινες ἐν τοῖς νεῶ ἴβηρες καλῶνται. Ϲ μεμνεὶ ἡ ὑπὸ μέχε κπαθέντες. καππάδοκες μὴ γδ ἀρτι κέκλωνται. τ δ ἀρχαίας αὐτῆ θεσσηγορείας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ὄζι παρ αὐτοῖς ἔτι Ϲ νεῶ μάζακα, δηλοῦσα τοῖς σωιένας δ ωαμθμοις ἔτος ποτὲ θεσσαγορθθὲν τὸ ἔθνος. θείρης C
ἡ θείρας μὴ ἐπάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες ἡ θρᾴκας αὐτὸς, μετωνόμασαν. κ τοσαῦτα μὴ ἔθνη ὑπὸ τῆ ἰαφέθε παίδων κατοικεῖται. γομάεου ἡ ξιῶν ὑῶν γθυομθμων, ἀχαναίξης μὴ ἀχαναίξας ὤνισεν, οἱ νεῶ ῥηνες ὑπὸ τ ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης ἡ ῥιφαθαίους τὰς παφλαγόνας λεγομθμους. θυγράμμης ἡ θυγραμμένης. οἱ δόξαν ἕλλησι φρύγες ὠνομάσθησαν. ἰαυάνε ἡ τῆ ἰάφθε, τελῶν ἀπὸ παίδων γθυομθμων, ἀλίσας μὴ, ἀλισαίους ἐπάλεσεν ὧν ἦρ- D
χεν. ἀρολεῖς ἡ νεῶ εἰσί. θάρσος ἡ, θαρσεῖς. ἔτους γδ ἐπαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον ἡ, θαρσὸς γδ παρ αὐτοῖς τῆ πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖ) μητρόπολις ἔσα, τὸ ταῦ θεὸς τὴν κλῆσιν, αὐτὴ τῆ ἦπα μεταβαλλόντων. χέθιμος ἡ, χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔχει, χύπρος αὐτη νεῶ καλεῖ). Ϲ ἀπ αὐτῆς νῆσοι τε πᾶσαι. κ τὰ πλείω τῆ ωδὰ θάλασσαν, χεθιμ ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζε). μαρτις δέμυ τ λόγυ, μία E
τ ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰφύσασα τ θροσηγορείαν φυλάξαι. κῆπος γδ ὑπὸ τῆ ἐξελλλωισάντων αὐτὴν καλεῖται, μὴ δ ἔτω δ ωαφυγοῦσα τῆ χεθίμε τὸ ὄνομα. ἰαφέθε μὴ παῖδες τ κ ἡμῶνοι, τοσαῦτα ἔχον ἔθνη. ὧ δ ἴσως ὑφ ἑλλήνων ἀγορεῖται, τοῦτο θεοφτῶν τρέπομαι θεὸς τ ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ γδ ὀνόματα δ ἃ τ γραφῆς δύσερετὲς ἑλλείσαι θεὸς ἡδονὴν τ ἐπιδεξομθμων. ἐ γδ ὀπιχώριο ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῆ τύπος. ἀλλ ἓν τε αὐτῆ χῆμα F
Ϲ τελευτὴ μία, νῶχος γένοι, νῶε καλεῖται. κ τοῦτον τ τύπον δὴ παντὸς περεῖ χήμαος. οἱ ἡ χάμε παῖδες τ ἀπὸ συφίας Ϲ ἀμάνε κ λιβάνε τῆ ὀρων γῆν κατέχον, ὅσα θεὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐπετεαπο καταλαβόντες, Ϲ τὰ μέχει τ ὠκεανὲ ἐξιδιωσάμθμοι. αἱ μθμτοι θεσσηγορείαι, τ μὴ Ϲ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων ἡ μεταβάλλουσαι κ μετερυθμιθεῖσαι θεὸς ἑτέρας δύσγνωσοι τυγχά- G
νουσι. τεσσάρων γάρ χάμου παίδων γθυομθμων, χεσαῖον μὴ οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galaras vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: paríque modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celebertrima cæterarúmque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinet, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, cáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Occanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chusonihil detrimēti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis: quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mestræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mestræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

ἐπρήθη ἡ Ϲ μεσσαίοις ἡ κατὰ τὶω θεοσηγορείαν μνήμη. τὶω γδ ἄγυπτον, μέσρεω, κ μεσραίους τοὺς ἀγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοιῶντες καλοῦμθμ. ἔκτισε ἡ Ϲ φούτης τὶω λιβύην, φούτις ἀπ αὐτ καλέσας τὸς ὁπιχρίους. ἔστι ἡ κ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα·

& complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo pòst docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex, quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloæmi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Genes. 9.

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantùm eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta, sed de his rebus dicemus postea.

Genes. 11.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris cesserunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

ὅθεν καὶ τοῖς πλείοσι τῶν ἑλλήνων ἱστορικοῖς μνήμην ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένοις τῆς ποταμίας καὶ τῆς ὁμορούσης αὐτῇ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ὢν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραΐμου υἱῶν ἑνός, λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἀφρικὴν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν κατοικισθεῖσαν οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοῖς χαναναίοις προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χήσου μὲν ἐξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, εὐίλας δὲ εὐιλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτυλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δέ, ἀσαβαρῆνοι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτης σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ ῥωμαίους ὠκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίοις αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαῖος δὲ σαβαίους. ναβρώδης δὲ χήσου υἱὸς ὑπομείνας τὴν βαβυλωνίοις ἐτυραννησεν, ὡς καὶ προέφθημεν δεδηλωκότες. τῶν δὲ μεσραΐμ παίδων ὀκτὼ γεγονότων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ φυλιστίνης τοῦ ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὴν μέρος καλέσαντες. τῶν δὲ ἄλλων, λεμαίου καὶ ἐναμίας καὶ λαβίμου τοῦ μόνου καθοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλίμου καὶ χεφθώμου, οὐδὲ τῶν ὀνομάτων, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ δὲ αἰθιοπικὸς πόλεμος, οὗ ἡ διήλωσις ὑστέρου, ἀνασάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισεν ἐν φοίνικῃ, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθη κατῴκησεν, ἥτις ἐστὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρκαῖος δὲ, ἀρκὴν τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, εὐαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, εὐδαίου, σινναίου, σαμαραίου, πάλιν τῷ ὀνομάτων ἐν τοῖς ἱερᾶς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι δὲ αὐτῶν ἀνέσπασαν τὰς πόλεις ἐν ἰδίαις αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶε δὲ μὴ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γῆς καταφθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἰδίᾳ τοῦ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρὼν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἑαυτῷ μεθυσθεὶς, εἰς ὕπνον καταφέρεται. ἐγυμνωμένος δὲ ἀκοσμος ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπαγγελῶν δείκνυσιν. οἱ δὲ οὐκ ἐλλοῦσι τὸν πατέρα. καὶ νῶε ἀθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τῷ δὲ χάμ, ὀλίγα τε συγγνώμην αὐτοῦ μὲν ἃ κατέρατο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων ὀλιγωφελησάντων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. καὶ οὐκ ἐμὲ τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σῆμα δὲ τῶν τείτων τῆς νῶε ἰῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' ἐυφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν δὴ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύρας δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοῖς ὑπηκόοις, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἷς μάλιστα δυνάμωσαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτῶν.

ἀρα-

αραμαίους ὁ, ἄρεσμος ἔσχεν, οὓς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι, νῦν δὲ λυδοὺς καλοῦσι, λυδοὶ δὲ τότε, λυδὰς ἔκτισε. τοῦ δὲ ἀράμου παῖδων τέσσαρων ὄντων, ὅσης μὲν κατέχει τραχωνίτην καὶ δαμασκὸν. μέση δ' ὅδε τῆς παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμενίαν ὄτρος, καὶ γέθερις βακτριανούς, μήσας δὲ, μησαναίους. πασῶν φάραξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖται). ἀρφαξάδου δὲ γίνεται πᾶς, σαλής. τοῦ δὲ ἕβερος, ἀφ' οὗ τοῖς ἰουδαίοις ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐκάλεν. ἕβερος δὲ ἐκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διασμὸν τῆς οἰκουμένης ἔκτισται). φαλὲκ γὰρ τὸ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἐκτὰ δὲ τοῦ ἕβερ παῖδων ἦσαν ἰούλ, ἐλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἐδδουρανος, ὔζαλις, δακλὴς, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὀφίρης, εὐϊλας, ἰόβηλος ἔτοι ἀπὸ κόφλους ποταμοῦ τοῦ ἰνδικῆς καὶ τοῦ πρὸς αὐτὰ συρίας πρὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ σήμα παίδων ἱστορήσω. ποιήσομαι δὲ περὶ ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἑβέρου γίνεται) πᾶς ῥαγαῦ. τούτου δὲ, σερούγος, οὗ ναχώρης ἰὼς ἔκτισται). τούτου δὲ θαρρὸς. πάτηρ δ' ἔτος ἀβράμου γίνεται). ὃς ἐκαλέσθη μὲν ὕστερον ἀπὸ νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ εἰκοστῷ πρὸς ὀγδοήκοσιος μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαρρὸς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ ποιεῖ τὸν ἄβραμον. ναχώρης δὲ θαρρὸν, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγῳ δὲ ναχώρης τέσσαρα), πρὸ ἔτους δυοῖν δέοντα καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν. ῥαγαῦ δὲ σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὢν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν. ἕβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γένεσι φάλεγον, γενηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ σάλε, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὧν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε καὶ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σήμα δὲ ἰὼς ἀρφαξάδης ἰοῦ, μεθ' ἕτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. ἄβεσμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν ἰὸν λώτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰ θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ἥρη λεγομένῃ τῶν χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται). γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰ μὲν, ναχώρης σάραν δὲ ἄβεσμος. θάρρου δὲ μισήσαντος τὴν χαλδαίαν δίκα τοῦ ἀράνους πένθους, μετοικίζουσι πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θαρρὸν τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις καθ' ὁλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τοῦ μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὅρος νῦν τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦτ' ὀρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσεῖ συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν τὴν μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, ὕζος, βαῦζος, μαούλος, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθουήλος. ἔτοι μὲν, ναχώρη παῖδες γνήσιοι. τάβαος δὲ καὶ γάδαμος καὶ ταῦαος καὶ μάχας, ἐκ ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθουήλῳ δὲ τοῦ ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται) ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος ὁ ἰὸς.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damascíque conditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Mesas verò Mesanæos: nunc Pasini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Esmodadus, Salephus, Azermothes, Iraes, Edoramus, Vzalis, Dacles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum esset viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cum esset annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphaxades genuit quintó & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatiis, vsque ad Moysis ætatem: post quem CXX. annorum terminus Deo fruitore est statutus, quantum temporis & Moyses ipse vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατέσχε τὴν μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην.

Cap. VIII.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quandam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

Ἄβραμος δὲ, λώτον τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ ἰὸν, τῆς ὁ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὸν εἶσι ποιησάμενος γνησίου παιδὸς ἀπορῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

Abrahamus verò Lotum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa : quam & ipse habitauit, & posteris reliquit : vir sapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cùmque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem : de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius vóluntate contingere. Hoc verò ex tertiæ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere : esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret. qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit : vbi sedibus positis Deo structuit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis : Post diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iustitiæ cultor, vir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit : Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòst hinc quoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam : eiúsque posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam præmente, Abrahamus in Ægyptum est profectus : & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret : aut secuturus illorum opinionem si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterùm cùm & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id quod suspicatus fuerat euenit :

κελεύσαντος εἰς τὴν χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναί τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκούουσι· περί τε ὧν εἰκάσειεν ὀξυμαρτής. ὅθεν τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠργμένος, καὶ τὸ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἓν ἅπασι συμβαίνειν εἶ), καὶ νικήσας καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. ἐρωτώμενος γὰρ ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ ἀποριῶν ὅτου μεμερημνὸν τῶν ὅλων ἕνα. τὸν ἄλλων, εἰκάζει θεὸς δαιμονίαν σωτελεῖ, καὶ θεοσεβῆ τὴν τότε παρέχειν ἔκασεν καὶ οὐκατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζε δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὸ σελήνιον καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δι' ὠμέως γὰρ αὐτοῖς παρούσης καὶ θεονοήσας τὰ καθ' αὐτοὺς εὐταξίας. ταύτης δ' ὑστερουμένας φανεροὺς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ κελεύοντα ἰσχὺν ὑπομένειν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν. δι' ἅπερ καὶ χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν ἐπισπασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, καὶ βέλτιον καὶ βοηθοῦντα τὸ θεῖον, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθείς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου βηρωσσὸς, ἐκ ὀνομάζων λέγων ὕστερος. μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ χαλδαίοις τις δίκαιος καὶ μέγας καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. ἐκάλεσε δὲ, καὶ τὸ μυθῶδες πλέον τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει ὧδε. ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπήλυς συὼν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ στρατῷ λαῷ, εἰς τὸν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νυνὶ δὲ ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ὧδε ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τὸ δὲ ἀβράμου καὶ νυνὶ ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ.

Ὡς λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὁπίσω.

ΛΙμοῦ δὲ ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἀβράμος αἰγυπτίοις διὰ μονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἐβούλετο, καὶ τὴν ἱερέων ἀπορρητὸν ἐσόμενος, ὧν λέγειν τε περὶ θεῶν. ἢ δὲ κρείσσοσιν ἐρεθίσει καταλαμβάνειν, ἢ μεταπείσων αὐτοὺς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπινοεῖ τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ) προσποιήσασθαι. καὶ ἐκείνην τοῦτο ὑποκρίνασθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε. τὸ τε

τὸ τῆδ κάλλος ἐξεβόηθη τ γυναικὸς αὐτῦ. διὸ καὶ φαραώθης ὁ βασιλεὺς τ ἀγυπτίων, ἐ τοῖς περὶ αὐτὸ λεγομένοις ἀρκεθεὶς, ἀλλὰ καὶ θιάσασθαι αὐτὸ θέλησας, οἷός τε ἦν ἅψασθ τ σαῤῥας. ἐμποδίζει ἢ ὁ θεὸς αὐτῦ τ ἀδόκιμον ὀπιθυμίαν, πόσῳ τε καὶ σάσει τῆ περιμήστων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, κῆ μιῶν θεῦ τὸ δεινὸν αὐτῆ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν συμβείσαι τῦ ξένου τὴν γυναῖκα. ὁ ἢ φοβηθεὶς, ἐρώτα τὴν σαῤῥαν τίς εἴη κῆ τίνα τῦτον ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾶ. πυθομένῳ δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἄβραμον παρῆτεῖτο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ἐ γυναῖκα αὐτῦ ἀποδέσθαι περὶ αὐτὴν συγγένειαν ποιήσασθ βελόμενος ἀλλ' ἐχ' ὑβρίσαι κατ' ὀπιθυμίαν ὑπερμενὴς δωρεῖταί τε αὐτ πολλοῖς χρήμασι, κ συνεῖναι ἀγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν κ τὴν ἐπ' αὐτῆ δόξαν ἐντεῦθεν ὀπιφανεστέραν συνέβη γενέσθ. τῆ γὰρ αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, κ διὰ τῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διαπύων τοὺς λόγους, ἃς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων, κενὰς κ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαρε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος κ δεινὸς ἀνὴρ, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ κ πεῖσαι λέγων πρὸς ἃ ἂν ὀπιχειρήσειεν διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ ἀβράμ παρουσίας εἰς ἄγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τέκτον εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ χαλδαίων γὰρ τοῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς ἄγυπτον, ὅθεν ἀπῆλθεν κ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ χαναναίαν ἀφίκετο, μεθίστατο πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῆ ἢ ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων πρὸ τ χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν, τὴν σκηνὴν μετῴκισε κ τὴν αἵρεσιν ὀπιφέρει τῆ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τ ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένῳ ὑπαύλιον ᾤκησεν ἐν τῆ ναβρὼ πόλει. παλαιτέρα τε ἐστὶν ἑτέων ἑπτὰ, πρὸ τεσσάρων δ' αἰγύπτε. λῶτος ἢ τ πρὸς τὸ πρόσω κειμένῳ, κ ποταμὸν ἰορδάνην εἶχεν, ἐκ ἄποθεν δ' σοδομιτ πόλεως. ἦ τότε μὲν ἦν ἀγαθή, νῦν ἢ φανίσαι κῆ βύλεσιν κ μιῶν θεῦ. τὴν ἢ αἰτίαν, κῆ χώραν σημανῶ.

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali causam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se pũtasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem superfit, est delera: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Κεφάλαιον ί.

Η τῆ σοδομιτῆ διαφορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς ὑπισχνουμένων.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσσυρίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομίταις ὠφθει τὰ πραγμένα, οἷς τε πλῆθον ὑπερδεδοκότων αὐτῆ κ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διεῖπον πέντε τὴν χώραν, Βαλλας, βαρεας, σενάβαρ, κ συμόβορος, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δὲ ἦρχον ἕκας ἰδίας. ὑπ' τύτοις στρατεύσαντες ἀσσύριοι καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τ σπαπᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. σπαπᾶς δ' ἐκέτης ὠ εἰς ὑπατάγμους. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύριοι φόρον ὑπέταξαν τοῖς σοδομιτῆ βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ὑπερβᾶσι τὰς αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῆ ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μῶρφάδου, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τὴν τε συμμαχίαν ἀπέστασαν διαπράσαντο, καὶ τοῖς τῆ γιγάντων ὀπαντῶντες κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali causam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se pũtasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem superfit, est delera: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Eodem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factũ est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt & gigantum posteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum esset ventum, castrametati sunt in

Genes. 14

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à tcatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum
Gen. 14. Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

στρατοπεδεύσει κὴ τῷ κοιλάδι τῷ λεγομένῃ φρέατα ἀσφάλτου. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νῦν μέντοι τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. φέρει μὲν ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ, μετὰ πολὺ δηλώσομεν. τῶν γὰρ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κὴ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς κὴ λὼτος ἤχθη, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἄβραμος δίκην ποιεῖται τῶν ἀσσυρίων ὑπερατώσας οἰκήσεν, κὴ πῶς τε αἰχμαλώτους τοὺς σοδομιτῶν ἔσωσεν, κὴ τὴν λείαν ὅλην ἔλαβεν ἃ φέλεσθαι.

Ἀβράμῃ δὲ ἀκούσαντι τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα ἦλθε λύπη συγγενὴς ὄντας εἰσῆλθε, κὴ οἶκτος ἦλθε τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς διανοήσας, οὐκ ἀνέμεινεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ κατὰ πέμπτην δίκην πεσὼν νύκτα τοῖς ἀσυρίοις ἦλθεν ἐπάνω, ἔτους γὰρ ἡ ἑτέρα τῆς ἰορδάνου πεσαγορεύει πηγή, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ δίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δὲ μήπω ὑπνου τεθαμμένοι μάχεσθαι δι' ὑπὸ μέθης ἀδυνάτοι ἔφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίους συνέλασεν αὐτοὺς εἰς σωβᾶ τὴν δαμασκηνῶν γῆς. ὅπερ δείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντως ἀριθμῶν, τριακοσίοις κὴ δέκα καὶ οκτὼ οἰκέταις αὐτῶν κὴ τρισὶ φίλοις, τοσούτοις στρατὸν προσγενόμενον. ὑπόσοι δὲ αὐτῶν κὴ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. ἄβραμον δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἱ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὴν συγγενῆ λῶτον, ἀνέζυξεν μὴ εἰρήνης. ἀπιὼντος δὲ αὐτοῦ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τὸ σάλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο ϛα σιλὸς δίκαιον. κὴ ἦν δὲ οὗτος ὁμολογουμένως δι' ἀρετὴν αὐτοῦ τὴν ἀρίστην, κὴ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐπάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ ὅσα ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμῃ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑποτεταγμένων παρέσχε. κὴ δὴ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κὴ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἄβραμος δὲ δίδοντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ὑπολαβεῖν ἠξίου, ὡς δὴ τῶν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δὲ, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἀλλ' αὐτὸς ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἤξειν, πλὴν ὅσα τρεφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ προσαχὼν τοῖς συστρατεύσαμένοις. ἐχώλαι δ' ὁ μὲν τῶτο ἐκάλεῖτο, καὶ ἔννηρος, ὁ μαβρῆς. ἐπῄνεσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς ἃς ἄξιον ὄζειν ὅτι τοιαύτας διαφερούσας κομίζεσθαι. τοῦ γὰρ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τοῖς μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτὸν, ἐπὶ γὰρ ἓν ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γίνεσθαι καταγγέλλει, ὁ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γῆν ὡς πλῆθος αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρῃ τῷ θεῷ A
κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος. δάμαλιν τετιτθίζουσαν, καὶ αἶγα τριτίζουσαν, καὶ
κριὸν ὁμοίως τετιτθη, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσαντος διελεῖν τῶν ὀρνέων ἑκάτερα μέλη. ἔπειτα πρὶν σπᾶν τὸ βωμόν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων, ὅπι θυμιᾷ τὸ ἄρματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηρὰς
αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ὅτι ἔτη τετρακόσια γεννηθησομένους καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας B
προσίσεσθαι τὴν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
Χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἄβραμος μὲν κατῴκει περὶ τὴν ὠγύτην καλουμένην
δρυῦ. ἔστι δὲ τῆς Χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπέχον τῆς Ἑβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκέτευε τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος δωρήσασθαι καὶ τῷ θεῷ ἢ θαρσεῖν αὐτὸν δωρήσεσθαι, τοῖς
τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἰσομοίρων, σάῤῥα C
τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπενίδων ἀγάρου ὄνομα, γένος ἔσαν Αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ
αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γενομένην ἐγκύμονα ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας προσιησομένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δὲ αὐτὴν πρὸς
ἀρχὴν δωδεκάτου τῇ σάῤῥᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν, ἐκ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸ θεὸν ἱκέ- D
τευεν οἴκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ ἔξω τῆς
ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτῇ ἄγγελος, κελεύων πρὸς
τὴν δεσπότιν ἐπανιέναι. βίᾳ γὰρ μείζονος τὸ ἔξεσθαι σωφρονοῦσαν. καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δεσποινιαν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κα-
κοῖς. ὑπακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ πρόσω τέρω χωρῆσαι, ἕλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὖ E
ὀπίσω, γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς ἐκείνης
βασιλεύσοντος. τούτοις πείθε), καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τὴν δεσπότιν, συγγνώμης ἔτυχε. πίπτει δὲ μετ' ὀλίγον ἰσμαήλου, θεόκλυτον ἂν τις εἴποι δι' ἃ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔτη ἦν ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ περιτμη-
θεὶς ἐγένετο. εἰς ἔνατον δὲ αὐτῷ, καὶ ἑκατοστὸν
παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς
αὐτῷ ἐκ σάῤῥας, ἔσοιτο. κελεύει δ' αὐτὸν καλέσαι, ἰσα- F
κον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, κρατήσουσι τῆς Χαναναίας
ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ
τῷ ἀπ' αὐτοῦ ἔθνει, ἐκλόμενος μήτοι τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, φυλάττεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ
προσετιθει μὲν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ
ἀβράμῳ εἰ δεῖ τὸν ἰσμαήλου εἰ ζήσει), πολυχρόνιον τε ἀπεσήμαινεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, G
καὶ Ἄβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ,
προσετίμησε) δωρεάν, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ
παῖς ἰσμαήλος, ἃ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἑξακαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐννεηκοστὸν πρὸς τῷ ἑνὶ
δηλῷ.

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictísque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deumque rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eâ meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptурus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: eásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, ídque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, eueſtigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς οἱ σοδομῖται ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς εἰς ὑμᾶς ἔτι.

Ὑπὸ δὴ τούτων τῶν καιρῶν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγάλοις χρημάτων ἐπῆρμενοι ὑπερφρονοῦντες ὅσῳ τε ἀν-
θρώποις ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μνημῆναι τοῦ παρ' αὐτῶν γένους

que beneficiorum eius meminerant,& hoſpites a- A
uerſabantur:denique mutuis etiam libidinibus ſe-
ſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus decreuit
ſuperbiæ pœnas de illis ſumere,& regionem eorũ
adeo vaſtam reddere, vt poſt hac nec plantas nec
fructum vllum produceret.His ita decretis de So-
domis,Abrahamus conſpicatus tres angelos(ſede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij ſui) ratus eſſe hoſpites,aſſurgens ſalutauit eos,
rogauitque vt ad ſe diuertentes fruerentur hoſpi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex ſimila B
fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercũ
diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei come-
dere,& de vxore quærebant,vbinam eſſet Sara.quo
referente,intus eam eſſe;aiunt ſe aliquanto poſt re-
uerſuros,eámque inuenturos iam matrem.mulie-
re autem arridente,& negante fieri poſſe vt liberos
gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum
annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimula-
re:ſed falſi ſunt ſe Dei eſſe angelos:& quòd miſſi eſ-
ſent,vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos C
Sodomitas.Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas,& ſurgens deprecatus eſt Deũ ne
promiſcuè iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum eſſe bonum, a-
lioqui ſi vel decẽ inter eos eſſent, omnibus remiſ-
ſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma.ciues autem cùm vidiſ-
ſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum di-
uertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt
verſi. Loto verò ſuadente continerent ſe, neve in
probrum hoſpitum ruerent,ſed hoſpitio ſuo non- D
nihil honoris haberent : aut ſi temperare ſibi non
quirent,filias ſe pro illis eorum libidini exhibitu-
rum:ne ſic quidem paterẽ voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram,ipſos quidem
excæcauit,ne in ædes introitum inuenire poſſent.
cæterum Sodomitarum populum vniuerſum ad
ſupplicium adiudicauit.Lotus autem ab ipſo præ-
monitus de futuro excidio,diſceſſit inde,aſſumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu-
ptis.ſponſi enim earum monentẽ de exeundo con-
tempſerãt vt delirum qui talia diceret.Tum Deus E
iaculatur telum in vrbem,eámque cum ipſis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuaſtat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum eſt in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi.Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpi-
ciens,& curioſius cladem hanc contra mandatum
Dei ſpectans, in ſtatutam ſalis eſt verſa. dictum eſt
mihi iam & de illa:nam extat hodie quoque: ipſe
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euaſit, F
cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans peper-
cit. id Zoor nunc vſque vocatur, ſic paruum He-
bræorum lingua ſignificãte.In hac ſolicitudine vi-
tam inopẽ aliquantiſper tolerauit.puellę verò vni-
uerſum genus humanum extinctum ratæ,aſtu cir-
cumuento parente,cum inſcio ſunt congreſſæ,cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu
nati sũt filij:maiori Moabus,quaſi dicas è patre:iu-

μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισόξενοι, κ᾽ τοὺς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκλέπτεσθαι. χαλεπίσας οὖν ὁπὶ
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρηφανίας
αὐτοὺς, κ᾽ τὴν πόλιν αὐτῶν καταφλέξας, & τὴν
χώραν ἅπασι ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἐπι, μήτε καρ-
πὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδιδοῦναι. ταῦτα τῷ θεῷ κρί-
ναντος περὶ τ᾽ σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος ξένοις
ἀγγέλοις, ἐπάνθη ὑ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ πα-
ρὰ τὴν θύραν τ᾽ αὑτοῦ αὐλῆς, & νομίσας εἶν ξένους, ἀ-
ναστάσατό τε ἀπαντᾶς, & παρ᾽ αὐτῷ καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπνδισάντων ὑ, ἄρτους
τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, κ᾽ μόσχον
θύσας, κ᾽ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
καταλειμμένοις οἱ ὑ, δεξάμενοι παρέχον ἐσθίοντες.
ἔτι & περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ᾽ εἴη
τυγχάνουσα ἡ σάρρα. τοῦ ὑ εἰπόντος ἔνδον εἶν, ἧξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, κ᾽ εὑρήσειν αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγωνυῖαν. ἡ ὑ γυναικὸς ἐν τούτῳ μεσιζουσάσης,
& ἀδύνατον εἶν τὴν τεκνοποιΐαν ἐπιούσης, αὐτῆς μὲν
ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δ᾽ ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκεῖ
κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ᾽ ἐμεύσαν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τ᾽ θεῦ, κ᾽ ὅτι πεμφθεῖη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων
περὶ τ᾽ παιδὸς, δύο ὑ, σοδομίτας καταστρεφόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὁπὶ τοῖς σοδομί-
ταις, & τὸν θεὸν αἰτησάμενος ἱκέτευσε φλαπαλεῶν, μὴ
τοὺς δικαίους & ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ ὑ φήσαντος, μηδένα εἶ τ᾽ σοδομιτῶν ἀ-
ξιοῦσθαι, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τ᾽
ὁπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ ὑ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τ᾽ σοδομιτῶν
πόλιν. [κ᾽ ὁ λῶτος αὐτοῖς ὁπὶ ξενίαν παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, & μαθητὴς τ᾽
ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ ὑ σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφερούσης τῆς ὄψεως διαφέροντας,
& πρὸ λώτου καταχθέντας, ὅπι βίαν & ὕβριν αὐτ
τ᾽ ὥρας ἐτεχνήσαντο. τοῦ ὑ λώτου παραινοῦντος σω-
φρονεῖν, & μὴ χωρεῖν ἐπ᾽ αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ᾽ ἔ-
χειν αἰδῶ τ᾽ παρ᾽ αὐτοῦ κατηγορίας, εἰ ὑ ἔχουσιν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτῶν τῶν ἐκείνων τ᾽ ὁπλυ-
μίας αὐτῷ λέγοντος παρέξειν, ὑπ᾽ ὕβρεως ἐπείθη-
σαν. ὁ ὑ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτ ὁπὶ τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθεῖναι τ᾽ εἴσοδον
τ᾽ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν ὑ κατέκρινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λῶτος ὑ τ᾽ θεοῦ τ᾽ μέλλουσαν τῇ σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα κ᾽ τὰς θυγατέρας, δύο ὑ ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀπάλαβών. οἱ γὰρ μητέρες ὑπερεφρόνησαν τ᾽
ἐξόδου, διὰ θείαν ὀπιπαλεῦσις τοῖς ὑπὸ τ᾽ λώτου λε-
γομένοις. & ὁ θεὸς ἐν σκηπτῷ θείῳ εἰς τ᾽ πόλιν, & σὺν
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρασι κ᾽ τ᾽ γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει
ἀφανίζει, ὡς μοι & πρότερον λέλεκται τ᾽ ἰουδαϊκὸν ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ ὑ λώτου γυνὴ πρὸς τῷ ἀπα-
χώρησιν εἰς τ᾽ πόλιν στυφελῶς ἀπαστρεφομένη, & πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτ, ἀπηγορδεύκοτος τ᾽ θεοῦ τ᾽ τι
πρᾶσσειν, εἰς στήλην ἁλῶν μετεβλήθη. ἱστορῶ δ᾽ αὐτ, ἔτι γὰρ & νῦν διαμένει. διαφθαῖσα δ᾽ αὐτὸς μὲν τ᾽ θυγατέ-
ρων εἰς βραχὺ χωρίον κατέχων, πρεσγαφεῖν ὑπὸ τ᾽ πυρός. ζόωρ ἔτι κ᾽ νῦν λέγε). καλοῦσι γὰρ ὕτως ἑ-
βραῖοι τὸ ἁλίσγον. ἐνταῦθα ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας, κ᾽ ἔρωτος ἐποιείας ἁλαπτώρως ἐλήφθη. αἱ ὑ παρθένοι
πεῦ ἡφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζεσι ὁπνοήσασαι λαθεῖν. ἐποίουν ὑ
τοῦτο ὑπὸ τ᾽ μὴ γῆν σπανιστεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἶπαι δ᾽ ἂν τις

ὑπὸ

ἀπὸ πατρὸς. ἄμμανον δέ, ἢ νεωτέρα ποιεῖ. γένους A
μὲν ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτὸ, ὁ μὲν μοα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἕτερος. συείας τὴν κοίλης ὄξιν ἀμφοτέρα, καὶ
λώτῳ μέν, ὁμαύτην σωιέβη τὴν ἐκ σοδομιτῶν ἀνα-
χώρησιν γενέσθαι. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τὴν παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος γήματι
τὴν σάρραν, ὁμοίᾳ τοῖς πρὶν ὑποκινούμενος δέει τὴν
φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τὸν βπιχω- B
ρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐραθεὶς τῆς σάρρας, φθείρειν οἷός
τε ἦν. εἰργεν δ' ἡ τοῦ βπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς
αὐτὸν φερομένης ἐκ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ φησὶ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾴδιον δηλονότι, φράζει
πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας τοῦ ξένου, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν ἦσαν ἐπά- C
γεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεσθαί τε
παρέξειν αὐτὸν ὑμῖν, τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ἐκείνου
φέρειν τὴν γυναῖκα γενομένῳ. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμ-
πεται τὸν ἄβραμον, συμβαλλομένων τῶν φίλων, καὶ
μηδὲν ἐπὶ τῇ γυναικὶ αὐτὸν ὡς πεισομένῳ
τὰ τῶν ἀρχαίων ἐκέλευσε δεδίέναι. θεὸν γὰρ αὐτὸ κή-
δεσθαι, καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνῳ μεμνη-
κυίαν ἀνύβριστον νομίζεσθαι. τῷ δὲ θεῷ μάρτυρες ὄντος καὶ τῷ τὸν γυναικὸς σωιεῖσθαι, ἔλεγε μηδ' αὖ D
ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχὴν εἰ γαμετὴν ἦσαν ἠπίστατο. ὡς
δὲ ἀδελφὴν ἀγόμενον ἐκ ἀδικεῖν. ὥστε καλεῖ δὲ
φράσας ἐχθρὸν φέρειν αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν δίκην ποιεῖν.
παρ' αὐτοῦ τε μένειν βουλόμενον, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπέναι τε φέρειν μένον, τὸ δὲ ξένου ποιη-
σῆς, καὶ πάντων ὅσων καὶ χρῄζων φέρειν αὐτὸν ἀφίκητο. τοῦτ' εἰπόντος, ἄβραμος ἔτε τὴν συγχύσιαν τῆς γυ-
ναικὸς ἐφοβεῖτο ἔλεγεν, ἀδελφὴν δὲ αὐτὴν ἦν παῖ-
δα, καὶ δίκαια ταύτης ὑποκείσεως ἐκ ἀσφαλῆ τὸν E
βπιδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε βπὸ τὸ μηδὲν ἀπὸ τῆς
νόσου γεγονέναι. φερθυμηθῆναι δ' αὐτὸ φέρειν τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ἣ παρ' αὐτοῦ μέ-
νειν. καὶ ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν φέρειν αὐτὸν νέμει
καὶ τὰ χρήματα, καὶ σωπίδει ἀδόλως πολιτεύ-
εσθαι, ὅρκῳ πιστοῦ φρέατος ποιεμένῳ τὸν ὅρκον, ὃ βπρ-
σεβαῖ καλοῦσιν. ὅρκιον δὲ φρέαρ λέγεται αὖ. ἔστι δ'
ἐπὶ καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βπιχωρίων ὠνόμασται. ὀμνύει δὲ F
ἄβραμος μετὰ πολὺ ἣ παῖς ἐκ σάρρας, ὡς αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ φερθείη. ὃν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γὰ-
λωτα σημαίνει. δηλονότι τὸ τὸν σάρραν μειδιάσαι
πέρεσθαι φήσαντος αὐτὴν τῷ θεῷ, μὴ φερσδοκῶσαν
ἤδη τοκετῷ φρεσβυτέραν ἦσαν, τὸν υἱὸν ἔτος ἐκά-
λεσεν. αὐτὴ μὲν δὲ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πίπτει δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑς ἀτῷ ἔτει.
ἐν δύσι μετ' ὀγδόῳ ἡμέραι φερτέμνεται, κατὰ
ἐκείνου μὴ ταύτας ἔθος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι G
ποιεῖσθαι τὰς φερίτομας.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis, impediuit diuinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis. mox cum meliuſculè habere cœpiſſet, indicat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idque ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deúmque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore: ſiue abire malleret, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem ariebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione patrum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide vtrinque ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſube vocatur. ea vox iuramenti puteum ſignificat: & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt Geneſ.21
Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipſo anno quo Iſacus eſt natus. eum octauo mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circunciſionem celebrent.

Geneſ.20

Cap. XXIII.

De Iſmaele Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus.

ARabes verò poſt decimumtertium annum id faciunt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus, alebatur Geneſ.21

Κεφάλαιον κγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβες δέ, μετ' ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἰσμαήλος γὰρ ὁ κτίσης αὐτοῖς ἔθνους, ἀβράμου γαμομένου ἐκ τῆς παλαιᾶς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ, περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. σάρρα γὰρ γεννηθέντα τὸν ἰσμαήλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὡσὲν ἀπολειπομένη

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui accurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei conſunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam ciúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Cap. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne ſortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

A ἀ ὡς πρὸς ἴδιον εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὅλη ἡ ἡγεμονίας ἀγαθοχῇ. τοιοῦσα δ' αὐτῷ τὸ Ἰσακον, ἐπ ἡ-
ξίει παραζήλως τούτῳ τὸ ἰσμαήλου ὄντα πρεσβύ-
τερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τὸ πατρὸς
αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπεισεν οὖν τὸν ἄβραμον εἰς
ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ μητρός. ὁ δὲ κατ'
μὲν ἀρχὰς οὐ προσεπίθετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἡ
σάρρα ἐσπούδαζεν, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶ-
ναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων
ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρίσκετο ζῆς
ὑπὸ τὸ σάρρας προστατόμενος, πεισθεὶς παρέδι-
δου τὸ ἰσμαήλου τῇ μητρὶ, μόνῳ δ' αὐτοῦ χωρεῖν
δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ
ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀναγκῃ χρωμένῃ.
ὡς δ' ἀπιοῦσαι ὀπιλείποιτο τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κα-
κοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀπαναίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖ-
σα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὴν
ψυχὴν ἀφῇ, πρόσω πορρωτέρω. συντυχὼν δ'
αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φαίνει παρακειμέ-
νην, καὶ κελεύει προνοεῖν τὰ ἀναπεφῆς τὸ παιδός.
μεγάλα γὰρ αὐτὸν ἀγαθὰ προσμένειν ἐκ τὸ ἰσμαή-
λου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθαρσησε τοῖς προκατηγελ-
μένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδωσι τοῦ ἐξ αὐτῆ
ὀπιμέλειαν, διαφεύγει τὰς ἀλαπωρίας. ἀνδρω-
θέντι δὲ τῷ παιδὶ, γυναῖον ἄγεται, τὸ γένος ἀγύ-
πτιον, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ὧν παῖδες
ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κή-
δαρος, ἀβδήηλος, ἀδουμᾶς, μίασαμος, μαῖμασος,
μάσμησος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, ναφαισος,
κάδμασος. οἵτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' εὐφράτου καθήκου-
σαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβατη-
νὴν τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' οἵδε οἱ τὰ ἀρείβων
ἔθνη, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, δίδωσι τε
τιμὴν ἀρετῆς αὐτῶν, καὶ δίδωσι τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὡς ἐν Γενέσει ἀβράμου παῖς.

ΙΣακον δὲ ὁ πατὴρ ἄβραμος ἀφροδισιαστὰ μονογενῆ
ὄντα, καὶ ὅτι γήρως ἐπ' ἀρεταῖς αὐτῷ τῷ θεῷ γε-
νόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὐνοιαν, καὶ τὸ φιλοσε-
βὲς μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὅλῃ πε-
δεύων πᾶσαν ἀρετὴν, ἔν τε τῇ τῶν πατέρων θεραπείας
ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδα-
κὼς ἄβραμός τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ
ἡγησάμενος καταλιπεῖν, ἐξελθεῖν τῆς ζωῆς ἐπήνετο τότε μά-
λιστα τῷ θεῷ βάλιστον ἔτυχεν. ὃς δὴ πειρᾶται
αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τὰ πρὸς αὐτὸν θρησκείας,
ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἶπε παρεσκευασμένος
καταλιπεῖν, ὡς πολεμίων τε κρείττονα
ποιήσῃ, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ
σπουδῆς ἔχειν τὸν ἰσακον, ἠτήσατο τὸν αὐτῷ θύμα καὶ
ἱερεῖον προσαγεῖν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μόριον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ἵνα μὴ ἐμφανίσειν τιμὴν
αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ ὡ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δὲ, ὅτι
μηδὲν κρεῖττον προσήκειν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν εἰς ἐκ τὸ ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζῶν-
των, διακρυφάδην πρὸς τιμὴν τε τοῦ θεοῦ προέρρησιν, καὶ μὴ ἔσχεν αὐτὸς γνώμην πρὸς τῆς τοῦ παιδὸς
φυγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἰσακον

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας A
ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ¶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συνόδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ ζ΄ίτῃ ἦ, ὡς κάτοπτον ἦν
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μὴ μόνου τοῦ παιδὸς συμπαραγένε ἦ εἰς τὸ ὄρος, ἐφ'
ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύε ἦ. ἔφε-
ρεν ἦ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερείου τοῦ ἦ ἱσάκης πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγον-
τος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντα, καὶ πυθομένῳ τί
¶ μέλλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντος. ὁ ἦ, τὸν θεὸν αὐτοῖς B
παρέξειν ἔλεγεν, ὅτῳ ἱκανὸν καὶ τῶν ὄντων εἰς δύπο-
λειαν ἀνθρώποις συμφαγεῖν, ¶ τὰ ὄντα τοῦ ἐπ' αὐ-
τοῖς θαρρούντων ἀφελεῖσθαι. δύσειν οὐδὲ κἀκείνῳ ἱε-
ρεῖον, εἴπερ δυμβαίνης μέλλει τῇ θυσίᾳ συμφυτυχά-
νειν αὐτῷ. ὡς ἦ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς χεῖρας
ἐπενεύχῃ, ¶ ἰὼ δύεπῆ, λέγῃ πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ,
μυρίας εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι συμφοῦ
θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸ βίον, οὐκ ὄκνῳ ὅπως μὴ πρὸ C
τοῦ σοῦ αὐτανεψιοῦ ἐφιλοπονησάμην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ
μᾶλλον δαιμονήσῃς ὑμῶν, ὡς εἰ σὲ ἰδοιμι ἰὼ
δρωμένου, καὶ τελευτῆσαι δέχεσθαι σε ἀρχῆς τ' ἐμαυ-
τοῦ καταλελοιπυῖαν. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλομένῳ τοῦ
πατρὸς ἐγήρωμεν, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦντι ἀποθέ-
μαί σε, φέρε γενναίως τὸ καθιέρωσιν. τῷ θεῷ δὲ πα-
εχώρησε ταύτης ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τὴν τιμῆς, ἀπὸ
ὧν δυμφορῆς γέγονέ μοι συμφάτης καὶ σύμμαχος D
νεῦσαι δύστυχεῖν. ἐπειδὴ γὰρ ἐτελεύτησεν, ἀπέθανον, ἐν τὸν
κοινὸν ὁδὸν τοῦ ζῆν τρέπων, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ θεῷ
τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος,
ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτῷ, μήτε νόσῳ, μήτε πο-
λέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέ-
φυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν
ἦ ¶ ἱερουργίας ἐκείνης ψυχὴν τοῦ σοῦ προσδεχομένου,
¶ παρ' αὐτῷ καθέζοντος. ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα
καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνατρεφόμενον, τὸν E
θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ παρεχημένου. ἴσως ἦ, πατρὸς μὲν
ἰὼ οἵου τετυχηκότα γενναίου ἔδει τὸ φρόνημα ἔχειν,
δέχε ἦ πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. ¶ φήσας ὡς ἐδὲ
γενόμενα τοῦ ἀρχαίου ἰὼ δίκαιον εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς
μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι. ¶ μὴ παρέχῃν αὐτοῖς
ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτε ¶ μόνον τοῦ πα-
τρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἰὼ,
ἄρμησεν ὅπου τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ σφαγῆν. κἂν ἐπράχθη
τὸ ἔργον μὴ ζάπτος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. δοᾷ μὲν ὀνομα- F
σὶ τοῦ ἄβραμον, εἴρηκεν δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἐγὼ
δὲ ἐπιθυμήσας ἅμα τοῖς ἀνθρώποις, τοῦ σφαγὴν αὐτῷ
προτάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, ὑδὲ ἓ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τότε βουλόμενον μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν,
εἰ μὴ τοιαῦτα προσδοκῶντα ὑπακούοι. μαθὼν ἦ
αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ἀφροσύνην δ' θρησκείας, ἤ- G
δεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχει, ἐκ' ὑστερήσειν ἦ αὐτοῦ
ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας ¶ γλίοις ἀξιοῦντα, ἔσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα, δὐδαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις πολλὰ δώσειν
μεγάλων ἡγεμονίαν προσδήλωτε τὸ γένος τὸ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλῆθος ἐπιδώσειν καὶ μνήμην αἰώνιον
αὐτοῦ ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις τήν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους ζηλωτὰς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις,
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ ἦ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι.

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus adſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad montem, ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens, tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci' pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius, generis memoriam fore ſempiternam, regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixerúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SArа autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudęorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contrà Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant eorũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesoporamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ veniisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν ἡ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰκαὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτουσι δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων ἐκ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ τάφον. ἀβραὰμ δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τριακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῶν χέβρωνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβραάμου τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χαιτούρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τῆς τροωλοδυτῶν ἀβράμῳ ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, οἵτινες τεπόνες καὶ τερσεῖ καὶ δεινοὶ συμπένας, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λεσσύβακος, σοῦς. φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοῦς μὲν, σαβακαίης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου δὲ, λατούσιμος ἄσσυρος, λεύρης. μαδάνου δέ, ἀφαὲ, ὤφρης, ἄνοχος, ἐβιδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις ἄβραμος ἀποικιῶν σόλους μηχανᾶται, καὶ πάντες τροωλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ τὸν εὐδαίμονα ἀραβίας ὅσον ὅσον ἐπὶ τὸ ἐρυθρὸν θάλασσαν κατοικεῖ. λέγεται δὲ ὡς ὕστερος ὁ ὤφρης, στρατεύσας ὅπλα τοῦ λιβύου, κατέσχεν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐγγονοι αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τοῦ χρόνου ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἀφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δὲμου τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὕστερος. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχὸς, ὁ ἱσορῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ξεῖς, ἄφραν, σουρείμ, ἰαφραν. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τῆς ἀσυρίας κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ δύο ἀφράτε καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφραν καὶ τοῦ χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους δὲ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ αὐτὸν. γήμαντά τε τὴν ὄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ὃς αὐτῷ δεδωκεν. τούτου δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει γενομένου γυναῖκα γνῆσι ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχὼρ παιδὸς θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς, τὸ πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνησείαν, ἐγγυσάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δὲ αὐτοῖς τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύουσι τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἃ μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς οὐ μεμένηκεν ἔτος ἀπερχόμενος χρόνῳ ἀφανὲς τὸ εἶδος. καλεπτὸν δὲ εὑρεῖν τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δὲ ὑπὸ αὐδείας, ἔτι δὲ καὶ λησταρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ μᾶλλον ἂν ἐνέμοι μὴ προνοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καρραν. καὶ γυμνάζων ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένους ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσας. εὐχεταιοῦν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἐν τῷ παιδὶ ἀβράμος

μνησθῆ-

μνης δυσάμμῳ ἐξαπέσαλμεν, εἰ κατὰ νοῦν τ̃ αὐτ̃ A
μέλλει ὁ γάμος θεῖ συμπλεῖσθαι, ἐν ἐκείναις ἐυρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτῷ, τ̃ μ̃ ἄλλων ἀρτέντι ποτὸν ἀρνουμένων, ἐκείνης ἢ αὐτ̃ ῥᾳδιουργήσης. ἡ δ' ὅπη ταύτης ὢν ἐλπίοις, ὅτι τὸ φρέαρ ῥᾳδιαίνει, ἡ ῥᾳδιαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτ̃ ῥᾳδιεῖν. τ̃ δ' ἐπομένων ℭ χρηζόντων οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκείνῳ ῥᾳδιεῖν. ἡ γὰρ εὐδ' ἄλλοπον εἶ) τὸ ὕδωρ μίαν ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τε τ̃ θεὸς τ̃ ξένον ὑπαλλάττειν B
δυσκολίας τινός. ἀλλ' εὐκοινώνησεν θεὸς ἀνθρώποις αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μετέδωσαν λέγουσαν. ℭ παρέχει αὐτ̃ φιλοφρόνως. ὁ δ', ἐν ἐλπίσι μὴ τ̃ ὅλων χρυόμενος, βουλόμενος δ' τῷ ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τ̃ εὐχρείας αὐτῷ ℭ τ̃ς χρηστότητος, ὅπ ἡ μετ' οἰκείᾳ πόνῳ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ φύσεως ἐπεπαίδευτό τε τίνων αὖ εἴη γονέων. ἡ κατέχει αὐτοῖς χρύσινον ἐκ τούτης παιδός. ℭ συμφέρεσθαι φησιν ὡς αὐτοῖς ὄντι κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖ- C
δας αὐτ̃ τεξομένῃ γνησίους. ἡ δ', ἐπὶ τούτων ἐφθόνησεν αὐτ̃ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ ℭ τὸ χρυσ̃ ἀπεσήμανε. ἡ μὲν ἑκκαίδεκα μὴ φησιν καλεῖσθαι. πατὴρ δ' ἐμοὶ βαθύπλουτος ἦν, ἀλλ' ὁ μ̃ ἤδη τέθνηκεν Λάβαν ὃ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, τοῦτε οἶκε παντὸς σὺν νῇ μητέρι φρονοῦμεν, ℭ τ̃ ἐμ̃ς παρθενίας ὀπιμελοῦμεν. τούτων ἀπεφασάμενος, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι ℭ τοῖς εἰρημένοις, τ̃ θεὸν ἅτε ὁρῶν αὐτ̃ τ̃ ὁδοῦ σαφῶς συλ- D
λαμβανόμενον. ἡ φρονήσας ὁρμητόν τε καὶ τινας κόσμους ἐς ὠφελητὰς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδύσθη τῇ κόρῃ ὅπ τ̃ πιεῖν χάριτος ἀμοιβὴν εἶ) λέγων, ℭ γέρας δίκαιον τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν, ἀγαθῷ ῥᾳδ̃ τὰς τοσαύτας παρθένους γενομένῳ. ἠξίωτε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, τ̃ πρεσβυτέρῳ χωρεῖν τ̃ νυκτὸς αὐτὸν σφαλερουμένης, κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ πως δύειν αὐτὸν ἐκ ἀσφαλὲς ἔρως ἔφασκεν, ἢ E
τούτοις οἷς αὐτ̃ς ἐπειρᾶτο. τεκμαίρεσθαι δ' ℭ τῷ τ̃ς μητρὸς καὶ τ̃ ἀδελφ̃ φιλανθρωπίαν αὐτ̃ς ἐλέγχου, ὡς ἐ δυσχεραίνουσιν, ἐκ τ̃ς πρὸς αὐτῷ ἀρετ̃ς. ἐδὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τ̃ ξενίας τελέσας, ἡ δαπάνας ἰδίας χρησάμενος. ἡ δ', πρὸς μὲ τ̃ς τ̃ν γονέων φιλανθρωπίας αὐτ̃ς, ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο δ' ὡς μικρολόγοις ὑπειληφότα, πάντων γὰρ ἁμιλλᾶσθαι μεθέξειν. δηλώσασα γὰρ τοῖ λαβάνῳ πρότερον τὰδελφ̃, συγχωρησάντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγχε. F
ὡς ἓν τούτῳ χρυσόμενος παρῆγε τ̃ ξένον, τὰς μ̃ καμήλους αὐτ̃ ῥᾳδ λαβόντες οἱ λαβάνῳ θεράποντες, ὀπιμέλουν. αὐτὸς δ' εἰσπνήσων ἠγάγετο σὺν αὐτ̃, ἡ μ̃ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν ℭ τῷ μητέρα τ̃ς κόρης ἄβραμος, θαῤῥεῖ μὲν ὄντι υἱός. συγχρυσὶς δ' ὑμέτερος. ἀναχώρησε γὰρ τούτων τ̃ν παίδων ὧ γυναῖ πάππος, ἀδελφὸς ὢν ἄβραμου, ὁμοπάτριός τε ἡ ὁμομήτριος. πέμπει δίνυν θεῖ πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τῷ κό- G
ρῳ ταύτῳ παιδὶ τ̃ ἑαυτ̃ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτ̃, ℭ μόνος ὅπ τοῖς πᾶσι τεθραμμένος ᾧ τ̃ μ̃ ἐμεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτ̃ τ̃ δύδαμονες ἄτῳ λαβεῖν, ἐκ ἠξίωσεν ἀγέσθαι. τιμ̃ δ' ὁ τὸ χρυσ̃, τ̃ γάμον πολιτεύεται τ̃τον. ἕ τῷ αποδῶ ἡ τῷ θεραίρεσιν μὴ ὑβρίσητε. κ̃ ὁ θεὸς βάλοιτο, τά τε ἄλλα μοι κ̃ τῷ ὁδὸν ὑπλώτησε, ἡ τῷ παῖδα καὶ τ̃ ὑμέτερον οἶκον δέξον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τ̃ πόλεως ἐγρυόμεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅπ τὸ φρέαρ ῥᾳδ-

eũ miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, quòd cæteris negantibus ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accidit ad puteum, poſcens ab eis potum: illis verò cauſantib. aquam ſe non ſine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium o biurgats reliqinis negando eas vnquam inter homines verſatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hoſpiti potum offert. at ille certa iam ſpe de euentu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione reganti ſubminiſtrare non grauaretur. ſciſcitatur ex quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen eſt, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ ſibi acciderant, quæque audiuiſſet, manifeſtò cernens Deum hoc iter proſperare. prolato deinde monili & aliis quibuſdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc eſſe gratiam & honorem pro communicato potu, ipſámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquam tutior eſſe poſſit quam apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neque grauatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, ſed non rectè facere quòd tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permiſſu ipſum adducturam. quo facto poſtquam adduxit hoſpitem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt, ipſe verò ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta ſic cum & matrem puellæ eſt allocutus: Abrahamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm poſſet opulentiſſimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationis ſuæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accutate huc misit, vestro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxítque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

ἡγουμένους, ἡνίκα μέλλοι εἰς τοὐπίσω ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γάμος ἐγένετο θείᾳ μνηστευόμενον ἐπιμελείᾳ, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. Ἀβραμον μὲν τοσαύτης ἀσχολούμενον ἀσεβῶν, τῷ κατανοῆσαι τὸν κόρον πιμπάσατε. οἱ δ', καλὰ γὰρ ἐκείνοις ἠρεσμένα, τιμῶντες τὸν θεὸν σωτῆρα, καὶ πέμψασιν ἐφ' οἷς ἠξίουν τὴν θυγατέρα. μαλεῖ τε αὐτὸν Ἰσαακος, τῷ προαγμένων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαλδαίας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθησαν.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo post. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τοῦ Ἀβραάμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἀβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῷ θεῷ αὐτὸν ἀσεβῶν ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὰ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, μῆνας ἕξ. καὶ θάπτει δὲ ἐν Ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων Ἰσαάκου καὶ Ἰσμαήλου.

CAP. XVIII.

De Isaci filiis Esau & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descensuram gentem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cumque hominem initio magna beneuolentia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse, mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

Κεφάλαιον ιη.

Περὶ τῶν Ἰσαάκου υἱῶν, Ἠσαύ καὶ Ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διαφορᾶς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὴν Ἀβράμου τελευτὴν συνῆν τὸ γύναιον. καὶ τὸ γαστρὸς ἔτι μεῖζον ὀγκωμένης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸν δὲ μείζονα προτερήσειν τὸ δοκοῦν ἐλάσσονα ἔχειν. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ προῤῥήσιν τοῦ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοῖς πόδας, δασὺ φρικωδῶς ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτὸ χειρὶ πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸ πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τὴν ἔριχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σῆφος, ἔριχωμα λέγουσιν. Ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λαμβάνει δὲ τιμὴν καταλαβόντος, Ἰσαακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς ἄγυπτον, τὴν χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπῄει τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχει δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχος, τὴν ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ προθυμίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχάς, ὅτι ζώσης ὑπὸ φθόνου μείζονα πρὸς τὸν πατέρα διακωλύετο. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ Ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ προθυμίᾳ αὐτὸν ἀσεβῆ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ ζώστε πάλιν ἐκ μεταβολῆς τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεισθεὶς Ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸν λεγόμενον φάραγγα χωρίον ὑπὸ γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ὁπαδοῦντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμελέχου ποιμένων, ἐκ τούτου καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, δυσνώμονι λογισμῷ κτησάμενος αὐτῷ τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτου ἀνοιγέντος αὐτῷ τὸ φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. τὸ δὲ ἕτερον. τὸ μὲν ἔσκον καλεῖται. μάχης αἴτιος αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύνεναν. ἔχθραν δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. Ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχύν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. Ἀβιμέλεχος δέ, κατ' αὐτὴ φύσεως νομίζων τὸ ἴσχυον, ὑποπτεύει μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἡγουμένης, ἐπ' ᾗ φανερᾷ

δὲ

ὁ ἔχθρα τ̃ ἰσάκ ὐπερεχ αὐτ̃ος, δίσσας μὴ τ̃ πρώτης αὐτ̃ῳ φιλίας ἐδὲν ὄφελος γέν῀ται, πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν ἰσάκ ξαπέντος, φιλίαν αὖωθεν ποιεῖ πρὸς αὐτὸν, ἵνα τ̃ πατηγῶν φίλον ἐπαγόμεν@. πάντων ὁ τετυχηκὼς ὧν ἠξίε, δέχ τ̃ ἰσάκ χρηςότητα, ὀργῆς πρόσφατ@ πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα γεγονυμένην πρότιμ@τος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτ῀. τ̃ ὁ ἰσάκ παίδων, ἥσαυος, θέλ ἐν μάλις α ὁ πατὴρ ἐπ̃ ἐδέχ, πεντηκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τ̃ ἥλων@, ⁊ ἀλιβάμην τ̃ ἐυηβέων@ δυναςδύντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας π̃ πρὸς τ̃ γάμον ἐξουσίας κύριον, ⁊ μὴ ὁ τ̃ πατ῀ συμβουλθσάμεν@. ὁ δὲ δὴ ἐπέτρεψεν ἰσακος ἐπ̃ αὐτ῀ π̃ γνώμης γνησιότητι. ὁ δὴ ἰὼν αὐτ῀ δι ἡδονῆς σωσάφασθ συγχύσεων πρὸς τοὺς ὑπηκόους. ὁ δὲ κυλόμεν@ ὁ ἀπεχθὴς ἦ τ῀ παρὸ κελδίων ἀφίς ασθαι τ῀ γυναικῶν, ἔκεινε σηρᾶν. γηραιὸς ὁ ὤν, κὴ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένους, προσκαλεσάμεν@ τ̃ ἰσαῦ, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς κὴ δίχα π̃ πτηρώσεως καὶ τ῀ κατὰ τὰς ὄψεις πάθους ἐμποδὼ ἦν αὐτ῀ θεραπδύειν τ̃ θεὸν, ἐκέλδυσεν ἐξελθεῖν ὅπ κυνηγέσιον, ⁊ θηρασάμεν@ ὅσα αὖ αὐτ῀ δυατὸν γένῃ) πρόσφορα δεῖπνον, ἵνα μὴ τ῀το ἱκετδύσει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτ῀ καὶ σωτῆρα εἰς ἅπαντα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὲν ἦ λέγων ὁπότε καὶ τελδυτήσειε. πρὸ ὁ τούτ πρόσφορα εἶναι αὐτ῀ βέλεσθ λέγων τὸν θεὸν ταῖς ὄψαῖς ταῖς ὑπ̃ αὐτ῀ πρόσφορα κεκλημένον. ⁊ ἅτις μὲν, ὅπ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν ἀνοιαν ἀξιῶσα τὴν ἰακώβ πρόσκαλεῖν, καὶ πρὸ τὴν ἰσάκ γνώμην, ἐκέλδυσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα, δεῖπνον πρόσφορον ποιεῖν. ὁ ὁ ἰάκωβ@, ὑπιρετεῖ τ῀ μητρὶ πάντα παρ̃ αὐτ῀ πεπεισμένος. ἐπεὶ δ̓ ἀφρεσὶν ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφ@ δέρματι τ̃ βραχίονα περιβαλὼν ἵνα πιςδύσοιτο πρὸ τ῀ πατρὶ δέχ τὴν δασύτητα, ἥσαυ ἦ. τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοι@, δέχ τὸ ἦ δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν γένεσθαι τὰς δυχὰς ἀρεθεὶς κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παρεξιέναι τ̃ πατέρα ποιήσασθ ταῦτα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τ῀ πατρί. ⁊ ἰσακος ἐπαμῶμος τ῀ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίᾳ, προσκαλεῖται τ̃ υἱόν. τ῀ δὲ, τὸν βραχίονα προτείναντος ᾧ τὴν ἀρχὴν προεβέλητο, ταύτης ἐπαφώμεν@, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβ@ πλησίον, κατὰ μέν τι τὸ δ̃ τειχὸς βάθος, ἥσαυ εἶναί μοι δοκεῖς. κὴ μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειμήνας, ῥέπτ ἐις δυχὰς πρὸς πρόκλησιν τ̃ θεῦ. δέσποτα, λέγων, παντὸς ἀῶνος, κὴ δημίεργε π̃ ὅλης ὑσίας σὺ δὲ πατρὶ τ῀ ἐμῷ μεγάλων ἐχυρὸν προῦθηκας ἀγαθῶν, ⁊ ἐμὲ τ̃ παρόντων κρίνασας, κὴ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γνωμένοις ὑπέρμαχον βοηθὸς δύναμίς κὴ δωτὴρ ἀεὶ τ῀ κρειττόνων ἔσεσθ. τοῦτ οὖν κὴ βεβαίωσον. κὴ μὴ προίδης με δέχ τ̃ παρεῦσαν ἀδένειαν, δι ἣν κὴ μᾶλλον σου δέομεν τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον δύναμιν σῶσε, καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ δέχ φύλαττε, δοὺς αὐτ῀ βίον δυδαίμονα κὴ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις παρασχεῖν. ποιήσεις δ̓ αὐτὸν, φοβερὸν μ̃ ἐχθροῖς, φίλοις ᾖ, τίμιον κὴ περίβλεπτον. ⁊ ὁ μ̃, νομίζων εἰς ἥσαῦν ποιεῖσθ τὰς δυχὰς, παρεκάλ τ̃ θεόν. ἆρα ᾖ πέπαυ τούτων, κὴ παρῆν ἥσαις ὑπὸ τ̃ θήρας, ⁊ τ̃ δέρματος

spicionem, aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciscereturprofectus ad illum amicitiam eum eo renouat, vno è suis amicis arbitro adhibito. cùmque Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturatum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti: hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oracullum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

Ἰσακος ἀφανόμῳ ἡσυχίαν ἄγει. Ἰσαὴς ἢ ἠξίει τὴν ὁμοίων τ' ἀδελφὰ ὧδε τὲ παῖδος τυγχάνειν. τ' ἢ πατρὸς ἀρνημένου, διὰ τὸ πάσας εἰς Ἰακωβον τὰς δυχὰς ἀπλωκέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῇ διαμάρτια καὶ αὐτὸ τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲ ὧδε τὸ κυνηγέσιον, καὶ δύναμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις δοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τ' ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ γένος. δεδοῦσθαι δ' τὰδελφὰ. Ἰακωβον ἢ, φοβέμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βελόμενον ὑπολαβεῖν τ' ὅτι τ' ἀρᾶς διαμάρτιας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει δὲ τ' ἀνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι τὰ Ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη τε καὶ τ' Ἰσμαήλου παῖδος Ἰσαὴς παρθένῳ ὧδε γάμον βασεμμαθιού. ἐδὲ δυόσιν οἷς χαναναίοις οἱ ὧδε τὸν Ἰσακον, ὡς ὅτι τοῖς πρότερον αὐτὸ γάμοις δυσχερῶς, διακείμενον οἷς εἰς τὸ ἐκείνους κεχαρισμένον τ' βασεμμαθὴν παρέλαβε μάλιστα ὧδε αὐτὴν αὐξάσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιθ'.

Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ἢ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τ' μήτρος, καὶ γάμον τ' λαβὰν θυγατρὸς τὲ ἐκείνης ἀδελφῆς, ὁπηρέτανε Ἰσάκῃ τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βελήμασι τ' γυναικὸς, διὰ τ' χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ διὰ τὸ ὧρος τοὺς ὁπηχωρίους μῖσος παρ' ὑδενὶ μὲν ἠξίει καταγέσθαι. ὑπαθρος ἢ νυκτίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὸ συμφορημένοις ὑπιθείς. Καὶ τοιαύτην καὶ τοῖς ὕπνοις ὄψιν ὁρᾷ ὧδε ἰδασᾶσαν αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἐδόξειν ἐφικνεμένην τὲ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δ' αὐτῆς ὄψεις κατιόσας σεμνότερον ἢ καὶ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπ' αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτοις λόγοις. Ἰακωβε, πατρὸς ὄντά σε ἀγαθῦ, καὶ πάππου δόξαν ἀρετῇ μεγάλης διαμένειν ὅτι τοῖς παρεῦσιν ὑ ὧδε σπεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ δὲ ἄφθονον σὲ δέξεται σε μεγάλων ἀγαθῶν παρεσία, ὧδε τὸ παῦ κατὰ τ' ἐμὲ ὑπηκοείαν. ἀβεσμόν τε δὲ ἐγὼ σὲ τ' μεσοποταμίας δεῦρο ἦγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῆ συγγενῶν, καὶ πατέρα τ' σὸν δυσάμενα ἀπέφηνα, ὧν κἀγὼ πλῶ μοίραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τ' ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐξήσει γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐπεύδαιμας. καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δ' πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ἡμῶν αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τ' γῆς δίδωμι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μήτ' δύλαβὲ τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου σοὶ προαχθησομένων πρόνοιαν, ἔντε τοῖς νῦν, καὶ πολὺ πλεῖω ἐν τοῖς ὕστερον. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς Ἰακώβῳ προαγορεύει. ὁ δ', ὡς ἐχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους ὡς πλείστων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως ἐνθυμηθείς. καὶ δύχλῳ ποιεῖται θύσων ἐπ' αὐτῇ, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθὴς ἐπανίοι. τῷ δὲ θεῷ δεκάτην τ' πεποιημένων ποιεῖται, ἅτινος αὖθις ἀφικόμενος. τιμόν τε κεῖνο τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐνθηλ θέμενος. σημαίνει δ' τοῦτο θείαν ἐσίαν καὶ τ' τῆ ἐλλείων γλῶτταν. προϊὼν δ' ὅτι τ' μεσοποταμίας χρόνῳ παρῆλθεν εἰς τὴν χαῤῥαν.

καὶ

καὶ ποιμνίας ἐν τοῖς περασείοις λαβὼν, Ⓒ παῖδας A & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcẽtes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt an noſcent quendam Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes, aiunt omnibus ſibi notum. neque enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vnà paſcere, demiratique ſe quòd nondum adſit ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quis nã & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa: addẽs optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater eſt. & propinquior ac regentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita, itaque conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſciénſque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene, optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionem faciens: eúmque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quam verbis exprimere poſſet aiebat: rogabat tamen quamobrem veniſſet relictis patentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum quia fraudatus ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, præſertim cùm omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deũ præſidium maximũ in auũculo reperturũ.

καὶ ποιμνίας ἐν τοῖς περασείοις λαβὼν, Ⓒ παῖδας ἐφήβους, καὶ παρθένους, ἰσάρ τινος ἰδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος ἀνέκρινεν αὐτούς, εἰ τυγχάνουσι λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ζῶντα. οἱ δὲ, πάντες ὅπισθεν ἔφασαν. ἠγνόει δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. Ⓒ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἵνα θαυμάζειν ὅτι μή πω παρείη. ὡδὶ γὰρ ταύτης μεμαθήκεις αὖ ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀκούσαι ποθεῖς. ταῦτα δ' αὐτοῦ ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὀπισθίοις τῶν ποιμνίων καὶ δεικνύουσι τὸν Ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος οὗτός ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δὲ ἡδεῖα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, Ⓒ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, Ⓒ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. πύχετο δ' εἴ τι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δέόμενος. Ἰάκωβος δὲ, οὐχ ὑπὸ τὴν συγγνείας, οὐδὲ τὴν ἀπὸ ταύτου δυνοίας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐπεπλήκτο τε τοῦ κάλλους ὁρῶν ὅτου ἔχουσιν, ὡς ὀλίγαι τῆς τε γυναικῶν λύθουσι. Ⓒ φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ Ⓒ πατέρα τὸν σὸν εἴπερ λαβάνᾳ παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς μητρός. ἐν θαῤῥεῖ γὰρ Ἀβραάμος Ἀράνης Ⓒ ναχώρης ἦσαν υἱοί. ὧν βαθύηλος ὁ σὸς πάππος ναχώρου γίνεται παῖς, ἀβράμου δὲ Ⓒ τῆς Ἀῤῥαίου σάῤῥας, ἴσακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγίον δὴ καὶ νεώτερον τοῦδ' ἡμεῖς τῆς συγγνείας ὁμόρδυμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάνᾳ πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφή, πατρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νεῦ δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγνείαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης οἵας φιλεῖ σωτυγχάνειν τοῖς νέοις περπεπυσμένη ὡδὶ τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, Ⓒ τοὺς γονεῖς εὐγνώτα ποθοῦσιν αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα δυνοίας ἔνδακρυς γενομένη. περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, τὴν δικαιοτάτην καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅπη τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ χαιρόντων καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φαιδρύνεσθαι δ' αὐτοῦ παντὸς ἀτάκτου ἀγαθοῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα Ⓒ ἐπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνουσα. ταῦτ' εἰποῦσα. παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν λάβανον. Ⓒ γνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μηρύσου, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος, καὶ εἵνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀπφανεὶς. μεθ' ἃ πολλὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν μὲ ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειν ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται μητέρα τε Ⓒ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, Ⓒ θεραπείας τὰ παρ' αὐτοῦ δεομένους, ἀνεπυνθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. Ἰάκωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαιῦ. ὃν ἐπεὶ τῇ τοῦ πατρὸς δυχὼν διημάρτε σοφίᾳ τὰ μήρους εἰς αὐτὸν γενομένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἁρπαγμὸν τῆς ὡδὶ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτῃ τε δὴ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν. πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγνοῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τὰ ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σέ τε Ⓒ τὸν θεὸν ποιεύμενον, θαρσῶ τοῖς παροῦσι

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium: quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat
Gen. 30. exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

λάβαν⊙ ὁ κ̀ ὑφ' ἑαυτοὺς ὑπηγεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν μητέρα ποιεῖ τὴν διάνοιαν ὑφ' ἣν ποιεῖ αὐτὸν αποδῆξ ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρεύσης. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καθιστήσειν ἔφασκε καὶ ποιμενομίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς ἐκέλευεν, μὴ δώρων ἐπανήξειν, κ̀ τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄντι τυχεῖν τὸν ἑτῶν συγγενῆ. ἰακὼβ⊙ ὁ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως ποιήσειν μὴν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον ὑφ' ἃ τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχάνουσης, ⊂ ὅτι ὑφ' ἡδονῆ⊙ τ̀ ὥρας αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο. ὁ δὲ τ̀ παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν⊙ ὁ ἡσθεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖται τ̀ γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἐὰν ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν ἑξάμηνος ἐλθεῖν. εἰ μή τι παρ' αὐτῷ μηνοί τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους ἐκ αὖ πέμψειν τ̀ θυγατέρα. μετεμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆ τ̀ ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ σωαφθέντος. τῆ ὁ ἰακώβῳ τούτοις συγχωρεσθέντος, ἑπτὰ τὴν χρόνον σωτίθεται. τοσάδε γὰρ αὐτῷ κέκριται ὑπενεῦσαι τῷ πενθερᾷ, ἵνα τ̀ ἀρετῆς πεῖραν δίδοις, ὅπως γνωσθῆ μᾶλλον τίς εἰη. κ̀ πρόσθεν ἑξαμήνου τὸν λόγον, λάβανος χρόνῳ διελθόντος, πρὸς τὴν τῷ δυσχίαν τὴν γάμων. νυκτὸς δ' ὑπογυομένης, ἀδὲν προπαθημένῳ τῷ ἰακώβῳ, παρακατακλίνει τ̀ ἑτέραν τὴν θυγατέρων τῷ πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλ⊙, κ̀ τῷ ὄψιν ἐκ δύπεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖν⊙ τὸ μέθης καὶ σπότους, εἶτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβαίῳ. ὁ ὁ, συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα ποιῆξειεν. ὐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τῷ λείαν παρέχειν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζον⊙ νενικημένον. τοῦτο μήτοι γε ἀδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δώσειν ταύτην μετ' ἄλλην ἑπταετίαν. πείθεται ὁ ὁ ἰακώβ⊙ ἀδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. κ̀ διελθόσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τῶ πατρὸς δόντος. ζέλφαν μὴν, λείας. ῥάχηλος ὁ, βάλαν. δούλαι μὴν ἀδαμῶς, ὑποτεταγμέναι ὁ αὐταῖς. κ̀ τῆς λείας ἤσθετο δεινὸς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, πρεσβύκατε παίδων γενομένων ἔσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διὰ νεκῶς. καὶ γενομένης παῖδος ἄῤῥενος, καὶ ὑφ' τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεσταλμένης αὐδενός, ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δ' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῆ τῷ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται ὁ αὐτῆ ⊂ ζεῖς ἕτερον μὴ χρόνον. συμεὼν, ἀποσημαίνει ὁ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῆ τ̀ θεὸν γεγονέναι. εἶτα λδί. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μετ' ὀν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα ὁ φοβεμένη μὴ ὑφ' ἑαυτὴν τὴν ἀδελφῆς ἥττον⊙ πρὸς αὐδενὸς μοίρας τυγχάνῃ, παρακατακλίνει τῷ ἰακώβῳ τ̀ ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται ὁ παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον αὐ τινες εἰποιεν, κατὰ τὴν ἐλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, δυμηχάνητος οἷον ὑφ' τὸ ἀπιτεχνᾶσθαι πρὸς τὴν δυτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀπιτεχνασαμένη. παρακατακλίνει γὰρ τ̀ σαυτῆς θεράπαιναν. γίνε ὁ κ̀ ὀκ τ̀ ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχὸν ἄπτις καλέσειεν αὐτὸν, κ̀ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήρ. μανδραγορίτης λέγοτο αὖ, ὃς ὧν A
πρὸς δύναμιν τῇ λείᾳ προσελάμβανε. ῥουβήλου
δὲ πρεσβυτάτου τῶν παίδων τῆς ἰῶν λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχήλα θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ὀπώρας τὸ βρώματος
ἐπιθυμοῦσα. ἡ δὲ ἀπιθανῶς, ἀρκεῖσθαι δι' αὐτὴν ἀξιώ-
σασα ὅτι τὰ τιμῆς αὐτῇ ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα,
ῥαχήλα πειθαγήσασα τὸ θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, πρὸς χα-
ρίσειν αὐτῇ ταὐτὸν ἔλεγε κοιμησομένῳ παρ' αὐτῇ B
κατ' ἐκείνην τὴν ἐπιέρχαν. τῆς δὲ προσιεμένης τὴν
χάριν, ἰάκωβος συνκαθεύδει τῇ λείᾳ, ῥαχήλᾳ χα-
ριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ. ἰσσάχα-
ρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γενόμενον. ζαβελὼν δὲ
ἰσχυρασμένον δύναμιν τῇ πρὸς αὐτὸν. θυγάτηρ δὲ
δείνα. χρόνοις δὲ ὕστερον ῥαχήλα γίνεται ὁ ἰώσηπος
υἱός. προθήκην γενησομένου τινὸς δηλοῖ. τοῦτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δὲ ὅσιν εἴκοσιν, ἐποίμανε τὰ πενθεροῦ.
μὴ δὲ τοῦτον, ἤδειν τὰς γυναῖκας ἀπαλλαττό- C
θαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος,
κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὐκ ἀπεπει-
ρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δὲ ἐχθρῶν
ἤδεως, ῥαχήλα καὶ ταῖς τύποις τῶν θεῶν ἃς σέβειν πα-
τρῖκες ὄντας νόμιμον ἦν, συναπελθούσῃ, συναπεδίδρα-
σκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ θερα-
παινίδες σὺν τοῖς ἰοῖς, εἴ τέ τις ἦν κτήσις αὐτᾶς. ἐπύ-
θετο δὲ ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, λα- D
βὼν μὴ προειδνωκότος. ταῖς δὲ τύποις ἐπεφέρετο τῶν θεῶν
ἡ ῥαχήλα, καταφρονεῖν μὲν τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν
διδάξασα αὐτὴν ἰακώβη, ἵνα δὲ εἰ καταλειφθεῖεν
ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντος, ἔχοι τούτοις προ-
σφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέ-
ραν μίαν γνοὺς τὴν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγα-
τέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως E
ἐπηγόμενος, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτῳ τινος λόφῳ
λαμβάνει προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν ἐπὶ τὰ
ἰδῖα, ἠσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ὑπισχνεῖται, παρήνεσε
λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ βλάπτειν. ἀποδοὺς δὲ ποιεῖσθαι
πρὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ
δι' μάχης. λάβανος δὲ τοιαύτης αὐτῷ ὀπτῆς τοῦ θεοῦ προ- F
ρήσεως γενομένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰάκω-
βον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
πεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πέμπτα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς
αὐτὸν καὶ παίτων ἄποδον ὑπεδέξατο, καὶ φίλοι πᾶ-
σαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. καὶ δὲ θυγατέρας τὰς
ἐμὰς σωζόμενα, τὴν δύναιά σου τὴν πρὸς ἡμᾶς τό-
τοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', ὅτε μὲ μητρὸς μ'
ἑαυτοῦ καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγγενείας, ὅτε G
γυναικῶν ἃς ἔγημας, αἰδῶ ποιησάμενος, οὐδὲ τέκνων
ὧν εἰμὶ πάππος, ἐλεήσομαι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μὴ ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δὲ αἰσχυσείας ἀποδρά-
ναι τὸ γενησόμενα, ἱερά τε πάτρια βασάσας οἴκοι φε-
ρόμενον, ὑπό τε τοῦ ἐμοῦ. τιμηθέντα προγόνων καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τ' αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγενὴς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τοῦ ἐμοῦ ἀνὴρ, ξένος
δὲ καὶ ἐφέσιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γενόμενος ἔδρασας. ταῦτα εἰπόντος λαβάνου, ἰάκωβος ἀπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen. 31
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem: quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes: quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, A æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægre ferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe, retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à C Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quò eſſet ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel D autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens mẽſtruis laborare: & Laban deſtitit ampliùs inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades E colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tan- F tum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus G prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸ θεὸν, ἀλλὰ καὶ παῖσιν ἐμφύσαι, & μὴ ζοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸν· ὡς ὃ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν δυρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κειτῆ. ὡς δὲ ἧς ἐχρῶ σε χάριν ἡμῖν ἧκειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γεγυμνάσθης, ὡς ταύτης πῶς οὐ δικαίως ἂν ἀντέχοις τῶν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μοίραν αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν, ὧδε μέν τοι γε τῶν θυγατέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστήσαντες ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' δυοίαν δικαίαν ἐμοὶ γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας ἦν συμβέβηκεν. ἐπόντα δ' οὐκ ὢν ὡς ἐμοὶ ζοῦτον ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτῷ. καὶ ταῦτα μὲν ὡς τὸ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσενεκάλει δὲ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μηδὲν ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτῆς, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπαγμασι χαλεποῖς ἐκπυχώσειν, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταγών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτῷ γινόμενα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φέρω δὲ, τὰ μὲν τοῖς γάμοις, καὶ ἅπερ ἂν ἐχθρὸς ἔρυγε. κἀγὼ σφόδρα κακούργως ὁ λάβαν ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἔθ' ὅτε μὲ ὅτι καὶ γλαυκὸν λευκὸν, ποτὲ δὲ τὰ μέλανα τῶν γινομένων. πληθυνόντων δὲ τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἰακώβου τικτομένων, τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπηγγέλετο τὸ ἐξῆς, σχῆμα τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, κἀ ἐπαγγελλόμενος μὲ σχῆμα τὸ δυσέλπιστον γενέσθαι τοσαύτα φιλούμενος ὃ δὴ νομιζόμενος. ὧδε μέν τοι τῶν ἱερωμένων, σκέλδυεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβὰν τὴν ἔρευναν, ῥαχήλα πεπλασμένη, κατατίθησι τοῖς τύποις εἰς τὸν σάγμα τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου, σκαθέζετο δὲ φάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λάβαν μὲν, ἀφίσαται τὸ ὅπλεῖον ἐρεύνης, ὡς ἂν οἰνθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιούτοις πάθοις τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων. ἀλλὰ καὶκεῖνο ἀγαπήσειν αὐτὸ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὑπ' αὐτοῖς ἐποιήσαντο ὑπὲρ ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς σήλην ἀνέθεσαν καὶ βωμοῦ χῆμα. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ δουμός. ἀφ' ὃ νῦν γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἐστιαθέντων δ' ὑπὲρ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ δὲ εἰς τὴν χαναναίαν πορεύοντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῆς ἐς ὕστερον. καὶ τὸ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φρονεῖ, τοῖς γνωσομένοις ἔκαστα μὴ ἀκριβείας παρύπεμψε, δηλώσ αὐτὸν δι' τὴν παρεστῶσαν ὑποψίαν. ἐνετείλατο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸ ἡσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβος ἀδικον συναλλαγὴν αὐτῷ τῇ ὀργῇ τὸ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κἀ νῦν τὸ χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι ἀλλάκτην, ἐπανήκοι, γυναῖκάς τε κὰ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ τοῦ παρόντος βίου, μὴ τὸ τιμιώτατον ἑαυτὸν ἐκείνῳ παραδιδοὺς, ὅτι κεινῇ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τοῦ θεοῦ δεδομένων. οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἡσαῦ δὲ παρεχαρὼς γίνεται, κὰ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβος πιστευόμενος ἥκειν αὐτὸν, ὑπαντησόμενον μὴ ζοῦτον ὁπλίτῃ, ἰδὼν φόβος. τῷ μὲν τοι θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέρεπε

& πρό-

καὶ θρόνοιαν. εἶχεν δὲ τῶν παρόντων ὅπως αἱ αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τὰς σὺν αὐτῷ κρατήσας τ' ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοῖς σὺν αὐτῷ τοῖς μὲν προὔπεμπε τοῖς δὲ λειπομένοις, ἅσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν. ὅπως εἰ βιαθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ὑπὸ τῶν μένων τὰ ἀδελφεῖ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ τέτον διατάξας τοῖς σὺν αὐτῷ τὰ ζῶπον, πρόπυ πανὶ δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ ἀποζύγια δὲ τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληφομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἀσπάζειν αὐτὸν ἥσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ὑπ' ἀλλήλων πάντων, ἵνα συνεχέστερον συντυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀπῆρε δὲ καὶ τὰ ὕδατα τὰ ὀργῆς, εἰ ἀληθῶς τε θυμωθείη. ἔτι μὲν τοι καὶ λόγοις χρησοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἰρητο τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς ἀπὸ πάσης τὰ ἡμέρας νυκτὸς ὑπηγωμένης σκήνει τοῖς σὺν αὐτῷ. καὶ χείμαρρόν τινα ἰάβαχχον λεγόμενον ἀληθέστατον, Ἰακώβου ἀποληλημμένου φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, σκιᾶς πρωταρχούσης τὰ μάχης, σκιᾶς τε τὰ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε φησὶ τοῖς γεγυμνωμένοις παραινοῦν, καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγῶνα νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἤδη τέτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ τὰ μηδέποτε τὸ γῆρας σκοτεινὸν αὐτὸ, μηδ' ὑπερτερόν τινα τὰ ἀνθρώπων τὰ ἰσχὺς ἔσεσθαι τὰ σκιᾶς. σκέλδειν τε καλεῖν αὐτὸν ἰσοπλον. σημαίνει δὲ τέτο τὰ ἑβραίων γλῶτταν, τὸν αὐτοπαίτα ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μὲν τοι προὔλεγεν, Ἰακώβου δεινθέντος. ἀφόβητος δὲ ἄγγελον εἶναι θεῖον, τινα μοίραν ἔχειν σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἠδεῖς δὲ τέτοις Ἰακώβος, φανέντων ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεᾶ πρόσωπον. καὶ γυμνωθεὶς δὲ τῷ μάχῳ ἀγῶνος αὐτῷ πρὸς τὸν ἀνδρα τὸ πλατὺ, αὐτός τε ἀνέχει τῆς τέτου βρώσεως, καὶ δι' σκείνου δὴ ἡμῖν δῆλον ἐδὰ δίμοιρον πλησίον δὴ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πανωθανόμενος, κελεύει προϊέναι τὰ γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μὴ τὰ θεραπαινίδων, ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶεν τὰ ἔργα τὰ ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τέτο θελήσειεν ἥσαις. προσεκύει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἑπόμενον αὐτῷ γομένων, ἀδὲν προὶ αὐτὸ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἥσαις ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἀπήρετο τὰ παίδων τ' ὄχλον τὰς γυναῖκας. ἠξίει τε τότε τὸ παῦ μαθὼν προὶ αὐτὰ, καὶ αὐτὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. Ἰακώβος δὲ φρασιζομένου τὸν κόπον τὰ ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς σάειραν. σκηνοῦται γὰρ ἐποιεῖτο τ' διάταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τ' αὐτῶ ξηχώσεως δασείαν. Ἰακώβου δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νεῶ σκιωὰς λεγομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆλθε χαναναίων δὲ ὄντων ἡ πόλις. τὰ δὲ σικιμίτᾳ ἑορτὴν ἀγόντων, δεῖνα ἡ θυγάτηρ τῶ Ἰακώβου μόνη παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη τ' κόσμον τὰ ὁπηχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δὲ αὐτὴν συχέμις ἐμμόρου τῶ βασιλέως υἱὸς, φθείρας δ' ἁρπαγῆς, καὶ δαπεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τ' πατέρα λαβεῖν αὐτὰ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πειθεὶς ἦκε πρὸς τὸν Ἰακώβον, δέομενος τῶ παιδὶ αὐτὰ συχέμι συζεύξαι δεῖναν κατὰ νόμον. Ἰακώβος δὲ, ἅτ' ἀπιλέγειν ἔχων δαὶ τὸ ἀξίωμα τῶ Ἐμμαλοιῶτος, ἅτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπερθέσθαι αὐτὰ βουλὴν ἀγαγεῖν πρὶ ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, Ἰακώβου ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. Ἰακώβος δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸ ἐμμόρου τὴν δίκην,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multísque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei vicerit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iussítque illum posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem, sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pedisequis, vt è longinquo spectarent pugnam vitorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium popòscit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione, Gen. 34.

iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuerſos interimunt vnà cum rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Iacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiúmque quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos: neſciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephrataeum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor verò è pediſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone.

Rebeeca enim iam antè defuncta: Iſacus quoque eam ſequitur, non multo poſt filij reditum: & ſepultus eſt à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octoginta quinque ſupra centum.

ἤξίει βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὐ πλείους ἠπόρουν γνώμης ἀπεφαίνοντο. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τοῦ κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνέθεντο τοιαύτά τινα πρᾶξιν. ἦσαν ἑορτῆς, ᾗ τὸ σικιμιτῶν εἰς ἄπαντα καὶ δωχίαν τεταμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπικαλοῦντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα, καὶ τὸν βασιλέα συὼ αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν πράξαντες δὲ ταῦτα δίκαια τῇ πατρὸς γνώμης ἐπαινοῦσι τὸν ἀδελφόν. ἰακώβῳ δὲ ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱούς, ὁ θεὸς φάσας ἐπέλθοντα δεῖν. ἁγνίσαντα δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει τοῦ ὀνείρου νύξας. ἁγνίζων οὖν τοῖς ἑπομένοις, ἐντυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ἃ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρυῒ. ἀπάρας τε ἐκεῖθεν, ἐπὶ βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτι τῆς μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν δὲ περὶ ὧν ἐπεὶ καὶ τὴν ἐφραθαίων γίνεται, ἐνθάδε ῥαχήλαν ἐπὶ τοκετῷ θνῄσκουσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν τῶν ἐν χεβρῶνι τιμῆς ἐτυχήσασαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, δηλοῦντα τὸν ἐπ' αὐτῇ γλυμφθέν. ὁδεύοντι τῇ μητρὶ. ἦσαν ἰακώβῳ παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλεῖα δὲ, μία. τέκνων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα πρόσθεν. παρὼν δὲ ἐντεῦθεν ὅτι χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναάνος κειμένην. ἐπεὶ δὲ ἰσαακος τὸν βίαιον εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιαζήσασι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Τὴν γὰρ ῥεβέκκαν ἰάκωβος ἐκπλαγεὶς ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακος ἐκ μὲν πολὺ τῶν ἀφίξεως τὴν ἐμὴν. καὶ ταφῆς ἐτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγένετο δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτους ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰουδαϊκῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦ καὶ ἰάκωβος ἰσάκις παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ὅ ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. ά.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β'.

Ὡς αὐτὸς εἰς αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, εἶτα τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ χωρὶς ὀδύσσεως ἐπιεικὴς λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἔσχεν ὑποχείριος. Κεφ. γ'.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν φυλετῶν πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, εἶτα τὸν χωρὶς λυπῶν. Κεφ. δ'.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὸν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς'.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διαιρεθεῖσα ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε. Κεφ. ζ'.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CHP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esao Idumea, Iacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat⁹ est à sei pso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Gen. 35.

Gen. 36.

μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Πῶς ἴσαυς καὶ ἰάκωβος ἴσακου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦ μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἑαυτοῖς ἔλαβον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τὴν χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαείρᾳ διητᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, ὅτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, καὶ διαύτην αἰτίαν τυχὼν τὴν ὀνομασίας. ἀπό θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀνειδιζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ φαυλίου ἑαυτὸν ἀπὸ πρώτου ἄρισον αὐτῷ ξανθὸν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ δι' ὃ τοῦτ' ἔτι μᾶλλον ὠρεχθεὶς, ἠξίου ὠνήσασθαι αὐτοῦ πρὸς ἕψον. ὁ δ' ὑποδῶσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτοῦ τὴν φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. κἀκεῖνος ὑπὸ τὴν λιμὸν πρασχεθεὶς, ὠνήσατο τὰ πρεσβεῖα αὐτοῦ μετ' ὅρκων. ἔνθεν δι' τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος, ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ὀνομασθείς. ἄδωμα δὲ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ἔτους πρώτου ἔσχηγόρευσεν. ἕλληνες δὲ αὐτὴν ὀνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάους μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τὸ γένος. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀληφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλου δὲ, ἐκ μοσαμίθης ὑπῆρξαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν ἦσαν παῖδες πέντε. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμανος, ὄμηρος, ὄφις, ἰόθαμος, ὀκαναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονώς, θαμνᾶς ὄνομα. ὅτοι κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκου κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ δὲ γῆ μοῖρα ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'.

CAP. II.

Περὶ ὡσὴφ τοῦ νεωτάτου τῶν ἰακὼβ παίδων ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτοῦ θεσπισμάτων τὸν μέλλοντα διδαμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκὼβ ἢ σωμέβη παρελθεῖν εἰς διδαμονίας μέγεθ, οἷον ἐν ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, ἢ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς Β ὠφθη βλέπτος ἰῶ ἀδενὸς γὰρ ὑστέρουν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν ἢ πόνων ἐπιτομονέστατοι ἦσαν δύψυχοι, ἢ δεινοὶ συνέναι. τοσαύτῃ δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς φρόνησιν ἔσχε, ἢ δὲ διδαμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῷ λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴ ὑφροβολὴν τῷ ἀγαθῶν ὠφελῆσαι, ἢ ποιήσαι τ' ἀπ' αἰγύπτε τ' ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γενομένους, ὑπὸ ταύτης αἰτίας. ἰώσηπον δὴ ῥαχήλας παιδοποιησάμενος ἰάκωβ. δέξατο τῷ σώματος εὐμόρφειαν ἢ δέξατο ψυχῆς ἀρετῶν, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πάντων ἡγάπα. τούτῳ ὠφελῆ ἀδελφῶν, ἥτε τῷ πατρὸς σοφῇ φθόνον ἐκίνησε ἢ μῖσος ἥτε ἐπ τῷ ὀνειράτων, ἃ θεσπίμβρος, τῷ τε παρεῖ ἢ τούτοις ἐμιμύσατο, διδαμονίαν καταγγέλλομβα, ζηλοτυποιούτων ἄρα τῶν ἀνθρώπων, πὰς τῶν οἰκειοτάτων δυσερείας. αἱ ὄψεις, αἷς κ' τοῖς ὕπνοις εἶδεν ἰώσηπος, τοιάδε ἦσαν. ἐν τερμφθεὶς μ' τῶν ἀδελφῶν ὠφελῆ τ' πατρὸς ὅτι συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κ' τινὰ σωμήθειαν διαφοιτώντων κ' τοὺς ὑπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. ἰῶ περ ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρυπτῶσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμβον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν δοκεῖ ὁ παρελθόσης νυκτὸς, τὸ μὲ αὐτῷ δρᾶγμα πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπε, τὰ δ' ἐκείνων προσπίπτοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐ μέγεθος θεαγμάτων τινὰ ὄψιν προλέγουσαν, ἐ κατ' αὐτῶν τινὰ ἐξουσίαν ἰσομέτρων τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τούτων μὲν, ὡς ἀγνοέμενον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, ἢ προς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικῆσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπέπεμπεν τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸ μὲν ἥλιον, ἑδδεκατίνα σελήνην ὠφθαλβόντα, ἢ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ὅτι τὸ γῆν κατελθεῖν, ἢ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τινὰ ὄψιν τῷ παρεῖ, μηδὲν ὠφελῆ τῷ ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμβας, ἢ τῶν ὠφατυχανόντων, διεσάφησε, ἢ τὸ βέλτερα σημαίνειν, φέσας ὠφελεῖν. ὁ δ' ἤδη τῷ ὀνείρατι. τὸ δὲ προῤῥηθὲν αὐτοῖς τῇ διανοίᾳ συλλαβών, ἢ μ' σοφίας ἐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἐχάρην ὅτι μεγάλοις τοῖς συμφορομβίοις διδαμονίαν δὲ τῷ ὠφελῆ κατήγγελλον. ἢ χαρὰν ἤξειν θεῖ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῷ γονέων ἢ τ' ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς ἐ προσκυνήσεως ἄξιον. τὸ μὲ σελήνην ἢ τ' ἥλιον, μητέρα δὴ παρεῖ, τὸ μὲ αὐξῆσης πάντα ἢ τρέφοντος τὸ δ' ἐκτυποῦντος ἢ τ' ἰσχὺν ἐπιθέτους εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ τούτοις ἕνδεκα εἶ, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, δεῖ τε κλίνειν ἐ σελήνης τ' ἰσχὺν λαμβάνοντας. ἐ ὁ μὲ ἰάκωβ, τοιαύτην τὴ ἀσυμφορὰς τ' ὄψεως τ' κρίσιν ἐπαίσατο. τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. ἢ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμβα δέξα τ' ὀνείρατον ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ἐκ

ΙΑcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum; quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuérúntque adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cogniturum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

Gen. 37. ILli autem viso fratre aduentante grauiter sunt, non ob aduentum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebántque confestim eum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, sed longè sceleratius esse necis fraternę reos deprehendi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redunditaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos respicerent. reputantésque quantam eis calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quinetiam verentur spectatorem ac testem consilij contra fratrem initi. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergant, fieri non posse quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipsius prouidentiam latere possit, siue in solitudine admittatur, siue in ciuitate. Vbicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoque adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore, eam nunquam abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsorum foret si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse dare veniam amicis, si cubi non fecisse officium videantur. Iosephum verò ne peccasse quidem in illos, cuius ætas miserationem potius mereatur, & illos, ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum grauaturam, si videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse quicquid Iosepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos absterrere à parricidio.

ἀδελφῷ, ἢ ὧν συναπολαύσῃ αὐτῷ εἰκὸς ἦν κοινωνὸς ἡ ἡδυέσεως, ἅτως ἡ δυδαιμονίας ἐσομένης. ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, καὶ ταύτῃ κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τὸ συκαμινῆς αὐτοῖς πέρας ἔχειν, ὅπῃ σιτιμῶσι ζαπέντες, χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομὰς ἀφέρειν, αὐτὸ θι τὸ ποιμνίων ὑπομένουσι, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὸ ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δ', ὑπὸ τὴν ἀγνοίας, καὶ τὸ μηδὲ ὑπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα τὴν πρὸ τῶν παίδων αὐτῷ τὴν ἀληθῆς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν πρὸ αὐτῷ ὄψιν λαμβάνων, καὶ πρὸ ἑνὸς ὢν, πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ πρὸ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὶ πράττοιεν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἰώσηπος ὕστερον εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν δι' ἃ πρὸς αὐτὸν ἐμήνατο, καὶ ἡμείνων ὀνήσας ἐκεῖ κύριος πρὸς, πὰς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχρίους.

ΟΙ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἠθύμησαν μᾶλλον, ἀλλ' οὐχ' ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ παρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τὴν χεῖρα αὐτῷ κατὰ θείαν βάλλουσιν εὐδαιμονίαν. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκφεύγειν ὥρμησαν. ὅτε δ' αὐτοὺς ῥᾳθυμοτέρους ὁρῶν ἐχοντας ὁ Ῥουβήλου καὶ πρὸς τὸ πρᾶξιν ὁμονοητικώτερος, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ βλημάτος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις αὐτὸν δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνώστοις ἀνθρώποις ἐγκλήσαι φόνον. πολὺ μᾶλλον δὲ μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀρθῶσαι ὧν πατήρ τε ἀναιρεμένῳ συναδικεῖ, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον γινομένην νόμον συγκαταπαύει. τούτων ἐν αὐτῷ φόβῳ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τὸ πεῖσον τὴν θυμικὸν αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθὸν καὶ νεωτάτῳ προσαθεμένους, ἀποκρύψαι τὸ βλήματος παρακαλεῖ, καὶ τὸν θεὸν εἰσάγειν ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τὸ βουλῆς αὐτὸ τὸ ὅτι τὸν ἀδελφὸν ἐγχειρήσουσι. ἀποστάντας μὲν τὸ προθέσεως ἀγαπήσειν μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰσάγειν. προσελθόντας δ' ὅτι ἔργον ἀνθρώπου ἐστὶν ἰδεῖν καὶ εἰσαφάξαι τὸ ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτῷ τὴν παντάχῃ παρεῖσαν προνοίαν, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἠρημίας θεατὴν ὑφορωμένους ὑστερεῖσθαι μήτε τῶν καὶ τὰς πόλεις. ὁ πᾶς δὲ ἄνθρωπος αἰδῆ, χρὴ δοκεῖν σέβεσθαι παρεῖναι τὸν θεόν. τό τε σωφρονοῦν αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς βλημηθεῖσιν ἐλεγχόν, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοῦ βίου ὁ ποῖόν αὐτοῖς συνοικήσῃ τὸν ἀδελφὸν ἀνελεῖν, ὄξιν ἀποδραῖναι. προστεθῆ δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν ὄντα καὶ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἅτε φίλοις, ὑφ' ὧν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ καὶ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονότα, ἀχαριστέστερον. ᾧ τὸ καὶ ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐρανίζειν κηδεμονίαν. ἅτε αἰτίᾳ τὸ ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὴν πρᾶξιν αὐτῷ τιθῆσι, δίκῃ φθόνου τῷ ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτὸ τὸ ζῆν ἐξαγαγεῖν δικαιοκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τὸ μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἑκὼν αὐτῷ ἐπολαμβάνην ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσει προσήκειν ἂν τὸ ὀργὴν καὶ δίκῃ τὸ καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν. εἰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κεκεμένου τὸ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντας ἀφαιρήσονται τὸν θεὸν ὧν ταῦτα χαρίσηται, καὶ ὁ μὲν ῥοβήλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω, καὶ ὁ ὅμιλος, ἐπράττετο τοῖς τὸ ἀδελφοκτονίας αὖθις ἀποχέπτειν ἐπεί.

ἐπεὶ δ' ὐδὲν μᾶλλον τοὺς λόγους ἐώρα γιγνομένους, ἀλλὰ καὶ δύσνοιαν ὅτι τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὑπεκστῆσαι ποιήσαντας τῷ ξόπτῳ τὴν ἀναίρεσιν. καὶ γὰρ ἀμείνους μοίρους παρίωσε τὸν φρῶτον, πειθόμενος λέγων αὐτοῖς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τε ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, ἂν ἔσεσθαι σφόδρα κακοῖς οἷς νῦν παραινεῖ φιλοῦντας. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ καὶ δύσνουσιν, οὐ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἂν ὑπόστοις κεφάτερον. ἠξίουν γὰρ αὐτοὺς, αὐτόχειρας μὴ γενέσθαι τὰδελφοῦ. ῥίψαντας εἰς τὸ παρακείμενον λάκκον, ἕως ἀποθανεῖν ἅπασι, καὶ τὸ γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς περιδεῖν. συμφησάντων δὲ τούτοις τῶν νεανίσκων, ὁ Γαλαδηνὸς ῥύβηλος τὸ μὲν ἱμάτιον, καὶ καλωδίῳ σκληρῷ, ἠρέμα καθίμησεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ γὰρ ἱκανῶς ὑγρὸς ἦν. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσετο καὶ ζήτησιν χωρίων ἐποιεῖτο νομάς ὑποτιθείων. ἰδὼν δὲ ὁ αὐτὸς ὢν τὸν ἰακώβου πάσσον, ἐμπόρους ἰδὼν ἀράβας τοὺς ἰσμαηλιτικοὺς γένους, ἀρώμασι καὶ σύροις φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἀπὸ τῆς Γαλαδηνῆς, μετὰ ἀναχώρησιν. τοῖς ῥυβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασθαι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολήσαι τοῖς ἀράψιν. ἐκείνου τε γὰρ, ὅτι ῥᾳδιώτατα γιγνόμενον κάντεῦθεν ἥδιστα τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε τοῦ μιάσματος ὅτου ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν δ' ἂν ἔτι τοῖς ἐμπόροις ὑποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσι ἐπταπαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. ῥάβηλος δ', νύκτωρ ὅτι τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμμένον μὴ ὑπάρχοι, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τῶν δὲ τὸ θεαχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύεται τῷ πένθους ὁ ῥάβηλος. ὡς δ' ταῦτα ἔδει τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπίθεακτο, τὸ ποιήσαντες αὖ ἔξω τῆς ὑποψίας ὦσθαι τοῦ πατρὶ γλυκθεῖεν ἐζήτουν. καὶ δὴ τὴν χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδεδυμένος ἀφῖκτο μετὰ τοὺς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, διεμπήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δίχα παραξάσαι αἵματι τέρατου μηλωτὴν, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς αὐτὸν θηρίων αὐτῷ φανεὶς διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τοῦ τοῦ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένου. ἔλεγον δ' τὸν μὲν ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, ὅτ' οἵα κέχρηται συμφορᾷ, μεμαθηκέναι. χιτῶνα δ' τοῦτον ἀρεῖν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑποψίαν εἶναι, μὴ θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἰς τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξάλη. ὁ ἰακώβου δ' ὅτι κρείττονας ὧν ἐλπίσιν ὡς ἰωσήπου δόξαν ἔδοξεν αὐτῷ τὸ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δ' αὐτῷ τὸ τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών, καὶ δ' ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτους δέκατον ὅτι τῷ μεμφομένῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τὸ ἐξ ἄλλων ἀδημονείας ἐσερημένος, ἕτους ἰῶ πρὸς τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἁφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μὴ δ' ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῷ ῥᾴων γενέσθαι, μήτε κάμινον τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον δ', πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅτι τῷ φαραώθ μαγείρων τῷ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἑλληνικὴν ἐπαίδευε, καὶ διάτῃ χρήσασθαι κρείττονι τοῦ ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέξεπεν. ἰσχύειν τε τῷ καὶ τὸν οἶκον ἐποίησεν. ὁδὲ, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ τιμῶ ἧπερ ἐν αὐτὸν, δεῖ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro viribus, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad eædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum B demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum C apud exteros moriturum, & se impolluros permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi accideritz tunicam tamen hanc inuenisse laceram & E cruentatam. quamobrem suspicari belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extinctum se afflictans, lugebat tanquam vnicum, alterorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis *Gen. 39.* præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem G propter hanc sui status mutationem amisit:

III.

docuitque prudentiam aduersanti fortunæ non succumbere, si quis ea legitimè, & non secundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxorum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque si rem aperiter se faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habiturum si contigeret ab hera se rogari, æstimans eum magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sedetur. se quidvis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ ferum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulsa magis etiam accendebat, quòd non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuedini posthabui. siue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perstо. quare aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum testes, nec misetatione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constantérque restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui monuit, iurisque coniugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διδάξει τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων διαμάχου, οἷς αὐ παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς ἀκαιρίας, τὰς κτᾶσθαι μόνον ἁρμοσμένου. τὴν δὲ τοῦ δεσπότου γυναῖκος, ἀφ' ἧς τε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν πρὸς τὰς πράξεις αὐτῆς δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης εἰ ποιήσειεν αὐτῇ τοῦτο φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δυτύχημα ἡγησαμένου τὸ τοῦ δεσπότου αὐτῇ δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ χῆνμα τότε δυλείας, ἀλλ' ἐκ πρὸς τὴν ὄρεξιν ἀφορώσης τοῦ καὶ πρὸς τὴν μεταβολὴν πρᾳμένοντα, τήν τε ὀπιθυμίαν αὐτῆς ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγες προσφερούσης πρὸς μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ἐκ κείνας ὅσιον εἶη ζημιώτην αὐτῇ δίδοναι χάριν, ἐν ἧ τοσαύτης ἕξιν κότες τιμῆς, ἀδικίαν συνέβαινεν εἶη καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ τοῦ πάθες κἀκείνλευ πρυκαλεῖ, τὴν ὑπόγνωσιν τοῦ ζέσεως τὴν ὀπιθυμίας προβαλλόμενος. ςαλήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρύσης ἐλπίδος, αὐτὸς τὰ πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγλυ, ἢ πρὸς τὸ καταπρθῆς ἔσεσθαι. καὶ γὰρ εἰ τῇ δικαιοσύνῃ δ' ἕλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τὸ προσμήτων ἀπλοῦν πολλὴν αὖ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸ ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τὸ ἰώσηπον αἰτιᾶσθαι. καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακῦ πολυρκεμένη, δευτέρα πάλιν πείρα προσεπιθυμεῖ κατεργάσασθαι δημοτελὲς ἐν ἑορτῇ θύσασα, καθ' ἣν εἰς τὸ παύεσθαι ἐγγυᾶν γυναιξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτεῖ νόσον πρὸς τὸ ἄνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ ἰώσηπε. καὶ γλυκομένης αὐτῇ ζωῆς, λιπαρωτέρες ἐπὶ τὸ ρώτων αὐτῷ προσιένγκατο λόγοις. ὡς καλῶς μὲ εἶχεν αὐτὸν μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς δίκαιον εἶξαι καὶ μηδὲν αὐτρωπίνεαν, κατά τε τὸ δ' ἐγκαλέσας ἐκ ἔροπλῳ ἐκ τοῦ πάθες ἐκβολῇ, ὑφ' ἃ διαδεῖν δέκαιονα ἔσα τοῦ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπφωτέραν γλυέσθ. φρονήσ τε καὶ νεῦ ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὀπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσε). εἰ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο. ταύτην γεγονέναι καὶ μὴ πλέονος ἀναιδῆς, νόσον τε τὸ προφασίσασθαι καὶ τὸ ἑορτῆς, καὶ τὸ παυηγύρεως τοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἰ τε τοῖς ρώτοις ὑπὸ ἀπιςίας αὐτέκρυσε λογισμοῖς, τοῦ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶη κείνῃ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπιμένειν. προσδοκᾶν τε τῇ παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχῃ προσδόμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γλυόμενον. ἀμύναν ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποτραφέντα τοῦ ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸ σωφρονισμὸς δόκησιν προτιθέμενον. ὁ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ζαπήσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ κατεγδυσκαμένης πεῖραν ὀπὶ τυράννι. προσοίσειν ἂ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πετεφρῆν, ἢ τοῖς ἐκείνε, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἀληθείας φέρηται, ταῦτα λεγούσης τὸ γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ὥστε εἶκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεσεν, ὥστ' ἰωάγκασε φόβος, ἀλλὰ τοῦ δίκαιον αἰτιᾶσθαι καὶ τοῦ ἀπειλαῖς ἐκ ἐνδώσειε δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τὴν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τὴν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὖ αὐτοῦ συνοίδ δικαίως ἀπολειμένῳ. χάμε τε αὐτὴν ὑπεμίμησκε, καὶ τὸ ἀρὸς τὸ ἀνδρα συμβώσεως. καὶ τέτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τοῦ ὀπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλ. τὸ ὃ μὲν ἐκ μετανοίαν ἐξέσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ γλυπομένου, ἐκ ὅτι διορθώσει τὴν ἡμάρτημένων, καὶ φόβον τὸ κατάφωσεν γλυέσθαι, καὶ χάριν τοῦ λαβεῖν ἀγνουμένε τοῦ κακοῦ. τὸ ὃ πρὸς τὸ μὲ δεα κοινωνίας ἀπόλαυσαν ἐχέσης ἀκίνδυνον.

ἐκ ἀρὸς

καὶ πρὸς ἅπαν πολλῷ τῷ ἀπὸ τοῦ συνειδότος καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ἢ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον δεσπόσῃ, μίανασα καθαρὰ, ἢ δεσποίνης ἐξουσίαν χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' ὑ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ· πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶ θαρσεῖν ὅπλῳ νομίοις; τοῖς δὲ βεβιωμένοις, ἢ ὅτι λανθανέσῃ κακοπραγία. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τῷ τῆς γυναικὸς ὁρμῷ ὅπιχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὅπισρέφειν. ἡδὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ παρουσίᾳ, καὶ ὅπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑπογνῶσα τὸ πεῖθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ πρόσκαλεπὸν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τῶ δωματίῳ, φοβερὰ γὰρ μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, φαιλοτίμως ἔχουσα φθάσας κατηγόρησαι πρὸς τὸν πετεφρῆ ἔγνω τῷ ἰωσήπου, ἢ τούτῳ τῷ ἤθει τιμωρήσας μὲν αὐτὸ δεινῶς ἀφηφανισμένῳ, πρόλαβεῖν ὃ τῷ διαβολῇ, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἡγήσατο. καὶ κεκάθικτο μὲν κατηφὴς ἢ συγκεχυμένη, τῷ ὅτι τῷ διαμαρτεῖν τῆς ὀνθυμίας λύπῃ ὡς ὅτι πείρᾳ διαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δ' ἀνδρὶ καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ταραχθέντι καὶ πιεσθανομένῳ τῷ αἰτίαν, τὴν κατηγορίας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τεθνάναι εἶπεν αἴρει, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτῃ μιᾶναι τῷ σῷ ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ἐπὶ οἷς ὧν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μηνθεὶς ἐσωφρόνησεν, ἐφ' ὧν ἐκ τῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαρίστος ὢν αὖ εἰμὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσε γυναῖκα γάμου τὴν σὴν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῷ σῷ ἀπουσίαν φυλακὰς, ὡς ὅσα καὶ μέτεισιν ἐδόκει πρότερον δι' ἃ ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἐκ φύσεως χρηστὸς ὢν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμῶ παρελθεῖν ἐποίησεν ὡς δέον, ᾧ τῷ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῷ οἰκονομίαν λαβεῖν ἐχώρει. ἢ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν πρόμηθείαν τούτῳ ἢ τὴν σῆς φαύειν γυναῖκος. παυσαμένη δ' τῶν λόγων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπόντα αὐτό. πετεφρὴς δ' μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τῶν τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι πλέον νέμων, ὅπι μὲν τῷ τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐζήτει. δοὺς δ' συμφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶ καταλείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τῷ τῶν κακούργων εἰρκτῶν ἐνέβαλεν. ὅπι δ' τῇ γυναικὶ ἢ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα ἢ συμφροσύνῃ αὐτῆ μάρτυρων. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα ὅπι τῶν θεῶν ποιησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν οὐδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ δ' καὶ τῷ ἀνάγκαιον σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν δεδωκότων θαῤῥῶν, τὸν τῷ ἀρίστην τ' συμφορᾶς καὶ τῷ ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, ἔ πεῖραν τ' προνοίας δώσειν ἐλάμβανεν. ὁ γὲ δεσμοφύλαξ τῷ ὅπιμέλειαν καὶ τ' πίστιν αὐτῷ καταγνόησας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, ὑπανίεσε τῶν δεσμῶν, ἢ τὸ δῆνον ἐλαφρότερον ἐποίει. διαίτῃ δ' χρήσασθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς πρὸς τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἐτρέποντο, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακεκρίθεσαν ἀναπυνθανόμενοι, οἰνοχόῳ τῷ βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργῆς δεδεμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πίδας;

A at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum mulicbri astutia ratá, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationẽ tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne viuas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, nẽ à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. idque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conferuis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatũ in maleficorum carcerẽ coniecit: ob vxorísque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Iosephus autem innocentiam suam IV. Deo committens, neq; se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorũ necessitatẽ tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirũ potentioré esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cõfestim est expertus. Custos enim carceris tũ fidem eius ac diligentiã in absoluendis operũ pensis considerãs, tũ formæ dignitaté, soluit eũ à vinculis, eámque miseriam aliquantò leuiorẽ reddidit: victu etiã commodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulãtibus ita vt solẽt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

Gen. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset prælagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: eásque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libentet bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres vilionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos santiatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroréque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A συνηθέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγλύεσθαι, ἢ συνίστη γὰρ αὐτῷ ἐδόκει προσῦχεν, ὅταν ἰδὼν, ἐξέθετο τῷ Δραπαλῶν δηλοῦν, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενον ὅτι τοῖς ἐν τῷ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ ἢ τὰς ἐν τῇ ὀνειράτων φερνίδας προσίδησιν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν ἢ τοὺς ὕπνους, ζιῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀποκρεμαμένας μεγάλους ἤδη ἢ πρὸς ξυγητὸν ὡράίους, ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλυκὺς, δοῦναι τῷ βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι πεχαρισμένως. τὸ μὲν ἐν ὠνειρωγμένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξίει δ' εἴπ μοίρας συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὸ προῤῥῆσιν τῆς ὄψεως. ὁδὲ, θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, ἢ προσδοκᾶν ἐν ζισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῆς δεσμῆς, τοῦ βασιλέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀγχονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἐπαναπέξειν καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἀμπελον ἐπ' ἀγαθὸν B ἀνθρώποις προσφέρειν, ὅσα αὐτῆς τε ἐκείνῳ ἀπένδεται, καὶ πίσιν ἀνθρώποις ἢ φιλίαν ὁμνῦσι, δι' ἀλύων μὲν ἐλθόντα, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύσας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, ἢ πρὸς ἡδονὴν ἀπφέρων. τοῦτον ἓν φῆς ἐκ ζιῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων, χερσὶ τοῦ σοῦ προσέσθαι τὸ βασιλέα. καλῶ τοίνυν ἰδεῖ σοι τὸ ὄψιν γενομένην, καὶ προμνύσασαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐξύγησας ἢ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μὲν οὖν τοι τούτων πειθαρχεῖς τῷ προκαταγγέλλαντός σοι τὰ ἀγαθά. C ἢ γνώμην ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ φείδης ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείφεις, ποῖς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενον, οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα ἢ σωφροσύνης τὰ τῆς κακίας ἐνομίζομεν καταπεπείθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸ ταὐτὸ ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν ἢ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τε τῆς ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, ἢ προμαίνειν τῆς δεδηλωμένων τέλειν τελευτήν. δοῦλος δὲ τις ὅτι τῆς στοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένῳ τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένῳ τὴν ἰωσήπου περὶ τῆς ὄψεως ἐκείνης τὴν ἀπόφασιν δέλπις ὤν, ἢ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰδεῖν τεθεαμένος, ἠξίωσε τὸ ἰώσηπον, φράσαι τι καὶ κἀκείνῳ δηλοῦν δέλειν τὰ δι' παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδεῖν γὰρ τοιαῦτα. ζία φησὶ κανὰ φέρειν ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲ ἄρτον πλέα, τὸ ἓν ζίτου ὄψεως τε ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπαμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι, μηδένα λόγον αὐτῷ ποιεμένους ἀποτρέπειν. ἢ ὁ μὲ ὁμοίαν τοῦ προῤῥήσιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσδόκᾳ. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, ἢ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβέλετ' αὖ ἀγαθῶν ἐρμηνευτὴς αὐτῷ γεγονέναι, καὶ ἐχοίων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνει. τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστανωθέντα, βορᾶν ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ἀδὲν ἀμυύειν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον τοῦ βασιλέως, τὸν μὲν ὅτι τῆς στοποιῶν ἀνεσταύρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τῆς δεσμῆς ἀπολύσας, ὅτι τῆς

αὐτοῦ ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, ἢ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμην τῶν προφερομένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχα-

νησά-

νησάμβυος. φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑωρακὼς ὄψιν ἐνυπνίων θεασάμβυος δύο, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμυημόνευσε, τῆς δ' ὀνείρων τῶν κρατήσεν, ἀχθόμβυος δηλονότι τοῖς ἐωραμβύοις. καὶ δὴ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. καὶ συνεχάλα μεθ' ἡμέραν ἀγνοίαν τοῖς λογιωτάτοις, χρήζων μαθεῖν τὴν ὀνείρων τὴν κρίσιν. ἀποροῦντων δὲ ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὴν δ' οἰνοχόον ὁρῶντος τὸ φαραώθη τὴν σύγχυσιν, ὑπῆρχε μνήμη περὶ τοῦ ἰωσήπου, καὶ δὴ περὶ τῆς ὀνείρατων συνέσεως. καὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, τίνα τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ δεσπόζαν ἐκεῖνα φράσαντος, ὅτι τε σταυροῦσθαι καὶ τὴν αὐτίκα ἡμέραν ὁ δεσπότης στοποιῶν, κἀκείνῳ τοῦτο συμβαίνη καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου προσηκόντως. δεδίεσθαι δ' τοῦτον μὲν ὑπὸ πικρᾶς τοῦ δεσπότου μανίας, ὡς δοῦλον. λέγειν δ' αὐτὸν ἑβραίων ἐν ἀλλοις εἶναι γένους ἅμα καὶ τοῦ παιδὸς δόξης. τοῦτον οὖν μεταπεμψάμενος, καὶ μηδὲν τὴν ἀρτι κακοπραγίαν αὐτὸν καταπλήξας, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κελεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν ἰώσηπον ἀγαγεῖν, τῶν μὲν ἄλλων ἐξελθόντων, τὸ κεκελευσμένον ποιήσαι μὴ μελλήσαντες, καὶ τὸ προσταγμα τοῦ βασιλέως. ὁ δ', ἅτε δεξιᾶς αὐτὸν λαβόμενος, ὠνειρεία φησίν. σὺ γάρ μοι νῦν ἄρτι θεὶς, καὶ σωτὴρ ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέτου τοῦ μοῦ μεμαρτύρησαι. τὴν αὐτὴν ἀγαθῶν ὢν καὶ τούτῳ μεταδίδωκας, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις προδηλῶσι. βέλομαι δέ σε μηδὲν ὑποκρυπτόμενον φράσαι, κολακείαν ψευδῆ λόγῳ καὶ τὸ προς ἡδονὴν. αἱ γὰρ ἀληθεῖς σκυθρωπότεραι ἦσαν. ἔδοξα γὰρ ποταμὸν βαδίζων βοᾶς ἰδεῖν δύο φαφεῖς ἅμα καὶ μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ὑπὸ τοῦ νάματος χωρεῖν δηλονότι τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύτας τὸν ἀριθμὸν πολυπλησίας ἐκ τοῦ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατηχνωμένας καὶ δεινὰς ὠφελεῖσθαι. αἱ κατεδίουσαι τὰς δύο φαφεῖς καὶ μεγάλας, ἐδόκουν ὠφελοῦσθαι χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεθυχωμένα. μὴ δ' ταύτῃ τῷ ὄψιν διεγερθεὶς ὑπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ τεθαραχμένος, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φάντασμα παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καθαφέσθην καὶ πάλιν εἰς ὕπνον, καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τοῦ πρότερα θαυμασιώτερον, ὃ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. στάχυας ἑπτὰ ἑώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρπεβαρουμένους ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ τὸ προς ἀμητὸν ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέροις ἑπτὰ στάχυας πλησίον λιφερνεῖς καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἱ δαπανᾶν καὶ κατεδίειν τοὺς ὡραίους βαπέντας, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώσηπος δ' ὑπολαβών. ἐνειρος μὲν ἔστ' εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καθάπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῆς ἐσομένων. τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν μεμηνυμένον, ὑπὸ τῶν χειρόνων καταθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπανώμενοι, λιμὸν ἀγυπτίῳ καὶ ἀκαρπίαν δηλοῦσι τοσαύτα προκαταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις προτέροις εὐδαιμονήσαντα, ὡς τὴν τότων εὐφορίαν τῆς ἐνθένδε ὑπὸ τὴν μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ἀναλωθῆναι. θεὸς δὲ ἡ σωτὴρ τῶν ἀναγκαίων, σφόδρα δυσπαρόρθωτος. σημεῖον δ', αἱ δὲ καταχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας, καὶ ἰσχυσαν προελθοῦσαι. ὁ μὲν τοι θεὸς, ἃ δεῖ τῷ λυπεῖν, τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως προϊνώκοτες, κυφοτέρας συνέσῃ ποιῶν τὰς πείρας

structa: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somnis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitus rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visa fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo ſi vberioris temporis prouentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cúmque rex admiratus Ioſedhi prudentiam & ſapientiam, percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præfecit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam anulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolùm eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope ſubleuati dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouiſſet quòd & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniamine retento, quem è Rachele ſuſceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, Ioſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. nam ne tum demum regem coluiſſe proderat, ſi Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab

τ κατηγελμένων. σὺ τοίνυν ταμιεύσαμένῳ τἀγαθὰ τὰ κῆ τ ὡρῶτον χρόνον γεγονόμενα, ποιήσῃς ἀνεπαίσθητον ἀγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφοράν. θαυμάσαντος ὃ τὸ βασιλέως τ φρόνησιν, κὴ τὴν σοφίαν τ ἰωσήπου, κὴ πυθομένῳ τίνα Ϲ τρόπον αὐ προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τ ἀετηρίας καιροῖς τὰ ὠφελοῦντα τῆ μὴ ταύτην, ὡς αὖ ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑπετίθετο. κὴ συνεβούλευεν φειδῶ ποιεῖσθαι τῆ ἀγαθῶν Ϲ μὴ κῆ ὠφελείαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἀγυπτίοις ὑπερβάλλειν. ἀλλ' ὅσον αὖ ἀναλώσουσιν ἐκ ὠφελιᾶ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τ ἀνθρείας καιρόν. ὑποπτεύεσθαί τε ὠφαίνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον ὧδὰ τῆ γεωργῶν, τὰ ἀρχὴ μόνον εἰς ἀλλοτρόφιον χορηγούμενα. φαραὼθης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰωσηπον, τῆς τε κρίσεως τὸ ἀνδρὸς, Ϲ τ συμβουλίας αὐτῆ τὴν οἰκονομίαν ὧδαδίδωσιν, ὡς τε φρόντιζειν ἃ κὴ τῆ πλήθει τῆ ἀγυπτίων καὶ τῆ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τ ἀξιοῦσθαι τὴν τὸ φρονήματος ὁδὸν, καὶ φρὸς ἅπαν ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν γνώσεσθαι. ὁ ὃ, ταύτης αὐτῆ τ ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῆ αὐτῆ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, ἀλλὰ τ γῆς ἅπασης ἐλαιῶν ἐφ' ἅρματος, ἧπερ τ σῖτον ὧδὰ τῆ γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα φρὸς τε αὐτὸν καὶ ἀλλοφύλων ἑκάστοις ὑπομέτρων, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐποιεῖτο. τελευτὸν ὃ ἔτος ἤδη τ ἡλικίας αὐτῆ διεληλύθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε ὧδὰ τὸ βασιλέως. καὶ φρονηγόρευσεν αὐτὸν, ψονθομφανήχον, ἀπίθων αὐτὸ φρὸς τὸ ὧδόξον τῆς σωτέρας. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν ἑρμηνεύ. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὸ πετεφρῆ θυγατέρα τ ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συνοικήσαντος αὐτῆ τὸ βασιλέως, ἐπ παρθένον ἀσανέθ λεν ὀνόματι. ἐκ ταύτης ὃ καὶ παῖδες αὐτῆ γίνονται φρὸς τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μ φρεσβύτερος. σημαίνει δ' ὑπόληθον, ὑδαμονήσαντα λήθην ἑαυτοῦ τῆ ὑποτυχημάτων. ὁ ὃ νεώτερος, ἐφραιμὴς ὑποδίδους ὃ τοῦτο σημαίνει, ἀπὸ τὸ ὑποδοθῆναι αὐτὸν τῆ ἐλευθερίᾳ τῆ φρογόνων. τῆς ὃ ἀγυπτίᾳ κῆ τὴν ἰωσήπου τῆ ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαρίζωσ ἔτι ἐπὶ ἀπὸ ἀλωρύσης, λιμὸς ἥπτετο τῆ ὁμόρων ἔτει. καὶ ἀπὸ τὸ μὴ φρονηθημένους ὑπομένειν τὸ κακὸν, πονήμενοι χαλεπῶς ὑπ' αὐτῆ πάντες εἰς τὰς τῆ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ ὃ, ἰώσηπον ἐκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, μεγυημένους σωτὴρ ὁμολογουμένως τ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν ὑ τοῖς ἐγχωρίοις φρὸτίθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κῆ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπάρχειν τυγχάνειν ἰωσήπου ὧδὰ τῆ δυσμενία χωρούντων. πέμπει ὃ καὶ ἰάκωβος τῆς χαναναίας δεινῶς ἐπτεζυγωμένης, πάσης γὸ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν ἄγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν κῆ ξένοις. μόνην ὃ κατέχε βενιαμὶν, ὃν ῥαχήλας αὐτῆ γενόντα, ὁμομήτριον δὲ τῆ ἰωσήπου. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἄγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουν τῆ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. ὑδὲν γὸ ἦν ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐποιεῖτο τ ἐκείνου. Ϲ γὸ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐνόμιζε τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε κῆ τ ἰωσήπου τιμῆς ὑπεμελήθειεν. ὁ ὃ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς ὑδὲν ἐνθυμουμένους φρὸς αὐτὸ, ἀλλὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δ' προελθεῖν τὴ ἡλικίαν A
καὶ τ χαρακτήρων ἐπιλελοιπόμενον ἀϊνώμενος αὐτοῖς ἦ,
τῆ δ' μεγέθη τε ἀξιώματος μὴ εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δυνάμενος, διεπείρατζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τ
ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδου, κατασκόπους
τε τ βασιλέως προσγεγράφθαι ἔλεγεν ἥκειν. καὶ πολλαχό-
θεν μ αὐτοὺς συνελήλυθέναι, προφασίζεσθαι δ' συγγέ-
νειαν. εἰ γὰρ ἦν δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσούτους παῖδας καὶ
μορφὰς ἕτως ὑπερφυεῖς ἐκθρέψαι, δυσπόλυ καὶ βα- B
σιλέως ἐστὶν ἔργον τοιαύτης παιδοτροφίας. ὑπὲρ δ τ γνώ-
μην τὰ κ τ πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ζητοῦντ' ἰδεῖν, μαθεῖν τε βουλόμε-
νον καὶ τὸν προβενιαμὶν τ ἀδελφόν. ἐδεδίει γὰρ μὴ πλέ-
κτὸν ὑμῖν οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσκυλα-
μένοι τῇ ψυχῇ. οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, τὸ κίν-
δυνον τ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, ἐ μηδὲν
προσὸν τὰδελφῷ κ νοεῖν λαμβάνοντες. κατασείετε τὸ
πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥᾳβήλου προηγορεύον- C
τος, ὃς ἰῶ πρεσβύτατος αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ ἔφασαν, ὑ κατ'
ἀδικίαν δεῦρ' ἤλθομεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως πράγματα. σιτεῖσθαι δ' χρήζοντες, κ καταφυ-
γὴν τῷ συνεχόντων τ χώραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν ἐπολαβόντες, ἃς οὐχὶ πολίταις μό-
νον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ ξένοις ἠκούομεν τὴν ἀγορὰν τῶν
σίτε προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διεγνωκότες. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν εἶμα, φανερὸν καὶ τ μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παραλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῶν ἰακὼ-
βος αὐτὸς ἑβραῖος. ᾧ ἡδύμεθα δώδεκα παῖδες ὄντες γυ-
ναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων παρόντων, ἦμεν δυσὶ μόνοις
μετὰ θανόντος ἑνὸς τ ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὸ
προσφιλέστατον ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ E
μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῷ πένθους εἵρητο. καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ τ ὅτι
τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τ τῶν προσβύτατα παλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου,
τὴν τε τοῦ παιδὸς ἐπιμέλειαν καὶ τὴν κ τὸν οἶκον
προσοῦσαν βενιαμὶν τῷ νεωτάτῳ τ ἀδελφῶν πεπιστευ-
κότες. δύνασαι γὰρ πέμψας εἰς τ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν
εἰ ψευδὴς ἔστιν τ λεγομένων. κ ῥᾳβήλου μ τοιούτοις
ἐπειρᾶτο πείθειν τ ἰωσήπου περὶ αὐτοῦ τὰ ἀμείνω
φρονήσαι. ὁ δ' τὸν ἰακὼβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τ ἀδελφὸν F
ὑπολελοιπότα, τότε μ εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτοὺς ὡς ὄπι
χολῆς βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ δ ἕξτῃ τῆ ἡμερῶν
προσαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ ζημιοῦσθε, μήτ' ὅτι
κακουργίᾳ τῆ βασιλέως ἥκειν προσγράψαντα, εἶναί τε
ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς ἕνὸς λέγετε, πεισόμεθα μὲν ζῶντ'
ἔτι ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μὴν ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ'
ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον, ὑπομείσαντες δὲ
τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἐλθόντε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ἔν, κατιδεῖν ἐκεῖ φατὲ μεθ' ἑαυτῶν ἄ- G
γοντες, τοῦτο γὰρ ἔσαι πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ' ἐν
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν ἰωσήπου συμφοράν, ὡς
δίκαι τε καὶ ἐκείνῳ βεβληθέντα πικρῶς αὐτοὺς τ θεὸν
τοῖς προσπέσοιεν. ῥᾳβήλου δ' πολὺ ἰῶ ὅτι πλήττειν
αὐτοῖς τ μέλανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ἐδὲν ἰωσήπῳ γένοι φέρειν δ' αὐτοὺς πᾶν ὅτι κ πάθοιεν, κατ' ἀδικίαν
ἐκείνῳ δρῶντα αὐτὰ τὸν θεὸν, καρτερῶς ἤξίει. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, ὐχ ἡγεμόνι τ ἰωσήπῳ
γλώττης τῆς αὐτῶν συνιόντι. κατήφεια δ' πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥᾳβήλου λόγους, κ τὴν προσγεγραμμένην

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratrésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducétes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactãtes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatẽ oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum dam-

nabant ; ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tùm iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Ioseph, dissimulare fratrem viterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi : quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij : se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium : addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melióris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Gen. 43.

μετάμελος, ὥσπερ καὶ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τὸν θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἔτους ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τῆς πάθους εἰς δάκρυα προῆκε, καὶ μὴ βελόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνώσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει, καὶ δι' ἀγαλμάτων, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς καὶ σημεῖόν τι καταλαβὼν ὅμηρον τὸν ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν ζυμεόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τὰ ἀγορασίας τοῦ σίτου, προσέταξεν ἀπέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὃ πρὸς τὸν ὠνὴν εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἐποίησεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὸν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀργύριον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπιστηθείη. ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα παρὰ τοῖ στρατηγοῖ μένει βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιόντ πίστις αὐτοῦ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτοῖς γένοιτο. κἄξιον τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοις τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς ἰδίοις πεπραγμένων. καὶ πρὸς τὸ συμεῶνος δ' καθεῖλε, λυπηρῶς εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θανάτου ἠγεῖτο, προσθήσειν καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ οὐδὲ ῥυβήλου δεομένου καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας αὐτοδιδόντος, ἵν' εἴ τι πάθοιε βενιαμὶς καὶ τὸν ἀποδημίαν ἀποκτείνειν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθει τοῖς λόγοις. οἱ δ', ἀπορίαν ὅτι τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τὰργύριον, σακκίοις τὸ σίτου κατακρυπτόμενον εὑρεθέν. τῇ δὲ σίτου κομισθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐπιλείποντος, καὶ τὸ λιμὸν μᾶλλον ἀπορύειν, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τοῦ ἀδελφῶν, ᾗ δὲ ἰδοὺ αὐτοῖς εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τοῦ ἐπαγγελλόμενον ἀπερχομένοις. καὶ τὸ πάθους ἐν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, ἐπὶ τῶν ἰδίων δεομένων ὡς εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδα δ', ἐπιμηνῶ τἄλλα τῇ φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ πρὸ τὰδελφὸν δεδιένεαν, οὐδὲ τάτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσηκήσεν δ' οὐδὲν τοῦ τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσαν ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτοῦ μένοντι. φανεραν δ' ἔτους ἀποώλειαν αὐτοῦ μὴ καταδίκαζειν, μηδὲ τὴν ἐκ φαραώθη τροφῆς δύπορίαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸ τοῦ παιδὸς φεύγοντίζοντα φεύγειν δ' κὴ τὸν σημεῶν σωτηρίας, μὴ φεισθῆ τοῦ βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πεισθῆσαι δ' πρὸ αὐτοῦ τῷ θεῷ παραγενομένους, καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῖτον ἐπανάξοντες τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἢ συγκαταστρέψοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακώβος παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, καὶ τῷ τιμῷ τοῦ σίτου διπλασίονα, τῷ τε ὧδε τοῖς χαναναίοις γινομένων τό τε τῆς βαλάνου μέγεθος καὶ σάκτης τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἐν ὧδε τὸ πατρὸς ὅτι τῇ τοῦ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα κἀκείνων αὐτοῦ. ὁ μὲν τοῖς υἱοῖς εἰ κομιεῖται σώοις σὺν τῆς ἀποδημίας ἐφέσπιζεν. εἰ δ', οἱ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς λύπης κακοπαθέντα. ἢ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἐνύσθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπασθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τοῦ ἐπ' ἄγυπτον, μὴ κρεῖττον ἐλπίδος τῷ ὅτι τοῖς παροῦσιν λύπαν ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τῷ ἄγυπτον, καταίρονται μὲ ὧδε τὸν ἰώσηπον. φόβῳ δ' αὐτοὺς ἐχ' ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ πρὸ τῆς τοῦ

σίτου

A ὁπότε πιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήκοτες. Ἐπὶ τοὺς τὰμίαν τῶ ἰωσήπε πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, καὶ νεῶ ἥκειν ἐπανάγοντας αὐτῷ τοῦτο. τῶ δ' μηδοπωοῦν εἰδέναι φήσαντος, ἀπήνησαν τῶ δέους, λύσας τε τὰ συμβώνα ἀπέλυσεν συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δ' ἐν τούτῳ καὶ ἰωσήπε ἀπὸ τὰ θεραπείας τὰ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ περὶ τὰ πατρὸς, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δ' μαθὼν περιόντα τὰ βενιαμὶν, εἰ σῴη ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὶ ὧν ἐωρακὼς αὐτὸν ἀπέκλινεν. τὰ δ' φησάντων, τὰ θεὸν ὅπ πᾶσιν εἰπὼν εἶ) προσάτην, ὑπὸ δ' πάθους περαγόμενος εἰς δάκρυα, μεδὲ σαθ μὴ βαλόμενος καταφανὴς εἶ) τοῖς ἀδελφοῖς. ὅπ δεῖπνον τε αὐτοῖς παρελαμβάνει, καὶ κατακλίνονται ἕτως ὡς καὶ πρὸ τοῦ παρέ. πάντες δ' αὐτὸς ὁ ἰώσηπος διξιόμενος, διπλασίοσι μοίραις τὰ αὐτῷ προκειμένων τὰ βενιαμὶν ἐτίμα. ὅπ δ' μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐξάπιντο, κελεύει τὰ ταμίαν τόν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμεζημένον, καὶ τὰ τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δ' τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυροῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει δ' ταῦτα, δόξαν εἰδὼς βαλόμενον τὰ ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθῶσι τοῦ βενιαμὶν κλοπῆς ἀναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν. ἃ καταλιπόντες ὡς ἠδὲν αὐτοὶ κακουργήκοτες, ἀπᾶσι πρὸς τὰ πατέρα, ποιήσαντος δ' τὰ οἰκέτου τὰ ἐπεσταλμένα, μεθ' ἡμέραν ἠδὲν τούτων εἰδότες οἱ τὰ ἰακώβ παῖδες, ἀπέσειον ἀπειληφότες τὰ σεμβῶνα, καὶ διπλᾶ χαρᾶ χαίροντες, ὅπ τε τούτῳ, καὶπὶ τοῦ βενιαμὶν ἀποκομίζειν τοῦ παρέ καθὼς ὑπέσχετο. ἐπεὶ δ' αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὰ οἰκέτου ὃς ἐναπέθετο τοῦ τοῦ βενιαμὶν φορτίῳ τὰ σκύφον. ταραχθέντες δ' ὑπὸ τὰ ἀδοκήτου τοῦ ἱππέων ἐφόδου, καὶ τίνι ἀρπαν πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἀνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτοῦ πρὸς τὰ δεσπότου, κακίοις ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τίνι ξενίαν καὶ τίνι φιλοφροσύνην τῶ ἰωσήπε δι' μνήμης λαβόντες ἃ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γλυφεῖσαι σκύφον δ' ὧ φιλοτησίας αὐτοῖς προὔπιεν ἀράμενοι φέρειν, κέρδους ἀδίκου τίνι τε πρὸς ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτοῦ εἰ φθαρεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι πικρείαν τοιοῦτοι ὑφέξειν ἠπείλουν ἃ λαθόντας τὰ θεὸν, ἀλλ' ἀποφαίνας μὴ τῆς κλοπῆς, κἂν τὰ δικανόμενον οἰκέτου δίκαιον. πιθανόταται τε νῦν τὰ παρεστῶντες εἶεν, ὡς ἃ εἰδότες, γνώσεσθαι μόν. τοὶ κολαζομένους αὐτίκα. κ' ταῦτα κ' πρὸς τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐλάζον ὅπ τοῖς λεγομένοις, κ' τὰ κουφολογίας τὰ οἰκέτου ἐθαύμαζον, ὅλως τὰ ἁρπαν ὅπιφέρειν ἀνδράσιν., οἳ μηδὲ τίνι τὸ σῖτο τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτοῦ εὑρεθεῖσαν κατέχον. ἀλλὰ σκόμισαν μηδ' ἑνὸς εἰδότος τὸ πρᾶχθὲν, τοσοῦτον ἀποδεῖν τὸ γνώμη κακουργῆσαι. τῆς μοὶ τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστότεραν ὑπολαβόντες τίνι ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτη χρῆσθαι. κἂν εὑρεθῇ τὶς ὑφημμένῳ, ἅπαντας κολάζειν. ἠδὲν δ' αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς ἐθέλοιεν ἀκίνδυνον. οἱ δ', τίνι ἔρευναν μὲ ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τίνι μὲν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶ) τὸ τὰ τίνι εὑρεθέντος πεποιεῖσθαι. τίνι δ' ζήτησιν ποιούμενοι, κ' πάντας τοῖς ἄλλοις ἐπεξελθόντες κατὰ τὴν

B

C

D

E

F

G

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſiderasſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

VI. Gen. 44.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium turſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt,

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro desperata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἔρθυαν, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. οἱ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σαπίσιον τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκεμβῆ τιὼ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμὶν φερούσῃ τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς ὑπ' ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ὑρεθησομένης, ἐκκάιζόν τε τοὺς ὑπηρέτας, ὡς ἡμποδίζοντας αὐτοῖς τιὼ ὁδὸν δι' ἃ μεμφόμενοι ἤδη προκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους δύσις ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς διαρραξάμενοι, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτοί τε δι' ἃ ψευσάμενοι τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ συνθρωπὰ διαφθονηθῆναι. τῦ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ δι' ὃ τὸν πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὶς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, συλλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τῦ ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δὲ πενθίμοις χήμασι, τί δή φησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τὸ θεῦ δ' προνοίας, τοιαῦτα πεπτεῖν εἰς δύεργέτιν καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τῦ δὲ συνδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπῳ ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ὑποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅτι τῦ κατὰ τὸν βίον ἀπηλλαγκὼς συνθρωπῶν. εἰ δ' περίεσιν, ὅτι δ' συμφορᾷ τῦ θεοῦ κατ' αὐτῦ ἐκδίκιας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀληπείους τῷ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἰὼ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νυῦ ἔχει καὶ τιὼ ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πολὺς δ' ἰὼ κἀν ταῦθα ὁ ῥοῦβηλος, αὐτῦ καθαπτόμενος. ἰωσήπου δ' τοὺς μὲν ὑπολύοντος, ὑδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. ὥτε γὰρ τοῦτον ὑπολύειν δίκαι τοὺς ὑδὲν ἐξαμαρτήσας σῶφρον ἔλεγεν. ὥτε συγκολάζειν ἐκείνοις τῷ τιὼ κλοπιὼ εἰργασμένῳ. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοῖς μὲν ἄλλοις, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ἐφ' τῆς τἀδελφῦ σωτηρίας ἐκείνῳ ὠφελεῖσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὡ σράτηγε τετολμήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ τῷ κόλασιν ὑποσχεῖν ἀπασπες ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τῦ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τιὼ δι' αὐτῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελειπται φῶς δ' σῆς χρηςότητος εἰσυομένη τιὼ τῦ κινδυνύειν φυγήν. καὶ νυῦ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τιὼ σαυτῦ φύσιν, καὶ τιὼ ἀρετιὼ σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὶ τῆς ὀργῆς, ἰὼ οἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰχύος λαμβάνουσι τὰ δικὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ δικὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, γνοῦ πρὸς αὐτιὼ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὥςε ὑποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπ' τῆς σωτηρίας ἀπεσπουμένους, ἀλλὰ φῶς σοῦ λαβεῖν αὐτιὼ ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ ὑδὲ νυῦ φρῶτον αὐτιὼ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθὼν δικὶ τιὼ ἀρχὴν τῦ σπου, καὶ

B

C

D

E

F

G

τὴν ἀποφορὰν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθορᾶς ἐρρύσω. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ ἐξιδεῖν ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τὴν ἀναγκαίαν, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν ἢ περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γνωμένην φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ δίδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο μὴ ἔρρεφες, καὶ ψυχὰς ἃς ὑπὲρ λιμοῦ καμεῖν ἐᾶσας τρισὶ σεις ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοκοῦσάν τε ψυχὰς ἡμῖν μὴ ἀφαιρεῖν δι' ὧν αὖ τας μέσιν ἀποφυμένους, οἶμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν ἀφαιδυᾶσαν βελόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀφιόντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο ἀφικόμενα συμφορᾶς. ἵνα μὴ τῷ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φανῆς τοῖς ἐπταικόσιν, ἀλλὰ μὴ ἀφ' ὑμῶν μόνους τοῖς κατὰ ἄλλων ἀφόρασιν δεομένοις ἐπικουρίας φυλάξῃ πος δοκῆς. ὡς μέγα μὲ καὶ τὸ ποιῆσαι πᾶσι δὲ καταστάσεις εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοῖς ὑπὸ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένοις δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ ἀφεῖναι μικρῶν ζημιωμένοις, ἀφεῖναι τοῖς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἐνέγκαι τοῖς ὑποδοῦσι, τό γε ἀφεῖναι τέκνων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπόδικον τῇ κολάσει γίνεται τῆς ἠδικηκότων, θεῖ φύσει ἀφεστέθη. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν ὡς ὅπι παίδων ἀποδολῆς ταλαιπωρεῖ δῆλον ὅτι ἐφ' ὑστέρου τελοῦντος ἐπιδεδειγμένῳ, ἂν αὖ τοῦτο καὶ ἡμᾶς ἕνεκα ἀφεῖ τὸ σωτηρίας λόγοις ἐποιησάμεν, εἰ μὴ ὄσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τέκνων οἳ λυπήσοντα τεθνηκότων ἂν ἔχοντες, παρέχομεν αὖ αὐτοὺς πεισομένους ὅπ καὶ θελήσειας. νεῦ ὦ, ἐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ ἐ νέοι καὶ μὴ πω τῷ κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τῶ πατρὸς λογιζόμενοι μὴ τὸ γῆρας οἰκτίσοντες τὸ σκείτε, ταύτας σοὶ τὰς δεήσεις ἀφοφερόμενον, ἐ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα ἀφὸς πιωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε τοιούτους ἐσομένους ἐξύπνησεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὤν, μὴ πειραθῆναι τοιούτων ἐχὶ δίκαιος. καὶ πῶ μὲ ἀποδημοῦντων, ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος ὃ ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπομένει δι' ταυτὶ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταφορᾶς ὀρθώσεται δι' ἃ χρησάμενος, καὶ καλὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπόσαντα αὐτὸν εἰς ἀναθησίαν μεταγαγεῖν. γνόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε πιεζοῦσι νεῦ ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος, ἢ ἡμετέρας ποινείας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολειμμένων ἀμέσας, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾷς καὶ

acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi, potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam intridisse visa est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita tetinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas benefaciendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quamtumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nũcium acceperit, simúlque eius causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲ ἤδη τῆς σωτηρίας, ἀπαθῆς δ' ἐν αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῶ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κ' κοινωνίαν κ' αὐτὸν τ' ὀνόματος δόσεσθαι δόξεις τῷ ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν, ἐφ' οἷς πέπεισται τῆς παίδων σεσύμενος. σὸν οὖν ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα δέξασαι ἀφε-

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, A
præstat bene facere quàm malè, & potestate
contentum sui iuris non meminisse, sed tan-
tùm ad seruandos homines potentiam tibi da-
tam existimare, & quo pluribus salutem dede-
ris, hoc teipsum illustriorem fore, potes autem
fratri erroris venia data nos omnes seruare. ne-
que incolumes esse possumus nisi hoc incolu-
mi, neque domum absque hoc ad patrem re-
dire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater
tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses B
petimus, si hanc non impetramus, quàm vt
nos eodem afficias supplicio, non secus ac sce-
leris socios. hoc enim latius fuerit, quàm si præ
mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non ad-
dam iuuenem esse, & per ætatẽ nõdum satis sa-
pere, & talibus non grauatim veniã dari solere:
sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damne-
mur, mihi imputetur non satis diligenter huic
causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidum
hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati de- C
beamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd
non solum nos seruaueris, sed plura etiam quã
nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant
videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vica-
rio ad supplicium accepto, patri eum remitti-
to. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis
ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas
promptus ad quiduis pro fratris salute libenter
iubeundum, accidens Iosepho ad pedes, quan- D
tum in se erat mollire ac placare iram conatur.
pariqne modo & cæteri prosternuntur, pro
Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pie-
tate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine ar-
Gen. 45. bitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli es-
sent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram
& amorem quo fratrem prosequimini non lau-
dare non possum, quem maiorem comperio,
quàm expectaram, coniecturam faciens ex his
quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc E
omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem
experimentum, cuius quoniam egregium spe-
cimen edidistis, ne illud quidem in me com-
missum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei
potius voluntati totum adscribo, qui vobis in
præsentia commoda procurauit, & maiora est
largiturus, si nobis propitius fauorem suum
non subtraxerit, quando igitur & patris inco-
lumitatem optatam magis quàm speratam co-
gnoui, & vos tales quales cupiebam erga fra- F
trem comperi, libenter iniuriæ olim mihi fa-
ctæ obliuiscor, malens vobis vt ministris diui-
næ prouidentiæ in hoc tempus communi
nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere,
quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ
meminisse. Vos quoque temporis illius im-
memores iubeo bono animo esse, & mali
consilij bonum euentum libenter ferre, ne-
que pudore præteriti erati quicquam con-
tristari. quid est enim cur vos malè ha- G
beat iniquæ quondam vestræ sententiæ po-
nitentia, quam frustratam esse iam videtis?
Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

λέδαι δουῦαι, ἢ μηδὲν ἐκείνε διενεγκεῖν τῆ χάριτι. τ
γὸ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμεως τετυχηκότα, καλὸν ταύ-
τῳ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυθαι, ἢ παρὸν καὶ ἀπο-
λαύειν τ μ κατὰ τοῦτο ἀξιοσίας ὡς μὴ σ' ὑπαρχόσης,
ἐπιλανθάνεθαι, μόνον σ' ἐπιτρέφθαι τὸ σώζειν
ὑπολαμβάιειν, Ϲ ὅσω τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλ-
λον αὐτὰ φαίνεθαι διδόντα. σὺ ἢ πάντας ἡμᾶς σώσ
τὰδελφῷ συγγνοὺς, ὥσπ ὧν ἠτύχηκεν. ὐδὲ γὸ ἡμῖν
βιώσιμα, τούτῳ κολαζέντος, οἷς γε πρὸς τ πατέ-
ρα μὴ ἔξεσιν ἀναστρέφεσθαι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ
κοινωνήσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τῷ βίῳ. καὶ τοσού-
τῳ δεησόμεθα στρατηγὲ κατακείναντος τ ἀδελφὸν ἡ-
μῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι ἢ ἡμᾶς ὡς τῷ ἀδικήματος
κεκοινωνηκότας. ὐ γὸ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ
τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀπελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐ-
τῷ πονηροὶ γεγόνοτες ἀποθανεῖν ἕτοιμος. ἢ ὅτι μ καὶ νέο
ὢν ἡμάρτηκ μήπω τὸ φρονεῖν ἐπεισμένος, ἢ ὡς ἀνθρώ
πινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλεί-
πων παύομαι περαίτερω λέγειν. ἵν' εἰ μ κατακεί-
νειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξη Ϲβλαφθαι πρὸς τὸ
σπυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ σ' ἀπολύσειας κἀκεῖνα τῇ
σαυτῆ χρησότητι σωισθὼν ἀπενθρίφθαι νομισθῆς, ὐ
σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ ἢ ὧν δικαιότεροι μᾶλλον
φανέμεθα τυχεῖν χαριζόμενο, Ϲ πλέον ἡμῶν αὐτῶν
ὑπὲρ τ ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν
αὐτὸν θέλῃς, ἐμὲ πρωεισάμενο αὐτὶ τούτου, τῷ πα-
τρὶ τοῦτον ἀποπέμψον, εἴτε ἢ κατέχθ σοι δοκεῖ δοῦ-
λον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμεί-
νων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων. ἰσ-
δας μὴν οὐ πάνθ' ὑπομένω ὑπὲρ τῆς τἀδελφῆ σωτη-
ρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτῳ πρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυ-
τὸν, εἴπως σμαλάξειε τὸν ὀργὸν αὐτοῦ, ἢ κατα-
πρεμνύειν ἀγωνιζόμενο. πρεύπεσον ἢ ἢ οἱ ἀδελφοὶ
πάντες Ϲ πρδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τ βενιαμὶν ψυ-
χῆς ἀπολεμένους. ὁ ἢ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆ
πάθους, Ϲ μηκέτ' δυνάμενο τὸν τ ὀργῆς φέρειν
ὑπόπεισιν, κελεύῃ μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα
μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρη-
σάντων ἢ, ποιεῖ γνώσιμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, ἢ φη-
σίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς Ϲ δυνοίας τ πρὸς τ ἀδελ-
φὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ πρείττονας ἢ προσεδόκων ἐν τῷ
πρὸς ἐμοῦ βεβουλευμένων διείσκω, πάντα ταῦτα ποιή-
σας ὅπ πείρα τ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει ἢ, ὐδὲ
πρὸς ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεῦ ἢ βουλήσει
τῷ τε νεῷ πραγματευομένῳ τ ἀγαθῶν ἐπόλαυσιν,
καὶ τ ἐς ὕστερον αὖ ὑμῶν ἡμῖν πρδιαμένειν. πατρός τε
οὖν στοργὴν ἐγνωκὼς ὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἢ τοιούτους ὑ-
μᾶς ὁρῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁ-
μαρτεῖν ἔτι μιμνομνήσκω. παύσομαι ἢ τ' ἐπ' αὐτοῖς μι-
σοπονηρίας, καὶ ὡς σωναγτίοις τῇ τῷ θεῷ βεβουλευ-
μένων εἰς τὰ παρόντα χάειν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς
τὰ βέλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν σωέντων λαβόντας ἡ-
δέως μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλ-
θούσης τέλο μὴ δυσφορεῖν ἀχνυομένους ὅπ τοῖς
ἡμαρτημένοις. μὴ οὖ δόξη λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'

ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ πρεχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χά-
ιρετε οὖ ὅπ ἐκ θεῦ γεγενημένους, ἅπαν τοῦτο δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ τοῖς ὑμῶν

φερν-

φρονῆσαι ἀπαλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τῷ ἐμῷ καὶ μεταλαβεῖν τῆς παρόντων ἀγαθῶν ἀπολαυσεως. αὐτὸν ἢ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀπαλαβόντες ἐνθάδε μεταπέμψεσθε. ἐγὼ δὲ ἀποδήμοις εἶμι τῆς ἀγαθῶν δεῖ τῆς ἡμετέρων τοῖς ἐμοὶ φιλτάτοις, ἄλλως τε καὶ τῷ λιμῷ λοιπὸν ἔτη πεντεκαίδεκα ὑπομένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ γεγενημένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει τὸ ἄγνωμον τὰδελφῷ. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν ὀλιγοχρονίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἡσθη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ' οἰκείοις δεξάμενος ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ὑποκομίζειν τῷ πατρί. λαβόντας ἢ πλείω πρὸς τὰδελφῶν, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοῖ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας πλειόνων ἀξιωμένων βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπέσταν. ὡς ἢ ἀφικομένων τῶν παίδων ἰακώβου τὰ περὶ τὸν ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸ θανάτου δεδραπετευκὼς ἐφ' ᾧ πεπόνθει δίκῃ, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς δαιμονίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν αἴγυπτον, καὶ τῶν ἅπασαν σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ διαμέλειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῇ ἐπαγγελμένῳ, λογιζόμενος τὸ θεῖον τῶν μεγαλουργίαν καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ καὶ πρὸ μεζόνων χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμησε δ' εὐθὺς πρὸς τὸν ἰώσηπον.

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ fratrem peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans. VII.

Κεφάλαιον δ'.

Η τῶ πατρὸς αὐτὸ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβασις, δι' ὧν γενόμενον λιμόν.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

Ὡς δὲ κατέσχεν ὅπου τὸ ὄρυγμα φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος διὰ τὴν δυσμενείαν τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἀκέπι εἰς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐῶν ὑποχημένους, ἅμα τε μὴ δίκαια βλήσεως θεῦ γνωμένης τ' εἰς αἴγυπτον ἀφόδου δεδραφθαι τὸ γένος αὐτῶ, πρὸς ἢ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἀφῖχθαι, καταφέρεται γρέφων ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὀφθεὶς ἢ ὁ θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομαστὶ καλέσας, πῶν θαυμάζω τίς ὄξιν. ἀλλ' ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβω θεὸν ἀγνοεῖσθαι τ' ἀεὶ πρόδρομόν τῶν καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενόμενον. γεγραμμένῳ τε γάρ σοι τ' ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ κατ' ἐμὴν εὔνοιαν, εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνος ἐλθεῖς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημάτων ἐπόησας. παρέμεινέ τε σε γενεὰ πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλεκέναι τῷ ἰῶν ἐδώκεις ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τ' αἰγύπτῳ κύριον ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἵκω τε νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ βίου σοι τελευτὴν ἐν τ' ἰωσήπου χερσὶν ἀμνησομένῳ προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τῷ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ κραταγάλλων, κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημαι. τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ' αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

Vt verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, eúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui cótra patris tui propositum principem familię te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. Genes. 46.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Meſopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Nemanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem ſequebantur filij ſeptem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ætines, Erodes, Ariel. Aſſerum verò vna filia, & mares numero ſex, quorum nomina Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor ſupradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde inſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adeſſe cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Iacobo autem ſalutatum ad regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cùm audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum.

Geneſ. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἠθέλησα δι' αὐτὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν ἵνα μή τοι φθήσεσθαι τοῖς οὐχ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς μεσοποταμίας, ἀλλ' αἰγυπτίους ἔτι), ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνημονεῦσαι τοὺς ὀνομάτων. ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰάσπος ἤδη προαφήκετο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν κατὰ τοὺς ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσαρών, χάρμιος. συμεῶνος δέ, ἐξ, ἰούμηλος, ἰάμινος, πούθοδος, ἰάχηνος, ζόαρος, σάαρος. λευῒ δὲ λοιπὸ γεγόνασιν υἱοί, γήλσεμις, κάαθος, μαραῖεος. ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, σαλαῦς, φαρὲς, ζαρᾶς. οἱ δὲ δύο γεγονότες ἐκ φαρέσου, ἕσρων καὶ ἄμιεος. ἰσσαχάρου δὲ τέσσαρες, θωλᾶς, φουρᾶς, ἰώβος, σαμάρων. ζεῦς δὲ ζαβυλῶν ἦλθε υἱοῖς, σάραδον, ἤλωνα, ἰαήλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ λείας γένος, καὶ αὐτὴ συναναῖκις θυγάτηρ αὐτῆς δίνα. ζεῦς ἔτοι καὶ τεσσαράκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσήπῳ μὲν γεγόνεσαν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφραίμης, βενιαμὶν δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, βολοασὸς, βάκχαρις, ἀσαβήλος, γήλας, ναμμανῆς, ἴσης, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀφαΐς, σάραδος. ἔτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον κατειλεγμένοι, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον ἰακώβου γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δὲ αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δάνος, καὶ νεφθαλής. ὧν τέσσαρες εἶπον παῖδες, ἐλπῖνος, γουῒς, σάρις τε, καὶ ἔλλιμος. δάνῳ μὲν, μονογενὴς ἦν παιδίον, ὔσις. τούτων προγενομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. γάδης δὲ, καὶ ἄσηρος, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας δὲ αὐτῶν θεραπαινίς. παῖδες δὲ ἐπῆσαν, γάδης μὲν, ἑπτὰ, ζοφωνίαν, ὔγνι, σουῒν, ζάβρων, ἀπείνλιν, ἐρωὴδ ἴλι, ἀρίηλον. ἄσηρος τε ἦν θυγάτηρ, καὶ ἀρσένες ἀριθμὸν ἓξ. οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἤσους, ἰσβὶς, βαρὶς, ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἕνδεκα ὄντων καὶ προσιθεμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἕξιν ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληρῶται, μὴ συγκαλεσμένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δὲ ἰώσηπος προσημαινόμενον τὸν πατέρα, καὶ δὴ προελαύνων ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἔξεισι καὶ καθ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. ὁ δὲ αὐτὸς μὲν κρατήσας ἑαυτοῦ, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ὁ μὲν δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἦτον τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἡρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ παραγενόμενον μετὰ τοῦ γένους τὸν ἰάκωβον. ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατεθρυλλημένοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτον ὑπερέχειν διάγειν. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τοῦτο μὴ διαζευγνυμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὑπομελεῖσθαι τοῦ πατρὸς προνοούμενοι, τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις ἔτι) προσφιλεῖς, μηδὲν προάττοντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπηρημένον ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέφειν. ὁ δὲ ἰακώβου παραγενομένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζομένου τε, καὶ κατὰ χομένου περὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, θαυμάσας τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸν ἰάκωβον

εἰ πόν

ἐπόντος δ' ὡς ἦτλονα τῷ πρεσβύτου εἴη βεβιωκὼς ἔ- A
τη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιου-
πόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ νομεῖς αὐτοῦ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ
δεινὸν ἀπορώτερον ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, ὃ γὰρ ἀνέβαινε, μήτε
ὄντος τοῦ θεοῦ. προεῖπαί τε μηδὲ μίαν ἑαυτῷ ὑπ'
ἀγνοίας πεποιημένων, καὶ τοῦ Ἰωσήπου τὸν σῖτον δη-
μοσίᾳ διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέ- B
λειπε, τὴν βοσκημάτων ἐωνοῦντο· καὶ σῖτον καὶ τὴν ἀν-
δραπόδων, οἷς δὴ γῆ τις ἦν, μοίρᾳ ταύτην παρεχώ-
ρουν δηὶ τιμῇ τροφῆς. ἔτους τε τοῦ βασιλέως πάσης
αὐτῶν ἡ οὐσίας κυρίᾳ γεγενημένῃ μεταβέβηκεν
ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ
ἡ χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῆς ἱερέων. τούτοις
γὰρ ἔμεινεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλευε τ' αὐτῷ ὁ τὰ σώ-
ματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχάς, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀρχέμονα ἡ τροφῆς. ὑποείαν αὐτοὺς κατη- C
νάγκαζε. λωφήσαντος γὰρ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὴν γῆν ὑπιόντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθό-
νως ἐκφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ἀθροιζομένους
πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τήν τε γῆν
αὐτοῖς ἣν ἐκείνων ἀθροιχωρηκότων βασιλεὺς ἔσχεν ἐ-
δικαίωσε, καὶ καρποῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίσατο, καὶ
κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τὴν
πέμπτην τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας· ὡς ἡ D
χώρας ἧς δίδωσιν αὐτοῖς ἦσαν αὐτοῦ. τὰς δὲ παρ' ἐλπί-
δα κυρίους ἡ γῆς καθισαμένους χαρά τε ἐλάμβανε,
καὶ ὑρίσατο τὰ πράγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε
ἀξίωμα τὸ ἀπὸ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ Ἰώση-
πος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω τὴν οὐσίαν τῷ βασιλεῖ
ἀπὸ αὐτῶν. ὅτε τε τελεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρ-
πῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν ὕστερον βασιλέων. Ἰά-
κωβος δὲ, ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατελήσας,
καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθα- E
νεν, ἐπιδεξάμενος, τοῖς μὲ κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν
αὐτοῖς κατὰ προφητείαν ὅπως μέλλει τῷ ἐκ τῶν γλυκεῶν
αὐτῶν ἕκαστος καταικεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ
πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. Ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον
διεξελθὼν, ὅπ μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ
καὶ πλέον χρηστός εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐ-
τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ διεργέτας τινὲς ἠμείψαντο, προ-
στάξας τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τοῦ Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραΐ-
μην καὶ Μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται F
διαιρούμενοι μετ' αὐτῷ τὴν χαναναίαν, ἐφ' οἷς ὕστερον
δώσομεν. ἤξίου μὲ τοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν.
τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέοντα πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς τῶν προγόνων ἀπολιφθεὶς ἐπ'
εὐσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοι-
οῦτοις ἀγαθὸν γεγονότα. Ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος
αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὰ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κο-
μίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὁ βουλο-
μένων αὐτῷ συνυποστρέφειν, δέος γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τε- G
θνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο καὶ εἰς αὐτὸν δη-
βουλῆς, ἐκ ἐπιόντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτὸς
μεμψιότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν
δι' ὑποψίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ἀπουδὴ χρώ-
μενος οὐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ καὶ οὗτος, ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμαζόμενος τὴν ἀρετὴν χρώμενος,

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neque Ioseph frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solùm, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Ioseph regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsumfructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioseph autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. *Genes.* 48. 49. 50.

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Ioseph quòd oblitus iniuriam plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Ioseph filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Ioseph verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Cap. V.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos cccc.

IX. *Exod. 1.*

Ægyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per cccc. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

κὴ λογισμῷ πάντα διοικῶν, κὴ τὴν ἐξουσίαν ταμιεύόμενος. ὁ δὴ κὴ τ Ϲιαύτης δυσδαιμονίας αἴτιον αὐτὸ ϖᾶϲι τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι Ϲ μὴ τοιαύτης κακοϖαθείας, μεθ' ἧς ϖεφεύρηκαμεν ὑπῆρχεν. τελευτῶϲι δ' αὐτὸ κὴ οἱ ἀδελφοὶ ζήϲαντες δυσδαιμόνως δὴ τ αἰγύπτιι. Ϲ τούτων μὲ τὰ σώματα κομίϲαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι κὴ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χέβρωνι. τὰ δ' ἰωσήπτι ὀϲὰ ὕϲτερον ὅτε μετανέϲτηϲαν ἐκ τ αἰγύπτιι οἱ ἑβραῖοι εἰϲ τὴν χαναναίαν ἐκόμιϲαν. ἔτους γὰρ αὐτοῖϲ ὁ ἰώσηπος ἐξώρμιϲε. τούτων οὖν ἕκαϲος ὡϲ ἔχε, καὶ τίϲι πόνοις ἐκράτηϲαν τ χαναναίας, ϲημανῶ ϖροδιηγηϲάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλειπον.

B

Κεφάλαιον ε.

Ὅϲα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ ϖαθεῖν ϲυνέβη ἐπὶ ἔτη τετραϰόϲια.

Αἰγυπτίοις ξυφεϱοῖς κὴ ῥαθύμοις ἦϲι ϖρὸς πόνους Ϲ τὴν τε ἄλλων ἡδονῶν ἧττοϲι, καὶ δὴ κὴ τ κτ φιλοκέρδειαν, ϲωμέϐη δ' ἀνῶϲ ϖρὸς τοὺς ἑβραίους δϱᾳτεθῆναι κτ φθόνον τ δυσδαιμονίας. ὁϱῶντες γὰρ τ ἰϲϱαηλιτῶν γένος ἀκμάζον, Ϲ δι' ἀρετὴν κὴ ϖρὸς τὸ ϖονεῖν δύφυίαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμϖροῖς, καθ' αὑτῶν αὔξεϲθαι τούτους ὑϖελάμϐανον. ὧν τ ἦϲαν δοῦλοι ἰωσήπτι τεϲυγχηκότες, δϱᾷ χρόνῳ μῆκος λήθῃ λαϐόντες, κὴ τ ϐαϲιλείας εἰϲ ἄλλον οἶκον μετεληλυθυίας, δῆλον ἐνόμιζον τοῖς ἰϲϱαηλίταις, Ϲ ϖαλαιπωρείας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ϖοταμὸν εἰϲ διώρυχας ϖολλὰϲ αὐτοῖς ϖροϲέταξαν δϱᾶτεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομήϲαι τὰϲ πόλεϲι, Ϲ χώματα, ὅπως αἱ εἶργοι τ ϖοταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκϐαίνοντα. ϖυϱαμίδας τε ἀϖοικοδομοῦντες ὑϖέζυγον ἡμᾶϲ τὸ ϐῆμα, ὡϲ τέχνας τε ϖαντοίας ἀναδιδάϲκεϲθαι, κὴ τοῖς πόνοις ϐῆναι ϲυνήθεις. Ϲ τεϱακοϲίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐϖ' αὐτοῖς διῆυϲαν τὰϲ ταλαιπωρείας ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲ αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέϲαι τοὺς ἰϲϱαηλίτας ἐϐέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεϲθαι τῆϲ ὀϖταγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς ϖράγμαϲιν, αἰτία μᾶλλον ἀνεδύϲα ϖρὸϲ τ ἀφανιϲμὸν τῶ ϐῆναι ἡμᾶϲ τοὺς αἰγυπτίους ϖροσῆϊεν τοιάδε. τῆϲ ἱεϱογϱαμματέων τις, κὴ γὰρ ἦϲαν οἱ ϖρὸϲ τὴν ἀλήθειαν εἰϖεῖν, ἀγγέλλει τῷ ϐαϲιλεῖ τεχνάϲεϲθαί τινα τοῖς ἰϲϱαηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιϱὸν, ὃϲ ταπεινώϲει μὲ τ αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήϲει γὰρ τὰϲ ἰϲϱαηλίτας, ϕαϕείς. ἀϱετῇ τε ϖάντας ὑϖϐαλεῖ κὴ δόξαν ἀείμνηϲτον κτήϲεται. δείϲας γὰρ ὁ ϐαϲιλεὺς, κτ γνώμῃ τὴν ἐκείνου κελεύει ϖᾶν τὸ ϐλυνηθὲν ἄϱϲεν ὑϖὸ τ ἰϲϱαηλιτῶν εἰϲ τ ϖοταμὸν ῥιϖτοῦντας δϱαφθείϱειν. ϖαϕυλάϲϲειν τε τὰϲ ὠδῖνας τ ἑβραίων γυναικῶν, κὴ τὰϲ ϐρέφεις αὐτῶν ϖαϱατηϱεῖν τὰϲ αἰγυπτίων μαίας· ὑϖὸ γὰρ τούτων ἐκέλευοι αὐτὰϲ μαιεῦϲθαι, αἱ δὴ ϲυνῆϕαν ἔμελλον μὴ ϖαϱαϐήϲεϲθαι τ τ βαϲιλέωϲ ϐούλήϲιν. τὰϲ μὲν τοι καταφϱονήϲαντας τ ϖϱοϲτάγματοϲ, κὴ ϲώζειν λάθϱᾳ τολμήϲαντας τὸ τέχθεν, τούτους ἀναιϱεῖϲθαι ϲὺν τῇ γυναικὶ ϖροϲέταξε. δεινὸν δὲ τοῖς ὑϖομένουϲι τὸ ϖάθοϲ, ὃ καθὸ ϖαίδων ἀϖεϱϱύητο, κὴ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ ϖϱὸϲ τ ἀϖώλειαν ὑϖήϱχεν τῆϲ ἡλικιῶν. ἀλλὰ κὴ ἡ ὀλίνοια τ τ ἡμέϱᾳ αὐτῶν ὀϖτηλείας, ϕθειϱομένων μὲ τῆϲ ϖικϱομένων, αὐτῶν δ' ἀϕα-

λυ-

λυθησομένων, χαλεπῶ αὐτοῖς καὶ δυσωδαμόθεν A
ἐποίει τ σωφορέαν. καὶ οἱ μ ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ.
κρατήσας δ' αὖ ὑδεὶς τ τοῦ θεοῦ γνώμης ὑδὲ μυείας
τέχνας ὅτι τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὃν προ-
εῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ἔφευ λαθὼν τ Φ βασιλέως
φυλακὴν, καὶ ἀληθὴς ὅτι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γενησομένοις
ὁ προειπὼν εὑρέθη. ἀμαραμης, τῶν δ' γεγονό-
των ἀδὰ τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς ὑφ Φ παντὸς ἔθνους
μὴ παύσει τ ὑπεροφησομένης νεότητος ὑπολείπη, καὶ B
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχανίοις ὢν. καὶ προῆς ἱκετείαν τῷ θεῷ ἔρεπεται, ἀδά-
κρυτον οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν
τ εἰς αὐτὸν θρησκείας ἀδιαβεβηκότων. δοὺς δέ τε ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου κακοπάθουν τὸν
καιρὸν, καὶ τ ἐπ' ἀπωλείᾳ τῷ γένους αὐτῷ ἐλπίδος. ὁ δ
θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ προῆς τὴν ἱκετείαν ὑπολαβὼν,
ἐφίσατο καὶ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομνώσειν C
αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε δύσ-
βειαν αὐτῷ ἔλεγε δεῖ μνήμην ἔχειν. καὶ τὴν ὑφ Φ
ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγό-
νοις αὐτοῦ διορησάμενος τὸ γενέσθαι τοσοῦτον πλῆθος
αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἀβεσμὸν μ μόνον ἐκ τ μεσοπο-
ταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ἀδιαλυσάμενον ὑδ' ἀμοιβὴν
σαι, τάτε ἄλλα καὶ τ γυναικὸς αὐτῷ προῖς γονὴν
ἀκάρπως ἐχούσης προέτεσθαι, ἔπειτα κ τὴν αὐτοῦ
βέλτιστον ἀγαθῆς προῖς τοῦτο γενομένης τεκνώσαι παῖ- D
δας. καὶ καλεῖν μ, ἰσμαὴλ δ' Φ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν
ἀφάβων χώραν, τοῖς δ' ἐκ γαμετούσης τὴν ἐλευθέ-
την, ἰσαὰκ δ τὴν χαναναίαν. ὅσατε πολέμων κ
τὴν ἐμὴν φύσιν συμμαχίαν ἰδραγάθησε, κἂν ἀσε-
βεῖς εἶ δόξητε Φ διὰ μνήμης ἔχοντες. ἰακωβον δ, καὶ
τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις γνώσιμον εἶ συμβέβηκεν, ὅτι τε
μεγέθει τ δυσωμενίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, Φ πᾶσι τοῖς
αὐτοῦ καταλειπεν. ἓ μ ἑβδομήκοντα τῷ πάντων εἰς
αἴγυπτον ἀφικομένε, ὡσ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤ- E
δη γεγόνασιν. νυῖ δέ με τὸ κοινῆ συμφέροντος ὑμῶν
ἴσε προνοάμενον, καὶ τ σῆς δυκλείας. ὁ παῖς γὰρ ὅδε,
ἓ τῷ γένησιν αἰγύπτιοι διὰ δίστες κατέκρυναν ἀπολλύ-
ναι τὰ ἐξ ἰσραηλιτῶν τικτόμενα, σὸς ἔσαι. Φ λήσεται
μ τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ φυλάσσοντας. τραφεὶς δ
φυσιόδοξος, τὸ μ ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις
ἀναγκης ἀπολύσει. μνήμης δ' ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ
σύμπαντα τεύξεται φυσὰ ἀνθρώποις, οὐχ ἑβραίοις μό- F
νον, ἀλλὰ Φ φυσὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζο-
μένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γενησομένοις. ἔσαι δ αὐτοῦ
καὶ ὁ ἀδελφὸς ἰάκωβος, ὡς τε τῷ ἐμῷ ἔχειν ἱερω-
σύνην, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς
τοῦ χρόνου. ταῦτα δ' ὀφεως αὐτῷ διαλωσάσης, φοβηθεὶς
ὁ ἀμαραμης, ἐδήλησε τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ'
ἰοῦ αὐτοῦ. καὶ τὸ δίος ἔτι μεῖζον δέ τῷ τοῦ ὀνείρου
προφήσιν αὐτοις σωίσατο. ἐ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον G
ὑλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅτι μεγέθει τοσαύτης ὑ-
δαιμονίας ἐσομένης. τοῖς μέν τοι προαπαγγελθεῖσι
ὑπὸ Φ θεοῦ, πίσιν ὁ τοιοῦτος παρεῖχε λαθέσης τὰς φυλα-
κὰς δέ τ τῷ ὠδίνων ὑπειλήφαν, καὶ τὸ μὴ διαίας αὐτῇ
προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ζεῖς μέν μῆας παρ'
αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραμης μὴ καταφώρως γένηται καὶ πεισθῇ ὅτι Φ
τὸ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ὀπολεῖται μ Φ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τῷ ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis observatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseratetur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse poteritis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtrisque solicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſores, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A

B

C

D

E

F

G

ἔγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιήσαιτο τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ φανέραν. περί τε λήσεσθαι φέπις δυνατὸν, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν, ὡς τοῦ παιδὶ μόνον κρυφαίως ξεφορμεύω, ἀλλὰ & αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἠξείτο πᾶσαν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν· ἐπεὶ τοῦ μηδὲν ψεύδος ἡγεῖσθαι τῶν εἰρημένων. ταῦτα κείναντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐξάρκες εἰς τὸ μετ' ὀρύχωρείας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τοῦ δὲ ὕδατι τὴν δι' ἀλλήλων πλεγμάτων διαφεύγειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπη τοῦ θεοῦ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ὡδήγησε λαβὼν ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀντιπαρεξίει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀφομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα & διέδοξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὴ τὴν αὐθρωπίαν σώζεσιν, πᾶν δ' ἀπ' & βεληθείη σοφίζειν αὐτοτελοῖς ἀγαθῆ τυγχάνον. καὶ διαμαρτάνοντας μὲ τοῖς ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων καταγινόντας ὄλεθρον & πολλῇ σοφῇ τότε χρησαμένους ἀπέδη. σωζομένης δ' ἐν ὕδατι καὶ ζωὴν ἐν μέσοις τοῖς κακῶν διεισκομένοις τὴν διαφαίαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ δεῖ τὴν παῖδα τοῦτον γενόμενον ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ἠόνας τοῦ ποταμοῦ, & φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα φέρειν αὐτῇ ἐκκομίσαι. ὡδηγουμένων δὲ τοῦ ὅπη τούτῳ ἐκαλέντων μὴ δ' κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ἐφηπάπησε, μεγέθει τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς τοῦ μωυσῆν ἐχρήσατο αὐξῆσαι, ὡς ὑπὸ πάντων τοῦ καταφησαμένων δι' αὐτὸ ἡγεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων ἡγεμόνας ἀπόλαυσιν ποιῆσαι σοφίας & ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τὸ γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ μὴ προσεμένῳ δι' αὐτὸ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἐποσπαφέντος, καὶ τοῦτ' ὅπη πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μιριάμη παρεξυγχάνεσα τοῖς γνωμένοις, ἐκ ὡς τε ἐκ ὡδαισθῆς δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ θεοείαν, εἶπε μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπη τροφὴν τοῦ παιδὸς μεταλαβεῖν τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μὴ τί τινα τῶν ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν προσοίτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι, καὶ τῶν ἁλισκομένων τινὰ μετελθεῖν. ἡ δὲ ταύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένως ἔσπευσε τοῦ θηλῆ. καὶ ἀνθεῖσης τὴν βασιλίδος, πίστευσε τὴν τροφὴν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ παῦ. καὶ αὐτῷ τὴν ὀπίκλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ δὲ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτοῦ ταύτην τίθενται. καὶ ἐν ὁμολογουμένως καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόρρησιν φησήσει ἑβραίων ἄριστος. ἄβραμος δὲ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαραμὴ μὲν δὲ αὐτὸς ἐν παῖς. κάθε δὲ ὁ πατήρ. ὁ δὲ λδὶ. & λδὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσάκῳ γενόμενος. ἄβραμος δὲ ἕβδ' ἦν. σωσεσις δὲ ἐκ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτοῦ, τοῦ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φρόνησιν ἐν ταῖς παιδιαῖς.

καὶ

καὶ μειζόνων τῆς ὑπ' αὐδενὸς ἠμυσομένων ἐπαγγελίαν
εἶχε τὰ τότε θεαττόμενα. καὶ ζιετῆ μὲ αὐτὸν γεγεν-
μένον, θαυμασὸν ὁ θεὸς τὸ τῆ ἡλικίας ἐξῆρε ἀνάστη-
μα. θεὸς ἦ κάλλος ἐθέλοις ἀφιλοτίμητος ἰὼ ἔτως, ὡς
μωϋσῆα θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆ δυμορφίας.
πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυ-
χαίνειν, ὅπως τρέφεσθαι μὲ ὑπὸ τῆ ὄψεως τῆ παιδός. ἀ-
φίεναι ἦ τὰ ἀσχολούμενα καὶ τῆ θεωρίᾳ προσαχο-
λεῖν αὐτοῖς. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρα-
τος ἐφέρετο αὐτὸν ἔσα, κατείχετο τοὺς ὁρῶντας. ὅντα δ'
αὐτὸν τοιοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνη-
σίας ὑ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωϋ-
σῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τέτον, καὶ ὡς φρον-
τίσαι διαδοχῆς εἰ καὶ βυλήσει θεῖ μὴ τύχοι παιδὸς
γνησίυ. πρὸς αὐτόν τε ἔλεγε. ἀναθρεψαμένη παῖδα
μορφῆ τε θεῖον ἢ φρενήμασι ψυχᾶον, θαυμασίως ἦ
αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τῆ ποταμῆ λαβῆσα χάριτος,
ἐμαυτῆς μὲ ἠνισάμιλλα παῖδα ποιήσασθαι, τ ἦ σῆς βα-
σιλείας διάδοχον. ταῦτα λέγουσα ταῖς τῆ πατρὸς χερ-
σὶν ἐνίθησι τὸ βρέφος. ὁ ἦ ⁊ λαβὼν ἢ προσερνισά-
μενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάειν τ θυγατρὸς ἐπι-
τίθησιν αὐτῆ τὸ διάδημα. καταφέρᾳ δ' ὁ μωυσῆς εἰς
τλὺ γῆν, προελόμενος αὐτὸ ἢ νηπιότητα δῆθεν, ἐπέ-
βαινέ τε αὐτῆ τοῖς ποσί. καὶ τῆτο ἔδοξεν οἰωνὸν ὅπι τῆ
βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ
καὶ τλὺ ἡγέσιν αὐτῆ προεῖπεν ὅπι ταπεινώσει τ ἀ-
γυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. ἢ δει-
νὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλῆ, παῖς ἐκεῖνος ὃν κτείνα-
σιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶ) μάρτυρεῖ τῆ προ-
αγορεύσᾳ τῆ γεγονότος, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίᾳ τῆ σῆ ἢ
παῖδ τὸ διάδημα. τέτον ἀνελών, ἀγυπτίοις μὲ τὸ αὐ-
τὸ δέος ἄνες. ἑβραίοις ἦ, τλὺ ἐλπίδα τῆ δ' αὐτῆ θάρ-
σους ἀφελῆ. φθανέᾳ δ' αὐτὸν ἡ θερμυθὶς ἁρπάσα-
σα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἰῶ ὁ βασιλεύς, τοιοῦτον
αὐτὸν τῆ θεῆ ὡθασιλεύσαντος, ὦ προήκοια τ μωυ-
σέως τ σωτηρίας ἰῶ. ἐξέφετο οὖ, πολλῆς ὀλιγω-
ρίας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲ ἐβραίοις ἐπ' αὐτῆ
παρῆν δύελπισιν εἶ) πρὸ τῆ ὅλων. δι' ὑποψίας δ'
εἶχον ἀγύπτιοι τλὺ ἀπατεφρῆ αὐτῆ. μηδ' ἑνὸς ἦ ὄν-
τος φανεῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἢ συγ-
γνοὺς δι' τ εἰκαιοπάθειαν, ἢ τῆ ἄλλων τινός, ᾧ πλέον
ὑπῆρ ὠφελείας τῆ ἀγυπτίων ἐκ τέ προεῖδέναι δαρρεῖν
παρῆν, ἀπείχοντο τῆς αἰμορρύσεως αὐτῆ. μωϋσῆς μὲν
οὖ πρὸ φρονήμυ τέρπω ψυχῆ θεὶς καὶ τραφείς,
⁊ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς ἀγυπτίοις τλὺ
ἀρετλὺ ἐποίησε, ἢ τὸ ὅπι ταπεινώσει μὲ τῆ ἐκείνων, ἐπ'
αὐξήσει ἦ τῆ ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς
λαβόμενος. αἰθίοπες, πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς ἀγυπτίοις,
ἐμβαλόντες εἰς τλὺ χώραν αὐτῆ, ἔφερον ⁊ ἦγον τὰ
τῆ ἀγυπτίων. οἱ δ' ὀργῆ στρατεύσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀ-
μυνόμενοι τ καταφρονήσεως. ⁊ τῆ μάχῃ κρατη-
θέντες, οἱ μὲν αὐτῆ ἔπεσον, οἱ δ' αἰχρῶς εἰς τλὺ οἰ-
κείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπικολεθήσαν ἦ διώ-
κοντες αἰθίοπες, ⁊ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ
κρατεῖν ἁπάσης τ ἀγυπτε, τ χώρας ὁπλοτέρον ἦπον-
το, ⁊ γευσάμενοι τ ἀγαθῶν, οὐκέτι αὐτῆ ἀπείχοντο. ὡς
ἦ τὰ γεωτικώτερα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ἐκ ἑτόλμων αἰτισασθέσθαι, προῦβησαν ἄχρι μέμ-
φεως, καὶ τ θαλάσσης, οὐδὲ μιᾶς τῆ πόλεων αἰτιχεῖν δυναθείσης. πρὸ ἦ καιρῆ πιζόμενοι, πρὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cõuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui
C adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio successorem, & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto
D cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi
E sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adoleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & X.
quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes
F qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ
G Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. A cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu li- B benter hoc negotium suscipit. quod factum gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. quà in re C satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam voluces, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia D non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum insectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere im- E punè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præse ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. F ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus G tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοὺς ἀγνῶτας καὶ μαντείας ζήτουν. συμβαλόντα δὲ αὐτοῖς τῷ θεῷ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἐβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὑφαρπάσαι τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτοῦ γνησόμενον. ἡ δὲ ὅρκους ποιησαμένη ὡς τι μηδὲν ἀλλοτρίαν κακὸν, ὑφαιρεῖται σῶσιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν ἀνεργασίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν. κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας κτεῖναι παραχρῆμα παραδόντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδυνῶντο νικᾶν χρήζοντες αὐτοῦ τὴν ὑπακοήν. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμουθίδος ὑφαρπασθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἡδέως παρεσκεύασται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τὴν ἐπῳδήν. ἀγνῶτων μὲν, ὡς τοὺς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασάμενοι. οἱ δὲ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένους τοὺς ἀγνῶτας ἀπὸ τοῦ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πεῖσαι καὶ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῶν, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγεν, οὐ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἔδειξεν ἐπίδειξιν. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ὀφεῶν διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς μὴ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καινίζειν τῇ τοῦ ὄψεως ἀσωπήσει διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ὄντα καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ὑπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προειδομένοις ἀδικεῖν ἀφορητὰ γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τῷ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατόν δ' ἐστιν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῷον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεὶς δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ πρὶν μὲν τούτων, παρεῖναι νεφος, οὐκ ἀγνοοῦντων τὴν ἐλλιπῶν τὰ ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὸν θηρεύτορον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χωμένους. τέτον οὖν ὁδώσας τὸν τρόπον, ἀδεᾶ παρεσκεύασε παρῶν τοῖς ἀθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὲρ τοῖς ἀγνῶτας, ἀφαιρεῖται. τάχα πόλεις αὐτῶν ὅλας κατασκεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν ἀθιοπῶν ἐγένετο. καὶ τὰ διὰ μωϋσῆν διανοίας γενόμενον τὸ τῶν ἀγνῶτων στράτευμα πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν, ὡς μὲν ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸν κίνδυνον ἔφ) τοῖς ἀθίοψι. καὶ τέλος, συνελαύνοντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς ἀθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτο νείλῳ περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῷ τε ἄλλων ἀξιόπλοα καὶ ἀξιοβόρα δυσμάχητον τοῖς περαιοῦσθαι βουλομένοις τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὅσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ χαρτεροῦ περικειμένου, καὶ πρὸς τοῖς πολεμίοις πρόβλημα τοῖς ποταμοῖς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀπόπτυκλυσος εἶναι διαστόμων ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιουμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὸ πόλεως τὸ ἄλωσιν

φέρον

φέρυπ τίνιευ ἀπδῶς πρ μωϋσῆ τλὼ τῦ στρατύματο
ἀρχίαν, εἰς χέιρας γδ ἂν ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι,
συνέτυχέν τι τοιῦτον. θαρβις θυγάτηρ ἰῶ τῦ αἰθιόπων
βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι
προσάγοντα τλὼ στρατὰ ἢ μαχόμενον γλυκέως ἀ-
πεσκοπῦσα, ἢ τὴν ὀπνοίας τρ ἐγχειρήσεων θαυμά-
ζουσα, Ϲ τοῖς τε αἰγυπτίοις ἄριστον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν
ἐλευθερίαν, τ δυσεργίας ὑπολαμβάνουσα, Ϲ τοῖς
αἰθίοψιν αὐχῆσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῆ κατορθωθεῖσιν
τὸν περὶ τρ ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν
αὐτῆ. ἢ αὔξοντος τῦ πάθους, πέμπει πρὸς αὐτὸν τρ
οἰκετῆ τοῖς πιστοτάτοις δξαλεγομένη περὶ γάμου. προσ-
δέξαμένου δ τ λόγον ὅτι τρ παραδώσουσα τλὼ πόλιν,
καὶ ποισαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυ-
ναῖκα, καὶ κρατήσαντα τ πόλεως μὴ φθαρῆσεσθαι
τὰς σωθείσας, φθάνει τὸ ἔργον τοῖς λόγοις. Ϲ ἢ τλὼ
αἵρεσιν τρ αἰθιόπων δυχαριστήσας τρ θεῷ, συντε-
τέλει τὸν γάμον μωϋσῆς, ἢ τοῖς αἰγυπτίοις ἀπήγαγεν
εἰς τλὼ ἑαυτῆ. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωϋσέως,
μύσας ἐκ τέτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, Ϲ θερμό-
τερον ἄπλεσθαι τρ κατ' αὐτὰ βελλομάτων ἠξίουν.
ὑπονοοῦντες μὴ ὀλιγωρίᾳ τλὼ δυσεργίαν νεωτερίσειεν
ἢ τλὼ αἰγυπτον, διδάσκοντες τ βασιλέα πρὸ τῆς
στρατιᾶς. ὁ δ Ϲ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τλὼ τῦ πρά-
γματος ὑπόνοιαν, ὑπό τε φθόνυ τῆς μωϋσέως στρα-
τηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως, ἐπειχθεὶς ὑπὸ
τρ ἱερογραμματέων, οἷος τε ἦν ἐγχειρεῖν τῆ μωϋ-
σέως ἀναιρέσει. φθάσας δ τλὼ ὑπουλίαν λαβὼν ὑ-
πέζεισιν. ἢ τρ ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται δρόμον διὰ τῆς
ἐρήμου τὸν δρασμόν, ἢ ὅθεν ἦν ὑπόνοια μὴ λα-
βεῖν τοὺς ἐκθησομένους ἄποδός τε ὢν ζοφῆς, ἀπηλλάττετο
τῆ καρτερείᾳ κεκαρφονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιληνὴν
ἀφικόμενος πρὸς τῆ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ,
ἐπάνυρον δ ἑνὸς τρ ἀβραὰμ γεγομένων ἐκ χαιτού-
ρας ὧν καθεσθεὶς ὅτι πυθ φρέατο, ἐκ τε πόνου
καὶ τ ταλαιπωρίας ἡρέμει μεσημβρίας ἔσης ἐ πόρ-
ρω τ πόλεως. ἐν ταύτῃ αὐτρ συνέβη Ϲ θεάδες ἐκ
διαίτης τρ αὐτόθι αυσήσασαι τλὼ ἀρετλὼ αὐτῆ, καὶ
πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμλὼ ἀπαγομένας. τρ γδ χω-
ρίων δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμέ-
νες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένυ τῦ ὕδατο
ὑπὸ τρ ἄλλων, αὐανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. ἀπη-
γόντων σφῶν ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὶ παρθένοι ἀδελφαί, ῥα-
γουήλυ θυγατέρες ἱερέως, Ϲ πολλῆς ἠξιωμένυ τιμῆς F
ἀπὸ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τρ τῶν ποιμνίων
ἐπιμελέμεναι διὰ τὸ ταύτλυ ὑπουργίαν τῆ, καὶ γυ-
ναῖκ ἐπιχώριον ἀπὸ τοῖς ζωγλοδύταις, φθασάσας
τὰ αὐτάρκες ἐκ τῦ φρέατο αὐέσασαν ὕδωρ τοῖς ποι-
μνίοις ταῖς δεξαμέναις, αἱ πρὸς ἐκδοχλὼ τῦ ὕδα-
το ἐγεγόνεισαν. ὅπις αὐτῶν ὁ ποιμένων, καὶ ἀ-
πελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτὸ τ ὕδατο κρα-
τεῖν, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμενο τῆ πρὸς ἀδι-
κημένας τὰς κόρας, ἢ τλὼ βίαν τλὼ τρ ἀνδρῶν ἐάσας
κρείττονα γενέσθαι τῦ τρ παρθένων δικαίου, τοις
μ ἔρξεν πλησιάσαι βέλοντας, ταῖς δὲ παρέχει τλὼ
δλουσαν βοήθειαν. αἱ δ δυρχαριστηθεῖσαι παρῆσαν
πρὸς τὸν πατέρα, τλὼ τε ὕβριν τρ ποιμένων αὐτῶ διηγούμεναι, ἢ τλὼ ὑπηρεσίαν τῦ ξένυ. παρεκ-
λουν τε μὴ μελῆσαι αὐτῶ γενέσθαι τλὼ δυποιαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαν· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας αὐτῶ

Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſem mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatíque ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indefinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebantur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potendam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogábántque ne illi hoc

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moyses adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. Exod. 3. constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium, in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet. & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus insit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore constat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A ἤξατο δ' ὁ θεὸς τὸν διεργετικὸν εὐεδίης, καὶ τὸ μισθοῦσθαι εἰς ὄψιν ἐπέλθειν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὰ ἀξόμενον χάρετος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τὸν θεὸν τὴν θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅτι τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ἐκ εἰς ἀναθήτους διεργεσιῶν καταθέσθαι τὸν ὄπωπευείαν ἐλεγχθ, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάειν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτεσον τῆς δυποΐας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων θεσὶς γάμον δίδωσιν. ἔ τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις ἦν ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ὑπὸ τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ὄπιμελητὴν καὶ διαπότιον. καὶ μουσῆς μὲν τοίνυν τυχὼν τοιᾶδε τῆς ἰεθεγλαίᾳ, τοῦτο γὰρ ὑπὸ ὄπικλημα τῷ ῥαγουήλῳ, διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χεόνῳ δ' ὕστεσον νέμων, ὄπὶ τὸ σπάσον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια· τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄειτον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δὴ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνθουσιάζειν αὐτῷ τὸν θεὸν ὑ καταυμηθείσης θεότεσιν, ὑ θελμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συμπυχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτου νεμόμενον, τὸν θεὸν αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος ἐστὶ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων ὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ζωῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχάσης. ὁ δ' καὶ αὐτὸν μὲν ἔδεισε τὸν ὄψιν θαθόδοξον. ἐμόμενον. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνὴν τὸ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόμασι καλίσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ θελμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων θεότερον ἀφίκτο δι' τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμανεν, καὶ συνεβάλλειν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυωρεγμονεῖν δ' μηδὲν τούτοις θεμιτώτερον. προσηύδαεν δ' τὸν ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν θεὰ ἀνθρώπων τὸ θεῦ συμπαρέντο. καὶ θαῤῥοῦντα ἐπέλθειν εἰς τὸν ἄγυπτον ἀπέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ δὴ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην εὐδαίμονα, ὃν ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος θεόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μὲν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς ἀγύπτου, θυσίας ἐπέλθειν εὐχαεισηρίους ἀφικομένων εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἐμὲ αὐτὸς τε θρησκεύω καὶ θεογόνοις οἶδα φανερὰν ἡγουμένην, μανιοδέστερον ἢ κατὰ τὸν ἐμαυτοῦ φρόνημα ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἐν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος δυνάμεως, ἢ πείσει λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἐμὲ ἀρτὶ κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι, θεὸς ἐμὲ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐκεῖνοι πειθῶσιν, πῶς ἐν βιασάμενα φαεσφόθων ὄπιξέψαι τὸν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὸν οἰκείαν αὔξουσιν δυναμιγίαν. ὁ ἢ θεὸς αὐτῷ θεὶ πάντων συνεβάλλει θαῤῥεῖν ὑπισχνεῖται αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δεῖ μὲν λόγων πειθῶ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλθειν ἢ τὸν βακτηρίαν ὅτι τὸν

γῆν

γλῶ ἀφέντα πίσιν ὧν ὑπεχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιή- A
σαντος, δράκων εἵρπεν, & σωειλέμενος ἀπειλῶν,
ὡς διώκοιτο ἐπ' ἀμυνῆ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν. εἶ-
τα πάλιν βάκτρον ἐγένετο. μετὰ τοῦτο ἡ χεὶρ τῷ δεξιᾷ
εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἐξέλαβε καὶ
πτάνῳ τῷ χρόᾳ ὁμοίαν προσκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύν-
θες κατέσπ. κελεύσθεις ἐξ κῆ ἐγγὺς πλησίον ὕδατος λαβὼν
ἐπὶ τῆς γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τῷ χρόᾳ αἱματώδη γινο-
μένῳ. θαυμάζοντα δ' ὅτι τοῦτο, θαρρεῖν παρεκε- B
λεύετο, & βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωεσόμενον,
καὶ σημείοις πρὸς τὸ πίστεύσαι τοῖς δι' αὐτοῦ πᾶσι χρῆσθαι,
ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κῆ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς
ποιεῖς. κελεύω ἐξ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀποδίδειν εἰς
τῷ Αἴγυπτον, κῆ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, &
μὴ τείβοντα τὸ χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις
ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' ἐκ ἔχων ἀπι-
στεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τούτων βε- C
βαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γινόμενος, δεξάμενος αὐτῷ,
καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ
δεηθείς, ἐπιβάλλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τῷ
ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετεχούσης κῆ ὄψεως
ἔτι, καὶ τῷ προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόμα-
τος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱερεῖς προσκαλῇ. καὶ ὁ θεὸς
αὐτῷ σημαίνει τῷ ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἐ πρό-
τερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ἀφ' ἧς ἔμοι θέ- D
μις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, ἐ τότε
μόνον ἁπαντὸς δ' ὁπότε δεηθείη σωευτύχανεν. ἐξ
ὧν ἁπάντων πλέον ἀφ' ἧς ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων,
καὶ τὸν θεὸν ἅμμῃ προσφατίῳ ἔχειν πίστιν,
τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους
κακοῖς προβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῷ Αἰγυπτίων
τεθνάναι βασιλέα φαρεώθη, ἐφ' ὅτῳ αὐτὸς
ἔφυγε, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέ-
λειαν αὐτῷ τῷ συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ
προσλαβὼν τὴν σεπφώραν, ἣν γεγαμήκει τῆ ῥα- E
γουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρ-
σων καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. τῷ
δ' ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κῆ ἐβραίων
διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δ', συμμά-
χου τῷ πατρῴῳ θεῷ χρησαμένου αὐτὸν αἰγυπτίους διά-
φυγεῖν. γενομένων δ' αὐτῷ πλησίον τῷ ὀρῶν ὁ ἀ-
δελφὸς ἀαρὼν ὑπεμίμνησεν τὸ θεῷ κελεύσαντος, πρὸς
ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συμπυχόντα καὶ τὸ F
θεῖον τὰς ἐντολάς. προσιόντι δ' αὐτοῖς ὑπεμιπαζον
ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτῷ με-
μαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῷ σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς
ἐκ ἦν, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως
τῷ προσῆκον δόξαν αὐτοῖς γενομένων ἀνεθάρσουν, καὶ
πρὸ τῷ ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεῷ προνοουμένου
τῆς ἀσφαλείας αὐτῷ. ἐπεὶ ἐ καταπειθεῖς εἶχεν
ἤδη τοῖς ἑβραίοις ὁ μωϋσῆς, κῆ οἷς αὖ κελεύσῃ τού- G
τοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθε-
ίας ἐρῶντας, προσγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡ-
γεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, κῆ ὅσα τε ὠφελήσαιεν
Αἰγυπτίους ὑπὸ αἰθιόπων καταφρονουμένους, κῆ διαρπα-
ζομένης αὐτῷ τὰ χώρας ἐλήλα, στρατιᾷ κῆ πόνοις χρη-
σάμενος ὡς θεοῖ οἰκείων. τὰς ἐ κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ'
αὐτῷ ἀμοιβὰς ἐ δικαίας κομιζόμενος ἀπεδείρασκεν.

vt virga in terrã proiecta fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe conuoluens caput erigebat quaſi repugnaturus ſi quis inſequeretur: ac mox denuò in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinũ mittere iuſſus cùm paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinũ colorem rediit. iuſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem vt confidat hortatur, cùm ſciat maximum ſibi adiutorẽ affore. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, eiúſque iuſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis ſeruiturem & afflictionem redderet. Moyſes autem nihil amplius dubitans de promiſſionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & viſis ſatis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cũ exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat vt quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoque ſuum volens ac libens indicaret, vt rem diuinã illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium inuocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, numquã antea hominum vlli auditũ aut cognitũ, quod mihi eloqui nec ius nec fas eſſe arbitror. Moyſi verò non tunc tantùm, ſed quotieſcunq; opus eſſet talium prodigiorũ facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam ſpẽ concepit fore vt tãdem & ſui liberarentur, & Ægyptij inſigni aliqua clade afficerentur. Cúmq; cognouiſſet Pharaothem Ægyptiorum regẽ ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctũ, à Raguele commeatum rogat, vt ſalua eius pace ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium ſuorum vtilitatem proficiſci. quo impetrato & aſſumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberíſque communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius, Dei auxilium, quòd diuina ope inſidias Ægyptiorum euaſiſſet. cúmque iam non longè à limitibus abeſſent, Aaron frater venit obuiam Deo ſic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progreſſus obuios inuenit præſtantiſſimos quoſque Hebræorum, qui aduentum eius præſenſerant: & mox ne quid amplius de fide Moyſis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis attoniti, ſperare iam cœperunt prouidentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad nouum regem ſe confert. Ibi poſteaquam commemoraſſet operam ſuam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes nauatam, laboréſque exhauſtos dum non aliter quàm pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XII P. Exod. 5. 7.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operatum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. *Exod. 6.* Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur neque assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

τά τε κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος αὐτῷ συμπτυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρεκάλει τὸ μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωυσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος γιγνόμενα. ὁ δ', ἀγαναπτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἁπάντης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίας & μαγείας καταπλήξειν ὁπωσεχειρηκότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ προφαίνειν ὁρᾷν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν περὶ τούτων ὑπεκήμλιν, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν διάκειται. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ προφέρον ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. & θεμθύων ἐμπειρίας δεήκοντες ἦσαν. μωυσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ἀλλ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δ', ἀληθοῦς δόξης ταμίαν, καὶ θεοῦ προνοίαν καὶ δύναμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπου τῆς γῆς τοὺς ἐμπείρους, κελεύσας αὐτοὺς εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἦδη ἐπείθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων ἐμπειρίας οἱ δεήκοντες ἐδόκουν προεικῦσα κατήδιεν, μέχρι πάσας ἀπώλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς χῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται μωυσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέν τι μᾶλλον τούτῳ προσχθέντι καταπλήττεται. προσοργισθεὶς δὲ & μηδὲν αὐτῷ προσχώρησεν εἰπὼν ἐπὶ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπου τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς προτέροις κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δ', ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν προτέρων ἐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅπου τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δ' συνάγειν τὸ ἄχυρον, & τὸ δεινὸ διπλάσιον αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γιγνομένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν προσπαθὴς πρὸς ἑκάτερον ὅπου τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκποδίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ προσγνόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἔφειδεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπου τὸ σινᾶον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο δὲ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀπιστεῖν οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὀμφὴν αὐτῷ φέρει παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθη τούτων κωλυτὴς γιγνόμενος αὐτὸν ἀπασάσθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀπιστοῦντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς δὲ χόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. & ὅτε γὰρ τούτοις, ὅτε ἀὴρ φίλος, ὅτε γονὰ τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πεισθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τὸ καὶ τοῦ ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τῶν

τῶ ὴ βασιλέως ὀκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A
γους, ⁊ μηδὲ μίαν ὅπ προφωὶ ἔτι ποιεμένου, πάθη
δεινὰ τοὺς ἀγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή-
σομαι, ὡς τε τὸ μὴ πρότερον πεῖ συμβάντα τότε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ ὡς τὸ βέλεσθαι μωϋ-
σεῖ μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑπολεῖ-
ψαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ
θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προεξαπέν ἀμειψῆται τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, ⁊
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων ἐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ὃ τοῖ
χρῆσαν μόνον ἐῶ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσιοῦσιν
ἀλγήματα ⁊ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. ἐῶ ὃ
τοιοῦτος μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις ὃ γλυκὺς καὶ πο-
τιμος, καὶ μηδὲν τῆ ἰδίᾳ φύσιν παρηλλαγμένος.
προὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, ⁊ C
δείσας μὴ τὴν αἰγυπτίων, σωεχώρει τοῖς ἑβραίοις
ἀπιέναι. καὶ τῶ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τοῖ γνώ-
μην μετέβαλεν, ἐκ ὑπείπων τοῖ ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ ὃ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τοῖ ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, ἐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λην τοῖς αἰγυπτίοις ὑπέφερε πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τοῖ γοῦν αὐτῆ ἐπεβόσκετο. μεσὸς
ὃ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς δυανεμομένους τὸ πο-
τὸν τῇ τῆ ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀνα- D
πιθνησκόντων ⁊ σωδιαφθειρομένων τῇ ὕδατι. ἦτε
χώρα μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, ῥυομένων τε ⁊
ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῆ διαίτας
ἠφάνιζον ἐν βορβόροις δυεισπόμενοι καὶ πόδες, ⁊ ταῖς
δυναῖς αὐτῆ ὑπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν ⁊
δυσώδης ἀποθνησκόντων τῆ βατράχων ⁊ ἐν αὐτῆ
διεφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῆ κακῶν ἐλαυνο-
μένων τῆ αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βα-
σιλεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡς ἀγχε- E
μα τοῦτ' ἐπόντος ἠφάνιζο τῆ βατράχων τὸ πλῆθος,
⁊ ἅτε γῆ ⁊ ὁ ποταμὸς εἰς τοῦ ἰδίαν φύσιν κατέσ-
ησαν. φαραώθης ὃ ἅμα τῷ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ,
καὶ τῆς ἀρᾶς ἐπελέλησο, ⁊ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις ἐκλύμενος μα-
θεῖν ἐκ ἐπ ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτῃ αὐτοῖς ὑπιξέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ περισολῇ μετίει τὸ θεῖον F
αὐτῆ τοῦ ἀπάτου. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξιώ-
θησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
καὶ οἱ κακῶς ἀπόλλυντο, μή τε λεξοῖς μή τε χρίσε-
σι φαρμάκων ἀλεφθεῖραι τὸ ῥύος αὐτῆ δυνάμενοι.
⁊ περὶ τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆ αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὀλεθρον τῷ λαῷ, ⁊
τοῦ ἀρχικοῦ ὃ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ὀλ ἡ-
μίσους ὑπὸ φαυλότητος ἰωάγκαζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τοῦ ἔξοδον. ⁊ περὶ G
τοῦτο ⁊ πάθους λωφήσαντος, τέκνα ⁊ γυναῖκας ὁμοῦ
⁊ ἀποσροφῆς αὐτῆ καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου περισε-
ξαχριᾶσθαι δὴ ⁊ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸ ⁊ περι-

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis *Exod.7.* fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens, quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam *Exod.8.9.* plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes beftiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

νοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ἐκ ἐκείνου τιμορῆντος τ ἀγυπτον ὑπ' τ ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων ⁊ πολυ-
ξόων ὧν εἰς ὄψιν ἀδὴς ἀπολωτήκει, πρότερον τοῖ χώραν αὐτῆ ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

ta copia, vt tota regio malo hoc replereturpræ A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cũ viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex resipisceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore aut in septentrionali regione, vere iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica cõ- D moda sciens volénsque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari, alloqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque E luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerẽtur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberam exitum petmitteret, his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium ad- F uersus mala quibus affligimini? Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatem, minatus est cũ capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturũ, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos rogaturum, vt quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præ- G paratum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedónibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

Exod. 10. 11, 12.

κὴ ἡ γῆ τῆς ὀπιμελείας τῆς ἀπὸ τῆ γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἰ δέ τι κὴ διέφυγε τὸν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο καὶ τῆ ἀνθρώπων ἐπομένων ἐδαπανᾶτο. τῆ ὴ φαραώθου μηδ' ὅτως εἴποντος τοῖς τῆ θεῆ βελήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲ γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιούντος, καταλίπεσθαι ὴ τὰς παῖδας, ὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὸν πονηρίαν αὐτῆ ποικίλοις κακοῖς μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὸ δεινῶς αὐτοῖς ἐζηλκουῶτο τὰ σώματα τῆ ἐντὸς διαφθειρομένων, κὴ τὸ πολὺ τῆ ἀγυπτίων ἔτως ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης ὴ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένῳ τῆ βασιλέως, χάλαζα μήτε φερτερον τῆ κατ' ἀγυπτον ἀέρος τῆτο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῆ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιόση, μείζων ὴ τῆς ὠδᾶ τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὸν ἀρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τὺς καρποὺς αὐτῆ κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ὀπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν αὐρεάν, ὥστε φερὸς ἀκριβὲς πάσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τ γῆς τῆ καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἦρκει μὲ οὖ τὸν δίκαν πείας αἰσθέσθαι κὴ τὰ φερειρημένα τῆ κακῶν εἰς σώσειν τῆ συμφέροντος τὴν ὀπίνοιαν ὠφελῆσαι. φαραώθης ὴ ὁ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, ἀμαθόμενος τ αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῆ θεῆ, κὴ τὸ κρείττονος ἐκὼν φερσότης ἐμάχετο. κὴ κελεύει μὲ τὸν μωϋσῆ, μετά τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὸν ὴ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφαρμόσης αὐτοῖς τ οἰκείας. τῆ ὴ μωϋσέως ὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὸ αὐτοὺς τῆ θεῆ τὰς θυσίας ὐκ τ λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ τελοῦμεν δὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῆ χεῖρου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοιρον φερεχεῖται τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' ὃ τὰς τε ὄψεις ὑποκλειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκέως τε ἀποθνήσκειν, σωέβαινεν κὴ διδύναι μὴ καταπαῦσιν ὑπὸ τῆ νέφους. ἔπα ταύτη διασκεδαθέντος, μετὰ ἓξ ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετανοεῖ φερὸς τὸν ἔξοδον τῆ ἑβραίων ὁ φαραώθης, φερσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχει πότε ἀπειθεῖς τῇ τῆ θεῆ γνώμῃ; κελεύει γὸ σοῖ ἀπολύειν τὺς ἑβραίους, ὐκ ἔστιν ἕτερος ἀπαλλαγῆναι τῆ κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ ὴ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς φερειρημένοις ἠπείλησεν αὐτῆ τὸν κεφαλὸν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν φερὶ τότων ἐνοχλῶν αὐτῷ φερσέλθοι. μωϋσῆς ὴ αὐτὸς ὐκ ἔτι ποιήσεσθαι φερὶ τότων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν ὴ ἐκεῖνον σωὼ καὶ τοῖς πρώτοις τῆ ἀγυπτίων φθαλέσειν τὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν· καὶ ὁ μὲ ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ ὴ θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τὺς ἀγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ φθαγγείλαι τῆ λαῆ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, φθασκευασαμένους τῇ ἑσκαιδεκάτῃ τῆ ξανθικῆ μηνὸς εἰς τὸν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς φθὰ μὲ αἰγυπτίοις φαρμοθὶ καλεῖται, νεισὰν ὴ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐτὸν ξανθικὸν φερσαγορεύουσιν. ἀπάγοντα δὲ τοῖς ἑβραίοις πάντα ὑπάρχοντα κὴ ὁ μὲ ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑβραίους φερὶ τ ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρίαι, ἐν αὐτῷ σωεῖχεν. ἑνδεκάτης ὴ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες φερὶ ἔξοδον ἔχοντες, ἔδυσαν.

C

τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ἀναστάντες κόμας ἀναλαβόντες. καὶ σφαγιάσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἐξήνεγκαν, ὡς ἐξελωσόμενοι. ὅθεν νυνὶ ἔτι κατὰ τὸ ἔθος ἔτος θυόμενα, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπέρβασία, διὰ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπέρβας ἀγυπτίοις ἐπάτεσκηψεν τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς ἀγυπτίοις, ὡς συμελθόντας πολλοὺς τῶν ὠδὶ τὸ βασίλειον διαπεμφθῆναι τῶν Φαραώθη συμβουλόν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι προσέταξεν, εἰ τὴν χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν ἀγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δώρεις τε τοὺς ἑβραίους ἐπῆν, οἱ μὲν ὑπὲρ τὸ τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνιακὴν προς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν ἀγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λητοῦς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν ἀγυπτον. σωτόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ἄφοδον εἰς βεελσεφῶντα χωρίον τελευταῖον ὑπάρχοντα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ὑποστρωτοῦντος διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διεξέφοντο. καὶ τούτοις ὅπη τελέσκοντο ἡμέρας ἐχρήσαντο. πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήνεγκεν χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς ἀγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ζωφὴν θαμβούμενοις, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστάντων γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ ἀριθμητὸν λαός. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, quâ festiuitatem vocamus paschа. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte ablumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad B regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyse mandat vt abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse C Ægyptum vastante. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephontem ad rubrum mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem magis quàm ad D satietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσῆς αὐτοῖς ἠγεμόνευσεν τὴν ἀγυπτον ἐξέλιπον.

Cap. VI.

E

Quomodo Moyse duce AEgyptum reliquerunt.

ΚΑτέλιπον δὲ τὴν ἀγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ σελήνῃ, μετὰ ἔτη διακόσια καὶ πεντήκοντα ἢ τριακοστὸν ἡμῶν ἄβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τὸν δὲ ἰακὼβ μεθανάστασιν εἰς τὴν αἴγυπτον ἡμῶν, ἑξακοσίοις μὲν τοῖς δεκάπεντε συναυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆν δὲ γενόμενα μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐνεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνοις τοῖς ἰοῖς αὐτὸ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅπι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετέτοιμοι. καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν τοῦ μωϋσέως τούτων γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγνώκεσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ διωκόμενοι, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὲ ἐκέτ' αὐτοὺς ἐντὸς εἶναι τοῦ θεοῦ. τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν δὲ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, ἀόπλων τε ὄντων καὶ τὴν τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δὲ ἀναπαυόμενοι ἡ χωρήσειαν ἐπέστρωσαν τὴν ὁδὸν, καίτοι χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι τῆς γῆς, οὐ τραχυπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὕλην. μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, πομπείαν τε πονηρίας καὶ ῥᾳδιουργίας τῶν ὁμολογημένων ἐπάγοιεν.

RElinquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chananæam venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Ioseph, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autẽ XIIII. pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi, non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solùm exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos, ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti persoluerent:

Exod. 12.

néue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circonfusa in arctum eos compellit, aderant enim sexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mons præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cótemptísque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectátium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla spes effugij relinqueretur: Moyses autem efferata licet cótra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut deleretur, aut in potestatē inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare: nunc postquā Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta necessitate præter vestram æquè ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet, non solùm potentiam suā, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimùm quando spei supereſt minimum. ergo huius ope freti, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondere. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

κὴ δζὰ παλαιςίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ᾽ παλαιὰ ἀπεχθειαν ἔσαν ὁπωσοῦν ἐβελδύετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὁμοερος γὰρ ὄζιν τῇ τ᾽ αἰγυπτίων χώρᾳ. κὴ δζὰ τᾶτο, τ᾽ μ᾽ ἀγουσαν εἰς τ᾽ παλαιςίνην ὁκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δζὰ τ᾽ ἐρήμε πολλὴ αὐτοὺς ὁδὸν ☾ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τ᾽ χαναναίαν, ἔτι ὃ κὴ δζὰ τὰς ἐντολὰς τ᾽ θεᾶ κελδύσαντος ἀγαγεῖν τ᾽ λαὸν εἰς τὸ σιναῖον ὄερς ἐκεῖ ποιήσοντας θυσίας. καταλαβόντες ὃ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχλιν παρεσκδυάζοντο, ☾ συνελαύνεσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππδύσι πεντακισμυρίοις, ☾ ὁπλιτῆς μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφεράγνυσαν ἃς φδύξεδαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀναεσβάτων κὴ τ᾽ θαλάτης ἀπολαμβανόντες. τελδτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄερς ὑπὸ ξαχύτητος ὁδοῦ ἄποεον. κὴ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαεσῦ ἐν τῇ παεσβολῇ τῇ παὸς θάλατταν τᾶ ὄρες τοὺς ἑβραίους ἀπέφραττον τᾷ σραζοπέδῳ κ᾽ σόμα τᾶτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τλὺ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι. μήτ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκυμένων ζόπῳ δζὰ τ᾽ ἀνδρείαν τ᾽ ὁπλιτικείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀποείαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀναιζοντες εἰ κὴ μάχεδαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τᾶ πάντα ἀπωλέδαι καδιςήκεσαν εἰ μὴ ᾧδα δώσουσιν ἑαυτὰς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. κὴ τ᾽ μωϋσῆν ἠπιῶντο, πάντων ὁπλελησμένοι τ᾽ ἐκ θεᾶ παὸς τλὺ ἐλδυθείαν αὐτοῖς σημείων γενομένων, ὡς ☾ τ᾽ παοφήτλυ παορμᾶσθαι ☾ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιςίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, ᾧδα δόναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ὅλῳ κὴ ὀδυρμὸς γυναικῶν κὴ παίδων παὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τ᾽ ὄλεδρον, ὄρεσι κὴ θαλάττῃ παρικλειομένων ☾ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὁδαμόδεν ἐκ τούτων ὁπινοούντων. μωϋσῆς ὃ καί περ ἀχριάντοντος παὸς αὐτὸν τ᾽ πλήθυς, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ παὸς αὐτοὺς παονοίᾳ, κὴ τᾷ θεᾷ κατεφέρνει. τά τε ἄλλα παὸς τ᾽ ἐλδυθείαν αὐτοῖς ὅσα παοῆκεν παρεχηκότος, ☾ μηδὲ τότ᾽ αὐτὰς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γλυμμένους ἢ δουλδεύειν ἢ ὀπολέδαι. κὴ σας ἐν μέσοις, ὑδὲ ἀνδρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παεόντα πεπολιτδμένοις παὸς ἡμᾶς δίκαιον λῦ ἀπιςεῖν, ὡς ὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις παὸς τὰ μέλλοντα. δ᾽ ἢ θεᾶ νῦν ὑπομνώσκειν ὑμᾶς παονοίας, μανίας ἔργον αἰεῖν, παρ᾽ ὃ πάνθ᾽ ὑμῖν ἀπλώτηκεν, ὅσα δ᾽ ἐμοῦ παὸς σωτηρίαν καὶ τλὺ ἀπαλλαγὴν τ᾽ δουλείας, ὑδὲ παοσδοκῶσιν ὑπαέχε. μᾶλλον ὃ χρὴ ἐν ἀπόροις γενομένους ἐλπίζειν τὸν θεόν. ὃ κὴ τὸ νεῦ εἰς ταὐτὸ ἡμᾶς παοσκεκλεῖδαι τ᾽ δυχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ἐξ ἀμηχάνων ὅτι ὅτ᾽ αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἕξειν ὑδ᾽ οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τλύτε ἰσχὺν ὁπιδείξηται τ᾽ ἑαυτᾶ ☾ τλὺ παὸς ἡμᾶς παόνοιαν. ὑ γὰρ ὅπι μικροῖς τὸ θεῖον τλὺ ἑαυτᾶ συμμαχίαν ἔσαν δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνδρωπίνλυ ἐλπίδα μὴ βλέποι παὸς τὸ κρεῖττον παεῦσαν. ὅδεν τοίνυν βοηδῆ πεπισδκότες, ᾧ δλώαμις ☾ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κὴ τᾶ τηλικούτων ἀδένειαν καταψηφίσαδαι, μὴ καταπεπλῆχδαι τλὺ αἰγυπτίων ᾧδασδλύ. μήδ᾽ ὅτι θάλασσα κάδοπιν ὑμῶν, ὁρᾶτε φυγῆς ὁδὸν ὑ παέχοντα, δζὰ τᾶτ᾽ ὑπομνώσκετε τ᾽ σωτηρίας. γένοιτο γὰρ αὖ κὴ ταῦδ᾽ ὑμῖν πεδία τᾶ θεᾶ θελήσαντος κὴ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς ἐξ αἰγύπτου διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπῖσα, φυγὴν δι' αὐτῆς παρέχει.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦλθε πρὸς τὴν θάλατταν τῶν αἰγυπτίων ὁρώντων. ἐν ὅπλοις γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τεταλαιπωρημένοι τὴν διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχλην ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ ὁ θεὸς τῷ ἀγαλλομένῳ μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπάλει λέγων. αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐν τοῖς παροῦσιν, ἔστε καὶ ῥώμῃ ἔστε κατ' ὀλιγωρίαν ἐστὶν ἀνθρωπίνῃ. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον στρατῷ τῷ σῷ καὶ τὸ σὸν βέλτιον ἀφεῖναι τὴν αἰγυπτίων σὸν ὀξὺν ἐκπορίζειν. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνην καταφεύγομεν. καὶ εἰπὼν ταῦτα τὸ σὸν θεοηλὰς ἐλθοὶ ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ὁ τοῦτο ταχέως τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀνελπιστίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὸς τῆς σωτηρίας θαρσος. ἐν σὲ γὰρ ἀλλοτρίοις δι' ἐσμὸν τοῖς ὑπόθεσις. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θαλάσσα, σὸν δὲ τὸ πρόσκλεῖον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιγήναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἀπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑποδράναι καὶ διὰ μέσης, δόξαν ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα ὑπολαβοῦσα τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν ἐβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὑπαφάνειαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἀνακεχωρηκὸς αὐτοῖς τὸ ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐβραίοις ἐπέλευεν ἕπεσθαι. θείᾳ γὰρ ὁδοῦ ποιεμένους τὴν πορείαν, καὶ τῷ κινδύνῳ τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, ὡς τὸ φιλάλογον ἅπασι θεὸς αὐτοῖς σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δὲ ἀκονιτὶ ἀλλ' ἰεμένων μὴ ἀσυδής, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μένειν μὲν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς δῆλον ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἐώρων ἀβλαβῆς δὴ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις ἡρεμήσοντος τὸ πελάγους. καὶ προστάξαντες τὸ ἵππον καταβαῖνον. ἑβραῖοι μὲν καθοπλιζομένους, καὶ τὸ χεῦμον εἰς ταὐτὸ ῥέοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀντίπεραν γῆν ἀπαθεῖς διαφυγόντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτερος συνέβαλεν πρὸς τὴν διώξιν ὡς οὐδὲν οὐδὲ αὐτῶν πεισομένων εἶναι. αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γενομένην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τὸ κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένους, χεῖσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας εἰς τὸν αὐλῶνα, ὅπερ ἦν πάλιν ἡ θάλασσα καὶ πρὸς κατέλαμβανεν ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσα τοῖς αἰγυπτίοις. ὄμβροι τε ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βρονταὶ συνεχεῖς ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ἐπανέστησαν, ὅλως δὲ ὑδὲν ἐλλεῖπον ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μείων θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις. ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

Cap. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectãtibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: superest vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuámque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua, fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix ſui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata ſalute concepto, accedente huc etiam hoſtium interitu, quo maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutem vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes carmen laudes Dei & ob præſentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro verſu compoſuit. Hæc ego vt in ſacris codicibus inueni, ita figillatim conſcripſi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus via per mare paruit, ſiue Dei voluntate, ſiue naturæ ſponte: quandoquidem heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Păphylium mare ceſſit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad deſtruendum Perſarum imperium vti decreuiſſet: id quod omnes teſtantur qui res geſtas illius regis ſcripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita ſentiat. Poſtera verò die cùm æſtus & ventus arma Ægyptiorum in littus expuliſſet, in quo tum Hebræi caſtra poſuerant, Moſes id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo, & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodum iuſſum eſſe iam antè dictum eſt.

Exod. 8. 9.

φαγ. Τοῖς δ' Ἑβραίοις ἀδὲ καταφρῶν ὡῶ ὅτι τῇ χαρᾷ τὸ ὠφελιμόξεν σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλεία, βεβαίως νομίζοντας, ἀλλ' ἐλευθερωθῆς τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν ἅπαντες ἀναρχῶς ἐχόντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ἅπαντες ἐκφυγόντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ὁπλοῦντες κεκολασμένους, ὡς ἂν ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντας τῆς πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὸ ἀμφὶ αὐτοῦ χαριστήριον συνέθηκεν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνθήσιν. ἐγὼ μὲν ὧν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἅπαντα ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσαι δ' μηδεὶς τὸν λόγον τὸ ὠφέλιμον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείρους εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ πρὸ τοῦ τὸ ἀλέξανδρον τὸ βασιλέα τῶν μακεδόνων χθὲς καὶ πρώην γεγονότων ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τοῖς δι' αὐτοῦ καταλύσαι τὴν περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. πρὸς μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῇ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τοῦ βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο συνδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἔτι μᾶλλον τὸ σίναμον ὄρος θύσειν ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σωτήρια τοῦ πλήθους ἀποδώσειν καθὼς αὐτῷ προεῖρηται.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.
Περὶ τῆς τῶν ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.
Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλου τοῦ γαμβροῦ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ ἐδέν διέφερεν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.
Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θυμιατηρίου τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τοῦ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ δὲ τῆς ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἤθη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.
Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.
De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.
Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.
Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.
De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.
De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.
De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.
De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.
De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. CAP. IX.
Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.
Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.
Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.
De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptæ ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto ſqualida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire ſolent. talem autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi. cùm aliam non poſſent: deferebántque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibíque laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere: nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

A

Κεφάλαιον α'.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξαγάγων εἰς τὸ σαββᾶτον ὄρος ἦγε ἐξήκαμε.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτυχε μηνύσης, δεινῶς ἐλύπῃ πάλιν αὐτὲς ἀγομένους ὅπῃ τὸ σαββᾶτον ὄρος ἡ χώρα τελέως ἦσα ἔρημος, καὶ τὸ τε πρὸς ζοφλὼ αὐτοῖς ἄπορες, ἀπανίζουσα ἦ καὶ ὕ-
B δατος εἰς τὸ ἔχαζον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὸ ᾧδαγεῖν ἐνδεὲς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τ ζώων ἱκανὴ δόσεφν. ψαφαρὰ γάρ ὄξιν καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ὐδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιζο. ὡσαύτως ἦ ὅσων τ χώραν ἐξ ἀπάλ-
λης ὠδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν ὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τ προοδοιπορημένης ὕδωρ τῷ σταμνῷ κεκελδωκότος. ἐ τότε δαπανηθέντος, ὐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τ ὑδρείαν, ὀλιγόνως δι' ἀπληστίαν τ γῆς. καὶ τὸ δυεσκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑ πότιμον ἦν, καὶ ὅπερ ἦ ἀπά-
C νιον ἀφικνεῖνται ἦ τοῦτον ὀδυόντες τ ζόφον πρὸ δείλης ὀψίαν εἰς μὲν τόπον, ὅτως ἀπὸ τ τῶ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μὲν γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ συνεχεῖ τ ὁδοιπορίας καὶ τῇ τ ζοφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτὲς τελέως ὀλιγελείπῃ, κατάγον). φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μᾶλλον ἐμῆναν, ὐδὲ αὐτὸ
Exod. 15. μὲ ἐξαρκεῖν δυνάμενον ζοσύτῳ στρατῷ, βραχείαν μὴν τι παρέχον αὐτοῖς ἀθυμίαν, ἐν ἐκείνοις ἀρεθὲν τοῖς
D χωρίοις. καὶ γὰρ ἦκιον ᾧδατος τὴν ἐξανίστων μηδὲν ἐμπροσθεν βαδίζουσιν ἐῇ), πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἐ ἄποζον ἐῇ), ὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως ἐχομένους καὶ τὸ προφήματος τὸ ἀναντίλεκτον, ὑ γὰρ ἐχθρὸς ἦν στρατὸς, ὥς τε τῷ βιαζομένῳ τ ἀνάγκης αἰτιάσαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γυναῖκον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσενέστερος, τ ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἦν, τῷ συμφορᾶν, τῷ ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιεμένους. καὶ γὰρ ὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέβαινον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, αἰτιολογοῦντες γύ-

vnam

ναγα μὲν ὑφ' ὑπῶν, οἱ δ' ἄνδρες ὑφ' ἑκείνων, μὴ A
θεωρᾶν, ἀλλ' ἐκποιεῖσθαι αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν δέοντας τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας εἰς πότιμον αὐτοῖς πα-
ρασχεῖν, καὶ καταπαύσαντος τὸν θεὸν τοῦ χάους, λαβὼν
ἀπὸ θαλάσσης τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέ-
σιον, εἰς μῆκος τοῦ ξύλου ποιησάμενος, ἔπειτα με-
θεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπηξε τοῖς ἑβραίοις τὸν θεὸν ἐπήκοον
ἀπὸ τῆς δυσχῆς γεγονέναι, εἰς ὑπερεκπαθῆ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς B
παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, θεοῖς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευό-
μενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ θεθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐρω-
μένων δ' αὐτῷ τι καὶ ποιοῦντων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕ-
δωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ θεῖσαντας ἐξαντλεῖν, λέγων
τὸ πολλαπλάσιον ἑστάναι πότιμον αὐτοῖς παρεσκευα-
σθέντος τοῦ πλείονος. εἰ μὲν ἐπόνουν. τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ συνεχῶν
πλυνῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἅπαντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἴλιν ἀφικνοῦνται, πόρρω- C
θεν μὲν ἀγαθὴν ὁρᾶσθαι. ἔστι δὲ φοινικόφυτος ἡ. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπηλέγχετο πονηρά. ἔστι δὲ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσαυξεῖς τε ἦσαν ἔτι καὶ χαμαίζηλοι
δι' ὕδατος ὀπωρίαν φαφαρᾶς τοῦ παντὸς ἔντος χωρίου. ὅτε
γὲ ὀλίγα τῶν πηγῶν δώδεκα ὄσων τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ὀλίγαι. ἔστι δὲ ἀμμώδεσι τοῖς ψάμμοις ὑδὲν ἁπλοῦτα. D
κἂν τι ᾖ σάζον ἔλαθον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον βόρισκον
ὑπὸ τοῦ θολεροῦ ὄν). καρπὸν τε φέρειν οὐ δένδρα δι' ἀπανίην τοῦ ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς ἔστι πα-
ρασκλήσεως. εἶχον δὲ ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, ἔστι κατεβό-
ων αὐτοῦ, τοῖς θαλάμοις καὶ τοῖς πείραν τοῦ κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ζιακοσίοις γὲ ὁδεύουσι ἡμέ-
ραν, ὅσα μὲ ἐπέφερον πάντα ἦσαν ἀναλωκότες. μη-
δενὶ ᾖ θεωτυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν θεὶ τοῦ ὅ- E
λων. θεὸς ᾖ τοῦ παρόντι κακῷ τοῖς διάνοιαν ὄντες, ἔστι
ἐν μνήμῃ εἶ) τοῦ ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ θεοῦ
ἔστι μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέρεως κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὥρ-
μησαν ὡς ἀπιστότατον τὸν ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὶ ὄν-
τως ἀπρεθισμένοις τῷ πλήθους ἔστι πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κε-
κινημένοις τοῦ θεοῦ θαῤῥῶν, καὶ τοῦ σωτείσθαι τοῦ θεοῖς τοὺς
ὁμοφύλους θεωρίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοών- F
των ἔστι τὰς χεῖρας ὅπλα ἔχόντων. ὁρᾶσθαι τε κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτα-
τος, καταπαύσειν ἤρξατο τοῦ ὀργῆς καὶ τοῦ παρόντων αὐ-
τοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τοῦ ἔμπρο-
σθεν ἐνεργεσιῶν θαυμαλῶν. μηδ' ὅτι νεῶν πονεῖσι, τοῦ
διανοίας ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας ἔστι δωρεᾶς, ὧν
μεγάλων καὶ ἔτι. θαυμάζειν ἔτυχον ἠμυμένων. θεσσο-
δοκᾶν ᾖ ἔστι τοῦ παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας ἐκ
τοῦ τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τοῖς ἀ-
ρετῆς αὐτοῦ, πῶς τε καρτερείας ἔχεσιν καὶ μνήμης τοῦ G
θεοῦπηργμένων, εἰ μὴ θεὸς ἐκεῖνα ἠμύνοιτο, διὰ τὰ ἐν
ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτὲς τοῖς ἄρα χαλεποῖς. ἐ-
λέγχεσθαι ᾖ αὐτὲς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτε θεὶ τοῖς ὑποκο-
μοῖς ὅτε θεὶ τοῖς μνήμης τοῦ οὗ γεγονότων, ὅτως
μὲ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἐκείνα γνώμης καθ' ὅλου ἐκλελοίπασι
τοῖς ἀγυπτον καταφρονοῦσας, ὅτως ᾖ θεὸς αὐτὸν
τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ δεησθέντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτὲς δεδρακότων θεὶ ὧν εἶποι τε ἔστι πράττειν καὶ ὑπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtque salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit fructum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem: palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submministrarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam ablumptum desiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intẽtantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularíque facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrũ eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo corũ quæ Dei iussu gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Exod. 16.

Enumerat deinde singillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non esse serum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo coactitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscenta quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus vetò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyses descendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promissionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aspe-

A λιὼ τ θεῦ κελεύσειεν. καταριθμεῖται ἓν πάντα, πῶς τὰ φθαρεῖεν ἀγύπτιοι κατέχειν αὐτὲς βουλόμενοι τ τ θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. κ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μ αἷμα ἦν κ ἄποτος, αὐτοῖς ἦ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τὰ δι' ἁ θαλάσσης ἀναφυγάσης αὐτοῖς πορρωτάτω, κ τ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ, σωθείησαν μ αὐτοὶ, τὲς δ ἐχθροὺς ὑπὸ δίου ἀπολωλότας. ὅπ τε ἀνιζόντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῶ τῷ διαφθαρήσεσθαι δόξαν γενέναι C σώσειεν ὁ θεὸς ἐκ παλαίου, καὶ ὡς δυνάμις αὐτῷ μὴ ἀπογνώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὲ τ πρόνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως φερομένῳ, λογιζομένῳς μ τὴν ὑπεκκαυσίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὸς τινὸς πειρασθεῖσαι δυσκόλῳ πάρεσιν. ἡγεμένῳς δ ἀ τ ὁλοσχερείαν μέλλειν τ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρᾳ τ ἀνδρείας αὐτῶν κ τ πρὸς τ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε κ ζοφῆς ἀπορίαν καὶ ἀσιτίαν ὑδατίς ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὲ ἐνεγκεῖν γρυπάροι. ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κεκτημένοις C τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως φερομένοις. δειδένας δ λοιπὸν ἀ χ ὅτως ὑπὲρ τ ἑαυτ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μὴ δ' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ θεῦ καταχεῖνειν νομισθῶσιν. ὅτως ἂν ἐπεφύλαττεν αὐτοὺς, C τ μ τῦ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέχειν, C εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον ὁρᾶν ἐξέψεν. παθεῖν δ' ἀκ ἀλόγως αὐτὲς δικ τ ἀνάγκην τῦτο νομίσας, ἐγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν τ θεῦ κ παράκλησιν ἐλθεῖν. C ἀναβὰς ὅτι πινα σκοπιὰν ἢ τ πρὸ πινα τῶ λαῶ C τ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶ τ σωτηρίαν αὐτῷ, C ἀκ ἐν ἄλλῳ. συμπνώσκειν ἦ τοῖς νεῦ τὸ τ ἀνάγκης τὸ τ λαῦ περιπιπτόμενοις φύσῃ δυσαρέστῳ καὶ φιλαρκίᾳ τῦ πρὸς ἀνθρώπων ἐν οἷς αἰ ἀτυχίᾳ πλέους ὄντος. ὁ ἦ θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλει C παρέξειν ἀφορμὴν εὖ ζητοῦσιν. μωϋσῆς ἦ τῦ θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ἦ, ὡς ἑώρων κ τ ἐπαγγελίας ταῖς ὄψαὶ τῦ θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ κατηφείας ὅτι τὸ ἱλαρώτερον. καὶ σας ἐκείνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὄψὰ τῦ θεῦ τ πρὸ τῆς ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. C μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ζέφει ἦ τῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἐδὲν ἕτερον ὁ ἀφρικὸς κόλπος, ἐφίπτα) τ μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπε τε ἅμα τ πτήσεως C φερόγαιον μᾶλλον τ ἄλλων ὄν, καταφέρε) εἰς τοὺς ἐβραίους. οἱ ἦ συλλαμβάνοντες ὡς ζοφερὸν αὐτοῖς τῦ θεῦ, ταύτῃ μηχανησαμένῳ τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' ὀλίγας ἐπε) τ θεῦ τάχειαν καὶ ὄψὰ τὴν ὑπόχεσιν ποιησαμένῳ τὴν ὀπτικὴν. δῆλος ἦ μ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τ ζοφῆς κ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. ἀνέχοντος γὰρ τ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅτι ταῖς ὀλίγαις, δ' ὄσος κατεωέχθη. καὶ περιπεπυκνωμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς ζοφερὸν ἥκειν αὐτοῖς ὄψὰ τῦ θεῦ, γδύεταί τε, καὶ ἡθεὶς τῦ πλήθους ἀγνοοῦντος κ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶ τὸ ἔτος τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν ὑ κ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὀργανῦ καταφέρεσθαι τὴν δ' ὄσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ καὶ ὄψαγωγή. κ γδ ὁμῶς τῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πεσδύειν. οἱ ἦ μεμυσμένοι τ σιτηρὸν ἡδονῇ τῷ βρώματι. μέλπι γὰρ ἰῶ τὴν γλυκύτητα

κότητα καὶ τ̃ ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δ τῇ τοῦ ἀρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου σπέρματι. καὶ ὡς εἰ συλλογὴν λίαν αὐτῷ ἐσπουδάκεσαν. ὡδαγγέλλε δ αὐτοῖς ἐξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ὄξι μέζον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὐκ ὀπιλείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, διὰ δὲ τὴν δυνατωτέρων πλεονεκτουμένων ὡς τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μὲν τοι πλέον τοῦ προσταγμένου μέζου συναγαγόντες οὐδὲν περισσότερον εἶχον τοῦ κακοπαθήσαντος. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον φέρεσκον. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τ̃ ὑστεραίαν, ὄνησις οὐδεμία ἦν διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας ἦτο θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ ὡδάδοξον· ἀμοιρεῖ δ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆς ἄλλων ἀπορίαν. ἔτι δ καὶ νῦν ὕεται πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τ̃ ἀφθορίαν. καλοῦσι δ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μᾶν, ἐπερώτησις κ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστιν ἀνακείνυσα. καὶ οἱ μὲ χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ἐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δ ἑορτῇ ταύτῃ πεντεκαιδεκάτῃ ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ῥαφιδεὶν ἦκον ταλαιπωρηθέντες ὑπὸ δίψης εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακος ὀλίγας ἐντυγχάνοντες, τότε παντάπασι ἄνυδρον διόδοντες τ̃ γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δ, τὴν ὁρμὴν τ̃ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς ἐπέπεσεν τ̃ θεοῦ, ὡδήγησεν ὡς ἕρωτι αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, ὕστερος κ πότον ὡδάξειν ἀφθονίᾳ ζουμένοις, ἐπ' ὀλίγοις ἕρωτι χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος ὑδέν. νῦ δ' εἰς μακρὰν τ̃ δωρεὰν ἀνεβάλλετο, πρὶ δ μωυσῆ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν, κ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἀ προσδοκήσειεν. καὶ κελεύει πρὸ βάκτρῳ πλῆξαντα τὴν πέτραν, ὡς ἐώρων αὐτόθι ὡδάκειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἀπορίαν ὧν δέονται. φροντίζειν γὰρ καὶ τὰ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανεῖσθαι. κ μωυσῆς ταῦτα λαβὼν ὡδῷ τῷ θεῷ ὡδαγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, προειμένον κ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. ἐγὼ γὰρ ἤδη κ ἐθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς κ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἔλεγεν, ἐ καχαρῆσθαι σωτηρίαν ἀδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τοῦ δ πρὸς τὴν ἀκολουθοῦντα, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους ἐ τῆς ὁδοπορίας πεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη χρῆσθαι πλῆξαι τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, κ χανόσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ ἐ διαυγέσατον. οἱ δ τοῦ ὡδηγοῦντος κατεπλάγησαν καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῆς ἐλυθρόν. κ πίνουσιν ἡδὺ κ γλυκύτατον ἅμα, ἐ οἷον αὖ εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δοῦναι. τόν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον ὕστερος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, κ θυσίας ἠμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐνοιαν. δηλοῖ δ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακειμένη γραφὴ, τὸν θεὸν μωυσῆ προειπεῖν ὕστερος ἐκ τ̃ πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: eúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quic quid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cũius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem incidérunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur: rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ eucstigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt, quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς Ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἐσκυλεύσαντο.

II. *Exod.17.* HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque sparsis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tuto posse opprimi, consultiúsque esse in deserto eorum conatus vlcisci, quam expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare du quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cõsilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quam motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecunijs, cõmeatu & alijs huiusmodi præsidijs sint inferiores; sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperẽt ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: eúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cũctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῆς Ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλὴν καὶ πάντας διαβοωμένης, καὶ τὸ περὶ αὐτῆς λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ἐκ μικροῦ τοὺς ὁπηχωρίους εἶναι. καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πρὸ ἐκείνου τοὺς ἄνδρας διαφθεῖραι. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο συνάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολίτιδα, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκείσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς περιοίκους ὅτι τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ αἰγυπτίων ὑποφεύγοντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ αὐτοὺς τὸν πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πεφυτευμένων ἀπαυτοῦντας. ἀλλ' ἐχ ἥττους ὄντας τοῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερβάλλουσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένην δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ περισκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὰ πρῶτα δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δὲ ἀθεμίτων αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῆς ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις τῶν πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δὲ οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ ταραχὴν ἐνέπιπτε τὰ τῆς ὑπηχωρίων. τῶν παρόντων ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν ἔδει, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος, ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἀπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. ἀθυμίας οὖν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠργμένοι, κατανικήσειαν τοὺς πρὸς αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῆς στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῆς ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κενὸν ἐν τῇ πρὸς τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῆς ἐναντίων ὀλίγον ἄοπλον ἀθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἵοις αὐτοὺς συνοίδειν ἔστιν κινδυνεύειν βουλομένους τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δὲ οἵος ἔστι θρασυνομένους ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐκείνοις αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς ἀφ' ὧν εὐημερεῖν δοκοῦσι τοῦ θεοῦ νενικηκέναι. νῦν δὲ θρασύνεσθαι παρεκάλει προθυμοτέρους, ὡς τῆς ἁπάντων εὐπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῆς ἐχθρῶν κενωθείσης. καὶ μωυσῆς οὕτως τοὺς παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τοὺς ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῆς κακῶν, καὶ τὸ μωυσεῖ σπέλδειν ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς δ' ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῆς.

τὸ δὲ

ὁ δὴ τοῦ πλήθους ἀποκείνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἐπὶ τοῦτο ἐφίστησιν αὐτῷ, ναυῆκε τὸν υἱὸν Φυλῆς τοῦ ἐφραμίτου, ἀνδρειότατον ἅμα καὶ πόνοις ὑποδιδόναι γλιχόμενον, καὶ νοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν ἀκριβῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τοῦ περὶ θεὸν εὐσεβίας πεποιημένον ἀφ' ὧν τοῖς ἑβραίοις. ἤρξατο δέ τι καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιτάξει, τῶν πλείστων ὅπη φυλακὴ παίδων τε καὶ γυναικῶν τῶν τε ἄλλων παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν ὡδαιότητι ἦσαν, τῆς τε ὅπλων εἵνεκα πονηροῦ ἀναλαμβάνοντες τοῖς στρατηγοῖς παρεσκευασμένοις, ὡς ὁρμήσοντες ὅτι τὸ μάχιμον, ὁπότε κελεύσειεν αὐτοῖς μωυσῆς. διηρύκευε δὲ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐπιτάξειεν τὸ στρατόπεδον. ἠρξατο δὲ ὑποφαίνειν τὴν ἡμέραν, δείδιε τὸν τε ἰησοῦν ὡδαιότητι μηδὲν χεῖρον φανεῖσθαι καὶ τὸ ἔργον τοῦ ὕσης ὡδὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἅμα τοῦ παρόντος κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς μεγίστοις. τῷ τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲν ἕτερος παρασπασάμενος τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις, καὶ τῇ ἅμα τῷ ἔργων ὡδαιότητι ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε καὶ ἰησοῦ παραδιδοὺς τὸ στράτευμα. προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χεροὶν ἦν ἡ μάχη, προθυμία τε καὶ ἀλκὴ ἀμφοτέρων. μέχρι μὲν οὖν μωυσῆς αἴθις ἀνῆκας τὰς χεῖρας, τοὺς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τοῦ ἀναβάσεως τῶν χειρῶν ὁ μωυσῆς ἐκ τοσούτων (ὁσάκις δὲ αὖ αὐτὰς καθίη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτῷ συνέβαινεν) κελεύει τὸν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τὸν ἀδελφῆς μαριάμης τὸν αὐδρα ὤρεσνα ὄνομα, σφᾶς ἑκατέρωθεν αὐτῷ ἀνακρατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπείκειν κάμνειν βουθοωῦντας. καὶ τούτου γινομένου κατακράτος σθένει τοὺς ἀμαληκίτας οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀπολώλεσαν αὖ, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπεγινομένης ἀπέφυγον τὸ κτείνειν. νίκλῳ δὲ καλλίστῃ καὶ καρωτάτῃ νικῶσιν ἡμῖν οἱ θεόγονοι. καὶ γὰρ τῶν ἀναστατωσάντων σκεδάσαι, καὶ τοῖς οἰκείοις ἐφίκεσθαι ἀπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων πλούτου τε μεγάλου δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ἐδὲ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ἀπορεσθέντες. ὑπῆρξε δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αἰεὶ ἀῶνα τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ἀπιστατωσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς οἰκείοις ἅπασιν μετὰ τοῦτο ἐκείνων ἦσαν ἐκφοβοῦντο φοβερώτατοι. αὐτοί τε πλούτου μεγάλου δυνάμιν προσελάβον. πολὺς μὲν γὰρ ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθει ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τοῦτο διαφοράν. πολὺ δὲ πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφάντικὰ καὶ κόσμοι ὡδὰ τὰς ὁπλήσεις. ἥ τε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἔξοδα δυκόσιν ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἑβραῖοι. καὶ πολλὴ μεταποίησις τοῦ ἀρετῆς αὐτοῖς, πρός τε τὸ πονεῖν ἅπασιν, ἐν τούτῳ πάντα λαμπρὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς φυγόντων συνέλεγε.

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disposuit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amaleçitæ deteriore conditione prælia bãtur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes; manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt; & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam: non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum; multa çramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quæ exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicẽtes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ prælium tale exitu est fortitũ. Sequẽti verò die Moyses cæsorũ cadauera spoliauit, arma quæ fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducẽ pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hæc victoria vt nę vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρίς δύσι τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τ̃ στρατηγὸν ἱησοῦν ἐκωμίαζεν, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τ̃ στρατ̃. ἀπώλοντο δ' Ἑβραίων μ̃ ὀλίγοι. τ̃ δ' πολεμίων ὅσους ὐδ' ἀριθμ̃ γνῶναι δυνατὸν ἰδ̃. θύσας δ' χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσ) νικητ̃ ὀνομάσας τ̃ θεὸν, προφήτευέ τε παντελεθρία τὸν ἀμαλικίτας ὀλεθρίους, © μηδένα αὐτ̃ ὑπολιφθησόμενον εἰς αὖθις, ὅτε τὸ Ἑβραίοις ὑπεστράτευσαθ', © ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῆ, καὶ ταλαιπωρουμένοις. τόν τε στρατηγὸν δωρεαῖς ἀπελάμβανεν. κ' ταύτην μ̃ τ̃ μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταταλαιπώσαντας αὐτ̃ μ̃ τ̃ αἰγύπτ ὑμολογίαν ἔξοδον, ἔτος ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δ' τὴν τ̃ ὑπατικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἦγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους, μ̃ τ̃ μάχην προσῆγε σωτηριαζομένους. πολὺ δ' ἰδ̃ ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῆϊεν κατ' ὀλίγον ἐν ξιμιῶ μ̃ τ̃ ἐξ αἰγύπτ κίνησιν πάρεστι δὲ τὸ συναγον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε ἄλλα τ̃ θάμνον αὐτ̃ καὶ τὴν λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. *Exod. 18.* CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminẽ volens impedire quo minus iustitia viti frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tãtum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουὴλ τ̃ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

Καὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς τ̃ αὐτ̃ πυθανόμενος δωρεάξιαν, ἀσμένως ἀπλῶτα, τόν τε μωυσῆν κ' τ̃ σεπφώραν δεχόμενος κ' τοὺς παῖδας αὐτ̃. ἤδη δ' μωυσῆς ὅτι τ̃ τε πενθερὸν ἀφίξει. καὶ θύσας δωρεῖται τὸ πλῆθος τ̃ θάμνου πλησίον, ὃς ἀκαταφλέκτ τ̃ πυρὸς τ̃ φλόγωσιν. καὶ τὸ μ̃ πλῆθος κ' συγγενείας ὡς ἕκαστοι τ̃ δωρεᾶς μετελάμβανον. ἀρὰν δ' σὺν τοῖς παροῦσι ῥαγουὴλ προσλαβόμενος ὕμνει τε ἥδον εἰς τ̃ θεὸν, ὡς τ̃ σωτηρίας αὐτοῖς κ' τ̃ ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ πορισθὲν χειρωμένου, κ' τ̃ στρατηγὸν εὐρήμησεν ὡς κ' ἀρετ̃ ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κ' γνώμῃ ἀπλωτικώτατον. καὶ ῥαγουὴλ πολλὰ μ̃ ἐγκώμια τ̃ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα προσεῖπε μωυσῆν τ̃ ὅτι τ̃ σωτηρίᾳ τ̃ φίλων ἀνδραγαθίας. τ̃ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλ τ̃ μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μόνον αὐ τ̃ δικάζειν τυχεῖν ἠγωνίων, εἰ διαγνοὺς αὐτοῖς συμφέρον ἦν, καὶ ὡδὲ τοῖς ἥττοσι τὸν λέγοντα κέρδος ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κ' δικαιοσύνῃ ὑ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μ̃ ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετ̃ χρῆσθαι τ̃ στρατηγ̃ θέλουσιν. παυσάμενον δ' τ̃ θορύβ̃ παραλαβὼν, καὶ συμμορωθεὶς αὐτὸν ἐδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τ̃ μ̃ ὅτι τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρίας ἐπίεσις ἐκλιῶαι. τὸν δ' πρὸς μείζονα καὶ τ̃ σωτηρίας τ̃ πλήθους ἔχειν τὴν φρόνησιν αὐτόν. δικάσαι μ̃ γὰρ ἀγαθοὺς κἀν ἄλλους Ἑβραίων δυνηθῆναι. φεύγουσαν δ' τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἐπ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ὑμολογοῦντα. ἀγαθαμένου δ' τ̃ ἀρετῆς φησὶν αὐτ̃ κ' οἷος γίγονας ὅτι τ̃ λαὸν ὑπουργῶν τ̃ θεῷ σώζειν, τ̃ μὲν τ̃ ἐγκλημάτων διαφορὰν ὑπέρθεσθαι αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δ' πρὸς μόνῃ τῇ τ̃ θεῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀκατέλειπτος ζητ̃ οἷς αἰ τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ὀχλείας. ὑποθήκας δ' τοῖς ἐμαῖς τ̃ ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν σεαυτὸν ἐξετάσεις ἀκεμβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκελευσμένος ἄρχοντας ὑποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δ' μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, © πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

ἓξ καὶ εἰς πεντήκοντα, ἀρχοντάς τε ὑπὲρ τούτοις τάξεις οἱ καὶ ἑξακόσια μεριωθέντας ἑξακοσμήσουσι, καὶ καὶ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμεμφύες. ἔσῳ δέ τις ὑπὲρ τούτοις εἰς τὴν θεοσπορείαν ἀπὸ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δὲ δοκιμαθέντες ὑπὸ τὸ πλῆθος πάντως εἰ μὲν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, θεῖόν τε τὸ διαφόρων αὐτοῖς κεῖνθαι, κἂν ἡ τι μεῖζον ὑπὲρ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ θεῖον τὸ θεάματος δύσκολον ὑπὲρ σὲ τοῦτο ἀναπέμψειν. ἔσαι γὰρ ἕτοιμος ἀμφότερα, καὶ τῷ δικαίων ἑβραίοις τάξον, καὶ σὺ τῷ θεῷ θεοσεβούων δύμφετερον αὖ αὐτὸν ποιήσειας τῷ στρατῷ. ταῦτα ῥαγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως θεοσήκατο τὴν συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ καὶ τῷ ὑποθήκῃ τῷ ἑαυτοῦ, τὸ ἕρπε τῷ ὅπλοιαν ἐκ ἀποκρυφόμενος, ἀλλ' οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτῷ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρόντα τῷ πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δὲ ῥαγουήλου ἔγραψεν, ὡς εὑρόντα τῷ διάταξιν τῷ θεοφορμένῳ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ὑπογραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τῷ μωυσέως ἀρετῷ κἀκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ θεῖ μὲ τούτης δικαίως ἐν ἄλλοις τὰ γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεται τὸ σινᾶον ἕλκων, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέλευσεν πλησίον μὲ γενομένους τῷ ὄρει τῷ γειτνίασιν τοῦ θεοῦ προτιμήσαντας.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀνίει πρὸς τὸ σινᾶον ὑψηλότατον τῷ ἐκεῖ ὄρων τυγχάνον, καὶ ἅμα τῷ ὑπερβολῇ τοῦ μεγέθους καὶ τῷ κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις ἀ μόνον ἐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' ἀδὲ ὠφελῆσαι μὴ δίχα πόνε τῆς ὄψεως δυνάμενον, ἄλλως τε καὶ τὸ λόγον ἔχ πρὸς τοῦτον θεὸν ἐν αὐτῷ ἅμα εἶναι φοβερὸν καὶ ἀπρόσιτον. ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετεσκεύουν καὶ τὰς ὑποφορὰς τῆς ὄψεως κατελάμβανον, ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελείας τῶν ἀγαθῶν λῦ προύτεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως πρὸς τὸ θεῖ· ἑορτάζοντες δὲ τὸν σεπτὸν πανήμερον, ἀγνεύοντες τῷ τε ἄλλῳ ἁγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῶν γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ ἀναβαλούμενοι τὸν θεὸν δύμφῃ συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν δωρεαὶ ὑφ' ἧς δὲ βιώσονται. ταῖς τε οἰκίαις διάταξιν ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκφερεπῶς ἥσυχῳ. ὅτι δύο μὲν οὖν ἡμέρας διωχούμενοι δῆλον. τῇ τρίτῃ δὲ πυκνὴ τὸν ἥλιον ἀναδεῖν νεφέλη τε ὑφίζανε τῷ παντὸς στρατοπέδου τῶν ἑβραίων καὶ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γιγόμενον, καὶ τὸ χωρίον ἅ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι θεάγεφεν. καὶ τῷ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινούμενοι ὑετὸν κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν δύμφοις θεοτυχόντος. καὶ θεῖ μὲ τούτων ὡς ἕκαστος τοῦ ἐντευξομένου. ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν καθάπερ ἐν τοῖς ἱεροῖς βίβλοις ἀναγέγραπται,

A itémq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum. tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Rageli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ij si interim in propinquo castra metentur, vicinniores Deo futuri.

CAP. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur: & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

VI.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus é petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsumfructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritíque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è sublimi descendentem; vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Τοὺς γε μὴν ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τὴν ἀκοὴν προσβάλλων φόβος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους διαφημιζόμενος λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον ἢ αὐτοὺς ἐντὸς τῶν σκηνῶν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσέως ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ὅτε δὴ αὐτῶν διακειμένων ὑπεφάνη μωυσῆς χαίρων τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάσσει τὴν δείσεως αὐτοὺς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεπίθετο τὰς ἐλπίδας, αἰθρίας τε καθαρᾶς ἀπὸ τῆς πρὸ ὀλίγου παθῶν λύπης μωυσέως φανέντος. ὅτι τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἶποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων σφῶν ὅτι ὑψηλῇ τινος ὄχθῃ ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὦ ἔβραῖοι πατάπερ καὶ πρότερον, ὑμῶν προσδεξάτο με. καὶ βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτὸ τὸ ἔργον, ἃ δὲ ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὰ λέγοντα ἀφορῶντες, μηδ' ὅτι γλῶτται ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴ δ' ἀρετιεῖ αὐτῶν καταναοήσαντες ὑπογνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τῆς νενοηκότος, καὶ ὅτι συμφέρει τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον ἀναγκάσας ἡμαιμαγμένον ὑμῶν ὕδωρ ῥυεῖσαι καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ τῶν αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ δι' θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν πεδιάδα χώρων, ὁ καὶ τιμὴ σοφίᾳ τῇ ἐμαυτοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀναπίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὴν ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ τοῦ ἐπομβρίας διέφυγεν, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμετέρος πρόγονος ἐξ ἀλλότε τιμὴ χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδεσπότευσεν τῶν αἰγυπτίων δυνάμεως, ἔδοξ' ὑμῖν τούτοις χαρίζεσθαι τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δὴ ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων πρεσβυτέροις καὶ γυναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ διάξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν τικτομένων. καὶ πολεμίοις ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκήρατος ἀφθάρτου φωνῆς ἐγήκοα. ὅτου ἐκείνου τοῦ γήρους ὑμᾶς καὶ τῆς τούτου μέλει διαμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτούς, ἅτε τῶν πρεσβυτέρων, ἵνα μὴ κλαίειν τὴν λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκουον φωνῆς ὑψόθεν παγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν ταῖς δυσὶ πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς δὲ θεμιτὸν ὄντ' ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ὄστιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ὁ τρί-

Exod. 20.

Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ.

Ο τρίτος ὁ ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεῶν ὀμνύειν.
Ο ὁ τέταρτος ἁγιατηρεῖν τὰς ἑβδομάδας ἀνα- A
παυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ὁ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ὁ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ὁ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο ὁ ὄγδοος, μὴ κλοπεύειν ἁρᾶν.
Ο ὁ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ὁ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμ-
βάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profa-
nandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cade abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimo-
nium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἀκεσασάμενον αὐτοῦ τὸ θεῖον ὧν B
μωυσῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς προειρημένοις τὸ
συλλόγιον διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τὸ σκηνὸν
ἥξειν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ δὲ
τούτοις τε τίθεται, καὶ περὶ τῶν ὅλων, ὧν αὖ προαχθεὶς ἔρο-
πον ἐν τοῖς αὖθις ἀποσημανεῖ χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι
κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν
ἀναπτύσσειν γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀ-
φήγησιν. ὅτε δὲ τῶν προαγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ C
μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἀνίει προεπιὼν τοῖς
ἑβραίοις. ἐλελύπητον δὲ αὐτὸν ἐποιεῖτο τὴν ἀνοδον. καὶ χρόνῳ
βιαιομένῳ, τεσσαρακονθαήμερος γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐ-
τῆς, δέος εἶχεν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῶν
συμπτυχόντων δεινῶν ἐκ ἔσιν ὅ τι ἂν ἐλύπησεν αὐτούς,
ὡς τὸ νομίζειν μωυσεῖ ἀπολωλέναι. ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἔθος. τῶν μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις περι-
πεσόντα. καὶ μᾶλλον ὅσοι περὶ αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν D
διακείμενοι ταύτῃ τῇ ψήφῳ ἔφερον. τῶν δὲ, περὶ τὸ
θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοῖς δὲ στέργουσι καὶ μηδὲν ἕτε-
ρον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνουσι ἰδίαν, &
τὸ θηρίοις περιπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγου-
μένοις, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ θεοῦ περὶ αὐτὸν μεταστῆναι δι'
ἣν περισῶσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾶως ἔχειν
ἂν ὁ λογισμὸς ἐποίει. περισάτῳ δὲ πρημιῶδαι & κηδε-
μόνος ὑπολαμβάνοντες οἵᾳ τυχεῖν ἐκ ἂν ἄλλῃ δύναν- E
το σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ὅτε τὸ ὑπονοεῖν
αὐτοῖς εἴατο περισδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τἀνδρὸς, ὅτε
μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ δὲ στρατόπεδον
ἐκ ἐθάρρουν μετάγειν μωυσέως αὐτοῖς ἐκεῖ πρᾶγ-
μόνων περιειρηκότος. ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διε-
ληλυθυιῶν, καὶ τεσσάτων νυκτῶν, παρῆν ἐδενὸς τῶν ἀνθρώ-
ποις νενομισμένων γεγονότος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τὴν
στρατείαν ὀπφανείς, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ περίνοιαν, ὧν εἶχε
περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου. τόν τε τρόπον καθ' ὃν δυσαμο-
νήσουσιν πολιτεύσεσθαι, λέγων αὐτὸν καὶ ταύτας ὑπο-
θέσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅπου βέλεται γενέσθαι
αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς πρᾶγμόνησους, ὅπως
μὴ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ
μηκέτ' ἀνώμεθα τὴν ὅτι τὸ σινᾶον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς
ὅπῃ σοὶ συσκηνῇ πρᾶτον χαίων τὰς ὑμετέρας δυ-
χάς. γνώσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτρῳ τε καὶ κατασκευῇ,
οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῖν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς G
τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπεδείκνυ-
σιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους,
ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ὅτι τῇ γραφῇ τοῦ θεοῦ.
οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε εἶδον καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, τὸν κατὰ δύναμιν αὐτῷ σπουδῆς ὑπολείποντες.
ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρόν τε καὶ χρυσίον, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σπου-
δῆς παθεῖν δυνάμενα. αἰγείους τε τείχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. *Exod. 21.*

Eódem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperũt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maximè qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cõuenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem aliũ inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebãt, reditum expectare iussi. tãdem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gaudio replcuit, diumam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circũferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tanùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quam primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisque certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiam ligneam elegantem & contra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina partim punicea tinctura, *Exod. 24.* *Exod. 36.* *Exod. 35.*

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei: sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res commissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror, & Eliabus Ismachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimensus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastæ similes, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byssо contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque alnum ex purpura byssoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἐκεῖά τε τοῖς θεοειρημένοις αὐθεσι μεμολυσμένα, ⁊ λίνε βύσσον. λίθους τε οὐκ ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθάρσιους, ἀνθρώποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος σωένεγκεν. σὺν γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν ἡ σκηνή. ἡ δ' ὑδὲν μεταφερομένῃ ⁊ συμπεπτωκοσιοῦτος ναῦ διέφερεν. τούτων οὖν ⁊ ἁπάντων συγκομισθέντων ἑκάστε ⁊ πρὸς δύναμιν φιλοτιμησαμένε, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεῦ, οἷς ⁊ τὸ πλῆθος ἀν ἐπελέξατο τῆς οὐσίας ἐπ' αὐτὰ ῥυομένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῶν, ⁊ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἐστί. Βασαήλος μὲν ἦν παῖς ὁ Ἰούδα φυλῆς, υἱὸς ἢ Μαριάμμης ⁊ ἀδελφῆς τε στρατηγε. ἐλιάβαζος ἢ Ἰσαμάχε Δανιδος φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἅπας ὑπὸ σπουδῆς τοῖς ἐγχωρουμένοις ὑπῆλθεν, ὡς τε μωυσῆς ἀπεῖρξεν αὐτοῖς, ὑπακηρυξάμενος ἀρκεῖν τὰς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ σωεῖρηκασι. ἐχώρουν οὖν ὅπὶ τὴν ⁊ σκηνῆς κατασκεύην, καὶ μωυσῆς αὐτὰς ἑκάστα σὺν τὴν μέτρων ⁊ τὴν ὑποθήκην τε θεῦ καὶ τὸ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκεῦη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν σὺς τὰς θυσίας ὑπηρεθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦτο ἢ ⁊ αἱ γυναῖκες σὺν τε στολὰς ἱερατικὰς, ⁊ σὺν τὰ ἄλλα ὅσων ἐχρῆζεν τὸ ἔργον, κόσμε τε ⁊ λειτουργίας ἕνεκα τε θεῦ.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ ⁊ σκηνῆς τοῦ μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὑδὲν ναῦ μεταφερομένῃ διέφερεν.

ΠΑντων ἢ ἑτοίμων γεγυημένων χρυσίε τε ⁊ χαλκοῦ, καὶ τῆς ὑφαντῆς, σωεῖπεν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἑκάστε δύναμιν, ἴσα τὴν σκηνήν. ὡρῶτον μὲν ἄθεμιν διεμέτρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑπτὰν πλευρὰν εἴκοσι τῆς ὅπλιτικες ἑρῶν. δέκα ἢ τῆς ἐν πλάτει κειμένων ⁊ κατόπιν. κεῖνοι ἢ τῆς κάμάκων ἑκάστη σωέσπασαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ ἢ ἦσαν ὅπὶ ⁊ ἧς ἐρηεισμένοι. ὑπῆπτετο ἢ τῆς κεῖνων καλώδια τὴν ἀρχὴν ἥλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες ⁊ τὰ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐν βύσσε μαλακωτάτη ὑφὴ πασῶν ὅπλιτι ὑπὸ τὸ κιονόκρανα κατιοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, σωιφαίνουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἦσαν μὲν εἴχον αἱ ἓξ πλευραὶ τὸ σωιβόλε. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ παντὸς ἔργου, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεώγασαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεσαν ⁊ μέσον πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἀργυρᾶ ἦν ὅπλιτε χαλκωμένη πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τὸ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρηεισμένοι. καὶ κατ' αὐτὰν ἢ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἐνειλημένον. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μῆκος μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βάθος, ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ ⁊ βύσσῳ πεποιημένον, πολ-

πολλῶν αὐτῷ σωαναθουμένων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦντο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν φιάλην τηλίνον ἐν χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ τῇ κρηπίδι παρεχόμενον, ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς ποδῶν καθαχεῖν παρῆν. ἡ δὲ αὐθεία φέρουσα τοῦτον τὸν τρόπον ἐν ἐν ἑξακοσμημένος. τὸ δὲ σκηνὲν ἵστησιν αὐτὸ κατὰ μέσον, τετραμμένον πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὀργυιῶν πήχεις ἐγγίνεται ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὀργυιὰ δώδεκα δύο εἰσήκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχος νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ βορέαν ἐτέτακτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. αἷς ἁπάσαις δὲ αὐτὸν ἐκλῶν ἐφ' ὅσον προσβάλλοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεσῶτες σπιθαμῆς τε καὶ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, σχέτε τῆς ἐνδόθεν καὶ τῆς ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῆς ἑκάστῃ προσῆσαν τροφῆγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δὲ ἑκατέρα τέτταρα προσῆν, δεχομένη τὸ τροφηγα. τὸ δὲ κατὰ δύσιν τοῖχε κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τὰ ἀριμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶ) τοῖχον αὐτῆς τὴν συνέλθουσιν χρυσέων τάτε ἐνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, ἐπαρεῖχεν πλάτος ἑκάτον ἀνὰ θαμὴς ἕκαστος αὐτῆς, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὺς ἑβδομήκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῆς. καὶ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἑπτὰ γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κιόνες παρέχονται συνειστελθόντες, αὖ ἑτέρους ποιοῦνται κίονας ἐκ πήχεως τεθραμμένους, οἷς ἐγγωνίοις ἔθεσαν, δύσεως τοῖς μείζοσι ἡσκημένοις. ἕκαστος δὲ τῆς κιόνων κοῖλον εἶχε χρυσέον κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περιρρίζας τοῖν ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους τεθραμμένοι τὴν ἀσφάλειαν. καὶ δὴ αὐτῆς ἐπίχρυσοι σκυταλίδες ἐλαιοφόρμαι πέντε πήχεως ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῆς κιόνων ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῇ τροφηγι κοχλιῶ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ ἕκαστον μία φάλαγξ ἦν ἅπαντων ἴσα τῆς κιόνων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῆς σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρας τοῖχε τῆς ὀπισθίας ἑτέρας, κρατεῖσθαι σφὼ ἑαυταῖς γλυσμοῖς τοῖς θήλει τῷ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τὴν σκηνὴν συνεῖχεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρ δέκα πήχεας ἡρμοσμένους ἐν τῷ μυχῷ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν αὐτῆς ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀεὶ τὸ. τὴν μὲν τοι διαμέζησιν τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τοῦ τῆς ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶ). τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῆς τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς θεοῦ δὴ εἴη τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεες ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἦσαν τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτετραμμένοι. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ ἧς τὴν εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῖς χαλκείας βάσεσιν ἐφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάσσαν δὲ τὴν σκηνὴν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptentiones obuerſus: tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas, poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuítque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliísque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animãtium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

Exod. 36.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

καφῆς συγκεκραμμένοις. ἡ πρῶτον μὲν ἐν πηχῶν δ' καὶ πανταχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τὰς κίονας, οἱ διαρρήντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῷ ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτον ἐν τὸ ποιῆν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. ἡ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄδυτον τὸ ἐντὸς τ̃ τεσσάρων κιόνων τ̃ ἁγίου τὸ ἅγιον. ὡράϊον ἦ τὸ φάρσος αἴθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀέρχεται ἐζωπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἀ κόσμος ἐν ἐμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον ἦ τούτῳ ἐκ τῆ μεγέθη καὶ τῆ ὑφῆ ἡ τῆ χροᾶ παραπλήσιον τὸν ὑπὸ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας παρεβάλλετο ἡ χωνίαν ἐκάστου κίονος, κρίκου κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσεως τ̃ κίονος. τὸ ἦ λοιπὸν εἴσοδος ἀνέῳτο τοῖς ἱερᾶ σιν ἐπεισιοῦσιν. ὑφ' ἦ τούτῳ λίνεον μὲν ἐκρέματο φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κρίκων ὁπλάτερον τῆ κρίκων τῆ τε ὑφεῖ καὶ τῆ κάλῳ ἐχομένων, παρὸς τε τὸ ἀναπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ χωνίαν ἔμπροσθεν ἐκ ἐσόμενον παρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, ἡ μάλιστα ἐν ταῖς ὀπισήμοις ἡμέραις. κατὰ ἦ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νηφετώδης παρπέτασμένον, σεμνὸν ἐποίει τὸ ἐν τ̃ βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμενεν τὸ εἶδος καὶ τὸν ναὸν ἀποδαμπταμένων ἡμῶν, ὡς τε τῷ συνδόνα τοιούτῳ ζόπῳ παρεικεῖσθ τ̃ εἰσόδου. δώδεκα δ' ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ ἦ μῆκος ὀκτὼ ἐ εἴκοσι, χρυσέας ἔχοντα γλυσμὰς ὑπὸ συναφῆ θήλυός τε καὶ ἄῤῥενος συνειλεχῶς, ὡς ἓν εἶ δοκεῖν. εἰσὶ ἐφαπτόμενα τῦ ναῦ, τότ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, ἡ τ̃ τοίχων τὰς κῶ πλευρὰς καὶ κατόπιν ἐσῶτας, ὑπὸ τ' γῆς ὅσον πήχεω ἀέχοντα. ἴσαι ἦ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τ̃ ἀριθμόν, τὸ ἦ μῆκος ὑφαβάλλουσαι. ἑβδομήκοντα πήχεις γὰ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τειχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τοῖς ἐκ τ̃ ἐείων πεποιημέναις, ἐτέτανται μέχρι τ' γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας ἀετώματι παραπλήσιον, ἐ πᾶς ἀδὰ παρεῖχον, τῦ ἐνδεκάτου φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἑπτὰ φθείρων κατασκευασμέναι ὑφείσαν, σκέπη καὶ βοήθεια ταῖς ὑφαντοῖς ἐν τοῖς καύμασιν, ἡ ὁπότε ὑετὸς εἴη χεχυμένος. πολλὴ δ' ἐκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόῤῥωθεν θεωμένους. τ̃ γὰ χροᾶ τοῖς κατὰ τ' ὐρανὸν συμβαίνουσιν ὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ ἦ ἐν τ' τειχὸς καὶ τῷ διφθέρων πεποιημέναι κατέσαν ὁμοίως τῷ παρὰ τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα ἡ τ' ὑπὸ τῷ ὄμβρων ὕδειν ὑπομαχόμεναι. ἡ ἡ μὲν αὐλαία τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τ' κιβωτῦ ἐν ᾗ μωυσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐνέθηκε.

ΓΙνεται ἦ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, ἡ σήψιν παθεῖν ὑ δυναμένων. ἡ ἦ ὡρων μὲν καλεῖται ἡ τ' ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ ἦ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἐν. μῆκος μὲν ἐν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δ' ὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ ἦ τοῦτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀπαρεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. περίκειται τὸ χρυσοῖς τὸ ὅπλισμα περιπεπωμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἐν, κατ' ἑκάτερον μέρος ἐξοχαῖς τ' ἁρμονίαν λυμαινόμενον. ἐ καθ' ἕτερον ἦ τοῖχον τ̃ ὀπτικῆς ἕρων κείμενοι περίκεισαι χρυσοῖ δύο τὸ παντὸς ἐλάσσονος ξύλου, ἡ δι' αὐτ̃ σωτηλίδες ὑπὸ χρυσοῦ καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αὖ ὑπ' αὐτ̃ ὁπότε δέοιτο κινεῖσθαι.

A B C D E F G

κινεῖσθαι.

νεμφὴν. ὑ γὰρ ὅπλοις ζώοις ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων A
ἐφέρετο. τῆς δ' ὑποθέματι αὐτῆς ἦσαν θεόσυποι δύο.
χερυβεὶς μὲν αὐτὰς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄρνεα πετε-
νὰ μορφὴν δ' ὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων πα-
απλήσια. μωυσῆς γ' φησὶν τῷ θεόνῳ τῶ θεῦ θεόσυπεῖς
ἑωρακέναι. ταύτην τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λό-
γοις συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκα-
τέραν ἀνὰ δύο γ' καὶ ἥμισυ κῦ μέτωπον, ἐγκατέθετο, ὁ
ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατάθεσιν. B

neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκιωῇ.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, dique altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ ἵδρυτο τράπεζαν ἐλφικαῖς ὡμοίω-
πλησίαν. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν. τὸ δὲ πλάτος, ἐνὸς
πήχεος, καὶ ἀναθαμβῆ ξυλῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πό-
δες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω τελέως ἀπηρτισμέ-
νοι, οἷς δωρεῖς τροσίθησι τῶν κλίνας ἐμφερεῖς. τὸ δὲ C
τοὺς αὐτῶν ἀνατεῖνον τετράγωνοι τὴν ἐργασίαν. κοιλαί-
νει δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὰν, κοιλάνσασά πως καὶ πα-
λαιστὴ τὸ ἔδαφος, ἕλικος τροθεούσης τό τε ἄνω καὶ τὸ
κάτω μέρος τῶν σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύ-
τῃ ἐλήλατο κρίκος, καὶ ἄπωθεν τῶν ὑπθέματος, δι' ὧν ἦσαν
σελεοὶ χρυσέοι ξύλα τὰ κέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖ-
λον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κῦ τὰς κρίκας κοινωθέντας.
ὐδὲ γὰρ εἰσὶν διωκεῖς, ἀλλὰ πρὶν σωελθεῖν εἰς τὸ D
ἄπωθεν, εἰς τροσνίδας τὰ ἀρχιὰ τελοῦντες. ὧν ἡ μὲν
εἰς τὸ τροσανέχον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὰ πόδα,
καὶ τούτοις κῦ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπὶ ταύτης ἐτίθετο γὰρ
ἐν τῷ νεῷ τετραμμένῃ τροὸς ἀρκτον ὁ πόρρω τοῦ μυχοῦ,
διτιθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλ-
λήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τὸ ἀληθέστατον ἐκ δύο
ἀσσαρων. ὃ μέρος ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχῃ.
ὡσῶ δὲ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου
πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑβδομάδα, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο E
ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῃ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβ-
δόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς
ταύτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κατὰ τροσωπον
δὲ τῆς τραπέζης τῇ τροὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοί-
χῳ πλησίον ἵστατο λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη,
σκάκενος σαθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦ-
σιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον
γλῶσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαῖρα, ὁ F
κρίνα σὺν ῥοΐσκοις ὁ κρατηριδίοις, ἑβδομήκοντα δὲ
τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως σωετέθη, τροὸς ὕ-
ψος, τοιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας
οἱ πλανῆται. ὁ τὸ ἥλιον κατανέμουσιν· ἀπαρτίζει δὲ
εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν τοίχῳ σκακειμέ-
νας. λύχνοι δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἑπτὰ κατὰ μίαν τῶν
πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ εἰς τε τὴν
ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτῆς κεκλιμένης. G
μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον ὡς τροεῖπον θυ-
μιατήριον, ξυλίνου μὲν ὄντος ὁ τὰ τροτέρα λεῖον σκῦλμα
σπόμενα. σρεὰ δὲ τροελήλατο αὐτῷ λεπὶς, πηχυ-
αῖον μὲν καὶ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλά-
σιον. ἐπὶν δὲ ἐχάλκα χρύσεα ὡσῶ αἰσῶσα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστην σέφανον. καὶ τοῦτον δ' ὁπόταν θυ-
μιᾷν μέλλωσιν, ξύλινον, ὃ καὶ κείμενοι καὶ σκυβαλίδες τροσίσασαν αἷς καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ τροὸ τῆς
σκιωῆς θωμὸς χάλκεος ὑποξύλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ὁμοιομερῆ, ὑ

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulare serant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quam superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat atula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtectá, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribuláque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo. *Exod.38.*

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. *Exod.39.* ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quam pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaten quem vocát induitur: quaſi dicas coháſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorta: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam èduplicata tela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens mánicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emiá dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

τὸ δ' ὕψος ἴσον, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λέπισιν ἐξησκημένος, διὰ τύπου τὴν ἐχάραν ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ὅλης παντὸς ἐχ υωκειμένης. αὐτοκρυὲ δ' ἐπέθεντο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυτικοῖς καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲ σκηνὴ ὡσαύτη τε καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

Κεφάλαιον ἡ'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνον) ὁ μὲ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πάσι τε τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθμὸν ἀρχιερέα. τὸ μὲ οὖν τῆς ἄλλων στολῆς τοιαύτη ἐστὶ) συμβέβηκεν. ὅταν ὁ μέλλων τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνευκὼς ᾖ καὶ ὁ νόμος ἁγνείαν προστάττει, πρῶτον μὲ περιτίθεται τὸν μαναχαθὴν λεγόμενον· βύλεται ὁ σωκτῆρα μὲ δηλοῦν. διάζωμα δ' ὅτι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰργυύμενον, ἐμβιγνόντων εἰς αὐτὸ τῷ ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἀποτέμνε) ὁ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ τελευτῆσαν ἄχρι τῶν λαγόνος περὶ αὐτὴν ἀποσφίγγε). ὅπὶ ὁ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομμὴν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνῃ. χεθὸν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι ὁ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιζεγραμμένος τῷ στόματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὀπιζώννυε) κὴ σῆθος ὀλίγον τῶν μασχάλης ὑπὲρ ἄνω τὴν ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλες. ὑφαινένως δ' ὑφασμμένῳ ὡς τε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. ὠνόμη δ' εἰς αὐτὴν ἀνύφαν) φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα. σήμων δ' ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῶν ἑλίξεως κὴ στέρνων, καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται. καὶ κέχυ) μὲ πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. ποδὸς γὰρ διαφέρειαν ἔτως ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν ὁ ποσδάζῃ περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ δρακονεῖν, ὅπως μὴ κινέμενος ἐμποδίζῃ) ποὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπὶ τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωυσῆς μὲ ἓν ἀβανὴθ αὐτὸν ἐκάλεσεν. ἡμεῖς ὁ δὲ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὸν καλοῦμεν, ἔτως γὰρ ποσαγορδύε) παρ' αὐτοῖς. ὅθεν ὁ χιτὼν κολπῶται μὲ ὑδαμόθεν. λαγαρὸν ὁ παρέχων τὸ ποσχωπὲς τὸ αὐχένος· ἁρπεδόσιν ἐκ τῶν ὤας, καὶ τὸ κὴ στέρνων καὶ μετάφρενον. ἡρτημμένας ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν καταπλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ ὁ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὃ δικυούμενον εἰς πᾶσαν αὐτὴ, ἀλλ' ἐπολίσον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲ μασναεμφθής. τῇ ὁ καταστολῇ τοιοῦτος ὄζιν ὡς σεφαὶν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λινοῦ ταινία πεποιημμένη παχεῖα. καὶ δὴ δπιπλυσάμμενον ῥάπτε) πολλαχῆς. ἔπεσται σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπερέχε) διήκουσα μέχρι μετώπου, τοῦ τε ῥαφὴν τῶν ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀφαρπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ ὁ τῷ κεφαλίῳ γινομμένη ὅπιπεσδον. ἥρμοσαι ὁ ἀκριβῶς ὡς μὴ περρῦῆ πονοῦντος περὶ τὸ ἱερουργίαν. καὶ ποία μὲν ὄζιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, διδηλώκαμεν. ὁ ὁ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ πολλῷ παρηλλαγμένος ἐσθῆτι τῶν περειρημένων. ἐπενδυσάμενος ὁ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρης δ' ὅτι καὶ ἔστι, μασθῆρι καλεῖται καὶ τινὶ ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον λώθει διαπεποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου.

κβ

καὶ πέζαν δ' αὐτῷ περιερράμμενοι θύσανοι ροῶν ξύ- A
πον ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, & κώδωνες χρύ-
σεοι καὶ πολλὼ ὄπιθεν δυσπερείας, ὡς τε μέ-
σον ὑπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ροΐσκον καὶ ροῶν
κωδώνων. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος ἐκ δυοῖν περιτμημά-
των ὡς τε ῥαπτὸς ὑπὲρ τοὺς ὤμους εἶναι καὶ τὰ πλευ-
ρά. φᾶρος δ' ἐν ὄπισθεν, ὑφασμένον χιτῶνα ἔχειν ἑρμη-
χωτῆρα πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρρωγότα περὶ
τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῷ
περιρέραπται, ἵνα μὴ διελέγχηται τὰ ζωμῆς τοῦ B
δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διείργονται
χιτὼς ὄζιν. ὅπερ δὲ τέτακται φορεῖν ἐπωμίδα καλου-
μένην, ἑλληνικὴ δ' ἐπωμὶς περονοικότα. γίνεται
δὲ τῦτον τὸν τρόπον. ὑφανθεὶς ὅπερ βάθος πηχυαῖος ἔκ-
τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου
περιπυκτὸν τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρί-
σιν τε ἠσκημένος καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶνι εἶναι πε-
ποιημένος. τῷ δὲ ὀμφαλῷ τῶν ἐνδυμάτων σωὶς περίτ- C
μημα σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ ζωῖς αὐτοῖς
τῷ ἐφώδει βάμμασι διαπεπλεγμένον. ἐσθὴς μὲν καλεῖ-
ται. σημαίνει δὲ τῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λό-
γιον. πλησίον δὲ ἀκριβῶς τὸ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ
κῆθος ἐξέλιπον. ἐνῦται δὲ ὑπὸ κείκων χρυσέων αὐτῷ
τε κατὰ γωνίαν ἑκάστῳ, κἀκείνῳ τῷ ἴσον περικεκοι-
νωμένων ῥάμματος ὑακίνθου, ὃ διαληφθέντος εἰς τὸ
πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν ζωῖς κείκοις. περὶ δὲ τὸ μὴ D
χαλασθὲν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κείκων καταλιμπανό-
μενον, ῥαφὰ αὐτὸ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν.
πορπῦσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῶν
ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοῖς ὄπιθεν χρύσεον ἔ-
χοντες, περὶ τὸ ζωῖς πρέσνισιν ὄπιθεν εἶναι. ἐγγε-
γράπται δὲ τούτοις, τῶν ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα
γράμμασιν ὄπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ
ἓξ τὸν λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ
κατὰ ὦμον τὸν δεξιόν. ὄπάσιν δὲ καὶ τὸν ἐσθῆτα λίθοι E
δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἃ κατὰ
τοὺς ἀνθρώπους κόσμος ἁγὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες.
ἔστι μὲν δὴ κατὰ στίχον ἓξ, ὄπερ τεσσάρων ἁγακείμενοι
γραμμῶν ἐνήσκηνται τῷ ὕφει. χρυσὸς δ' αὐτὰς ἐκ-
περιέρχεται τὰς ἑλίκας ἐνπεθεὶς τῷ ὕφει πρὸς τὸ μὴ
διαῤῥεῖν ἔτι πεποιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τειὰς
ὀξὶ, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δὲ δευτέρα F
ἔχει ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἰάσπιν καὶ σάπφειρον.
τὴν δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυστος, ἀ-
χάτης δὲ τέτος, ἐναλὰς ὧν ζωῖς πᾶσι. τετάρτη δὲ
στοίχος χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ,
εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ὀξύς. γράμματα δὲ
ὄπιτέτμηται πᾶσι τῶν ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυ-
λάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῶν λίθων ὀνόματα
πεπιμημένα κατὰ τάξιν, ὡς ἕκαστον αὐτῶν γενέσθαι συμβέβηκεν. τῶν δὲ οὐ κείκων ἀσθενῶν ὄντων καθ'
αὑτοὺς ἀναγκαῖον τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους G
δύο κείκους μείζονας τῇ πέζῃ τῇ ἐσθῆτι, ἣ περ
κάτεισι πρὸς τὸ ξαχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσμα-
τι ποιοῦσι, δεξιμένους ἁλύσεις εἰργασμένας, αἳ σωπῶσαι κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειρηδὸν ἐκ χρυ-
σοῦ πεπλεγμένας συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσταμμένον, ἀνέβαινεν κείκῳ περιέχοντι τῆς
νωτιαίας πέζης τῇ ἐφώδου, ἣ τῦτο μὲν ἀσφάλεια τῷ ἐσθῆτι, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν.
ζώνη δὲ τῷ ἐσθῆτι περιέραπτο βάμμασιν οἷς περείπον μετὰ χρυσίου περσφερὴς,

cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt ſuturas habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolitus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum propenderet sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nó satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiã describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunicá quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones definentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sactis characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mensses diuisum.

ἢ περιοδεύουσα, δεῖται πάλιν ὑπὸ τῆ ῥαφῆ, κὴ καταχρημάτας. τοὺς δὲ θυσανους χρυσέας συνάγει καθ' ἑκατέραν ἄκραν σκλαβοῦσα πάντας ἐμπεδέιχεσιν αὐτας. πίλος ὑ λὶν μὴν ὁ κὴ περίτερον αὐτῷ, ὑακινθινος ἐριγασμένος τοῖς πασιν ἱερεῦσιν. ὑφ' αὐτὸν ὑ στεφανος χρυσεος, ὑπὲ ξυσοιχίαν κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ, κάλυξ χρύσεος, τῆ δακχαρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὑπομεμιμημένος. υὸς ὑ κύαμον ἐλλιῶν οἱ περὶ τὰς ῥίζας ἐμπείρως ἔχοντες περιαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπομένος ἐκ ἰδὼν ἀναγνοίσεται, τοῖς ἔτι ὑ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὀξὺ ὑφ' τρεῖς πιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτῃ γὰ ἐκαὶ ἀμόρτοι τὶς εἰκάζων αὐτήν. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δὶ ζώμων. ἐκ μὲν τοῦ κλάδων αἴνησι κάλυκα περιεχῆ τοῦ κλωνί. περίνσι δ' αὐτὴν ἕλυτρον, ὅπερ ἀποκείνεται καθ' αὑτὸ περὶς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἠρεμήσης. ὁ ὑ κάλυξ μεγέθους ὀξὺ σκυταλίδος τοῦ μικροῦ δακτύλου, κρατεῖ δ' ἐμφερὴς τὴν περιγεαφήν. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης περὶ τοῦ συθμένι, τὴν ἑτέραν τομὴν ἐχει φυόμενος, ὑπὸ ῥίζης περιφερῆ. εἶτα σωιῶν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαμούσης δυσρεσῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αὐδρυίνεται πάλιν ἠρέμα κατὰ χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλοῦ ῥοιᾶς τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον περιπέφυκε. κἀκείθῶς αὖ εἶποι τὶς τερνόμενον, ὑφανεςῶσας ἔχων τὰς ἐντομὰς ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ περιπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ ἐς ὀξὺ φαντελῶς ὑπολῃούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τοῦ ὑποθέματι τὸν καρπὸν ὅλον περιπαντὸς τοῦ κάλυκος, ὄντα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρείτιδος ὅμοιον. ἀφίησιν δ' ἄνθος τοῦ τῶ μήκωνος πλαταγῶνι δ' ὑμένι ὅμοιον δοκεῖν ἐμφερὲς ἐᾷ). ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκπεχέλκυται ὅσον ὑπὸ τοῦ ἰνίου περὶς ἑκάτερον τοῦ κροτάφων. τὸ ὑ μέτωπον, ἢ μὴ ἐφιελὶς ἐκ ἔπεισι, λεγέτω δ' ὅτως ὁ κάλυξ. τελαμὼν δ' ὀξὺ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γεάμμασι τοῦ θεοῦ τὴν περσηγορίαν ὑπιτετυμμένος ὀξί. καὶ τοιοῦτος μὲν τοῦ ἀρχιερέως ὀξὶ κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τοῦ ἀνθρώπων τὴν περὶς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ὡς ὡς σκαυλιζόντων ἡμῶν. τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν περείρηται δυσπετελέκασιν ἐχυκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκιωῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, κὴ τοῦ ἱερέως ἰδοι τὴν στολὴν, τότε σκιᾶν οἷς περὶ τὴν ἑρμηνίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον ἄνδρα, ⸗ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκασα γὰ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν κὴ δυατύπωσιν τοῦ ὅλων, εἶπε ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωιέσεως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγονότα. τὴν τε γὰ σκιὴν τειάκοντα πηχῶν ὄσαν, νείμας εἰς τρία, ⸗ δύο μέρη πᾶσιν αἰεὶς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ ⸗ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰ ταῦτα πᾶσιν ὀξὶν ὑπίβατα. τὴν ὑ τρίτην μοῖραν, μόνῳ περιέσταται τοῦ θεοῦ, δυὰ τὸ καὶ τὸν ὑρανὸν ἀνεπίβατον εἶ) ἀνθρώποις. ὑπό τε τῆ ζαπαίζῃ τοῖς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν σαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διηρημένον. τὴν ὑ

τλὼ ἡ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μερίων ποιήσας συ- A
κκειμβύλιω, τὰς τ πλανητῶν δωδεκαμοιρίας ἠνίξατο. Ϛ
λύχνους γὰρ αὐτῆς ἐπὶ τὰ τῶν πλανητῶν τλὼ φορὰν, τό-
σουτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. πάτε γὰρ φαρσὶ σὺκ τετρά-
ρων ὑφανθέντα τ τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ
βύσσος τλὼ γῆν ὑποσημαίνειν ἔοικε, ἀφ᾽ ἧς αὐτῆς
αἴρεῖσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τλὼ θάλασσαν, τῷ
πεφοινίχθαι τ κόχλε τῷ αἵματι. τὸν ἡ ἀέρα βύλεται
δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δ᾽ αὖ εἴη τεκμήριον τ
πυρός. ὑποσημαίνει ἡ Ϛ ὁ τῦ ἀρχιερέως χιτὼν τ γῆν, B
λίνεος ὤν. ὁ ἡ ὑάκινθος τ πόλον, ἀστραπαῖς μ καὶ βρο-
ντῶν φόφον. καὶ τὴν ἐφαπτίδα τῦ παντὸς τλὼ φύσιν σὺ-
πασαρῶν γλυφθαι, δείχθεῖσαν τῷ θεῷ χρυσῷ συνυ-
φασμένω, κατ᾽ ὄπινοιαν οἶμαι τ θεσσύσης ἅπασιν
αὐγῆς. καὶ τὸν ἐσλὼ αἰθαμέσον ὄντα τ ἐφαπτίδος ἐν ζό-
πῳ γῆς ἔταξε. καὶ γὰρ αὕτη, τ μεσαίτατον τόπον ἔχει.
ζώνη τε θεοσδεύσασα τ ὠκεανὸν ὑποσημαίνει, καὶ γὰρ C
ὅδε ἐνθεείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ ἡ Ϛ τὸν ἥλιον καὶ τ
σελλένω τ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τ
ἀρχιερέα. τλὼ ἡ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τὰς μίνας
ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν ζῶδιον ἀριθμὸν τῶν οἴκων
ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἕλλενες καλῶσι, τ κατ᾽ ἐκεῖνο
γνώμης ἐκ αἰ ἁμάρτοι. Ϛ ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τὸ ὑφα-
νὲς τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, ὡ γὰρ αἰ ἄλ-
λως ἐφανερόθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τῦ θεοῦ, τῇ τε σε-
φανῇ ἠγλαϊσμένος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ δ᾽ λὰ τλὼ αὐγὴν, D
ἣ μάλιστα χάρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μ ὅτι τοσοῦτον
μοι δεδηλώσθω, πολλάκις Ϛ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετλὼ
τῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ πραγμάτων.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τ τῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅτινα περὶ ἑορτῶν καὶ
ἱερουργιῶν νενόμισται. E

ΩΣ ἡ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τ αἰνιθημέ-
νων μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μου-
σῆ τλὼ ἱεροσύλλεω ἀαρῶνι τὰδελφῷ προσέταξε δῦ-
ναι, ὡς ἁπάντων δ᾽ ἀρετλὼ τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυ-
χεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε
ἀρετλὼ αὐτῦ Ϛ τλὼ δύνοιαν διεξίει, καὶ τοὺς κινδυνίους
οὓς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρομένων δ᾽ ἐφ᾽ ἅ- F
πασιν αὐτῷ, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν προθυμον ἐνδεικνυ-
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλίται, τὸ μ ἔργον ἤδη τέ-
λος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον λῖ, Ϛ δ᾽ ωατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ᾽ εἴδετε τοῦτον τῇ σκλωῇ καταδέ-
χεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸ ἱερατδυσαμένε καὶ ὑπη-
ρετήσοντος ταῖς θυσίαις Ϛ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν δυχαῖς. Ϛ
ἐγὼ μ ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειτραπείσης, ἐμαυ-
τὸν αἰ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, δέ τε τὸ φύσει πάν-
τας ἐῦ φιλαύτους, Ϛ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι G
πρὸς σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίσει. νυῦ δ᾽ αὐ-
τὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τ τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ
τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰ-
δὼς ὡς ὅδε ἐνδύσεται σολλὼ τῷ θεῷ καθωσιω-
μένω καὶ βωμῷ ὅπιμέλειαν ἕξει καὶ προθυμίαν ἱε-
ρείων. καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν δυχὰς ποιήσεται πρὸς τ θεὸν,

& cum candelabrum è septuaginta partibus
compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ
feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas
impoſitas totidem planetarum curſum. vela
quoque è quatuor coloribus contexta elemen-
torum naturam deſignant. nam byſſus terram
referre videtur, ex qua lini hoc genus proue-
nit: purpura verò mare, eo quod conchylij
cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus re-
preſentare videtur: ſicut puniceus color ignem.
quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram
ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per
mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua
per tintinnabulorum ſtrepitum: è pomis etiam
vniuerſi huius naturam indicat è quatuor co-
loribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut
ego interpretor, propter adiunctam rebus o-
mnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt
inſertus, non aliter quàm terra medium mun-
di locum obtinet. Zona item qua cingitur, O-
ceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa cir-
cumplectitur. duo præterea ſardonyches in ve-
ſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ
ſignificationem habet. gemmatum etiam duo-
denarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad pa-
rem partium numerum eius circuli quem Gre-
ci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniec-
tura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio
videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: a-
lioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona il-
luſtratur aurea propter ſplendorem quo maxi-
mè Deus delectatur. atque hæc in hunc mo-
dum interpretati ſumus per occaſionem, ne la-
tentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſ-
ſimulare videremur.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta
ac ſacrificia ſpectant.

HIS ita peractis, priuſquam dedicarentur XII.
apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacer- *Exod.28.*
dotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute 29.30.40.
prædito vt merito præ cæteris eius ratio ha-
benda videretur. qui aduocata concione, recen-
ſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet pu-
blicorum commodorum, pro quibus toties in
ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet.
Cúmque omnes dicta eius comprobarent, &
fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent,
Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſolu-
ta, qualia vel Deus poposcit, vel noſtræ facul-
tates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis
eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante o-
mnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſa-
cerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota
faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ip-
ſi honorem hunc adiudicaſſem; tum quòd
ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi o-
ptimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim la-
borum pro republica ſuſceptorum, quibus ta-
le præmium, iure meo repoſcere poſſem. Nunc
Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc
honorem deferendum decreuit, eique ſui
calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia
in toto populo præemineat: cui iam ante ve-
ſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui
deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

eò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, [Abius,
Exod. 37. Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorùm impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est inlumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:
Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κήδεται γένους τοῦ ὑμετέρου, καὶ αὐτὸς αἱρεῖσθε ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γνώμης προσδέχεται ταύτης. ἐβεβαίου δὲ ἡρίσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συμφωνεῖν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ ἀαρὼν δίκαιός τε τὸ γένος καὶ τιμῆς προφητείαν, καὶ τιμῆς ἀρετῆς τὰδελφῆς, πρὸς τιμὴν ἀναπτεῖν ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθάμυρος. ὅσα δὲ πρὸς τιμὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν προδασκευασμένων ἦν προῖκα, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσι σκεπασήρια ποιεῖσθαι τῆς σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετῶν μηδὲν μήτε κονιορτῶν βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δίχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθερῶν οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀνάλωτο. ἤγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὸν κάθαρσιν. σμύρνης ἐκλέκτου σίκλοις πεντακοσίοις, καὶ ἴρεως ἴσοις. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐφ' οἷς καὶ τέτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὅλην κεκομμένα δύειν ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλατίνου εἶν, μέτρον δ' ὅτι τέτο ἐκπιχώριον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χείσμα ὡσιώτατον. κἀπειτα τέτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χείρων ἐκάθαρισε. τάτε θυόμενα, πολλὰ δ' ὅσ' ἐκεῖνα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ὅπῃ τὸ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν προδαλέσθαι τὴν φύσιν ἐκδικεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλου χρῆναι τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δ' τῆς ἡμέρας πεῖν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὅπῃ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς περὶ τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξεν ἀρίστοις τῶν δημιεργῶν βεσέληλος καὶ ἐλίαδος. τῶν γὰρ ἐξευρημένων τοῖς προτέροις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὁπόσοις ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν τοι βεσέληλον συνέβη κρεῖττον ἢ κρεῖσσον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον ἐλήλυθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μέτ' τέτο ἀφ' οὗ τ' ἄγυπτον ἐξέλιπον, σπανιστὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελειῶτο. ἀρχομένῳ δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατὰ ἑβραίους, νουμηνίᾳ τῷ σκηνῇ ἀφιερῶσι, καὶ παντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἐφηνφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατεσκίωσε τῷ ναῷ τότῳ, τῷ δὲ παρυσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲ ἱερεὺς καθαρὸς ἦν, ἐφ' ᾧ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε ἐν δόξει χειμέριον, ἔτι μὲν λεπτῷ ἔτους, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτὸ καταπονῆσαι.

ἡδέως

δεία ἦ ἀπ' αὐτοῦ δεῆσις ἔρρει καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵας εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τοὺς τοιαῦτα ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυε ἐν τῇ τῆς σκηνῆς αὐλείῳ κατὰ πρόσταγμα τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἕτερον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προαναφερόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τοῦ αἵματος τοῦ τεθυμένων, τοῦ τε σταλοῦ τοῦ ἀαρῶνος ἐπ' αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἐρράνεν ἀφαγνίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν ἐπὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ θεοῦ γένωνται. ἑπτὰ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τοῦ τε σκηνοῦ, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τοῦ αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος. τῇ ὀγδόῃ κατήγγειλεν ἑορτὴν τοῦ λαοῦ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἄλλοι ἅμιλλώμενοι καὶ ἐπιβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἔκαστος ἐπιφέρει τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ἐπικειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τοῦ βωμοῦ ἀφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ· συνέβη δὲ καὶ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γυναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τοῖν ψυχοῖν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς ὢν, καὶ κατ' ἐκεῖνον τοῦ θεοῦ ἠνείτο τὸ πάθος γενόμενα. τοῦ γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, ναδαβος καὶ ἀβιούς, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν, οὐκ ὧν προσῆκεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐκέκτηντο πρότερον, κατεκαύθησαν τοῦ πυρὸς ἐπ' αὐτοῖς τοῖν ὁρμοῖν βαλόντος καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ἔτεθνασιν ἀπόθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάσαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἐπὶ τοῦ θανάτῳ πρὸ δόξαν ἔτι γεγυμνωμένῳ ἀγαθέν. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τὸν πατέρα μὴ φθονεῖζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκείναντας τοῖν εἰς τὸν θεὸν τιμοῖν τοῦ περὶ αὐτοὺς σωθρωποῦ. ἤδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τοῖν σταλοῖν τοῖν ἱερὰν ἠμφίεστο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμοῖν παραπεσάμενος, ἵν' ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτοῦ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνην τοῦ θεοῦ θεραπείαν διετέλει. καὶ τὸν εἰς τὸ σίναγον ἀπόδων ἀπεῖχεν εἰς ἣν τὴν σκηνοῦ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο πρὸς τὸν θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄνωθεν ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν διαλύμενος τοῦ πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τοῦ προνοούμενος αὐτὸν βλέπεσθαι. ἔπι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τοῦ θεοῦ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μέντοι καὶ τοῖν ὑπαγορεύσιν τοῦ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τὴν πολιτείας καὶ τοὺς νόμων. ὁ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. ἐδαμόθεν γὰρ προφητοῦ κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τοῦ τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶ τὸν θεὸν ἁπάντων ἐλέγχειν τοῖς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' ἐκ βεβαίοις δῆλον εἶ μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ξένοις τοῖς ἁπαντυχάνουσιν.

A iucundúsque ros distillabat ab ea, præsentiæ fidem populo astruens. Moyses autem distributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde *Leuit. 8.*
B sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque *Leuit. 9.*
C pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò ipsa ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni *Leuit. 10.*
quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, com-
D busti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit, patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses
E recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Di-
F cam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit. quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu impostarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur. idque præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam prius quàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opémque & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci quotquot à nostra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quàm sardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quam hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerrúcatis, & omnia prospera in posterum sperantes. donáque Deo tam priuatim quàm publicè per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inseruirent: & præter hoc vnusquisque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnusquisque principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino. proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Num.27.

A τῶν γὰρ λίθων οἷς ὅπλοις ὁ ἀρχιερεὺς φορεῖν τὰ ὠμοῦ φέρειν τὰ ἀρχιερέα προσεῖπον, (σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ συμβαίνειν αὐτῶν τῷ φέρειν ἡδύσμα θεῖον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε θεῖς ἱερουργίας ὁ θεὸς παρείη· τοῦτο δὲ ἦν τὰ δεξιὰ τοῦ ὠμοῦ πεπορπημένου, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὑ προτέρων ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲ οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἀκριβολισμῷ τοῦ θείου ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ὅτι τότε θαυμασιώτερον ἐρῶ.

B ἦν γὰρ τὰ δώδεκα λίθων οἷς καὶ σέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεγεγραμμένους τοῦ ἑτέρου φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμηύειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπέστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγή, μήπω τὰ στρατιὰς κεκινημένης, ὡς τοῦ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸ θεὸν εἰς τὴν ὑπάκουσιαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα πεφύτες ἔθη ἦγε τὸ μηδὲν ἀπλήγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἑσλιῶα λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲ οὖν ὅτε ἑσλιὼ καὶ ὁ

C σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφήν, τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος ὅτι τῇ παραβάσει τὰ νόμων, ὧν ἐρῶμεν δικαιότερον. ῥήσομαι δὲ πρῶτον ὅτι τὰ ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης δὲ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸ θεὸν ἐκείνην ἔβη, καὶ ῥέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ

D προσδοκίαν ἀπεωσμένου, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμουμένους. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲ κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν αἱρεῖσθαι καὶ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι καὶ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσομίζουσιν, ἓξ μὲ οὖν ἦσαν αὗται καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ῥυβλίον, καὶ θυίσκην. τὴν μὲ δεκαικοῖς δέκα δυναμένην, καὶ

E πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ῥυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἦν, σίκλους μὲ αἱ δύο ἑξακοσίας εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο. πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίᾳ πεφυραμένων οἷς ὅπλοις τοῦ βωμοῦ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίων ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρρον τὲ ὑπὲ παραπτώσει ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τὰ ἀρχόντων ἕκαστος καθ' ἑπτὰς θυσίας σωτηρίους

F λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτοι μὲ δὴ θύουσιν ὅπλοις ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅπλοις τὸ σινᾶον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τὲ θεῖ τοῦ περί τε τὰ προκτέων καὶ τὰ νόμων τὰ συντάξεως. οἷς χρείτονας ἡ καὶ σώσειν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὰ ἅπαντα βεβαίως ἀγῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τοῦ ζυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην εὐσεβείας παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἀξιοχρέως συντεθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

G

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐσάπαξ συμβέβηκε. δύο μὲν γὰρ εἰσὶν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελουμένη, καὶ δύο γίνονται τρόποι. καὶ μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ δι' τοῦτο καὶ τὴν ἀφορμὴν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δέ, χαριστήριός τε ὀφὶ καὶ κατ' εὐωχίαν δεῶται τῶν θυόντων. ἐρῶ δὲ περὶ τῶν πρώτερος. αἴρει ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοῖς δὲ βοῖς ἐφεῖται θύειν καὶ προήκοντας. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον περὶ αἷμα δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαροποιήσαντες, διαμελίζουσι, καὶ πάσαντες ἅλσιν ὅτι τὸν βωμὸν ἀναπλέασι ξύλων ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας περὶ ἱερεῖον, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιασθησόμενα προσφέρουσι, τὰς δορὰς περὶ ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ὅδε ἔχει. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τελουῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μᾶλλον τοῖς θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τῷ ὑπὲρ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν ἐρὰν τοῦ ἀρνὸς ὑπιφέρουσι περὶ βωμοῦ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὴν κνήμην τοῖν δεξιοῖν τοῖς ἱερεῦσιν ἀπονέμοντες, ὅτι δύο ἡμέρας δυωχουῦται τοῖς καταλειπομένοις τοῦ κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἀμαρτάδων ὁμοίως περὶ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνατοι ποιεῖσθαι τὰ τέλεια θύματα προίενται ἢ ζυγώνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται περὶ θεοῦ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ θυσίας τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐρεῖμεν. ὁ μὲν γὰρ καὶ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπετεσὼν, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἑτῶν προσφέρει. καὶ περὶ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, ἐκχεῖ δὲ τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς. καὶ τοῖς τε νεφροῖς καὶ τῷ ἄλλῳ πιμελεῖ σὺν περὶ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι περὶ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ἀποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὴν ἡμέρας ἐν περὶ ἱερῷ. ὁ δὲ νόμος ἐᾷ περὶ τοῦ ἄψορον ἀπολιπεῖν ἐκ ἑᾶ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὴ, ἑαυτῷ δὲ σωφρόνως, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, ἧς τὰ κρέα καὶ τὰ ἱερὰ ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάττουσι δὲ περὶ φέρειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τὸν ἰδιωτικῆς καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλυρον ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν ἀσσαρώνος μέτρον. κριοῦ δὲ ἡμιῶν, ταύρου δὲ ἕξιων. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὅτι περὶ βωμοῦ μεμαγμένου ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν θυόντων, ὅτι μὲν βοὸς εἴνος ἥμισυ. ὅτι δὲ κριοῦ, μέρος τοῦτο τέτρον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἶν μέτρον ἀρχαῖον ἐβραίων.

Cap. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabó, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 49.

Leuit. 2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta tantum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pauimentum, rursúsque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persææ dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno plutibus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ac septenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

δυάτας ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιοῦσας. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. σπένδουσι ἢ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ δικῆ τελῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τοῦ βωμοῦ δεῦμα, τὴν ἢ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς ζοφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἑψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ ἠθυμμένων ἄρτων. ἱερέως ἢ κομίσαντος καὶ ἐπισοῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει ἢ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ τὸ γεννῆσαν δικὶ ταυτό. ἐᾶι δ' ἄλλως ἢ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενηθέντι διελθεῖν. γόνατα ἢ ἄλλαι θυσίαι ἐπὶ τοῖς νόσοις ἀφυγιεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἐᾶν ὑπολιπεῖν δεῖ νόμιμον, τοῦ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ὃν ἢ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τοῦ αὐτοπτῶν, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταὶ ἑπτασίοις ἑπτά, καὶ κριόν. ἔειφον ἢ δικὴ παραπήσεσιν ἁμαρτάδων, εἶτα κατὰ λόγον γένοιτο. τοῦ δ' ἑβδόμου μηνὸς ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρὸ δεκάτης τοῖς εἰρημένοις ταύροις καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά, θύουσι. καὶ ἔειφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δίχα νηστείας ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταύρους τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔειφον. προσάγουσι ἢ δύο πρὸς τούτοις ἐείφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὸν ὑπόπλεον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποζοπασμὸς καὶ παράτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προάστειοις εἰς καθαρότατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται ἢ ταύρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως προσφόρτος. ἔτι δὲ σφαγέντος, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐείφου, ῥαίνει τοῦ δακτύλου τὸ ὄπισθεν ἑπτάκις, τοῦ ἢ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐκ τοῦ κρύσταλλον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, τοῦ τοῦ μείζονι κρμίσας εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸν πιμελῆ σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται ἢ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεῷ. τῇ ἢ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξυροῦνται τὸ λοιπὸν τοῦ καιρῷ πρὸς τὸν χειμέριον ὥραν, σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει κατ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ὑπὲρ φυλακῆς τοῦ ἔτους. ὅταν τε παξίδων ὑπερτύχοιεν, παραμυθούμενος εἰς σκηνὴν τοῦ πόλιν ὑπὸ τοῦ ναὸν μηδὲ πόλιν ἔξωσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτῶν τε καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν τοῦ χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλάμῃ φοίνικος πεποιημένην, τὸ μήλου τὸ δ' περσέας προσόντος. ἔτι ἢ τῇ πρώτῃ τοῦ ἡμερῶν δ' ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ ξίων καὶ δέκα βοῶν, καὶ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων, καὶ κριῶν δύο, καὶ ἁγίστιον ἁμαρτιῶν ἐείφους προσιδημένου. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ ἀρνῶν ἐκ τοῦ κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἐείφου, θύεται.

ὑφαι-

ὑφαγιεῦντες ἢ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ θεῷ, εἰς ἑ- A
πτὰ κατὰ ταυτῶσιν. ἀίενται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου
κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰ-
ρήκαμεν, μόχον τε θύουσι καὶ κεῖον καὶ ἄρνας ἑ-
πτά. ☪ ἐστὶ γὰρ ἀμβρτημάτων παραιτήσεως, ἔιφορ.
καὶ ταῦτα μὲ ἐβδομίοις τὰς σκιὰς πήγνυσιν ὅπτα-
λεῖν ὀξὶ πάτριον. τῷ δὲ μὲν τῷ ξανθικῷ ὃς νισ-
σὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτους ὀξὶν ἀρ-
χὴ, πεσαρεσκαιδεκάτη κατὰ σελήνην ἐν κριῷ τῶ B
ἡλίου καθεζῶτος, τούτῳ γὰ τῷ μὲν πρὸ ὑπ' ἀργυ-
ρίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν
τότε ἐξιόντες ἀγόπου θύσαι πρεσβύτερον ἡμᾶς πά-
σχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ☪
δὴ τελοῦμεν αὐτὴν κατὰ φάσεις, μηδενὸς τῷ
τεθυμένων εἰς τὴν ὕπαυσαν τηρουμένου. πέμπτῃ
δὲ καὶ δεκάτῃ ἄγεδέχεται τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῷ ἀ-
ζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' ἣν ἀζύ-
μοις φέφονται. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταύτην C
σφάττονται δύο. καὶ κεῖος μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρ-
νες. ἣ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτῶται πρὸς τὸ θεμένου τοῖς
πᾶσι καὶ ἐείφου ἐστὶ ἀμβρτάδων, εἰς δικαίαν κα-
τὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῷ
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτη δ' ὀξὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῷ
καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἀ γὰ ἤρξαντο πρότερον αὐ-
τῶν μεταλαμβάνουσι. ☪ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶ) πρῶτον, παρ' ἧ τῆς εὐπορίας τούτων ἔ- D
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τ' κειθῆς ὀπιφέρουσι
τρόπον τόνδε. φρύξαντες τῷ σαχύων τὸ δράγμα
☪ πίσαντες, ☪ καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς
ποήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσαρώνα προσάγουσι τῷ
θεῷ. ἣ μίαν ἐξ αὐτῷ δράκα ὀπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. ἣ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεστι πᾶσι ἣ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι ἢ ὅπι ταῖς ἀπαρ-
χαῖς τῷ καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. ἐβ-
δόμης ἑβδομάδος διαγενομένης μὴ ταύτην τὴν E
θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι πεν-
τηκοστὴ ἐστὶν ἑορτὴ ἀσαρθὰ
καλοῦσι, σημαίνει ἢ τοῦτο πεντηκοστὴν, προσάγουσι τῷ
θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲ πυρίνων, ἀσαρώνας δύο, μὴ
ζύμης γενομένων. θυμάτων ἢ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲ γὰ
τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι
σκευάζεται, ἣ καταλιπεῖν οὐδέν ὀξὶν ἐξ αὐτῷ εἰς τὴν
ὕπαυσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτωθησομένους μό- F
χους τε θύουσι ἑπτὰ, ἣ κεῖους δύο, ἣ ἄρνας τεσσα-
ρεσκαίδεκα, ἐείφους ἢ δύο ὡσαύτως ἀμβρτημάτων. ὀξὶ ἢ
ἑορτὴ τῷ ἑορτῶν, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσι, οὐδὲ τῷ
πόνων τῷ ὑπὸ τοῖς ἔργοις αἴνεσιν οὐ δίδασιν. ἀλλ' ἐν
πάσαις νόμιμον τό τε τ' θυσίας εἶδος ☪ τὸ τ' ἀρχίας
ἀπαλαίπωσον, ἣ προὸς δικαίας εἰσὶ τεθυκότες. ὅτ
μὴν τοῦτο τὸ κοινὸν ὅπως ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώνες
δ' εἴκοσι ☪ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀπαλουῦται, ὀπτῶν- G
ται ἀπὸ δύο ἀρτεθέντες μὴν τῇ πρὸ τὸ σαββάτου. τῷ
ἢ σαββάτῳ πρωΐ, κομιδέντες ὅτι τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλοις τεταγμέ-
νοι. δύο ἢ χρυσῶν ὑποκειμένων πινάκων λιβανωτῦ γεμόντων ἀναμένουσιν ἕως τὸ ἑτέρου σαβ-
βάτου. καὶ τότε μὲ αὖτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ ἢ, τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφὴν δίδονται,
καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὅτι τῷ ἱερᾷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς
ἢ γὰρ ἐκείνου ἄλλος ὡσαύτως τῷ ἄρτων προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ὃν τῷ ἰδίων ἀπαλωμέ-
νων, καὶ δὴς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαίῳ μεμιγμένον, ☪ πεπηγὸς ὀπήσει βραχείᾳ,

Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, ſole arietem obtinente; quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, durátque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumũtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolẽt, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam;

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Leuit. 2.

estque demensum eius farinæ assaron vnus, A huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. *Leuit.8.* Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solemni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis tartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem *Leuit.7.17.* dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. E- *Leui.12.13.* iecit etiam è cœtu & consuetudine hominum C *14.15.* leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec sibi post sep timam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui D verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadaucre differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eo- E dem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & sanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat G

καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων τῶν ἀλφίτου. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἐπιφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις διηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν πεφηνῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῷ πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεξελόμενος ἱερᾶν ἐπεμέλειν, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ὅτι τοῖς ἔθεσι τοῖς ἰδίοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερά, καὶ τἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ τοῖς ζώοις δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι χρήσιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖν. τοῖς δὲ ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γεφυρᾶς γίνηται, διελοῦσθαι, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθείς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐπέλυσεν ἐᾶν, τῆς δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τοῖς χρῶσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τῶν τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τοῖς βρῶσιν διεκώλυσεν. ὀπτήλου τε καὶ σίατος αἰγὸς καὶ προβατείου, καὶ τῶν τῆς βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τοῖς γονοῖς ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας δὲ ἂς ἡ τῆς κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὅποτε, μετέσησεν ἀπὸ ἡμέραν ἑβδόμην. μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τῆς ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τὸ τοῦ γονοῦ ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκενοῖ γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρεῖς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωθιαμένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τοῦ ἐρρωμένου κομίσηται χάριν, ὁ δὴ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμοίβεται θυσίαις τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσέως λέπρα κεκακωμένου, αὐτόν τε ἀπ' ἀρχῆς φυγεῖν, καὶ τῶν ἐπιτυγχάνοντων δεῖν ταύτην τοῦ αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τοὺς χαναναίους ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὅτι τῇ αὐτῇ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς δῆλον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντιφωνήσειν. καὶ ταῦτα δὴ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅτι σημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων· καὶ εἰς ἱερὰ δὲ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' ἤδη ἐνίους καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χεῖρα ἴδοι, τῷ σοφῷ αὐτῷ πληθεῖ εἰπεῖν ἂν νομοθετήσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην οὐσίαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας πεφαρμένοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρεὺς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Τὰς δὲ

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὴ αὖ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν A εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχει τεσσαράκοντα ἡμερῶν, αὖ ἄρρεν τὸ τεχθὲν ἢ. διπλασίονας δὲ εἶ) τὰς ἡμέρας ὅπη θηλυτοκίας νενόμικαι. εἰσιοῦσαι μὲν οὖν τι μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν, θυσίας ὅπη τελοῦσιν αἱ οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διακέμονται. αὖ δ' ὑποψήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτὴν τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλεσμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὀπτὰ B βάλλοντες πρὸ θεοῦ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς προφύλ. τὴν δ' γυναῖκα στήσας πὸς τῷ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δ' εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὀπιγράφει μὲν τῷ θεῷ τὴν προσπορείαν διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὁμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. πιόμβαῖαν δ' τὸ σῶφρον, τῷ δεξιᾷ σκέλους ἔξαρθεν γνέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πεισθεῖ- C σαν οὕτως ἀποθανεῖν. αὖθ' ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος ⁊ τῆς δίκης τούτου ζηλοτυπίας προπετὴς ὁ ἀνὴρ δι' τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μὴν δεκάτῳ γνέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τελειωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιάλην ἐκπέζει. προσομόσας τε ὡς τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴη προσύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως ἐκέκλητο, ἐγκύμων τε γίνεται κ' τελε- D σφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. ψυσαμένη δ' τὸν ἄνδρα ὅπη τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅπη τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀχμῆς καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ κ' τὴν ποιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. κ' τοῖς μὲν θεοῖς θυσιῶν κ' τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μυσυσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προσενόησε. νόμοις δὲ αὐτοῖς τοιούτοις ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δύ' ἁμαρτὸν τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑ- E βαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τοῖς τε πόλεσι ⁊ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶ) γνησίους. κ' τὸ μίσγεσθαι δ' μητρῶσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δ' ⁊ πατρὸς συνοῦσαν γαμετὴ, κ' πάτ- θας κ' ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γυναῖξιν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. σκώλυσε δ' κ' γυναικὶ μεμασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτίνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν. μὴ δ' τὴν F πρὸς τὰ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, ἀλλὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν θηρωμένους πολλάκις. κατὰ δ' τὸ εἰς ταὐτὸ ἐλθεῖν ἐσυβεισάντων, θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν. τὸ δ' ἱερέων κ' διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, κ' προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς σκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀχμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας, κ' τὸ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δημοσίων ἀρχὰς ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μὲν G τοι, ἐὰν δὲ τεθνηκότος αὐτοῦ ἤξιωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῳ δὲ αὐτῷ δίδωκε γαμεῖν παρθένον, ⁊ ταύτῃ φυλάττειν. ὅθεν ἐὰν νεκρῷ προσιοῦσιν ὁ ἀρχιερεὺς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι ⁊ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μιάσασιν. ἀφελεῖς δ' εἶ) πᾶσαν ἀφέλκειν. τὸν δ' μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοῖς ἱερεῖς σκέλους τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δ' ὅπη τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν σκώλυσε. μὴ μόνον δ' περὶ τὰς ἱερουργίας καθαρεύειν εἶ), σπουδάζειν δὲ κ' περὶ τὴν αὐτῶν διαγωγὴν ὡς ταύτῃ ἄμεμπτον εἶ).

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, XIIII.
aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac- ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat, peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aspersō, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nutúve, omnésque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis maribus turpem voluntatem captarent: & qui contrà fecissent, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solùm prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eámque seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur simplices esse, omníque fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

Num.5.

Exod. 22. Deut.17. Leuit.18. 20.21.29. Leuit.21.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tũnc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus; in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abierit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit. 25.

CAP XI.

Leges belli & conſuetudines.

XV. LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in mediũ caſtrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num. 1.

Num. 2. 3. 4

ἡ δὲ ταύτην τ ἀρὰν οἱ τὼ ἱερατικὼ στολὼ φορῦντες, ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ πρὸς πάντα καθαροὶ καὶ ὑηφάλιοι, πίνειν οἴνου ἕως ἂ τ στολὼ ἔχωσι κεκωλυμμένοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύσαν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲ οὖν ἤδη καὶ κατὰ τ ζωῆς χρόνον τ αὐτῷ γλυμμένα μωυσῆς παρέδωκε. τῷ δὲ αὖθις καὶ περ ὅτι τ ἐρημίας διαπέμψας, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τὼ χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δὶ ἑβδόμε ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρε Ϲ φυτείας, ὥσπερ Ϲ αὐτοῖς δὶ ἑβδόμης ἡμέρας τ ἀπὸ τ ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅθὶ τῷ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τ γῆς, κοινὼ εἶ τοῖς θέλουσιν τὼ χρῆσιν, τῷ τε ὁμοφύλων Ϲ τῷ ἀλλοτροχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῷ φυλάττοντας.. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μὲ ἑβδόμῳ ἐτῷ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὼ ὅσιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὶ ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰώβηλος. ἐν ᾧ οὔτε χρεῶσαι τῷ δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ὄντας ὁμοφύλους καὶ ἀδελφοὺς τὶ τῷ νομίμων, τῷ χήματι τ δουλείας ἐπόλασε θανάτου ἐκ ἐπιδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ Ϲ τοῖς ἀγοῦσι τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τὸν τρόπον. ἐνιαίτος τε ἰωβήλε, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται, ὅτε ἀποδέμβρος τὸ χωρίον καὶ ὁ πελάμβρος, καὶ λογισάμβροι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγραμμένας, τῷ μὲ καρπῶν πλεονάζειν δίρεθέντων, προσδέχεται τὸν ἀγορὸν ὁ ἀποδόμβρος. τῷ δὲ ἀπαλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τὸ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐνδέμβρον, ἐξίσαται τ κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμβίων τῷ τε καρπῶν καὶ τῶν ἀπαλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς Ϲ πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅθὶ ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἐχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπεραμβίαις. ἐκ γὰ τῷ ἐν τῇ πόλει πεπεραμβίων, ἐγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲ γὰ πρὸ τε τελειωθείσης τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμβρον ἀποδοσίας. εἰ δὲ πλῆρες γλυκοῖτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τ κτῆσιν τῷ πριαμβρῳ. ταύτῃ μωυσῆς τ ἐξέτασιν τῷ νόμων, ὡδ' ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύει τὼ στρατιὰ, ἐξέμαθε παρὰ τε θεε, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένα παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι καὶ ἄθη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὼ νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, προὸς ἐξέτασιν τε στρατε τὸ λοιπὸν ἐξάπτει, τ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοεῖ ἔχων ἄπεδαν. προσέταξε δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὼ τῆς λδυπίδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐπιμαθεῖν τῷ στρατεύεσθαι δυναμβίων. ἰσχὺ γὰ ἦσαν οἱ λδυῖται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γλυκβῆς δὲ τῆς ἐξετάσεως δίρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δυναμβίων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τεσχίλιοι προὸς ἑξακοσίοις Ϲ πεντήκοντα. αὐτὶ δὲ λδὶ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μοναστὼ τ ἰωσήφε παῖδα, Ϲ ἐφραίμιν αὐτὶ τε ἰωσήπε. δέησις δὲ λὼ αὖτη ἰακώβε προὸς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ ὡδαχεῖν τοὺς παῖδας ὡς καὶ προεῖπον. πηγνύντες δὲ τ σκηνὼ, μέσω ἀπελάμβανον ξίων φυλῶν κατὰ πλυρὰν ἑκάστω ὡδασκευασμβίων, ὁδοὶ δὲ μέσων ἐτέτμηντο.

καὶ κό-

καὶ κόσμος ἰδὼ ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. ὑδρεύετο τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μεγάλῃ μυρίῃ ἢ καὶ δισμυρίᾳ ἐοικέναι. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἑπτὰ δὲ οἱ λεῦται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξεπάδησαν γὰρ αὐτοὶ, τῷ μὲν ἄρσενος ὄσον ἑξακοσίων εἶχεν ἡμέραν ἡλικίαν, δυσμύριοι δὲ ἑξακισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόνῳ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἐξαίρειν τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοὺς ὡς ἀπαδημοῦντος ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἐξεπέμποντο δὲ ταύτης, μεθίστασθαι. δῆρε δὲ βυκάνης ἕτερον ἐξ ἀργυρέου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δ' ὅτι σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ ὅσος ἀρκοῖ ὅπὶ τῷ στόματι, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τὴν σάλπιγξι ἁπλησίως τελοῦν. ἀσώρα καλεῖται καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. ἡ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς ἀγκάλυσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς σκηνήσεις. καὶ μίαν μὲν ἀποσημήναντος ἔδει τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συνῆγε τὸ πλῆθος. τὰ δὲ σκηνὴν μετακινεῖν μέλλοντα ταῦτα ἐγίνετο, ἀποσημήναντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς τῇ ἀνατολῇ ἐσκηνωκότες ἀπῆραντο. πρὸς τὸ δεύτερον, οἱ πρὸς τὸ νῶτον αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν προϊόντων ἐξ φυλῶν ἐκομίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἓξ. λεῦται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημήναντος, τὸ κὶ λιβὰ τεταγμένων τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κὶ βορρᾶ. τὴν δὲ βυκάνας ἐχρῶντο κὴ ὅτι ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς αἷς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ ταῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μὲν τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγομένου ὅτι τὸ ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κὶ μουσέως δι' ὑπορίαν, κὴ τῶν σασασάντων κόλασις.

Καὶ βραχὺ διαλιπών, ἀπανίσασι τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας πρὸ ὧν δηλώσομεν, εἰς τε χωρίον εἰσερημοῦ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν σασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν ἀπάδειν τῆς τε κὶ τοῦ θεοῦ βουλῆς αὐτῷ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπανασῶσαι, τοῦ μὲν ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶσιν ταλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀνανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τοῦ μάννα ὀλιγωρεῖν συμβαίη, τέλεον ἀπολέμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως κὴ τῶν πεπομπευμένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀποκνῶσιν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῶσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν μωυσῆν ἐπιτείνειν. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπέσχετο, καθάπερ ἀρχὼς ὑπ' αὐτοῦ ὅτως πρεύσειε μόνος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ὅτι τοῦτο, καί τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσούτους δυνήσειε μυριάσι τῶν πεφειρημένων.

Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: aderántque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super tabernaculum persecuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excitabantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedentes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. XVI. *Num.* 11.

NOn multò post à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moysi beneficiorum, bonam spẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante vnde tot hominum millibus prouidere posset:

Deus,inquit,&ego,quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocatúrq; Cabrotha-ba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

Cap. XIII.

De speculatoribus,qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. *Num.13. 14.*

MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat.Cúmque in mediis constitisset:Duo bona,inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri.Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potétiam explorent.Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi.Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum.qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis.Et fructuum quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrãtibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi,& vrbes mœnibus firmissimis cingantur.Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quæ hactenus post exitum ex Ægypto viderant,suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præstare.rursúmque Moysem incusantes, in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerũt,in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo. vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς,εἶπε,κἀγὼ,καί τοι κακῶν ἀκόντων ὑμῶν, ἐκ αὖθις αἰτησομὴν κάμνοντες ἐφ' ὑμῖν,καὶ τοῦτ' ἐκ εἰς μακρὰν ἔσαι.ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, & πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν,καὶ ἠθροίζον αὐτὰς ὡς εἰς αὖτε.ὁ μὴν τοι θεὸς ἐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς ἐβραίους B ἐς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ ἐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν.καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὅτι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξορίσαντες τὴν χαναναίων γῆν, ἐκ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον ὖσαν τῆς χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν ἐνδιατεθεῖσαν,εἰς ἐκκλησίαν C ἀθροίζῃ τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς,δύο φησὶ κρίναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ δωρεῖσθαι ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, ἃ μὲ ἤδη δόντος ἔχετε, ἃ ὀ ἤδη λήψεσθε.χαναναίων γὰρ ὅπῃ τοῖς ὅροις καθήμεθα.& κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὑπόντας ἐ μόνον ἐ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' ἐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῆ ἔθνος. δωρασκευαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον.ἐ γὰρ ἀμαχητὶ δωρὰ χωρήσουσιν ἡμῖν ἃ γῆς,ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὰ ἀγῶσιν ἀφαρεθέντες. πέμψωμεν ὀ κατασκόπους,οἳ σ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, & πόση δύναμις αὐτῆς. πρὸ ὀ D πάντων ὁμονοῶμεν , κὴ θεὸν ὃς ὄστιν ὑπὲ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς & σύμμαχος, δι' ἣν τιμῆς ἔχωμεν. μωυσέως ὀ ταῦτ' εἰπόντος,τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμῆς ἀμείβεται.κὴ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων,ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα.οἳ διεξελθόντες ἀπὸ τῆς πρὸς αἰγύπτῳ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὑπό τε ἀμαθὴν πόλιν κὴ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος.καὶ τὴν τε γῆς φύσιν,κὴ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, τεσσαρακοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι ὀ κὴ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων διαφορᾷ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο,πολεμεῖν ἐπαίεσντες τὸ πλῆθος.φοβοῦντες ὀ πάλιν αὐτὸ,τῷ τὴν κτήσεως ἀπορῷ,ποταμούς τε ἀβατεῖναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγάθους ἅμα καὶ βάθους,κὴ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι,κὴ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ προβόλων ὀχυρότητι.ὧν δὲ γεβρῶνι κὴ τῶν γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲ κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου ἐνέτυχον,μείζω τὰ κὴ τὴν χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήγασαν, καὶ τὸ πλῆθος ὕπως ἔχοιεν ἐπειρῶντο.οἱ ὀ ἄποσεν ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον,κὴ ὀλιγοθέντες ὧν τὴν ἐκκλησίας,σὺν γυναιξὶ κὴ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς ὐδὲν ἔργῳ τὴν θεὸν βοηθοῦντος,λόγῳ ὀ μόνῳ ὑπισχνουμένου.κὴ τὴν μωυσοῦν πάλιν ἠπιῶντο,κὴ κατεβόων αὐτὸ,& τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἀρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ ποτε μὲν καὶ μὴν τὴν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν,διῆγουσι τὴν νύκτα. ὄρθρου ὀ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνῆλθον,δι' ἐννοίας ἔχοντες καταλῦσαι τόν τε μωυσῆν & τὸν ἀαρὼν,ὅπῃ τὴν αἴγυπτον ὑποστρέψῃ.

Quem

τῶν ὃ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυήχου παῖς φυλῆς ἐ- A
φραμίτιδος, & χάλεβος τ ἰεφθὰ φυλῆς, φοβηθέντες χω-
ρεῖσιν εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατασχὸν θαρσεῖν δεόμε-
νοι, & μήτε ψευδολογίαν κατακείνειν τ θεοῦ, μήτε πι-
στεύειν τοῖς ὑπ τ μὴ τελεσθῆναι φασὶ τ χαναναίων εἰρηκέναι
καταπλήξαμένους, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ τ δυσαμφονίαν & τὴν
κτῆσιν αὐτοῖς τ ἀγαθῶν παρορμῶσιν. ὕτε γὰρ τ ὄρων
τὸ μέγεθος, ὕτε τ ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκη-
κόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τ θεοῦ B
συμπροθυμουμένου & ὑφηγουμένου αὐτοῖς. ἰωμφοῦν
ἔφασαν ὑπὸ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας,
ἡγεμόνα τ θεὸν πεπισδυκότες καὶ σὺν αὐτοῖς ἡμῖν ἑπό-
μενοι. & οἱ μὲ ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τ ὀργὴν κα-
ταπραΰνειν τοῦ πλήθους. μωυσῆς ὃ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες
ὑπὲ τ γῆν, τ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τ ἑαυτῶν σωτηρίας,
ἀλλ' ὅπως τ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ κατα-
στήσῃ τ διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τ ἀμηχανίας τ παρόντος
αὐτοῖς πάθους τεταραγμένην. παρὼν δ' ἡ νεφέλη, καὶ C
σῶσα ὑπὲρ τ σκηνῆς, ἐσήμαινε τ ὑπαφάνειαν τοῦ θεοῦ.
μωυσῆς ὃ θαρσήσας, πάρεισιν ὑπὸ τὸ πλῆθος, καὶ τ θεὸν
ἐδήλου κινηθέντα ὑπὸ τ ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμω-
ρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲ τ ἐκεμέρ τιμῶν, οἵαν ὃ οἱ πατέρες
ὑπὸ νεθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ὑπιφέρουσι. παρελθόντα γὰρ εἰς
τ σκηνὴν αὐτῶν, & ὡς τ μελλήσοντα ὑπ' αὐτῶν ἀπω-
λείας ἀποκλαιόμενον, τ θεὸν ὑπομνῆσαι μὲ ὅσα παθόν-
τες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πολίκνων δυσχερειῶν μεταλαβόντες, D
ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γεγόνασι. ὅτι τε νεῶ τῇ τοῦ κα-
σκόπων ὑποχθέντες δειλίᾳ τοὺς ἐκείνων λόγους ἀλη-
θεστέρους τ ὑποχέσεως ἡγήσαντο τ αὐτοῦ. καὶ δι' ἃ ταύ-
την τ αἰτίαν, οὐκ ὀλεῖ μὲ ἅπαντας ὁμοῦ ἐξαφανίσαι τὸ
γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει δίκης.
τ μὲν τοι χαναναίαν ὑπαρξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ὑδὲ τ
ἀπ' αὐτῆς δυσαμφονίαν. ἀνεσίους ὃ ποιήσειν καὶ ὀπόλιδας
ὑπὲ τ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταδιώναι, τῆς
ἀθεμίας ποινὰς ταύτην ὀπίνοντας. παισὶ μὲν τοι E
τοῖς ἡμετέροις ἀθεδώσειν τ γῆν ὑπέσχετο. κἀκείνους τ
ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετα-
σχεῖν, ποιήσειν δεσπότας. ταῦτα ὃ μωυσέως καὶ τ τ θεοῦ
γνώμην δεχθέντος, ὠν λύπη & συμφορὰ τὸ πλῆθος
ἐγένετο. & τ μωυσῆν παρεκάλει καταλλάκτην αὐτοῖς
γενέσθαι πρὸς τ θεὸν, καὶ τ ἁμαρτίας τ κατὰ τὴν ἐρη-
μίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ἀθέξειν. ὁ δ' οὐκ
ἔφασκεν τ θεὸν τοιαύτην πεῖραν παρασίσεσθαι. μὴ γὰρ F
κατὰ κακόητα παραχθῆναι τ θεὸν ἀνθρωπείων εἰς τ
ὀργὴν τ πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμῃ καταψηφισάμενον
αὐτοῦ. οὐ δεῖ ὃ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύ-
τας μυριάδας ὀργιζομένας ἐκόλασε, καὶ μετήγαγε
εἰς τὸ ἡμεράτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἐπιτάδαν
τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις
ἀθακούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τιμὴ ἀπειθείαν ἐ-
πέγνωσαν ὑπὸ τῆ συμφορᾶ πρεπεσεῖν. θαυμασὸς ὃ τ
ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τ ὃν τῷ πίστευσαν πρὸς ὧν G
αὐ εἴποιεν, οὐ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ
νῦν ὄντι ἐθελὶς ἐβεμίων ὃς ἐκὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ
καὶ κολάσοντος αὖ ἐκκοσμῆ πράττειν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νο-
μοθετηθεῖσι κἂν λαθεῖν δύνων). & πολλὰ μὲ καὶ ἄλλα
τεκμήρια, τ ὡς ἄνθρωπον αὐτὸν δυνάμεως ὄντα,

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

XVIII. Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerẽt, & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terrã Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illã daturum, eóſque commodorum quibus patres ſe per intemperãtiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatíſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotũ, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanæ argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minùs liceret. Et quidam ne sacro quidem facto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permissi, re infecta rediuerunt, malentes Moysis legibus quàm suo proposito obsequi: idque nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente, cùm tam valida fames regionem nostram premeret, vt assaron quatuor drachmis veniret, & in festiuitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ illo tempore sunt gesta: quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moysem instituerit. Sed de his quisque vt videbitur sentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μιλιῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ πολλὰ παρ' ἡμῖν ἱερὰ μυπολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορευκότος, ὅπῃ τινι τῶν νομιζομένων, οὐδὲ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μέν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργοις τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδὲ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως θεσπίσμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτοῦ θεσπίζοντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα θεὸν τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεῖον δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ δὲ τῶν πολέμων μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὄντος παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδύρα καὶ τῶν ἑορτῶν τοῦ ἀζύμων εἰς χόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' ἦσαν σικελοὶ μὲν εἴκοσιν εἷς καὶ ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τοῦ ἱερέων κείμενον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τὸν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ὧν ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τὰ οὐδεὶ θαυμάζειν ἐστὶ τοῦ τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὸν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασησάμενος θεὸς, ἀλλὰ μωυσέως καὶ τὴν ἀρετῆς τὴν ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλελείφθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τοῦ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέως καὶ τῶν πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν περὶ τοῦ ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τοῦ σάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ, τὴν δ' ἱερωσύνην ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν γῆν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμίσει τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιηνίτας ἑβραῖοι γραπτύσαντες, ἐπορέπησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebraeorum inscio Moyse cum Chananaeis pugna & clades.

I. *Num.14.* HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysi audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potius rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quàprimum conserẽdas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

A Ἑβραίων δίχα τ̃ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτ̃α.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κῆ τ̃ ἐρημίαν ἔχοις ἀηδῆ & χαλεπὸς ὤν, ἐπόνῳ, καὶ κωλύοντος τ̃ θεῦ τ̃ῆδε χαναναίων πεῖραν λαμβάνῳ. ἃ δὲ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχῆντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίχα τ̃ παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τ̃ῆδε πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μ̃ αὐτ̃, καὶ θεραπευτὴς μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τ̃ ἐξ αὐτ̃ βοηθείας ἔχοντα. πολεμεῖν τ̃ τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τ̃ θεὸν ἐκ μωυσῆ χαριζόμενον ὀλιγωρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτ̃ῶν τ̃ ἐθνους ἐξ ὧν τοὺς θεσπόνους ὧν ἐπεξόπλωσε. καὶ ἐξ τ̃ῦ αὐτ̃ῆδε ἀρετῶν, θρέψειν τε θαρσεῖν τ̃ ἐλευθερίαν, καὶ νεῦ βουλομένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τ̃ ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτ̃ῆδε μωυσῆς ἐθελήσῃ τ̃ θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶ, καὶ μὴ χαίροντας ὅπῃ τ̃ῆδε παρ' ἀγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσῆν τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῶν θεὸς τ̃ τότε βιάζεσθαι ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτ̃ῆδε θεσπίζει τ̃ῆδε ἡμετέρων κῆ τ̃ φρὸς αὐτὸν εὐνοιαν, ὡς οὐκ ἀπάντων ὁμ̃ τ̃ ἀβραάμου γένεας ὄντων, ἀλλ' ἅπαν ἵνα τοῦτον τ̃ θεῦ παρεσκευότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτ̃ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἶ εἰ τ̃ ἀλαζονείας αὐτ̃ καταγνόντες, καὶ τ̃ῆδε θεῆδε πίστιν σώσαντες κτήσασθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τ̃ῆδε τ̃ῆδε αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τ̃ θεῦ κωλύοντι θεσπρεπεῖν. τ̃ δουλείαν οὐδὲ λογιζόμενοι, καὶ τ̃ ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶ δοκεῖν, ὅπῃ τ̃ῆδε θεὸς τοῖς χαναναίοις μάχην ἥσαν ὁρμημένοι, τὸν θεὸν θεσπσάμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐκ τ̃ῆδε θῆδε τ̃ νομοθέτου συμμαχίαν θεμένοντες. ὡς οὐ ταὐτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἐκείνων, & τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μ̃ οὐ κατα-

πλα-

Ταπλαγήτες αὐτῆ τ ἔφοδον, ἀδ τ πλήθυ, γηναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο. πλ ἡ ἑβραίων ἀποθνήσκει τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῆ δχελυθείσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τ παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσυχῆσαι παντάπασιν ἀθυμοῦν, ἀδὲν ἔτι χρησὸν ὑποπτεύοντα, λογιζόμενον ὅτι κ ταῦτα κ μείζω θεῦ πάθοιεν, προεξορμησάντων δηὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνε δίκα βελήσεως. μωυσῆς ἡ τοὺς μ οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος ἡ μὴ θαρσήσαντες δηὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, κ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆ χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. κ τὸ πλῆθος δπιβέψαντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, συνῆκε γὰδ δίκα τ αὐτε προνοίας ὑ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς προφήμασιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τ ἔρημον, ἐλπίδα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοῖς, κ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ ἂδὰ τῦ θεῦ τ εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ ἡ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, κ μάλιστα ἂδὰ ταῖς κακοπραγίαις δυσαρέστοις ἔχ κ δυσπειθέσι, τοῦτο κ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξηκοντάκις γὰδ ὄντες μυριάδες, κ ὅλε τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδ' ὑπ' ἀγαθοῖς ὑποταγήτες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τ ἀπορίας κ τ συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν κ πρὸς ἀλλήλες καὶ πρὸς τ ἡγεμόνα. φάσις ἦν αὐτὲς οἵαν ἐκ εἴωμεν, ὅτε παρ' ἑλλησιν ὅτε ἂδὰ βαρβάροις γνωμένην, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς, ὑ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῆ ἀποθανεῖν. ἀδὲ ὁ θεὸς ἡ ἠμέλησε τῦ μηδὲν αὐτὲς παθεῖν τ δεινῶν. ἀλλὰ καὶ περ εἰς τ νομοθέτην αὐτῆ ἐξυβρισάντων, τὰς συμφορὰς αἷς αὐτὸς δι' μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῆ σὺν τῷ σασιάζειν αὐτοῖς ἀκληματωμένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τὴν τε οὖν σάσιν κ ὅσα μ' ταύτην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

A neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantísque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oracvlo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum reducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idè accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioſos non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

B

C

D

E

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κορέου κ τ πλήθους προς μωυσῆ κ τὸν ἀδελφὸν αὐτε περ τ ἱερωσύνης.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitato.

Κορῆς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα κ γένει κ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσῆ καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνε. κ γὰδ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῆ κ συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι ταύτης τ δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλετεῖν ἐκείνε μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κ γένος αὐτὸς ὑπάρχων. ἅτε τοῖς λευίταις, φυλέταις δ' ὄντων καὶ μάλιστα ἂδὰ τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν εἶ λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῆ ἠρώμενον κατασκευάσαι, κ κουρεωτὰ κτήσασθαι ταύτην ὅτι προφάσει τῦ θεῦ θεραπείαν, ἂδὰ τοὺς νόμους μὴ τὰ δελφῆ τὴν ἱερωσύνην ἀρῶνι δόντα, μὴ τῆ κοινῆ δόγματι τ πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένε. τυραννὶς ἡ τέρπω καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνει τ βιάζεσθαι τότε λεληθότως ἐξυβρίζει,

G

Cores vir genere & opibus inter Hebræos elatus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis potentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitioſis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere, & nuper præter ius & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire desperent, a vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malicios is ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moyses afferre posset, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, ut sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebárque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito post habendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse datutum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium non suã gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrũm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἀκοντας, μὴ ὄντως συνιέντας δ' ὑπὸ βουλῆς τ' ἰσχυρᾶ ἀφαιρεῖται. ὅς τις γὰρ αὐτῷ συνοίσειν ὄντι λαβεῖν ἀξίᾳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν ἢ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεσμοφόρον. οἷς ὃ ἄπορον ἐν τῇ δικαίᾳ τιμᾶσθαι, εἶναι μ' ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν ἐ πεσφέρεσι, τέχνῃ δ' ἐ κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν γὰρ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερους ἔχειν πολεμίους. πίνα γὰρ ἢ λόγον δώσειν δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι μ' τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ τ' ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μ' γὰρ δ' λευίτιδος φυλῆς τιμὴν ὁ θεὸς τινὶ ἀπονέμειν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἡμεῖς μ' ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ γ' καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ ῥουβήλιτιν τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαράμου καὶ φαλαοῦ. πρεσβύτατοι γὰρ ἅπαντες τῆς ταύτην φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων πρόσοδα. ἐβέλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ γ' εἰς ἑαυτὸν ἐπρεπτιάζετο τὴν ἀρχὴν τὸ πλῆθος τιμῶν μετασπᾶσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑποκρίσεως πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τὸ λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων προσιεμένων ταῖς κατ' ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ κορῆ πεντήκοντα & διακόσιοι τῶν πρώτων ἀνδρες, ἀποδύοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ τὸν αὐτὸν ἀτιμωθῆναι. ἀπρέπεσε γὰρ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τ' μωυσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου & ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ' σκηνῆς τοῦ θεοῦ πάντες ἐβόων δώσειν τὸν τύραννον, καὶ τ' ἀπ' αὐτῶν δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ θεοῦ προφάσει βίαια πρὸς ἀγμάτα κελεύοντος. τ' γὰρ θεὸν εἰπεῖν αὐτοὺς ὑπ' ὀ τὸν ἱερωσύμενον ἐκλεγόμενος, τ' ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν προάγειν, ἐκ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέρους ταύτην φέρονθ' προνοίας. κεῖνόν τε φθονεῖν ἀαρῶνι ταύτην, ὅτι τῇ πλήθει ποιήσαντα τὴν δόσιν, ἀλλ' ἐκ ὅτι τἀδελφῷ καταλιπεῖν. μωυσῆς γ' τὸν κορέα διαβολὴν ἐκ πολλοῦ προϊδών, καὶ τ' λαὸν παροξυνόμενον ἰδών, ἐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θαρρῶν οἷς πρὸ τῆς πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κρίνοντα τὸν θεὸν προαίρεσιν τ' ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κρίνοντα τὸν αὐτοῦ χάριν, ἧκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὑδένα ἐποιήσατο λόγον. πρὸς γὰρ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κρίνεσθαι ἀλλα κὰ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δυφυὴς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, & σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδέλε γὰρ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον γὰρ πάντα τ' ὁμοίας ἐκ δικαιοσύνης τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κὰ νῦν ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην ἐκ ἐφθονήθη πλούτῳ προενέγκαι. σὺ γὰρ κὰ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις οὐ μὴν οὐδ' δυσμενείᾳ. κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτορα. οὐδὲ δικαίᾳ φιλαδελφίαν, δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τ' τοῦ φέρων ἔδωκα τἀδελφῷ. κὰ γὰρ εἰ μὴ φρονπίζων τ' θεῶν κὰ τῶν νόμων τ' τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ συγγνώσεως ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ ὅτε σωτὴρ ἐμαυτὸν τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτεθέντα τοῖς ἐκ τῆς φθονουμένης, ἄλλῳ τὴν ἀρχὴ τότε δῶρημονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸς ἐκ ἂν ἀνεχείρισεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, ἢ οἱ ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι κὴ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς ὁπλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἀπέλυθέρωσεν. ἐ μὲν ἐξ ἐμῆς χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ κὴ κρίσιν θεῦ, καταπίθησιν αὐτῷ εἰς μέσον ὑποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐκ τοῦ φθονεῖν θεὸς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπερβαπλῶν, κὴ τοῦ νικᾶν αὐτῷ συγχωρηθῆναι φοβεῖ αὐτῆς ἀσεβήσαι, φθονεμένῳ. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοι κῷ τῶν ὑμετέραν γνώμην αὐτὸ τυγχάνων. ὃ γὰ ἔδωκεν ὁ θεὸς, ἐκ ἠμφισβητούμενον τοῦτο ἐ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵνα ἢ κὴ τὸ μὴ φθονεῖσθαι παρέχοντες ἐκείνῳ τῶν τιμῶν ἀσεβεῖς. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, κὴ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιουμένου ἡμῖν τοῦ θεῦ, παντὶ πάσιν ὑλόγισον. κεινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βέλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὁπιτελεῖν, κὴ φθονεσάναι τῆς εὐσεβείας. ἄξιον γὰ κορῶν ἐφιέμενον τὴν τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ τίνι φθάχειν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν σάσεως κὴ τὸν ἀρχὰ τοῦτο ταραχῆς, παύσασθε. φρονεῖ ἢ ὅσοι τὸν ἱερωσύνης αἰτιοῦσθε, νομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἰκόθεν σὺν θυμιάμασι ἐ πῦρ παρεῖτε. κὴ σὺ ἢ κορῆ, φθαχωρήσας τοῦ κείνου τῷ θεῷ, τὴν ὅπως τούτοις αὐτὸ μὴν ψηφοφορίαν, ἀλλὰ κὴ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. φθάνων ἢ κεινθησόμενος ἔτως φθεῖ τὴν γέρως. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι κὴ ἀαρῶνα φθοσδέξασθαι συγκεινθησόμενον, χάριν μὲν ὄντα τοῦ αὐτὸ. μηδὲν ἢ μεμφθῆναι τοῖς φθαῦ τοῦ ἱερωσύνῃ πεφεαγμένοις δυνάμενον, καὶ θυμιάσατε σωελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. ἐ θυμιωμένων ὑμῶν, ἐ περ αὐτὴν θυσίαν ἡδέως κεινεῖεν ὁ θεὸς, δῆτ' ὑμῖν ἱερεῖς κεχφεθονήσεται, τὸν ὅπως τὰδελφὸν ὀχλοβολῆς κεχαεισμένῳ τὴν τιμῶν αὐτῷ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεῖ ἐ τὸν ταραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπήνεσαν ἢ τοῖς εἰρημένοις, ἐ γὰ ἵνα καὶ ἐδώκει χρησὰ τῷ λαῷ. τότε δὲ οὖν ὀχλύσει τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ ἀπὸ τὸν σάσεως καταῤῥαγέντες, διεφθάρησαν κὴ ζήλωσιν τῷ θεῷ, τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀφῶν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέχει κὴ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

ΤΗ δ' ὑστέρᾳ σωῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, φθατιδεξόμενοι τὴν θυσίαν, ἐ τὴν δ' αὐτῆς κείσῃ τῆς φθεῖ τὸν ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. σωέβαινε δ' ἐξ θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τὸ πλῆθος ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῆς ἐσομένων. κὴ τῆς μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῆς ἢ φρονίμων, εἰ φεαγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰ, μὴ τὸν σάσεως φροϊούσης ἀφανιθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τὸν καταστάσεως. ὁ ἢ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ καταβοᾶν τὸν ἐν τέλει, κὴ φθὸς ὃ τις εἴποιεν, φθὸς τοῦτο τὴν γνώμην ζέπων ἐθορύβει, πέμψας ἢ καὶ μωυσῆς φθὸς ἀδίεσμον ἐ διάκονον ὑπηρετὰς, ἐκάλεσεν ἥκειν κατὰ τὸ συγκείμενα,

& alioqui qualis erat prudentiæ, me violari iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Cap. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

POstera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quòd competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebãt enim ne actum esset de republica si vlterius seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, *Num. 16.*

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. pòstquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vtà tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nó dedignaberis rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tót mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibũ nũquam antè auditũ es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diuitẽ perdere litem sum passus, & nunc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ θεμιθύειν τ ἱερωσύναν. ὡς δ' ἔτε ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσεῖ ὑ θεὸς φέρεσθαι κ τῷ λαῷ παντὸς ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τα παρ' αὐτοῦ ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτοῖς τοῖς θεοβόλοις ἀξιώσας, ἀπῆει πρὸς τοὺς περὶ δαθάμην ἐχ ἡσύμενος ἐφ' δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑφηφανησαντας. οἱ ὁ ὡδὲν αὐτεπόντες ἠκολούθουν. οἱ ὁ περὶ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωυσεῖ μὴ τοῦ ἀξιολόγων τ πλήθους πρὸς αὐτοὺς ὡδηγημόμενον, προελθόντες γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τοῦ σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί ἂ μέλλοι ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ ὁ πλησίον γηρόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ὐρανὸν ἀναχῶν, γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσὸν πάσῃ τῇ πλήθυϊ γηρέσθαι. δέσποτα, φησί, τοῦ ὑπ' ὐρανὸ τε καὶ γῆς κὴ θαλάσης. σὺ γὸ ἐμοὶ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτις ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη τῇ σῇ γίνεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένους μηχανεῖ ἐξεπόεισας, οἷκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἐβραίων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τύτων ἀνεξεταστὴς τοῦ λόγων, σε γὸ ἔτε προσορῶμεν, ἔτε νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ ὑδὲ φθονήσεις μοι τ ἀληθείας, τεῖ τούτων ἀχαρισίαν ὑπὸ προσθεν θέμενος. τὰ μὲ οὖ πρεσβύτερα τ ἐμῆς γηρύσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκριβέστερον, ἐκ ἀκοῆ μαθών, ὅπερ ὁ αὐτοῖς παρὼν γνωμόνοις. ἃ ὁ δὴ τούτου καὶ περ ὑπισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γηῦ μάρτις. ἐγὼ βίον ἀπραξίμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθία μὲ ἐμῇ, σῇ ὁ βουλῇ, κὴ τοῦτο ῥαγουήλ μοι τὸ πενθερεῦ καταλιπόντος, ἀφεὶς τεῖ ἐκείνων ὑπόλαυσιν τοῦ ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὸ τούτων ταλαιπωρίαις. κὴ πρότερον μὲ ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, νυῦ δ' ὑπὸ τῆς σωτηρίας μεγάλοις ὑπέστην πόνοις, καὶ παντὶ δεινῷ τύμον ἀπιτάξας προθύμον. νυῦ οὖ ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τοῦ ἐμοῦ καμάτων ὑπάρχει τὸ πρεσεῖναι, εἰκότος αὖ αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλυάς κὴ τὸ σναῦον, καὶ δ' αὖτε φωνῆς ἀκροατεῖ τότε σήσας, καὶ θεατεῖ τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐπ' αἰγύπτου σταλεῖναι, καὶ τεῖ σεῖ γνώμει τούτους ἐμφανίσαι, ὁ τεῖ αἰγυπτίων δυσδαιμονίαν σείσας, κὴ δ' ὑπ' αὐτοῦ δουλείας δεσμὸν ἡμῶν ὠδαχῶν, καὶ μακεστέραν ἐμοῦ τεῖ φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γεῖν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τοῦ ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος ἐ τ ἀνακεκομμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων ὑπερτιμείας ὀλέθρεις, ὁ γυμνοῖς ὖσι, τεῖ ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥύσας ὠφελησάσας, καὶ τελέως ὑποδεῶσιν ἡμῖν ἐκ πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τοῦ γῆθεν ὑποδυομένους εἰς τοφεῖ δρασώστας τοῖς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' ὐρανοῦ τοφεῖ καταπέμψας ὑ πρότερον ἰσορηθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπόνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, κὴ δόξαν πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα τοῦ ὅλων δικαστὴς μου καὶ μάρτις ἀδωροδόκητος. ὡς ἔτε δωρεαὶ ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς κ τ δικαίᾳ προσοικάμην, ἔτε πλούτῳ κατέκεινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ἔτ' ὀλίγη τ κοινῆ πολιτδυσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τ ἐμοῦ ὑπονοίας πάρειμι, ὡς ἐχὶ σοῦ κελεύσαντος ἀαρῶνι δὲ ὑς τ ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ χάριν. πρόσεσον ὁ νῦν ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κ βέλησιν βεβουλόμενον τεῖ σεῖ, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅτι ἢ φρονπίζεις τ ἐβραίως ὀνομάντων μετελθὼν ἀβεροώλιω C δαθάμλιω, οἱ σοῦ καταδικάζουσιν ἀναιδησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένε. ποιήσεις ἢ φανερὸν τλιὼ ἐπ' αὐτοῖς δίκλιω, ἵνα μεμλυότερον κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τῆ ζλιῶ αὐτοὺς μετασήσας, μὴ δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελιλυθότας τῆ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χαίροι ὥδει αὐτοῖς ἅμα τῇ γλυεᾷ ἢ τοῖς ὑπάρχεσιν, λιῶ πατέρι γλιῶ. τέτο γὰρ σῆς ὑπόδειξις αὖ ἰχύος ἅπασι γλύοιτο ἢ διδασκαλία, σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς ζαῦτα πείσεσθαι ὥδει σοῦ δοξάζοντας ἢχ ὁσία. δύρεθείλιω γὰρ αὖ ἅτος, ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ ὥφθησάσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίλωται τὰς κατ' ἐμοῦ δλαβολὰς, τοῖς μὲν ἀπαθεῖς ὑπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ. ὃν δ' ἐπηρεασάμλιω ὄλεθρον αὐτοῖς, τέτον ποιήσας ἐμόν. ζ δίκλιω εἶναι ἐξάμλιος ὥδε τῆ τ σὴ ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν, τῆ λοιπῆ βεβαύων ὁμόνοιαν ἢ εἰρλιόλιω σῶζε τ πληθὺν ἑπομένλιω τοῖς σοῖς θεσάγμασιν, ἀπαθῆ πειρῶν αὐτὴν ἢ ἀκοινώνητον τ τῆδ' ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα ὡς ἐ δίκαιον ὑπὲρ τ ἐκείνων κακίας κοινῆ πάντας ἰσοπαλίτας τιμωρίαν ἐκπίνειν. ζαῦτα εἰπόντος ζ δακρύοντος, σείεται μὲ ἀφνίδιον ἡ γῆ. σάλε δ' ἀὼ αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀνέμε βίας σαλδομένε κύματος, πᾶς μὲ ἔδοξε ὁ λαός. παπάγε ἢ ἢ σκληρᾶ ῥαγδύτος ἦχε ἢ τὰς ἐκείνων σκιὰς, συνίζησιν ἡ γῆ. ζ πᾶν δ' ὅσα φύλα τύτοις λιῶ, ὑπλώεγκεν εἰς αὐτὴν. ἠφανισμένων δ' ἅτως ὡς μηδ' ὀφθῆναι τινὰς γνῶναι, συνῆλθε πάλιν τ γῆς τὸ θεὶ ἐκείνοις κεχλιὸς καὶ καθίσαζε, ὡς ῥᾳθ δ' εἰ πάθοι τι τ θεσεριμένων φανερὰν ἐν τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲ ἅτως ἀπώλοντο, ὑπόδειξις τ ἰχύος τῆ θεῆ ζηλομένης. ὀδύρετο δ' αὖ τις, ἐ μόνον τ συμφορᾶς αὐτὰς, ἢ καθ' αὐτὴν ἕσης ἀξίας οἴκτε, ἀλλ' ὅτι ζ τοιαῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγγλυεῖς. τ γὰρ συντεταγμένων σκιαθόμενοι, θεὸς τ ὄψιν τ συμβεβηκότος ἐβεβαίεν τ κείσιν. ἢ νομίζοντες ὡς ἀληθείας ὀπολωλέναι τὰς θεὶ δαθάμλιω, ἐ δ' ἐλυπεῦντο. μωυσῆς ἢ καλεῖ τὰς θεὶ τ ἱερωσύνης ἀμιλλωμένης, δίχα τ τῆδ ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἑ θεσδέξη τ θυσίαν ὁ θεὸς ἥδιον, ἐκείνος ἢ κεχλεστονημένος. συνελθόντων ἢ πεντήκοντα ζ δακοσίων ἀνδρῶν, οἱ ζ δίχα πατέρων ἀρετὴν ἐπεμέτο ὥδε τῆδ λαῆ, ἢ δίχα τ αὐτῶν ἡ κἀκείνοις ἐπιβάλλοντο, θεσῆλθον καὶ ἀαρὼν ζ κορῆς. ἢ θεὸ τ σκιὼς πάντες καθηγίαζον ὅπι τοῖς θυμιατηρίοις, ὅσα νομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε ἢ πῦρ ζοᾶτον ὅσον ἐδὲ χλεσπόητον ἰσόρησέ τις ἐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν ἢ ὑποδρομὼ κύματος, ἅτε ἢ βίαν πνεμάτων, ὅλης θεὸς αὐτὸ ὥδε ζιβείσης αὐτομάτως ἐξερράγη. ἀλλ' ὁπόθεν θεῦ κελεύσαντος ἀφθεῖν λαμθὼν ζ φλογώδεσατον. ἀφ' ᾧ πάντες, οἵ τε δίακόσιοι ἢ οἱ πεντήκοντα ἢ κορῆς ἅξαντες ἐπ' αὐτὰς, ἐφθάρησαν ὡς ἢ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέναι. θεισώζεται ἢ μόνος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τῆ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν εἶναι τ ἐς ἔδοξε κρῆναι ἀπεσαλκότα. μωυσῆς ἢ τέτων ἀπωλωλώων, βουλόμενος τλιὼ τιμωρίαν αὐτῷ μνήμη ὥδε δοθῆναι, καὶ τὰς αὖθις ἐσομένοις αὐτλιὼ μαθεῖν, ἐκέλευσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος γὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν ὥδε τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις εἶη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, ζ

& quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus quam pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat, & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertem ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cùm lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndante ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his proceduntAaron & Cores: deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubitò tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat, fulgẽtiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri A posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, B sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus c usis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non C peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solum impunè tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. D Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrēt tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, in- E scriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. frequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quam Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyses autem post- G eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à malitia fecisset, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

ὅτι τῷ ἰχνὶ τῆς θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δυνάσθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη ἐπτακαίδεκα τὸν πεντήκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, ἐκ ἔτι τῆ μωυσέως χάριτι τ' ἀρχιερωσύνῃ ἔσχεν δόξαν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γενομένῃ, μὴ τ' ἰσῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυεν τιμῆς. τ' μέντοι σάσιν δι' ὅτους σωέβη παύσασθαι. πολλῷ δ' μᾶλλον αὔξειν κὴ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε δ' τ' ὅτι τὸ χεῖρον πρόφασιν ἀρίστην, ὑφ' ἧς ἀδύνατον λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον ὠφελιμώτερον. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι ἄλλο τ' τοῦ θεοῦ προνοίᾳ, ἐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρεῖν τ' εἰς μωυσέως χάριτος τ' θεοῦ πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῶν ὀργὴν τ' θεοῦ γίνεσθαι τοιαύτην, ἐκ ἔτους δέκα τοὺς κολασθέντας ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πεπλασμένους. καὶ τοὺς μὲ διεφθάρθαι μηδὲν ἁμαρτάνοντας, ἢ ὅτι τῷ τῶν θεῶν θρησκείαν ἐπανεδάκεισαν. τ' δ' τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ πάντων ἀρίστων ἐζημιῶσθαι τ' λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑπομένειν δίκην ἔτι καὶ τ' ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον τὰδελφῷ παραδώσειν. ὑφ' ἕνα δ' ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, κὴ τοὺς φρόνιμους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν κὴ πρὸς τοὺς οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησιν ἐχθύετο πολλὴ τ' πλήθους μείωσάί τι τ' μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς δ' αὐτῷ τοῦτ' εἶ). μωυσῆς δ', κὴ δὲ ἐκ πολλῶν σωισάμενον ἠρέσατο τ' θόρυβον, δείσας μήπ νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ χρύσαί τι μέγα κὴ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. κὴ προελθὼν ἠρέσατο εἰς ἀπολογίαν ὑ καθιςάμενος, ἵνα μὴ παρέχωμὴ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δ' μόνον τοῖς φυλάρχοις προεῖπῶν, κομίζειν τὰ τ' φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι δὲ ἐκεῖνον τ' ἱερωσύνῃ, ὕπερ αὖ ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι τ' ἀαρὼν, ἐπιγράψας λευίτην ἐν τῇ βακτηρίᾳ. τ' ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τ' θεοῦ κατατίθησι. τῇ δ' ὑπιούσῃ προεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τ' τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς, οἷ περ ἐκόμιζον, τ' τῶ πλήθους. κὴ τὰς μὲ ἄλλας, ἐφ' ἃ περ αὐτὰς χήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ὅτι τότε μεμψικίας ἔβλεπον. ἐκ δ' ἀαρῶνος, βλαστός τε τ' κλάδοις ἀναφύτας ὡρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἐν, ἐκ τότε τῆ ξύλῳ τ' βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ὅτι τῷ παραδόξῳ τ' θέας, εἰ καί τι δι' μίσους ἐν ὁ μωυσῆς κὴ ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τ' θεοῦ πρὸς αὐτῷ κεῖσθαι, κὴ τὸ λοιπὸν ἐπιφοβοῦντες τοῖς δεδομένοις τῷ θεῷ σωεχόρων ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τ' ἀρχιερωσύνῃ. κὴ ὁ μ', ὃς αὐτ' τ' θεοῦ χρεοτονήσαντος, βεβαίως ἔσχε τ' τιμήν. ἡ δ' τ' ἑβραίων σάσις πολλῷ ἀκμάσασα χρόνον, τότον ἐπαύσθη τ' ζόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμῳ τ' σπασας ἡ τ' λευίτων ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύσας τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ' εἰς τ' βίον ἀναλημμάτων ἀμελοῖεν τ' ἱερᾶ, κὴ βέλησιν τ' θεοῦ τ' χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, ἐκέλευε καταγεῖμαι τοῖς λευίταις ὀκτὼ τ' τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς τ' καλάς. τ' τε περὶ αὐτῆ χῆς διαγράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τ' τειχῶν αὐτοῖς ἀπεῖναι. τ' πρὸς τούτοις δ' τ' λαὸν ἐξέ-

ταξε

ζαξε τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λευί- A
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ὅλη τῷ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἔξιν. ἀναγκαῖον δ' ἡνησαμένῳ
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια ὅλα πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῆ
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξιοπαίδεκα πα-
εχωρῆσαι τοὺς λευίτας αὐτοῖς ὡρισέταξε, καὶ τ δε-
κάτης ἧς ὅλα τῷ λαῷ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
τλω αὐτοῖς ἀποτελεῖν. ἔτι ἢ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τῷ θεῷ πάντων τῆ ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρ- B
πῶν ὀπιφέρειν. καὶ τ τεταπόδων ἢ τῆ εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ γλυκυθὲν πρῶτον αὖ ἄρσεν ἡ καταθῦ-
σαι ὅλα χεῖν τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖ-
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῆ δ' ἐκ νενομισμένων ἐδίειν
παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεσπότας τῆ
πτελωμένων σίκλον κ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀνθρώ-
που ἢ πρωτότοκα πέντε σίκλους. εἰ ἢ ἀναρχὰς αὐ-
τοῖς τῆς τῆ πεσβάτων κεφᾶς. τοὺς τε πετόντας
τ σῖτον κ ἀρτοποιημένους, τῆ πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' αὖ αὐτοὺς καθιερῶσιν δίχλω πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι ἢ καλοιῶνται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον ἐ πεσφερόμενοι, τύπων ὅταν τὰς τείχας ἀφιε-
ρῶσιν δὴ θυσία τε δρῶσι τοῖς κυρεῖς νέμεσθαι πεὸς
τοὺς ἱερέας. οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῆ θεᾷ,
δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βελο-
μένοις ἀφιέσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλ-
λειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τεσσάκοντα σίκλους, D
ἄῤῥεν ἢ πεντήκοντα. ὅσοι δ' αὖ ἐνδεέστερα τ ὠνη-
σμένων ἔχουσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ξένιαν πεὶ
τούτων ὡς βέλονται δοκιμάσαι. εἰ ἢ τοῖς κατ' οἶκον
θύουσιν δωρεὰς ἕνεκα τ αὐτῆ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀ-
ναγκαῖον κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυδρόν τε κ χαλαιὸν
κ τ δεξιὸν βραχίονα τῶ θύματος. καὶ τοῖς μ ἱερεῦσι
μουσῆς τοσαυτλω παρέξων, ἵν' ἐὰν ἁμαρτημάτων
θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ πεὶ ταύτης βί-
βλῳ δεδηλώκαμεν, δυσεβείαν ἐπενόησε. πάντων ἢ τοῖς E
ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε κ τοῖς οἰκετὰς
θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἕξω τῆ ἐὰν ἁμαρτημά-
των ὀπιφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰ ἐν τῇ ἱερᾷ μό-
νοι δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τῆ ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἢ
ταῦτα μ τλω ςάσιν μουσῆς διέταξεν, ἀρὰς μ πάσης
τ ςρατιᾶς, ὅτι τοῖς τῆς ἰδουμαίας ὁρίοις ἦλθε, καὶ
πρέσβεις πεὸς τὸν βασιλέα τῆ ἰδουμαίων πέμψας, F
ἤξιε ἢ ὁδὸν αὐτῷ ὡδαχεῖν κ ἔγγυας ἃς αὐτὸς ἐθέλοι
λαβεῖν, ἐὰν τῆ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολο-
γῶν, ἀγορεύοντε τῆ ςρατῆ χορηγῆσαι, κἂν τιμλω τῶ
ὕδατος αὐτοῖς κελεύσειν καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσ-
βεύσατο μουσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, ὑδὲ συγχωρῶν τλω
ὁδὸν, ἔνοπλον τλω ςρατιὰν ἀγαγών, πεοαπλύ-
τα τῆ μουσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βία
περαιοῦσθαι. καὶ μουσῆς, ἄρχειν γὰ μάχης ἐ σπεύδε-
λθυσεν ὁ θεὸς χεωμένῳ, τλω δύναμιν ὑπανῆγε δ' ἐκ G
τῆς ἐρήμου ἀπειραίνων. τότε δὴ τῶ ἀδελφῶ
αὐτῆ μαριάμνλω τελευτὰ τῶ βίου καταλαμβάνει,
πεσαραπος ὸν ἔτος πεπληρωκὸς, ἀφ' ἧ τλω ἄγυπτον κατέλιπε. μηνὸς ἢ ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κ σελήνλω.
θάπτουσι δ' αὐτὸν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ἐὰν τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σείν. καὶ πενθήσαντα ὅτι τεσσάκοντα
ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μουσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόσχον θηλείαν, ἀρόσεως μὲν τ γεωργίας ἄπειρον,
φλόκλητον ἢ ξανθὸν πᾶσαν, μικρὸν ἀποθεν τῆ ςρατοπέδου πεπαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine vero primo genito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium: & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & siquis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, præterquè quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. illè verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conarerur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luná prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit Moyses populum hunc in modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam,

Num. 6.

Num. 20.

Num. 19.

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyssopi ramulum intingentes, aspergebãt se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quòd esset moriturus, & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mensis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis Sabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moyſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis disterminans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantùm satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Num. 20.

IIII. *Num.* 21.

CAP. V.

Quomodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuit que eorum copias.

Num. 22.

MOyses autem postquam intellexit Amoræos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicẽte, magnopere hac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo, & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & cuestigio instructa acie ad hostem properãt.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῶ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ αὐτικρὺς τ σκηνῆς τ θεῦ. ἔπειτα καρμήνης ὡς εἶχεν ὅλης τ δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. σωσαγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τ τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ κ τίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς δὲ ὑπὸ νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐρράναν ἕβδόμῃ τ ἡμερῶν, & καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δ καὶ καλεῖθῶσιν εἰς τὰς κληρυχίας πρσέταξε ποιεῖν. μὴ δ τ ὅπλ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην ἡμομένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τ ἐρήμου καὶ τ ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μ ἄρκη λεγομένην, πέτραν δ νυνὶ ὀνομαζομένην, ἐνταῦθα ὑψηλὸν πρόκειντος ὄρους αὐτοῦ, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτοῦ, μωυσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τ στρατεύματος ὁρῶντος, κάτεισι δὲ ἐκ τοῦ χωρίου, ἀποδύεται τ ἀρχιερωτικὴν στολὴν, & πρόδηλος αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν δι' τ ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη πρόκειται, θνήσκει, τ πολίτας εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τῷ μ αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα, ξία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δ κ σελήνου νεμηνία, μηνὸς ὄντος πρὸ μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώου δ' πρὸ μακεδόσι, σαββὰ δ' παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τὸ λαὸς ἑξακονθήμερον ἄγουσι, ὅτι τοσοῦτ' ἐλόφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν μωυσῆς τ στρατὸν, παρῆν ὅτι ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τ τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τ ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτιν καὶ ἀμορραίτιν. γῆ δ' αὐτῶν καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴν ἔφερεν. πρὸς ἓν σίχωνα τ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τῷ στρατῷ δι' δόναι ὁδὸν ἐφ' αἷς αὐ θελήσωσι πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῶσι, μήτε τ γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε καὶ τ ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκεῖνον λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πωλοῖεν σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνούμενος, ὁπλίζει τ οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους διαβαίνειν τ ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε.

Ὡς σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ πᾶν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατακληρονομεῖ αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείᾳ τῷ ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁ ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τ ἀμορραῖον διακείμενον, ἔτε προφρονούμενος ἀνέχεσθαι ἐγνω, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀπραξίας, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ὀκνηρίας, ὑφ' ἧς κατάσασί τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι δεδιότες, ἤρετο τ θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τῷ δ θεῷ, καὶ νίκην ὑποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τ ἀγῶνα. καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα νεῦον αὐτοὺς ἀξιῶν τ τ πολεμεῖν ἡδονῆς ὑπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παντοδαπὰς ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ' ἀμορῥαῖος ὡς ἔτ' ἰῶ δηόντων ὅμοιος αὑτῷ, ἀλλ' A
αὐτός τε κατεπλάγη τοῖς ἑβραίοις, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ
παρέχουσα θάῤῥος αὐτοῖς ὀλίγον εἰ δοκεῖν, τότ' ἀ-
πωλέχθη πεφοβημένη. τοῖ πρώτοις οὖν συόδου
ὡς ὑπομείναντες αἰτησῶαι καὶ δίξασθαι τοῖς ἑβραίοις,
ῥέπον), τοῦτο ἑαυτοῖς στοιχεῖον ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μά-
χεσθαι παρέξειν. ἐθάῤῥουν δὲ τ πόλεσιν ὕσας ὀχυρὰς,
παρ' ὧν ἀδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἰῶ εἰς ἑαύτας σωσθησο-
σιν. ἑβραῖοι δὲ, ὡς ἐνόησαν αὐτὰς δῶδις εἶδον ἐκ- B
κενζ, καὶ ῥᾳδιουργήσαντες αὐτῷ τὸν κόσμον εἰς φόβον
κατέστησαν. καὶ οἱ μ' διορραγῶντες ἔφευγον δηὶ τῷ πό-
λεων. οἱ δ', θεὸς τοῖ δίωξιν ὡς ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς θεο-
πεπονήκεσαν θεσσαπιταλαπωρῆσαι θεοδέμνοι.
καὶ σφενδονᾶν τε ἄρτοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς
ἐκβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι δι' τοῖ ὅπλοσιν ὕσαν δύσα-
λῆ, κοῦφοι θεὸς τὸ δίωκειν ὄντες μετέθεον τὰς πολε-
μίους. κ' τὰς πορρωτάτω τ συλληφθησῶαι γεγῶτας τ
σφενδόνας κ' τοῖς ζξύμασι κατελάμβανον. φόνος τε C
οὐ γὼς) πολὺς, ζ ζαύμασιν ἐπόνει οἱ διαφυγόντες, ἔ-
καμνον δ' ὅπ' δίψει μᾶλλον, ἢ τινι τ πολεμικῶν. καὶ γὰ
ὥρα θέρους ἰῶ. κ' ὅπιθυμία τ πεῖν ὅπ' ποταμὸν τὰς
πλείους ᾠδαχθέντας, καὶ ὅσον συνεσφαμμένον ἔφυγε
θεῖσάντες ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτὰς ἀκοντίζοντες
ἅμα κ' ζξύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δ' αὐτῷ ζ
σιχὼν ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι δ' νεκρεὺς ἐσκύλδον καὶ λείαν
ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῷ ὑπ' γῆς εἶχον μεσῆς. D
ἔτι τῷ καρπῶν ὑπαρχόσης. καὶ διέξει πᾶσι ἀδεῶς
τὸ στράτευμα, θεονομὴ χρώμενοι ἁλισκομένων καὶ τ
πολεμίων. ὠδὲν γὰ ᾠδὰ τούτων ἰῶ ἐμπόδιον, τ μαχι-
μῶ παντὸς ἀπολωλότος. ἀμορῥαίᾳ μ' ἓν τοιοῦτο πάθος
κατέλαβεν, ὅτε φρονῆσαι δεινὰς, ὅτε ἀγαθὰς κ' τὸ ἔρ-
γον γεγονότας. ἑβραῖοι δ' τ ἐκείνων γῆν παρελάμβανον.
ἔστι δ' χωρίον ξιῶν μεταξὺ ποταμῷ κείμενον, ὅμοιον
τῇ νήσῳ τ φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀρῶνος ὑπὸ μεσημ-
βείας οἰζόντος αὐτὰς αὐτῷ, ἰοβάκχου δ' τ ἀρκτέαν E
αὐτῷ πλευρὰν θεριῤῥάφοντος, ὃς εἰς τ ἰορδάνην ποτα-
μὸν ἐμβάλλων ἐκείνῳ κ' τῷ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ
μέντοι γε θεὸς τῇ δύσῃ τ χωρίε θεύπεσιν αὐτὴν ἰορ-
δάνος. ὕτως δ' ἐν ἐχόντων τ θεσγμάτων, ὑπήνδε) τοῖς
ἰσραηλίταις ὤγης ὁ ν γαλαδίνης ζ γαυλανίτιδος βα-
σιλεὺς στρατὸν ἄγων, κ' ἀπόδων μ' ὡς δηὶ συμμαχίαν
τ σίχωνος φίλε τυγχάνοντος, δύρων δ' ἐκεῖνον ἤδη
θεραπολωλότα, καὶ ὕτως ἐγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μά- F
χὼ ἐλθεῖν, θεῖσάσθαί τι νομίζων, κ' ν ἀρετῆς δι' ἀφ-
ῤῆραν βελόμενος λαβεῖν. δι' ἀμῤῥητὸν δ' τ ἐλπίδος, αὐτὸς
τε ἀποθνήσκει κ' τῷ μάχῳ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτοῦ διαφθείρε). μωυσῆς δ' τ ποταμὸν ἰάβοκον περα-
ωσάμενος, διεξει τῆς ὤγου βασιλείας τάς τε πόλεις
καθαιρεθόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας.
οἳ καὶ πλήτῳ διέφερον πάντων τῷ ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι'
ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὤγης δ', μέγεθός τε
κ' κάλλος ἰῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰῶ δ' κατὰ χεῖρα
γίγαντος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῷ ἔργων εἰ τ τ μεγάθους κ' τ δυσπειθείας πλεονεκτήματα. τ δ' ἰσχὺν αὐτοῦ κ'
τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν ῥαββαθὰ πόλει τ βασιλείων τ ἀμμανίτιδος, τῇ μ'
κατασκευῇ, σιδηρέαν, τεσσάρων δ' πηχῶν τὸ δέος, μήκει δ', τ δ' πλασιόνος ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε δ' οὖν
πάσαντος, κ' εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ ζ πρὸς τὸ μέλλον ἀσαθῶν αὐ-
τοῖς ἄπιστον ἀποθανὼν ὑπῆρξε. ζδὲ πόλις ἐξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerũt. Itaque vix primo conflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur, erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminat, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis, regionum rex, inauxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitum ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppidà egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex prædatam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iámque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπέρσαν. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐφεξῆς ἀπὸ κρι. πόλεως δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρουσα ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον ἐκφορᾷ. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ὁπλιζόμενοι ἐπρόθυμοι ἦσαν. καὶ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μέρος τι τῆς ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δηώσοντας τὴν μαδιανιτῶν γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. τῶν δ' ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

CAP. IV.

De Balamo vate.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πῶς ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ εἴδεν.

Num. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum crescere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

ΒΆλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιὰς ὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τὰς ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους ἑώρα, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ πραγμάτων λίαν ἐλάβετο βουλῆς. καὶ γὰρ οὐδὲ πείσεσθαι τοῖς ἄλλοις πολυπραγμονεῖν τὰς ἑβραίων ἀπηγορεύκοτος τοῦ θεοῦ κτησαμένους τὴν χαναναίων καὶ ἀπλήστου ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅτι ταῖς εὐπραγίαις, θεόσεις τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένοις οὐκ ἐκείνοις, κωλύσαι ἂν εἰ δύναιτο χωρὶς μεγάλης λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας κατ' αὐτῆς. οἱ γὰρ, ἐπειδή τις ἀπὸ δυφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ὀνομαστότατος ἐκ ; πέμπουσι μετὰ βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, ὧν καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως αὐτοῖς ἐπ' ἐξουσίας τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. ὧν ἀφικομένων τοὺς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ διαπυνθανόμενος, αἰτίαν τοῦ θεοῦ δίκαιον τίς ἐστιν αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανίταις ἐπικαλοῦσι. τὸ δ' ἐμποδὼν σαυτοῖς, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸν θεὸν αὐτοπλήκτειν αὐτῷ τὴν προαιρέσει δηλῶν ὃς αὐτὸν ὅτι τοσοῦτο κλέος δι' ἀληθειαν καὶ τὴν ταύτης πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸ γὰρ στρατὸν ᾧ κατασκόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν παρακαλοῦσι, δι' ὀργὴν εἴη τοῦ θεοῦ. συνεβούλευέ τε, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἐχθραν τὴν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανίται δὲ βαλάκῃ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δῆσιν λιπαροῦντος προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἱρεῖται τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸ πείρας δυχερείνας, κελεύει μηδὲν αὐτοπλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπτεῖ τοῖς πρέσβεσι. καὶ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον παρειλημμένου αἱμασίαις διπλαῖς, ἡ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τὸ θεῖον πνεῦματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θειγκῶν ἀναμαθόντος ἔχουσα τὴν πληγὴν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῆς πρὸς τὸ θειγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βάλλουσι θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ὄντα τοῦτον τὸν θεόν, ὃν οὐδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν μὲν πληγὰς ὑποφέρῃ, μὴ συνεὶς ὅτι νεῦ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαύδασεν ὑπηρετεῖν εἰργεται.

Caeat-

ταραττομένῳ δ' αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ὄνῳ φωνὴν ἀνθρωπίνην A
ὑσαν, ὑπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐπαρχὴς ἐπεκάλει τὴν
πληγὴν, ὡς ἐκὶ τῷ κτηνίους ὄντος αἰτίᾳ, τῷ ὃ ὁδὸν
αὐτὸ διακωλύοντος ἀλλὰ γνώμην τοῦ θεοῦ ἠμοιβόμενον.
καταδείσας ὃ βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ
θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὸ προκειμένῳ παρώρμησεν, προ-
σάξας ὅπερ ἂν αὐτὸς μὴ νοεῖν αὐτὸ ποιήσειε, τοῦτο
σημαίνειν. καὶ ὁ μὲ ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς
βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως ὑποπτῶς B
ἠξίου προσαχθεὶς ὅτι τι τὴν ὄρων σπέρδαται πῶς τὸ πᾶν
ἑβδομῶν ἔχει στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖ-
ται τὸ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγό-
μενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο τὸ στρα-
τόπεδον σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς
ἐκεῖνος, βωμούς τε ἑπτὰ ἀνέλυσεν ἑπτὰ δὲ μῆλα σφάξαι τὸ βα-
σιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους ἑπτὰ κεῖνος ἐθύσησαν. ὑπουρ-
γήσαντος δὲ τὰ ταχέων τοῦ βασιλέως, ὁλοκαυτοῦ θυθέν-
τας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινομένου. ὁ δὲ ὡς φησιν. ἔστ' ὁ C
δυσὶμων ᾧ ὁ θεὸς τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν,
καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ ἑαυτοῦ σπέρ-
ματι ἐπένδυσεν, ὡς ἐδὲν ὄζιν ἀνθρωπεῖον γένος, ὃ μὴ
κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερηδυμάτων ἀρίστων καὶ
καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κεκτήσεσθαι, καὶ
πᾶσι βελτίοσιν αὐτοῦ ταῦτα καταλείψειν, θεοῦ μόνους
ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν γένοισθε πάντων
δυσαμενέστεροι τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζοντος. γῆν
τε οὖν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε καθέξετε, δουλεύ- D
σαν ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέροις. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ κλέος ἐμ-
πλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. ἀρκέσεσε δ' τοῦ
κόσμου πᾶσαχεῖν ἑκάστῃ γῇ τοῦ ἐφ' ὑμῖν ἕτερα γένους
οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριος στρατὸς ὅ-
τι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τὴ νῦν ὑ-
μῶν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τῷ δ' οἰκουμέ-
νῳ οἰκητήριον δ' ἀμῶνος εἶσε προκειμένου ὑμῖν, καὶ
τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύ- E
σετε, ὅσον ὄζιν ὑπὸ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν ἠέρᾳ. τοσούτοις
δ' ἔσιν, ἐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν μὲ παντοίων
ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκῃ δ' καὶ κράτος ἐν
πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολε-
μοῦ λάβοι, καὶ θεραπεύεσθαι ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑ-
μετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὃ δὲ αὖ ὑποστρέψει ἐπὶ ὁ νικηφό-
ρος, ὃ δ' ὡς τε παῖδας δύφρόνας καὶ γυναῖκας. τοσοῦ-
τον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεοῦ προνοίας ἀνήρπαγ, F
ᾧ καὶ τὰ θεῖτα μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι.
καὶ ὁ μὲ ταῦτα ἐπεθείαζεν ἐκ ὧν ἐν ἑαυτῷ, τῷ δ' θείῳ
πνεύματι προς αὐτὰ κεκινημένος. τοῦ δ' βαλάκου δυ-
σχεραίνοντος, καὶ ὑπαβαίνειν αὐτὸν τοὺς συνθήκας ἐφ'
αἷς αὐτὸν αὖτι μεγάλων λάβοι δωρεῶν ὑπὸ τῆς συμ-
μάχων ὑπικαλουμένου. ἐλθόντος δὲ ὅτι κατάρα τῷ
πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους
ὑποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ βαλὰκ φησὶ, πρὸ τῷ ὅλων
λογίζη καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι πρὸ τῷ τοιούτων σι- G
γᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα;
φωνὰς δὲ ἃς βέλεται τοῦτο καὶ λόγους ἐδὲν ἡμῖν εἰ-
δότων ἀφίησιν. ἐγὼ δ' μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μα-
θηταὶ δεηθέντες ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠγάγε-
τε, ὑφ' τοῦτο τὸ ἄφιξιν ἐποιησάμην, ἵν' τί μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σε τὸ ὑπιθυμίαν. κρείττων δ' ὁ θεὸς
ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγνώκειν, πρὸ τῷ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦτ' ἅπερ ὑπαγορεύει

Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba retur, appatuit ei angelus, obiurgans verberato rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutíſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananęa continget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerterentur è tali prælio victor, qui lætitiam cõniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, cáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. A quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra B inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram me- C moriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oracŭli non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & prin-
Num. 25. cipibus Madianitarum: Balace, inquit, vóſque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, He- D bræorum quidem genus nunquam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ E pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe propipiant. cúmque fugatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. F Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptate ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iámque blanditiis illectos, & cupidine feruentes relinquere parant. tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, G ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι ἢ τὰ ἐκείνοις βέλτιον. εἰδὼς γὰρ ὡς ἐν ὑμῖν ἐπὶ φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνοις ἡμέτερον. ἐγὼ μὲν οὖν τὸ κράτιστον ἔκρινον, ὅτ' ἐπαινέσαι προεθέμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὁρμὴν αὐτοῖς ὁδοῦ ὤν, καὶ ἀποδίδων αὐτοῖς δυσδαίμονα βίον καὶ κλέος ἀφώνητον ὕστερον, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νυνὶ δ', χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκῶ ἀσεβὴς ἔσεσθαι καὶ μαθησόμενος, ὧν ἀπώσασθαί μοι τιὼ ἀξίωσιν οὐκ ἄνθρωπος, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν ὑπερπλήσας ὁπιτελέσωμεν, εἰ πείσαι τὸν θεὸν δυνησθείην ὑπερβάντα μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀρᾶς ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, δῆς μὲν τεθυκότα τὸ θεῖον οὐκ ἐπένθησε, τὰς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρᾶς. πεισθεὶς δ' ὅτι σῶμα πάθη προῦλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσαι ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίας καὶ οἰκεῖσθαί πως συνέβαινε τιὼ ἀρχαίῳ, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἡμύθμενα τοῖς ἀνθρώποις ἀφ' ἧς ἡ θαλάσσης εἰς μνήμην τιὼ ἐμαυτοῦ. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεται αὐτὸς ὅτι ἔσονται πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ κατ' εὐτυχοῦντι ἡμῖν ἐπὶ ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸν περαιοῦν τὸν εὐφράτην ἡμύθμενος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησί, καὶ τῶν μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ ὑμῖν βέλτιον τῶν θεῶν χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων ἡμῶν ἔθνος οὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀπανὴ τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, ὅτ' ἄλλη τις ἀρτία ἀφάλωτος διαφθείρει. θεόνοια γάρ ἐστιν αὐτοῖς τῶν θεῶν σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινωθέντες δυκουῦτες μᾶλλον αὐθήσουσιν ὅτι φόβῳ τῶν ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐτῶν καρδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστα δυπρεπεῖς, καὶ διάσασθαι καὶ νικῆσαι τιὼ τῶν ὁρώντων σωφρονοῦσιν ἱκανὰς δοκεῖ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν δυμορφίαν αὐτῶν ὅτι τὸ μᾶλλον δυπρεπὲς, πέμψατε πλησίον ἰσομοίρας τῶν ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δολομήδεις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσάξατε. ἐπειδὰν δὲ κεχαρωμένους ὁρῶσι ταῖς ὑπερβολαῖς, καταλιπέτωσαν. καὶ μὴ διακαλέντων μεῖναι μὴ πρότερον ὑπανδέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὴν τούτοις αὐτοῖς θέμιν τιμᾶν θεόν, τοῖς μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβωσιν. ὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τὸν ὑποθέμενος αὐτοῖς ὤχετο. τῶν δὲ μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς θυγατέρας καὶ τιὼ ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τῶν ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τὰς δυπρεπείας αὐτῶν. καὶ θαμινόμενοι εἰς λόγους αὐτῶν, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὴν τῶν κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς

πλησιάζειν συνηθείας. οἱ δ' ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμενοι δ' αὐτὰς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἀκμαζούσης, ὡς ἀπαλλαγὴν ἐμηνύσατο. τὰς δ' ἀθυμία δηνὶ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐνέκειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἰσομοίρους αὐτόθι μένειν καὶ δέσποινας ἁπάσης ἡχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμωμότες ἔλεγον καὶ

θεοὶ

θεὸν μαρτύρων ὤμνυσαν ποιούμενοι, δακρύοντες τε
καὶ παντάχοθεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς τῆς γνώμης κατα-
σκευάζοντες εἶναι. οἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατι-
δόντες, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐχομένους, ἤρξαντο
τοιάδε αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κράτιστοι νέων, οἰκοῦσι μὲν
παρόντων, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων
καὶ τῆς οἰκείας δύναμις καὶ σπουδή. κατ' ἐμὲ δ' ἐνὸς ἕνεκα τούτων
πόθεν ἐνθάδε ἀφίκεσθαι ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν, δι'
ἐμπορευόμενοι τὴν ὥραν τοῦ σώματος παρεσκευά-
μεθα τοῖς ὑμετέραις ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτους ὑμᾶς τιμῶσι ξενίοις
δεόμενοι ἐπείσθημεν. καὶ νῦν, ἐπειδὴ τε παρ' ἡμᾶς
φιλοτίμως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν,
δι' αἰτίαν τὴν δέησιν ὑμῖν ἀποτρεφόμεθα. πίστιν δ' δυ-
νοίας λαβόντες τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον γαμηθεῖσαν, ἀν-
γαπήσομεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ δεχθέντες.
δέος γάρ, μὴ τὸν κόσμον τὸν ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔ-
πειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτιμοτέραν ἀποπέμψητε πρὸς τὰς γο-
νεῖς. συγγνώσεσθαι τε ταῦτα φυλαττομένοις ἡξιοῦμεν. τῆς
δ' ἰδίας βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογέντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν αἰτιωτέρων ὑπὸ τῶν πρὸς αὐτὰς πάντες. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δόξαι), τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῇ βίῳ πρὸς
ἅπαντας ἀλλοδαπαῖς χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῖν
ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένους ἡμεῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους
σέβειν, καὶ οὐκ ἄν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν
δυνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸ ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐ-
τοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μεμνῆσθαι δ' ὑμᾶς εἰ χρὴ εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προτρέπεσθε. καὶ ταῦτα τὸ
μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τὸ δ' ὑμετέρα
πρὸς μηδένα τοιοῦτο τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἁγνιστέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην
ἐν ᾗ βιώσονται) μόνοι καὶ τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δ' ὑπὸ τῶν
πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ πειθόμενοι αὐτοῖς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας ἢ) νομίσαν-
τες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον τὸν ὁπηχώριον τοῖς κα-
θιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν ὅπῃ ἕκα-
στον οἷς ὁ νόμος αὐτῇ ἐκέλευσε ποιοῦντες διετέλουν.
ὡς δὲ παντὸς ἤδη τοῦ στρατοῦ τὴν ἀθεμιστίαν χωρεῖν τὸ
πέρας, καὶ φασὶν αὐτοῖς πολὺ χεῖρον τὰ πρότερα ἐμπε-
σεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆ τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας.
ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλή-
σως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν δέα πα-
τέρων ἀρετὰς ὑπερφανεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο. καὶ Ζαμ-
βρίας ὁ τοῦ συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χοσμι σεων
μαδιανίτιδι ἄρχοντι θυγατρὶ τῇ σκεύῃ δίωνας δόντος
ἀνδρὸς κελευσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῆς μωυσῆ
δοκούντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡγησόμενον, ἐθε-
ράπευεν αὐτὴν οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγνῶς
ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, δεί-
σας μωυσῆς μὴ χεῖρον τι γένοιτο, συναγαγὼν εἰς ἐκ-
κλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν ἔριν ποιῆσαι τοὺς ἐν τῷ
λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ', ὡς οὐκ
ἄξια δρῶν οὐκ αὐτῷ οὔτε πατέρων τὴν ἡδονὴν
προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτον δεῖν. προσήκειν δ' ὡς ἔτι καλῶς αὖ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι;

A iurando confirmabant, Deum testem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miserationem flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bo-
B nos hac hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostrã molestè ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quare si beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ conuictoræ sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniam vos dare æ-
C quum postulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis
D amorem istum vos non fingere, nisi eosdem nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta eorum comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desciscunt, & plures deos credere inducti, sacra illis
E eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior gliscceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua
F turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus ne grauius aliquid sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos qui tantisper dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscant, & non legum con-
G

temptu,sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent.absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent.Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere,& ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu,inquit, Moyses,tuis legibus vtere,quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses,sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo,ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit.Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset,ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus,tum patris dignitate,iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret,vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant.Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit,& eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo iuuẽtus ad pulchertimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἰκῆ τῆς ὀλιγωρίας εἶναι. πρὸς τούτοις ἦν δ' ἄλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὅτι τῆς ἐρήμου, νυνὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας διὰ δυσκολίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι. κἠ ὁ μὲ ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, κἠ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπαύσω τὰς σῆς συνηθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχημένος. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῷ ἐχόντων τὸν ζόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως αὐτὸν δυσδιαλογίστοις ἑβραίοις. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλουθον οἷς σὺ πρὸς ἀτελεῖς τυραννικῶς λάβροις. ἐγὼ δὲ ἄλλο τι μέχρι νυῦ ἢ προχήματι νόμων τὸ θεῖ δουλείαν μὲν ἡμῖν, ἀρχὴν δ' σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ τὸ κῦρ τοῦ βίου αὐτεξούσιον, ὃ πᾶσι ἐλευθέροις ὄζι κἠ δεσπότου ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἶεν ἀμυήτων ἑβραίοις γένοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κῦ τοῖς νόμοις τὸν ἐκόντα πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλὴν δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφαιρῆσαι προηρημένος, κἠ κῦ τὸ ἁπάντων δόξης ἰσχυρὸν τοῦ ἑαυτοῦ κατασοβαρῶς. ἃ δ' πρόσθεν νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα πρὸς αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ἐκίνησαμι. γύναιόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγμαι. παρ' ἐμαυτοῦ δὲ ἀκριβῶς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέρου. καὶ δὲ δεῖ λαθεῖν προσθέμενος. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος πᾶσι πολλῶν ἐμαυτῷ πράγματα παθεῖν τὴν ἀλήθειαν, κἠ ἐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τὴν ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδι τοῦ βίου παντὸς ἀνηρτημένος. χαρίσεται δ' ἂν δεῖς κυρώσειεν αὐτὸν πρὸς ὧν πράξαμι γνώμης τῆς ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τοῦ δ' ζαμβρίου ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει κἠ τοῦ ἄλλων τινὲς ἐπόντος, ὁ μὲ λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τῆ νομοθέτην δ' ὁρῶν μὴ παρατέρω τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ προαγαγεῖν ἐκ τῆς ἀτιμίας βλαμάχης θελήσαντα. πρὶν δὲ μὴ πολλοὶ τοῦ λόγων ἀσελγείας αὐτοῦ μιμηταὶ γενόμενοι παράξωσι τὸ πλῆθος. κἠ βλέψεται μὲ ὅτι τούτοις ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἡ τοῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς γὰρ τότε ἄλλα τοῦ νεωτέρων κρείττων, καὶ τοῦ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως δ' ἀδελφοῦ υἱός, προαλγήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ ζαμβρίου, κἠ πρὶν ἰσχυρότεραν γνώμην τὴν ὕβριν ὑπὸ τοῦ ἀδικίας, ἔργῳ τῆ δίκλιν αὐτοῦ εἰσπεράσας δόγνυς, τὸ κωλύσαι δόμβλιᾶν τὴν ὑβριστικὴν εἰς πλείονας τοῦ ἀξιωμάτων ἐκ κολαζομένων. τόλμη δ' τοῦ ψυχῆς κἠ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προῦχων, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συσαίη τοῦ δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὸ ἐπ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὅτι τοῦ ζαμβρίου σκηνὴν ὑπελθὼν αὐτὸν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέσυ τόλμης, αἴρουσιν τὸς ὅτι τοῖς ὁμοίοις ζαμβρεῖ τὸ ἀτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται δ' οὐκ ὀλίγοι καὶ ὑπὸ τοῦ τότων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν ὑπομεινάντων. ἐφθάρησαν δὲ πάντες τοῦ λοιμοῦ ταύτην ἐπισκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὴν νόσον. ὅσοι τε συγγνῶναι ὄντες κωλύειν δέον ἐξώξιωσαν αὐτοὺς ὅτι ταῦτα,

ἀδι-

ἀδικεῖν τὸν θεὸν δεικνύντες ἀπέθνησκον. διὸ καὶ πολλοὶ τῶν μὲν οὐδὲ ἐκ τῶν τάξεων ἄνδρες ἐκ ἐλάττους τεσσαρακισχιλίων καὶ μυρίων. ὑφ' ὧν ἡ τούτης παρεξευθεὶς τὴν αἰτίαν μωυσῆς, ὅτι τὸν μαδιανιτῶν ὄλεθρον τοῖς στρατιώταις ἐξέπεμψε. περὶ ὧν τὰ ἐπ' αὐτοῖς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῶμεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τὸ τοῦ νομοθέτου γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸ γὰρ βάλαμον, ὃν ἀληφθέντα ὑπὸ τῶν μαδιανιτῶν ὅπως ἐκβιάσηται τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ἀνωφθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμῃ δ' ὑποθέμενον ἢ χρησαμένων τοῖς πολεμίοις, ὀλίγου τὸ τοῦ ἑβραίων πλῆθος διέφθαρκε τοῖς ὑπὸ τῆς δεισιδαιμονίας, νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἰδιώσασθαι μηδενὸς αὐτῷ μαρτυρήσαντος τὰ διελέγχοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὐτοῖς τισὶ δοκεῖ, ἔστω σκοπείτωσαν. μωυσῆς δὲ ὑπὲρ ὧν καὶ προεῖπον, ὅτι τῷ μαδιανίτῃ γένει ἔπεμψε στρατιάν, τοὺς πάντας δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλίσαμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδείξας φινεές, ὃς μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὰ παρανομοῦντα τούτους ζαμβείαν πεμφθησαμένους.

nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. *Num.31.*

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατώσαντες ἀπέκτειναν αὐτούς.

Cap. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritæ regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

Μαδιανῖται δὲ προθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ὅτι σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἀπεθεράπευόν τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προσεδέχοντο τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, προεμάχοντο αὐτοῖς ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν, ὤχος τε καὶ σοῦρης, ἔτι δὲ ῥοβέης τε καὶ ὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νεῦ τοῦ παντὸς τὸ ἀραβίᾳ τὸ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ἀναπεντῶν δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκέτορας γυναῖκάν ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινεὲς κελεύσαντος. ὃς ἦγεν ἄγων τὴν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βοῶν μὲν γὰρ δισχίλιοι καὶ πεντακισμύριοι ἐπρᾶ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκοπῆς ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. τοῦτο γὰρ εὐδαιμονίας, καὶ ἀβροδιαίτοις σφόδρα ἐτύγχανον. ἦχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, περὶ δισχιλίας καὶ ἑξακοσίας. μωυσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δέδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λεύιταις δὲ τὰ ἑπόμενα τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τῶν δὲ λοιπῶν, νέμει τοῖς λαοῖς. καὶ δηλοῖ τὸν λοιπὸν εὐδαιμόνως ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, τοῦ μηδενὸς δὲ σκηθρωποῦ ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδίζοντος. μωυσῆς δὲ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτοῦ ἐποιεῖτο καθίστασιν ὅτι τε ταῖς προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἶπον δήσειε γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τοῦτο τὴν προαίρεσιν ἐπιθέσθαι τῶν πραγμάτων.

Madianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat, qui reducto incolumi ac illæso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret. *Num.27. Deut.3.*

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio vtros excipit, meticulosos simulatores ditans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit, post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num. 13.

Num. 35. *Deut.* 4. 19. *Ios.* 20.

Num. 27. 36.

VI. *Deut.* 4.

ὁ δ' ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαντος. καὶ τούτῳ δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τὸ μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλήθει τετραπόδων διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορείτιν δωρήσασθαι, δυσκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δειλίαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, προφάσιν διαπρεπῆ τὴν τῶν βοσκημάτων ὀνομάσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ξυφῶν ἀπόνως ἀφέξοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τῆς κτήσασθαι τὴν αἰτουμένην ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τοῖς ὁπλοίποις ἀγῶνων, γῆν ἣν ἐμβάσιν αὐτοῖς ὁ ἰορδάνης ὁ θεὸς δωρεῖσθαι ὑπέχοντας, ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους ὃς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν μὴ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ δι' φόβον κινδύνων, μηδὲ δι' τὸν πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὀλιγοστείοις καταλιπόντες, δύζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῶν διδόντος συναπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορείτιν αὐτοῖς ὅτι τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὅτι τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμφέρειν μέλλοιεν αὐτοῖς ἐν αἷς ἐμπόδια τὸ πονεῖν ἀποθέντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γνησομένας. ὧν ἓξ εἰς ἀποδείξει τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν ἕως ὁ φυγὰς τὸν αὐτὸν τὸν ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ τὸ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅπι τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀείμανον δὲ τῆς γαλαδίτων γῆς, καὶ γαυλανημὰν δὲ ἐν τῇ βατανειάδι. κτισαμένων δὲ αὐτῶν καὶ τῶν χαναναίων γῆν, ἕξεις ἑτέρας πόλεις ἐμελλον ἀνατεθήσεσθαι τῶν λευιτῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπισχνουμένου, μωυσῆς δὲ προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ διδόντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα ἀνὴρ σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέν τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλοσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ τὸν κλῆρον πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τισὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. καὶ τότε μένειν ἑκάστην τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῷ δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἤδη ἐξιάκοντ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπι τοῦ ἰορδάνου συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ, φα-

φοινικόφυτον δ' ὄζει τὸ χωρίον, συνελθόντος τῷ λαῷ A πάντος, λέγει τοιάδε.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. *Deut.4.*

Κεφάλαιον η'.

η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

Cap. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, & τὰ μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρείας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη & τῷ γήρᾳ χρόνον ἐπὶ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν λυσιμελὴς δεῖμε τῷ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ πέρα τοῦ Ἰορδάνου πορευθησομένων ἐμέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νεκρὸς ἐγκαταλιπεῖν τοὺμὸν σῶμα τὴν ἡμετέραν εὐδαιμονίαν πεφθιμένον. ἀλλ' ἀΐδιόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, & μνήμην ἐμαυτοῦ γλυκυμένων ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῆς χρειττόνων. φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν τρόπον ὑμεῖς τὰν εὐδαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλείποτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀίδιον ὡς ἀγαθέμενος, ἕτως ἀπέλθω τοῦ βίου. πεισθέντας ἢ ἄξιός εἰμι, σχεδόν τε τὰς πρότερον σῶν ὑμῖν φιλοτιμίας, & διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ὅτι τελευτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ οἷός τε δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις & ἀφελέσθαι τὰ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλεται καγὼ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπίσταμενος παραγγέλλω, μὴ αὐτοὶ μακάριοι & ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ ποτε ἢ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νεῦ ὑμῖν ὄζειν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῆς τε ὑπόντων τάχειαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. μὴ μήτε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην ποτιμήσητε διάταξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νεῦ χρὴ τὴν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσεσθε ζόπον. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, ἀλλιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων ὑπερφρονεῖν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρώτων ἀγαθῶν τὸ πρόσβιστον ὄζειν ἐποιεῖτα καὶ τιμὴ τῆς ἄλλων χαρίζεται περιουσίαν. ὡς & πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένοις, καὶ ὡς ἀεὶ τοῖς αὖθις τιμὴ εὐκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' αὖ ἐφικέσθαι δυνηθέντες, εἰ τῆς νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμην, κατήκοοι & φύλακες γένησθε, & μελετῶντες τιμὴ συνέχειν αὐτῆς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χάριν ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὡς ἀγαθέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῆς στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἱ φρόνιμον ἕξουσιν ὑμῖν τὸ συμφέρον τος. θεὸς τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' ὃ βούλησιν καγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνομόμην, ἐς μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σῴσει τιμὴ αὐτοῦ πρόνοιαν. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν πρόσεστιν ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀπτηδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτῆς χρήσεσθαι τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσοντας ἀρίστας, οἷς ἑπόμενοι, τῆς εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γνόντες ὅτι πᾶσιν οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῆς.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum; æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod decst breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis; nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperatus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem sitam existimetis, si mãdatis principum ob murmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitio si vos in posterum seruaueritis, res vestras in meliore statu videbitis. Absit autem vt ita in hos exasperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduistis. meministis enim quòd sæpius à vobis de salute periclitatus sum quàm ob hostistibus. quod non exprobrãdi causa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contristatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: sed vt admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurum est. & ne in præpositos contumelioſi sitis elati
Deut. 7. 11. opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui si per has insolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam estis habituri, quem si vestro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppressi ab hostibus per summam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem dispersi seruitute vestra terras ac maria replebitis. quò si ventum fuerit, iam frustra pœnitebit patrias leges non seruasse. quare quo minus periculi sit, ne illas violetis, post victoriam neminem hostium superesse patimini: idque rebus vestris conducibilius existimate, ne cum illis viuentes ad similia studia prolapsi patriam institutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona vestra tutiùs conseruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura vestra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conscripsi, & formam admistrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum, à quibus si nusquam discedatis, mortalium omnium felicissimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges scriptas & institura bene viuendi continentem. Illi verò soluebantur in lacrymas, & iam tum desiderio ducis mœrebant: memorésque quanta pericula pertulisset, quámque alacriter salutem ipsorum procurauisset: & de futuro soliciti, quòd non essent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyse non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deserto per furorem contra illum commiserant, grauissimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam consolationem admitteret. Moyses verò solabatur eos, & iubens à lacrymis desistere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio est dissoluta. Nunc priusquam ad reliqua transitum faciam, operæprecium duxi, leges talis latoris maiestate ac virtute dignas hîc inserere, quo lector cognoscat, qualia sint nostra iam inde à priscis seculis instituta. Extant autem omnia quæ ille vir scripsit, vt nihil ornatus causa liceat affingere: seriem tantum nouauimus, & leges quas ille sparsim vt quamque à Deo retulerat,

τὴν τε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ θεσπεσιανακτεῖν οἷς αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες θεάτρεν ἀξιώσουσιν. νεῦ μὴν γὲ ἐν τῷ δυσπειτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παῤῥησίαν πίθεσθε. ὁ δὴ τῦ λοιπῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ θεάγματα. μηδὲ τὴν ἴσην ὅτι τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὲ ὡς πλεονάκις σὺν δικαίᾳ ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῆς πολεμίων. ταῦτα δ' ἐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς θεσπεμπω. ἐγὲ ἐπ' ἐξόδου τῦ ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ κακῶς ἐν ὀργῇ γενόμενος. ἀλλ' ὡς τε τῦ σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τῦτ' ἀσφαλὲς εἶ) κ' πόλιν εἰς τοὺς θεσεσκότας ἐξυβρίσαι δι' πλῆτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβάσι τ' ἰορδάνην, καὶ τὴν χαναναίαν κτησαμένοις θεσεσήσεται. ἐπεὶ θεαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ὑπ' αὐτε κ' τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε κ' τὴν δύναιαν τὴν ἀπὸ τῦ θεῦ. ποιήσαντες γὰρ τῦτον ἐχθρὸν τῷ τε γένει ἴδιον κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεσθε μὴ μείζονι ὀνείδει. κ' σπεδασθέντες, διὰ τῆς οἰκυμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τ' γῆν κ' θάλασσαν τ' αὐτῶν δουλείας. ἔσαι γὰρ ὑμῖν τῦτον πείραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, κ' ἡ τῶν ὑ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βέλοισθε. τῦτος ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπολλυμένας κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων διαφθείρηται τ' παρὰ ἐκείνων ὀπτηδεύσεως, διαφθειρῆτε τ' παρ' ἑαυτὰν πολιτείαν. ἔτι γὰρ καὶ βωμοὺς κ' ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους αὖ ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ κ' διαπανᾶν πυρὶ τὸ θνῆμα αὐτῶν τ' τὴν μνήμην. βεβαίᾳ γὲ αὖ οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα γὰρ μὴ δι' ἀμαθίαν τῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀποδύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι τῦ θεῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων δὲ ἀμονήτως αἴσι κειμένων. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κ' τὴν διάταξιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ γὰρ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ὀδυνῶντο ἐποιοῦντο τῦ στρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδύνων κ' προθυμηθείη τ' περὶ αὐτῶν σωτηρίας, κ' δυσελπιστοῦντες περὶ τ' μελλόντων ὡς ἐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥκιστον τε τῦ θεῦ προνοησαμένοι, διὰ τὸ μωυσῆν εἶ) τὸν θεὸν καλοῦντα, ὧν τε ὀλίγ τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν αὐτῷ μεταποῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα θεσπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι πάθος. μωυσῆς δ' αὐτοῖς παρηγόρει, καὶ τῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνων ἀπάγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἔτι διελύθησαν. βέλομαι γὰρ τὴν πολιτείαν θεότερον εἰπὼν, τῶν τε μωυσέως ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογῦσαν, κ' μαθεῖν παρέχων δ' αὐτῆς τοῖς ἐντυξομένοις, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἐν, ἔτως ὅτι τὴν ἄλλων ξέπεσθαι διήγησιν. γέγραπται γὰρ αὐτὸν ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, ὐδὲν ἡμῶν ὅτι καλλωπισμῶ θεσθέντων, ὐδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μωυσῆς. νενεωτέρισαι δ' ἡμῖν τὸ κ' χρόνος ἔνια τάξας. αποφάσεων γὰρ ὑπ' ἐκείνου καταλιφθεισῶν γεγραφότα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι θεῷ τῦ θεῦ πύθοιτο.

τού-

τοῦτο χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαγράψαι, μὴ καί τις ἡμῖν ὧν δι' ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' ἕτως ἡ διάταξις ἡμῶν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δ' κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν καταλιπὼν, τούτους ἐκφέρομαι εἰς τὴν προσήκουσαν ἑκάστοις ἀπόδοσιν, ὧν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μοι τὴν προαγωγείαν συντάξασθαι πρόκειται. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν χαναναίων γῆν κατασάμενοι, καὶ σχολὴν ὀπὴ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν ὀπφανεῖ, ὧν αὐτὸν ὁ θεὸς αὑτῷ δι' εὐσεβείας ἐξέλητα. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, κὴ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριόντες ὑφαιρεῖσθε τε εἶναι κὴ καθάρειοι πρὸς τὴν θεὸν μὴ δι' ὀπὴ τούτων πρόσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ κατὰ φανοὺς γέφυρώσης. ἐν ἑτέρᾳ δ' πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ εὐσεβοῦν γένος ἕν. Ὁ δ' βλασφημήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἄτιμως ἐκφανῶς θαπτέσθω. Σωφρονεῖσθωσαν δ' εἰς ἓν ἀποφαίνωσι πόλιν τὸν νεὼν τελοῦσι τῷ ἔτει οἱ ἐκ τῶν πρώτων τῆς γῆς ἧς αὐ ἑβραῖοι κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ μὲν ὑπὲρ γμένων εὐχαριστῶσι, καὶ πρὸς εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονῶσι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις κὴ συνευνοούμενοι φιλοῦσι. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας ἐκ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ὀπτανδυμάτων. τοῦτο δ' ἐκ μὲν αὐτῆς ὑπαρξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει κὴ τῇ ὁμιλίᾳ μηνύειν αὐτῶν ἐπιθέντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτοις αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐσω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἣ πρεσπείσθω μὲν ὀπὶ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς θυσίας ὑπηρετείσθω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὀπὴ τιμὴ τὸ δεδωκότος ἀπολαύειν. Ἐκ μισθῶν γυναικὸς ἡταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἴσθι γὰρ μισθενὶ τῷ ἀφ' ὑβρεως τὸ θεῖον. χείρω δ' ἐκ ἂν εἴη τῆς ὀπὶ τοῖς σώμασιν ἀρχούσης. Ὁμοίως μισθὸν ἂν ἐσθ' ὑβρίσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δ' μηδεὶς θεὸς, ἧς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἃ ἐπωνομασμένον ἢ τινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξυμμὶξ καλῶς τὰ ἐξ ἑκάτερα κὴ λινᾶ στολὴ φορείτω. Τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδέδεικται. Σωσελθόντος δ' τὸ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὀπὴ τὰς θυσίας δι' ἑπτὰ ἑτῶν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ὀπὴ βήματος ὑψηλοῦ σανθείς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυσαμένους.

A scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cóstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti rectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quíque eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicé esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Deut. 18.

Exod. 22.

Deut. 5.

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita miris interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid vitium fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis iudici præmiis.

ὕτως γὰρ καὶ ἀδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῷ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἵ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦς ἁμαρτάνοντας ἀξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφόντων ἀλλὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὥς τε εἴ τι ἀλλὰ πάντος ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῷ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄιτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοῖς νόμοις μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἄιτιον. Διὸ δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα ἔρπειν, μάρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς αἷς ἀπαλλαγῆσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέχε, δικαίας ὕσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ γνωμένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὴν τῷ ἤδη γεγονότων, ὅτι ἢ πρεπτέρπῃ τῷ ἐσομένων. ὑπογράφειν ἢ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ἐνεργέτησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀγράφειν. ὅσα τε τὴν ἰσχὺν ὑποσημαίνειν δυνάται τὸ θεῖον καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ βραχίονος, ὡς περίβλεπτον πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς πρόθυμον τὸ θεῖον. Ἀρχέτωσαν ἢ καθ' ἑκάστην πόλιν ἀνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τὴν ἀρίστην καὶ τὴν πρὸ τὸ δίκαιον ἀσυδὴν προσκεκτήσθαι. Ἐκάστη ἢ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς φυλῆς λευιτῶν. Ἐστωσαν ἢ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν ὑλαβεστέρους, ὡς τε τὸ θεῖον μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ ἢ δικασταὶ ἀποφαίνεσθαι κύριοι πρὸς τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τὰς αὐτοὺς ὅτι δικαίου ἐπιδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν πρόφασι καθ' ἣν ἂ καλῶς ἐλέγχοι αὐτοὺς ἀποφαινομένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ὅτ' ἀξιώματι πρόσωπα φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς ἂν ὕτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσενείκῃ τὴν ψῆφον κεκρίσθαι. τὸ γὰρ θεῖον ἰσχύς ὅστι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνοις τὸ θεῖον δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἀνὰ δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι πρὸς τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὡρατεταγμένων ἀποφαίνεσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ διαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ⁊ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς ἢ μὴ πρὸς ἑνὸς μάρτυς, ἀλλὰ δύεις, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβουλευμένα. γυναικῶν ἢ μὴ ἑνὸς μαρτυρία δικὴ κουφότητα καὶ θράσος τῶν ἤθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν ἢ μήτε δοῦλοι δικὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀνδρείαν. οὐ γὰρ ἢ δικὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ δικὰ φόβον μὴ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πρὸς ἄλλου, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ προσθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ φανείσηται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοείται τις ὡς δικὰ μῖσος ἀπροσδοκήτως, ζητείτωσαν μὴν αὐτὸν μετὰ πολλῆς ἀσυδοῦς μιᾶς πρόθυμοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ὄντος τῶν τοιούτων μειζόντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἥτις δ' ἂν ἡ πλησιέστερος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ταυριάμβοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπίτριπτον ἀρότρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῶν βοῶν, καὶ χέρνιβας ἐλόμβοι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν βοῶν οἱ ἱερεῖς ἢ οἱ λευῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων παρατυχεῖν. ὀφείλεται δὲ ἵλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος. Ἀεισοκαπία μὲν οὖν κέρδιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, καὶ μὴ λάβοι πάθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην φέρητε, τοῖς νόμοις ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐτοὺς ἕκαστα θεάτοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν εἶναι. Βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἕσται μὲν ὅστις ὁμόφυλος, φρόνησις δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, διάπαντος ἴσα. ὥστε χωρεῖτε ὅστις τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, θεραστέτω ᾖ, μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλήθος διώκων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ὠφελουμένων, ὑπάρξαιμεν ἂν τῷ νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ' εἰ τούτων τι διὰ ἀνεδῆς ἔχοι γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν διυπωτέρως. Ὁρίσεως γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ τἀλλοτρίας πρὸς οἷς ὅρια ἡμῖν εἰρηνῇ. φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην αἱρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν ἐσομένων ἐν τοῖς πλεονεκτοῦσιν πρεσβύτερα χωρεῖν βάλεσθαι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν ᾖ τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸ ὅσιον μεθαρμοττομένους. Γῆν ὁ φυτεύσας πρὸ ἐτῶν τεσσάρων αὐ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσθω, ἐπὶ γὰρ κακῷ τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐπεχθῆναι. διασαμένης δ' τὸ φύσεως ἀώρως μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ δ' τετάρτῳ ἔτει πᾶν τὸ γιγνόμενον, τότε γὰρ ὅσιον ἐστὶν, καὶ σωτὴρ ἀγωγὴν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομίζεσθω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τὰ ἄλλα καρποῦ μετὰ τῶν φίλων δωχέμενος ἀναλισκέσθω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευσῶν γυναικῶν. πέμπτῳ δ' ἔτει, κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τὴν ἀμπέλους καταφυτεύοντα μὴ ἀπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ἕνεκα τοῦτο τὸ φυτόν. καὶ τῷ ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπαλλάχθαι. Βυσὶν ἀρόσιμον τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῷ ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα ἦθη, καὶ ἐκείνοις ποιεῖσθαι τὰ ἀστεργῆ. ἔστω δὲ καθαρώτατα σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ συνδυάζειν καὶ θήλεια σπείρειν. ἀγὼ γὰρ τῆς ἀνομοίων κοινωνίας χαίρειν τὸν φύσιν. Μὴ δὲ κτείνειν ἐπάγων ὅσα μὴ συγγενῆ. δίκης γὰρ ἐν τούτῳ, μὴ ἀφαιρῇ καὶ μέχρι τῷ ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τὸν ἀρχὸν ἀπὸ τῶν πρὸς τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρόσκειν λαβόσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ ὃ κατὰ μίμησιν ὠφελοποιὸς τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. ἀλλ' ὡς ἂ πρὸς τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδέναι πρεπόειδαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἀμείμαστον

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & abductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inúocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiúsdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat. vt solent à minimis principiis res in pernis proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici depraui possint, quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes verent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ
Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit.

Ἀμῶντας δὲ & σιναρσιῶντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῷ δραγμάτων τῶν βίου παρέχοντα ἔρμαιον εἶναι καὶ δῶρημα πρὸς ἀφέλειαν. ὁμοίως δὲ & τῆς ἐλαίας ἀπολιπεῖν τὰς ὀλιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῆς καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἂν ἡ ἐκ τῆς ἀκριβεστέρας αὐτῶν συλλογῆς ἀπορία τοῖς δεομένοις γένοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τὸν γεωργὸν προθυμότερον εἰς τὴν ἐπιτροφὴν τῆς καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς προνοούμενον λυσιτελῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων διαφορᾶς λόγον ἐχόντων. Μὴ γὰρ βοῶν ὅπότε ζέοιεν τοὺς σάχυας, δεῖσθαι τὰ σώματα δεῖ τῶν ἄλλως. εἰ γὰρ εἶναι δίκαιον εἴργειν τοὺς συνεργάσιμους τοῦ καρποῦ, καὶ ὡς τὸν γένεσιν αὐτῶν πονήσαντας. Μὴ γὰρ ὁπώρας ἁπαλίζοντας κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδοῦ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὅτι τοῦ παρέχειν αὐτοῖς τῆς ὡραίων μεταλαμβάνειν, ὀλιφέρειαν δι' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέσω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς λεώς νομίζουσιν εἰργάσασαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεδίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κτῆ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὀλιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε ὔσης καὶ ἀποδιδούσης ἀπελθεῖν, ὡς τοῦ θεοῦ κεχαρισμένου αὐ εἶη. κἂν ὑπ' ἀρχαίης τινὰς οἰκονομοῦντας ἄφαυσαν λαβεῖν ὠφελεῖσθαι, ὄντας μὴ ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς & θεατὰς ἀφ' τὴν συγγνώμην, ἀφιγμένους ἢ ἀλλαχόθεν ἀνθρώποις ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχειν. ἀναλώματα γὰρ ἐκ ἡητέον ὅσα τις κτῆ χρησότητα παρέχοντα ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τῷ θεοῦ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἐκ ὅτι τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ ὠφελομένου τοῦ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν ὡς τὸν τῆς ἰσραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν, καὶ τὴν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τοῦ θείου αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ὧδε ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶς λεπούσας τεσσαράκοντα τοῦ δημοσίῳ σώτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτην ἀφίξεται ἐλάθεσς ὑπομένετω. ὅτι τοῦ κέρδει δουλεύσας, ὄβριστο τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, & κατὰ τὴν ἐρημίαν, προνοίαν τοῦ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας ἀπορίας ἐξ ἐλέους προνοίας τοῦ θεοῦ, τὴν αὐτὴν ταύτην ἐξ ὁμοίως πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυοῖν, αἷς ἕτους ἑκάστου προσῆκον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεύταις, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τὰς ἑορτάς, τρίτην πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀναλήμψιν τοῦ ἀναισχόντων, χηραῖς τε χήραις καὶ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι & πρῶτον ἑκάστῳ τύχη γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. καὶ τὸν θεὸν ἐφ' ᾧ ἀνελαμβάνης αὐτὰ γῆς τὴν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν. Διὸ γήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὀλιφέρειν καλεῖ ὀπτήσαντες, τέκνων τὰ προστέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπεὶ δ' ἂν ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύτας, & τὰς ἑορτὰς ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενεγκὼν, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἰκαδε, σὰς ἀπίκρυς τὸ τεμφύσματος, δυσχερεστάτω μὲν τοῦ θεοῦ, ὅτι τοῖς ἀπ' αἰγύπτου αὐτὸς ὑβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μύρτυ-

μάρτυρα ἔμμηνος ἢ ὡς τὰς τὸ δικάστας, καὶ τοὺς μουσέως A
τελέσει νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἰδίᾳ καὶ ἄλλων
αὐτὸς ἀγαθὰ παρὸς εἴη, καὶ κοινῇ πᾶσιν εὐσεβέσιν ἀγαθὰ
νέμειν, φυλάττοντα μὴ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, ἀφαιρησά-
σασθαι ἢ ὅσα δύνανται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν ἢ ἐν
ὥρᾳ γάμου γιγνόμενοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀ-
γαθῶν. ὁ ἢ μὴ μᾶλλον ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλο-
γιάσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότε-
ρον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας ἢ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐ- B
λευθέροις, μηδ' αὖ ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτο τινες ἐκ-
βιάζονται. κρατεῖν ἢ τῆς ὀργιλότητος τὸ δυστρεπὲς,
καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Εἰ μηδὲ ἑταιρημένης
ἐᾷ γάμον, ἧς δίκαιον τῷ σώματος τὰς ὀφὶ τοῦ γάμου
θυσίας ὁ θεὸς ἐκ αὖ προσοίσει. γίγνοιτο γὰρ αὖ οὕτω
τῆς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς
ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐν γάμων φυτὸς ἀ-
γαθῶν, μηδ' ἐξ ὀργιλότητος ἐκ ἐλευθέρα συνελθόν-
των. Εἴτις ὡς παρθένον μνᾶς δυσμόλυβδος, ἔπειτα μὴ C
τοιαύτην εὕρῃ, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲ κατηγορείτω
χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς αὖ ἔχοι τεκμηρίοις.
ἀπολογείσθω ἢ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς
αὖ μετὰ τούτους ἐγγυτάτω δοκεῖ τῇ γνώμῃ. καὶ κεί-
θεῖσα μὴ ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατη-
γορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντες ἐκείνῃ ἀπο-
πέμπεσθαι αὐτοῦ, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας
αὐτῷ φανήσονται, καὶ πρὸς αἷς ἀεὶ αἰτεῖσθαι δίκαιον D
θεῖν. τῷ ἢ βλαπρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν
αἰτίαν καὶ ἀβασάνιστον ἐκπίπτειν πληγὰς τρια-
κοσιάκοντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντή-
κοντα στάλοις ἀποτίνειν τῷ πατρί. αὖ δ' ἐλέγξῃ
τινὰ παιδίσκην ἐφαρμόλυβδον, δημώσις μὲν οὖσα τῷ
μὴ σωφρόνως προσῆσθαι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων
γάμων καταλυέσθω. αὖ δ' ἐκ ἱερέων ἢ γεγυμνημένη,
καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὑσῶν τινὶ, καὶ τῆς μὲν
ἑτέρας ὀφὶ τιμῇ σφόδρα καὶ δυσίᾳ κεκριμένης ἢ δι' ἔρωτα E
ἢ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τὸ δ' ἑτέρας ἐν ἐλάτ-
τονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αὖ ὁ ἐκ τὸ ἀγαπωμένης παῖς
γνώμενος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τὸ ἑτέρας φυτὸς, ἀ-
ξιοῖ δίκαιον τὴν πρὸς τὴν μητέρα τῷ πατρὸς δύναιαν τῆς
πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τὸ ἁπλοῦν τὸ μέρος τῆς
πατρῴας ὑσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διέ-
ξάμην, μὴ συγκεχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τῇ γνώσει
πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τὸ μητρὸς αὐτῷ ἤδονα πρὸ τῆ
δικαιότητι τοῦ πατρὸς τῆς ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ
κόρην ἄλλῳ καταγυμνήσας φθείρας, εἰ μὲ πείσας F
πρὸς τὴν φθορὰν συγκατάθεσιν λαβών, ἀποθνησκέτω
σὺν αὐτῇ. ποτερὸν γὰρ ὁμοίως ἑκάτερος, ὁ μὲ τὸ ἧττον
πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖναι καὶ προσπαίσας τοῦτο ἢ ἀλλο
τρίᾳ γάμου τὴν κόρην. ἢ ἢ πρόσκαιρον αὐτὴν πρόσθεῖ-
σα δι' ἡδονὴν ἢ δικαίᾳ κέρδος πρὸς τὸ ζῆν. ἐὰν δίπτυς μό-
νη φθαρεῖσαν διάσῃ μηδενὸς βοηθοῦντος, μόνος
ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατεγγυημέ-
νην, αὐτὸς γαμείτω. ἐὰν ἢ τῷ παιδὶ ἡ κόρης μὴ δόξῃ G
συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα στάλας τὴν τιμὴν ἡ ἕτε-
ρος καταβαλλέτω. γυναικὸς ἡ συνοικούσης βελό-
μενος δικαζέσθω καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας, πολ-

testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet: & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare: & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam *Deut.24.* postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, affertátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in iontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguarut, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si *Deut.21.* quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum ob- *Deut.22.* tulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

λαὶ δ' αὖ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, χράμμασι μὲ φέρει τῷ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθω. λά-
βοι δὲ αὖ ἕτερος ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. πρότερον γὰρ ἐκ ἐφικτέον. εἰ ἢ κ πρὸς ἐκείνου κακωθείη,

aut poſt eius mortem prior reducere eam vo-
Deut.25. luerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius ma-
ritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fue-
rit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea na-
tum defuncti nomine vocatum, ſortis hæ-
dem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec
familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cogna-
tos remanent, mulieri quoque leuior fit cala-
mitas, cùm prioris mariti coniunctiſſimo vi-
cturæ. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier
ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam
in familia manere, & ex ipſo liberos gignere,
cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò
ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam affe-
rat, huc tandem res euadet: vxor fratris ſoluto
viri illius calceo, & conſputa eius facie, me-
rito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti
memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille qui-
dem è curia diſcedet, in omnem vitam nota-
Deut.21. tus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si
quis vel virginem vel maritatam captiuam ab-
duxerit, eique legitime coniungi voluerit, non
antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo
capite ſumptóque lugubri habitu cognatos &
amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita
mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale con-
uiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt
qui mulierem ex qua liberos gignat accipit,
morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tan-
tùm voluptati indulgens, illius deſideria negli-
gat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot e-
nim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt,
tum nuptiis dare operam liceat. Quòd ſi ſatia-
ta concupiſcentia pro cõiuge eam habere de-
dignatus fuerit, nec pro ſerua quidem eam tra-
ctare ius habeat: ſed quocunque mulier abire
maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem ha-
beat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos
Deut.21. contempſerint, & debitum honorem præ pu-
dore aut contumacia reddere eis neglexerint,
& inſuper contumaces ac proterui in eos fue-
rint, hos primùm verbis parentes moneant.
nam hos natura fecit idoneos iudices. dicán-
que non voluptatis cauſa in matrimonium ſe
conueniſſe, neque vt collatis in commune fa-
cultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos
acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, &
neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à
Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſum-
ma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ
ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere
viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erra-
tis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij ha-
ctenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita,
quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur,
qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad
ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur
hominibus cum quibus illi communis eſt ap-
pellatio. quin & lex talibus pœnam inclemen-
ter infligit, cuius abſit vt tu facias periculum.
His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata
fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia.

ἢ πελάτας αὐτὸς θελήσειε γαμεῖν ὁ πρεσβύτερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τῷ ἀτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γιγνόμενον τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ζρεφέτω τὸ κλῆρον ἐξάδοχον. τοῦτο γὰρ ἢ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῷ οἴκων ἐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῷ χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῷ προτέρων ἀνδρῶν συνοικούσας. ἐὰν ὁ μὴ βέληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ὅτι τῷ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ὅτι τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τῷ τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμῃ. ἐρομένης ὁ γερουσίας δι' ποίαν αἰτίαν ἀλλοῖος ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὸ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἀξιον ἐῇ παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τῷ τοῦ κατοιχομένου μνήμῃ. καὶ ὁ μὴ ἐκ τῆς γερουσίας ἀπειέτω ζῶντ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἢν δ' ὥπερ αὖ βουληθῇ τινι τῷ δεομένων, γαμείσθω. αὖ ὁ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, αἴτε κὴ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ προέτω ἐξέρω δίκης ἀπειθείας καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρασμένην αὐτὴν κὴ πένθιμον χῆμα ἀναλαβοῦσα, ἀποθρηνήσασα συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ ἐῇ κὴ δίκαιον παιδοποιὸν ὠδὰ λαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ θέλητον, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τὸ κατ' αὐτὴν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τελάκοντα δ' ἡμερῶν ὅτι τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὅτι τοῖς δακρύοις αὗται τῷ φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. Διὸ ἐμπλησθεὶς τῆς ὅπιθυμίας ἐκφηράνθυσεν αὐτὴν γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτήν. ἀλλ' ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δ' αὖ τῷ νεωτέρων ὠφιφεσνῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' ἀμέλειαν ἢ δι' ὑβρίσεσιν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήτωσαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν ὅτοι δικασταί. σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλους, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τ' τῷ χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τ' ἐπιτρόποις ὑπαρχόντων γιγνομένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν αὖ δέονται παρ' αὐτῶν ἔξουσι. γιγνόμενον δὲ μὲν χαρᾶς καὶ τῷ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τῷ μείζω ἀεὶ μένοι δι' ἀσεβῆς αἰνθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τῷ κὴ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῷ σῷ καὶ παιδείαν τ' ἀρίστων ἐῇ χρησίμου. νυῦ δ' συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ἀποχρῆσαι ἔσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλὼ πρὸς σωφρονέστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τελωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι κὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τῷ παντὸς ἀνθρώπων γίγνοις ὄζι, καὶ σωατιμοῦσθαι δοκεῖ τοῖς τῷ αὐτῷ αὖτ' προσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν πρόσηκον αὐτοῖς ὠδὰ τῷ παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τῷ δικαίων ἀπαράβατος, ἢ σὺ μὴ πειραθείης. κἂν μὲ τούτοις θεραπεύσηται τὸ τῷ νέων αὐθαδὲς, ἀπαλλαττέσθωσαν τῷ ὅπη τοῖς ἠγνωμένοις ὀνείδων.

ὕστε

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ὅτε ἐπιδόντες, ὅτε ἰὸν κολαζόμενον, ὅτε θυ- A
γατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τῆ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἧττον φανῶσιν, ἐχθρὸς δ' ἀπόνδους
ποιεῖ τὰς νόμους τοῖς συνεχέσι καὶ τῶν γονέων βλαπήμα-
σι, σφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τέκνων ἔξω τῆς πόλεως τῆ πλή-
θυς ἐπομένη, καταλυέσθω. Εἰ μείνας δ' ὅλης τῆς ἡμέρας
εἰς θέαν τοῖς ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ
Εἰ οἱ ὀπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῶσι κατακεί- B
θέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκρὸς μηδὲ
εἰς γῆς ἁμίσεως κείσθω πεφυτέρω τῆ δικαίας τιμωρίαν
πυνύων. Δανείζειν δὲ ἑβραίων ὅτι τόκοις ἐξέστω μηδε-
νὶ, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. ἀλλὰ δίκαιον φεύγειν
τὰς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς
χρείαις αὐτῶν, κέρδος εἶναι νομίζειν, τοῦ τ' ἐκείνων εὐχα-
ριστίαν, καὶ τοῦ ἀμοιβοῦ τοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐλπιζομένου
ὅτι τῆ χρηστότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε
τινα τῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν C
παρὰ τοῦ θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς
ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Αν δὲ ἀναιχωτῶσιν
φεύγειν τοῦ ἀπόδωσιν, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη φεύγειν τούτου γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αἴρειν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δ'
αὐτῶ μηδὲν ἀπολέγοντα τῶν μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἥκοντι. κἂν μὲ ὄπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασμένος, κατε- D
χέτω τοῦτο μέχρι τοῦ ἀποδόσεως ὁ δανεικώς. αὖ δὲ πέ-
νης, ἀποτιθέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα αὖ ἱμά-
τιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τοῦ
θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλην δὲ Εἰ τὰ φεύ
γοντα σκύλα, μὴ ὄξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ σέρωνται καὶ τῶν πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μηδ' ὑπ'
ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲ
κλοπῆ, θανάτος ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτεῖνας δὲ ὅτι τοῖς
κατ' οἶκον κλεπτομένοις τὰς, ἀθῶος ἔστω κἂν εἰ φεύγοις E
διωρύγματι τειχίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦ τοῦ ζημίαν ἀποτινύτω, πλοῦ βοός. πεντεπλοῦ
δὲ ὤφ' οὗτε καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ἁπτίμιον ἄποροις
ἁλῶναι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασθεῖσι.
Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τὰς ἓξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ
ἑβδόμῳ ἐλευθέρος ἀφείσθω. Ἐὰν δὲ τέκνον αὐτῷ
γενομένου ὢν δούλης φθορᾶ τῷ φθαμένῳ, σὺν τοῦ οὖ-
νοιαν, Εἰ τοῦ φεύγοντα οἰκεία φιλοτεχνίαν ἑλέσθαι δου- F
λεύειν, ἐνιαυτοῦ ἰωβήλε, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐ-
λευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐ-
λευθέραν ἐπαγόμενος. Ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον οὗρη κατ' ὁδὸν, ὑπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκό-
τα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ οὗρεν, ἀπόδοτω, τοῦ
ἐν δ' ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθοῦ ὑπολαμ-
βάνων. Ομοίως Εἰ φεύγοις τὰ ἐκ ἀνθρώπου οἷς ἂν ἐντύχοί
τις, κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ οὗρεθέντος τοῦ κυ- G
ρίου φθάχρῆμα παρ' αὐτῶ φυλαττέτω, μάρτυρόμενος
τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ὄξεῖναι δὲ
παιδίαν κτηνῶν τινὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπτωκότων ἐν πηλῶ. σωσθησομένοις δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μηνύειν δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἐνθρωμένοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλανῆ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant. quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cõtumacibus in parẽtes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant suppliciũ, Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum; non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum. & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem nõ inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat. septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percus- A
sus in rixa absque ferro, confestim vindicetur:
idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd
si domum relatus complures dies ægrotauerit,
deinde moriatur, qui percussit à cæde insons e-
sto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudi-
ne insumpserit, percusso quicquid interim dum
decubuit impensum est dissoluat, prætérque
mercedem medici. Qui mulierem vterum ge-
rentem calce percusserit, si quidem mulier ab-
ortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd B
corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit:
& aliam præterea pecuniam det marito mulie-
ris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas ca-
pite: quando quidem vitam pro vita reponi iu-
stum est. Venenum neque letale, neque alias
noxium quisquam Israelitarum penes se ha-
beat: quòd si habere deprehensus sit, morte
mulctetur, & patiatur id quod facturus erat il-
lis aduersus quos venenum parauerat. Qui ex- C
cæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus
quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam ac-
cipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æsti-
mandi suum casum, si nolit haberi seuerior.
Bouem cornupetam Dominus iugulet. quod si
in area quenquam percussum interfecerit, ipse
quidem obruatur saxis, indignus qui vel in ci-
bum veniat. quòd si & dominus coarguatur no-
uisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse
morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis
causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos D
interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus au-
tem eius triginta siclos necati hero persoluat.
Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus
fuerit, vendantur tam mortuus quam qui per-
cussit, & precium vtriusque inter se domini
partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, di-
ligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur,
non vt aquatio non sit libera, sed vt absit peri-
culum ne quid incidat. quòd si in talem fossam
non clausam pecus alicuius illapsum moria- E
tur, pretium eius domino restitui debet. tecta
quoque circumsepienda sunt obicibus, qui
non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum
Deut. 24. tanquam rem sacram qui accepit, diligen-
ter custodiat, & nemo eius commissorem frau-
dare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si
nemine coarguente ingentem auri vim lucri-
facturus sit. in vniuersum enim danda est opera
vt sua cuique conscientia sana sit, & huic te- F
sti approbari satis est quicquid laudem mere-
tur apud homines. Præcipuus autem Dei respe-
ctus habendus est, quem nemo malus vnquam
potest fallere, quòd si absque dolo malo cui
commissum est id perdiderit, accedens ad septē
illos iudices, iureiurando Deum testem faciat,
quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perdi-
tum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolu-
tus abeat. quòd si vel minima commissorū par-
te vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod
accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto G
Ibidem. de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Ὁμοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ τὸ
θεῖον. Ἐν μάχῃ τὰς ὅπου μὴ σίδηρος πληγὰς, ἀδά-
λημα μὲν ἐκδικείσθω ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπλη-
γότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας δι'
πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ
πλήξας. σωθέντος δ' κ) πολλὰ δαπανήσαντος εἰς
τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα ἀδικῶ τὸν χρό-
νον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς
ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν
μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημειούσθω χρήμασιν
ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ἀδικῶ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ γα-
στρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δ' κ) τῷ ἀνδρὶ τῆς
γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀποκτείσας δ'
ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀν-
τὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου. Φάρ-
μακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας
πεποιημένων ἰσοπληθῆ ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐάν δ' κε-
κτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὃ διέθηκεν ἂν ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐν παρεσκευ-
ασμένον. Ὁ πυρώσας, παχέτω τὰ ὅμοια, στερό-
μενος ἕτερον ἐξέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα
λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπυ-
σμένον κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβε-
βηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλε-
ται γλυφθαι πικρότερος. Βουὶ τοῖς κέρασι πλήσσον-
τα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλωος κτεί-
νειέν τινα πλῆξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέ-
τω, μὴ δ' εἰς τεφλὸν ὀβολὸς ἐζημιωμένος. ἐὰν
δ' κ) ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, προειδὼς αὐτὸ τὸν φύ-
σιν, κ) μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς ἄν-
τος τῷ τοῦ βοὸς ἀπηρημένῳ γεγυμνωμένος. Ἐαν δ'
δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲ κατα-
λιθάσθω. ἑκατὸν δ' σίκλοις ὁ κύριος τῷ βοὸς ἀπο-
τινύτω τῷ δεσπότῃ τῷ ἀπηρημένῳ. Βοῦς δ' ἐὰν ἕτερος
πλῆξας ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν κ) ὁ τεθνεὼς Ϛ ὁ πλή-
ξας, κ) τὸν τιμὴν τὸν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν
διαιρεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἀπιμε-
λὲς ποιείσθωσαν ὡς τὰ σανίδων ἐπιβολαῖς ἔχειν κε-
κλεισμένα, ἐχ ὅπως πηὲς εἰρύσωνται ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μη-
δὲν κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα
τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὼν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ,
τὴν τιμὴν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἀμείβαλλέ-
σθω δ' Ϛ τοῖς σέλγεσιν ἅπερ ὡς αὐτὴ τοίχους ὄντα, ἐκ ἐάσῃ
τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην
δ' ὥσπερ ἱερόν τι κθεῖον χρῆμα ὁ φυλαβὼν, φυλακῆς
ἀξιούσθω. Ϛ μηδεὶς ἀποσερῆσαι συνθείη τὴν πεπισ-
τοτα, μήτε αἰτὴρ, μήτε γυνὴ. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον
μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶ τὸ ἐξε-
λέγχοντα. καθ' ὅλου μὲ γὰ τὸ συνειδὸς ἐπισάμενον τὰ
αὐτῷ πεπραγμένα ἑκάστου δεῖ φείδειν. κ) μάρτις ἀρκύ-
μενος αὐτῷ πάντα ποιείσθω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ
παρέξει. μάλιστα δ' τὸν θεὸν ὃν ἐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνῃ.
εἰ δ' μηδὲν ὀβολὸν ἀρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφι-
κόμενος ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ἐδόλῳ τὸν αὐτοῦ βίλησιν ἀπόλοιτο Ϛ κακίαν,
οὐδὲ ζημιωμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ἕτως ἀπεπαρῆτος ἀπείτω. ζημιώμενος δ' κὰν ἐλαχίστῳ μέ-
ρει τῆς πεπισευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὗ ἐλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ὁμοίως
δὲ τῷ περὶ ἀδικαταθήκων, κὰν μισθόν τις ἀποσερήσῃ τῆς ὀφειλῆς τοῖς αὐτῷ ἐργαζομένοις,

μεμνη-

μαμυθῶ ὅτι μὴ ἀποστερητέον αἰδοῦς φίντας μι- A
σθὸν, εἰδότας ὡς αὐτῇ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημά-
των ὁ θεὸς αὐτοῦ τοῦτον εἴη παρεχικώς. ἀλλὰ μη-
δὲν ἀναβαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν
ἀπίνειν, ὡς ὁ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς οἷς ὧν
πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας
γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν
ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἰκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι
μοχθηρῶν ἐγγόνοις πατέρων, ἢ μίσους φεύγειν ἐκ
φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατράσιν υἱῶν ἁμαρτίαν λογι- B
σέων, τῶν νέων πολλὰ τῶν διὰ τὴν ἡμετέραν διδασκα-
λίαν αὐτοῖς ὑπεξεπόντων ἀφροσύνῃ τοῦ διδάσκε-
σθαι. Γάλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ σώματον φθόγγον
τὸν μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν
τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει
τοῦ γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαύνειν δ' οὕτως,
ὡς ὑπὸ τέκνων σφαγῆ, καὶ θεοῦ τούτων ἀπολλυ-
μένους τὸ ἐκείνων αἴτιον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς C
αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετακομίσαντο θεὸς τοῦτο
καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέ-
ρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι δ' ποιεῖν ἀκτομίας, μήτε
ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν
ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν διάταξις
ἔσται. καὶ ὁ θεὸς ἁρμονίᾳ ἀσφαλείας αὐτῆς τὸν κόσ-
μον παρίξεται. γένοιτο δ' χρόνος μηδὲ εἷς ὃς καρπί-
σοιτι τούτων καὶ θεὸς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ D
δ' ἀνάγκη τὸν ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ θεοῦ
ἄρσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ θεὶ
τούτων βραχέα προδιατάξωμεν, ὡς ἂν θεοειδό-
τες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν συντυχιῶν ἀπορεῖ-
τε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν διζήσεσθε ἀπαρασκεύα-
στοι τοῖς καιροῖς ἁλῶναι πεπτωκότα. γνῶ δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἐ-
δωκε, πόνων καταφρονεῖν καὶ ψυχὰς θεοῖς ἀρε-
τῶν ἠσκημένους ἀπόλεμον νέμοιτε, κεκτημένοι αὐτῶν
μήτε ἀλλοφύλων εἰς αὐτῶν ὑπὸ κακώσει στρατευσάντων, E
μήτε στάσεως ἐμφυλίου καταχύσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταναν-
τία παῤῥάσι τοῖς ἑαυτῶν θεράπουσι ποιοῦντες, ἀπολεῖτε τὰ ἐκεί-
νοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δο-
κιμάσας ὁ θεὸς παρέδωκε διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι
καὶ πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὸ παίδων ὑμε-
τέρων γένηται, παρὰ θεῶν ἐπιφόρων προχειρίσαι. μέλ-
λοντας δὲ πολεμεῖν θεοῖς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν
παρὰ τοὺς ἐκκοπὰς πολεμίους. θεοῦ γὰρ πρὸ ὅπλων, καλὸν
εἶναι χρῆσθαι λόγοις θεοῖς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ σφα- F
γαὶ πολλῶν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, καὶ θεοῦ τούτων
δικαίᾳ τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγ-
κάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρου-
μένους ἀβέλητον αὐτοῖς κέρδος θεσπαμβάνειν. καὶ πρὸ-
θυμίᾳ μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρηνικὴν φυλάττεσθε,
φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν
ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγητε, στρατηγὸν μὲν αὐτο- G
κράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δ' χειροτονή-
σαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ θεοφυέστατον. πολυαρχία γὰρ θεοῖς
καὶ τοῖς ὀρέως τὴν θεμιτὴν ἀνάληψιν ἔχουσιν ἐμπόδιον ἐστὶ,
καὶ βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ σωμάτων, καὶ ψυχῆς ἀτολμίᾳ διαφερόντων. τὸν δ' δειλὸν ἀποκινοῦν-
τας, μὴ τοῖς πολεμίοις τὸ ἔργον ξαπὸν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. Τοὺς τε νεωστὶ δειμαθύους οἰκίαις,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
ſua defraudet, memor quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo ſortitus ſit. proinde non
procraſtinanda ſolutio, ſed eadem die reddenda, cum conſtet Deum nolle vt operatius *Ibidem.*
laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentum
iniquitatem puniendi non ſunt, nimirum pro-
pter ſuam virtutem digniores miſeratione,
quòd è talibus nati ſint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
B rum ſunt imputanda, qui contempta paren-
tum diſciplina multa ſibi permittunt facere.
Spadones abominare & auerſare, qui virilita-
te & genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quòd
non modò poſteritatem quantum in ſe eſt, ſed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim conſtat, quòd effe-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. ſimiliter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Caſtrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & inſtituta ſunto, & Deus propitius
inconcuſſam eam & imperturbatam conſer-
uabit. abſit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem neceſſe eſt homi-
nes vel ſponte vel inuitos in turbas ac peri-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
D piamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum
vſus erit in promptu habeatis ſalutaria conſi-
lia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo tem-
poris articulo. Faxítque Deus vt terram quam
vobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes poſſideatis, nec
hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obſeruatione permaneatis.
E Bella verò vel vobis vel veſtris poſteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum inſtabit, caduceatores primùm ad de-
ſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi,
& arma, & ſuper omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
que ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi
F ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſerua-
re: quòd ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quò forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus ſtrenuè gerendis, ſed
non rarò plus nocet quàm prodeſt. Delectus
autem habendus eſt virorum tantùm robore tã
G animi quàm corporis præſtantium: ignaui ve-
rò minimè admiſcendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auerſi hoſtium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem ſint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd cum ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas repoſceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisásque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocaustomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut. 22.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34.

Deut. 27. 28.

ὃς ἔπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν σιαύσιος, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεχομένους, ἐὰν κατὰ χώραν. καὶ τοὺς μηδυσαμβίους δὲ, ἕνεκα γαμικοὺς; μὴ πόθῳ τέκνων φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ πεισθέντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι δι' τὰς γυναῖκας. σεσπεδυσμένοι δέ, προσοέστε μήτι τῷ δυχερεστέρων ἐργάσασθε. πολιορκοῦντας ἢ ξύλων ἀπορουμβίους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἡμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομβίους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῇ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὖ δυνησόμενα διαμολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγόνοτα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς ἀδικα, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦ καὶ μεθίκησαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες ἢ τῇ μάχῃ τοὺς αὐτιταξαμβίους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, ἐς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶ χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ ἀρᾶσθαι ἀφανίσαι. φυλάσσετε ἢ μάλισα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα αἰδεικῆ σκευῆ χρῆσθαι, μήτε ἀνδρα στολῆ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἐπ' ἐτέσιν τεσσαρακοσίοις ἔτει γεγραμβίους ἀδιδόσι, περὶ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ διεκελεύσατο, δι' ὁλοῖας αὐτοῖς ἐδίδου ἢ κατάρας ὅτι τοῖς μὲν τοὺς νόμους ζηλοῦντες, ἀλλὰ παραβαινοντες τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀείγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῷ ἱερᾷ, προφῆσιν ἔχουσαν τῆς ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα ἢ γίνεται, μηδὲν ἐκείνῃ διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία ἀδιδόσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῷ σκηνῇ. τῆς τε λαᾶς παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, ἢ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὰ ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτι τὰ ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας ἢ τῷ χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τῷ ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ θωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεταμμένον, ἀπόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν, γαριζείου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐξ λαίων γιβάλου προσαγορευομένου. μεμιαθεῖσαν ἢ τῷ σεπτὰ καθ' ἕξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερεᾶς. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τοῦ γαριζείου ἡνομένους εὐχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς θεοῖς τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τῷ τῶ νόμων φυλακῇ αὐξάνεσθαι, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ ἀδικουσαμένους, εὐφημεῖν ἢ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τὰς προημένας ἐπαρεῖν. ἑπόμενα καὶ ταῦτα τοῖς ἀδικουμένοις κατάρας τιθεῖς, ὑποφωνοῦσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τὰ λεγομένων. ἀνέγραψε ἢ τὰς ὁλοῖας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλίπειν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τοῦ βωμοῦ πελάσαντι ἀνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ καὶ σαφῶς φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· ἀγνὸν εἶναι νόμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ θεῖον ἔθνος, ἀπόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ αὐδεφάποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ βλασφημίας ἀκριβεῖς λογισάς γνώμῃσιν, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμης χαριζόμενος, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελίας τύτες. ἀλλ' αἴ τε τις τῷ ἐξ ἅμαξος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, αἴτε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βέλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὴ πλῆθος ὤμυνεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἔξιοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὴ καὶ ἰησοῦς μωυσέως παόντος ἐπὶ πάνθ' ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις σωτεθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπορίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβαίντες τὴν αὐτοῦ θρησκείαν πειρασθήσονται καπῶν, ὡς ὁπλωντε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπειθῆναι, καὶ καταφρασθέντας δουλεύειν ἀδεφάπν ἀδένα ληψομένοις οἰκτον ὅτι ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρομήσας δὲ τὸν ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐ ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπιφημήσας τὴν πληθύν. ἐπεί φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀπειμι προγόνους, ἡ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάειν μὲν αὐτὰ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν διάνοιαν ἀ ὅτι τὸ βέλτιον ὑμῖν μεταβολῆς φρον πόδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, ἡ παρέχειν ἐν ἅπασιν αὐτὸν εὔμοιρον ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐγὼ ὁ ☪ τὴν ἀφήνιον αὐτῶν δίδους καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστρατηγὸς χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διέρχεσθαι ἠθέλησε. αὐθ' ὧν προθυμηθεὶς τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει ἡ προῦς τὸ μέλλον ὑμῖν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, ἡ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τό τε σέβειν τε ☪ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, ἡ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέχηκε, ἡ μύων ὤμυνε ἔτι παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲ ἐχθρὸς ἡ ἄνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτοῦ νόμων ☪ μάτην κειμένων. θεοῦ δ' μὴ πειρασθέντα χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων· οἷς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκε.

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent, sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si cóstitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34

Hæc postrema verba Moyse loquente, & singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præmœroris impotentia plorantes, præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quòd priusquam eius virtutem satis degustassent, iam carendum eo, seq; destituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nõ veniat, viso tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiscitur, vbi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moyses his qui longius aberant manu mota significauit vt consisterent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terræ prospectum exhibet, senatum dimisit. Cúmque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno mense minus. Mortuusq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Moysis exitu dicenda habuimus.

μωυσέως ὁ ταῦτα πρὸς τελευτὴν εἶπε φήσαντος, καὶ μετ' ὀλιγίας ἐκάστη τ φυλῶν προφητεύσαντος τὰ ἐκβησόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας γερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες ὁ θρήνου ὑπῆτες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀδυνάτου κρατεῖν λύπης ἐδήλων ὅπι τ ἀρετῆς αὐτ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τ ἡλικίαν σωίεσαν. ἰῶ ὁ κατ' ὀπίνοιαν τοῖς τε νέοις ἢ προβεβηκόσιν, ἀμελλα τ λύπης. οἱ μὲ γὰ εἰδότες οἷα στέργιν τὸ κηδεμόνος περὶ τ μέλλοντος ἀπεθρηνοῦσαν. τοῖς ὁ καὶ περὶ τούτω τὸ πένθος ἰῶ, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτ γευσαμένοις ὑπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτ. τοῖ δ' ὑποβολὴ τ τῶ πλήθους οἰμωγῆς καὶ ὀδυρμῷ τεκμαίρετο αἴ τις ἐκ τῶ συμβαίντος τῷ νομοθέτῃ. ἢ γὰ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὅπῃ μελλέσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς κῆ βέλκυσιν αὐτὸ πάχοντας θεῶ καὶ φύσεως νόμον, ὅπῃ τοῖς ὑπὸ τ λαῶ περιτρομένοις συνήθη δάκρυσαν. πορδυσμένῳ δ' ἔνθεν ἔ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. ἢ μωυσῆς, τοῖς μὲ πόῤῥω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρέμα ἐκέλευε. τοῖς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυντὸν ἀπαλλαγὸν ἑπομένοις. οἱ ὁ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κῆ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτ τ ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμπεν αὐτόν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπῃ τῷ ὄρει τῷ ἀβαρὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γλῶ ἀρίστην τῆ χαναναίων καὶ πλείστων παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτ κατοπτεύειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένῳ ὁ κῆ τὸν ἐλεάζαρον αὐτ κῆ ἰησοῦν, κῆ προομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ὑποβὰν αὐτ σκότος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑποβολὴν τ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε ὁ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶ εἴκοσι κῆ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ ἕβδομον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε ὁ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τῶ ἔτους, ὑπὸ μὲ μακεδόνων, δύστρα καλουμένῳ, ἀδὰρ ὁ ὑφ' ἡμῶ νουμηνία. σωίσει τε τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις ὑποβαλὼν, κῆ χρησάμενος ἄρισα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε κῆ πλήθουσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάτε ἄλλα κῆ τῷ παθῶν αὐτοκράτωρ, ὡς μηδὲ ἐκείνας τι τύπτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτ, καὶ γνώσκειν μόνον αὐτῷ τὴν περιουσίαν ἐν τῷ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτ. καὶ στρατηγὸς μὲ ἐν ὀλίγοις, προφήτης ὁ, οἷος οὐκ ἄλλος, ὥς θ' ὅτι ἂν φθέγξατο δοκεῖν αὐτ λέγοντος ἀκριβῶσθαι τῷ θεῷ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαός, ἐφ' ἡμέρας ξιάκοντα. λύπη ὁ οὐκ ἄλλη κατέχει ἐφεξῆς τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτ, δεινὴν ἐποιοῦντο τ ὑπολήψιν, τὸ προφητικὸν αὐτ τ ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. κῆ τὸ μὲν κῆ μωυσῆ τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς φυλαῖς διέφθειρε, τὴν γῆν καθεκλήρωσεν. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὑβρισάντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπεφάνησαν συμφορῶν. καὶ σασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ ταύτῃ τὴν κακοδαιμονίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυνείοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δικὴ κενίζει αὐτοῖς ἐλευθερία γυμνή. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδουλώσατο μωαβίταις καὶ ὑπὸ τίνος ἰουδαῖοι τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαρὰκ καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησαν τε, καὶ τὴν χώραν ἐπάκωσαν ἐπ' ἐπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γυμνοὶ δικάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν ἄτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis D c. tantum fuere ſuperſtites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rurſus à Moabitis eſt ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerunt. CAP. IX.

De Sampſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananeis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoscéret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarẽt quæ promiserant. Illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananeos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiosi tatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίοις, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τὴν μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρυχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ ὃν τὸν θεοφρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπολελοιπότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως στρατιὰν ἕτοιμον εἶεν τὸ πλῆθος. πέμπει ὃ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τιλώ τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς ὃ ἐξήγαγε τὸ στρατὸν, ὡς καὶ καιρὸν ἅμα ποιούμενος τὸ ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος ὃ τοὺς τῶν ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῶν γαδίδος καὶ μανασσιτίδος ἡμισείας ἐπιστρατοὺς, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὸ ἀμορραίων κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῶν χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇτε ἐκείνου θεραπείᾳ μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε περιδεῆ αὐτοὺς καμόντι, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προαγγελλόμενα θυμούς. τῶν δ' ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῶν ἀβίλης ὅπῃ τοῦ ἰορδάνου ἔξεισι σαδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος ὅθι οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοὺς χαναναίους. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τά τε τείχων, ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' εὐκόλου συνίφεσαν. ἠμέλει γὰρ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσήκουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ διανοίᾳ πολεμίων. ὡς ὃ ἠλιομένης ὀψίας, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώνιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆλθον διαπονησόμενοι, καὶ δεῖ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μενύων) τῷ βασιλεῖ δεῖπνον ὄντι, κατασκεψάμενοι τινὲς τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν τῷ ἑβραίων

στρατο-

σκοπιᾶς παρεῖναι, καὶ ὅπως ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης
καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς τῆς λανθανούσης φροντίδος
ὑπάρχειν. ὁ δὲ ἀπὸ πέμψας πρὸς αὐτούς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι
τίνας βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον
αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τῶν τοίχους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρόσθεν ἡ δυσὶν
τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ διατρίψαντες ἀπαλλαγεῖεν.
οὓς εἰ φθάσειαν τὴν πόλιν ἀποκρύψουσιν ἢ κίνδυνον τῇ βασιλεῖ φέροντες ἥκοιεν, ἄπονον εἰς λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ἅτε αὐτοὺς ὑπελθούσης, ἀδένα ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, ἀδὲ ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες καθ'
ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μέλλοιεν τὴν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι,
καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀδενὶ γνωρίσματι πρὸς τοῦτο χαῦνον, πρὶν τὸ πονεῖν. τῇ
δὲ θορύβου καταπαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα
τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐπ' αὐτῇ καὶ τῆς οἰκίας ἐφεστήκοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτούς, ἃ κἂν ἀφεύγειν τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν,
ἀλλὰ πανοικὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς, παρακαλέσασα δὲ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς χαναναίων γῆς κατασταῖεν, ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δίκαιον
τῆς αὖθι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, ὁμόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς ὅταν ἡ πόλιν ἑλόντες, φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γιγνόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ θείου διδαχθεῖσαν. οἱ δ' ἀπὸ τῆς παρόντων
αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν. καὶ ὡδὶ ἡ αὖθις ὤμνυον
ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ἰοῦσα δ' αὖ ἀγαθὴ
μαλλόσης ἁλίσκεσθαι τὴν πόλεως, συνεβούλευον κτῆσιν
τε ἡ αὐτῆς καὶ τοῖς οἰκείοις ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον
ἀποθεμένην ἐγκαθείρξαι, μὴ τὴν θυρῶν ἀπατείνασαν
φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν ἡ οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάττῃ
κακῶς ποιεῖν. μιμήσειν γὰρ αὐτὴν ἔφασαν δίκαιον τὸ αὐτὸ
σῴζεσθαι φρόνημον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πίσοι τὴν σὴν,
σύ τε ἐκ αὐ ἡμῖν ἐπιτίμησαις ἀπίστου. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμωμόκαμεν παραιτούμενα, μηδενὶ ὡς ὅπῃ ἀθεμίτοις ὀμόσαι
ὅρκοις ἀνιέναι. καὶ οἱ μὲ ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν
δίκα τοῦ τείχους καθημμένοι ἑαυτούς. καὶ διασωθέντες
πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπήλλασσον ὅσα προεῖπον ὅπῃ τῆς
πόλεως ἥκον. ἱκανὸς τε τοῦ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ
γερουσίᾳ φαίνει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν
ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπεκύρωσαν τὸν ὅρκον. δεδιότος δὲ τὸ στρατηγοῦ τὴν διάβασιν, μάλας γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς τοῦ ῥεύματος, ἔτι γεφύρας παρόντας, ἃ γὰρ εἰς διπόπου πρότερον, βουλομένους τε γεφυροῦν, οὐκ ἔχοιν χολὴν παρὰ τοὺς πολεμίων ὑπολάμβανε, παρθμοῦ τε μὴ τυγχανόντων, δίκαιον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιῆσειν τὸ πέραμον μείωσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος. ἐν δύο δηλαδὴ
ἡμέρας ἱκανὸς, διεβίβαζε τόν τε στρατὸν καὶ τὴν πληθὺν
ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τοῦ κιβωτοῦ ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λεῖται, τοῦ τε σκηνώματος καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. ἔπονται δὲ τοῖς λεῖταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐν δεδιὼς μὴ αὐτοῖς μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν, παρθμὸς ἐδόκει ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπεχομένου,

& nunc diuertêtes apud Rachaben hoc tantùm curate quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignotos paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersíque ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurãdum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulierib. ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotib. primis ingressis vadabile est visũ, quòd & aqua decreuisset, *Iosue 3.*

& glarea non amplius vi vndarum voluceretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes iam intrepidè vadum transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steterúntque in alueo medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod vbi factum est, & ipsi egressi fluuium, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castrametatus est.

Iosue.4.5. Porro Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex alueo propheta iubente sustulerant, vt monumentum esset prodigiosè refrænati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: & paschæ solemnitas eo loci celebrata est omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, post annum ex quo ea primùm vti cœperant quadragesimum.

Iosue.6. Cúmque hæc omnia securè & impunè Israelitæ facerent, nusquam occurrentibus Chananæis, sed intra mœnia præ metu se continentibus, expugnare vrbes eorum Iesus decreuit. Itaque prima die festiuitatis, sacerdotes arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad vrbem septem cornubus clangendo, & ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in castra reuertebantur. Cúmque per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die sine labore capiendam, Deo hanc in potestatem ipsorum tradente, & ruentibus sua sponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iussitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque lassitudine, neque miseratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum cessurum reseruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter gestam spolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: solam autem Rachaben cum sua cognatione seruari, propter iusiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus instructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rursum circumambulant, præcedentibus cum arca sacerdotibus, & cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque septies lustrata pauliſper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiscuè cædunt, inopinato mœnium casu consternatos, & subitaneo stupore ad pugnam inutiles. passimque cadauteribus viæ sternebantur, nullum nec præsidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῶ δὲ κάχλικος τῷ μὴ πολιὼ ἔξω, μὴ δ' ὀξυὼ ῥοιῶ ὧδ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπῃ τῷ ἐδάφους πεπιμφθοῦ, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορδύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ὡφεῖπε ποιῆσειν, τοῖσδον κατανοοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰσφαλὲς ἀνάμυον τύχη. πάντων δ' διαβάντων, ἔβησαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥοῦμα χωρεῖν κατὰ τλὺ συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, οὐδὲ ἐμβάντων αὐτὸν ἦδη ἱερέων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα ἐκλεχθόντες στάδια, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνσοῦς δὲ, τότε ἔωμον, ὃν ἐκ τῆδ λίθων ἕκαστος αἰσίλετο τῆδ φυλάρχων ἐκ τῷ ἐυθὺ τῷ ὡφθέντος κελεύσαντος ἰδρυσάμενος, τεκμήριον γλυκόμενον τ' αἰακοπῆς τῷ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τλὺ φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς ὡφέλεον συνέβαινε ἀφανίζειν, τότε ῥαδίως ὑποεσῶτες. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῆδ χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοὺς ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει ἕοφή, χρησαμένους ὅπῃ ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δ' ταῦτα ποιοῦντων τῆδ ἰσραηλιτῶν, ἐκ ἐπῆξήεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἡσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰσοῦς ἔγνω. ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τλὺ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες ὡδὲ αὐτλὺ ἐν κύκλῳ, μέσος τι τῆδ ὁπλιτῶν φυλάτλον ἰών. οἱ καὶ ὡσήεσαν ἐπτὰ κέρασιν αὐτῆδ σαλπίζοντες, ἐν παρεκάλεσε τ' στρατὸν εἰς ἀλκλὺ ὡδιώδευόν τε τὸ τεῖχος ἑπομένης τ' ἱερείας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἤδη ἐποίησαν ὡδισότερον, ἀνέζεξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐν τῶτο ὅπῃ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰσοῦς σωαγαγὼν, ἐν τ' λαὸν ἅπαντα, τλὺ ἄλωσιν αὐτοῖς τ' πόλεως δίπλελίσατο. ὡς κατ' ἐκείνλω τλὺ ἡμέραν αὐτοῖς τῷ θεῷ ταύτλω παρέζοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τῷ πόνῳ τῷ σφετέρῳ τ' τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν μὲν τι πάνθ' ὃν πινα οὐ λάβοιεν παρεκαλέλευτο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑποδιῶαι τῷ φόνῳ τ' πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε ὡδὲ ἁρπαγλὺ γινομένους ὡδιοράᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲ ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἀὐ ἀργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα σκέλδιν συγκομίζοντας ἀπαρχλὺ ἐξαίρετον τ' καθορθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τ' πρώτου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δ' μόνλω ῥαχάβλω καὶ τ' γένεαν αὐτῆς, διὰ τοὺς γνωμένους πρὸς αὐτλὺ ξένους ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ' στρατὸν, ὡσσήμῃ ὅπῃ τ' πόλιν. ὡσήεσαν δ' πάλιν τ' πόλιν ἡγουμένης τ' κιβωτῦ ἐκ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχυνόντων τ' δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ ὡσελθόντων ἐπ' ἀκις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ ὡσενεχθείσης ἐκτὸ τ' ἐνεργείων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἐκτεινόν ἐν αὐτῇ, πρὸς τλὺ ὡδέδυκον τ' τείχους ἀναζοπλὺ καταπεπληγότων, καὶ τῷ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀπηρῶντο δ' οὐδ' ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποσφαττόμενοι. παρητεῖτο δ' ὑδὲν αὐτοῖς, ἀλλὰ πάντες ὑπόλλυντο ἄχει τ γυναικῶν καὶ παίδων.

τε-

τῶν νεκρῶν ἡ πόλις ἐπ' αὐτῆς ἀπώλετο, καὶ διέφυγον ὀλίγοι. τῷ A
δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὸν χώραν. καὶ τὰ μὲν ἀ-
χάβῳ σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν
ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες Ἰησοῦς ἀ-
χθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγησε τὴν σωτηρίας τῶν κατα-
σκόπων. καὶ μὲν τὴν ἐνεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀ-
μοιβαῖς οὐκ ἄτοπον φανήσεσθαι. δωρεῖται δὲ αὐτῷ δι-
θεῖς ἀργοῖς, καὶ ἀφ' τιμῆς εἶχε τὴν ἀπάσης. τῆς δὲ πόλεως,
εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. καὶ τῷ οἰκη- B
σόντων εἴπας πορθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν ἀρὰς ἐ-
θετο, ὅπως, θεμελίους μὲν τειχῶν βαλλόμενος, σὺν τῷ
πρώτῳ παιδὸς, τελειώσας δὲ τὰ νεώτατον τῶν παίδων
ἀποβάλοι. τὴν δὲ ἀρὰς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς
ὕστερον ἐροῦμεν τὸ περὶ αὐτὸν πάθος ἡμῖν μέλλον. ἄπ-
εσαν δὲ πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζεται, ἀργύ-
ρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ χαλκοῦ, μηδενὸς ὠδα-
βαίως τὰ δεδογμένα, μηδὲ εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ C
διαπαρσαμένων. καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς
τοὺς θησαυροὺς ἀποδιδόναι κατεδέσθαι. καὶ Ἱερι χοῦς
μὲν, τοῦτον ἀπώλετο τὸν τρόπον. ἄχαρος δέ τις, Ζεβεδίου
παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, βύρσαν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ
χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν δὲ χρυσοῦ σταθμὸν
ἕλκουσαν σίκλοις διακοσίοις, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ
ὁ κινδυνεύσας εὑρὼν κέρδος τοῦτο τὸ ἰδίας χρείας ἀ-
φελόμενος, θεοῦ φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὤ-
ρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ αὐτῇ σκιᾷ κατώρυξεν εἰς D
τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατώτας ἔτι καὶ τὸν
θεόν. σκηνὴ δὲ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς
Γαλγάλ. σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάν-
τες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὶ ἤδη ἀπό τε τῶν ἀργυ-
πτίων καὶ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας ἐνόμισαν. μετ' ὀ
ἡμέρας ὀλίγας τῶν ἱεριχουντίων συμφορᾶς, πέμπει χι-
λίους ὁπλίτας Ἰησοῦς εἰς Αἶναν πόλιν ὑπὲρ τὴν Ἱεριχέν-
τος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν Αἰναίων τρα- E
πέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δέος
ἐποίησεν ἀθυμίαν. ἐπὶ τοῦ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καὶ
ὅτι πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διε-
φθαρμένων, ἀλλὰ καὶ ἀπόγνωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῶν
τῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἔξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν
στρατὸν ἅτε τοῦ θεοῦ προϋπαρχόντος, τεθαρρηκότας
ἀδεῶς ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους ἐνε-
δύντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς κολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν
καὶ πένθει, ξοφῆς δὲ μίαν ὁπλίζήσιν ποιούμενοι. μέ- F
χρις δὴ τοῦ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων δὲ
ἅτως ὁ Ἰησοῦς τὸν τε στρατιὰν καταπεπληγυῖαν, καὶ περὶ
τῶν ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παρ-
ρησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ'
ὑπ' αὐθαδείας προήχθημεν ὡς ταυτὶ ὑπάγεσθαι
τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ μωυσέως τοῦ σοῦ δούλου πρὸς
τοῦτ' ἡμᾶς ἐπεχειράτησε ὃς ἀφ' πολλῶν τεκμηρίων ἐπη-
γγείλατο κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν
ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. π- G
ρὰ μὲν οὖν τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπολείπεται τὰς
σὰς. νῦν δὲ ἀφ' δόξαν ἐπάρκοτες, καὶ τῆς δυνά-
μεως τινὰς ἀποβαλόντες, ἐπεί τε τούτοις ὡς βεβαίων
τῶν σῶν, καὶ ὧν προεῖπε μωυσῆς ἀπεχόμεθα,

repletáque trucidatis vrbs & postremò incen-
sa rogum defunctis præbuit, in agros quoque
pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum
domesticis qui in diuersorium confugerant,
exploratores periculo exemerunt: ac mox ad
Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos specu-
latores actæ, dicente se meritis illam præmiis
remuneraturum. móxque agris donatam, in
honore postea semper habuit. Reliquias au-
tem vrbis quæ incendio supererant, ferro di-
ruit; diris execratus quisquis semel vastatam
instaurare aggrederetur: nimirum vt prima
fundamenta iaciens orbaretur filio primoge-
nito, & absoluto opere natu minimum è libe-
ris amitteret. Nec irritam esse voluit Deus im-
precationem, sicut suo loco dicetur. E direp-
tione autem ingens vis argenti ac auri, atque
etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemi-
ne edictum non obseruante, aut sibi prædam
ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus
sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit.
Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc mo-
dum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tri- *Ios.7.8.*
bu Iudæ, nactus paludamentum regium totum
ex auro contextum, & massam auri trecento-
rum siclorum pondo, & iniquum ratus si
nullum periculi precium ad se rediret, sed o-
blatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus re-
bus opus habenti offerret, intra tentorium
in cauum profundum defodit, putans sicut
commilitones ita & Deum se posse fallere. E-
rant tum castra in loco qui vocatur Galgala,
voce libertatem significante. transgressi e-
nim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis &
ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos e-
xistimabant. Paucis autem pòst diebus quàm
Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia
militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem
sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in
fugam versi, triginta sex è suis desideraucrunt.
Huius incommodi accepti nuncius postquam
in castra peruenit, maiorem quàm pro cæso-
rum numero mœstitiam attulit: non tam
propter amissos, tametsi omnes viri fortes &
honore digni fuerant, quam propter despera-
tionem. Credentes enim se iam ea regione
potitos, & illæsum exercitum habituros vt
Deus promiserat, nunc mirum in modum e-
latos hoc successu animos hostium videbant. I-
taque saccos induti per totam diem hoc habi-
tu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullá-
que interim corporum curandorum ratione
habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem
videns exercitum sic affectum, & nihil læti am-
plius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur:
Nos, inquit, non nostra temeritate adducti su-
mus, vt terram hanc armis subigere conare-
mur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos exci-
uit, cui multis attestantibus prodigiis pollici-
tus es, traditurum te nobis hanc terram possi-
dendam, & exercitum nostrum ope tua fre-
tum semper in conflictu aduersariis fore
superiorem, atque harum promissionum e-
uentum non semel iam sumus experti.
Nunc autem præter opinionem clade accepta
& militibus aliquot desideratis, hoc casu ter-
riti, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

& à præliis abſtinemus,& poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine,potes enim,fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime,deſperationémque in futurum attonitis eximе. Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Ieſus populo indicat,& vocato Eleazaro pōtifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat.cúmque ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum, eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt.qui videns non eſſe locū tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: cómóxque affectus ſupplicio,noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamē prolicit.illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimultata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria iam parta inſoleſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis copiis in faciem illis obſtitit, & aliis qui in inſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainā feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſque ciuium è muris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus,vrbémque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam vertit:qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt,& ſupellex ſine numero:pecudum item greges non modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

II. *Ieſua 9.*

καὶ χεῖρες ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰεί, τῇ πρώτῃ πείρᾳ διαύτῃ σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυνάμεις γάρ σοι τούτων ἅσιν δῦρεῖν, τότε παρὸν ἡμῖν λυπηρὸν νίκλω ἀμαχόμενος, καὶ σὺν τῶν αὐθις δύσελπις ἀγαπεμένους ἔτος τ ἀγανοίας ἔξελε. ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ὅπι σόμα πεσὼν πρώτα τὸν θεόν. χρηματίσαντος ὑ αὐτῷ ἀναστα τῷ θεῷ, καὶ καθαίρειν τ στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀφ' ὧν ταῦτα τλὼ νυῦ αὐτῆς ἥπταν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος ὑ τὸ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκλω αὐτοῖς ἀεὶ ποιέζεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὶς ἐν τέλει κῆ φυλὼ ἑκλήρω. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τ ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κῆ φρατείας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τῷ κακουργήματος, πρὸς τλὼ σαχαρίου συνήθειαν δύσκετο. κατ' ἄνδρα ὑ τ ἐξετάσεως γενομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς' ἐκ ἔχων ἔξαρνος ἐῖ δεινῶς αὐτὸν τῷ θεῷ ἐκπροελθόντος, ὡμολόγει τε τλὼ κλοπλὼ, καὶ τὰ φώεια παρῆγε εἰς μέσον· καὶ ὃς μὲν ὑπὸ λίθοις ἀναρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀπήμου καὶ καταδίκῳ προσηκούσης τυγχάνει. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγε ὅπι τλὼ αἶναν αὐτοὺς, ⸫ νυκτὸς τὰ πρὸ τλὼ πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν ὑ μὴ θεάσεις αὐτοῖς δι' τλὼ προτέραν νίκλω ὄπιόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκῃ τῶν τείχεσι τούτῳ μακρὰν αὐτὲς τ πόλεως, διώκειν οἰομένους, κῆ ὡς ὅπι νίκῃ καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τ δύναμιν κῆ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὶς ἃ πρὸς τὲς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους ὅπι τλὼ μάχλω ἐξανίσησιν. οἱ δ' εἰσεπήδων εἰς τλὼ πόλιν τῶν ἔνδον πρὸ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων ὑ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τ γνώμλω προϊασομένων. κῆ οἱ μ τλὼ πόλιν ἥρεσιν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκτφνον. Ἰησοῦς ὑ, τὲς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φεύγειν ἔπεται. συνελαυνόμενοι δ' ὡς εἰς ἀκέραιον τλὼ πόλιν, ἐπεὶ ⸫ ταύτλω ἐχομένλω ἑώρων, κῆ καταπεπρησμένλω ὁμοῦ γυναιξὶ κῆ τέκνοις κατέλαβον, ἀφ' ὧν τ ἀγρῶν ἥεσαν σκεδασθέντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. διαύτης ὑ τ συμφορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἅλω, κῆ γυναικῶν, ⸫ θεραπείας, κῆ τ ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, ⸫ χρήματα πολλά. ⸫ γὰ πλέσιον λῶ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμε, χλιόμλους ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται ὑ κατοικοῦντες ἐγγύς τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη κῆ τὰ τοῖς αἰνάταις ὁρῶντες, κῆ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν οὐ προσκαλεῖν ἀ διέγνωσαν. ὅτε γὰ τάξεσθαί τινος τ μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτοις. κεφηνίτας ὑ ⸫ καθιερημίτας γίτονας ὄντας αὐτοῖς ὅπι συμμαχίαν παρεκάλεν, ἀφ' αὐτὲς ἀσφάλειαν τ κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες ὑ αὐτὲς, διέγνωσαν ἀσφαλείᾳ τλὼ δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων ὑ τὲς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ἀπεισομένους, ὃς μάλιστα τῷ πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς παρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτὰς χαναναίους ὑπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαφθαρῆναι ἢ τὰ δίκα τῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτὰς μὴ παρεσκευάσθαι κατὰ μηδὲν χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τέτων καθικεῖν, ἥκειν τε κῆ πίστιν τῆς ἀφετῆς αὐτῷ, πολλῶ αὐσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τῦ λόγου τῦτο τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας χαινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὖσας, ὑπὸ τῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τερῖφθαι. ξυχῖνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πίστεσθαι παρὰ αὐτὰν ὑπήντησε ἔλαβον. σαύτες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς γαβαωνιτῶν καὶ τῆς πλησιοίκων πόλεων, πλεῖσον ἀπεχεσῶν τῆσδε τ' γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ὑπὸ σωθήναι. μαθόντες γὰρ ὅτι θεῦ χάριτος κῆ δωρεᾶς τινὶ χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοται, τέτοις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, κῆ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῆς ἡμέας. κῆ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες κῆ ὑπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπῃ σωθήναι καὶ φιλίαν ποιῆσαι τοῖς ἑβραίοις. ἰησοῦς ᾗ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς ἂν εἶεν τῶ χαναναίων ἔθνους, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, κῆ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μὴ τ' γερυσίας ὀμνύσιν ἔξειν τε φίλους κῆ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑπισχνεμένους τῷ πλήθους. κῆ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπέστησαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς ᾗ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τινὶ ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τὰ γένος ὄντας τῶ χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῆς τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῆς δ' ἐκ ἄλλεω ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτῃ πρασιζομένων, καὶ δίκα τῦτο κῆ ἐπ' αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τινὶ γερυσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιωτὰς ποιεῖν ὅπῃ τῆς μὴ παραβαίνειν τὸν ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν ἢ τοιῦτος. ὁ οἱ μὲν κατάλαβόντες αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτῃ φυλακὴν κῆ ἀσφάλειαν ἔθεντο. τῶ ᾗ τῆς ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅπῃ τῆς μετατάξασθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῆς πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συνάρασθαι τῆς κατ' αὐτῆς πολέμῳ, τοῦτοις παρόντας συν αὐτῷ, τέσσαρες ᾗ ἦσαν, οἱ γαβεωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ὅπῃ πινι πηγῆ τ' πόλεως ἐκ ἄπωθεν παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τούτοις γὰρ ἰῶ αὐτοὺς τὰ πρόγματα, ὡς ὑπὸ μ' τέτων, ὀπολεῖσθαι προσδοκᾶν. ὑπὸ ᾗ τῆς ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ χαναναίων γένους στρατευσάντων συνῆσεσθαι δίκα τινὶ ὁμομήλῳ φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς πανστρατιᾷ ἀναβὰς ὅπῃ τινὶ βοήθειαν, κῆ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὀρθεῖος ἐπεσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. κῆ τεραπέσιν εἰπετο διώκων δίκα χωρίων ὅπλινῶν. ἐνθάδε καλεῖται. ἐνθα καὶ τινὶ τῶ θεοῦ συνεργείαν ἔμαθεν, ὑπισημαίνοντος αὐτῷ βεσπασίς τε καὶ πεφευμένων ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν κῆ τινὶ ἡμέραν αὐξησθῆναι πλέον ὡσὰν μὴ καλαλαβοῦσα νὺξ ὑπιχῆ τινὶ τῷ ἑβραίων προθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μαχαιδὰ, καὶ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos faterentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ vidétes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Maechida, de omnibúsque supplicium sumeret.

Ioſ.10.

creuisse autem eam dies vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus quiGabaonitas inuaserant,Iesus in Chananæa montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita,prædáque abacta,exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo,adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit,vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non iam tutos putarent,pollicitúsque victoriam,equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem,quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit.fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exuerent. Totam deinde regionem peruagatus est,neminéque audente congredi,expugnabat oppida,& quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant.Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visusit idoneus,in quo tantisper maneret,dum maior commoditas ædificandi templi se præberet.Inde cum omni populo profectus versus Sicima,altare ira vt Moyses præceperat statuit: &diuiso exercitu,in Garizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus, vbi mactatis victimis,execrationibúsque peractis & in altari insculptis,in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex,cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent,toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac feliciter gestas recènsuit, quales parerat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Ios.11.

III.

Ios.13.14.18

ὅτι ἡ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε πρὸς τὸ συνῆθες ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων. κατεγραμμένων δ' ἔτους τῷ πρὸ τοὺ βασιλέως, οἱ τῶν γαβεωνίτας πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν ὁ χαναναίας ὅτι τῶν ὀρεινῶν ἐπὶ σῶς. ὁ πολὺ τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, ὁ λείαν λαβὼν, παρῆν εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τῷ δὲ πρὸς ὁ ἐβεαίων ἀρετῆς λόγου πολλοὶ φοιτῶντες εἰς τοὺς πρὸ οἴκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ πρὸ λίβανον ὄρους, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν χαναναίων παλαιγένους προσλαβόντες στρατόπεδον ἦσαν πρὸς βηρώθη πόλει τῶν γαλιλαίας τῆς ἄνω καθέσης ὑπὲρ τῶν. γαλιλαίων δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τοῦ δὲ στρατοῦ πάντος, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος δι' λαβὲς ἔρως εἶχον δι' ὑπερβολὴν τοῦ θείου. τοῦ θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον ὁ παρ' αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποχωμοῦντα τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ θεοῦ χρωμένους, ἐξώρμησεν ὅπι τοὺς πολεμίους. καὶ δι' πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, συναπτει. καὶ καρτερᾶ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρειττῶν πίστεως ὧν δι' τοῖς ἀπεγνωσμένοις. διώκων τ' ὅπι πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολὺ ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὅπι λοιπὸν μὴ τοῦ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵππους αὐτῶν αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα συνέπιμπρα. τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκία τὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ πάλιν ὅτι λάθοι φονεύων. ἔτους δ' πέμπτου ἤδη παρελιλύθει, καὶ χαναναίων ἐπὶ τ' ἀδεὲς ὑπολελειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δ' ὁ ἐν τῷ γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸ ὄρεινον ἐφ' τὸ ἱερὸν σκηνὴν, καὶ σιλοῦν πόλιν. ὅπερ δὲ ἐδόκει τὸ χωρίον ὑψηλὸν κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πρόσφατα παρέσχη. ὁ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπι σιμίμων συνῆλθε πᾶσαν τῷ λαῷ, βωμόντε ἵστησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. καὶ νείμας τὸ στρατὸν, ὅπι μὲν τῷ γαριζεὶν ὄρει τὴν ἡμισείαν ἵστησι. ὅπι δ' τῷ γηβὴλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λευιτικὸν ὁ τοὺς ἱερεῖς· θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, ὁ ταύτας ὅπι τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλεπόντες, εἰς τὸν σιλοῦν ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τοὺς τῶν χαναναίων πόλεις ὀρῶν ἐκ βαλωτοῦ ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰχυρότητος, καὶ τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ προβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ὑπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τοὺς ἰσραηλίτας ποιησομένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις χαρτερᾶς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸν χρόνον) συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὸν σιλοῦν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ παρὼν ἡ συμβαμόντων, τότε ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς μεγαλουμένας πρὸς ἕξις ὡς εἰσὶν αἴτιαι, καὶ τὸ θείου τοῦ ὠφελοῦντος αὐτὰς ἀξίαι, ὁ ὁ ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ἑβδομήκοντα καὶ ἕνα συλλήψαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, & στρατιὰν ὅσην ποτὲ κατελιπόντα τὸν αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην σωθῆναι ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γλυκὰ αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, πρὸς αἷς δεῖ χεῖρα καὶ μεγάλης πολιορκίας δεῖσθαι τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τὸν ὅπως ταύτην τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἥξειν τοὺς σὺν τοῖς περίας τὸ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, & τῶν κινδύνων σωταραμένους, B
ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν σωτέκαμον ὁμολογοῦντας. ἵνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ προὔχειν μαρτυρηθέντα πέμπειν. οἳ τὸν γῆν σκεψόμενοι πῇ ὡς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. & ἦσαν μὲν τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, συγκάταρον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοὺς σκεψησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, προδηλοὺς αὐτοῖς πῆχας γεωμετρίας ὄντας ἡμόνας, οὓς ταλαντὲς ἐκ ἤμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην. ἐπιτολαὶ δοὺς ἀποτάσσεσθαι τὸ δυσαίμονος διάμεσον γῆς, καὶ τὸ ἴσον ἀγαθῆς. C
ἡ δὲ φύσις τῆς χαναναίων γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἴδοι τὶς ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκεκομμένα μὲν ἑτέρα γῆ, παντὸς δαίμονα νομισθησόμενα. τῶν δὲ ἐντὸς τῶν ἱεροσολυμιτῶν χωρίοις προβαλλόμενα, & τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν σεσαφανισόμενα. καὶ τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν ἔτι τὴν γῆν συμβέβηκε, & D
ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλὴν, ἀλλ' ὑποβολῇ εἰς καρπῶν εὐφορίαν τε καὶ κάλλος ἐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας. & διὰ τοῦτο πρώτους μᾶλλον ἢ μεσῆτας τοὺς κλήρους τοῦ δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων αὐταξίαν γινομένην. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντες τε κατὰ πρώτους μῆνα τὴν ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλωῦντα πόλιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐστάκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις προσλαβὼν, E
νέμει ταῖς ἑνδεκα φυλαῖς, κατὰ τὸν μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέρισιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν ἰουδαίαν, παρατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων. τὸ δὲ ὄρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν, ἐν ᾗ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων & γάζα. συμεωνὶς δὲ, δευτέρα δὲ λαχοῦσα, ἔλαχε τὴν ἰδουμαίας τὴν ἀγκίπλω τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. βενιαμίται δὲ, τὸν ἀπὸ ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλάτος, ἱεροσολύμοις ἐγγιζομένη καὶ βεθήλεις. F
γενόμενος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος δὴ τὸν τῆς ἀρετῶν. ἱεριχοῦντα γὰρ, καὶ τὸν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δὲ ἐφραίμου φυλὴ, τὸν ἄχρι γαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. δωρεὰν δὲ, ὅσον ἀπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέγα πελοῦτα πεδίον. τῶν μανασσίτιδος οἱ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων πόλεως, πλάτος δὲ ὅπῃ βηθσάνων, ἣν νῦν σκυθόπολις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, κάρμηλόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τὸ μῆκος ποιησαμένη τέρμονα. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τὸ πλάτους. ζαβουλωνίται δὲ, τὴν μέχρι ἡμισαλείπους, καθήκουσαν δὲ ὡς κάρμηλον καὶ θαλάσσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum ausos manus conserere deuictos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltrà Iordanem sita in communem expeditionẽ profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri partim sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi; hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sortiti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con- A
uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit
quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione
fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò
ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem
& superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis ver-
sus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt
quicquid vallis ad Occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia B
& Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertin-
git vsque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Iesus di-
uisit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab
vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante du-
abus cum dimidia tribubus diuiserat, vt supra
diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
Lib. 4. c. 7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc C
diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate
iam defecta cùm non valeret consilia sua per
se exequi, & qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam administrarent, præcepit
vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim consistere
& ipsorum securitatem, & disciplinæ ac reli-
gionis incolumitatem: idque eos non ex Moy-
si tantùm monitis, sed suomet experimento di-
dicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destina- D
tas vrbes redderent, iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula sunt instituta. nihil enim
magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis
præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Neph-
thalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilæa, pòst
hæc quod de præda reliquum erat diuisit: su-
pererat enim permultum. vnde non mediocris
diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa-
cta est. tantum erat auri & vestimentorum ac E
reliquæ supellectilis, tantum etiam iumento-
rum ac pecudum, vt numero comprehendi
non possent. Post hæc aduocato in concionem
exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem
sita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam
Deus & pater qui est dominus Hebræorum ge-
neris, terram hanc & acquirere dedit, & in per-
petuum mansuram nobis promisit: vósque o-
pem vestram indigentibus ex mandato Dei F
alacriter & impigrè præstitistis, æquum est
cùm iam nihil arduum supersit; missionem
vobis dari & promptitudine vestra non abuti:
quandoquidem certi sumus, si in poste-
rum sit opus, nihilò segniùs operam ve-
stram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quod socij periculorum esse
voluistis, rogamúsque vt in hac mutua
beneuolentia perseueretis, memores amicorũ G
& quòd vos quoque vestras possessiones nostris
auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus.

τλὼ ὃ ὑπὸ τῷ καρμήλῳ, κοιλάδα περιεχομένην
ὅλῃ τὸ καὶ τοιαύτῃ ἐστί, ἀσπείται φέρονται πᾶ-
σαν τλὼ ὅπῃ σιδῶνος τετραμμένῃ. ἀρκὴ ὃ πόλις
ὑπῆρχεν αὐτῇ ἐν τῇ μεσόγαιᾳ καὶ ἀκτιποῦς. ταὶ ὃ
πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχει δαμασκοῦ
πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, πε-
φθαλίται παρέλαβον, ἕως τῷ λαβανίου ὄρεος, ἃ τῇ
τῷ ἰορδάνου πηγῶν αἱ τλὼ ὁρμιὰ ἐν τῷ ὄρεος ἔχουσιν,
ἐν τῷ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι κατὰ βόρεια πόλεως ἀρ-
χῆς παροικούσης. δανίται ὃ, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς
δυόμενον τέτταπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ
δώροις ὁριζόμενοι. ἰάμνιαί τε πᾶσαν καὶ γίτται, ἀπ'
ἀκάρωνος ἕως τῷ ὄρεος, ὅθεν ἔϊσθε ἤρξε φυλή. καὶ
ἓξ μὲ ἔθνη τῇ ἡῶν τῷ χαναναίῳ φέροντα τλὼ ἐπωνυ-
μίαν διεῖλεν ὕστος ἰησοῦς, καὶ τλὼ γλῶ τοῖς ἥμισυ καὶ
τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τλὼ γὸ ἀμο-
ρίτην, καὶ αὐτλὼ ὕστως ἀφ' ἑνὸς τῇ χαναναίου παίδων
καλουμένου μωυσῆς ἤδη πρεσβυτέρως γενομένοις τοῖς
δυοὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τῦτο ὃ καὶ πρόσθεν
δεδηλώκειν. τὰ δὲ πρὸ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, Ϲ
ἀμαθίους, καὶ ἀριθίους, ἀδιακόσμητα ἰῶ. ἰησοῦς
δὲ, τῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρᾶξιν ὅσα καὶ νοή-
σειεν, τῇ τε μετ' αὐτὸν τλὼ ἡγεμονείαν ὠφελαβόν-
των ἀμελῶς πρὸς ἅπαν τῦ κοινῇ συμφέροντος, παρή-
γγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τῦ γήρους τ' χαναναίων μηδὲν ὑπο-
λιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ. τλὼ γὸ ἀσφά-
λειαν αὐτοῖς Ϲ τλὼ φυλακλὼ τῇ παρ' ἑαυτῶν ἐθῶν, ἐν μό-
νῳ τούτῳ Ϲ μωυσῆῶ αὐτοῖς ἔϊ πρόσθεν, Ϲ τῦτ' αὐ-
τοῖς πεπρόϊδαν. καὶ τοῖς λευίταις ὃ τὰς ὀκτὼ καὶ ϝιάκοντα
πόλις ἀποδιδόναι. πρεσβυτέρως γὸ ἤδη κ' τλὼ
ἀμαθίαν τὰς δέκα. τούτων χρεὼς ἀπονέμει τοῖς φυγά-
σιν οἰκεῖν ἐν αὐτάις. πολλὴ γὸ ἰῶ πρόνοια, τῦ μηδὲν ὧν
μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τ' μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς
χέβρωνα. σίκιμα ὃ τ' ἐφραίμου. τ' νεφθαλίτιδος ὃ κε-
δέσιν. ἔστι ὃ καὶ τ' καθύπερθεν γαλιλαίας τῦτο χω-
ρίον. νέμει ὃ καὶ τ' λειας ὅσα ἰῶ ἔπιλοιπά. πλείστη δ'
ἐπηγόνει. καὶ μεγάλως πλούτου περιβέβλητο καὶ κοινῇ
πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ
τ' ἄλλης κτησιδῆς ἕνεκα. τεσσάρων ὃ πληθυς, ὅ-
σων ὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἰῶ πρόσχυμμένῳ. μετὰ δὴ
ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ
τ' ἰόρδανον καὶ τ' ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον
δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ
θεὸς καὶ πατὴρ δεσπότης τ' ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσα-
σθαι ταύτην ἔδωκε, Ϲ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν
φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργίας ὃ τ' παρ' ὑμῶν κατ'
ἐκεῖνο τ' ἐκείνῳ δρομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προ-
θύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου
προσμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῦ τ' προ-
θυμίας ὑμῶν, ἰῶ εἰ καὶ πάλιν δέησειεν ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον
ἔχομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῶ καμοῦ-
σαν αὖθις βραδυτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνή-
ραθε κινδυνεύων. καὶ ἐκ νεῶ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὗ-
τος μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ μὴ δι'
ἡδονὴν κεκτῆσθαι ὅσα παρ' αὐτῶν ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπῃ τε
τλὼ ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡ-
μᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ ποήσαντες εἰς ἃ νῦν ἐλπὶς θεῦ κατέσημεν, ἐπεὶ ἔσως ἐκείνατε αὖθ' μεταλαμβάνῃ,

γένους

γέγονε πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆσ σωῆ ἡμῶν πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαγομένους καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ὅτι πλέον, ἡ παρ' ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὃ βουληθέντες κατ' ἀμοιβὴν πρόθυμον. ἔτε γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ἔτ' ἔστιν ἁδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρυχίας ἀπολύομεν. Ϲ παραγγέλλομεν δὲ ἕνα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπολαμβάνειν. μηδὲ ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔτος ἔστιν ἑτέρους ἡμᾶς νοήσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀβραάμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοῖς τε ἡμετέροις προγόνοις καὶ τοῖς ὑμῖν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. ἣ τῆς θρησκείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς δι' μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τὸ θεῖ παρέξοντος εὔνουν ἑαυτῷ Ϲ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐκτραπέντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ὅπος ἐραφισμένου τοῖς ὤμοις ὑμῖν. Ταῦτα εἰπὼν καθ' ἕνα τοῖς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὖθις ἅπαν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὐπεμπε δὲ αὐτοὺς ὁ λαὸς ἐκ δακρυτῇ Ϲ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ διαβάντα σὺν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γάδ δις, καὶ ὅσοι τῷ μανασσῆ αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ἐφ' τῆς ὄχθης ἱδρύονται τὸ ἰορδάνε, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γενησομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοῖς ἀπολυθέντας, ὑ μεθ' ἧς σκηνοῖ γνώμης ἀνέκραγον αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμῷ Ϲ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, ἐκ ἠθελον ἁμαρτεῖν. ἀλλὰ πρὸ τὴν θείαν θρησκείαν τιμὴ δι' βωμοῦ πίστιν νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τ βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τ ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτὸς τ παραξόπης τ πατρίων ἐθῶν. ὑ γὰρ ἐδόκει τ συγγένειαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τ τ αἰτίαν εἰληφόταν, ἀλλὰ τὸ τῦ θεῦ βέλτιον, καὶ ᾧ ἕκαστῳ τιμώμενος χαίρει. Ϲ οἱ μὲ, ἐταράτθυσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπέχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς Ϲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος Ϲ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλλόντες πόπειραν αὐτῷ τ γνώμης λαβεῖν πρῶτον. ἔπειτ' ἂν κακοηθῆ μάθωσι τ δόγμοιαν αὐτῷ, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτὸς, φινεέσιν τ υἱὸν ἐλεαζάρε, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τ ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τ βωμὸν ὅπι τ ὄχθης τ ποταμῦ ἱδρυσάντες ἔστησαν. ὡς δ' περαιωσαμένων, Ϲ πρὸς αὐτὸς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συνελέγησας φινεέσης, μείζω μὲ αὐτὸς ἁμάρτειν ἔλεγεν, ἢ ὡς τε λόγοις ὑπομνηθέντας νενοθετεῖσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. πάλιν, ὑ πρὸς τὸ μέγεθος τ παρανομίας ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τ ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας ἔτε ποιήσασθαι τιμὼ πρέσβειαν, ἵνα τοῦ αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς πρόσχθητε τ βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἀβλαβῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ὑ γὰρ ἠξιοῦμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τῦ θεῦ γνώμης ἐντὸς γενομένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκριβατὰς ὑπάρχοντας, ἀβλαβεῖς ἡμᾶς Ϲ παρέντας εἰς τ ἴδιον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfecistis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum fecistis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus. vnus Deus tam nostros quam vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erãt crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ aggrediendam, & scisciandũ qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari, & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quam vt verbis tantũ castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscipimus, vt cognita causa exstructi altaris, nõ temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feceritis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionẽ reuersos;

IIII. *Ios.* 12.

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro- A
uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius
oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari
patrio, externos deos complecti ac Chana-
næorum impietati accedere. Sed venia dabi-
tur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam
prolabamini, ad domesticarum legum reue-
rentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obsti-
natè persistatur, non grauabimur vllum labo-
rem pro legum defensione suscipere, sed ad has
simul & Dei honorem tuendum flumine traie- B
cto, pro Chananæis habitos, non secus atque il-
los exterminabimus. Cauete enim putetis quia
extra limitem nostrum estis, extra potestatem
etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt
illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere.
Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapien-
dum esse obstaculo, præstat nouam agrorum
diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus
compascuam relinquere. Satius est vt resipisca-
tis, & à nouitatibus mutato proposito desista- C
tis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac
coniugum, & quicquid haberis carissimum, ne
nobis belli suscipiēdi necessitatem imponatis,
contra quos minimè volumus. In hac enim
concione & consultatione situm est, vtrum pa-
ce nostra & vestris affectibus perpetuò frui ma-
litis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia
belli periculis exponere. Postquam hæc Phi-
neeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro D
communis causæ defensione hæc attulerunt:
Viri fratres, nos neque è cognatione deficere
volumus, neque in religione cuius nequaquam
pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum no-
uimus Hebræis omnibus communem, & alta-
re eius æreum quod est ante tabernaculum, nec
aliud vnquam nostras excipiet victimas.
Nam hoc quod nunc ereximus, quòdque
vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad E
Deum sacrificiis placandum extructum est,
sed vt perpetuum argumentum exitet no-
stræ necessitudinis, nósque patriæ religionis
admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ
religionis sit initium. & hanc fuisse nobis ex-
truendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis
opinionem habetote, absítque vt nos affines ex-
istimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ
posteris se obnoxium fecerit, & à patriis mo- F
ribus ac ritibus degenerauerit, absque capita-
li pœna expiari non valeat. His auditis Phi-
neeses, collaudatáque eorum constantia, re-
uersus ad Iesum, rem totam apud populum
exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus
esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo
per sacrificia: móxque soluto conuentu, re-
uersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit
domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam
decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus,
& cum senatu magistratibus, tum ex plebe G
quotquot erat commodum, vbi vidit omnes
adesse: primùm Dei beneficia in memoriam il-
lis reuocat, plurima, per quę ex rebus afflictis in
tantas opes tantámque gloriam peruenerant.
hortatur deinde vt dent operam vt Deum
in posterum æquè habeant propicium,
cùm sciant eius beneuolentiam non a-
liis retineri posse quàm pietatis artibus.

Ios. 23. 24.

ὃν κατὰ χάριν τῷ θεῷ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς
προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτὸ, Ϲ τὴν σκη-
νὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡ-
μῖν πάτριος, ξενικοῖς θεοὺς ὑπιφέρειν τοῖς χαναναίων
κακοῖς προσεκχωρηκότας. ἀλλ' εἰ δὲν ἀδικεῖν δό-
ξετε μεταγνόντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νό-
μων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὑπομένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, ἢ παραιτησόμεθα τὸν
ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περάσαμενοι τὸν Ἰόρ-
δανον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῶν τῷ θεῷ,
μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες;
ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τῶν θεῶν δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐσέ. καὶ ὑποδέξασθαι τὴν ἐξουσίαν αὐτὸ καὶ τὴν ἀπ'
αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰδ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε,
παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, ἐδὲν κω-
λύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην
ἀρέσκειν μηλόβοτον. ἀλλ' ἀποπήσατε σωφρονήσαντες,
καὶ ὅτι νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ
παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ
παθεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς οὐ τὴν
ὑμετέραν αὐτῶν σωτηρίαν, Ϲ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν
τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένων, ἵνα βαλόμεθα, λόγοις
ἢ τὴν θλῶσαν συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πεῖραν ἔργων καὶ
πολέμου παρεμβάλειν. Τοσαῦτα τοῦ φινεέσου διαλε-
χθέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος
αὐτὸ πᾶν ἠρέσαντο πρὸς τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπο-
λογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνείας τοῦ πρὸς αὐτοὺς ἀποτυχεῖ-
σθαι, μήτε κατ' νεωτερισμὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν ἔλε-
γον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γινώσκειν τὸ ἑβραίοις ἅπασι κοι-
νόν. Ϲ τὸ πρὸς τῷ σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ἐφ' τὰς θυσίας
ποιήσειν. τὸ μὲν τοι γε νεῶ ἀναστάθεν, οὐδ' ὃν κατ' ὑποπτοι
γενόμενοι, ἢ κατ' θρησκείαν ἐδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως
ἔσῃ, Ϲ τεκμήριον εἰς τὸ ἀρχαῖον τοῦ πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος,
καὶ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν Ϲ τοῖς παρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
οὐχὶ διαβάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτις δ' ἡμῖν
τοῦ ὅτι τοιαύτη τὸ βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι γένοιτο ὁ
θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπό-
ληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξῶλες ἔσῃ
δίκαιοι πάντες ὅσοι τοῦ ἀβεβαίου γένους ὄντες νεωτέροις
ἐπιχειρῆσαι ἔθεσι, Ϲ τὸ συνήθους ζόφου παρηλλαγμέ-
νοις. Ταῦτα εἰπόντας ἐπῄνεσας ὁ φινεέσης, παρὼν πρὸς
ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγειλε τῷ λαῷ. ὁ δὲ χάρων
ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκη σφετολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ'
εἰς ἅμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγγενῶν,
χαρισαμένοις ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπετέλει. καὶ
διαλύσας μὲν ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἀπῆρεν αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον
εἰκοστῷ, ὑπέργηρως ὤν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀ-
ξιώματος μάλιστα τὴν πόλεων, Ϲ τὰς ἀρχὰς Ϲ τὰς γερου-
σίας, Ϲ τῷ πλήθει ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών,
ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε διαφορὰς τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν
αὐτοῖς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ κτήματος εἰς τοῦτο
δόξης Ϲ οὐσίας προελθεῖν. φυλάττειν τε τὰ τοῦ θεοῦ
προαίρεσιν, ἔχουσαν ὅπως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ
τῇ δυσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ κὴ καλῶς ἔχειν ἀπέναι μέλλοντι τ̃ ζωῆ παράινε- A
σιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. κἀκείνους ἠξίωσε μὴ μνή-
μης ποιήσασθαι τ̃ Ἀβραάμιδων. κὴ ὁ μὲν, τοσαῦτα
πρὸς τοὺς παρόντας ὀλίγα θεὶς, τελευτᾷ, βιὺς ἑκατὸν
ἔτη κὴ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὑπὲρ διδασκαλίας τ̃ χρησί-
μων συνδιέζησε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς δ' μ̃ τῶν
ἐκείνῳ τελευτὴν γίνεται, πέντε κὴ εἴκοσι. αἴτηρ δ' μήτε
συνέσεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῶ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς
πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις B
ἄκρος. θεός τε τὰ ἔργα κὴ τοῖς κινδύνοις δ' ὄψυχος καὶ
μεγαλότολμος, φρυτανεῦσαί τε τὰ κ̃ τ̃ εἰρηνίων δε-
ξιώτατος, κὴ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τ̃ ἀρετὴν ἁρμόσμενος.
θάπτεται δ' ἐν πόλει θαμνᾷ τ̃ ἐφραὶμ φυλῆς. θνήσκει
δ' κατ' αὐτὸν τ̃ καιρὸν κὴ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέ-
σῃ τῷ παιδὶ τ̃ ἀρχιερωσύνην καταλειπών. κὴ μνημ-
μεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάν. μ̃ δ' C
τ̃ τούτων τελευτὴν φινεέσης παρεφυτεύει κ̃ τ̃ τῶ θεῶ
βέλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶ χαναάνων γένους τῇ ἰουδαίᾳ
φυλῇ παραχεῖν τ̃ ἡγεμονείαν. κὴ γὰρ λαῷ ὀλίγα παυ-
δῆς ἰῶ μαθεῖν τι Θ̃ θεῷ δοκεῖ. καὶ παρασλαβοῦσα τ̃
συμεωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξαρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτε-
λῶν, Θ̃ τὰς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τῶτο ποιῶσιν.

Κεφάλαιον ϛ.

Ὡς ἀποθανόντος τῶ στρατηγοῦ παραβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς
πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, κὴ στασιασάντων D
ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Χαναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον
τ̃ καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κ̃
ζεβεκίλῳ αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν ζεβεκιλιτῶν
ἀδωνιβεζέκῳ τῶ ἡγεμονείαν ἐπιθέμενοι. τὸ δ' ὄνομα
τῶτο σημαίνει, βεζεκίλων κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων
γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τ̃ ἰσρα-
ηλιτῶν, ὅτι τὸ τεθναῖναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐ- E
τοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς ἃς προεῖπον, ἐμα-
χέσαντο λαμπρῶς. Θ̃ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους,
ἐφεπόμενοι δ' τὸ λοιπὸν Θ̃ διώκοντες αἱροῦσι τ̃ ἀδωνι-
βέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' ὑκ
εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς
ἃ κ̃ δυοῖν κὴ ἑβδομήκοντα βασιλέων προέξας προύτε-
σον ὑκ ἐνεδάπτω. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱερο-
σολύμων. τελευτήσαντα δ', γῇ θάπτουσι. καὶ διέξεσαν
αἱρεῖται τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρ- F
κουν ἱερουσόλυμα. Θ̃ τ̃ μὲν κάτω λαβόντες συὶ χρόνῳ
πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ' ἰῶ ἡ
καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ
φύσει τῶ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα,
κὴ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. ὑπελείπετο δ' τὸ τ̃
γιγάντων ἔτι γένος, οἳ δὴ σωμάτων μεγέθη, κὴ μορφὰς
ἰδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀπαραπλησίας, ἀβδόξον
ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι G
κὴ νῦν τῶν τότων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ πίστιν ἐρχομένοις ἐοι-
κότα. Θ̃ τῶτο μ̃ τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν
μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τῷ δ' γῆν χαλέβῳ δω-
ρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦλθε δ' ἰῶ τῶν
κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τ̃ χαναναίαν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuo memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditatium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum exstat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis &c. tantum fuere superstites.

AT Chananæi, quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorũ bona parte capta Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles, quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. *Ios. 21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descẽdentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant, Hierosolyma, tributo impositò habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad cultutam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephraimi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. VI. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem propintempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oracuło, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum imualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, patrũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiã reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domũ repetere, post meridiem ita ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimisserũt, nec nisi meliore diei parte trãsacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

Iud. 19.

δίδασι ὁ κὴ τοῖς ἱέθρα τῶ μαδιανίτα ἀπεχθόμοις μεγαλοψυχίας γὸ λῶ γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμοιντο, τὼ γὸ παρόντα καταλοιπόντες ἠκολυθήκεσαν ἐκείνοις Ⓒ σωθῆσαν αὐτοῖς ὅτι τ' ἐρήμ. ἡ ὁ ἰούδα φυλὴ Ⓒ συμεωνίς, τὰς μ' κὴ τὼ ὀρεινῶ τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τὴν δ' ἐν τῷ πεδίῳ κὴ πρὸς θαλάσῃ ἀσπάλωνά τε Ⓒ ἄζωτον. διεφθόρησ δ' αὐτὲς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὸ ὄντων κὴ πολλῆς ἁρμάτων ὑποφίας κακῶς ἐποίουν τοῖς ἐπελθόντας. κὴ ἀφδε μ' αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐπ τῶ πολεμεῖν δὸ αμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, κὴ κατα πθεν) τὰ ὅπλα. βενιαμίται ὁ, τέτων γὸ ἰῶ ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν σωεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ ἔτος παυσάμβροι πάντες, οἱ μ' τ' πλείονες, οἱ ὁ κινδυνόειν, ἐργάζεσθαι τ' γῆν ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ κὴ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὼ βενιαμίτην μιμησάμβραι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεμβρίοις ἀρκούμβροι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις πολέμους ἔχ). ἡ ὁ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδόκ ἀξιον τῶ χρόνῳ καὶ τῶν πόνων ἠύρησε τ' πολιορκίας. οἱ ὁ καὶ περ ἀχθόμβροι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἐπειτα συλλαβόντες τινὰ τ' ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινας πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ παραδόντι τ' πόλιν, σώσειν αὐτόν τε Ⓒ τὺς συγγενεῖς αὐτῷ. καὶ κεῖνος ὅτι τέτοις ὤμνυε τ' πόλιν αὐτοις ἐγχερεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως προσθοις, σώζεται μ' τῶν οἰκείων. οἱ ὁ, δποκτείναντες ἅπαντας ὡς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὼ πόλιν. καὶ μ' ταῦτα προὺς μὲν τὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλίται, τ' ὁ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν ὁ κ' τὸν πλῆτον αὐτοῖς ὑπισιδόντων, ὑπὸ ζυφῆς κὴ ἡδονῆς τῦ κόσμου ὁλιγωρίαν, κὴ τ' πολιτείας τῶν νόμων ἐκύτ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παρεξιωθὲν δ' ὅτι τέτοις τὸ θεῖον, αἱρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φόσαντο πλὰ τὼ αὐτῶ γνώμιν τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιρῦ λαβόμβροι. οἱ ὁ, κὴ προὺς τὰ πλὰ τῦ θεῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ προὺς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλά τε πλὰ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ προὺς τὺς πόνους ἤδη δρᾶ τὼ τρυφὼ ἐκλελυμβροι. καὶ σωέβαινεν ἤδη τὼ ἀρίστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερουσίας ἐκ ἀπεδείκνυσαν, ἐδ' ἀρχῶν ἄλλων ἐδὲ μίαν τῶν πρώτων νενομισμβρων. ἦσαν ὁ ἐν τοῖς ἀκρείοις ἡδονῇ τῦ κερδαίνειν προσδεδωκότοι. καὶ δρᾶ τὼ πολλὼ ἄδραν, ὡσοις αὐτοὶς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, Ⓒ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐπ ἰδιώτης αἰτίας. λευίτης αἰὴρ τ' δημοτικωτέρων τ' ἐφραίμ κληρουχίας ὤν, Ⓒ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγε) γύναιον ἀπὸ βηθλεμβρ. τῆς ὁ ἰούδα φυλῆς τῦτ' ὀξὶ τὸ χαρίεν. ἐρῶν ὁ σφόδρα τ' γυναικὸς, καὶ τῦ κάλλους αὐτῆς ἡττημβρος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης ἐχ ὁμοίων πρώμβρος. ἀλλοτείως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ δρᾶ τῦτο μᾶλλον ἐκκαομβρου τῶν πάθει, σκέψεις σωεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ προὺς αὐτὰς βαρυωμβρη, κατα λιποῦσα τὸν ἄνδρα, προὺς τὺς γονεῖς ὥρμησε), μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς ὁ φέρων ὁ αἰὴρ ὅτι τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τὺς πενθερούς. κὴ δεξαμβρους τὰς μέμψεις, κατα λλάττε) πρὸς αὐτὴν. κὴ τέσαρας μ' ἡμέρας προὺς αὐτόθι διατᾶται, φιλοφρονουμβρων αὐτὸν γονέων. τῇ ὁ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλιν ἔξεισι. βεάδιον γὸ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὼ θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τειθῶ ἐποιοῦντο. θεράπων δ' αὐτοῖς εἷς εἵπετο.

κὴ ὅ-

καὶ ὄνος ἐῶ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γυναῖον. νομίσων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σασίους δ' ἐληλύθησαν ἤδη τεμάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὶ ὁδὸν ὄντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἀδὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῇ καιρῷ πολλάκις ὄφισφαλῆ ὑποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις αὐδ' ἑαυτοῖς ξενοῦσθαι. χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σάδια, εἰς οἰκείαν ἥξειν καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαῶν, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπη ξενίαν τῷ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προσκαλουμένου, προσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, ἦν μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς ὢν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾷ διατρίβοις, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ τῶν ἐκ τοῦ γενέους ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δ' οἴκησιν ἐδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μᾶλλον διὰ τὴν σωτυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαιωνῶν, ὅπη τὴν ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν ὡραιότητα θαυμάσαντες, ἐπεὶ τῷ πρεσβύτῃ κατηγγύησε ἔμαθον, καταφρονήσαντες τὴν ἀθενείας, καὶ τὴν ὀλιγοστίαν, ἦκον ὅπη βίᾳ θύρας. τῷ δὲ πρεσβύτῃ παρακαλοῦντος ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μηδὲ ὕβριν, ἀξιοῦν αὐτὸν παρακόντα τὸν ξένον, προαγμάτων ἀπαλλάχθαι. ὡς δὲ συγχωρεῖν τε λέγοντος, καὶ λευίτην τὸν πρεσβύτην, καὶ δράσειν αὐτοὺς δίκαια ὑπ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τὸν δικαίου καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην πρόσπεσόντα τοῦ βιάσασθαι τὸν ξένον, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ξένοις ὑποπεσεῖν ὑβριζόμενοι, καὶ ἑαυτὸν θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρῶσειν τε τὴν ὁρμὴν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκαι καὶ εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς ἐπεδέξατο τούτῳ τῷ ξόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τὸν παρεδόθη καὶ ὅπη τὸν ξένον ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην πᾶσαν λαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν παράνομον. οἱ δ' ἀπατασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ διαφόρῳ τὴν ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα. καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τὴν ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὸς ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ, τεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπου τὴν ξενίαν. καὶ ὑπὸ λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τὴν μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὰνδρὶ, τέτον δὲ μάλιστα τοῖς ἐγκυμονοῦσιν ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῷ ψυχῷ ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ καταχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, προμυθήσασθαι διεγνωκὼς, ὡς ἂν ἐξ ἑκουσίας γνώμης αὐτῷ πρόσοιτο τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἀφαπασαμένων ὅπη τὴν ξενίαν αὐτῆς. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ὅπη δέμενος τῷ κτήνει νεκρὸν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτὸν. καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς αἰτίοις τὸν τελευτῆς γυναικὶ, καὶ τὴν βίαν ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ τοῦτο τὸν ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῷ βεβιασμένων κακῶς διατεθέντες, πρότερον μὲν ἀνδρὸς τούτου πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὴν σιλὼ

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquo diuerterent; ne si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere solcat. marito non placuit alienigenarũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: rogantéque sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerẽt: at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hũc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorũ violentia: Tum verò illi nunquã tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ grauiter cõmoti, & iusto furore perciti apud Silũ *Iud. 20.*

conuentum faciunt, & congregati ante taber- A
naculum, Gabaenos hostiliter armis impetere
decernunt. Hunc impetum senatus cohibuit,
suadens non ita temere cognatis bellum infe-
rendum, priusquam verbis agerent de crimi-
nibus, quando ne in exteros quidem ob inju-
riam acceptam armari leges permittunt, nisi
legatis prius de satisfactione missis. rectum igi-
tur esse ad Gabaenos mittere qui sontes ad sup-
plicium deposcant: qui si dedantur, horum pœ-
na contentos esse debere. sin contumaces fue- B
rint, bello in eos vindicandum. Itaque mittun-
tur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui
vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postula-
turi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas
penderent. Gabaeni verò non dediderunt iu-
uenes, arbitrati sibi pudendum si alienis impe-
ratis metu belli parerent, cum multitudine ac
virtute nulli se cedere videri vellent: erátque
magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ
defuturos se promitterent, si quis eos vi & ar- C
mis aggredi vellet. Quæ postquam Israelitis à
Gabaenis renuntiata sunt, iureiurando sanciũt,
neminem ex suis viro Beniamitæ filiam tradi-
turum in cõiugem: & acriore bello persecuturos
se eam tribum, quàm maiores eorum Chana-
næos persecuti sint. Et confestim eduxerunt
contra eos exercitum quadringentorum mil-
lium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt
vigintiquinque armatorum millia, & insuper
sexcentos. ex eo numero fuere quingẽti fundi- D
tores peritissimi, qui lævа manu feriebant. ita-
que commisso apud Gabam prælio, egregiè vi-
cêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti
duobus millibus. & fortasse plures cecidissent,
nisi nox prælium diremisset. atque ita Beniami-
tæ læti se intra mœnia receperunt, Israelitæ ve-
rò in castra insperata clade attoniti. Sequenti
die prælium instauratur, & Beniamitis rursum
vincentibus, decemocto millia cadunt ex parte
Israelitarum, quo factum est vt castra metu de- E
sererent, profectique Bethela, quæ vrbs non lõ-
ge aberat, postridie ieiunio peracto supplicaue-
runt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira
desisteret, & contentus duabus cladibus victo-
riam & robur contra hostem concederet. Deus
verò precibus eorum annuit. & per eũdem va-
tem fauorem est pollicitus. Ergo diuisis bifariã
copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in
insidiis collocant, reliqua in aciem producta F
cum Beniamitis manus conserunt, móxque vt
impares paulatim pedem referunt. eo magis
Beniamitæ instant sponte cedentibus quo lon-
gius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam
illi qui in vrbe propter ætatem imbellem reli-
cti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri so-
cij. postquàm autem satis longè à mœnibus dis-
cessum est, Hebræi reuersi in pugnam signum
dant insidiatoribus: qui mox coorti cum cla-
more hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi
se deceptos, & cùm consilium in ancipiti me- G
tu non supperet, in conuallem quãdam cõpulsi,

συλλεχθέντες, καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα
χωρεῖν διὸς ὥρμων, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαίοις,
ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ
δεῖν ὀξέως ἅπτεσθαι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐπιφέρειν πόλε-
μον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῆς ἐγκλημάτων,
τὸν νόμον μηδ' ὅπλα τοῖς ἀλλοφύλοις ἐφιέντος δίκα πρεσ-
βείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείσας, τοὺς
δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰ ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν
ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς γα- B
βαίους ἐξαιτουμένους τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὲ,
ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τό-
τε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς
τοὺς γαβαίους κατηγορήσοντες τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν
γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτήσοντες τοὺς δράσαν-
τας μὴ ὑ νόμιμα, φονευομένους ὑ δικαίους, αἰτ' αὐτῶν
ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ὑ γαβαίωοι, ὕτε τοῖς νεανίσκοις
ἐξέδοσαν, & δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν πρὸς ἀγ-
μασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες
ἧς χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε δι' τὸ πλῆθος, μήτε
δι' δυψυχίαν. ἦσαν ὑ ἐν εὐδαιμονίᾳ μεγάλῃ καὶ τῆς
ἄλλων φυλετῶν. συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυ-
νόμενοι βιαζομένους. ὡς ὑ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραη-
λίταις τὰ περὶ τὴν γαβαίων, ὅρκοις ποιοῦνται μη-
δένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγα-
τέρα· στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς
ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοῖς πρόγονοις ἡμῶν παρειλή-
φαμεν γενομένους. πρᾶγμα τε ἔξηον ἐπ' αὐτὸς
τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βεν-
ιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων &
ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιᾶς τὰ χει-
ρῶν σφενδονᾶν ἀεὶ οἱ. ὡς τε & μάχης πρὸς τῇ γαβᾷ
γενομένης, ἐκπίπτουσιν οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, ἀν-
δρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους.
ἐφθάρησαν ὑ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔ-
σωσε καὶ δίελυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲ βενιαμῖ), χάρ-
εντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴ πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται κατα-
πεπληγότες τὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑσ-
τεραίᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ
θνήσκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι & μύριοι. καὶ δείσαν-
τες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. διαφθειρόμε-
νοι ὑ εἰς βεθήλα πόλιν ἔγγισα κειμένην, καὶ νηστεύσαν-
τες καὶ τὸν ὑσεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τὸν ἀρχιε-
ρέως παύσασθαι τὸν ὀργῆς τὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν
αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ
τῶν πολεμίων. ὁ ὑ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ φι-
νεέσου προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὸν στρατιὰν δύο
μέρη, τὴν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν
πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπε-
χώρησεν τε ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμίται τῶν
ἑβραίων ὑποφευγόντων πρέμα, & ὅπη πολὺ θελόντων
εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωρῆσαι ἔπεμπτο, ὡς
κατὰ τοὺς ἐν τῇ πόλει προσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέν-
τας δι' ἀσθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλο-
μένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ
ἑβραῖοι. ὀπισφαίνοντες δ' ἴσαντο εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἄφρασιν ὁ συ-
νήθειος. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὀπίσω τοῖς πολεμίοις. οἱ ὑ, ἅμα τε αὐτοῖς ὑπατενμένους
ἤσθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. & εἰς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

πρὸ-

ωξεισαντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας δ]ιαφθα- A
ρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ἔτοι ὑ συσραφέντες κ] πυ-
κνώσαντες ἑαυτοὺς, ℭ δ]ιὰ μέσων ὡσάμενοι τ]ῶ πολε-
μίων, ἔφυγον ὅπ τὰ πλησίον ὄρη, κ] καταχόντες ἱ-
δρύθησαν. οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ω]ὲ διςμυρίους ὄν-
τες, κ] πεντακισχιλίους ἀπέθανον. οἱ ὑ ἰσραηλίται, τὴν
τε γαβαὴ ἐμπ]ρησαν, κ] τὰς τε γυναῖκας κ] τ]ῶ
ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ δ]ιεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας
τ]ῶ βενιαμιτῶν πόλεις τ]αῦτα δ]ρῶσιν, ἔπως ἦσαν B
παρωργισμένοι, κ] ἐλάβισον τῆς γαλαδίτιδος οὖ-
σαν, ὅπ μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τ]ῶ βενιαμι-
τῶν, πέμ]αντες μυρίους κ] δισχιλίους ἐκ τ]ῶ τάξεων
ἐκέλ]δυσαν ἀνελεῖν, κ] φονεύσαι τὸ μάχιμον τ] πόλεως
οἱ πεμ]θέντες σὺν τέκνοις κ] γυναιξὶ, πλὴν τεσ]α-
κοσίων παρθένων. ὅπ τοσοῦτον ὑπ᾽ ὀργῆς ω]οήχθη-
σαν τ]ῶ κ] τὴν γυναῖκα πάθει ω]οσλαβόντες κ] τὸ
κ] τὴν αἵρεσιν τ]ῶ ὁπλιτῶν. μετάνοια δ᾽ αὐτοὺς λαμ- C
βάνει τ] τ῀ βενιαμιτῶν συμφορᾶς. κ] νησείαν ἐπ᾽ αὐτοῖς
ω]οέθεντο, κ] τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες
εἰς τοὺς νόμους ἐξαμ]ρτάνοντας. κ] τοὺς δ]αφυγόντας
αὐτ]ῶ ἑξακοσίους, δ]ιὰ ω]ρεσβυτῶν ἐκάλουν. κ]δί-
δρυτο ὑ ὅπ πέτρας τινὸς ῥοὰς καλεμένης κ] τ῀ ἔρη-
μον. οἱ ὑ ω]ρέσβεις, ὡς ἐκ ἐκείνοις τ] συμφορᾶς μόνοις
γεγυημένης, ἀλλὰ κ] αὐτοῖς τ]ῶ συγγενῶν ἀπολωλό-
των, ὀδυρόμενοι, ω]ράως ἔπειθον φέρειν, κ] συνελθεῖν
εἰς ἑαυτὸ, κ] μὴ παντελῶς τ] βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλε- D
θρον τό γε ἐπ᾽ αὐτοῖς καταψηφίσαιντο. συγχωρεῦμέν
ὑ ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τ] φυλῆς γῆν, κ] λείαν
ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ ὑ τ]ῶ καθ᾽ ἑαυτοὺς θεῦ
ψήφῳ γεγονότων κατ᾽ ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμα-
χήσαντες, κατέσαν εἰς τὸ πάτριον φυλὴν, π]οθό-
μενοι τοῖς ω]οσκαλεμένοις. οἱ δ᾽ ἰσραηλίται γυ-
ναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς ἰα-
βίτιδας. ω]ὲ ὑ τ]ῶ δ]ακοσίων ἐσκόπουν ὅπως κἀκεῖνοι E
γυναικῶν δ᾽ πορήσαντες, παιδοποιῶνται. γεγυημένων
δ᾽ αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ βενιαμίτῃ συνοικήσαι
θυγατέρα ω]ὸ τὸ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλ-
λυον τ῀ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ᾽ ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ
γνώμη κ] κείσει, τ] θε] μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ
φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δ᾽ ευ-
θεῖεν, τάς τε ὁ]πορκίας ἐχ ὅταν τὸ ἀνάγκης γένων-
ται, χαλεπὰς εἶ) κ] ὀλισφαλεῖς, ἀλλ᾽ ὅταν ἐν κακερ- F
γίᾳ ζλμηθῶσι. τῆς ὑ γερυσίας ω]ὸς τὸ τ] ὁ]πορκίας
ὄνομα χετλιασάσης, ἔφη τις τούτοις γυναικῶν δ᾽ πορείαν
ἔχειν εἰπεῖν κ] τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων ὑ τὴν
ὑ]πνοιαν, ἡμῖν, εἶπε, τεὶς τῆ ἔτους εἰς σηλὼ συνιᾶσιν
ἑορτὴν κ] παννύχιν αἱ γυναῖκες κ] αἱ θυγατέρες.
ζύτων κ] ἁρπαγὴν ἐφείδω γαμεῖν βενιαμίτας ἃς ἂ
δυνηθεῖεν, ἡμῖν ἔτε ω]οξεπομένων ἔτε κωλυόντων.
ω]ὸς ὑ τοὺς πατέρας αὐτ]ῶ δυχεραίνοντας, κ] τιμω-
ρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοὺς ἀ]ίους φυ- G
λακῆς ἀμελήσαντας τ] θυγατέρων. ὅπ τε δεῖ τ] ὀρ-
γῆς ὅλ βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησάμενοις αὐτῇ κ]
θάτ]ον ἀμέτρως. κ] οἱ μ τούτοις πειθέντες, ψηφίζον-
ται τ῀ δ]ὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς βενιαμίταις. ἐνς-
άσης ὑ τ] ἑορτῆς, οἱ μὲν δ]ακόσιοι, κ] δύο καὶ ζεῖς ω]ὸ
τῆς πόλεως ἐνήρδυον παρεσομένας τὰς ω]αρθένους
ἔν τε ἀμπελῶσι κ] χωρίοις, ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

circundatis expeditioribus qui eminus pugnare aſſueuerant, telis ferarum in morem ſunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaſerunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hoſtes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci ſe tutati ſunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Iſraelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes ſæuitum eſt: adeóque indignatio iuſta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabiſum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim ſelecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, ſeruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat *Iud. 21.* dolor ac furor ob perpetratum in mulierem ſcelus, recentibus etiam cladibus exaſperatus. qui poſtquam reſedit, ſubſecuta eſt pœnitentia dum vna ſe tribu diminutos reputant. & quamuis iuſtis armis oppreſſos cenſerẽt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, miſſis legatis reuocãrunt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deſerto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipſorum quàm ſuam cladem conqueſti, quod infectum eſſe non poterat, ſuaſerunt æquo ferrent animo, & ad ſui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in ſe eſſet, vniuerſam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace ſua tribus totius agros recipere, & prædam inſuper quantam poſſent abigere. At illi agnoſcentes ſuam iniuſtitiam iuſto Dei iudicio damnatam, reuerſi ſunt in ſuæ tribus ditionem, parentes ſuorum hortatibus. Iſraelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad ſufficiẽdam prolem parari poſſent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum eſſet ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id ſacramentum conſulerent, quòd ab ira profectum eſſet, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore ſi quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quãdò neceſſario fiunt periculoſa eſſe ac grauia, ſed cum auſu malitioſo committuntur. Cùm verò ſenatus ſuccłamatione periurii mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere ſe conſilium, quomodo ſaluo iureiurando Beniamitis vxores poſſent contingere. Proferre deinde id à ſenatu iuſſus: Singulis, inquit, annis nobis mos eſt apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu ſequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune ſit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod ſi patres earum ægrè tulerint, & vindictam poſtulauerint, dicemus ipſos in culpa eſſe, qui filias negligenter cuſtodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus ſatis contra conſanguineos ſint vſi. In hanc ſententiam conceſſum eſt, decretúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Inſtante autem feſto ducenti illi bini triníve ante vrbem inſidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent. Quo factum eſt, vt Beniamitarum tribus, quæ minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud. 18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colẽdis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collẽgerunt copias: non quòd ſibi timerẽt, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerũt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt C Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nũquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac ferti- D li, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent. E

CAP. III.

Quemodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac F voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

CAP. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorũ ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutarum

αἰχμὴ μὴ παιδιᾶς ἡδὲν ὑφορῶσαν δὴ ἐξ ἧς μελλόντων ἀφυλάκτως ὄδευον. οἱ δ' σκεδασθέντων εἰχον ἐξαναςάντες. καὶ ἔτοι μὲ ἔτους γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τ' γῆς ἐχώρησαν, καὶ θεόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τ' θεοτέραν δὲ αμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶ μὲ οὖν ἡ φυλὴ κινδυνδύσασα τελέως σκφθαρῆναι, τῷ θεσειρημένῳ ζόπῳ κ τ' ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰῶθησὸ τε παραχρῆμα, καὶ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος ⁊ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τ' δηδοσιν. ἐδεῖτ μὲ οὖν ὁ πόλεμος, ἔτους παύσεται. ὅμοια δ' τούτοις παθεῖν καὶ τλιὼ δανιαηλιὼ συνέβη φυλλιὼ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τῦτο θεραχθεῖσαν. τῷ ἰσραηλιτῶν σκλελοιπότων ἤδη τλιὼ ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν ⁊ θεὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τ' γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῷ, συνεποίησαντο δ' υαμιν. ἐδὲν μὲ αὐτοὶ πείσεσθαι θεσδοκῶντες, ὡς δ' βεβαίαν ⁊ ποίησιν κακῶς τὰς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδικίας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, ⁊ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. ἅτε πόλεις αὐτῷ συνεφέροντο, καὶ τ' ἰδία φυλῆς τ' ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παραπασάντο, ἄλλας τε πολλὰς τῷ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἰωάζησαν συμφυγεῖν, ὑδὲ ὀλίγον αὐτοῖς δλίβατον τὸ πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' ἔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῷ πέντε ἄνδρας εἰς τ' μεσόγαιον, κατοικομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱ δ' ὁρμὴ τὸ λιβάνου ὄρος καὶ ἑλασσόνος ἰορδάνου τ' πηγῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς θεξελθόντες, ⁊ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῷ. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τ' αὐτῷ. τῖς δ' ἰσραηλίτας τρῶβαγεν ὑπό τε ἀπειρείας ⁊ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ ὑπὸ τ' θεῖ τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεταχινηθέντες δὲ ἅπαξ τῦ κόσμυ τ' πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ τρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ ἄδειαν βίον, ὡς καὶ τῷ ὀλιγωρεῖζόντων ἄδα τοῖς χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ τῦτο τλιὼ καιροφυλάκιον ἀπεδείξαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τούτοις αὐτοῖς θεός. καὶ λιὼ συὼ πόνοις μυρίοις δι' αμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον δι' ξυφλίαν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χυσάρθυ τῦ ⁊ ἀσυρίων βασιλέως πολλούς τε τῷ ωδιζαξαμένων ἀπώλεσαν, ⁊ πολιορκούμενοι κ τρόπος ἡρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δι' φόβον ἑκουσίως αὐτῷ θεοδεχώρησαν, φόρους τε τῦ δυνατῦ μείζονας δπίζοντες ἐτέλουν, καὶ ὕβρεις πολυτοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῷ ὀκτώ. μεθ' ἃ τῷ κακῶν ἔτους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' κνίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, ζρεσθὲν αὐτῷ μὴ θεωρᾶν ἐν τοιούτῳ τοὺς ἰσραηλίτας ἀναγκῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν, ὀλιγανδρασάμενος συλλαμβάνεσθαι τ' κινδύνων τινὰς αὐτῷ

(ὀλί-

(ἀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὑπὲρ τῶν παρόντων ἐτύγχανε καὶ θεοσέβεια μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τιὰ παρ' αὐτοῖς ὄσαν φρυαγὰν τῷ χειμάρρῳ διαφθείρει. θεσσαλομένων ἢ πλειόνων τῷ σωμαγωνιζομένων, ἐκ τῶν μὴ διαμαρτεῖν δεῖ τὰ πρῶτα τῆς ὁρμῆς, μέχρι τῶν ἀσυνείοις συμπέσωσι. καὶ θεὸς τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. νενίκηκε ἢ, ὡς ἔργῳ πείραν αὐτῷ λαμβάνει τῶν δὲ τῶν πλήθους ἀρχηγὸν, ὡς τὸ κεῖνον τὸν λαόν. ἐκ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καὶ διαφθείρει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μοαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰαδὲ τὸν δουλείας ἀπηλλάγη.

Τελευτήσαντος ἢ αὐτῷ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα. καὶ τῷ μὴ διὰ τιμῆς ἄγειν τὸν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἐπανοιῶντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὸν ἀκοσμίας τὸν καὶ τὴν πολιτείαν, ἔγλωνα τὸν μοαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον θεὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῷ κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὑποτάξασθαι πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ἰσχυνῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, ὑδὲν τὸν εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὥστε ἐπτακαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τὴν ἱκεσίαν αὐτῷ ὑποπλαθεὶς, ἀπήλλαξε τὸν ὑπὸ τοῖς μοαβίταις ὕβρεως. ἦλθε δὲ θέρους ἢ τῷ τεσσαρακοστῷ τούτῳ. τὸν βενιαμίτου φυλῆς νεανίαν, ἰούδης μὲν τοὔνομα, γένος τε παλαιὸς, ὁλμῆσαί τε ἀνδριώτατος, καὶ τὴν σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τῶν χειρῶν τιὰ ἀριστερὰν ἀμείνων, ἐκ ἀπὸ ἑκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης ἢ γίνεται τῷ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑποχόμενος. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς πρὸς τὸ βασιλέα προσφιλὴ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε συὸ δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει προσηπτόμενος εἰσέρχεται πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀφεῖντο αἱ φυλακαὶ, ὑπὸ τὸ τοῦ καύματος, ἐκ τρὸς ἄριστον τεθαμμένων. ἰδὼς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, εἰσέβιβε δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς θέρος ἔχοντι, τρὸς ὁμιλίαν ἐξαπέλθοι. μόνοι δ' ἦσαν τῷ βασιλέως ἐκ τοὺς ἑστῶτας τῷ θεραπόντων ἀπέναι κελεύοντος, δεῖ τὸ τρὸς ἰδίαν ὁμιλεῖν. καθεῖρξο ἢ ὅτι θεόθεν, ἐκ θεοῦ εἰσήκει τὸν ἰδίαν μὴ διαμαρτὴν, ἐκ μὴ δᾷ καιρίαν πληγήν. ἀΐσσουσιν ἐν αὐτὸν, ὅταν εἰσὼν ἔχῃ ἐκ τρὸς ἀγμάτος αὐτῷ δηλώσας τῷ θεῷ. ἐκ ὁ μὲν τρὸς τὸν χαρακτῆρα τῷ ὀνείρατος ἀνεκτήσατο ὑπὸ τῷ θεόθεν. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι τρὸς τὸν θύραν. οἱ τε θεράποντες ἡρέμουν εἰς ὕπνον τεθάφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ ἢ ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὸν ἐλευθερίας ἀπολαμβάνειν. οἱ ἢ, ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τιὰ χώραν τοὺς ὑποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ θεὸν τὸν ἔγλωνα πολιὰ μᾶλλον ἐθεράπευον, ἐπεὶ δὲ τρὸς ἑαυτοὺς ἦν, δείσαντες μὴ νεώτερόν εἴη θεὸν αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tãtúmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero iam aperto marte, hosti pares videantur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatẽ asserunt. reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberẽt: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prælijs, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hietichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se infinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confestim arma capiebãt, & cornicines per totã eã regionẽ dimittebãt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam adue sperasceret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sũt in cubiculũ

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excusserunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* ISraelitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediętiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem respicientes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad miserationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephtalitidis, eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduer-

θεόν. σωπέσαν οὖν ἢ προσμιχθέντων αὐτῷ ὄμβρος ὑπηνέτας μέγας ἢ ὕδωρ πολύ, & χάλαζα.

τὸν

ἢ νεκρὸν ὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστησαν. ἢ πρὶν τὸ φρικῶδες συναφιῶσαι, τὸ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέχεται πλῆθος. & οἱ μὲν ὡδαχρῆμα ἀναρπάζονται. οἱ δὲ εἰς φυγὴν ἔπεσον· ὡς ὑπὸ τὸ μωαβίτην σωθησόμενοι. ἦσαν γὰρ μυρίους. ἢ ἰσραηλίται προκατειληφότες τὸ ἰορδάνου τὸ διάβασιν, διώκοντες ἐκτεινον. ἢ κατὰ τὸ διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. & οἱ μὲν ἑβραῖοι τότῳ τῷ τρόπῳ τὸ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰούδης δὲ ὁ αἰτίας ταύτης γενόμενος τῇ τῶν πλήθους ἅπασιν ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τὸ ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καλῶς, οὐκ ἢ δίκαια τῆς προειρημένης προαίρεσεως, ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. & μετὰ τοῦτον, σανάγαρος ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τὸ ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδυναστεύσαντων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ISραηλίται δὲ πάλιν, οὐδὲν γὰρ ὅπῃ διδαχῆ τὸ κρείττονος ἐλάμβανον τὸ πρότερον δυτυχημένων, ὑπό τε τὸ μὴτε σέβειν τὸ θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κατὰ τὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβῖνι τῷ τῶν χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστι γὰρ ἐξ ἀσώρ πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δὲ ὑπάρχειται τὸ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν ἑξακόσια ἅρεσθαι μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, χιλίων δὲ ἁρμάτων δύπορει. ταύτης ἐν στρατηγῶν τὸ δυνάμεως σισάρης, τιμῆς τὸ πρώτης ὢν παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν ὡς ἰσραηλίτας, ὠμὰ κῶσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὁπιτάξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ὑῦσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τὸ δυσυχίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τὸ θεὸ πλέον δαιμόσαι θέλοντος αὐτῷ τὸ εὖειν, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἀίνωμοσυνίαν. & μεταθέμενοι τὸ λοιπόν, σωφρόνως συνιδιαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ὠκὸ τὸ ὠφελησούσης τῷ νόμων ὑπάρξαι, δεῶραν τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν ὄνομα κατὰ τὸ ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθεῖσαν τὸ θεὸ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, & μὴ ὑπερειδεῖν ἀπολλυμένους αὐτὰς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. κατὰ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τὸ νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ κατὰ τὸ ἑβραίων γλῶσσαν. μεταπεμψαμένη δὲ ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὁπλίξασθαι τὸ νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. ἀποχειροῦσθαι γὰρ ὑπὸ τὸ θεὸ προφρονέστατος & νίκην ἀποσημήνασθαι. βαράκης δὲ φαμένης μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀναγκάσασα, σὺ μὲ εἶπε, γυναικὶ ὠδαχωρεῖς ἀξιώματος ὃ σοὶ δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δὲ οὐ παραιτοῦμαι. & συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα δὲ αὐτοῖς ὁ σισάρης τὸ βασιλέως κελεύσαντος. ἢ στρατοπεδοῦσι τὸ πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τοῖς δὲ ἰσραηλίταις & τὸ βάρακον καταπλησσόμενος τὸ πλῆθος τὸ πολεμίων, ἢ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβώρα κατεῖχε τῷ συμβολῇ ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνων κελεύσασα τῷ ἡμέραν. νικήσειν δὲ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸ

τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων αὖε- A
μος τ' ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήσους
αὐτοῖς εἶ) ⁊ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίται ὄντα τὸ κρύος
ἀσπίδας ἔχοντες ἐν ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δ' ἰσραηλίτας ἥτ τόν
τε ἔβλαπτε κατ' ὄπιν χειμών, ⁊ πρὸς τὴν
ἔννοιαν τ βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον. ὡς τε
εἰς μάτην ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέ-
κτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τ ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τ οἰ-
κείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τ ἁρμάτων B
πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δ' καταπηδήσας τοῦ
ἅρματος, ὡς εἶδε τ ῥοπὴν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται
πρός τινα τῶν κενετιδῶν γυναῖκα ἰάλην ὄνομα. ἡ κρύ-
ψαί τε ἀξιώσαντα δέχεται. κ' ποτὸν αἰτήσαντι γάλα
δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δ' πιὼν τοῦ μέρους καταλέσε-
σεν, εἰς ὕπνον τρέπεται. ἡ δ' ἰάλη κοιμωμένου σιδηρέον
ἦλον ἐλάσασα σφύρῃ δεξᾷ τ κεστάφῳ αὐτοῦ διέπειρε τὸ
ἔδαφος, κ' τοῖς πρὶν τ βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθόντα
ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. ⁊ ἅτε μὲν ἡ νίκη αὐ- C
τῇ πρείσση κ' τὰ ὑπὸ σισάρᾳ εἰρημένα, εἰς γυναῖκα.
βάρακος δ' στρατεύσας ἐπ' ἀσσερ, ἰαβίνου τε ὑπαντιά-
σαντος κτείνει. ⁊ τῶ στρατηγοῦ πρεσβύτος, καθελὼν εἰς ἔ-
δαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσ-
σαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε
κ' τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἔτη ἑπτά. D

ΤΕλευτήσαντος δ' βαράκου ⁊ σισάρας, κ' τ αὐτὸν
καιρὸν, μ' ταῦτα μανθάνοντες ἀμαληκῖται τε κ' ἄραβες, στρατεύουσιν ὅπῃ τοὺς ἰσραη-
λίτας. ⁊ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. ⁊ τ καρπὸν
λώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγαγον. τοῦτο δ' ποιοῦντων ἐπ'
ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τ ἰσραηλιτῶν ἀνεσάλη τὸ πλῆθος,
κ' τ πεδίων ἐξεχώρει. ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια E
ποιοῦμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγε, σὺν τούτοις
εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μανθάνοντες, κ' ὥραν θέρους
στρατεύοντες, τ χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐ-
πέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλά-
πτωσι. λιμὸς δ' ἰσχὺν κ' φανὴς τροφῆς, κ' ζέπον) πρὸς ἱ-
κεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

Κεφάλαιον η.

Ως γεδεὼν αὐτοῖς ἦλθε θέρους. F

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσιτίδος φυλῆς σὺν ὀλί-
γοις, δράγματα σαχύων τρεφόμενος κρυπτῶς εἰς
τὴν ληνὸν ἐκόπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανε-
ρῶς τοῦτο ποιεῖν ὅπῃ τῆς ἁλῶος. φαντάσματος δ'
αὐτῷ παραστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φύσαντος δυ-
σδαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. τυχὸν τοῦτο γοῦν ἔ-
φη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ μέγιστον, τὴν λη-
νὸν νῦν αὐτὴ ἁλῶος χρήσασθαι. θαρσεῖν δ' παρακε- G
λεύσαμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀ-
νασώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν
ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶ),
καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὀκνηρίας ἀφανέστερον. ὁ
δ' θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

sos Chananæorum vultus ingerens,& prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat,sed alactiores etiam faciebat manifestatio Dei præsentis ac fauentis signo accensos.itaque rupta aduersa acie, turbatísque ordinibus ,ingentem hostium stragem ediderunt.atque ita pars talis Israelitis cedebãt,pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit suos terga vertere desiliens à curru, fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus, quem Iale aggressa,ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis superuenientibus,solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum,Iabinum obuiam factum interfecit: & cęso rege,ac vrbe solo æquata,quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ denuõ Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòst Madianitæ socijs Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Israelitas fecerunt,& cõgredi autos magno prælio vicerunt: vastatísque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per cõtinuos septem annos facerent,Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt.qui spelũcis & subterraneis ędificiis excauatis,quicquid hostium violentiam euadere poterat,intrò receptum æstruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Israelitas permittebãt,vt possent denuò labores eorum vastare.Itaque in perpetua fame ac egestate vitebant, nec iam vllum superetat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus. *Iud.6.*

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeõ Iasi filius, vnus ex primatibus tribus Manasseitidis,manipulos frugum clàm in torculat comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalàm hoc in area facere. cúmque spectrum ei adolescentis specie se obtulisset, & felicem ac Deo charum appellauisset.respondens,Hoc inquit,meæ felicitatis argumentum est maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono esset animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri posse.nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero,& se iuuenẽ esse,& tam arduis negotiis impatẽ. Deus aũt quicquid deesset se suppleturũ pollicebatur. *Ibidem.*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credẽtes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. ve igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerẽt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, canis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia viliſſimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Israelitæ, vt merito cõferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas, & in eis faces ardentes, vt clã possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abesserint, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetũ faciunt.

Iud. 7.

A καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτῶ στρατηγοῦντος. τῦτ' οὖν διηγεύμενος ὁ γεδεὼν πισ τῶ ἰέων ὑπερδύσε. καὶ ὡδαχρῆμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἑτοίμους λῶ τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεῶνι, τλῶ τε ἀνθρωπίνλω φύσιν αὐτοφίλαυτον ὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὺς ἀρετῆ διαφέροντας ἀπεχθανομένλω. ὅπως τε τλῶ νίκλω παρέντες τῦ θεῦ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺ στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν ὡῦ βοηθείας ἂ αὐτῶ τὸ ἔργον, συνεβύλλε περὶ μεσοῦσαν τλῶ ἡμέραν, ἐν ἀκμῆ τῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τλῶ στρατὸν ὅπι τὸν ποταμόν. Ϛ τὺς μὲν καταπλιθέντας Ϛ ἕπως πίνοντας, δύψύχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπισδυσμῶς καὶ μὴ θερύβου πίνοντες τύχοιεν, τύτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κατὰ τὰς τῦ θεῦ ὑποθήκας τῦ γεδεῶνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες διέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἐφησέ τε ὁ θεὸς τύτοις ἐπαγόμενον, ὑπερχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευσαν δὲ ὑπὲρ τῦ ἰορδάνε μέλλοντες εἰς τλῶ ὑπῆσαν περαιῦσθαι. γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεσῶτος, καὶ γὰρ νυκτὸς ὑπερχειρεῖν αὐτῶ ὁ θεὸς προειρήκει, τ' δέσις αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βελόμενος, κελεύει προσλαβόντα τ στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς μαδιανιτῶν σκηναῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεφθεὶς δ' εἰη, φερύραν τ ἑαυτῦ θεράποντα σὺν αὐτῶ λαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῆ τινὶ καταλαμβάνει τὺς ἐν αὐτῆ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγύμενον τῷ συσκηνυοῦσι, ὡς τε ἀκούειν τ γεδεῶνα. τὸ γὰρ ἐσθὸν λῶ. μίλλαν ἐδόκει κυλίνδω ὑπὸ δυτελείας ἀνθρώπους ἀβρωδίαν, διὰ τῦ στρατοπέδυ κυλομένλω, τλῶ τῦ βασιλέως σκηνλω καταβαλεῖν, Ϛ τὰς τῷ στρατιωτῷ πάντων. ὁ δ', σημαίνειν ὄλεθρον τῦ στρατῦ τλῶ ὄψιν ἐκείνε, λέγων ὅθεν, τῦτ' αὐτῷ σωτηρίαν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ ἀπέρμα τὸ καλύμενον κρίθινον, δυτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τῦ δ' ἀσιανῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῷ ὄχλν ἰδεῖν νυῦ ἀτιμότερον γεγενημένον, ὅμοιον γὰρ τῷ κῷ κρίθλω γένει. καὶ τὸ ὠδῷ τοῖς ἰσραηλίταις νυῦ μεγαλοφρονεῖν, τῦτ' αὖ εἰη γεδεών, Ϛ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ δὲ τ μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀναστρέψασαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τ καθ' ἡμῶν νίκην ὑπονένευκε. γεδεῶνα γ' ἀκύσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. Ϛ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶ) τὺς οἰκείοις, διηνσάμενος αὐτοῖς καὶ τλῶ τ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ ὠδῷ γελλόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῷ δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῷ τετάρτλω μάλισα φυλακλῶ, προσῆγε τλῶ αὐτῦ στρατιὰν γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτλύ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστω. ἐνόμιζον γὰρ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ καταφωρες τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γένη). καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κελεῦ κέρας, ἐχρῶντο γὰρ τύτοις αὐτὶ σάλπιγξι. χωρίον γὰρ πολὺ κατεῖχε τὸ τ πολεμίων στρατόπεδον. πλείσλω γὰρ αὐτοῖς εἶ) συνέβαινε κάμηλον. Ϛ κῷ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλω πάντες ἦσαν. οἱ δὲ ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' αὖ γλύωνται πλησίον τῷ πολεμίων, ἐν σωθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοῖς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μὴ τοῖς λαμπάσιν ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τῦτ'

τῦτ' ἐποίησεν. τὰ μεταχὺ ἢ λαμβάνει τὰς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνῶντας, Ϛ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τῦτο ἤθελεν. ἐπτείνοντο ἢ ὀλίγοι μὲ ὑπὸ τ πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τ συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαξ ἢ καθ' αὑτὰς εἰς τὰ μεταχὺ, πᾶν τὸ πρόσωπον ἀπῆρεν, νομίζοντες εἶ) πολέμιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμη πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας τ γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρας πρειλημμένῳ ὑ δυναμένους διαπεράσαι χωρίον. καὶ πρὸς αὐτοὺς, κτείνουσιν ἅπαντας, Ϛ δύο τ βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζίβον. οἱ ἢ λοιποὶ τ ἡγεμόνων, τοὺς πρειλειφθέντας τ στρατιωτῶν ἀγόντες, ἦσαν ἢ ὡς μύριοι Ϛ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύον) πόρρω πολὺ τ ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δ' οὐκ ἀπηγορδύκει πόνων, ἀλλὰ διώξας μετ' παντὸς τ στρατῦ Ϛ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους. Ϛ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζέβεν καὶ ἐζαρβοννὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἠγαγε. διέθανον δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαδιανιτῶν τε καὶ τ συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων, ὡσεὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς Ϛ ἄργυρος καὶ ὑφὴ Ϛ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν ἢ ὠδαγμόμενος εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτῦ παρρίδα, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασιλέας. ἡ δ' ἐφραίμιος φυλὴ, τῇ γεδεῶνος δυσθεραπία δυσχεράνασα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκησαν, τὸ μὴ προσταλαιπωρεῖν τ ὑπαρχοῦσαν αὐτοῖς τιμὴν τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν ἢ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄνεος, οὐκ αὐτὸς ἐλεγχθεὶς αὐτοκρατῶν χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὑπιθέσθαι χωρεῖς αὐτῶν, ἀλλὰ τ θεῦ κελεύσαντος. τ ἢ νίκην οὐκ ἴδιον αὐτῶν ἔφασκεν εἶναι, ἀλλὰ τ στρατηγούντων εἶ). Ϛ τότοις παρηγορήσας αὐτῶν τ ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τὰς ἑβραίους ὠφέλησε τ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὑβρισθείσας. ἐμφυλίᾳ γὰρ αὐτοὺς σάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τ μὲν γὰρ ὑβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔτισεν, ὡς δηλώσομεν κ' καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν ἢ τ ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἔτη τεσσαράκοντα, βραβεύων αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ ὡσεὶ τ διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ὡς τὰ ὑπ' αὐτὸν τελευτήσαντα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι θάπτεται.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiẽtem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, sẽ non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis fedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον θ'.

Οτι μετὰ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ ἡγήσαντο διάδοχοι τῆς πρώτης ἐθνέσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες ἢ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δ' εἷς ὁ πολλακῆς δρύμας, ἀβιμέλεχος ὄνομα, ὃς μετὰ τελευτὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὅθι σίκιμα πρὸς τοὺς ὑπὸ μητρὸς συγγενεῖς, σὺν τούτοις γὰρ ἦν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς ὄχλος πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τ πατρῷον οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται γὰρ οὗτος διαφυγὼν δυστυχήσας. ἀβιμέλεχος ἢ εἰς τυραννίδα τε πρᾶγμα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βέλεται ποιεῖν, αὐτὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, Ϛ δεινῶς πρὸς τοὺς τῶν δικαίων προϊσαμένους ἐπιπεραινόμενος.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iorhane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus institiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. XII. *Iud.* 8. 9.

Iraque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quã plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur, cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum cõuitia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum cõtra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbẽ tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualẽ meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque Abimelechus locũ insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῖς σικίμοις ὅσης ἑορτῆς, καὶ τῶ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Ἰωθάνης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅπη τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑπερκείμενος ἦ τῶ σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παραγγόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γνωμένης ἦ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῷ δεηθεῖη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τὴν τιμῆς τῆς ὑπὸ τῶν καρπῶν οἰκείας ὕσης ἀπολαύειν, ἐκ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τὸν ὑπὸ τὸ ἄρκευθος προτιθὸς ἐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν παραχεῖν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῇ ἐλαίᾳ ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶν ὡς τε βασιλεύειν τὰ δένδρα, πυθομένη δ' ἀγαθὴ παραχεῖν τὴν ξυλῶν ὕβριν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, ἢν ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μήν τοι σωφρονεῖν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλεθρεύειν ἐπ' αὐτῇ φρονοῦεν, ὑπὸ τῶ ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκα φησὶ λέγειν, ὅτι ἦ πολλῶν ἀγαθῶν ὑπ' εὐεργετῶν πεπειραμένοι, θεωροῦσιν Ἀβιμέλεχον ὅπη τὴν ὅλων ὄντα θεραπόντων συῶ αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς ἐδὲν διοίσειν. ἢ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν ἢ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη ξία τὸν Ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον ἦ τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετενόησαν μὲν ὅπη τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς θεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν Ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως ἢ τῆς φυλῆς. οἱ ἦ κακεῖθεν τὴν πόλιν ἐφρούριζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τῶν ζυγῶν γνωμένης ἐδέδιεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν θεριόντες, μήτι δράσας κακὸν αὐτοὺς Ἀβιμέλεχος. ὑπεδημήσαντός ἦ θεὸς αὐτοῖς τῶν ἀρχόντων τινός Γάλε, συῶ ὁπλίτας ἢ συγγενέσι τοῖς αὐτῶν, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δόντα ἀφαιρεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν ἔνηστεσι. θεσσάμενος ἦ ἐκεῖνα τῆς ἀξίωσιν, θεήσαν ὁ Γάλης συῶ αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε συῶ καρπὸς μὴ ἀσφαλείας συνάγειν, ὁ διυπνοῦντες κἢ συμφορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τῆς Ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ ὡς τὴν πόλιν, πολλὰς τῆς Ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. Ζέβελλος δέ τις τῆς σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν Ἀβιμελέχου, ὅσα παρεξύνει Γάλης τὴν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, μὴ παρὴν λοχᾶν θεὸ τὴν πόλεως. πείσειν γὰρ Γάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. μὴ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, γνωμένου δὲ τούτου, διαγγελοῦς αὐτῷ μηνὸς δύεσθαι θεὸς τὴν δῆμον. ὅτε συῶ Ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνέδρων. ὁ Γάλης ἀφυλακτότερος διέβη ὅπη τὴν θεωρείαν, μὴ Ζεβέλλης συῶ αὐτῷ ἰδὼν ἦ ὁπλίτας ὑπερεθυμουμένους Γάλης θεὸς Ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθωπλισμένους. ἢ ὁ σκιὰς ἓν φαίνεσθαι τὴν πεζῶν, πλησίον ἤδη γνωμένων, τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, ἐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' ἓν λόχον δ' ἀνδρῶν. ὁ Ζεβέλλης, ἐ σὺ μήτοι φησὶν Ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὀνειδίζεις; τί ἂν ἐκ ὑπεδείκνυσαν τὸ τῆς ἀρετῆς μέτρον εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλεῖν; Γάλης ἦ θορυβούμενος, συῶ ἁπλῇ τοῖς Ἀβιμέλεχον. μὴ πίπτον ἂν τινες τῶν συῶ αὐτοῦ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, μὴ Ζεβέλλης πολιτεύειν Γάλην ἐκβληθεῖσαν τῆς πόλεως,

κατα-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχε στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος ὃ πυθόμενος ἐξελθόντας αὐθις κ᾽ ξύμπαντον τοὺς σικιμίους, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸς τῇ πόλει, καὶ πρόσω ἐλθόντων, ἡ μὲν ξίτη μοῖρα τ᾽ στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τοῖς ἐισόδον τοὺς πολίτας. οἱ δ᾽ ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι· παντάχῃ τε φόνος ἦν. καὶ κατασκάψας εἰς ἔδαφος τ᾽ πόλιν, ἅ δὴ αὐτίκα πρὸς πολιορκίαν, ἅλας κ᾽ τῇ ἐρημίαν πρόσω ἔθηκε. καὶ σικιμίτας πάντας ἔτως ἀπώλοντο. ὅσοι ὃ κατὰ τ᾽ χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τ᾽ κίνδυνον, ἔτοι συλλεγόντες δή τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ᾽ αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτῃ παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τοῦ σχάνιον αὐτῆς ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς μὴ τ᾽ δυνάμεως. καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δ᾽ αὐτὸ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τοῦ στρατιὰ παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τ᾽ πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλεσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μείζω αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν δή τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ᾽ ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ ὃ ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζωνος, καὶ τ᾽ ἐπ᾽ αὐτῇ λύπης ἡμομένης, πλεῖον ὅτι καταδίκιον ἐπ᾽ ἀνδρὸς ἐνεργέτου συνθεῖσι κακὸν τελικοῦτον. ἀβιμέλεχος ὃ τοῖς σικιμίταν κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μείζονι ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ πρότερον τ᾽ βίαν, εἰ μὴ πάντας ὀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν δὴ θήβας. καὶ τ᾽ μὲν πόλιν ἐξ ὁδοιμοῦς αἴρει. πύργου δ᾽ ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. καὶ τὸν πλησίον ὁρμῶντα τ᾽ πυλῶν, γυνὴ θεῖσμα τι μύλης βαλοῦσα κ᾽ τ᾽ κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν ὃ ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τ᾽ γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ ὃ ξίφει τοῦ τὰς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικίας ποινὴν ἔξεπεσε κ᾽ τῇ εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις ὃ κατὰ τὴν ἰωθαμοῦ μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ δράσθμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν δὴ τὰ οἰκεῖα. τῇ ὃ ἰσραηλίτῃ τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τάτε ἄλλα δαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. τελέσαντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν ὃ ἀρίστους καὶ τῇ κατὰ τὴν γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔσχε δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταχών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμῷ πόλει τῆς γαλαδίτης ἀξιωθεὶς. πάντα ὃ τὰ τῇ ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν κ᾽ ὕβριν τῇ νόμων ἐφέρετο. καταφρονήσαντες αὐτῆς ἀμμανίται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζοντὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ δὴ τὴν τῇ λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἑβραῖοι ὃ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῇ κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τοῦ θεοῦ. κ᾽ θυσίας ἐπέφερόν τε καὶ καλοῦντες αὐτὸν μειλίσσονται, κ᾽ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῇ ὑπαχθέντα παύσασθαι τ᾽ ὀργῆς. ὁ ὃ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἤμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν ὃ στρατὸν ὅτι τὴν γαλαδηνὴν, ὑπὲρ τὸν ὄρος διόμενοι τ᾽ στρατηίσοντος,

A

B

C

D

E

F

G

casione, calumniatus eum quasi volés malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbẽ pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit, & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vna cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritũ. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur nõ fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet: mox enim exercitũ ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manalletide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorũ ingressi, omnia rapinis vastabant & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiũ ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non *Iud. 7.* esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Malphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A Λῶ δέ τις Ἰάφθης, ἀνὴρ ἐκ τῆ παζρώας ἀρετλὼ δύνατος
Ϲ δ' οἰκείαν αὐτῷ στρατιὰν λῶ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι δώσειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τλὼ ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' ὡ προσέταττλὼ δώκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ τὸν τῆ ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φθορᾶς. ὡ γὰ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον φθὶ τλὼ μητέρα δ' ἐρωτικλὼ ὀπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τ παζὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δ' αὐτῷ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲ διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλυμένῃ χώρᾳ, πάντας τὲς ὁποθεν ἂν δώσυνομένους πρὸς αὐτὸν ὀπὶ μισθῷ δεχόμενος. συλλαβόντων δ' αὐτὸν ἡ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τ ἡγεμονίαν ἐστράτευε. ἡ ποιησάμενος ὀξείαν τ τῆ προαγμάτων προνοίαν, ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπ δώ τ ἀμμανίτην, ἀπαιτῶν τ ἀλώσεως. ὁ δ', αἰτιπέμψας ἡτιᾶτο τ ἰσραηλιτῶν τ ἔξοδον τ ἀπ' αἰγύπτ, ἡ τ ἀμοιβαίας αὐτὲς ἠξίου δώσυχωρεῖν, ὡς παζῴας ὔσης ἀρχῆθεν. ὑποκειμένου δ' ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτε τῆς ἀμοιβαίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάειν τε μᾶλλον τ ἀμμανίτιδος αὐτοὶς ἔχν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰ μωυσεῖ ἡ ταύτλὼ λαβεῖν. παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰωὼν γῆς, λῶ θεῷ καζαπησαμένου μ' ἑξακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. Ϲ τὲς μ' πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' ὁ δξάμενος νίκλω, ἡ θυσιάσειν ὑποσχόμενος αὖ ζῶος εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, ἡ πᾶν ὅ τι Ϲ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερευργήσειν, συμβαλώντε νικᾷ δώ πολύ. ἡ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ δραβὰς εἰς Πλὼ ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὶς οἰκείοις δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτλὼ ὑπομείναντας. αἰασρέφων δ' συμφορᾷ φθιπίπτει κατ' ὀδὲν ὁμοία τοῖς καταφθαμένοις αὐτῷ. ὑπλύπησε γὰ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογνὴς δ' λῶ ἐπ παρθένος. ὁ δ' ἡδυνομώξας ὅτι τῷ μεγάθει τῆ πάθους, κατεμέμφετό τ φθὶ τλὼ ὑπάντησιν αὐθὶς τλὼ θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰ αὐτλὼ τῷ θεῷ. τῇ δ' τὸ συμβησόμενον ἐκ ἀνδὸς προσέπεσεν, ὅτι νίκη τὲ πατρὸς καὶ ἐλευθερία τῆ πολιτῶν τεθνξομένη. παρεκάλεσε δ' δύο μιῶας αὐτῇ δώσχόντα πρὸς τὸ μ' τῆ πολιτῶν ἀποθρλυῆσαι τλὼ νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δικλύ. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τῆτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὠλοκαύτωσεν, ὅτε νόμιμον, ὅτε τῷ θεῷ κεχαρισμένλω θυσίαν ὀπτελῶν, μὴ δραβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ ἡμυσούμενον οἷον τὸ προσχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τ δ' ἐφεάμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατδυσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαιτό τ ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος ἡ λείαν ἔχοι, ἡ τλὼ ὀπὶ τοῖς προαγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲ ἔλεγλν ὡς ὅτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγνεῖς πολεμούμενοι, καλύμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὐ δώσχνοντο, δίον ἡ πρὸ δείσεως ἐγνωκότας ἐπειχθλῶαι. ἐπειθ' ὡς ἄδικα πράτλν

ὀπηχιερεῦσι τοῖς πολεμίοις ὐ βλμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὀπὶ ἦ τοὺς συγγνείας ὠρμηκότες. ἠπείλη τε σων τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκλω παρ' αὐτῷ ἀμὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' ὐκ ἐπείθεν, ἀλλὰ σωέβαλεν αὐτοῖς ἐλθῶσι μ' στρατιᾶς, ἢ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίτης ἐλήλυθει, φόνοντε πολλὼ αὐτῷ εἰργάσατο,

καὶ δι-

καὶ δισχιλίους ξαπέντας φεύγοντας μέρει τινὶ φεύγοντες καλμωὼ τῶ Ιορδάνε τὰς διαβάσεις, κτείνει φεύγοντας δισχιλίους καὶ τεσσαρακοντα μυρίους γεγονότας. αὐτὸς δ' ἄρξας ἔξ ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεὶ. τοῦ γαλααδίτης δ' ἐστὶν αὐτῶν. τελευτήσαντος δ' ἰάφθα, τὸ ἀρχικὸν ἀφαίρης φυλὴ λαμβάνει, φυλῆς ὢν ἰσδα, ἐνθ- λεέμων δ' πόλεως. τούτῳ δ' παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. ἑξήκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυγατέρες, ὧς καὶ πάντας ζῶντας καταλιπε. τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, ἕξ δ', γυ- ναῖκας ἠγάγετο. φάξας δ' ἐδὲν ἐν τῷ ἐπαετεῖ χρο- νῷ λόγου & μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθα- νε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφρανοῖς δ' ὕστερος ἀποθανόντος, ἐδ' ὁ μετ' αὐτὸν φυλαλεὼν τοῦ ἠγεμονείαν ἔλαχεν ἐπ' ἔτη δέκα καταχρὼν αὐτοῦ, φυλῆς ὢν δ ζαβουλῆς ἐφερέτης. οὐδὲν ἄξιον ἀβδὼν δ' ἔλα- νος παῖς, φυλῆς μὲν δ ἐφραϊμίτης, πόλεως δ' δ φα- ραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἠγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' ἔλαν, μόνης αὐ δ' εὐπαιδίας μνημονευθείη, ἀλλὰ τοῦ εἰρηνεύειν & τοῦ ἄδειαν τῷ φεύγοντων, λαμ- βάνειν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τ' ἡγεμὼν καταλείποντες ἑξήκοντα, ἔλαννέ τε σὺν αὐτοῖς ἔσιν ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀείσοις ἡμιόνοις, καὶ πάντας ὑφ' ἧς ἀπολιπὼν. ἐνήσκει δὲ γηραιὸς, & ταφῆς ἐν φαραθὼν λαμβάνει τυγχάνει.

A plurimíſque in conflictu cæſis, & poſtquam in fugam verſi ſunt, præmiſſis qui vada Iordanis occuparent, interciuſo effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipſe expletis ſex principatus annis defunctus ſepelitur in patria ſua Sebei, quæ ſita eſt in regione Galadena. Huic in principatu ſucceſſit Apſanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris ſexus, quos omnes ſuperſtites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera ſua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu ſeptenni geſſiſſet, admodum ſenex diem obiit, in patria ſua ſepultus. Helon poſt hunc aſſumpſit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipſe quicquam geſſit memoratu dignum. Qui deinde ſucceſſit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numeroſam prolem habet memorabile, alioqui per ſummam ſecuritatem & pacem quæ ſub eo floruit, nulla data eſt ei rerum fortiter & glorioſè gerendarum occaſio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus ſeptuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes ſuperſtites reliquit. Mortuus eſt iam ſenex, & in Pharathone magnificè ſepultus.

B

C

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς Σαμψὼν & ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αὐτὸς & παλαισίνοις ἐποίησε.

CAP. X.

De Sampſonis fortitudine, & quanta mala Paleſtinis fecerit.

D

ΜΕτὰ δ' τοῦτον παλαισῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθεροῦται δ ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανώχης τις δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος & δ παλαιὸς ὁμολογούμενος πρῶ- τος, εἶχε γυναῖκα ἐν εὐμορφίᾳ φερέβλεπον, καὶ τ καθ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' ἐ γινομένων αὐτῷ, δυσφο- ρῶν ὅτι τῇ ἀπαιδίᾳ, τ θεὸν ἱκέτευεν, ὅπι τὸ φεάσφον συνεχῶς φοιτῷ μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διδασκαλὸν αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δὲ ὅτι τοῦτο φέριον. ἰδοὺ δ καὶ μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῇ γυναικὶ, & διὰ τοῦτο ζη- λότυπος ἀκριβῶς. μονωθείσῃ δ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὅτι φαίνει ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, & διαγελιζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν ἐκ θεοῦ φοιτῶσαν, καλόν τε καὶ ῥώμην ὑπερφυοῦς, ὑφ' ᾧ πονήσειν παλαισίνους ἀνδρεμόνῳ, παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαν δ' αὐτῷ φοὺς ἄλ- λο μὲν παῦ ποτὸν ἀποσροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο φοσάτ- τοντος, φοὺς ὕδωρ δ μόνον οἰκειότης. κὴ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν, ὠχέτο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δ' ἀν- δρὶ φαινομένῳ τὰ φῶτ τοῦ ἀγγέλου ἐνθυμήσατο, ἐκθαυμάζοντα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος κὴ τὸ μέγε- θος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῷ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κὴ ζηλο- τυπίαν φοιεῖσθαι καὶ ὑπόνοιαν τοῦ ἐν τοιούτῳ πάθους κινεμένου. ἡ δ' ἐκλομένη τοῦ ἄλογον τ' αἰδοῦς λύ- πην ἐαλῶσαν, τ θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγε- λον, ὡς αὖ κὴ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὀφθείη. & παραγίνε) πάλιν κατὰ χάριν τ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ φοασείῳ καὶ τῇ γυναικὶ φαίνε) τῶ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

Post huius mortem Palæſtini ſuperauerunt Iſraelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miſeria liberati ſunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ ſuæ ſine controuerſia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine ſuſpiciendam ſupra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum ſuſciperet, ægrè ferens orbitatem, in ſuburbanum ſuum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus ſolicitabat Deum, vt daret ſibi liberos. Inſanichat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando ſola ageret mulier, ſpectrũ ſe illius oculis obtulit angelus Dei ſpecie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei naſcatur eis filius, pulcher & inſigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpeſcendam eſſe ab eo Palæſtinorum inſolentiam. iuſſitque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo ſic volente ab omni alio potu abſtineret, ſola aqua contẽtus. poſtremò addẽs à Deo ſe miſſum abiit. illa marito reuerſo angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis ſtaturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male ſuſpicari inciperet. quæ volens hũc marito ſtultum mœrorem adimi, ſupplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam poſſet cõſpici: & impetrata hac gratia, rurſũ in ſuburbano verſantibus apparuit angelus ſoli mulieri.

XIII. *Iud.* 13.

illa rogat vt paulisper maneat dum vitum ad- A
ducit,quo permittente,cum Manoche mox ad
eum ruentitur.quo viso, ne tum quidem susp-
cari desiit: rogauitque vt sibi quoque eadem
indicaret.illo respondente, satis esse quòd mu-
lier sciat:iubet quisnam esset dicere: vt nato fi-
lio referre ei gratiam & munus aliquod dona-
re possint.negauit ille sibi opus muneribus,nec
enim horum causa de filio lætum se attulisse
nuncium.cúmque iterum rogaretur vt saltem
hospitalem tractationem admitteret, non an- B
nuit.tandem exoratus vt paulisper maneret dũ
aliquid affertur,cùm mactasset hædum Mano-
ches,coquẽdúmque vxori dedisset,paratis om-
nibus iussit deponi in petra & panes & carnes
absque vasculis.quo facto virga quam gestabat
carnes attigit: confestímque flamma emicante
cum panibus absumptæ sunt,& angelus fumo
tanquam vehiculo in cælum ascendere ab eis
visus est.Manoche autem solicito ne quid peri- C
culi immineret ex aspectu numinis, vxor bo-
no iubet esse animo,affirmans, magno suo bo-
no Deum se vidisse: cúmque concepisset, dili-
genter mandata retinuit. Nato deinde infanti
Sampson est nomen inditum. quod robustum
significat, qui mox egregia animi ac corporis
indole præditus, promisso capillitio victúsque
sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat.
Iud.14. Cúmque adoleuisset,comitatus parentes in
Thamnam vrbem Palæstinorum conuentus
tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, D
rogauit suos parentes, vt id connubium pro-
curarent.quibus excusantibus quòd diuersi es-
sent generis, quódque religio vetaret eiusmo-
di nuptias,vicit iuuenis pertinacia, effecitque
vt virgo sibi desponderetur.crebrò deinde spõ-
sam interuisens, in itinere in leonem incidit,
nec tamen eius occursum declinauit licet iner-
mis,sed nudis manibus adortus belluæ fauces e-
lisit,eiúsque cadauer in dumetum viæ vicinum
abiecit. aliquot pòst diebus eandem viam ad
puellam remetiens,offendit examẽ apum mel- E
lificare in leonis pectore, & sumptis inde tri-
bus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ
obtulit.Ad nuptias deinde celebrandas Tham-
nitas conuocat, qui quòd vires eius haberent
suspectas,honoris specie triginta assectatores
ex æqualium numero iuueni adhibent iussos
obseruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt
fit hilarescentibus ait se quæstionem propo-
turum suis sodalibus,quam si intra sex dies sol-
uerent, cuique sindonem se daturum & tuni- F
cam. qui tum quod sagaces videri cuperent,
tum quòd lucrum non fastidirent, iubent
eum proponere. Ille, Ex voraci,inquit, cibus
prodiit, & ex immiti suauitas. in his explicandis cùm hæsissent triduo nec proficerent,
puellam aggrediuntur minis simul & precibus vt expiscata secretum è marito indicium
sibi faceret. ille repulsis aliquandiu
blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

ἡ δ' ὑπημείνας δεηθεῖσα ὡς αὖ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα, συγχωρήσας μέτεισι τὸν μάνοχον. ὁ δέ, θεασάμενος, οὐδ' ὅπως ἐπαύετο τῆς ὑποψίας. ἠξίωσέ τε αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μεμύσειεν. ἀρκέσειν ἢ φράσαντος ταῦτα μόνα εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἐπέλθοιεν, ἵνα τῷ παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῷ καὶ δῶρα ἀμείψωσι. τοῦ δέ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελοῦσθαι περὶ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς. τοῦ ἢ, μεῖναι μὲν καλοῦντος καὶ ξενίων μεταδοῦναι, οὐκ ἐπείσθη. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαρεστέρως ὑπημείνας ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τῷ μάνοχῳ, καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πανὶ λῷ δύσεπτο, προσέταξεν ὅπως τὰ πέτρας ἐπιθείσαν τοῖς τε ἄρτοις καὶ τοῖς κρέασι χωρὶς τοῦ ἀγγείου. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τοῦ κρεῶν. τὰ δὲ, λαμπαδίζοις πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀνῆπτο. καὶ ὁ ἄγγελος ὀξὺ τῷ καπνῷ ὥσπερ ὀχήματος αἴρων εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχης ἢ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέρειν τι περὶ αὐτοῦ τὸν θεὸν αὐτοῖς ὡραδιῶαι. καὶ νύκτα τε ἀνεῖναι, καὶ φυλακὴν εἶχε τοῦ ἐντελῶς, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. αὐξεῖτο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλούμενον ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὴν διαταν σωσεσσυίης καὶ ἀπὸ τοῦ τειχῶν αἰνέσεως. ἀφικόμενος ἐμ μὲν τὸ γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῆς ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖται τοῖς γονεῖς, ἀγαθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῆς ἢ ἀρνεμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶ, τῷ θεῷ καὶ τοῖ ἑβραίων συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, ἐνίκα μὴν διαθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐπιδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ὑπιτυγχάνῃ σμήνει μελισσῶν ἐν τῷ σήθει τοῦ λέοντος ἐπείνε νενορδυκότων. καὶ αἰνιλόμενος τοῖα μέλητος κηῖα συὶ τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῆς ἢ θαμνιτῶν παρὰ τὴν ὀμωχίαν τὴν τῶ γάμων, ἑσία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, ἀφ' ἑὸς τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τεσσαράκοντα δόντων αὐτῷ τοῖς ἀκμαιοτάτοις λόγῳ μὲν ἑταίροις ἑορμένοις, ἔργῳ ἢ φύλακας μήτι παρακινεῖν ἐθελήσειε, τοῦ ποτὲ προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ παρὰ τοῖς τοιούτοις γαμοῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων ἢ ὁμοῦ τε συνιέναι δόξαι καὶ κέρδος διενεγκεῖν καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν. ὅτι τὸ πάμβορον γεγονέναι βορὰν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῆς δ' ὅτι ἓξ ἡμέρας ἐ δύναιντο εὑρεῖν τὸ νοούμενον, παρακαλοῦντων ἢ τὴν κόρην μαθεῖναι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ δὲ ἀπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ πράξασαν, ὁ σαμψὼν ἐστομώθη. ἡ κόρη εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μ' φρῶτον αὐτεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπίπτουσης, ἐκτακμένον πεπεισμένης δ' πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὰ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ δὴ τὴν αὐάρκειαν αὐτῇ τοῦ λέοντος, ξηανθεῖσάσας μέλιτος κηῖα κομίσων αὐτῇ καὶ ὁ μὴ ὑδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κη

κῆ οὐῦ τὴ ἑβδόμῃ ἡμέραι, καθ' ἣν ἔδει τὸν προ- A
βληθέντα λόγον αὐτοῖ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον
συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειοτέρου τι
τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἡδίον μέλιτος γεύσεσθαι.
Ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ τις ὑμῖν διαφέρει τὸν ἐμέτερον λόγον. καὶ ἐκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῖ συντυγχάνοντας. τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παρατείνας, καὶ ἡ πρώτη διαφυλάσσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνέβη αὐτοῖ φίλῳ νυμ- B
φοσόλῳ γενέσθαι. πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, Σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω συὶ αὐτῇ παλαγσινοὺς μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὡρῶν ἁθρόας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφῆκεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαγσινῶν, καὶ φθείρεται μὲν ἅπας αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαγσινοὶ δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶ τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐποίησε, C
πέμψαντες τοῖς ἄρχοντας εἰς Θαμνὰ, τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέφρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γενομένους. Σαμψὼν δὲ πολλὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαγσινῶν ἀποκτείνας αὐτὸν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶ ὀχυρὰ, τῇ Ἰούδα φυλῆς. παλαγσῖνοι δ' ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δ' ὁ δίκαιος λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι θεὸν τῶν Σαμψῶνος ἀμαρτημάτων, φόβοις αὐτοὺς τελοῦντας, εἰ βούλονται μὴ D
ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀτέγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅτι τὴν πέτραν ἑξακισχιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμφόμενοι τῶν εἰς παλαγσινοὺς αὐτῶν τετολμημένων ἄνδρας ἅπαντας τῷ ἡγεῖσθαι τῶν Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένοις, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσειν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντα τὸν Ἰούδαν ἐμβῆναι. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν θρασύτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, B
καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τιθησιν ἐξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον θριαμβεύσαι τοῖς παλαγσίνοις. καὶ ἐλθόντες κατά τι χωρίον, ὃ σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὴν Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντες, πάλαι δ' ἄῤῥωνον, ἐπεβόησαν, ἐκ ἄποθεν ἐσπαρμένων τῶν παλαγσινῶν, ἀλλ' ὑπαντιόντων μὴ χαρᾶς καὶ εὐσεβείας ὅτι κατωρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα ἐξ ἧς ποσὶν ἔσαν εἰς τοὺς πο- F
λεμίους ὥσατο. καὶ πάντων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους φεύγειν τραπομένους. Σαμψὼν δὲ μείζω ἢ κατὰ τοῦτο φρονῶν, ἃ κατὰ θεοῦ συνεργίαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπέρασε τοῦ γεγονότος, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ δόξαν αὐχῶν. δίψους δ' αὐτὸν ἰσχυροῦ καταλαβόντος, καταγνοὺς ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπινος ἀρετὴ, τοῦ θεοῦ πάντα προσμαρτύρει. καὶ καθικέτης μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς G
ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι, ἀλλὰ βοηθεῖν ἢ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὑπιλάδεις ὁ θεὸς, πηγὴν κατὰ τινος πέτρας ἀνῆκεν ἡδίαν καὶ πολλήν.

& lactymans gratam ſe illi negare, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita ſoluendæ quæſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle guſtati ſuauius. Ibi Sampſon ſubiecit, neque muliere doloſius, quæ vobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus illis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliatis quibuſdam Aſcaloniticis, quos fortè per viam inuenit obuios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere iuſſit ac gerere. at puella contempta, vt viciſſim illi moueret ſtomachum, nupſit eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- *Iud. 15.*
lia commotus Sampſon decreuit de tota gente pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus iam meſſis aderat. ergo comprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæſtinorum omnes dimiſit, quibus paſſim diſcurrētibus totus frugum prouentus momento ferè temporis conflagratus eſt. Quo cognito gentis principes, & quid Sampſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſſis in hoc ſatellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exuſſerunt publicè. Sampſon autem in Palæſtinos latè graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit. ea eſt petra bene firma, in tribu Iudæ ſita. At Palæſtini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolenni tributo quicquam diminuerent, reſponſum eſt non abſoluendos ab hoc crimine ni Sampſonis deditionem facerent. Illi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expoſtulantes quod ſuis facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redderet, qui irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentéſque in hoc ſe veniſſe vt comprehenſum illis dederent, poſtulabant vt conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, ſed hoſti tantùm deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gētis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cúmque ventum eſſet ad locum, qui obſcurus ante nunc ex Sampſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & lætitiam re ex ſententia geſta clamore teſtantibus: Sampſon abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla aſini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hoſtes irruit: qua feriens quotquot aſſequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus ſatis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum ſibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtiles copias, ingenti ſiti oborta, confeſſus nihil eſſe quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, ſupplexque rogauit vt arrogantiæ data venia, ſuccurreret & periculo ſe eximeret. nec irritæ fuere preces, ſed copioſus fons ſubito è quadam petra

protupit. loco Maxillæ nomẽ Săpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ iam Palęſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

Iud. 18.

A

B

C

D

E

F

G

ἔθεν ὁ σαμψὼνης ἐκάλει τὸ χωρίον σιαγόνα. ἢ μέχει τῦ δεῦρο τῦτο λέγεται, μετὰ δὴ ταῦτα τὸν μάχλον σαμψὼνης, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, & ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες ὃ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τὸν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ πρὸς τῶν πυλῶν ἐνέφραγμα καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼνης δὲ, ἐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσπερ ἄλλη περὶ αὐτὰς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὕπερ ἑβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. ἢ τῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιρευομένης ὧδε τοῖς παλαιστινοῖς ἐφανθεὶς δαλάλης ὠνομάσθη αὐτῇ. ἢ τῶν παλαιστίνων οἱ τὸ κοινὸν πρεσβεύοντες προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὧδε τὸ σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τ' ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀλκιμος ὄντι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δ' ὧδε ποτὲ καὶ τοιαύτην σωτηρίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτῦ, ἐτεχνιτεύετο μαθεῖν τινι τρόπῳ τοσοῦτον προὔχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼνης, ἐπὶ γὰρ φρενεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αὐτημάτα τὴν δαλάλην φάμενος, εἰ πλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ ἀμείλιχθαι δυνάμενος, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δ', τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινάς, & καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδει τοῖς πλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλωσε παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δ', ῥήξας τὰ πλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. & ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦσα αὐτῇ τὸ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ μὴ πίστιν δυνοίας τὸ πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δῆτα, ὡς ἡ σιγησομένης, ὅσα μὴ γνώσεσθαί συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τῇ δ' πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ & τῦτο ποιήσασα, ὑδὲν λύσας, τέλος ἐνυφλεύσας τὰς κόμας αὐτῷ ἐμιλύνεν. ὡς δ' ὑδὲ τούτου γνωμένου ἀληθὲς ὑπέλαβεν, δεομένης τελευτῆσαι ὁ σαμψὼνης, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, ἢ κατὰ τὴν ἐκείνου θεότητα γνωσθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω παρηγγυηκότος μὴ ἀποκείρειν τὸ θεῦ. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν & ὧδε μανθάνει. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ ὑπνώσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ὧδε δίδωσι τοῖς πολεμίοις, ἔκ τ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύναδαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. φερόντος δ' τὸ χεῖρον, ηὔξατο ἡ κόμη τῦ σαμψῶνη. ἢ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, & τῶν ἀρχόντων καὶ γνωμιατάτων ἐν τ' αὐτῷ διωχουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων ὑπερόντων αὐτὸ τὸν ὄροφον, ἄγει μεταπεμψάμενος ὁ σαμψὼνης εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ὧδε τ' ποτὲ. ὁ δ' δεύτερον τ' κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, πρὸς ἃ ἀπαύσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

χίοσιν αὐτὸν ἐγχὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐσφαθεὶς αὐ- A
τοῖς ὑπεκαταβάλλῃ τ' οἶκον, ἀναξαπέστων τῶν κίονων,
τρισχιλίοις ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ὁ κὴ
σαμψών. κὴ τ' μὲν ὅσιστον κατέσχε τέλος, ἄρξαντος τῶν
Ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμαζὴν ὁ ἄξιον τ' ἀρετῆς κὴ
τ' ἰσχύος, κὴ τῶ ἀεὶ τ' τελευτικὼ μεγαλόφρονος τ' ἀν-
δρα, ἔ τ' ὀργῆς τῆς μέχει τῶ τελευτᾶν θεὸς τοὺς πο-
λεμίους. ἔ τὸ μὲ ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσῃ τῶν
ἀνθρώπων θεοσάπτην ἥττονι ἁμαρτημάτων ὄσῃ. μάρ- B
τυρεῖν ὁ ἐκείνῳ τ' εἰς τὰ ἄλλα πάντα τ' ἀρετῆς θεμι-
σίαν. οἱ ὁ συγγενεῖς ἀράμβοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν
ἐν σαρεσὰ τῇ παξίδι μετ' τῶν συγγόνων.

labatde, fatigarum. quibus admotis sic eas cō-
cussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam trahe-
rent, qua tria millia hominum sunt oppressa,
& inter cæteros ipse Sampson. His finis viri
fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirā-
di ob incomparabilem animi simul ac corpo-
ris fortitudinem, qua in hostium perniciem vs-
que ad extremum halitum vsus est. Nam quod
à muliere deceptus est, humanæ infirmitati
conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera di-
gnus sempiterna memoria virturis nomine. co-
gnati verò eius cadauer in patriam reportatum
apud Saraſam oppidum monumento maiorum
intulerunt.

Κεφάλαιον ιά.

Θεοῖ ἱοὶ ἡλὶ τῶ ἱερέως ἐσφάγησαι ὑπὸ τῶν θεῶν
παλαιστίνοις μάχῃ.

CAP XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

C Μετὰ ὁ τ' σαμψῶνος τελευτικὼ θεόσῃ τ' Ἰσραη-
λιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτῳ λιμοῦ γλυμέ-
νε ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς
ἰούδα φυλῆς, ἀπέχειν τῶν διηνῶ μὴ δυνάμβως, τλεὶ τε
γυναῖκα νααμὶν κὴ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῶν
γεγυμνημβους, χελλίωνα κὴ μάλλωνα ἐπαγόμβος εἰς
τλὶ μωαβίτιν μετοικίζεται. κὴ θεοχωρεσώτων αὐτῶν
κὴ νοῦῶ τῶν θεαγμάτων, ἄγεται τοῖς ἱοῖς γυναῖκας D
μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲ ὄφραν, ῥηθλὶ ὁ, μαλλίωνι.
διελθόντων ὁ δέκα ἐτῶν, ὅτι ἀβιμέλεχος ἔ μετ' αὐ-
τὸν οἱ παῖδες δ' ὀλίγον τελευτῶσι. κὴ ἡ νααμὶς πικρᾶς
ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, κὴ τ' ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐ-
ρημίαν ἐχ ὑπομβένουσα, δ' οὗ κὴ τ' παξίδος ἐξελ-
λύθει, πάλιν εἰς αὐτλὶ ἀπηλλάττετο. κὴ γὸ ἤδη κριλῶς
τὰ κατ' αὐτλὶ ἐπιωθαίζε χωρεῖν. ἐκ σκαρτέρεως ὁ
δαζδιγνύμβαι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδ' παραζυμβύη E
βελομβύας συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύναζε. ἀλλ' ἱκνει-
μβύων δέξαμβύη γάμον δυτυχέσεσιν αὐταῖς ἔ δημῶρ-
τησαν παροὶ τ' αὐτῆς γαμηθεῖσαι, κὴ τ' ἄλλων ἀγα-
θῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ θεὸς αὐτλὶ ἔτας ὀξὶ, μβύειν αὐ-
τόθι ὠδακαλεῖ, ἔ μὲ συμμεταλαμβαίνη αὐτῇ βε-
ληθείας θεαγμάτων ἀφήλων, τ' πάτριον γῆν κατα-
λιπούσας. ἡ μὲ ἓν ὀφρᾷ μβύει. τ' ὁ ῥηθὶν μὴ πειαθεῖσαν
ἀπήγαγε κοινωνὸν παντὸς τῦ θεοσυχόντος γλοπομέ-
νλι. ἐλθοῦσαν ὁ ῥηθὶν μὴ τ' πενθερᾶς εἰς τ' βηθλεέμων, F
βόοζος ἀβιμελέχε συγγενὴς ὢν ξενίζῃ. ἔ ἡ ναάμις
θεοσαγορδόντων αὐτὴν ὀνόμασι τ' πολιτῶν, δικαότε-
ρον εἶπε μάραν κηλώπτε με. σημαίνῃ ὁ κατ' ἐβραίων
γλῶσσαν, ναάμις μὲ δυτυχίαν, μάρα ὁ ὀδύνλι. ἀμπτῦ
ὁ ἔντος ἐξήεις καλαμησομβύη κὴ συγχώρησιν τ' πενθε-
ρᾶς ἡ ῥήθ, ὅπως ζοφῆς δπορῶν, κὴ εἰς τὸ βόοζου τυ-
χέως ἀφικνεῖται χωρίον. ὠδεγνόμβος ὁ βόοζος μετ'
ὀλίγον, ἔ θεασάμβος τ' κόρλι, αἰτέχεινε τ' ἀγροκόμον
ὠδεὶ τ' παιδὸς. ὁ ὁ μικρὸν ἐμπαρεθὲν παρ' αὐτῆς ἄ-
παζα θεοπεφσμβύος ἐδήλε τῦ θεσπότῃ. ὁ ὁ, τ' ὠδεὶ
τ' πενθερᾶν δυοίας ἅμα ἔ μνήμης τῦ παιδὸς αὐτῆς ὦ
συνοίκησεν ἀσπασάμβος, κὴ δέξάμβος αὐτὴ πεῖραν
ἀγαθῶν, καλαμᾶδι μὲ αὐτὴν ἐκ πεζίωσιν, θερίζειν ὁ πᾶν ὅτι κὴ δύνατο κὴ λαμβαίνειν δπεζέπῃ, προσάξας τῦ
ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ δξαχωλύειν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ κὴ ποτὸν, ὁπότε σπένδοιτὸς θερίζοντας.

Ruth. 1. XIV. Post Sampsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quòd oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi prospera fortuna vteretur, filius suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphā, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximū mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat. nurus autem eius non sustinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docens quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria in euentum incertum sequi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, inquit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mata dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò post superuenisset, conspicatus puellam, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolētiam erga socrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibiipsi mereret quantum posset, ac sumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum messoribus prandium ac potū ei præberet.

Ruth. 2.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit A ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam partes cibotũ, quos ei vicini contulerãt. narrat deinde ſocrui,quid ei Bozus dixerit: auditóque ex ea quòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus,exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cumBozi ancillis.poſt aliquot dies iam hordei tritura per-
Ruth.3. acta venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area.hoc cognito cogitauit Naamis in rem amB barum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiénſque eam vnà cubare,quæſiuit quænam eſſet,edidit illa nomen,& famulam ſe in eius poteſtate dixit.Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent,excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & C priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cauendos enim tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm meum,inquit, conſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego,an te vxore opus habeat.quòd ſi aiat,ſequeris eum: ſin mi-
Ruth.4. nus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire D fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit.Qui poſtquam venit,Abimelechi,inquit Bozus,& filiorum ſortem poſſides.faſſus eſt alter poſſidere ſe,idque iure propinquitatis.Tum Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum meminiſſe oportet, ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere.ecce adeſt mulier, quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus.Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. E Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mulierem accedere illum,& iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere. quo facto Bozus duxit Ruthem,& anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & F vnam ætates duraturum.Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus
XV. rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæ-
1.Reg.2. ſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filij fuerunt, Ophnes,& Phineeſes.

ῥάθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτῆς ἐφύλαξε τῇ ἑκύρᾳ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν ϛαχύων. ἐτετήρηκει ὑπ' αὐτῆ καὶ ἡ νααμὶς ὑπὸ μοῖρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ βόζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενής ἐϛι, ϛόχα αὐ δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῆς, ἔχει πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ὅπη καλάμης συλλογὴν σὺν τοῖς τοῦ βόζου θεραπαινίσιν. ἐλθών τε μετ' ὀλλὰς ἡμέρας καὶ βόζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅπη τῆς ἁλῶος κάθηδε. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται παρακατακλίναι τὴ ῥούθην αὐτῷ, καὶ δ' ἔσεσθαι χρεὼν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμψει τινὰ κόρην ὑπνωσομένην αὐτῷ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δ', ὡς ἠδὴ δὲ ἀπλέγειν τῷ τοῦ δ' ἑκύρας κελευομένην, ὅσον ἠγεῖτο, ὡς γένεται, καὶ παραυτίκα μὴν λανθάνει τὸ βόζου καθέως καθυπνωκότα. ὡς ἐγρηγορὼς δ' ὡς ἐν μέσῃ νύκτα, καὶ ἀσθόμενος δ' ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκραγε τις εἴη. δ' δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν διαπότνια συγχωρεῖν, τότε μὴν ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθρος δ' ὡρὴν ἦν τοῖς οἰκέταις ἀρξαθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ἐγείρας αὐτὴν, κελεύει τῇ χειρῶν λαβεῖσαν ὅπη ϛ δικαίᾳ, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἑκύραν ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς ποιν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σάφρον τ' ὅπη τοιούτοις ἀβολὴν, καὶ μάλιθ' ὅπη γεγονόσι. ὡς μὴν τοι τὸ παντὸς ἔτω φησὶν ἔσαι, ἐρωτᾶν τ' ἔγνωκα ἐμοῦ τὰ γένει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ὅϛιν αὐτᾷ. καὶ λέγοντι μ' ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ. παραυτομένη δ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης, εὐθυμία κατέχει αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, τὸ φρόνιμον ἕξειν αὐτῇ βόζον. καὶκεῖνος ἤδη μεσούσης ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὸν πόλιν, τὸν τε γερουσίαν συνῆγε. καὶ μεταπεμψάμενος ῥάθην, ἐκάλει καὶ τ' συγγενῆ. καὶ ὡς παγενομένῃ φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτῆ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', ϛιχωρούντων τῶν νόμων καὶ ἀγχιστείαν. ἦ οὐ, φησὶ ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δ' ἐῖ μεμνῆθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοῖς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεύρ' ἥκει γυάμον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δ' βοόζω καὶ τὸ κλήρῳ ϛ τ' γυναικὸς παραχωρεῖ, συγγνεῖ μὴν ὅτι ϛ αὐτῷ τῶν τελουτηκότων, εἰ δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μάρτυρόμενος οὖν ὁ βόζος τὸν γερουσίαν σκέλυσε τὴ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν πορευθῆσαν κατὰ τὸν νόμον ϛ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γνομένῳ τούτου, βόζος γαμεῖ τὸν ῥάθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς πιθανωμένη καὶ συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅπη γηροκομίᾳ τ' αὐτῆς τραφησόμενον. ὠβήδης γὰρ καὶ δάλεκτον τὸν ἑβραίων ἀποσημαίνῃ δεκαλούων. ὠβήδου δ' γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, ϛ παισὶ τοῖς αὐτῷ καταλειπὼν τ' ἡγεμονείαν, ὅπη μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲ ὡς ῥάθην, ἀναγκαίως διηγησάμην. ὅπη δ' ἔξεσι βουλόμενος τ' τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ ῥᾳδίαν ἐφικτὸν ὄϛιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ὄντως τυχόντας, εἰς οἷον αὐτὴν ἀγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γεγόμενον. ἑβραῖοι δ' τ' πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐπέφερον παλαιγενοῖς, ὑφ' τοιαύτῃ αἰτίᾳ. ἦν τοῦ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνῆς τε ϛ φινεέσης.

ἧτοι

οὗτοι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρεις ἀγόμενοι, καὶ πρὸς A hi contra omne ius & fas omnia sibi licere vo-
τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἐδωδὸς ἀπείχοντο θυομένων. lebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum
καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῆς γερῶν καὶ τιμῆς, ἃ ἦν ἐλάμβανον locum pudicitiam, vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum
αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τε πρός, γυναῖκας τε τὰς ὅπι θρησκείᾳ θυομένους ὕβριζον φθορᾶς, ταῖς μὲν βίαν προσφέροντες, τὰς ἢ δόσεις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ἐν οἷς ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῆς. ὁ τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ὅπι τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἐδέπω προσδοκῶν ἔξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅπι τοῖς πραττομένοις, τόν τε λαὸν ἐδυσφόρει. καίτοι δὴ φράζει τινὶ ἐσομένην B Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. Is cùm sacrificatum veniisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque decimas ex more afferētes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur; degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondе. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros,

1. Reg. 3.

ἐν θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅπι τοῖς πραττομένοις, τόν τε λαὸν ἐδυσφόρει. καίτοι δὴ φράζει τινὶ ἐσομένην B
συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, πρό τε ἡλικίας, καὶ συμοίλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τό τε ὄντα, τότε φανερὸν ὅπι τοῖς ἰδίοις πένθος ἦγε. βούλομαι ἢ τὰ περὶ τὸ προφήτου πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' ὕστερα τὰ περὶ τοὺς ἡλὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τινὰ δυσχίαν τινὰ τῷ παντὶ τῆς λαοῦ ἐβραίων γενομένην. ἑλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τὴν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τὴν ἐφραίμιν κληρουχίας, ῥαμαθαὶ πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φενάνναν. C
ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τινὰ δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένην ἢ μὲν τὴν γυναικῶν τὸ ἑλκάνει εἰς σηλὼ πόλιν θύσαι, ἐν ταύτῃ δὲ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν, καὶ πάλιν κατὰ τινὰ δυσχίαν νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἄννα θρασυμύθῳ τοὺς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ προσκατηθυμένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τὴν ἀπαιδίας αὐτῇ ὠλοφύρετο καὶ τὴν μονώσεως. καὶ τῆς ταύτης ἀθυμίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τινὰ σκηνὴν ᾤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσα D
δωρεᾶν γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν ὅπι δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ, δίαιταν ἴσχ' ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. διατελούσης δ' ὅπι ταῖς δυχαῖς πολὺν χρόνον, ἡλὶς ὁ ἀρχιερεύς, σκαθέζετο κατὰ τὸ σηλοῦς, ὡς παρεμβεῦσαν ἐπέλθοιεν ἀπιέναι. τῆς ἢ πεῖν ὕδωρ E
φαμένης, λυπουμένης δ' ὅπι παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας ὁ θεὸν καταγγέλλων. θαρσηθεῖσα δ' ἔλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, ξοφὼ χαίρουσα προσηυχήκατο. καὶ ἀναστρέψαντον εἰς τὸ κατείδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμοῦηλον προσαγορεύουσι. θαύμαστον δ' ὅτις εἴποις. παρῆσαν οὖν ἀφ' τῶν παιδὸς θύσοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς δυχῆς ἧς ὅπι περὶ παιδὶ γενομένης, παρεδίδου F
ἡλὶ, ἀναπεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην θησόμενον. κάμνοντα γὰρ οὐκ αὐτὸν ἀνεῖτο, καὶ πολὺν ὕδωρ ἰῷ. καὶ σαμοῦηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπὶ τῷ ξεφόμενος. ἑλκάνης δ' ἐκ τῆς ἄννης ἑπτὰ τέκνα γίνονται, καὶ ἓξ θυγατέρες, σαμοῦηλος ἢ προεπληροφόρητος ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καὶ ποτὲ κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ ἢ νόμισας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως προφωνεῖσθαι, ἀναίνεται πρὸς αὐτόν. ἐ φαμένου ἢ καλέσαι τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς ἕξ τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἡλὶς διαγαθεὶς, φησὶ πρὸς G
αὐτὸν, ὅτι ἀθυχήσω καὶ θεὸς φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἧκεν λαλεῖν ὅπι τοῖς χρεμένοις, ἐ γὰρ ὑστερῆσειν αὐτὸν ἐφ' οἷς αὐ θελήσῃ δίκαιος. ὁ θεὸς ἐπεὶ φησι πάθεσι συμφορὰν ἰσοπαλίτας ἀπαμύνειν λόγῳ μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυχάνουσι. τοὺς ἡλὶ ἢ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

&sacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quam meum cultum, idque ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorsisset pontifex, alioqui se non contristaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini susXVI. cepta expeditione contra Israelitas, castrametati sunt apud vrbem Amphecam: & nemine
1.Reg.4. ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra compulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum qui postulent arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, si amissa arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phinees iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria, Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt versi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hostium potestatem deuenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῃ μεταλλοσομένῳ εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς ἑαυτοῦ ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, ὃ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ηὔξετο ὅσῃ πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν ἀληθεύων βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν παλαισινοὶ στρατεύσαντες ὅπλοις ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δεξαμένων δ' ὀλίγου τοὺς ἰσραηλίτους, σωπέσαν εἰς τὸν ἐχομένων. καὶ νικῶσιν οἱ παλαισινοὶ, ἐν κτείνουσι μὲν τοὺς ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος σωσιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' ὡσεὶ τοὺς ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν θεσυσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς ἀδαπανότεροι, κρατῶσι τοὺς πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτοὺς τοῦ συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὐδὲ ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑπειλήφοτος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι. φινεέσης δ' ἤδη καὶ ἱερατεύοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρακεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὐδὲν ὑπῆν τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θαρσοῦντες τοὺς πολεμίων. καταπλήττονται δ' οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μὲν γὰρ ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ' ὅμοιον ἀπέβη τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἵν' μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τοὺς παλαισινῶν αὐτὴ γίνεται. ἵν' δ' ἐφοβοῦντο ἧττάν ὅτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ὅπλα τὴν κιβωτὸν πεθαρσηκότας. ἐτρέπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τοὺς πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τειχυμένους, ἐν οἷς ἔπεσον ἐν οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἤχθη τρὸς τοὺς πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cæde & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit. cúmque audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiés, prolapsus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonagesimo octauo, principatus XL.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἦλις ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέπνευσεν.

Ἀπαγγελθείσης δ' τῆς ἥττης εἰς τὸν σιλὼ, καὶ τὴν ἁρπαλωσίας τὴν κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετυχὼς τῇ γενομένῃ,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἀναθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῆς πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, μὴ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὸν μάχην, ῥᾴων διὰ τὸ καὶ τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, μὴ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ παρὰ τὸν προφήτην συντυχόντα δηναί. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἁλῶναι πρὸς τοὺς πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προσπεσεῖν, περιαλγήσας, ὑποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου, πελάτης, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατέσχων τὴν ἀρχήν.

Ἠλὶ-

θησεται ἡ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν καὶ ἡ φινεέσου παιδὸς Α γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅπι τῇ τἀνδρὸς δυσυχίᾳ. κυήσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἐπαμπνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δύσπλειαν τότε τῷ στρατῷ. ἦρξε δὲ ἀριστος ἦλις, ἰθαμάρ τῶ ἑτέρου τῶν ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ δὲ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς παρὰ πατρὸς διαδεχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν Β παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ βόκκῃ τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὴν καταλιπὼν αὐτῷ. παρ' ὃν διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἦλις ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, περὶ οὗ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς σολομῶνος βασιλείας χρόνων. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέστειλαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος ἤδη τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ τῶν ἀγωγῶν διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσαμένων ἐκείνων τὴν ἀρχὴς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαοὺλ τοῦ ὀνόματος, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ὅτε τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατεύσαμενοι πάλιν ὅτε τοῖς ἑβραίοις, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ὀπτασίαν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ὅτε σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας ἡ δαβίδην τὴν ἀνδρείαν, συνῴκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ ὁρμώμενον, ὡς τε ἀνελεῖν, ὑπερήσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ὅτε τοῖς ἑβραίοις, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem [illegible]ei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπ' ἀμφοτέρων αὐτῆς, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς Ἑβραίους.

CAP. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ πλησίον τὸν αὐτῶν θεὸν ὡσπέρ τι λάφυρον, Δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, τιθέασι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὸν ὄρθρον τὴν ἡμέραν ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιοῦται αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὸν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τοῦ βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς ἱδρύετο. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ὅπου ταύτης, δυσφορήσαντες ὅπερ γεγονέναι. πολλάκις γὰρ φοιτῶντες πρὸς τὸν Δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὑπὸ τὸ προσκυνοῦντος τὸν κιβωτὸν χάμαζε κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὸν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἐκπνεῦσαι τὰ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἡμιβεβρωμένα, καὶ παντοίως ὑπὸ τὴν νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὑπὸ τὴν χώραν, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν κατὰ τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἐπιχώριον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, σωτηρίαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναφέρειν, ἐπὶ τὸν ἑκτὸν καὶ τὸν ταύτης αἰχμαλωσίαν, ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονέναι. πέμπουσιν ἐν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὸν κιβωτὸν αὐτοὺς πρὸς σφᾶς δέχεσθαι. τοῖς γὰρ, ἐκ ἀπὸ τῆς ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑπονοοῦσι μὴ αὐτοῖς τὸν χάριν. λαβόντες γὰρ τὸν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῆς ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὸν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῆς ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' ὑπὸ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῆς αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐκομένας ἀπολύουσι πόλεις.

ARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cęteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequẽti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcã: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes. cupidè arcã ad se receperũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: cũ arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatę. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt. 1. Reg. 5.

atque in hunc modum quinque Palæstinorum vrbes peruagata est arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. 1.Reg.6. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hospitij præmia referentem, nihil superesse videbant, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent : & cùm conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlciscereturquum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset, nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisissetsuadentésque vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire : quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari : vaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & vt fœtuum desiderio magis properent. ipsas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et si quidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam : sin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt exsecuti : & paratis quæ diximus, productóque in triuium plaustro ac ibi relicto ipsi retrorsum discesserunt.

καὶ τῶτον ἐπερχεται τὸν τόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ νόσος, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τ πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες ὑ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, τ μὴ προσδέχεσθαι τὴν νόσον ποτὲ πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μιασμῷ ἡ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν πόσην ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. ἡ συνελθόντες οἱ ἐκ τ πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίττης, ἀκκάρωνος ἀσκάλωνος, ἔτι ὑ γάζης, ἀζώτου, ἐσκόπουν τι δεῖ ποιεῖν. ἡ τὸ μ πρῶτον, ἐδόκει τὴν νόσον ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπὸ δικαίου αὐτὴν τοῦ θεοῦ, ἡ συμπεσόντων αὐτῇ δι' αὐτὸ τοῦτο τοῖς δεινοῖς, καὶ συμβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν ὑ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ὁ γὰρ αὐτὴν ἔχει τὴν δύναμιν ὑγιῆ τὴν ἰσχύν. ὁ γὰρ ἂν ποτ' αὐτῆς κηδεμόνα θεὸν ὑποχείριον ἀνθρώποις νομίσαι. ἀνυποίητον δὲ καὶ πρᾶγμα ἔχειν δοκεῖ τοῖς συμβεβηκόσι παραίνεσιν, αἰτίαν τούτων ἐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ τ σώμασι καὶ γῇ τ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτῆς συνεστῶσι κ χείροσιν ἐπιόδους τίκτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ ὑ τὰς προειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔντε τοῖς ἐπάνω χείροσι σωφρόσι τ φρονήσει πεπισυμένων συμβουλίαι, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμοζόντως λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν νόσον, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀνδριάντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι προσενέσκεν αὐτῷ τ σωτηρίας τ κατέχειν δὲ τῷ δίῳ διαναμένους ἐξ αὐτῆς παθήματος, οἷς ἐκέτι μὲν ἀνιβλέψαι. τοσούτους ὑ τ ἀριθμὸν μυᾶς χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῇ τ ἀφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς τ θέντας ὅτι τὴν νόσον, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι. καὶ βόας ὑπὸ ζυγὸν ἕξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μ δαμάλεις ἐγκλεῖσαι ἡ καταφέρειν μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπόμενα γένωνται, πίθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιοῦντας τὴν ποδαν. ἐκείνας δ' ἐλάσαντας τ νόσον φερούσας ὅτι ἐπὶ ὁδοῦ καταλιπεῖν, αὐτὰς ὅπῃ τρέφαντας ἢ βέλοι τὴν ὁδὸν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τ ἑβραίων ἀπίωσιν, τ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν νόσον αἰτίαν τῆς κακῶν. αἰ ὑ ἄλλην τραπόντων, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, ἡ τοῖς ἔργοις δῆθεν τὴν γνώμην σύρωσαν. καὶ ποιησάντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τὴν ἅμαξαν ὅπῃ τὴν τριόδου, ἡ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingressis, & rectà non aliter quam si deducerentur tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt:

Κεφάλαιον ϛ.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν ὑ βοῶν τ ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐταῖς ἀπιόντων, οἱ τ παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πόποτε στήσουσ') ἡ ποῖ τινας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ὄνομα ἐστὶ τῇ βαθσάμη ἐν τῇ φυλῇ τοῦ ἰούδα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. ἡ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῇ ἐκδεξαμένου, παύονται πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

θέα ὑ

θέα ἦ λιῶ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἀσμενέστερον ἐγίνοντο. θέ- A
ερος γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τλιὼ συγκομιδλιὼ τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τλιὼ κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγῆτες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῆ χειρῶν
ἀφέντες, ἔδραμον δίδυς ὅτι τλιὼ ἅμαξαν. καὶ κα-
θελόντες τλιὼ κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ ἦς αὐδριάντας
εἶχε καὶ τοὺς μῦας πιθέσιν ὅτι πνος ἀστέρας, ἅπις
λιῶ ἐν τῇ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῇ θεῇ,
καὶ κατδωχηθέντες, τλιό τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας B
ὡλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαγσι-
νῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ ἦ ϵ χόλος τῆ
θεῆ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τῇ ἐν τ βαθσά-
μης κώμης ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἁψασθαι τ κιβωτῆ, ἱε-
ρεῖς γὰ ἐκ ἦσαν, καὶ εἰσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀ-
πέκτειγεν. ἔκλαυσαν ἦ ταῦτα παθόντας αὐτὲς οἱ
κωμῆται. καὶ πίνθος ἐπ' αὐτὲς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς
ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπε- C
θρήνει. τῆ τε μέγειν τλιὼ κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀνα-
ξίοις δποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῆ ἑβραίων
πέμψαντες, ἐδήλωσαν δποδιδόναι τλιὼ κιβωτὸν ὑπὸ
τῶν παλαγσινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τῆτο, ἀπῳκίζουν
εἰς καελιαθιαρεὶμ γείτονα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις.
ἔνθα τινὸς λαβίτα τὸ γένος, ἀμιναδάβε δέξαν ἔχοντος
ὅτι δικαιοσύνῃ ἐν τῇ θρησκείᾳ καταβιωῦντος, εἰς οἰ-
κίαν τλιὼ κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῇ θεῇ τόπον
ἐν ᾧ κατῴκει δίκαιος ἀνθρωπος. ἐθεράπδυον δὲ τλιὼ D
κιβωτὸν οἱ τέτου παῖδες, καὶ τῆς δπιμελείας ταύ-
της ἕως ἐτῶν εἴκοσι πρὸς ἦσαν. τοσαῦτα γὰ ἔμεινεν ἐν
τῇ καελιαθιαρεὶμ, ποιήσασα πᾶσι τοῖς παλαγσινοῖς
μέγιστα τέσσαρα. τῆ ἦ λαῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ,
καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῇ καελιαθιαρειμ τῇ πόλις τλιὼ κιβω-
τὸν, ἐπ' ὀλίγης καὶ θυσίας τεθαμένος τῆ θεῆ, καὶ
πολλλιὼ ἐμφανίζοντος τλιὼ πρὸς αὐτὸν θρησκείαν ϵ φι-
λοτιμίαν, ὁ πρόφητης σαμούηλος ἰδὼν αὐτῶν τλιὼ E
προθυμίαν, ὡς δίκαιον πρὸς ἅπας ἔχοντας εἰπεῖν
πρὸ ἐλλθερίας, καὶ τῇ ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ,
χρῆται λόγοις οἷς ἤρετο μάλιστα τλιὼ διάνοιαν αὐτῶν
προτρέψεσθαι ϵ πεῖσαι. ἄνδρες γὰ ἔφη οἷς ἐπ νεῦ
βαρεῖς μὴ πολέμιοι παλαγσινοὶ, θεὸς δ' ὑμῆς
ἀρχέταγ γίνεσθαι κ φίλος, ἐκ δπιθυμεῖν ἐλλθερίας
δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν αἱ ἔλθοι πρὸς ὑ-
μᾶς. ἐὰ βέλεσθε μέγειν προτέντες ἐξ ὧν ζιῆτοι διά- F
μῆσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τλιὼ ποτηείαν ἐκ-
βαλόντες τῶν ψυχῶν, κ θεραπδύοντες αὐτλιὼ ὅλαις
ταῖς διανοίαις πρὸς ἐπίσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διά-
τελεῖτε. ταῦτα γὰ ὑμῖν ποιῆσαι ἔξει τὰ ἀγαθὰ, δ-
λείας ἀπαλλαγὴ, ϵ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν ὐδ' ὅ-
πλοις, ὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, ὔτε πλήθει συμμά-
χων δ ωατόν ἐζιν. ὁ γὰ τῆτος ὁ θεὸς ὑπιχνεῖται παρ-
έζειν αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὸς εἶ ϵ δικαίος. ἐζηυτὴς δ'
αὐτῆ τῇ ὑποχέσεων, ἐγὼ γίνομαι. τῆτ' εἰπόντος ἐπευ- G
φήμει τὸ πλῆθος ἠθὲν τῇ παραινέσει. ϵ κατένδυσεν
αὐτὸ παρέζειν κεχαρισμένων τῇ θεῇ. σωάγει δ' αὐ-
τὲς ὁ σαμούηλος, εἰς τινα πόλιν λεγομένλιν μασφάτην.
κατοπτδόμενον τῆτο σημαίνῃ κ τλιὼ ἑβραίων γλῶτ-
ταν. ἐντεῦχεν ὑδρευσάμενοί τε ἀπένδυσι τῇ θεῇ, κ
ὅλης δύσαντες ὅλιν τ ἡμέραν, ἐπ' ὀλίγας ζέπονται.
οὐ λανθάνουσι ἦ τοὺς παλαγσινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cõcurſum. Cùm enim eſſet æſtas & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis perfectóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. 1. Reg. 7. II.

Cúmque populus toto hoc vicẽnio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit; ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

ἀλλὰ μαθόντες ἔτοι τλιὼ ἄθροισιν αὐτῆ,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. A quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad conſligẽdum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus B à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Illc iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei deſore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in con- C ſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulgutibus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem re- D tinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſisque plurimis, reliquos vſque Corthæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos E ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant. F

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura G reddebat. multóq; tempore hâc præcipuam curã habuit, vt patriis legib. reſpiad miniſtraretur,

μεγαλη τερατια καὶ δυναμει κατ' ἐλπίδα τὸ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρασκευασμένοις ὑπιστεῖλαι τοῖς ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτους τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομόντες πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπλωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῷ ὑπὸ φόβου τῶν προσόντων ἔτι τὸν ἔφασκον, καὶ δεῖσθαι τοῦτο ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' ἀρχὰς καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπιστρατεύσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἐστὶν, ἢ ἵνα θεὸν καὶ τοῦτον ἱκετεύσαντες ὑπὲρ σοῦ παρακλεῖν ἡμῖν δεῖσθαι παλαιστινῶν. ὁ δὲ θαρρεῖν τε προσέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τοῦ ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ἀφέξειν αὐτοῦ τῷ δεξιῷ, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινὰς μάχῃ, καὶ μὴ παιδεῦσαι δεύτερον αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν δικῶν ὁ θεὸς, καὶ προσδέξασθαι, δοῦναι τε ὢν συμμάχων τῇ δεξιᾷ τῷ θυσίᾳ, ὅπως δὴ νίκῃ αὐτοὺς καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅτι τὸ βωμοῦ τῷ θυσίαν ἔχοντος τὸν θεὸν, καὶ μήπω πᾶσαν δεῖ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀναλαμφθῆναι, προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπεγνωσμένων ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὑπὸ μάχην ἐκείνοις ἀπιωτικότων. προσπίπτουσι δ', οἷς ἐδεῖ εἰ προὔλεγέ τις, ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τοῦ γῆν αὐτοῖς ὑποτρεμον καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεσαμένης εἰς ἔνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἐπειτα βεγγταῖς δεξιοφήσας, καὶ δεξιτύρεις ἀστραπὰς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀφείλατο, καὶ τῷ χειρῶν ἐκπεπτώκασι τὰ ὅπλα γυμνοὶ εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μὲν τῷ πλήθους, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράων τόπου τινός, ὅτου λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῷ πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς πρὸς τὸν θεὸν γλυκυμένης αὐτοῖς καὶ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὴν πληγὴν, ἐκ ὅπερ ἐστρατεύσαντο ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ καὶ μήνιμης τῷ συμβεβηκότων ἠσύχαζον: ὅθεν ἐῶ πάλαι θάρσος τοῖς παλαιστινοῖς ὅτι τοὺς ἑβραίους, τοῦτ' ἐκείνων μὲν τῷ νίκῃ ἐγγύτερο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀναίρει πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῷ εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὴν χώραν ἀφαιρεῖται ἐῶν τῷ ἰουδαίων ἀπέτομον τὸ προτερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐῶ μέχρι πόλεως ἀκκάρωνος ἀπὸ τῆς γίτης ὅρων ἐκτεταμένη. Ἦν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ τῶν λοιπόμενα τῶν χαναναίων.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμούηλος δίδωσι τοὺς παῖδας ἀδυνὰς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, οἷς αὐτὸς πάλαι ταῦτα ἐπετέλουν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστοις, εἰς ταύτην ἐπέλυσεν συνερχομένους πρὸς τὸν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τὸ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλὴν ἐβεβαίουν διαμονὴν ὅτι χρόνον πολλὸν.

ἔπειθ'

ἐπειδὴ ὑπὸ γήρως ἐκρυπτόμενος, καὶ τὰ σωμάτια τῆς ἡγεμονίας ἐμποδιζόμενος, τοῖς ἰδίοις τέκνοις τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ πλήθους παρεδίδου. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰωήλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ ἐβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῳ πόλει κατοικίζομον κρίνειν, τὸν δὲ ἕτερον ἐν Βαρσουβαί, μερίσας τὸν ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφὲς ὅτι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, τοῦ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ Φαύλους ἐξ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτοὺς γινομένους. τῷ γὰρ τὸν παρόντα βίον ἀμάτων ἐκφεύγοντες, καὶ τὸν σωτῆρα ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων ἀγέρων καθυφίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τοὺς πένητας καὶ ὀρφανοὺς τοῦ ἀληθοῦς, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς ξυφίαν καὶ πρὸς διαφθορὰς πολυτελεῖς ὑπονενδυκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἔπραττον τοῦ θεοῦ. δεύτερον δὲ τοῦ πρόσφατη παντελῶς αὐτῶν, ὃς πολλῷ τὸ τὸ πλῆθος εἰς δίκαιον σωφρονεῖν εἰσφέρετο καὶ πρόνοιαν.

A Deinde senio grauante, vt consuetis muniis. III.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios; sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuertissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri respectum habebant, solutique in luxum ac delicias tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς οὐκ ἀλλως φερῆσαι τὸν λαὸν τὸν ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι.

Cap. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν φερομένην κατάστασιν καὶ πολιτείαν τὴν τῶν προφήτου παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς πρώτοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συνῆλθεν. διέτριβε δὲ ἐν Ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τὰς τε τῶν υἱῶν παρανομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γήραος αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῆς προσημάτων ἐκεῖνον τὸν αὐτὸν προστάσιας δύναται χρόνον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῆς βασιλέα, ὃς ἄρξει τοῦ ἔθνους καὶ τιμωρήσηται παλαιγίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν προτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμουήλου οἱ λόγοι διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἤπιστο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατείας, ὡς θείους καὶ μακαρίους ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ βασάνου τῆς ὅπῃ τοῖς εἰρημένοις, ὅτε ἐφοῖτα ἐμπεμόνδυσεν ὕπνου. ὅλης δὲ καὶ νυκτὸς, τρέφων τὰς περὶ τῶν προσημάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ θαμυθεῖται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερφανήσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ Αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν γὰρ γε οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ὕπνου. ὑφ' ἧς οὐδὲν ἧττον Αἰγύπτου ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βελαὶ ἐκ δυσχερείους πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λαβόντες. κελεύω δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν αὐ ἐγὼ προείπω βασιλέα, προδηλώσαντα ποίων τε πειρᾶσθήσονται βασιλεύόμενοι κακῶν, καὶ διαφθορεύμενον ἐφ' ᾗ αὖ αὐτοῦ μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλος, ἅμα

B Ciuibus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehèmenter Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeóque res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præcuta caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat: quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vitro asciscant, protestaberísque eos te inuito ad mutationē status in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

C

D

IIII.

E

F

G

ἅμα ἐκκλησιάσας τοὺς Ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς ἐπιδημῆσαι τὰ ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γνώσεσθε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἰς κελεύσουσι,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. &, vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent, nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cum tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. *Reg.* 9. ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam compararẽt, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonẽte habitare ibi prophetam veridicum, eúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinabus: reſpõdit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eúmque dari poſſe, neſciebant enim prophetã mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentíſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

Τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δεσμεῖς ἢ ἄλλους ἢ χιλιάρχους. ποιήσουσι δ' ⸂καὶ⸃ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, ἢ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε ἢ τ' ἰδίων ἀγρῶν ὀπιμελητὰς, ἢ σιταπανεῖς ἀμπέλων. ἢ ὑδὲν ὄζιν ὃ μὴ κελδόμενοι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. ἢ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι ⸂καὶ⸃ ὀψιποιούς, ⸂καὶ⸃ σιτοποιούς. ἢ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἀξαναγκης πληγὰς φοβέμεναι ἢ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτῆσιν δ' τιὼ ὑμετέραν ἀφαρπήσοντες, καὶ ταύτιω δωρήσονται. καὶ ⸂ποιμνίων⸃ ἀγέλας τοῖς αὐτῶ θεράπουσι. σωελόντι δ' εἰπεῖν δουλεύσετε μ' πάντων τῶ ὑμετέρων τῶ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶ οἰκέταις ἴσοι ἐσόμενοι. ⸂καὶ⸃ μνήμιω ὑμῖν τῶνδε τῶ λόγων ἐσσύσει ἢ τὸ πάσχειν αὐτά. ἢ μεταμινώσκοντες ἱκετεύσετε τ' θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς ἢ δωρήσασθ ταχεῖαν ἀπαλλαγιὼ τῶ βασιλέων. ὁ δ' ὐ θεσπιδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὧδε πέμψας ἐάσει δίκιω ὑποσχεῖν ὑμᾶς τ' αὐτῶ κακοβελίας. ἰὼ δ' ἆρα ἢ πρὸς τὰς θεσπρήσεις τ' συμβησομένων αὐόπτων τὸ πλῆθος ἢ δύσκολον ἐξελεῖν τ' διανοίας κεῖσιν ἤδη ὧδε τῶ λογισμῶ καθιδρυμένου. ὑδὲ γὸ ὑπισράφησαν, ὑδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶ σαμουήλιω λόγων. ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, ⸂καὶ⸃ χειροῦσθαι ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, ἢ μὴ φεύγειν τῶ ἐσομένων. ὅτι γὸ πιωεία τ' ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σιὼ αὐτοῖς ἔχειν. καὶ ὑδὲν ἄτοπον εἶ τῶ πλησιοχώρων βασιλευομένων τιὼ αὐτιὼ ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῶ θεσπιεπομένων ἀπεσταμμένους ὁ σαμούηλος, ἀλλ' ὀπιμένοντας, νεῦ μὲν εἶπεν ἅπαντι θεὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω ὧδε τῶ θεῶ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

Κεφάλαιον ε.

Βασιλέως Σαούλου ἀπόδειξις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενοὺς ἢ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰὼ ἢ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέρτιμα καὶ τιὼ διάνοιαν ἀμείνων τῶ βλεπομένων. σάελον αὐτὸν ἐκάλεν. ἦεν ὁ κὶς ὄνων αὐτῶ ἐκ τ' νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἤδετο γὸ αὐτᾶς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶ κτημάτων, τ' ὑὸν μεθ' ἑνὸς θεράποντος ὅτι ζήτησιν τῶ κτιωῶν ἐξέπεμπε. ὁ δ' ὅτι τιὼ πάτερον θεῖλθε φυλὴν ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὑδ' ἐν ταύταις ὁπιτυχὼν, ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ θεὶ αὐτὸ τῶ παῖδ λοιπὸν τιὼ φερνίδα. τ' δ' ἐπομένω θεράποντος, ὡς ἐκέλευτο κ τ' ἀεραμαθὰ πόλιν, ἔνθ' θεφήτην ἐν αὐτῇ φάσαντος ἀληθῆ, ⸂καὶ⸃ θεὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβελδόντος. γνώσεσθαι γὸ παρ' αὐτῶ τὸ θεὶ τῶ ὄνων τέλος. ὑθὲν ἔχειν παρδοθέντας εἰπεῖν αὐτὶ τ' θεφητείας ὃ καὶ ὧδ ἐχῶσιν αὐτῶ. κεκενώθ γὸ ἤδη τ' ἐφοδίων. τῶ δ' οἰκέτ τεταρτον αὐτῶ παρεῖναι σίκλω φάσαντος κ τῶτο δώσειν, ὑπὸ γὸ ἀγνοίας τ' μὴ λαμβάνειν τ' θεφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὧδ ἀγινοῦ). κ θεὸς τ' πύλας θεύτυχόντες παρθένους ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσας ἐρῶσιν αὐτὰς τῶ θεφήτε τ' οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, κ αὐθὶς εἰν παρελθοῦσιν πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταλυθῆναι. πολλοὶ γὸ ἐσιῶν κ θεσκαλιπόντες τ' κεκλημένων.

ὁ δ' σα-

ὁ ἢ σαμουήλος λέγ τοῦτο πολλοὺς ὅτι τιὼ ἑσίαν τότε
συνήγαγε. λομμῶ γὸ κ᾽ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ
θεοῦ, προεπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελ-
θούσῃ τοῦτον ἐμίμυσεν. πέμψειν γὸ αὐτὸς τινὰ νεα-
νίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τιὼδε τιὼ
ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι τῷ δώματος καθεζόμενος, ἐξε-
δέχετο τὸν καιρὸν γινέσθαι. πληρωθέντος δ᾽ αὐτῷ, κα-
ταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ ἢ τῷ σαύ-
λῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶ) τὸν ἄρξειν μέλ-
λοντα. σαῦλος ἢ προσεισι τῷ σαμουήλῳ. ὁ προ-
σαχθοῦσας ἐδεῖτο μηνύειν τιὼ οἰκίαν τοῦ προφήτου.
ξένος γὸ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τῷ δὲ σαμουήλι φράσαν-
τος αὐτὸν εἶ), κὴ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄνων
ἐφ᾽ ὧν τιὼ ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, τάτε
πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυχὼν,
ἀλλ᾽ ἤττων εἶναι ἐγὼ διατοῦτα τῆς ἐλπίδος ὁ
φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέως ποιεῖν, καὶ πατριᾶς τα-
πεινοτέρας τῆ᾽ ἄλλων πατριῶν. σὺ ἢ παίζεις κὴ γέ-
λωτά με τίθεσαι περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τ᾽ ἐμὴν χρείαν
δικαιοῦμαι. ὁ ἢ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τιὼ
ἑσίασιν καταικλίνει, καὶ τ᾽ ἀκόλουθον ἐπάνω τῆ᾽ κεκλη-
μένων. ἦτοι δ᾽ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προ-
ῤάσσει ἢ τοῖς ὀψοκόποις ὠδὴ θείναι τῷ σαύλῳ μερί-
δα βασιλικήν. ἐπεὶ δ᾽ ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ
μὲν ἀναστάντες ἀπέλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ ἢ σαοὺ-
λος ὠδὲ τῷ προφήτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμή-
θη. ἅμα ἢ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς
κοίτης προὔπεμψε. κὴ γλυόμενος ἔξω τ᾽ πόλεως ἐκέ-
λευε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ἱστολεί-
πεσθαι ἢ αὐτόν. ἔχειν γὸ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου
παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ἀποπέμπεται τὸν ἀκό-
λουθον. λαβὼν δ᾽ ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κα-
ταχεῖ τ᾽ τῆ νεανίσκου κεφαλῆς. κὴ καταπασάμενος,
ἴδοι φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τῆ θεῆ κεχειροτονημένος ὅτι
παλαιστινοὺς τε καὶ τιὼ ὑπὲρ ἑβραίων ἄμυναν. τούτων
ἢ ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προμνώσκειν. ὅταν ἀ-
πέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ
ὁδῷ προσκυνῆσαι τῇ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα.
ὧν τ᾽ μὲν πρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν
δεύτερον ἔριφον. ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀ-
κολουθήσει. ἀσπάσονταί δέ σε ξένοι φιλοφρονήσονται,
καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ ἢ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις
εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς
τῷ σεσωθαί σου τὰς ὄνους διαγελασμένῳ. ἔπ᾽ τ᾽ ἐκεῖ-
θεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήτας ἐκκλησιάζουσιν
ὄπτ᾽ ὄψῃ. κὴ γλυόμενος ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐ-
τοῖς, ὡς πάνθ᾽ ὁπιναοῦν ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τε καὶ
θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δύναμονίας ὁ κίσι
παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα,
τὸν θεὸν ἴσθι μ᾽ σοῦ τυγχάνοντα. ἀπασάμενός τε τὸν πα-
τέρα σου κὴ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις ἢ μετάπεμπτος εἰς
γάλγαλα ὑπ᾽ ἐμοῦ ἵνα χαρισήμενα θύσω-
μέν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προελθὼν, ἀποπέμ-
ψει τὸν νεανίσκον. τῷ σαύλῳ ἢ πάντα κ᾽ τιὼ προφητείαν σαμουήλι ἀπιστήσαν. ὡς δ᾽ ἦλθεν εἰς
τιὼ οἰκίαν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἀβιναδαβ, κὴ γὸ ἐκείνων τῷ ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἐσεργῷ, αἰσθο-
μένους ὠδὲ τ᾽ ἀποδημίας καὶ τῷ κατ᾽ αὐτιὼ γεγονότων, τῷ μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ᾽
ὡς ἀφίκοιτο ὠδὲ σαμούηλον τὸν προφήτην, οὐδ᾽ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε.

Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum principem. Saulus verò accedens eum ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet; hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine: neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis. tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitque miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alii quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit: & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfudit, ſimulque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum: hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas.

1. Reg. 10.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita A
inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem
ei contraheret. quamuis enim & amicus esset
& cognatus, tutius tamen ac consultius arbi-
tratus est silentium, reputans credo humanæ
naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in
amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio
felicitas contingat, tamen alios sibi præferri
iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel popu-
lum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm
frequentes adesse videret, in hanc sententiam B
alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomi-
ne ad vos perferre, Ego vos in libertatem vin-
dicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à
vicinis regibus toties victos ac subiugatos, pro
quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponi-
tis, quod abrogato mihi quantum in vobis est
imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homi-
nia Deo regi, vnum è vestro numero digniо-
rem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis
tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, C
quidlibet in quemuis licere sibi volet. non e-
nim fieri potest, vt homo erga hominem sic af-
fectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso
conditum. Eia quando plus apud vos potest
temerarius animi impetus quàm vel religio
vel beneficiorum memoria, digeratur multitu-
do per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo
facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein fami-
liarum nominibus in vrnam coniectis, Metri
familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim
sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito D
obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, ab-
diderat se, videri volens inuitus ad regnum
accedere. Tanta fuit præditus modestia simul
& temperantia, vt cum plerique vel modica
felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compo-
tes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic
tot populorum rex declaratus ac dominus, non
modo non ostentaret se, verùm etiam è subdi-
torum conspectu subduceret, vt non absque
negotio posset inueniri. cúmque nusquam E
comparente Saulo omnes essent soliciti, hæ-
sitantes quidnam fieri oporteat, propheta pre-
cibus Deum appellat, vt latebras indicet, de-
sideratúmque iuuenem exhibere dignetur.
quòd vbi impetratum est, mittit qui eum ad-
ducant: & postquam venit, in medio popu-
li iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt
qui humeris tenus supra omnes excelleret, &
ipsa statuta maiestatem regiam præ se fer-
ret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat F
regem, contemplamini quantum omnibus
præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúm-
que populus acclamasset, Viuat rex: prophe-
ta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub
regia dominatione erant euentura, recita-
uit ea populo rege præsente, & librum in
tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud
posteros prædictionis suæ monumentum.
His ita perfectis, dimissóque populo, ipse
reuersus est Ramatha in patriam. Saulum G
verò in natale oppidum Gabatha redeuntem
multi boni viri comitabantur, vt nouo re-
gi debitum officium præstantes. Sed plures
mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

φθεὶ ὁ τῆς βασιλείας καὶ τῷ κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ
φθόνον ἀκούσμασι & ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ
πρὸς αὐτόν. καὶ ἅδε πρὸς δίνοιαν σφόδρα δοκοῦν-
τα εἶ) & θειοτέρην τῶν ἀφ' ἅματος ὑπ' αὐτῷ σερ-
χόμενον, ἀσφαλὲς ἡ σῶφρον ἔδοξε μᾶλλον εἶναι, λογισά-
μενος οἷμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις
ἐχθρὰν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δίνοις, οὔτε φίλων οὔτε
συγγενῶν, οὐδ' ἀχεῖ τῶν πρὸ τοῦ θεοῦ λαμπρῶν
ἀποσώζει τὴν δόξαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐφόρους
κακοπαθείας τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσανοι. σαμούηλος ὁ,
συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸ δια-
πάθεται λόγους, οὓς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τοῦ θεοῦ.
ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σπείρων πρόσφορον, καὶ τοὺς
πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῶν εὐεργεσιῶν.
καὶ τὸν μὴ θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, ἐκ
εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τοῦ πάντων ἀρίστου προ-
σατεῖσθαι. θεὸς ὁ πάντων ἄριστος. αἰρεῖται δ' ἔχειν
ἄνθρωπον βασιλέα. οὓς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις
καὶ βέλεσιν & ὁπλοθυμίαν & τῆς ἄλλων παθῶν ὁρμὴν
χρήσεται, & ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐκ
ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῆς ἀνθρώπων γέ-
νους ἔτι διατηρῆσαι ἀνεκάσει. ὁ θεὸς ὁ κατ' αὐτὸν
τὴν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ
κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, ταχθῆτε πάντες κατὰ
φυλάς τε καὶ σκῆπτρα, & κλήρους βάλλετε. ποιησάν-
των ὁ τοῦτο ἐβεβαίων, ὁ δ' βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπε-
σε. ταύτης ὁ κληρωθείσης ἔλαχεν ματεὶς καλουμένη
πατεία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισ-
σαίου βασιλεύειν παῖς σάουλος. γνοὺς ὁ τοῦτο ὁ νεανί-
σκος φθάσας ἐκ ποδὸς αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βελόμενος οἷ-
μαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύ-
την ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, ὡς τε τῆς
πλείσων ἐσθ' ὁπῆ μικρᾶς δ' ἀφορμὰς τὴν χαρὰν κα-
τασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώσεσθαι φανερὸς
προσιπόντων. ὁ δ' ὃ μόνον ἐδὲν ἐνέφλυε τοιοῦτον
ὅτι βασιλεύσ, & τῆς τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν
ἀποδειχθείσης δυναστείας. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν
τὸ τῆς βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, & ζητεῖν αὐτὸν
καὶ δεῖ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων
καὶ φερνιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σάουλος, ὁ προ-
φήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ προ-
χεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ὁ προ τοῦ
θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σάουλος, πέμπει τοὺς ἄ-
ξοντας αὐτόν. καὶ προβαλλόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλή-
θους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἓν βασιλικώτα-
τος. λέγει ὁ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασι-
λέα. ὁρᾶτε ὁ ὡς κρείττων ἔσαι πάντων, καὶ τ' ἀρχῆς ἄ-
ξιος. ὡς ὁ ἐπιφήμισε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς,
τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προ-
φήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον
τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τὰς μετέπειτα γλυκεῖας
μάρτυριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ὁπιτελέσας ὁ σα-
μούηλος, ἀπολύει τὸν λαόν. καὶ αὐτὸς ὁ εἰς ἁρα-
μαθὰ προβαίνεται πόλιν. πατεὶς γὰρ ἓν αὐτῷ. σαύ-
λῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὼ, ἐξ ἧς ὑπῆρχε,
συνήρχοντο πολλοὶ μὲ ἀγαθοὶ τὸν προπομπεύσαν βα-
σιλέα τιμῶντες. πονηροὶ ὁ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον,

& ὅτι

καὶ ὕτε δῶρα προσφέρειν, ἔτ' ἐν ἀσυδῆ Ϲ λόγῳ τὸ A
ἀρίστιμον ἢ σάυλον ἐπιθέντο. μεινὶ δ' ὕστερον ἀρχὴ ἡ
βδὰ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ προὶς νάασιν πόλεμος τὸν
ἀμμανιτῶν βασιλέα. ϲθῖτ γὰρ πολλὰ κακὰ τοὶς πέραν τῦ
ἰορδάνυ ποταμοῦ κατοικημένοις τῷ ἰουδαίων ἐξεπίθησι,
μὴ πολλῆ Ϲ μαχίμου στρατιᾶς ἄγοντα ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς
πόλεις αὐτῷ εἰς δουλείαν ὑπάγοντα. ἰσχὺι
Ϲ δὲ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὶς χειρωσάμενος. σοφίᾳ γ' καὶ
βουλῇ, πρὸς τὸ μέλ' αὖθις ἅπαντας ἀυτοὺς ἀφελέσθαι B
τ' ὑπ' αὐτῷ δουλείαν ἐκφυγεῖν, ἀδυνατοὶς ποιῶν. τῷ
γὰρ ἢ κῆ πίσιν ἐκ αὐτὸν ἀριστερομένων, ἢ λαμβανομέ-
νων πολέμου νόμῳ, τοὶς δεξιοὶς ὀφθαλμοὶς ἐξέκοπτε.
ἐποίει γ' τῶδ' ὅπως μ' ἀρίστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῷ
θυρεῶν καλυπτομένης, ἀχρηστοι παντελῶς εἶεν. Ϲ ὁ μὲν
τῷ ἀμμανιτῷ βασιλεὺς ἑαυτ' ἐρασάμενος τοὶς πέραν
τῦ ἰορδάνου, ὅτι τὴς γαλαδηνοὶς λεγομένοις ἐπεστρά-
τευσε. Ϲ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῷ C
παλαιμίων, ἰαβὶς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς
πρίσβεις, κελεύων ἢ ὠδαδηνῶν σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τῷ
δεξιὰς αὐτῷ ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσας
ἀπολέσαι, καὶ τὰς πόλεις αὐτῷ ἀνάστατους. τὼν δ' αἵ-
ρεσιν ἐπ' αὐτοὶς εἶ, πότερόν ποτε θέλουσι τῇ σώματος
ἀκοτομεῖν θέλωσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ γ' γαλα-
δηνοὶ καταπλαγέντες, πρὸς μὲν ἕτερον μὴ ἐτόλμη-
σαν ἀθὲν εἰπεῖν, ἔτ' εἰ ὠδαδώσουσιν αὐτοὺς, ἔτ' εἰ
πολεμοῦσιν. αἰσχὺν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίω- D
σαν, ἵνα πρεσβεύσαιμοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ὠδα-
καλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια,
πολεμῶσιν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, ὠδαδώ-
σειν αὐτοὺς ἔφασκον ὅτι πᾶν ὅ τι ἂν αὐτῷ δοκῇ. ὁ γ'
ναάσης καταφρονήσας τῦ τῷ γαλαδηνῶν πλήθους, Ϲ
τ' ἀποκρίσεως αὐτῷ, δίδωσί τε αὐτοῖς τὼν αἰσχύν,
καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει.
πέμψαντες οὖν δύο καὶ πόλιν τῶν ἰσραηλίταις διάφο-
ρον τὰ ὠδὰ τῦ ναάσου, Ϲ τ' ἀμηχανίαν ἐν ᾗ κα θε- E
στήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τ' ἀκοῆς τῷ
πρὸς τὴς ἰαβισηνὴς προσήχθησαν. Ϲ πρέσβεις τούτων ἐδὲν
αὐτοῖς ἄλλο προσέπλευσεν σωτηρίᾳ τὸ θεῖον. γνωμόμενοι γ'
τῷ ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σκήνῃ τῦ βασιλέως πόλῃ, καὶ
τὴς κινδύνους ἐν οἷς εἶ σωιβαίνει τὴς ἰαβισηνοὶς φρα-
σάντων, ὁ μὲ λαὸς ἑαυτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαιρεν. ὠδύρε-
το γὰρ τ' συμφορὰν τ' τῷ συγγενῶν. ὁ γ' σάυλος, ἀπὸ τῷ
πρὸ τ' χωρίαν ὠδαγινόμενος ἔργων εἰς τὼν πόλιν, F
ἀπτυσχαὶ κλαίουσι τοῖς αὐτῦ πολίταις. καὶ πυθόμενος
τὼν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῷ, μαν-
θάνει τὰ ὠδὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἥδιος γνόμενος,
ἀναπέμπει μὲν τὴς ἰαβισηνὴς, ἀναχόμενος αὐτοῖς
ἔξω βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον
ἀνασχεῖν, κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ νεκρώσας ἤ-
δη καὶ τῶν φόβων ἀναπλασμένους ὁ ἥλιος ἀπαντήσας
ἴδῃ. ἀναμεῖναι δ' ἐκέλευσε πινὰς αὐτῷ, ἡσυχάσοντας G
τ' ὁδῷ.

& ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecumq; suppetias implorare. qui cursitigio per omnes Israelitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoquè venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio: & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugaros, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Cap. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad 1. Reg. 12.

V. 1. Reg. 11.

Κεφάλαιον ϛ'.

Σαύλου στρατιὰ ὅπλα τὰ ἀμμανιτῶν ἔλυσε καὶ νίκη.

ΒΟυλόμενος γ' φόβῳ ζημίας τ' λαὸν ὅπλα τ' πρὸς ἀμμανίτας διπερέψαι πόλεμον, καὶ συναθεῖν αὐτοὺς
ἐξύτερον, ἀκοτεμὼν τ' αὐτῷ βοῦν τὰ νεῦρα, τοῦτο ὀμόσας ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τ'

Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iud: æquæ ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum reddidit, fama longè latéq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia mulcta iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι κ᾽ τλὺ δπιῦσαν ἀπαντήσοντα ἡ-
μέραν, καὶ ἀπολουθήσοντ αὐτῷ καὶ σαμουήλῳ
τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ᾽ αὐτοὺς ἀγάγοι. τ᾽ ὄ δὲ
λάβειαν τῆς κατεπηγελμένης ζημίας εἰς τὸν ἀρι-
θμὸν καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλᾶ
τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διέσκει ὄ τ᾽ ἀριθμὸν χωρὶς τ᾽
ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμέ-
νους. τ᾽ ὄ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. δια-
βαὶς ὄ τ᾽ ἰορδάνου, καὶ χοίνων δέκα δι᾽ ὅλης τ᾽ νυκτὸς
αὐύσας ὁδὸν, φθάνει μὴν ἥλιον ἀνέχοντα. τειχῆ δὲ τὸ
στρατόμα διελὼν, ὁπλίζει παντάχόθεν ἀφνιδίως
ἐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. κ᾽ συμβαλὼν οἷς μάχῃ,
ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τ᾽ ἀμμανιτῶν, τ᾽ ναάσσου
τ᾽ βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεράχθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔρ-
γον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήνεγκεν ἐ-
παγώμονα, τ᾽ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ᾽ ἀν-
δρείᾳ. τ᾽ γὰ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτῷ καταφρό-
νουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν κ᾽ παίτων ἄριστον
νομίζειν. ἐ γὰ ἤρκεσεν αὐτῷ τοῖς ἰαβισίλωοις σεσωκέ-
ναι μόνον, ἀλλὰ τ᾽ τῆ τῷ ἀμμανιτῶν ὁπλιτρατιὰν
χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέφεται. κ᾽ πολλὴν λαβὰν
λείαν, λαμπρῶς εἰς τ᾽ οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ ὄ λαὸς ὑφ᾽
ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καθορθομένῳ, ἐχαῖρε μὴν ὅτι τοιοῦτον
ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς ὄ τοὺς μὴν ὄφελος αὐτὸν
ἔσεσθαι τοῖς πρόγμασι λέγοντας ἐδόων, πᾶ νυνὶ εἰσὶν
ὅτοι τ᾽ δίκασαν δίκην. καὶ πάνθ᾽ ὅσα φιλεῖ λέγειν
ὄχλος ἐπ᾽ δυσελπίᾳς ἡρμοσμένος πρὸς τοὺς ἐξουθε-
λίζοντας ἐναίσχος τοὺς τότων ἀρτίως. σαούλος ὄ, τότων μ᾽
ἀπαλλάξας τ᾽ δύνοιαν καὶ τλὺ πρὸς αὐτὸ προθυμίαν. ὤ-
μοσε ὄ μή τινα προϊόσεσθαι τ᾽ ὁμοφύλων ἀναιρήμενον
ἐν ἐκείνης τ᾽ ἡμέρας. ἄτοπον γὰ εἶ τλὺ ὑπὸ τ᾽ θεῦ
δεδομένην νίκην αἵματι φύραι τ᾽ φόνῳ, τῆ ἐκ ταὐτῆ
γένους αὐτοῖς. πρέπειν ὄ μᾶλλον δύμενῶς ἀγεκι-
μένους ἑορτάζειν. σαμουὴλ ὄ φήσαντος καὶ δευτέρας
δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τλὺ βασιλείαν ὑπισχνῶσαι,
σωίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰ αὐ-
τοῖς ἐκεῖ ἐλθεῖν. τ᾽ πάλιν ὁρῶντος τῦ πλήθους ὁ προ-
φήτης χρίει τὸν σαοὺλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δ᾽ δτιεν
ἀναγορδεύει βασιλέα. καὶ ὕστως ἡ τῷ ἑβραίων πολιτεία
εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰ μωυσέως καὶ τῦ μα-
θητῦ αὐτῦ ἰησοῦ, ὃς ἰῶ στρατηγὸς, ἀειστρατεύμενοι
διετέλουν. μ᾽ ὄ τ᾽ ἐκείνῳ τελδυτῶν, ἔτεσι τοῖς πᾶ-
σι δέκα καὶ πρὸς τέτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῷ
ἀναρχία κατέχε. μ᾽ ταῦτα δ᾽ εἰς τ᾽ πρότερον ἐπαν-
ῆλθον πολιτείαν, τῷ κ᾽ πόλεμον ἀείσῳ δόξαντι γε-
νήσεσθαι καὶ κατ᾽ ἀνδρείαν πρὸ τῷ ὅλων διαφέρειν ὁπο-
τέροντες. κ᾽ δὴ τοῦτο τ᾽ χρόνον τῦτον τῆς πολιτείας,
κεκτῷ ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν ὄ σαμούηλος ποιήσας
ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμαι φησὶν ὑμῖν τὸν
μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκεί-
νους, λέγω δὴ μωυσῆν κ᾽ ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν
βίον, κ᾽ τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξήρπασεν ἀργυπτίων, τ᾽
τῆς ὑπ᾽ αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ᾽ αἰδοῖ χαριζο-
μένους μήτε ὑποσειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ πα-
νὶ πάθει ὠδιαχωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν κ᾽ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας,
ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι ὄ εἰ μόχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσκέκλεψα ἃ πρὸς τρο-
φὴν ἀνημέσητον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὲν ὑπουσάσας χρείαν ἐλύπησα.

Tῦτον

τούτων ἔν τι κατειπεῖν παρόντος ὑμῶν τοῦ βασιλέως. οἱ A
δ' ἀνέκραγον μηδὲν τοιοῦτον ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, φωνῆ-
ναι δ' ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τὸ ἔθνος. σαμουήλος δ'
αὖτις ἐξ ἁπάντων αὐτῶν τῆς μαρτυρίας γνωμένης, ἐπεὶ
δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἐν ὑμᾶς
περὶ ἐμοῦ δ' ἰώσασθαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας
ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς
τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐχρῆν μνημονεύειν δ' ὑ-
μᾶς φησὶν, ὅτι συὼ ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γέ- B
νους ὑμῶν ὁ πάππος ἰάκωβος διὰ λιμὸν εἰς αἴγυπτον
ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιτεκνωθεισῶν,
αἷς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύ-
πτιοι, ὁ θεὸς ἐξαμύνων τοὺς πατέρων, χωρὶς βασιλέως
παρέσχεν αὐτοῖς, ἐξαγαγὼν τὸ πλῆθος, μωυ-
σεῖ καὶ ἀαρὼν πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον
ὑμᾶς εἰς τόνδε τὸν χῶν ὃν νῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἐπι-
λαυσαμένους ἐκ τοῦ θεοῦ, ἐπεδώκατε τὸν θρησκείαν
καὶ τὸν ὁσίβειαν. ὃ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑπο- C
χειρίους γενομένους, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲν ἀσυ-
ρίων καὶ τὴν ἐκείνων ἰσχύν ὑπερτέρους ἀπεργασάμενος.
ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατήσαντας ἐπ' ἀρχὼν καὶ μωαβιτῶν,
καὶ τελευταίων παλαιστινῶν. καὶ ταῦτα ὑ βασιλέως ἡ-
γουμένους διεπράξασθε, ἀλλ' ἰεφθάε καὶ γεδεώνος στρα-
τηγούντων. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς αἰτία, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν,
ὑπὸ βασιλέα δ' εἶναι θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα
τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν οὖν ὑμῖν φανερὸν ὑμῖν D
ποιήσω τὸν θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς
βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσω τοῦτ' ὑμῖν τὸν θεὸν
ἐπιδείξω διὰ σημείων σαφῶς. ὁ δὲ θέρος ἐστὶ
νῦν ἰδεῖν ὑμῖν ἔστι σύνηθες γεγυμνωμένον θέρους
ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὸν θεὸν παρέξω τοῦτο
νῦν ὑμῖν ὀφθῆναι. καὶ ταῦτα εἰπόντος πρὸς τὸ
πλῆθος τὸ σαμουήλε, βροντὰς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ
ἀστραπὰς καὶ χαλάζης καταφορᾷ, τὸν τῶ προφήτου
πρὸς πάντων ἀλήθειαν, ὡς τε θαμβηκότας αὐτοὺς καὶ E
προδεεῖς γνωμένους, ἁμαρτάνειν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ'
ἄγνοιαν εἰς τοῦτο πεπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφή-
τὴν ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ ὁσιακὴν τὸν θεὸν αὐτοῖς δι-
μῆναι κατασπᾶσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν
προὺς οἷς ἐξύβεισαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν προσε-
ξηγάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ ἐπικαλέσειν τὸν
θεὸν συγγνώμην περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συμ-
βάλλει μὲν τοῖς δικαίοις εἶναι καὶ ἀγαθοῖς. καὶ μνημονεύειν F
ἀεὶ τῆς διὰ τὴν ἐπιβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν
συμπεσόντων. καὶ τῆς σημείων τοῦ θεοῦ καὶ τῆς
μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ με-
τὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας ὄντων ἐπιθυμία. εἰ δ'
τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγχον ἕξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ
βασιλεῖ μεγάλων ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος
μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς
ὀπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τὸν σαούλῳ τὴν G
βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum illic, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem poposcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd 1.Reg.7.
auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus vestri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, cáque graui & contumeliosa seruitute ab Ægyptiis premeretur, innocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confecistis non regũ auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes faterentur se peccasse, & per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogarentque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in grãtiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, cóscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cũ quibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VI. 1.Reg.13.

Κεφάλαιον ζ.

ΩΣ ΣΑΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΛΙΝ ΟΤΙ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΟΙ ΗΡΘΗΣΑΝ.

ΟΥΤΟΣ δ' ἐπιλέξας ἐκ τοῦ πλήθους ὡς περὶ χιλίους, τοὺς μὲν δισχιλίους δὲ ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ,
λαβὼν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλει Βεθήλῳ. ἰωνάθης τοῦ παιδὸς τοὺς λοιποὺς δὲ ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans rales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubelitribubus tenebatur. Saulis autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbatho victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem,

εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φεύγιον τῶν παλαιστινῶν ὑ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τὰς γάβας παλαιστινοὶ καταφρεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τότε ὅπλα αὐτοῖς ἀφηιρεῖτο, & τοὺς ὀχυρωτάτους τ χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. κ) σιδηροφορεῖν κεκώλυτό τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σίδηρον. & διὰ τοῦτο τ ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέοιτο αὐτοὺς ὑποσκάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μακέλλιν ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐωρᾶτον. ὡς ὃ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ὑπὸ τῆς φευγᾶς αἱρέσεως, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὅλοι τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἁρμασι δὲ ἑξακισχιλίοις, ἱππεων δ' ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντο. κ) στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τ χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπως τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τὴν δ' ὠμότητα ἐκφαυλίζων αὐτῶν κ) δυσώρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον ὄντ' ὡς τε φοβεῖσθαι δυσκινδύνευτον πρὸς αὐτούς. καταπονήσαντες ὑ τὸ πλῆθος τ παλαιστινῶν οἱ τοῦ σαοῦλος, κατεπλάγησαν. κ) οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐτήλαια & τοὺς ὑπονόμους ἐκρυψαν αὐτούς. οἱ πλείους δ', εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὸς δ' ἐν γάλγοις κ) ῥιβήλου. πέμψας δ σαοῦλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου κ) τῆς προφυλάκεως. ὁ δ', προειμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, κ) προσκαθέζειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν, ἔπειθ' ὕστερος συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. & προειμένει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἔτι μέντοι γε διατηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδε βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν δ' ὑπὸ τῆς στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγεν. ἐπεὶ δ' ἡ σαμούηλον ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὅθ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι προσκούσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, ἵν' κ) βέλτιον γινομένου τοῦ θείου τὰς δυχὰς & τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προλαβὼν, κακῶς ἐξεσυργήσειε καὶ προπετὴς γινόμενος. ἀπολογουμένου δ' τοῦ σαοῦλος, κ) προειπόντος μὴ τὰς ἡμέρας, ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῆς αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδίας τ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ κ) ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὅπιχθίων πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύφρονι εἰ δίκαιος ἦθα κ) μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μήθ' ὧν ὑπέθετό μοι περὶ τ παόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂ συνέφερε τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλεῖστον ἂν βασιλεύσαι χρόνον ἐξεγένετο, & τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. & σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγυμνωμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δὲ εἰς γαβαὼν

πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτοῦ μόνον ἦκε συὼ ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας στανιζούσης σίδηρα καὶ τὴν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ὑ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶ), καθὰ κ) μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς ζία μέρη τοῦ στρατιὰ οἱ παλαιστινοὶ, κ) κ) τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τοῦ τὴν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντες τε σαοῦλα τὸν βασιλέως αὐτῆς, καὶ τὸν παιδὸς ἰωνάθα, ἀμυνᾶσθαι τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, ὑ δυναμένων.

καθε-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς Ἀχίας ὑπόγονος ὢν Ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἐν
Σηλῷ ὑψηλῷ, ἐν τῇ γῇ Λεπλατεμβίῳ ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ
δεινῇ καθεστήκεσαν. σωτὶ δεται ὁ Σαούλου παῖς τοῦ
ὁπλοφόρου, κρύφα προδιδόντος αὐτοῦ εἰς τὸ τῶν πολεμίων
παρεμβολεῖον εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν ἐμποιῆσαι καὶ θό-
ρυβον αὐτοῖς. τοῦ δ' ὁπλοφόρου προθύμως ἐπιδόντος φή-
σαντος ὅποι ποτ' αὐτὸν ἥξειν, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προς-
λαβὼν τὸν νεανίσκου συνεργίαν, κατα βὰς ἀπὸ τοῦ B
βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τὸ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὅπου κρημνοί, τεῖχος ἄκρας εἰς λεπτὸν
ἀπηκονημένης μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ προεξεφα-
νέσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ὑπιχειρήσεις ἀπομαχό-
μενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ
στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει προεῖναι τοῦ χωρίου τὴν
ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶ καὶ ἐκείνας
ἐκ ἀναβιῶναι μόνον, ἀλλὰ κὴ προσελθεῖν. ὡς οὐδ' ἦκον
εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεθάρρυνε τὸν ὁπλοφόρον. C
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀνα-
βιῶναι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δ' φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἐ καλοιοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐ-
τοῖς τοῦ στρατοπέδου τοῖς πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τὴν
ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς
ἑβραίους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε D
ἴφασαν ἐλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησώμεθα
τετολμηκότων ἀξίως. ἀπασάμενος ὁ τοῦ φωνὴν ὁ τοῦ
σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτοῦ σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ἧ περ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ὡς δὲ μετὰ μὲν τοῦτον ὅτι τὴν πέτραν ἦκεν,
ἔρημον ἔσαν τοῦ φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀνερρωγυίας μὴ πολλῆς ταλαιπωρίας, ἐβιά-
σαντο τὸ χωρίον φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοὺς πολε-
μίους. ὑπτιεύοντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένους, ὑποκτείνουσι E
μὲν εἴκοσιν. ταραχῆς δ' καὶ σπλήξεως αὐτοὺς ἐνέπε-
σαν. ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς παροπλίας ἀπορρίψαν-
τας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ἐθνῶν εἶ, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, καὶ
δὴ εἰκάζον ἀναβιῶναι πρὸς αὐτοὺς τὸν ἑβραίων ὄχλον τοὺς
δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξάπονθ. καὶ οἱ μὲν αὐτοῦ ἀπέ-
θνησκον πλειόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες κατὰ τοῦ πρὸς ἕω
ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τὸν δὲ τοῦ σαούλου κατασπό- F
πων, τετάραχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρα-
σάντων τῷ βασιλεῖ, σαούλος πρῶτα μὲν εἶπε τοῦ αὐτοῦ
παχωρισμένος. ἀκούσας δὲ τὸν μὲν κὴ συὼ αὐτοῦ τὸν ὁπλο-
φόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα λαβόντα τὰ ἀρχιε-
ρατικὰ στολὴ, προφητεύειν αὐτοῦ περὶ τῶν μελλόντων.
τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος,
ἐπεξέρχεται τοῖς παλαιστινοῖς, καὶ παραγμοῖς προσ-
βάλλει, καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτοῖς καὶ οἱ G
πρότερον εἰς τὴν τῶν ὑπονόμων καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ-
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαούλος. γνωρισθέντων δὲ
ὡς μανείων ἤδη τῶν ἑβραίων, δίδωκεν τοῖς πολεμίοις κα-
τὰ πᾶσαν ἐσκορπισμένοις τὴν χώραν. ἔστε δὲ ὑπὸ τῆς ὅτι τῇ νίκῃ χαρᾶς ἔστω γνωρισθέντων, συμβαίνει γὰρ
μὴ κρατεῖν τὸ λογισμοῦ τοὺς ἥττους δυτυχήσαντας, εἰθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προαπίπτει, καὶ πολλὴν
αὖ ἔχον κὴ μέμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτοῦ τε τιμωρῆσαι καὶ νίκην ὑπολαβεῖν ἀφ' τῆς παλαιστινῶν

Occupauerant enim collẽ quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset prælidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

1. Reg. 14.

VII.

diris deuouit eum,quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet,nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere.Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrã apibus,filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes,eásque consensu populi ratas habitas,fauum fortè nactus expressum inde mel edebat:& monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret,edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum.maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse,si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos.Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt:& inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare,& carnes etiã tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant,quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent,statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est,inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam abeo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat,vniuersos confestim in vnum locum statuit:& ipse cùm filio seorsũ, stans,sorte deprehẽsurus quis inculpa sit.cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset,& cuius peccati sibi esset conscius.tum ille,Equidé pater,nihil aliud scio,nisi quod heri dum hostem persequor,edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum,pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil,inquit,deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴπις ἀποχόμβυος τῷ φονεύειν τὺς ἐχθρὺς φάγοι, & μὴ μέχρις ἑ νυὸς ἐπελθοῦσα τ ἀπαρέσεως καὶ τ διώξεως αὐτοὶς παύσῃ τῷ πολεμίων, ὅθεν ἐπέρατος ἦ. τ ὃ σαοὺλ τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγένοντο βαθεῖ κ μελισσῶν γέμοντα, τ δ' ἀφράμου κληρονχίας, ὁ τ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τ τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τ ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὶ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὃ γνοὺς ὅτι μὴ δ' εἰνῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς πρὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη ὃ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τ πατέρα, μὴ μείζονος δ' ἰσχύος αὐ & προθυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλ᾽ πλείονας καὶ λαβεῖν τῷ ἐχθρῶν & φονεῦσαι. πολλαὶ δ' ἂν κατακόψαντες μυριάδας τ παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτε ἁρπαγὴν τ σκηνοπέδου τῶν παλαιστινῶν ζέπον). & λείαν πολλὴν καὶ σωσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι & ζωὴν ἐν αἵματι κατάθυτον. ἀπαγγέλλεται ὃ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τ θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐθίον. κ ὁ σαοὺλ κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τ ὄχλον τὰ ἱερεῖα. κ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δ' ἁγνυσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ εἴη τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο ὃ πάντων κ τ προσαξιν τῷ βασιλέως ποιησάντων, ἱσταται ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλ, κ ὡλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄγειν δ' ἐδόκει ὅτι τ παρεμβολὴν τ πολεμίων ὅτι τ ἁρπαγὴν τ ἐν αὐτῇ βεβούλητο πρὶν ἡμέρας, καὶ τῷ στρατιωτῶν οὐκ ἐνοχλούντων ἔπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ προήγετο προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀχίτωβον τ ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνώναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τ ἐχθρῶν ἁρπάσεσθαι τοὺς ἐν αὐτῷ ἰσχύοντας. εἰπόντος ὃ τοῦ ἱερέως, μὴ ἀποκεκινῆσθαι τ θεόν. ἀλλ' ὑ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλ πεπλανημένοις ἡμῖν φανεὶς ὑ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προέτερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, κ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν ἄγνον τ σωτῆς. & ὅμως μέ γε τοῦτον αὐτὸν ἡ μεῖζον κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος ἀποκτείνῃ αὐτὸν, & τ θεὸν ὕστερος ἱλάσασθαι, ὡς αἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίοις κ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τ ὑπ' αὐτοῦ δίκαιον ἀπελάμβανον. ἅ ὃ πλῆθος τοῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ὡς μηχάνημα πάντας ἴσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσαται ὃ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, κ κλήρῳ τὸν ἁμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. κ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶναι ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος ὃ ὑπ' αὐτοῦ πατρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί ποτε τ βίον οὐκ ὀρθῶς ἐδὲ ὁσίως αὐτῷ δεδεξαμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τινὶ ἀρὰν αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλ δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὤμνυσι κ τ χρέσεως & τῆς φύσεως & τῆς φίλτρων προπεμώσας τ ὅρκον. ὁ δ' ὑ καταπλήττεται τὶν ἀπειλὴν τ θανάτου. ὡδασπαλμένος ὃ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, ὑδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὸ τε τ & δ' σεβείας γινόμενος, & ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ὠφελημάτιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

διὰ τέτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε Ϲ σωέπαθεν. ὠμόσέ τε μὴ θελόφεσθαι τ ἄρτον τ νίκης, ἰωνάθλιν δὲ θανόντα. καὶ τ μὲν ἔτως ἐξαρπάζεσι τ τῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ γ δ' ἰχὰς ὑπὲρ τῦ νεανίσκε ποιεῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ αὐτὸν ἀπολύσαι τῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαῦλος εἰς τ ἑαυτῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει γ δ' ὀυτυχῶς Ϲ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρῶται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινούς, ἰδυμαίους, ἀμαλεκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τ ὤβας. ἦσαν γ παῖδες αὐτῷ ἐξῆς μὲν ἀρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς ἢ μέλχισος. θυγατέρες γ, μεροὲβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν γ εἶχε, τὸν τῦ θείε παῖδα ἀβιὼαεδρ. νῆος δ' ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. νῆος γ καὶ κὶς ὁ σαύλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβελίε. ἰῶ γ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαύλῳ, ἢ ἱππέων. οἷς δ' ἂν πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς εὐτυχίας ἢ μέγεθος διέβαινόνας ἤγαγε, καὶ τ ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν γ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τῦ σώματος ἐποιεῖτο.

Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurántque non laturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millib. hostiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patruelí Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum deligebat satellitium.

Κεφάλαιον ή.

Σαυλου θεὸς Αμαληκίτας πόλεμοι ϗ νίκη.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Σαμούηλος γ ὡδηγημένος θεὸς τ σαῦλον, πεμφθῆναι θεὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τῦ θεῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα θεοκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, ϗ δι' ἃ τοῦτο πεποίηται καὶ καθήκοον αὐτῷ γνώσῃ, ὡς αὐτὸ μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῷ γ θεῷ ϗ τ κατ' ἐκεῖνα ϗ τῶν ὅλων θεσπισμάτων. λέγειν δ' οὖν ἔφασκε τ θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν ϗ τ ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτε εἰς τ νῆν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐξέλλονδε χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, Ϲ κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ ταὐτὸν ὑπὲρ ὧν τοὺς θεογόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι γ δὲ μήτε ὑποζυγίων μήτε τ ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν ϗ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαλήκε ὄνομα τ μωυσέως κατακολουθήσαντα ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ γ ποιήσειν σαῦλος τὰ θεσπισθέντα· τ γ πειθαρχίαν τ θεὸς τὸν θεὸν, ἐκ δὲ τῷ ποιήσασθαι τ ὁρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ ϗ τ ἑτοιμότητα, ϗ τὸ τάχος ἀναβολῆς ὑ θεσπίσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τ δύναμιν, ϗ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσηι τ ἰσοπληθῶν ἔξω τ ἰούδα φυλῆς, θεὶ τετρακόσια μυριάδας. ἡ γ φυλὴ καθ' αὑτοὺς ὅτι στρατιῶται ἑξισμύριοι. σαῦλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους διὰ τὸν χείμαρρον τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐν τῷ φανερῷ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ θεσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν Ϲ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τῦ θεῦ θεσπιτείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τὴν ἀμαληκιτῶν θεσέβαλε.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commoneface- VIII. 1. Reg. 15.
ret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiscũtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat successit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nõ nulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciẽs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus peperce-
runt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid peueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Ragucle Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχαπήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑποτρόμοις καὶ τείχεσιν ἐξωθεν αὐτοκοδομημένοις, τὰς δ' λιμῷ & δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ἑτέροις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κρείττος ὅτι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρισεν, ἑνὸν ὠμὸν ὄλ' ἀνθρωπίνης συλλεέτερον ἀγνοεῖσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίους ἔλυτα ῥᾳῶν, ἔπειτα πρὸς ἄγμαπι θεῦ ὦ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δ' καὶ τ' βασιλέα τ' ἐχθρὸν ἄγαγον αἰχμάλωτον. ὃ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τῦτο ποιῶν κρ βέλησιν τῦ θεῦ, πάθει δ' νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως ᾧ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ἔτους ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γένοιτ' πέφυκε. σαῦλος δ', αὐτῷ τὸν βασιλέα, καὶ τ' ἡγεμόνα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, & μνήμης ὢν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τε πολεμίου κάλλος ὑπερφθε ποιησάμενος. σωζεῖσθαι δ' αὐτὸν καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τῦ θεῦ κελεύσαντος, τάτε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἔξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀνυβρὶς ἄξιον ἰῶ ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δ' σαῦλος ἁπάντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου & ἀγύπτε καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῶν πολεμίων, ὥλυπτον τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτοι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθοίκηνται. τοῦ δ' τ' μάχης τέμνας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγνεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγδαίνε τῦ μωυσέως πενθερῦ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαῦλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελοῦσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀνοίσειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅτι τοῖς καθορθωμένοις. ὁ δ' θεὸς, ἄχθε) τῇ τε τ' βασιλέως τ' ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τε πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ πολεμίους τ' ἐχθρῶν, ἐκείνε τ' ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ὠλιγωρεῖσθαι, μηδὲ ὡς ἀνθρωπον βασιλέα. μεταμοῦν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τῶν χθὲς τονῦν βασιλέα τ' σαῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύσει πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δ' ὅλης τ' νυκτὸς ὠδᾶ καλεῖν ἤρξατο τ' θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαύλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δ' τ' συγνώμην οὐκ ἐπένδυσεν εἰς τ' σαῦλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ ἂν) δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραγήσεσιν. ἐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. θηρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα γυμνῶντας. ὡς οὖν ἀπείπατο ὁ θεὸς τῇ τε προφήτου δεήσει καὶ ὅλος ἐῶ μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ὠδαγίνεται πρὸς σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δόντι μοι τ' νίκην. ἅπαντα μέν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεποίηκα. σαμοῦηλος δ' πρὸς τοῦτ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ ἀποζύγιων βοῶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρύψατο τετιμηκέναι. τὸ μὲν δὴ γε πρὸ ἁπάντων Ἀμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξαφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν. ἐκλείπεσθαι δὲ ἄλλον μηδένα, πρὸς δὲ αὐτοὺς ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ἐξεῖναι δέ τί δεῖ ποιεῖν βουλόμενον πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἐλεγχθῆναι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις, ὅτοι δ' εἰσὶν, οἱ τῇ βουλῇ καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πρᾶγμα θεραπεύεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτὸν νομίζοντες, ἢ ὅπως αὐτοῖς ποιήσωσι τὸν θεὸν ἵλεων. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπιθεῖν δοκῇ. ἐξεῖναι δὲ τῷ μὴ ἐπιστασομένῳ μὲν ἀληθῆ καὶ μόνιμα τοῦ θεοῦ πρᾶγμα ἐμπολιόντων θρησκείαν, ὅτι αὐ πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, ὅτι αὖ κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεσθαι ταῦτ' ἀμέμπτως, ἀλλ' ἀποτρέφεται, καὶ δείσθαι τὰ παντελῆ, οὐκ εὐσεβείαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἐν καὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ αὖ φθέξηται καὶ πελάσῃ ὁ θεὸς ἀγαπᾶν ἔχωσι, καὶ τοιαύτας μᾶλλον ἢ πολυθύτας τινὰς τύπτων αἰρεμένους ὀπτήρας. καὶ ὅτε θυσίαν ὀπίζηται παρ' αὐτοῦ. καὶ πολυθύτων ἂν καὶ ἡ λιτὰ, πενίας ἥδιον τὸ πιμελὲς ἢ πολὺ τῆς πλουσιωτάτων δέξεσθαι. σὺ τοίνυν ἴδι σαυτὸν δὲ ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστελε. πῶς οὖν οἴῃ τὸ θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ὀπολεῖσθαι μνομένῳ, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύειν ταῦτα τοῦ θεοῦ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τῷ πολεμοῦντος σοι θεὸν ταύτην ἠμέλησας. σὺ δὲ ὁ ἀδικεῖν ὡμολόγησα καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. πολεμεῖν γὰρ τοῖς ἐντολαῖς τοῦ προφήτου. καὶ μὲν τοι γε δίος καὶ τὸ ὑπὸ τῆς στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδὲ ὑπέχειν. ἀλλὰ συγγνώσεται, καὶ παῦσαι ἴδι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸ προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίους ὑπολῦσαι τοῦ θεοῦ. ὁ δέ, ἐᾶσε γὰρ τὸν θεὸν ἑλλατίονμενον, ἀπῆει πρὸς αὐτόν.

Qui fit igitur quòd voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis, hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas sagmatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σαμουὴλ ἄλλον ἀποδείκνυσι βασιλέα διὰ δαυίδην ὄντα.

Cap IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

ΣΑουλος δέ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου ἱμάτιον, ἐλλαμβάνεται τοῦ ἀπωλοῦντος, καὶ διαῤῥαγὲν τοῦ ὅλου τὸ μὲν ὁρμῆς ἀπείναι τὸ σαμουήλου ἡγουμένης, διαμένει τὸ ἱμάτιον. τῇ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διαῤῥαγεῖσαν φήσαντος, καὶ λοιπὸν ταύτην, ὠμολόγει δίκαιον. ἐμμένειν γὰρ τὸν θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς τὸ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸ γενόμενον ἀνθρωπίνου πάθους ἔντος οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀσεβῆσαι μὲ ἔλεγε, αἰτήσαι δὲ πομπὴν τὸν προκεκριμένον μὴ διδόναι. πομπεύσει γε μὲν αὐτὸν παρεκάλει τὸν πλήθους ὁρῶντος σοὶ αὐτοῦ προκεκριμένον τὸν θεὸν προσκυνῆσαι. δίδοται δὲ τοῦτο σαμουήλου εἰσιόντος, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τοῦ θεοῦ. ἄγαν δὲ καὶ ὅτι ἀμαλικιτῶν βασιλεὺς ἄγαγον πρὸς αὐτόν. καὶ πεισθεὶς μὴ πῶς ἐστι πικρὸς ὁ θάνατος, οὕτως, ὡς σὺ πολλὰ μητέρων ἀθρήσας ὀδυρτὰς καὶ πένθος ἄγειν ἐπέμψας, ὕτως ὠδυνήσῃς ὅτι σαυτοῦ ἐξαφανίστη τὴν μητέρα. καὶ κελεύει ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

Tum Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini naturam mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabátque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas: iussítque eum ibidem in Galgalis

interficiꝰ:ipſe verò reuerſus eſt Ramatham. Rex verò tũ demũ ſentiẽs in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiam proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomen collem ſignificat: nec poſt illam diem vnquam in prophetę conſpectum venit. Samueli verò vicem eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, & aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cúmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat:viſóque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene,coniiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines. Tu, inquit, viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti, & eum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia,obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: móxque & alij quinque adfuerunt. horũ nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanaael, Rael, Aſamus. His quoq; viſis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet, & auditò quòd nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confeſtim vocetur: non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali ſpecie, tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt, inquit, quem regnare Deo viſum eſt, & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat: præcipítque vt iuſtitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei diſcedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam: Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem redituru̇m, inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat.

A ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφθόμβιος ὢν πειρασθεὶς κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν καταστήσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει δὲ βουνὸν ἡμιωβόλιον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκείνου οὐκ ἐπὶ πλεῖ ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ δὲ λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς προφήτιδος ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὸν δὲ τὸ ἄγιον ἔλαιον, εἰς βηθλεμεὶ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς

B ἰεσσαῖον παῖδα ὠβήδου, καὶ χείσας τῶν ἱρέων αὐτοῦ ὃν ἐκ αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα χρυσοβόμον. ὁ δὲ, δειλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοὺλος αὐτὸν λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ δὸς ἀσφαλείας ἐδὸν, εἰς πλεῖ προερημένου ἦλθε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε ἅμα πλεῖ ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δ' ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν πλεῖ θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον

C μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ἐμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκάσαι ἐκ τῆς ἐμορφίας τοῦτον εἶ) τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἐξεμάρτανεν δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χείσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐτεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἐκείνην, ὑπὸ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους ἔφη ὁ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβὰν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ δὲ σεμνόν-

D των δυμορφίας ἔπαθλον ποιεῖμαι πλεῖ βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, ἣν ζητῶ ὅς τις ταύτης ὄντι τελέως δυσεπὴς, δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσυνῇ ὁσιότητι καὶ αἰδοῖ καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωίσασθαι κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ὑποδεῖξαι σαμουήλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαμος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥαήλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς

E μορφαῖς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκεῖνα, πιυθαίνεται τ ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶ) δαβίδην τοὔνομα, ποιμαίνειν δὲ καὶ τὰ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ὑπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταπλαγὲν γὰρ εἰς τ δυσχίαν οὐκ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνε μὴ παρέντος. ὡς δ' ἦλθεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τ πατρὸς, παῖς ξανθὸς τ τ χρόαν, χαρᾶς δὲ τὰς ὄψεις καὶ καλὸς ἄλλως, ὥστε ὅστις εἰπὼν

F κουχὶ πρὸς αὐτὸν σαμουήλος ὁ βασιλεὺς ἀρίστας τῆς θεᾶ. κατακλίνει) τε αὐτὸς, καταπλίνῃ δὲ ὑπ' αὐτὸν τ νεανίσκον καὶ τ ἰεσσαῖον μὴ καὶ τ παίδων. ἔπειτα λαβὼν ἐρῶντος τοῦ δαβίδ τὸ ἔλαιον, ἀλίφειται αὐτὸν, καὶ ἀφὼς τὸ ἐς ἡρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρτηται παρὼν δὲ εἶ) δίκαιον καὶ κατήκοον αὐτῷ τῶν προσταγμάτων. ὕστερος γὰρ αὐτοῦ ὡραμένους πλεῖ βασιλείαν ὀλὶ πολιὺ χρόνον, καὶ τ οἶκον λαμ-

G βάνειν καὶ ἀβλαβῆτον γλυίδαν. καταφρόνησαν δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αὖ ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ πρωῖτα τ μάχλιν, πλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔχειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν διαπλεύσειν. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραιτήσας, πρὸς δὲ τ δαβίδ ἰὼν μεταβαίνῃ τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοπισαμένου, τὸ σάουλον ἢ ἐπεῖχετο πάθη δαιμόνια, πνιγμοὶ αὐτῷ καὶ σπαργάλαι ἐπιφέροντα, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἄλλοις μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν, εἰ δέ τις ὀξὺν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὑπὸ κιννύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ ἐφέσιμα τὰ δαιμόνια, καὶ ταφέντι, ποιεῖν ἐπὶ κεφαλῆς ἑστῶτα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ὑπολέγειν· σαοὶ δ' ἂν ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν Βηθλεὲμ πόλει τεθεᾶσθαι ἰσσαΐου μὲν υἱόν, ἔτη δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, διαφερπῆ δὲ καλόν, τὰ δ' ἄλλα πολλῆς ἀνεδῆς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ἄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἄσκησιν. πέμψας πρὸς τὸν ἰσσαΐου σκέλδυσεν ὑποστέλλειν αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὸν ποιμνίων ὑποστασιάσαντα. βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν τὴν μορφὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν ἀκούσας τῆς νικήσεως. ὁ δὲ ἰσσαΐος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαντι τῷ σαούλῳ. ἐλθόντος δέ, ἤσθη. καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀλλὰ πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτῷ γίνεσθαι τὸν σάουλον. πέμπει δίννιν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς ἰσσαΐου, ἐᾶσαι παρ' αὐτῷ τὸν δαβίδην κελεύων. ἥδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. τὸν δ' ἐκ αἰτεισπεῖν τοῦ σαούλου, συνεχώρησε δ' κατέχειν.

quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali formâ, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidẽ à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cynniram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ι'.

Ἄλλη στρατία παλαιστινῶν ὅτι πρὸς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον ἐκ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ὅπλοις τοῖς ἰσοπαλέσταις, καὶ μεταξὺ σωχοῖς καὶ ἀζηκοῖς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν ὁ σάουλος, καὶ ὄρει τινὶ ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὄρει δέ τινι ὁμοίῳ δέ τινος ὄρεσιν ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ σαούλου στρατοπεδοῦσαι. διέκοπε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τὸ ὄρος ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς ἔν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ἢ γίττης, ἀνὴρ παμμεγέθεστατος, λοῦν δὲ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα ἐφειμένος, θώρακα μὲν δὲ ἐνεδέδυτο σαθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα ἢ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς λοῦν ἀνδρὸς ἔτι τοσοῦδε τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ ἢ λοῦν, ἐ πῆχυν ἐλάσσωμα δεξιᾶς, ἀλλ' ὅπλῳ τῶν ὤμων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν. εἶχε ἢ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵποντο ἢ πολλοὶ βασάζοντες τὰ ὅπλα. ἐφ' οἷς γίνεται ὁ γολίαθος ἐπὶ μεγάλῳ τῶν ὠδατάξεων, βοᾷ τε ἀφίησι μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν σάουλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει· μάχης μὲ ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς δὲ ἀνάγκη τοῖς στρατιαῖς ἡμῶν συμπεσοῦσαι κακοπαθεῖν; δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μάχεται τῷ ὑμετέρων, καὶ βεβαιούσθω τὸ πολέμου τέλος ἐν τῷ νικητῇ. δηλοῦσι γὰρ ἑκάτεροι τοῖς ἑτέροις, ὧν αὐ νικήσας ἡμῶν. πολὺ ἢ κρεῖττον ἓν καὶ σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ἢ πάντων ταῦτ' εἰπὼν αὖ χώρησιν εἰς τὸ ἴδιον στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν διέλιπε παρακαλούμενος ὑπὸ τῶν πρόσω τοῖς πολεμίοις, ὡς καταπλαγεὶς αὐτὸν τὸ σάουλον

CAP. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostẽ prædictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

X I. 1. Reg. 17.

cum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum signa regia sequebantur, isque ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnum quidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditisque barbari conuiciis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reuertitur est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ est, inquid, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, solóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simúlque ense ac galea. Tum Dauid qui armis gestandis non assuetuerat, grauari se his magis quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare cum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere, & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus, adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τὴν φαλαγγα. καὶ παρετάσσοντο μάχῃ εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τῆ γὰρ πολέμῳ συνεστηκότος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτὸ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οὓς ὅπλ συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδυνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅπλ τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐπεμήνατο. μετὰ δὲ πολὺ ἦρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσαι τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τι πράττουσι. τῆ δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ὅζιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῶ ἔλθοι καταβλῶν. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης ἔφη ὧν ἐπαίσχυνεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατὸν καὶ κακίζοντος τὸ παλαιστινῦ ἀναίσχυντον καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῶ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτ ὁ πρεσβύτερος τ ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπεπλήξεν αὐτῶ, θλμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ φρονήματος εἰπών. ἐπέλθοντί τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφρονήσεις δ τ ἀδελφῶν, ὑπεχώρησεν, ἐ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῶ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' οὗτοι τῶ σαοῦλῳ τ τὸ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τι βούλεται καὶ λέγειν, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔσω φρόνημα, μηδ' ὑλαβὲς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τ ἀλαζονείαν τ πολεμίου χωρήσας αὐτῶ ἀγχὶ μάχης, καὶ τ ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῶ λάβω. γένοιτο μ αὐτὸς ἔτι καταγέλαστος ἐνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένῳ καὶ πῖς διορμένῳ ἀγαθὰ ταξιν ἢ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δεκέντος καὶ ταύτιλον ἔχοντος ἡλικίαν ἀπαθαίοι. τῶ γὰρ σαοῦλῳ, τὸ μ θλμηρὸν αὐτῶ ἢ τ δύψυχίαν θαυμάζοντος, ὑ θαρρῦντος ἢ ἐπ' αὐτῶ ἀγὰ τ ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθενέστερον εἶ ἀγὰ ταύτιλον πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῶ θεῶ θαρρῶν, ὅτι μοῦ ἐμὲ παρεσκεύασμαι γὰρ αὐτῶ ἢ βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα με ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, ἢ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, ἢ τ μὲν ἄρνα ἐκ τ στόματος ἁρπάζω τ θηρός. αὐτ ἢ ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τ οὐρᾶς βασάσας, καὶ παρορμᾶξας τῆ γῆ, ἀναφθείρω. ταὐτὸ δ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος ἀνῄρηκα. νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἷ τ θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τ στρατιὰ καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τ θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῆ παρθυμία τοιαυτῃῶ καὶ τῆ τόλμη τοῦ παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος ἀγὰ τοῦ θεοῦ σαοῦλος ἀξάμενος, ἀπιέναι φησὶ πρὸς τὸν μάχιμον. καὶ παρελθὼν αὐτῶ τ αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγυμνάσατο γὰρ, ἃ ἢ μεμαθηκὼς φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἔσω κόσμος τοῦ ἐμοῦ δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς σοῦλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πίθησι μοὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὴν βακτηρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῆ δεξιᾶ χειρὶ φέρων, ὅπλ τὸν γολίαθον ὑπορθεῖ. καταφρονεῖ δὲ ἔτος ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέπεσεν, ὡς ἐκ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενομισμένα ταῦτ ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δ παίων ἀπελαύνομαι καὶ φυλασσόμεθα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὶ ἀνθρώπου κυνὰ ἔβη δοκεῖς; ὁ δ' ἐχὶ βοι- A
ᾧτον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνα-
το. κινεῖ ᾗ πρὸς ὀργὴν τ γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ πι-
θεῖ ἐκ τ θεοσηβείας τῦ θεῦ. καὶ δώσειν ἀπείλησε
τὰς σάρκας αὐτῦ τοῖς ὀπηδείοις καὶ τοῖς μεταρσίοις δια-
σπάσαθ. ἀμείβε δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲ ἐπέρχῃ
μοι ἐν ῥομφαίᾳ & δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ᾗ χωρῶν
ὅπῃ σὲ, τ θεὸν ὥπλισμαι, ὅς σέ τε & τ πᾶσαν ὑμῶν στρα-
πὰν χερσὶ τ ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὴν γὰρ
σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ πα- B
ραβαλῶ. μαθήσονται ᾗ πάντες ὅτι πρόνοιαν ἔβραίων
τὸ θεῖον, & ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τούτου ὄζει τὸ κινδύνευον.
ἡ δ' ἄλλη πᾶσα δὴ καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, θεῦ μὴ
παρόντος. ὁ ᾗ παλαισινὸς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠ-
κύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅπῃ τὸν δαβί-
δην πᾶσαν ἐμηχανᾶτο, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν
ὁμῶ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳόνως ἀναιρήσειν.

num se canem putaret, qui armis ad canes ar- A
cendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quam vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Κεφάλαιον ια'.

Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον καὶ πτῶσις τῶν παλαισινῶν.

Cap. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

Ἅπαντα ᾗ ὁ νεανίσκος μᾶ συμφύχε μὴ βλεπο- C
μένῳ τῷ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ὁδηγός. καὶ ἀνελόμε-
νος ἐκ τ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐν τῷ χιμάρ-
ρῳ λίθον ἕνα, & ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπῃ τὸν
γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τ ἐγκεφάλου D
τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑπὸ καρωθέντα πεσεῖν τ γολίαθον
ὅπῃ τ ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ καμόντι,
καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν ἐκ ἔχων αὐτὸς,
ἀποτέμνει τ κεφαλὴν αὐτῦ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, ἥττα
& φυγὴ γίνεται παλαισινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες
ἔρριμμένον, καὶ πρὸ τ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν διέ-
γνωσαν. ἀλλ' ἀρχὰς & ἀκόσμου φυγῆς ποιησάντες
αὐτοὺς, διαρπάζειν τ κινδύνου ἐπῆρῶντο. σαοὺλος ᾗ καὶ E
πᾶς ὁ τ ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν ἐπ'
αὐτούς. & πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆς
γίττης ὁρίων & τ πυλῶν τ ἀσκάλωνος, καὶ θνήσκουσι μὲ
τ παλαισινῶν εἰς ἑξακισχιλίους, διὸ ᾗ τοσοῦτοι ξαυμαστὴν
γίνονται. σαοὺλος ᾗ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτ,
διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τ ᾗ κεφαλὴν
τῦ γολιάθου δαβίδης εἰς τ ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, &
τ ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον ᾗ & μῖσος τῦ F
σαοὺλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ
τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετ' κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ
παντοίας χαρᾶς, ᾔδον αἱ μὲ γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺ-
λος ἀπώλεσε παλαισινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι ᾗ, ὡς
μυριάδας δαβίδης ἀφανίσθη. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασι-
λεὺς, ὡς τὸ μὲ ἔλαττον τ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ ᾗ
πλῆθος μυριάδων πλῆθος ἀπατεθεὶς τῷ νεανίσκῳ, καὶ λο-
γισάμενος μηδὲν ἄτοπος μετ' λαμπρᾶς δόξης ἡ τὴν
βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν
ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τ μὲν πρώτης τάξεως, ἐ- G
πεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτὸ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίη-
σε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεζόνησας, ὑποδείκνυσι χι-
λίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν ᾗ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς
τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τοὺς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. δαβί-
δης δὲ παντα χοῦ τὸν θεὸν ἑπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατόρθου καὶ διαφερόντως ἐβλέπετο,

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliíſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam competi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

Cap. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

2. Reg. 19. SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm duũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: ciúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ἐφβολλω τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῆ καὶ τῷ σαύλη θυγατέρα παρθένον ἔτι ὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ πάθος ἐφηκριβωμένος γνώσεσθαι φανερὰν καὶ ἀβλαβηθεῖσαν πρὸς τὸ πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴ χρησόμενος τὸ ὅτι δαβίδην ὑπεθέλης, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δόσειν προθύμως αὐτῷ τῷ παρθένον πρὸς τοὺς τὸ ἔρωτα μεμυσάντας αὐτῆς ἔφη, γλυκύμυθον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄπον αὐτῷ ληψομένῳ. καίτοι γέλλω γὸ εἶπεν αὐτῷ τὸν τὸ θυγατρός μι γάμον, αἰ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', καὶ γέρως ἔτι τὸ λαμπρῶ προτιθέντος, καὶ βελόμενος ἐπ' ἔργῳ πᾶσι βαλῶ καὶ ἀπίσῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μὲν ὅτι τῷ πραξιν, ἀφθαρήσεται δ' ὑπὸ τὸ παλαισιῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀσφαλῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὸ αὐτῷ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' ὐχὶ δι' ἐμαυτῦ κτείνας. ἀβάπτειεν δ' ἂ τῦ δαβίδου διανοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβαίειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὸ κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι φίλος μὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαύλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλεῖ δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὸ θυγατέρα. ὁ δ', μικρὸν ἄρα ὑμῖν ἔοικε δοκεῖ γαμβρὸν γνώσεσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' ὐχὶ τοιοῦτον φάνεται, μέλλοντα ὄπτε ταπεινᾶ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρω. σαύλος δ' ἀγγλαϊστῶν αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τὸ δαβίδ ὑποκρίσεις. ἐ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί με φράζετε αὐτῷ, ἁδὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ὅσιν ὕπως τὸ θυγατέρα, μᾶλλον δ' συνοικίζειν. γαμβρῶ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὸ ἄλλων ἀρετὴν πᾶσαν, ἐν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βέλεσθαι δή μοι παρ' αὐτῷ λαβεῖν, ἀντὶ τῦ γάμου τὸ θυγατρὸς, ἑ χρυσὸν, ἁδ' ἀργυρον, ἁδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τὸ πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ, παλαισινῶν ἢ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὸ ἐμοὶ τέτων ἁδὲν ἂν ὅτε ποθεινότερον ὅτε λαμπρότερον δῶρον γνοίσθ. τῆτε παιδίμου πολὺ τὸ νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρημένῳ τῶν πολεμίων ἥτταν. κομιδέντων δ' τούτων πρὸς τὸ δαβίδην τῷ λόγων ἡδεῖς, τὸ σαύλον ἐαυτοδαπάνεαν νομίζων αὐτῷ πρὸ τὸ συῆγμένων, ἁδὲ βελτίωσιν πρεμείνας, ἁδ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔσι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν δίδυς μὴ τὸ ἑταιρίας ὅτι τοὺς πολεμίους, καὶ τὸ ὑπὲρ τὸ γάμε καταγελᾶσθαι πρᾶξιν. ὁ θεὸς γὸ ᾧ ὁ πάντα ποιῶν δι' ἐμέρᾶ καὶ δυνατὰ, δίδοται τῷ δαβίδη. κτείνας γὸ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸ βασιλέα, δι' ὧ τέτων ὅτι δείξεως, τὸν αὐτὸ τέτων γάμον ἀπαιτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως γαμμάσας τὸν δαβίδ ὁ σαῦλος συνῴκισεν αὐτῷ τῶ θυγατέρα σαουλ.

ΣΑυλος ὁ ὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ὅτι τὸ ὑπεχομένων, αἰσχρὸν γὸ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὅπλων, ἴν' ὡς ἀδυνάτοις ὅπλοις χρῶν ὁ δαβίδης ἀναποθεὴ τὸ γάμον ἐπιτελέσθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὴν ὀνόματι. ἔμελλε δὲ ὐκ ὅτι πολὺ τοῖς γεγυμνωμένοις ἐμμένειν σαῦλος ἀρα. ὁρῶν γὸ τὸ δαβίδην ὑπὸ τῦ θεῦ, καὶ ὑπὸ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμοῦντα, κατέδησε, καὶ τὸ φόβον ὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρω συμβληθεῖσαν συμφορὰ δῆλον, κτείνειν τὸ δαβίδην διεγνωκέι. καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ αἱρεσιν αὖθ', ἰωνάθη τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τοῖς

τούτοις οἰκετῶν. ὁ δὲ, τὸ πατέρα τὸν υἱὸν τοῦ Δαβίδη μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ὀλίγοις ἀπὸ τῶν πολλῶν δυτοίας, ἀλλ' ὅτι θανάτῳ ἠζημιῶτο, καὶ τὸ νεανίσκου ἀγαπῶν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταδήλως, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ παιδὸς ἀπόῤῥητον καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μὴ φυλάττεσθαι ἠζημένον ἐκποδῶν τὴν ὁπῶσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀπαντήσας τὸν πατέρα. καὶ τὸν καιρὸν εὐδαφανέντος αὐτοῦ δηλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς ὑ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος εἰργασάμενον, δυσγένειαν δὲ αὐτοῦ γεγυμνωμένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμης ἂν δὴ τῶν μεγίστων ἁμαρτημάτων εἰκότως τύχοι. δηλώσω δέ σοι καὶ τὸ τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαβίδης δὲ πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησθῇ, ὑπεξίσταται τὸν τοῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δ' ὑπιούσῃ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λόγον αὐτοῦ περὶ τοῦ Δαβίδ ποιεῖσθαι. τί καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀπολέσαι ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγυμνωμένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὰ παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τοὺς ἑβραίων λαὸν, ὃν ὅτε τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τολμῶν ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς πολεμίους προσκλησιν. καὶ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετύχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὅτι τούτῳ γέρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληνότερος αὐτοῦ γένοιτο δ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ὃ δικαὶ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δικαὶ τὴν συγγένειαν. σὺ γὰρ δικαίως αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ὁ σὸς θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τὸν συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πεισέζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, σῶσον μὲν ἡμᾶς δυσγένειαν μεγάλων δυσγενήσαντα τὸν σὸν σωτηρίαν, ὅτε σοι τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐνοχλουμένων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν. εἰρήνην δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου παρέσχε. δευτέραν δὲ τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐκδίκησιν. ἀγαθὸν γὰρ τούτων ὀπιλελῆθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλος, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τὸν παιδί. κρεῖττον γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τε αὐτοῦ χρησὰ καὶ σωτηρία τὰ πρὸς τοῦ πατρός. ἄγει δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις Δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, καὶ σαοὺλον δὶς ἐφ' αὐτῷ γενόμενον ὡς τε ἀπολεῖν οὐ διεχρήσατο.

ΚΑτὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅπλοις ἐβραίοις, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοπι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτοῦ λυπηθεὶς, ὡς ὀλισθαλέστερος αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἐκείνου προέξειν γινόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suae maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego, patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullã enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quam coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuiscì. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo David aliquoties insidias regis agrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palæstinis bellum redintegrãtibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorũ strage edita ad regem reuertitur, At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rẽ feliciter administratã excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatẽ periculosã sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare, & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo sine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut numquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo eximit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, diluculôque venientibus, quos pater ad Dauidem mitterat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea noctem in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat cum afferri, omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi ni pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: cíque rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: ídque cùm neque regem vlla in re lætissset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibíque aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt enim in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quòd prioribus accidisset, rursum alios mittit. cùmque tertii quoque prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat.

A ἐπεὶ ᾗ πάλιν προσελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει Ϲ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκεῖνα ᾗ τὰ κελευσθέντα ποιῶν-
τος, ἀφτεινάμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προσ-
B δόμενος ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει ᾗ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἐμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς ᾗ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κρίσει προδοὺς
C ἀποκτείνῃ. μελχὰ ᾗ ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ βασιλέως, τὸ τῆς παιδὸς μαθοῦσα δόλιον, τῷ ἀνδρὶ παρεῖσα δ' ὅλας ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ προὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, ἐδέδει γὰρ αὐτὸ ζῆν ἀδύνατον
D ἐκείνου ϛερηθέντα. καὶ μή σε φησὶν ἥλιος ἐνταυθοῖ καταλάβοι. ᾔδει γὰρ ἔτ' ὄφεται σε. φεῦγε ᾗ, ὡς τοῦτο σοι δύνατα σῴζειν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν ἂν δρεπῆς ἀπὸ τοῦ παιδὸς ἀπωλέμενον. καὶ καθιμήσασα ᾗ δι' θυρείδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκεύασασα τὸ κλίνιον, ὡς ὅτι νοσοῦντι, καὶ ἐπιθεῖσα τοῖς ὑπερῴοις ἧπαρ αἰγὸς,
E ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ παιδὸς αὐτῆς πέμψαντος ὅτι τὸ Δαβίδην, ὠχλεῖτο δι' τὸ νυκτὸς εἶπε, δείξασα τὸ κλίνιον κατακεκαλυμμένον, καὶ τῷ πυθέσθαι τὸ ἧπατος σαλεύοντι τὸν ὑπερῷον πίσσα μένον τὸ καταλειμμένον τὸν Δαβίδην ἀπήγγειλαν. ἀπαγγειλάντων ᾗ τῷ πεμφθέντων ὅτι ἠθύοιτο δι' τῆς νυκτὸς ἀσθενέσερος, ἐκέλευσεν ὕστερος ἐχόντα κομισθῆναι. βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες ᾗ καὶ ἀνακαλύψαντες τὸ κλίνιον, καὶ τὸ σόφισμα τὸ γυναικὸς δι' ἐρόντες, ἀπήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσατο δι' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκηπτεται πιθανὴν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ὀκ τοῦ δέους τὸ πρὸς τὸ σωθῆναι συνεργίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κατ' προαίρεσιν γενομένης. ὁ γὰρ ὕστερος ἐλεγεν οἴεσθαι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. Ϲ συγχινώσκει μὲν τῇ κόρῃ σάουλος. ὁ δὲ Δαβίδης σκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸ προφήτου σαμούηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τὰ βιβουλεύσατο αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. ἢ ὡς πολὺ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τῆς δίκαιος βληθεὶς ἀποθανοῖ, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου Ϲ δικαίως. τὸ δ' ἴδιον σαούλου τὸ πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθαΐ, ἄγων ᾗ τὸν Δαβίδην ἐπί τινα τόπον γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ πρὸς τοῦ προφήτην τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σάουλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅπι τὸν Δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων ᾗ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ θεὸς αὐτὸν σάουλος, ὑπὸ πολλῶ πνεύματος
ἐλαυνόμενος, ἐκφρων γίνεται. καὶ τίνι ἐλθόντα θεὶ δύσας
αὐτὸν, κατατείσων ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου ἐλεπόντων. ἰωνάθης
ὁ σαούλε παῖς, ἀφικομένε θεὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, ⁊ θεὶ τῆς τῦ πατρὸς ὑποδυσεμένε ὀπιθυλῆς,
⁊ λέγοντος, ὡς ὑδὲν ἀδικήσας, ἔτ' ἐξαμάρτων ἀπεκτά-
ζοιτο ὑπὸ τῦ πατρὸς αὐτῦ φονευθείσας. μήτε αὐτοῦ
τῦθ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς δια-
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τῦτο θεράτοντες. ἀλλ'
αὐτῦ θεραπέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰρ τοιῦτον ἐπ'
αὐτῷ θρεγνεῖν τὸν πατέρα. θέασαι γὰρ αὐτῷ θεὶ τύτου
καὶ σύμβελον θῤυλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα
θεράττοντα. ὁ δ' ὤμνυεν ἢ μᾶλλον ἔτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ'
ἠξίε θεγνοεῖν αὐτῦ μᾶλλον ἢ καταθρεγνοῦντ' ὅτι τἀ-
ληθέσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτῦ τὸν πατέρα θεὶ τύτων ἔφασκεν, εἰδότα τινὶ
θεὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ὁμόθεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ἅπα πισωσαμένῳ τινὶ τῦ σαούλου θεαίρεσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος ἂν αὐτῦ βέλεται τυχεῖν. ὁ δ', οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μὲν εἰς τινὶ ὕπατον ὄζιν, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σεὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δο-
κεῖ, πορευθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ θεδίῳ, λανθά-
νων διαμένω. σὺ δ' ὅταν ζητήσαντος αὐτὸ, λέγε πορευ-
θῆναί με εἰς τινὶ πατρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μοι τῆς
φυλῆς ἀγούσης. θεσεὶ θεὶς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωφθεὶς ὄζι λέγειν ὅτι φίλοις
ὑποδημοῦσιν, ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὼν, ἴσθι μηδὲν
ὕπουλον παρ' αὐτῷ εἶ μηδ' ἐχθρόν. αἰ δ' ὡς ἄλλως
ὑποκείνεται, τῦτ' ἴσα τεκμήριον τῷ κατ' ἐμοῦ βεβε-
λεμμένων. μεμύσεις δέ μοι τινὶ ἀφόσιαν τινὶ τῦ πα-
τρὸς, οἵκτω τε νέμων τῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δε-
απότης ὢν οἰκέτῃ σῷ. εἰσὶ δ' ἐνίοτε τι ἐν ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς ἄγελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. θεὸς ὃ τὸ τε-
λευταῖον διαφερόμενος τ' λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγείλατο, κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ὑποκείνεται μεμύειν. ἵνα δ'
αὐτῦ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ὑδὲν παρήσειν ὑπὲρ τ' δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τῦτον ὃν πολιὸ ὁ-
ρᾷς καὶ πανταχῆ κεχυμένον, καὶ πεῖν ἐρμιδύσαι
με τοῖς λόγοις τινὶ διάνοιαν ἤδη μου ταύτιν εἰδότα,
μάρτυρα ποιοῦμαι τ' θεὸς σὲ σωθηκῶν, ὡς ὑκ
ἀπόσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῦ τῆς θεαιρέσεως
διάπειραν λαμβάνων, πεῖν ἢ καταμαθεῖν εἰ πὼς ὄζι
καὶ θῤάττοις ὑποῤῥήτοις αὐτῦ τῆς ψυχῆς νόσος. κα-
ταμαθὼν δ' ὑκ ὑπαρύψομαι, καταμηνύσω δ' ὡρὸς
σὲ, κ' θεῶν ὄντα καὶ δυσμενῶς διακείμενον. οἶ-
δεν δὲ ἔδη ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν ἐγὼ μετὰ σοῦ δι-
ωαντὸς ὄψομαι. ἔσι μοι γὰρ υἱῶ, καὶ ὑκ ὑπολείψει
σε. ποιήσει δ' τ' ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ'
ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τύτων, κἂν
ὑποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σάωζε. ⁊ τινὶ
ὑπὲρ τ' παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα κατάθου.

iámque non longè ab eo loco remotus, prius
quam in conſpectum Samuelis veniret, eius o-
pera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque
ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à
mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac
noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ ia-
cuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit,
multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd
ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere
cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc teme- 1. Reg. 28.
rè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus ta-
lia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui com-
pertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum mo-
liri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm
abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Con-
trà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dice-
re, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti
amici proſpicere, quàm contemptis eius ver-
bis tanquam vanis tum demum fidem habere,
poſteaquam extinctum vel viderit vel audiue-
rit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo
non communicare, quòd non ignoret mutuam
beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quæ-
re triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus
eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum
Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, &
gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſo-
lenne regis conuiuium, cui me quoque adhi-
bere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in
agro clàm te præſtolabor. tu verò cùm requi-
ſiuerit me, dic profectum in patriam Bethle-
ma, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat:
idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt
de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito
illum nihil mali aduerſum me in pectore co-
quere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit
tibi iniqui in me animi argumentum. indica-
biſque mihi rem, ita vt præſenti mea calami-
tate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt,
quam fide in hoc data & accepta dominus
cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indi-
gnum aut erga parentem tuum iniurium cen-
ſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me
tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniri inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos collo-ca. Poſt hoc tuſiurandum Dauidem dimittit,

ταῦτ' ὀμόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδην,

iussum in certum agri locum secedere, in quo A se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vna cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, B & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem C adesset, scisciratus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto D esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non posse induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram E continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in F mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractisque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, G atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mirius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τῶ πεδίω φράσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ περὶ τῦ πατρὸς, ἦξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ξία ἀκόντια βαλὼν ὅπι τὸν σκοπὸν κομίσαι τῷ παιδὶ προσέταττε τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον περὶ τῦ πατρός. εἰ δ' τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, κ τὰ ἐναντία περὶ τῦ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας τὰ πρῶτα παρ' ἐμοῦ, κ ἐάν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δ' μηδὲν τούτων περὶ τὸν σ' ὑποψίας κομεῖν, σκόπει, κ τοῖς ἰοῖς μου χρῆσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν παρὰ Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῆ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἦκεν ὅπι τὸ δεῖπνον. κ παρακαθεζόμενον αὐτῦ, τῶ μὲν παιδὸς Ἰωνάθη ἐκ δεξιῶν, ἀβενήρου δ' τῦ ἀντιστρατηγοῦ ἐκ τῆ ἑτέρων, ἰδὼν τὸν τῦ Δαβίδου καθέδραν κενὸν, σύχασεν, ὑπονοήσας ὑ καθαρεύσαντα αὐτὸν ὑπὸ συνουσίας ὑσιρεῖν. ὡς δ' κ τῆ δευτέρα τ νεμηνίας ὑ παρῆν, ἐπυνθάνετο παρὰ τῦ παιδὸς Ἰωνάθυ, ὅτι κ τῆ παρελθούσῃ κ ταύτῃ τῦ δείπνυ κ τ' εἰσιόσεως ὁ τῦ Ἰεσσαὶ πᾶς ἀπολέλειπται. ὁ δ' ἀποροῦσθαι κ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτῦ πατρίδα, τ φυλῆς ἑορτὸν ἀγούσης, ὑπεσχῆσθαι αὐτό. παρακαλέσαι μὲν οὖν κ τοῦτον ἐλθεῖν ὅπι τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῆς φησιν ἀπέρχομαι, τ γὰρ θυσιαὶ μου τὸν πρὸς αὐτὸν ὑπίσασαι. τότε τὸν πρὸς Δαβίδην τῦ πατρὸς Ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, κ ζαυῶς τὸν ἄλλον αὐτῦ βέλτιον εἰδέναι. ὑ γὰρ κατέχε τ ὀργῆς σάκλος, ἀλλὰ θλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων μεμιημένον κ πολέμιον ἀπεκάλει, κ κοινωνὸν τ Δαβίδου κ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτῦ, ταῦτα φρονοῦντα, κ μὴ βελόμενον πειθῆναι τῦδ' ὅτι μέχρι τ θείων Δαβίδης ὑπισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας τοίνυν αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῶ δίκλυ. ὑπαντιχάσας δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, ὑκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σάκλος ἐξεμέσεσεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν ὑποκτεῖναι θέλων. τ τὸ μὲν ἔργον ὑκ ἔφρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῆ φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῆ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, κ διαχέρσασθαι ποθῶν, ὡς πρὸ μικρῦ δ' ἐκεῖνον αὐτόχειρ κ τῦ παιδὸς γενόμενος. καὶ τότε μὲν ὁ τῦ βασιλέως πᾶς ἐκπηδήσας ὑπὸ τῦ δείπνυ, κ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τῦ πρὸ μικρῦ ἀπολέσθαι, τῦ κατακηρεύσθαι δ' ὑποθανεῖν Δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλεύσων δ τῆ φίλῳ τὸν τῦ πατρὸς ὀργὴν ὡς σωθήσεται προέσεισι. ποιήσας δ' ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ὑπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῆ Δαβίδη παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῦ. κ λόγους. ἅμα φανεὶς δ' ὀϊστὸν, πίπτει πρὸς τοὺς Ἰωνάθυ ποδῶν, κ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. αἴρησι δ' ὑπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ πεπαράζοντο κ διδαχρυόμενα, τὸν τ' ἡλικίαν ὑποθρηνοῦντες αὐτῷ καὶ τὸν ἐφθονημένον ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μάλις δ' ἐκ τῶν θρίων ἀναπήσαντες, καὶ μεμνῆσθαι A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obte-
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ὡμολογησάμενοι, διελύθη- ſtatique ſe inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
σαν. δαβίδης δ' φυγὼν τ βασιλέα κ τὸν ἐξ αὐτ πόλεμον, εἰς νωβαϊ ὡδηγίνεται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον meminiſſent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1. Reg. 21.
τ ἱερέα. ὃς, ὅπ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, κ μήτε φίλον giens infeſtiſſimum regem, in oppidum No-
σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτων παόντα, ἐθαύμασε, κ τ αἰ- bam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit:
τίαν τοῦ μηδένα ἕν σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλεν. ὁ δ', πρα- qui ſolum neque famulitio ſtipatum, neque a-
ξιν ἀπόῤῥητον ὑπέδυ μηνας πρὸς τὸ βασιλέως ἔφη, εἰς micis comitatum aduenisſe videns, motus ad-
ὧν σωσκίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν ἐκ ἔδει. τοὺς miratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus eſt. tum ille ſecreta mandata à rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere iuſſos. popoſcit autem ab eo viaticum. ſic enim & amici officium facturum, & ad præſens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut haſtam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli ſeruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe tamen ibi Goliathi gladium, quem occiſo Palæſtino Deo conſecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à regis miniſtris, & indicio ad regem perlato, hũc eſſe Dauidem qui tam multa Palæſtinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ita vt ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem aſtrueret. qui iratus famulis quòd mẽte captum hominem ad ſe adduxiſſent, iuſſit vt quàm primùm ciiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euaſiſ- 1. Reg. 22.
ſet, in tribum Iudæ peruenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipſe moraretur. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam ſuam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiſcitur, rogátque hominem vt parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto deſerto in tribum Iudæ ſe cum ſuis tranſtulit, apud Sarim oppidum ſe continens. Quòd poſtquam ad Saulum delatum eſt, Dauidem cum armatorum manu eſſe conſpectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituru ſuſpicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatiſque amicis & ducibus & vniuerſis ſuis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, ſedens in loco cui nomen Aruum, adſtante honoratiſſimo quoque & toto ſatellitio. ſic eos eſt affatus: Viri contribules,

ἐπ' ἀερύρης, τόπος δ' ἰῶ τις ἔτω προσαγορεύόμενος, τιμῆς πολιτικῆς πρὸ αὐτὸν ὕσης τάξεως, τ τῷ σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μ οἶδ' ὅτι τῷ ἐμῷ διεργασιῶν,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis benevolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm
IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι σ' ἀγρῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῆς ἧς ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσα. πιθανόμαι τοιαῦτα εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ἄλλα τὸν Ἰεσσαίου παῖδος προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεσθε, τοῦμοῦτε παῖδος Ἰωνάθου αὐτός τε ὢν πιστὸς φρονήσαντος σ' ὑμᾶς τοῦτο πείσαντος. ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτοῦ γεγενημένας. ἴσθε δὲ ὅτι σύμβουλος μοὶ σ' συμπρᾶος Ἰωνάθης ὢν τοῦ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένου. μέλει γὰρ ὑμῶν οὐδενὶ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπησάντων δὲ τῶν βασιλέως, ἄλλος μὲ οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. δόηκος δὲ ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαοῦλος, τὰ παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σιτία μοὶ αὐτοῦ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὃν τῆς βασιλείας ἐπιβουλεύοντα; τί γὰρ δὴ καὶ πρὸς τῶν μελλόντων ἐχρημάτισες; ἐγὼ δὲ σε φεύγοντα ἐμὲ καὶ μισοῦντα τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαθάνην. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνησιν ἐτράπη τῶν γεγενότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα ὡμολόγει, οὐχὶ δαβίδη χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐκ θεοῦ παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς δυνατοῖς καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀεὶ σοις. προφητεύσαι δ' οὐ νυῦ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντι δ' ὑπὲρ σοῦ προμηθεῖσθαι καὶ πολλὰ ἀπουδηκέναι ὅπως πρᾶξιν, τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀπιθέλγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἀνοῦς ἀκούσῃς δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ δὲ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, καὶ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, πρὸς ἀποθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς γλυκείας ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥούντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δεδιότων μᾶλλον, ἢ τὸ ἀπειλοῦσαν τοῦ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ πρὸς ἀσεβείαν τὸν φόνον. ὁ δὲ ἀναλαβὼν ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος, ἀπέκτεινε τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τοὺς γυναῖκας αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, καὶ γυναικῶν οὐ νηπίων, ἀδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτοῦ τε ἐνέφρησε. δρασάσης δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοῖς συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλὶ, δι' ἃς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο ἀδικίας εἰ-

ὧν δι' ἀφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔτους ἔργον διαπραξάμενος,

καὶ μ-

καὶ γένεαν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὄπι γέρουσιν αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων τὸ θεοφιλὲς αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τὸ τοιοῦτοις φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἂν μὴ εἶσιν ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοί, τῆς μὴ δυνάσθαι χεῖσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὅπερ εἰκῆς εἰσὶ καὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ θεὸς αὐτὸ τιμᾷ δύναταί τε καὶ πᾶσαν ἀπιδεῖν ἔχουσι. τότε γὰρ καὶ τὸ θεῖον πᾶσι δύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς νομίμοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ ἃ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ θεμιτόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν γὰρ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετακυδοιάμφοι, καὶ ὥσπερ ὅπι σκηνῇ θεσσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τολμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τὸ δυσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγιστα τεθρονεῖσθαι γεγυμνωμένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς αὐ νοήσωσιν ἢ πεφύξωσι καθεστῶσι, τότ' ὡς ἐκεῖ βλέποντος αὐτοῖς τὸ θεὸ, ἢ ὀλιγὰ τῶν ἐξουσίαν δεδώτος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' αὖ ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ σέρξωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῆς δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δ', φθονοῦσι. καὶ ψευδαγγόντες εἰς ὑπόφασιν, ἃ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τὸ ζῆν ὅτι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑποβολὴν αὐτῶν ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολαῖς καὶ κατηγορήμασι ἀβασανίστοις, οἷς ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ὑποκτεῖναι δύανται. τοῦτο σαοὺλ ἡμῖν ὁ νισαίου φαῦλος, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀειτοκρατείαν καὶ τὴν ὅπι ταῖς κειταῖς πολιτείαν ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τεσσαρακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐκ τῆς θεοῦ ἀχιμέλεχον σοφίας. δικαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ ναὸν ἀποδάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατασήσας, τοσούτους μὲν ἀπέλιπε, μείναι δ' ἐάσας, ἐν δὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν θεὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τοῦ γένους τῶν ὑπὸ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα θεὶ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόκιμον. ὑπονοήσας δ' διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τοῦ βασιλέως. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μὴν εἰν δ' αὐτὸν δι' καὶ σαοὺλ αὐτὸν διατελέσειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον ὅτως ἥξου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλικίων χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν ἐπ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinatúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum cuehunt, deindeiam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsóque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúſque oraculo, & cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædáſque ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Reſciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit ſe iam rem factam habere, audiens inimicum ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionem opprimendi eius datam dicitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oracvlo admonitus, niſi maturè ſuis rebus conſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertum ſe cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid verò ex deſerto in Cænam locum agri Ziphenſi ſe cum ſuis tranſtulit: quò etiam Ionathas regis filius præſto fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere otioſis contingere. Renouatíſque fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additíſque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum: ipſe verò domum ſuam repetiit. Ziphenſi verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebantúrque ſuam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiíſque actis quòd inimicum ſibi indicaſſent, cumulatè ſe illis beneficium repoſiturum, pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Dauidem, omnéſque deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe breui cum exercitu ſecuturum. Atque ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantùm declaraturi, ſed omnibus viribus conando vt in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, ſimúlque regis aduentu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi.

εἰ ὁ θεὸς δῴη τῷ προφήτου πυθόμενος ὑπὲρ τούτων· τῷ δ', σημήνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς παλαγιτικοὺς μετὰ τῆς ἑταίρων, καὶ φόνοντα αὐτῶν πολὺν ἐξέχει, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ἐφρούρει τοῖς κιλλανοῖς ἕως ἐξ τὰς ἀλοίνας καὶ τὸν καρπὸν σεσυρίλον ἀδεῶς. σαοὶλῳ δ' τῆς βασιλεῖ μεμύηται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμενε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅπῃ πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συμπαίον καὶ τὸν προφήτην. χαίρει δ' σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδην. καὶ θεὸς ἤδη χεροὶ ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ συνέωσάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῆς λαοῦ παντὶ προστάξειν ὅπῃ τάχιστα κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντα, καὶ ἑλόντα τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ δαβίδης, καὶ μάθων παρὰ τοῦ θεοῦ ὅτι μενοῦντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, ἀναλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς σιγελαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ἀπὸ τῆς κιλλητῆς, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δ' ἐπειδὴ ἀφ' ἁπάς, εἰς τινα τόπον καινὴν καλουμένην τῆς ζιφαίας παρεγένετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε ἐκέλευσε περὶ τῆς μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἅπασι τοῖς πόνοις. πάλιν δ' ὁρκίοις ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δίνοιας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπῃνέσατο παραβαίνῃ τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτὸν καταλίπει μικρὰ τῆς φερνιτῶν καὶ τῶ θεοῦ δίκαιον φίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μεμύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δήσειν τὸν δαβίδην. καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῷ ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῆς ζιφίνης στενῶν οὐκ ἔτι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπῄνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμυηκόσι. καὶ ἐκ εἰς μάχην ἀμείψαντας τῆς δίκης ὑποχόμους, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπῃ τὴν θέσιν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου πρόθυμον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μεμύσθαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν δίνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασίσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὁρμῆς, οἳ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. δηλοῖ δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν τῷ βασιλέως, αἷς ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ζητούμενον ὅπῃ θανάτῳ καὶ λανθάνειν δυνάμενον, δίβαλλον, καὶ προδιδόσειν ὑπέχοντες. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ὁρμὴν, ἐκλείπει μὲν τὰ σπήλαια τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅπῃ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σίμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκων σαοὺλος.

κγ' καὶ

καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐπ' αὐτῶν, μαθὼν τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πίτρας ἀπῆρεν. αὐτὸς δὲ ἐπάσασαν τὸν σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαιστινοὶ, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἑσπερίων ἐσβαλόντες χώραν ἀκουσθέντες. ὅτι γὰρ τούτους ἀπέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκάσαι, ἢ τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἀφιδεῖν τὴν χαλεπωθεῖσαν. καὶ Δαβίδης μὲν ἔτως, ἐπὶ τοῦ Γαλάτου τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ γενέθλια τῶν ἐγγενδίων ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δὲ ἐκβαλόντι τοὺς παλαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες πῶς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ἐγγενδίοις διατρίβειν ὄρεσις. λαβὼν γὰρ τελείλιους ὁπλίτας ὁπιλεκτοὺς, ἐπ' αὐτὸν ἦπείγετο. καὶ γλρόμφους ἀ πόρρω τῆς τόπων, ὁρᾷ παρὰ τὴν ὁδὸν αὐτόλαον βαθὺ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεῳγὸς ἐ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπεισόμφος οὖν ὅτι τῆς καὶ φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεαθεὶς δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαβίδου, καὶ φράσαντος τῷ θρασυμθίου περὶ τὸν ἐχθρὸν εὐκαιρίαν παρὰ τοῦ θεοῦ κεκρικέναι ἀμυνῆς, καὶ συμβελεύοντος τὸν σαοὺλ ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ταλαιπωρείας, ἀναστὰς ἀποτέμνει τὴν πέρυσα τοῦ ἱματίου μόνην ὁ σαοὺλος ἀμπείχετο. μετανοήσας δὲ Δαβὶδ, ὡς δίκαιον εἴη φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ διαφέροντα, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ ζητεῖν ἐξ αὐτόν. τῷ δὲ σαοὺλου τὸ αὐτόλαον ἐκλειπόντος προσελθὼν ὁ Δαβίδης ἀνεκραύγασε, ἀκούσας σαοὺλον ἀξιῶν. ὅπως ἐφράζεις τοῦ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὅτι πρόσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, ὡ πονηρὸς ὦ βασιλεῦ καὶ ψευδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δι' ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δὲ ἀπόδειξις δυνοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε ἐ ψευδής. τὰ δ' ἔργα, γυμνὰ ὑπ' ὄψει τὴν διάνοιαν τίθησι. οἶνυν, ἐπ τούτων καλῶς ἔχειν με πρός σε, ἐ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγορεῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε διώκειν γλυκέα, πρὸ θέμυον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, καὶ μηδὲν, μηδ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρενῶδος, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν, ἢ ἀδίκως μεταπορεύη. πῶς γὰρ ψευδὴ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς, οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τιμαορεῖν αὐτὸ τιμωρῆσαι δυνάμυον καὶ παρὰ σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν εἴ σοι κατ' ἐμοῦ πρέπιστον, ἐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, διαχρήσασθαι ποθὼν νομίζων πολέμιον. ὅτε γάρ σου τὴν πέρυσα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμυν. ὅπόδείξας δὲ τὸ μέγεθος ἰδεῖν, πῶς δύναν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμυν δικαίας ἀμυνῆς φησίν. σὺ δ' μῖσος ἄδικον ἐκ αἰδῆ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δ' ὅτι τῇ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum perijt latus peruenit: futurúmque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrúmque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in peniriore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cupe- ret. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmódum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus siuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitque vter noſtrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit, si A milémque gemitum referente Dauide, rex se iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoquedeclarasti te à priscorum æquitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium vniuersam Hebræorum gentem concessuram. quamobrem postulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam saluam esse passurum. pollicitus est id Dauid interposito iureiurando, atque ita regem in regnum remisit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qui suo merito in maximo semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus testimonium edidit, dum defuncti exequias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postquam iusta exoluit in Ramatha patria sepulto luctum in longum tempus prorogat, non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post Elis pontificis obitum primùm solus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cùius extremi dies in hæc, vt dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in pascuis ouium tria millia: & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus suis ne vel cupiditaae vel egestate, vel latendi spe impulsi quicquam violarent, sed pluris iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt, qui in alienas res manus auidè iniicerent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis & malis moribus præditus, sed honestæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit salutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarētur, simúlque rogarēt vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cùm è pastoribus intelligere posset, quòd longo iam tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc postulata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis insolenter ac superbè se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadringentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis (iam enim sexcentorum manum coegerat)

κὴ τὴν τῦ νεανίσκυ μεξίστησα κὴ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκείνου ποιήσαντος, αὐτὸν ἐῆ) δίκαιον εἶναι ἀπεκρίνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν ἄπός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω ἢ σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνην, οἳ τοῖς ἐχθροῖς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντες, σάζειν παρήγγελον. πέπεισμαι δὴ νυῦ ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττει, κὴ τῶν ἁπάντων τῆ ἐβραίων κρά- B τος. δὸς δή μοι πίστεις ὁρκοις, μή μι τὸ γῆρος ἐξαφανῆσαι, μηδὲ μοι μνησικακοῦντα τοῖς ἐκγόνοις ἀπωλέσαι. τηρῆσαι δέ μοι κὴ σῶσαι τὸν οἶκον. ὀμόσας ἢ καθὼς ἠξίωσε, Δαβίδης, σάυλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς ἢ μετὴ τῆ σὺν αὐτῆ εἰς τὴν μαθηρῶν ἀνέβη σενεύ. ἀποθνήσκει ἢ κατ' αὐτὸν καιρὸν κὴ σαμούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὑ τῆς τυχούσης ἀπολαύων τιμῆς παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐνεφάνισε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτῶ Ϲ τὴν τῶ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, τὸ πέν- C θος, ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγετο, κὴ ἡ περὶ τὴν ταφὴν αὐτῦ Ϲ τὴν τῆ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τε κὴ σπουδή. θάπτουσι κὴ αὐτὸν ἐν τῆ πατρίδι ἁρμαθᾶ, Ϲ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, ὑ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τελευτῆ, ὡς εἰς οἰ- κεῖον δ' ἕκαστος παθῶν. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος κὴ χρη- στὸς τὴν φύσιν, κὴ δι' αὐτὸ μάλιστα φίλος τῆ θεῆ. ἦρ- ξε ἢ κὴ προέστη τῦ λαῦ, μετὴ τὴν τῦ ἀρχιερέως τε- D λευτὴν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὴ ἢ τὸν σάυλου τῦ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. κὴ τὰ μὲν περὶ σα- μούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἰῶ δέ τις τῆ ζιφαίων, ἐκ πόλεως ἐμμὴ πλούσιος κὴ πολυθρέμματος. χιλίων μὲν γὰρ αὐτῦ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε κὴ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῆ, κὴ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, Ϲ τῦ δυνά- σθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων E ἐπάνω τίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. κὴ τὸ τῆ ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι κὴ προέσαντες τῆ θεῆ. ταῦ- τα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζε- σθαι ἀγαθῆ, κὴ ταύτης τυγχάνειν ἀξίᾳ τῆς προνοίας. ἰῶ ἢ νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς κὴ πονηρὸς τοῖς ἤθεσι προσέτι δὲ κὴ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς Ϲ σώφρο- νος κὴ τὸ εἶδος ἀπουδαίας λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν F νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῆ σὺν αὐτῆ, δι' ἐμοῦ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, Ϲ σωδίκεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. προσέχειν ἢ δεῖ ὧν δυνατός ἐστιν αὐτῆ παρεκάλει, μαθόντι παρὰ τῆ ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῆ τε κὴ τῆ ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῆ ἐρήμῳ διατρί- βοντες ἤδη χρόνον. μεταγνόσει δ' εὐθὺν δαβίδη πα- ραχρῆμα. ταῦτα ἢ τῆ πεμφθέντων διαγγειλάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα κὴ σκλη- ρῶς ἀπεκρίνατο. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νυῦ ἄρα εἶπε μεγαλο- G φρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται κὴ σεμνυόμενοι, τοὺς δεσπότας καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῆ φρονή- σαντων ὁ δαβίδης, κὴ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ- νους αὐτῆ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους ἢ φύλακας τῆ σκευῶν καταλιπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ὅπως

ὅτι τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺ κτῆσιν ὅλου ἀφανίσειν. ἡ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριτος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ θεὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' ὅτι καὶ θρασυβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῶν τὰ ποίμνια φυλασσόντων τοὺς τοῦ ναβάλου, θεὸς
τοὺ δέκαιοναν μοὶ αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κα-
τειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς θεὸς τὸν ἄν- B
δρα, μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑ-
βριστὴν βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ θεὶ αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησάμενος. γενόμενα
δ' τοῦτο ὅτι τῷ καιρῷ τῶν τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φήσαντος, ἀβιγαία, θεσπεσιωτάτου γὰρ ἦτις, ὅπι-
σάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τ' αὐτῷ (ὑπὸ γὰρ μέθης ἐκμαθη-
τος ἦν) ἐπορεύετο θεὸς δαβίδην. καταβαινού-
σης δ' τὰς ἔναντι τῆς ὄρεως ἀπλήσησε δαβίδης μὴ τε- C
κοσίων ὅτι ναβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, καταπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅτι θεόσωπον,
θεοσεκύνει. καὶ τῷ μὲν ναβάλου λόγων ἐδέητο μὴ
μνησικακῆσαι. ἡ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνό-
ματι. νάβαλος δὲ κατὰ τοὺ ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φρονέστατος δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς θεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονίᾳ D
ἀνθρωπίνῳ ἅμαρτ. μοῦντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖ-
νος αὐτὸς ἐκδικήσει θεοὺς τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέ-
χεται κακὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμπεσεῖ, γνοὺς δ' ὀργῆς μοι, κείνας ἄ-
ξιον, τὰ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τοὺ ὀργὴν τοὺ ὅτι τὸν ἀνδρα μου καὶ τ' οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τοὺ ἐμοὺ τιμοὺ ἄφες. πρέπει γὰρ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι-
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλὰ σέ φησιν E
ὦ γυναῖ, θεὸς ὀργῆς ἦγαγε θεὸς ἡμᾶς τήμερον.
ἡ γὰρ ἂν τοὺ ἐπερχομένου ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν ναβάλος ἕως τῆσδε τ' νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέ-
σαι, & μηδένα ὑμῶν ἀπολείπειν, ἀπ' ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου θεὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους χολου-
μένου. νοῦ ἦ φθάσασα θεβέλαβες καταμειλίξα-
σθαί μου τ' θυμὸν, κηδομένη σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νά-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νοῦ ὅτι σὲ τῆς τιμωρίας, ἡ
φεύξεται τοὺ δίκου, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα- F
βὼν ἀξίαν ἄλλου. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τοὺ γυ-
ναῖκα. ἡ δ', εἰς τ' οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἀνδρα μετὰ πολλῶν, δωχουμένου καὶ κε-
καρωμένου ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων δι-
σάφει. τῇ δ' ὑπούσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλεῦαι, & πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθεῦαι τὸ σῶμα ὑπὸ
τῶν λόγων καὶ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. & δέκα
ἢ πλείοις ὑπερβήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ G
νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτοῦ τοὺ τελευτοὺ ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθεῦαι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γεν. ὑποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὸν ἔχοντι τοὺ δι-
καιοσύνην. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τὰ ὅμοια, τοῖς δ' πονηροῖς, ἀξίαν ὑπαφιέντα τοὺ πονηροῦ.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eíque in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabàtque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinaueruńt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, ídque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst
1. *Reg.* 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quamtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

A πέμψας δ' αὐτὸ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσεσθαι ζηλωτὴν ὁμολογοῦσαν καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δ' ἀναξία μὲν εἰ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν, ὅμως ἦκε μετὰ πάσης τῆς θεραπείας, καὶ συνῳκήσατο μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ ὄγκον τοῦ ζήλου σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε καὶ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, Μιχὼλ ἐξ Ἀβεσάρης πόλεως ἔγημε. μελχαὶ ἦν τοῦ Σαύλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν ἠγομένην τῷ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τοῦ Φελτὶς ἡρπασε λισοῦ συνέζευξεν, ὢν πόλεως ὄνομα Γεθλαΐς. μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες τοῦ Ζιφλιωῶν, ἀπήγγειλαν τῷ Σαύλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλόμενον συνεργῆσαι. ὁ δ', μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, διεστρατοπέδευσεν ἔνθά τινι τόπῳ, συνέλλα λεγόμενῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ποῦ τὴν χώραν Σαῦλος ἤδη προελήλυθεν. τῶν δ' ἐν συνέλλα φρασάντων, δύο νυκτερινῷ δόλῳ λαθόντε τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαῦλος στρατόπεδον παραγίνεται, ἐπαγόμενος τὸν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρυΐας Ἀβισάϊον, καὶ Ἀχιμέλεχον τὸν Χετταῖον. τοῦ δὲ Σαῦλος κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἀβεννήρου κειμένου, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ἕστ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαῦλον, ἕστησε τοὺς αὐτοῦ τὸν κοίτῳ ἐν τοῦ ὅρυγος. τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπεπήγει. ἔστε τὸν Ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμήσαντα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δεινὸν ἀποκτεῖναι κἂν ἡ πονηρὸς, ἦξειν γὰρ αὐτῷ ποτὲ τοῦ ὄντος τῷ ἀρχῇ σὺν χρόνῳ τῷ δίκῃ, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαύλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων γὰρ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ κρατοῦντος δίδοντος αὐτῷ καὶ τῆς τόλμης, διέβη τοὺς τοῦ βασιλέως. ἑστὼς δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ὅτι τινὶ κορυφῇ ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαύλου, καὶ τῷ στρατηγῷ Ἀβεννήρῳ, διανίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὶς ὁ καλέσας αὐτὸν δῆτα ἐρωτῶντος, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν Ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, καὶ τῇ πρώτῃ ἔχων τιμὴν παρὰ τοῦ βασιλέως τιμὴν, ἕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσεις σῶμα; καὶ ὕπνος ἡδίων ἐστί σοι τοῦτου σωτηρίας καὶ φρονοίας. θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵου μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμᾶς εἰς τὸ στρατόπεδον ὅλου τοῦ βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐ κωλύσατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθὼν πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σάυλος δὲ γνωρίσας τὸν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτον τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ τῆς φυλακούντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτοῦ ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαρροῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πεισεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα. πεπείσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἕτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπὸ ἐκείνου σέρεται.

ὃς δ'

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενον ἐλαύνοι καὶ τοσοῦ-
τον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγω-
νίαις, ἠναγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δ' ἐν παύσῃ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ συζόμενος, ὑπὲρ
τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ
Δαβίδης, σπάνιον ἀπολαβεῖν σπένδουσι τὸ δόρυ καὶ
τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπεστράφη ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρου τὴν ἐ-
δίας φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὴν περιεχομένην ἕξιν B
διήγησις, ὡς ὅτι καὶ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖ-
ναί σε δυνηθείς, ἀπεχόμην οἶδε. καὶ σαοὺλ μὲν ἀνέ-
στρεψεν ἀφορμὴν τοῖς Δαβίδ τὰς χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὰ οἰκεῖα ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς δὲ Δαβίδης, μὴ μέ-
νων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαοὺλ, συμφέρειν ἐκεί-
νην εἰς τὴν παλαιστίνην αὐλάβαι, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ
μῆνας ἓξ καὶ τέσσαρας, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡδηγήνη πρὸς
ἀγχοῦν τὸν γίττης βασιλέα, μία δὲ τῶν αὐτοῦ πόλε- C
ων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς αὐ-
τοῦ ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο
γυναῖκας, ἀχινοὰν καὶ ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίττῃ. σαού-
λῳ δὲ ταῦτα ἀκούσαντι, λόγος ἦν ἐπ' αὐτῷ πέμπειν ἐπ'
αὐτὸν ἢ καθέξειν. διὸ γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ὠδημηκὼς
ἐπ' ἐκείνῳ ἡμέρας συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδόκασε. Δαβίδῃ δ' ἐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῶν μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τι- D
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
ἀχρεῖον ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶ).
δίδωσι δ' ἀγχοῖς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν κα-
λουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ Δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐτίμησεν εἶ) καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν Δαβίδης ἐν σεκέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μηνῶν
τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος
δὲ λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστινῶν σαρρί- E
ταις καὶ ἀμαληκίταις διήρπαζεν αὐτῆς τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρε-
φεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπεῖχετο, δεδοικὼς μὴ καταμηνύ-
σωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν δὴ τοι
γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τῷ δὲ βασι-
λέως πυνθομένῳ, ποῖον δῆτα μέρος τὴν λείαν ἀπό-
λασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τεταγμένοις, F
καὶ ἐν τῇ περιοικίδι κατοικοῦσιν ἔφη, πείθει δ' ἀγ-
χοῦν φερομένας ὕστερον ἐλπίσι γὰρ εἶναι, ὅτι Δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ἐν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ἦν τὸν αὐτὸν καιρὸν,
τῆς παλαιστινῶν ὅλης τοὺς ἰσοπλίτας στρατὸν συ-
γκροτούντων, καὶ ἀφεστεμμένων πρὸς τοὺς συμμάχους
ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
μεγάλην, ὅθεν ἐμελλον ἀθροιζόντες ἐξορμᾶν ὅλῃ τοὺς
ἑβραίους, ὁ τῆς γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσον- G
τα τὸν Δαβίδην αὐτῷ μετ' ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅλῃ τοὺς ἑ-
βραίους ἥξειν. τῷ δὲ προθύμως ὑποχομένου, καὶ φα-
σαντος ὡδηγήσειν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ
ἀντὶ μὲν τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐ-
τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ τῆς ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποχήσει τὸ προθύμων αὐτῷ μᾶλλον αὔξων.

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen abductum, amicorúmque consuetudine orbarum persequi non desistere. illum verò pro hostili infectatione salutē sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui & spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum index, cui notum esset, quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in regiam se recepit. 1. Reg. 27.
Cæterùm Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem certior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege vt ad pristinam erga se hospitalitatē hoc quoque adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis sociis die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, rex contrà quo magis cũ sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

XIV.
1. Reg. 28.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cùm filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæterosque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mõtem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij scisciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura scisciscantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptura, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa veritas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cõspectum veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele dicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse cõsilij destitutum à Deo, neque per vates, neque per somniorum visiones futura præsignare dignãte. quapropter ad eum se cõfugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιά.

Ως στρατευσαμένων παλαιστινῶν πάλιν ὑπὲρ τοὺς ἑβραίους ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ. καὶ ὁ σαοὺλος αὐτὸς σὺν υἱοῖς ἀπέθανεν μεταπεμψάμενος τὴν ἐγγαστρίμυθον.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους ἅπαντας τιμῶν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς θεοφητίας. Ακούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς ἀφεστηκότας πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσβαλόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γηλοειδεῖ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπέναντι τῶν πολεμίων. θεάσεται δὲ αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῶν οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν δηλα τῆς θεοφητίας ἠρώτα πρὸς τὰ μάχης, καὶ τί πρὸς ταύτην ἐσομένῳ τέλους προσειπεῖν. οὐκ ἀποκεκναμένῳ δὲ τῷ θεῷ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἐκ παρόντος αὐτῷ καὶ χεῖρα τοῦ θεοῦ προφερόμενος. ζητηθῆναι δὲ αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλέσθαι, ὡς ἂν γνωσόμενος εἰ καὶ νικᾷ χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ δὲ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀπάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθένος δέ τινος τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπεκδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο μεθ' ἑαυτοῦ οἰκέτας οἷς ἥδει πιστοτάτους ὄντας, ἦκεν εἰς τὴν ἐνδώρειον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ἣν ἂν αὐτὸς εἴπῃ. ἡ δὲ γυνὴ μὴ ἀποφεύγειν ἀποφεύγουσα καὶ καταφρονήσειν τοῦ βασιλέως, ὃς τοῦτο γένος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ἐπὶ αὐτὸν ἦ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύοντα ἢ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δὴ δίκην, ὥμοσε μηδένα γνόσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δὲ ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐκ ᾅδου. φανέντος δὲ αὐτῇ, θεασαμένη τὸ γύναιον καὶ δέος σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ θεάσατο, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆ, καὶ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. ὑπενδύσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς ἐσομένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεὸν πνὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τὸ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα θεασθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἐνδοξον εἰσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπὲρ τὴν γῆν, προσεκύνησε. δ δὲ σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης δι' τι κινήσειν αὐτὴν καὶ ἀναχθῆναι ποιήσαι, τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, ὅτι πολεμίους ὁπλίζει βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προρρήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο ὅτι σε τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θεῖόν μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τῷ θεῷ

τῦ θεῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκυσε γε μὴν, ὅτι βασι- A
λεῦσαι δεῖ δαβίδ λίαν, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δ'
ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐκ τῆς ζωῆς ἀπολέσαι, τῦ θεῦ σῶ παρακού-
σαντα, ἐν τῷ πρὸς ἀμαληκίτας πολέμῳ, ἐκ τὰς ἐντο-
λὰς αὐτῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι καὶ
ζῶντι. ἴσθι δέ νυν ἐκ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὑπὸ
τὸν μάχης μετ' ἐμοῦ γυμνόμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαῦ- B
λος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς
εἰς τ' ἔδαφος, εἴτε δι' ἐκ προπεσοῦσαν ἐκ τῆς δεδη-
λωμένων ὀδύνης, εἴτε δι' ἔνδειαν, ἃ δὴ προσενή-
νοχε ζοφερὰ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατενίνοχε. μόλις δ' ἑαυτῦ γυόμενον, συνεπάγκασεν
ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ταύτην αἰτουμένη παρ' αὐτῦ τὴν χά-
ριν, ἀντὶ τ' ὠφελείας μαντείας ἧς ἐκ ἔχον αὐτῇ
ποιήσασθαι δι' ἐκ φόβον αἰτουμένη τὴς δίκης, ὅμως
ὑπέσχη καὶ παρέσχεν. αὐτὴ δ' ὧν παρεκάλει, ζᾴπεζαί τε C
αὐτῦ ὠφελουμένου ἐκ ζοφερὰ, ὡς ἂν τάχιστα ἰσχὺν συλλέ-
ξάμενος, εἰς τὸ τῆς οἰκείων ἀποσωθῆ στρατοπέδον. αὐ-
τεχόντα δ' καὶ τελέως ἀπεσταλμένον ὑπὸ τ' ἀθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχυσα δ' μόχον ἕνα συνήθη
καὶ τ' κατ' οἶκον ἐπιμελείας ἐκ ζοφερᾶς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ περισσαναπαυ-
ομένη τῷ κτήματι, καταστράξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα
σκευασθέντα, τοῖς οἰκέταις αὐτῦ καὶ αὐτῷ παρατί-
θησι. καὶ σαῦλος μὲν δι' τ' νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπε- D
δον. δίκαιον δ' ἀποδέξασθαι τ' φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι
καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τ' βασι-
λέως, παρ' ἧς αὐ αὐτῇ τὰ κατ' τ' οἶκον ἐῶ ἀμείνω καὶ
δραστέρα, καὶ μηδέποτε αὐτ' πρότερον πεθεαμένη, ἐκ
ἐμπεσικάκησεν τ' ὀπτησίμης ὑπ' αὐτῦ καταλυωθείσης,
ἐκ ἀπεστράφη δ' ὡς ξένον καὶ μηδέ ποτ' ἐν συνηθείᾳ
γεγυμνένον. ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, ὡς παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν ἀνδρῶς προεξέφατο, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἐκτενῶς ὡς E
φιλοφρόνως, ἔνθ' ὑπὲρ ἀνεργεσίας ἀμοιβῆς τινὸς γεγυμ-
νένης, ἤτε χάριν μέλλουσαν θηρωμένη, τελευτήσοντα
δὲ αὐτ' ἠπίσατο, φύσει τ' ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὸν ἀγαθόν
τι παρεσκευμένης φιλοτιμευμένων, ἢ παρ' ὧν αὐτὴ δύνων
λαβεῖν ὄφελος τύτυς προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν
ὄντι μιμεῖσθαι τ' γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δ' πάντας ἐν χρείᾳ
γυομένης, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμφνον, μηδὲ μᾶλ-
λον τι προσήκειν τῷ τ' ἀνθρώπων γένει τύτων, μηδ'
ἐφ' ᾧ τ' θεὸν ἀνιμένη καὶ χορηγὸν τ' ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ F
τὰ μὲν πρὸς τ' γυναικὸς, ἐν τοσύτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τ'
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προ-
σήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ προσαχθήσον) πάντες ἀ-
ρετὴν διώξειν, καὶ δηλῶντα δόξαν, καὶ μνήμην αἰωνίαν πα-
ρέξειν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλὰ καὶ βασιλεῦσιν
ἐθνῶν, καὶ ἀρχῦσι πόλεων, ὑπομνήματα καὶ παραδίδωσι τῆς
καλῶν ἐπιθήσοντα, καὶ πρὸς τε τὰς κινδύνους, καὶ τ' ὑπὲρ
τῆς πατρίδων θανάτων προτρεψόμενον, καὶ πάντων κα- G
ταφρονεῖν διδάξοντα τῆς δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν τ' λόγε
τύτου, σαῦλον τ' τῆς ἑβραίων βασιλέα. οὗτος γὰρ καίπερ
εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὑπεκκείμενον θάνατον,
τῷ προφήτῃ προειρηκότος, ἐξ ἧνπερ φυγεῖν αὐτὸν, ἀδὲ
φιλοψυχήσας προδῶναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris; & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita quà victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentię nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere;

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius uti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nõ licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videat immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimẽtum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nó probatur.

1. *Reg.* 11.

2. *Reg.* 29.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πανοικὶ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο ἑῷ, πεσεῖν μὲν τούτων, ὑπὲρ τῆς βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαπὸν γνήσονται τὸ τέρπον. ἀγαθοχίᾳ γὰρ ζῆλος τὸν ἔπαινον καὶ τὸ ἀγήρω μνήμην ἔξειν. ἔστ' οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένηται, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι ἁπάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὅπη πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους ὑπερφέροντας, ἐπειδὴ αὖ τι δυστυχέσι λαμπρὸν, ἔμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τῶν τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι καμεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. δύψυχοι δ' οὐ μεγαλόψυχοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως αὖ λέγοιντο πάντες οἱ σαύλου μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιοῦσθαι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι ἀποδόντας αὑτοὺς, ἐπ' αὐτὸ σαλεύειν, ἀδ' ὅπως νικήσουν, κἂν ἔργα πολλὰ δυστραπεξάμενοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ δυσνοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὲν δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προσμενοσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείως ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαούλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὅτι εἶχε ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μετὰ θάνατον δυφημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταύτην καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς ἐκ ἐξὸν αὐτοῖς δυστραπεξάμενοι τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἀ μόνον ἀ κακοῖς κρίνεσθαι, τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' ἀδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλείω προσῆκε σαύλα ζῆν δύψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλων ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἱστοθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπροσκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανέιμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν παλαιστινῶν ὡς πρὸς πόν, καὶ κῶν ἔθνη καὶ βασιλείας ζ σατραπείας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἀβεβαῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἐλεγεν εἶ, τὸν φυγόντα σαύλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νεῶν τ' χάριτος ἀμοιβὴν ἐπίσασθαι βελόμενον, καὶ πιμφήσασθαι τὸν σαύλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίᾳ πολέμιον ζ δυσπέμπτων συνεβάλλοιτο, μὴ ζ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καμεῖν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τ' καταλλαγὴν πρὸς τ' δεσπότην, κακώσαντα τ' ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τ' τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον δυσπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶ δαβίδην ὃν ἀδεσιν αἱ παρθένοι, πολλαὶ μυριάδας παλαιστίνων ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ' γιτῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τ' δαβίδην. ἐγώ μὲ μαρτύρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ σπουδὴν καὶ δύνοιαν, καὶ ὁρᾷ τ' τὸ σύμμαχον ἐπαγόμενον, ἃ δοκεῖ ἦ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μεθ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτεύων ἄδηλον, καὶ ἐκεῖ φύλαξόν μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τῆς γυναικὸς βασιλεύς, ἦκεν εἰς Σίκελλα. καὶ ὃν μὲν καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῆς Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν κατὰ κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῶν ἄλλων τῆς παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τοὺς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, περιῤῥήγνυται δι' ὅλης τῆς ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ἀθυρόμυθος μὴ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιέπεσε τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπιλείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ἐκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλλοφύλων ὅτι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑποθανεῖν. αὐτῷ γὰρ τῶν γενομένων ἠπόρητο. ἀπαρχὰς δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν θεὸν ἀναπήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην ἐνδύσασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν, καὶ μαντεύσασθαι εἰ διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δώσει καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δὲ ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡδοιπορούμενος δὲ ὅτι πρὸς χείμαῤῥον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ προσπεσόντι, ἀγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἀνδρίας καὶ λιμῷ παρειμένῳ, ζῆσαι γὰρ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ ξοφῇ παραστήσαντες καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γένος μὲν ἐσήμαινεν, ἀγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀῤῥωστίαν ἑπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τῆς καταῤῥησάντων καὶ διηρπακότων ἀλλά τε ἃ ἐδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν ἧς. χρησάμενος οὖν ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοῖς Ἀμαληκίταις ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γῆν ἐῤῥιμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστους, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῆς λαφύρων καὶ τῶν λείας ἀπολαβόντας, ὅπλοις ἀφυλάκτοις, πολλὴν αὐτῆς φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ τὸ πεῖν καὶ δειπνεῖσθαι τεθαμμένοι, πάντες ἦσαν δυσκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῆς, ἐπὶ τῆς τραπέζης κατακειμένων, ὅπλα καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀπήρυτο, καὶ παρέσυρεν αὐτῆς τὰ σπλάγχνα καὶ τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλους ταῖς προπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενεχθέντας. ὅσοι δ' ἔφθησαν προενθέμενοι τὰς παρόπλιας ἐκ σκηνῆς αὐτῷ σὺν αὐτῷ, τούτους ὀλίγον ἦν δύσκολον τῆς γυμνῶν καθεκομένων ἀπέσφαττε. διέμενεν δὲ, οἱ σὺν τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναιρούμενοι ὑπὸ πρωΐας ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προελιφθῆναι τῆς ἀμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους. οἱ αὐτοὶ δὲ οὗτοι καμήλοις ὀχούμενοι διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάλιν πάντα ἃ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, καὶ τάς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίοις μὴ δυναμένοις αὐτοῖς ἐπισθαι, καταλελοίπεσαν ὅτι τῆς σκευῆς, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniés, omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam; & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Postquàm autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ consuleret, & oraculum referret; num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basclum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimisque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringenti celeritate camelorũ ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxorésque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebátque contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus concessa, receptísque ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim asseruauerint. ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atque in hunc modum circa Sicellam & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi, & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriã relinquerent, totam vim hostium in se conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quòd cùm armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere se non posset, circunspiciens iuuenem proximum rogat, quisnam esset: audiróque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret effi. ere, quòd ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius conspecta Sauli nece, ipse quoque se iugulauit. pari modo & vniuersum eius satellitium vnà cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitant, quíque campestres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, facilè occupata ipsi posthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filios: úmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

οὐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὁπομένειν, ἀ συναπολυθήσονται, ἀλλὰ μαλακιθέντας περὶ τὴν δίωξιν, ἁρπάσαν ὃ σεσωμένας τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἐλεγον. δαβίδης ὃ πονηρὸν ἡγεῖτο αὐτοῖς τοῦτον ἀπέφηνε τὸν νόμον. ἐπὶ γὰρ ἀξίοις τοῦ θεοῦ παρόντος αὐτοῖς ἀμυνάσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι ὃ πάντα αὐτοῖς, πᾶσιν ὁμοίως ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μεταδιδόναι τὴν ὠφέλειαν. ταῦτ' ὀπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεταδιδόκοτεν. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔσχε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡγούμενος δ' ὁ σαοὴλ δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ὑπ τῇ ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ὁπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν σικέλλαν πόρθησιν, καὶ ἀμαληκιτῶν αἵρεσιν, ἔτως ἐγίνετο. τῶν ὃ παλαγσινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης ἡγουμένης, νικῶσιν οἱ παλαγσινοὶ, καὶ πολλοὺς ἀναιρεῦσι τῶν ἀντίων. σαοὺλος ὃ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἡγωνίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ὑποθανεῖν, καὶ προβόλως διακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τ' ὅλης αὐτοῖς δόξης ὑποκειμένης, οὐδὲν γὰρ περιοσότερον τούτου εἶχον, ὁπιτρέφοι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ περικυκλωθέντες ὑποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαγσινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ὃ οἱ σαοὺλ παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ἐτράπετο τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόνος ὑπεκφευγόντων τῶν πολεμίων. σαοὺλος ὃ φεύγει, καρτερὸν σῖφος ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαγσινῶν ὑπερεμφαίνοντων ἀκοντισὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ὑπεβάλλει πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς ὃ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηκέτι διακαρτερεῖν, μηδ' ἀντέχειν ταῖς πληγαῖς, ὑποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύσῃ ὃ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τ' ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτῷ διελάσαι φρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοῖς πολεμίοις. μὴ ὀλιγώρητος ὃ τῷ ὁπλοφόρῳ κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ σήσας ὑπὸ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας διαβάλλειν αὐτῷ τὸν σίδηρον ὑπερφέρεται, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄν, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, διὰ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, διαφθεῖραι αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας ὃ τοῦτο, καὶ περιελόμενος περὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγίνετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρος σαοὺλον ἀνηρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' οὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες ὃ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοὺλος ἀπέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυροτάτας ἔφυγον. οἱ ὃ παλαγσινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑπούσῃ σκυλεύοντες οἱ παλαγσινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς, ὑπετυγχάνουσι τ σαοὺλῳ, καὶ τοῖς παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀπετέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς,

καὶ κ

καὶ πᾶσαν φειδηγείλαν τ̃ χώραν, πέμψαντες ὅτι A
πεπόωκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν,
ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτειον ἱερόν. τὰ δ̀ σώματα ἀπε-
σώρωσαν, φερὸς τὰ τείχη τ̃ βηθσαὶν πόλεως, ἣ νῦν
σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δ̀ ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰ
πόλει τ̃ γαλαδίτιδος κατοικοῦντες ὅτι λελώβηνται τ̃
σαοὺλ νεκροὶ, καὶ τοῖς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησά-
μενοι φερεῖδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότα-
τοι καὶ τόλμη διαφέροντες, ἦ δ̀ πόλις αὕτη τὰ σώματα
ἀλκίμους καὶ ψυχᾶς φέρει, καὶ δι' ὅλης τ̃ νυκτὸς ὁδεύ- B
σαντες, ἦλθον εἰς τὴν βηθσάν. καὶ φερσελθόντες τὸ
τείχος τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ
καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισὰ, μηδὲ τῶν
πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ βλαπσάν-
των διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δ̀ ἰαβισίτωοὶ πανδημὶ κλαύ-
σαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τ̃ χώρας
τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι
καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, C
μήτε ποτῷ, μήτε ξοφῆς γευσάμενοι. τέτο σαοὺλος τὸ
τέλος ἔσχε φερφηδύσαντος σαμυήλε, διὰ τὸ ὠδικῆ-
σαι τῷ θεῷ τῶν ἐπ' ἀμαληκίταις ἐντολῶν. ὅτι τ̃ ἀχι-
μελέχε τῦ ἀρχιερέως ψευσὰ, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν,
καὶ τ̃ τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δ̀, σαμυ-
ήλε ζῶντος ἔτη ὀκτὼ φερὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος
δ̀, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ σαοὺλος μὲν, ὕπω κατέσρεψε τ̃ βίον.

& dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquammulti fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem ſubuertit. Regnauítque viuente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τ' ἰδίας φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δ' ἄλλων πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθε φονευθέντος ὑπ' ἐνίων φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς περιξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειροσοφήσας, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Ηγνομήν πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὅτι τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οτι τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ς ασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τ' ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβισάλωμος ὅτι τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλεσε σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τ' βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν δὶς δαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπ' ἐνιαυτὸν, σολομῶν τ' υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit, CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως Δαβίδης μὲν ἐν Χεβρῶνι, τῇ δ' ἄλλου φυλῇ ὁ Σαούλου παῖς.

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauls filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς Σικελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτὸ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φθάνει τις ἀφικόμενος ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς Παλαιστίνους ὁ τὸν Σαοῦλον ἀπελών, τήν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα διειλημμένος. ὁ δὲ προσκυνήσας αὐτὸν, πυθόμενος, πόθεν ἥκοι τυγχάνοι, ἀπὸ τῆς ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γνόντα δ' αὐτὸν τὰς αὐτῆς τὸ τέλος ἐδήλωσε, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τῶν ἑβραίων μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῆς Σαούλου, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ τροπῇ τῶν ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέα πεφευγότι παρὼν. ὃν καὶ πτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, συμβαλόμενος αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ δὲ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ἐκπεσόντα, ἀλλὰ τῶν ἁρμάτων ἐμβολὴν αὐτὸν ἀθετῆσαι κατεργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε ἐπὶ τοῖς βραχίοσι χρυσὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ φερόμενος τὸν Σαοῦλον νεκρὸν καμόντα αὐτῷ. Δαβίδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ Σαούλου θανάτου βλέπων, κατερρήγνυτο μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τὴν λύπην χαλεπωτέραν, καὶ ὁ Σαοῦλος πᾶς Ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ συστρατείας αἴτιος γεγονὼς μόνος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότα χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτὸν ἥμοι κατήγορος ἀπελών τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ἐκ πατρὸς ἀμαληκίτου γένος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ἐγκωμίοις δὲ καὶ θρήνοις, καὶ ἐπιταφίοις ἐπαίνοις

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

1. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ composuit,quæ in hodiernum vsque diem leguntur.His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetã,quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet.cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella cò commigrauit,ambabus vxoribus illò adductis,& cohorte domestica: móxq; tota tribus ad eum locum confluens,regem eum communi suffragio declarauit. Audito deinde quod Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nunciarent, quòd Iudæ tribus regem se consalutasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri,vir strenuus,& ad magnas res obeundas natus,quàm primum cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Iebosthum periculo eripit,& superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum dilectissimo milite,vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri,duos secum fratres,Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset,aciem ad prælium explicat.Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis prestantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati.qui progressi inter vtramque aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt: comprehẽsísque aduersariorum capitibus, latera & illi feriebant,donec mutuis vulneribus ad vnum se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt,& post acre certamen,partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi,sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant,præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris,& non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus.is tũ Abenerum rectà insequebatur,nec in sinistram nec in dextram deflectens.Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit,vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret,vt illo interfecto,in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur,sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

2.Reg.2.

σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ δημόσιοι. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ τῆς πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τῆς προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν ἐν ἰούδᾳ καλουμένην φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδοναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην ὡδήγητο, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαός, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοὺλον ἔθαψαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τὰ γαλαάδιτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖς τῆς πρὸς τὸν τεθνηκότας εὐσεβοῦς ὑπισχνούμενος, ἅμα δὲ ἔδηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαοὺλου ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νήπιος δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἐγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπεισῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ἐσχατολειπόμενον ἐξαρπάσας ἰσχὺν αὐτῷ, ἐβοήθησε δ' ἀναλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐπὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, κατὰ μὴν τὸν ὀπισθόριον γλωττίας, μανάλιν. κατὰ δὲ τὸν ἑλλήνων, παρεμβολάς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὁπλέκειν συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαγεσύμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπιὼν δὲ αὐτῷ ἰώαβος, ὁ σαρουίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ σοφοῦ, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀβισαὶ καὶ ἀσαήλου, ἦν πάντων τῶν δαβίδου ὁπλιτῶν. ἐπεὶ δὲ συνέτυχον ὅπου τινὲς πρωΐσθης ἐν γαβαὼ πόλει παρατάσεται πρὸς μάχην. τῶν δ' ἀβεννήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειότερος στρατιώτας ἔχει, συνῆλθε παρ' ἀμφοτέρων δυωκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες οὖν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ἀφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπῶνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως δὲ πάντες ὡσαύτως ἐκ συνηθείας ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τοῦ ἀβεννήρου. καὶ φεύγοντας ἐκ αἰεὶ διώκων ὁ ἰώαβος, ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο ὡδηγελυόμενος τοῖς ὁπλίταις ἐκποδὼν ἔπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναγεσιῶντας, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ δραφανίσεως τῶν ἄλλων μᾶλλον ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. ἐπὶ δὲ ἄνθρωπος ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστὰς εἰς ἄμιλλαν λέγουσι ὡδράμειν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀβέννηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥώμης δὲ ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑδίτερον ἐγκλεισθεὶς τοῦ μερῶν. ὑπισχνέντος δὲ τῷ ἀβεννήρου, καὶ καταφίζεσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τοῦ ἑαυτῶν στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς ἐκ ἐπείθετο τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὴν σπουδὴν τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. ὁ δὲ προσέμενον δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομείναντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὐπίσω χαμαὶ ὡδάξησεν ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

οἱ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβένηρον, ὡς ἦλθον ὅπου τὸ A
τόπον ἔκειθι συνέβαινε τὸ ἀσαήλου, θᾶττον αὐτοὺς τὸ νε-
κρὸν, ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ ἢ Ἰώαβος αὐτός τε
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαῖος, παραδραμόντες τὸ σῶμα,
καὶ τὸ πλείονος ὅπως τὸν Ἀβένηρον ποιήσωνται τὸν ὑπὸ τὸ
τελευτήσοντος ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ θορυ-
βίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινός, ὃ μαστὸν καλοῦσι, ἐ-
δίωξαν τὸν Ἀβένηρον, ἤδη θᾶττον δυσμῶν ὄντος ἡλίου. ἀνα-
βὰς δ' ὅπου τινα βουνὸν, ὡς ἔστι ἐπ' εὐθείᾳ τοῦ τόπου B
μὴ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτούς τε κατεσκέπετο καὶ τὸν
Ἀβένηρον. Οὗτος ἢ ἀναχαιτίστος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν.
ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσαήλου, ὃς παραι-
νοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείσθη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς
ἀπόθανε. συμφρονήσας δὲ θᾶττον ἠχησάμενος
τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ τὸ ὅπι πολὺ διώξεως ἐπό-
σχε. καὶ δὴ μὲν ἐπ' ἐκείνης κατεστρατοπεδεύσατο τοῦ τό- C
που τὴν νύκτα ταύτην. Ἀβένηρος ἢ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
καὶ περαιωσάμενος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τὸν Ἰεβόσθην παῖδα εἰς Μαναὶμ παρεμβολὰς ἐβόα θον.
τῇ δ' ἐχομένῃ, τοῖς νεκροῖς ἐξαριθμήσας, ἅπαντας
ἐκήδευσεν. ἔπεσον ἢ, τὰ μὲν Ἀβενήρου στρατιώτῃ, ὡς ἑξα-
κόσιοι καὶ ἑξήκοντα. τὸν ἢ Δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνέα,
καὶ Ἀσαήλος. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ
Ἀβισαῖος εἰς Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ, τὰ μὲν μετὰ Δα-
βίδου, κρείττονων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλέον ἐκ τῶν κιν-
δύνοις φερομένων, τὰ ἢ σαούλου παίδων, καὶ τῆς ὑπηκόων
αὐτῷ, καὶ πᾶσαν χρόνον ἡμέραν ἐλαττουμένων. ἐγένοντο
ἢ καὶ τούτου τοῦ καιροῦ καὶ παῖδες τῷ Δαβίδῃ, τὰ ἀριθ-
μὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ἐκ μητρὸς Ἀχίνας γενόμενος, Ἄμνων ἐκλήθη. ὁ ἢ δεύ- E
τερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανίηλος. τῷ τρίτῳ δ'
ἐκ τοῦ Θολομαΐου θυγατρὸς μαχάμης φιλοτιμουμένου τῶν
Γεσιρῶν βασιλέως Ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ τέταρτον,
Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης πρεσπεπόρδυσε. τὸ πέμ-
πτον ἢ τὸ ἕκτον γεγενῆσθαι καὶ γάλα ἐπωνόμασε. τῶν δ'
ἐμφυλίου πολέμου συμπεπτόντων εἰς ἔρ-
γα καὶ μάχην πυκνῶς μετ' ἑκατέρου τοῦ βασιλέως,
Ἀβένηρος ὁ τοῦ σαούλου παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνιστὰς F
τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασθαι ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμείναντας τῷ Ἰεβόσθῃ παρεσκεύασεν. καὶ διέμενεν ἐ-
πὶ καιρὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐν
ἐγκλήματι γενόμενος Ἀβένηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς
συνέλθοι τῇ σαούλου παλλακῇ, ῥαιφᾷ μὲν τοὔνομα,
σπάδητι θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ἰεβόσθου, θρα-
συνήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ἐ δικαίων τῷ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ θᾶττον αὐτὸν χρώμενος, ὑ- G
πεῖλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαβίδην θήσειν,
ἀποδείξειν δ' ὡς ἐ δικαίως τὴν ἰδίαν ῥώμην

rò cum eo Abenerum infectabantur: poſtquam ad locum in quo Aſael iacebat peruenerunt, obliti amplioris perſecutionis circum cadauer conſtiterunt. Ioabus autem & frater eius Abiſæus, præter exanime corpus curſu prouecti, incitatíque ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vſque ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerum, & vſque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore cõſiſtit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem proſpiciens. qui cùm exclamaſſet, ſatis iam indignationi indultum, nec eſſe viros conſanguineos improba inſectatione cogendos omiſſa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Aſaelem eſſe, quod monitus ab inſequendo deſiſtere noluiſſet, & ideo ictus cecidiſſet, viſus eſt nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibuit: & in eo loco caſtris poſitis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Ieboſthi regiam ſe contulit. ſequenti die Ioabus recenſitis cæſorum cadaueribus omnes ſepultura dignatus eſt. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Aſael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intuliſſent, ad regem ſuum in Hebronem ſunt reuerſi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit; ſed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorũ qui ſub Sauli filij degebãt imperio, in dies deteriores fierent. Interea Dauid ſex filios è totidem vxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus eſt. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Geſſitorum, nomine Abeſalon. Quartus Adonias ex vxore Angite ſuſceptus, quintum verò & ſextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò poſt conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd eſſet vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Ieboſthi permanerent. Deinde verò inſimulatus apud eum quòd conſuetudinem haberet cum concubina eius Ræſpha filia Sibathi, & ea de cauſa obiurgatus, dolore & indignatione motus quaſi non bona gratia ſibi pro fideli ſtudio redderetur: minatus eſt ſe regnum ad Dauidem tranſlaturum, & declaraturum quòd Ieboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipſius bellicis artibus, & eximia in eam diem fide. móxque miſit in Hebronem ad Dauidem qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuerſis Hebræis rex agnoſceretur. Qui cum vehemẽter hoc nuncio lætus conditionem accepiſſet,

1. Reg. 3.

καὶ συνέσιν ἀρχὴ τοῦ πέρας Ἰορδάνου, ἀφ' ἧς τὸν αὐτοῦ στρατιάν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαβί-
δην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἔφη, ἢ μέλλει αὐτὸν ἑπαίνου φίλον ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τοῦ σαούλου μὴ ἀπο-
στῆναι παρόντος, αὐτὸν ἢ ἀποδείξαντα πάσης χώρας βασιλέα. τοῦ ἢ Δαβίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
γὰρ ἐφ' οἷς Ἀβένηρος διεφρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, πρῶτον τεκμήριον παρασχεῖν τοῦ συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

& quòd magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem B desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse, eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. C Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quosquum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam D quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator E peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, F neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per G obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

ἀναστώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλην τ γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαγσινῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τ μελχόλην, ἀποσπάσας φελτίας, τ τε συνοικοῦντος αὐτῇ, κ πρὸς τοῦτο κ ἰεβόσθε συμπροθύμου. ἐπιγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόσθε, δαβίδῃ δ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειν τῆς ὁρμῆς. νῦν μέν τοι γε ὀκνεῖν χωρεῖν εἰ βέλοντ). ὑπὲρ γὰρ εἰδέναι τ θεὸν διὰ σαμουήλου τ προφήτου, δαβίδην χρηστηρίασθαι, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφητεῖν δ' ὅτι παλαγσινους ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσετ), κ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι κ ἡγεμόνες, ὡς ὑπὲρ ἀβέννερος γνώμην εἶχον αὐτοῖς τ προαιρέσεων σύμφωνον προσλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθόντων δ τούτων, ἀβέννερος συγκαλεῖται τ βενιαμίτην φυλήν, οἱ γὰρ ἐν ταύτῃ ἅπαντες ἰεβόσθε σωματοφύλακες ἦσαν, ὑπὲρ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀπεικρούοντας ἑώρα, προσιόντας δ' οἷς ἐβούλετο, ὑποδεξάμενος ὡς εἰκὸς τῷ ἑταίρων, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λημψόμενος αὐτός. πιστότερα γὰρ ἦν δι' ἄλλου πραττομένων ὅσα δι' αὑτοῦ ἕκαστοι ποιεῖσθαι εἶ) δοκεῖ, κ προσέπι τοῖς ἡγουμένοις αὐτοῦ λόγοις πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, κ τὴν φυλὴν ἅπασαν ἐπαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾶ κ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ὅπ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ φανερὰν ποιήσῃ τ ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δ' τ δαβίδου τ ἀβέννερον, καὶ ὀλίγον διαλιπόντων εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, ὑπὲρ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβέννερος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅπ σωθήκας κ ὁμολογίας τ ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μ' ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ) ζῆξει, συμφερὸν τε τ βασιλείας ἐσόμενον, κ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα κ τοῖς καιροῖς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς κ τ στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον ὑπὲρ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μ' ὅπως χρεὼ δόλῳ βαλεῖν αὐτὸν πρὸς τ βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, κ μὴ προσέχειν οἷς ἀβέννερος συνίθετα. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅπ τοῦ βεβαιώσασθαι τοῦ σαύλου παιδὸς τ ἡγεμονείαν. ὅπ ἢ ἀπάτῃ κ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο πιθῶ ἐλπίδος κ οἰκονομίας τῆς κατασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν δαβίδην τούτοις, δόλῳ παρεξιόντα ἑώρα, ζήτεται τοῦτο τελεστέραν ὁδὸν, κ κεῖνος ἀβέννερον ἀποκτείνας, πέμπει τοὺς ὑπισχνούμενον. οἷς καταλαβοῦσι προστάξειν αὐτὸν καλεῖν ὑπὲρ τῶ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ χρείαν τ πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ δεδυνημόνδυσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννερος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τ ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ ὑπερᾳ καλυμμένῳ, ἀπέχοντι τ χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τ συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιοστόμβος, ὡς μάλις' δύνοις ἐ φίλος (ὑποκεί- A
νου) δὲ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τ' ὀπιθυλῆς
τὰ τῆ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ σοφίσμασιν ἐγχειρεῶντες
ἀτόποις) ὑποσπᾷ μὴν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ
διαλεξόμβος. ὡς δ' ἀγαγὼν ἢ εἰς τὸ ἐρημότερον τ' πύ-
λης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀδεσσαίῳ τῆ ἀδελφῆ, ἀπασά-
μβος τ' μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ
μὲν ἀβένηρος τῦτον ἐνεδρευθεὶς τ' τρόπον ὑπὸ Ἰωά-
βου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαήλου τῆ ἀ-
δελφῆ ὃν διώκοντα καλῶν ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ B
πρὸς τῇ χεβρῶνι μάχῃ. ὡς ἢ τἀληθὲς εἶχε, δείσαντος
μὴ τ' στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῆ βασιλέι πιμῆς, μὴ
τύτων αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ παρὰ δαβίδου τ'
προτίμου τάξιν ἀβένηρος. ἐν τύτοις δὲ τις κατανοήσειν,
ὅσα ἐ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα
ἐ ἀρχῆς, ἐ τῦ μηδενὶ τύτων παραχωρῆσαι. κτήσασθαι
καὶ αὐτὰ ποθοῦντες, ἀλλὰ μειζόνων κακῶν λαμβάνουσι. ἐ
δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐ-
τοῖς τ' παρόντος ἐκποιοῦσιν, ὡς ἐχ ὁμοίᾳ δεινῦ τυγ- C
χάνοντος περίεσθαι τηλικῦδ' μέγεθος ἐξουσίας, ἐ συ-
νήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ᾠφελῆσθαι, ἐπὶ τύτῳ ὑπο-
λείσαι, ἀλλ' ἐμβολὴν ἔχοντος συμφορᾶς. διὰ τῦτο καὶ
χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ τολμῶσι ἔργα πάντες
φόβῳ τῦ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ δεῖ μὲν τύτων ἐν βραχέ-
σιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκέσας ἀνηρημένον
τ' ἀβένηρος, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν. ἐμβρύσατο ἢ
πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τ' δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἔστι D
κοινωνὸς εἰμι τ' ἀβένηρος σφαγῆς, ἔτε κατ' ἐντολὴν καὶ
βέλησιν ἰδίαν ὑποθαίοι. ἀρὰς ἢ κατ' τῦ πεφονευκότος
αὐτὸν δεινὰς ἐπίθετο, καὶ τ' οἶκον αὐτᾦ, ἐ τοὺς συμπρά-
ξαντας, ὑποθυσίους ἐποιεῖτο τοῖς ὑπ' τῦ τετελευτηκό-
τος ποιναῖς. ἔμελλε δὲ αὐτῷ μὴ δόξαι παρὰ τὰς πίστ-
εις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβένηρι τῦτον εἰρηκέναι. προσ-
ετάξε μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τ'
ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτᾦ τὸ σῶμα, προ-
ρήξαμβος μὲν τὰς ἐθνήτας, ἐν δύντας ἢ σάκκους. ταῦ-
τα ἢ ποιεῖν, προσέχοντας τ' κλαυθμῶ. αὐτὸς δ' ἐφείπετο E
μετ' τ' γεγενεακότων ἐ τῷ ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτό-
μβος τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμβος τό τε δύνεν τὸ
πρὸς τ' ζῶντα, καὶ τ' ὅτι τεθνηκότι λύπλω, καὶ ὅτι μὴ κατ'
τ' αὐτῦ γνώμην ἀπῆρε). θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι
μεγαλοπρεπῶς ἐ ὁλοφύρσεσι τε συζηταφάμβος θρή-
νους, αὐτὸς ὅλη τῆ τάφῳ ζας πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ
παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτως δ' αὐτὸν ὁ ἀβένηρος συνέ-
σχεν θανάτου, ὡς μηδὲ ξοφλῶ ἀναγκάζοντα αὐτὸν τῶν
ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡ-
λίᾳ δυσμῶν. ταῦτ' δύνοιαν αὐτᾦ ᾠδὰ τ' πλήθως ἐχύ- F
νησεν. οἵ τε δὴ πρὸς τ' ἀβένηρον φιλοτίμως διακείμε-
νοι, σφόδρα αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτ' τιμὴν ὑποθαπόντα, καὶ
φυλακὴν τ' πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτ' ἀξιώ-
σας τ' νομιζομένων ὡς συγχρῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐχ ὡς ἐ-
χθρὸν ἐχόμενον ὑβείσθη ἀπόσμωσαφῆ, καὶ ἠμελημένῃ
τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρησᾷ καὶ ἡμέρᾳ τ' φύσιν ἔχαρε,
τ' αὐτὴν ἐκάστῳ νομιζομένῃ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν τῆ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, οἵοιόν τυγχάνοντα τ' ἀβένηρον
πικρὸν ἑώρα. πρὸς τύτοις οὐ μάλις' ἀδαβίδην γλί-

beneuolentiam præ ſe ferens, (vt ſæpe ſit cùm ab obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vnò tantùm fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat: re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniuiſſe. Porrò Dauid audita Aboneri nece vehementer indoluit, ſublatáque ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixítque vt totus populus deflereat ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipſe vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis ſatis indicans vel beneuolentiam erga virum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Aboneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Aboneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam regis benignitatem, eandem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. Reg. 4

IEbosthus autem Sauli filius morte eius autea grauiter hoc tulit, quod priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε· ὁ δὲ θεὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα ἡδύνατο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἐμικρὸν δὲ τοῖς ἐβραίων πράγμασι βλάβη, στερηθέντων αὐτὸν σώζειν δυνάμεις τε ἀρίστας καὶ ῥώμην χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένων. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ὦ μέλεε πάντων οὐκ ἐάσει τοῦτον ὑμῶν ἀνεκδίκητον. ὅπως δ' ἔγωγε ἔχω, ὡς ἐδὲν ἰσχύω καὶ ἀβιασάμενος τοῖς σαρκεῖα παῖδας ποιεῖν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει δίκας τοῖς τολμηθεῖσιν αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ Ἀβενήρου μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος ὁ βίος.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὅτι τοῦ ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ δυοῖν φίλων, ἅπασαν ἡ βασιλείαν δαυίδης παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τὸν τελευτὸν αὐτὸς ὁ σαοῦλος παῖς ἰέβοσθος, ὃ μεθ' ὑὸν ἔγεγενεν, αὐδενὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ ἁρμοζόντος. ἀλλ' ἐφ' ἑπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρου θάνατος. οὐκ ἐπέβιω δ' ὑδ' αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέμμωνος υἱῶν, βαναάθα, τῷ δ' ἑτέρῳ θαάνος ὄνομα ἦν, δόλῳ ἀνῃρεθείς ἀπέθανεν. ἦσαν γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμίται, τῶν δ' ἐπὶ πρώτοις τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰέβοσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδου τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰέβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τῆς κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεῖχεν ἐζέτο καὶ τῷ κώματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαοῦλος παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῆς ἐπικειμένης, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν δεικνύντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, σωτῆρσιν αὐτοῖς ὡσεὶ δύνοις, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκόσι. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον ἔτυχεν αὐτῶν πρόσοδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὧδε χρῆμα δίκην ὑφέξοντες, οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαοῦλος φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν αἵρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἔτ' εἶ τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χάρειν κακοῦργοις αὖδ' ἐάσει, καὶ χάειτας ἡγήσασθαι τὰς κυριοκτόνους ὑμῶν πράξεις, ἀνῃρηκότων ὅτι τὸν αὐτοῦ κοίτης αὖδ' ἐν δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ἐξ πολλῆς δυνοίας καὶ τιμῆς ἐκπεσόντα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὴν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τῷ νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με τὸν ἰεβόσθου τελευτὴν, τοῦτον ἀνελεῖν. ὑ γὰρ ἐδυνάσθε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὸν ἐμὸν δόξαν τοῦδ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὸν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ὃν τῷ ἀβενήρῃ τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδευσε. τούτων δὲ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τῆς ἑβραίων φω-

ωρῶτοι ϖρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρ- A
χοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῆς, & παρέδιδοσαν αὐτοῖς, τιμὴ τε
εὐνοιαν ἣν ἔτι καὶ σαύλου ζῶντος εἶχον ϖρὸς αὐτὸ ὑϖο-
μιμνήσκοντες, καὶ τὸ τιμὼ ἣν ἡγούμενον τότε χιλίαρ-
χον τιμᾶσθαι ὑ διέλϕον, ὅτι τε βασιλεὺς ὑϖὸ τοῦ θεοῦ
δι᾽ σαμουήλου τοῦ ϖροφήτου χειροτονηθείη, καὶ παῖδες αὐ-
τοῦ, καὶ ὡς τὸ ἑβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισα-
μένῳ παλαισταὶς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ,
ταύτης τε ὑποδεχῆ τὴν ϖροθυμίας αὐτοὺς, καὶ ϖροκα- B
λέσας δεξιωσόμενον, ἐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ
τοιούτοις ἔϱγοις), καταδυωχήσας καὶ φιλοϕϱονησάμενος, ἔϖεμ-
ψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅϖαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς
ἰούδα ϕυλῆς ὁπλίται ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, ϕο-
ϱοῦντες ὅπλα ϑυϱεὸν καὶ σεϱμάτιον. ἦσαν δὲ, τῷ σαύλου
ϖαιδὶ ϖαϱέμενον. τούτων γὰϱ χωϱὶς ἡ ἰούδα ϕυλὴ, τὸν
δαβίδην ἀϖέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τοῦ συμεῶνος ϕυλῆς,
ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τοῦ λευίτου, ἑξακισχίλιοι C
ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄϱχοντα ἰώδαμον. μεθ᾽ οὗτον ἦν ὁ
ἀϱχιεϱεὺς σάδδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγε-
μόσιν. ἐκ δὲ τοῦ βενιαμίτου ϕυλῆς, ὁπλῖται τεσσαϱακισχί-
λιοι. ἡ γὰϱ ϕυλὴ ϖροσέμενεν ἔτι τῇ τῶ γένους τῷ σαύλου
ϖοτὲ βασιλεῦσαι ϖροσδοκῶσα. ἐκ δὲ τοῦ ἐϕϱαίμου ϕυ-
λῆς, δισμύϱιοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τῇ δυνατωτάτων καὶ
κατ᾽ ἰσχὺν διαϕεϱόντων. ἐκ δὲ τοῦ μανασσίτου ϕυλῆς
τοῦ ἡμίσους, μύϱιοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τοῦ ἰσσαχάϱου ϕυ-
λῆς διακόσιοι μὲν οἱ ϖϱογινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁ- D
πλῖται δὲ δισμύϱιοι. ἐκ δὲ τοῦ ζαβυλῶνος ϕυλῆς, ὁπλι-
τῇ ὁπλεκτῇ, ϖέντε μυϱιάδες. αὕτη γὰϱ ἡ ϕυλὴ μόνη
ϖᾶσα ϖϱὸς δαβίδην συνῆλθεν. ἦσαν ϖάντες δὲ αὐτὸν
ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τοῦ γάδου ϕυλῆς. ἐκ δὲ τοῦ νεϕθαλί-
του ϕυλῆς, ὁπίσημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χϱώ-
μενοι ϑυϱεῷ καὶ δόϱατι. ἠκολούθει δὲ ἡ ϕυλὴ ἀναϱιθ-
μητος ὅσα, ἐκ δὲ τοῦ δανίτου ϕυλῆς, ἐπιλεκτοὶ δισμύ-
ϱιοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τοῦ ἀσσήϱου ϕυλῆς, μυϱιάδες E
τέσσαϱες. ἐκ δὲ τῶν δύο ϕυλῶν τῶν ϖέϱαν τοῦ ἰοϱδάνου, καὶ
τοῦ λοιποῦ τοῦ μανασσίτου ϕυλῆς ὁπλισμένων ϑυϱεῷ
καὶ δοϱατίῳ καὶ σϖαθοκεϕαλαίᾳ & ϱομϕαίᾳ, μυϱιάδες δώ-
δεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ ϕυλαὶ, ϱομϕαίας εἶχοντο. τοῦτο δὴ
τὸ ϖλῆθος, εἰς χεβρῶνα ϖϱὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ᾽
ὅλης ϖαϱασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν ϖϱὸς ϑοϕὼ
ϖάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν δαβίδου βασιλεύειν ἐϱώ-
σαν. ἐπὶ δὲ ϱεῖς ἡμέϱας ἑοϱτάσαντος τοῦ λαοῦ, & κα- F
τευωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μεθ᾽ ὧν εἶχεν
ἐκεῖθεν ἀϱᾶς, ἦκεν εἰς ἱεϱοσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων
τὴν ϖόλιν ἰεβουσαίων, γένος δὲ εἰσὶν ἔτι χαναναίων,
ὑϖεκλαβόντων αὐτῷ τὰς ϖύλας, καὶ τοῖς ϖεϖϱωμένοις
τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ ϖᾶν τὸ λελωβημένον ϖα-
σάντων ὁπλίτην τοῦ βασιλέως ὁπὶ τοῦ τείχους, καὶ λε-
γόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοῖς ἀναπήϱοις, ταῦ-
τα δὲ ἐποιοῦν καταϕϱονοῦντες τῆς τῶν τειχῶν ὀχυϱό-
τητος, ὀϱγισθεὶς, ϖολιοϱκεῖν ἤϱξατο τὰ ἱεϱοσόλυμα. καὶ G
ϖολλῇ ϖϱοθυμίᾳ χϱησάμενος ὡς δι᾽ αὐτοῦ
αὐτῷ ἐλεῖν, δύθις ἐμφανίζων τῷ ἰσχυϱῷ, καὶ κα-
ταϖλησσόμενος εἴ τινες ἄϱα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις
τϱόϖον διέκειντο ϖϱὸς αὐτὸν, λαμβάνει καὶ κϱάτος τὴν
κάτω ϖόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἄκϱας λειϖομένης, ἔγνω τιμῆς
ὑϖοχέσει καὶ γεϱῶν ὁ βασιλεὺς ϖϱοθυμοτέϱους
ὅπως τὰ ἔϱγα τοὺς ϛϱατιώτας ϖαϱασκευάσαι, καὶ τῷ δι᾽ ὅλης τῷ ὑϖοκειμένων ϕαϱάγγων ὅπως ἔκϱυσιν ἀναβαίη,

proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.

At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebãtur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: 1. Paralip. 12. 111.

promisitque ei qui per subiectam vallem inar- A
cem euasisset,totius exercitus imperium se cō-
missurum. & cum eo certatim omnes enite-
rentur,cupiditate summæ præfecturæ accensi,
Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & consce-
sa arce clamore sublato à rege promissum co-
piarum imperium repoposcit.

Cap. III.

*David vi captis Hierosolymis Chananæos inde po- B
populariter eiicit,vrbémque Iudæis victo-
ribus inhabitandam tradit.*

Electis deinde ex arce Iebusæis,& instaura-
tis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Daui-
dis appellauit, ac per omne regni sui tempus
domicilium inibi habuit,cæterum tempus quo
apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit,sep-
tem anni fuêre,& mẽses sex.postquam autem C
Hierosolymis regiam sibi aptauit,in dies magis
ac magis res ei ex voto succedebant,Deo pro-
uidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm
celeberrima redderetur. Per idem tempus Ira-
mus legatione in hoc missa in amicitiam ac so-
cietatem Dauidis est receptus: misitque ei do-
no materiam cedrinam & architectos ac fa-
bros,qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt.
Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ
in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽ-
dúmque eisdem munitionibus Ioabo demã-
dauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde eiec- D
tis,à se ciuitatem denominauit.Nam tempore
Abrahami generis nostri autoris Solyma voca-
batur,nec desunt qui affirment etiam apud Ho-
merum Solymorum nomine hanc vrbem in-
telligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum
linguam nominatum est hac voce,securitatem
significante. Totum autem hoc tempus ex quo
Iesus Hebræorum aduersus Chananæos impe-
rator,deuictæ regionis agros suis diuisit, post- E
quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hiero
solymis eiicere valuerunt,vsque ad hanc Dauī-
dis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quin-
decim.Nec prætermittendus est per silẽtiũ Or-
phonas vir inter Iebusæos opulentus,cui in ex-
pugnatione Hierosolymorum parcitum est à
rege,tum propter perpetuã eius erga Hebræos
beneuolentiam,tum quia priuato quodam of-
ficio demeritus est cũ,vt paulo pòst magis op-
portuno loco indicabimus.Dauid deinde alias
quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũ-
xit,filios etiam vndecim suscepit, quorum no- F
mina,Amnas,Ellus,Sebas,Nathan, Solomon,
Iebar,Eliel,Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal,
& præterea filiam Thamaram. Horum nouem
ex legitimis coniugibus nati sunt,duo verò po-
stremi è concubinis.Thamara autem Abesalo-
mi germana fuit.

Cap. IV.

*Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hie- G
rosolyma victoriam illustrem consequitur.*

IIII. Palęstini autẽ cognito quòd Hebręi Dauidẽ
regẽ creassent,collecto contra eos exercitu
& occupata conualle quæ dicitur Gigãtum nõ
procul Hierosolymis sita,castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῳ ἑλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τ̃ λαοῦ δώσειν
ἐπηγγείλατο. πάντων ὴ φιλοτιμουμένων ἀναδεῦαι, κὴ
μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίσασθαι δι' ὄρθυμίαν τ̃ στρα-
τηγίας,ὁ σαρυία παῖς ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, κὴ ἀνε-
βάπσεν ἀναβαὶς,πρὸς τ̃ βασιλέα,τ̃ στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

*Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, κὴ λαβὼν τὴν πόλιν
ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκη-
σεν δ' ἐν αὐτῇ ἰουδαίους.*

Ἐκβαλὼν ὴ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τ̃ ἀκρας, κὴ αὐτὸς
ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα,πόλιν αὐτῷ δα-
βὶδ κ̃ προσηγόρευσε, κὴ τ̃ ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ δι-
έζιβε βασιλεύων.ὁ ὴ χρόνος ὃν τ̃ ἰσδα φυλῆς ἦρξε μό-
νης ἐν χεβρῶνι,ἐτῶν ἑπτὰ,κὴ μηνῶς ἕξ. ἀπὸ δὲ ἧς
ὴ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ
κὴ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς προφάσεσι,τ̃ θεὸν προνοεμένε
κρείττω ποιεῖν αὐτὰ κὴ λαμβάνειν ἐπίδοσιν. πέμψας
ὴ πρὸς αὐτὸν εἴρωμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν κὴ
συμμαχίαν συνέθετο.ἔπεμψε δ' αὐτῷ κὴ δωρεὰς, ξύ-
λα κέδρινα κὴ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας Ϲ οἰκοδό-
μους,οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις.δα-
βίδης ὴ,τήν τε ἄνω πόλιν προσελαβὼν,κὴ τ̃ ἄκραν συνά-
ψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. κὴ περιτειχίσας ἐπι-
μελητὴν τ̃ τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν
δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν,
ἀφ' ἑαυτ̃ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ ἀβραάμου
τ̃ προγόνε ἡμ̃ν,σόλυμα ἐκαλεῖτο.μ̃ ταῦτα ὴ αὐτὴν
φασί τινες ὅτι κὴ ὁμηρος ταύτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ
γὰρ ἱερὸν,τὰ σόλυμα κ̃ τ̃ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσαν,
ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἰῶ ὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τ̃ ἰησοῦ τ̃
στρατηγοῦ ὅτι χαναναίοις στρατείας, κὴ τὸ πολέμε καθ'
ὃν κρατήσας αὐτ̃ κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, κὴ
ἐκ ἐτῶν τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυ-
νήθησαν οἱ ἰεραπλίται,μέχρις ὃ δαβίδης αὐτοὺς ἐξε-
πολιόρκησεν,ἔτη πεντακόσια κὴ πεντεκαίδεκα. ποιή-
σομαι ὴ κὴ μνήμην ὀρφόνα, πλεῖσα μὲν ἀνδρὸς τ̃ ἰε-
βουσαίων, ἐκ ἀναιρεθέντος ὴ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πο-
λιορκίᾳ τοῦ δαβίδου ἕνεκα τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔ-
νοιαν αὐτ̃, κὴ τινὰ κὴ χάριν κὴ ἀσυλὴν πρὸς αὐτὸν γε-
νομένην τὸν βασιλέα,ἰῶ μικρὸν ὕστερον δικαιρώτερον
σημανῶ. ἔγημε ὴ κὴ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ἔ-
σαις αὐτῷ δαβίδης,κὴ παλλακὰς ἔσχεν.ἐποιήσατο ὴ κὴ
παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, ὃς προσηγόρευσεν, ἀμας,
ἔμνους,ἐβαννάθαν,σολομὼν,ἰεβαρ, ἐλιλὶ, φάλνα, ἰω-
ναφὶ, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι ὴ κὴ θυγατέρα θαμάραν.
τούτων,οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ἀγχίδων ὄντα γεγονότες ὃς ὴ
τελευταίους εἰρήκαμεν δύο,ἐκ τ̃ παλλακίδων. θα-
μάρα ὴ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἰῶ.

Κεφάλαιον δ'.

*Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαισινοὺς ἐν
ἱεροπλύμοις ἐνίκησεν.*

Γνόντες δ' οἱ παλαισινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα
ὑπὸ τ̃ ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν
ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ καταλαβόμενοι τὴν
κοιλάδα τ̃ γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν
ὑ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ ζ

ὁ ἢ τ ἰωδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ αὐτὸ πρόφητείας, ἢ τῶ κελεῦσαι τ θεὸν, ἢ πρὶ τῆ ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέχρεπεν) ἐκέλευσε τ ἀρχιερέα τὶ δοκεῖ τῷ θεῷ, ἢ πόσιον ἔσαι τὸ τ μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος ἢ νίκην ἢ κράτος, ἐξάγει τ δύναμιν ὅπι τοὺς παλαιστινούς. ἢ ῥωμένης συμβολῆς, αὐτὸς κατ ὄπιν ἀφνιδίως ὅπιπτεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολάβη ἢ μηδεὶς ὀλίγην τ τ παλαιστινῶν στρατείαν ἐλθεῖν ὅπι τοὺς ἑβραίους, τῷ τάχει τ ἥττης ἢ τῷ μηδὲν ἔργον ὅπιδείξασθαι ῥωμαῖον, μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τὴν βαρύτητα ἢ τ ἀῤῥωστίαν, ἀλλὰ γνωσόμενος συρίαν ἅπασαν ⁊ φοινίκην, ἢ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, ⁊ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὁ ἢ μόνον ἰὼ ἄρτον, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, ἢ πολλὰς ἀποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὀπίσω τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, ἢ ταύτας πάσαντες τ μάχας, ἐπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδη, ἢ εἰς ταυτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τῶ βασιλέως τῆ ἱερεμίου τῆ ἐρωμένου τὸν θεὸν, πρὶ τ πρὶ τὴν μάχην ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τ στρατιὰν, ἐκ ἄπόθεν μὴν ἔσι τῶ τῆ πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δὴ αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δὴ ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, ἢ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρεῖναι, εὐθὺς ὅπιχὼν ἐφ' ἑτοίμην ἤδη ⁊ φανερὰν ἐξῆλθε τ νίκην. ἐγὼ ὑπέμεινα αὐτὸν αἱ τῆ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὀλίγοις ἀπὸ τ συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειτο κτείνων. ἢ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζάρων, ἥδε ἔσιν ὅρος αὐτῆ τ χώρας, διαρπάσας αὐτῆ τὴν παρεμβολὴν, ⁊ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πλέτον, ἢ τοὺς θεοὺς αὐτῆ διέφθειρεν. τούτου δὴ ἀποβαίτος ⁊ ταύτης τ μάχης τὸ τέλος, ἔδοξε δαβίδη συμβαλόσαι μὴ τῆ γερόντων ἢ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταθέμενόν σαι τῆ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τ χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τ ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, ἢ προσθέντα εἰς καιρὸν διαρεῖν, μεταπεμσάμενον τὴν θεῶ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσαλήμ, ⁊ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν, θυσίαις ἢ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔπι σαύλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπράξεν, ἐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τῶ λαῶ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ὡς γένεται ὁ βασιλεὺς ὅπι τὸν κιβωτὸν, οἱ βασάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, ἢ ὑπηρέτας ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἕλκειν ἀδελφοῖς τε ⁊ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῆ βοῶν. προῆγε δὴ ὁ βασιλεὺς ἢ συὺ αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, ἢ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους ὑπηχούσιον, συὺ τε ἤχῳ ποικίλῳ κεχυσμένων ⁊ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι ἢ σάλπιγγος ἢ κυμβάλων, κατάγοντες τὴν κιβωτὸν εἰς ἱερουσάλυμα. ὡς δὲ ἄχρι τῆς χειμῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς οὕτω καλουμένου προῆλθε, τελευτᾷ ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τῶ θεῶ. τῆ βοῶν γὰρ ὑπενδυσάντων τὴν κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὴν χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἢ ὁ λαὸς, ἐλυσφόρησαν ὅπι τῷ θανάτῳ τῶ ὀζᾶ. ὁ ἢ τόπος ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι νῦν ὀζᾶ διαχοπὴ καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, B quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliũ illis tulisse: quę causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec prius ad pugnam educendum, C quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, D quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorũ ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in E posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum F est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est; bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem A passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: diuertènsque paulum in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere B & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderant felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in C hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet, reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex D saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam E tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita F exequendi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen post- G quam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

δείσας ὁ δαβίδης μὴ λοιμώδους μὴ ταυτὸ πάθῃ τῇ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῃ διὸ μόνον ἐκέτευεν τὸ χεῖρα θεὸς αὐτῷ ἔτος ἐπιθανόντος, ἐκ εἰσδέχεῖ μὴν αὐτῷ θεὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκδύσας εἰς τι χωρίον αἰδρὸς δικαίου ὠβαδάμου ὄνομα, λελύτηκε τὸ ἦθος, παρ' αὐτῷ τὸ κιβωτὸν πίθησιν. ὅπι μένει δ' ὅπι ἔρεῖς ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸ ὠβεδάμου εὐξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ φανίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς ἅπασι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρσήσας ὡς ἐδένος κακὸν προσαθησόμενος, τὴν κιβωτὸν θεὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῆς μὲν ἱερέων βαστάζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν ἐξ διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζοντος καὶ κρουομένου, ὡς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχαλὴν σαύλου θυγατέρα τῶ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῶτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δὲ τὴν κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνέμυξε. καὶ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ πάντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις δίχαδὶς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐκαρίτην καὶ λάγανον ταγηνιστὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸ μὲν λαὸν ἔτι κατευωχήσας ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸ αὐτοῦ ἀπεγίνεται. ἀπασᾶσα δ' αὐτὸν μιχάλη ἡ γυνὴ, σαύλου ὁ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτοῦ κατηύχετο, καὶ ἀπλᾶ τῶ θεῶ γίνεσθαι ἤτει πάνθ' ὅσα ἀπολαύειν αὐτῷ δυνατὸν, ἀμυρεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις ἀθεραπαινίσιν. ὁ δ' ἐκ αἰδεῖδος ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν ἀπὸ τῶ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῆς ἄλλων ἁπάντων ἀπεστέρησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεῦσαι μηδένα τῶ δόξαι ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὖτη, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας ἐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ ὁ σαύλος, τότε ἀποστάσας αὐτὸς εἶχε, τέκνα παῖδας ἔτεκε. καὶ τοῖς μὲν τοῦτον καὶ χώραν ἀπολώσομεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ θεάματα αὐτῷ σχεδὸν ἡμέραν ἀμείνω σὺν τῆς τῶ θεῶ εὐπλοίας, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑφηλοῖς τε, καὶ καλλίσλω τῶ ἄλλῳ κατασκευῇ ἔχοι, θεοῦ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένου. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καταασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶ τῶτων ἀπάντων τῷ προφήτῃ δηλεχθείς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμητας προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τῶ θεῶ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, ἔχειν ἤδη θεὶ τῶ ναῶ καταασκευῇ προθυμοῦντα. τῶ θεῶ δ' κατ' ἐκείνῳ τῶ νύκτα τῷ ἀπάτορι φανέντος λέγειν τῷ δαβίδη, ὡς τῶ μὲν προαίρεσιν αὐτὸ καὶ τῶ ὁπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν προτερον εἰς νοῦν βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τῶ δ' ταύτῳ τῶ δόξαντος λαβόντος. οὐκ ἀπείρηκε δὲ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτὸ, ἠρεσάντος καὶ μακρὸν αἰῶντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τῶ παιδὸς τῶ μετ' αὐτὸν τῶ βασιλείαν παραληφομένου, κληθη-

κληθησόμενος ὁ σολομῶν. ὃς προσήσεσθαι καὶ προνοεῖν A
ὡς πατὴρ υἱῶν κατεπηγγέλλετο, τὴν μὲν βασιλείαν τέκνων
ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ θεραπείαν τῶν ἁμαρτιῶν τύχῃ
νόσου καὶ γῆς ἀφορίαν μεθιὼν ταῦτα θεσπίζειν τὸν
Δαβίδην, καὶ θεὶς χαρὰν γηθόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν
οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον καὶ θεοβόητον, πρὸς τὴν
μιβιωτὸν ἀπελθών, καὶ πεσὼν ὅτι προσκυνεῖν, ἠξίατο B
προσκυνεῖν καὶ θεὸν πάντων δικαιοῦν τὸν θεόν, ὧν
τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τη-
λικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τὴν προνοίας, ἵλεω ἐ-
βεβαίων καὶ τούτων ἐλπίδα ἐποιήσατο. ταῦτα εἰ-
πὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

Κεφάλαιον ε'.

Ως τοῖς πλείοις ἔθνεσι στρατεύσας Δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος C
φόρον ἐπέθηκε αὐτοῖς τελεῖν.

Διαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς πα-
λαιστινοὺς ἐκστρατεύσει, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾳ-
θυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ
θεῖον αὐτῷ προεῖπε καθαιρεψάμενος τοὺς πολεμίους,
ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας
καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸ στράτευμα, καὶ δια-
γείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευασμένη
τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῦ, D
ἀρὰς ἐκ τῆς ἱερουσολύμων, ὅπου τοὺς παλαιστινοὺς ἦκε.
κρατήσας δὴ αὐτοῦ τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας ἀπο-
τεμόμενος, καὶ πρεσβείσας ὅπως τῇ τῶν ἑβραίων, ὅπως τοὺς
μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τοὺς μὲν δύο μέρη τοῦ
στρατοῦ αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπό-
μενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑποτάξας
κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπως ἀδραάζαρον τὸν ἀράβων μὲν ὄντα,
βασιλέα δὲ τῆς σωφηνῆς ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ E
πρὸς τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζὸν αὐτοῦ διέφ-
θειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν δὲ ἱππότων, ὡς πενταχιλί-
λιοις. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν
αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα φυλακὴν αὐτοῦ φυ-
λαχθῆναι.

Κεφάλαιον ς'.

Η ἡρωμένη πρὸς δαμασκηνοὺς Δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

Ἀκούσας δὲ ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδρα- F
δὸς, ὅτι πολεμεῖ Δαβίδης τὸν ἀδραάζαρον, φίλος
ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἧκεν ἰσχυρὰς συμμαχήσων, ἀ-
παλλάξαι δὲ ὡς προσέδοκα συμβαλὼν πρὸς τὸν εὐ-
φράτην ποταμόν. πάσας δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβα-
λὼν τοῦ στρατοπέδου. ἔπεσον γὰρ αὐτοῦ ἑβδομήκοντα μυριάδες
τῶν ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ
πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικό-
λαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. μετὰ δὲ G
ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος
ὄνομα, πλείον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συ-
ρίας, ἐξῶ φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγ-
κας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς
μάχαις κρινθείς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ
ἡττᾶτο ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nõ vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deũ gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiã suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

Cap. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísque omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorũ parte mulctatis, hísque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annúo tributo impositio contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. V. 2. Reg. 8.

Cap. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lõgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & vitiũ & animi robore præstãtissimum declarauit.

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte: hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easque vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulchertima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A

B

C

D

E

F

G

πρὸς τούτοις ἡ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησι, ὡς μέχρι τῆς ἐκείνου τελευτῆς, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων ὅτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, ἀπόγονοι ὅπι δέκα γενεὰς ἐβασίλευσαν, ἑκάστου τοῦ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένου ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς, ὁ τρίτος ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν περπάτρους ἦτιαν, στρατεύσας ὅπι Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν καλουμένην Σαμάρειαν. οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, ἔστι γάρ ὅτιν Ἄδαδος ὁ στρατεύσαμενος ὅπι Σαμαρείαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν, περὶ ἧς ἐν χώρᾳ ὕστερον ἐροῦμεν. Δαβίδης δὲ στρατεύσαμενος ὅπι Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ κατασήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς παναπλίας ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σύσακος στρατεύσας ὅπι τὸν υἱὸν Ἀσὰβοάμου ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν ὅταν ἐλθωμεν ὅπι τὸν οἰκεῖον αὐτοῖς τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τῷ θεῷ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ τοῖς πολέμοις εὐκατορθοῦντος, καὶ τὴν καλλίστας τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, Βεττάγα καὶ Μάχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς καταπεράτος διήρπασε. χρυσὸς δὲ ἦν αὐτοῖς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, διὸ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ἣ καλουμένην ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λυτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς Ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ περὶ τὸν Ἀδραζάρου ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτοῦ, καὶ τὸν Δαβίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐνώσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν Ἀδώραμον υἱὸν αὐτοῦ. καὶ περὶ μὲν, τὸν Ἀδραζάρου ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὡμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τε ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. Δαβίδης δὲ ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν θᾶνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ τιμῆς τε πρεπούσης ἑκατέρους. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ἐκ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμουμένων μόνων, καὶ τῆς σπανίας ἡγουμένων τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτῷ μὴ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἀνεσταύρωσε τὸν Ἰωάβου τοῦ ἀπισρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν Ἰδουμαίων νίκην δόντος. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀνεσταύρωσε διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἐξαλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ἔταξε τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ἰωάβου. ὃν δὲ τῷ ἱερομνήμονι, Ἰωσάφατ τὸν υἱὸν Ἀχίλου κατέστησε. ἀρχιερεῖς δ' ἐπ τῆς φυλῆς οἰκίας τὸν Σάδωκον ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλος δὲ ἦν αὐτῷ. γραμματέα δὲ Σισαὺ ἐποίησε. βασιλέα δὲ τοῦ Ἰούδα, τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἐπιδιδόντα.

οἱ δὲ

οἱ ἦ πρεσβύτεροι πάντες αὐτῷ, περὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ A
που φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη ἦ καὶ πρὸς ἰωνάθαν τὸν
σαοὺλ παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνῳ πρὸς
αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπα-
σιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος ἦν ὧν
ποιησάντων πρὸς τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ ἔστις
ἐκ τῶν ἡμῶν αὐτῷ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ὠφέλησαν ἰω-
νάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἠλά-
θετο μὲν τοῦ σαοὺλ, δυνάμενον ἦ γνώσεσθαι τοὺς B
ἐκ τῶν ἡμῶν αὐτῷ φθάσαντας, εἰ ἐπέμενεν εἴ τινα ἔχοι λέγειν
τῶν ἰωνάθῃ προσηκόντων ζῶντα, καὶ κομίσαιτο τὰς
τῶν εὐεργεσιῶν χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε
πρὸς ἰωνάθου. φήσαντος δ' ἐὸν αὐτῷ φιλέπεδον,
μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰρ
τροφοῦ, μὴ τὸ προσαγγελθὲν ἦ πατέρα τε παιδὸς
καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπασαμένης καὶ
φυγούσης ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλα-
βῆναι τοὺς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ παρὰ τίνι ἔφευ- C
γεν, πέμψας πρὸς τὸ μάχειρον εἰς λαβαδὰ πόλιν, παρὰ
τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται
πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἦ ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸ βασιλέα,
πεσὼν ὅτι προσῆλθε προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ ἦ δαβί-
δης, θαρρεῖν τε προσέταττε καὶ τὰ βέλτιω προσδοκᾶν.
δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν παρῶν οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν ὑ-
σίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλ ἐκτήσατο. σύνοικόν τε
καὶ ὁμοτράπεζον ἐπέλυσεν ἔχειν, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν D
ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. τὸν ἦ παῖδα
προσκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς,
καλέσας τὸ σιβὰ, τόν τε παρῶν οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖ-
σθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαοὺλ κτῆσιν. αὐτόν τε
ἐπέλυσεν ἐργαζόμενον αὐτῷ τὴν γῆν καὶ προσνέμον-
τα, ἁπάντων τὴν προσοδον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν.
ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτοῦ
τράπεζαν. αὐτόν τε τὸν σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν
δ' ἔτοι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτῶν, τὸν ἀριθ- E
μὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ.
ταῦτα διαταξαμένῳ τῷ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς προσ-
κυνήσας, καὶ πάντα ποήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ
ἰωνάθου παῖς ἐν ἱεροσολύμοις κατῴκει, σωφρονίσμους
τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχά-
νων. ἐχθύετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν μίχαιον προσηγόρευ-
σε. καὶ οἱ μὲν ἀδελφιδέντες ἐκ τοῦ σαοὺλ γένους καὶ
ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον παρὰ δαβίδου τῆς τιμῆς. πε-
λάτησαντος ἦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὸ ἀμμανιτῶν F
βασιλέως ναάσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς αὐτῷ, καὶ δεξα-
μένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος, πέμψας δαβί-
δης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φράσας τε φέρειν ὅτι
τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς παραμενῶν καὶ τὴν αὐτὴν φι-
λίαν μένειν ἣν πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ προσδοκᾶν. οἱ ἦ
τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ
δαβίδου τρόπου ταῦτ' ἐδέξαντο. καὶ παρώτρυναν τὸν G
βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὸ χώρας
δαβίδην καὶ τὸ αὐτοῦ δυνάμεως ὅτι προφάσει φιλαν-
θρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προ-
σέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς, ἀπαρηγορή-
τῳ συμφορᾷ περιπέσῃ. ταῦτ' ἐν δόξας πυθανώτερα λέγειν τοῖς ἄρχουσιν παλαιοῖς εἶχεν ὁ τοῦ ἀμμανιτῶν βασι-
λεὺς ναάσου πᾶς, τοῖς πρὸς τὸ δαβίδου πεμφθέντας πρεσβεῖς χαλεπῶς περιύβρισε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ
ἡμίσεα τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων περιτμών, ἕρκος ἀπέλυσε κομίζοντας τὸ λόγους τοὺς ὑποκειμένους.

omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque abductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bono animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri, & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accitò Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussítque eum villicatione agrorum suscepta, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus cum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho latgitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterũ cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam ei se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quam de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem se coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorũ barbis, præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

VI. 1. Reg. 10.

Quam rem Dauid indignissimè tulit, nihil dis- A simulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturũ. Quod posteaquam perlatum est ad regis barbari necessarios, & copiarum eius præfectos, conscij sibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis societatem eius has merce- B de impetrauerunt, adducto in suas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia, conduxerunt etiam regem Michæ regionis, & quartum nomine Istobum, qui & ipsi viginti duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Mesopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum regibus societas, Deo fretum: & scientem quòd bonam causam haberet, iussisque armis iniuriam sibi illatam vlciscereturꝰ Itaque Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qui mox ad primariam D eius gentis vrbem castra admouit. Hostibus verò vrbem egressis, & duas seorsim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisque regibus se opposuit: reliquis Abisæo fratri traditis, iussit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius E vt si videret Syros sibi præualere, adducto properè suo militè succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægrè sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatúsque vt generosè & alacriter rem gereret, daretque operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cùm aliquantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Amma- F nitæ territi, Abisæum cum suo milite aduentãtem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulctatis hostibus victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterum quiescerent. sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd de- G nuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit, & commisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus, Sabecus quoque hostiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege, ex quo postea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δηλὸς ἦν οὐ περιοψόμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἐφεστηλασμόν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς ἀδικίας καὶ εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς ἐφεξόμενος τὴν βασιλέα. συνέντες δὲ οἱ τὰ αὐτοκρατόρων καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην ὑφ' αὐτῶν ὀφείλουσιν, ἐφοπαρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύεον τὸν τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ὅλῃ τέχνῃ ἐποιήσαντο τῆς μάχης, παρεκάλεσαν δὲ συμβαῖ. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν μὲν μυριάδες. ἐφοπλισάντο δὲ καὶ τὸν τῆς μιχαῖ καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴσοβον ὄνομα. καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅλη τὰς μεσοποταμίους στρατιὰς ἀφῄρηται αὐτῷ.

ΟΥ κατεπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοὺς αἰτῶν ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν ἀδελφιδοῦν, ὃν αὐτὸς τῶν στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαδὰ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παταξαμένων ἐκ ὁμοῦ, δίχῃ δὲ, τὸ μὲν ἐδ ὁπλιτικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς τῇ πόλιος αὐτικρυς τῷ ἐβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, αὐτιμηχανᾶται. καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ὁπλεξάμενος, αὐτιπαράταξιν τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν βασιλεῦσι. τὸ δὲ ἄλλο παρέδωκε ἀδελφῷ, τοῖς ἀμμανίταις ἐκέλευεν αὐτιπαράταξιν. εἰπὼν αὐ τοὺς σύεως ἰδὼν βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταχωρῆσαι τὰ φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν κατακρατούμενον θεάσηται. παρεμυθάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δῦναι καὶ μὴ παρημίας ἅπαντα δράσειν, ἀρχαίοις φοβερμένοις παρεσκεύασε ἀγωνίσασθαι, τὰ μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύεως συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον αἰτιχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸ ἀβεσσαῖον, καὶ τὴν μετ' αὐτὸ στρατιὰ, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὴν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθημα τοῖς ἀμμανίταις οὐκ ἔπεισεν πρεμεῖν. ἀδὲ μαθόντας τὴς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῆς πέρας διφείτου σύρων βασιλέα, μισθῶν τοῦτον δὴ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν αὐτοκρατορικὸν στάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τοῖς ἀμμανίταις τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, οὐκέτι δι' ἀρχόντων αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβαὶς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῷ πεζῶν μὲν εἰς τετρακισμυριάδας, ἱππέων δὲ εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ, καὶ τὸν στρατηγὸν τῆς χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

τῶ θαστν. οἱ ὃ μεσοποταμῖται τοιῦτε γενομένε τῦ τέ- A
λους τ μάχης, αὐτοὶ διαβίδη παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔ-
πεμψαν αὐτῶ. ☾ ὁ μὲ ὥρα χειμῶνος ἀπέστρεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. ἀρχομένε ὃ τ ἔαρος, ἔπεμψε τ αὐτοκρατη-
τὸν ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ὃ τὴν τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶ ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τ
μητρόπολιν συγκλείσας ἀφειλε διὰ πολιορκίας. συνέπιπ-
τε ὃ καὶ διαβίδη πάθημα δεινὸν, ὅτι δικαίω ☾ θεοσε-
βεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασά- B
μενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ τ στέγης τῶ βασιλείων ἐν
ᾧ διῃτατῆν κατ ἐκεῖνο τ ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα
λουομένην ἐν τῆ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῶ ὕδατι, καλλίστην
τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῆ ἦν βεθ-
σαβέ. ἅττεται τε τῆς κάλλους τ γυναικὸς, ☾ τ ὀπθυ-
μίας κατασχεῖν ὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὴν, συνέρχεται. γενομένης δ' ἐγκύε τ γυναικὸς, καὶ
πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῶ ἁμαρτήματι C
σκέψηταί τινα τῆ λαθεῖν ὁδὸν, ἀποθανεῖν γὰ αὐτὸν κ
τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμένον. μεταπε-
μπέται μὲν τ ἰωάβ ὁπλοφόρων ἐκ τ πολιορκίας, ἀν-
δρα ὄ τ γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. καὶ ἅμα γενόμενον,
πρός τε τῆς στρατιᾶς καὶ τ πολιορκίας ἀπήγγειλε. λέγοντος
ὃ πάντα κ τοῦ νοῦ αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πεπραγμένα,
βασάσας ἐκ τ δεήτερα μέρη, πρόσταγμα δίδωσιν αὐτῶ, καὶ
κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσα-
σθαι σὺν αὐτῆ. ὁ ὃ οὐρίας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρε- D
κοιμήθη ὃ τῶ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς
ὃ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀπέκρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα
ἔλθοι δῆτα τοσούτου χρόνε, πάντων ἀνθρώπων ταύτην
ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ὑποδημίας. ὁ δ'
οὐκ ἐᾷ δίκαιον εἶπε, τῶ συστρατιώτῃ αὐτῶ, ☾ τῆ στρα-
τηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῆ καὶ τῆ τῶ
πολεμίων χώρα, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι
καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μίαν τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην προσέταξεν, ὡς τὴν ὕστεραν ὑπολύσων αὐτὸν
πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ
τῆ βασιλέως ἀρίας καὶ μέχρι μέθης προελθὼν ἐν
τῶ πότῳ δεξιουμένε τῆ βασιλέως αὐτὸν ὑπνησεν
ταῖς προπόσεσιν, ὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῶ τῆ βασι-
λέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναι-
κὸς ὁπθυμίαν. ὑπ' τούτῳ ὃ δυσαναχετήσας ὁ βασι-
λεὺς, ἔγραψε τῶ ἰωάβῳ κολάσαι προσέσωσεν τὸν F
ἀρίαν. ἁμαρτεῖν γὰ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τ πι-
μωρίας, ἵνα μὴ γένηται φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεληθείς,
ὑπέθετο. κ γὰ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε
μέσης τῶ πολεμίων τάξας, ☾ καθ' ὁ κινδυνώδη μα-
χόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰ συμπροθυμήσαντας
ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης κωλύσαι. ταῦτα
γράψας καὶ σημειωάμενος τῆ αὐτῶ σφραγῖδι, τῶ
ὑπηρέτῃ ἐδωκεν ἀρίᾳ κομίσαι πρὸς ἰώαβον. δεξά- G
μενος ὃ τὰ γράμματα ἰώαβος, καὶ τὸν τῶ βασι-
λέως προαίρεσιν ἀναγνούς, κατ' ὃν ἤδει τόπον τοῖς
πολεμίοις αὐτῶ χαλεποὺς γενομένους, κατὰ τοῦτον ἐ-
στησε τ ἀρίαν, δοὺς αὐτῶ τινας τ ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἅπάσῃ τῆ δυνάμει πρὸς ὑπβοηθήσειν ἔ-
φησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναξέναντές τι τ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τ πόλιν. ὄντα δ' αὐτὸν γενναῖον στρατιώτην, καὶ
δόξαν ἔχοντα πρός τε τῶ βασιλέως καὶ παρὰ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρεία, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλ-
λὰ μὴ πρὸς ἀγανακτεῖν ἤξιε. τῶ ὃ ἀρίᾳ προθύμως ὑπὸς αὐτὸς τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτῶ πρὸς διαλεγομέ-

ri eum contigit. Mesopotamitæ deinde cognito tam tristi pugnæ euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum muneribus missa, deditionem fecerunt. quæ ita appetente iam hyeme Hierosolyma est reuersus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum misit. Is longè latéque vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gētis metropolim obsidione cinxit: Quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius & patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in solario regiæ more solito deambularet, prospexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui nomen Bethsabe: victúsque eius pulchritudine, & à concupita sibi temperare non valens, accitam ad se complexus est. Paulò post mulier grauidam se sentiens, nunciat regi vt dispiciat quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legibus adulterii damnatam supplicium daturam. Rex itaque accersitum ad se ex castris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia, partes ei de sua cœna obtulit, iussítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites regis noctē eam exegit. quo cognito rex scisciatur est ex eo, quamobrem tanto pòst tempore domum reuersus, ad vxorem non iuisset, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad suos redeunt. respondit ille, non esse æquum vt interim dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in vxoris amplexibus se oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vsque progressus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex scripsit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim vt quà primum periculi esset hosti opponeretur, moxque à sociis, quo facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vriæ commisit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est se cū toto exercitu affore, si qua parte muri suffosa aditū intra vrbē patefeciſſent: hortatus eū vt existimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones sibi parauerat respondens, libenter potius quàm grauatim iussa capesseret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungendo clā impetauit,

VII. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se recíperent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa rèpente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquammultis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iulsítque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum propetè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi ascíuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem graui incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorumque armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam verò cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ἐχομένους ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τὴν πόλειν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἐρήμη σωέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίοντες τοῖς ἀθρόοις τοὺς αὐτοὺς καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, ἀφνιδίως καὶ μετὰ ῥώμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀγανωθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἀνδεξάμενος ἀναιρεῖ μετ' ὀλίγους. κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ἅττα γνωμῶν, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὴν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν ἡδέως αὐτῷ ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαδείη. προσεθῆναι δὲ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὴν ἀξίαν θάνατον. τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τὸν ἄγγελον, δυσφορήσας, φάσκοντος ἀμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον νομίμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας πρόδειγμα τὸ γεγενῆσθαι τὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὴν Θήβας πύργον ἐλεῖν ἐβιάζετο βία, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ αὐθρόστατος ὢν, διὰ τὸ δυσχερέστατον τῆς ὁπλομαχίας, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· ἐμνημόνευόν τας, εἰ δεῖ μὴ προσιέναι τῷ τείχει τοὺς πολεμίους. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ τοῖς προχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μηδέποτε ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἥκων ἔχοντι καὶ τὴν ἡδέα θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύει μὲν τὴν ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, μὴ τὰ τῆς πολέμου φύσιν ἔχειν ἑκάστοτε. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις δοκεῖν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὀλιγωρήσωσι κατ' αὐτόν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ καθαρπασαμένους, τὴν μὲν πόλιν καταφλέξαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπεῖπετο. ἡ δὲ τοῦ ἀνδρὸς πυθανομένη, ὅτι συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐπ' ἀνδρὶ πάθους, ὁ βασιλεὺς δι' ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον δ' οὐχ ἡδέως ἐπιδὼν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαβίδην, τῷ προφήτῃ Νάθαν φανεὶς κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Νάθαν, ἀνὴρ θεῖος ὢν καὶ σώφρων ἄνθρωπος, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τοῖς δικαίοις νέμουσι, τὰς μὲν ὠδὰς τοῦ θεοῦ γεγυμνωμένας ἀπειλῆς ἐσυχάσειν ἔφευγεν. ἄλλοις δὲ λόγοις χρησόμενος πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινά τοπον, ὡς εἰ καί τι φρονεῖ, ποιήσας σαφῆς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατῴκειν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ἀποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τοῦ πένητος δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε σιτοδιαπόρμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοσοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένης δ' ἐπελθόντος τοῦ πλουσίῳ τῶν μὲν ἰδίων ἐδέν ἐκείνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας δειπνῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὰ ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέσα-

πεισασα, κὴ ταύτην παρασκευάσας εἰσίασε τῷ ξένον. A
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος Δαυῒδ τὸν βασιλέα, κὴ πονηρὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφαίνατο, κὴ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαιτῆσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, ἐπὶ τούτῳ θανάτου κολασθῆναι. νάθαν δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγχε ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκελευσμένον τολμῆσαι μέγα κὴ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ κὴ παρεγύμνου τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βα- B
σιλέα τοῦ Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῆς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἐπὶ τοῦτο τοῦ τὸν ἐκ τῆς σαοὺλ χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ κὴ γυναῖκας αὐτοῦ δικαίως κὴ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ κὴ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας ἔχοι γυναῖκα, κὴ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείναι ἐνδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν αὖθις τούτων δίκας τῷ θεῷ. κὴ βιαισθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C
ἑνὸς τῶν παίδων. ὑπὲρ ἐκείνου, κὴ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δ' ἐφαντάζα, φανεραὶ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ δίκαιον ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δὲ κὴ τὸ παιδάριον ὃ ἔτεκεν αὐτῆς γεγυνημένον. ταραχθέντος δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, κὴ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων κὴ λύπης ἀσεβήσαι λέγοντος, ᾧ δὲ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, κὴ μηδὲν ἁμάρτων ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν ἐκείνου γυναῖκα, οἰκτείρειν ὁ θεὸς. κὴ ἀλλαττόμενος φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὸν ζωὴν καὶ τὴν βασι- D
λείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνοοῦντι γὰρ περὶ τὸν γεγυνημένον, ἐκεῖ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τῷ δ' ἐκ τῆς ἐκείνου γυναικὸς γεγυμνωμένῳ παιδὶ δαβὶδ ἡ, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ζοφερὰν μὲν ὅτι ἡμέρας ἐπᾶγε, καὶ ὅτιπερ ἀναγκάζοντων τῶν οἰκείων ἐ προσηυέλκετο. μέλαναν ἐσθῆτα μόνην ἐώπα, πεσὼν ὅτι σάκκου κὴ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα E
δὲ ἔστεργεν αὐτὸ τὸ μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδὸς, ἐκ τόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἐπὶ μᾶλλον ὀπόχη) κὴ ζοφῆς κὴ τ' ἄλλης ὀδυνηρείας, ὡς αὖ ὅτι τέκνα πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε κὴ νοσοῦντος ἔτως ὑπὸ τ' λύπης αὐτὸν ἐπάκει. θεασάμενον δ' ἀναστάντα μὲν ἐκ τῆς γῆς, ἀπονιψάμενον δ' ἐλαίῳ τε χρισάμενον, καὶ ἐσθῆτα ἀλλαξάμενον, εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ προελθόντα. κὴ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ παρατεθέναι, πολλὰ ὅτι τῷ παλαιῷ τοῖς τε συγγενέσι κὴ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρέχειν, ὅτι μηδὲν τούτων ὅτι νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάντ' ὀμοῦ τετελευτηκότος ἐφάνη. τήν τε αἰτίαν δεηθέντες δηλῶσαι φράσαι πρῶτον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τὸν γεγυμνωμένον, ὁ δ', ἀμαθεῖς εἶπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δόντος πάντ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἡμῶν ἵλεων τούτοις δυνατὸν καὶ σῶσαι. ἀποθανόντος δ' ἐκέτι χρείαν εἶναι λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπῄνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε. καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰώαβος δὲ, τὴν πολιορκίαν ἔτις ἀμμα-

iugulatam & apparatam hospiti apposuit. His verbis rex grauiter commotus, sceleſtum hominem illum facinus hoc ausum pronũtiauit, iustúmque esse vt quadruplum pro adempta ouicula restituatur, & ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter subiecit, ipsum esse qui hac pœna dignus sit, suopte iudicio nefarij sceleris damnatus. ac tum demum illi exposuit in quantam indignationem numinis incurrisset, cuius fauore vniuersæ gentis Hebræorum rex constitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium consecutus esset: nõ semel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiusdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse vxorem, marito ipsius interfecto & hosti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipsius quoque mulieres ab vno è filiis per vim constuprandas, & ipsum insidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admisso peccato, in propatulo pœnas persoluat. quin & puerum ex ea natum sine mora esse interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente se peccasse in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiserat) placatus Deus recepto in gratiam promisit & regnum & vitam ei seruaturum se esse. post pœnitentiam enim non amplius se iracti. Atque ita Nathan postquam futura regi aperuisset, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœstissimus pater dolenter ferens per septem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum degustaret: sed atratus & sacco amictus, humi prostratus iacebat, & à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrẽ diligebat. septima verò die mortuo puero, familiares nõ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbũ tam impotẽter tulisset. qui cùm turbatam familiam sentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis postquam veritatem cõperit, cõfestim surrexit: lotus deinde sumptáque veste candida, ad Dei tabernaculum properauit posthac iussis famulis vt cœnã sibi apponerent præter omnem opinionem. admirationi fuit omnibus cognatis & domesticis, stupẽtib. quòd cùm nihil horũ ægrotãte puero fecisset, nunc post eius obitũ omnia simul faceret: impetratáque prius licẽtia, causam suscitabantur. Tũ ille: Nõ intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de salute eius sperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc postquam is obiit, superuacaneum sit inaniter mœrore confici. His auditis omnes sapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòst Bethsabe grauida exactis legitimis naturæ mensibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quã postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Absalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorẽ sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriã quãdam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministerijs releuatus eò citius conualescere possit. Patuit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

A B C D E F G

νίζας ἰσχυρῶς ἐπέκειτο, τοῦ τε ὑδάτων αὐτοῖς ἀποτεμνόμενος, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐν βραχεῖ ποτε καὶ ἐφοβοῦντο, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτηντο, καὶ τούτῳ ὥστε μὴ τελέως αὐτοὺς ἐπιλείπειν τὸ πηγαῖον διαψιλέστερον χεόμενοι. γράφει ὁ τοῦ βασιλέως ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τοῦ νίκου αὐτὸς ἐπιγράφηται. ταῦτα ἰωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος τὴν διάνοιαν καὶ τὴν πίστεως ὁ βασιλεύς, παραλαβὼν τὸ σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. καὶ κρατήσας ἐλὼν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δ', τὸ τοῦ βασιλέως τοῦ ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἑλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διαβάδης. πολλὰ δ' καὶ ἄλλα σκύλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δ' καὶ τὰς ἄλλας τοῦ ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς καὶ κράτος. ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τὸν βασιλέως, πάσης αὐτὸ τὸ οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος τὸ ἔτι, ἣ δ' ἦν κάλλος διαφερούσης, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, Θημάρα ὄνομα, ἣν δι' αὐτῆς ἀβεσαλώμῳ μητρὸς κοινωνοῦσα. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν Δαβίδ παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ἔτι διὰ τὴν παρθενείαν αὐτῆς, ἔτι διὰ τὸ φυλακὴν τυχεῖν καὶ ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τότε σῶμα τὸ ὀδύνης αὐτὸν κατεθιάσης κατηφαίνετο καὶ τὸ χρόαν μετέβαλεν. δῆλος ἦν ταῦτα πάσχων τινὶ ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, σοφὸς δ' ἦν ἐκεῖ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὸ διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν ἐν κακῇ ἐφέσει τροφὴν τὸ ἀμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τοῦ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὸ αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζεν μὲν γὰρ οὐτος ἐλεγχῷ ἐξ ἐρωτικῆς ἕτως ἔχειν αὐτὸ ἐπιθυμίας. τὸ δ' ἀμνῶνος ὡμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τὸν ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ κατὰ μηχανὴν εἰς τὸ προσελθεῖν τὸ δικταίων ὑπέθετο. νόσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸν τὸ πατέρα, πέμψαι τὸ ἀδελφὴν αὐτῷ δεῖπνον ποιήσουσαν, ἐκέλευσε προσκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι κατὰ τάχος ἀπαλλαγήσεσθαι τὸν νόσου. τοῦτο γινομένου, καταστήσειν ὁ ἀμνὼν ὅτι τὸ κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. προσκαλουμένου δ' τὸ πατρὸς καὶ σπεπομένου πῶς ἔχει, τὸ ἀδελφὴν ἐκεῖνο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ δὴ ἐκέλευσεν ἀχθῆναι. ἀκούσας δ' προστάξειν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι πηγανιστούς, αὐτουργῶ χρωμένην. προσοίσεσθαι γὰρ ἡδέως ἐκ τῆς ἐκείνης χειρῶν. ἡ δὲ ἐμβλέποντος τὸ ἀδελφὸν φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ πηγανίσασα, προσηνέγκαν αὐτῷ. ὁ δ' τοῦτο μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προστάξας δ' τοῖς οἰκέταις παραπῆσαι πάντας πρὸ τὸ δωματίου, βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου καὶ ταραχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ' τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δ' τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπιχειρεῖ. ἀπαναχωρήσασα δ' ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δ' ἀσεβήσῃς εἰπεν ἀδελφὲ τοὺς νόμους παραβάς, καὶ δῆμῳ περιβαλῶν σαυτὸ ἀρχύν. παῦσαι δ' ἵνα ἀδίκως καὶ μάταιος ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῖν περιδανεῖ. συνεβούλευέ τε πρὸς τούτῳ διαλεχθεῖσαν τῷ πατρὶ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὸ ὁρμὴν αὐτοῦ τὸ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυλάξαι.

ὁ δὲ

ὁ δ' ὑ πείθε), τῷ ἔρωτι καμόμενος, & τοῖς τῦ πάθους A
κέντροις μανιπζόμενος διάζεται τ ἀδελφὴν. μῖσος δ'
ἀθέως μᾶ τ ἀκόρεστον εἰσέρχεται τ ἀμνῶνα, &
φευστλοιδωρησάμενος ἐκέλευσεν αὐτ ἄπεναι.
τ δ χείρω τὴν ὕβριν ἢ δικ τῦτο ἀποκαλύσης, εἰ δια-
σαμένος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπερίσπι μείναι, ἀλ-
λὰ ὧδ' ἀχρεῖον ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρᾳ ἢ
φωτὶ, ἵνα & μάρτυσι τῆς αἰχμώσης ἀδικίσι, φεύσε-
ται αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῆς οἰκέτης. ἡ δ', ἀθυμίας ὅπ B
τῇ ὕβρει ἢ τῇ βίᾳ ἡνιομένη, ἀφρόπεζα τὸν χιτῶνα
(ἐφόρουν γὰ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειριδώ-
τους ἄχρι τῶν σφυρῶν ποδὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶ-
νας) ἢ σποδὸν καταχεαμένη τ κεφαλῆς, ἀπήει δι-
τ πόλεως βοῶσα & ὠδυρομένη τὴν βίαν. ἀδελφὸς
δ' αὐτῆς ἀβεσάλωμος, αἰσθόμενος τίνος αὐτῇ
δεινῦ συμβάντος ἔτυχεν. κατεπούσης δ' αὐτῆς
ποδὸς αὐτὸν τ ὕβριν, ἡσυχάζειν ἢ μετρίως φέρειν πα-
ρῃνόρει, ἢ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελ- C
φῦ. ἡ δ' πεισθεῖσα παύεται τ βοῆς, ἢ τὸ ποδὸς πολλοὺς
τὴν βίαν ἐνέφερεν. ἢ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ'
ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δ' τῦθ'
ὁ πατὴρ δαβὶδης τοῖς μὲν πεφευγμένοις ἠχθέτο. φι-
λῶν δ' τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, φρεσβύτατος γὰ ὢν υἱὸς
αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δ' ἀβεσάλω-
μος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν, ἢ λανθάνων κακοῖ εἰς
ἄμυναν αὐτῷ τ ἁμαρτίας ὁπτπάδιον παρεφύλασσεν.
ἔτος δ' ἤδη τοῖς ποὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ πᾶσι μασι D
διελήλυθε δεύτερον. ἢ μέλλων ὅπ τὸν τῷ ἰδίων κτε-
ρὼν ὕβρεναι θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δ' ὅστιν
αὐτῇ τ ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν
ἢ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν ποὸς αὐτὸν ἐφ' ἑσίασιν. παρατη-
σαμένου δ' ὡς αὖ μὴ βαρὺς αὐτῷ ἠμοίτο, τοὺς ἀδελ-
φοὺς ἀποστείλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος ἢ, τοῖς ἰδίοις
ἐνέλυσεν ὁπλίσκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ παρει-
μένον ἢ κάρῳ, νύσαντος αὐτῷ φονεύσωσι, μηδένα
φοβηθέντες.

E

Κεφάλαιον η'.

οὐ πῦ ποὶ τὸν οἰκίαν αὐτῷ σαπαντῶντων, ὑπ' παιδὸς
ἠξελήθη τ ἀρχῆς.

ΩΣ δ' ἐποίησαν τὸ ποσσταχθέν, ἔκπληξις ἢ τα-
ραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. & δείσαντες
ποὶ ἑαυτῷ, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο ποὸς τὸν
πατέρα. φθάσας δέ πς αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώ-
μου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ ποσσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅπ
πασὶν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, ἢ τῷ ὑπ' ἀδελφῷ, F
δ' λύπης κατὰ τῷ κτεῖναι δυναμένης πικρότερον
συναρπαγεὶς ὑπὸ τῷ πάθους, ἐπὶ τὸν ἅπαν ἀνέκει-
νεν. ἔτ' ἀλλόπι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου ποσσπε-
σόντος κακοῦ, ἢ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίας ἔχον-
τος ποὶ ἑαυτῷ μένειν. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα,
ἢ ῥίψας αὐτὸν ὅπ τὴν γῆν, ἔκειτο πανδῶν τοῖς ὑπὸ
ἅπαντας. ἢ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους, ἢ τ
ἀπηρκότα. ὁ δ' σαμᾷ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ πᾶς ἰωνά-
θης, αὐτὸς τι τ λύπης παρεκάλει. ἢ μὴ ποὶ ἄλλων
μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. ὐδὲ γὰ ἅπαν δυσκόλως ὑπολαμβάνειν. ποὶ ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν.
εἰκὸς γὰ δι' τὴν ἡμέρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τῷ αἱρεσιν τῷ ἐκείνου.

sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque ad noctem illic manere nō patiatur; sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat, mandauit famulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciatus est quid mali haberet quòd ita se afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset itutus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci: quo impetrato suis iniunxit, vt quàm primùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

Cap. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nā de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eū talc aliquid aulus sit:

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi patet occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe
2. Reg. 14. haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò increduiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licerétque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, cueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne adipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natíque ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μεταξὺ ἢ κτύπος ἵππων & θόρυβος προϊόντων παρ' αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ δρασάντες ἀπὸ τ ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνῶσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀκμαίους μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἰδὼν δ' πάντων δάκρυα καὶ γόνος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὅπῃ παιδὶ κατεφαγμένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς Γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τοῦ πρὸς μητρὸς, δυνάστην ὢν τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. τοῦ δ' Δαβίδου προφάσιν ἔχοντος ὅπῃ τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψῃ, μὴ ὅπῃ τιμωρίᾳ κατελεύσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ δὲ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ ἀντιστράτηγος παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τὴν ἡλικίαν ἤδη πρόβεβηκὸς ἐπέπεισεν αὐτῷ προσελθεῖν σχήματι πενθίμῳ. παῖδων δὲ τὸν ἀγροικίας αὐτῇ διαμεχθέντων καὶ πρὸς φιλονεικίαν ἑαυτέντων, ὑδενὸς τὸ καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἕλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγῆναι θανατηφόρον. ἔφη τε τῷ συγχυθῆναι ὅπῃ τ ἀπροπτότερον ὥρμησεν & ζητοῦντων αὐτὸν ἀκέλευστοι, χαρίσασθαι τῷ σωτηρίᾳ αὐτῆς τοῦ παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ὑπολοίπους τ γηροκομίας αὐτῇ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύοντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τ φοβοῦσης, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ. τοῦ δ' συγκαταινέσαντος εἰς τὸ γύναιον ἐκέκευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι καθεκτέαν μου τὸ γήρας καὶ τῷ φόβῳ μικρὸν ἀπαμβλῦναι. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ φίλα τ σῆς μοι ᾖ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ πρῶτον καταλλάγηθι, καὶ τ πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείῃ ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς διδοκέναι τῷ χάριν, ἂν σου μέχρι νυῦ ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ τῷ παιδί. ἀνοήτου δ' ἂν εἴη προθεῖναι τῷ φίλῳ γνώμῃ ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἐκουσίως. συνεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ὄσαν τὴν συμβουλὴν ἐξ ἰωάβου καὶ τ τούτου ἀκουσῆς, καὶ ἐπειδὴ τῆς γυναικὸς πυθόμενος ἥτις ἔχοι τ ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, ὅπως τυχεῖν τε τοῦ προκειμένου κἀ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ἐ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τὴν Γεσούρα παραυτίκα, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἀναλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε φίλα φρονοῦντα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ἕπω γὰρ ἔτος ἔχειν ὡς τ δίκης ἰδεῖν καταλυθόντα. & ὁ μὲ, τοῦτο τ παῖδος κελεύσαντος, ἐξέκλινε τ ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τ φίλα τῷ οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. ἐκ ὀπιβέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τ λύπης καὶ τ μὴ τυγχάνειν τ προσηκούσης ὅπως μελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέφερε πᾶν τὸ εἶδος, καὶ ἁβρότητι τ σώματος καὶ τοῖς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαγωμένοις ἐφέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ἄθος τ κόμης αὐτοῦ, ὡς μῆλις αὐτ ἡμέρας ἀποκείρειν ὀκτὼ, σαθμὸν ἕλκουσαι σίκλοις διακοσίοις. ἔτοι δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διέφερε μὲν τοίνυν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἓξ δὲ μὲν ἀρρένων παῖδας γεννήσας, μιᾶς δ' θυγατρὸς τ μορφὴν ἀρίστης, ᾗ ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, & γίνεται παῖδιον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα πέμ-

πέμψας δ' ὁ ἀβεσάλωμος πρὸς ἰώαβον, ἐδέετο αὐτοῦ A
τελέως καταλλαγῆναι τῷ πατρὶ, καὶ δηθῦναι ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ ἰωάβου, τῷ δὴ
ἰδίων τινὰς ἀποστείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς
τὸν ἀβεσάλωμον ἐγκλημάτων τε αὐτῷ καὶ τῆς αἰτίας πυ-
θόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εἶναι σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελουῆτα τῷ ἐν- B
τολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιήμην.
καὶ δή σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χαλεπω-
τάτην, ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τῆς φυγῆς κεῖνο τὴν
κάθοδον, ἐπὶ τοῖς πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πει-
θεὶς δὲ ὁ ἰώαβος, καὶ τὴν ἀφύκτου αὐτοῦ κατοικτει-
ρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
περὶ τοῦ παιδὸς, ἔπεισεν αὐτὸν ἡδέως διατήσασθαι, ὡς
δικαίως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν
ὅπη τοῦ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αὐτοῦ μόνου τῆς ἡ- C
μαρτημένων αἰτήσαντος, ἐπὶ τῷ γεγονότων ἀμνηστίαν ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δὲ ἀβεσάλωμος, τοιοῦτον αὐτοῦ τῆς
παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ
ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὅπη τὰς κρίσεις ἤκουσι ἐ- D
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὥς τε θᾶττόν τὸ μὴ
συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τοῦ πατρὸς, τάχα δ' αὐτοῦ καὶ
ἀδίκως ἐπλημμέλησε περὶ τὴν κρίσιν, δύνοιαν αὐτοῦ παρὰ
πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν εὐνο-
μίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
σχειν ἤδη τὴν θᾶττον τοῦ ὄχλου εὔνοιαν ἐνόμιζε, μὴ δ' E
ἂν ὁ πατὴρ αὐτὸ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτοῦς ἤδη πα-
ρελελυθότων, ἐδέετο προσελθών, εἰς χεῖρωνα συγ-
χωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τοῦ θεοῦ. φεύ-
γοντα γὰρ τοῦτο δίκαιος ὁ δαβὶδ καὶ ἀξίωσιν ἀφεύξεσθαι,
πορευθέντι, καὶ πολὺς ὑπισωέρρευσεν ὄχλος, ὅπη πολλοὶ
αὐτοῦ διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ δαβίδου σύμβουλος
ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ δισχίλιοι τινὲς ἐξ αὐτοῦ
ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὸ ὑπὲρ χειρῶσιν, ὡς δ' ὑπο-
θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀπο-
δεικνυται, τοῦτο γὰρ εὖ στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτοῦ τὰ θᾶττον τοῦ παι- F
δὸς ἠκέσθη, δείσας ἅμα καὶ τὸ ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲν ὑπὸ τοῖς ἡμαρτημένοις
συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι
καὶ θᾶττον ὁμοιοτέρεσι ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν
ὑπὸ τοῦ θεοῦ διδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ
γελμωναίου, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλων τοὺς ὑπὲρ τὰ εὐστάτους, καὶ πε-
ρὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς
καὶ περὶ πάντων ὑπὲρ ἔφας κειτῆ τοῦ θεοῦ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν
ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύ-
μως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῆς ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ τὸ πρώτης αὐτοῦ φυγῆς συνεπόνεσαν ὅτε ἔζη σαοὺλος. τὸ δ' ἀβιάθαρον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μὴ τὸ κιβωτὸν μόνην ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ καὶ
μὴ μετακομιζομένης αὐτῆς ῥυσομένην. ἐνετείλατο δ' ἔκασα τῆς γυναικῶν, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ:

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mãdata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriã quàm exiliũ fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa eadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora, stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audira ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & colloquutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens fine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 13.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
stiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymátibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cõcessisse: quo vix
aliud tristius ei inhac calamite accidit. quam-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim B
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quumque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, so- C
latus est pro tempore iussum æquo animo pre-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolymá se cõtulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem- D
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
acciperet, simúlque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõcesse- E
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat F
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, motor hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in G
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis assectante.

πιστοὶ δ' ἦσαν θεὸς πάντα δι' ἀκόνους, παῖδας Ἀχίμα-
ον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ
γιτθαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, διασάμενος τὴν δα-
βίδου εὔνοιαν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀπείθησεν, ἀλλὰ τοῦτο
μᾶλλον ὄντως αὐτῷ κατέφαινε. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ τοῦ ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
συνδακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συνὼν τῷ ἀβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν
ἐπεκαλεῖτο δεόμενος, ἀποστρέψαι τὴν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν ἀφ' ὧν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ
μὴ παντάπασι συμβουλῶν πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. ὑψούμενος δ'
ὀλίγον τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀνατείνοντι τὴν πόλιν, καὶ μετὰ
πολλῶν δακρύων ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσὼν, ηὔχετο
τῷ θεῷ. συνέβαινε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος,
χουσὶς ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα
τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἀπόρρη-
τα τῆς διανοίας αὐτῷ καταγνοῦναι, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβουλίαις ἀντιφράσειν. ἃ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου γνόμενον. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον καὶ
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον δὲ τῷ δαβίδῃ προελθόντι σι-
βᾶς ὁ τοῦ μεμφιβόσθου δοῦλος συνέτυχεν. ὃν προ-
νοσόμενον ἅπερ ἄλκει τῷ κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τοῦ σαύλου παιδὸς ἰῷ, μετὰ ζεύγους ὄνων κα-
τατεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐπέλουσι
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυν-
θανομένου δὲ ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ὡς
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσε-
σθαι βασιλέα διὰ τὴν ἰουδαίων εὐφυΐαν, εἰς μνήμην
ὧν διεργάσατο αὐτοῖς σαῦλος. ἀγανακτήσας δὲ ὀλί-
γῳ τούτῳ πάνυ ὅσα τῷ μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾷ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς προϊὼν
ὀλίγον δαβίδῃ δὲ γιγομένῳ κατὰ χώραν ἤδη καλυμένην
τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύλου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ,
υἱὸς δὲ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει.
προϊσάντων δὲ τῶν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν
κακῶν ἐπικαλῶν. ἐκέλευε δὲ καὶ τοὺς, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξιέναι τῆς θεοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ δὲ βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ δι' παιδὸς ἰδίᾳ τὰ ἐπ'
ὤμων ἤμπτειν εἰς αὐτὰ δεατότιλα δίκλα αὐτοῦ εἰς πρᾶξα-
μένῳ. παίτιον δ' ἐπ' αὐτὸν πρεθισμένων ὑπ' ὀργῆς,
καὶ μάλιστα ἀβισαίου δι' ἀχρήστειαν βελομένῳ σεμεῖ,
δαβίδης αὐτὸν τ' ὀργῆς ἐπαύσατο, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἕτερον προσεξεργασώμεθά φησι καινοτέραν ἀ-
φορμήν. ἃ γὰρ δὴ τ' προσλυσαῶντός μοι τούτῳ κυνὸς
αἰδὼς τὶς ἢ φροντὶς ἐπέχει; τῷ θεῷ δ' εἴκω, δι' ὃν οὗτ'
ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' ἐδὲν ἐπὶ τούτου
μεταύτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπει-
σμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτος ἡμῶν ἔσται τοῦ θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τότε θελήσαντος. λύπη δ'
οὐδὲν τὴν ὁδὸν ἀφροντίζων τοῦ σεμεῖ. ἦν δὲ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διαξέχοντος καὶ κακηγορεῖν τοὺς

παρα-

προσηλυτόμενος δ' ὅτι τ̃ ἰορδάνου, ἀπελάμβανε τοὺς A
ἰδίους ἐντεῦθα πεποιωμένους. ἀβεσαλὼμου ὃ ἐς ἀχιτοφέλου τ̃ συμβούλου προσηλυτόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τ̃ λαῷ, ἦ δαβὶδ ὁ φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. ἦ προσκυνήσας αὐτὸν συνήυχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, ἦ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτὸν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς πρῶ μάλιστα τ̃ πατρὸς αὐτοῦ προσηλυτόμενος, πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶ δόξας, ἢ σὺν αὐτῷ νῦν ὄχῃ, ἀλλὰ κωλύπων ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκρίνεται ἦ σοφῶνως, εἶπε χρῆναι δεῖν αὐτὸν τ̃ θεῷ, ἦ τ̃ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μ̃ σοῦ δίκαιόν ἐστι προσηλυτόμενον εἰκότως ἕπεσθαι κἀγώ. τ̃ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες παρὰ τ̃ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μὴν δίκῃ πίστιν ἦ εὔνοιαν ἐνδείξομαι, πιστὸς γὰρ ὁμόσας εἶ φίλος, ὃν οἶδά με τ̃ πατρί σε παρεληλυθόν. ἀγανακτῶν δ' ὑδὲν προσήκειν τοῖς παροῦσι, ἐ γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμύηκε ὃ ὅτι τ̃ αὐτῆς, ἡνίκ' ἀβεσαλὼντος. C
ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. ἦ καλέσας τ̃ ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ ὃ παρῄνεσε, ταῖς τ̃ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐκ τούτου παρέσεσθαι τ̃ λαὸν ἔλεγε, πιστὸν σύσαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄντι, ἐ μ̃ πολλῆς συστρατεύσειν προθυμίας ὅτι τ̃ πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδίναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πεισθεὶς ὃ τῇ συμβουλείᾳ, D
κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοῖς οἰκέταις ὅπι τ̃ βασιλέως, τ̃ πλήθους ὁρῶντος, ἦ παρελθὼν, συνέρχεται τ̃ τ̃ παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κ̃ τῷ νεάνια προφητείαν, ὃν τῷ δαβὶδ ἡ σημαίνων τ̃ ἐκ τῶ παιδὸς ἐσομένων ὑπόθεσιν προεφήτευσε.

Κεφάλαιον Θ'.

Ως στρατεύσας ἀβεσαλωμος ὅπι ἦν πατέρα δαβίδην, ἀπόλετο σὺν τ̃ στρατῷ. E

Πυθόμενος δ' ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τ̃ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τ̃ πολέμου τ̃ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλέχθους αἱρήσαντος ἐκείνου, ἐ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτὸ ἐ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἀναχωρεῖν ὑποχρῆναι, ἐ βέβαιον τότε τ̃ βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβὶδ ἐ μηδὲν ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεθημελείᾳ τ̃ χρεών, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. ἅτος γὰρ αὐτὸν ἐκείνος ἐκάλει. ἦ τῷ ἀχιτοφέλ῀ γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί ἦ αὐτῷ δοκεῖ πρὸς αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ ὃ συνιδὼν ὅτι ῥυομένων ὧν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ δαβίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἑκάστην ἐπῳδᾶτο γνώμην εἰσφέρ῀ν. ὁ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τῷ τ̃ πατρὸς ἦ τῷ τ̃ σὺν αὐτῷ νεῦν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι ἦ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε. ἦ πάντοτε κρατῶν τ̃ πολεμίων ἀπήλλαχε). νεῦν ὃ εἰκὸς αὐτὸν ὅπι στρατοπεδεύσειν, στρατιήσαν γὰρ ἰκανώτατον, ἦ προφθεῖν ἀπάντων ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ ἦ ἐπίεσαν ἀπολιτῶν τοὺς ἰδίους εἰς τινὰ τ̃ αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσ῀. συμβαλόντων ὃ τ̃ ἡμετέρων, οἱ μ̃ ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται.

Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitit ille nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis inueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illis profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit inuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent; inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

HOc Achitophelis consilium executus, i- 1. *Reg.* 17.
rum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent; expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

interim ille ex improuiso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoque consilium, fanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret, qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quódque ipsius comprobatum sit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarentúrque eum, vt sine mora Iordanem transiret: ne fortè filius mutata sententia persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandárúntque vt quantum possent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui euestigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dedúxerunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retro sunt reuersi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta poterunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renuntiauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriam petit. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui periturum.

Ϲ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὀπιφανὴς ἐξάφνης, τοῖς μὲ δ' ὀλιγοψυχίαν παρὰ τοὺς κινδύνους ὠφελησόμενος, τοῖς δ' ὅσοις, καταπλήξεται. ὠφελήσει δὴ τοίνυν καὶ τὴν ἐμὴν συμβουλείαν τῷ λογισμῷ. Ϲ ταῦτ' ὀπτανοὺς ἄριστα, τὸ μὲ ἀχιτοφέλους γνώμην παραίτησαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ἐβραίων, παράγγειλον αὐτοῖς τὴν ὅπλ τὸν πατέρα σου σφαγείαν. Ϲ ὠφελήσων τὴν δύναμιν, τὸ πολέμου γένος σφατηγὸς, καὶ μὴ πῖς δύσῃς τοῦτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σὲ ταχὺ δὴ τὴν ἐξαφθῆναι καὶ θυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἐκπλεύσῃ, μηχανήμασιν καὶ ὀρύγμασιν ἀνομήσομεν καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν ἐδοκίμησε μᾶλλον ἀχιτόφελον, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προεκρίθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὴν ἦν ὁ τὴν τοῦτου διανοίαν τὴν τοῦ χουσὶ συμβουλὴν κρίνας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν. ἀπελθὼν ὁ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, τὴν τε ἀχιτόφελ γνώμην ἐξέφηνεν αὐτοῖς Ϲ τ' ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι δέδοκται ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινεθέντα πρᾶξαι, σπέλδοσι μηνύειν πέμψας δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλευόμενα. Ϲ πρὸς ὠφελησόμενα τάχους διαβῆναι τ' ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἐξω τ' πόλεως πεπρυμμένους εἶχον, ὅπως διακομίσωσι πρὸς τ' δαβίδην τὰ πραττόμενα. πέμψαντες δὲν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προσέταξαν μὴ αὐτοῦς ταῦτα δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' ὀλίγον εἰς ἀναβολὰς Ϲ μέλλησιν ὑπορρέοντο. λαβόντες δ' τὰς τ' πατέρων ἐντολὰς, δυσβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γένοντο διάκονοι. καὶ τ' ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τ' ὀξύτητα κρίναντες ἄριστον εἶναι πορεύεσθαι συμβαλεῖν δαβίδῃ. ὁρμώμενοι δ' αὐτοῖς ἀπὸ σαδίων τ' πόλεως δύο, θέονταί τινες ἵππεῖς καὶ διαβάλλουσι πρὸς τ' ἀβεσαλώμου. ὁ δ' ἄνθρ ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες δ' τοῦτο οἱ τ' ἀρχιερέων παῖδες, σκηράπτοντες τ' ὁδοῦ, ὠφελεῖτο εἰς κώμην τινὰ τ' ἱερουσολυμιτῶν ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἐδέχεσθαι. βοχχόρης δ' ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησαν τινὸς κρύψαι καὶ ὠφελεῖν αὐτοὺς τ' ἀσφάλειαν. ἡ δ' καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ Ϲ πλάκας ἄνωθεν ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτούς, Ϲ ὠφελεῖ αὐτῷ ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὴ δίκην σωτόμως διώξουσι, καταλήψεσθαι πρεῦλεγε. ὡς δ' ὀλὶ πολὺ διώξαντες ἐκ κατέλαβον, ἀνέστρεφον ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῷ ἔτι συλλήψεως ἔσῃ, ἀνιμήσασα τὴν προκειμένην ὁδὸν αὖθις παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ', διαβῆναι τ' ἰορδάνην, τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ προσέταξεν ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν. ἀχιτόφελος δ', ἐν γνώμης αὐτοῦ παρδοκιμηθείσης, ὀπίσω τὸν ἵππους ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ὐ πεισθείς, φανερός ὅτιν ὢν εἰς μακρὰν ὑπολούμενος.

δαβί-

δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅτι A Dauidem enim omnino superiorem hoc bello
τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶ) τὸ ζῆν αὐτὸν fore, & amissum regnum recepturum esse. Præ-
ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ φθάσαντα stat igitur, inquit, magno animo, vt virum in-
αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα συνέ- genuum decet, è vita exire, quam Dauidi ob fi-
φραττεν ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν lio nauatam contra eum operam, excarnificã-
εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ ἡ μὲν dum se præbere. His dictis in penitissimas ædes
ἀχιτόφελον, ζηύτης θανάτου δικαίως αὐτὸν ἡμόμβρον, digressus, seipse suspendit. atque ita Achitophe-
καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκον- lem, suopte iudicio tali morti addictum, cog-
τες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰόρδανον καθὼς προ- nati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæ-
B ρήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυροτάτην terùm Dauid superato vt diximus Iordane, per-
πόλιν ἐφθασεν). ἐδέχοντο δὲ αὐτὸν ἡμέρας πάν- uenit Castrum, pulcherrimam ac munitissi-
τες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, mam eius tractus vrbem. Ibi cum summa be-
καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραξίας. ἦσαν δὲ ὅτοι neuolentia ab omnibus eius regionis optima-
βερζέλαος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος tibus exceptus est, partim præsenti hominis ne-
δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας cessitate motis, partim reuerentia pristinæ fe-
πρῶτος. ὅτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν ἐπιτηδείων licitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita,
ἀθθονίαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολείπειν ἐστρω- & Siphat Ammanitidis dynastes, & Machirus
μένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθο- C Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad
νίαν χορηγήσαι, καὶ πρὸς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμέ- victum pertinebat, largiter regi cum suis præ-
νοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἀπορίαν διαρκῆ παρασχεῖν. bebant, vt nec lecti strati eis deessent, nec panis
καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δὲ, ἀθροίσας με- ac vinum, quin & carnium copia semper ade-
γάλην στρατιὰν πρὸς ἐβραίων ὅτι τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς rat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassi-
τὸν ἰόρδανον ποταμὸν, καὶ πόρρω κατέζυξε πρὸς παρ- tudinis refectionem opus esset. Interim Abesa-
εμβολῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, καταστήσας στρατη- lomus coacto grandi contra patrem exercitu, x.
γὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεσαῖ, εἰς τὸν ἰωάβου τά- & traiecto Iordane amne, constitit non longè
ξιν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. παῖδες μὲν δὴ αὐτῷ, ἰεθαρσε. μητρὸς à Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præ-
δὲ, ἀβιγαίας. αὕτη δὲ ἦν σαρουΐα ἰωάβου μήτηρ ἀδελφὴ posito exercitui cognato eius Amasa. prognatus
ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας τοῖς σὺν αὐτῷ δα- enim erat patre Iotharsa, & matre Abigæa. hæc
βίδης, ὡσεὶ τεσσαρακιλίους ἄρχοντας, οὐκ ἔγνω μένειν verò & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis qui circa se erant,
ποτὲ ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλθὴ. προθεὶς δὲ τοῖς 2. Reg. 18.
ὅσοι χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις εἰς ἴσα μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ comparatóque numero circiter quatuor mil-
μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ lium, decreuit non expectare dum Abesalo-
αὐτοῦ ἀβεσαΐῳ. τὸ δὲ τρίτον μέρος αὐτὸς ἐχείρισεν ἐθαΐῳ, mus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tri-
σωθήσει μὲν ὅτι καὶ φίλος, οὐκ ἂν δὲ τῆς γυτθῶν πόλεως ὑπάρ- E bunis, diuisóque in tres partes exercitu, vnam
χοντι. βουλόμενον δὲ σωνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius
φίλοι, γνώμην καταχέοντες σοφωτάτην. νικηθέντες μὲν γὰρ Abisæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem
σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησιν ἔφασκον. & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem
αὖ δὲ νικήσαντες ἐν μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ volentem adesse in exercitu amici prohibue-
πρὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα φόβον ἐμβάλλειν αὐτὸν runt, ídque prudentissima ratione. Si enim
ἰσχυῖ. ὑπονοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄντα ἄλλο eo præsente vincerentur, nihil spei reliquum
μετ' αὐτὸ στράτευμα εἶ). ἡδεῖς δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύ- fore. quòd si vna parte exercitus victi, cùm cæ-
τῃ, ὤφειλεν μὲν αὐτὸν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἔχειν. ἐκπέμ- teri ad ipsum refugissent, reparandarum vi-
πων δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς ὅπως τὸν πόλεμον F rium facultatem non defore. alioquin etiam
παρακάλῃ σφοδρύμιαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνή- hostem suspicaturum, alium exercitum circa
μην εἴ τινος μέρους ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσα- regem esse. Placuit hoc consilium: itaque
σθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἀηδόλῳ, persuasus apud Castrum mansit. sed dum a-
μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πολιτήσαντος αὐτοῦ. καὶ micos ad pugnam dimitteret, obtestabatur vt
ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπόξαμενος, ἐκπέμπει τὸν στρα- memores omnium acceptorum beneficiorum stre-
τιὰν. ἰωάβης δὲ φθάσαντος τὸν δυνάμιν ἀπικρυ- nuam ac fidelem operam sibi nauarent: & vt post victoriam filio parcerent, ne occiso illo,
τοῦ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν πε- aliquid mali in seipsum statueret: atque ita
ριβεβλημένῳ δρυμὸν, αὐτεξάγει τὸν στρατιὰν καὶ ἀβε- precatus illis victoriam, exercitum emisit. Cæ-
σάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει- G terùm cùm Ioabus ex aduerso hostium aciem
ρῶντε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῷ suam explicuisset in planicie syluam à tergo
μὲν, ὑπὲρ τοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν δαβίδην πα- habente, Abesalomus quoque suos contrà e-
ρακινδυνεύοντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῷ duxit: & congressi, acritérque pugnantes mul-
δὲ ἵνα μὴ καὶ ταύτην ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δῷ ta vtrinque præclara facinora edebant: his
τῷ πατρὶ δίκας κολασθείς. ἀνὴρ ὢν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ἀνοσιούτων, ὅτι ποιεῖν ἔστι πάσχειν· ἔστι δὲ τῷ dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis
πλείονων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῷ σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων. periculi magno animo contemnentibus: illis
contrà ne Abesalomus & hoc priuetur, & patri insuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præstarent, ignominiosum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus succumberet

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegernnt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa multa regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbinam pendentem viderit, móxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcẽdum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicẽs quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam entè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

A ἀρχιλίαν δὲ αὐτοὺς τοσούτους εἶ) μείζω τ̃ ἢ δαβίδου στρατιωτ῀ ἵνα τ῀ τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ δαβίδου, γνώμη τε φεύγοντες, καὶ τ῀ τ῀ πολεμικῶν ὅπλων ἡμῖ. φεύγοντας ἢ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ἢ αἰχμῇ, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τ̃ ἡμέρας. οἱ ἢ τ῀ δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅτι τὸν ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ἦν τό τε τ῀ κάλλους καὶ τ̃ μεγέθους ἐχόμενος. διέσας ἢ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ὄπιβας τ̃ ἡμίσους τ῀ βασιλικ῀ς, ἔφυγε. φερόμενος ἢ μ῀ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τ῀ κάλλους καὶ τ̃ κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτ῀ τ῀ κόμης ἔσχεθ῀ ἐνδρῳ μεγάλοις ὄπιπολὺ κλάδοις ἐκτεταμένῳ, ὥσ. δόξης αἰωρεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ὄπισθεν μένον τ̃ δεσπότου ἐπὶ φέρον ἐχώρει πρόσω τέρω. ὁ δ' ἐν τ῀ κλάδων ἐωρεμένος ἐκρεμεῖτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τὰς ἰδὼν τ῀ δαβίδου στρατιωτ῀, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους αὐ αὐτ῀ δεδωκέναι τῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ καλῶν ἀπέκτεινε τὸν ἀβεσάλωμον, ἀδ' εἰ δισχιλίους ἔπρεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέθηκά μου τ῀ τ῀ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τῷ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ ἢ, κελεύσας αὐτ῀ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τ῀ ἀβεσάλωμον, ἔξουσας καὶ τ̃ καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ ἢ περὶ τὸ ἰωάβου νομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ περιστάντες τ῀ δένδρου κόπτουσι τ῀ νεκρόν. καὶ τ῀ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτ῀ λίθους, ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖας ἢ ἀναλητικὸν ὁ ἰώαβος ἀπέσχετο τῷ δίωκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τ῀ πολεμίων δύναμιν, φεισόμενος τ̃ ὁμοφύλων. ἔστησε δ' ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μόρμαρέαν δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τ῀ τέκνων αὐτ῀ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μενεῖ τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτ῀ ἄρρενα μὲν τρία, θυγάτηρ ἢ μία θαμάρα τὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικησάσης δ' αὐτῆς τ῀ δαβίδου υἱῷ ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ δεξάμενος τὴν βασιλείαν ἀβιᾶ. Ϲ ὡδὶ μὲν τοῦτον ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

B

C

D

E

Cap. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

F

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

G

Κεφάλαιον ί.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλεῖαν πάλιν αὖηλθε, καὶ ἔζησεν ἀδαμόνως.

Μετὰ δὲ τὸν ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Αχιμᾶς ἢ ὁ σαδώκου τ῀ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτ῀ τ῀ νίκην ὅπερ ἔφαμεν πορισθέντι δαβίδ῀ μηνύσαι, καὶ ὅτι τ῀ ὠδὶ τ῀ θεῖ βοηθείας ἔτυχε Ϲ προνοίας, διαγγελίσασθαι. Ϲ τὸν μὲν ὁ προῆκεν εἰπὼν αὐτ῀ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγυμνιμένον, τὸν ἀπέναντι δηλώσοντα θάνατον τ῀ βασιλεῖ τὸν παιδὸς αὐτ῀, μένειν δ' ἠξίω. καλέσας ἢ τ῀ χουσὶν, ἐκεῖνῳ προστάξετὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τ῀ βασιλεῖ. τῷ δ' ἀχιμᾷ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅτι τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, ὡδὶ μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τ῀ νίκης, ἠσυχάσειν δὲ ὡδὶ τ῀ ἀβεσαλώμου τελευτ῀ς, ἐπέτρεψεν αὐτ῀ τὴν πρὸς τὸν δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τὴν ὁπτομενεστέραν ἐμβαλὼν τ῀ ὁδῶν, καὶ γὰρ μᾶλλον αὐτὴν ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάσει.

καθε-

καθεζομένῳ ὁ Δαβίδη μεταξὺ τῆς πυλῶν Ⓒ σκο- A
πεύοντι πρὸ αὐτῶ τὸς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γέλλει τὰ κατ' αὐτὸν, τῆ σκοπῶν τὸς ἰδὼν τὸν ἀχιμάὰν
ἔχοντα, ὁ μήπω τίς ὄζι γνωρίσας δρομάδιος εἶπε
πρὸς τὸν Δαβίδην βλέπειν τινὰ μονομάχον πρὸς
αὐτόν. τῶ δ' ἀγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἕτερόν τινα ὁ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῶ. καὶ-
νεῖνον ὁ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν ἀχιμάὰν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονημένον τὸν σαδώκου παῖδα B
τῶ ἀρχιερέως προτρέχειν ἐσήμαινεν. ὁ ὁ Δαβίδης,
εὐχαρις γνόμενος, ἀγαθῶν ἄγγελον τῶτον ἔφησεν
εἶ), καὶ τινων δικαίων αὐτῶ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. ὁ
μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τῶ βασιλέως, φανεὶς ὁ ἀχι-
μᾶς, προσκυνεῖ τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην διαγγελίζε) καὶ κράτος. ἐρομένου
ὁ τί καὶ περὶ τῶ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὴ ἔφα-
σκεν δύειν ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῆ πολε-
μίων γνομένης, ἀκούσαι ὁ μεγάλης βοῆς διωκόν- C
των τὸν ἀβεσάλωμον. καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν ἔξω τὸ
πεμφθέντα ὑπὸ ἰωάβου δηλῶσαι τῶ νίκην γνέσθαι.
ὠδε γνομένου ὁ τῶ χυσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τῶ νίκην σημήναντος, πρὸς τῶ παιδὸς αὐτὸν ἀπο-
κρίνειν. ὁ δ' ἐχθρῆς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν
ἀβεσαλώμῳ γένοιτο. ἔστι ὁ λόγος, ἐπὶ τῶ ὅτι νί-
κην χαρὰν ἔδοσεν, ὅτ' αὐτῶ μεῖναι μείζω ἔσαν, ὅτε
τοῖς στρατιώταις, αὐτὸς μὲν γὰρ ἀκούσας ὅτι τὸ ἐνηλι- D
κώτατον τῆς πόλεως, ἀνακλαίεσθαι τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ
στέρνα, καὶ τῶ κεφαλεῖ ἀπαρτώμενος, καὶ παν-
τοίως αὐτὸν ἀκιζόμενος. καὶ τέκνον Σαβαῶν, ἀθε-
μεὶ τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐχθρὸν καὶ ἅμα σοι τε-
λευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔ-
τι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ ὁ καὶ ὁ ἰώαβος,
ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ὅπως ὁ βασιλεὺς, κ-
κρυβήσαν μὴ τῆ τῶ νενικηκότων χάριτος εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν πόλιν. καταφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι E
πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καλαλυφαμένου
ὁ τῆ βασιλέως Ⓒ κένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν
ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φήσι, λανθάνεις
δικαβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας
σὲ καὶ πρὸ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν ὁ τῶν σῶν
χρεὰ δοκεῖς μισεῖν. στέργειν ὁ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ
ποθεῖν ἐκτὸς ὄντας οἱ δίκη τεθνήκασιν. εἰ γὰρ ἀβε-
σάλωμος ἐκράτησε, καὶ τῶ βασιλείαν βεβαίως
κατέσχεν, οὐδενὸς ἂν ἡμῖν ὑπελείφθη λείψανον. F
ἀλλὰ πάντες ἂν ὑπὸ σοῦ καὶ τῆ σῶν ἀρξάμενοι τέκ-
νων, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, ὁ κλαύσοντον ἡμᾶς τῆ πο-
λεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεῶντας ὅτι τοῖς
κακοῖς κολαζόντων. σὺ δ' οὐκ ἀχθῆ ταῦτα ποιῶν
ὅτι μᾶλλον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς ἔπος ἐ-
γένετο. θαυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελ-
θὼν ὤφθη τοῖς σαυτῶ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς
καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας ἐχαρίσησον.
ὡς ἐγὼ τήμερον, αὖ ὀπτμένης τοῖς ἄρτι παρατεθμένοις, G
ἀναστήσας ὑποδιῶξαί σου τὸν λαὸν, καὶ τῆ βασιλείαν
ἑτέρῳ δωρεὰν, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώαβος, ἀπέστρεψεν
ἀπὸ τῆς λύπης, Ⓒ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῆ πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχρησάμενος
γὰρ αὐτὸν Δαβίδης, καὶ ποιήσας ὀπτηδειον εἰς τῆ τῶ πλήθους θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium; ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quod iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo: Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, inquit, ô rex? an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui, ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc electo alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem ill occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Definite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταστάσαθαι. Ϛ ταῦτα μὲν ζῶντον ἐγε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῆ ἐβραίων μετ' ἀβεσαλώμου γινόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερείας ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτοὺς πολέμων παρέχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν. ἤ νυῦ τεθνηκότος τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῆ ἡγεμόνος, ἐκκαλοῦσι δαβίδ ἐκ, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως ἢ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῆ δ' ἐπαγγάστων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπανεχέσεσθαι ἀπηγγέλλετο τῆ δαβίδη. κἀκεῖνος ἐδέξατο ἤτοι ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης δαβίδη χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῆ συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμεσᾶ τῆ ἐπιτηδῆ προσέταξεν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτῆ μὴ πείθει τὸ πλῆθος δαβίδη τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτῆ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάντων τοῦ λαοῦ ἐπιτιμίαν ἐκ αὐτῆ καὶ ἀβεσάλωμος παρέχειν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν ἀμεσὰν ἔπεισαν τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ὑπ' αὐτῆ φρεντίσι. καὶ πείθει γὰρ τὴν φυλὴν, πρεσβείαν πέμψαι πρὸς δαβίδ ἐκ προσβεύσεις, παρακαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλίται, προσβεψαμένου τοῦ ἀμεσᾶ τῆ μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἐφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῆ βασιλεῖ. καὶ ὁ γήρα παῖς σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος σαούλου, Ϛ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. ἕτοιμοι γὰρ τῆ ἰούδα φυλῆ τὸν ποταμὸν ἐπεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷστα διάβῃ μετὰ τῆς ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτε τὸν ἰόρδανον, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' ἀναβαὰς ὅτι τὴν γέφυραν σεμείας, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδέετο συγγνώναι τε καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἁμαρτημένων, καὶ μὴ μνείαν ποιεῖν αὐτῶν, μηδὲ τὸν πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν παροιμίαν ἐν ὀργῇ γεγενημένον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ Ϛ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς, ἆρα τοῦτο οὐκ εἶπεν ὁ τεθνηξῆ βλασφημήσας τὸν χὸν τοῦ θεοῦ καταστάντα βασιλεύειν; δαβίδης δ' ὑπεραφεὶς εἰς αὐτὸν, ὁ παῦλα ἔφη ὦ σαρυΐα παῖδες. μὴ κινήσῃ τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅτι ταῖς πρώταις ταραχὰς καὶ στάσεις. ὁ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίημι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῆ ἀμῥτόντων ἐπεξελθεῖν. σὺ τε ἔφη ὦ σεμεία, θάῤῥει. καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ.

ἀπλώ-

ἀπλύτους ἢ αὐτὸς καὶ ὁ σαοὺλ υἱωνὸς μεμφίβοσθος, A
ῥυπῶν ἀφ' ἧς τὴν πόδα ἐξῆλθε βασιλεύς, καὶ τὸν πώγωνα
καὶ κατημελημμένον ἔχων. μὴν δὲ τὰ δαβίδου φυγὴν, ὅτε
ἀπεκείρατο λυπούμενος, ὅτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα,
καταρώμενος αὐτῷ συμφορὰν ταύτην δι' ἣν τῷ βασι-
λέως μεταβολῇ. διαβέβληται ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ ὀπιτρό-
που σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαντησάμενον δ' αὐτῷ
καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ'
οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς. ὁ B
δ' ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶναι σιβᾶ. κελεύσαντος γὰρ πα-
σκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ὑπ' ἐφέπεσθαι,
ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου τινὸς, ὅπως παρήκουσεν.
εἰ μὲν γέ τοι τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπε-
λείφθην σου, χρῆναι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτας δυ-
νάμενος. ὑ τοῦτο ἢ μόνον ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ
διάθεσιν δυσίβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διε-
ψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων ὑδὲν ἡ C
ἀληθινὴ καὶ σὴ προσήκουσα, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλή-
θειαν ἀεὶ ἰσχύειν τε βέλτιστα, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα.
μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοῦ
μοῦ, καὶ σ' ὅλης ἡμᾶς ὠφελούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπο-
λωλεκέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐφάνης, τότε μάλιστα
πάντων ἐκείνων λάθιον ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς
ὑπὲρ αὐτοῦ τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ἢ σὸν ἐκεί-
νας ἐμὲ καὶ ὑπὸ τῆς τραπέζης εἶχες ὀσημέραι, καὶ ὑ- D
δὲν ἀπέλειπον τοῦ συγχρῶν τοῦ μάλιστα τιμωμένου.
ταῦτ' εἰπόντος, ὅτε τὴν μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, οὐδ'
ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ
μὲν τοῦ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φή-
σας, αὐτὸς ἢ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς οὐσίας αὐτοῦ
τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ ἢ μεμφίβο-
σθος, πάντ' ἔχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπό-
χρη τὸ, σε τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βερζέλλον δὲ
τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ E
παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτοῦ, δαβίδην τε
προπέμψαντα μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελ-
θεῖν ἕως τῶν ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐ-
τὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ
προσνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ ἢ, πόθῳ τῶν οἴκοι παρ-
τούτου τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβὴν, καὶ τὸ γῆρας λέγων ὑ
τοιοῦτον αὐτοῦ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαύειν τῶν ἡδέων,
εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε κα- F
ταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπη ταύτην ἥδιον
βουλόμενον αὐτὸν χαρίζεσθαι τὰ κατ' ὀλιγωρίαν
ἀπολαῦσαι. ὅτε γὰρ τροφῆς ὅτε ποτοῦ συνίειν ἀφὶ
τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤ-
δη πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων ὅ-
σα τῶν βασιλέων τέρπει τοὺς ἐνδιατριβομένους. ὅ-
πως δὲ λιπαρῶς δεομένου, σὺ μὲν εἶπεν, ἀπολύω,
τὸν δὲ ἀχίμαονον υἱόν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτοῦ με-
ταδώσω τῶν ἀγαθῶν. καὶ βερζέλλος μὲν κατα- G
λιπὼν τὸν υἱόν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ
φανέντων ἀσπαζόμενος αὐτοῦ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυ-
χὴν, οἴκαδε ὑπέστρεφεν. ἐλθόντα δ' εἰς γάλ-
γαλα δαβίδης, τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τοῦ ἥμισυ πρὸ
αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνουμένου
δ' εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶ-
τοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

Post hæc Memphibosthus Saulis nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, licerétque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire finito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque. fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid autem Galgala petuenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd prævenirent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum fecistis, quod nobis nescientibus ad regem venistis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt cum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Absalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue né occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquíque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

2. Reg. 20.

ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπαντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεράνειν αὐτοῖς ἠξίουν προληφθέντας. τῇ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, τῇ δι' ἀρετὴν τοῦτο μᾶλλον προθυμήσεσθαι, τῇ σπεύδοντες φθάσαι. τὸ μέντοι γε δι' ἀρετὴν τὸ προελθεῖν δίκαια λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπως τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστερον πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῶν Ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ ἠσύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῷ ἁπάντων ἐξουσίαν ὥσπερ τῷ θεῷ λαβὼν, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγενὴς κείνου· καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἅπας ἔνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς. τί προεσβύτεροι ἐσμὲν, τί δὲ ἐποιήσατε δίκαια κρύφα τί λεληθότες ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. ταῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς, τί σάσει χαίρων, ὄνομα σαβᾶος, υἱὸς βοχορέως τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, σᾶς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τις ἡμῖν οὐδὲ δαβίδου μέρος, οὔτε κλῆρον οὐδὲ τοῦ ἰεσσαῖ παιδί. τί μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας πέραν, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. τί πάντες ἀπολείπουσιν ἐμέ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ἰούδα φυλή, τί κατέσπευσεν αὐτὸν εἰς τὰ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, ἃς ὁ υἱὸς αὐτοῦ σωῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγε οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἐπιμελουμένοις, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, τί τῷ τάξιν αὐτοῦ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἐκεῖνον ἔδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅσην δύναῖ συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, μετὰ τρίτης ἥκειν, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα μὴ δοκῇ αὐτοῦ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν βοχορέως. ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, τί μὴ τῇ ἀθεσίαν τῆς στρατιᾶς βεβαιώσαντος, ὡς ἐκ ἐπαινεῖ, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, ἐκ ἐοικέναι συμφορᾷ ἀποχλῶ τῷ σαβαίῳ διδόναι. μὴ γοῦν μόνος ἐν πλείονι πάντα σκοπῇ, μείζονων κακῶν τί προαγμάτων ἅπτοι ἡ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσπευσε. μὴ προΐμεθα δίκαιον ἐπὶ μηδὲν, ἀλλὰ τῷ ἔσαν πάντα λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσαλώμου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. τί ἔπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἀνούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, τί ὅση λοιπὴ δυνάμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἑπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὅπῃ τὸν σαβαῖον. ἦδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμῃ δ' ὄξυν αὐτῇ σαδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γεγυμνωμένος, πολλὴν ἀμεσαὶ δυνάμιν ἀγαγόντος, ἀπλήτησεν αὐτῷ. θεωρησάμενος δ' ἀφανῆ, τί ὡπλισμένον ἐν δυμῷ ἰώαβος, προσιόντος ἀναδήσασθαι τὸν ἀμεσαῖ, φιλοτέχνως τῷ μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτῷ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γινόμενον ὡς καταφιλήσων τὸν γενείου λαβόμενος, οὐ προσιόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δεινοπαθήσαντος παντελῶς ἀνόσιον;

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγνῶναι καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβένηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον πρόφασις δικαιοτάτη δι' ἀγνωσίαν ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσεβὴς ἐπιβεβουλεῦσθαι νομιζόμενος. τὸν δ' Ἀμεσσᾶ φόνον οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει παραιτήσεως ὑποκρίνας γὰρ στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλιπὼν ἕνα πρὸς τὸν νικῶντα, βοᾷν ἐπιτελάρχους πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὅτι τὸν μὲν Ἀμεσσᾶ δικαίως, τὴν μητ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ ἰωάβῳ, καὶ ἀβεσσαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. πειμένου δὲ τοῦ σώματος ὅπῃ τῆς ὁδοῦ, καὶ παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἰσάμενοι, βασάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ νομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτὸ ὅτι μὴ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἐπολέμησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ διὰ πάσης τῆς ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, ἦλθόν τινες ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν Ἀβελμαχέα λεγομένην. προσχωρήσαντες δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ἐπορύσσειν ἐπέλυσε τοῖς στρατιώταις τὸ τεῖχη, καὶ καταβάλλειν αὐτό. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διατεθεὶς. γύναιόν δέ τι σοφὸν καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐχάτας ἤδη τὴν παῖδα περιμένων θεασάμενον, ἀναβαὶ ὅπῃ τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῆς ὁπλιτῆς τὸν ἰωάβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἐθνῶν ἐξέλωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνεύειν ἅπαντων. σὺ δ' ἀπεδάζῃς μητρόπολιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμαρτοῦσαν. ὁ δ' ἴλεως μὲν ἀνέχεται τῶν θεῶν αὐτῶν ἐξαμαρτάνειν. αὐτὸς δ' ἕτοιμος ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τῶν λαῶν φονεῦσαι, ἐφ' ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βέλεσθαι πολεμίαν τοῦτο. λαβὼν μέν τοι παρ' αὐτῆς τὸν αὐτάνεψιον τῆς βασιλέως πρὸς τιμωρίαν σαβαῖον υἱὸν Βοχορίου, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τοῦ στρατοῦ ἀπάξειν. ὡς δ' ἔπεισεν ἡ γυνὴ τῷ ἰωάβῳ, μικρὸν ὑπισχεῖν ἐνθεῖσα, τοῦ γὰρ κεφαλὴν ἀθέως αὐτῇ ῥιφθήσεσθαι τῷ τοιχωρύχῳ, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βέλεσθαι, εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκναν ἀπολέσθαι καὶ γυναῖκας ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τοῦ ὄντος γνωρίμου, καὶ τοῦτον ἔχειν αἰτίαν δικαίαν ἀνελεῖν τοὺς ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ πολιορκοῦντα μίαν πόλιν, πείθῃ, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντας τοῦ σαβαῖου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ ἰωάβου στράτευμα. τότε γενομένου σημείου ἀναπαυτικοῦ ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίστησι δὲ καὶ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπῃ τῆς σωματοφυλάκων καὶ τῆς ἑξακοσίων, ἀδώνιον δ' ἐποίησεν ὅπῃ τῆς φόρων, καὶ σαβάθιον καὶ ἀχίλαον, ὅπῃ τῶν ὑπομνηματογράφων, σουσὰν δὲ γραμματέα, σάδωκον δὲ καὶ ἀβιαθαρίμ, ἀπέφηνεν ἱερεῖς μὴ δὲ ταύτας τὰς χώρας λιμὸς φθείρουσης, ἱκέτευσε δαβίδης τὸν θεὸν, ἐλέησαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἄσην φανερὸν ποιῆσαι τοῦ νόσου. τῷ δὲ θεοφιλεῖ εἰπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν ἐνδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας παρὰ τὰ ὅσιον ἐξαπατήσας,

quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium detur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiathаro manſit.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat; XII. 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accītis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibosthō tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis confertam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara façinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missō à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuitque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. *Reg.* 22.

καὶ τοῖς ὅρκοις αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία. μὴ φυλάξας. ἐπὶ τούτοις δίκην ἐλαβον αὐτοὶ θέλουσιν οἱ Γαβαωνῖται λαβεῖν ἀπὸ τῆς αἰκημένων τούτων αὐτοῖς πρόφασιν, ἀλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῆς κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα πρὸς τῆς θεοφητοῦ ἐμαθεν ὅτι ζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς Γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλονθ' τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῆς δ' ὀκ τὸ ἠθους τὸ σαοῦλ παραλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων θεὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθη φεισάμενος τ ἰωνάθη παιδός. παραλαβόντες δ' οἱ Γαβαωνίται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβέλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὑειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν ἀπολύσας τ πρόσθεν αὐχμοῦ, καὶ πάλιν ἀθλίωσεν ἡ τῆς ἐβραίων χώρα. στρατεύεται δ' μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅπι παλαιστινοὺς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ζεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. ὁ γὰρ μος ἔκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἀκμῆτος μὲν τὸ σῶμα, ἀράφι δ' παιδός. ὃς εἶχε μὲν καὶ ἀπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δ' ξυσόν, ὃ τὴν λαβὴν σιδήλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, θώρακα ἀλυσιδωτὸν, ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὅπι σφαγεὶς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῆς πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο δὲ ὑπὸ τῦ κόπου. ὅπι φανεὶς δ' ἀβισαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑπεσπάσατο ὠθήσας κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. λύπης δ' ὅπι τῶν παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τ βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τ δυνῶν, σβέσῃ τ λαὸν τ δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλήσει πολὺν διώσαντος χρόνον. συνελθόντων δ τῶν παλαιστινῶν εἰς γαζαραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπέμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἡνίσατο δ τότε καὶ σφόδρα ἐδοκίμησεν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τ περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τ αὐχένων προγόνους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονέντων, ἄπτός τε τ νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τ ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡνίσατο νεφαῖος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τ ὅρων τ ἑβραίων χώρας ἐκ ἄπωθεν. λῶν δ' αὐτοῖς αἰχμὴ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τ βάσεων καὶ τῶν χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ἐν τ δὴ πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ ὑός, αἰρεῖ τε αὐτὸν, καὶ τ ὅλης νίκης ῥοπὴν ἐνέγκαμενος, δόξαν ἀρίστης ἀπηνέγκατο. καὶ δεῖ γὰρ ὁ παλαιστινὸς νῦν ἔχει τῶν γιγάντων ἀπόγονος ἦν). μεθ' ὃ ταύτην τὴν μάχην, οὐκ ἔτι τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοῖς μὲν γὰρ τεμέτροις, τοῖς δὲ πενταμέτροις ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τ θεὸν.

κατὰ

κατά τε τ̀ τ̃ καλυμμένων σαββάτων ἡμέραν, καὶ κατὰ τὰς A
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ὃ τ̃ ὀργάνων ὄζιν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν
ξόπον. ἡ μὲ κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται
πλήκτρῳ. ἡ ὃ νάβλα, δώδεκα φθόγγοις ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρούε). κύμβαλά τε ἰῶ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ δεῖ μὲ τούτων ὅτι τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ
τελέως ἀγνοεῖν τιὼ τ̃ θεσπεσιμένων ὀργάνων φύσιν,
ἀκουώντας λέγειν). τ̃ ὃ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ θεῖ
αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ δυσπνοώτατοι καὶ λαμπροὶ
τὰς θεάξεις, οὐκτὼ C τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή- B
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰ C τὰς τ̃ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέ-
σουσιν ἔτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰ ἦσαν ἔτοι καὶ χώραν ὑ-
πάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲ οὖν,
Ἰασαμος υἱὸς ἀχεμαίου. ὃς πολλάκις εἰς τ̀ ὡδ' ἀταξίαν
ἐμπεσὼν τ̃ πολεμίων, ὁ πρὶν ἀνέπαυετο μαχόμενος,
πρὶν ἐννακοσίους αὐτ̃ κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἰῶ ἐλεά-
ζαρος υἱὸς δωδέου, ὃς ἰῶ μὴ τ̀ βασιλέως ἐν ἀρασάμῳ
ἑτός ποτε, τ̃ ἰσραηλιτ̃ καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τ̃ C
παλαισινῶν C φοβηθέντων, μόνος ἔμεινε. C συμπεσὼν
τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτ̃ πολλούς, ὡς ὑπὸ τ̃ αἵ-
ματος θερσπολληθῆναι τ̀ ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ
τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεταγμένους ὑπ' αὐτοῦ παλαι-
σινοὺς, καταβαίνοντας διώκειν, καὶ θαυμαστῶ καὶ δαβόν-
τον τότε νίκην ἀράσθαι, τοῦ μὲ ἐλεαζάρου κτείνοντος, ἐπομένη
ὃ τ̃ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. ξίτος ὃ
ἰῶ, ἰλᾶ μὴ υἱός, σεβαῖος ὃ ὄνομα. καὶ δεῖ ἐν τοῖς θεὸς
παλαισινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σταγόνα λεγόμενον αὐτ̃ D
ὡδ' ἀταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τ̀ δύναμιν φο-
βηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύμα C τά-
ξεις, καὶ τοὺς μὲ αὐτ̃ κατέβαλεν, τοὺς δ' ἐκ καρτερήσαντος
αὐτοῦ τ̀ ἰσχυῶ καὶ τ̀ βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραφέντας
ἐδίωξε. ταῦτα μὲ ἔργα χειρῶν, C μάχης οἱ ξεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν ὃ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασι-
λέως, ἐπῆλθεν ἡ τ̃ παλαισινῶν δύναμις πολεμήσαι,
δαβίδης μὲ ὅτι τ̀ ἀκρόπολιν αὖπλεν ὡς θερσπερήκα- E
μεν, πυθόμενος τοῦ θεοῦ θεῖ τὸ πόλεμ. ὁ ὃ τ̃ ἐχθρῶν
παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κεῖμένης, ἡ μέχρι πόλεως
βηθλεὲμ διατείνει, σαδίους ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴ-
κοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομεν
ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ θεὸς τ̃ λάκκῳ τ̃
θεὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις δῴ αὐτοῦ πεῖν αὐτὸ
νομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δι-
δοίη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ ξεῖς ἄνδρες ἔτοι, ὡδὶ χρῆμα
ἐκδραμόντες, καὶ διὰ μέσου τοῦ τ̃ πολεμίων ὁρμήσαν- F
τες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυ-
σάμενοι, πάλιν διὰ τ̀ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν θεὸς
τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισινοὺς καταπλαγέντας αὐ-
τ̃ τὸ θράσος καὶ τιὼ δύνχίαν, ἡρεμῆσαι, καὶ μηδὲν
ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότη-
τος. κομισθέντος ὃ τοῦ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, νιν-
δύνῳ καὶ αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
καὶ διὰ τοῦτο μὴ θερσπίνειν αὐτὸ πεῖν. ἔπεισε ὃ αὖτ'
αὐτοῦ τ̃ θεῷ, καὶ θεῖ τῆς σωτηρίας τ̃ ἀνδρῶν δύνα-
ειτήσας αὐτῷ. μ̃ τούτοις ἰῶ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβεσσᾶος. καὶ γὰ ἐδόκει μιᾷ ἡμέρᾳ τ̃ πολεμίων ἑξακο-
σίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τ̃ γήρει. θερσπλησθεὶς γὰ ὑπ' ἀδελφῶν διασήμων ἐν τῇ
μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτ̃. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ γήρους, θαυμαστὸ τὸ
μέγεθος, θερκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τ̃ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. θερελόμενος
γὰ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæ fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his adſint & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod ſanè de prædictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gētes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemęi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non prius à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerūt facinora que hi tres in prælijs ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis eueſtigio excutrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenissent, hauſta aqua per eādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū contēnere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic pronocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

2. Reg. 23.

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd A
anguſtum eſſet, videbat breui fore vt id niuibus
oppleretur, atque ita deſperato exitu, & ſalute
rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna i-
ter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm
deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu ba-
culi quem gerebat exanimauit. nec deteriores
virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm
XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2. Reg. 24. numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus
præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties B
cenſeretur populus in ſingula eius capita pen-
dendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum impe-
ratorem vt iret ad cenſum peragendum. quo
excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit
ſine mora ad imperata exequenda proficiſci.
Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium
principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſ-
raelitarum regione, & cognito quanta eſſet
populi multitudo, poſt nouem menſes & vi-
ginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem nu- C
merum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat.
ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta millia cenſebãtur. Prophetis deinde referentidus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti D
huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem reſponſionem, ut Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi
famem peteret, ſui magis quàm aliorum ratio- E
nem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod ſi per tres mẽſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incide re in manus Dei, quàm in manus hoſtiũ. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renũciante, peſtilẽ- F
tia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerẽtur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. Mors enim vna erat, ſed plurimis & incõpertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterãt, ſed inter of- G
ficio medicorũ expirabãt. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαριθμῆσαι δ' αὖ τις αὐτὸ ☪ τοῦτο τοῖς προφη-
μάσιν προέξει, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῷ κατ' ὄψυχίαν, ἢ
ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλι-
σθὼν ἐνέπεσε. γενὲ δ' ὄντος τοῦ χωμίκ, δῆλος ἦν ἀφα-
νὴς ἐσόμενος, ἐμφερόμενος αὐτὸ τῇ χιόνι. πόθεν οὖν ὁ
δένα βλέπων ἐξόδου ἢ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' θη-
ρὸς ἀκούσας ὁ Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, ἢ προὶς τὸ βοὸν
ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ χῶμιον, πλήξας αὐτὸν μαχό-
μενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, ὡς δὲ χρῆμα ἀπέκτεινε. ἢ
οἱ λοιποὶ δ' τριάκοντα ἦρις, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρ-
χον. ὁ δ' βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι
μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῷ μωύσεως ἐντολῶν ἐκλαθό-
μενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ
ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῷ τῷ θεῷ τελέσθω ἡμίσικλον, προ-
έταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, παρορμήσαντι πάντα τὸν ὄχλον
ἐξαριθμῆσαι. τοῦ δ' ἐκ ἀναγκαίου εἶναι φήσαντος τοῦτο
ποιῆσαι, ἐκ ἐπείθη, προσέταξε δ' μηδὲν μελλήσαντι,
βαδίζειν ὅπῃ τινὶ ἐξαριθμήσειν τὸ ἐθνῶν. Ἰώαβος δ',
τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν, ἐξελαβὼν ☪ γραμματεῖς,
ὅπλων τε τῶν ἱερατικῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἔξει
κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πρὸς τὸ βασι-
λέα, μηνὸς μιᾶς καὶ νέα ☪ ἡμέρας εἴκοσι. καὶ τὸ ἀριθμὸν ἀ-
πέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ, χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυ-
λῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν ἐκ ἔφθασεν, ἀλλ' ὑδὲ τοῦ
λοιποῦ φυλεῖ. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁ-
μάρτων. ἦν δὲ τῶν ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνήκοντα
μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. καὶ
δὲ ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦ-
σαν. τῇ δὲ προφήτῃ δηλωσάντων τοῦ δαβίδη ὅτι δι' ὀρ-
γῆς ἔχειν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παραλέειν
ἁμαρτεῖν γίνεσθαι καὶ συγγινώσειν ἡμάρτηκότι. γάδον δὲ τὸν
προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις
κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ἓν ᾧ αὐτὸν δοκιμάσῃ, πό-
τερον θέλῃ λιμὸν γενέσθαι καὶ τὴν χώραν ἐπὶ ἔτη ἑπτά. ἢ
τρεῖς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἥττασθαι. ἢ
λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις.
ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν,
ἐλιπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συνεχυμένος. τοῦ δὲ προφήτου,
τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαν-
τος ὑποκείνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτῷ
τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσεται,
ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς μὲ ἀφόβως,
ὅτι πολὺν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ
βλαβερῶς. αἱ δέ γε ἕλῃ τοὺς τρεῖς μῆνας νικωμένους
αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδροτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φεύ-
γεια, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον,
ἠτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχο-
μένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἅπασιν γίνεται, προειπὼν
ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ
τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγ-
γελε τῷ θεῷ. ὁ δ', τὸν λοιμὸν καὶ τοῖς φθορεῦν ἔπεμψε
τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὑ μονοῤῥόπως. ὑδ' ὥστε
ῥᾴδιον κατανοῆσαι γενέσθαι τοῦ νόσου. ἀλλὰ τὸ μὲ
κακὸν, ἐν ἓν. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν
ὑδ' ὁπνοῦσαι δυναμένοις αἰκίζεσθαι. ἄλλος γὰρ

ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τοῦ τελευτοῦ ἐπέφερε. τῷ μὲν αἰφνι-
δίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τοῦ ψυχοῦ ἀφιέντων. οἷον δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς πα-
θήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπανωμένων.

οἱ δ'

οἱ δ' ἀφνίδιον σπάνιος αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόν- A
τος, θεωρηγεῖς ἀποίμωζον. ἔνιοι δὲ τῶν οἰκείων τινὰ κη-
δεύοντες, ἀναπέθνησκον ἀτελέσι τοῖς ταφαῖς. ἀπώλοντο
δ' ἀρξαμένης ἕωθεν τοῦ λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς,
ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος
τὴν χεῖρα ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμ-
πων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς
γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δέομενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ
τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ B
εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δὶ
αὐτοῦ φερόμενον ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐ-
πανασπάσμενον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἴη δίκαιος κο-
λασθῆναι ὁ ποιμήν, τὰ δὲ πρόβατα σῶζεσθαι μηδὲν ἐξα-
μαρτόντα. καὶ ἰωτβόλει τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν θυμὸν
αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείσεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακύ-
σας δὲ ὁ θεὸς τὴν ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμ-
ψας γάδδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι
θυσιαστήριον εἰς τὴν ἅλω τοῦ ἰεβουσαίου ὀρόννα, καὶ οἰ- C
κοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι.
δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔπεμ-
ψεν ὅπῃ τὸ θεσπισθὲν αὐτῷ τόπον. ὀρόννα δὲ τὸν σῖτον
ἅλοων, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα εἶδε τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ πάντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύ-
νησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς
μάλιστα δαβίδι. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο
δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν D
ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ ὀρόννα πυθομένου τί παρεῖη πρὸς
τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν
ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ,
καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄρωτρα
καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν
θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσέσθαι. ὁ δὲ βασι-
λεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγα-
λοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐ-
τὸν ἠξίου λαμβάνειν παντὸς, ἐπεὶ δίκαιον προῖκα E
θυσίαν ὁπτελεῖν. τοῦ δὲ ὀρόννα φήσαντος ποιεῖν ὅτι βού-
λεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅ-
λω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλο-
καύτωσε, καὶ θυσίας αἰτίσηκεν εἰρηνικὰς. καταφανεὶς
δὲ τούτοις τὸ θεῖον, ἐπάλιν ἐμφυὲς γέγεται. σωέ-
θη δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄβραμον τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἴσακον ὥστε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ὑποσφάτ-
τεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρε- F
στῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καταθυσεν ὁ ἄβραμος, αὐτὶ τοῦ
παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς δαβίδης
τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν
θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον
ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεύσαι τοῦ λαοῦ παντὸς,
καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην δυσχόως ἀ-
φῆκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ θεὸς τὸν
προφήτην ὑποσείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν G
οἰκοδομήσῃ αὐτοῦ ὁ υἱὸς, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν
βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴν δὲ ταύτην τὴν προφητείαν
ἐπέλυσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμησάμενος τοὺς παροίκους, καὶ
διρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο
πλῆθος, ἐφ' ἁφέρειν τοὺς λίθους. καὶ ξιχιλίους δὲ καὶ πενταχοσίους τοῖς ἐργαζομένους ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡ-
τοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κεδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστατα,

nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutinâ hora vsque ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cęterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa triturām frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontāte, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precatíque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orōna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eū missō, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operatiis præfecit: magnam quoq. vim ferri aeris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nō tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidē à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquā. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argēti verò talentorum centum millia: æris itē ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehēdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cēmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonū ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autē abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſupellectilē, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mādatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tēpluſ illi exædificarent. Hæ fuerūt Dauidis adhortationes, tā ad filiū, quā ad principes. Pręgrauāte aūt iā ſenio, & corpore per ætatē frigeſcēte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis caleſieret: cúmque ex cōmuni medicorū cōſilio decretū eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cū rege cubaret: hoc.n. fore cōtra frigus remediū, foueēre eum puella, inuēta eſt in vrbe vna fœmina omniū eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cū rege cubitās, nihil aliud quā recalfaciebat cūiā enim præſenio ad venereas res elāguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ϗ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χαρηγίαν, φοὺς τε ἑταίρους ἔλεγε ταῦτα ωδὸ σκευάζεσθαι υἱῷ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμως τὴν ὕλην τῆ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, ϗ μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὢν, ϗ τῶν ἐκτὸς ἀπειρος ὢν τῆλικίαν, ἀλλὰ παρεσκευασμένην ἔχων, ὁπότε δέοι τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον. ια'.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶν τὸν σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ΚΑλέσας δὲ τὸν παῖδα σολομῶνα, καὶ συνεσκευάσας τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ ἐκέλευσε διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸν βουλόμενον κωλύσειεν ὁ θεὸς, ἅμα τε ϗ πολέμοις περιφερομένου. προεῖπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, ϗ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ἃ προενόησεν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, δυσαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, πῆς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς ϗ δὴ τῷ μείζω πάντων εἰρήνῃ ϗ πολέμων ἀπαλλαγῇ ϗ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ δίνυν, ἐπεὶ προὶ τῆς γεγόνεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, δυσεβὴς ὢν ϗ ἄδικος ϗ ἀνδρεῖος, ϗ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ϗ τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, ϗ τοῖς ἄλλοις μὴ ωδαβαίνειν ὑπόμενε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴ τι αὐτῷ γένοιτο, κτίσασον ὑποδοχὴν τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ὑποδειλιάσας προὶς αὐτό. πάντα γάρ σοι, προὶ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας τάλαντον. χαλκὸν δὲ ϗ σίδηρον, ἀριθμῷ πλείονα συντεθεικα. ξύλων δὲ ϗ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ ϗ λατόμων πολλὰς μυριάδας ϗ τεκτόνων. ἂν δέῃ τούτοις ἄλλα προσθήσεις. νομίμου δίνυν τούτου, ἄριστος ἔσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. προὶς παρεκελεύσατο δὲ ϗ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τὴν οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, ϗ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, φόβῳ τε τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀγαπᾶν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὶ τούτων εἰρήνην ϗ εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς ϗ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ὑποθέσθαι προσέταξε, ϗ τὰ ἅγια σκεύη, προὶς πολλῷ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ὑπειλαμβάνου μὴ τὸ τὴν γῆν ταύτην καθαρὰν οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν προὶς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης ϗ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. προσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, ϗ τὸ σῶμα τοῦ ψυχομένου δι' ἔτους χρόνον, δυσειρὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ὑπηβολῆς ἐν πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, ϗ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐκ πάσης τῆς χώρας εὐειδὴς παρθένος συναγαγοῦσα τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ προὶς τὸ ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τὸ κόρης, ἐζητήθη ἐν πόλει χωρὶς μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀνασαχὴ τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν προὶς τὰ ἀφροδίσια ϗ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνής. ἀλλὰ προὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τάφος

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nō tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidē à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquā. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argēti verò talentorum centum millia: æris itē ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehēdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cēmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonū ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autē abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſupellectilē, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mādatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tēpluſ illi exædificarent. Hæ fuerūt Dauidis adhortationes, tā ad filiū, quā ad principes. Pręgrauāte aūt iā ſenio, & corpore per ætatē frigeſcēte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis caleſieret: cúmque ex cōmuni medicorū cōſilio decretū eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cū rege cubaret: hoc.n. fore cōtra frigus remediū, foueēre eum puella, inuēta eſt in vrbe vna fœmina omniū eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cū rege cubitās, nihil aliud quā recalfaciebat cūiā enim præſenio ad venereas res elāguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

τάρτος υἱὸς δαβίδ ε, νεανίας δὲ ἀγαθὸς καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ ἀγιαθῆς γεγονὼς, ἀδωνίας ἢ θεσσαλοβαδύ- A
μφος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλώμῳ τ̃ δίκαιον, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὸν ἀρχιὼ αὐτὸν δεῖ ἁλαβεῖν. κατεσκεύασε ἢ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπεῖχεν αὐτὸν τ̃ προαιρέσεως, ἐ ἢ μέχει τοῦ πύθεσθαι δίκα τι ταῦτα πράττειν ἤρξατο. συνεργοὶ δ' εἶχεν ἀδωνίας, τ̃ στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ τ̃ ἀρχιερέα ἀβιαθάριω. μόνοι δ' B
αὐτὶ τούτων, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης νάθαν, καὶ βαναίας ὁ ὅπι τ̃ σωματοφυλάκων, καὶ σεμεὶς, ὁ δαβίδ ε φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ ἢ ἀδωνία θυσιάσαι μέλλων δεῖπνον ἔξω τ̃ πόλεως, παρὰ τ̃ πηγὴν τ̃ ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, παραλαβόντος ἢ καὶ τ̃ στρατηγὸν ἰωάβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τ̃ ἰούδα φυλῆς, τοὺς ἢ περὶ τ̃ ἀρχιερέα καὶ νάθαν τ̃ προφήτην, καὶ τὸν ὅπι τ̃ σωματοφυλάκων βα- C
ναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τ̃ ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὅπι τ̃ ἐξίασιν. τοῦτο προὸς τ̃ σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύς ὄζι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὴν, καὶ τ̃ παῖδα σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ' ἀδωνίας τῷ ἀρχιὼ ἤδη παρελάβοι. ταῦτα ἢ τ̃ βασιλεῖ δηλουμένης ὁ προφήτης ἐπεισελθόντα καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὅπι μαρτυρήσειν. ἡ ἢ βεθσαβεὲ, πεισθεῖσα τῷ νάθαν, πάρεισι προὸς τ̃ βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τοῦ ἀδωνία, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους ἀβιάθαρον τ̃ ἀρχιερέα, καὶ ἰώαβον τ̃ ἄρχοντα, καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ χωρὶς σολομῶνος, καὶ τ̃ ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων μεμύησαν. ἔλεγε τε τ̃ λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρεκάλει τε κ̃ νοεῖν ἔχειν, ὡς τε μ̃ τῷ ἀ- E
παλλαγὴν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτήν τε καὶ σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. δηλουμένης δ' ἔτι τ̃ γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τῶ δωματίῳ παρεστῶτες, ὅτι βέλει νάθας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ ἢ βασιλέως ἐπιδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξει τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ προσδοίη τ̃ ἀρχιὼ ἐπαυθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιησάντα δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς σολομῶνος, καὶ τ̃ στρατηγὸν τ̃ ἰώαβον, οἳ μ̃ πρότερ καὶ παιδιᾶς ἀωχεύμενοι πολλῆς ἀφώνου αὐτῷ συνευ- F
χῶν τῷ ἡγεμονίαν. ἐπαλέσαι τε ἔτι ἐμὲ, ὅτε τ̃ ἀρχιερέα σάδωκον, ὅτε βαναίαν τὸν ὅπι τῆς σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἶ ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ κ̃ τὴν σὴν γνώμην ἠβούετο. ταῦτα τῷ νάθα φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε καλέσαι τῷ βεθσαβεὲ προὸς αὐτόν. ἐκχωρήσει δὲ ἐκ τοῦ δωματίου, τοῦ προφήτου παραμυθουμένου. τ̃ ἢ γυναικὸς ἐλθούσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς κ̃ προτερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὅπι τοῦ μοῦ κα- G
θῆσθαι θρόνου. καὶ τῆς ἔσαι σήμερον. προσκυνησάσης δ' αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν βίον παραπέμψαι τὸν ἀρχιερέα, καὶ βαναίαν τὸν ὅπι τ̃ σωματοφυλάκων, καὶ παραμυθουμένων κελεύει παραλαβεῖν νάθαν τε τ̃ προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τ̃ αὐλὴν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τ̃ υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit eū, nec cōpescuit, ac ne sciscitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fatribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cū rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositque ordine quēadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiā totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate fausti acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum pōtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniēte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, eúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regno sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito proripiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent XXXVIII. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices vero populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituitque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari põtificum & omniũ prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅτι τὸν βασιλικὸν ἡμίονον, ἐξω τ̃ πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τ̃ πηγὴν τὸν λεγομένου γιών. Ϲ ἀνελθόντας τὸν ἄγιον ἔλαιον, ὅπου διέξαγε βασιλέα. τοῦτο δ̃ ποιῆσαι προστάξει σάδωκον τ̃ ἀρχιερέα, κ̀ νάθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προστάξει δι᾽ μέσης τ̃ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὅτι σαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶντα τ̃ βασιλέα καθίσαι ὅτι τ̃ βασιλικῶ θρόνω. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὑποδεδειγμένον αὐτ̃ ὑπὸ τ̃ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ᾽ ἐπιτάλαι τ̃ ἀρχῆς, ἵνα δικαίως κ̀ δικαίως προσῆ τ̃ ἰδίων ἐθνους παντὸς κ̀ τ̃ ἰδίας φυλῆς. βαναία δ̃ ὑπεμένου τ̃ θεὸν σολομῶντι συμφῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν διαλείποντες, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τὸν ἡμίονον τ̃ σολομῶντα. κ̀ προάγοντες ἔξω τ̃ πόλεως ὅτι τὸν πηγὴν, Ϲ τ̃ ἐλαίου χείσαντες εἰσῆγον εἰς τὸν πόλιν ἐπιφημοῦντες, κ̀ τ̃ βασιλείαν αὐτῶ γενέσθαι πολυχρόνιον διχόμενοι. κ̀ προάγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτ̃ ὅτι τὸ θρόνω. Ϲ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ᾽ δυωχίαν διὸς ἐτράπη Ϲ ἑορτὴν, χορδῶν κ̀ αὐλοῖς ἕρπόμενος, ὡς ὑπὸ τ̃ πλήθους τ̃ ὀργάνων ἅπασαν προσηχεῖσθαι τὴν γῆν κ̀ ἀέρα. ὡς δ᾽ ἤκουσαν τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε Ϲ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰωάβος ἔλεγεν ὡς ἀρέσκεται τοῖς ἤχοις διὰ τ̃ σάλπιγγα. ἀθυμοῦντος δ̃ τὸ δείπνου, κ̀ μηδενὸς γινομένου, πάντων δ᾽ ἐπ᾽ ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχει πρὸς αὐτοὺς ὁ τὸ ἀρχιερέως ἀβιαθὰρ παῖς ἰωνάθης. τὸ δ᾽ ἀδωνία θεασαμένου τὸν νεανίαν ἡδέως, κ̀ προσιόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ᾽ αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, κ̀ τ̃ δαβίδ᾽ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ᾽ ἐκ τὸ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας Ϲ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ᾽ ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τ̃ γεγονότων, ἱκέτης γίνεται τὸ θυσιαστηρίου, ὁ δὴ περιέχει ἐλλαβόμενος. δηλῶται τοῦτο σολομῶνι παρόντι, Ϲ πίστεις ἀξιῶν παρ᾽ αὐτ̃ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ᾽ ἐρεῖν δ᾽ ἀνὸν αὐτὸν μηδέν. ὁ δ̃, ἡμέρως πάνυ κ̀ σωφρόνως, τ̃ μὲ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ᾽ εἰ ληφθείη τι πάλιν κακονοιῶν, ἑαυτ̃ αἴτιον τ̃ τιμωρίας ἔσεσθαι, Ϲ πέμψας αὐτὸν ἀπίστησιν ὑπὸ τ̃ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν κ̀ προσκυνήσαντα, εἰς τὸν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν σκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, κ̀ τὸ λοιποῦ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτ̃ τοῦτο συμφέρον ἥξιου. σολομὼν δ̃ δαβίδης, παντὸς τὸ λαοῦ ὑποδείξας τ̃ υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἀρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, κ̀ τοὺς ἱερεῖς κ̀ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας δ̃ τούτους πρῶτον, δυείσης τ̃ ὑπὸ ξιάκοντα, ξισμυρίους ὀκταχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὑπομελητὰς τ̃ οἰκοδομίας τὸ ναοῦ, δισμυρίους τεσσαρακιχιλίους. κριτὰς δ̃ τὸ λαοῦ Ϲ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δ̃ τεσσαρακισχιλίους τὸ οἴκω τὸ θεοῦ. κ̀ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τὸ θεοῦ, ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς προῄρηκαμεν. διεμέρισε δ᾽ αὐτοὺς κ̀ πατριὰς, κ̀ χωρίσας ὑπ᾽ τ̃ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς δύο τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς. κ̀ ὑπ᾽ μὲν τ̃ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἑπκαίδεκα. ὑπ᾽ δ᾽ τ̃ ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δ̃ μίαν πατρειὰν ὑπακούειν τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτὼ, ὑπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. κ̀ ὕτως αἱ αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώ-

σαντο, δαβίδ᾽ παρόντος, κ̀ σαδώκου κ̀ ἀβιαθὰρ παρόντων τ̃ ἀρχιερέων, κ̀ πάντων τ̃ ἀρχόντων. κ̀ ἡ πρώτη μὲν

μὴ ἀναβάσει πατρικὰ ἐγκάφη πρώτη. ἡ δὲ δυτέρα ἀκωλύθως ἄχρι τῆς εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ κλῆρος ἐκ λιθίνου φυλῆς, εἴκοσι μέρη τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τῆς ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅτι ἡμέρας ὀκτώ. τοῖς δ' ἀπογόνοις τοῦ μωυσέως ἐτήρησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ συνέβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ λιθίνου φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτρεψε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμείνειν πᾶσαν τὴν στρατιὰν εἰς δώδεκα μοίρας, συνήγαγε καὶ ἑκατοντάρχας καὶ ταξιάρχας. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐκέλευσε φρουρεῖν καὶ ὑπακούειν ἡμέρας ἀπὸ τοῦ πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ συν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅτι ἔσποις τε τῶν θησαυρῶν, καὶ κωμῆς, καὶ ἀγρῶν ἄλλης, καὶ κτηνῶν, ὧν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. ὡς δ' ἑκάστα τούτων καὶ τὴν εἰρημένου διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὅτι πάσης στρατείας ἢ κτήσεως τῷ βασιλέως τεταγμένους, ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμογενεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς κωλύσας με διὰ τὸ πολέμους καὶ φόνου τοὺς ἐμοὺς πολέμους καὶ τῶν ἐχθρῶν μεμνῆσθαι τιμὴν δεξιάν. τὸν δὲ υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἦσε τὸν ἰούδαν ὑποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἓξ ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὅπως μόνοις ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. τὸ δὲ σὸν γὰρ θεοῦ θέλοντος ἐστὶ ἀλλοφύλοις κρατοῦντα δουλεύειν. χαίρειν δὲ ἐγὼ ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχόντι τῆς τιμῆς προσήκειν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὲ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην ἅπασαν τὴν χώραν διαμεῖναι, καὶ τὴν ἄσειστα ταύτην διαμεῖναι χρόνον, ὃν αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δὲ αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῆς παρίσων παρέχῃς νόμων ὦ τέκνον. εἰ δὲ μή, τἀναντία προσδόκα, ταῦτα διαβαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἠμοίντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τὴν σταθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρόρμησε δὲ

cipũ, & cuius prima sors exiit, descripta est cognatio prima, & post hãc secunda, deincépsque vsque vigesimam quartam: quæ quidem diuisio durat vsque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuisit: & sortitione facta, & illis quemadmodum sacerdotibus octoni ministerij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moysis posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum quæ reges solẽt dedicare. instituítque vt vniuersa Leuitarum tribus & sacerdotes per suas quisque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis versarentur, sicut olim à Moyse præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes digessit, eísque tribunos, centuriones & præfectos assignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt singulæ singulis mensibus stationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis suis ac centurionibus: & cuique suum ducem præfecit, virum iustum & spectatæ bonitatis. quin & thesauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magistratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è suggestu celsiore in hũc modum multitudinem est allocutus: Fratres & populares, notum vobis esse volo, quòd cùm voluissem templum extruere, multum auri eum in vsum & argenti centum millia talentorum comparaui. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate vestra gessi, dextram hostili cruore contaminauerim: & filium meum regníque successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quandoquidem scitis quòd etiam maiores nostri Iacobi filij cùm duodecim essent, Iudas tamen consensu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm sex fratres essent, posthabitis illis Deum ad me regnum detulisse, nec eorũ quenquam id factum iniquè tulisse: ita ego quoque postulo, vt Solomone imperium consecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter se inuicem seditiones agitẽt, sed scientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio sint subiecti. Cùm enim æquum sit, si Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non secus quàm eiusdem honoris participes. Ego sanè nihil magis in votis habeo quàm vt promissiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem sub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum est, & omnia rectè euenient, si te fili mi pietatis & iustitiæ, patriarúmque legum custodem geras: alioquin si hæ non seruentur, nihil nisi triste est expectandum. Hoc sermone finito inspectantibus omnibus Solomoni templi descriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm superiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas designabatur: tum quo pondere quæque vasa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúsque est eum vt summam diligentiam A ad hoc opus adhiberet: simúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarét, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum esset electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per se iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & smaragdis aliísque omnis generis gemmis. Postremò nunc se B in hunc vsum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret supra arcam stare eámque protegere. Postquam autem Dauid finem loquendi fecit, secuta est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leuiticæ, de suo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim se contributuros talentorum auri quinque millia, & stateres decem mille. argenti verò centum millia, C ferri quoque talentorum multa millia. & si cui lapillus aliquis erat preciosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum: quorum curæ præpositus erat vnus è Moysis posteris nómine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid visa principum ac sacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac D conditorem huius vniuersitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iustam, omníque virtute prœditam, iussit vt populus quoque Deo laudes persolueret. Illi verò prostrati humi Deum adorauerunt: versi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipso regnante perceperant, gratias egerunt. Sequéti verò die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque sacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex vna cum omni populo festiuitati operam dedit: Solomónque denuò est inúctus & legitimus rex declaratus: simulq; Sadocus pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die in posterum obedientes ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2.

PAVLO autem pòst Dauid accedente ad senium morbo, videns iam instaré sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam G omnibus qui nunc sunt, quíve pòst erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit. nec quid in hac vita geratur reuisere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè consului, vt iustus sis erga subditos, & pius erga Deũ, qui te hoc regno cohonestauit: vtq; custodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moysẽ demisit:

Ϲ λάῳοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν Λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὴν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, Ϲ τῆς βασιλείας προστάτην. ἐμβρῆ δ' αὐτοῖς Ϲ ὑ σφόδρα ὑπόνουν τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτῷ. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη προεπηνδρασμένα, σμαράγδους τε καὶ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νυῦ δ' ἐπὶ τὴν ἰδίας ἀρχῆς εὐγνωμοσύνη Ϲ ἄλλα ἑξακόσια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεστάναι δεήσει τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σωσαμένους δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λοιπῶν φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποικίλων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρεπεῖς ἐνήνεγκεν. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε Ϲ παρέδωκεν εἰς τοὺς θυσαυροὺς. ὧν ἐπεστάτησεν ὁ μωυσέως ἔκγονος Ἴαλος. ὅπερ τούτοις, ἡδύ τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐτοῦ Ϲ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων Ϲ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὴν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ἡγεμόνα τῶν ὅλων ἀποκαλῶν, Ϲ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν ἐκόμισεν πρὸς ἀτην τε καὶ κηδεμόνα γένους ἑβραίων Ϲ τῶν τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις εὐξάμενος ἅμα τε πάντι λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι δίκαιον ὑπῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένον, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὴν γῆν προσεκύνησαν. εὐχαρίστησαν ᾗ καὶ δαβίδῃ πρὸς πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν παρειλήφει, ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχησαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. Ϲ σολομῶν, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τοῦ πλήθους ἁπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, Ϲ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνου τοῦ πατρὸς ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὑπήκοον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτᾷ δαβίδ καὶ ἅπερ τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλιπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον ᾗ χρόνον, Ϲ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπελλάσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων ἧς τε νυῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομαι, ἐξ ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τῶν βίον πράττειν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτοῦ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τῆς βασιλείας δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, Ϲ μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μηδ' ἐπιθυμίᾳ, μητ' A
ἄλλῳ πάθει τοιούτῳ τούτων ἀμελήσαι. τὸ γὰρ τοῦ
θείου τοὺς σαυτοῦ οἴκους ἀπωλείας, ὡς γαβᾶς τὰ νόμι-
μα, καὶ τοὺς ἅπαντ' αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ ἐκτρέψεις τοῦ
νοιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸν παρέχων, οἷόν εἶναί τε δεῖ,
καὶ ἐγὼ σὲ γαβαλῶ, καθίξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ γέ·
νει, Ϲ οἶκος ἄλλος ἑβραίων οὐκ αὖ δεκατόσσεν, ἀλλ' ἡμεῖς
αὐτοὶ δι' ἅπαντος αἰῶνος. μέμνησο δὲ Ϲ τὸν ἰωάβου τοῦ
στρατηγοῦ ἀβεννήρου, ἀποκτείναντος δι' ζηλοτυπίαν B
δύο στρατηγοὺς δικαίους Ϲ ἀγαθοὺς, ἀβεννῆρον τὸν νήρου
παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσαὶ υἱὸν ἰεθθαίου. ὃν ὅπως αὖ σοι δόξῃ,
τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ Ϲ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώ-
τερος ἰώαβος ὢν, μέχρι νεῦ τὸν δίκλου διέφυγε. παραγ-
γέλλω δέ σοι, καὶ τοὺς βερζελλαῖ τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οὓς
ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ προνοίᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις.
ὑ προκατάρχομαι γὰρ ἀδικίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πα-
τὴρ αὐτοῦ ἀφορμὰς τὰς φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμαι. καὶ τὰς
ζῆσαι ἢ μόνον σεμνεῖν, τὰς ἐκ τοῦ βενιαμίτιδος φυλῆς, οὓς C
πολλὰ βλασφημίσας με ἀφορμὰς τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμ-
βολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δεῦρο τὸν ἰορδάνου, καὶ πίστις
ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νεῦ δικαζητήσας
αἰτίαν δίκαιον, ἄμεινον. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ
περί τε τῶν ὅλων πραγμάτων, καὶ περὶ τῶν φίλων, καὶ οὓς ἠδέ
πιμωρείας ἀξίους ἐκολάσθησαν, ἀπέθανεν, ἔτη μὲ βιώσας
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας ἢ ἐπὶ μὲν ἐν χεβρῶνι τὰ ἰούδα
φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις ἢ, ἁπάσης τὰ χώρας, D
ἓξ καὶ ἑξήκοντα. δεῖ ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πᾶσαν ἀ-
ρετὴν ἔχων ἑαυτῷ ἔδει τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σω-
τηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσῆναι. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἑαυτῷ,
ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν ἢ τοῖς ἵππων ἀγῶσι, πρῶ
τος ὅπου τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι πα-
ραπελαύνομενος τοὺς στρατιώτας ὅπου τὰς πράξεις, ἀλλ'
ἐκεῖ τῷ προς ἀτόλμῳ ὡς δεκάστης, νοῆσαί τε καὶ σωισθεῖν
καὶ πρὸ τῶν μελλόντων, καὶ τὰ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἐ-
καναώτατος, σώφρων, ὅπιφκὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμ- E
φοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις
ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν ἔοι προσῆκε. μηδὲν ὅλως πα-
ρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἀμάρτοιν, ἢ τὸ πρὸς τὰς θείας
γυναῖκα. κατέλειπε ἢ καὶ πλεῖστον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασι-
λεὺς, ἔδ' ἑβραίων ὅτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ
παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις λαθραίπως, τοῖς τε ἄλ-
λοις οἷς προσηκόντως νομίζει βασιλικῶν ἅπασι, καὶ δὴ
Ϲ πλεῖστον αὐτῷ πολυὼ καὶ ἄφθονον συνεκόμισεν. ὧν τὰ F
ὑπερβολὴν τεκμήσειτ' ἄνθρωπος ῥᾳδίως ἐν τῷ λεχθησο-
μένῳ. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὕρκανος
ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπικληθέντος, υἱῷ ἢ δημητρίου, βεκλόμενος χρήματ' αὐτῷ
δοῦναι, ὑπὲρ τὰ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπα-
γαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ ἀπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τῶν τὰ
δαβίδ μνημάτων, καὶ βασάσας ἑξακίλια τάλαντα μέ-
ρος ἔδωκεν αὐτοχῷ, Ϲ διέλυσεν ὕστερος τὴν πολιορκίαν. G
καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετ' ἢ τοῦτον, ἐτ' πολ-
λῶν διαγραφομένων, πάλιν πρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον
ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν τοι γε
ἐκείνης τῆς βασιλέων ἐδείς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ
ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκοσμημέναι πρὸς τὸ μὴ φα-
νερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅπη τοσοῦτον ἐπέχειν δεδηλώσθαι.

& caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex; Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret, adhæc sobrius, mitis, begninus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtures. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solénia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστησε τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβόαμον ἀπὸ δὲ ἐξ βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ὡς σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτι τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι τὸν ἱεροβοάμου γένεαν βασίνης τὸν ὄνομα ἀφανθείας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ὑπεστρατία τῶν ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιὰ παῖδος, καὶ ἀφανθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ὡς τῆς ἀβεσαρὲ γένεας ἀφανθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ὡς ἄδαρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἠττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ὡς ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἠττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Sufacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami genetis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν παραλαβών, πὰς ἐχθροὺς ἀπέλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἄπος γηρόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας καθορθώσας γηραὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε B τοῦ λαοῦ δεσπότην, καὶ τὸ θεῖον βέλτιον κρίνοντος ὅτι τὸ θρόνον, ὁ μὲ πᾶς ὄχλος ἐπιφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτῆσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πεφασμένα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παν-δαίμονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δεῖ χρείαν τινα C πρὸς αὐτὸν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦντος κελεύσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ δικαίως τοῦ ἡλικίαν, καὶ δικαίως τοῦ τῶν πλήθους προαίρεσιν ἔσαν αὐτὸ μεταβάσης εἰς πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὸ θεῖον γνώμην σέργει καὶ ἀγαπᾷ τὸ ὑπ' αὐτὸν δικαίαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδέετο δ' οὖν δέεσθαι πρὸς τὸν ἀδελ- D φὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τοῦ τοῦ παῖδι συγκοιμωμένου πρὸς γάμον αὐτῷ ἀβισάκην. ἀ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα δικαίως τοῦ γῆρας αὐτῷ, μένειν δ' ἔτι παρθένον. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, καὶ δικαιονήσειν ἀπραγμάτως ὑπέσχετο, καὶ καταπρᾴξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τῶν τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένου, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, οὐδὲν ἀπαλλάττεται πρὸς τὸν γάμου. ἡ δὲ, τῶν σολομῶνος μητὴρ, οὐθέως ὥρμησεν ὅτι τὸν E υἱὸν, δικαίως ἐξομένη πρὸς ὧν ἀδωνία δεηθέντι κατεπηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον ἔσω ἐβάπτισεν αὐτὸν καὶ δεῖξαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum ſuę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter geſtis ſenio cõfectus deceſſerit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm poſtea quàm Solomon eius filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit, populus quidem totus, vt nouis regibus ſolet, fauſtis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum felicitatem, & poſt regnum bene adminiſtratum diuturnam ſenectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus eſt regnum, acceſſit ad regis matrem, eámque blandè ſalutauit. Qua quærente nunquid veniſſet quòd opera ſua opus haberet, omniáque benignè pollicente, otius eſt dicere, ipſam quoque noſſe, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi conſenſu regnum ſibi deberetur. ſed quoniam Deo viſum ſit id transferre in filium eius Solomonem, ſe quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum eſſe præſenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro ſe intercederet, eíque perſuaderet vt bona eius pace liceat ſibi ducere Abiſacem cum patre cubare ſolitam. Eſſe enim adhuc virginem, quòd pater præ ſenio congredi cum ea non valuiſſet. Bethſabe verò promiſit operam ſuam in hoc negotio, & de hoc conſilio bene cum ſperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris eſſent acceſſuræ: atque ita plenum ſpe hominem dimiſit: móxque ipſa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiſerat. cui cùm rex occurriſſet, complexúque eam excepiſſet, deducta in cubiculum in quo tum erat regia ſella, ſedit, iuſſitque alteram matri à dextris poni:

3. Reg. 2.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrandi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacem Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
ratique se quòd nõ eadem opera postularet, vt
regnum ei tanquam natu grandiori cederet, B
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Ado-
niam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biathare sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũ: tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe- C
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente D
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in-
de quæsiturum existimans, propter notam re- E
gis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius re-
sponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hãc pœ
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve-
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros mane-
rent, ipse verò ac pater innocentes essent quod F
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum, nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθλιῶαι τῇ μηρῷ. καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτουμένη μοι κατάνευσον καὶ μηδὲν ἀξαρνήσῃ δύσκολον μηδ' ὃ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. τῆς δὲ σολομῶνος πρὸς αὐτὴν καλοῦντος, πάντα γὰρ ὅσιον ἔφη μητρὶ παρέξειν, καὶ τι προσμεμψαμένου τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν ἀβισάχαρ ἀδωνίᾳ τἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποστέμπει μὲν τὴν μητέρα, μείζονων δ' ὀρέγεσθαι προσημάτων εἰπὼν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς ἐφρόντισαν καὶ δ' βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσῆκεν, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν ἀβισάχης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος βαναίαν τὸν υἱὸν τοῦ σωματοφυλάκων ἀποκτεῖναι προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε, ῥύεται σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνέπραξας, καὶ ἡ κιβωτὸς, ἣν σὺν αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσασιν, μήτε ἐνθάδε ἴδῃ, μήτε εἰς ὄψιν ἀπάντα τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα πορευθεὶς, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τὸν ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμύητον τοῦ μηκέτι ἔτι δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καθαλύεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος ἀφ' ἧς τὴν προειρημένην αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιαθάρῃ πάππῳ προεῖπεν ὁ θεὸς ἠλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσου γένος, πρὸς σάδωκον. οἱ δὲ ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλθον πρώτου ταύτην προλαβόντος, ἦσαν δ' οἵδε. ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δὲ μεραίωθος, μεραιώθου δὲ, ἀεσφάρος, ἀεσφάρου δὲ, ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δὲ, σάδωκος, ὃς πρῶτος ὑπὸ δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐχρημάτισε. ἰώαβος δὲ ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας τοῦ ἀδωνίᾳ, φεύγει εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεοῦ. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, δείσας τοῦ πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν ἐκ εἰκότος ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ φυγὴν ἐκ δ' πρὸς τὸν θεὸν δυσσεβείας τὸ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγειλάντων αὐτῷ τοῦ ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναστήσαντα αὐτὸν ὑπὸ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ὑπολογισόμενον. ἰώαβος δὲ οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δὲ τὴν ὑπόκρισιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως δηλώσαντος, προσέταξε σολομὼν ἐκεῖ τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ ἀποτεμεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὴ ἀμύητα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῷοι τυγχάνωσι. καὶ βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεστήσατο. σεμεὶ δ' ὧδε προσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσοδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ἀκούσαντι δὲ τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ προστιμον. τῆς δὲ μεγέθει δ' ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσαναγκάσαν ποιήσασθαι.

σεμεὶς

σεμέης ὃ χάειν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας κὴ ταῦτα ποιήσῃν προσομόσας, καταλισσῶν τὴν παρ́οδα, τ̃ ἀλλοφύλων ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπιεικῶς. διελθόντων ὃ ἡμερῶν ἐπ̃ὶ ἀκούσας δύο δ̓ οὗλους δραπέτας αὐτοῦ ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηϱ ὅπῃ τοὺς εἱκέτας. ἐπανελθόντος ὃ μετ̀ αὐτ̃ὸ, ὁ βασιλεὺς ἀθύμως, ὡς κὴ τ̃ ἐντολῶν αὐτ̃ὸ καταφρονήσαντος, κὴ τὸ μεῖζον τ̃ ὅρκων τῶ θεῶ μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε. κὴ καλέσας αὐτὸν, ἐ οὐ φησὶν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; ὐκ οἶδ̓ ἀναισθησίᾳ τ̃ δ̓ ὑπαρχίας δίκην, ἀλλὰ ϛ ταύτης ϛ ὧν τὸν πατέρα μου ἔξω τ̃ φυγὴν ὕβρεσιας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν ὑμόμενον, ἵνα γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν ὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παῤ αὐτὰ τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶ) μηδὲν πεπονθότες, αὔξηϱ κὴ γίνεϱ μείζων ἡ κάλασις αὐτοῖς, ὅταν παῤ αὐτὰ πλημμελήσαντες ἔδοσαν. ϛ σεμέην μὲν κελεύσθεις βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ὃ τ̃ βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, κὴ τ̃ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεϱ τ̃ φαραὼθ τ̃ τῆ̃ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. ϛ κατασκευάσας τὰ τείχη τῆ̃ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω κὴ ὀχυρώτερα τῆ̃ πρόσθεν ὄντων, διέπε τὰ πράγματα λοιπὸν ὅπῃ πολλῆς εἰρήνης. μηδ̓ ὑπὸ τ̃ νεότητος πρός τε δικαιοσύνῃ κὴ φυλακὴ τῆ̃ νόμων, κὴ μνήμῃ ὧν ὁ πατὴρ τελευτῆ̃ ἐπέστειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ̓ ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, κὴ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μ̃ὴ πολλῆς ἀκριβείας ὑπερτελῶν.

A Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramētum etiam Dei violatum. B Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatū puniantur. sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit. C

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ τ̃ σοφίας σολομῶν, κὴ τ̃ συνέσεως, κὴ τῆ̃ πλούτου κὴ, ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

Cap. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

Solomō autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratísque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custoditet, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. D

II. 3. Reg. 3.

ΕΓτω δ̓ εἰς χεβρῶνα βαδιζόμενος, ὅπῃ τ̃ χαλκῆ̃ θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. κὴ χίλια τ̃ ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσιν ἱερεῖα. τοῦτο ὃ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τ̃ θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κ̃ῖ τοῖς ὕπνοις ἐκείνης τ̃ νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αὐτὸ τῆ̃ εὐσεβείας δώσει αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ὃ, τὰ κάλλιστα κὴ μέγιστα κὴ θεῷ δωρεῖν ἤδισα, κὴ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ᾔτησεν. ὐ γὰρ χρυσὸν ὐ δ̓ ἄργυρον, ὐδὲ τ̃ ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος κὴ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ ἡγεῖτο νενόμισται δῶρα τοῖς πλείστοις μόνα ἀνδρὸς ἀξια, κὴ θεῦ δῶρα εἶ). ἀλλὰ δός μοι φησὶ δέκαστα νοεῖν ὑμῖν, κὴ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς κὰ τὸν λαὸν τελῆσθ ϛ τὰ δίκαια λαβὼν ἀνακρίνοιμι. Τούτοις ἤδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, ϛ τὰ τε ἄλλα πάνθ̓ ὧν ὐκ ἐμνήσθη δῶρα τῆ̃ ἐκλογῆ̃, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, ϛ πάντων σύνεσιν ϛ σοφίαν, οἵαν ὐκ ἄλλῳ τις ἀνθρώπων ἔχειν ἔτι βασιλέων ἔτ̓ ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε κὴ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῆ̃ τὴν βασιλείαν ὅπῃ πλεῖστον ὑπαρχεῖτο χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν δικαιῆ ϛ πειθόμενος αὐτῷ κὴ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἐκεῖνος. ταῦτα τῷ θεῷ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεστάθησεν ἐκ τ̃ κοίτης. ϛ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας ὁλοκαύστους θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorū pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulchetrimū quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum: Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc solà diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iustè iudicare, valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & in quando tale quippiam incidit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparẽt. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eadémque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indicijs deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminémque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: tibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conarẽtur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quam diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbẽque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

Ταύτας ὁ τὰς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθε δυσχερὴς, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν ἰδοῦ δύσπονον. τὸ δὲ πρᾶγμα τοιόνδε ἐστὶ συμβαῖνον ἔξω τοῦ δίκαιον, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώσεσθαι ὑπάρξῃ, καὶ ζητῶν μεταξὺ πραγμάτων γένηται, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ ἐκείνου τοῦ τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ὑποφαίνεσθαι τοῖς τὴν ζητουμένων συνηθείαν. δύο γυναῖκες ἑταίραι τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μοι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν οἰκήματι. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῶν ὠδῖνι μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν καὶ τοῦτο ἄρρενα παιδία. τρίτης δὲ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὕτη, τοῦτο μὲν ἀποκτείνει. ἐᾶσα ἀσα ὁ ζόφος ἐκ τοῦ γονάτων πρὸς αὐτὴν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. ἀναστὰς δὲ θήλεως ὀρέξας βυλομένῃ τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν οὐκ ἔδωκεν. τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὠδαπεῖμενον. ἀκριβῶς δὲ κατανοήσασα τοῦτο ἐγνων. ὅθεν ἅπαντῶ τὸ ἐμὸν ἰόν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταπέφυγα δέοντα ὅπῃ τινὶ ὠδὰ σὺν βοηθείαν. τὸ δὲ εἶδε μόνας, καὶ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνεῖται ὠδὰ μένει. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἐκείνῃ τινὶ ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις αὐτὴν λέγειν ἔχοι. τὸ δὲ ἀρνεῖται τοῦτο πεπεισμένην, τὸ δὲ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ δὲ τὸ αὐτοῦ τεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τὸ κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' ἀνίγματι τοῦ εὕρεσιν αὐτὸ πάντων ἀγνοίᾳ τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι ἴδιον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσεσίμῳ προστάξει τινὶ μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τότε ζῶντος καὶ τοῦ τετελευτηκότος. ὅπῃ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λαθραίαν ἐχλεύαζεν ὡς μειρᾴκιον τὸν βασιλέα, μεταξὺ δὲ τῶν ἀληθοῦς μητρὸς αἰσχρᾶς οὔσης τοῦτο μὴ πιεῖν, ἀλλὰ ὠδὰ δοθῆναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δὲ ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρούμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ πρὸς ἔπι βασανισθῆναι καὶ αὐτὴν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὀπτῶν τὰς ἑκατέρων φωνὰς ὑπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένας, τῇ μὲν αἰσχρᾶς οὔσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε. μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶδε. τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ὑποκτεινάσης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀσεβαζούσης ὑποκλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν ἐφραίμου κληρουχίας, ἦρης. ὅπῃ δὲ τῆς βιθλεέμης τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τῶν δὲ τῆς δώρων καὶ τῶν γαλιλαίαν διανάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμικῶς τῶν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναία τοῦ ἀχίλου παιδί. προσυπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τῶν δὲ γαλααδίτων καὶ γαυλωνίτων ἕως τοῦ λιβάνου ὄρεως καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς διεῖπεν. ἀχινάδαβος δὲ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεξόπλυε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασιμα τὄνομα. τὴν δὲ πρὸς ἀρκὴν ὠδγαλίαν εἶχε βαναχάτης. σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τ̃ γαλιλαίαν ἄλλῃ τ̃ ποταμοῦ ἰορδάνου χώραν, ὅλη δὲ τούτων πάσαν ἐπετέτραπτο. συνεὶς δὲ τῆς βενιαμίτιδος κληρουχίας ἐγκεχειρισμένος. ταβάρης ἦν εἷς τῶν πέραν τ̃ ἰορδάνου χώραν. ὅλη ἦν τούτων εἷς πάλιν ἀρχων ὑποδεδεικτο. θαυμαστῶ δ' ὅπως ἔλαβεν ὁ τ̃ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν ἀπέντων καὶ τῶ τῆς γῆς ὅλης ἐπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ προσπαίοντες, καὶ προσέτι τ̃ ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀκεραίως ἡμφορεύμενοι, πρὸς τὸ συναύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν δ' ἕτεροι τ̃ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ̃ τε σύρων γῆς καὶ τ̃ ἀλλοφύλων, ἥτις ἐστὶν ἀπ' εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τ̃ αἰγυπτίων, ἐπῆρχον ἐκλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τ̃ ἐθνῶν. συνετέλουν δὲ καὶ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τ̃ δείπνων τ̃ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους τριάκοντα. ἀλεύρου δ' ἑξήκοντα. σιτηρεσίου δὲ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σιτηρεσίου ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα πάρεξ τ̃ ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων, καὶ τ̃ πτηνῶν καὶ ἰχθύων, ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τ̃ βασιλεῖ παρὰ τ̃ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον δὲ πλῆθος ἦν ἀρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας εἶναι μυριάδας φατνῶν τ̃ ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρεῖς δ' ὕστων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τ̃ βασιλεῖ προσπάρδυον ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ δὲ λοιποὶ, κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τ̃ τῶ βασιλέως δαπανῶν πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀπιτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη δ' ὦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς τε τοῖς ἀρχαίοις ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. καὶ μηδὲ τοῖς αἰγυπτίοις, οἳ πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, συγκρινομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖσον ἀφεστηκότας τ̃ βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφία καὶ τ̃ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅτι δεινότατοι. ὧν ἃ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δ', ἄθανος καὶ αἷμανος, καὶ χαλκέος, καὶ δώδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνετάξατο δὲ καὶ βίβλια ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἴδους δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τ̃ ἑρπετῶν ἀπάντων ζώων καὶ τ̃ νηκτῶν, καὶ τ̃ πετεινῶν. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον. ἀλλ' ἐν πᾶσαις ἐφιλοσόφησεν, καὶ τοῖς ὀπισθίοις τ̃ ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τοῖς κατὰ τ̃ δαιμόνων τέχνοις εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε συνετάξατο αἷς παραμυθεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐκδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι νυῦ παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰσόεσσα γάρ τινα ἐλεάζαρον τ̃ ὁμοφύλων, ὑπάρχοντα καὶ παρόντος καὶ τ̃ υἱῶν αὐτῶ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλα στρατιωτικὰ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τ̃ δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τόπον: ὁ δὲ τ̃ θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν. προσφέρων τ̃ ῥισὶ τῶ δαιμονιζομένου τ̃ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφενδόνῃ ῥίζας ἐξ ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἐξείλκυεν ὀσφραινομένου διὰ τ̃ μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regij alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérque aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebãt. & qui regiis impensis pręerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cõiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi. n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in pręsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapſo mox homine,adiurabat id ne A amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabatque dęmonio hominem exeunti vt his ſubuerſis ſignum daret ſpectantibus quòd reliquiſſet hominem.quo facto nemini dubiū erat quanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota ſit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentiſſimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet,vehementer eſt gauiſus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos ſalutato gratulatus eſt præſentem felicitatem. per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluiſſet ædificare templum Deo, C bellis aſſiduis impeditum.neque enim priùs à ſubiugandis hoſtibus deſtitit,quàm omnes ſibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præſenti otio decreui vti ad extruendum cœleſti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quàm noſtrates. mercedis autem quanta huiuſmodi D operariis perſoluenda ſit, te arbitrum facio. Eam epiſtolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum reſcripſit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obſequar. Exciſis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cy- E pariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eoſdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòſt per tuos Hieroſolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam reponeS, vt exportandi ad nos frumenti poteſtatem facias,quo vt pote inſulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in noſtris quàm Tyriorum annalibus: & ſi cui libuerit hæc certiùs cognoſcere, impetrata à publicorum commentario- F rum cōſeruatoribus viſendi copia, comperiet eorum ſcripta conſonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, ſciant nos nihil veris affingere, neque veriſimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſerere, atque deinde poſtulare, vt lector nihil amplius diſquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro diſcedere abſque nefario ſcelere non licet. quapropter non G recuſamus quin ſcripta noſtra reiiciantur, niſi talia ſunt vt eorum veritas validiſſimis argumentis approbari poſſit.Cæterum Solomō rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & inſuper quibus ipſum cupere intellexit, præmiis eū eſt

3. Reg. 5.

ἢ πεσόντος δ' ὑπ' αὐτῶ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιε, σολομῶνός τε μεμνημένος, ἢ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὑπολέγων. βελόμενος ἢ πεῖσαι ἢ ὑποδεῖξαι τοῖς ὑποκειμένοις ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχύν, ἐτίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλήρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον, ⁊ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τὸν ἄνθρωπον, ταῦτ' ἀναῤῥῖψαι καὶ ὑποδεῖξαι ὑπογνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. μεμνημένος ὴ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθίσατο σύνεσις ⁊ σοφία. δι' ὃ, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἢ θεοφιλὲς, ἢ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τὸ βασιλέως θεῖον παῖδος ἀρετῆς ὑπερβολὴ, θεῖον τύπον εἰπεῖν προήθημαι. ὁ ὴ τῶν τυείων βασιλεὺς ἱεράμου, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήσθη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδῃ. ἢ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε ⁊ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅπως ἔλλειπῃ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἱεράμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων ἢ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ὃ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοῖς ἐχθροῖς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ ὴ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὴν παρούσης εἰρήνης, ἢ δι' ἣν ταύτην ὀχολῶν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βέλομαι τὸν οἶκον. ἢ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτο ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τοὺς ὕλης, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τρισὶν ὕλης, ὅπου σημαίνεσθαι ἔχει τὴν ἡμετέραν σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν θέλῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγκαίου ὴ τοῦ ὅπου λιμοῦ εἰρημένου, ἢ τοῖς ἐπιστολαῖς ἡδεῖς ἀπεγράφη τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἱέραμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὸ μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὸ παρ' ἁπάσαν ἀρετὴν ἔχοντι ἐγὼ ὴ τοῦτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπιστολαῖά σου. τεμοῦμεν γὰρ ξύλα πολλὰ ἢ μεγάλα κέδρα τε ⁊ κυπαρίσσους, ἃ τῆς ἐμῆς ὅπῃ θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς σχεδίαις πηξαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτοῦ χώρας πλεύσαντας ὑποθέσθαι, ἐνθάδε οἱ σοὶ ἀγακομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παρέχῃς ἡμῖν αἰτὶ τούτων σῖτον, ὃ ἀγὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φεύγοντος. ἀγαμνήσ δ' ἄχει σ' τήμερον, τὰ τῆς ὑπολῶν τύπον ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ἢ παρὰ τυείοις. ὡς τ' ἔστι θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεήσεται τὸ ὅπι τυείων γραμματοφυλακίων δημοσίων, σύνεσι συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βελόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχανόντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τ' ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς πισι ἢ πρὸς ἀπάτην ἢ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν ἀγαλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πίστιν δὲ δι' ὧν ἀξιοῦμεν. ὑδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξανισαμένοις τὸ πρέπον τῆς πραγματείας, ἀθῴους ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ἀδυνατοῦντες, ἂν μὴ μὲ ἀποδείξεως ἢ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ ὴ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐνόμισεν τὰ ἀδὰ τῶν τυείων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, ἢ οἷς

κὴ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A
κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, κὴ ζουζίους ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομή-
κοντα Ϛ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον Ϛ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν
ἐν εἰρώμῳ φιλία Ϛ συλομῶνος ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον
ηὔξησε, κὴ διαμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυ-
ρίους, οἷς ἅπαντον τὸν ἐργασίαν κατέστησε, μυρίους αὖ-
τὴν σωκτῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅλη μῆνα B
ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι πα-
ραγινομένους ὅπου τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂ πάλιν οἱ δισμύ-
ριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι κὴ τὸν ὁρισμένον χρόνον.
ἔπηθ' ὕστερος σωέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ὅλῃ τετάρ-
τῃ μηνὸς ἀπαντᾶν ὅπου ἔργον. γενόμενοι δ' ὑπερόπτης τ
φόρου τούτου ἀδωράμος. ἦσαν δ' ἐν τῷ παρείκων, οὓς
Δαβίδης καταλελοίπει, τῷ μὲν ὡδ' ἀκομιζόντων τ
λιθοτόμων κὴ τῶν ἄλλων ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τῷ δὲ
λαξευμένων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὅπως ἅπαξ ξι- C
χίλιοι κὴ ξιακόσιοι. πρεσβεύει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς
τέμνειν μεγάλους, εἰς οἷς τὸ ναὸν θεμελίους. ἁρμόσαν-
τας δὲ πρῶτον κὴ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καταχομί-
ζειν ἔτος εἰς τὸν πόλιν, ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὑ πρὸ τῷ οἰ-
κοδόμων τῷ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ κὴ ὧν ὁ εἰρωμος
ἔτεμνε τεχνίτῃ. τῆς δ' οἰκοδομίας τὸ ναὸ σολομὼν
ἤρξατο, τετάρτου ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μὲν
δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι D
δὲ ἴαρ, μετ' ἔτη πενταϰόσια κὴ ἑνενήκοντα κὴ δύο, τῆς
ἀπ' αἰγύπτου τῷ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χί-
λια κὴ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὸν χαναάμαν ἐκ
τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρίας
μὲν χίλια κὴ τετρακόσια κὴ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τῦ
πρώτου γλυφθέντος ἀδάμου ἕως ἧ τὸν ναὸν ᾠκοδόμη-
σεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη χιλιάκις κὴ
ἑκατὸν κὴ δύο. καθ' ὃν δὲ ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύ-
που εἰς τὸν οἰκοδομίαν τῦ ναῦ διαγέγονεν χρόνος ἐτῶν
τεσσαράκοντα κὴ διακοσίων. ἐάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅτι μήκιστον δ' γῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, κὴ πρὸς χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον κὴ ἔδαφος κὴ ἔρεισμα
τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, κὴ διὰ F
τὸν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῷ ἐποι-
κοδομηθησομένων, Ϛ κάλλους πολυτέλειαν, ἢ βάρος
ἀνέμελλον ὑπ' ἴσχυν ἕξειν τῷ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος
κὴ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν κὴ τῆς μεγαλουρ-
γίας, ἐπενοεῖτο, ἀπήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς
ἐκλελυκῶς λίθους πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξή-
κοντα πηχῶν, τῷ δ' αὐτῷ, κὴ τὸ μῆκος, δίπλεθρος δ' εἰ-
κοσι. κατὰ τοῦτο δ' ἄλλος ἦν ἐγγεγραμμένος ἴσος τοῖς μέ-
τροις. ὥστε εἶ τὸ παῦ ὕψος τῷ ναῷ, πηχῶν ἑκατὸν Ϛ G
εἴκοσι. τετράπλο δὲ πρὸς τὸν αἰθιοπίαν. τὸ δὲ πρόσ-
ωπον αὐτῷ, προέφησαν ὅτι πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
πρὸς τὸ δίπλεθρος τῷ μήκους τετραγώνου. ἔχον δὲ πλά-
τος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀναγεγραμμένον, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ
τριάκοντα βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνοχήτε τῷ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα κὴ πλήθος ἔξωθεν
περικείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῷ οἴκων τούτων,

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his ipitiis amicitia regũ horum exorta, maioribúsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraueri it. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere; dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cæmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia excíderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è faxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum,

III. 3. Reg. 6.

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
series cellarum erat exstructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circum ædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat consertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. B
His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrés perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiusllibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia quàm arte congesta viderentur. C
Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacinto, purpura, cocco, byssóque splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaquauersum patente dedicauit duos cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam specie fuerint, nemo vel coniicere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariũ insignem in quauis materia, sed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est

3. Reg. 17.

δύσεις μὲν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μῆκος δ' τὰς αὐτοὺς, ὕψος δ' εἴκοσι. ἐπῳκοδόμητο δ' τέτοις ἄνωθεν οἶκοι ἕτεροι, & πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸ ἴσοι κ) τοῖς μέτροις & τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ κάτωθεν οἴκων ὡδ' ἁπλήσιον. ὁ δ' ὑπέρως ἐκ ἴσου περῳκοδόμητο. ὀρόφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. κ) τοῖς μὲ οἴκοις ἴδιος ἦν ἑκάστῳ, πρὸς τοὺς πλησίον & συναπτῶν. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δι' ἀλλήλων διαδομημένη μηχαναῖς δοκοῖς, κ) διοικήσαις ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῷ συγκεκλεισμένους ξύλων ἐρρωμένες ἕξεις ἔχε. τέτο γίνεθ. τὰς δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγας τ αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμένῃ εἰς φατνώματα κ) πρὸς κόλλησιν χρυσ. τοὺς δ' τοίχους, κεδρίναις δέλαβῶν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐπέστρωσεν, ὥς τε σίλβειν ἅπαντα τ ναὸν & περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῷ εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τ χρυσ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τ ναῦ οἰκοδομία, κ) πολλὴ τέχνη ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐ-ρρύετο συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ κ) λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλε τινὸς ἐργαλείε τεχνικ τοῖς κατανοῆσαι ἐργασίαν δηλῆσθαι. ἀλλὰ δόξα τ τούτων χρήσεως πᾶσαν ἠρμῶσθαι τὴ τούτων ὕλην συμφυῶς. ὡς ἐκπεσὸν τὴ ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῷ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δ' βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον δι' τ δύσεως τ τοίχου. ἐ γὰ εἶχον θύραν μεγάλην κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῷ πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι δι' μικρῶν παρὰ θυρῶν. διέλαβε δ' τὸν ναὸν κ) ἔνδοθεν κ) ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε ἀντ' ὀχυρωμάτων κ) ῥώμης τ τὸν αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν δ' τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲ ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πήχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δ', τεσσαράκοντα πήχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειχίσας δ' τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολλὴ ἐργασάμενος, κ) ζωρείαν ποικίλλ. κατεπέτασε δ' ταύτας ὑφέσιν διαπλεθες ἄτοις, ἐξ ὑακίνθ & πορφύρας & κοκκίνε πεποιημένοις. ἐ μέν, ἀλλὰ κ) βύσσου λαμπροτάτης κ) μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πήχῶν τὸ δύσις, τῷ δ' αὐτῷ κ) τὸ μῆκος, δύο χερσυβεὶς ὁλοχρύσους πήχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, δὶς πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. διὸ ἐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῷ πτέρυγων, τῇ μὲν, ἁπτῶν τὸ κατὰ νότον κειμένε τοίχε ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶ. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συναπτόμεναι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῷ τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνουσι. τὰς δ' χερσυβεὶς, ὁπόθεν ποτ' ἄρα ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δυνατὰ. κατέστρωσε δὲ κ) τὸ ναῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσ. ἐπέθηκε δ' κ) τῇ πυλῶνι τῇ ναῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τῷ τοίχε συμμέτρημένας, δύσις ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ) ταύτας κατεκόλλησε χρυσ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν εἴασε τ ναῦ μέσες, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦ. κατεπέτασε δ' κ) ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δ' προναῦ πύλη, ἣν ἐκ ἔχε. μεταπέμπε δ' ἐκ Τύρε σολομὼν παρὰ ἐιρώμε τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μ' ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰ ταύτης ὑπῆρχε τ φυλῆς. πατρὸς δ' τυρίε, γένος ἰσραηλίτων. ἦν δ', ἅπαντος μ' ὅτου ἡμέλει εἶχεν ἔργε. μάλιστα δ', τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθ κ) ἄργυρον κ) χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἓ δὴ κὴ πάντα κῆ τὼ τῶ βασιλέως βάλησιν τὰ
πρὲ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χείραμος
ἐπὶ κὴ σύλυς δύο χαλκοῖς ἔσωθεν τὸ πάχος τεσσάρων
δακτύλων. ἰὼ ἦ τὸ μὲ ὕψος τοῖς κίωσιν, ὀκτωκαίδεκα
πηχέων. ἡ δὲ πρείμεζος, δέκα κὴ δύο πηχῶν. χωνδυ-
τὸν ἦ ἑφεκατέρα κεφαλὴ κείνον ἐφεισήκει τὸ ὕψος ὅπὶ
πέντε πήχεις ἐγγεγραμμένον. ᾧ πρείκειτο δίκτυον ἐλάτη
χάλκινον πρεπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κείνα. τού-
του ἦ ἀπήρτιστο κῆ δισοιχίαν, κὴ ῥοὰ δρακόσιαι. τού-
των τῶ κιόνων, τὸν μὲ ἕτερον κῆ τὼ δεξιαὶ ἔσποτ
τᾶ πρωπυλαίᾳ πρόβασέδα, καλέσας αὐτὸν ἰάχειν.
τὸν ἦ ἕτερον κῆ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ.
ἐχώνδυτο ἦ κὴ θάλασσαν χαλκὶῶ εἰς ἡμισφαίριον
ἐγγεγραπτσμένον, σπλήθη ἦ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα
δρὰ τὸ μέγεθος. ἰὼ γὰρ ὁ λιτὴρ τὼ δράμετρον πηχῶν
δέκα, κὴ ὅπὶ παλαιστιαῖον πάχος κεχωνδυμένος. ὑπέ-
κειτο ἦ κῆ τὸ μεσαίτατον τῦ κύτους πρεῖα πρεπεγρα-
μμένη εἰς ἕλικας δέκα. ἰὼ ἦ τὼ δράμετρον πήχεος.
πρείεισήκεσαν ἦ πρὲ αὐτὼ μόχοι δώδεκα, πρὸς τὰ
κλίματα τᾶ τεσσάρων ἀνέμων βλέποντες, καθ' ἕκα-
στον αὐτᾶ ζεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς
ὑπερκαθέζεσθαι ἡμισφαίριον, κῆ πρειαγωγὴν ἔνδον
ὑπεῖχον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάδους δισχιλίους.
ἐποίησε ἦ κὴ λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετρα-
γώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος γαγόνει πήχεων πέντε,
πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. σωνεκέκλειτο ἦ τὸ ἔργον
κῆ μέσης τετορνευμένον, ἅτινες τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι
κῆ γωνίαν ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τᾶς βάσεως
ἐξ ἑκατέρου μέσης ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα.
ἰὼ ἦ ταῦτα τειχῖ διηρμένα, ἑκάστω ἦ χώραν ὁρᾶς
ἐπεῖχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἑτε-
τόρητο, πτερὼ λέων, πτερὸν ταὐρος & ἀετός. ὅπὶ ἦ τῶ
κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργασο τοῖς κῆ τὰ πλευρά τε τορ-
νευμένοις. τὸ ἦ πρᾶν ἔργον ὅπὶ τεσσάρων ἐωρεύμενον
ἔχοχῶν εἰσήκει. χωνδυτοὶ δ' ἦσαν ἔτοι, πλήμνας κὴ αὐ-
τυγας πήχεως κὴ ἡμίσυ ἔχοντες τὼ δράμετρον. ἐθαύ-
μασεν ἂν τις τὰς ἀψίδας τῶ τροχῶν θεασάμενος,
πῶς σωντετορευμέναι κὴ τοῖς πλευροῖς τῶ βάσεων
προσλωομέναι ἁρμονίως τ' αὐτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ'
ὅμως ἕπας ἔχουσαι· τὰς ἦ γωνίας ἄνωθεν σωνέκλειον
ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκάθητο πρεῖα
κῆ κλοιὸν ὑπκειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἑπα-
ναπαυόμενον ἀετῦ & λέοντος αὐτᾶς ἐφηρμοσμένων,
ὡς σύμφυτα ζῶντ' εἶ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ ἦ
τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη μὲ ἡ κα-
τασκευὴ τῶ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. πρεσεξειργάσατο
ἦ κὴ κυθεγαύλους δέκα λατίνας προγγύλους χαλ-
κοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χόας. τὸ γὰρ ὕ-
ψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, κὴ τοσούτων ἀπ' ἀλλήλων
αὐτοῖς διεσήκει τὰ χείλη. τίθησι ἦ τοὺς λατίνας τέ-
τους ὅπὶ τῶ δέκα βάσεων τῶ κλιθεισῶν μεχωνώθ.
πέντε ἦ λατίνας ἐξ ἀριστερῦ μέρεις τῦ ναοῦ. ἐτέ-
τραπτο ἦ τῦτο κῆ βορέαν ἄνεμον. κὴ τοσούτους ἐν τῷ
δεξιοῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὼ ἀνατολώ. κα-
τὰ δ' αὐτὸ καὶ τὼ θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας ἦ ὕδατος, τὼ μὲ θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας κὴ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅπὶ τὸν
βωμόν. τοὺς ἦ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶ ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶ.

A in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudiue quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris B nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases ęreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in quâ proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argenteatum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argenteorum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligaret, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε· ἦν δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσοῦτον εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδίσκους καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἄλλα πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσοῦ καὶ τὸ κάλλος. βαπτιζῶν τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐπέθεσαν τοὺς ἄρ-

B τους τῷ θεῷ. καὶ ταύτης ὡσαύτως πλησίον μυρίας πρὸς τῷ ἑτέρῳ ζόφῳ γεγυμνωμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ αὐτόξυλα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τεσσαρισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν μωυσέως πρόσταξιν. ἧς ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀπολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὁμοίως ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέναντι τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ

C νότου ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τοῦ παναρέτου πηχῶν οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρυσῶν, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δὲ ἀργυρᾶς διπλασίονας. προχοὰς δὲ οἷς ἐπέφυρεν τὴν σεμίδαλιν μετ'

D ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶναι καὶ ἑασάρων ὡσαύτως, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκομίζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅτε τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπω-

E μίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἣν δὲ στεφάνη εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἐγράψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐν βύσσῳ κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκάστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων κατὰ μωυσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῷ λευιτῇ ἐν βύσσῳ μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξεπρησθέα, ἃ καλεῖται ναύλαι καὶ κιννύραι ἐξ

F ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμύρια. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γησὸν μὲν καλοῦσι τὴν ὁπαχώειον γλῶτταν, θεῖον δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς ξεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς

G τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένου αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι σημαῖνοντα. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐχούσας μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεῳγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραπλοῦ χρυσέας πλειομένη θύρας εἰς τοῦτο τοῦ λαοῦ πάντες οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὸς ἀνωφέλιμον, μᾶλλόν τε ἐπεῖν καὶ τῆς ὄψεως, τὸ τοῦτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φαράγγας, ἃς οὐδὲ βάθος ἄπιδεῖν ὑδὲ πόνῳ νοῆσαντας ἰδεῖν,

καὶ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τεσσαρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδοις τῇ κορυφῇ τὰ ὄρη ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὕπαιθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλᾶς μὲν τὰ κατασκευὴ, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπερηρεισμέναις. ὀρόφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φαλῆνα σμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τά τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτῳ καὶ φρονήματος ὑπὲρ ἀξίαν ποιησάμενος ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν ἔτεσιν ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συνηκολούθησε ναὸς συμπερανθῆναι, γράψας δὴ ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὀφομένόν τε τὸν ναὸν καὶ μεταχομιοῦντα τὰ τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ παραγενηθείσης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆσαν. ὑπὸ μὲν τῶν ὀπτηχωείων θεοὶ, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερεφανίῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῆς σκηνοπηγίας καιρὸς, ἑορτῆς σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἀγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασάσαντες οὖν τὰ κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, μὴ μουσῆς ἐκτήσατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν θρησκείαν τῶν θυσιῶν τοῦ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. παρῆν δὲ μὴ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λοιποί). ἀπορδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων ἅμα τὴν ὁδὸν καταντλέντες, καὶ θυμιῶντες ἀπείρων θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς παρῥωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν δηλημένον θεοῦ καὶ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ᾠδὴ ὑμνοῦντες ᾠδάς χορεύοντες ἕως ἐπὶ τοῦ ναὸν ἦλθον ἕκαμον. τότω μὲν ἦν τῷ ζόφῳ τὰ κιβωτὸν μετηνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἐδύ, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τὰ χερουβεῖν τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοῖς θαρσοὺς συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τὰ τεχνίτου κατασκευασμένα, τὰ κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς ἀδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοῖς δέκα λόγοις τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σινᾳ ὄρει ἐγγεγραμμένας αὐτὰς ἔσωζον. τὰ δὲ λυχνίαν καὶ τὰ τράπεζαν, καὶ τὸν θυμὸν τὸν χρύσεον, ἕς ησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἕς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τὰ ναοῦ ἄντικρυς τὰ θύρας, ὡς εὐσοχθείσης αὐτὸ καταπροσσωπον εἶναι καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὰ κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆμα νεφέλης ὁ σκληρὸν, ἀδὲ εἶον ὥρα χειμῶνος ὑετοῦ γέμων ἴσα), κεχυμένον δὲ καὶ κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύει. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποιεῖτο. ταῖς δὲ διανοίαις ταῖς ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελήλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὅτι ταύτης εἶχον αὐτὸν τὰ ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructũ est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. & donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis poscere videbantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ populum Hierosolyma congregare, ad spectãdum templum, & ad transferendam illuc arcã Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mẽse conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽpus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine viã perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

IIII. 3. Reg. 8.

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Quaenim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce, quam ex aëre hauſtimus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt propitium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pictatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οἷς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ μὲν εἶπεν, οἶκον μὲν ἀίδιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καὶ ἐξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονὼς τὸν οὐρανὸν οἶδαμεν καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, ἐν οἷς ἅπασιν ὑδὲ τούτοις ἀρκέμενος κεχώρηκας. τοῦτον δέ σοι κατεσκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς αὐτὸς αὐτῷ σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι ἐξ ἀτελοίητου ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφέστηκας ἐξ ἧς σαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾷν καὶ πάντα ἀκούειν, ὑδὲ νεὼ ὅτου σοι θέμις οἰκεῖν ὑπολείπεις τοὺς πάντας, μᾶλλον ἢ πᾶσιν ἐγγὺς εἶναι. μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ ἐξ ἀτὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' ὀπτεδέασας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τὴν θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι δαβίδι τῷ πατρὶ, φησὶ τὰ μελλόντων ἅπαντα καθὼς ὑπεβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γεγένηται τὰ λείποντα δηλώσειε, καὶ ὡς αὐτὸς ὀπτεδείη ὄνομα τῷ μέλλοντι καὶ τὸν μέλλοι καλεῖσθαι πρόσοιτοι. καὶ ὅτι τὸν ναὸν ὠκοδομήσειεν αὐτῷ βασιλεὺς μετὰ τὸ παῦσαι τελευτὴν γηρόμενος. ἃ βλέποντας καὶ τὰ ἐκείνου προφητείαν ὀπτέλει, τὸν θεὸν ὑμνεῖν ἠξίει. καὶ μή τινος ὑποπτεύσωμεν ὧν ὑπέσχηται πρὸς δύναμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένοις, πῶς δύονται τὰ ἤδη βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰ εἰς τὸν ὄχλον ἀνασχών. ἔργοις μὲν εἶπεν ὁ δυνατὸν ἀνθρώποις ὑποδοῦναι θεῷ χάριν. ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπορεσδεὲς γὰρ τὸ θεῖον ἀπαιτῶν χρεῖαν τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γὰρ τὰ ἄλλων ζώων ὑπὸ σὲ δέσποτα χρείαν ἔχοντες γεγόναμεν, τοῦτο τιμὴ σὲ ὑμνεῖν μεγαλόστομα πρέπει, καὶ τοὺς ὑπηρχμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν ὑπαδεῖσθαι ἀνάγκη. τίνι καὶ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μᾶλλον ἔνεστι, καὶ ἁμαρτόντα ἡμῶν ἢ φωνῇ, ἣν ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιέσαν οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, καὶ τε τοὺς πατέρας πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσοῦτον ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειτα δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τ' παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποίηκότι. δέομαι δὲ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σὲ τεταγμένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ θανόντι τοῦ τελευτῆσαι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτοῦ ἀδιαδοχὰς ἀμείψει μυείας. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν ἣ συγχάρεις θαύμαζε. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἐποιήσαι, ὡς ἂν ὅπως γῆς ἡμῖν ἔῃ δοκῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ παν οὐρανὸς. καὶ τοῦ καὶ τοῦτον ὄντων κύτος, ἐχ ὅτι γε θεοῦ ὁ τυχὼν ναὸς ἀλλὰ φυλάσειν τε ἀπόρθητον. ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας κτήματος θαυμαλοῦ. κἂν ἁμάρτῶν ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τιμὴ ἁμάρτιαν. ἐκ σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς θαυμαζόντας τι τὰ ὅσιον μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθεσιωθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς.

Τοῦ-

ταῦτ' ἐμοὶ δ' οὐκ ἐβραίοις μόνον δέομαι σοῦ τοῦτο A
βοήθειαν εἰ σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κἂν ἀπὸ περάτων τῆς
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, προσεύξασθαί μοι
καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθοῦ λιπαρήσαντες, δός αὐτοῖς ἐπήκοος
γενόμενος. ἴστω γὰρ καὶ μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ
μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι
τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τοῦτο φύσιν ἐσμὲν,
οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ
πᾶσι κοινοῦτο τὸ ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τοῦτο πρὸ ἀ- B
γαθῶν ὅτου, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ
ῥίψας ἑαυτὸν ὅπου τοῦτο γῆν, καὶ ὅτι πολλοῦ ὤφειν προσ-
κυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. καὶ γε-
μίσας τῶν ὁλοκλήρων ἱερείων ἀναλέσατο τὸν θεὸν ἤ-
δεως ἔγνω τοῦτο θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ
αἴθρας διαδραμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ὅτι τὸν βωμὸν
εἶξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέδεσατο. ταύτης δὲ τῆς
ἐπιφανείας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ἅπλος ἐπὶ τοῦτ' εἰκά-
σας εἶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ διατριβῆς ἕνεκεν, καὶ C
ἡδέως προσκυνεῖ πεσὼν ὅτι τοὔδαφος. ὁ δὲ βασιλεὺς
ἐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρμα,
δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐ-
τοὺς εὐμενείας, εὐχομένους δὲ τοιαῦτα ἐπιβαίνειν ἀεὶ τοῖς
παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πά-
σης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ & θρησκείᾳ,
καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν
ὁ θεὸς διαμένοντας. ἐσεσθαι γὰρ ἅπερ εὐδαίμονα τὸ ἐ- D
βραίων ἔθνος, & παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώ-
τερον. παρεκάλει τε μιμνῄσκειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ
παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μεί-
ζω καὶ πλείω κατασήσουσι. ἃ δὲ λαβεῖν αὐτὰ μόνον
δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, διὰ ταῦτα προσῆκεν
ἐπολαμβάνειν. εἶ δ' ὁ τοῖς ἀνθρώποις ἅπερ μέγα τὸ
κτήσασθαί τι τῷ ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ περι-
εσωθέντα & μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς ἐλάβλειαν αὐτῷ. ὁ μὲν
οὖν βασιλεὺς διαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, διε- E
λύει τοῦ ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ & τῶν
πάντων ἑβραίων. ὡς μόχοις μὲν καταθύσας μυρίους
καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν
δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσεν ἱεροσυλημάτων. καὶ κα-
τευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ & τέκνοις
ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τοῦτο σκηνοπηγίαν καλουμένου �ορ-
τοῦ, προῆλθε ναὸν λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅτι δὶς
ἑπτὰ ἡμέρας ἠγαγὼν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ F
κατευωχήμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀπροχρῶντως
ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ,
πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τὰ βασιλέως ἀπαλύσαντες ἀπῆ-
σαν, ἀχαρισήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε πρὸς αὐ-
τοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι
τῷ θεῷ πρόσφορον αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶ-
να βασιλέα. τοῦτο δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς
καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ
τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τοῦτο τὴν ὁδὸν τοῦτο ὅτι τὰ οἰκεῖα πάν-
τας αὖσαι. καὶ οἱ μὲν τοῦτο κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἱστορήσαντες αὐτῷ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγά-

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani fumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiásque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cœtum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cùm liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegiæ festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatíq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnósque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festísque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: 3. Reg. 9.

λων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅτε δ' ἐπιφανὲν τῷ βασι-
λεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν,
καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῷ ἐκγόνων αὐτῷ καὶ τῆς ἐκείνου πλήθους τὸ διηνεκὲς ποιούσης.

in primísque ipſum ſi à paternis præceptis nuſquam diſcederet, ad ſummum felicitatis faſtigium euehendum, & genus eius per continuatas ſucceſſiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iudatribu regem defore. Quòd ſi prodito & oblitioni tradito pietatis ſtudio, ad externarum religionum ritus ſe transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipſius reliquias manſuras, neque Iſraelitas calamitatem euaſuros: ſed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio ſolo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum eſſet, Dei permiſſione à barbaris direptum atque incenſum iri, vrbe inſuper hoſtili manu diruta: ita vt vbique ſparſo earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi ſint, & interrogaturi, qua de cauſa Hebræi in tantam nunc indignationem incidiſſent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam eſſent euecti. Quibus reliquias gentis reſponſuras, quòd propter peccata ſua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigiſſent. Hæc illi per ſomnium denuntiata ſacræ literæ continent.

V. Abſoluta autem templi fabrica, quæ ſeptennio, vt dictum eſt, durauit, regiæ ſtructuram eſt aggreſſus, quam vix tertiodecimo annò conſummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi poſſit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum eſt: regia verò tametſi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuiſſet, & regi non Deo ſtrueretur domicilium, eo tardius ad finem eſt perducta. Et hæc tamẽ pro dignitate fortunarum regis ac gentis eſt exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac diſpoſitionem indicaſſe, vt ex eius deſcriptione totam amplitudinem lector colligere ac conſiderare poſſit. Baſilica erat magna & pulchra multis columnis ſuffulta, quam ad cauſas forenſes agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc ſexdecim columnæ quadrangulæ ſuſtinebant, tectam opere Corinthiaco; additis parilibus poſtibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci ſimul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis ſuffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura ſolebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vſum reginæ facta, & aliæ aulæ quò ſe negotiis peractis animi cauſa conferebant, omnes cedrinis tabulis conſtratæ: partim ſaxo quadrato decemcubitali conſtructæ, partim ita vt ſolent regiæ vel templa, incruſtatæ precioſo marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ἢ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς τῶ πατρὸς ἐνσεβήμασιν ἔλεγεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτῶ καὶ τῆς ἰδίας φυλῆς. προσθήκη μὲν τοίνυν τὰ ὀπτανδεύματα καὶ λάθρα αὐτῶ ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προῤῥιζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ γένους τὶ λείψανον αὐτῶ ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παραφθαγ. πολέμοις δ' αὐτοὺς ἐκ κακοῖς ἀφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεὼ οἰκοδομηθέντα καταπρηνισόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. καταπάλιν ἢ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακά, καὶ πολλῆς δ' ὑπερβολὴν μεγέθος ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὕστερος ἐμισήθησαν ἑβραίοις τῶ θεῶ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτῶ παραχθέντες. καὶ παρὰ τῶν ὑπολειπομένων ἀκούειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τοὺς τῶν πατρίων νομίμων παραβάτας. ταῦτα μὲν αὐτῶ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναγράπαι. μὴ ἢ τὴν τῶ ναῶ καθαίρεσιν, ἔτεσιν ἐπτὰ καθὼς προεῤῥήκαμεν ἡμεμένειν, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλετο, ἐν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτησεν. ἐγὼ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθ' ὃν μέγα καὶ θαυμαστῆς δόξης καὶ παραδόξου τετυχηκὸς, ἔτι καὶ θεῶ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τῶ ναῶ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῶ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοπμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεῶ γενέσθαι, βεβαίαν ἰσχύειν. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως κατὰ τὴν δυναμένην τῆς ἑβραίων χώρας καὶ τῶ βασιλέως οἰκοδομηθῆναι. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὕστερος ἐκ τούτου σχολάζοντας καὶ σωφρονεῖν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς κίοσιν ἐρηρεισμένος, ὃς εἰς τὰς κείσεις καὶ τὴν τῶν στεγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι συρροὴν ἀνθρώπων ὅση πλήθας συνελθεῖν ἔσται κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, δύο ἦ, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον ἦ κοινθίοις. ἰσομέτρεσις ἦ φλιαῖς, καὶ θυρώμασι τετιλμένοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος ἦ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κῆ ὅλου τοῦ πλάτους τετραγωνος, τετράγωνος. ἑκατὸν πηχῶν τριάκοντα, ἀέτιρις ἔχων ναὸν, παχέσι κίοσι ἀνατεταμένον. ἦν ἦ ἐν αὐτῶ ἐξέδρα ἀξιοθέατος, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἡ παρεζευγὸς κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῆ βασιλίδι, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν στεγμάτων διάθεσιν, ἐστρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις διηκριβωμένοις, ἕτερα ἦ ὡρισμένα τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατηφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θεωρίαν ἢ μεταλλάττειν τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαινουμένη.

ἐστὸ δὲ

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος ὅπη τετραστοιχίαν ἦν συν- A
φασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν
ἐπίσημον. ὑφ' ὧν ἐποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοία
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς συγκρεμαμένοις αὐτοῦ πε-
τάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι διὰ ὑφβο-
λὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἦν κατανενοικι-
λμένον χρώμασι καὶ γεγραφῆς. πρὸς καταστάσει δὲ
πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ B
καὶ σταὶ μηκίσται, καὶ ἐν κάλλει τῆς βασιλείων κειμέ-
νας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμ-
πόσια χρυσοῦ πρόπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τόπον
ἔχειν ἔδει πρὸς τὴν ὑστεραίαν ὑπηρεσίαν, σκιὴν
πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασο. δύσκολον δ' ἐστὶν
καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῆς
βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα,
πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ C
ἀφανῆ, τό τε τῆς αἰθιγμένων εἰς ἄερα κάλλος, καὶ τὰ
ἄλση πρὸς θεωρίαν ὑπερπετέστιν, καὶ θέρους ὑπο-
φυγὴν καὶ σκέπην εἴη τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ'
εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ κέ-
δρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. τοῖς
ὀρόφοις καὶ τοῖς τοίχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσοῖ λί-
θοις δένδρα ἐστὶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ
ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέ-
φαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατα- D
σκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοῖς, ἑκάστῳ
δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφειστήκεσαν,
τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐνήλα-
τον τοῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἐχόμεναι τὸν βασιλέα.
ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μόχλα τετομωμένα τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ
βλέποντος, χρυσῷ δὲ ἅπας δεδεμένος. ταῦτα ὁ σο-
λομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ
χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς εἴ- E
ρωμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνελόγισεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα
κέδρου καὶ πίτυος. ἀπεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις
δωρεαῖς τὸν εἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ
καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ
προεῖρήκαμεν ἤδη, χρήζων διετέλει. πρὸς τούτοις
δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸ ἀριθ-
μὸν, ἐγγὺς τῆς τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελ-
θὼν καὶ καταγνόντας εἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δω-
ρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῆς πόλεων F
ἔλεγεν. καὶ ἔκ τότε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. με-
θερμηνευόμενον γὰρ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτ-
ταν, ἐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λό-
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶ-
να ὁ τῆς τυρίων βασιλεὺς, ἐπὶ χαλκῶν ὅπως αὐτῷ
τούτοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῆς ἐν αὐτοῖς ζητε-
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δ', δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνη- G
ται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μνάνδρος ὁ
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὅτως. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτοῦ ὁ εἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχω-
σε τὸ δυτικὸν χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ

Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus adornatum regiæ longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuenis tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis, & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Astartæ noua instaurauit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quòd cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aforum & Magedonem, & tertiam Gazara Palestinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisisque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëtis temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est supra Syriam, eiusque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dicrum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quíque multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

κὴ ναὸν ὠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, κὴ τὴ τ' ἀσαρτης. πρῶτος τε τῷ ἡρακλέους ἔγειρεν ἐποίησε δ' ἐν τῷ περιτείῳ μηνί. τοῖς τε ὑπηκόοις ὑπερατεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι φόρους, κὴ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ, αἰέρεψε. ὑπὸ τούτου λῶ ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε σολομών, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δ' κὴ δίος, λέγων ὧδε. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, κὴ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. κὴ τῷ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, κὴ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῷ ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δ' τυραννοῦντα ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῷ χρημάτων εἰς τὸ ὀφειλόμενον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' ἀβδήμονά τινα τύριον αἰδέσιμα τὰ προτεθέντα λῦσαι, κὴ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τῷ ἴρωμῳ προσαποτίσαι χρήματα. κὴ δίος μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἐώρα τὰ τῷ ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων προὺς ἀσφάλειαν δέομενα κὴ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, προὺς δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν κὴ τοὺς προβόλους εἶ), ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, κὴ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ὠκοδόμησε δ' κὴ πόλεις ταῖς βαρυτάταις ἐναεί θμους, ἄσωρόν τε κὴ μαγεδὼν, τὴν δὲ τρίτην δ' γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπαρχουσαν, κὴ φαραὼν ὁ τῷ αἰγυπτίων βασιλεὺς πρασκευάμενος κὴ πολιορκήσας, αἱρεῖ κὴ κράτος, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀπήγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ προὺς πολέμους κὴ τὰς τῷ καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶ) δυναμένην. ἐκ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ὠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχώρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δ' ἑτέρα, βαλεθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατεσκεύασε δ' κὴ ἄλλας ταύτας εἰς ἀποθήκην κὴ τρυφὴν ὑπερηδέως ἐχούσας τῇ τε τῷ ἀέρων εὐκρασίᾳ, κὴ τοῖς ὡραίοις εὐφυεῖς, κὴ νάμασιν ὑδάτων ἐνδεδεσμένοις. ἐμβαλὼν δ' κὴ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπαύω συρίας κὴ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δ' τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν τὸ μῆκος. ἄρτον δ' τὴν τῷ πόλιν ἔτρεφε ἀπὸ τῶν οἰκειοτέρων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν ἐδαφοῦς τῆς γῆς ὕδωρ εἶ), σπανὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ δρεπανᾶν φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, κὴ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, κὴ τῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς συρίοις. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμυρᾶν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπράττων διετέλει. προὺς δ' τοὺς ὑπηκόους, ὅτι πάντες οἱ τῷ αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναόου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ἕως ἐτέσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβραάμου, μέχρι σολομῶνος, πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων κὴ χιλίων μεταξὺ διελελυθότων, φαραὼνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντος βασιλέως φαραὼ τὴν θεσπῳρείαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τὸ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ φαραὼ κατ' αἴγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν ἢ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τ' ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων ἢ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντες ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τ' προσηγορείαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ἐπιθυμοῦντες. νομίζω ἢ καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα ὀρθῶς τοῦτο μετὰ μικρὸν τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τεσσαράκοντα καὶ τετρακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων ἡγεῖσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραὼθ ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τοὔνομα νικαύλεω καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορείαν ἔχειν δυναμένων, τῆς ἢ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δέσποιναν ὄνομα. ἐγὼ ἢ καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματικοῖς ἡμῶν βιβλίοις δύο ἔφην, ὅτι μετὰ φαραὼθ τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. πρὸ μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νυνὶ ἢ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα μάθησθε τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις πρὸ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ ἢ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τῶν χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προσέταξε, καὶ πρὸς τὸ θητεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἀντελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῷ ἐξελέγετο. τῶν γὰρ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν δοῦλον ἔθνη πολλὰ τῷ θεῷ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταγαγεῖν εἰς τοῦτο τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἦσαν ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες δήπου. τῶν ἢ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγον, ἀρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὸ ὅλον αὐτῷ ὑπερεφάνων εἰληφεισαν παρὰ βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ ταῖς πραγματείαις ἐφ' ἃς ἂν αὐτῷ ἔχρηζεν. ἐναυπηγήσατο ἢ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐρυθρᾷ καλουμένῃ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγγάβερ. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, ἐσχάτη πόλεως, ἣ χώρα τὸ πρὸς ἰουδαίων ἐρυθρᾶς. ἔτυχε ἢ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης. ἔδαφος εἰρώμου τῶν πλοίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῆς θαλάσσης ἔμπειρους ἐπέμψαν ἱκανοὺς ὡς σκάλδους, πλεύσαντας μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφείραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν ἄπλετον κομίσαι. καὶ σωθέντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν ἢ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

A à quodam rege nomine desumptò: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Prolemæi à primo eius vrbis rege: B & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm ccccxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, C quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem D rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem E tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, F 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cæterą quo- A
que egregiam, Solomonis virtute ac ſapien-
tiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm
hominem viſendi: ſic enim fore vt experimen-
to, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero
falſi, eum quòd toti à fide renunciantium pen-
deant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſ-
cepta longinqua peregrinatione illius ſapien-
tia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere.
Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽ-
to apparatu. Adducebat enim ſecum camelos B
onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque
precioſis. Rex verò honorificentiſſimè excep-
tam, & in cæteris comiter ac liberaliter ha-
buit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia
facilè explicans, opinione citius diſſoluebat.
At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto ma-
iorem experta quàm audierat: magíſque etiam
admirabatur regiam tam elegantem ac magni-
ficam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum or-
dinem, quòd hîc quoque ingenium regis con- C
templaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm
aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quoti-
dianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, ap-
paratúmque miniſterij. nam & cultu erant de-
centiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtraba-
bant. Nec minor fuit admiratio dum quoti-
diana ſacrificia videret, quantáque cura & re-
ligione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer
admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, D
ſed apud regem ingenuè falſa eſt, quantoperè
huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, in-
quit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs
credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel in-
tra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac pru-
dentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppe-
ditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed
quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam
tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis e-
nim auribus perſuadere conabatur, non po- E
tuit tamen res ita pro dignitate repræſentare
ficut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me
quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius
hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc
longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felici-
tate Hebræi, macti amici ac familiares tui,
quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt.
Laudandus Deus qui regionem hanc & habi-
tatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præ-
ficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti F
regem faceret, etiam muneribus ſuam erga il-
lum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim
auri talenta ei donauit, & aromatum vim ma-
gnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſi-
morum. Aiunt etiam quòd baſſami plantam,
cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius
reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat.
Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, o-
ptione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti
negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret G
largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφίᾳ διαπεποτημένον καὶ τἄλλα θαυμαστὸν, ἀκούσαν τὸν σολομῶνος ἀρετὸν καὶ φήμην, ἐπιθυμία δ' ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῆς ὁσημέραι πρὸς τὴν ἀκοὴν λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πειθὼ γὰρ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ὡς εἰκὸς ὄντι καὶ ψευδῆ δόξη συγκαταπίπτειν καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὅτι τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτῷ προσπίνασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δυνηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παραδοξοῦς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτῷ ἀφικομένῳ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτῷ φιλότιμος ὢν καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θαῦμον ἡ προσευδώκησε τὸν ἐπελύετο. ἤδη δ' ἐξεπλήσσετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ σολομῶνος ὅσην ὑπερβάλλουσαν αὐτῷ καὶ παρὰ δόκουμένην τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τοῦτε κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους. οὐχ ἧττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθέδραν φέρουσιν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμῶν ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς παραδοσκοῦς αὐτοῦ καὶ διακονίας. ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἑσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὄψης ἡμῖν αὐτῶν περὶ τὴν διακονίαν εὐπρεπές. οὐχ ἥκιστα ἢ καθ' ἡμέραν ὑπερβαλλόμενα τὰ θεῖα θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν περὶ αὐτὰς ὑπηρεσίας. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν ὑ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὸν θαυμασικῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγοις εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῶν προφρημένων ἡττημένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας παραγίνεται. τῷ ὄντι σὺν ἀγαθῶν ὢν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν καὶ τὸν θεόν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, ὑ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τοῦ δυσαμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νυῦ παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς προαγμάτων, ὑκ ἔστιν ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶδ σωίσησιν. ἔγωγ' οὖν, ὑδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις διὰ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστευθανόμην πιστεύουσα, πολλῷ πλείω τούτων ἱστόρησα. καὶ μακαριόν τε τῆς εὐσεβεστάτων λαὸν εἶδ κρίνω, δούλους τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τ σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν αὖτις τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἥτινος ὡς τε σε ποιῆσαι βασιλέα. παραστήσω δ' καὶ διὰ τῶν λόγων, ὡς αὐτὸν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. εἰκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ βαλσάμου ῥίζαν ἐν γῇ ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο, ὑδὲν γὰρ ὧν τι δεηθεῖσα λαβεῖν ὑ παρέσχεν, ἀλλ' ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐκαιρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ σπεῦσαι τυχεῖν ἄξιον προσιέμενος τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο,

Ἐπὶ μὲ

καὶ ἡ μὲν τῆς Αἰγυπτίων καὶ τῆς αἰθιοπίας βασίλισσα, A
ὧν παρεσκήψατο τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῆς
βασιλείας τῆς παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. κατ'
ἐκεῖνον καιρὸν κομιδέντων ἀπὸ τῆς χρυσῆς καλου-
μένης γῆς λίθων πολυτελοῖς τοῦ βασιλέως, καὶ ξύλων
πρίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ
τῆς βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ παρὸς τὴν μουσι-
κῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως
ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων ὧν τῆς πώποτε κομι- B
σθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ
μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' ἂν τις ὅτι
τοῦ τῆς πρίνης ξύλα τοῖς νεῷ εἰσὶ λεγομένοις, καὶ ταύ-
την ὑπὸ τῶν πανταχόθεν τὴν περιοικούντων τὴν περιηγησίαν ὅτι καὶ
συμπλήξει τῆς ἀνθρώπων λαμβάνουσι ἔφοδος πλάνης.
ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συνήθεσι γίνεται.
λευκότερα δ' ὄντα καὶ σίλβοντα πολύ. τοῦτο μὲν παρὸς τὸ
μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι. μηδὲ τὴν φύσιν τῶν ἀλη-
θοῦς πρίνης, ἐπεὶ διὰ τὸ τῆς βασιλέως χρείαν ἐμπεσεῖν C
μὴν αὐτῆς, δι' ἣν ἔσπευδον καὶ φιλανθρώπων δηλῶσαι νο-
μίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ γὰρ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τῶν κομι-
σθέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα καὶ ἓξ, μὴ
συγκαταριθμουμένων τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπόρων καὶ
τῶν ναυκλήρων, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔ-
πεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διακο-
σίων κατασκευὴν θυρεῶν ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους ἕκαστον.
ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας ἑκατοσίας, ἀνὰ μνᾶς ἑξακό- D
σιας χρυσᾶς ἑκάστης. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶ-
κον τὸν δρυμώνα λιβάνου καλούμενον. ἐκ μέν, ἀλλὰ καὶ τὰ
σκεπάσματα διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐστίασιν
ὡς ἕνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τὴν ἄλλην
τῆς σκευῆς ἁπάσης πολυτέλειαν χρυσῆν ἅπασαν ἐμηχανήσα-
το. ἀργὸν γὰρ ἐν οὐδὲν ὅτι τις ἀργύρου ὑπ' αὐτοῦ ἐποιήθη.
ἐπολλαὶ γὰρ ἦσαν ναυσὶ, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσι-
κῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἐν-
δοτέρω τῆς ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προστάξας. ὧν E
ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ
βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἐλέφας ἀθίοπές τε καὶ ἰνδικοὶ. τὸν γὰρ
πλοῦν ἀπῆσαί τε καὶ ἐπανερχόμενοι ἔτεσιν
ἐνιαυτοῦ. φήμη γὰρ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν
προῆρχετο διαβοῶσα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σο-
φίαν, ὡς τοὺς τε πανταχῆ βασιλέας ὀπιπτεύειν εἰς ὄ-
ψιν αὐτοῦ προθυμεῖσθαι, τοῖς λεγομένοις δ' ἐμβολὴν
ἀπισουμένους, καὶ δωρεᾶς μεγάλας προσεμφανίζειν F
τὴν πρὸς αὐτὸν αὐτῶν. ἐπέμπον γὰρ αὐτῷ, σκεύη χρυ-
σᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων
ὄψιν πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῆς ἀχθοφόρων
ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμη καὶ κάλλει τὸ τοῦ βασιλέως
ὄχλον δι' ἀθήσεων ἐπελέγετο, ὡς τε τοῖς ἔσιν αὐτῷ
προτερεῖν ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐν τῇ πεμπομένων προ-
σθέντα παῖσαι τὴν ἁρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις
προϊστορεῖν. ἦν γὰρ αὐτῷ προτερεῖν, χίλια, ὑπῆρχον G
γὰρ αὐτῷ διαμύριοι ἵπποι. ἦσαν δὲ ὅτοι, πρὸς δι-
μορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκφερεστέρους ἄλλους
εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀναβαμίλλητον αὐτῷ εἶναι
τὴν ὀξύτητα. ἐκεκόσμηνο δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρώτων ἀνθούντων, ὑπερπε-
σάτη, τὸ δ' ὕψος ὄντες πρεπώδεις, καὶ πολὺ τῆς ἄλλων ὑπερέχοντες, μηρίσιν μὲν καθειμένοις χλαί-
νας, ἐσθῆσι δὲ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ὑφῆναι δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπέσπενδον ταῖς
κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀπαναπλωμένης.

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis ampliſſimis muneribus in patrium ſolum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea ſicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiuſque parte vſus eſt ad inſtrumenta muſica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos ſolent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo ſic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis eſſe ſimilia. illa enim aſpectu ficulneam materiem referunt, niſi quòd candidiora ſunt & fulgentiora: id quod admonere officij noſtri duximus, ne quis per ignorantiam in his diſcernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem claſſis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati ſunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miſerunt. Ex eo fecit ducenta ſcuta fuſilia ſingula ſexcentos ſiclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum ſinguli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata repoſuit. Sed & pocula ex auro ſolido parauit, & è lapide precioſo, & in vſum conuiuij ſingulari arte fabrefacta, reliquámque omnem ſuppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarſicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iuſſit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & ſimias. Eà nauigatio in itu ac reditu triennium integrum abſumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac ſapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, viſendi eius cupidine flagrabant, & exquiſita munificentia ſtudioſos eius ſe declarabant. Mittebantur vaſa tam aurea quàm argentea, & veſtes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea curruſque & muli ſubuehendis ſarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulcherrimi fuère, tum ad curſum exercitatiſſimi, vt collati ad cæteros omnes poſt ſe relinquerent. His decus addebant equites, flos inuentutis, procera ſtatura, promiſſoque capillitio conſpicui, & tunicas è ſarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie ſpargebant, vt ad ſolarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

VII.

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vltro citróque commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributisque oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus descisciendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysi institutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductísque vxoribus è principibus virísque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam antè quoque à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat,

3. *Reg.* 11.

A Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων τὴν τάξιν ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχήμενος, Ϲ λαμπρὸν ἠμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δέ χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὃ καλεῖται μὲν Ἠττὰν, εὐδαιμόνους δὲ καὶ ναμάτων ὑπερρύσεις ὑπερπεσὲς ὁμοῦ καὶ πλέθριον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἱερούμενος ἐποιεῖτο. θεία δὲ πάντα πρόμηθος ὑπνοίᾳ τε Ϲ σπουδῇ, Ϲ λίαν ὢν φιλόκαλος, ἐδὲ τῆς ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειαν ἅπασαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴδιον εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν ἐδὲ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων πρόσκηρόυσε. τὸ δ' ἀργυρίου πλῆθος ἐποίησε τοσοῦτον ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον λίθων καὶ τῆς λίθων, καὶ τῆς κεδρίνων ξύλων ἀφθόνου ὄντων ὥσπερ καὶ τῆς σικαμίνων πλήθει τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις ἀργύριον κομίζουσιν αὐτῷ, παρέχειν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. ἡγούμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῆς πρὸ αὐτοῦ τιμῆς ἐβραίων ἀρχῆς ἁπάντων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῆς πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, ἐκ εἰς ὅμοιον οἷς προεῤῥήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τῆ τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίᾳ, ὑπὲρ τὰς ὑπαρχούσας μόνον ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας Ϲ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, ὃς ἀπεῤῥήσε συνοικεῖν ταῖς ἐκ ὁμοφύλοις, ζηλοῖ δ' ἐκείνων ἥρξατο θρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς περὶ αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπεισδυομένου τοῦ νομοθέτου προεῤῥήσε μὴ γαμεῖν ταῖς ἀλλοτριοχώροις, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐκπλανέντες ἐθεσι τοῖς πατρίοις ἀκολουθῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται θεούς, παρέντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ διασήμων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτῃς καὶ τοῖς τοῦ βασιλέως τῆς αἰγυπτίων θυγατέρα, δῶρα μὲν ἐκομίσατο πρὸς αὐτῆς ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, Ϲ τῆς δυσοίας καὶ φιλοσοφίας ἐπιλαγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τοῦ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ λογισμοῦ διὰ τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος αὐτέχειν πρὸς τοῖς μιμήμασι τῆς ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ κατολιγώρησε. τοῖς δὲ τῆς γάμων τῆς ἐπεισάκτων τιμῆς διετέλει. Ϲ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τοῖς φυλακὴν τῆς νομίμων. ὅτε τῆς χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τὰ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ εἰσάθημα, καὶ τῆς λεόντων τῆς πρὸς τὸ θρόνον τὸν ἴδιον. ἐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ἔσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τοῖς ἐκείνου δόξαν, ἵν' αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν δι' αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν.

B

C

D

E

F

G

ὑ μι-

οὐ μιμησάμενος αὐτὸν, ἢ ταῦτα πρὸς αὐτὸν τῷ θεῷ κ) A
τοῖς ὕστερον φανέντος Ϲ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτε λανθάνειν αὐτὸν ὅλη τοῖς πατρομήμασι λέγων, ὅτ' ὅλη πολὺ χαρήσειν τοῖς προτερήμασι ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαβὶδ ἢ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο διάδοχον ποιήσειν ἐκείνου. τελευτήσαντος δ' τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, οὐκ ἀπαν- B
τα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλαὶς μόνας ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δ' καταλειπὼν τῷ ὑιωνῷ τῷ Δαβίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, ἢ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔκτισεν ἐβεβλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδνὸν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. οὐ πολὺς δ' ἐπῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προ- C
φήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν διὰ τοῦτο ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδεσμον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν ἐκ Ἰδουμαίου, γένους ὢν βασιλικῶν ἀπερμάτων. καταφυγόντος δ' τὴν Ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ Δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέροντας ὅπλα διαμυθίους ἀφανίσαντος μετὰ ἓξ μῆνας, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραώνα τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δ' φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώ- D
ραν εἰς διατροφήν. καὶ γνόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνόμενος, τοῖς τῶν βασιλέως παισὶ συναυξάνεται. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνος ὑπερθέσθαι αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δ' βα- E
σιλέως ἀνακείναντος, τίνος ἕνδειάν ὧν ἢ τι παθὼν ἐπιποθεῖ καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ ἀδημονῶν, τότε μὲν οὐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δ' τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προειρημένας ἀθυμίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ φαραώνι, ὁ ἄδεσμος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ὑποχεῖσθαι τοῦ σολο- F
μῶνος, κατεῖχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ οὐκ ὀλίγαις δι' αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ Ῥαζάρῳ μὲν ὀνόματι, τὸν δ' τῆς σωφυλίης ὑποδεδραμότι βασιλέα ἀδεάζοντα δεσπότην ὄντα, καὶ λῃσάμενον τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔ- χοντι πρὸς αὐτὸν σίφος λῃστικὸν, ἀναβαίνει. καὶ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ὑποδείκνυται. καὶ καταστρέχων τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, Ϲ διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἄδεσμος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐβραίοις. ὑπετίθεται δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύλων τὸν ἱεροβόαμος ὑὸν ναβάτου, κατὰ προφητείαν πάλαι γνωσθεῖσαν αὐτῷ τοῖς προτέροις ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὑὸν τοῦ πατρὸς καταλειφθέν-

discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regẽ adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oracolo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

τα, καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ὑπεμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν,

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit prophetа nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt a Solomone deficeret, ipſiq́ue principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

A B C D

Cap. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Solomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. Reg. 12.

E F G

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὰς δέκα φυλὰς ἱεροβοάμου ἀποδείξει βασιλέα.

Ἀποθνήσκει δὴ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲ᾽ ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δ᾽ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δ᾽ ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δυναμένους τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει ζῆς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρεωράθη. ὥστε ὧν καὶ τῶν δι᾽ αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερος ἐδόξε μοι διασαφῆσαι. μετὰ δὲ τὸν σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὸν παῖδα αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, νοόμας τοὔνομα, πέμψαντες οἱ τῶν ὅλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ᾽ ἱεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβόαμος εἰς αὐτὸν παρεγένετο. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αὐτῷ τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ χρηστότερον τοῦ πατρὸς. βαρὺν γὰρ ὑπ᾽ ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνάσεσθαι δ᾽ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὸ ὠφελεῖσθαι, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ μὴ ξεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ὑποκρίνεσθαι πρὸς ὧν ἀξιοῦσιν, ὕποπτος μὲ᾽ αὐτοῖς γίνεται, μὴ πρόχρημα ὑπνώσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν. πρὸ-

προχειρον γὰρ ἠξίουν εἶ τὸ χρηςὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τῶτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βελτίωσθαι τ μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθ. συγκαλέσας ὁ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐκοινοπέστο μετ' αὐτῶν, πολυπλοκὴ δεῖ ποιήσασθ τ ὑπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅπερ εἰκὸς τοὺς δύνοις καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κῇ βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ ὕτως εἰς δύνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρωτεύειν καὶ πολὺ μικρὸν ἰσότιμον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὼ ὕτως καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παῦ, εἰ ἦ μὴ πρὸς γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ ἡγεῖσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεσείφη, τῷ θεῷ ποιήσαντος οἶμαι καταλειθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτῶ. καλέσας ἦ τὰ μειράκια τὰ συντεθραμμένα, καὶ τὴν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπών., τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐπέλθοι λέγειν. τὰ ἦ, ὅτε γὰρ ἡ νεότης, ὅτε ὁ θεὸς ἠφῆ νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτῶ δάκτυλον τῆς τ πατρὸς ὀσφύος εἶ παχύτερον, καὶ εἰ σκληροτέρας ἐπειρῶθησαν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτῶ λήψεσθ πείρας δυσκόλε, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνεθύτει, σκορπίοις τῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡδεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῇ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τ ὑπόκρισιν, ὡς σωπῆλθεν ἀκροσόμενον τὸ πλῆθος τῇ ζήτη τῷ ἡμερῶν, μετεώρου τὲ λαὸ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκῦσαί τι τὲ βασιλέως ἐπιεικεστέρου, οἰομένου δεῖν καὶ φιλάνθρωπον, τιὰ τῷ μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τιὰ τῷ φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο καὶ τιὰ τὲ θεὲ βέλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχίας. πληγέντες ὑπὸ τῷ λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου Ϲ ἀλγήσαντες, ὡς δὴ πεῖρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἐκέτι ἠδέν αὐτοῖς εἶ συγγνῶς πρὸς δαβίδην καὶ τὲς ἀπ' αὐτῶ μετ' ἐκείνου ἔφασαν τιὰ ἡμέραν. ὥδ' ἀναχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τ ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτῶ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ὕτως δ' ἔχον πικρῶς Ϲ τιὰ ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτὸ τὸν ἐπὶ τῷ φόρων ἀδωνίραμον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτ' ἐπιτρέψῃ ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἰδεῖν αὐτοῖς, πείσειν μαλακωτέρως, ἐκ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τῦτ' ἰδὼν ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτιν ἀπέκτεινεν αὐτῶ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐμβὰς δίφρε δρόμου, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ ἦ ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῷ δαβίδου παίδων ὄντος αἰ, τ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῷ προγμάτων κύριον. ροβόαμος ὁ σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τ δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷς τε ἐκ λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξελθεῖν ἐπὶ τ ἱεροβόαμον καὶ τ λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς ὑπὸ τῦ θεῦ δι' τὸ προφήτε ποιήσασθαι τ στρατείαν, ἐ γὰρ εἶ δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ἔφη ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τ τ θεῦ προαίρεσιν τ τὸ πλήθους ὅσος ἀστεως γεγυμνωμένης, ἐ κατεξῆλθε. διηγήσομαι ἦ πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἐπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ροβοάμου τὸ τῷ δύο φυλῶν βασιλέως γεγυμνῶσθαι δηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ αὖ ὕτως ἔχει παντὸς τῆς ἰσορείας τὸ ἀκριβὲς

Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandam iuuenilis linguæ petulantiam, placandó.q; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis, regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet C mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem D Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare po- E suit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc 3. *Reg.* 13. dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum F ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset ex- G anime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τῳ διαιταν εἶχε. κατεσκεύασε ϗ ἐν φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον ϗ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τῳ ἑορτῳ διαγαγεῖν, μεταπέσοιεν ἴσως, ϗ ἀπολέσειαν ὑπὸ τε ναυ ϗ τῆς θρησκείας ἃ ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει ϗ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, ϗ κινδυνεύσεται ἀποκτανθῆναι ὑπ' αὐτῶν ὁμοφύλων τὸν ψυχῳ ἀποβαλεῖν, ὅπερ ἐγένετο τοῖς ἐκείνου. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, ϗ οἰκοδομήσας ναΐσκους τούτοις, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον ἐν δάνῃ, ἡ δὲ ὅτι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, πέμψας τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρᾳ τῶν ἐν τῇ περιμέσῃ πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τοὺς δεκαφυλαιτῶν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, ϗ οὐκ ἔστιν ἐν ὡρισμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ ἀκούει ϗ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἐμοὶ δοκεῖ νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὸν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μαχαιρᾶ ὥστε ὁδὸν προσκυνεῖν. ἀνθρώπου ϗ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, ἀνθρώπινα ϗ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τοῦ θεοῦ, ϗ τὸν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὸν ϗ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ὑστερεῖν δέ τινας ὑμῶν ϗ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν ϗ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τοῦ λευίτιδος φυλῆς ϗ τοῦ ἀαρῶνος γένους. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσερχέσθω μόσχον τῷ θεῷ ϗ κριὸν, ἃ ϗ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα ποιῆσαι. τοῦτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, ϗ τὸ παλαιὸν θρησκείας ὑπερβάντας τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, ϗ τῶ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ϗ χρόνῳ δηλώσομεν. συνάσης ϗ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος ϗ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὡσαύτως ἑώρταζον ϗ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τοῦ δαμάλεως. γενόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ὑπιφέρειν τὰς θυσίας, ϗ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσήνεγκε πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰαδὼν ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς παθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον πεποιημένος τοῖς λόγοις, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει ἐν τῇ δαβὶδ δουλοις ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὅτι σοῦ θύσει τοῖς ψευδιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν θυσιομένους, ϗ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων ϗ ἀποστατῶν, ϗ ἀσεβῶν, ὅτι σοῦ καύσει. ἵνα μὴ τοῖς πιστεύσωσι ὅτοι τοῦθ' ἕτως ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφέρω γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, ϗ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ὅτι χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, αὐθις παρείθη, ϗ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νενάρκηκεν ϗ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη ϗ τὸ θυσιαστήριον, ϗ κατηνέχθη πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι
τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τοῦτ' αὐτῷ πα-
ραχωρῆσαι. ὁ δὲ τὴν χεῖρα τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβέσης, χαίρων
ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτοῦ.
ἰάδων δὲ ἔφη, οὐχ ὑπομένω εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, οὐδὲ
γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ
αὐτῷ τὸν θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ
δι' αὐτῆς ποιήσῃ τὴν ὑποστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἔφα- B
σκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας.
αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν προσμάτων
ἐκ τῶν προφημένων, οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν
τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱε-
ροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέ-
γοντος. ἔκειτο τότε μὴν κληνήρης ἦν δὲ ἀπὸ τοῦ γήρως
ἀσθένειαν. τοῦ δὲ παίδων αὐτοῦ δηλωσάντων τὰ περὶ τὸν
παρόντος τῆς ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν
γενομένων, καὶ ὡς παρθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν ἱεροβόα- C
μος, δύναμιν πάλιν ἐκείνης ζῶσαν ἀπολάβοι. δείσας
μὴ παροδοκήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος ὡς δὴ τοῦ βασιλέως,
καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προστάξε τοῖς παισὶν
ὑφ' οἷς ὑπισχῶαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
ποιῆσαι. τοῦ δὲ ἀναβάντων ὃ προστάξαν,
ὑπιβαὶς ἐδίωξε τὸν προφήτην. ὁ καταλαβὼν ἀναπαυ-
όμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς ὑμε-
γέθους ἠσπάσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν D
εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι ὡδί τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ
τῇ πόλει, ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπεγόρδικέ σοι
τὸ θεῖον ὡδαθέσθαι ξάπτειλαν ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ
κἀγώ, καὶ τὰ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σὲ
πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πειθεὶς,
ἀπέστρεψεν. ἀριστόντων δ' ἐπὶ τῷ φιλοφρονεμένων, ὁ θεὸς
ὑπεφαίνετο τῷ ἰάδωνι. καὶ ὡδαβάντα τὰς ἐντολὰς αὐ- E
τοῦ, πιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ ποδαπὸν, ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτὸν καὶ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν,
ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸν ἐν τοῖς πατρώοις μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι κατὰ τοῦ θεοῦ
βούλησιν, ὅπως μὴ πρόσχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱε-
ροβόαμος ἐληλεγμένῳ ψεύδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ
ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κα-
ταπατάσας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸν μὲν ὄνον F
οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παρακαθεζόμενος δ', ἐφύλαττε
κἀκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινες τῶν ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ
ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν
πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῆ μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐν-
τειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ὑποθανόντα, συνθάπτειν
ἐκείνῳ. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶπε πάντ' ὅσα προεφήτευσε
κατὰ τὸν πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, G
καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν. ὑβριεσθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὲν
τοῦτο τελευτὴν ἐδέησεν συνθάπτειν ἐκείνῳ. ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἐγνω-
σθησομένων. κηδεύσας γὰρ τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς ἰδίοις, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς προσέ-
σχε τῷ ἱεροβοάμῳ καὶ τὰ δόξαντα ἐκ τοῦ προφήτου ἐτεράχθης εἶπεν ὑπὸ τῶν τοῦ ἀνδρὸς λόγων; ὡς δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον
αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτοῦ χείρα, διηπόρησατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτου ἄξιον ὑποκαλῶν, ἤρξατο ταύτην
αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακυργῶν, καὶ πιθανοῖς τοῖς γεγυμνασμένοις χρώμενος λόγοις ἐλαττῶσαι αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt eueſtigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumẽto necauit, nihil lęso asino; imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rẽ visam pseudophrophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibíque magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quæcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

IX.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recẽtis etiam tum ſtructurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cõdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Ziphа, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſingulisq́ue ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæterisq́ue commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, prę omnibus tamẽ amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machę filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauẽtur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cõtigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

δπιχρεῖ γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσειε βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀναθεῖσα πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι καὶ πεσεῖν διὰ βάρος τῶν ἐπενεγκθέντων. ἐδήλου δ' αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον τὰ σημεῖα ταῦτα προφητικώτερος, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολοῖτο. ἔτους δὲ ἓν ἔτι εἶχεν, ὅτ' ἐφθέγξατο προφητεύσας ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τῶν ἄλλων αὐτὸ τελέως ὑποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων ὅλη τὰς ἀσεβεῖς προῆξεις παρώρμησεν. ἔτους δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρηνόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ ἱεροβοάμου, ὅτι τὸ παρέχοντος ἡμῖν διηλώθω. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεφήκαμεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμὲ, καὶ θεκὼε, καὶ βηθσὺρ, καὶ σοχὼ, καὶ ὀδολὰμ, καὶ εἰπὰν, καὶ μῶρησὰν, καὶ ζιφὰ, καὶ ἀδωραὶμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκὰ, καὶ σαραὶμ, καὶ ἠλὼμ, καὶ χεβρῶνα, ταύτας δὲ ἐν τῇ ἰούδα κληρυχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίδι κληρυχίᾳ. καὶ τείχισας, φρουρὰς τε κατέστησεν ἐν ἁπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, πάντα ἄλλα πρὸς διατροφὴν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σιδηρᾶς εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ πᾶσι τοῖς ἱερεῖς ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λευῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι. κατέλειπον τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ὑφ' οὗ ἠδέως εἶχον προσκυνεῖν αἱρούμενοι τὰς δαμάλεις ἃς ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἠύξησαν τὴν ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συνῆλθέ τινα καὶ τρεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἤγετο ὕστερον τὴν ἐκ τοῦ ἀβεσαλώμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχαίλου ὄνομα καὶ αὐτὴν ὖσαν συνῆλθε. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστεργε τὴν μαχαί. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξιάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δὲ ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχαίης ἄβιαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὅπως ἔσεσθαι. ἄπιστον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ἀδικίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τότε δὲ βασιλείαν αὐξανομένην ὅτε βλέπων ῥοβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεζάπτη πράξεις, καὶ τῶν τοῦ θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ λαὸν μιμητὰς γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνέβαινε δὲ τοῦτο τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. καὶ ὡς ἔλεγχον τῶν ἐκείνων ἀσελγείας τοῦ αὐτῶν σωφρονεῖν ὠφελοῦντας, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἐπόντας. ἐπὶ γὰρ ἔτεσιν ὀκτὼ δέκα ἔσχεν ὁ τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα προῃρεῖτο πράττειν τοῖς τότε πειθόμενος τεταγμένοις, ἀσεβοῦσι τε αὐτῷ καὶ ἀνόμοις, οὐδὲν μὴ προσηκούσης τῷ βασιλεῖ θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον ΚΔ'.

Σύσακις ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατεύσας ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθεῖλε πᾶν πολίτευμα αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μεταπέμψας.

A

CAP. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

ΤΙμωρὸν ἦν τῷ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα σύσακον. ὃν καὶ ὁ πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς ἀφορμὰς αὐτῷ συσύρει ἀφοσιάμενος. ἔτει γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μὲν πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθει. ἱππέων ἦν μυριάδες ἑξήκοντα. πεζῶν ἦν μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὸν σισάκην στρατιὰν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δῆναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀγαθίαν μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύθησαν τὰς ψυχάς καὶ ἐπτοήθησαν. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογοῦνται πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑποβρύχιους ποιεῖ καὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ὅτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν διὰ τὸν προφήτην. ποιήσειν μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ὀξὺν ἀπονώτερον, ἢ θεῷ. παραλαβὼν ὁ σύσακος ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐπέμενε τὴν ὑμομένους σωθήσεως, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ὤφειλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὁδῷ τὸν σοφήνης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἀλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος ὤφελε μόνον τοῦτο βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τῶν παλαιστίνων συχνὰ ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχειρωμένον ὑπὸ τοῦ αἰγυπτίου. λέγει γὰρ ὅτι σπίλας κατέλειπεν ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ ἁλόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγχράψας. ῥοβοάμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ γὰρ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν αἰδοίων ἀποτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δὲν ὅτι μηδένες ἄλλοι ἀποτέμνουσι τὰ ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅτι αὐτοῖς δοκεῖ. ἀναχωρήσαντος δὲ σισάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσῶν θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκᾶς ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. αὐτὸς δὲ τὸν μὲν στρατηλάτης διαφανοῦς, καὶ ἐν τοῖς περιττοῖς λαμπρότητος διάγειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά,

Hanc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari defecturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant: quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circumcisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XL. Et quoniam huius regis exitum diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, essétne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam prosoribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπτακαίδεκα. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ & ἀκόσμητος, καὶ ὥστε τὸ μὴ θεοσεβεῖν τοῖς πατρώοις φίλοις, τ' ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τ' βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τ' βασιλείαν, ὁ υἱὸς ἀβίας, ὀγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τὴν δεκαφυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μέν, τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δ' ὀφείλοντα ἱεροβοάμου ἀπόλυσθαι τέτων ἑχομένως πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἐκλιπὼν ἁπλῶς ἠρέμησεν εἰς τὸν θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅλοις τοῖς ὑψηλοῖς βωμοὺς ἀΐσσας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τ' πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμελλεν ἐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τ' ἐπ' αὐτῷ δίκλω εἰς τ' αὐτ' κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτ' τ' γυναῖκας ζῆλον τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῷ παιδὸς ὃν ὀβίμελον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτ' θεοσέταξεν, τ' σολὼν ἀποθεμένην, & χῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, παραδῦναι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, περὶ τ' μελλόντων προφητεῦν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτ' τέτον διεσαφήνει. ταῦτα μηνυομένην δ' ἐκέλευσε περὶ τ' παιδὸς ἀκριβεῖσθαι ὡς ξένην, εἰ διαφθείξεται τὴν νόσον. ἡ δ' μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιας. καὶ μέλλουσα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτ' εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένην δέκα τὸ γῆρας, ὑπέφανεις ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτ' μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ περὶ ὧν πάρεστιν ὑποκρίνασθαι. παρεισέρχεται δ' ἡ γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτης καὶ ξένης, αἰσθόμενος, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν ἐ λανθάνεις, ὃς ἀφιγμένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ & μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, & ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τῆ δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμεμόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνεύς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω. καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σε τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξαιρήσεται τ' ὑπ' ἐμοῦ λαὸς παντὸς, ὃς νῦν ἀπολείψει τῆς ἱεροβοάμου γένους. μαθέξει δ' τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι ζοῖς τῆ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ ζοὶ ὑπ' αὐτ' γενομένοις θεοσεβεῖ θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα μαθοῦσα ἀπόδραθι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιόντος εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσονται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τῆ πλήθους παντὸς, κοινῆ τιμηθεὶς σὺν θεῖ. & γὰρ μόνος τ' ἐκ τῆ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρεθήσεται. ταῦτα οὖν θεοφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τῷ θεσπισμένῳ παιδὸς θανάτῳ θρηνώδης, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, ἠ τὴν μέλλουσαν τῆ τέκνε κηδεμόνα τελευτὴν, ἆθλια τοῖς παιδὸς ἐπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, ἠ ἀτυχὴ μὲ αὐτυχεῖ χεωμένη διὰ τ' ὁδὸν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θεάσεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαία δ' διὰ τ' ἀνδρα, ἠ θεραπευομένη, τὸν μὲ ἀπατηθεῖσαν καθὼς εἶπεν ὁ θεσπίτης κρῦψαι, τῷ δ' βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγελε.

Κεφάλαιον έ.

Στρατεία ἱεροβοάμου ὅπι τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ νίκη, καὶ ὅτι βασάκης τῶν ἱεροβοάμου γραῖαν ἀφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

ΙΕροβόαμος ὁ ὑὸς νεβὰτ τούτων φρονήσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιὰν, ὅπι τὸ ῥοβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τῷ παρὸς ἀφηλικίαν ἐκδεξάμενον ἀβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφέρει γὰρ αὐτὸν ἀφ' ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τῶν ἔφοδον τοῦ ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτῶν ἐκπλαγή, γιγνόμενος δ' ἐπάνω τοῦ νεότητος τῆς φρονήματι καὶ τῆς ἐλπίδος τῶν πολεμίων, στρατιὰν ὁπλέξας ἐπὶ τῶν δύο φυλῶν, ἀπιώτησε τῆς ἱεροβοάμου εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν μάχιμα ἠυξέπιζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα ἦσαν καὶ τοὺς κινδύνους ἀντεπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλῶ τινος τόπου ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἱεροβόαμον ἀκούσαι πρῶτον αὐτοῦ μετ' ἡσυχίας ἠξίωσε. θορυβούμενος δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβὶδ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, δῆλοι ὑμεῖς ἐστε, θαυμάζω δὲ πῶς ἅπαντες τῷ μὲν παρὸς, τῷ δούλῳ ἱεροβοάμου προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὅπι τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένοις πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἁρπασόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὸ μὲν γὰρ πλεῖον μέχρι νῦν ἱεροβόαμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἰόμενος αὐτὸν ἀπολαύσειν ὅπι πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ τοῦ παρελπλυθότος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τὴν ὠμότητα, καὶ τὴν ὕβρεων ἃς ἐξελέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς. οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ μὲν παρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν σκληρότερον ὁμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκατελείπετε μὲν τὸν δεσπότην ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστατήσατε. καί τοι συνεγνωκέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, εἰ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ μὴ πρός τι δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν, καὶ ἡ ἀμαθία τῶν πατρῴων ὄζῃ ἤθους ἔργον, δίκαι τε σολομῶντα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ ἔχει τῶν ἐγκλημάτων ἀμαρτίας τὰς τῶν πατέρων δύποιας. ὑμεῖς δ' ἐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότ' ὅτε νῦν. ἀλλ' ἤκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πεποιθότως πρὸς τὴν νίκην; ἢ τοῖς χρυσοῖς θαμάλεσι, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμῶν δ' ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τῶν ἡμετέραν στρατιὰν ὑποβάλλον; ἀλλ' ἐ δή τις οὐκ ἴοιτ' μυριάδων στρατῷ μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένου. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἐκτοπεῖσθαι συμβέβηκεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένη ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἕνα θεὸν σεβομένοις. οὐ δὲ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, δι' ὅπινοια πονηροῦ βασιλέως ὅπι τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ πρέπον ὑμᾶς ὅπι τοσοῦτο μέγεθος δυνάμεως γνῶναι.

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri succesſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non satis administrandis rebus maturam, sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat autem in castris quadraginta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuêre. Vt verò pugnandi studio acies instructæ ex aduerso cõstitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere: Quòd Dauidi atque eius posteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quo magis miror cur deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulsuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legésque eius omnium quæ vnquã fuêre sanctissimas. Atqui æquum erat veniam dedisse non solùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, sed etiam si re aliquid per ætatẽ peccasset, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos venitis. qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis sed impietatis vestræ argumẽta sunt? An fortè multitudo qua potiores estis, spem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniustitia cõtra ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iustitia spes victoriæ sita est, quę profectò penes nos est, qui cõstãter in seruãdis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili sculpserũt, nec; sceleſtus rex commẽtus est ad imponẽdũ vulgo ignobili: sed qui cõditor est omniũ, & principiũ huius vniuersitatis simul & finis. Quãobrẽ nũc quoque suadeo vt resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis.

Deum in hanc sententiam Abias verba facit ad Israeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè missa à tergo Abianorũ conspicitur: qui circumuentos se videntes non mediocriter sunt territi. Ibi Abias bono animo suos esse iubet, omnémque inducias in Deo ponere. illum certè nullis hominũ insidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus est militi animus: & inuocata ope numinis, ad sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indice in hostem irruunt. Nec defuit cæleste auxilium, quod hostium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæsis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes posteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitissimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum sua ditione, Iemque Ianam & huic coniunctam ditionem. Post eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit superstes. Defunctus enim est non multo post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultúsque est Hierosolymis in maiorum suorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus sexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei susceptus est. In regnum successit filius Asanus, matre Machæa genitus, quo regnante Israelitarum regio decenni pace potita est. Atque hæc sunt quæ de rebus Abiæ sunt prodita. Mortuus est deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnasset annis viginti duobus, secundo iam anno regni Asanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæstinorum vrbẽ putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam è domesticis eius amicis Baanes Macheli filius insidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius stirpem excidit, euenitque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, a canibus laniati absumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & scelerum pœnas exoluit.

A Ταῦτα μ̀ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔπι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ ἱεροβοάμης ἐπεμψε περικυκλωσομένους τ' ἀβιαν ἐκ τινων ἀφανερῶν τὸ στράτευμα δὲ μερῶν. μέσοι δ' αὐτοῦ περιληφθέντες τῶν πολεμίων, ἡ μ̀ στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ζωὶς ψυχῆς ἀνέπεσεν. ὁ δ' ἀβιας παρεθάρρυνε Ϲ τὰς ἐλπίδας ἐχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκ κύκλῳ πρὸς τ' πολεμίων. οἱ γ̀ ὁμῶ πάντες ὑπικαλεσάμενοι τ' παρὰ τ' θεῦ συμμαχίαν, τῷ ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημανάντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπι τοὺς πολεμίους. Ϲ τῷ μ̀, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεὸς. τὼ γ̀ ἀβία στρατιὰ, ἰσχυροτέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰρ οὐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνους ἐν πολέμῳ γεγονέναι, οὔθ' ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τ' ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασιὼ Ϲ ὀλιγοπόν νίκην θεῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τ' ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλοντες κατακράτος, τήν τε βηθήλιν καὶ τ' ὑπαρχίαν αὐτ', καὶ τ' ἰσανὰν, καὶ τ' ὑπαρχίαν αὐτῆς. Ϲ ἱεροβοάμης μ̀, οὐκ ἐτι μετ' αὐτὴν τ' ἥτταν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας περιῆν χρόνον. τελευτᾷ δ' ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ὑπερήσας, ἔτη βασιλεύσας ξία. καὶ θάπτεται ὡς ἐν ἱερουσαλύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει γ̀ υἱοὺς μ̀ δύο Ϲ εἴκοσι. θυγατέρας γ̀ ἑξκαίδεκα. πάντας γ̀ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τ' βασιλείαν ὁ υἱὸς ἀσανος. καὶ ἡ μητὴρ τῇ νεανίσκῳ, μαχάμη ὄνομα. οὗτος κρατήσας, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς ἰσραηλιτῶν εἰρήνης, ὅπι ἐτη δέκα. καὶ τὰ μ̀ ὡς ἀβίαν τ' ροβοάμου τὸ σολομῶνος, ἕως παρελήφαμεν. ἐτελεύτησε γ̀ καὶ ἱεροβοάμης ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἐτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς νάδαβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τ' βασιλείας ἀσάνε διελθυθότος. ἦρξε γ̀ ὁ τῦ ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τ' ἀσέβειαν καὶ τ' πονηρίαν ἐμφερὴς ἀν. ἐπ γ̀ τούτοις ταῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπι γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ὄσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμβαλεν. ὑπβελυθεὶς γ̀ ἐκεῖ ὑπὸ φίλου τινὸς βασάμου ὄνομα, μαχείλου γ̀ παιδὸς, ἀποθνήσκει. ἐς μ̀ τὼ τελευτὴν αὐτοῦ τ' βασιλείαν ὠδαλαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθαρε. Ϲ σωίβη καὶ τῷ θεῦ προφητείαν, τοὺς μ̀ ἐν τῇ πόλει τῷ ἱεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἀπαραχθῆναι Ϲ δαπανηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τ' ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

B

C

D

E

F

Cap. VI.

Aethiopum irruptio in Hierosolymitanum agrum sub Asano, & exercitus eorum interitus.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τῆς ἱεροσολύμων βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τῶν ἐκείνου.

XII. ASanus autem Hierosolymorum rex vir erat moribus honestissimis præditus, & cælestis numinis obseruantissimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac naturæ legibus consonum. is correxit quicquid erat in suo regno vitiorum, sublatis omnibus exoticis immunditiis. habuitque em exercitu lectissimorum virorum scutatorum ac hastatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutatorum & sagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum mẽ-

G Ὁ γ̀ τ' ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἰὼ, τ' ζόπον ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὼ δ' ὁσέβειαν εἶχε καὶ τὼ τῦ νομίμων φυσικὼ τὼ ἀναφορᾶν. κατόρθωσε γ̀ τὼ αὐτῦ βασιλείαν ἐκκόψας ἐτι πονηρὸν ἰὼ ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρθύσας ὑπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικτῦ ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάχιον, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ γ̀ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ ζῶστῆρ, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἦδη γ̀ αὐτὸς δέκα ἐτη βασιλεύοντος, στρατιὰ μεγάλη δυνάμει ζαρᾶος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεὺς, ἐπε-

A

κοντα μ̃ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ϗ δέκα, ξιακοσίοις δ᾽ ἅρμασι. Ϲ μέχρι πόλεως μαρήσας, ἧκε δ᾽ αὐτῷ τ̃ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτ̃ μ̃ τ̃ οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν ἄσανος. ϗ ἀπωδιατάξας αὐτ̃ τ̃ στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι σαφῶς λεγομένῃ, τ̃ πόλεως οὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ τ̃ αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκλω ἤτῃ ὦδά τ̃ θεῦ, ϗ τὰς πολλὰς κτείνῃν μυριάδας τ̃ πολεμίων. ἀδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγλν, ἢ τῇ παρ᾽ αὐτ̃ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ϲ τοῖς ὀλίγοις ἀπεργάσασθ κρείττοις τ̃ πλειόνων, ϗ τοὺς ἀδενεῖς τ̃ ὑπερχόντων, ἀπαντήσας πρὸς μάχλω τ̃ ζαραίῳ. ταῦτα λέγοντος ἀσανίου, νίκλω ἐσήμαγνεν ὁ θεός. ϗ συμβαλὼν μ̃ χαρᾶς τ̃ προσδεδηλωμένων ὑπ᾽ τ̃ θεῦ πολλοὺς ἀπέκτεινε τ̃ αἰθιόπων. Ϲ ζαπένας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τ̃ γεδαείπδος χώρας. ἀφέμενοι δ᾽ τ̃ ἀναιρέσεως, ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τ̃ πολεμίων, ἥλω γὰρ γεδαρῶν, ἐχώρησαν, ϗ τ̃ παρεμβολῆς αὐτ̃, ὡς πολὺ μ̃ ἐνεφορήσαν χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους ϗ ὑποζύγια ϗ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μ̃ οὖν ϗ ὁ σὺν αὐτ̃ στρατιὰ διαύτλω ὦδᾷ τῷ θεῷ νίκλω λαβόντες ϗ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱερουσόλυμα. ὦδᾳ γλυομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπλώτησε ϗ τ̃ ὁδὸν προφήτης ἀζαρίας ὄνομα. ἔδοξε δ᾽ ἐπιχεῖν κελεύσας τ̃ ὁδοιπορείας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ̃ νίκης ὦδᾷ τ̃ θεῦ τετυχότες, ὅτι δικαίως ϗ ὁσίως αὐτοὶ παρέσχον, Ϲ πάντα ϗ θέλησιν τῷ θεῷ πεποιηκότες. ὅπερ μὴν οὕτω ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τ̃ ἐχθρῶν, ϗ τὸ ζῆν μ̃ δυσαρμονίας παρέξειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι δ᾽ τ̃ θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθ, Ϲ γλυπήσεσθ χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς δύρεθήσε) προφήτης ἐν τ̃ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, ἀδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ ϗ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γλυήσον), Ϲ τὸ ἔθνος ϗ πάσης ἀπαρήσεται γῆς, ἔπαλιν βίον ϗ ἀλύπτην διωσόμενον. καιρὸν δ᾽ αὐτοῖς ἔχειν σωσεβέλδιν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, ϗ μὴ φθονῆσαι τῆς δυμφείας αὐτοῖς τ̃ θεοῦ. ταῦτ᾽ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ϗ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, Ϲ πολλὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοινῇ πάντες Ϲ κατ᾽ ἰδίαν τ̃ θείᾳ. διέπεμψε δ᾽ ὁ βασιλεὺς Ϲ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τ̃ νομίμων ὀπμαλησομένους. ϗ ταῦτα μ̃ ἀσανίᾳ τ̃ βασιλέως τ̃ δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπαείρει μὲ ὅ ὅτι τὸν τ̃ πλῆθος τ̃ ἰσραηλιτ̃ βασιλέα βασάνλν, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἰεροβοάμ υἱὸν νάβαδν, ϗ καταλαχόντα τλὺ ἀρχλύ. ἔδοξε γὰρ ἐν θαρσῃ πόλει διατρίβων, ϗ ταύτλν οἰκητήριον πεποιημένος, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη ϗ τέσσαρα. πονηρὸς ϗ ἀσεβὴς ὡς ἰεροβοάμου ϗ τὸν υἱὸν αὐτ̃ γλυόμενος, πολλὰ ϗ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, ϗ τὸν θεὸν ἐξύβεισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας γμοιῶ τὸν προφήτλν προσῆπε διαφθείρειν αὐτ̃ πᾶν γλυός, ϗ τοῖς αὐτοῖς οἷς ϗ τὸν ἰεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ᾽ αὐτ̃ γλυόμενος, οὐκ ἠμείψατο τλὺ δυσεργείαν τ̃ δικαίως προσλῶσαν τῷ πλήθους ϗ δυσεβῶς. ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς ὕσι τοιστοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τ̃ θεῦ φίλα. τὸν ϗ κάκιστον ἰεροβοάμου ἐμμήσατο, ϗ τ̃ ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὴν πονηρίαν ἀπεδέξατο. εἰς πεῖραν ἐν ἦξειν εἰκότως τ̃ ὁμοίως συμφορᾶς αὐτὸν ἔλεγλν, ὅμοιον αὐτ̃ γλυόμενον. βασάνης ϗ προσηκόως τὰ μέλλοντα αὐτ̃ συμβήσεσθ κακὰ μεθ᾽ ὅλης τ̃ γλυτᾶς ὅτι τοῖς τεθλιμμένοις, ϗ πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθαίνῃ, ϗ πρὸ τ̃ παρωχημένων ἐν τ̃ τότε γῶν

genta millia; equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinē exclamauit Deum inuocans, oránsque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Veniſſe se ad dimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste constixit, cæsísque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam. is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio tarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio cęso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, sceleratior, magísque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus exciſurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrādo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita. quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis se cōtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquā cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

3. Reg. 16.

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, seipso factus nequior indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, quitum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

μεγανοίας συλλογώμενος ὧδε τ̃ θεῦ τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐτοῖ τι παιδάσωσιν, ὑ δυελείπεσι δεῖ τοῦτο ἐνεργοῦντες, ἵνα κ̀ βασάνης προειρηκότος αὐτῷ τ̃ προφήτ̃ τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ γένους κ̀ οἰκίας ἀπωλεία, χείρων ἐγένετο. κ̀ καθ' ἑκάστω ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς δεῖ αὐτὴν πόνοις προσετίθει. ἔτ τελευταῖον, τὴν στρατιὰν ὧδε λαβὼν πάλιν ἐστράτευσε πόλ πινὶ τ̃ ἐκ φαρεῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, σταδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. κ̀ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε προθυμοτάτως καταλειπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμώμενοί τ̃ ἀσάνε βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς δ' ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τ̃ πολεμίω, κ̀ λογισάμενος ὡς πολλὰ δυσθήσει κακὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τ̃ δαμασκηνῶν βασιλέα φρέσβεις κ̀ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι κ̀ πατρώα φιλία προὺς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δ' ἡδέως τὰ χρήματα τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, κ̀ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τ̃ βασάνη φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένας πόλεις τὰς ἡγεμόνας τ̃ ἰδίας δυνάμεως ἐπέλθε κακοῖς αὐτάς. οἱ δ', τὰς μ̀ ἐπέμπρησαν. τὰς δ' ἁρπάσαν πορθοῦντες, τήν τε ἰωαΐνε λεγομένην, κ̀ δάνα, κ̀ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τ̃ ἰσραηλιτ̃ βασιλεὺς, τὸ μ̀ οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μ̀ δ' ἀπαιδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος δ', ἐπ τ̃ ὧδε πεπαιδευμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπήγειρεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δ', μασφά. κ̀ μ̀ ταῦτα μὲν κατοικεῖν ἐκ ἔχεν ὁ βασάνης τ̃ ὅπ τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάσθη δὲ ὑπὸ τ̃ χρεών. κ̀ θάπτεται μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. ὧδε λαμβάνει δ' αὐτ̃ τὴν ἀρχὴν πᾶς ἤλανος. ἔδει ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν δι' ἐπιβουλῆς ζαμβρίου τ̃ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα δὲ αὐτὸν ὧδε τ̃ οἰκονόμῳ αὐτοῦ ὡσαῒ τοὔνομα, πείσας ἐπιβαμεῖν τῷ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δ' αὐτὸν μεθυσθέντα τ̃ ὧδε αὐτὸν ὁπλίτ̃ κ̀ ἡγεμόνων. ἔτοι δὲ ἅπαντες ὧδε τὴν πολυορκίαν τ̃ γαβαθῶν ἐλύοντο τ̃ παλαισινῶν.

CAP. VII.

Basane stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tãdem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet.

Κεφάλαιον ζ.

Ως τ̃ Βασάνου γένους διεφθάρεισης, ἐβασίλευσεν τ̃ ἰσραηλιτ̃ ζαμβρίης κ̀ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

ΦΟνεύσας δ' τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχος ζαμβρίης, αὐτὸς βασιλεύει. κ̀ πᾶσαν τ̃ βασάνε γένεαν κ̀ τὴν μνήμην προφητείαν διαφθείρει. πρὸ δὲ αὐτοῦ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ προῤῥίζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς τ̃ τὸν ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γεγράφαμεν. ἡ δ' πολιορκοῦσα τ̃ γαβαώνιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ̃ βασιλέα, τ̃ ὅπ ζαμβρίης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τ̃ βασιλείαν, κ̀ αὐτὴ τ̃ ἡγεμόνα αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς λαβὼν τῆς γαβαώνης ἀναστήσας τ̃ στρατὸν, εἰς θαρσὶν ὧδε χώρεται τὸ βασίλειον. κ̀ προσβαλὼν τῇ πόλει, κ̀ κρατῶν αἱρεῖ. ζαμβρίης δ' τὴν πόλιν ἰδὼν ἡμεμωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχάτατον τ̃ βασιλείων. κ̀ ὑποφρήσας αὐτῷ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. δίεση δ' δὴ ὁ τ̃ ἰσραηλιτ̃ λαὸς. κ̀ οἱ μ̀ αὐτ̃ θάμανον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δ' τ̃ ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τοῦτον ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνυσι τ̃ θάμανον,

κ̀

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ ἀμαεῖνος τὸ ὄχλω. ξιακοσ φ ἢ A
ἔτει δ' ἀσάνε βασιλείας, ἦρξεν ὁ ἀμαεῖνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰ μὲ ἓξ, ἐν θαρσῃ πόλει, τὰ ἢ λοιπὰ, ἐν
μαρίωνι, ὑπὸ ἢ ἑλλιώων σαμάρεία καλεμβήν, προση-
γόρδυσε δ' αὐτῷ αὐτὸς σαμάραγον, ἀπὸ τ τὸ ὄρος ἀ-
ποδρεμῦνε αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκύασε τ πόλιν, σαμάρεγ.
διάφερε δ' ὀλίγω τῶν πρὸ αὐτ βασιλευσάντων, ἢ τῶ
χείρων αὐτῶν ἦν. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἄπος ἥσουσιν
ἀπὸ τ θεῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ B
διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ
μηδένα τῶ γένους ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε ἢ Ϲ ἐπὶ ἐν
σαμαρείᾳ. διεδέχθ ἢ δι' αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος. μαθεῖν
δ' ἔξιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερφυῶ ἔχῃ τ ἀν-
θρωπίνων φρεσμάτων. Ϲ πῶς μὲ ἀγαπᾷ τοὺς ἀγα-
θοὺς, μισεῖ ἢ τοὺς μοχθηρούς, καὶ φοβερίζοις ἀπόλλυσιν.
οἱ μὲν γὰρ τῷ ἰσραηλιτῷ βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ
διὰ τὴν ἀδικίαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ C
πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν καὶ τὸ γένος
αὐτῶν. ὁ ἢ τ ἰεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς
ἄσανος, Ϲ δι' εὐσέβειαν Ϲ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ
εὐδαίμον ὑπὸ τοῦ θεοῦ προήχθη γήρως, καὶ τεσσαρε-
κοντάτη καὶ ἐν ἀρχῇ ἔτος, δικαίως ἀπέθανε. τελευτήσαν-
τος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τ ἡγεμονείαν υἱὸς, ἰωσαφάτης,
ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τοὔνομα γεγονημένος. τοῦτον μι-
μητὴν δαβὶδ ε τ προπάππων κατά τε εὐσέβειαν καὶ δι-
καιοσύνην ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν D
μὴ τούτου τοῦ βασιλέως ἐ κατεπείγει νῦν λέγειν. ὁ ἢ ἄ-
χαβος ὁ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμα-
ρείᾳ. τ δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι Ϲ δύο. μηδὲν
κινήσας τῶν πρὸ αὐτ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσαν πρὸς τὸ
χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα
δ' αὐτῷ τὰ κακουργήματα, καὶ μάλισα τῶν ἱεροβοάμου
ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ ἔθυε δαμάλεις, τὰς ὑπ'
ἐκείνου καταστραθείσας προσεκυύησε. καὶ τούτοις E
ἄλλα παράδοξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε ἢ καὶ γυναῖκα,
θυγατέρα ἰθοβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως,
ἣ ἰεζάβελ ἰῶ ὄνομα. ἀφ' ἧς τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς
προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἰῶ ἢ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ
τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν Ϲ μανίαν προέπε-
σεν, ὡς τε Ϲ ναοὺς τῶν τυρίων θεῶν, ὃν βὴλ προσαγορεύ-
ουσιν, οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύ-
τευσε, κατέστησε ἢ καὶ ἱερεῖς Ϲ ψευδοπροφήτας τούτῳ F
τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους πρὸ αὐτ
εἶχεν, αἰσίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ
αὐτ. προφήτης δέ πᾳ τ μεγίστῳ θεῦ ἐκ πόλεως θεσ-
βώνης τ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ,
προλέγειν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δέῶσον καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτῷ. καὶ τούτοις ἐπομώσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος πρὸς χει-
μάῤῥῳ τινὶ τῶν διαῤῥεόντων, ὄνομα ἢ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τῶν
καὶ ῥοφῶν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον, G
ἀναξηραν θέντος ἢ τ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ σιδῶνος καὶ τύρου, μεταξὺ δὲ
κεῖται, ὠνομασμένη τ θεῶ κελεύσαντος. ἀρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτοῦ παρέξει τροφάς. ὧν δι' ὀ
πόρρω τ πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τὴν ἢ θεῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ τ μέλλουσαν αὐ-
τὸν διαθρέψειν, προσελθὼν ἠσπάσατο. Ϲ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μεταπε-
μψάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλύσεως δραχμὴν,

Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit scelerationi. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habitauit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotentis insaniæ, vt nõ veritа sit tẽplũ Beli dẽo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rotẽ, donec ipse vates non cõpareret. Additóque iureiurando quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

XIII.

3. Reg. 17.

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſéque ſe còvt collectis lignis ſibi ac filio panẽ coqueret, quem vbi comediſſent fame abſumerẽtur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque propheta petierat fecit: deinceps que & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo præualente expiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui receptură viuum: acceptúmque mox in proprium cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerãte, & prophetæ gratificante, ne vi leretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iumentis terta negaret pabulum: tanta erat vbiq. ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere, ſi cubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſquam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentãdos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

3. Reg. 18.

κὴ ὀλίγον ἔλαιον, πρόσεδος ἦ συνειλεχῶαν τὰ ξύλα, ἵνα φυεάσασα ποιήσῃ αὐτῇ κὴ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεθ' ὃν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλεῆμο. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, κὴ ὧ χρείασω ποησάσθω, κὴ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ ἔνεγκὲ κόμισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὑπολείψειν ἀλύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἔλαίᾳ τὸ κεράμιον, μέχρις ἂ αὖσῃ ὁ θεὸς. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ὡδηγυμμένη ποὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, κὴ αὐτή τε ἔχρε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγῃ τ' ἀρκοφιὼ κὴ τῷ προφήτῃ. ἐπέλειπε δ' οὐδὲν αὐτοὺς τέτων, ἄχρις ἂ κὴ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηῆ δ' ἡ ἀνομβρίας ταύτης, κὴ μθναν δρος ἐν τᾶς ἰθοβάλυ τοῦ τυρίων βασιλέως ποιήσει λέγων ἔτος. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτῷ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, νεφετους ἱκανοὺς βεβληκέναι, ὄμβρον πόλιν βότρυν ἔκτισε τ' ὄπι φοινίκη. κὴ αὐζατεῖ ἐν λιβύῃ. κὴ ταῦτα μθν δηλῶν τὴν ἐπ' ἀχάβυ γενομένην ἀνομβρίαν, κὴ γὸ τοῦτο κὴ ἰθόβαλος ἐβασίλευε τυρίων, ὁ μθναν δρος ἀναγέγραφεν. ἡ ἦ γυνὴ πρὸς ἣν ὁ προφήτης εἴπομεν, ἡ τ' προφήτην δεξαμένη, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς κὴ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι κὴ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη κὴ φωνὰς οἵας ὑπηνέγκε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπιάτο τ' παρ' αὐτὴν παρουσίας τ' προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, κὴ δι' ἃ τοῦτο τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ ἦ παρεκελεύετο θαρρεῖν κὴ πάντα δοῦναι τ' υἱὸν αὐτῆς. ζῶντα γὸ αὐτὸν ἀποδώσειν. πάντα δούσης οὖν αὐτῆς, βασάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, κὴ καταθεὶς ὅπι τῆς κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τ θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψαιτο τ' ὑποδεξαμένην κὴ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαιρησάμενον. ἐδείτο τε τ' ψυχὴν εἰσενεγκεῖν πάλιν τῷ παιδὶ κὴ πάντα ζῆν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ ἦ θεοῦ κατοικτειρήσαντος μὲν τ' μητέρα, βουληθέντος ἦ ἐν τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ὅπι κακῷ παρέγενα, πάντα δὲ πᾶσαν πρόσθοιαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' ἐχαρίσατο τῷ προφήτῃ. κὴ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ ἀληθές. χρόνῳ δ' ὀλίγου διελθόντος, πάλιν φαίνεται πρὸς ἄχαβον τὸν βασιλέα, κὴ βούλησιν τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τ' ἡμισόμβρον ὑετόν. λιμὸς ἦ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, κὴ πολλὴ ἦν ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀναίζειν, ἀλλὰ κὴ τ' γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις κὴ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὄζι χρήσιμα δι' τ' ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὑπομελώμενον αὐτῷ ἦν κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς ἦν ὑδάτων, κὴ τοὺς χειμάρρους, ἵν' εἴπου παρ' αὐτοῖς δύρεθείη πόα, ταύτην εἰς ἀρκοφιὼ ἀμισάμενοι τοῖς κτηνέσιν ἔχωσι. κὴ προεπέμπετο κὴ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐξ ὅρων συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μερισαμένοις τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠβδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἕτερος ἑτέραν ἦν ὁδῶν. συνεβέβηκει ἦ κατ' ὃν ἐζαβέλη ἡ βασίλισσα κτείνει τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τέτων ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψας προφήτας, ἐ ζῆσεν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον κὴ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὖ ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ὠβδίᾳ, συνέβησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. ἐ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὴς εἰη. κὴ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ ἦ πρὸς τ βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε κὴ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ ἦ τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τ ἀποκτεῖναι ζητοῦντα ἐ πᾶσαν ἐρευνήσαντα κὴ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅτι μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ὃν οὐκ ἀπίσειλε τοὺς ἀναζοντας εἰ λάβοιεν ὅτι θανάτῳ. Καὶ δὲ λαβεῖσθαι τοὺς αὐτὸν ἔφασκε μὴ τὸ θεῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα δραμόντων αὐτὸ πέμψαντος τῦ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένους εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνῃ. προσποιεῖν οὖν αὐτὸ τῆς σωτηρίας παρακάλει, τὸ δὲ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτῷ αὐδὴν λέγων, ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλους ἀνηρηκώς, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ ξεφορμένους ὑπ' αὐτῦ. ὁ δ', μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅτι πάντας κατ' ἐκείνου ἀχάβῳ φανήσεται τὸ ἡμέραν. μιμνύσαντος δὲ τῷ βασιλεῖ τῦ ὠβεδίου τὸ ἥλιαν, ὑπολύτησεν ὁ ἀχαβος. καὶ δίηρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τὰ ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ τὰ ἀκαρπίας ἄιτιος γεγυμνμένος. ὁ δ' ὐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῷ, ξενικὰς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ θεὰς, καὶ τούτοις σέβοντας, τὸ ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος ὄζει θεὸς, ἀπολελοιπότας. νῦν μὲν τοίνυν ἀπελθόντας ἐκέλευε πάντα τὸ λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτῷ, καὶ τοὺς τὰ γυναικὸς εἰσαῦθις ὅσοι τὸ ἀριθμὸν εἴησαν, καὶ τοὺς τὰ ἄλσεων προφήτας ὡς τεσσαρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβ δραμόντος, σταθεὶς αὐτὸ ὁ προφήτης ἠλίας μέσος, μέχρι πότε διηρημένοις αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ τὰ δόξαις, ἕτως βιώσειν ἔφασκε. νομίσαντας εἰ μὲν τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ, καὶ τὰ συβουλὰς αὐτῷ παρλύει. μηδὲν δὲ τοῦτον ἡγεμένοις, ἀλλὰ τοὺς ξενικῶν ὑπφληφότας, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συμβάλλειν κατακολουθεῖν. τῷ δὲ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκεκομμένοις, ἠξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τὰ τε τῷ ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ τὰ τὸ ἰδίᾳ, μόνος ὢν αὐτῷ προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτοὺς τε βοῦν. Καὶ ταύτην θύσας διπλόαν ξύλοις, πρὸς μὲν ἐχ ὑφαφθέντος. κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. γνομένου δὲ τούτου, μαθήσεσθαι τότε τὸ ἀληθῆ φύσιν τῦ θεῦ. ἀρεσάσης δὲ τὰ γνώμης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν, πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῷ ἐπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δὲ ὐδὲν ἀπολύτα ἀφὰ τὰ δύχης καὶ τὰ ἐπικλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκόπων ὁ ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ δὲ ἀποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῷ δ' ἀπ' ὀρθρου τοῦτο ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων αὐτοὺς, μαχαίραις καὶ σπασμήσαις κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὰ θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲ ἀναχωρῆσαι, τοῖς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τῷ δ' ὄχλῳ προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κατὰ φυλὰ τῷ λαῷ τῷ ἑβραίων, ἀπέστησεν ἐξ αὐτῷ θυσιαστήριον, καὶ πρὸς αὐτὸ δεξαμενὰ ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χίζας ὅπι τὰ βωμῦ, καὶ κατ' αὐτῷ ὑπθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ὑπὸ τὰ χαλκῆς ὑδρίας προστάξε πληρωθείσας ὕδατος, κατασπεύσαι τὰ θυσιαστήριον, ὡς ὑπερβάλλειν αὐτὸ καὶ τὰ δεξαμενὰ ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς αὐθαδείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο δὲχεσθαι τῷ θεῷ καὶ καλεῖν αὐτόν, καὶ ποιεῖν τὰ πεπλασμένῳ πολλῷ ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὰν τὴν αὐτὰ δυνάμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τῦ ἀέρος, τῷ πλήθους ὁρῶντος, ὅτι τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus eſt ad quem attractúros te nõ miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus quo agitaris aliò rapiat. & rex te non reperto fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nũc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuẽs regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? túne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blãdior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimúlque ſuos & vxoris vates, quorũ numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum cõfluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic, ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumẽto vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare ſuos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſacrãrem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cúmque ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane vſque mèridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua corpora incidentibus, cùm iam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis faniticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidib', iuxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, foditque circũ illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimáque deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precariſque vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapſus inſpectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo Iſraelitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & ſolum verum confitendo: cęteros nihil aliud eſſe quàm nomina vanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehenſos eorum prophetas interficiunt, Elia ſic iubente: qui & regem abire ad prandium iuſſit, nec eſſe amplius ſolicitum: breui enim viſurum pluuiã: quo abeunte Elias verticem Carmeli conſcendit, & cùm humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſſítque famulum aſcenſo quodã ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſeptimò reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Ieſraelam vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium currum vſque Ieſraelam Azari vrbem currens proſequutus eſt.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipſius omnes interfeciſſet, miſit ad eum nuncios, minando ſe illum occiſuram, quemadmodum ipſe prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Berſube, quæ eſt in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipſe in deſertum abiit. Cúmque precatus eſſet mortem, quòd non eſſet cæteris melior, vt illis abſumptis ipſe vitæ cupidus eſſe debeat, ſub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, ſurgens inuenit aquam ac cibum appoſitum. & cùm comediſſet collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vſque montem peruenit, in quo Moyſes à Deo legem accepiſſe proditur: vbi nactus amplam quandam ſpecum, ingreſſus habitare illic decreuit. Allapſa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe deſertum coleret: ait ſe occiſis externorum deorum vatibus perſuaſiſſe populo, quòd vnicus ſit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à regina expeti. Mox eadem voce iuſſus in craſtinum ſub diuum prodire auditurus quid opus facto ſit: ſequenti luce è ſpelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis ſe candens ignis fulgor obtulit. ſequutóque mox ſilentio, diuina voce nihil terreri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuerſus declaret populi regem Ieum Nemeſſæi filium: apud Damaſcum verò Syrorum Azaelem: & pro ſe prophetam Elizæum conſtituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendiſſet Saphati filium Eliſæum arantem cum quibuſdam

τῷ θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλωθῆναι τὸ ὕδωρ, καὶ φαφαεῖν γῆν ἐδάφη τὸν τόπον. οἱ δ' ἱερασπλίται τῶτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅπι τῷ γῆν Ⓒ προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τοῦ φαύλου καὶ ἀνοήτου δόξης ἐπετιμῶν. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἠλία τῶτο παραγγείαντος. ἔφη δ' καὶ τῶ βασιλεῖ πορεύεδαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπὶ φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεδαι τὸν θεὸν ὄντα. Ⓒ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δ' ὅπι τὸ ἀκρωτήριον τ' καρμήλε ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅπι τῆς γῆς, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τῷ κεφαλῷ. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλδυσεν ἀνελθόντα ὅπι πνα σκοπιὰν εἰς τ' θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλιν ἐγειρομένην ποθέν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν ἦν σωέβαινε τ' ἀέρα. τῶ δ' ἀναβαίνοντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη καδίσας ἐωρακέναι, μελανόμενον εἰπέ τι τῶ ἀέρος, ὑ πλέον ἴχνους ἀνθρωπίνε. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελδύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεδαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰεσραέλ πόλιν ᾤχετο. μετ' ὀλίγον δὲ τῶ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε λαῶν ὄπιγένη, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τῶ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰεσραήλας ἀζαρὲ πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τῶ ἀχάβε γυνὴ ἰεζάβελα, τότε σημεῖα τὰ ὑπὸ τῶ ἠλίε γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσυβεὲ λεγομένην. ἔπ' ἐσχάτης δ' ἐστὶν αὕτη τ' χώρας τ' τῷ ἰέδα φυλῇ ἐχόντων καὶ τ' ἰδυμαίων γῆν. καταλειπὼν δ' ἐκεῖ τ' θεράποντα, εἰς τ' ἔρημον ἀνεχώρησεν. ὀξάμενος δ' ἀποθανεῖν, ὑ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζωῆ γλίχη), κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὖτ' τινὸς, ἀναστὰς εἰσῆλθε φδαχαμήλῳ αὐτῷ ζοφινῷ καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τ' ζοφῆς ἐκείνης τ' δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ᾤχετο, ἔ μωυσῆς τοῖς νόμοις φδῇ τῶ θεῶ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεσι καὶ διετέλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τ' μονήν. ἐρωμένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλε, τί παρεῖη καθαλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. δι' ἃ τὸ, κτείναι μὲν τοὺς προφήτας τ' ξενικῶν θεῶν, πᾶσαν δὲ τ' λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσδαι ὅπι τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τ' γυναικὸς τῶ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκέσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὑπούσῃ, γνώσεσδαι γὰρ ἔφης τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τῶ σπηλαίε μεθ' ἡμέραν. Ⓒ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γυμνῆς ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταραττέσδαι τοῖς γνωσίοις αὐτὸν φδακελδύει), κραπήσειν γὰρ ἑδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτῷ. προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τ' οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τὸν πλήθης βασιλέα ἰηουῆ τὸν νεμεσαίε παῖδα. ἐκ δαμασκῦ δὲ τῶν σύρων ἀζάηλον. αὖτ' αὐτῷ δὲ προφήτην ἐλισαῖον ὑπ' αὐτῷ γνώσεσδαι ἐκ πόλεως ἀβελας. ὀνομαζομένης δὲ τῶ ἀσεβοῦς ὄχλε, τοῖς μὲν, ἀζάηλος, τοῖς δὲ ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκέσας, εἰς τὴν ἐβεσίων χώραν. Ⓒ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

Ⓒ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν πνας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, παρελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἰδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισαῖος θείως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ ἐν ἠλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ⊂ μαθητὴς ⊂ διάκονος, καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ ἐλισαίου προφήτου, τοιαῦτα ἐν. νάβουθος δέ τις ὑπὸ πόλεως ἀζαρὴς, ἀμπελείτων ὢν τοῦ βασιλέως παρακαλοῦντος αὐτὸν ὑποδοῦναι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα σωμάφας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κῆπον. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ὑπερέποντος ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου. τοῦτο μὲν ἔφησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τὸν ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἐν ἐκληρονόμησε τῶν πατέρων. λυπηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, ἔτε τροφὴν. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λέγει, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσάγεται, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὸ ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ὑπεικέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέρως ὑβρισθείη μὴ τυχὼν ὧν ἤξίει. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὅτι τοῦτοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τὸν λύπης, ὅτι τὸ συνήθη τράπεζαν τὸ σώματος προνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τὸν ναβούθου τιμωρίας. καὶ προσγράμματα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπαρχόντας τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύουσα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῇ ναβούθον. εἶτα δὲ αὐτὸν λόγους ὑπαγαγεῖν. ψευδομαρτύρους δὲ τρεῖς ἄνδρας τολμήσαι τινὰς τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ δεχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. καὶ ναβούθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἴσησι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τοῦ ναβούθου ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἥδη τοῖς γεγυμνασμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὸν κλίνης, ὀλόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ ναβούθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ πρὸς τὴν προαγομένων ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, ἀγρὸν γὰρ ὄντα ὅτι ἀμπελῶνα ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν διαπνηθῆναι συνέβη, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ παῖδες αὐτοῦ τὸ γένος ὀλεῖσθαι, διαῦτα ἀσεβήσαι τετολμηκότος, καὶ παρὰ τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τε πεπεραγμένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ διῆγε, καὶ ἀπόμοιρος τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν ἵτως ἐξευμενίζων. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ἐπιβαλεῖσθαι τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελέσειν δὲ τὸν ἀπειλὴν ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐμήνυσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniecit: qui cuestigio prophetare occœpit, relictisque bubus, sectator Eliæ factus est. Rogauit tamen vt priùs sibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum sequutus est, indiuiduus post hæc minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita se habuerunt.

XIV.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, sæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet vnum aliquod ẽ regiis pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum, gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contristatus, nec lauare voluit, nec cibum sumere. Iezabela verò scitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium fastidiat, quàm rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Vsum se apud eum comi sermone, & infra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retulisse. Mulier contra hortatur vt magno sit animo, & mœrore misso ad consuetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad Israelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illustre genus attribuere. Deinde subornatis tribus viris nihil non ausuris, horum testimonio conuictum eum blasphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina scripserat factum est: & Nabuthus tali testimonio conuictus Deo ac regi fecisse conuitium, à populo est saxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum est, regem accedit, suadétque vt sine suo sumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capessat: & ille exiliens præ gaudio, ad visendum id prædium cuestigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita ŏccíso vero domino eius prædij hæreditatem iniustè sibi vsurparet. Quem vbi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fallus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratu se obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & regis & reginæ sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppressérat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subiit, & indutus saccum, nudísque pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, se quidem vsque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contrà Achabum ducto exercitu profligatur.

Κεφάλαιον ή.

Ως ὁ υἱὸς Δαμασκοῦ τῆς Συρίας Ἄδαδος δὶς ἐπ' Ἄχαβον στρατεύσας ἡττήθη.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodẽ empore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligẽs se imparem eius copiis, à congressu quidem B abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbẽ oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato cùm venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & C vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret re- D giam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil E in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimium belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsũ referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, F posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respõdẽte, inter armatos non verbis sed factis decernẽdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille cuestigio mandat circũuallari vrbẽ & aggerẽ erigi,

Τῶν δὲ περὶ τὸ Ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν κινούντων, ὁ τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, Βασιλέων τῶν πέραν Εὐφράτου καὶ Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας παρασκευασάμενος ἑξήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἄχαβον. ὁ δὲ ὑπὸ μὲν ὄμμος αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμεινεν ἐν Σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὐτὴ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τἆλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ περικαθήσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἄχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τὸ βούλημα. τοῦ δὲ ἐπιτρέψαντος βασιλέως πέμψαντος ὃν ἐρεῖψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸν Ἄχαβον πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αὐτοῦ δὲ ὁμολογήσαντος, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βούλεται συγχώρησιν, τὸν στρατὸν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ Ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπέλθοντες πορευθεῖσι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν αὐτὸν ὁμολογηκότα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὸ ὁπλῶσαι ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρευνήσουσι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐπέλθοντες διδόναι πᾶν ὅ τι ἂν ἐν αὐτοῖς ὁρῶσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. Ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, δὶς τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὸν βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας προέσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πᾶσης ἁπλῶς χωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὑπεζητῆσθαι ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δὲ ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρευνήσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῷ μὲν ἐμοὶ ταῦτ' ἐν αἰσθήσει μένει, ἀφορμὴν δ' ἂν τῷ πρὸς τῷ ὑμετέρων ἀνδρῶν προαγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὲν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῷ κατ' αὐτὸν συμβάλλειν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασιν ὑποκινάμενος λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένει τῆς τοῦ πολιτεύματος ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἀξίωσιν οὐχ ὑπανύει, ἀπείλησεν αὐτοῖς. ὁ δ' Ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερα τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπεγείρειν αὐτοῦ τὸ στράτευμα, καὶ δράκα γῆν λαμβάνοντα. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τῷ δ' Ἀχάβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ὁπλισαμένου καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω θυμούμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ διπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸ ἀπόκρισιν. ὁ δὲ, δίθυμος τὸν προσπεσὼν, καὶ θρασυκαρδιοῦν τὸ πλῆθος, καὶ κα-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, καὶ μηδένα ξόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. λυθῆναι δ' ἄχαβον τότων φοβηθέντα ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σωθῆναι παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖν δὲ καὶ τὸν φόβον ἀπολύειν, φοβηθέντι τινὸς αὐτῷ φοβηθέντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπηχεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δέ, ἐξ ἅπαντων αὐτὸν ἡ νίκη γένοιτο, ἐξ ἁπάντων τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ ἐξ ἁπάντων τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς ἀριθμησαν οἱ, ὡς ἐξακόσιοι καὶ χίλιοι δύο, μαθὼν δὲ σύντομον πρὸς δωρεὰν καὶ ἄφοβον τεταγμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν ἀπηγγελκότων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὐτοῖς μάχεσθαι μὲν εἰς μάχην ὧσι προσεληλυθότες, ἵνα δύνωνται ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, αὐτὸν δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιήσωσιν. εἶχε δὲ ἑτοίμως ἄχαβος καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινον καὶ τοὺς ἄλλους ἔτρεψε τὸ στρατόπεδον καὶ διώκειν. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξάπτεται καὶ τὰ ἄλλα στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δέ, ἀφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἔκπληξιν αὐτοῖς ἐνέβαλεν. ἐ γὰρ προσδόκων αὐτοὺς ἐπιθήσεσθαι. καὶ ἐξ ἁπάντων μυρίους καὶ μεθύοντι προσέβαλλον, ὡς τε τὰς παννυχίας ἐν τοῖς στρατοπέδοις φόβον ἐμβαλεῖν καὶ τὰ βασιλέα ἐξαστυθλιῶαι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους λύσειν, αἰχμαλώτων αὐτοῖς. ἁρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δὲ οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσὸν πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τοῦ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τῷ δὲ προφήτῃ θαρσαλέους φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμως ἔχειν, ὡς τῷ ὀπίσω πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τὸν Σύρον, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τούτοις οὐ. ὁ δὲ ἀδάδος, ἁλισθεὶς ἐν τῇ μάχῃ, μεθ' ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, σωσεβυλλύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς αὖ ἐπιστρατεύσῃ τοῖς Ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ ἐξ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, αὐτ' ἐκείνων στρατάρχας καθιστάντα. εἰς δὲ τὴν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐν τῷ χώρᾳ τῷ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρηνικῶς καλῶς ἔτος διεκόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθ' ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, καὶ γενόμενος πρὸς πόλει τινί, ἄφενα δὲ αὐτὴ λῦ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μὲν τῆς δυνάμεως, αὐτοστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ λῦ ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτοῖς βαλλόμενον. τῷ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπαρχουσαν ὅπερ οὐκ εἴθιστο τοῖς σύροις, ἐπὶ μὲν ἡμέρας ἑπτὰ στρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τὸ ὄρθριον προσελθόντων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, καὶ παραταξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, κρατησας τῆς μάχης γενομένης, ἔτρεψε τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimè à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, victos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi successere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, faciè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cædendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuertus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemētumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se prosulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mōtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia, in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit, quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, deditiũm eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, redditurúmque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Sirorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vt vulnus ſibi in caput infligeret, addẽs Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Michæas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animaduerſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', καὶ ὑπὸ τ ἁρμάτων, & ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἐφυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τ ἄφεκα πόλιν αὐτῷ, ἀπέθανον δ' καὶ αὐτοὶ, τῶν τειχέων αὐτοῖς ὀλισθόντων, ὄντες διςμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν σύρων ἄδαδος, φθάσας μετά τινος πιστοτάτε τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τέτων δ', φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶ) φησάντων τοὺς τ ἰσραηλίτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεδαι τῶν σωτηρίᾳ ζόαν τ ἱκετείας χρησαμένους τιὺ σωτηρίαν αὐτῷ παρὰ ἀχάβε λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκα τ κεφαλᾶς περὶ θέμενοι, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖξάν τ ἄδαδον σῴζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τ χάριτος γνησόμενον. ὁ δ', σωτήριον φήσας αὐτῷ περιόντι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμιὼ καὶ δύνοιαν ἰὼ αὐτὸς ἀδελφῷ προσφοι κατεπηγείλατο. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτῷ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρελθέντες ἐκ τῆ οἰκε ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκυνήσαν αὐτῷ. ἄχαβος δ' ὀπίσω αὐτῷ τιὺ δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ὅπῃ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαῤῥεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τ ἀτόπων προσδοκᾶν. ἄδαδος δ' εὐχαριςεῖ, & παρ' ὅλον τὸν τῆ ζωῆ χρόνον ἀπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῶν ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπειλήφεσαν οἱ πρὸ αὐτῆ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγείλατο. καὶ δαμασκοὶ, ὡς τὸ ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτιὺ, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῆ εἰς συμφέρειαν εἶχον τῆτο ποιεῖν, ἀπῆσεν. γνησιωτέρων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τιὺ ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς ἀδάδου τῆ σύρων βασιλέως στρατείας, ὅπῃ ἄχαβον καὶ τοὺς ἰσραηλίτας, τοιῆτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα προσελθὼν ἑνὶ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τιὺ κεφαλιὺ πλῆξαι. τῆτο γὰρ ποιῆσαι, καὶ βέλησιν τῆ θεῆ. τῆ δ' μὴ πειαθέντος προεῖπεν αὐτῷ πατάξαντι, τῶν τῆ θεῆ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεδαι. συμβαίνει δ' τέτοις ταὐθρώπῳ, προσιόντι ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὰ προσέταττεν. πλήξαντος δ' ἐκείνε, καὶ θραύσαντος αὐτῆ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τ κεφαλιὺ, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συνεστρατεῦσθαι, καὶ παραβαλεῖν ὅπῃ φυλακὴν τινὰ τ αἰχμαλώτων παρὰ τῆ ταξιάρχε. φυγόντος δ' αὐτῆ κινδυνεύειν ὑπὸ τ παραδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπειλήσαι γὰρ αὐτ εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτενῶ. δίκαιον δ' φήσαντος ἀχάβε τὸν θανάτον εἶ), λύσας τιὺ κεφαλιὺ, ἐπιγνώσεσθαι ὑπ' αὐτῆ μιχαίας ὁ προφήτης ὢν. κέχρηται δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ χρωμένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφείλε αὐτ διαφυγὼν τιὺ τιμωρίαν ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθύσε), καὶ ποίᾳ μ' ἀποθανεῖν αὐτ ὑπ' ἐκείνε, τὸν δ' λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτῆ. παροξυνθεὶς δ' ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τ μὲν, ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συσκευαμένος δ' αὐτὸς ὅπῃ τοῖς μιχαίε λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τιὺ οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λοιπόν, ἐπάνειμι ὅθεν ἐξέβην ἐπὶ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, οὐδὲν ἧττον ὑπὸ ἀδίᾳ τοῦ πάππου καταλειφθείσας τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἐπὶ ἑβδομάδι βασιλεύοντος τοῦ δεκαφυλῶν, θεραπείᾳ ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ἀμφοῖν τι καὶ σεμνότερον τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ ὁσιοπρεπής, καὶ τι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἢ δι' ἑαυτοῦ ποιήσει καὶ παρασκευάσει τῷ θεῷ ζητῶν. ἐπαινῶν δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς ἀφορμῆς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύτατον, καὶ δόξαν ἀραῖς μεγίστην. ζήτω δὴ τοῦ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐπέλθοι τοῦ γοῦν ἀφικομένους, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ἐπ' αὐτὸν διδάξαι καὶ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παραδίδωσιν ἐπὶ τοῦ θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος ἔτους, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε περίοικοι διετέλουν ἐργοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, ταχτὰς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. ἔτι δὲ τούτοις. πόλεις τε μεγάλας ὀχυρῶσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ὑπερέπλεο. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑπτακόσιαι, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς δὲ, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς τούτοις ἡγεμὼν, καὶ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτακισχιλίους καὶ τὸ πλῆθος τῶν βασιλεῖ παρεσκευασμένους, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τῷ ἀχάβου θυγατέρα τοῦ τῶν δεκαφυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. παρωξύνετο δ' αὐτὸν μὴ χεῖρον πρὸς εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἀχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκέλευσε δὲ συμμαχῆσαι κατὰ τοῦ σύρου βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδίτιδι πόλιν ἁρπάσωσιν ἀφελέσθαι. τοῦ γὰρ πατρὸς αὐτοῦ πρώτου τυγχάνουσαν, ἀφῃρῆσθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τοῦ δὲ ἰωσαφάτου τῷ βοηθεῖαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τῷ δυνάμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, παρεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅτι τὸ ἰδίου θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπέλυσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀναπεῖναι, εἰ τῆς ὅτι τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. ἦν δὲ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρον ὑπάρχειν, ὅτι ξίαν τὴν διαμείνασαν, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχεις ἐκείνης δ' ἡμέρας.

CHAP. IX.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ducebat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quàm de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHAB verò accitis suis prophetis numero quadringẽtis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percõtatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd perituru sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm vetis prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ι'.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων τραυματίας ἀπήνθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐπέλυσεν ἐρέσθαι τὸν θεὸν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὅπλοις τὰ ἄδαδου νίκην καὶ καθαίρεσιν πόλεως. δ' ἰὼ ἀνενεγκεῖν μέλλοι τὸν πόλεμον. τῶν οὖν προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τῶν σύρων, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς τὸ πρῶτον. σαφεῖς ἐν τοῖς λόγων ἰωσαφάτου, ὅτι ψευδοπροφήτας παρατυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ἔστι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔφη, μισεῖν αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι τελευτήσει νικηθεὶς ὑπὸ τῶν σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχει, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλαίου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας ὑπηρέτην, ἄγει τὸν μιχαίαν. ὡς δὲ ἐγγὺς ὁ ὑπηρέτης ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τοῦ βασιλεῖ προφητεύειν. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δόξῃ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθὲς ἐκέλευσε, συνωρκήσατο, δείξας τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημένων τὰ πρόβατα. ἔλεγέ τε σημαίνειν τοῖς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναχωρεῖν εἰς τὰ ἴδια, πεισθῆναι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἐγώ σε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὸν ταὐθρώπου πρός με διάθεσιν. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς θεσπίσειν αὐτῷ πάντων ἀνεῳαδαι τῶν ὑπὸ θεοῦ πολεμουμένων, καὶ ὡς παραφρονήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσαντες τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεισθῆναι αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲ ἐπ' εἰρωνείᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. καὶ γὰρ τοῦτον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζραέλῃ πόλει, ἐν τῷ ναβὼθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ νυνὶ λικμήσασθαι προσιπεῖν, καθὼς καὶ ναβὼθ τοῦ δι' αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς εἰκὸς ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης πεπήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ ἔστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. σὺ δὲ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξηράνθη δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας ῥηθόμενον. ὡς οὖν πλήξαντος αὐτὸς τὸν μιχαίαν, σωφρονισθὲν παθεῖν, ἄχαβος θαῤῥήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προθύμως ἐδήλου ὅτι τὸν σύρων. σίκελα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ παθαιρέσεως ποιεῖ ταληθοῦς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὰ ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δ', σιδήρεια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντα

τὸν

τὴν σελήνην ταμεῖον ἐν ταμείῳ κρυβησόμενον ἀμείψῃν, A
ζητοῦντα φυγεῖν τὴν ψιθυρολογίας τὴν δίκην, ἐπέλευσεν
ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι παρὰ ἀχάμωνα
τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ
ὕδατος αὐτῷ θλιερότερον. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσάφα-
τος ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυ-
νάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθ τὴν πόλιν τῆς γαλααδίτιδος.
ὁ δὲ τῶν σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντε-
πήγαγεν αὐτοῖς τὰν αὐτῶν στρατιάν. καὶ ἐκ ἀποθέσεως τῆς ἁρ- B
μάθης στρατοπεδεύει. συνέθεντο δὲ, ὅτε ἄχαβος καὶ ἰωσά-
φατος, ὑπενθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τὸν δὲ ἱεροσολύ-
μων βασιλέα, τὰν αὐτῶν στολὴν ἔχοντα σῴζειν ἐν τῇ πα-
ρατάξει καταστοχαζόμενον τὰ ὑπὸ τῶν μιχαίᾳ προφη-
μένα. δεῖρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίκα τῶν ῥημάτων. ὁ μὲν
γὰρ ἀδάδου ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ
ἄρχειν τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν
βασιλέα τῶν ἱεροσολυμιτῶν. οἱ δὲ σύροι, τῆς συμβολῆς C
γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐν ὥρᾳ τῆς τά-
ξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ'
αὐτὸν, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν
ἐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης
δὲ νυκτὸς ἄχρι δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ
νικῶντες, ἀπέκτειναν ἀδένα κατὰ τὸ βασιλέως ἐν τῷ-
λεῖ, ζητοῦντες τὸν ἄχαβον αἱρεῖν μόνον, καὶ εὑρεῖν δὲ
δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ ἀδάδου ἄμανος D
ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πλήσας τὸν βασιλέα
ἀνὰ τὸν θώρακος, κατὰ τὸν πνεύμονος. ἄχαβος δὲ τὸ μὲν συμ-
βεβηκὸς ἐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ
ῥαπείσαν. τὸν δὲ ἡνίοχον ἐπέλευσεν ὑπερέναι τὸ
ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τὸν μάχης. χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι
καὶ κακείως. ὀδυνώμενος δὲ, ἔστη ὅπη τὸ ἅρματος, ἄχει
δύνοντος τὸν ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν
σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν
εἰς τὸ παρεμβολεῖον. δηλώσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ ὅτι E
τέθνηκεν ἄχαβος, ἀπέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες
δὲ τὸν ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ
ἅρμα ἀποπλυναίτης ἐν τῇ ἰεζαὲλ κρήνῃ, ἣν δὲ καθη-
μαγμένον τοῦ τῶν βασιλέως φόνου, ἀληθῆ τὸν ἠλία προ-
φητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀπελιχμήσαντο
τὸ αἷμα. αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν
λεόμεναι τοῦτο διετέλουν. ἀπέβαινε δὲ ἐν ῥαμαθῶν,
μιχαίᾳ τοῦτο προειρηκότος. συμβαίνειν οὖν ἀχάβῳ τὰ
ὑπὸ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τε τὸ θεῖον F
ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀλη-
θείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βέλτιον πιθανώτερα δο-
κεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, καὶ τὰ δέξ τῆς
τούτων προγνώσεως ἡδέα ὄζει συμφορώτερον, παρέ-
χοντος ἕτου τοῦ θεοῦ, τὰ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε
πάλιν ἐκ τῆς τοῦ βασιλέα ἡμομένων σοχαζο-
μένους προστῆκε τὸν τοῦ χρεὼν ἰχνῶ, ὅτι μηδὲ προ-
γινωσκόμενον αὐτὸ ἐξαφυγεῖν ὄζιν. ἀλλ' ὑπάρχειν
τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησάς, ἃς εἰς τὸ πόθεν αὐτῆς κρατήσῃ προάγῃ. φαίνεται δὲ καὶ
ἄχαβος ὑπὸ τούτου τοῦ ψεύσματος ἀπατηθείς, ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τὸν ἥτταν. τοῖς δὲ τὰ πρὸς
χάριν προφητεύσασι πεισθείς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt. quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperunt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad lezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eísque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτοῦ. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεύων τοῦ ἱεροσολυμιτῶν, τιμωρῶν ἀρχῶν πᾶσαν λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γεγόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου τοῦ ἱεραπλίτου βασιλέως ὅτι τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆς ἱππαρχίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τοῦ ἱεραπλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη εἴκοσιν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖκα τέσσαρας. Κεφ. ς.

Ως γοθολία, τοῦ ἱεροσολυμιτοῦ ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε. καὶ ἀνελὼν αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἱεραπλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας στρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευσάμενος ὅτι ἰδυμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἱεραπλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πάτρια ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οτι στρατευσάμενος ἀρασὴν ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τέλος αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως κῦρος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὸν βασιλέα. τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κῦρος τιμωρῶν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τοῦ ἱεραπλιτῶν φυλὰς εἰς τιμωρῶν μηδίαν κατῳκήσας ἐν τῇ περσίδος τὸ τοῦ κυθαίων ἔθνος εἰς τιμωρῶν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Ioramí Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER NONVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ως στρατευσάμενος ὁ Ἀχάζου παῖς Ἰώραμος ἐπὶ Μωαβίτας κρατήσειν αὐτῶν.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὠδῆ ἡγημονεύοντι, εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τοῦ ἱερωνύμου βασιλέα, ἰὼν ἀπαντᾷ τοῦ Σύρων βασιλέως πολεμοῦντι ὠδῆ τοῖς ἰδίοις ὡς προειρήκαμεν, ἱππεῖς ὁ προφήτης συντυχὼν ἠτιᾶτο τὸν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρῶς μὲν ὅτι τούτῳ διαπεπολέμηκε. ῥύσασθαι μέν τοι, καίπερ ἠμυρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἔσαν ἀγαθὸν ἔλεγεν ἐν τῇ πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' ὀλιγαρχίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐρέπεται τὸ θεῖον. μὴ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε προερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τότε νόμιμα τὰ διὰ μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν δυσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαίας ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ἕνεκα ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοὺς ὄχλους, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ἐξουσίᾳ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους εὐδοκιμούντων. βραβεύειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, δηλώσαντος ὅτι, καὶ τῶν κρύφα πραττομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πλήθους προεστώτων. παραινέσας δὲ μὴ μελεῖν καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πάσας μὲν τὰς κρίσεις. αἳ δὲ περὶ μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείονος σπουδῆς ἐξετάζεσθαι δικαίως περὶ τῶν προσταγμάτων. μάλιστα γὰρ ταῖς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν εἶναι τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ διατρίβειν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν σπουδαίας εἶναι καὶ δικαιοτάτας. ἄρχοντας δὲ

IOsaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutísque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præpoſuit, Amaſiã ſacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuináque ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigêre, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant. Diluculo verò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáſque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idque mox etiam exequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi ſãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

αὐτῷ ὑποδείκνυσιν, ἀμφοῖαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. ὁ μὲν βασιλεὺς, τοῦτον τὸν τρόπον διέταξε τὰ πράγματα. καὶ ἦν τὸ αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μοαβίται καὶ ἀμμανίται, συμπροσλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ κατεστρατεύοντο πρὸς ἐγγὺς δὲ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τεμαχοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῶν ἱεροσολύμων. γίνεται ἢ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἢ ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβαίνουσι οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῶν ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ εὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν παρέχειν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅπλα στρατεύσαντας. καὶ γὰρ τοῦτο ἐνθυμεῖται τοὺς τὸ ἱερὸν κατασκευασαμένους αὐτῷ, ὅπως ἐν ἁρμαχῇ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτοῦ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμείνονται, οἷς τὴν ἀπ' αὐτῶν δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτούς. ταῦτ' ἀλαλάξας, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν ἢ τὸ πλῆθος, γυναῖξίν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρός τε πλῆθει λέγων, καὶ τὸν βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξει ἢ τῇ ὑστεραίᾳ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐνγάδης ἀναβάσεως, λειμμῶνι δ' ἐχομένῳ. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στάντα ἢ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τοῦ ἢ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲ βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι προσκυνοῦσι τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ ἢ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πίστιν θεῖν τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ φοβεῖσθαι μ' αὐτοῖς εἰς μάχην. προσπαμμένοις ἢ τοῖς ἱερεῖς μὲ τὴν σαλπίγγων, καὶ λευίτας μὲ τὴν ὑμνούντων, δύναεισεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν φοβὰ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίουν. ὁ ἢ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ ἢ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀποκτεῖναι, ὡς ἂν τοσαύτης στρατείας ἀναστοθεῖσαν μηδένα. ἰωσαφάτης δ' ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοῖς πολεμίοις, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἥσθη μὲν ὅτι τῇ ἀγαθότητι τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δ' ἑαυτῷ τὴν νίκην ἐδώκαν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι ἓξ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἢ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑμνόγησεν, ἀφ' ἧς καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν πρὸς εὐωχίαν καὶ θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὲν μόνοις τοῖς πολεμίων αὐτὸς διέφθορεν, ἀνειλεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πᾶσιν ὅσοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτοῦ τῷ θεῷ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ ἰωσαφάτης μὲν ἔχοντα μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅπλα τε δικαιοσύνη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διήμυνεν· ὁ δὲ φίλος ὢν τοῦ ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινώσας ὅπως καταπλεύσῃ νηῶν, εἰς τὸν πόντον πλευσουμένων, καὶ τὰ ὅπλα θεσκίας ἐμπόρια, διήμβρωτο κτήματος. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖναις ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸ ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτιον ἔστω εἰρήσθω. ὁ δὲ ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμαρείᾳ πολίσματι τὴν διάπαντα, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γενέτου ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ βασιλεύσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξαμένῳ. τελευτῶντος δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν ἀφίσταται βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τοῖς φόροις οὓς ἔπεφερεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῶν στέγης τὰ εἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἰδίῳ ὄνομα τοῦ θεοῦ, πυθησόμενον παρ' αὐτοῦ τὰ σωτήρια. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυθέσθαι αὐτὸν εἰ θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν παρὰ τὰ σωτήρια πυθησομένους. ἐπέλυσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὸν νόσον. τοῦ δὲ ἠλίᾳ ποιήσαντος καθ' ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὲ χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὰ αἴτια ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μηκέτι προσωτέρω χωρεῖν, αἰασχύναντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει νόσος. τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτοῖς τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασὺν, καὶ ζώνῃ δερματίνῃ. σπουδὴ δὲ ἐπὶ τούτων ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν τάξιαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀνθιππάσασθαι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς τάξιαρχος ὅτι τῶν κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύσαντος δὲ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πεῖρα τοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, ἐξάπτεσθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πρὸν ἀπωλέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, ἔφυγεν, καὶ φρικὴ κατενεχθεὶς, διαφθείρει τόν τε τάξιαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὴν δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων διηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει τάξιαρχον ὅπως τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους ὁ τὸν πρῶτον ἀπέστειλεν. ἀπελθόντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ καταβαίνοι βουλόμενος, ἐξαμβὺς κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς ὁ τὸν ἄλλον τάξιαρχον. πυθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τούτου ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, καὶ ἠλίαν ὁπλιτικὸν τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅπου τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν ἦν ὁ ἠλίας, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἀγαθῶν προσάγματα παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐχ ἑκόντες, ἀλλὰ κατὰ τὰ αὐτίκα αἴτιον ἦλθον. ἐλεήσας τοίγαρουν αὐτὸν ἦξιε τοὺς σὺν αὐτοῦ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: mansitque vsque extremum eius diem hæc persuasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Israelitis præerat: cum quo inita societate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim absumpta sunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum est vt hæc cura vacauerit in posterum. Atque hactenus de Iosaphato.

Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Israelitas, & regiam Samariam, vir pessimus, & vtrique parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris æmulus. Eius regni anno secundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius solitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de solario domus suæ descendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc casu contracto Accaronem ad Myriodis (iddeo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis abeo missis occurrens percontaretur, an Israelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de salute interrogaturos: iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum. Quod quum Elias fecisset, nunciis his auditis confestim ad regem reuersi sunt. Quod demirāte celeritatem reditus, & causam quærente, aiūt sibi occurrisse virum quendam, & vetuisse vlterius progredi: iussisséque renunciarent suo regi Israelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt sibi figuram hominis illius designarent, dicebāt hominem esse hispidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexisset Eliam per hæc descriptum à nunciis, misit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere iussit, & ad regem venire. In hoc enim se missum, vt nisi sponte sua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus se prodigium editurum, quo verus propheta noscereturᵣ & igne ad suas preces cælitus misso ipsum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus est, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipse cum prophetæ minatus vim esset, ni volens sequeretur, & hunc ad preces eius ignis absumpsit quemadmodum alterum. Quo cognito rex misit tertium. Is quòd esset cordatus & mansuetis moribus, postquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum salutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ficut & illi qui ante me venerunt. Misertus igitur mei & horū militū volens ac libens descēde, nósque ad regē sequere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliū quisquā scire potuit quisnā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vētūrum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantā iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quánā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extrà castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ὑποδεξάμενος ὁ τὴ δεξιότητα τῶν λόγων & τὸ αἰδεῖον τῶ ἤθους ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. φθεγξαμένου δὲ πρὸς τὴ βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ ἡ τὸν θεὸν ἐδήλωε λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὲ ὡς ἐκ ὄντος θεῦ, ἡ πρὸς τὴ νόσον ἐδὲν ἀληθὲς προφητεῖν δυναμένε, τρὸς ὃ τὴ ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτῦ πυνθανόμενος πόσα πον ἔσεσθαι τὸ τέλος τῆ νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ. & ὁ μὲν, ἀλίγου σφόδρα χρόνε διελθόντος καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. δέχεται δὲ αὐτὲ τὴ βασιλείαν, B ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπαις μὲν κατέσρεφε τὸν βίον. ὁ δὲ ἰώραμος ὢν, τῷ πατρὶ τὴ πονηρίαν χρησάμενος, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεὸν. παρεὶς μὲν τὸ τὸν θρησκεύειν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ἐν ᾧ τάλλα θρασὴς ὁ. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὴ καιρὸν, ἠλίας δὲ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ ὐδεὶς ἔγνω μέχρις τ σήμερον αὐτῦ τὴ τελευτήν. μαθητὴν δὲ ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς & πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. ᾧ μὲν τοι γε ἠλία καὶ ἐνόχλει τὸ γενομένε πρὸς τὴ ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θάνατον δὲ αὐτῶν, ὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν δὲ τὴ βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τὴ μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισαὴλ ὄνομα, φόρους τελῶντα ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτὲ, μυριάδας εἴκοσι πρόβατων σὺν τοῖς πόκοις. σωαθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς ἰωσαφάτην, φίλον αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ πατρὶ, C συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἐκφέρειν μέλλοντι, ὑποσπάσας αὐτὲ τὴ βασιλείας. ὁ δ' ὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγωνίσειν ὑπὸ ἑαυτὸν στρατεύσειν. ἰώραμος δὲ τούτων αὐτῷ τῶν φίλων τὸ ἰωσαφάτε πρὸς τὴ συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τὴν αὐτῷ στρατιὰν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τὲ βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς δὲ τὴ ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας πειρᾶσθαι τὴν ὁδοιπορίαν ὅτι D τοῖς πολεμίοις, ᾗ μὲν προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτην ποιήσεσθαι τὴ ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ ξεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς σαμαρείας καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι & τῇ στρατιᾷ ἔθεσαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνίαν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν ἰώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἀπασάμενος ἀγάγοι τοὺς ξεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ παραδώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δὲ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπελθεῖν γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τὲ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτῦ μάθωμεν παρὰ τὲ θεὲ, τί ποιητέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τῶν ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλία μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἁπάντων οἱ ξεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραμυθησαμένου. ἐλθόντες δ' ὅπι τὴν σκηνὴν τὲ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅσα τῆς στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. τὲ γ', μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φθάσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τὲ πατρὸς αὐτὲ, καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, ἦ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμώσας τὸν θεὸν ἐκ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζή- A
τησε γὰρ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γλυόμβρος
προστάξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς
ὀρύξαι βόθρους. ὕστε γὰρ νέφος, ὕστε πνεύματος
γλυομβρου, ὕστε ὑετῶ καταῤῥαγήντος, ὄψεσθε πλή-
ρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς αὖ καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσαι δ' ὑ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον ῥᾴδιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κατή-
σετε τοὺς ἐχθρῶν τε καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πό- B
λεις λήψεσθε τοὺς μωαβίτας, καὶ δένδρεα μὲν αὐτοὺς
κόψετε, τὴν δ' χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου,
τῇ ὑστεραίᾳ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάρρους σφοδρῶς
ἐῤῥύει. πολὺ γὰρ ὑπὸ τελῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ὗσαι συνέπεσεν, ὥς τε δρῦν τὴν στρα-
τιὰν, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν
οἱ μωαβῖται τοὺς ἑῶς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδί- C
ζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιεμένους τὴν ἔφοδον,
ὁ βασιλεὺς αὐτῶν εὐθὺς συλλέξας στρατιὰν ἐπέλθου-
σε, διὰ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου
τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ἀπὸ μακρᾶν ἰδεῖν τῆς
μωαβίτιδος) αἱματι τὴν χρόαν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλι-
στα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ
δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο- D
κότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐ-
τοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν ἅτως ἔχειν ὑπολαβόντες
ἤξίωσαν αὐτοὺς ὅπῃ διαρπαγὴν τῶν πολεμίων ἐκπέμ-
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς ὅπῃ
ἑτοίμην ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατό-
πεδον ὡς ὀλωλότων. καὶ διαψευσθέντα μὲν αὐ-
τοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρὸς αὐτῶν δ' τῶν πολεμίων οἱ μὲν
αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰ-
δίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τὴν μωα- E
βιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες
τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν,
καὶ ἠφάνισαν πλεωνῶντες τῶν ἐν τῷ χειμάρρων λί-
θων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς
πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖ-
λον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν
σωσιδωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν
κινδυνεύουσαν ἁλῶναι καταπεφόβος, ὥρμησε F
μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τῶν πολεμίων ἐξιππά-
σασθαι στρατοπέδου, καθ' ὁμέρος αὐτοὺς ἐνόμι-
ζε τὰς φυλακὰς ἀφεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, οὐκ ἠ-
δυνήθη φυγεῖν, ὅπου τυγχάνει γὰρ ὅπλων ὀλίγως φρουρου-
μένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔργον
ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. τὸν γὰρ
τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν,
ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γε- G
νέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερουργησεν εἰς ὁλοκαύτω-
σιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,

Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu suppetente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die priùs quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, diruti oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

κατώκτειραν τὴν ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς
τὴν οἰκίαν ἀνέστρεφεν. ἰωσαφάτης δ' ὠφεληθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλίγον
βιβιώσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀνθρώπων ἔτη ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ
αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ὧν μιμητὴς τοῦ δαβίδου
ἔργων.

CAP. II. A

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem vellé rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait præter olei paulùlum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi claufis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, καὶ ἀρχὴν πάσης λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

ΚΑτέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ὀγδοηκοντὰ δὲ ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα τοῦ τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλεύοντι δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἀχάβῳ ὁ παῖς. ὠδαγλυόμενος δὲ διὰ τὸν μωαβίτικὸν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς στρατείαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, ὃς τὰς πράξεις βίβλοις διελθὼν. λαμπρὰν γὰρ εἶσι καὶ ἱστορίας ἀξίαν, καθὼς ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. παρελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τινὰ ὠβιδίου, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς ἐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὑπὸ δὲ ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀπαγομένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτοὺς δανεισαμένου ξαφλιῶν κεκρυμμένους. ἐπεὶ τινὰ τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἄγεσθαι νῦν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτῆς τὰ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν τὸν ἄνδρα ἐλεῆσαί τε καὶ ὠφελεῖν τινα βοήθειαν. πυθομένῳ δὲ αὐτῷ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ἢ βραχύ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τοῦ οἰκήματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσῃ ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. χρήσασθαι δὲ τι καὶ περιοῦσαν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, εἰς πρὸς ἀλλοτρόφιον τῶν παίδων καταλῆσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν ἔτος ἀπῴκησε τοῦ χρεῶν τὸν γυναῖκα, καὶ τῆς ὑπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν, εἰ γὰρ ἐν αὐτῷ σύνεσις τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἐκ ὧν τὸν θῆρα ὥρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδαδος δὲ, τῆς ὅλης βουλῆς διαμάρτων, ὡς τοὺς ἰδίων αὐτοῦ καταμηνυσάντων τὸν ἐνέδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τοῦ ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θανάτου ἠπείλει, φανερὸς τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως, εἰ μόνοις ἐκείνοις ὅπῃς δοθείη, τοῦ πολεμίου γνωρίμης. φάσαντος δὲ τινὸς τοῦ παρόντων μὴ ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ ὑπονοεῖν αὐτοῖς ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατειρηκόσιν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀναιρήσοντες αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βουλευόμενα, προστάξει πέμψαντι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαὶμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδαδος ὅτι τὴν πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς ἐλθόντες, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτοῖς μὴ βοᾶς καὶ τάχος δραμὼν πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θείᾳ συμμάχῳ καταφρονᾶν, οὐδὲν ἧσσον

οὐδ' ἄδαδος ὅτι τὴν πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς ἐλθόντες, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτοῖς μὴ βοᾶς καὶ τάχος δραμὼν πρὸς αὐτὸν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θείᾳ συμμάχῳ καταφρονᾶν, οὐδὲν ἧσσον

παρε-

παρεκάλει τε τὸν θεὸν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν βέλ- A
πη θάρσος ἐμφανίσαι τ' αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς
δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τοῦ ἀνδρὸς τῶ προφήτου
γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεράποντος
ἀμφὶ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν.
ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μηδὲ τὸ δέος, ἀναθαρσεῖσαν δὲ πρὸς
τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ
μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τοῦ πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσας τὸν
θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς B
ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένης δὲ καὶ τούτου πα-
ρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦν-
τες ἦλθον. τοῦ δὲ, τὸν προφήτην ἐλισσαῖον εἰ-
πόντων, ὡμολόγησεν ὑπέχειν, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ἧ
τυγχάνει ὢν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, πεπομέ-
νῳ τοῦ προφήτου τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν
ἀληθινὴν ἐπεσκοτισμένοι, ἀπηδάζοντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ'
αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἱκανῶς μὲ τοῦ βασι-
λέως προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φρουρῆσαι τοῖς C
στρατιώταις τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δὲ πάλιν καθαρὰν
τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτοῦ ἀπολεῖν.
οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, εἶδον αὐ-
τοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἀπλήκτῳ
δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τοῦ σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτῳ
θείῳ καὶ παραδόξῳ πεφάσμασι κειμένων, καὶ τῶ βασι-
λέως ἱωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ καλῶς
ἔχοι αὐτοὺς καταικοπισθῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν D
ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτεί-
νειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι
τὴν ἐκείνου χώραν. θεία δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς ἀκ
εἰδότας ἐλθεῖν. συνεβάλλετό τε ξενίων αὐτοῖς μετα-
δόσει καὶ ζαπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἱωράμῳ μὲ
οὖν τοῦ προφήτου πειθόμενος, ἑτοίμασας λαμπρῶς καὶ
πάνυ φιλοτίμως τοῖς σύρων, ἀπέλυσε πρὸς ἄνδρα
τὸν αὐτοῦ βασιλέα. τοῦ δ' ἀφικομένων καὶ δηλω- E
σάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄνδρ
τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ θεοῦ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐπι-
φάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ὡς τὸ θεῖον ἔ-
τως ἀναργῶς παρῶν, χρύσα μὲν ἐκέτι δίγνω τοῦ
ἰσραηλιτοῦ ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον δεδοι-
κώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκεινε, τοῦ πλήθει τ' στρα-
τιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων ἀφείσεσθαι τοῦ πολεμίων.
καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν F
ἱωράμην. ὃς ἀχ ἡσυχίμως αὐτὸν ἀξιόμαχον ἔβ τοῖς
σύρων, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαῤ-
ῥῶν τῇ τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι. ἀνὴρ δὲ λογισάμενος
αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ
μήτοι γε ἀπαύστῳ τοῦ ἐπιτηδείων ἀπορήσασθαι τοὺς
σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ὅτε δὲ
ἐπέλειπε τὸν ἱώραμον ἡ τοῦ ἀναγκαίων δυπο-
ρία, ὡς δὴ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ σα- G
μαρείᾳ πεφθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νο-
μίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νο-

rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet: Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & ſcurreum circa Elisæum famulo videndam exhibuit; ita vt animatus his ſuppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerẽt: quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris ſuum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse perductos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- IV.
uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renuntiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem; nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit; intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argẽteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihílq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus; & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putãs eam aliquid cibi petere commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

μίσματος, ξέσιν κόπρου πρὸς ἐρῶν επὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοῖς ἐβραίοις. ἐφ' ὃ δ' ἐν φόβῳ μὴ δι' τὸν λιμὸν
προσδράμῃ τις τοῖς ἐχθροῖς τ' πόλιν ὁ ἱώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπερινοστεῖ τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλα-
κας μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τοῦ βλέπεσθαι καὶ φοβερίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τοῦ βλάπτειν
τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ζῶντα τὸν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀπαχθησόμενός δέ τινος γυναι-
κὸς, δέησιν ἐλέησον. νομίσας αὐτῆν τι μέλλειν αὐτὸν τοῦ θεοῦ τεφλῶ, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ
τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶναι αὐτῷ, μήτε λήνους ὑπάρχειν ἔλεγε, ὅθεν τι καὶ προσχοίνη αὐτῇ δι' ὁμβρίων.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestímque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo væniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri sublcuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi sit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. *Reg.* 7.

τῆς δ' ἀδενὸς μὴ χρήζειν εἰποῦσης τούτων οὐδ' ἀνασχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεύει δ' ἀξιώσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν ἢ διδάσκειν περὶ ὧν ὀπίζητεῖ. σεσωθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ δ' ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας λῷ ἀμήχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, λῷ δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καὶ ἐγὼ φησι πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. καὶ τῇ παρελθούσαν ἡμέραν, τοὺμὸν ἐτεφήμην ἀμφοτέραις. ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ διαβαίνει τῇ σεσωθήκῃ, καὶ τὸν ἰδιον ἀφανῆ πεποίηκε. τῆτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρήξαμένος τῇ ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἐμβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅτι τὸν πεφήτην ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται τῆ θεῆ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφύγῃ τὴν παρεχόντων κακῶν δυνῶν. τὸν τε ἀποτεμοῦντα αὐτῆ τὴ κεφαλὴ, διότι ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅτι τῇ αἱρεσιν ἐπείγετο τῆ πεφήτε. τὴ δ' ἐλισσαῖον ἐκ ἔλαθεν ἡ τῆ βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἰκαδε παρ' ἑαυτῆ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ὁ τῆ φονέος υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτῆ τὴ κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο πεῖσαχθεὶς ἀφίκηται, διαφυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα πεῖσαποθλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ καταρρεῖν. ἀκολουθήσει γὰρ αὐτῆ πεὸς ἐμὲ διαταραχθέντος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. οἱ δὲ τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῆ βασιλέως ὅτι τὴν αἵρεσιν τῆ ἐλισσαῖε ἐποίησαν. ἰώραμος δ' καταγνοὺς ὅτι τὴ πεφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸ ὁ τῆτο πεῖσαχθεὶς, ἔσπευσε κωλύσαι γνώμῃ τὴ φόνον, καὶ δείσασα τὴ πεφήτην. ἀφικόμενος δ' πεὸς αὐτὸν, ἠπάτο ὅτι μὴ διὰ τῆ θεῆ λύσιν αὐτοῖς τῆν παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ἵνατος ὑπ' αὐτῆν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαῖος δ', εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν λῷ ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πεὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν δ' πορείαν ζοφῆς. καὶ πεσθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κεριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι δ' σεμιδάλεως σᾶτον σίκλε. ταῦτα τὸν τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν πεσέτρεψε. πιστεύειν γὰρ τῇ πεφήτῃ διὰ τὴν ὅτι τοῖς πεσπεπειραμένοις ἀλήθειαν ἐκ ἤκουεν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τ' ἡμέρας ἐταλαίπωρεν ἡ πεσδοκωμένη κῆφος αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δ' τρίτης μοίρας ἡγεμὼν τῇ βασιλεῖ φίλος ὤν, καὶ τότε φέρων αὐτὸ ἐπερηρεισμένον, ἅπιστα εἶπε λέγειν ὦ πεφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν θεὸν διὰ πεσδοκωμένης κεριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ἵνατος ἀμήχανον τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. ὁ πεφήτης πεὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ὄψῃ τῆτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. ἡ μεταλήψῃ δ' ἀδενὸς τῆ ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τῆτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἠλισσαῖε πεφειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπραν ἔχοντας καὶ μὴ καθαρεύοντας ἀπὸ τῆ ἐθνίκων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. ἄνδρες οὖν τ' ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πεὸ τῆ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ἐμβολὴν τῆ λιμοῦ ζοφὴν ἀνιέντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ὁτιοῦν δὲ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ πεύσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ ζοφῆς, πάντα δυνῶν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκέναν. ὡς εἰ μὲ φείσαιντο αὐτῆν ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, διὰ ταχέων πάντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆ πολεμίων,

ἦρχε-

ἦρχετο δ' ἤδη τοῖς σύροις ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐπηχεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τέτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τ' ἀδελφὰ λέγοντες ὡς ἰωράμος ὁ τῆς ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῆς αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῆς νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. πρεσβύντων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν τὸ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδαδ, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐψευσθέντο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, πρόσεχε. καὶ μετὰ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβε καταλαβόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ γὰρ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῆς σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ χρόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον ὖσαν. καὶ παρελθόντες ἢ εἶσαν, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς ἀδ' ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τέτο ἐποίησαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀναχωρηκόναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλοῦντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰωράμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῦ τῆς σύρων βασιλέως, δόλον τινὰ ὑμᾶς τῆς λιμοῦ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὅπι διαρπαγὴν ἐξελθόντων τὴν παρεμβολῆς ἀφνιδίως ὅπιπέσῃ, καὶ κτείνῃ μὴ αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δὲ ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, δεῖ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φρονήσαντας τῆς τοὺς πολεμίους ἀναχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωφρονέστατα ὑπονοήσεις. πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῆς ἱππέων τοὺς τ' ἄχρι ἰορδάνε πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχώντων τῆς πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῆ σφετέρᾳ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐτοπτῶς προελθοῦσαν. προσαπειλήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλοντο. ἀρεσθεὶς δὴ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφομένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων εὗσαν, μεστὴν δὲ στίων καὶ ὅπλων διῆσαν. ἀεὶ διὰ τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι, ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅπι διαρπαγὴν ἐν τῇ σταθερᾷ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. διετελὲς δὲ ἐδὲν ἐδὲ ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσόν. πολὺν δ' ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ κριθῆς, ἧς ἐδ' ὄναρ ἤλπισαν ὅπιτυχόντες, τῆ μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δὲ εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο σάτα κριθῆς σίκλε. σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλε καὶ τὸν ἑλισαίε προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤνατο τῆ ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς γὰρ ὑπὸ τὸ βασιλέως ὅπι τῆς πύλης,

Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addidítque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expiditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei siclo emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet proruẽtis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascũ reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelẽ honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impositum: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renũciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me ita Israelitarum miserear, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incẽdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnãtes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatũ, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eũ iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colãtur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille annos ab eorum ætate intercesserint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

4. Reg. 8.

V.

Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum pote statem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultũ didicit.

4. Reg. 8.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τὸν μὲν ἀποθνήσκειν τὸν τρόπον, τῷ τελευτῷ αὐτῷ θεσπιεύσαντος ἐλισσαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτὸν θεὶς τὴν ἐσομένην ἀποφείας τῶν ὀπτανδείων λεγομένων, μόνος ἐξ ἁπάντων ἐκ ὀλίγης δυσεν. ὁ δὲ τῶν σύρων βασιλεὺς ἀδερος ἀγασθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὸν ταραχὴν ἐκείνην ἐνέβαλλεν, ἀλλ' ἐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐλήυετο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισσαίου τοῦ θεσπίτου, γνοὺς ὁ ἀδερ, τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, & δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δύναιτο τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μὴ καμήλων τεσσαράκοντα τὸ ἀριθμὸν, αἷς τὰ κάλλιστα & τὰ τιμιώτατα, τῶν ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῇ βασιλείᾳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἐλέγετο ὑπὸ ἀδερος τὸ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πύθεσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸ μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν εἰσίησι τὸ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακὰ, μετὰ τὸν ἄδερος τελευτὸν. ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν ἀζάηλε τὸν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν ἰσραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τῶν δ' ἀζάηλε λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐγὼ ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην ἕξ) συμβέβηκεν ὥς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τῶν ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ὡδαγχόμενος πρὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπιόσῃ δίκτυον ὑπέβαλὼν αὐτῷ δι' ἀβέβρεχον, τὸν μὲν σφαγὴν διέφθειρε, τὸν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ὡδὰ τῶν σύρων δύναμιν καὶ τὸ δήμου τῶν δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τῶν ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δῶρά τε τιμῆς τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύονται τὴν τούτων ἀρχαιότητα, ἐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, & ἐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὴν ἄδερος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τὸ δίκης ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τοῦτο δὲ ἰῶν ταὐτὸ καθὼς προειρήκαμεν ἐμπροσθεν ὄνομα, ὡδαλαβὼν τὴν ἀρχὴν, διὰ τὸ ὁπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν παρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ὁπλὴν ἐξ πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῶν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρῳκίσαν εἰς τὰ πάτρια τῶν ἑβραίων ἔθη, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ & ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ μὲν ἀγάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς δι' ἑτέρων τῷ Δαβὶδ ὁμολογίαν οὐκ ἐβέλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δὲ διέλιπεν ἐκ τῆς ἡμέρας κακουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δὲ αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὸ μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τῷ πατρί, ὃν δ' ἐβέλοντο αὐτοὶ καταστησάντων, ἰώραμος μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. Ⓒ τοῖς μὲν πέρας τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, πρῤῥωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤρνισε μὲν οὐδὲν τοιοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, Ⓒ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. ἐπῆρε δ' ἔτος ἐμμανὴς ὢν τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν ὑπὲρ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δ' αὐτῷ πράττοντι καὶ τελέως ἀνοβελήτῳ τῆς βλασφημίας τὰ πάτρια νόμιμα, νομίζεται παρ' ἠλίᾳ τῷ προφήτου ὕστερον, ἢ τὸν θεὸν ἐδήλωσε μεγάλῳ παρ' αὐτοῦ ληφόμενον δίκῃ, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἰδώλα, καθὼς καὶ Ἄχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐβιάσατο. ὅτι τε τοῖς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε πικρίαν, ἣν αὐτὴ τούτων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς χράμμασιν ὁ προφήτης, ἔλεγεν τὸ λαὸν καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τε θνήξεται νόσῳ δυσουρικῇ, ὑπὸ πολὺ βασανισθείς, Ⓒ τῶν ἐντέρων αὐτοῦ δι' ὑγρᾶς βολὴν τῆς τοῦ ἔντερου διαφθορᾶς ἐκρυέντων. ὡς δὲ αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ἕτους ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem depranare non desistit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irruit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius regum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos contendere, & aliena numina colere. Cui sic infamienti & prorsus oblito instituti patrij affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israelitarum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad exterros ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat: ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατοπεδεύσαντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἥτε γυναῖκας αὐτοῦ πᾶσας διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάντες ἕνὸς ἔντος ἔλαττον, καὶ νοσῶν αὐτὸς ἀσβὴς ἐγένετο, κακῶς τὸν βίον καταστρέψας.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Μετὰ δὲ πολὺ στρατὸς Ἀράβων τῶν ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. Ⓒ τήν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ Ⓒ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κατέσφαξαν Ⓒ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ περιελείφθη τῶν παίδων διαφυγὼν τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα. μετὰ δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὰ περιρρήδην ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλεῖστον νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὴν μαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τῷ ὀργῷ, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ κατὰ ἔντος συρυέντα. παρῆν δὲ αὐτῷ Ⓒ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἶμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μᾶλλον θεῷ, μὴ ἂν κηδείας τῆς βασιλεύσι πρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ἥτε ταῖς παροίσαις ἐκηδεύσαν αὐτὸν θήκαις, ἥτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ὡς δὲ ἔδωκε τῷ ἀρχῷ ὁ δῆμος ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

Nec multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniecturus, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eus conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. *Reg.* 9.

Κεφάλαιον δ'.

Σπατία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅπὶ τοὺς σύρους.

Ἰωραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μὴ τελευτῆ ἄδεως τελευτῆ, ἐλπίσας ἀραμάθη πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲ ἐπ' αὐτὴν μὴ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῆ πολιορκία τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων ὐ κρείττως, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῆ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῆ ἀραμάθη τὴν στρατιὰν ἅπασαν, & ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῆ. ἤδη γὰρ αὐτῆ εἰλήφει κῆ κράτος. προῦκειτο δ' αὐτῶ μὴ τῆ θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῶ τὸ ἄλμον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἀραμάθη χρίσοντα τὸν ἰηουῆ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἄλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπηρέτας ἐκέλευσε, κῆ τρόπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τῆ πορείαν, ὅπως λάθη πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ ᾗ χρόμενος ἐν τῆ πόλει, τὸν ἰηουῆ δύεσθαι καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισαῖος αὐτῶ προεῖπε. προσελθὼν ᾗ ἔφη, βέλεσθαι πρός τινων αὐτῶ διαλεχθῆναι. τῶ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, κῆ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ οἴκους τῶ ἀχάβου, & ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ ἰεροβοάμου τῶ ναβαταίου παῖδες & βάασα προῤῥιζος ἀπὸ τῆ ἀσεβείαν αὐτῶν ἀφανισθῆ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου γενεᾶς. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τῶ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὄντων τῆς στρατιᾶς ὁρασθῆναι. ὁ ᾗ ἰηουῆς προελθὼν ἦκεν ὅπὶ τὸν τόπον ἔνθα μὴ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθίζετο. πιθανομένων ᾗ, & φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τι πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, κῆ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. & γὰρ τοῖς λόγοις μεμιλημένος ἐποίησατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι & δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παρειλύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῶ τὸ ἱμάτιον, κῆ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῆ εἶ βασιλέα. ὁ ᾗ, ἀθεσίας τῶ στρατιᾶ, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπὶ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν, ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τῶ πληγὴν, ὡν ἔλαβε πρὸς τῆ ἀραμάθης πολιορκία. ἔτυχε ᾗ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ὢν αὐτῶ τῆς ἀδελφῆς ὡς κῆ προεῖπαμεν. ὑποπτεύσαντες ᾗ πῶς ἔχοι ἐκ τῶ τραύματος διὰ τῶ συγχύσεως ἐλπὶδι. ἰηουῆς ᾗ βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίει μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποδράστα μηνῦσαι ταῦτα τῶ ἰωράμω, τοῦτο ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῶ τῆς διανοίας, κῆ τοὺς διακειμένους ἅπαντας ὑποδύξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφα-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆ ἱππαρχω, καὶ ἡ ἡμέρα αὐτὸ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Cap. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα δόλαθεν μιωύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῷ ἱππέων ὁπλεκτοὺς ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἁρμάτος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. ἠγγιζε δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεζόμενον, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνειν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ εἶπεν πέμψατε ἱππέα συναντήσομόν τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ὅξιν ὁ προσιών γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα φεῖ τὸ ἐν τῷ στρατοπέδῳ. πιυθάνεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν φεῖ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδεύειν. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευτᾶον αὐτὸς ὄπιβας ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρῆν δὲ αὐτὸς ὡς ἐφημῶν ἐμπροσθεν ὀλόμυος αὐτὸν, πῶς ἐν ξαύματος ἔχοι δίχα συγχύσεων, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. χολαίνοντά τε καὶ μετ' δυσταξίας ὠδεύοντα ἰηοῦ. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβόθε τὸν ἰώραμος, ἐπιυθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κῆ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ὀνομάσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δόλιον αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεσκευάσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τῷ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐκπεσόντος. καὶ ἰώραμος μὲν δυσὶ πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέταξε βαδάκῃ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸ ναβόθε, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλίᾳ προφητείας ἣν ἀχάβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβωθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπαδὸν ἅρματος τὸ ἀχάβ λέγοντος ἀκοῦσαι τὸ προφήτου. ἐκ δὴ τοῦτο συμβῆναι γένεσθαι, καὶ τὴν προῤῥησιν τὸ ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἔκλινεν, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦ ὑπολαβών. ὁ δὲ διώκας καὶ καταλαβὼν ἐν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὄπιβας ἵππου φεύγει τὸν ἰηοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύομενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἰεροσόλυμα, ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τὸ πατρὸς γενόμενος.

Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vibem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduchi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi eueftigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò veniisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satín saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramí in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem currú sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐξανέλθυσε τὸν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ διατρίβοντα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅλοι ἡβηταὶ πάντες.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σάσα ὅλη τὸ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπιυθάνετο τίς εἴη.

Ieurverò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauítque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præsecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Israelam misérũt. Quæ cùm cò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

4. Reg. 10.

καὶ καταβάσαν ἧκειν πρὸς αὐτὸν σπέλυσα. καὶ τέλος τοῖς ἐνέχοις προστάξειν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένην δ', τότε τεῖχος προσέρραναι τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἵππων ὕστερον ἀπέθανε. τούτων δὴ γινομένων παρελθὼν Ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκλαυσε, πρὸς ἄξας τοῖς οἰκέταις ἐνζάβελαν θάψαι δι' τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. δεῖσαν δ' ὑδὲν τὸ σῶμα τοῦς αὐτῆς οἱ προσαχθέντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀνεσπάσια. τὸ δ' ἄλλο παῖ, ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰηοῦς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. ἔδει γὰρ αὐτὴν εἰς ἰσραέλα προεῖπε τὸν δυπολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, ἐφορμούντων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο δυσωλὰς Ἰηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὴν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβῳ παίδων, δυναστέυειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἴη) πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σεσπας, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰσαφίστεσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, δυσπειθεῖαν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων δυνοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γεγράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων σκεφάτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ αὐ κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖτις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς ζοφεῖς τῶν παίδων, προστάξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰηοῦν. οἱ δ' ὑδὲν ὅλως φεισάμενοι, τὸ τὸ ἐπράξαν. καὶ συνελόντες εἰς πανάρια πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσραέλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δειπνοῦντι μὲν τῶν φίλων τῷ Ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἑκατέρωθεν μέρους σπέλυσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γινομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προέισιν ὀφόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅπλ τὸν δεσπότην τὸν αὐτῶν στασιάσαντο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτοις δὲ πάντας ὁμοῦ αὐτὸς ἀνελεῖν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἐξ ἐκείνου τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτῷ καθὼς ἡλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῖς ἰσραηλίταις εὑρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἰσραηλιτῶν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασόμενοί τε ἰώσαμον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἧκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰηοῦς δὲ, καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προστάξειν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωζομένου δ' αὐτοῦ μετὰ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τὴν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τὴν ἀχάβου. ἰηοῦς δ' ἀναβάντα ὅπλ τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ὅπως ἴδοι, πῶς ἐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ ψευδοπροφήτας & τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιλὼ μὲν τῷ μεγίστου θεὸν θρησκείαν ἐγκαταλειπτέον, τοὺς δὲ ξενικοὺς προσκυνεῖν, πιμπράσταμ. κάλλιστον δ' ἔφη θεαμάτων, & ἥδιστον αὐτὸ εἰ χρηστῷ καὶ δικαίῳ πολεμίους πονηροὺς. Τούτοις πειθεὶς ὁ ἰωνάδαβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν συνῆλθεν. ἀναζητήσας δ' πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἵνοις, ἀπέκτεινεν. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἄχαβος θεῶν εἰσηνέγκατο προσκυνεῖν, & τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἥξιου καὶ δούλους αὐτῶν παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς & μεγάλας ἐπιτελεῖν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολιφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς ἀχάβου, βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἅπαντα τιλὼ τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δ', παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. ἐβούλετο γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον μηδαμοῦ παρεῖναι. τῶν δ' εἰπόντων μὲν μηδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖπεν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οὓς ἥδει πίστεως τῶν ὅπλων. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νεωτέροις ἔθεσι τιμωρεῖν πολὺ ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένους, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν διαφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν ἔτος ὑπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τιλὼ σαμάρειαν. ἔστι δ' ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἄχαβος δὲ τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλῳ τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναὸν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἧξίωσε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεψε. Ταῦτα διαπραξάμενος & προνοήσαντος κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοὺ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως γοθολία τῆς ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευσεν ὅλη ἔτη πέντε, καὶ ἐπέλευσε αὐτῆς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωδαὲ ἰωὰς παῖδα βασιλέα ἀναδεῖξαι.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

ΓΟθολία ἡ τοῦ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωράμου ἀδελφὸν & τιλὼ ὀχοζίαν τὸν παῖδος, καὶ τὸ γένος τῆς βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπεβούλευε μηδένα τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος ὡς αὖ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτῆς βασιλεύσειε ἐπὶ γένους. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ᾤετο διεπράξατο. διεσώθη γὰρ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, θυγάτηρ τοῦτον τιλὼ πολιτιλὼ διέφυγεν. ἰωὰ ὀχοζίᾳ ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτην σαφῶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδας.

VII. 4. Reg. 12.

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioadæ nupta.

hæc regiam ingreſſa, cùm inter cætorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clam aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymotum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe contimere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet, tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt, inquit, rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in tẽplo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua igitur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat. populusquoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia. Veniente deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt, ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, duciq; in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, μὴ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον ἔρρυσε μετὰ τῆς τροφούσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθανόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολια τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος ποτὲ ἰωαδος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρεῖν μέλλουσι, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφερπύσαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδὲς ἁγιάζουσι τῷ συνεργοῦντι βεβαιῆται, τὸ λοιπὸν ἐπάρξει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰωαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρελήφει, πορευθέντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοῖς τῶν φυλῶν προεστηκόσι, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἐποιήσατο αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόρρητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἄγαγεν ὃν ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἔτρεφεν, δεῦτε ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἐφε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχει τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τῷ δὲ τετάρτῳ τὰς φυλακὰς ἐφεσαῖας τοῦ ναοῦ ἁπάσας. ἡ δὲ μὴ ταύτῃ ἐχέτω τῷ τῆς ἀνοιγομένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακεῖν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἕνα δ' ὁπλίτῃ εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ταῖς μαχαίραις αὐτῶν ἐπασπισμένους, δορυφορεῖν τε, τὸν δ' ὃν ἐλπήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναρρεῖδαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδένα φανεῖναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ ἰωαδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ἃ δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαντ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθοπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν συναφαμένους τοῦ χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ὑπακούσιν οὔτως ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰωαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρειν καὶ κροτάλιζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῶν δὲ θορύβου καὶ τῆς ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μετὰ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε σωματοφυλακίας ἐκ τοῦ βασιλείου. ὡς δ' ἐγγυμνάσιον εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοῖς δ' ἑπομένοις ὁπλίταις εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τούτου προστεταγμένου. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὑπὸ τῆς στολῆς ἐσῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περίρρηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακεκράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπερκλύσαντα αὐτῆς, καὶ τῷ ἄρχοντι ἀφελέσθαι στρατιάν. ἰωαδος δὲ καλέσας τοῖς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μηδ

μὴ γὰρ θέλειν μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτηρίαν ἐπιμορησαμένων. προστάξειέ τι, κἂν βοηθῶν τις προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς Γοθολίας οἱ προσταλμένοι τὴν αἵρεσιν αὐτῆς ὅπῃ τὴν πύλην τὴν ἱππέων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν Γοθολίαν τοῦτον ἐστράτηγει τὸν τρόπον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας Ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν ἀνοσεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προνοεῖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ ὅπῃ πλεῖον ἀρχῆς. ἔπειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δουῖναι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσφραμόντος τοῦ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἱδρύσαντο κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ Μαθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δ' ὅπλισιν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν Ἰωάδος κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τὴν ἡμέρας ὅπλα φέρειν τὰς νενομισμένας τὰ ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολούθως τοῖς νόμοις. ἀπέδειξε δὲ τὰ λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὺς ὅπῃ φυλακὴν τοῖς πυλῶσιν, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δ' ἕκαστα διατάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ Ἰωδαλαβὼν ἄγει τὸν Ἰωάσον εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθίσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπεφήμισέ τε τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς ἡδονὰς ἁπάντες ὅπῃ πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μὲν τοίνυν πόλις, ὅπῃ τὴν Γοθολίαν ἀπεθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ὁ δὲ Ἰώασος ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἑπτὰ ἐτῶν ἦν. μήτηρ δ' αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα Σαβία, πατρίδος δὲ Βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιήσατο τὴν νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὸ θεῖον θρησκείαν φιλοτιμίαν, πρὸς πάντα χρόνον ὃν ὁ Ἰώαδος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸ βασιλέως Ἰωάσου ὡς τὴν μὲν Γοθολίας ὅπλισιν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον ἡ.

Ἀζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπῃ τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅπῃ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, στρατείαι.

ΑΖάηλος δὲ ὁ τῆς Συρῶν βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ἰηοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν Ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὰνατολὴν τοῦ Ῥουβηνίτου, καὶ Γαδίτου, καὶ Μανασσίτου, ἔτι δὲ καὶ τὴν Γαλααδίτιδα καὶ Βατανέαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. οὐ γὰρ ἔφθη αὐτὸν Ἰηοῦς ἀμυνάσθαι κακοῦντα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἐπὶ τοῦ Ἰσραηλίτου ἔτη καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον Ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τῷ θεῷ, καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰώαδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας ὑφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, ᾧ ὅπισθεν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiã successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationẽ legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructerat, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiã templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cumq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus sceleste mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe orunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxitque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. 4. Reg. 12.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ orietales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. necnõ Galaditicam & Baraneã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit cum per totam suam ditionẽ Levitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sarciẽdi templi cu-

VIII. 4. Reg. 13.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nō fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suæ non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligendā pecuniam commentus est, quod non grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quantū liberet per foramen immittere, in templi instaurationem conferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij. & sacerdos eius custos, numerataque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cū primùm videretur collatum quantum sat esset, pōtifex & rex conduxerunt fabros & cæmētarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cōparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur. atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tū quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationē misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cum totis familiis perierant, neq. prophetarum cōminationib. moti resipiscerent, & ad relicta honesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tā-tum, quia propheta diuinitus constitutus, pro cōcione populū & regem adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cōtēnerēt. Moriēs tamē Zacharias testē & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amatū præmiū sibi repēderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex impressione in regnū eius facta, & Gitta primū direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremū rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tā ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς εἶδεν ἀργυρίου γιγνομένους παρὰ τοῦ βασιλέως, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς τὰ ἀναθήματα τῷ θεῷ ἀνατιθεῖσι καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῖς ἐπὶ τῶν ἔργων ἀποδιδοῦσι τὸν μισθὸν τῶν ἔργων καὶ τοῖς τὸν σίδηρον καὶ τὸν λίθον ἐργαζομένοις καὶ τοῖς τὰ πρὸς τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ ναοῦ παρέχουσι, καὶ ὡς μὴ δεῖν ἀναλίσκοντας ὧν παρέσχεν ἀπορεῖν, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον παρορᾶσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, σπατηλήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ πλῆθος ἠδέως ἔσχε τούτῳ. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν ἐποίησεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, σκέλος ὅσον βάλοι βάλλειν εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς ἐδιετέθη. καὶ πολὺν ἀργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι συνεισφέροντες ἔθεσαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦ παρόντος βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τῷ γαζοφυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἐκάστης ἡμέρας, ὡς δ' ἐπληρώθη τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν τῷ χρημάτων, ἔπεμψαν μισθώμενοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώασος, καὶ ὅθεν ξύλα μεγάλα καὶ τῶν καλλίστης ὕλης. ὠκοδομήθη δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐκ ὀλίγου δεῖν ἓν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύη καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίαις τε πολυτελέσιν ὁσημέραι τοῦ θεοῦ πιαίνοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδος χρόνον ἔζη, τῆς εὐσεβείας ἐτύγχανε ἀσφαλῆς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν ἔτῶν μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ χρησὸς γενόμενος καὶ ἐταφη ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι τῷ δαβίδου γένους τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώασος τοῦ θεμελείαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τῶν πλήθους πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀρίστα ἔχ). δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τῶν βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοῖς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ὀπὴν θυμίαν ἀρα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' ὅσα οἱ προφῆται παρῄνεσαν πειθόμενοι μετανοῆσαι. καὶ μετελθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἑαυτοὺς ἀναμησάντων ἐτράπησαν. ἀλλὰ καὶ ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως ἰωάδου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, διὰ τὸ πατρὸς αὐτοῦ δυεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος σας ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια προτίθειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι, προεῖπε. τελευτῶν μὲν τοι ζαχαρίας, μαρτυρα καὶ δικαιοῦν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, ἀπὸ χρησῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέσχεν ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπεκτάνθη. ἔδωκε μὲν τοι τὴν ἐκ εἰς μάχην ὁ βασιλεὺς δίκαιον ὧν παρεῖδομεν. ἐμβαλόντος γὰρ ἀζαήλου τοῦ σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὴν γάτταν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ ἰώασος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελών, ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ δὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ἐμφορᾷ, καὶ στρατιὰν ἐκ ἐπιβαλόμενος ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μέν τοι χαλεπῇ περιπεσόντος ὁ ἰώασος,

ὅτι θε-

ὑπεμβρύων αὐτῷ τῶν φίλων τῷ Ζαχαρίᾳ, οἱ τὸν θάνατον ἐπεδίκασαν τοῦ παιδὸς, ἐπιβουλεύσαντα τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη παρ' αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς ταφαῖς τῶν βασιλικῶν τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομιζόμενος. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα.

A

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατεύσας κατὰ Ἰδουμαίων καὶ Ἀμαληκιτῶν ἐνίκησεν.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ παρέλαβεν ἀμασίας ὁ παῖς. εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ τοῦ Ἰωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἡγεμονίαν Ἰωάζας ὁ τοῦ ἰηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑπτὰ καὶ δέκα καὶ ἑπτά, τὰ μὲν πατρὸς ὅλ' αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οὐ πρῶτος τοῦ θεοῦ καταφρονήσαντος. ἐπὶ τοσοῦτον δ' αὐτὸν οὐ συνέσχεν ἡ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τῷ στρατῷ αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν λαὸς, καὶ τῷ ἐλισαίου προφητείαν, ὅτε αἰζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. οὐ μὴν ἐν ἀπόρῳ ἔτι κειμένοις Ἰωάζου, ὅτι δέησιν καὶ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν αἰζάηλος χειρῶν αὐτὸν ὡδήκαλῶν καὶ μὴ ἐᾷδιδῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νεθεστῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτοῦ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, αὐέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἀνθλώπησε. μετὰ δὲ τὴν Ἰωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάς, ὃς ἑβδόμου ἤδη καὶ ξιακοστοῦ ἔτους βασιλεύοντος Ἰωάσου τοῦ Ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀγαθὸς δὲ ἦν καὶ ὅμοιος τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐλισαίου τοῦ προφήτου, γήρᾳ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὀπισυφόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τοῦ ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦν δ' ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σύνεγγυς καὶ τοῖς αὐτῷ πολεμίοις, ἐπ' αὐτοῦ δ' ἐκείνου ζῆν ἐπ' ἀσφαλὲς ἐλεύσθαι, ἀλλὰ κακῶς ἔχειν καὶ συμπεφορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου. ταῦτα ἀδυρόμενον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθέν, ἐντεῖναι τοῦτο. ποιήσαντος οὖν διαφερὲς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. τοῦτο δ' βέλη αὐτοῦ προσεμόν, ἔπος δ' ἀφῆκεν ἐμόν, πλείω μοι ἔπεσιν ἀφεὶς, ἐκ ῥιζῶν αὖ τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν ἐξελεῖς. ἐπεὶ δὲ τρισὶν ἠκέστης μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις προτάσεις, συμβαλὼν τοῖς σύνεγγυς, ἵνα τὴν χώραν, ἣν ἀπέτεμον τοῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ δοξάσας καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ καὶ ἔνδοξα δι' ἃς προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα,

B

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tãtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui nõ solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adepto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hanc etiã relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ consolatus afferri arcũ postulat, eumque regẽ iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionẽ quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vibis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, cõscripto flore iuuentutis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones hiscopiis idoneos attribuit, deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea viginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si pro inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cæsisq? tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀμασίας πολεμῆσαι θεὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώαζον ἐπέτρεψεν.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τῆ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος τὸ γένος. θαυμασίως δὲ καὶ δικαίως προενόει, καὶ ζῶντα νέος ὢν. παρελθὼν δ' ὅπη τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν πρῶτον ἰωάσῃ τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ, καὶ τοὺς ὀλιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι· καὶ τότε μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν εἰργάσαντο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁμαρτίας πατέρων ἀμύρτιας, τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ὁπλέξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ πρὸς εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς ξιάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα μυρίαδας ὁπλίτῶν, τάλαντον ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίων καὶ γαβιλιτῶν ὁπλιτεύσασθαι, ὡς ἀσκησάμενός τε πρὸς τὰ στρατήϊα, καὶ μέλλοντος ὁρμᾶν, ὁ προφήτης τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῶν, ἢ γὰρ θεὸν ἥξειν αὐτῷ προλέγων χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. προεῖσθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βουλομένῳ τὸ θεῖ. δυσφορήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὅπη τῶν ὀφθεῖσαν τὸν μισθὸν ἀποδοκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παραύτικα γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπῶς δὲ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅπη τὰ προειρημένα τῷ ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, ζωντους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἷς ὅπη τὴν μεγάλην ἀγαγὼν πέτραν, ἥτις ἐστὶν ὅπη τὴν ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλῆθος ἄφθονον ὡς πάντων ἐθνῶν. ἀμασίου δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῷ ἰσραηλιτῷ, οἷς ἀπέλυσε μισθοσάμενος, ἀγανακτήσαντες ὅπη τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἰς τὴν ἀπόλυσιν, ἃ γὰρ αὐτοῖς παθεῖν μὴ κατεγνωσμένοις, ἐπῆλθον αὐτῷ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, χιλιάδες δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθείς, τὴν μὲν τούτων ἧττον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον, ἐπιφορὰν ἤρξατο. ὡς δ' ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χάρας ἐπόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. θεοσεβ- A
ῶν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτους
ἡγεῖται θεοὺς, οἱ τοῖς ἰδίοις, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν ὠ-
φέλησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου, ἀλλ' ὑπ'
ἐκείνου πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμα-
λωτισθέντας. κακομοίρας γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ
τρόπῳ, καθὼς αὐτὸς τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προστάξαν
ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, B
εἰ πολυπραγμονῆ. καὶ ὁ μέ, ἡσυχάζειν ἔφησεν. οὐκ ἀμε-
λήσειν δ' ὧν ἐπιχειρήσει νεωτερίζων τὸν θεὸν προσέ-
λεγεν. ἀμασίας δέ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τὸ δυσεχέγγυος ὁ
δυσέμβολος, καὶ οὐδὲν τῶν θεῶν λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβρει-
ζεν, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἐγράφειν ἰάσῳ τῷ τῶν ἱεροσο-
λυτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν καιρῷ τοῦ
λαοῦ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βεβούλεσθαι δίχα νωμονεῖν εἰ-
δέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κεκινδυνεύμενον. αὐτίκα δὲ C
ἦν ὁ ἰώασος παῖς. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἦν
ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄκα-
νος αὐτὴ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἔπεμψε μῆνυσιν τοιάν-
δε τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδὶ μεταπέ-
μπου. ἦν δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὴν ἄκανον. τοῦτο οὖν ἔστω σοι παράδειγμα
τοῦ μὴ μείζονα ἐφιέσθαι, μηδ' ὅτι τὴν πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχην εὐτύχησας, δι' ταύτην γαυριῶμος σαυ- D
τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου κινδυνεύσῃς δι' αὐτό. ταῦτα δ'
ἀκούσας ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὅτι τὴν στρατιὰν παρε-
ξεμάνθη, τοῦ θεοῦ παροξύνοντος αὐτὸν οἷμαι πρὸς αὐτὴν,
ἵνα τῶν ὠδανομισθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς
δ' ἐξῆλθε μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνά-
ψειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος
αἰφνίδιος ἐκπλήξεως οἷαν θεὸς εἰκὸς ἐν δύμῃς ὢν πέ-
μπουσιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, δίχα E
συναρέντων ὑπὸ τοῦ δίους αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν,
ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμαλώτων.
ἀπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσειε τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ δ'
στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης ἐκ
θεοῦ τὸ ζῆν δίους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον.
ὁ δ' διακόψας τὸ τείχους ὡς τὰ τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ δ' διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν F
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τοῦ τεί-
χους γιγόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυρὸς
ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τοῦ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτεσιν αὐτὸν δεκαλύσας
τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα
δ' ἐγίνετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ
δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὴ ταῦτα βεβου-
λευθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχεσιν πό- G
λιν, ἁλισκομένην ὑπὸ τῶν δεκαβέλων πεμφθέντων ἐκεῖ
τοὺς δασκτήνουσιν αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ' ἔτους ἀμασίου τὸν βίον, δίχα τὸν νεωτερισμὸν τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲ ἔτη πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐνιαυτοὺς καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus A
est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui
cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec
eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint; sed
tanquam ad se non pertinétes cædi & captiuos
trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos
inter reliquam captiuorum turbã Hierosolyma
peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus ius-
sit illum hac de re esse quietum, minatus sup-
plicium si negotiis alienis miscere se pergeret,
tũ ille se quidem quieturum dixit, Deum tamẽ
vltorem huiusmodi nouitatibus non defore.
Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cu- B
ius tamen autorem Deum non agnoscebat, nõ
sapiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Isra-
elitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo po-
pulo, sicut antehac idem populus maioribus ei-
us Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit
vltro facere officium, bello esse decernendum
de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba C
rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eo-
dem monte Libano cupressus erat & carduus:
hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniu-
gem. Interim bestia quædam superueniens cõ-
culcauit carduum. Hoc exemplum te moneat,
ne maiora quàm par est appetas, néve propter
recentem dé Amalecitis victoriam elatus, & te
& regnum tuum incertæ committas aleæ. His
fectis Amasias magis etiam ad bellum concita-
tus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt
tandem meritas impietatis pœnas exolueret. D
Vbi verò in conspectum hostium venit, instru-
cta vtrinque acie, tantus repentè pauor ac con-
sternatio diuinitus milites eius inuasit, vt prius
quàm manus conseererentur, iam terga verte-
rent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis
Amasias in hostis potestatem veniret: qui mor-
tem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosoly-
mitæ apertis portis se cum victore exercitu ad-
mitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus
persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille E
dirutis ad trecentorum cubitorum spaciũ mu-
nibus, curru per id intestitium triumphabun-
dus inuectus est, captiuum præ se agens Ama-
siam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei
thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti
in regia repertum est, totum asportauit: ac tum
demum demisso rege reuersus est Samariam.
Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni
Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem a- F
micorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec
tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiato-
ribus, à quibus interfectus est. Corpus Hiero-
solyma relatum, & regia magnificentia funes-
tum est. Tam miserum autem exitum habuit
propter nouatas religiones & pietatis contem-
ptum post exactum annum vitæ quinquage-
simum, regni verò vicesimum nonum, Ozia fi-
lio regni successore. G

CAP. XI.

Quemodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.*Reg.*14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris dicionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim.
Iona 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud perituru esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à cete deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ, & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inueni-
4.*Reg.*14.15 mus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλείω ἔθνη ὑχειρώσατο.

Διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ζωὸμος. πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει τ ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεύς, τὰ μὲν εἰς τ θεὸν ὑβριστὴς κ πανόμορος δ' ὡς ἐγένετο, εἰδωλά τε σεβόμενος, κ πολλοῖς ἀτόποις κ ξένοις εἰς χρῶν ἔρωσι, τῶν ὑ λαῶ τ ἰσραηλιτ, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τ ἐκείνων δυνάμεως, κ πλατυνῶαι τ αὐτ βασιλείαν, τοῖς μ κ τ ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθθ πόλεως, τοῖς δ κ τ μεσημβρίαν, ἕως τ ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπεν. στρατεύσας οὖν ὁ ἱεροβόαμος, καθαιρεῖ πᾶσαν αὐτῷ τ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν προγεγραμμένων ἀφανίσειν ὑπεχόμενος, ὅσα κ περὶ τοῦ προφήτου τούτου λέγει ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ θεοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πορευθῆναι μ εἰς τὴν νῦν βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γλυόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τ ἀρχὴν ἀπολέσει, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἐπλημμέλησεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαίνει, εἰς ταρσὸν ἐπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγλυομένης δ χειμῶνος σφοδροτάτου κ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μ ναῦται κ ὁ κυβερνήτης, κ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ διαφύγοιεν τ θάλασσαν. ὁ δ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὧν τοῖς ἄλλοις ἐώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, κ βιαιοτέρας γλυομένης ὑπὸ τ πνευμάτων τ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῶν ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶ τῆς χειμῶνος, συνέθεντο κλῆρον, τοῦτον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρουμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη κ τί μετέρχεται, τὸ μ γένος ἔλεγε, ἑβραῖος εἶ, προφήτης δ τοῦ μεγίστου θεοῦ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλουσιν ἀποδρᾶσαι τ παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶ τῆς χειμῶνος. οἱ δ, τὸ μ πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κρίνοντες ἀσέβημα εἶ ξένον ἄνθρωπον κ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἔτους ἀπώλειαν ἐκβεβλῆσθαι. τελευταῖον δ' ὑφορμιζομένῳ τοῦ κακοῦ, κ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τ σκάφους, ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες, κ ὑπὸ τοῦ θείου τοῦ περὶ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τ θάλασσαν. κ ὁ μ χειμὼν ἐξέλιπε τὸν ὅ, λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα ξηρὸς ἡμέρας κ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβραισθῆναι πόντον, ζῶντα κ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἐνθα τοῦ θεοῦ δηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεύου πόλιν. καὶ στὰς ἐπὶ πέτρου ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς οὐσίας, κ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεφε. διεξελθὸν δ τὴν τοῦ αὐτ δύναμιν, ὡς εὗρεν ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μ πάσης δ' ἁμαρτίας τὸν βίον διαγαγών, κ ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. κ θάπτεται μ ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ τρόπον κ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς

μηδὲς ὢν, ἀχίας ὄνομα, ἀφ' ἧς ἦν τὸ γένος. ἀγαθὸς A
δ' ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι
τοῖς πράγμασιν φιλοπονώτατος. στρατεύσαμενος ἐπὶ
τοὺς παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἑλὼν
καὶ κράτος, ἐκεῖνα καὶ ἀμνίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τεί-
χη. μετὰ ταῦτα καὶ στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τὴν ἀγχίπολιν
γῆν νέμουσιν ἄραψι. καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσσῃ, κατέσησεν αὐτῇ φρουρεῖν. ἔπειτα τοῖς ἀμμα-
νίταις καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπάξας τελεῖν, B
καὶ πάντα μέχρι τῶν αἰγυπτίων ὅρων χειρωσάμενος, τὴν ἱε-
ροσολύμων ἦρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα
μὲν τῶν τειχῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου κατεβέβλητο, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλι-
γωρείας τῆς πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμη-
σε καὶ κατεσκεύασεν, ὅσα τε ἐν κατεσκαμμένοις, ὑπὸ τῆς
ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτε τὴν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχ-
μάλωτον τὴν ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρόσοικο-
δόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ
ἑκατόν. καὶ φρέατα δ' ὑπετύχησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. C
πολλοὺς ὑγροὺς ἀρύξειν ὕδατος. ἐν ἐν δ' αὐτοῖς καὶ ὑποζυ-
γίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. ἐ-
φυὴς γὰρ ἐν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφό-
δρα τὴς γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς
πηλίνων ἀπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν ἐπίλεκτον περὶ
αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ
ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γραπτοὶ καὶ τὰ ἄλλα αὐτοπρέ-
πεις, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν D
ὅλην στρατιὰν καὶ ὡπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυ-
ρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ
καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα καὶ ἅρπαγας,
καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. γαυρούμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει καὶ ὡδρύνθη, διεφθάρη τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ τύφου,
καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ δυνάμει τὰ ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅ-
παντα ἄλογος τὸν χρόνον ἰσχὺς ὠλιγώρησεν. αὐτὴ δ' E
ἦν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἀσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὧλι-
σθεν δ' ὑπ' ἀμαθείας, καὶ κατενέχθη πρὸς τὰ τοῦ
παντὸς ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῆς ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἃ συνη-
θίζει πρὸς ἕξιν καλῶς αὐτῷ ἤγαγεν. εἰσιὼν δ' ἡ-
μέρας ἑορτασίμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱε-
ρατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ἐπιθυσιάσων
ἐπὶ τὸ χρυσοῦν βωμοῦ τῷ θεῷ. τοῦ δ' ἀρχιερέως ἀζαρίου,
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ὃ F
μὲν ἔξω ἐπιθύειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν
τοῖς ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους. καταβοῶντος γ' ἐκείνου καὶ μὴ
ὀργιζομένου εἰς τὸν θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ', σεισμὸς
ἐκλόνησε τὸν ναόν μέγας. καὶ διέρρηξε τοῦ ναοῦ, φέγγος ἡ-
λίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆς βασιλέως ὄψεως προσέπεσεν. ὡς τῷ μὲν δίκαιος λέπρα ἐνέπεσεν, πρὸς δ'
τοῦ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τοῦ ὄρους διαῤῥα-
γῆναι τὸ ἥμισυ τοῦ καὶ τοῦ δυσμικοῦ, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας G
σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τάς τε παρ-
ῳδοὺς ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς τοὺς βασι-
λικούς. ἐπεὶ δὲ κατειλημμένῳ τὸν ὄψιν τοῦ βα-
σιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφοβήθη τε αὐτῷ
τὸν συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς
ἐναγῆ. ὁ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τοῦ συμβεβηκότος δεινὸν καὶ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει,

tre Achiaciue & ipſa Hieroſolymitana. Hic e-
rat natura bonus ac iuſtus, & magnanimus,
prouidendiſque rebus ſolers & induſtrius. is
ſuſcepta expeditione in Palæſtinos, prælio vi-
ctor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam
& earum mœnia diruit. alia deinde expeditio-
ne duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita
vrbe ad mare rubrum, præſidium in ea poſuit.
poſt hæc Ammanitis ſubactis, tributóque gen-
ti præfinito, & omnibus locis vſque ad Ægypti
terminos in poteſtatem ſuam redactis, in poſte-
rum ad curam vrbis ſe contulit. quicquid enim
mœnium vel vetuſtate labefactum erat, vel ſu-
periorum regum incuria, totum inſtaurauit: at-
que eam etiam partem, quam Iſraelitarum rex
Amaſia patre huius capto diruerat, quando vr-
bem victor ingreſſus eſt. his addidit non pau-
cas turres cētum quinquaginta cubitorum al-
titudinis & arces aliquot in locis minus fre-
quentatis ad tutelā diſpoſuit: aquæ ductus quo-
que non paucos extruxit. habuit eriam iumen-
torum aliarumque pecudum infinitam penè
multitudinem, quòd regio eſſet apta paſcuis,
cúmque admodum eſſet agriculturæ ſtudioſus,
terram variis arborum cæterarúmque plantarū
generibus excoluit. habuit præterea ſelectorū
militū trecenta ſeptuaginta millia, quibus præ-
erant centuriones ac tribuni viri generoſi &
inuicto robore prediti ad duo millia numerot
edocuitque exercitum phalangis ordinē ſtruc-
re in aciem, & arma ſingulis diſtribuit, gladios,
clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fun-
das. præterea machinas fecit multas ad expu-
gnanda oppida, quibus vel ſaxa vel tela emitte-
ret, harpagones quoque & alia inſtrumenta his
ſimilia. Dúmque in his ſtudiis & paratib⁹ ver-
ſatur, corruptus eſt arrogantia, & inflatus mor-
tali potentia, immortalem illam ac ſempiternā
cœpit non magnificare, nec religionis nec pie-
tatis admodum obſeruans, ita vt ad paternam
impietatem videretur procliuior, ad quam &
ille prolapſus fuerat, quòd fortunæ fauorem &
perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè
ferre neſciret. Et cùm yeniſſet ſolennis feſti
celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus
templū ad aureum altare Deo ſuffitum facturus
aſtitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octo-
ginta ſacerdotum globo ſtipatus, & regem cō-
peſcuit, vetiferans ac negās hoc illi fas eſſe, ſed
ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aa-
ronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū ta-
libus factis prouocare ad iram deſineret. Tum
rex commotus mortem illis ni quieſcerent mi-
natus eſt: & ecce tibi terra vehementer concu-
titur, fiſſóque ſupernè templo radius ſolis os re-
gis improbum ferit, quod ueſtigio lepra cōtā-
ctum eſt. acceſſit huic & aliud prodigium, quòd
eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dici-
tur Eroge, dimidium montis ad Occidentem
vergentis reuulſum, per quatuor ſtadia volutū,
obiectu demum Orientalis mōtis conſtitit, ob-
ſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis re-
giis. Sacerdotes verò poſtquā in facie regis le-
prā animaduerterunt, diuinitus inflictā ei pla-
gam indicauerunt, & vt tanquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autẽ hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Portò Iotham Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib' communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tã úmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

A τῆς ὑπὲρ ἀνθρωπον ἀγνοίας καὶ τῆς εἰς τὸ θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρον ὄντα καὶ οἰκεῖα ἀναμένοντα δίκαια. Χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτου δίκην ζῶν βίον, τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωθάμῃ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τέτταρα δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκπνεύσαντος δὲ μόνου, ἐν τοῖς ἑαυτῆς κήποις, ὁ δὲ τῆς Ἱερεβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῆς Ἰσραηλίτων, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, συλήσας μὲν τοὔνομα, ἰαβήσου δὲ υἱὸς, ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβὼν, ἐπλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὸν κατέσχε ἑπτάκοντα. ὁ δὲ στρατηγὸς Μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅπας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀνεῖλε τὸν σύλησμον. καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς Θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὴν μὲν ἐξ ἐφόδου χώραν ἔλαβε καὶ τὴν πόλιν καὶ κρείττων λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν Θαψιακὸν παροικοῦσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσαντο, μηδὲ νηπίων φείσάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν καὶ καταλήψεσιν οὐδὲ ἀριθμὸν τίθεις. ἃ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀλλοφύλων τινὰς σύγγνωστον ἁμαρτάνειν ἠνομημένοις ὑποχειρίους, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλους ἔτους εἰργάσατο. βασιλεύσας σὺν τῷ τέκνῳ τούτῳ ὁ Μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν Φύλλου τὸν Ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπέβλεψε τοῖς Ἀσσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀπεχωρήσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγεν τὸ πλῆθος Μαναήμῳ, θεσμὸν ἦν καὶ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελεσθέντος δὲ μὴ ταῦτα, κατέλυεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ. καταλείπει δὲ τὴν βασιλείας τὸν φακείαν διάδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς καταχολυθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἐπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακείου τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος δορυφορήσαντος αὐτὸν, παιδὸς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ πρὸς θεὸν ὢν καὶ ἄδικος. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὅτις στρατεύσας τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν πρὸς αὐτοῖς τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισθαν, καὶ ἄσηρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετῴκισεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. Ἰώθαμος δὲ ὁ ζίας παῖς, ἐβασίλευσε τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ Ἰερᾶσης. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὀπιμελητὴς δὲ τῆς καὶ τοῦ πόλεως. ὅσα γὰρ ὀπισθοδῆς ἐλείπετο καὶ κόσμου,

B

C

D

E

F

G

ταῦτα φιλοτίμως ἐξεργάσατο. στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. πύργους δὲ κατασκευάσας τῆς τειχῶν αὐξήσεως, πύργους παμμεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. ἔτι δὲ ἄλλων εἴ τι καὶ τὴν βασιλείαν ἠμέλει τὸ, πολλὴν ὀπισθοφυλακὴν ἐποιεῖτο, στρατοῦ συνάμενος δὲ καὶ ὅπλα τοὺς ἀμμανίτας καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους καὶ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἦρξεν δὲ ἔτους τῆς βασιλείας, ὡς τὰ ἀναγεγραμμένα μετὰ αὐτὴν ἐν τοῖς πολεμίοις ἔδει, τοῖς δὲ οἰκείοις εὐδαίμονα.

ἰῶ

λῶ δέ τις κ᾽ τοῦτον τ᾽ καιρὸν προφήτης ναοὺμος τοὐνο- A
μα, ὃς περὶ τ᾽ ἀσυρίων καταστροφῆς κ᾽ τ᾽ νίνυ προφη-
τεύων ἔλεγεν ὅτως. ἔσαι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
κινεμένη, ἔτως ⊂ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, κ᾽ κλυ-
δωνιζόμενος οἰχήσετ᾽ φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, στῆτε ⊂ μείνατε, κ᾽ χρυσὸν αὐτοῖς κ᾽ ἀργύριον ἁ-
πάσατε. ἔσαι δ᾽ ἀδηλὶς βυλησόμενος. συνέξει γὰρ αὐτῷ ἐ-
θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ
αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει ⊂ θρηνῶς, πάρεσίς τε τῷ B
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τῦ φόβυ μέλαιναι τελέως αὐ-
τοῖς γενήσον᾽. ποῦ ᾽ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῷ λεόντων
κ᾽ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφα-
νίσω σε, κ᾽ οὐκέτι λέοντες ἐκ σῦ πορεύσονται τῷ
κόσμῳ. κ᾽ ἄλλα ᾽ πολλὰ περὶ τούτοις, ἃ προεφή-
τευσεν οὗτος ὁ προφήτης περὶ νινυΐτῶν, λέγειν οὐκ ἀναγ-
καῖον ἡγησάμεν. ἵνα ᾽ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς
δόκω, παρέλιπον. συνέβη ᾽ πάντα τὰ προειρημένα C
περὶ νινυΐτῶν, μετ᾽ ἔτη ἑκατὸν κ᾽ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲ
οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιβ᾽.

Ως στρατεύσαντος ἐπὶ τὴν Ἱερουσολυμίτῶν πόλιν Ἀχάζου τ᾽ βασιλέα τῆσαι τ᾽ βασιλέα Ἀσυρίων ὑπὸ Δαμασκηνὸν στρατεύεσθαι.

Ὁ δ᾽ ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κ᾽ τεσ-
σαρεάκοντα, βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῷ, ἐκκαίδε-
κα. θάπτε᾽ δ᾽ ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δ᾽ D
εἰς τ᾽ υἱὸν αὐτῦ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέσατος εἰς
τ᾽ θεὸν γενόμενος, κ᾽ τοῖς πατρίοις ὠβραβαϊ νόμοις, τοῖς
ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσο-
λύμοις ἀνασήσας, κ᾽ θύων ἐπ᾽ αὐτῷ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς κ᾽ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κ᾽ τὰ χαναναίων ἔθη,
κατ᾽ τούτοις ἄλλα πολλὰ παλήσια διεπεράσατο. ἔχοντος
δ᾽ ὕτως κ᾽ μεμισῶτος, ἐστράτευσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ τῶν
σύρων κ᾽ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κ᾽ φακείας
ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν. ⊂ συνελάσαντες αὐ- E
τοῖ εἰς ἱεροσόλυμα, ὅτι πολιῶ ἐπολιόρκουν χρόνον
δὲ τινὰ τῶν τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν αὐτοῦντες. ὁ ᾽ τῶν
σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τινὰ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσσῃ πόλιν ἠλάθ, κ᾽ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας,
ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύριος. τοὺς δ᾽ ἐν τοῖς φρουρίοις
ὁμοίως κ᾽ τοὺς πρὸς ἐξ ἰουδαίκς δραθείσης, κ᾽ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκόν, μετ᾽ τῆς στρατιᾶς F
ἀνέζευξεν. ὁ ᾽ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς
σύριος ἐπ᾽ οἴκυ κεχωρηκότας, κ᾽ νομίσας ἀξίωμα
χος εἶ᾽ τῶν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τινὰ δύναμιν ἐπ᾽
αὐτὸν ἐξήγαγε, κ᾽ συμβαλὼν ἐνικήθη κ᾽ μεῖον τῦ
θεῦ, ἰῶ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτῦ πολλοῖς ἅμα κ᾽
μεγάλοις ἔχε. δώδεκα γὰρ αὐτῦ μυριάδες κατ᾽ ἐκεί-
νινα τινὰ ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβο-
λῇ τ᾽ βασιλέως ἀχάζε, ἀμίας ὄνομα, κ᾽ τὸν ὕπατε-
πον τ᾽ βασιλείας ἁπάσης ἐφεικώς, κ᾽ τὸν τῆς ἰούδα φυ- G
λῆς στρατηγὸν ἑλκανᾶ, αἰχμάλωτον ἔλαβε κ᾽ ἐκ
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας κ᾽ παῖδας ἀ-
πήγαγον, ⊂ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ᾽ ἐκεῖνο καιρῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τινὰ νίκην αὐτοῖς ἀ δρᾷ τινὰ οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argẽtum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies corũ prę pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autẽ omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum CXV. Et de his quidem hactenus. XII.

Cap. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI. cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regnis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælium propter tot impia facinora victus est: centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazæ cõgressus, superatũ occidit, & patri modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit, magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat, XIII. 4. Reg. 16.

ſed quòd Deus regi Achazæ iraſceretur. incuſabátque eos quòd non contenti præſenti felicitate, auſi ſint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica conſanguineos ſuos captiuos abducere: & ſuadebat vt hos illæſos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. poſt hanc admonitionem Iſraelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus eſſet. Exurgens autem quidam magnæ inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabāt ſe paſſuros vt ciues ſui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. ſatis eſſe præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamſi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiſerunt illos, quicquid vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri aſſumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiſerunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vſque Hierichuntem & vlterius, cúmque non longè abeſſent à Hieroſolymis, repetierunt Samariam.

δηλ᾽ ὃ τ τ θεῦ χόλον ὃν εἶχεν ἐπ᾽ ἄχαζον τ βασιλέα. κ) κατεμέμφετο, τῇ μ᾽ ἀφεσιᾳ τῇ κατ᾽ αὐτὸ μὴ ἀρκεθέντας, ἀλλὰ βλμήσαντας τοὺς ἐκ τ ἰούδα φυλῆς & βενιαμίτιδος συγγενεῖς ἅπαντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀποθεῖς. αἰσθομένους γὰρ τοῦ θεοῦ ἀκλιῆ ὑφέξειν. ὁ δ᾽ τοῦ ἰσραηλιτοῦ λαὸς εἰς τ ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκήπτετο τοῖς τότε, αἰασας δέ τις βαραχίας ὀνόματι τοῦ δοκιμώτατον ἐν τῇ πολιτείᾳ, & ἄλλοι μετ᾽ αὐτὸν ἓξ, ἔλεγον μὴ ἀνέχεσθαι τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τ πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολλώμεθα ὑπὸ τ θεῦ. μόνον γὰρ ἀπόχρη τὸ θεὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμύρτειν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ᾽ ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐβούλοντο συμφέρειν. ὧδε λαβόντες οὖν οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε & ὑπεμελείας ἠξίωσαν, κ) δόντες ἐφόδια, εἰς τ οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. ἐν δεκαπέντε δ᾽ ἡμέραις τὴν κ) τέτταρες αὐτοῖς συνῆλθον, κ) μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τ ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

CAP. XIII.

Aſſyriorum rex vi expugnata Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ᾽.

Ὡς κατὰ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν κ) διέφθειρε μὲν αὐτῆς τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατοικίσων ἐν δαμασκῷ.

4. *Reg.* 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Iſraelitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum regem Theglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Iſraelitas & Damaſcenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnatáque Damaſco, Raſem quoque regem occîdit. Damaſcenos verò in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdã Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. Iſraelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Poſt Syros ad hunc modũ tractatos, rex Achazes ſublato quãtum erat auri & argenti in regiis theſauris, atque etiam in ipſo templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia regi Aſſyriorum tradidit, actíſque pro beneficio gratiis reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autẽ hic rex tam ſtultus & incogitans, vt quamuis hoſtiliter cum Syris diſſideret, illorum tamen deos colere non deſineret, ſed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde ſibi pollicens, pietatem collocare pergeret. poſt cladem verò acceptam, Aſſyriorum venerari cœpit numina, quibus potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum eſt. In tantum autem religionis contemptum prolapſus eſt, vt ſpoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud ſolennibus ſacrificiis honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandem moritur, cùm vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio.

ἀχάζης δ᾽ ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τ ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ τ ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρ, συμμαχίαν αὐτῷ ὧδαχεῖν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, & σύρους κ) δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ᾽ αὐτῷ κ) λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ᾽, τ πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος ἀχάζῃ, κ) στρατεύσας ὅτι τοὺς σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, & τ δαμασκὸν κ) κράτος εἷλε, κ) τ βασιλέα ἀράσσῃ ἀπέκτεινε. τοὺς δ᾽ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τ ἄνω μηδίαν. & ἐκ τῆς ἐθνῶν τῆς ἀσσυρίων μετῳκισας τινὰς, εἰς τ δαμασκὸν κατῴκισε. τὴν δ᾽ τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ᾽ αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ᾽ αὐτῷ δεχομένῳ τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἀχάζος ἄρας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, κ) τ ἀργυρον, & τὰ ἐν τῷ ναῷ τ θεῦ, κ) εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βασάσας ἦλθεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, κ) ἔδωκε τῷ τ ἀσσυρίων βασιλεῖ κ) τὰς ὁμολογίας, κ) πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐν δ᾽ ὕστερος αὐτὸς κ) τ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὤν ὁ βασιλεὺς, ὡς τ ὑδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τ σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν θεραπεύων, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τ νίκην. ἡττηθεὶς δ᾽ πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς, κ) πάντας εἰώθει μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρόντων κ) ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τ ἥττης ὀργιζόμενος ἐν αἴτιος. ὅπου τοσοῦτον δ᾽ ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς & τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ὅλῃ φέρειν, κ) φρενιάσας τῷ ἀναθημάτων αὐτὸν. ταῦθ᾽ ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ κ) ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ᾽ ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. τ υἱὸν δ᾽ ἐξεκίαν διάδοχον καταλιπών.

ἀπὸ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς φακέας, ὑπὸβουλδύσαντος αὐτῷ φίλου τινὸς ὠσηῆ τοὔνομα. ὃς χρόνῳ τινὶ βασιλείαν ἐπὶ ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ὢν, καὶ πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἵσως ὅμμαχον οὐ σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηῆ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὢν ἰεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ ἀβίας ἀρίστης τὸ ἦθος. φύσει δὲ καὶ ἀγωγῇ καὶ δικαίᾳ καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲν ὡς δι' ἃς τοὺς πατέρους ἁμαρτίας τὰς ἐμὰς οὐ πρὸς θεὸν ὀσίαν τιμὴν πολλῶν ἐπειράθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος, καὶ ἀναπεισθέντες ὡς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτοις προσκυνεῖν. παρηνῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἐστὶ δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τούτου μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθε, καθαρὰν δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας ἅπαντες ἀνοῖξαι τὸ ἱερόν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τῆς ἐξ ἔθους θυσίας, εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ πάτριον ἀναγαγέσθαι πειρᾶσθε. ἅπαντες γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσαμεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ δεξαπίσαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἰεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα. πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τοὺς τῶν προειρημένων βασιλέων θρασυνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀρτιβίου, εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐπανελθεῖν συνήθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὄφελεν αὐτοῖς θρασυνομοῦσιν εἰς ἰεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παρηνῶν ἐκ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τὸ δὲ ἐκείνων συμφέρον ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, θρασυνομούμενοι τῷ πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ θρασὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείσθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀλήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πήσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπτυον. καὶ τελευταίους συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε θρασυνομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῶν προειρημένων ἀπενοοῦντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πειθόμενοι οἷς οἱ προφῆται παρῄνουν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ ὅτε πάντες εἰς ἰεροσόλυμα πρὸς ἑζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἑζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ πάντες, ἔθυσαν αὐτοῦ ταύροις ἑπτὰ, καὶ κριοῖς τοσούτοις καὶ ἐρίφοις τοσούτοις. ὑπέθεντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phacelas Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos ix. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hũc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quartò autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius.

B is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo

C debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidẽ veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum

D honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem

E & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorũ feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, &

F prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarẽt, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò conprehenſos necauerunt. nec his facinoribus comtenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiũ eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq;

G Iſacharis prophetarum monitis parẽtes ad pietatẽ ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezechiã cõfluxerũt, vt Deũ adorarẽt. Poſtquã aũt ea multitudo cõuenit, rex aſcẽſo tẽplo vnà cũ principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidẽ arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues B Dc. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est C celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi eũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus D fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, E penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

CAP. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. Reg. 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex comperto quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ G imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

τ̃ κεφαλαῖς τ̃ ἱερείων αὐτὸς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. καὶ οἱ μὲ ἔθυόν τε καὶ ὁλοκαύτουν. οἱ δὲ λεύιται ὡρχοῦντο ἐν κύκλῳ μετ̃ μουσικῶν ὀργάνων, ἅδον ὕμνους εἰς τ̃ θεὸν, καὶ ἐψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τ̃ δαβὶδ. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ ὑμνουμένων, ὅλοι προσώπου ῥίψαντες ἑαυτούς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ̃ θεόν. ἔπειτα θύει μὲ βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. πρὸς πλήθει δὲ τοῖς θυσίαν ἐχαρίσατο βοῦς μὲ ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα χιλίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολύθως ἐποίησαν τ̃ νόμῳ. τούτοις δὲ ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, δύωχεῖτο μετ̃ λαοῦ, πρὸ θεοῦ χάριν ὁμολογῶν. ἐορτάσας δὲ ἑπτ̃ πρὸ ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τ̃ λεγομένῳ πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. πρὸ δὲ πλήθει πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲ δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια τ̃ τεσσαράκοντα. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον διὰ σολομῶνος τ̃ βασιλέως ἐκ παλαιοῦ ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, καὶ τ̃ πόλιν δὲ πάντες ἐκάθαραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπετελεῖσθαι προσέταξε κατ̃ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύιταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τ̃ πλήθους διαδίδοσθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσέχωμεν, καὶ τ̃ θεραπείας ὦσιν ἀκώλυτοι τ̃ θεῷ. καὶ τὸ μὲ πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λεύιταις. ἀποθήκας δὲ ἐκ τ̃ ἰδίων ἐπιτηδείας κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων ἑκ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξὶ καὶ τέκνοις. πάλιν εἰς τ̃ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον ζῆλον ὁ βασιλεὺς κατασκευάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτοῦ καταστρέψασθαι τ̃ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσει. ἐζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲ ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅτι τ̃ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως σαλμανάσαρ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἀπέκτεινε, καὶ εἰς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκίσας, τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος εἰς τὴν αὐτῶν μετήγαγε χώραν.

ΣΑλμανασάρης δὲ ὁ τ̃ ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγάλλη αὐτῷ ὁ τ̃ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σόαν τ̃ τ̃ αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκάλων αὐτὸν ὅτι συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτοῦ, παρεξωνθεὶς, ἐσπείσατο ὅτι τ̃ σαμάρειαν ἐτῇ ἑβδόμῃ τ̃ ὡσηὲ βασιλείας. καὶ δεξαμένου δ' αὐτὸν τὸ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἶλε καὶ κράτος τ̃ σαμάρειαν, ἐνάτῳ μὲ ἔτος ὡσηὲ βασιλεύοντος, ἑβδόμου δ' ἐζεκίου τ̃ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀρδὶν ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα,

ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσαὶὼ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μετα- A
στήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώθου τόπου τινὸς,
ἔστι δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς οὗτ' ἔχων τοὔνομα, κα-
τῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν
χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραη-
λιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων
τεσσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν ἀγυπτον ἐξελ-
θόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴνδε κατέσχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς δὲ B
ἀπέστησαν ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου ἕως τὴν βα-
σιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ δισχίλια τεσσαράκοντα, μείνες
ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὲν τοῖς ἰσραηλίταις
τοῦτο κατέλαβε παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρα-
σάντας τῷ προφήτῃ, οἳ προύλεγον ταύτην αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δ' αὐτοῖς τῆς κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστάσιασαν πρὸς
ροβόαμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξαμάρτων, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν ἧς ἐδίδου ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ
τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολέμῳ τήν τε συ-
ρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τοῦ βα-
σιλέως; ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε δὲ ὅτι τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου. μάρτυρεῖ δ' τοῦτο καὶ μένανδρος, ὃς τῶν D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ἔτος ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. οὗτος, ὑπὸ αὐτῶν κτισθέν,
ἀναπλώσας, πρόσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. ὅτι τούτους
πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐστράτευσε φοινίκην
πολέμῳ ἅπασαν. ὃς τις ἀποστάσεως εἰρήνην, μὴ πάν-
των ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ ἡ πάλαι τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῶν τῶν E
ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων ἐκ
ὑποζυγίων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
δικρότους ὀκτακοσίους. αἷς ὁπλισάντων τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν αὐτομάλων δρεπανηφόρων,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πετάθη δὲ πάντων ἐν τύρῳ πρὸ δρ' ταῦτα. ἀναζώ-
σας δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέσησε φύλακας
ὅπη τὸ ποτάμου, καὶ ὑδραγωγῶν οἱ δρακωλύσουσι τυρίους F
ἀρύσασθαι. καὶ τὸ ἔτεσι πέντε γιγόμενον, ἐπαρτήσαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασσάρου τοῦ
ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χωθαῖοι, ταύτην μὲν ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο
τῇ προσηγορίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης
χώρας μεταχθῆναι, αὐτὴ δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν,
καὶ τούτους καθὼς ἐκ πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παρῳκείωσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς δὲ αὐτοῖς ἐπέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos D.CCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXI. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gitræos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrêtes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei nauali gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, vt pote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὴ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν τῶν ὅσιαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τὸ λοιμοῦ πᾶσα χρῆμα ἐπαύσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νυῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὴν ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, κατὰ δὴ τὴν ἑλλήνων συμβεβήκασι. διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν δὲ πράττοντας ἐλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὴ παταίσαντας ἴδωσιν, ἐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδ' εἰ δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς διοίσειν ἢ γένους, ἀλλὰ μεδίκους

B ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σ ξαπτία τῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, ϗ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ὐπ μι᾽ νύκτι, ϗ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπ ὑοῦλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρώνης ἀγόντων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπ᾽ αὐτὸν οἱ χαλδαίων ϗ βαβυλωνίων βασιλεῖς, ϗ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, ϗ κατασχόντες αὐτόθι πολιὺν χρόνον, εἰς τιμὴν αὖτε βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατευσάμενον ὅπ βαβυλωνίοις, ϗ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάντα, μάχης ϑ γνομένης, βαυμασίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. ϗ τὸν υἱὸν αὖτε ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἰωάγκασεν εἶν᾽ ϗ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τῶν αἰγυπτίων, ϗ στρατεύσας ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον ϑ τὸν υἱὸν αὖτε κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Οτι μετανοήσας ϗ στρατεύσας ὅπ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, φόβῳ δόντος ἑαυτόν. Κεφ. η.

Οπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. ϑ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, ϗ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, ϗ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, ϗ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις ϗ τέτον τὸν καιρὸν, φόβῳ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam perttraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

Κεφάλαιον ά.

Σστρατεία τῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, ϗ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου.

4. Reg. 18.

IEZECIE duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu cũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bẽiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittẽs. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniã, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

B

C

ΕΖΕΚΙΟΥ τῦ τῆς δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη ϗ δέκατον ἔτος τ ἡγεμονίας ἐχοντος, ὁ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήρειβος ὄνομα, στρατεύει μ πολλῆς ωὴ δασκευῆς ἐπ' αὐτόν. ϗ κρατος τὸ ἁπάσας αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, ϗ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ὅπ ἱεροσόλυμα, φθάνει σρεσβυσάμβος σρὸς αὐτὸν, ϗ ὑπακούσεσθαι, ϗ φόρον ὃν αἰτήσηται τελέσειν ὑπισχνέμβος. σεναχήρειβος ἢ μαθὼν τὰ ωὴ τῆς σρέσβεως, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν αἴτησιν σρομηθέτα, καὶ ἀργυρίε μὲ τάλαντα τριακόσια, χρυσίου ἢ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς ταῖς σρεσβυταῖς ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτος ἀφαιρέψειν. ὁ δ' ἐζεκίας πειθεὶς, ϗ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήμαζα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τῦ πολέμου, ϗ τῦ σφᾶς τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ ἢ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῆς μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐσράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, ϗ αἰθίοπας, τὸν ἢ στρατηγὸν ραψάκην μ πολλῆς ἰσχύος σὺν ϗ δυσὶν ἄλλοις τῆς ἐν τέλει κατέλειπε, σορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων ἢ τὰ ὀνόματα, θαφαθὰ ϗ ἀνάχαεις λῶ. ὡς δ' ἐλθόντες σρὸ τῆς τειχῶν ἐσρατοπεδεύσαντο, σέμψαντες σρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ ἢ, αὐτὸς μὲν ὑσὸ δειλίας ἀ σροήσει, ἓξ ἢ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῦ ἐξέσεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὑπίτροπον ἐλιακίμον ὄνομα, ϗ σομνᾶον, ϗ ἰώαχον τὸν ὑπ τῆς ὑσομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν σροσελθόντες αὐτ-

κρις τ ἡγεμόνων τ σρατιᾶς τ ἀσσυρίων ἔστησαν. θαρσάμβος δ' αὐτὸς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐπίλθουσεν ἀπελθόντας ἐζεκίᾳ λέγειν, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήρειβος πιστεύει αὐτῷ τίνι θαρρῶν ϗ πεποιθὼς φεύγει διατοῦτον αὐτῷ, ϗ ἀπροάσεσθαι μὴ θέλῃ, ϗ τὴν σρατιὰν αὐτῦ ἐᾷ ἔχειν τὴν πόλιν. ἢ ὄχλε τοὺς ἀιγυπτίους,

τὴν

τὴν ἑαυτῆ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ καλα- A
γωνίσασθαι. εἰ δ' τοῦτο προσδοκᾷ, δηλοῖ αὐτῷ ὅτι ἀόπ-
τως ἔχει, ἡ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδόμενος
τεθλασμένῳ, πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ τὴν χεῖρα διατ-
παρεὶς ἠδέτο τὴν βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι ἡ βουλὴ θεοῦ
τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέψα-
σθαι τὴν ἱερουσαλὴμ βασιλείαν ἔδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν
τρόπον, καὶ τοῖς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα
δὴ τοῦ ῥαψάκου ἑβραϊστὶ λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχεν B
ἐμπειρίας, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπα-
κοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συρισὶ κελεύει ἡσυχίαν ἄγειν.
σιωπῆς δὲ ὁ στρατηγὸς τοῦ ὑποκρίσεως αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ
θέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνα-
το αὐτῷ ἑβραϊστὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασι-
λέως πρὸς ἄγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται πα-
σδόντες αὐτοὶ ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ
ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι ψευδαπατώμενοι ματαίαις, αὐτέχειν
πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τῷ δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθε C
νομίζετε, δισχιλίους ἂν τοῦ ἐμοὶ παρέσης ἵππου εἰς ἐπι-
μαχίαν ὑμῖν παρέχειν ἕτοιμός εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους
ὁπιβάτας δύντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῷ δύναμιν. ἀλλ'
οὐκ αὐτὸς γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δῶτε. τί τοιγαροῦν
βεβαδύνετε ψευδοδίδοναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ
λυμαινομένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καίτοι τὸ μὲ ἐκούσιον
τοῦ ψευδοδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμι- D
ωμένοις ὅτι κίνδυνον, καὶ συμφορῶν ἄγιον φαίνεται. ταῦτ'
ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ πρόσβεις τοῦ στρατηγοῦ τὸν
ἀσυρίων λέγοντος, ἀπηγγέλλαν ἑζεκίᾳ, ὁ δὲ πρὸς ταῦ-
τα, τῷ βασιλικῷ ἐνδύσει ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ
σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, πρὸ πατρίῳ νό-
μῳ πεσὼν ὅτι πρόπωπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι
τῇ μελλούσῃ ἄλλως ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας λυπρόν-
λει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς
ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἱκέτις δεησόμενον τοῦ θεοῦ, καὶ ποιη- E
σάμενον θυσίας ὑπὲρ τοῦ κοινῆς σωτηρίας ψυχαγωγεῖν
αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲ τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆ-
σαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρη-
ματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα
καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πο-
λεμίους ἥττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ἐκ μεθ'
ὧν νεῶν εἰσὶ θρέσους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφ-
θαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τῶν ἀσυρίων F
στενοχωρέσον διαμῶντα τὸ ὅτι τῶν ἄγυπτον προσ-
μάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀπολεῖσθαι σι-
δήρῳ προσύλεγε. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτὸν καιρὸν καὶ γε-
γραφὼς τῷ ἑζεκίᾳ ὁ ἀσύριος βασιλεὺς, ἐν αἷς ἀπέσ-
μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τῶν ὑπ' αὐτοῦ διαφ-
θείρεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρω-
μένων. ἠπείλει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν πρ-
σελαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἐκὼν αὐτῷ δέξοι)
τῶν στρατιὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καται- G
φρονεῖ διὰ τῶν ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ βασιλικὰς
πύλας εἰς τὸν ναὸν εἴσω κατέθετο. πάλιν δὲ τοῦ θεοῦ
τὰς δυνάς αὐτῷ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς
ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπέκρινεν αὐτὸν
ἔφασκε γενέσθαι. καὶ μὴ τὸν καιρὸν μὴ πολιορκήσεσθαι ὑπὸ τῶν ἀσυρίων. τοῦ δὲ μέλλοντι πάντων ἀ-
δεῆς τῷ ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τῷ ἰδίων διαμελήσεσθαι κτημάτων, ἐδὲν φοβου-
μένους. τὸ δὲ χεῖρα διελθόντος καὶ τοῦ ἀσυρίων βασιλέως δυνάμεων τῆς ὑπὸ τοῖς ἀγυπτίοις ὑπηκόων,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si iperet, dubio procul cum despere, & similem esse homini qui fragili arundini nititur, qua non solùm non fulciretur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autē oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraicè respōdit: debere eos audire mādata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitū nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instituere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm sinè coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuło iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & posiurum feroces animos. Deum enim ei moliri pernicicm. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

rediit ex cauſa tali. Multum temporis contri- A
uit in apparanda oppugnatione Peluſij: iámque aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur aſſultum propediem facturus, cùm audiit aduentare Tharſicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum ſuppetias, & per deſertum copias ducere, vt improuiſus adoriatur Aſſyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum ſuis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani ſacerdotem bellum geſſiſſe dicit, nimirum quòd idem & rex eſſet & ſacerdos. Op- B
pugnãs, inquit, Peluſium, hac de cauſa obſidio-
IV. nem ſoluit. Rex Ægyptius implorauit opem ſui numinis: quod exoratũ magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat quòd pro Aſſyrio ſcribit Arabem. Vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hoſtium arcus & reliqua arma corroderent: quod factum eſt vt exarmatus rex à Peluſio ſuum exercitum abduceret. Beroſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud C
Aſſyrios regnauerit, totámque Aſiam atque Ægyptum bello infeſtauerit, his verbis narrat.

CAP. II.

Quòd Aſſyriorum exercitus vna nocte peſte abſumptus eſt, & quòd rex eorum domum reuerſus filiorum inſidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quẽ ſub Ra- D
pſacis imperio reliquerat. peſte diuinitus immiſſa deletum, prima nocte poſteaquam vrbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua clade territus, & de reliquis copiis ſolicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòſt per inſidias ſeniorum è filiis ſuis, Adramelchi & Selennari, vitam amiſit, occiſus in ipſo templo Araſci, quem præcipuo cultu dignabatur. qui- E
bus ob parricidium à popularibus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſarachodas minor filius in regnum ſucceſſit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

CAP. III.

Ezechias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus cùm aliquandiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſe filio regnum reliquit.

F

III. 4. Reg. 20. EZechias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſoluit quandoquidẽ manifeſtũ erat huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione vrbis abſtertitũ. Dúmque totus circa Dei cultũ occupabatur paulò pòſt in grauẽ morbũ incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius ſperantibus: nec tam vitæ pe- G
riculum angebat regem, quàm quòd ſine liberis decedente generis ſucceſſio in eo deficere videbatur, & regnũ ſine legitimo hærede futurũ.

ἀπροσκλητος ἀπεχώρησεν ἐπ' οἶκου, δι' αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἦγεν, καὶ ὀσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν αἰθιόπων βασιλέα θαρσικλῆν πολλὴν ἄγοντα δύναμιν ὅπως συμμαχήσῃ τοῖς αἰγυπτίοις ἥξειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς συναχήριβος, ὅτι τὸν ἱερέα τὸν ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγον, ὡς εἶδε ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα τοῦ ἡφαίστου. πολιορκῶν ἦ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ηὔξατο δ' ὁ βασιλεὺς, τῷ αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ᾧ ἡμόμοσος ὑπήκοος ὁ θεὸς, πλημμελῶν ἐνεκέπτει τῷ ἄραβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡρόδοτος ἐκ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῷ ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχούσα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, ἠναγκάσθαι ἀπάγειν ὀπίσω τὸν πηλούσιον. καὶ ἡρόδοτος μὲν ἕτερος ἱστορεῖ. βηρωσσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ συναχηρίβου, ὅτι τῶν ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ, λέγων ὧδε.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν εἰς Νίνον ἐλθὼν ὑπ' ἐλπιδωλίας τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ συναχήριβος ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ ῥαψάκη δύναμιν, τῷ θεῷ λοιμικὴν ἐνσκήψαντος αὐτῷ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τὴν πρώτην τῶν πολιορκίας νύκτα, διεφθείρονται μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας μὴ τῷ στρατῷ παντὶ, φθάσει μὴ τὰ λοιπῶν δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνον προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαβὰς ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελεννάρου, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀπετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῆς πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆλθαν. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν συναχηρίβου ἀσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν ἀσυρίων στρατιᾶς τὸ διὰ τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτον γεγένηται.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μακρὸν χρόνον μετὰ εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐτελεύτησεν διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν μανασσοῦ καλουμένου.

ΕΖεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς ὡδαδόξως ἀπαλλαγεὶς τῆς φόβου, χαριστήρια σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπιτελέσας τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸν πολέμιον, τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τὸ ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξούσης ὑπὸ τῆς ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπήγγειλε μὲν ὑπὸ τῆς ἰαζῶν. χρησὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἄλλα προσδοκῶν. ὑδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτῶν ἔρημον καταλείπειν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κόμιον

κάμνων οὐδὲ ὑπ' αὐτῆς τ̃ δυσνοίας μάλιστα ☪ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ̃ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ προστρέψῃ ἢ πατὴρ τέκνων γένηται), τ̃ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τ̃ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ ἄχθοιτο τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐκ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τ̃ ὑπονοηθεῖσαν τελευτήν. ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς οὐδαμοῦ, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτῷ γνησίους τοὺς ὑποδεξομένους τ̃ ἡγεμονείαν ἐκείνης, πέμψας Ἡσαΐαν τ̃ προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶν αὐτῷ ὅτι ἀφαιρεῖται) τ̃ νόσον μὴ A B
θεὶς ἡμέρας, ☪ βιώσεται) μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται). ταῦτα τ̃ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἀφῆκε τὴν ὑπερβολὴν τ̃ νόσου, καὶ τὸ προσδόξον τῆς ἐπαγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι ☪ τεκμήριον ᾔτει ποιῆσαι τ̃ Ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ προφάσεις καὶ μείζω τ̃ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πιστεύειν προσήκουσιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί θέλει) σημεῖον γενέσθαι, τ̃ ἥλιον C
ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιαὶ ὅτι δέκα βαθμοὺς ὑποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅτι τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας αὐτίκα πάλιν προσαγαγεῖν. τοῦ γὰρ προφήτου τ̃ θεὸν προσκαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ὑποδείξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύθεις λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέσιν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσκυνήσας, ὕμνους ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωιέβη τ̃ τ̃ ἀσυσείων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώσει γὰρ ὁ θεὸς D
τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ γὰρ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰς παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ γὰρ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ὑποδεξάμενος, ☪ ἐφιασάμενος, καὶ τοὺς θησαυροὺς ὑποδείξας αὐτοῖς, καὶ τ̃ ἄλλην ὅπλων παρασκευὴν, καὶ τ̃ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῃ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσαΐου γὰρ τοῦ προφήτου E
πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, ☪ πυθομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐν βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τ̃ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς. ὑποδείξαι γὰρ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως εἰδότες τ̃ πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐν τούτῳ σχολάζομεν, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ γὰρ προφήτης ὑποτυχὼν, ἴσθι φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σὺν τοῦτον μεταπεθησόμενον τ̃ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δυνηχιθησομένους, ☪ ἀποδέσποντας τῆς αἰδρας εἶ), τῆς βαβυλωνίων δηλαδὴ λέγων βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ̃ θεόν. ὁ δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἐφη μὴ ἐκ αὐ F
βέλειν τοιαύταις συμφοραῖς τὸ ἔθνος αὐτῶν περιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' ἐκ εἶ) δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤυχετο μένειν τ̃ αὐτῷ ζωῆς εἰρηνίως ὑπάρξαι. μεταμανθάνει γὰρ τ̃ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα βπρωσός. ὡς δ' ἔδει ὁ προφήτης ὁμολογημένως θεῖος καὶ θαυμάσιος τ̃ ἀληθῆναι, πεποιηθὼς τῷ μηδὲν G
ὅλως ψεύδεις εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τοῖς τέλοις γνωσιθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ ἐχ ὅδε μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τ̃ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. ☪ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένοι) παρ' ἡμῖν, καὶ τ̃ ἐκείνων ὑποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲ αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ὑπερβιοὺς δ' ὁ προειρήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, ☪ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲ καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἑνός.

hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet filium, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanum principatus quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbum euaderet: & superuiuens annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat adregẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait ê Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui vitilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltẽ ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum. III.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassẽ quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortunii ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prædicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅτι στρατεύσαντος ὑπὲρ τὴν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ΔΙασδέξάμενος ὁ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβᾶς τοὔνομα πολίτιδος γενῶς, ἀπεστράφη μὲν αὐτὸν τὰ τοῦ πατρὸς ὁλοτελευμένων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτρέψατο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπερδεξάμενος ἐν πᾶσι τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει γὰρ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ὑπὸ γὰρ τὰ εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' ὑπὲρ τῶν προφητῶν ἔχε φόβῳ. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀναίρεσιν ἐποίησεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς τούτοις, πέμπει τοὺς προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς αἷς συνέβη παθεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξευβεΐζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ὀλίγον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς προσθήκην κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα τοῖς προφήταις. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοὺς ἐπέμπουν, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς συνῆπτε, μάλιστα τὸν τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπέμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὴν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ἀπροσχείρητον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε σωφρονεῖν ἐν οἷς κακοῖς ὄντι, καὶ πάντων ἄριστον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ μάλιστα ἐπακοῦσαι αὐτοῦ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο δι' ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. χωρούμενος δ' εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῆς μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων περὶ τὸν θεὸν καὶ τὸ μνήμιον ἐπεμέλετο εἰ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο δι' ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβεβληκέναι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι περὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἁγνίσαι, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ παρῄνει τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐγένετο συμφορᾶ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. διπλοῦν δὲ ὄντα τὸν βωμὸν, τοὺς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ὧν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς ὑπερδυάσας ἀναδῆσαι, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ὑπερβαλεῖν, μέγας ἥσαί τε καὶ πύργοις ὑψηλοτάτοις, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἐμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ὥστε τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς παρὰ καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τοῦ χρόνου λογιζόμενος, ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν ἱλεοῦσθαι ἠρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ κήποις, ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ διαδέχεται ἄμμωσον. μητρὸς ἰωτσιβᾶς

μὴν

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ ἧ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχόσης. ὃς ἐπὶ μιμησάμενος τὰ τῶ πατρὸς ἔργα, ἀνέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ βελωθεὶς ὑπὸ τ ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὸ τ οἰκείας τ αὐτῶ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δ' αὐτῶ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῶ πατρὶ συνθάπτουσι τ ἀμωσὸν, τ ἧ βασιλείαν τῶ παιδὶ αὐτῶ Ἰωσίᾳ παραδίδωσι, ὀκταετεῖ τινὰ ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. Ineius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον έ.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

ΩΜητὴρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν Βοσκὲθ, ἰεδὴ δ' ὄνομα, τὸν δὲ τρόπον ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν δὲ γεγονὼς, Δαβὶδ τ βασιλέως ὑπογραμμάτων ἐπόπτας ἐκ κανόνι πρὸς τ ὅλης τοῦ βίου ὑποτυπώσεως κεχρημένος. ἡλικόμενος δ' ἐπὶ δυοκαιδέκατον, τ εὐσέβειαν καὶ τ δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. τ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρήνει τ πρὸς τὴν εἰδώλων δόξης ἀκρὶ θεῶν ὄντων ὑπὸς αὐτὰς, σέβειν τ πάτριον θεόν. πάντα τὴν προγόνων ὑποκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμέρτητα ἔσπευδε διόρθα σώζεσθαι ὡς ἂν ὁ φρονιμώτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δ' ἐδυσκόλανεν δι' ἀγνοίαν, καὶ κατὰ χώραν, ἐφύλαττέ τε ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ' ἔπραττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τ προγενεστέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ ἐκ παιδός. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν καταλαβὼν τῶν ἄπω πρὸς τ τάξιν τ πολιτείας καὶ τ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείας, διορθεῖν τε συνέβαινε, διὰ τὸ τοὺ τούτων παρανομίαν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ἐξηφανίσθαι, πρώτων γὰρ ὁ βασιλεὺς τ πόλιν ἐκ τοὺ χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοπε ἐκ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τ προγόνων ἀνέκειτο, πρινύβριζον, κατέπαυε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τ λαὸν ἀπὸ τ πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τ τ θεῶ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπέφερε θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτὸς τῶν βωμῶν. ἀπέδειξε δ' τινὰς κριτὰς καὶ ὑποκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλασσον αὐτὸ πρεῖποντες. διαπεμψάμενος δ' καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν, ὡς ὑποκευὴν τῶ ναῶ ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομιζόντων δ' τῶν χρημάτων, τῆς ὑπομελείας τῶ ναῶ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσπε τόν τε ὑπὸ τ πόλεως ἀρμοσίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων Ἰωάειλον, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἑλιακίαν. οἳ μηδὲν ὑποθέσει μὴ δ' ἀναβολῇ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὸν ὑποκευὴν χρήσιμα προδασκευάσαντες, εἶχοντο τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ὕστερος ὑποκευασθεὶς, τὸν τῶ βασιλέως δυσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δ' ἤδη ἐκ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἑλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πλεῖστον τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὸν διακονίαν. ἔτι δ' καὶ ὅσος ἂν ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ ταῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων δ' τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἑλιακίας, ἐντυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τ μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῶ γραμματεῖ σαφὰ, ὁ δ' ἀναγνοὺς, ὡς ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα,

HVius mater fuit ex oppido Bosceta, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quâ si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque suo quisque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum sartum tectũ præstandũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi confieere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, ipsóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve electi patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, iãtum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnũ secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; soli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectũ int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas superiores reges in vestibulo tẽpli cõsecrauerunt.

4. Reg. 23.

A Ϲ πάντα ὅσα κελεύσειε γνώσεσθαι τέλος ἔχοντα ἐφήλου, ὡδηγνέγνω ἢ Ϲ τὰς βίβλους αὐτὸς ἀκούσας ἢ Ϲ ὡς ἱμάτιον ῥήξάμενος τὸ ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἑλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τινὰ προφῆτιν ὁλδᾶ, γυναῖκα ἢ σαλλέμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, καὶ δι' ἀληθείαν ἐπιφανοῦς, καὶ προσελθόντας, ἐπέλθοι λέγων ἱλάσεσθαι τὸ θεὸν, καὶ πειράσασθαι ποιεῖν ἀμμῆ. δέος γὰρ εἴη μὴ ὠδηβαίτων τοὺς μωυσέως νόμους τοῦ προγόνων αὐτῶν καταλυσάσιν ἀπάσατοι γνώσεσθαι, καὶ τὰ οἰκείας ἐκπεσόντες, ἐν' ἀλλοτρείας ἔρημοι πάντων, κατασρέψωσιν οἰκτρῶς τὸ βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ὠδηὰ τοῦ πεμφθέντων ταῦτα αὐτῷ δι' ὧν ἀπέφηνεν ὁ βασιλεὺς, ἐπέλθοσιν αὐτοὺς ἀπέλθοντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲ θεῖον, κατ' αὐτῷ ψῆφον ἐνέγκειν, ἵνα ὑχ ἱκεσίας ἀπὸ τις ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸ λαὸν, Ϲ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὸ νεῶ παρόντων ἀγαθῶν ὠδαβαίτας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετανοήσαντας, τοῦ τε προφητοῦ τοῦτο παραγγείλαντος σωφρονεῖν, καὶ τὸ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, ἵνα ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ὄζι, καὶ ὑδὲν ἐψεύδετο τούτων ὧν αὐτοῖς δι' τοῦ προφητοῦ κατήγγειλε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μοὶ δοκεῖ δίκαιον ἡγούμενον ἐφίξειν ἐπὶ τοὺς συμφορᾶς. μὴ ἢ τὸ ἐκείνου τελευτὴν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὀχλοις ὑπομένειν. οἱ δὲ οὖν τὸ γυναικὸς προφητεύσασης, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ ἢ προπέμψας παντάχοῦ τὸ λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων ἢ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σας ὅτι τὸ ὅρκου τὸν μέσῳ τοῦ πλήθει, ὅρκους ὑπεποιήσατο καὶ πίστεις ἐνέλκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τὸ θεὸν καὶ φυλάξας τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ ἢ προθύμως τε ἠνέσαν, καὶ τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσησαν. θύοντές τε ὠδαχρῆμα Ϲ καλλιερησάντες τὸν θεὸν ἱκέτευον, δυμμὴ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιερέα προσέταξεν. εἶτα φιάλον ὑπὸ τοῦ προγόνων σκεῦος τῶν εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκαθὲν ἵνα ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων ἢ πολλῶν καταφρήσας αὐτὰ τιμὴ ἀποδὸν αὐτῷ διέσειρε. Ϲ τοῖς ἱερεῖς τοῦ εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐν τῷ ἀφρώνος χρόνους ἀπέκτεινε. ταῦτα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαφοράμενος, ἦκεν εἰς τὴ χώραν. καὶ κατασκαλεύσας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τοῦ ξενικῶν θεῶν, ἀφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ψευδοπροφήτου ὅτι τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα ἢ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβόαμον θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκατήγγειλαν τὰ ἡμισόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ δαβίδου χρόνους, ἰωσίας ὀνόματα, ποιήσει τὰ προειρημένα. συνέβη ἢ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη ἑξακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μὴ ἢ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας προσθεὶς Ϲ πρὸς τοὺς ἄλλους τοῦ ἱεροσολυτῶν, ὅσοι τιμὴ ἀχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τοῦ ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοῖς ἀλλοθίοις θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν ἢ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, σέβειν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἱδρύσατο καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι τι τοῦ εἰδώλων ὑπονοῶν.

ὁ μὲν

ὐμὴν, ἀλλὰ κὴ τὰ τῶν θεῶν ἀφιερωμένα ἄρματα ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, κὴ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὁ προσκύνειν ὡς θεοῖς ἐβάσκαινε. κὴ καθαρίσας ἅπαν τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὸ ἄζυμον ἑορτὴν, κὴ τὸ πάσχα λεγόμενον ἤγαγεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνοὺς ἐρίφους καὶ ἄρνας, ἰσμυρίους, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα χιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι δεῖ τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας διακοσίους. κὴ τοῖς λευίταις πενταχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρόεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. κὴ γενομένης ἕτοιμα ἀφθόνως τὰ ἱερεῖα ὑποφορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου τοῖς ὄχλοις. τοσαύτη μεγαλοπρέπεια ἄλλη οὐκ ἔτυχε τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴ ἀπὸ τῶν σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων ἄριστον δὲ τοῦτο, πάντα κατὰ νόμους καὶ τὰ ἀρχαῖα συντηρήσαντος τῆς πατρίου συνηθείας ἐπιτελεσθῆναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα ἰωσίας, ἔτη τε κὴ πλείω κὴ τῇ δόξῃ πᾶσιν εὐδοξίᾳ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

A & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitũ dignabatur, de medio sustulit. Cæterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ festum azymorum, quod dicitur pascha: dedítque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarũ copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

B

C

Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi.

VI.

Κεφάλαιον ς'.

Ως συμβαλὼν ὁ νεχαὼς τῷ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ὑπερβὰς ὁρίων ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸ ἰωάζου τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακεὶμον ἀπέδειξε βασιλέα.

Cap. IV.

Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iudæam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus prælio victus occiditur.

ΝΕχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐλαίας στρατιὰν ὅπλων τὴν δύναμιν εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολεμῶν καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἱ τὸ ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρχεῖον, τὴν δὲ ἀσίας βασιλεύσαντες, πόθον εἶχεν. ἡγουμένου δ' αὐτοῦ μὴ μήδην πόλιν, ἰὼν δ' αὐτὴ τὴν ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως εἴργειν αὐτὸν δεῖ τὴν ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὴν διὰ τοὺς μήδους ἔλασιν. πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ νεχάως, ὡς ἐπ' αὐτὸν στρατεύσων ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι τὴν δυφράτην ὁρμᾶται. μὴ παρεξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ὡς τε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ὃ διάγνωσιν. ἰωσίας δὲ πρὸς ἐκεῖνα τὰ λόγια τὸν νεχάω, ἀλλ' ὅτως ἔσχεν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὴν παρορμήσας ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσασης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. διαταράσσοντος γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, κὴ ἐφ' ἅρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρας ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς πρὸς τὸ μάχιμον ὠφελίας. τῷ τραύματι γὰρ βαρυαλγὴς ὢν, ἐκέλευσεν ἀναληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ἐκ τῆς πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον, κὴ κηδεύεται μὲν ἐν τοῖς πατρώαις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη ἑξηκονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων, ἐν οἷς ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τῷ λαῷ παντὸς ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου κὴ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ὅτι κηδείων αὐτῷ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ κὴ μέχρι νυῦ διαμένει. ἔστι δὲ ὁ προφήτης, κὴ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, ἐν γράμμασι καταλιπών, ἃ τῷ νεῷ ἐφ' ἡμῶν γενομένοις ἅλωσιν, τελεῖ τε βαβυλωνίων αἵρεσιν. ὃ μόνον οὐκ ἔστι προειδέασιτε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ κὴ ὁ προφήτης ἰεζεκίηλος, ὃς πρῶτος μετὰ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῶν μὲν ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε, ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις κὴ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, κὴ χώραν διελάσομεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προεῖρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

ΝΕchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sèpultus est magnifico funere in monumentis paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit eũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodum diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. 4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

μόνον τοῦτον προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν ἐδεῖς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων ἔδεινεν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτοις

Τοῦτο, δεῖ ζῆτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτος ἄγοντος. Ἦν δὲ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεταλλης, ἀσεβὴς ἦ καὶ μιαρὸς τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν ἰωάζον πρὸς αὐτὸν εἰς σαμαθὰ καλεμμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς συρίας, καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι ἐλιακίμῳ τὄνομα τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν ἰωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν οἷς χρυσοῦ. καὶ τὸ μὲν ἐτέλει ὁ ἰωάκιμος τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ ἰώαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ὃς ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μηνὰς τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ τοῦ ἰωακίμου μήτηρ, ἐκαλεῖτο ζαβέδα, ἐκ πόλεως δὲ λιβ ἦν ἀβούμας. ἐτύγχανε δὲ ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἡμερικός.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρου στρατία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἰώασκαι ἔθ) καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δὲ αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τις ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς υἱὸς τὸν αὐτὸν κρατοῦν μεγάλης παρασκευῆς ὅτι καρχαβησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὸ βαβυλωνίου προαίρεσιν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ στρατείαν ὁ νεχάως, ἐπὶ αὐτὸς ὠλισθήρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅτι τὸ εὐφράτου συμβολὴν ἤδη ποιούμενος ἐτύγχανε, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. δύναται δὲ τὸ εὐφράτου ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἀρχὴν πλησίον παραλαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. τέταρτον δὲ ἔτος βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονόσορος, ὀγδοος ἦν τῷ ἰωακίμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὲν πολλῆς δυνάμεως ὅτι τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωάκιμον, ἠπολεμήσειεν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην αὐτὴν καταλλαξάμενος τῷ χρημάτων, ἔδωκεν αὐτῷ φόρους, οὓς ἔταξεν ὅτι ἔτη τρία. τῷ δὲ ζήτῳ στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅτι τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι ποιησάμενοι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δὲ ὁ προφήτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὴν ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων ἐλπίσι πεπεισμένοις καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν βαβυλωνίων βασιλέως ἀπάσατον γενέσθαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὕβριν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τὸ βασιλέως τὸ προφήτῃ τὸν ἱερεμίαν ἠπιώντο, καὶ ὑπάγοντες δίκην καταψηφισθῆναι πρὸς πωλείαν ἠξίουν. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐψέγεσαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθῆναι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡ

τούτοις καταπραϋνάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τ̃ κατεψηφισμένης αὐτ̃ κολάσεως τ̃ ἱερεμίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτ̃ προφητείας συγγραψάμενος, παρόντος τ̃ δήμου, καὶ συκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακείμου βασιλείας, ἀνέγνω τοῦτο βίβλον, ἵν' ἐκ τούτου τοῖς μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἵν' σωτηταχώς. ἀκούσαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτ̃ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε ☾ τὸν γραμματέα βαρούχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή τισι δῆλοι γένωνται. τὸ δ' βίβλιον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ δείκνυσιν. ὁ δ' παρόντων αὐτ̃ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ' τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητηθέντας δ' τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα βαρούχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. ἔτοι μὴν σωθ̃ διαφεύγουσιν αὐτ̃ τ̃ ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, iciunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

B

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωακείμον πάλιν τὰ τ̃ αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτ̃ κατέστησε βασιλέα.

CAP. VIII.

C *Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.*

Μετ' ὀ πολὺν χρόνον στρατεύσαμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τ̃ βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κ τὸ δέος τὸ ὧδε τ̃ προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφήτου. τούτους ὁ δὲν νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ὑποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους κ κάλλ̃ διαφέροντας τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ ἀπέκτεινε μ τὸ βασιλέως ἰωακείμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τ̃ τειχῶν. τὸν δ' υἱὸν αὐτ̃ ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τ̃ χώρας κ τ̃ πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι ἑπτακισχιλίους ὄντας τ̃ ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγεν εἰς βαβυλῶνα, ἐν δ' τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἱεζεκίηλος παῖς ὤν. κ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν βασιλέα κατέχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ κ τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δ' τούτων ἕνδεκα. ὁ δ' διαδεξάμενος αὐτὸν τ̃ βασιλείαν ἰωάχιμος, ὢν μητρὸς μὲν νοσῆ ὄνομα, πολίπδος δ', ἐβασίλευσεν μῆνας ἕξ ἡμέρας δέκα.

D

E

F

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μετανοήσας, ἐκράτησε τ̃ ἰωαχίμου ναβδούνασ ἑαυτ̃ γένεται.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

Τὸν δ' τ̃ βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τοῦ βασιλείαν ἰωαχίμῳ, ὧδε χῆμα ἔλαβε δέος. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τ̃ πατρὸς ἀπαρρέσεως, ἀποστήσῃ τοῦ χώραν αὐτ̃. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὁ δ' φύσει χρηστὸς ὢν κ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τοῦ πόλιν κινδυνεύουσαν δ' αὐτὸν θεωρᾶν. ἀλλὰ ἀπάρας τοῦ μητέρα ☾ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τ̃ βαβυλωνίων στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτ̃ λαβὼν ὑπ' τ̃ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τοῦ πόλιν, εἰς ἣν ἐκ αὐτῶν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτοῦ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τοῦ ἡλικίαν,

G atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, iciunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

BAbylonium autem regem statim dedisse Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cùm eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. Reg. 25.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ ἅπαντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τεσσαράκοντα δύο. καὶ τὸν ἰωαχίμου μητέρα καὶ τοὺς φίλους. τούτους μεμισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babyloniis conſtituitur.

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires cõiungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Τὸν δὲ θεῖον τὸν ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις παρ' αὐτὸ λαβὼν ἢ μὴν φυλάξειν αὐτῷ τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις συνοίσειν. σεδεκίας δ' ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῆς δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀφροντίστης. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ἤφιεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ θεοφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, θεραπεύειν δὲ τὸ δίκαιον, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ γάρ τι ἐν αὐτοῖς πονηρὸς, θεραπεύειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πείθεσθαι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ θεοφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ σωτήριον ἔσεσθαι πᾶσιν ὡς ἀληθεύοντι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πείθεσθαι. διεφθείρετο δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἀπῆγον ἀπὸ τοῦ θεοφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. θεοφητεύσει δὲ καὶ ἰεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῇ χώρᾳ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔστεμφεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ θεοφητείαις αὐτῷ σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς θεοφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν σωτήρια, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκίηλος εἰπὼν, ἐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλέα. καὶ δηλαδὴ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ θεοῦ μὲν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δὴ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς θεοφητείας ἀπλώτησε, ἅπερ δικαιότερον δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὅτι ἔτι ὀκτὼ κατέχων, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγίνοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦλθε τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτίκα. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄχλοις ὁ σύμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦλθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῆς ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

ὅτι

ἔτι ἀναζήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A
πάντων ἧττον ἔχειν τοὺς αἰχμαλώτους τῶν τε ναῶν σωδῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία ἢ τούτων ἡ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας προεφήτευσεν,
ὡς ὑπὸ μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα.
τῶν δὲ ἧττον τῶν αἰγυπτίων ὠφέλιμον ἔσται αὐτοῖς ὄφελος, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, ὑπερατείνει εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ
διαφθαρεῖ τὸ δῆμον, καὶ τοὺς ὠφελεφθέντας αἰχ-
μαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσει, καὶ τὸν ἐν τῷ B
ναῷ πλοῦτον συφορήσας ἐπ' αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ
καθαιρήσει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσουσι αὐτῷ καὶ
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ὅτι ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι
δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρας τε καὶ
μῆδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τόν-
δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ
ἱεροσόλυμα κατασκήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε-
μίας κατὰ μὲν τῶν πλειόνων ὑπεδύετο. οἱ δ' ἡγεμό- C
νες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἔξεστι τοῖς φρενῶν αὐτὸν
ὄντως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δ' αὐτός που εἰς τὴν παρι-
δὼν ὠφεληθέντας λιμοκτονίᾳ ἀναθεῖναι, κατίοις δ' ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν
τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς
προδοὺς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δ' ψευδῆ μὲ
σκῆπτον ἔλεγχον αἰτίαν ὑπέφερεν ἑαυτῷ, καθίζειν δ' αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' οὐ πειθοῦς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχον-
τας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνοις ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα δίκην,
ἕως ἀδίκως πάσχων τὰ πρόσφορα. ἔτει δ' ἑνάτῳ
τῆς σεδεκίου βασιλείας, ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου
μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν βαβυλωνίων βασι-
λεὺς ὅλῃ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσπαθήσας αὐτῇ μηνὶ
ὀκτωκαιδέκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. E
συνιστάμενος δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθο-
ρὰ λοιμική, ἐνισκυπτοῦσαν σφοδρῶς. ἐν δὲ τῇ εἱρκτῇ
τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας ἐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ'
ἐπεκράγει, καὶ συμπρυσε παραινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο ποιήσαντας, εἰ δὲ μὴ διαφθαρήσε-
σθαι. προσῆλθε δ' ὡς εἰ μὴ ὑπομένει τὰς ἐν τῇ πό- F
λει πάντας ἀπολεῖται θατέρωσι λιμῷ διαπεπηδηκὼς,
ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων. εἰ δὲ φύγει πρὸς τοὺς πο-
λεμίους, διαφράσεται τὸν θάνατον. ἀδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες
τοῖς δεινοῖς ὑπὸ δύο οἱ ταὐτὰ ἀκούοντες τῶν ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τ.
βασιλέα, καὶ κατηγόρουν, καὶ ἠπίωτο τὸν προφήτην
ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα,
καὶ ταῖς τῶν χειρόνων καταθηλείαις πρόθυμον ἐκλύον- G
τα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ εἶ αὐτὸ ἀφ' αὑτοῦ καὶ τ. πα-
τρίδος. ὁ δ' ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἀ-
λώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ
δ' βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ ἀκακοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παροξύνθη, ἵνα δ' μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπε-
χθάνηται πλὴν τοῦτον ἡμῶν ἀπιστοῦντων τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αἱροῦν-
ται. οἱ δ' τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, λαβόντες τὸν προφήτην εἰς τὸ εἰρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ περιλαβόντες αὐτὸν, εἰς
τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ τιμωρίᾳ διαθάνῃ. ὁ δ' πρὸς τῷ αὐχένος ἐπὶ
τῷ πλήθους προελθεῖν, ἐν τούτοις ἦν. τῷ δ' οἰκείῳ τῆς τ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquãdo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enerũantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽda m cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charriotibus, genere Æthiops,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demersérint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funémque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops assumptis quemadmodum iussus erat sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vere or apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim se internuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum rex, se quidem cùpere facere quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cúrnam esset à rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire quánam de causa accessisset ad Sedeciam.

τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων ἐκ ὀρθῶς ταῦτα τοῖς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸν μὲν θάνατον πικρότερον ἔτους ἑσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τοὺς βασιλικῶν δορυφορούντα, καὶ χοινίκα, καὶ πᾶν ὃ τις τῶν προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μετὰ συμμάχου ἀνελκύσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, προσταλαιπωρήσας οἷς ἐπετάγη, ἀνέσωσεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ φυλακὴν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ προσῆκε τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐρωτῶντι· ἔχειν μὲν ἔλεγεν, εἰ πιστεύθησεται δ' εἶπεν, εἰ δὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεται, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ πῶς νυνὶ εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον ἐκ ἐξ' ἡμῶν ὅπως ἐφεστήξειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβοῦμαι γὰρ νυνὶ γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με ἀπατήσειν θανάτῳ. τῷ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ἔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει, ἔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ προδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγεν, εἰ γε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παράπτον ἔσεσθαι τῷ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὴν συμφοράς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, πείθειν δὲ παραινεῖ καὶ λέγει σωίσειν αὐτῷ γνώμενα. δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων μὴ προβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑφορᾶσθαι τὴν τιμωρίαν ἔλεγεν. ἥδιστος γὰρ κακῶν πειρασθήσεσθαι, προδόντα τοῖς βαβυλωνίοις, ὅτ' αὐτὸν ἔτε τὰ τέκνα, ἔτε τὰς γυναῖκας· ὑβρίειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἁπασθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δεῖν τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πιθανόνται τι κλπθεὶς εἶπει πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτούς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπιπεσόντες γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῷ ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν ἔτως ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, exstructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores stãtes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec segniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succũbentibus,

Κεφάλαιον ια'.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχεν, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀείρων τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ἔτε πρὸς τὸν λιμὸν, ἔτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἑλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ὀπτανοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα κατα-πλητόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτεπινοουμένους, ὡς ἐξ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, & τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῶν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθεῖσαι τὴν αἵρεσιν οἰομένων ἐξ τῆς πόλεως, τῶν δ' τὴν σωτηρίαν ἐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτεφυλείσκοντας οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμεινεν, ὅπου μῆνας ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἔ διεφθάρησαν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἠρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ. εἷλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ὄνομα ἦν τοῖς ἄνδρασι τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δ' τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα εἴπερ ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηργελέασορ, ἀρέμαντος, ἐμεγάρος, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρεύς. ἀλήσης δ' τῆς πόλεως τρὶ μέσῃ νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεύς, ἁρπάσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, & τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δ' τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δ' ἐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοῖς πολεμίοις ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκέδασαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, & σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ἀπολειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων & τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. βλασφημούμενοι δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράσπονδον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρόσθεν λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποχόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲ λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δ' αὐτῷ δόσαν ἀφελόμενον ἐκείνου δωρεάν, χρησαμένῳ δ' τῇ δυνάμει καὶ τῷ βλάπτοντος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δ' τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοῖς μὲν ἐκέλευσε βλάπτειν καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτὸ τε σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, & ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δ' καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ ἐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῇ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄντι καὶ πολύτροπος, & πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα τεταγμένως, ἅττα δεῖ γίνεσθαι προλέγει, τῇ τε τοῦ ἀνθρώπου ἀγνοίαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προσιδεῖν οὐδὲν ἐάσθησαν τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δ' ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς ἐξ, τῇ δ' αὐτῶν πεῖραν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ διαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον,

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per menses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabolaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, euestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ insciciæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quin- A
decim annos continet, & menſes inſuper ſex
cum diebus decem: annumeratis viginti annis
primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæ-
terùm Babylonius poſt victoriam Nabuzarda-
nem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis,
vt templum ſpoliatum incenderet, regia quo-
que ſimiliter cremata vrbem à fundamentis di-
ueret, populum in Babyloniam traduceret.
Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ re-
gni anno, è templo vaſa omnia tam aurea B
quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque il-
lud grande quod Solomon dedicauerat. præ-
terea columnas illas æreas cum ſuis capitulis,
& menſas aureas atque candelabra. His ſubla-
tis templum incendit menſis quinti die prima,
anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Na-
buchodonoſori XVIII. deinde & regiam in-
cendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem
templum annis ex quo extructum fuerat elapſis
CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem ad- C
ditis, exactis à tranſmigratione ex Ægypto an-
nis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A di-
luuio autem vſq; ad templi deuaſtationem in-
terceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies
Anni mundi. decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc
templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt,
& inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tan-
tus cenſetur annorum numerus, quo temporis
ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque
ordine explicauimus. Diruti Hieroſolymis, & D
populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fe-
cit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc
ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Se-
phemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eu-
nuchum primarium regis cubicularium, cum
ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam re-
gium, & alios principes viros ſexaginta. quos
omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad re-
gem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt
Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & prin- E
cipes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam cap-
tiuorum multitudinem & in his Sedeciam ip-
ſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pon-
tificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis
filium, quem modò Reblathis affectum ſup-
plicio diximus. Nunc quoniam regum genus
& eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus,
conueniens duxi etiam pontificum enumera-
re nomina, qui regum tempore per continua-
tas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſa- F
cerdotium. Ergo primus omnium in templo
recens à Solomone extructo pontifex fuit Sa-
docus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achi-
mam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Iora-
mum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Su-
deas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas,
Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui cap-
tiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes
quaſi per manus traditum ſacerdotium filij pa- G
rentum ſucceſſores acceperunt, continuata ge-
neris ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

εἴκοσι μὴ καὶ εἷς γηρόμφοι, μέχρι τῆ τελευταίου βασιλέως. ἔτη ὃ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τῶ ἀρχῶ κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαοῦλος, ὢν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ ὃ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτῆ στρατηγὸν ναβουζαρδάνῶ εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, προσάξας ἅμα καὶ κατασρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τῶ τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τῶ βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς γηρόμφος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾶ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τὰ θεῖα χρυσά τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μὴν τοὺς ςύλους τοὺς χαλκοῦς & τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, ἀπῆλθε τὸν ναὸν μὴν πέμπτῳ, τῆ νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ὃ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέφρησε ὃ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τῶ πόλιν κατέσρεψεν. ἐνεφρήσθη ὃ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, & μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧ κατεσκευάσθη. τῆ δ' ὑξ ἀρχῶ τοῦ μεταναςάσει τὸ λαὸ, τότε ὢν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῶ ὃ κατακλυσμῶ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ πρῶθήσεως, χρόνος ὢν ὁ πᾶς ἐςὶ χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μῆν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ἧ ὃ ἐγηρήθη ἄδαμος μέχρι τῶ ὠδεῖ τὸν ναὸν συμβαίνων, ἔτη ὃςὶ τεσσίλια πενταπόσια δεκατέσσαρα, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὴ οὖν τὸ ζύτων τῶ ἐπῶ πλῆθος, ὅσα ὃ ἐφεάχθη, καθ' ἕκασον τῶ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ ὃ στρατηγὸς τοῦ τῶ βαβυλωνίων βασιλέως, καταςάψας τὰ ἱεροσόλυμα, & τὸν λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱεροῦ ἡγεμόνας, τρεῖς ὃ ἦσαν ἔτοι, & τὸν ὅπι τῶ πλείσων δυνάχον, καὶ ζοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτά, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, & ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν σκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ ὃ βασιλεὺς, τοῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶ ἡγεμόνων, σκέλευσεν σκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν. αὐτὸς ὃ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐποείγετο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ ὃ τὸ ἔθνος διεξήλθομεν τὸ τῶ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεν καὶ τῶ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶ ἀρχιερωσύνῳ καταδέξαντες ὅπι τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὴ οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγήνετο τοῦ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμᾶς διαδέχεται τῶ τιμῶ. καὶ μὴν ἀχιμᾶν, ἀζαρίας. τούτου ὃ ἰωέαμος. τοῦ ὃ ἰωεάμου ἴσος, μετ' αὐτὸν ἀξιώεαμος. τούτου ὃ φιδέας, τοῦ ὃ φιδέα σουδέας. τοῦ ὃ σουδέα, ἰοῦλος. τοῦ ὃ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου ὃ ὐρείας. ὐρείου ὃ, νηείας. τοῦ ὃ νηεία, ὠδέας. τούτου ὃ σαλδοῦμος, σαλδούμου ὃ, ἐλκίας, ἐλκία ὃ σαρέας, τοῦ ὃ ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἔτοι πάντες παῖδες ὧδε πατρὸς διεδέξαντο τῶ ἀρχιερωσύνῳ. ὧδε γηρόμφος ὃ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὴν εἶχεν, ἄχρις ἧς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἤ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν ἤ λαὸν κατῴκισεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ ἤ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτοῖς ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, Ἀϊκάμου παῖδα τοῦ δὲ γεγονότων, ὅπως εἰκῇ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δὲ αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν ἤ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα συνεῖναι αὐτῷ ἀδεῶς διάγοντι. κελεῦσαι γὰρ τὸν τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ ἤ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ὑπισχνῆται τῷ βασιλεῖ. ὁ ἤ προφήτης, οὐδὲ ἕπεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἡδέως δὲ εἶχεν ὅπῃ τοῖς ἐμπίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς διάζῆσαι λειψάνοις. γνοὺς δὲ αὐτὸ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτὸ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγείαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενος ἤ αὐτὸν δωρεᾶς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὴν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾶ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωναπέλυση τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέον ἤ παῖδα ἐξ ὑπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφέροντος πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὴν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυλωνίοις ἤκουσαν ἀναχωρικότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες ἤ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαννης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζωνίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐν δὲ τῷ βασιλικῷ ἦν υἱὸς, ᾧ τὸ ὄνομα ἰσμαήλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ σωθῆναι αὐτὸν τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτοις τοίνυν ἡγουμένοις αὐτῶν γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι καὶ μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, ὑπὲρ ὧν πείσεσθαι ἔφην. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτην λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἰπεῖν εὐνοϊκῶς, τεύξεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ὃν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μὴ τοὺς ἰδίους, καὶ ἀναπαύειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προσέπτε. προσδιαλεγόμενος ἤ αὐτοῖς ἕως ἐπὶ καιρὸς ἦν, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δαψιλῆ τὸ χειμῶνος ἐφέξειν. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεδομένης ἤ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοῖς ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταπαύσαντες ἤ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑφηγάπησαν αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαήλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepelit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem posset reddere. Prophera verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, postcaquàm Babylonios recessisse audierunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphatã. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoq; iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustentetur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositio certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerum Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibíque ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τοῦ ἰσραηλιτῶν, εἰ γὲ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, αὐ αὐτοῖς ἔφη κτεῖναι τὸν ἰσμαήλον ὡς ἀδήνος γνωσομένοις. δεδίεναι γὲ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τοῦ ὑπολειπομένων τῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν ἰφύος, ὃ δὴ αὐτοῖς ὠμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς δ' πεπνυσμένου, ἐπιβουλὴν τοιαύτην ἐμφανίσειν. ἀ γὲ εἰκὸς ἦν, ὧδε τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχρησε μὴ ἀναμεῖναι, ἵνας πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ αἴσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευσάμενον σῶσαι, ἀπουσάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτὸ γένεσθαι. ἀ μὲν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πίστιν δόσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὧδε καταθέμενον αὐτῷ, ἀδαφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὧν γένεται πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρᾶς ἑστιάσεως καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην πρόηκται, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον τοῦτον ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑποὺσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, εἴσωτε καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τοὺς αὐλοὺς, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν φανερὰ δῶσι, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ὧδε γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα διαπραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ὧδε λαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, θύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωάννης ὧδε λαβὼν οὓς αἰσθόμενον ἐν τῷ ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς δυνάμεις καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μαὶδ ἐμὸν λεγόμενον ὧδε γίνεται, καὶ τῇ μὲν ἡμέραν ἐκείνῃ, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες, εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίᾳ τοῦ καταστάθεντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονεύμενον

ὄντων

ὄντων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωάννης ὁ τοῦ καρέᾳ, & οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δηθῆναι τὸ θεῖον, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς, περὶ τοῦ τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου δέχεσθαι αὐτοῖς πρὸς τὸν θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωάννῃ & τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσομαι, καὶ βοήσειαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οὓς δέδιασιν ἀπαθεῖς. πορευομένους δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα δέχεσθαι ὀργισθεὶς ἂ κατὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐμεβρόθει οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, ἐκ ὧν ἔδεισε, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον δὲ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων διαφθαρῶσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς & ὁ ἰωάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἀλλ' αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρμένουσιν, ἀπῆρεν εἰς τοὺς αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαρούχον. γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅτι τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τοὺς τε ἄλλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῇ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα συνέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅτι τοὺ κοίλου συρίαν. & καταχὼν αὐτοὺ, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τοὺ αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτούς. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, καταστήσας ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐβραίων γένος ἐν τούτῳ τέλει γενόμενον παρεληφαμεν εἰς ἐλθὸν πέρας τῆς ἀφέσεως. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ἀπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσηέ. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τοὺ τὴ χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ἐδὲν ἔθνος εἰς τοὺ χώρων κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅτι τοὺ τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐκλήθη, ἔτη ρλ' μησὶν ἕξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυναμένους τῶν λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, & τοὺς σπερμάτου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ & ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν προβλεπτοί, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσκέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας δεχθεὶς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iussisset. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Persidè & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex verò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L X X. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationẽ intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum, XII.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed veteri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioso facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel.2.

καὶ τὰ τῆς χαλδαίων ἀσκεῖσθαι γράμματα, ὧν αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοί, θεῖναι δυνάμενοι. ἦσαν δ' αὐτοῖς ἐν τούτοις τῆς ἐκ τοῦ σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τε κἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετωνόμασε τὰ ἐκείνων προστάξει ἑτέρους ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλου, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχου, μισαήλου δὲ μισάχου. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν φύσεως καὶ εὐδοξίας τῆς περὶ τοὺς παῖδυσιν τῆς γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γιγνομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σπέρων διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῆς συγγνώμης σπλαγχνίαν αὐτὸν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδισμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῆς ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιτῇ τοῦ τιμιόλειαν αὐτῷ δοῦναι δέομαι σύνοιχω, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δ' αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς ἀντεφολὴν, καὶ εἴτι τῆς ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς δὲ τοῦ τοιαύτου διαταγὰν αὐτὸς ἐκπεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας προφέρειν. ὁ δὲ, εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετῶν ἔλεγεν αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῆς βασιλεῖ γνωσθέντες, ἐκ τῆς τῆς σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροφῆς τῆς χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν δὲ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῆς ἄλλων παίδων διαφθειρόντων, ἐλεγχθέντες ἄτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῆς κατασῶσιν. ἔχοντα δίνειν πρὸς τοῦτο δοῦναι τὸν ἀρχιτῆν, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα φυλαχεῖν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόντος μὲν αὐτοῖς τῆς τῆς σωμάτων ἕξεως, ὅπερ φύειν τοῖς αὐτοῖς ὡς ἐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἰδοὶ καὶ κάκιον τῆς ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τὴν προτέραν αὐτοῖς διαταγὰν ἄγειν. ὡς δὲ, ἐ μόνον ἐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τοῦ τροφεῖ ἐκείνου προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων διαφέρειν περὶ τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους ἐπολαμβάνειν, οἷς τοῦ βασιλικοῦ συνέβαινεν ἐν χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ τὰ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιτὴς ἀμφὶ δεῖπνου καθημένων σωθήσας ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προκειμένα. οἱ δ' ὡς κῆ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς δῆλα τοῦτο καθαρῶν κῆ προς τοῦ παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγυμνάσθαι, κῆ τῆς σωμάτων προς φιλοπονίαν δυνατώτερον, ὅτε δὲ ἐκείνας ἐλωβοῦντο κῆ βαρείας ἔχον τὸν ζυφὸς ποικίλης, ἀδὲ ταῦτα μελανώτερα δῆ τὴν αὐτὴν ἀρτίαν, πᾶσαν ἐνόμιμον ἀξέμαθον παιδίαν, πλὴν ἰδοῦ καὶ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, δεῖ κρίσεις ὀνείρων ἐπιτουδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτοῦ φανερὸν ἐ-

ἐγένετο. μὴ δ' ἔτος δεύτερον τὴν αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τοῦ ἔκβασιν αὐτὸς αὐτοῦ κῆ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτῳ μὲν ὑπελανθάνετο, δρασας ἐκ τῆς κοίτης. μετεπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τε ὄναρ ἐπερωτῶν ἔλεγεν αὐτοῖς. κῆ τὸ συμβεβηκὸς περὶ τοῦ λήθου ἐν εἰδὼ μὴνύσαι, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅτι τοῦ τὸ ὄναρ, καὶ τὸ σημεῖον. τῆς δ', ἀδυνάτου εἶναι λέγοντων ἀνθρώποις τῶνδ' ὑπὲρ, εἰ δ'

εἰ δ' αὐτοῖς ἐκθοῖτο τὴν ὄψιν τοῦ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχρμένων, θανάτου ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξας δὴ πάντας αὐτοῖς αἱρεθῆναι, ποιῆσαι τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προστάξει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρίοχῳ τῷ τῆς σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχὴν πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προσέταχεν αἱρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ἀπελείπομεν, φήσαντες μὴ δύασθαι, παρεξιὼν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν αἰτίαν ὑπισχνεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρίοχος ταῦτ' αὐτίκα ἐμήνυσε τῷ βασιλεῖ Δανιὴλον ἀξιοῦν. ὁ δὲ μὴ κελεύει τὴν αἰτίαν τῶν μάγων ἀπιέναι, ἕως γνῷ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Δανιήλου· ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωθαπολέσθαι, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δῆλον ἧς ὁ βασιλεὺς ἀπελέγξο δίκης τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασόμενος, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν αἰτίαν, ὡς αὐ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλος δὲ γνοὺς ὡς δὴ τοῦ θεοῦ ταῦτα, εὐχαριστήσατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοῖς μὲν ἀναγνωκόταις ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὸν θάνατον τὴν δίκαιοιαν ἔχοντας, εἰς θυμίαν ἔτας τοῦ περὶ τοῦ βίου διήγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἠρώμενος ἡμέρας ὡδὶ γένεται πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν ἀξίου πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιὴλος, παρῃτεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύνασθαι δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. ἀ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, δεῖ ὅτι τὴν δίκαιοιαν αὐτῷ μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι πρός τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. ἐκ ἦν γὰρ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, πρὸς τῆς αὐτοῦ δόξης ἐφέροντο, ἀδίκως ὄντας ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς ἐδίδου μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προστάξας, ὃ δὴ ἐστὶ ἔργον θεοῦ, τοῦτ' ἀπῄτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν προσηκόντι πρὸς τοῦ, τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου παντὸς, μὴ σὲ, καταπολεμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. ἦν τοῦ μὲν κεφαλὴν συμβαίνειν εἶ χρυσίαν, τοῖς δὲ ὤμοις καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς·

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogavítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animadvertere: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussisséque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret: spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit cædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria pallus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præstellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot vitos bonos & honestos necari iuberes, idque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quísnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in A statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi difflatum in terras diuersissimas. Saxum verò illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te si- B gnificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narra- C re non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Portò Nabuchodonosorus his auditis agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus D honoribus. Nec hoc contentus impositò ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum cóque simul eius consanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta *Daniel 3.* sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione principes, eísque mandauit, vt quamprimùm tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent E statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nollent patrias leges transgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, F sed quasi sentiens iniustè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiám eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos esse animaduerteret: quo factum est vt semper *Daniel 4.* in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex vidit insomnium, quòd priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum G eo modo septennium, denuò restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursum conuocatis magis percontatus est quid significet.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀπορῥαγῆναι, ἐμπεσεῖν τῷ ἀνδριάντι, ⁊ τοῦτον καταβαλόντα, συντρίψαι, ⁊ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, ⁊ τὸν χαλκὸν, ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέμου πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι ἀφανισθῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι ἑαυτὸν, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτὸν τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, ⁊ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες ⁊ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἑτέρων ἕτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκὸν ἡμφιεσμένος. ⁊ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ὁμοία σιδήρῳ, ⁊ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν σάρκα τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, ἐπεὶ δὲ αὐτὴ σκληροτέρα τῆς τοῦ χρυσοῦ ⁊ τοῦ ἀργυροῦ ⁊ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ ⁊ περὶ τοῦ λίθου δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα ⁊ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, ἃ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ζηλωτὴς ἐθέλοι πολυπραγμονεῖν, ὡς ⁊ περὶ τῶν ἀδήλων εἰδῆσαι βέλεσθαι μαθεῖν, ἀναδιδάσκει τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ δανιήλ, εὑρήσει δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβοχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα ⁊ ὀπτανόμενος τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. ⁊ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ᾧ τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνῶσι, τοῦτῳ τὸν δανιήλον ἠσπάζετο, ⁊ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ὁ μὲν, ἀλλὰ ⁊ τὴν προσηγορίαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ὑπάτερον τῆς βασιλείας ἐποίησε, ⁊ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οἷς ὑπὸ φθόνου ⁊ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἕξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τ' βαβυλῶνος πεδίῳ, ⁊ μέλλων καθιερωῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προσάξας, ὅτε σημαινόσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἠπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινόσης ἐπακῦσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τὸ δανιήλου συγγενεῖς δὲ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. ⁊ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, ἀθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζοντα προνοία, ⁊ παραδόξως ἀφαδύνουσι τὸν θάνατον. ὁ γὰρ ἅψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ ⁊ λογισμὸν οἷμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀθενὲς ὂν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδιδάσαντος. τοῦτο συνέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους ⁊ θεοφιλεῖς. διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ ⁊ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετὰ θηρίων ἔσει τὴν διαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ἑπτὰ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τοὔναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνήκεινεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τῷ μὲ

τῆς μὲν οὖν ἄλλων ἐθνῶν ἐδυνήθη τινὶ τῶν ἐνυπνίου A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi
διάνοιαν εὑρεῖν ἢ μόνῳ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔκρινε, καὶ καθὼς ἔδει τε αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διατείψας γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον ἀδεὴς βλαπτόντων ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν ἔδοξε τινὶ ἐπιστείαν, δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἔκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἐκ τῆς γραφῆς, B ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διείσπω βιβλίοις. καὶ γὰρ διότι ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, προς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῆς πραγμάτων ἢ μεμφομένους ἀσφαλισάμενον μόνον με ταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰπον εἰς τὴν ἑλληνίδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακονταετεία βασιλεύσας, τελευτᾷ C τὸν βίον. ἀνὴρ δεισιδαίμων καὶ τῆς πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχίστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῆς πράξεων ἡ βηρωσσὸς ἐν τῇ ἕκτῃ τῆς χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ταγμένος σατράπης, ἔνθα αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὸν κοίλην συρίαν καὶ τὸν φοινίκην τόποις, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, ἐδυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν συστήσας τῷ ναβυχοδονοσόρῳ ὄντι D ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ καταξάμενος, αὐτοῦ τε ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. αἰσθόμενος δὲ μετ' ὀλίγον E χρόνον τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβουχοδονόσορος, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὸν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὸν λοιπὸν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὸν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συνταξάς ποτὲ τῶν φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὸν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἐκ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. καταλαβὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα ὑπὸ τῶν χαλδαίων, καὶ ἐκπεσου- F μένην τὸν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις καταχωρισθέντας, συνέταξεν οἰκίας ἐν τοῖς ὀπτιδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δὲ ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν περι- G σάμενος, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ὅπῃ τὴν πόλιν καταπολεμεῖν. προεβάλετο δὲ τρεῖς μὲν τὴν ἔνδον πόλεως προβόλους, ξεῖς δὲ ἔξω, τοῦτο δὲ τῆς ὁπῆς πλήθει. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱερεπρεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἑτέρα βασιλεία ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, περιττὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα συντελέσθησαν ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις, ἀναλήμματα λίθινα ἀνοικοδόμησε, τὴν ὄψιν ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

Eius intellectum nemo alius inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterum Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.

Pater autẽ Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cœlæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea patet Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circũdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cõtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

XIII.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Niglisar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum. *Daniel.5.*

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ναβυχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τοῦ πρώτου βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη Ἰουδαίοις ἐπὶ τῶν τούτων χρόνων παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις.

ΜΕτὰ δὲ τελευτὴν ναβυχοδονόσορος τελευτᾷ Ἀβιλαμάροδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τῆς βασιλείας παραλαμβάνει ὃς δύο μὲν τοῦ Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰεχωνίαν τοῦ δεσμοῦ ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δούς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὕπαρχον τῆς ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλείας. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τιμῶν μὲν οὐκ ἐφύλαξε τὸν Ἰεχωνίαν, παραδόντι μὲν γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγλυείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὡς δὲ πατρίδος, ὡς εἰ μὴ καταισχυνθεὶς ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ Ἀβιλαμαροδάχου μετ' ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νηπιάσας ὁ παῖς αὐτοῦ τιμῶν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτῶν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται ἡ βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιῶς ποιήσασα παρ' αὐτοῖς πάντας ἐνέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοανδήλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅπερ τοῦτον στρατεύσει κῦρός τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκυφῶν ἦν πολὺς ἀργυρᾶς, εἰς ἐσθῆσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ παλλακίδων καὶ φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῆ ἄγαν κελεύει ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς ἣν τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ μετὰ θράσους πεφαγθεὶς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεθ' ὑβρεως πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τοῦ τοίχου τινὰς συλλαβὰς ἐγγεγράφουσαν. πεφαγθεὶς δὲ μετὰ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.

τοῦ δὲ

τῆς ἡ μέγων ἀδὴν δύσεσιν, ἀδὴ σωτέναι λεγόν- A
των, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς ὅλης τῆς
ὑποδεδόξω λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὸ χώραν,
τῷ τὰ γεγράμματα καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ δηλουμένου
δύνασθαι σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχρύσους, στρε-
πτὸν ὑφάσιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φο-
ρεῖν, ὡς οἱ τῶν χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέ-
ρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνωσθέντος τὸ κηρύγμα-
τος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες & φιλοπ- B
μησάμενοι πρὸς τὸ σύρσιν τῶν γραμμάτων, ἀδὲν
ἔλαττον ἀπόρησαν. ἀθυμοῦντα δὲ τοῦτο θεα-
σάμενον τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, ὑποθαρ-
σύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰου-
δαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ
τοῦ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δα-
νιήλος ὄνομα, σοφὸς αἰτὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀ-
μήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβου- C
χοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος
εἰπεῖν ἃ ὧν ἔκρυζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα.
μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίει παρ' αὐτοῦ πυν-
θάνεσθαι περὶ τῶν γεγραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν
τὴν ἐκ δύσεπτον αὐτὰ καταγνόντων, κἂν σκυθρω-
πὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, κα-
λεῖ τὸν δανιήλον ὁ βαλτάσαρος. καὶ δεηθεὶς ὡς D
πύθοιτο παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅπ τὸ θεῖον αὐτῷ
πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἂν
μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὑπόνοιαν ἔρχεται, φοβεῖν αὐτὸν τὰ
γεγραμμένα, καὶ τὶ σημαίνει μεμύσθαι ἠξίου. τοῦτο
γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, & χρύσεον
περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς
μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς αὐ ἐξ αὐτοῦ
ὑπισημότατος γένοιτο τοῖς ἐρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ
τούτων ἔτυχε πιθανομένοις. δανιήλος ὁ τὰς μὲν
δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ γὰρ σοφὸν & τὸ θεῖον, ἀδω- E
ρεοδόκητον εἶ), & πρῶτα τοὺς δεομένους ὠφελεῖν. μη-
νύειν γ' αὐτοῦ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστρο-
φὴν δ' αὐτῷ τοῦ βίου. ὅτι μηδ' οἷς ὁ θεόγονος αὐτοῦ
δι' ἃς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμφρων δύ-
σεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶ-
σθαι, ἀλλὰ & ναβουχοδονοσόρα μεταξαίτος εἰς ἁμ-
παν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας
καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπι- F
νον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δι' ἃ ταῦτα τὸν θεὸν ὡς
τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ περιοῦσαν τῆς
ἀνθρώπων μακρῷ ἐκ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λή-
θην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. & πολλὰ μὲν ἐβλασφή-
μησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δ' σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τῆς πολ-
λακίδων ἀπεκρίνετο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργι-
σθῆναι αὐτῷ, & δι' ἃ τ' γεγραμμένων περικαταγνῶναι,
εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ γε- G
γραμμένα τάδε. μάνη, τοῦτο δ' ἔλεγεν ἑλλάδι γλώσσῃ
σημαίνοντ' αὖ ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσ-
οῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠριθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ φερασθεὶν ὅπ σοὶ βραχὺ χρόνον ἀπολείπει, σημαίνει
τοῦτο φαθμόν, φησὶ σοὶ λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλοῖ. φαρές,
καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδι γλώσσαν. κλάσει σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐ-
τοῦ καὶ πέρσαις δίνεμεῖ. δανιήλ δ' ταῦτα σημαίνειν τῆς βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμ-
ματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οἷς τὸν χαλεποῖς τοῖς δηλωθεῖσι λύπη καὶ συμφορὰ κατέλα-
βεν. ὁ μὲν ὡς περιφανῆ κακῶν αὐτῷ γενησομένῳ τὰς δωρεὰς αἷς ὑπέσχετο δώσειν οὐ διέδωσεν,

magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, de que spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac dein per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exépli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, ídque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴν ἐφ' οἷς διεθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτὸ καὶ τῆς περιφημίας ἀλλ' οὐχὶ τὸ προφητεύσαντος εἶη. τὰ δ' ὡμολογημένα κεῖναι αἰδεὶς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτος ἔκεινε. μετ' ὀλιγὼ δ' χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὄζιν ἐφ' οὗ τὴν ἀρχὴν τῆς βαβυλῶνος σωέβη χλυέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτὸ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῷ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος ζωὸν παρειλήφαμεν χλόμενον. δαρεῖος δ' τὸν καταλύσαντα τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος μὲν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς μὲν ἀσυάγου υἱός. ἕτερον δ' ὄνομα τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιῆλον τὸν προφήτην λαβὼν, ἦγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μεταδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τῶν τειῶν δὲ σατραπῶν μὲν, οὓς ὅτι τῷ ἐξήκοντα & τριακοσίων σατραπιῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιῆλος ζῶντα ὧν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρουδῇ ὄντα τῷ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτὸ μόνος ὡς αὖ ἔχων τὸ θεῖον πεπισδυμένος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῷ ἕτερος ἐν πλείονι τιμῇ ὄντα ζῶντας βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς & κατηγορίας τῷ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δυσκαιρεῖν παρὰ τῷ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν ἐδεμίαν. ὧν δὲ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος πρίασθαι, ἀχρὶς αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ἐδὲ ἰσπιναστῶ τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ἐδὲν εἶχον ὃ κατεπίπτοντες αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὴν παρ' αὐτῷ τιμὴν ἀρχὴν καὶ διαβολῆ, τέρπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιῆλον, τὰς τῆς ἡμέρας προσδυχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐλθόντες, ἀπήγγειλον αὐτῷ ὡς οἱ σατράπαι αὐτῷ & ἡγεμόσι δόξειεν ὅτι τριάκοντα ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δέομενος αὐτῷ καὶ δυχόμενος εἴη. τὸν μὲν οἶνον αὐτῷ προβαίνοντα ταύτῃ τῇ γνώμῃ, εἰς τοὺς λέοντων ἔκειναν ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑ σωισθὼν τὴν κακουργίαν αὐτῷ, ὑδὲ ὅτι τὸν δανιῆλον ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι οἷς ὑπ' αὐτῷ ἔφη δεδογμένοις & κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῷ ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προσταγμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲ ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ προβῆναι τὰ προσάγματα, ἠρέμουν. δανιῆλω δ' φοιτὶς ὑδὲ πσὴν τέτων ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὔχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δ' σατράπαι τ' ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπιτυδείαν λαβεῖν ὅτι τὸν δανιῆλον προφανείσης, δυθὺς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, & κατηγόρουν ὡς προβαίνοντος μόνε τοῦ δανιήλε τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τῷ ἄλλων βλέμματος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' ὀ δι' δυσέβειαν ἀλλὰ δι' ἀφυλακίαν καὶ δι' ἀμέλειαν τοῦ τῶ φθόνου. διὸ δὲ μείζονος ἧς προσεδόκων δυοίας τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῷ ἐκείνου προσαγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμῳ νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ὀ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἀδὲν μὴ παθὼν δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν θύθυμος φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν τῷ σημίῳ κείμενον αὐτῇ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δ' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τῷ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὀπὴ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τὸν σφραγίδα ὁρῶν, ἢ σημειωάμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τοῦ δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ὅλῳ μὲν τὸ θεῖον καὶ τιμὴν τούτου φέρουσιν, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὡς βλαβησομένων μὲν πολλὰ κτήνεσι τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ δέοι φαγεῖν αὐτοῖς ὑπροθίζουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῷ σατράπων ὡς βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διαπαίοντες ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες ἐτροφοῦς εἶδεν. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὑ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αὐτὴ ζώοις πρὸς πονηρίαν ἡδύοιτο, τῷ θεῷ προσαγανακτοῦσα. διαφθαρέντων οὖν τῶν ὑπεβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλου ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ παῖ κράτος ἔχοντα. ἔχει ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, θρῶτον αὐτὸν ὑποδείξας τῶν φίλων. ὢν δὲ ἔτους ὀπίσημος ἐλαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βαρὶν, ἀξιοπρεπέστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασιώτατον πεποιημένον. ἣ μέχρι δεῦρο μὲν ὄζει καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτοῖς ἡμέρας ἱσορρεῖ γεγονέναι. οὕτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γηραιὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτα ἀνθρώποις καὶ παλαιᾶται, καὶ τοῖς ἰσχνὰ λυόμενα ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν, καὶ τοῖς διαρρέοντα μὴ φαινόμενα. θάπτουσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ ταύτῃ τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχρι τοῦ δεῦρο. καὶ ταυτῇ πεπισευμένος, ἰουδαῖος ὢν ἱερεύς, ἐτοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον ἢ τὰνδρὸς τούτου καὶ ὁ μάλιστα θαυμάσαι τις ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ ὡς δόξαι ὡς ἐνί τινι τῶν μειζόνων δυτυχήσῃ προφητῶν, καὶ ὡς τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμῆ τε καὶ δόξῃ τῶν βασιλέων καὶ τῷ πλήθους, καὶ πλουτήσας δὲ μνήμην ἀφώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ἅσα δὴ συγγεγραφέναι καταλέλοιπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille respondereret illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius tex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omniporentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, prætèr aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cũ ſodalibus prodiiſſe in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturũ per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus cum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hiſque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel.8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πίστις ἔκ μέρους ἐξ αὐτῶν, ὅτι θεοῦ ὁμιλεῖ τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ὑποβήσεται. καὶ τῷ προφήτῃ τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτον δυχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, θεοφιλὴς ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς δὲ πρὸ μὲν τῆς ἀφημίας τῶν προλεγομένων, δύνοιαν ὑπαντᾶσθαι πᾶσι πάντων. ὑπὸ δὲ τὸ τέλος αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν ἔδοξαν ὁμοῦ θειότητος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὑπερφέρεσθαι. καταλιπὼν γὰρ γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας καὶ ἀπροσδόκητον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γεγόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλων, καὶ πάσου μὲν ὅπη σῶμα ταραχθεὶς ὑπὸ τὰς δύο χεῖρας, πρὸς δ' ἀναμένοντι αὐτῷ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. ἀναστὰς δ' αὐτὸς, δεικθῆναι κριὸν ἑστῶτα μέγαν, πολλὰ μὲν ἀντεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτῷ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. καὶ τοῖς κέρασι ἀράξαντα δίς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὸν γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, ἓξ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τεταγμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀναφανῆναι καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνίσχυσεν. ὃ αὐξῆσαν ἔλεγεν αὐτῷ ὁ τοιαῦτα ὑποδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτὰ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε τοῦ ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὑπὲρ ἡμέρας ασϟς. Ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιὴλος ἔγραψε. κεῖναι δ' αὐτῷ τὴν ὄψιν τὸ φαντάσματος ἐδήλωσε τὸν θεόν ὅτι. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δ' ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τετάρων γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῆς ἑλλείψεως τὴς βασιλείας ἔσαι, ὃς τῇ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τὸ μεγάλου κέρατος τὸ ἐν τῷ μετώπῳ τὸ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ ἀποστροφὴν ἐκάστε, τοὺς διαδόχους μὲν τὸν θανάτου τὸ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὅτε δὲ παῖδας αὐτῶ τούτους ὄντας, ὅτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῷ, καὶ τὴν κατὰ τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη ζία κωλύσοντα ὑπιτελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα μὲν συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δανιὴλος καὶ περὶ τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

καὶ ὅτι

ἢ ὅτι ὑπ' αὐτῆς ἐρπιωθήσονται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεῖ δείξαντος ἀμφ' συγγράψας, κατέλιφεν, ὥς τε τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν δεῖ τὴν ἐκ θεοῦ τιμὴν τοῦ Δανιήλου, καὶ τοὺς ἐπικουρείους ἐκ τούτων ἐλέγχεσθαι πεπλανημένους, οἳ τὴν τε θεόνοιαν ἀναβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν μὴ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τοῖς γιγνομένοις, ἀλλ' ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως ἀφαιροῦσι τὴν ὅλων οὐσίας κυβέρνησιν τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἰδιόκτου καὶ φροντίδος τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. οἷς εἰ τοῦτον ἄφορος ἄπτοις ἦν τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ ταῖς ναυσὶ ἐρήμοις κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, καὶ τὰ ἅρματα ἀφιππεύομενα μὴ ἐχόντων τοὺς ἡνιοχοῦντας συντρίβεται, ὑπὸ τῆς ἀφρόντιστου φορᾶς ἀπωλώλει καὶ διεφθείρετο. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου δοκοῦσί μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης ἀμαρτάνειν, οἱ τῆς θείας μηδεμίας εἶναι τὰ ἀνθρώπινα ὑποφαινόμενοι πρόνοιαν. ἐγὼ δὲ οὐ κατὰ τοῦτο προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτοματισμῷ τινὶ τὸν κόσμον διάγειν πάντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εἶχον τῶν ὡς ἔχει καὶ διέγνων, οὕτως ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῆς, ἀνέγκλητον ἐχέτω τοῦτο ἐπεξηγουμένοις.

& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱσορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ διαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρῶ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκνενεύρισε διὰ ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος ὠνήλησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyſes eius filius & ſucceſſor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoſes penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

Τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστευσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, περὶ καταστροφῆς τῆς πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην τὴν μετοικεσίαν τῆς δουλείας ὅτι ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὴν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, ὃν οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶ-
ναι ὃν τὸ τῆς ἰσραηλίτιδος ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοὔνομὰ μου προεῖπεν ὄνομα διὰ τῆς προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ διὰ αὐτοῦ προφητείας ὁ ἰσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν σι. ἔστι γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἰσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καταστραφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ὑπάρχους τῆς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συνεχώρει αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῆς πατρίδα, καὶ ἀνασῶσαί τε τὴν πόλιν ἱερουσαλὴμ,

Cap. I.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo rediturí essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõstituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: plycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea poctula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCCC. præterea vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γεγράφειν τοῖς γειτνιάουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων, ἡγεμόσιν καὶ σατράπαις, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργύριον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ θεοῖς τούτοις θρέμματα θεοῖς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἱεραπλίταις, ὥρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα & τῆς Βενιαμίτιδος, οἵ τε λεβῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ὧδε γινομένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸ ναὸν κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἀργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς δύχας ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας περὶ τὸν θρησκείαν συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὸν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προσέξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ὁπισολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὸν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τόν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὅπου τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πῆχεις ξ'. τὸ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοι μὲν ξεστοὶ τρεῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσουσι τῷ θεῷ. τοῦτο δὲ εἰς ταῦτα δαπανῆσαι, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ πρόσοδον βούλομαι. & τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἐπέμψα ὧδε δοὺς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι ύ. θηκύκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα ύ. κάδοι δὲ χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσπονδεῖα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι βύ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἐπιφερομένων εἰθισμένων τιμῶν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας βφ'. κελεύω δὲ τοὺς τούτων χορηγίαν, ἐκ τῶν τοῦ σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ποιήσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες δύξονται τῷ θεῷ περὶ σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως & τῶν γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ ὧδε ποιοῦσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας, αἰτίας αὐρωθῆναι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ὁπισολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῶν δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δὲ. καὶ δισχίλιοι υξβ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον Β'.

Οτι ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες καταστήσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδῶν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

Cap. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

Βαλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πρὸς ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χωθαίων, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ὑπομελομένους, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις πρός τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χωθαίοις τὸ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ πρός τε ἄλλοις ἀσχοληθέντα πολέμοις ἀγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὕστερον μασαγέτας δι' ἰσσεδόνων τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίταις, καὶ μωαβίταις, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπομνήσεως καμβύσῃ ἐπιστολὴν τάδε. διάστοτα οἱ παῖδες σε, ῥᾴθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ δ' βελῆς τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κειταί. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ὑποστάτιν πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπισκυάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μοὶ τοίνυν τούτων γινομένων, ὅτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, οὐδὲ ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν αὐτῶν ἐνίσταται, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ ἀνοικοδομουμένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀγνοεῖν, ὅπως ὑπισχνῇ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις δὲ ἐν αὐτοῖς ὑποστάτας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοοῦμεν ἴσως, ὅπ δ' πόλεως οὔσης σπουδαιοθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ὁπλαβούσης, ἀποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Hi dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nesciente vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, foruúmque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, vilum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam.

II. 1. *Esdr.* 4.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου υἱὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

Cap. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπομνησιν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ πρὸς ἡμᾶς πάντα, καὶ βελσέμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνοικοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγω. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐπέλαβόμην τὰ τοῦ πατρός μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες συγκαλοῦσιν καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάξω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

Cambyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis euestigio consensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ δὴ πλέον αὐξηθῆ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χρώμενοι τοῖς βασιλεῦσι διατετελέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι τραχηλῆμα ὑπιππιάσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπεσχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῶν περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη δ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος καὶ τούτους τὴν αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μιᾶ δὲ τῶν μάγων αἱρέσει, οἱ μετὰ καμβύσου θανάτου τὴν περσῶν ἀρχὴν ἑαυτοῖς κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν περσῶν, τὸν υἱὸν ἀστάνους παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

1. *Esdr.* 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo núvinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potẽtiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ κρύοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ὅσα λοιπὰ ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδειχτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ὡς δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἧς ἔλιπεν τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς πολυτελείας, τούς τε ἰδίους αὐτοῦ καὶ τοὺς οἴκοις γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν δὴ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ δὴ νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. καὶ μηκέτι καταδαρθεῖν δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ξιῶν σωματοφυλάκων, καὶ περὶ λόγου ἐρωτᾷ, περὶ ὧν αὐτὸς ἀνακείσεσθαι μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερκείμενον νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ὅτι χρυσοῦ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν. καὶ μετ' αὐτὸν ἔξειν περιεδρείαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχυρίζει, τὸν δεύτερον δέ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὀρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκούοντας ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοῦ οἴνου δύναμιν, ὅστις αὐτὸν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τοῦ ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, παῦται ὑποβάλλουσαν διάνοιαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τοῦ φρονεῖν, καὶ τοῦ τῶ βασιλέως,

τὴν τοῦ

τῇ τῶ ὀρφανοῦ κὴ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν πάθησι, κὴ τὼ τῶ δούλε διαφέρει πρὸς παῤῥησίαν τῶ ἐλευθέρε. ἥτε τῶ πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ τ̃ πλουσίε. μεταποιεῖ γὰρ κὴ μεταγλυνᾶ τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς γιγόμενος, καὶ τ̃ μὲ ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν, τοὺς ὴ ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, κὴ ποιεῖ δοκεῖν αὐτὸς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲ μικρὸν φθέγγεσθαι, τάλαντον ὴ μεμνῆσθαι κὴ τ̃ τοῖς δύο ἀμφοτέροις προσκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὼν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, κὴ φίλων κὴ συγγενῶν ἐξαίρει μνήμην. ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, κὴ κὰ τ̃ φιλτάτων, κὴ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ὅταν νήφαντες τύχωσι κὴ καταλίπῃ σφᾶς τ̃ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίσας μηδὲν ὧν ἔπραξαν σφῶν τ̃ μέθῃ εἰδότες. τοῦτο ἐγὼ τεκμαίρομαι δύο εἶναι τ̃ οἶνον ἁρπακτικώτατα πάντων κὴ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ὑποφθεγξάμενος ἔδει τ̃ ἰσχύος τῶ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τ̃ τῶ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ὑποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην κὴ πλέον τ̃ ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σωφροσύνην δοκεῖ. τὸν ὴ τρόπον τ̃ ὑποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους πειρατεῖν, οἳ καὶ τ̃ τὼ γῆν καταναγκάζουσι κὴ τ̃ θάλασσαν ἐξ χρησίμων αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, κὴ τὼ ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ ὴ τῶ κρατίστου κὴ ἰσχυροτάτου ζῶα δεσπόζοντες, αὐτὰ τ̃ ἐρβλητοι τὼ δύναμιν ὅτοι κὴ τὼ ἰσχὺ εἰκότως ἂν εἶεν. ἃ μέλει πολέμοις ὀπιτάττοντες καὶ κινδύνοις τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπῃ τοὺς ἐχθροὺς, καταπειθεῖς δὲ τ̃ ἰσχὺ τὼ αὐτῶ ἔχουσι, κὴ ὄρη μὲν κατεργάζεσθαι ☾ τείχη δὲ καθαῖρειν κὴ πύργους κελεύουσι. κὴ κτείνεσθαι ὴ οἱ κελευσθέντες κὴ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῶ βασιλέως δόξωσι σφᾶς βαίνειν προστάγματα. νικήσαντες ὴ τὼ ὠφελείαν τὴν ἐκ τ̃ πολέμου τῷ βασιλεῖ νομίζουσι. ☾ οἱ μὴ στρατευόμενοι ὴ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι κὴ ἀεργοῦντες, ὅταν ποτήσαντες καὶ πᾶσαν τ̃ τῶ ἔργων ταλαιπωρείαν ὑπομείναντες, θεείσωσι κὴ τοὺς καρποὺς σωτέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ δ' αὖ δεῖ εἰπεῖν κὴ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἤδη ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲ ζυφῆς ἁπάσης ☾ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττεται ὴ ὑπὸ χρηστοήθων, κὴ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τῶ φόβε. καταλιπεῖν γὰρ ἀδεὲς τολμᾷ κοιμώμενον, ἀδὲ τῷ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖται πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τ̃ βασιλέα, τούτῳ προσέχει. πῶς οὖν ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τὼ παντὸς ἰσχυὼ ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι; σιωπήσαντος ὴ ☾ τούτε, ὁ τ̃ γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος κὴ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βασιλέα γιγνὴ σαφήνεια εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ πλάσασαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλε δ' ὑδέν ἐστιν, ὃ μὴ σφᾶς τίκτουσιν ἔχομεν. κὴ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, ☾ τὰ κατ' οἶκον διαπονοῦσι κὴ φυλακῆς ἄξιοῦσαι. κὴ ἄκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζυχθῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι κὴ ἄργυρον, ☾ ἄλλό τι τ̃ πολυτελῶν, κὴ ἀσμενῆς ἀξίωμεν, ὅταν ἴδωμεν δ' μορφον γυναῖκα,

A vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, & B omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, eósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino inscij quæ eis per ebrietatem patrata sunt. quo fit vt his argumentis persuas⁹, vinum ducam rem omniū lōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus C cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quæ intellectu ac potētia prædita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscūque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib⁹ reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimū animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd D dum ad bella pericula subditos mittunt, omnes eorū imperata obsequēter faciūt, siue dū per eos obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussū parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. lā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructibus regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et E quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Confessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū F opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

síſque rebus aliis,ſimul atq. mulierem formoſam cõſpexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in viſæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amiciſſimorũ ſæpenumero propter mulieres obliuiſcimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra mariue longo labore quæſitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipſum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapſacis Themaſini filia, concubina ſua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, ſed vt ſibi detractum diadema capiti illa ſuo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem, & adulatoriè ſe ad affectus illius attemperando humiliter ſatisfaciẽtem ſi quid eam offenſam animaduerteret. Interim dum ſatrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter ſe mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit tranſitum.Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus eſt. Namcùm terra ſit maxima,cælũ item immenſæ altitudinis,& ſol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iuſtus eſt & verax, conſequitur vt veritas ſit rerum omnium longè potentiſſima, contra quã iniuſtitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia ſunt,& celeres habent exitus, veritas verò immortalis eſt atq. ſempiterna.Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia ſũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,ſed iuſta & legitima ſecretáque ab omni labe iniuſtitiæ.his dictis Zorobabel ſermoni finem impoſuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixiſſet optimè,& quòd ſola veritas vim omnis ſenij vel mutationis expertẽ habeat,iuſſit eũ rex poſtulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.ſe cõceſſurũ,vt viro ſapienti,& qui prudẽtia vincat cæteros. quare poſthac,inquit,aſſeſſor meus eris, receptus inter cognatas mihi neceſſitudines. His auditis admonuit eũvoti,quo ſe obligauerat ſi adipiſceretur poteſtatẽ regiã:id autẽ erat,denuò cõdere Hieroſolyma,& ibi Dei tẽplũ inſtaurare,ac deinde ſacra vaſa olim per Nabuchodonoſorũ inde ſublata,& Babylonẽ perlata,reſtituere.Hæc eſt, inquit,mea poſtulatio,quã nũc mihi permittis ſapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus aſſurgẽs excepit eũ oſculo,móxq.ſcripſit toparchis & ſatrapis,iubẽſeos deducere Zorobabelẽ,eóſq.qui vnà profecturi erãt ad inſtituẽdã & abſoluẽdã tẽpli fabricã.Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magiſtratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hieroſ.& inſtaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq. adſcriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos eſſe oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hieroſolyma poſtliminio redierint. & procuratores ſuos ac ſatrapas vetuit quicquam in regios vſus à Iudęis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permiſit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuiſſent antiquis poſſeſſoribus

IV.

πάντα σκεῦνα ἀφέντες, τὰ εἰδὴ τὸ ὀρθεῖσης προσκυλίωμεν, ⁊ ὑπομένομεν ἕως χορῆσαι τὸ ὄντων ἡμῖν, ἵνα ⁊ κάλλος ἀπολαύσωμεν ⁊ μεγαλάβωμεν. εἰ καταλείπομεν ἢ κὴ πατέρα ⁊ μητέρα ⁊ τὸ θεμέλιον ἡμῖν ἐστι, ⁊ τὸ φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, κ᾽ ταῖς ψυχὰς ἀφιέναι μετ᾽ αὐτῶν καρτερεῖμεν. ὅτως δὲ αἱ μάλισα τὸ ἰσχυὸ τὸ γυναικῶν καταπόσαται. ἀχὶ πονοῦντες ⁊ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες κὴ διὰ γῆς κὴ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν προσλάβωσί τινα ἐκ τὸ πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τὸ ἐργαζῆ διδόαμεν· κὴ τὸ βασιλέα ἢ τὸ τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τῆς ῥαβεζάκης τῆ θεμασίης παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δὲ αὐτὸ, ῥαπιζόμενον, κὴ τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης, κὴ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ προσπιθεῖσης ἀνεχόμενον, κὴ μᾶλλον ὡς μᾶ μειδιῶντα, ὀργιζομένης ἢ σκυθρωπάζοντα. κὴ τῇ τὸ παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὸ γυναῖκα, ⁊ διαλλάττοντα ἐκ τῆ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιῆν εἴποτε δυσχεράνεσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους ἢ ἀφορῶντων τὸ σατεράπων κὴ ἡγεμόνων περὶ τὸ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μᾶ εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀσθενέσεραι ἢ ὅμως κὴ αὗται ⁊ βασιλεῖς τὸ ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη κὴ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, κὴ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα ἢ πάντα κινεῖται κ᾽ βούλησιν τῆ θεῆ, ἀληθινὸς δὲ ὅτι ⁊ δίκαιος, ἀπὸ τὸ αὐτῆς αἰτίας δεῖ κὴ τὸ ἀληθείαν ἰσχυροτάτην κτεῖσθαι, κὴ μηδὲν ἕως αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὴν τὰ μὲ ἄλλα, θνητὰ κὴ ὠκύμορα ἐστί συμβέβηκε, τὸ ἰσχυὸ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια ἢ ἀθάνατον ἔχῃμα κὴ ἀίδιον. παρέχει ἢ ἡμῖν ὐκ ἄλλο χρόνῳ μεμαινόμενον, ὐ δὲ οὐσίαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια κὴ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ᾽ αὐτῶ ἄδικα κὴ ἀπελέγχουσα. κὴ καταπαύει μᾶ ὁ Ζοροβάβελος τὸ περὶ τὸ ἀληθείας λόγον. ὑπολαβόντος ἢ τὸ πλήθους ὡς ἄρισα εἰπόντος, κὴ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυὸ ἄξεπτον κὴ ἀγήρω μόνον ἔχοι περσότα ξιν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀτιμσαθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἰῶ ὑπεχημένος. δῶσφ γὰ ὅτι σοφῷ, κὴ τὸ ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ κὴ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ᾽ εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τὸ δίκης ἰῶ ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὸν βασιλείαν. αὕτη δ᾽ ἰῶ ἀνοικοδομῆσαι μὲ ἱερόσολυμα, καθασκευάσαι ἢ ⁊ αὐτοῖς τὸν τὸ θεὸ ναὸν, ὃν κατασῆσαι ἢ κὴ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. κὴ τὸτο ἔφη τοὶ μὸν αἴτημά ὅστιν ὃ μοι νεῦ ὑπῆρξεως ἀποσαθαι, κειδήπερ σοφῷ καὶ σωετῷ. ἠδεῖς δὲ καὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, κὴ τοῖς τοπάρχαις ⁊ σατεράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν ζοροβάβελον, κὴ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὑπὲ τὸ οἰκοδομὴ ἰέναι τὸ ναοῦ. ἐπέστειλε ἢ κὴ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταχομίζειν ἐκ τὸ λιβάνε τερόντας εἰς ἱερόσολυμα, καὶ συγκαθασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶ τοὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν τῷ ἀχμαλώτων ἀπελθόντας, κὴ τοὺς ὑπατεύοντας καὶ τοὺς αὐτῷ σατεράπας κωλύσειν ὑπάτειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, αἵπνέ τε πᾶσαν ἰῶ ἀφαίρεσιν ἀνειθῶσι τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε ἢ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς τὸ

ἰουδαίων

Ἰουδαίων κατῆχον, καὶ σφόδρα τάλαντα τετρακόσια εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἰδίων γένωνται, καὶ τοῖς λεύταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, προστάξει κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατ' ἔκαστον ἔτος ὡρισμένον τι παρὰ τῶν βίᾳ χρείαν ἀργύριον. πέμψας τε καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος παρὰ αὐτοῦ ἐβεβούλητο πρὸ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀποικίας ἀσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς Δαρείου παρόντος ἔλαβεν. ἃ γὰρ αὐτὸν ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ φησι δόντος τὰ τυχὼν ἤμελλες. ταῦτ' οὖν πρὸ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐαγγελίσατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἷς Δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τῆς ἱεροσολύμων ᾠδεῖον μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ κροτούμενοι τοῖς κυμβάλοις· προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν ἕτοιμοι ἀπῆσαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τὴν ἀναγνωσκόντων ἀχθηδόνα τῆς σωφρῶς τῆς προαιρέσεως ἀποστάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἔτη ιβ'. τοῦ ἐλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος μυριάδες υ ξ β'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λεῦται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀναμίξ καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. παρεξ δὲ τούτων λεύται μὲν ἦσαν ὑμνωδοὶ ρ κή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱερεῖ τῆβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὴ εἶ τῆς ἰσραηλίτιδος, ἀ δυνάμενοι δὲ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτῆς ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς πηλὸς ἠγημένοι γυναῖκας, ὧν ὅτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, ἔστ' ἂν ταῖς γενεαλογίαις τῆς λευιτικῆς καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, εἵπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τεσσαράκοντα ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτειαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φκέ. ἡγεμὼν δὲ τῆς καταλειφθείσης πληθύος ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβελος, ἐκ τῶν μόνων τοῦ Δαβίδ, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. πρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαίου καὶ σεραβάου, ἐκ τοῦ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχίλιας. ἔστω μὲν οὖν εἴ τε ἱερεῖς καὶ λεῦται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῆς Ἰουδαίων, ὅσον ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

A redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regia, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior, cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festinitatem denuò celebrantes. deindè duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur; quas nominatim percensere non liber, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum: sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliũ suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cõtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vi-
ctimásque sabbatorum atque omnium sanctа-
rum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, reddebant
ea sacrificantes à nouilunio mensis septi-
mi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstructe: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ
annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissum negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphiq́ue pro-
genies canebant sactos hymnos, in Dei laudem
à Dauïde quondam institutos. Sacerdotes autẽ
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vide- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputãtes quã-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mæstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽ-
tũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesque cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie- G
bant Deũ colere, & eius gloriari nomine, religi-
oniſque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chu-
thia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ μετὰ
τὸ ἀπὸ βαβυλῶνος αὐτοῖς ἔξοδον, ἀθροίσαντες ὅτε ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μιᾷ δὲ
ἀθροῦσαι ὁμονοίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ἀνοικοδομημένον τόπον
ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ
καθὼς μωυσέως νόμος. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, ἐπεὶ ἦσαν ἐν
ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθα-
νομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν
καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἐκ αὐτὴν διετάξατο. καὶ προσ-
φορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τοῖς καθεμέροις ἀναλεχισμοῖς, καὶ
τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν.
οἵ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν θύοντες ἀπὸ
νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδο-
μίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρή-
ματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς βοσὴν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς
τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κῦφον ἦν, τότε κέδρινα καταγοῦσι
ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσαντες αὐτὰ καὶ χειδίαις πρὸς ἁμέ-
νοις, εἰς τὴν ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον
μὲν κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρεῖος κελεύσαντος ἐγένε-
το. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ
ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ ἀναγομένων, συνείχετο δὲ
τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς θεμελίους ἀγιέζαντες τῇ
νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπω-
κοδόμουν, προσπαιόμενοι τοῖς ἔργοις, λευίταί τε τοὺς
εἴκοσιν ἔτος ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦς καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμηλὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἰούδα τοῦ ἀμι-
ναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπου-
δαμένων προθυμίᾳ τοῦ τέλους ἐπεχειρεῖτο,
θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὖ τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρτι-
σθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τε συνήθεσι
στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖ-
δες, αἰνοῦντες ὕμνουν τὸν θεὸν, ὡς τὸ εἰς αὐτὸν ὁλόγιον
δαβίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται
καὶ τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν προτερον ναὸν ταῖς
μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον,
καὶ τὰ γεγονημένον ὁρῶντες ὑπὸ πλουσίας συνδέσεσιν
τὸ πάλαι καταστενάζόμενον, ὅσον εἶεν δ' ἀρχαίας δυ-
δαιμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ νομιζόμε-
νοι, κατήφουν καὶ ὅπη τύπῳ λύπης κρατεῖν ἐδυνά-
μενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς
ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ μέγον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν,
τοῦ πρότερον ὄντος ἐδένα λόγον ποιούμενος, ἐδὲ ἀνά-
μνησιν, ἐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνῳ βασανίζων
αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλπίσι τοῖς οὖσι ἔλαβεν. ἐπεφέρετο δὲ
τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὸν τῶν πλήθους χαρὰν,
ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλατ-
τοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ καθισταμένου, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς
τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμάρειται, ἐτύγχανον
γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενια-
μίτιδι, συνέδραμον τὸν αἴτιον τοῦ θορύβου μαθεῖν
θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βα-
βυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀναιτίζοντας τὸ ἱερὸν, προ-
σίασι τοῦ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις

τῶν πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὑπάρξαι συνεισκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεβόμεθα
γὰρ καὶ ἐκεῖνον τὸν θεὸν ἔφασκον, καὶ τοῦτον ἐπιθυμοῦμεν. καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν ὁπαδοὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμαναασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ὃν τῆς χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνθάδε.

Τούτοις

τέτοις αὐτῆ ποιησαμένων τὰς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρίων ἡγεμόνες τῶν ἰσραηλιτῶν, φασὶ αὐτοῖς ἔφασκον. τὴν μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῆ φασὶ προσαχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, φέρτερον μὲν τοῦ κύρου, νεῶν ὃ τοῦ δαρείου. προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν εἰ βέλονται φασὶ αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφικνεμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ χαλδαῖοι, τὴν δὲ προσηγορίαν οἱ σαμάρειται B
ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν καὶ πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ ἔθνη τῆς σατραπῶν διακωλύειν τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρὸ τοῦ κύρου πρότερον, εἶτ' ὀλίγον καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὀπισχεῖν τοῦ τὸν ναὸν κατασκευὴν, καὶ ἀναβάλλεσι πρὸς αὐτοὺς τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν προσαγορεύσαντες. καὶ ἕως τοῦ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνης τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχης, καὶ σαραβαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰουδαίων ἐθνῶν, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ὥστε C
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φεύγειν αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη προβεβλήκασι τοῦ πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰησοῦς, δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι τοῦ μεγίστου θεοῦ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῆ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῆ δολάμονος, καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολιὰ διαμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῆς πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τοῦ πόλιν κατὰ D
κράτος αὐτοῦ τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετῳκίσθη ἐξ αὐτῆ ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ ἀπέδωκε καὶ μιθριδάτῃ τῷ ταμίᾳ προσέταξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἀποκατασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει ψευδῶς, ἀβάσανον κελεύσας ἀναβαίνειν εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι προθυμίαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν ἀπὸ κύρου γράμματα ἀπαγγέλλομενος, διότι τοῖς θεμελίοις καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τοῦ τῆς ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὅτι ἀτελής. εἰ τοίνυν βέλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅ- F
πως ὑπομνήσαντες τὰ τῆς βασιλέων ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν ψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῆ, τοῦ μὲν οἰκοδομίαν ὑπερβαίνειν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀπεκρίνατο δ' αὐτοῖς περὶ τούτου ἐγράψαι. τῆς δὲ ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῆς ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ G
κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῆς περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον· ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πεδύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀπέμποντες. δαρεῖος δὲ τῆς σαμαρειτῆς αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων δὲ τῆς ὑπόλης τῆς ἰουδαίων, ὡς τήν τε πόλιν ὀχυρὰν, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσεοικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῆ τὰ γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ὑπόλας ὑπιδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ postulata illi de communi sententia responderunt, ad simul ædificandum admitti eos non posse, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum sub Cyro primum ac mox sub Cambyse, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permissu templũ sic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxissent. Responderunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorũ impietatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationẽ, & donaria vasáque per Nabuchodonosorũ sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati ærarij sui præfecto, vt ea deportarẽt Hierosolyma, rursúmque in templum instauratum reponerẽt. eiusdem enim regis mandato Abassarum missum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore absolueretur. cũ acceptis regiis literis confestim venisse, & fundamenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, vt inspectis regiis cõmentariis manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Iudæis autẽ solicitis & metuentibus ne regem pœniteat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo eos esse iubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario scripsissent, accusantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano similius extruãt: asseuerantes non esse hoc in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostriis dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῷ ὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῷ τὴν ἱερουσολύμων ὑποκατάσασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ τῷ σισίνῃ καὶ τ συν αὐτῷ κομισθέντα ἀνέγνω γράμματα, προσέταξεν ὁ τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. Ϛ εὑρέθη ὁν ἐν Ἀβατάνοις τῇ βαρει τῇ ὁν μηδίᾳ βιβλίον, ὁν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ὁν τῷ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσε τ ναὸν οἰκοδομηθῆναι τ ὁν ἱερουσολύμοις, καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μ πηχῶν ἐξήκοντα, πλάτος ὁ τῷ αὐτῷ, λίθων δόμων λιθίνων δύο ἐξῶν ἴσων, Ϛ ξυλίνης δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τ ἐς ταῦτα δαπάνην ὐκ τῷ τῶ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε ὁ Ϛ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβεχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱερουσολυμίταις. τίθη ὁ ὑπομνήματον τόπον ἐν ᾧ ἀβασσαρης τῆς ἐπάρχου, καὶ τ συνίας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνος, καὶ τῷ ἑταίρων αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μ, ἀφέξωνται τοῦ τόπου. τοῖς ὁ ἄλλοις τ θεῶν ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῷ, ὑπηρέτωσιν οἰκοδομηθῆναι τ ναόν. καὶ συλλαβέσθω ὁ θεὸς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ τῶ φόρου τ χώρας ἧς ἐστετάχθησαν, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύροις καὶ κριοις καὶ ἀρνοις καὶ ἐρίφοις, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. δύχων ὁ ὑπὲρ σωτηρίας τῶ βασιλέως καὶ παίδων. τοῖς ὁ πειθαρχοῦσι τ ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας κελεύσαι ἀνασταυρωθῆναι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῷ εἰς τὸ βασιλικὸν καταταγῆναι κτῆσιν. Ϛ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως εἴτις ὑπομείνῃ ἀλλοιῶσαι τὴν οἰκοδομίαν τῶ ναῶ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ὑπάρχῃ τῆς ἀδικίας. ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῶ κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῷ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἱππάρχῃ, καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῷ χαίρειν. τὸ ἀπίγραφον ὑμῖν ὑπόκειται, ὁν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τῶ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι ταῦτα, καθὼς ὁν αὐτῷ προέκειτο. ἐρρῶσθε. μαθόντες οὖν ὁν τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ συν αὐτῷ τίθη τ βασιλέως πρόθεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν οὖν τῷ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τ ἰουδαίων, Ϛ τῷ γενόντων τοῖς ἀρχισι. Ϛ ἰώυετο κῇ πολλῷ σπουδῷ ἡ κατασκεύη τῶ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, κῇ τὰ προστάγματα τ θεῶ καὶ μ βελήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῷ βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ὁν ἔτεσιν ἑπτά. τὸ δ' ὁν ἀνάλου τ δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι Ϛ ξίτῃ μηνὸς ἑνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὴν ἄδαρ, πόλεμος ὁ μακεδόσιν δύσερις, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς Ϛ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῷ ἰσραηλιτῷ πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῷ προτέρων ἀγαθῶν μ τὴν ἀγμαλωσίαν κῇ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπειληφέναι, ταύροις ρ. κριοις σ. ἄρνας ὑ. χιμάροις ιβ. κῇ φυλὴν, τοσαύτας γάρ εἰσιν αἱ τῷ ἰσραηλιτῷ φυλαί, ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. ἀνέστησάν τε κῇ τοῖς μωυσέως νόμοις, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶνος. ᾠκοδομήσαντο δὲ οἱ ἰουδαῖοι, κῇ τὰς ἐν κύκλῳ τῶ ναοῦ στοὰς τῶ ἐνδοθεν ἱερῶ. ἐσχάσης δὲ τῆς τῷ ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κῇ μ μακεδόνας ξανθικῷ λεγομένῳ, κῇ ᾗ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῷ κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, Ϛ τηνικαῦτα ἑορτὴν ἦγαγον ἀγνεύοντες μετὰ γυναικῶν Ϛ τέκνων τῷ πατρῴῳ νόμῳ,

κῇ τὴν

καὶ τὰ πάσχα θεσσαλοῦσθαι μῆνα τὴν τετάρτην καὶ δεκάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑπερβάντες κατευωχήθησαν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὑπεφέροντες τῷ θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ὑπερβάντες, ἀφ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον ἦθος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν τῶν περσῶν βασιλέως διάνοιαν δυμφῆ κατέσχησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὡσπερ τούτων ὑπεδαφιλδόμενοι τὴν θυσίας καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν φιλοτιμίαν, κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς παρεσκήκεσαν τὸν παντὸς, ἄρχεις δὲ τοὺς ἀσαμωναίους σωέβη βασιλδύειν σκήπτρους. πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλδύοντο ὑπὸ σαούλ πρῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδ, ὅπι ἔτη φ λβ', μῆνας ς, ἡμέρας ί. πρὸ δὲ τῶν βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ θεσσαλοῦσθαι κριταὶ καὶ μόναρχοι καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλείον ἢ φ δηλαγον μῆ μωυσῆ ὑποθανόντα καὶ ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν πρὸ τῶν ἀναστοθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρυ καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασιλικῶς διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγχύσιαν παρασκευάμενοι τῶν περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκελδύθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον. τοὺς τε ἱππάρχους καταδάζοντας εἰς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον, ἄλλα τε ὅσα ἐλάττειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν παρεσβευσαμένους τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν σαμαρειτῶν. καὶ πρεσβεύουσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας ἃς κατὰ τῶν σαμαρειτῶν ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τῶν πρεσβέων ὁ βασιλεὺς, ὡς αὐτοῖς ὑπισχνεῖτο, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τὰ σαμαρείας καὶ τὴν βελλεῖ ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγγαῖ καὶ σαμβαβᾶ τοῖς ἱππάρχοις σαμαρειτῶν, σαδράκῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμαρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀνανίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἠπίωντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγόντας τὴν ὑπισχνῆν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς βασιλικῆς ζαζοφυλακίας τῶν φόρων τῆς σαμαρείας, πάντ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὄξι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιῶσιν, ἵνα μὴ διαλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὡσπερ ἐμοὶ καὶ περσῶν εὐχόμενοι τῷ θεῷ. καὶ ἡμῖν ὑπισχνῆ, ταῦτα ποιήσουσιν.

Κεφάλαιον έ.

ὅτι ξέρξης ὁ δαρείου υἱὸς πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

ΔΑρείου τελευτήσαντος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐπιμεληθέντα αὐτοῦ καὶ τοῦ πρὸς θεὸν εὐσεβεῖν τε καὶ τιμᾶν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῇ παρὰ τοῦ πατρὸς θρησκείᾳ ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. καὶ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦς παῖς, ἰωακείμος ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπολαμβάνων ἀγαθῆς παρὰ τοῖς πολίταις, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καλούμενος

na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, institutа ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos V. summma beneuolentia prosecutus est. Hoc 1. Esdr. 7. regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras,

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũ Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes docelibcrè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans. Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram benenolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domicilium noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit:

ἔσδρας. ὃς τ μαυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ἦν, γίνε) φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ὴ ἀναβλῶναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἡ ἐπαγαλέσθαι τινας τ ἐν βαβυλῶνι τυγχανόντων ἰουδαίων, παρεκάλεσε τ βασιλέα, δῶναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τ συείας ὑπογολὴν, ἀφ' ἧς αὐτοὺς γνωσθήσε) τὴς εἰη. ὁ ὴ βασιλεὺς γεάφει πρὸς τοὺς σατράπας ὑπογολὴν τοιάνδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ ἡ ἀναγνώσῃ τ θείων νόμων χαίρειν. τ ἐμαυτῷ φιλανθρωπίας ἔργον εἶ) νομίσας τὸ, τοὺς βουλομένους ἐν τ τῷ ἰουδαίων ἔθνος, ἡ ἱερέων ἡ λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, σωναπαίρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα. ἡ ὁ βουλόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι ἡ τοῖς ἐμοῖς με συμβούλοις, ὅπως ἐν τ ἰουδαίαν ὑπογέωσι) τῷ νόμῳ τ θεοῦ ἀκολούθως, ἡ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἱερουσαλὴμ θεῷ, ἅπερ ἠυξάμην ἐγώ τε ἡ οἱ φίλοι, ἐν ἀργύριον ἐν χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῷ βαβυλωνίων ὀνομασμένον τῷ θεῷ τοῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου ἡ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσω σοι μετ τ ἀδελφῶν. ἡ ἃ δέδομέν σοι ἱερὰ σπονδὴ ἀναθήσεις. ἡ ὅσων ἂν ὑπάνοιαν λάβῃς, ἡ ταῦτα προσεργάσῃ, τ εἰς αὐτὰ δαπανήσειν ἐν τ βασιλικοῦ ποιούμενος γαζοφυλακίου. ἔγραψα ὴ ἐν τοῖς γαζοφύλαξι, τ συείας ἡ τ φοινίκης, ἵνα τ ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως ἡ ἀναγνώσῃ τῷ τοῦ θεοῦ νόμων ὑπισχνέντων ὑπιμεληθῶσιν. ὅπως ὴ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ ἡ μέχει τ πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὑπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κατ τ νόμον. ἡ ὑμῖν ὴ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσιν ἡ λευίταις ἡ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς ἡ ἱεροδούλοις ἡ γραμματεῦσι τ ἱερᾶ, μήτε φόρους ὑπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπόβολον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γλῦφε). ἡ σὺ ὁ ἔσδρα κατ τὴν θεοῦ σοφίαν ἀποδεικτὸν κεῖτας, ὅπως δικάσωσιν ἐν συείᾳ φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ὑπισταμένους σε τὸν νόμον. τοῖς ἀγνοοῦσι ὴ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' αἴ τις τῷ ὁμοεθνῶν σε καταβαίνῃ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόχρη τιμωρίαν ὡς ἐκ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὑπισταμένους μᾶλλον, θλιβερῶς ὴ παρακούων ἐν καταφερῶν. κολασθήσονται ὴ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἐρῶσο. λαβὼν ὴ ἔσδρας ταύτην τὴν ὑπιστολὴν, ἐσφήνθη ἡ τῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως προς αὐτὸν χρηστότητος ἐπαινῶν ἄγιον ὁμολογῶν γεγονέναι, ἡ ὅτι τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν οἰδέναι. ἀναγνοὺς δ' ἐν βαβυλῶνι τὴν ὑπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέσχε. τὸ δ' ἀπόγραφον αὐτῆς, πᾶσι πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κατ τὴν μηδίαν ὄντας. μαθόντες δ' ὅτι τοῦ βασιλέως ἡ τὴν πρὸς τὸν θεὸν δυμένειαν, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἔσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μετ ἐσπουδάκεσαν. πολλοὶ δ' αὐτῷ καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, ποθοῦντες τὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τοῦ ἰσραηλιτοῦ, κατ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὶ ἐν) συμβέβηκεν ὅλη τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακούουσας. αἱ δὲ δέκα φυλαί, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, ἡ ἀριθμοῦ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς ὴ ἔσδραν ἀφικνουῦταν, ἱερέων ἡ λευιτῶν, ἐν θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν ἐν ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν ὴ τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου,

ἡ ἕως

ἡ ζεὺς ὑπεδέξατο ἡμέρας, ἡς ἐτείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως εὐχὰς ποιήσωσι τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἡ μηδὲν ἧττον τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου προσπεσόντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δύναται σώσει αὐτοὺς ὁ θεός. ἡ ἠξίωσεν ἱππεῖς αὐτῷ αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἄραντες ἀπὸ τοῦ εὐφράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. ἡ ἔδωκε χρῆμα τοῖς φυλάξιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν δὲ τῷ θεῷ ἱερεῖα ἡμίονοι) παρέσχετο τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη τάλαντον κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ϛαθμοῦ τάλαντον ιβ'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς ἡ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, ἡ πάντες οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἱερογραμματεῖς. ἀναδοὺς ἡ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐν τῷ ὁλοκαυτώσεων γενομένας χίλιαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ἐπὶ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς ἡ ἄρνας οβ'. ἐείφους εἰς παράτηρσιν τῶν ἡμαρτημένων ιβ'. τοῖς ἡ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας ἡ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ ἡ τὸ προσαχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, ἐπὶ τοῖς πᾶσαν αὐτοῦ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. προεχώρησε δ' αὐτοῦ κεῖνα τὸν αὐτὸν ἄξιον εἶναι τοῦ θεοῦ τῶν βουλευόντων δίκης ὁσίαν ἡ δικαιοσύνην. χρόνῳ ἡ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν ἡ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους ἡ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐπιβαίνοιεν τῇ πολιτείᾳ, καὶ λελύκοιεν τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκοιεν, δεομένων ἡ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινῇ δὴ πάντας ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν οὐθὶς ἐπὶ λύπῃ τοῦ ἐωθῶτος, ἡ κεφαλὴν ἡ παρέφασον, ἡ τὰ γένεια ὑβείζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν ὅτι τοῦ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς πρώτοις τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐκ ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, ἡ τὰ ἐξ αὐτῶν προσάξῃ τέκνα ἐπ ἀνιαθήσε), διέμενεν ὅτι ὁ γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτοικοι πάντες, κλαίοντες ἐπ αὐτοῖς, ὅτι τοῦ μεγίστου μέρους λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ ἔσδρας, ἡ τὰς χεῖρας αἴροντας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχιτέκτονα μὲ ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας δὲ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὰ μύρια ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν δὲ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει ἡ τὸν θεὸν ἀπέρασιν ἡ λείψανον ἐκ ἐκ τότε συμφορᾶς αὐτοῦ ἐ ἀχμαλωσίας ὀφείσασθαι, ἡ πάλιν εἰς ἱερουσόλυμα ἡ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστῆσαι, λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ, ἡ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεωτερισθεῖσιν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, ἐφ' οἷς δὲ ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι ἡ τούτοις ἀφεῖναι τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δεήσεων. ἐρωτώντων ἡ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆλθον, ἀχάπός τις ὀνόματι, φῶτος τῶν ἱεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἀμνηστεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐποιησαμένους γυναῖκας. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξορκίσας πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, ἡ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. πολλαπλασίονας ἡ τοὺς ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐποίησεν ὁμόσαι τοῖς φυλάρχοις τῶν ἱερέων ἡ τῶν λευιτῶν ἐ ἰσραηλιτῶν, ὅπως ἐκβάλωσι τὰς γυναῖκας ἡ τὰ τέκνα ἐξ ἐ ἐχούσι συμβουλίου. λαβὼν ἡ τοὺς ὅρκους, ἐδίδου

vbi peracto triduano ieiunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros XII. pro communi salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in anti quam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit se in domiciliũ Ioãnis & Eliasibi, A ibique totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma conuenirẽt, & quisquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præscriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius sacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriusq. tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque consedissent in superiore parte tẽpli præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni temp⁹ esset molestũ, surgés Esdras accusauit
1. *Esdr.* 10. eos qui cõtra leges duxissent vxores alienigenas. nũc si velint rẽ Deo gratã & sibimetipsis vtilem facere, ablegãdas esse vxores eiusmodi. acclamatũ est facturos id oẽs æquo animo, sed esse earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus esse hybernũ, nec posse rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus esse vt negociũ hoc differatur C aliquãtisper, & tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cũ selectis vndecunque senioribus inquisitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præscriptũ vxores duxerint. cõsenserũt oẽs in eã sẽtẽtiã, & prima die mensis decimi cœpta inquisitione, quæ durauit vsque primã diem mensis sequẽtis, inuenerũt multos tã ex Iesu põtificis cognatione quã ex cæteris sacerdotibus ac Leuitis & aliis Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris D faciẽtes legũ obseruantiã, quã naturales affect⁹ quãcũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽsere nõ est necesse. atq. ita Esdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc consuetudinem emẽdauit, vt in posterũ hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽse dũ scenopegiæ festũ celebratur, & fermè totus popul⁹ cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã spectat, rogauerunt Eldram E vt eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsq. meridiẽ. ex qua lectione non solũ in præsens & futurũ discebant quid esset iustum, sed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligẽter obseruassent. Esdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iussit vt domum abirent: esse. n. festum, nec licere ea F die flere. quin potius hortabatur vt ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum se mũnirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequẽtes eius monita cœperũt re vera festũ agere, quod cùm per octo dies fecissẽt, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum est vt post comparatam sibi apud populum e- G gregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium ei successit.

ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἱερὰν εἰς τὸ πασοφόριον Ἰωάνου τ̃ Ἐλιασίβου, ἡ μηδενὸς ὅλως ἄχρι τ̃ λύπην γευσάμενος ἐκείνην τ̃ ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι νηστεύων ἡ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τ̃ πλήθους, ἡ τ̃ οὐσίας αὐτ̃ κ τ̃ τ̃ πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τ̃ Ἰουδαίας ἡ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἐν ᾗ τὸν ἑνάτον μῆνὸς, ὃς κ τὸ βασίλειος τεύθος, κ ἡ μακεδόνας ἀπέλλαῖος καλεῖται. καθισάντων ἢ ἐν τ̃ ὑπαίθρῳ τ̃ ἱερᾶ, παρόντων ἅμα ἡ τ̃ πρεσβυτέρων, ἐ τῶν κρίσεως ἀνδῶς ἀκαιρημένων, εἷς ἐσδρας, ἡ ἦρατο ἐκείνης, λέγων ὡς ἠνομήσαν γήμαντες ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μὲν τοι γε ποιήσεως αὐτοὺς, τ̃ μὲ θεὸ κεχαρισμένα, συμφέρον ἢ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ἢ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ἢ πλῆθος ἦ πολύ, ἐ τ̃ ὥραν τ̃ ἔτους χειμέριον, ἡ τὸ ἔργον ἐ μιᾶς, ἐ ἢ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τότους, ἡ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡδηγηθέντες, λαβόντες χρόνον, ἡ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ αὐ θελήσωσι τόπου, ἐις συνεπισκεψομένους τὸ τ̃ μεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τ̃ νουμηνίᾳ τ̃ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τ̃ ἀλλοεθνίσιν, ἕως τ̃ τ̃ μηνὸς τ̃ ἐχομένου νουμηνίας, ποιησάμενοι τ̃ ἐρεύναν, πολλοὺς ἐκ τε τ̃ τ̃ ἱησοῦ ἐκγόνων τ̃ ἀρχιερέως, ἡ τ̃ ἱερέων ἡ λευιτ̃ καὶ ἰσραηλιτ̃, οἳ ἡ τὰς γυναῖκας ἡ τὰ ἐξ αὐτ̃ τεκνοποιήσαντο, τ̃ τ̃ νόμων φυλακῆς ἢ τ̃ πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιήσαντες πλείονα πόνον, δύνις ἐξέβαλον. ἐ θυσίας ἐξομνύοντες τ̃ θεὸν ἐπιώμοσαν, κεῖνος καθ' θύσαντες αὐτῶ. ἃ ἢ ἀνόμαζα αὐτ̃ λέγειν, ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ. τὸ μὲ οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τ̃ προειρημένων ἔτους ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκκαθάρσιος τ̃ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτῃ τῷ λοιπῷ μόνιμον εἶ. τ̃ ἢ ἑβδόμῳ μηνὶ τ̃ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, ἡ χεδὸν παντὸς τ̃ λαῶ συνελήλυθότος ἐπ' αὐτὸν, ἀπελθόντες εἰς τὸ ἀνῳδὸν τ̃ ναῦ πρὸς τ̃ πόλιν τ̃ ὅπῃ τὴν αὐλὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν τ̃ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοῦ μωυσέως. ὁ ἢ μέσος τ̃ πλήθους σταθεὶς εἶπεν, ἡ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ἢ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τ̃ νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὶ ἢ τ̃ παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι τ̃ δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τ̃ πεπεισμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ἢ ἔσδρας ἔτους ὁρῶν αὐτοὺς ἐχοντας, ἐκέλευσεν ἀπέναι πρὸς αὐτὰς καὶ μὴ δακρύειν. εἶ γὰ ἑορτὴν καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, ἡ γὰ ἑξῆναι. περιετρέπετο ἢ μᾶλλον πρὸς διωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. ἠ μετάνοιαν καὶ λύπην τ̃ ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημάρτημένοις, ἀσφαλῆναί τε ἔξω ἡ φυλακὴν τ̃ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ἢ ταῦτα ἔσδρα παραμυθοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. ἐ τοῦτο ποιοῦντες ἀφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ ὕμνων τὸν θεὸν, τῆς ἐπανορθώσεως τ̃ περὶ τὰ πολιτεύματα ὡδηγημένης ἔσδρᾳ χάριν εἰδότες. ᾧ συνέβη μ τιμὴν ὡδὲ τ̃ λαῷ δόξαν γηραιὸν τελευτῆσαι τὸν βίον, ἡ ταφῆναι μ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ἐπὶ ἢ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ, ἐ ἰωακεὶμ τὸν ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτὸν ἐλιάσιμος τιμὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

τ̃ ἢ

τῶν ὑ αἰχμαλωτισθέντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἐξιπατῶν ποὸ τῆς
μητροπόλεως περσῶν σύσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιποιίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ
ποὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ποοσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν ὡδαμῶν ὁρμώμενοι. ὁποῖα μὲν ὧν
δὴ ἥκειν ἐκ τ ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι δὲ αὐτῶν εἰς ἔδαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πέριξ ἔθνη πολλὰ δηπθέναι κακὰ τοὶς
ἰουδαίοις, ἡμέρας μὲν καταλεχόντων τὴν χώραν καὶ δηλ-
παζόντων, τοὺς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὶς ἐκ τ χώρας καὶ ἐξ αὐτῶν ἱεροσολύμων αἰχμαλώ-
τοις ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δεδισκεσθαι καθημέ-
ραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τ συμφορᾶς
τοὶς ὁμοφύλοις. ὁ δὲ ἀναβλέψας εἰς τ οὐρανὸν, ἄρχει τίνος C
εἶπεν ὦ δέσποτα τῶν ὅλων καὶ πάντα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὕστως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν; δηχθέν-
τος δ' αὐτῦ ποὸς τὴν πύλη καὶ ταῦτ' ἀποδυομένου
ποοσελθὼν τὸς ἡγεμὼν ἀυτῦ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθαι τ βασιλέα. ὁ δ' οὐδὲν ὡς εἶχε μὴ ἀπολυσάμενος,
δηλονήσαν ἔσπευσε τῦ βασιλεῖ τ ὀπὶ τῦ πότου δηλω-
νίαν. ὡς ὑ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡσ-
θεὶς αὐτῦ ὀμόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τηκυθρωπακότα θεασάμενος, δηλῶ τ κατηφὲς εἶη αὐ-
τῶν. ὁ ὑ τῦ θεῦ δεηθεὶς χάειν τινὰ καὶ πειθὼ πα-
ραχεῖν αὐτῦ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπειν τοιῦτος, μηδὲ τ ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
ποογόνων τ ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τ χῆς τὰ
τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπορησμένας αὐτ; ἀλλὰ χα-
ρεισαί μοι ποοθεμένῳ τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ τὸ ἱερὸ τὸ
λοιπὸν ποοσοικοδομῆσαι. ὁ ὑ βασιλεὺς, διδόναι τὲ E
αὐτῶν τ δωρεὰν κατένευσε, καὶ ποὸς τοὺς σατράπας νο-
μίσας χράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν ἐφόδιον χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλεται. πέμπουσο
δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χάριν ἡμῖν τ λοιποῦ δηλώσ.
ὁ μὲν οὖν νεεμίας ποοσκυνήσας τῶ θεῶ, καὶ τῶ βασιλεῖ
τ εὐποιΐας χάριν εἰπών, τὸ κατηφὲς τ ποοσώπου
καὶ συγκεχυμένον, ἀνεκάθηρε τῇ ἡδονῇ κεκλεσμένος
ἡδονῇ. καλέσας ὑ αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῶ ποὸς F
σαδαῖον ὑπαρχον σαμαρείας ἐπαρχον, ἐν ᾗ ποὸς τε τ τιμῆς τῦ νεεμίου, καὶ
χορηγίας τ εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιτιθεμένου. ἡδόμε-
νος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῶ ὡδήγαβεν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξου. ὁ δὲ δείξας τῶ θεῶ τὰς ὑπαρχὰς ἀποδί-
δωσι τῶ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχαις, καὶ συγ-
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, ἑστὼς ἐν μέσῳ G
τῶ ἱερῶ, τοιάδε ἐποιήσατο ποὸς αὐτοὺς λόγους. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μνήμη τῶν πατέρων
ἀβραάμου, ὁ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, ὡδαμῶν-
τα, καὶ δηλα τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐκ ἐγκαταλεί-
ποντα τὴν ὑφ' ἡμῶν ποόνοιαν ἀμέλῃ, σωτήρησέ μοι
ὡδὲ τ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, καὶ τὸ λείψανον τ ἱερῦ τελφώσω. βέλομαι
δ' ὑμᾶς τ ὦ γειτονδύοντες ἡμῖν ἐθνῶν δυσμῳάν σαφῶς εἰδότας, ὁ ὅπ ποὸς τ οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς ποὸς ταύτην φιλοπονουμένους, ἐπισήσονται καὶ πολλὰ ποοσπατήσονται ποὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post longum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndenam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta esset, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hæc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò, post cœnam iam hilarior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abtersso à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuerso populo. stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quá infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicituſque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè cõcionẽ dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita, quãdo à Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Esdr. 4.6 ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vnquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorũ impedire: interceptíque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per clãdestinos fallacesque tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus intrepidè pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autẽ salutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem non sine gladio erat, similitérque qui materiam ei suggerebat: scuta verò non longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno vtens nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modũ perdurauit ducibus annis & tribus mensibus. tã ũerum tẽporis elapsũ est donec absoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, mense 9. Peremunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & 8. dies in epulis transegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ satis magnam in vrbe populi frequentiã, persuasit circunquaq. vicinis sacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem inibi habitaturi, extructis eis de suo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hæc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiã natus, & in populares suos beneficentissimus relicto sẽpiterno sui monumento in Hierosolymæ mœnibus. atq. hæc sunt quæ Xerxe regnãte gesta sunt.

θαῤῥεῖν πρὸς τῷ θεῷ πρῶτον, ὡς μὴ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπειλὴν ἀφέξηται τοῦ ἔργου, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀπόνοιαν τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ προσκείμενος, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιος ὤν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διθῆναι τοῖς ἄρχουσι μεμῆσαι τὸ τεῖχος, μὴ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῖς τῷ λαῷ, κατὰ κώμας μὴ πόλεις, μὴ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποχόμενος δὴ μὴ αὐτὸς μὴ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. μὴ ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκεύαζον. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀπέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε κατὰ τὴν χώραν τὴν θεσσηλοείας αὐτῆς μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τὸν τῶν τείχων οἰκοδομὴν ἀποδεδομῆσθαι ἀμανῖται μὴ μωαβῖται μὴ σαμάρειται, μὴ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, μὴ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὴν περαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτεινα, μὴ αὐτὸν ἐζήτουν τὴν νεμίαν δολοφονῆσαι μισθούμενοι τινας τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀπέλωσιν. εἰς φόβον δὲ μὴ ταραχὴν αὐτοῖς ἐνέβαλον, μὴ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ἐφ' οἷς ἐκτειχισάμενοι, μικρὰν τὴν οἰκοδομίας ἀπέστησαν. τὴν δὲ νεμίαν, ἐδὲν τούτων δεῖσθαι τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἔργου, ἀλλὰ σίφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος, ἀξίνας ὑπέμενεν, ὑπὸ τὰς εἰς τὸ ἔργον ὅπλα θυμίας αἰσθανόντων μὴ τὴν ὀλιγωρείας. ὅπως τε συντέλεσθείη μὴ τροφοποιικῶς τὴν σωτηρείας εἶχεν, ἀχθοφόρους τὸν θεράποντα, ἀλλὰ περιπλισμένος ὅπλα πρὸς ἕκαστον ἐργάζεσθαι. μὴ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, μὴ ὁ τὴν ὕλην ὠθούμενος. θυρεὸς δ' ἑκάστῳ αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, μὴ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἑκάστου πόδας, παρεστάξας αὐτοῖς οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίαν τῷ λαῷ, ἵνα ἀπλισμένοι μάχωνται, μὴ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιῆρχε τὸν πόλεως τὸν κύκλον, ἐδὲν κόμιζων ἐδὲ ἕτερος, ἐδὲ τῇ διαίτῃ μὴ τοῖς ὕπνοις, ἐδὲν τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀπάλειαν ἐχρῆτο. μὴ ταύτην ὑπέμεινε τὴν παραπωλείαν, ἕως ἔτη β μὴ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνακοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐδίῳ μὴ εἴκοσιν τὸν ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος δὲ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεμίας μὴ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τοῦ τούτων οἰκοδομίας, καὶ δῆμον ἐφ' ἡμέρας ἡ διαχέμενοι. τὰ μὲν ἐνέθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρει. νεμίας δὲ τὸν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπεμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέριξ πόλιν οἰκοῦντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν μὴ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ἔφοδος διὰ παντὸς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεμίας διετάξατο, πολὺν θρωπτέραν τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτους συμβῆναι γενέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ

ἄλλα καλὰ, μὴ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι ξέρξε βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ς'.

Οτι Ξαπλάϊστος ἀρταξέρξου, μικρῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκπανδώθυσι δι' ἀμάνου δόλον.

Cap. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξεω ἕλληνες καλέσι, σωέβη μεταβολῆναι. τούτου τοῦ περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τοῦ δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε ἰουδαίαν γυναῖκα, τῷ γένει μὲν ἐσαν τοῦ βασιλικοῦ, λαοῦ δὲ τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παρελαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καταστήσας ἀπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ὑσῶν ἀρχόντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς περσῶν ἔθνη καὶ τοῖς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν τὰ βασιλεῖ τοῦ πλούτου ἐπιδεικνύοντα τῷ δηδεκάτῳ τὴν ἡμέρας ρπ. ἕπεσται τὰ ἔθνη καὶ τοῖς σατραπεύσασιν αὐτῶν ἐν σούσοις δὲ ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γενόμενον. σκηνώματι πυξάμενος ἐν χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταλινέσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἐκ λίθου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις μὴ διάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ τοῖς πέρσαις νόμος, ἀλλὰ δοκιμάζειν αὐτοῖς, καὶ προς ὃ βούλεται τῶν καταχειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἐκκαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὸν χώρον παρήγγειλεν εἰδέναι τῶν ἔργων ἀφειμένοις, καὶ ἑορτάζειν ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα βάσα συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος ἐσιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῷ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῶν ἐπὶ πέρσας νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δυνάστας ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον ἐκείνη παρητεῖτο τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. ἀναστᾶσα δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν περσῶν, οἳ τὸν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δ' οὖν δηλονότι τινὰ κατ' αὐτῆς νόμον οἰκίζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονηθῆναι ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἀμφισα διαγεγονέναι τὸν βίον. ὀδημία γὰρ τοῦ σωοικοῦντος αὐτοῖς ὠδῖς αὐτῶν ποιήσεται, πρόδειγμα τοῦ τῆς βασιλίσσης ὑφηφανίαν πρὸς τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. προκαλουμένου τοῦ οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ πρὸς τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τοῦ οὐάστου ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τοῦ ἐκείνης τιμοῦ ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis delererur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum adbibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum mulctari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Est. I.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec dis- A
iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter
legem poterat, mœrens quòd voluntati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes
eum amici, consulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat, & facta per totum
orbem formosarum virginum perquisitione,
quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. no-
ua enim inducta prioris aboleri posse desi-
derium, & eius recenti consuetudine amorem
paulatim distractum in totum posse euanesce- B
re. Probauit rex consilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno selectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus in-
uenta est Babylone Esther puella vtroque pa-
rente orbata, quæ apud patruum Mardochæum
educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis
vultus in se oculos conuertebat. itaque vni C
eunuchorum commendata, tractata est apud
eum delicatissimè, odoramentis atque vn-
guentis preciosissimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare solent, quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per sex menses vsæ
sunt quadringintæ numero virgines. quando
verò satis iam curatas existimabat, & regis le-
cto tempestiuas, vnam singulis diebus mitte-
bat ad eum, qui pòst complexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E D
Esthere delectatus eius consuetudine, & amore
correptus, legitimam coniugem eam sibi ad-
iunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui
septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimi-
sitque quos Agaros vocant, per omnes gen-
tes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Per-
sas & Medos, & primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per mensem integrum:
& ingressæ regiam vxori diadema imposuit:
atque ita cum ea conuixit, nunquam interro E
gata quónam esset nata genere. patruus verò
eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibíque
degens obuersabatur quotidie circa regiam,
scisciians, de puella quomodo se haberet. di-
ligebat enim eam haud secus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è do-
mesticis, inuocatus cum accederet, tantis-
per dum sederet in regio solio: adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis
contrà faceret, plecteretur capite. rex inte- F
rim virgam tenebat auream, quam quoties a-
liquem ex inuocatis venientibus seruare vel-
let, porrigebat ad eum: isque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde
post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi
conspirassent contra regem, Barnabazus al-
terius seruus genere Iudæus, deprehensas insi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus
per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò G
territus, veritatem per quæstiones inuenit:

ἠγαπᾶτο δὲ ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ
μὴ φέρων τὴν ἀλλοίωσιν, καταλλαγῆναι μὲ αὐτῇ ἀλλὰ
τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ὢν ὡς ἐπ' ἀδυ-
νάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕ-
τως ἐχόντα καλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὴ
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι ὢν περιπέμψαντα καθ' ὅ-
λην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὡραιοπρεπεῖς, ὧν τ'
ἐπιτηδειῶσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην δύνασθαι ἀποστώμενον καὶ μικρὸν γί-
νεσθαι τῆς συνουσίας. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, ἐπιτάττει πᾶσιν ὑπηλεγμένοις τὰς εὐδοκίμους
ἐπ' εὐμορφίᾳ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν ὢν πολλῶν, εὑρέθη καὶ ἐν
Βαβυλῶνι κόρη, τὴν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ οὖσα
τῷ θείῳ μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφο-
μένη. ἦν δ' ἐξ ἦν ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν
ὢν ἐπιφανῶν οὖσα τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν ὢν τὴν ἐκεῖ-
σε συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τῷ κάλλει διαφέ-
ρειν, καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεω-
μένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. ὡς δὲ ἐδόθη ὢν αὕτη πα-
ρὰ τὸν εὐνοῦχον εἰς ὑπομέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονία καὶ πολυτελείᾳ τῶν ἀλειμ-
μάτων, οἷς χρῄζει τὰ σώματα, καθαρθομένη. καὶ τού-
των ἀπέλαβον ὑπὲρ μῆνας ς'. τεσσαράσιαι τὸν ἀριθμὸν
ὄσαι. ὅτε ὢν ὑπέμενεν ὑπομενόντας τῷ προειρημένῳ
τὴν ὑπομέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βαδίζειν
αὐτὰς ὑπὸ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γεγενῆσθαι, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ
ὢν πλησιάζων δίδυς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον.
ἀφικομένης ὢν τῆς ἐσθήτος πρὸς αὐτὸν ἡσθεὶς αὐτῇ καὶ
πεσὼν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ
ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδέρφ καλουμένῳ.
διέπεμψε ὢν τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοὺς τοὺς γάμους ἀναγγέλλων. αὐτὸς ὢν
πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰ-
σίᾳ ὑπὸ μιᾶς ὅλον ὑπὸ τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθόσης
ὢν εἰς τὸ βασίλειον, περιέθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ
συνῴκησεν ἔτως ἐσθῆτα, μὴ ποησάσης φανερὸν αὐτοῦ
τὸ ἔθνος. ἧς ὅπερ εἶπ τυγχάνουσα. μεταβὰς ὢν καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τ' βαβυλῶνος εἰς σοῦσαν τ' περσί-
δος, αὐτόθι διῆγεν ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις διατείβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τί
διάγει τρόπον. ἔσεργε γὰρ αὐτὸν, ὡς αὐτὴ θυγα-
τέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῶν
ἰδίων αὐτοῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλισίκα ὑπὸ τῷ
θρόνου καθέζοιτο. πρεσβεύσαντες ὢν τὸν θρόνον αὐτοῦ
πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς
προσιόντας ἀκλήτους τοῦ θρόνου. καθῆστο μὲν τοι λύ-
γον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἵν' ὅταν τινὰ
κτείνειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξίστατο
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.

καὶ πρὶ μὲν τούτων, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. χρόνῳ ὢν ὕστερον ὑπεβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ βαγα-
θώ καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν
ὑπόβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος ὢν διὰ τῆς ἐσθῆτος, φα-
νερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὑπεβουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, τάληθὲς ἐξῆρε.

καὶ τοὺς

καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνέκυπτεν, τῷ δὲ μαρδοχαίῳ A
τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀντὶ σωτηρίας γενό-
μενον, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα
συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσ-
μένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαῖ-
τατον τῷ βασιλεῖ. ἀμαὶ δὲ ἀμαδάθου μὲν ἦν γέ-
νος δὲ ἀμαληκίτου, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα,
προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ
τιμὴν ἀπαξέρξης ἐκέλευσε γενέσθαι. μαρδο- B
χαῖος δὲ τὴν σοφίαν καὶ τὸν εἰκόθεν αὐτοῦ νόμον οὐ προσ-
κυνοῦντος ἄνθρωπον, θαυμάσας ὁ ἀμάνης, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον,
ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλλά-
δι ἔθνει πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτόν, σὺ δὲ δοῦλος ὤν,
ἐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ πυνθάνεσθαι θέλουσα τὸν μαρ-
δοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι παρὰ κόλασιν θεὸν δὲ
βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ δίκαιον
πᾶν ἀφανίσαι, καὶ γὰρ φύσει τοῖς ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι C
καὶ τὸ γένος τῆς ἀμαληκίτιδος ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν
διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέ-
γων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, δίκαιον ἁπάσαις τὸ τοῦτο κτῆ
καὶ ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυ-
λον, ἴδιον θρησκείαν τιὴ αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἴδια
νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ
τοῖς ὑπηκόοις τῷ σῷ λαῷ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. D
τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν
καταβιβάσαι, κέλευσον ἀφέρριζον ἀπολέσαι, μηδέ τι
αὐτοῦ λείψανον καλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυ-
λαχθέντων, μή τι αἰχμαλωσίαν, ἵνα μήποτε μὴ ζημιω-
θῇ τοῖς φόροις τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας
οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάν-
των ἀργυρίου λ'. ὅπου δὲ κέλευση. ταῦτα δὲ τὰ
χρήματα παρέχειν ἑτοίμως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρη-
νεύσῃ τῷ κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τὸ ἀμάνη ἀξιώ- E
σαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ
τοῖς ἀνθρώποις ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπ βούλεται. τυχὼν
δὲ ὧν ἐπεθύμει ἀμάνης, ὡς δὲ χρῆμα πέμπει διάταγ-
μα ὡς τὸν βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ὡς εἶχον τοῦτον
τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδι-
κῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σατράπαις ἀρχουσι, τά-
δε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης τῆς οἰκουμέ-
νης κρατήσας ἀνθρώπων, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας
ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκα-
θεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ἀεὶ καὶ πᾶσιν ἡμέροις ὡς δε- F
γῶν καὶ πρεσβυτέρους εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐ-
ζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τοῦτον διαπαλαιὸν αὐτοῖς μένοι
τὸ. τῆς δὲ συμφορᾶς καὶ δικαιοσύνης παρ' ἐμοὶ
πρώτῳ μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ
διατέρᾳ δὲ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμάνη, καὶ ἁμοσ-
κιῶς ἐπιδείξασθαί μοι παντάπασιν ἀνθρώπους ἀξιαμε
μίχθαι δυσμενῆ ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς G
βασιλεῦσιν ἀπιστότατον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθε
σι, καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις
πράγμασι, κελεύω τοὺς ἐνεγκόντας ὑπὸ τὸ διατέ-
ρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλέου πλέον ἢ τοῖς ἐναντίοις ἀνθρώποις πεισθέντας ἁμαρτεῖν
κακοῦργοι. τοῦτο γενέσθαι βούλομαι τῇ τε τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἐνὸς δέοντος ἔτους. ὅπως οἱ παν-
τάπασιν ἡμῶν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, καὶ λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῶν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem fuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia carituras, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſæuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decimatertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus in poſterũ pace ac ſecuritate frui nobis liceat.

Eſth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardochæus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat B illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum C cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit A- D man, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem aditet super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infrà dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secundâ sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo E nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino latutum suis auxilium, ipsam verò cum sua fa- F milia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, G ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esther. 4.

τούτε κομιδέντος τῦ πρεσβύματος εἰς τὰς πόλεις C τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὅπ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν. C παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προειρημένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπυθάνετο ὴ τῦτο, κ ἐν τῇ σύσῃ. ἀμφὶ οὖν βασιλεὺς κ ὁ Ἀμάνης, πρὸς δ ωχίας κ πότοις ἦσαν, ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις. ὁ ὴ μῤδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, κ σάκκον ἐνδυσάμενος, C καταχεάμενος σποδίαν, δρόμῳ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅπ μηδὲν ἀδικῆσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. κ τῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, κ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. ἐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν ἀμπὶ ζιῶτον περικειμένῳ χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ κ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ πρὸ τούτων προετέθη γράμματα, θρηνοῦντες κ ταῖς κατηγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι, ὡς δ' ἀπήγγειλαν τινὲς τῇ βασιλίσσῃ τὸν μῤδοχαῖον ἐν ὕτως οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν εὐνοῦχον, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πειθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ἐ γὰρ ἐφ' ᾧ τῦτον ἀναγκασθεὶς λαβεῖν δεινῷ πεπαῦσθαι τῦτο, προσκαλεσαμένην τὸν εὐνοῦχον ἀχεάθεον, κ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς μῤδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πεπυσθεῖ, κ τὸ χῆμα τῦτο προκείμενος, ὑφ' αὐτῆς πρὸς καλούσης, ἀνέστεπτο. ὁ ὴ μῤδοχαῖος, ἐπέδειξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε γράμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἀφαπεμφθὲν, κ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τῦ ἔθνους ὑπῆρτο πρὸς τῦ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς ὴ αὐτῷ κ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν σύσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἐσθῆτα, κ περὶ τούτων διηθῶσθαι τῦ βασιλέως ἐνετέλλετο, κ σωτηρίας ἕνεκεν τῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραστήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ὀπολέσθαι. τὸν γὰρ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῶν βασιλεῖ τιμὴν Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παρωξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνῶσα, πέμπει πάλιν πρὸς μῤδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖη πρὸς τῦ βασιλέως, κ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ὑποθνήσκει, πλὴν εἰμή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ αἴ τῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ ὑποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. μῤδοχαῖος ὴ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τὸν εὐνούχου πρὸς τῆς ἐσθῆτος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τῦ ἔθνους. οἱ γὰρ ἀμελήσεσι τῦτο πάντως, αὐτίκα ὴ κ τὸν πατρῶον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τ ὀλιγωρηθέντων ὀλοφθαρήσεσθαι. ἡ ὴ ἐσθὴς, ἀπέστειλε μ τῷ μῤδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα ὀδάκονον, εἰς σῶσα προθύμως, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. κ νηστεῦσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς ὅπ ἓξ ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μ τὴν θεραπαινίδων, τό τε προσελθύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τ νόμον ὑπῆρχεν, κἂν ὑποθανεῖν δέῃ, τῦτο ὑπομένειν. κ μῤδοχαῖος μὲν κ τὰς τῆς ἐσθῆτος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεύσαι, κ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑφορᾶσθαι αὐτῷ τὸ ἔθνος ὑπολλύμενον, ἀλλ' ὡς κ πρότερον αὐτῷ πολλάκις προενόησε,

κ ἀ-

καὶ ἁμαρτήσῃ σωσέγνω, ⁊ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς καταγελωμένης ἀπωλείας. εἰδὲ γὰρ ἁμαρτόν τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἴη τιμὴ αἰτίαν τῆς ἁμάνε ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησα μηδ' ἴσ σοὶ δέασται φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ προσαχεῖν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα καὶ τῆν μὴ προσβαίνοντων τοῖς σοῖς νόμοις ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, παρακαλοῦσα προσεύξασθαί τι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐν ἁπάσῃ γῇ ἰσραηλίταις ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτοῖς εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐσθῆτα ἣ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα προσθεμένη, καὶ τεφρῇ καὶ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι ἀποξαμένη, τρισὶν ἡμέραις ἤτει τὸν θεὸν ἐλεήθῆναι μὴ αὐτὴν, δεῖξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πιθανὴν μὴ τοῖς λόγοις προσκαλέσαν, τὸ ἦ εἶδος ὑπερπρεσβέραν δ' προστέρας ἔσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ προὸς τὴν παράτησιν δ' ὀργῆς εἴπι παροξυνθείη προὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ προὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἑκάτοις σαλδ ὄντων. μῖσος τε γνέσθαι τῷ βασιλεῖ προὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐαν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτῆ κατασκευάσαντας. ταῦτα ἱκετεύσα τὸν θεὸν ὅπι ζεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὴν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ σχῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερεισδομένη αὐτὴν κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῦ ἐνδύματος ⁊ μέχρι τ γῆς κεχυμένον ἄκρις ἀπωρεῖ τοῖς δακτύλοις, ἥκει προὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσώπης δ' ἦ σεμνὸν ὑπικειμένη τὸ κάλλος. εἰσήει δ' προὸς αὐτὸν μετὰ δέους. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτὸ καθεζόμενον ὅπι τῦ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προσκείμενον κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' ἦ λίθων πολυτελῶς, φοβερώτερος ἦ δ' αὐτὸ μᾶλλον θεασάμενον, καί τι πρὸς ἐνεργοῦντος αὐτῆν ἀπλήστερον, καὶ ὀργὴ κεκαυμένῳ ὑπὸ τ ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πάρεσις δίδυς αὐτῆν ὑπὸ δέους λαμβάνει, καὶ τῆς μὲν χρυσῆς ῥάβδου πλησίον ἔσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς καὶ βέλτιον οἴεται τῦ θεῦ, τὴν ὀργὴν μετέβαλε. καὶ δείσας προὲς τ γυναικὸς μὴ καὶ πάθῃ τι τῶν χειρόνων ὑπὸ τῦ φόβυ, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῦ θρόνυ, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαύομένος τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν παρακαλῶν ⁊ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν ὅτι προὸς αὐτὸν ἄκλητος ἦλθοι. τὸν δὲ νόμον τῦτον προὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι τὴν δ' ὁμοίως αὐτῶν βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐπέθει τῇ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπι τ αὐχένα αὐτῆς ἅψαι τὸν νόμον, δύλαβείας αὐτῆν ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δέασται εἶπεν, ὡς ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δύδις ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, ⁊ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὴν ἐσθῆτα δύψυχεῖν ⁊ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτὸς καὶ τὰ ἡμίση τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων ἀναχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα ὅπι ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ ἀμάνου τοῦ φίλου προὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακίναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐστέναξε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

& indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Aïmanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam anteà formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam decet, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtã venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimen in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

Esth. 5.

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Est. 6.

τῷ ἐσθῆσαι ἐκέλευσεν αὐτὸν δηλοῦν τί βούλεται. μαθὼν γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αἰτήσασθαι τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσειν λαβεῖν. ἡ δὲ εἰς τὴν ὑποῦσαν ἀναβάλλεται φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. τῆς δὲ βασιλέως ὑποχωρήσαντος, ὁ Ἀμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῆς μόνον ἠξιώθη συνδειπνεῖν τῇ βασιλεῖ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον ὑφηγανάκτησεν, ὑδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐχώρει. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα Ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὑπολαμβάνοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σύμπλεον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν Ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαράζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωῒ παρὰ τὸν βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ςῆσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἦν ἕτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τοῦ Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ ὑπνοσομένῳ. τὸν γὰρ βασιλέως ὕπνον νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὃ δὴ βουλόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὴν ἰδίαν πράξεων, ἀναγνώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν ἐν τινι χώρᾳ εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα μεγάλων, ἦλθε καὶ ὅτι Βαγαθὼ καὶ Θεοδέστου τοὺς ὑπερβαλόντας δύο ἐπὶ τῷ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἦν γενόμενος. φράσαντος δὲ μόνον τοῦτο τὸν γραμματέως, καὶ μεταβάντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὃ δὲ, ὡς ἔφη μηδὲν εἴη, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τὴν ὅτι τούτῳ τεταγμένων ἐπιτηδείοις. μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος δὴ ἦν ἤδη, προσέταξε τοῖς φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε Ἀμάνου εὑρεθῆναι. θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, πρὸς τὸ μαρδοχαίου θανάτου δεησόμενος αὐτός. τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμαυτῷ μόνον ὄντων, συμβουλεῦσαί μοι βούλομαι, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινὰ σπεύδοντα ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δὲ Ἀμάνης λογισάμενος ὡς ἂν δὴ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτοῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἦν ᾤετο ἀρίστην εἶναι, ταύτην φανεραὶ ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῂς ἀγαπᾶν, δόξῃ προβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τῷ αὐτοῦ ἐσθῆτα σοι φορουμένῃ, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δὲ ὅλης τῆς πόλεως ὅτι οὕτως τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ἐμοὶ οὖν ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, προελθὼν φησί, ἔχεις δὴ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὅπως ζητήσων μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύῃ δοὺς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος ἀναλαμβάνεις, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐλήλυθε, ταῦτα δὴ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσαι σώσαντί μου τὴν ψυχήν. τοίνυν ἀκούσας ὁ μὰν πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν δίκαιοσύνην συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον δύρων πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς ταληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, ἆρά σοι ἡμῶν ταῖς συμφοραῖς ὀπηλᾶς; πειθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶπε δεδωκὼς, ἀπὸ σωτηρίας, ἵνα αὐτῷ παρέχῃ, τοὺς τότε ὑπεβουλεύσαντας δυνέχους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιέθετο τὸ περιαυχένιον, καὶ ὑπέβας ὑπὸ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιέπι τὴν πόλιν, ἀμάνου προάγοντος & κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσαι πᾶσι τῷ βασιλέως, ὃν αὐ σέρξῃ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δὲ ἐπερῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δὲ ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσήνετο, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' εὐνοῦχοι ἀμύνασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἔχειν σὺν αὐτῷ. ταῦτα δὲ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθῆτος δύνεχοι τὸν ἀμάνην ὅτι τὸ δεῖπνον ὅπαρ δίδοντες. σαβουχάδης τε τῶν δυνέχων εἷς, ἰδὼν τὸν σανεῖν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὅτι μαρδοχαῖον παρεσκεύακεισαν, καὶ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν ὅτι τὸ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὅτι τὸν μὲν βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸ ἀμάνου δύωχηθεὶς, ἀξίᾳ τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ὑπάρχειν ὡς λαμβάνων ὅπερ ἂν ὑπεθυμίαν ἔχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἀπολωλέναι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. εἰ γὰρ αὖ δωωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τοίνυν ἀπαλλαγήναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπό τίνος εἴη ταῦτα μεμηχανημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τῷ βελεῖ ἔλεγε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ προκαλεῖν συγγνώμην περὶ ἡμαρτημένων. σωπᾶν γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτῷ πεσόντος, καὶ τοῦ βασίλισσαν προκαλουμένου, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τῷ ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυναμένου, εἷς τῶν εὐνούχων παρελθὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς εἴη σανεῖν ὑπὸ τῆς οἰκίας αὐτῷ παρεσκευασμένον ὑπὸ μαρδοχαίου.

A Id consuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatori. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum

B sacco amictam, iussit eo deposito induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Sceleste illisime, inquit, adeóne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: &

C ornatus torque, conscensóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Respõderunt illi, ademptam iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus

D sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eliheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. *Esth. 7.*

E Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturã fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset,

F autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Sceleste illisime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem

G valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset.. essèque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo insscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annullũ accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæ sitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum x x v i i. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis

Esth. 8.

τοῦτο γὰρ αὐτῷ πεπυσθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι κελεύσειν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δεῖπνον ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. εἶδε δὲ τὸν σανεὶν ἕλεγε, ν΄ πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, ὡς ἄλλῃ τιμωρίᾳ θελήσειν ἐκεῖνε τὸν ἀμάνην, ἢ τῇ κρ΄ μαρδοχαίου γενομένῃ. καὶ κελεύει πρὸς τὰ χρῆμα αὐτὸν ὡς ἐκείνου σανεῦ κρεμασθέντα, ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμάνου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἐξ). καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ὅτως γνῶναι παρεχηκότος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτὸ πρῶτον ἑτοιμασάμενος. ἀμάνης μὲν οὖν ἀμεζήτῳ παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τὸν τοῦ διεφθαρῆ τὸ τρίτον. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ μετακαλεσάμενος, ἃ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐσθῆτα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνῃ διωκτύλιον, τοῦτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δ' κὴ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπιτρέψειν, μηδ' οἷς βέλεται ἐναντίον ἔσεσθαι. γεγράφειν δὲ ἃ βέλεται περὶ τῶν ἰουδαίων ἐκείνῃ ὡς τοῦ βασιλέως ὀνόματος, κὴ σημειωμένῃ αὐτὸ τῇ σφραγίδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολάς, οὐδὲν ὡς τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ὑπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ὧν δι' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐπαρθυνῶντο, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ὀγκυβεβίζουσιν, ἀλλ' αὐτοῖς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετουμένους, τὸ δύσκαιρον ὀγκ ἀνθρώπων ἀναιρουμένων. καὶ δι' ἀπειροκαλίαν τῶν οὐκ ὀγκ ὧν πεπυσμένοι ἀγαθῶν, κόσμον εἰς τοὺς ἀναξίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ὀγκ αὐτοῦ διαφυλάξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων πρεσβείαν πραγμάτων ὑπερπεπτωκότες παρὰ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, ψευδαλογισμένοι τοὺς κρατοῦντας ψευδέσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς ἔπεισαν κρ΄ μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς συνδιώκουσιν ὑπολέσθαι. τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, ὅτως ἰδεῖν ὅστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὴ καταγρείας μὴ προσέχειν ἐπὶ τὸ λοιπόν, μηδ' οἷς ἑτέροις πείθειν ὑπερβαίνουσι, κρίνειν δ' ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὴ ἂν ᾖ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἂν ἕτερος ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσιστάμενον. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

ὑπεξανω-

ὑπ᾽ ἐκείνου ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη- A
στότητος, ὅπως τοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑφ᾽ ἅπαντα-
λεῖν, καὶ μετ᾽ ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς πα-
ρὰ πάντων τιμῆς ὑποφέρεσθαι, τὴν δυτυχίαν οὐκ
ἰσχύσαντα, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀ-
γαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβού-
λευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄπιστον αὐτῷ τρόπον ἐξου-
σίας, ἀφελέσθαι τὸν δι᾽ ἐμοῦ καὶ σωτῆρα μαρ- B
δοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τῆσδε βίου τε καὶ ἀρ-
χῆς ἐσθήρας, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀ-
πώλειαν αἰτησάμενος. Τούτῳ γὰρ μὲ τῷ τρόπῳ
τῆς ἀνοσιούτου ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς
ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου
πρὸς ἀπώλειαν σκοδθέντας ἰουδαίους, οὐ πονηρίᾳ
καταγνόντας, ἀλλὰ τὸν ἄθεσον πολιτευομένους τρό-
πον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, ὡς ἐμοί τε καὶ τοῖς C
προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον
ἀπολύω τῆς ἐν τῷ προτεταλμένῳ ὑπ᾽ ἀμάνου
γεγραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσ-
έχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν
βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ᾽ αὐτῶν μηχανησάμε-
νον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις ἀνεῖς αὐρώσατε με-
τὰ τῆς γυναικὸς, τῷ πάντα ἐφορῶντος θεῷ, ταύτην
αὐτῷ τὴν δίκην καταβαλόντος. κελεύω δὲ ὑμᾶς τὸ D
ἀπήγγελτον τῆς ὑπατολῆς σαθέντας εἰς ἅπασαν τὴν
βασιλείαν, τοῖς ἰουδαίοις ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρω-
μένους, ζῆν μετ᾽ εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως
τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀ-
μύνωνται, τῇ ιγ΄ τοῦ ιϐ΄ μηνὸς, ὃς ἔστιν ἄδαρ, τῇ αὐ-
τῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀπ᾽ ὀλεθρίας,
σωτήριον πεποίηκεν. ἔσω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς δυνοῦ-
σιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς ὑπερβαλόντων κο-
λάσεως. εἰδέναι μὲν δὴ βούλομαι, ϛ πόλιν καὶ E
πᾶν ἔθνος, κἂν τῷ γεγραμμένῳ τινὸς ἀθετήσειν,
ὅπλῳ καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν δὴ
γεγραμμένα, προτεθήτω καθ᾽ ὅλης τῆς ἡμῶν ὑπηκόου
χώρας, καὶ ἀθρόους εἶναι πάντας εἰς τὴν
προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς με-
τέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ὑπατολὰς θρασυ-
μίζοντες, σπουδῇ ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν
ἤλαυνον. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν F
στολὴν, ϛ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, ϛ τὸν στρεπτὸν με-
γαλόμορφος προῆλθεν, ἰδόντας αὐτὸν ἔτους τετιμη-
μένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι,
κοινὴν ὑπέλαβον τὴν δωρεὰν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ
σωτήριον φέγγος ἐκπεφευγόσιν τῆς τοῦ βασιλέως χρη-
μάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῆς ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ
χώραν ἐπέσχεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, θρά-
σει τὸν ἐν τῷ ἰουδαίων φόβον ἐφειτημένα τὴν αἰδῶ,
τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐν τούτῳ πραγματεύσασθαι. G
καὶ γὰρ τοῦ ιϐ΄ μηνὸς τῇ ιγ΄, ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄ-
δαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ νο-
μίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐθέλουσιν, ὅ-
πως καθ᾽ ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν
ταύτῃ τοῖς ἐχθροῖς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασι-
λεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς
σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γραμματέως τοῦ βασιλικοῦ, θρᾶσος τῆς ὑπ᾽ αὐτῷ χώρας γνωρισθέντος σωφρόνως,

hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo ptiuare me voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exemplà & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: cíisque sitis auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: idque decimatertia die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per internecina salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hæ literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potiturã enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel spetare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν ἀφελὲ πεντακοσίους. τῇ δὲ βασιλίσσῃ τῇ δοκολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἑαυτῷ, καὶ ἀφελὲ τῇ δὲ τί δ' χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἐξαπερωτῶντος, καὶ εἴτι πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτοῖς χρῄζοι βέλτιον πεῦσθαι ἀπομένω προσχθήσεσθαι δὲ, παρεκάλεσεν ὁπῶς ἀπολιπόντες τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ὁπῶσιν ἡμέραν ἐπιχειρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τοῦ ἀμάνου παῖδας ἀπαγαυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν προστάξει τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν αὐτὴν λέγειν ἑαυτῇ βελόμενος. οἱ δὲ πάλιν συγγραφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύστρου μηνὸς, ἀνῃρέθησαν τῶν ἐναντίων ὡς τετρακοσίους. ἐν ἰουδαίοις τῶν ἑαυτῶν ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπίθανον δὲ καὶ τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίους, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, πεντακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. ἐν τούτοις μὲν ἀνῃρέθησαν τῇ δεκαπεντεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐχομένου τοῦ μηνὸς, σωαθεσιδέντες διωχήθησαν. ὅθεν ἐν πᾶσι πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι δεκαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγεφθε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας ἀφαφυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἀφαδιδοῦναι, τοῦ μὴ πάντα δεδιέναι τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἵνα τοῦ καὶ μὴ λήθῃ ἀφανίζεται. μελλησάντων δὲ αὐτοῖς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, οἱ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρῆσαι αὐτὰς δύνασθαι τοῦ θεοῦ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουρείους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἦν καὶ λαμπρὸς ἀφὸ τοῦ βασιλέως. καὶ συνδιῆπεν αὐτοῦ τοῦ ἀρχοῦ, δοκολαίων ἅμα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτο; βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνει τῷ ἔθνει τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τοῦ ἀρχιερωσύνην ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέξασθαι. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τοῦ τιμοῦ ὁ ἰωάνης ἦν ὢν αὐτοῦ παράλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πεντὴ τοὺς καθημερινὰς ἀπαφέρειν θυσίας, ἐὰν δὲ ἀρνὸν ἱκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημόσια δεκαμνὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τοῦ αἰτίου ἑαυτοῦ συνίστη χρείας. ἀδελφὸς δὲ τοῦ ἰωάνη ἦσσος. τούτῳ φίλος τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τοῦ ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἀπὸ ταύτης οὖν ὁ πεποιθήσεως ἦσσος ἐν τοῦ ναοῦ διενεχθεὶς τοῦ ἰωάνη, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀπελεῖν ἐν τῷ ἱερῷ. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα ἐφάνη κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάνην ἱερωμένον, δεινὸν δὲ. καὶ τὸ δεινότερον, οὐκ μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ἄλλο ἔστι τοιοῦτο ἀσεβὲς ἔγκλημα γεγονός.

τὸ μὲ

τὸ μὴ τοι θεῖον ἐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸ τοῦτο τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ περσῶν. βαγώσης ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν ἰουδαίων ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, οὐθὲν ὅπως τοῖς ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ δ' αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς ἐκ ἐγὼ καθαρώτερος εἰμὶ τοῦ ἀπηρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτην μὲν οὖν χρησάμενος τῇ διανοίᾳ βαγώσης, τοῖς ἰουδαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ ὕστερον ἐπὶ τοσοῦτον μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν ἰωάννου τὸν βίον, παρεδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ἦν δὲ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σαναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ σαμαρεῖς εἰσὶν, ἐπειδὴ λαμπρὰν ἔσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πεφάγματα παρέχοντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένῳ, οἰώμενος τὴν ὁπτασίαν, ὁμαιον αὐτῷ γενήσεσθαι, πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους παντὸς δύνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς ἰουδαίοις διεπράξατο.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

D

ΚΑτὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ περδίκκου, ἐκ δὴ τῶν ὀρεσῶν γένους δολοφονηθεὶς, ἀπέθανε. παραλαβὼν δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς E δαρείου στρατηγοὺς, ὅτι γενικῆς συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὁπόσα ἑφεξῆς, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τῷ τὸν ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐσασάλευον πρὸς αὐτόν. ἠγωνιᾶτο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὅπιβάθραν τοῖς F παρανομεῖν πρὸς τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γένεσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπῆρχε μέν τοι καὶ πρότερος ἀχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν ἄπιον, τὸ πρὸς τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας ἐκ βαρβαρείου. ἐπέλθουν οὖν τὸν μανασσῆ ἀναζώγυναι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. τῶν δ' ἀρχιερέως ἀναγκαζόντων τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρασχόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, ἔφασκεν μὲν ἕλεσθαι αὐτῷ τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τι ἱερατικῆς μοίρης ὄσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν γλυκέων προσομιλούσης, οὐ βούλεσθαι δι' αὐτὴν στέρεσθαι. τῷ δὲ σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρῆσαι αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπαρχούσης, καὶ πάντων ἀποδέξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τῷ γαριζὶν ὄρει τῷ κατὰ τὴν σαμάρειαν,

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se A
facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud
socerum, putans se pontificatum dante rege
consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat se-
nior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ in-
tricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter,
turbabatur Hierosolymorum respublica. o-
mnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sana-
ballete præbente eis & pecuniam & agros ad
colendum & domicilia, ac modis omnibus ad-
VIII. iutante ambitionem generi. Quo tempore Da- B
rius audito quòd Alexander traiecisset Helle-
spontum, & prælio victis ad Granicum suis sa-
trapis vlterius procederet, contractis tam pe-
destribus quàm equestribus copiis, decreuit
Macedonibus occurrere priusquam totam A-
siam sibi subiiceret. Itaque vltra Euphratem
traducto exercitu, & superato Tauro monte
Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipe-
re prælio. Sanaballetes autem lætus defensu C
Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pol-
licita, quàm primùm rex reuerteretur post vi-
ctoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm,
sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem
congressum expectaturos Macedonas, tanto
inferiores numero: sed longè alius fuit euen-
tus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis
cum Macedonibus signis victus est, & magna
exercitus parte amissa, matre etiam & vxore
cum liberis in hostium potestatem redactis, D
fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam
veniens cepit Damascum, & occupata Sidone
Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad
Iudæorum pontificem literis petebat auxilium,
& vt forum rerum venalium præberet exerci-
tui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus,
nunc det Macedonibus, prælata eorum amici-
tia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque
pontifex nuncíis respondisset, sacramento se
obligatum Dario, ne arma contra eum sume- E
ret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: i-
ratus Alexander Tyri quidem oppugnatio-
nem non omisit, qua breui potiturus videba-
tur: minatus est tamen hac capta mox se duc-
turum contra pontificem, vt omnes discant, cui
iusiurandum seruari oporteat. quare non par-
cens labori tandem Tyrum expugnauit, &
constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea
Babemesem Persici præsidij præfectum obse-
dit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tem- F
pus, à Dario defecit: & assumptis octo mil-
libus de sua prouincia, in Alexandri castra se
contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppu-
gnationem aggredientem, & suam prouin-
ciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario
dominum libenter agnouit. à quo obuiis ma-
nibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus,
ait se generum habere Manassem, laddi Iudæo-
rum pontificis fratrem: eum sequi multos illius G
gentis homines, & velle in sua prouincia tem-
plum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὄρθιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν
ἐπαγγελλομένῳ μὴ ἀ δαρείου γνώμης τῷ βασιλέως·
ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμεινε τῷ
σαναβαλλέτῃ, τὴ ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν δαρείου
δόντος. ἐν ᾧ δὲ σωέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσ-
βύτερον εἶναι. πολλῶν ἦ ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν τοιούτοις
γάμοις ἐμπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ ταραχὴ
τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν
μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ
χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ἀπομε-
ρίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκα-
λοῦντος. κατὰ ἦ τοῦτον τὸν καιρὸν δαρεῖος ἀκού-
σας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διέβας ἀλέξανδρος, καὶ
τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γρανικὸν μάχῃ νικήσας, πορρωτέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ πε-
ζικὴν συναθροίζειν, ἀπαντήσας διαγνοῖς τοῖς μακε-
δόσι πεινῆ πᾶσαν αὐτοὺς ὑπόντας καταστρέψασθαι
τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν εὐφράτην πο-
ταμόν, καὶ τὸν τίγρην τὸ χιλίαρχον ὄρος ὑπερελθών, εἵ-
στω τῆς χιλιαρχίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμε-
νος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡθεὶς δὲ τῇ δαρείου κα-
ταβάσει ὁ σαναβαλλέτης δίδυς ἔλεγε τῷ μανασ-
σῇ τὰς ὑποσχέσεις τελεῖν, ὡς αὖ δαρεῖος κρατήσας
τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μό-
νος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖ-
ρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας ὑπὲρ τὸ πλῆθος.
ἀπέβη δ' οὐκ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλῷ τῆς στρα-
τιᾶς ὑπολείσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τε μη-
τρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος ἦ εἰς συρίαν ὡδηγούμενος, δαμασ-
κὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἐ-
ξίου τε ὑποσπόνδους γράμματα πρὸς τὸν τῶν ἰου-
δαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ
ἀγορᾶν τῷ στρατεύματι ὠδηγεῖν, καὶ ὅσα δαρείῳ
πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὸν μα-
κεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἃ γὰρ μετανοήσειν ὑπὲ
τούτοις. τὸ δ' ἀρχιερέως ὑποκεινομένου τοῖς γράμ-
ματοφόροις ὡς ὅρκοις εἴη δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βα-
στάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως ἂν ᾖ δα-
ρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ ὠδηγήσεσθαι φήσαντος· ἀ-
κούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὸν μὲν τύ-
ρον οὐκ ἔκεινε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλου-
σαν αἱρεῖσθαι. ὠδηγησάμενος ἦ ταύτῃ, ἠπείλη-
σε στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν
πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.
ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμ-
βάνει τὸν τύρον. καθαρπάσας ἦ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐ-
πὶ τὸν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὸν τε γάζαν καὶ τὸν
ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει.
νομίσας ἦ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τὰ
ὅπλα, δαρείου μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλ-
λίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον
ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτὸν ὠδη-
διδόναι τούτοις, καὶ διατοῦτο αὐτὸν ἔχειν ἥδιον ἀπὸ δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδέξα-
μένου, θαρρῶν ἤδη πρὸς τὸ προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲ
ἔχοι μανασσῆν, τοῦ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς ἦ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν
ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἶ καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρειν,

εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν A τὸ ἔθνος, μηδὲ σωφρονοῦν εἰ νεοτερίσαί ποτε, χαλεπὸν ἢ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν ᾠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τὸν ναόν, καὶ ἱερέα τὸν μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ θυγατρὸς ἐγγονοις τοῦτ' ἔσεσθαι. μελλόντων δὲ ἐπὶ τὴν τύρον πολιορκίᾳ διελκυσθέντων, καὶ δύο τῇ γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος B ἑξελὼν τὴν γάζαν, ὅπη τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνων ὁπλιεύσεται. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, διὰ τὴν ἀγωνίαν καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὁρμίζομένην τὸν βασιλέως ὅπη τῇ ποτέρων ἀπειθείᾳ, καὶ ἀγγελίας οὐδὲ ἱκεσίας τῶν λαῶν, καὶ θυσίαν μετ' αὐτῶν τῷ θεῷ ποησόμενον, ἐδέετο ὑφαρπάσαι τὰ ἔθνη, καὶ τὸν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὰ πύλα C λιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις λαμπρᾶς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν ποτοδοκῶντας πείσεσθαι δεινόν, ποτοκυμένην τῷ θεῷ. θαρσήσας δὲ καὶ τῷ ὕπνῳ, ἐχαρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μυήσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος δὲ αὐτὸν, ἀπόρρω δὲ πόλεως ὄντα, ποτοῦσι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πο- D λιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ θαυμαστὴν παρεφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποικίλμον τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπιὰν σημαίνει, τότε δὴ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθαι. τῶν δὲ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπερβάλλειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν θαρπάσειν, καὶ τὸν ἀρ- E χιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τἀναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῇ λευκῇ ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς ποτεστῶτας ἐν τοῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ θαλασσίνῃ καὶ χρύσῳ στολῇ, καὶ ὅπη τὴν κεφαλὴν ἐχόντα τὸ κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐγγέγραπτο ὄνομα, ποτελθὼν μόνος ποτεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ ἰουδαίων πάντων ὁ- F μοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι τῶν βασιλεῖ τὸν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δὲ μόνου ποτελθόντος αὐτῷ καὶ θυθομένου, τί δήποτε ποτεκυνοῦντων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς ποτεκυνήσαι τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, τὸν δὲ θεὸν ὃν τοῦ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. τοῦτον δὲ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν Δίῳ τῶν μακε- G δονίας τυγχάνων, καὶ ποὺς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς δὲ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶν ποτερῶν καταλύσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν ποιούμενος, διαρρήδην νικήσειν, καὶ τὴν περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ πάντα ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι ποχωρήσειν,

si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyriis imperantibus. quod vbi impetratum est omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexãder verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, fratũ eo, quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificiũ nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Expergrectus autem è somno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmẽ in amictu byssino, pontificémque in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestãtem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: solus Parmenio propiùs accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eũ exhibuisse, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. nam suo ductu potituꝝ me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem. deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templũ immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensóque sibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Persas debellaturum significat, hunc ipsũ se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinẽ. Sequenti verò die vocaris eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere sibi liceat, vtque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, sineret vti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturũ se est pollicitus. Et cùm fecisset eis potestatem, si qui vellent saluis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dedetunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima sita ad mõtem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudæicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt se quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant se cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem itruũnt, attinere ad se affirmando, & à Ioseph o eiúsque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido apparatu & magnam alacritatẽ præ se ferentes, regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro: collaudatíque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat: rogantes vt inuisat ipsorum vrbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cúmque postularent vt septimi anni tributum sibi remitteretur, nam ne se quidem in eo seminare: quæsiuit quinam essent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæsiuit an Iudæi essent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id concessi, reuersus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites iussit vt se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis diuisurum: id quod paulo pòst fecit in Thebaïde, iussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templũ verò in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aue similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calumniam se passũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanę tũc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τ ἀρχιερέα, τῷ ἱερέων πλῆθος θεόντων, εἰς τ πόλιν παραγίνε). καὶ ἀνελθὼν ὅπι τὸ ἱερὸν, θύει μ τῷ θεῷ κ τ τῶ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν ἢ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δ ἐχθείσης ἢ αὐτοῖ τ δανιήλε βίβλε, ἐν ᾗ τινα τ ἑλλήνων καθέλυσεν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλωε, νομίσας αὐτὸς εἶ) ὁ σημαινόμενος, τότε μ ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ ἢ ὑπιούσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς αἱ αὐτοὶ θέλωσι. τ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφορεσν εἶ), συνεχώρησε πάντα. πρσκαλεσάντων δ' αὐτῷ ἵνα κ τοὺς ἐν βαβυλῶνι κ μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπερέχῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. ἐπόνθος δ' αὐτῷ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βέλον) στρατεύεσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες κ κ τ αὐτὰ ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μ οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οἷς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμάρειταν μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, ὁρμήσαντα πρὸ γαριζὶν ὄρ, κ κατῳκημένην ὑπὸ τῷ ὄρος αὐτῷ τ ἰουδαίων ἐθνος, ἰδόντες ὅπι τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὕπο λαμπρῶς τετίμηκεν, ἐγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ σαμάρεῖς ζηλωτοὶ τ φύσιν, ὡς ἤδη που κ πρότερον δεδηλώκαμεν. ὅτ μ τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦ) συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογεῖτες τότε τ ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι πρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπιππεύσιν αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, ὡς ἀπ' αὐτῷ ἰωσήπε γλυκαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφεστίους μαναασσῆ. μ λαμπρότητος οὖν πολλὴν δεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν θυμίαν, ἀπλώτησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τ ἱεροσολύμων. ἐπαγέσαντος ἢ αὐτοῖς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς ὃν λαβόντες κ ὃς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστελε. κ παρεκάλουν ἀγνιζόμενον πρὸς τ πόλιν αὐτῶ τιμῆσαι κ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μ οὐδὲν ὑποστρέφων ἤξιν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφίεναι τ φόρον αὐτοῖς τὸ ἑβδομαδικὸν ἔτος. ὃ ἢ δ' αὐτοὺς ἀπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα παρακαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῷ δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μ εἶ), χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῷ δ' οὐκ εἶ) φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἔθηκα. ὑποστρέψας μὴν ἅτινα κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὴν οὖν σικιμίταις οὕτως ἀπεκρίθατο. τοὺς ἢ τ σαναβαλλέτε στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὁ κμ μετ' ὀλίγον ἐνόησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν πλὴν χώραν αὐτοῖς προσάξας. τελευτήσαντος ἢ ἀλεξάνδρου, ἡ μὴν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπι τ γαριζὶν ὄρος ἱερὸν ἵδρυτ.

εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς σάββασι πραγμονίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς σικιμίτας ἐφυγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετέλεσται ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρείληφεν. τοῖς μ δὴ πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ καθαλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς δὲ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλῶν αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῖς κατοικίσαις πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τῆς γλυκυμιδίης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ ταβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὄψιφανῆ. Κεφ. δ

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον τὸν ὄψιφανῆ. Κεφ. ς

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ὄψι ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως ἀντίοχε κωλύσαντος τοῖς παρ' ἑωσὶν νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντίοχε στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίε τελευτήσαντος γηραιοῦ ἤδη, καὶ δόντος ἢ τὰ πραγμάτων πρᾶσιν τοῖς παισίν. Κεφ. θ

Ως ἀντίοχε στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν. Κεφ. ι

Η σίλωνος καὶ γοργίε στρατηγία ὄψι τὴν ἰουδαίαν καὶ ἧτται, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὄψι ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὄψι τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ

Ως ἀντίοχος ὁ ὄψιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως ἀντίοχος ὁ ὄψικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὄψι ἰουδαίοις μὲν λυσίᾳ, καὶ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Ὅτι πολλῶ χρόνῳ τὴν πολιορκίαν ξιβομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, δωρεπτῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε

Ως βαχχίδης ὁ δημητρίε στρατηγὸς, ὄψιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀνωφελὲς ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μετὰ βαχχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ

Ὅτι πάλιν ὄψι τὴν ἰουδαίαν βαχχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Ioseph us Tobiæ filius imminẽtem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ seditionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sint, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorũ certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cęterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samatiáque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responso quod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἐξελαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν τὴν παρὰ μικρὸν ἅπαντα κατασκάμμασι ξόπον, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τὰ ἀσίας ὑπερκαθῆστο, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. ζασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ ποικίλως ἀλλήλοις φιλοτιμουμένων περὶ τὰ ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχας συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτὴ τῇ ὀνομασίᾳ. κατέσχε δὲ δόλῳ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, ὑπὲρ γὰρ ὑποπτεύειν πολέμιον, καὶ ὅλως τὸ αὐτόπτολον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ὀνόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλόντι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ἐπιὼν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ μετὰ μῆνα, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπραγμονα δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὴν ἀχμαλώτων λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῶν ἐν γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. εἴνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, περὶ τε τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκείνατο ἀλέξανδρῳ,

πρὸς-

προσβλυσαμένῳ πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δ' ἀρείᾳ τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὰ παραθησόμενα τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. ἐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν ἀγυπτον παρεγένοντο, τήν τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τὴν τοῦ πτολεμαίου φιλοπμίας, προσκαλουμένης. σάσεις μὲν οὖν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὰ πάτρια ἀγωνιῶντες ἐθῶν διασώζειν προῃρημένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελευόντων.

A

B

Κεφάλαιον Β'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

C

Ἐπεττα τὴν βασιλείαν τῆς ἀγύπτου πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δαλδίους ἐν ἀγύπτῳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν τότε τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς βασιλέως, ἀπεδίδου εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωκείωτο, εἴπερ μόνον ἀκούσεται ἀπεδῆ ἄξιον ἢ ἤδη τῆς τοῦ βασιλέως προαιρέσεως, μάλιστα μὲν οὖν περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐερωτῶν δ' αὐτὸν ποτὲ τῶν πτολεμαίων, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συνηλεγμένας βιβλίων, τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶναι περὶ εἴκοσι, ὀλίγου δὲ χρόνου, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμηνῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θεῖα τῶν ἰουδαίων τὰ παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀπεδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τῶν ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς ἐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὑδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ὑποφωῦτα, ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γεγράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. ἀρίσταγος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεγιότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτοις περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ τῷ θεραντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν προειρημένων γνώμην ὁ ἀρίσταγος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. ἐ χρὴ ἀπατᾶσθαι ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ προῖεμένους, ἀλλὰ τἀληθὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους ἐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διεγνωκότες εἰς τὸ σὸν κεχαρισμένον

D

E

F

G

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contra in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicandi, primum cũ prę fectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tantũ, veruntiam vertantur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihi ipsi profuturũ existi-

νον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο προέξαμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποίων ἀκολούθως ἀπόλυσον τὴν ταλαιπωρίας, τιμῶ βασιλέα σε δίκαιον τοῦ θεμένου τοῖς νόμοις αὐτῆς θεόν, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνιστάμενον θεὸν, ὃν ἔτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶα καλοῦντες αὐτὸν ἑτοίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπασι ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν δύναμιν αὐτὸ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἀρέσκοντον τὴν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βίον ἀπειληφόσιν. ἴσθι μοὶ τοῦτο ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτε γένοιτο πρόσηκον αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα πρὸς αὐτὸν αἰτοῦμαι πάντων ἢ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς δικαίοις, ὅτι τοῦτο καὶ σὲ ὠφελήσει. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀρίσταβε, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τὸν ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' αὐτοῦ, παρεισήκασι δὲ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἔσεσθαι τῶν ἑνδεκα μυριάδων. ἦ μικρὸν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίσταβε δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ δ' καὶ τοῖς παροῦσιν φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τὸ αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεληκότι τιμῶ βασιλέα θεῷ χαρίσηλον ποιήσασθαι. διαχυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τοῦ παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ τοῦτ' ὢν ἤδει, προτεθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν αἵρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ τοῦ ταύτης τιμῶ τοῦ θεοῦ βούλησιν. καὶ λῶ δ' μόνον τοὺς ὑπὸ τῆς πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ ἑξακοσίων ταλάντων τὴν ἀπολυτρώσεως χρήσασθαι φαμένου, ταῦτα τε συνεπιγράφει. καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων διαφυλάξαι, ὧδε ἔχον τοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν τοῦ πατρὸς, τήν τε συνεῖναι ἢ φοινίκην ἐπέδεσμον, καὶ τιμῶ Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἴς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τιμῶ χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τούς τε περὶ αὐτὸν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νεῶν εἰσήχθησαν τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὲν καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ δικαίᾳ τιμῶ τοῦ παρὸς προαίρεσιν καὶ δικαίᾳ τὸ δίκαιον αἰχμαλωτίσθαι. τὸ δ' χώραν αὐτῶν διὰ τιμῶ στρατιωτικῶν αὐθάδειαν κακῶς. καὶ διὰ τὴν εἰς αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλῶν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον δὲ σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους δικαίᾳ τὸ πρόσηκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προσηγορευμένον νομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα τοῦτον κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὅτι ζεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι, προτιθεῖσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῷ ὑπάρχοντας, δηλοῦσθαι καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν προστα-

προσαγγελλέτω ὁ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βυλόμενος
ἐὰν τὰς οὐσίας εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθῆναι βού-
λομαι. τοῦτο δὲ τοῦ προσάγματος αἰνεχθέντος τῷ βα-
σιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνου δὲ λείποντος τὸ περὶ
τῆς πρώτης καὶ τῶν αὖθις εἰσαγομένων Ἰουδαίων μὴ δια-
φθαρῆναι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ
τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τῶν φόρων δόσιν εἶναι ἀνδρῶν
ἑκάστοις τοῖς ὑπηρέταις τῶν ἁγνευμάτων ἀποτεμεῖσαι, καὶ
τοῖς βασιλικοῖς ταπεζίταις. γινομένου δὲ τούτου, ταχέως
ἐν ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἴληφε τὰ δοχθέντα
τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ἐγένετο ἑξήκοντα καὶ ἑπτά. καὶ
γὰρ τῶν νηπίων εἰσέφερον οἱ ἀποτασσόμενοι
τὰς κ' καὶ ρ' δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων
διδόντος καθώσαντος ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου
σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ δὲ ταῦτ'
ἐπράχθη καὶ τέλος τοῦ βασιλέως βέλτιον μεγαλοφρονῶς,
ἐκέλευσε τὸν δημήτριον σκοπεῖσθαι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν
Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ὑπῆρχε γὰρ εἰκῆ τοῖς
βασιλεῦσιν ὠκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας
ἐπράττετο, διὸ καὶ τὸ περὶ εἰσδόσεως αὐτοῖς γραφὲν καὶ τὸ τῶν
ὑπηρετῶν κατέστακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλ-
μένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου καταστάσεως,
ὡς ἀκριβεστάτου εἰς τὸν τῆς μεγαλουργίας, καὶ ὅλως τὸν τῶν κατασκευασμάτων ὄγκον, τὸν
ἑκάστου δημιουργὸν εἰς ἀθέως γνώριμον, τῆς μὲν τοίνυν
εἰσδόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ με-
γάλῳ ἀδῷ δημητρίῳ. προσέταξάς μου ὦ βασιλεῦ,
περί τε τῶν ἐπὶ λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βι-
βλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ
τῶν δεόντως ἐπιτηκότων ὅπως τῆς δεούσης ἐπιμελείας τύ-
χῃ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ
τῆς Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σοὶ ἑ-
τέρους. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φω-
νῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ,
καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, δεῖ τὸ βασιλικῆς
ἐπιτυχεῖν προνοίας. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἰ καὶ
ταῦτα σοὶ, δηλοῦν ὑμῖν. φιλοσοφώτερον γὰρ καὶ
ἀπέραντον τὸ νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὡς αὐτὸν θεῖ.
διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν,
ἐκ μυθολογίας φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, ἀπὸ τῶν
κατ' αὐτὸν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὕσης,
καὶ μὴ δίον αὐτὸν βεβήλοις σώμασι δεδιέναι. ἐὰν
οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιε-
ρεῖ ὅπως δυνατὸν τῶν πρεσβυτέρων ἓξ ἀφ' ἑκάστης
φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν
βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κατ' τὴν
ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν γεγραμμένων, ἀξίως
ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης
οὖν τ' εἰσδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐ-
πιστεῖλαι τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ἰουδαίων γεγραφῆναι περὶ
τούτων, ἅμα καὶ τοῦ ἀφεθῆναι τῶν δουλευόντων παρ' αὐ-
τοῖς Ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς τὸ δια-
σκευάσαι δ' κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔστιν ἐ-
πὶ χρυσοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν
ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοῖς φύ-
λαξι τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τοῦ ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν ἅπερ ἂν ἐθελή-
σωσιν εἶδος ποιῆσαι. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τά-
λαντα τῶν ἱερῶν δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco noſtro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamẽ diſertè cautum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quaſi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quòd à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autotum quam artificum præſtantia. Suggeſtionis ſane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandaſti rex vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur rex, ſcribes Iudæorum pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionẽ iuſſit rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copioſam multitudinem: iuſſítque cuſtodes arcarum in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolæ ſcri- A
ptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdo-
tij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia
pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit, Iu-
ſtus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & &
ciues ſũma proſequeretur beneuolẽtia. Quo mor
tuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius
Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatũ
aſſũpſit, cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex
Ptolemæus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis
Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ B
dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt,
pater meus eos in precio habuit, aliorum ope-
ra in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ,
aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum
aſſignata vt eſſent terrori indigenis. Ego verò
poſtquam principatũ adeptus ſum, cùm in cæ-
teros benignitate ſum vſus, tũ maximè in tuos
ciues: quorũ ſupra c. millia in libertatẽ vindica-
ui, reſtitutis de meo preciis eorũ poſſeſſorib. ex
his per ætatem idoneos allegi in militiam: non- C
nullos quorum fides id mereri videbatur, inter
aulicos meos accẽſui, ratus nullum gratius me
Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouiden-
tia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt
& his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum
faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græ-
cam linguã vertere, & ita verſam in Bibliothe-
cam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idó- D
neorum delectu per tribus habito, ex vnaqua-
que ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſe-
ris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſta-
re bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſen-
tentia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde
acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re
agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ari-
ſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primi-
tias donariorum templi & victimarum miſi-
mus, talenta argenti centum. Reſcribes autem
quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſi- E
mam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit
quàm potuit honorifiẽtiſſimè. Pontifex Elea-
zarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Ar-
ſinoe, communibúſque liberis, noſtræ quoque
res ſe habent optimè: Acceptis tuis literis gaui-
ſi ſumus plurimum ob egregiam tuam volun-
tatem. aduocatáque concione eas legimus, te-
ſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſten-
dimus etiam phialas quas miſiſti aureas vigin-
ti, argenteas triginta, & crateras quinque, & F
menſam dedicandam, centúmque illa talenta
quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt
Andreas & Ariſtæus amici tui chariſſimi, viri
boni ac docti, tuáque amicitia digniſſimi. qua-
re ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præ-
ter ingenium noſtrum facere oporteat. prouo-
cati enim beneficiis in ciues noſtros collatis
non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã.
Quamobrem continuò pro te ſororéque tua &
liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populus G
vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, &
pro pacato regni tui ſtatu, vtque hæc legis
verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

μὴ τὸ προεκθέσθαι τὸ ἀντιγεγραφὸν τ' ὀπισολῆς ἃ γεγραφέισης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντι τ' πμὴν ἐξ ἀρτίας ὡσαύτης. τελευτήσαντος ὀνίᾳ τῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτῦ σίμων γίνε) δεξάδοχος ὁ κὴ δίκαιος ὀπικληθεὶς, δεά τε τὸ προὸς θεὸν εὐσεβὲς κὴ τὸ προὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνοιαν. ἀποθανόντος ἢ τέτε, κὴ νήπιον ἰὸν καταλιπόντος τ' κλησέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ ἐλεάζαρος, περὶ ὃ τὸν λόγον ποιήμεθα, τ' ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γεάφει πτολεμαῖος τῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χάιρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, ὃς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁτ' ἐπεράθην, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, Ⓒ τοὶς μὲ εἰς τὰ στρατιωτικὰ καταξαι ὅπὶ μείζοσι μισθοφοείαις, πισὶ ἢ ὁμομφίοις ἐν ἀγύπτῳ σὺν αὐτῷ, τὰ φερύεια κὴ τ' τύπων φυλακὰς παρέθετο, ἵνα τοῖς ἀγυπτίοις ὦσι φοβεροὶ. τοὺ δ' ἀρχὴν ἐγὼ ὠφελαβὼν πᾶσι μὲ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλισα δ' τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲ μυριάδας αἰχμαλώτων δ' κλδύοντων, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐν τῷ ἐμῷ λύτρα καταβαλών. τοὺς δ' ἀκμάζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δ' τῶν περὶ ἡμᾶς κὴ τ' ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἰ) δυναμένων, ταύτης ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τῷ θεῷ τ' ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τῦτο κὴ μέγιστον ἀναθήσειν. βεβούλμαι δ' κὴ τούτοις χαρίζεσθαι, κὴ πᾶσι τοῖς κὴ τὰ οἰκεμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνευθῆναι μεθερμηνεῦσαι, Ⓒ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τ' ἐβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι δ' ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὀπιλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑφ' ἑκάσης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ Ⓒ δεὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῦ νόμου, κὴ δυνήσον) τὰ ἑρμηνείαν αὐτῦ ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὀπιτελεσθέντων, μεγίσην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσαλκα δέ σοι περὶ τούτων δεαλεξομένους ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα κὴ ἀρισάῳον, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν κὴ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν κὴ θυσιῶν κὴ τῦ ἄλλων ἀπέσαλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. κὴ σὺ δ' ἡμῖν ὀπιστέλλων, περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. τ' οὖν ὀπιστολῆς τῦ βασιλέως κομισθείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντιγεάφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐν τῷ μάλισα φιλοτίμως· ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χάιρειν. ἐρρωμένων σε τε κὴ τῆς βασιλίσης ἀρσινόης κὴ τῦ τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τοὺ δ' ὀπιστολὰς λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σε. κὴ σωσαθέισαντες τὸ πλῆθος, ἀείγνωμεν αὐτῷ, ἐμφανίζοντες αὐτῷ τὰ ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτῷ κὴ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. κὴ ἀργυρᾶς λ'. κὴ κρατῆρας ε'. κὴ τραπέζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν κὴ εἰς ὀπιστολὰς ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας κὴ ἀρισάῳος οἱ τιμιώτατοί σε τῷ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ κὴ παιδεία διαφέροντες, Ⓒ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον κἂν ἢ τι παρὰ φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς διαιρεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πο-

λίτας κατατεθείσας. δεῖ δὲ οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγόρευμεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος εὐχὰς ἐποιήσατο ὑμέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὴν τε τῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅπὶ συμφέρει τῇ σῇ λαβεῖν ὁ προαιρήτολος

ὅπιλέ-

δπιλέξαμθυ ἢ κὴ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἓξ ἀπὸ φυλῆς A
ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμθυ ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἢ τῆς
σῆς δυσβείας κὴ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον
εἰς ἡμᾶς ἀποστείλαι μὴ ἀσφαλείας τὸν κομιζόντων.
ἔῤῥωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀπέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ
ἀναλήθον ἔδοξεν εἶ τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσ-
βυτέρων, οὓς τὸν νόμον ἐνόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέν-
τας δηλοῦν. ἐῶ γὰ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ὅπα-
τολῇ. τὴν μὲν οὖν τοῦ ἀναθημάτων πολυτέλειαν κὴ κα- B
τασκευὴν ἐῶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀπι-
στήσειον ἡγησάμενος ἀκηκοέναι, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βα-
σιλέως ὅπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένοιτ'). ἄῤῥωτον
γὰ τὸ εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κὴ παρὼν
ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κὴ τὰ ἔργα ὅπιβλέπων, ὡδὲν ἀμε-
λῶς ἢ ῥαθύμως εἶᾳ γίνεθαι τῷ κατασκευασμάτων,
ὧν ἐκέλευε ὡς οἷόντε, τὴν πολυτέλειαν δηλήσομαι. τῆς μὲν
ἰσοείας ἴσως οὐκ ἀναγούσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ ἢ τοῦ C
βασιλέως φιλόκαλον & μεγαλόφρον, ἕτως συνήσειν
τοῖς ἐντευξομένοις ὑπολαμβάνων. πρῶτον ἢ τὰ περὶ
τῆς ζαπέζης ἐνθήσομαι. εἶχε μὴν οὖν δι' ἐννοίας ὁ
βασιλεὺς, ὑῤῥμεγέθη ποιῆσαι τὴν ζαπέζης ἀπεργάσαθαι
τὸ κατασκεύασμα. προστάξει ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τὴν
ἀναγκαιότητος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ζαπέζης, πόσον τί
ἔῤῥτιν, & εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. D
μαθὼν ἢ κὴ τὴν ὑπάρχουσαν ἡλίκη τὴς ἦν, κὴ ὅτι αὐτῆς ὠδὲν
κωλύει μείζονα γένεθαι, φήσας κὴ πενταπλασίονα τὴν
ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φο-
βηθεὶς ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος δόξῃ τῷ
ὑῤῥβολῇ τῶν μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὰ οὐκ ἀνα-
γκαῖόν μόνον εἰς θείαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς
τὰς λειτουργίας ἄῤῥητος. κὴ δῆτα τοῦτο λογισάμενος
σύμμετρον κατασκευάσαι τῷ πρότερον ζάπεζαν,
ἀλλ' ὁ δῆτα ἀπαίνων χρυσῷ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τῷ
προὐπάρχουσαν ὑῤῥβαλεῖν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ κὴ τῷ κάλ- E
λει τὴς ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἢ ὢν
καταδεῖν προσπάτων παντοδαπῶν φύσιν, κὴ λαβεῖν
ὑπόνοιαν ἔργων καρνῶν κὴ ὠφελίμων, & ὅσα ἐῶ ἄχρη-
στα τῷ ὄψεσιν αὐτὸς παρέχων δῆτα τῷ σωίσειν, κὴ
ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, συνέλυσε ταῦτα κατασκευ-
άζειν. & τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τῷ ἀκρίβειαν
αὐτῷ ὑποβλέποντας ὁμοίως ὑπηρετεῖν. ὑπέστησάμενοι
δ' οὕτω ποιήσαι τῷ ζάπεζαν, δύο μὲν κὴ ἡμίσους πη- F
χῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἢ τὸ πλάτος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς κὴ ἡμί-
σους, ὧν χρυσοῦ τῷ ὅλῃ κατασκευῇ τῷ ἔργου ποιή-
σομενοι, τῷ μὲν οὖν σεφάνῃ παλαγίσαι εἰργάσαντο.
τὰ ἢ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοφόνικα,
τῇ τορείᾳ θαυμασίως ὧν τῷ ζώων μερῶν μεμιμημένην.
τετρώνων γὰ ὄντων αὐτῷ, ἑκάστη γωνία τῷ αὐτῶν τῆς
ἀλλοτυπώσεως εἶχε δῆλα θέσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῷ, μίαν
κὴ μὴ διάφορον τῷ ἰδέαν αὐτοῖς συμφερέφεσθαι. τῆς
ἢ σεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τῷ ζάπεζαν ἓν κεκλεισμέ-

Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donatiorum tamen quæ rex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio præterire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes vt conuerſæ non alia, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymę illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitum menſæ voluebantur

νον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν πεφυκὸς, ὅτι μᾶλλον τῷ κάλλει τὴν ἐργασίας ἐῶ ἐκπεπονη-
μένον, ὡς ὑπ' ὄψιν κὴ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ κὴ τὴν μὲν ὑῤῥοχὴν ἀμφοτέρων τῷν μερῶν ὀξεῖαν συμβαίνειν
γίνεθαι, κὴ μηδὲ μίαν γωνίαν τελέων ἴσων ὡς πεφυκόσιν πρὸς τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς χοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς πρόσφυλλοι, πε-
ρόναις χρυσαῖς δῆτα τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δ' ἐκ πλαγίου τὴν σεφάνης & ὑπ' ὄψιν ἀναπίνοντα, ὠῶν
ἐκ λίθων καλλίστων πεποιημένων θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἐοικόταν πυκναῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης ἕλιττο. ὑπὸ ἢ τὴν ὠῶν διατύπωσιν, σίφανον πρόσεχον εἰ τεχνίται,

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ,ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymatũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus quæ vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erãtque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret , certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ , à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam , & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile , crebra rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ , quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρπῶ φύσιν ἐντετορνευμένον, ὡς ἀπομιμεῖσθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναστέλλειν, καὶ ῥοιᾶς ἀπολάμπειν. τοῖς δὲ λίθοις εἰς πᾶν γένος τῶν ἐκφερομένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπωθῆναι χρόαν ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν ζάπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν ἐξέτασις πεποίηται, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς ζαπέζης, ὡς ἐπαμφότερον μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλείας τῶν ἔργων χάριν. γλαφυρότητος θείαν κατασκευασμένων, ὡς καὶ τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἑτέρου μέρους ἀναλλατομένης γίνεσθαι διάφορον. τὴν δ' αὐτὴν ἄχει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς δαπτεχνήσεως ἐξαπατάσης. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες, καθ' ὅλου τοῦ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόνας καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῇ ζαπέζῃ καὶ τὴν στεφάνην, ἀλλὰ τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ὧ τὶς ἂν στῆσῃ τὴν τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτὴν. ὅθεν ἡ τῆς ζαπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθοις αὖπάλῳ καὶ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀσπέρασι, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἀνθέρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον περισυνάζοντας αὐτῷ ἐκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῷ τε ἄλλων ἡδέων ὅσοι περιαυτάδες καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι δι' ἀπολαύσεως τὴν φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς περίκειται, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές, ἐφ' ᾧ χρύσαλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωται, τῇ γοῦν ἀλλήλων ἰδίας γειτνιάσει, ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῷ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς φοίνικα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῷ πεταλώδει τὸν τῆς τραπέζης ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς λεπὶς ἐξ ἀνθεμίου λίθου παλαιστιαία πεποιημένη. χῆμα κριπίδος ἀπετέλουσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' ὃ τὸ παν ἔλασμα τῷ ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῷ ποδῶν ἕκαστον, νιστὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα ἁβρὰ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπαίωρον αὐτῷ ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τε καὶ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητῷ παρεῖχεν. ἐναργήσαν δὲ ὥστε τεῖπυχον οἱονεὶ τὸ χῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσας ζαπέζης, τὰ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῷ μερῶν ἕστως συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδ' ὁπωσοῦν θίγεσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως ἐπ' ἐλάττω τὴν ζαπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν αὐτὸ ἀνάθημα τοῦτο καὶ πολλὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν ἐδείκνυτο, τήν τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν ὁρωμένην τῷ τεχνητῷ συνετελέσθη. ἀπεδάσαντος εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τῆς περιπλεκομένης τῷ θεῷ τραπέζης ἐμελλεν ἔρεσθαι διάφορος, τῇ μὲν τοιγε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς

καζασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ περίβλεπτον ἀπεργάσασθαι. τῶν δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὴν δὲ εἶχον δὰσ τὴν βάσεως μέχρι τῆς ἀναζώσματος τὴν ζειαν, λίθων τε ἀσπίλους ποικίλας ἐνειλημμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο, καὶ συνθέσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. κατ' αὖπαλ δὲ ῥάβδωσις ἀνεγλυπτο. καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν διπλοῦς ἐμφερὲς ἕως τῆς χείλους ἀπείλικτο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀποίκιλα τεθαλακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. περιεστρέφετο δὲ τὰ χείλη τῆς κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίαις εἰς κύκλον περιπεπλεγμέναις. τούτοις μὲν ὧν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορύντας ἑκάτε-

ϛν ἀμφορίας τῶτον κατεσκεύασαν ἡ ζόπον. οἱ δ' ἀρ- A
γύρεοι τ ἐσόπτρων τ λαμπρότητα πολὺ διαυγέστερα
ἐπεδείκνυσαν, ὡς ζαυτάτερας δῆθ τότων τὰς τ προσφερο-
μένων ὄψεις ὁρᾶσθ. προσκατεσκεύασε ἡ τότοις ὁ βα-
σιλεὺς ἐν φιάλας λ. ὧν ὅσαι χρυσᾶς ἐῶ ἀλλὰ μὲν λίθῳ
πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῖς ἐν πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐσκίαζε φιλοτέχνως ἐντετορυμμένων. ζαῦτα δ'
ἐγίνετο μὲν ἐν δῆθ τ ἐμπρέπειαν τ ἐργαζομένων θαυμα-
σίων ὄντων πρὸς τ τέχνην, πολὺ ἡ μᾶλλον ὑπὸ τ τῆ B
βασιλέως σπουδῆς ἐν φιλοτιμίας δῆθ φερούσης ἀπηρτί-
ζετο. ἐ γὰρ τ χορηγίας τὸ ἄφθονον ἐν μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ ἐν τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις προσώποσιν ἀπέφαινε αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρὼν, ἐν τ ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. ἄμπον
δ' ἐῶ τῦτο τ τ τεχνιτῶν ὑπομελείας οἱ πρὸς τ βασι-
λέα ἐν τ τότε σπουδὴν ἀποβλέποντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελάμπαρεν. ταῦτα μὲ τὰ πεμφθέντα εἰς
ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαίε ἀναθήματα. ὁ ἡ ἀρχιερεὺς C
ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, τ τιμήσας τοὺς κομισαντας,
ἐν δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ὁ δ' ἡγεμὼν ἐν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειαν,
ἀκούσας πτολεμαῖος τ παρουσίαν αὐτῦ, ἐν τοὺς ἑβδομή-
κοντα τ πρεσβυτέρων ἐλπιν θότας, δύθ μεταπέμ-
πε τ αὐδρέαν ἐν τ ἀριστέαν τοὺς πρέσβεις. οἱ ἡ ἀφικό-
μενοι, τάς τε ὑπὸ λαὰς αἷς ἐκόμιζον αὐτῷ δῶρα τ ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, τ ὅσα φέρᾶζν ἀπὸ λόξων ἐπύθετο, D
ζαῦτα ἐδήλωσαν. σπουδῶν δ' ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τ ἱε-
ροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅθ τ ἑρμηνείαν τῆ
νόμων, τοὺς μὲ ἄλλους ἐς χρῶν ἕνεκα παρεῖναι σωίβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, δῶρα δόξαν τότο ποιῶν ἐκ
δῶρα τὸ ἔθος. οἱ μὲ γὰρ ὑπὸ ζώστων αἰτιῶν ἀχθέντες,
ἐπὶ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆεσαν, οἱ ἡ πρεσβύ-
τατοι, ἐπὶ μηνός. τότε ζώνευ ἀπαλύσας ἐκείνες, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρε προεμήνυεν. ὡς ἡ προῆλθον
μὲ ἐκ τ δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ E
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, τ τῷ διφθερῶν, ἃς ἐγεγράμ-
μένας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτη-
σεν αὐτοὺς πρὸς τ βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τ ἐν
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τ
ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, ἐκ τ συμβολῆς τὸ ἀπεπίγνωσον,
ὥτε γὰρ ἥρμοσο, ἐκ τότο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάειν
ἔφησεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, ἐκ μείζονα τῷ πέμψαντι,
πρὸ ἡ πάντων τῷ θεῷ, ἕ τοὺς νόμους εἴη συμβέβηκεν. F
ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἑνὸς τῷ πρεσβυτέρων ἐκ τῷ συμ-
παρόντων γίνεσθ τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τρέπεσθ, φύσει τ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης ἐν τὰ τ λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας ἡ τὰ
βιβλία δοῦναι τοῖς ὑπὸ τ τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠ-
σπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶη πρῶτον πρὸς ὧν αὐτοὺς με-
τεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους
προσεῖπεῖν. τ μὲν οὖν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς G
αὐτὸν, ὑπέφαινε ποιήσθ, ἐκ κῦ πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐ-
τὴ εἶη τῆς παρουσίας αὐτῆς, ἐκ τῆς νίκης, ἣν ἀπὸ
γόνου γαυμαχῶν ἐνίκησε. σωέσια θῦναί τε αὐτῷ αὐ-

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argentea verò quæuis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes suspectarium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid spatij genuinis erat vacuum, frondibus edera & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine mũneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam iunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta senioru aduentu confestim legatos Andream & Aristæum accitum ab eique & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciţando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum mũneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit. vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores corũmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussiq́ue libros accipere quorũ hoc erat officium, tum demum vitos salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

ἐκέλευσε, ἐκ καταλύσεις αὐτοῖς προστάξε δοθῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ ἡ ὅπι τ τῆ ξέ-
νων ἀποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρεόδεον καλέσας, ὃς εἶχε τιμὴ πρὸ τότων προνοιαν ἐκέλευσεν
ἑπμελεῖσθαι ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τιμὴ δίαιταν. διετέτακτο ἡ τότων ὑπὸ τῆ βασιλέως τὸν τρόπον,

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia parārentur vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est Dorotheo hac cura commissa, quòd hic callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id gẽus, quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò diserté ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi libũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, cóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse falsus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

κ᾽ γὰ πόλιν ἑκάστω, ὅσαι ὑ τῖς αὐτοῖς χρῶνται τῇ ἢ διάγειν, ἕως τούτων ὑπομελόμενος. κ᾽ κ᾽ τὸ τ᾽ ἀφικνεμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ᾽ αὐτοῖς ὡδηγεῖτο, ἵνα τῷ συνήθει ζόπῳ τ᾽ διαίτης διωχεμένοι μᾶλλον ἥδιον ᾖ, κ᾽ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοζίως ἔχον δυχεραίνωσιν. ὁ δὴ κ᾽ πρῶτον τούτοις ἐχρήτο, δοὺς θέα τ᾽ τῇ τ᾽ βίον ἀκείβειαν, ὅπῃ τύχοις καθεζῶτος. συνέρωσε ᾗ πάντα δι᾽ αὐτ᾽ τὰ πρὸς τὰς διαύτας ὑποδοχάς. κ᾽ διμερῆ τ᾽ κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως πρὸς ἄξαντος τ᾽ βασιλέως. τοὺς μὲ ἥμίσεις ἐπέλθοσεν ἀνὰ χέιρα καθαπλιθλῶν. τοὺς ᾗ λοιποὺς, μῆ τ᾽ αὐτ᾽ κλισίαν, ἐδὲν ὑπολιπὼν τ᾽ εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ᾽ ἅπαντες κατεκλίθησαν, ἐπέλθοσε τ᾽ δωρόθεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ὑπ᾽ τ᾽ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κ᾽ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοῖς ἱερεῖς κήρυκας κ᾽ θύτας κ᾽ τοῖς ἄλλοις οἱ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραιτήσαζο. τ᾽ ᾗ ὡδαγλυομένων ἕνα ἐλόσαμον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθ κατευχάς. ὁ ᾗ σὰς εἰς μέσον, ἠύχετο τ᾽ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ᾽ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτ᾽. εἶτα κέστος ἐξ ἁπάντων μῆ χαρᾶς κ᾽ ἐοῆς ἤρθη. κ᾽ παυσάμενοι, πρὸς διωχίαν κ᾽ τὴν ἀπόλαυσιν τῇ παρεσκδυασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν ᾗ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα ἡμεῖν ἔχ), φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ἕκασον αὐτῷ, λόγις ἐπηρωτᾶ φυσικὰς, ἐς πρὸς τὴν τῷ ζητεμένων θεωρίαν. ἀκειβῶς δ᾽ ἐκείνων παντὸς ἐπινοουμῶ ὁλέγειν αὐτοῖς πρβλπθεῖν διασαφουμένων, ἡδόμενος, ἐσέτον ἐφ᾽ ἡμέρας ιβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βελομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῇ ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἔχ) μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρισαίᾳ βιβλίον ὃ συνέγραφε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δ᾽ αὐτοὺς, ἐ μόνον τ᾽ βασιλέως, ἀλλὰ κ᾽ μᾶλλον τὴ φιλοσόφε πρθυμίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, ἐς διὰ τοῦτ᾽ εἰκὸς ἐς τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος δύρῆσθαι, παύονται μᾶλ πρὸς τούτων ὅπῃ ζητοῦντες. γεγηθέναι δ᾽ αὐτῷ τὰ μέγιστα τῇ ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἤδη παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι γὰ παρ᾽ αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύσας τε αὐτοῖς, ἀνὰ ξία σθοῆς τάλαντα, κ᾽ τοὺς ἀποκαταστέσοντας ὅπῃ τ᾽ κατάλυσιν. διελθουσῶν ᾗ ξιῶν ἡμερῶν, ὡδηλαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτειος, κ᾽ διελθὼν τὸ ἐπτασάδιον χῶμα τ᾽ θαλάσσης πρὸς τ᾽ νῆσον, κ᾽ διαβὰς πρὸς τ᾽ ἠέφυραν, προσελθὼν ὅπῃ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποήσατο ἐν τῷ ὡδῷ τ᾽ ἱόνα κατεσκδυασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν θεαμάτων ἡρμίας καλῶς ἐχόντι. ἀγαγὼν ουὖ αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ πάντων, ὧν αἱ δεήσειεν εἰς τ᾽ ἑρμηνείαν τῇ νόμων, παόντων ἀκωλύτως ὅπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ᾽ ὡς ἔνι μάλισα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκειβῆ παέχοντες, μέχει μὲ ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ᾽ ὅπῃ τ᾽ τὸ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῇ πρὸς τὴν διαγωγὴν χορηγουμένων, κ᾽ πρσέτι τὸ δωρεᾶσθαι πολλὰ κ᾽ τῇ παρασκδυαζομένων τῇ βασιλεῖ, πρσέταξε γὰ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωῒ ᾗ πρὸς τ᾽ αὐλὴν ὡδαμόμενοι, κ᾽ τ᾽ πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅπῃ τ᾽ αὐτὸν ἀπίσαν τόπον. κ᾽ τῇ θαλάσῃ τὰς χεῖρας ὁπονιπτόμενοι κ᾽ καθαίροντες αὐτοὺς, ὅπως ὅπῃ τ᾽ τῇ νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγραφέντος ᾗ τοῦ νόμου ἐς τὸ κ᾽ τ᾽ ἑρμηνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ᾽ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτειος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ᾽ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παόντων κἀ τῇ ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτοις.

τὸ ᾗ

τὸ ἦθος ἀπεδέξατο μᾶλλον καὶ τοὺς δεξαμένους τὰς πρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν δὲ καὶ τὸν δημότειον τῆς ὄψεως, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς δύρέτην γεγενημένον. παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱερεὺς καὶ τῶν ἑρμαίων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τῶν πολιτεύματος οἱ πρόεδροι, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμαίας ἀπήρτισαι καὶ διαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μεταχωνεῖν αὐτά. ἁπάντων δὲ αὐτῷ ἐπαινεσάντων τὸν γνώμην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ πρόσθεν ἢ νεώτερόν τι προσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν διορθοῦσθαι τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο πράττοντες, ἵνα τὸ κεῖθεν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμείνῃ. ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ὅτι τούτῳ τ' αὐτὸ προάρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἥδη δὲ μάλιστα τῷ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ πρὸς τὸν δημότειον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ἔστιν θαυμαστῆς ἕσης τῆς νομοθεσίας, εἰδὼς ὅτε τῷ ἰσορικῶν αὐτῆς, ὅτε τῷ ποιητῷ ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημότειος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῷ νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς ἰσορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν διάνοιαν, πλείοσιν ἢ ἑξήκοντα ἡμέραις, καὶ περὶ τὰς αἰτήσεις ἐξιλάσασθαι τὸν θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γενέσθαι τὴν περιφρονοῦν. ὁ μὲν ἀλλὰ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τοῦτ' ἀνοίγειν ὅτι κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαντι. καὶ ὑποχόμενος κατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλου δὲ καὶ περὶ θεοδέκτου τὸ τὴν τραγῳδιῶν ποιητὴν ἀναφέρεσθαι, ὅτι βουληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυθιῶσαι, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς καὶ σωρεισθὼν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγεῖη τοῦ πάθους, ἐξομνυμένου τὸν θεόν. ἀλαλαβὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀνὰ τ' δημοσίᾳ καθὼς προεῖρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῆς βιβλίων τὴν βιβλιοθήκην, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας παρεμάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τ' ἰσιδαίας ἀναμένεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς δωρεᾶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νυνὶ μὲν γὰρ ἔφη δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἑκουσίως δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἂν τε αὐτῷ ἔσι σοφία δίκαια τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη ἀναδέχεσθαι ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἁρίστας ἕξεις, καὶ χρυσοῦν τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντον, καὶ τοῦ τῶν συμποσίου στρωμνάς. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἑλεαζάρῳ δὲ αὐτῷ ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τοῦ ἀκόλουθον αὐτῷ ὑποσκοῦν, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. πρὸς τούτοις δὲ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον διαφανῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔπι γε μὴν φιάλας καὶ ξυβλία, καὶ ποτηρίδια, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τ' ὑποσόλων, ὅπως εἴ τῷ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπεξέρχῃ, πρὸ πολλοῦ ποιούμενος τ' μὴ τῷ ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταπίπτειν. καὶ τὰ μὲ εἰς δόξαν τιμὴν τῷ ἰουδαίων τοιαῦτα πρὸς πολεμάρχου φιλαδέλφου συμβῆναι γενέσθαι.

& Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepissent: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ sententia cùm omnibus placuisset, iusserunt vt priùs si quis aliquid deprehenderet vel superesse legi vel deesse, diligentiùs inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex multum gauisus est, videns hanc quoque suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogans qui factum sit vt tam admirandarum legum nec historicus vllus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, quam constaret diuinam esse & omni veneratione dignissimam, & punitos esse quosdã à cœlesti numine, qui illam temerè attrectare non sint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus xxx. & per interualla insaniæ precibus Deum placasse, facilè coniicientem quæ morbi causa fuerit. atque etiam in somnis admonitum hæc ideo pati, quod fuisset circa res diuidas curiosior, easque voluisset proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum erratum agnouisset, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adorasset, asseruari iussit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa venientes ipsum inuiserent. id enim eis non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum esse vt remittantur: sed si vltro ad eum venerint, consecuturos quicquid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munificentia. Tum quoque remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talentis, singulísque vnius talenti calicibus, & toris discubitoriis. præterea pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem vestes purpureas, & coronam insignem, & telas byssinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt si quis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, & diuitias libenter in eiusmodi insumeret. Atque hæc sunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτιμήσαν οἱ τῆ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, què Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerẽt: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: nẽque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiusque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè multarentur,

Ἐτυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς· καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῆ ἀσίᾳ, καὶ τῆ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῆ τῆ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικεῖν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τέως πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν. τεκμήριον δὲ τοῖς ἰουδαίοις μὴ βουλομένοις ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὡρισμένον τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴ ἀργύριον. ὃ τῶ δήμου τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ ναῦ πολέμῳ λύσαι θορυβουμένου, μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐτήρησε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὶς ἂν καταλάβοι τὴν ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιστα δὲ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καὶ τὰ πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἑκάτου πολεμιώτερα ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μειζόνων ἀφορμὴν ἐκφάτησαν. ὡς τε μηδὲν μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος, μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς ἀνταφαμίους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας διὰ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' ἐνδὲν ἁμαρτόντας, καὶ δίκαιον ὄντος ἐρεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὁμοίων δέ τι τούτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων οἶδαμεν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ᾗ αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰώνοις, ὁ καὶ τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συνάσης, νικῆσαι ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, σωτηρήσαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ δὲ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴτις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν νικολάου ἱστοριῶν τὸ ἐνακοσιοστὸν εἰκοστὸν ἕβδομον καὶ τετάρτιον. περὶ μὲν οὖν τούτων ὑπ' ἀγρίππου πεπραγμένων, ἐκ ἔξιν ἴσως θαυμάζειν. ὁ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δ' αὖτις καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνου εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ πολιτικοὺς ἀγῶνας οἷς ἔχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐκρύη ὅτι ταῦτ' ἐξέβαλε. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' ἀντιόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιστωρῆσαι τῆς αὐτοῦ κακεμφυΐας, καὶ τοῖς τοῦ κοίλου συρίαν νεμομένοις. πολεμιούντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν πάτερα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, ταῦτα πάσχειν, ὡς ἂν

ὡς ὑδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, ἢ πονουμένης ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος μεταξὺ τ Δωσαγίας τῆς αἰτιόχου, καὶ τῆς ὅπι θάτερον αὐτῶ τεχτῆς τῶν πραγμάτων κείμενοι. νικήσας μὲν οὖν τὸν πολεμαῖον ὁ αἰτίοχος, τὴν ἰουδαίαν προσήγετο. τελευτήσαντος ἢ τῶ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῶ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν ἢ στρατηγὸν σκόπαν, ὅπι ἐις ἐν τῆ κοίλη συρία. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπ αὐτῶ προσέθετο. μετ ὀ πολὺ ἢ τὸν σκόπαν αἰτίοχος νικᾶ, συμβαλὼν αὐτῶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶ ἰορδάνε, καὶ πολλὴν αὐτῶ τ στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' αἰτίοχος χειρωσαμένης τὰς ἐν τῆ κοίλη συρία πόλεις, ἃς ὁ σκόπας κατεχήκει, ἢ τὴν σαμάρειαν, ἐκεισίους αὐτῶ προσέθετο ἰουδαῖοι. ἢ τῆ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτῶ τῆ στρατιᾶ ἢ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, ἢ τοις ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῆ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φρουροις πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αἰτίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν ἰουδαίων προς αὐτὸν ἀπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῶ ἢ τοῖς φίλοις, μάρτυρῶν τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δύπαθοι προς αὐτῶν, ἢ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων δίδωσι φράζειν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. φράσθησομαι ἢ τὰς ὑπὲρ τοῖς στρατηγοῖς προς αὐτῶν γεγραφείσας, προσελθὼν ὡς μάρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῆ ις τῶν ἱστοριῶν αὐτῶ, φησὶν ἔτος. ὁ ἢ τῶ πολεμαίω στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῆ αὐτῆ βίβλῳ ὡς τῶ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αἰτίοχε, τὴν μὲν καταναίαν ἢ σαμάρειαν, ἢ ἄβιλα ἢ γάδαρα παρέλαβεν αἰτίοχος. μετ ὀλίγον ἢ προσεχώρησαν αὐτῶ καὶ τῶν ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσπεφρουρημένον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ ὃ ἢ πλεῖον ἔχειν λέγοντες, ἢ μάλισα δὴ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὁπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθησόμεθα τὴν διήγησιν. ἢ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπι τὴν διήγησιν, φράσθέντες πρῶτον τὰς ὑπαρχὰς τῶ βασιλέως αἰτίοχου. βασιλεῦς αἰτίοχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν ἰουδαίων ἢ παραυτίκα μὲν ἰωνίκα τ χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὅπιδειξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, ἢ φράσθησομένους δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ὑπεδέξαντο, ὑμᾶς μὴ μὲν τῆς χορηγίας ἀπαρτησάντων, ἄφθονον ἢ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις ὑμῶν τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, συνεξελόντων ἢ ὑμῶν τοὺς ἐν τῆ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν ἀγυπτίων. ἠξιώσαμεν ἢ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διασπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐπείναμεν δι' ἡμῶν εὐσέβειαν φράσσειν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν τε θυσίμων ἢ οἴνε ὑ ἐλαίε, ἢ λιβανε, ἀργυρίου τηλικ, μυριάδων β', ἢ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς ἢ τὸν ὁπιχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αὐξ, ὑ ἁλῶν μεδίμνους τοί. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βέλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, ἢ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς ὑ εἴπ ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ ἢ τῶν ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς δ' ἰουδαίας, ἢ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὑ ἐκ τε λιβάνε, μηδενὸς προσοφλήσομεν τέλους. ὁμοίως ὑ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς αὐ ὑπάρχειν ἔφαν γένεσθαι τὰ τῶ ἱερῶ ὑπηκόλουθ δέοι,

A non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter proſperam & aduerſam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam ſuæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa miſit in Cœleſyriam: qui & multas eius vrbes & noſtram gentem vi in poteſtatem eius retraxit. Aliquanto autem poſt Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congreſſus fit ſuperior: cúmque recepiſſet occupatas à Scopa vrbes Cœleſyriæ ſimul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præſidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro ſtudio ſuarum partium referre gratiam, ſcripſit ad amicos ſuos & duces literas, teſtes beneficiorum quæ in ipſum contulerant, in quibus etiam ſignificabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar ſubiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ teſtimonio, ex libro hiſtoriarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verſo impetu per hyemem Iudæorum gentem ſubegit. ac paulo pòſt in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hieroſolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa eſſent dicenda, ait ſe id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inſerta hîc priùs Antiochi epiſtola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum ſumus ingreſſi ſtudium erga nos ſuum declarauerunt, & in vrbem ſuam venientes ſplendidè exceperunt ſenatu obuiam progreſſo, exercituſque noſtro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo ſimul præſidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: viſum eſt nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in priſtinam frequentiam reſtituere, reuocatis in eam qui nunc diſperſi ſunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad ſimilam ſecundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos ſexaginta, & ſalis medimnos trecentos ſeptuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deeſt templo abſoluatur, ſiue porticus ſiue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipſa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. C Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium mil- D lium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductátem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degétibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & F promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus, perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogántur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum G accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alactiores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐν τῇ ἔθνους καὶ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω δὲ καὶ γερουσίας Ϲ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τῶ ἱερῶ καὶ ἱεροψάλτας, ὧν ἀφῆ τῆς κεφαλῆς τέλεσι, καὶ τῶ στεφανίτου φόρου, Ϲ τῶ ἄλλου. ἵνα δὲ πάντων ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νεῦ κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμόνοις, ἕως ἐνιαυτοῦ μόνος, ἀτελεῖς εἶ μέχει τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τῶ τρίτου μέρους τῆς φόρων, ὡς τε αὐτῆς ἐπανορθωθῆναι τοῖς βλάβοις. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῆς γενομένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἃ μὲν οὖν ὑπερεῖδε, ταῦτα προείρηκε. σεμνύνων δὲ Ϲ τὸ ἱερὸν, προγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, προείχων τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβολον εἰσιέναι τ ἱεροῦ, τῆς ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἁγνισθεῖσιν ὄσιν ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, Ϲ καθόλου πάντων τῆς ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ χρῆσθαι τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν ἀφ' ὧν καὶ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ὅπερ ἐστὶ φθαῦ χρῆσθαι. ὁ δὲ τύπων τι φθαρεὶς, ἀποτινύετω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἔγραψε δὲ μάρτυρῶν ἡμῖν δυσέβειαν τε καὶ πίστιν λοίπα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν φρυγίαν, Ϲ λυδίαν ἐπύθετο. καθ' ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις κελδῶν ζεῦξιν τὸν αὐτῦ στρατηγὸν Ϲ ἐν τοῖς μάλισα φίλον πέμψαι τινὰς τῆς ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει ἅπως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δὲ αὖ ἔχοι. ὑγιαίνω δὲ κἀγὼ αὐτός. πυνθανόμενος τοὺς ἐν λυδίᾳ καὶ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ὄπισροφῆς ἠξιώσαμέν τὸ τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τὸ δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ προσεῖα καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῆς ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους διχιλίους σὺν ὅπλοις μεταγαγεῖν. πεπείσμαι γὰρ εἶναι αὐτοὺς ἑστῶτας τῆς ἡμετέρων φύλακας, διότε τὸ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς εὐσέβειαν, καὶ μάρτυρουμένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῆς προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ βουλοίμην. βούλομαι τοίνυν καθάπερ ἐργάσιος ὄντος τὸ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἴς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἐκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. Ϲ ἀτελεῖς τῆς ἐν τῆς γῆς καρπῶν αἰτήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. μεξείσθωσαν δὲ Ϲ ἄχρις αὖ τοὺς φθορὰ γῆς ἀρτους λαμβάνωσιν, ὅπου εἰς τὰς τῆς θεραπόντων δέητροφάς. δίδοσθαι δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερος παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δὲ ποιῶ καὶ τῷ ἔθνους καὶ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς αὐτόχου φιλίας τῷ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ὑπογεώντως εἰρήσθω.

μὴ δὲ

καὶ ἡ τούτοι φιλία καὶ συνοδὸς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἰσχυρὸς ἐποίησατο. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ δωρησάμενος αὐτῷ τὴν κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας καὶ ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φόρους ἀνόμασε. καὶ διαρθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρους, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ὑποσήμων κατοικίας πατρίδας φορολογῶν, καὶ συναθροίζοντες τὸ πρόσταγμα κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τοῦ χρόνῳ σαμαρεῖς δὲ πρόφασιν ποιησάμενοι πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὅτε ἀρχιερέως ὀνίου τελευτήσαντος (δν ἐλεάζαρος, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστάντα τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου καθὼς προεῖπον. οὗτος ὁ ὀνίας, βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἦττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ἐν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῆς ἰδίας, πάλαι τε εἴκοσιν ἀργυρίου μνᾶς δούς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἐυεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα πρεσβυτὴν, ἤπαιτε τὸν ὀνίαν, οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν; οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς οἰκήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisíque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata erat pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B

C

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato inculabat Oniam quod tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam. IV.

Κεφάλαιον δ'.

Cap. IV.

Ὅτι ἡ τοβιάδης αὐτυχίας ἐπανορθώσατο ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τοβίου, φιλοπάμφου φίλου πρὸς πτολεμαῖον.

Ioseph Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

D

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ὅτι σεμνότητι καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς ἱεροσολυμίταις, τοβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλώσασης αὐτῷ τὴν μητέρα τὴν τοῦ προσδοκᾶν παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιλοκόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τὴν ἀσφαλείας τῷ πολιτῷ, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος ἑκουμένῳ προήσειν διὰ τὴν χρημάτων ἀπορίαν, δι' ἃ καὶ τὴν παρὰ τοῦ λαοῦ προσασίαν λαβὼν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν ἀπολυτελεῖν. εἰ δὲ ἐρωτικῶς ἔτους ἔχοι τὰ χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν παρεῖδε κινδυνεύουσαν ἰδεῖν σωμένην, καὶ πᾶν ὁποιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, σωτεκόλουσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δηλώσαι αὐτῷ ἃ πάντων αὐτοῦ κατεχώρησαν τὴν χρημάτων ἢ μέρος. τὸν δὲ ὀνίᾳ μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκειμένῳ, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτοῦ πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ τὸ ἔθνος, ἐπιτρέπειν. φήσαντος δὲ δεῖσθαι, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταραττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὸν ὀνίᾳ τῆς θείας πρὸς αὐτὸν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τὴν ἀπὸ τοῦ συνθρόνου ἐλπίδος ἀγάνοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. πρεσβεύειν δὲ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

E

F

G

Ioseph autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem accepetat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iter saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Ioseph num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quod iracatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse A
verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberali- B
bus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo C
sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & D
inopiam. qui cùm apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit E
conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, F
indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum G
confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, εὐχαρίστει τῷ
Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ
τε ὑποδέχεται τὸν Ἰώσηπον παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πεφρε-
βδυκότα, καὶ φαρμακάμβυος αὐτὸν πολυτελέσι δω-
ρεαῖς, καὶ ὅτι πολλαὶ εἰσιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, πρε-
σβεύειν πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀ-
κολουθήσειν. καὶ δὴ ἔτι μᾶλλον ἐπηρόνει πρόθυμος
πρὸς τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἰώσηπον τὸν βασιλέα, τῷ προσδυτῷ
προσεφαμένῳ, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν,
καὶ πάντων ἂν αὐ δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν
αὐτὸν ποήσειν ὑποχρεμένου. τὸ δὲ ἐλεύθεριον αὐτοῦ
καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν πρε-
σβυτὴς ἐλθὼν εἰς τοῦ Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασι-
λεῖ τοῦ τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνῃ, & ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ Ἰωσή-
που χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥ-
ξειν, παραπησόμενος τῷ ἀμαρτημάτων τὸ πλῆθος. εἰ
δὲ αὐτῷ προσάτλω. ἀμέλει τοσαύτῃ ἐπὶ τῷ ἐγκω-
μίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρώμενος εὐνοίᾳ, ὥστε
καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπά-
τραν, προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον
ἔτω παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀγαπέμψας πρὸς τοὺς
φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ
πρὸς τοῦ ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐαθῆτας τε καὶ
ἐκπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς μὲν δισμυ-
ρίας δραχμὰς ἀναλώσας, εἰς ἀλεξαν-
δρείαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖναν τὸν καιρὸν
πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεων τῆς τ' συρίας καὶ
φοινίκης ἀρχόντας, ὅπι τοῦ τελῶν ὠνοῦ.
κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει
ὑπεπράσκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔτοι καὶ τοῦ ὀδὸν
τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅπι πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δὲ
εἰς τ' ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τ' βασιλέως
Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντησόμενος ἀνέβαινεν αὐ-
τῷ. καθεζομένου δὲ τ' βασιλέως ὅπι ὀχήματος μετὰ τῆς
γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθληόνος τ' φίλου, ἐδόκει δ' οὗ ὁ πρε-
σβύτης εἰς ἱεροσόλυμα & ὡς Ἰωσήπου ξενισθείς,
θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθληόν, δι' ὃς ἐποίει τῷ βασιλεῖ
γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶ), ὡς δ' ὡς ἐφαρμόζομενος ὀξὺ
ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη & φιλό-
τιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπά-
σατο, & ἀναβαίνειν ὅπι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθι-
ζόντος ὡς τῷ ὀνία θεατομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν.
ὁ δὲ συγγνώσκεσθαι φησιν αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. ἐ γὰρ λαν-
θάνει σε παῖδας, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια
τοῦ αὐτοῦ διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. ἀλλὰ δὲ ἐμοὶ
ἔσαι σοι τῆς νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν αἰτήσασθαι. ἡ-
δεὶς δὲ ὅπι τῇ χάριτι καὶ δωρεαῖς τὸν νεανίσκου,
μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξα-
το, ὡς ἔντα τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεύσας ἐνδιαιτᾶ-
σθαι, καὶ καθημέραν ὅπι τ' ἐσιάσεως τ' ἰδίας ἔχων. γνω-
μένου δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τ' βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶ-
τοι τῆς συρίας συνκαθιζόμενον αὐτῷ τ' Ἰώσηπον, ἀν-
δρῶς ἔφερον. ἐνιαύσας δὲ τ' ἡμέρας καθ' ἑαυτὸν ἔμελλε τὸν
τῶν πρεσβεύσεσθαι τ' πόλεων, ἠγόραζον οἱ ταῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ
τάλαντα συναθροιζομένων τῷ τ' κοίλης συρίας τελῶν, & τῷ τ' φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ,
προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῷ
τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο. καὶ τῷ ἀμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐπ-
πέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπεφέρετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος,

καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοντι τὴν προσοδον αὐτῷ κατασκευῇ τῆς A
ἀνδρὸς τελῶν συνέφησαν, ἐφ᾽ ᾧτε μὴ τὸ-
το, εἰ τοῖς ἐγγυησομένοις αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα
ἀφειδῶς ἀπεκρίνατο, δώσω γὰρ εἴφησεν ἀνθρώπους ἀγα-
θοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς ἂν ἀπιστήσητε. λέγειν δ᾽ αὐτοὺς
οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, αὐτὸν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν
γυναῖκα τὴν σὴν, ἑκατέρου μέρους ἐγγυησο-
μένους δίδωμί σοι. γελάσας δ᾽ ὁ πτολεμαῖος, συνε-
χώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ B
τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τιμὴν ἄν-
γκαιον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. Καὶ
οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ᾽
αἰσχύνης. ὁ δὲ ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πε-
ζῶν στρατιώτας χιλίους, ἐξίωσε γὰρ τινὰ βοήθειαν λα-
βεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διά-
ξεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρά τοῦ τοῦ
βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συνείαν ἐξώρ- C
μησε. γνόμενος δὲ ἐν ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν
τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ
καὶ προσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρω-
τεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς
χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ,
δηλῶν αὐτῷ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ᾽ αὐ-
τὸν ὁ πτολεμαῖος τὸ φρονήματος, καὶ τῶν προσαγ-
γελλόντων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βύ- D
λεται. τοῦτ᾽ ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, Καὶ
τὸ μὲν δέος τὸ ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς
τοῦ ἀσκαλωνίτου ἄνδρας ἀπηγγελμένους, ἀνοίγοντας τὰς
πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν ἰώσηπον καὶ τοὺς φό-
ρους ἐτέλουν. ὑπερευφραινόντων δὲ καὶ συνθοπολιτῶν ὑ-
βρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοῖς φόροις αὐτῷ
οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτεί-
νας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασι-
λεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιη- E
σας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δόξαν
τιμὴν ὑπαρχούσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ἔσι κατε-
σκήσατο, καὶ ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τιμὴν ὑποθέσιν τῆς
τότε δυτυχίας πηρεῖν, φεύγειν ἡγούμενος, ἐξ αὐ-
τῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ δὲ ὑπὸ χεῖρα τῷ βα-
σιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις
αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνέ-
μενος δόξαν τούτων τὴν εὔνοιαν καὶ παρ᾽ αὐτῶν. ἀπέ- F
λαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ᾽ ἔτη κϐ. πατὴρ
δὲ ἡγούμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ. ποιη-
σάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς
ἕνα υἱκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας
τοιαύτης. συνὼ τὰδελφὰ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλ-
θὼν ἄγοντι καὶ τὰ θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅ-
πως αὐτὴν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ᾽ ἀξιώματος
ἰουδαίων, καὶ δεισάντων μὲν τὸν βασιλέα, ὀρχη-
στρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον θυμηδοῦς, ἐ-
ραθεὶς τῆς ἀδελφῆς τοῦτο μηνύει, μὲν καλῶν αὐ-
τὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλο-
φύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα Καὶ δόξαν ἀγαθὸν ἡγούμενον, μὲν δοῦναι αὐτῷ
ὡς τὰ πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν δόξαν, κοσμήσας τὴν αὐτῷ
θυγατέρα νυκτὸς ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρ-
χεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γνομένου πολλάκις, πεφάνη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀ-
δελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ μὲν δοῦναι χωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen ecquos fideiussores haberet, festiuè respondit, daturum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum ex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem mirratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucrátus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XII. ex vna vxore procreatis septem filiis, susceptoque etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quã fortè rex nollet ei cedere.

'Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd malucrit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioſephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim aduleſcens adhuc generoſam & prudentem præ ſe ferret indolem, fratrum in ſe concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoſcere quiſnam ex his ad virtutem eſſet idoneus maximè, vnumquemque miſit ad eos qui tùm profeſſione diſciplinarum erant celebres: illi verò propter ſegnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, vt illic ſementem faceret: ſed prius ſubtractis clàm loris, quibus aratot boues ad iugum ſolet aſtringere. Quò poſtquàm peruentum eſt, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénſque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus eſt quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſementéque facta, domum rediit. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt ſolum germanum filium, magis etiam poſthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus ſit filius: verſíque omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſcipere: & recuſantibus cæteris, quòd ſe negarent ſcire mores aulicos, quomodo verſandum ſit cum regibus, ſuadentibúſque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, ſtatim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad regem ſalutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore diceret: velle enim ſe frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia ſufficiant, admodum lætatus eſt filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu ſiluiſſet, ſuaſit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: ſed vt ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, vt pecuniam ipſi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretioſiſſimum. Ille verò ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filii conſilio, ſcripſit procuratori Arioni,

τῦ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἐὰν καλοιτῶτος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, & γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φήσαντος, & παλιν θὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὕβριν ὑπομένειν, ἢ τοιοῦτόν τι ἐκεῖνον ἐν ἀρχῇ ψυόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τ philadelphias, συνεφήκατο αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ὢν ἐτῶν ἐβδομ ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὸν φυσικὸν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, τὸ δ' ἰωσέπου γνῶναι θελήσαντος τίς αὐτῷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν ὑπέφυκε, καὶ καθένα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἐχόντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τ πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀπόπτοι & ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώταζον ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεσιωπᾶτα τὸν γῆν, ὑποκρύψας τοὺς ζυγατέας ἱμάντας. ὁ δὲ ψυόμενος ἐν τῷ τόπῳ & τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῷ βοηλατῷ γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόμενον πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ὑπολλυῦσθαι προειμένους τοὺς ὑποσαλησομένους, ἐπενόησέ τι σεμνικὸν καὶ τ ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῷ, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τούτοις τὰ ζυγεῖα, καὶ τέτον τὸν τρόπον ἀρείας, ἐν ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γεῖν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπερηγάπησε τὸ φρονήματος, καὶ τὸν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῷ ἀδελφῶν διὰ τέτῳ. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τέτον τὸν καιρὸν ἰὸν τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ φρῶτοι τῆς συείας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὸν γενέσιον ἡμέραν τὸ παιδίου, μετὰ μεγάλης πολυσπλῆς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατείχετο. τῷ δ' υἱῶν ἀπεσείετο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δ' πρεσβυτέρων παρακαλυμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγενεστέρων ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δ' ὑρκανὸν πέμπειν συμβαλλομένων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν ἀπιέναι. ἐπαγγειλαμένου δ' πορεύεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ὀλιγοδεῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδη & παιδὸς τῇ φρονήσει. χαλίπων δ' ὀλίγον ὁ πᾶς συνεβάλετο τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀπισθόλιν πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα τάλαντον ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παρανομοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀείσιν, ὃς ἄ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτῷ διῴκει, ἐπὶ ἔτη ἑλκόσω τεσσαράκοντα ταλάντων. ὁ γὰρ ἰώσηπος τὰ ὑπὸ τ̃ συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ παρεθεσμίας ἐνίσταμένης κατ' ἐνιαυτὸν ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέρα λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τ̃ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δ' ὡδαγμένος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτὸν, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ ἕως τοὐτων πλέον, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ ταῖς ὀλιγωρίαις αὐτέχων ἐλάττω, ἢ μεμπτέον αὐτὸν ἧττον τοῦ χρήσαντος. δώσειν δ' ἁδὲν πλέον τάλαντον δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τ̃ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ὑπολύσῃ τοῦ παιδὸς, σφόδρα γὰρ αὐτῷ ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὀψοφαλεῖς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τ̃ πατρὸς, ὅτε ὀφθείη αὐτῷ, καὶ προσέτι δήσειε τὸν οἰκονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μεμύειν ἐκέλευσε. τὸν δ' φασὶν ὑποκρινάμενον τῷ ὠδῇ τ̃ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ὅτι παρ' αὐτῷ κωλύων τὸν γευσθέντα γύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κ' δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὑφ' αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ὠφελιμόντα δῶρα κομίσαι τ̃ πατρὸς εὐεργέτῃ γνωμόμῳ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι ὠδαχύσαντα ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ ἁδέν, ἢ μικρὸν εἴη τινὰ δεσπότην ἢ μέγαν. αὖ οὖν μὴ κολάζομεν τοὺς τοιούτους, καὶ οὐ προσδόκα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, ὡς γέλωτα ἐτράπη, τ̃ μεγαλοφροσύνῃ τ̃ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτε μηδεμία βοήθεια ὑπ' αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη. καὶ ξεῖς ὀλιγῶν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἠσπάσατο τοὺς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασαν ὀλίγα τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γράμματα ὑπεραμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντον. ἑκατὸν δ' παρθένους ἀπ' αὐτῆς τιμῆς ἑκάστης. κληθεὶς δ' ὑφ' εἰσίασεν πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῶν ὡρῶν τῆς χώρας, ὑπὸ καλλονὴν πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τ̃ τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ, ἀπήρτιτο γὰρ αὐτοῖς τὰς σάρκας, σπαδύοντος ἐμπεφθεν τῷ ὑρκανῷ, ὡς πληρώσαι τὴν ὠδὴν κειμένην αὐτῷ τράπεζαν, τρύφων, ὃς ἦν τῷ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα τ̃ τοῖς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀπεδίδου, παρακαλέσαντων αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεῖς ὡς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα ὑρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τούτου σόχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν ἀφείδυσε, ὡς ὀλίγα τοῦτα τῶν σαρκῶν ἐγκεκρυμμένα.

A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. B Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. C Ibi puer iratus Arionem conieçit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit: sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. D iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione neç ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi E enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, F emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumptæ carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum G ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur colligo quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis naſceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in muuera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τῦ ξύφωνος λόγον τῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅπι ζητῶν αὐτὸς φάγεται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστία συὶ τοῖς κρέασι καταφέειν ἄνωθεν ἔζοι, πρὸς τοὺς καταχειμένους ἐμβλέπων, ὅπι μηδὲν ἐμπροσθεν αὐτῷ ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὸν ὑπόκρισιν αὐτῦ σοφὸν ἔντα ἡμομένου, πάντας ἐπέλυσεν ἀναχωρῆσαι, τῆς δευτεραιίας ὑποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑπνώσῃ πρὸς ἕκαστον B τῶν τῦ βασιλέως φίλων πορευόμενος, καὶ τῶν μὲν τὸν αὐλὸν δυνατῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, τῶν δὲ τῶν οἰκετῶν ἀπεστωμάκτο, τί μέλλοιεν δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τῦ παιδὸς αὐτῦ ἡμέρᾳ. τῶν δὲ τοὺς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας C ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δυνάσθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαρέντων δ' αὐτῷ, ὡς καταγνωσθησομένου τῦ ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὸν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἑξάσης δ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντον οὐ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ὡ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὓς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὸν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, D καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι δὲ τοῖς περὶ τὸν θεραπείαν τῦ βασιλέως ὄσι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς ὄνφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῦ κίνδυνον. τοῦτοις γὰρ ἐγεγράφησαν αὐτῦ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν ὑρκανόν. πτολεμαῖος δὲ τὸν μεγαλοψυχίαν ἀπατασάμενος τῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῦ δωρεὰν ὃν βέλεται λαμβάνειν. ὁ δ' ἀδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῦ γνώσθαι παρ' αὐτῦ, ἢ γεράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τῷ τε πατρὶ γεράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῦ καὶ ὑπατεύοντος, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπαινερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ δεξιωσάμενοι αὐτὸν, καὶ τῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος δὲ αὐτῷ ἔνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε δ' σωτηρίας αὐτῦ. τὸν ὀργὴν μὲν τοι τὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τ' ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ δισσάθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ἀναχωρούμενον δ' αὐτὸν εἰς τὸν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δίσας ἀνεχώρησεν εἰς τὸν πέραν τῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς νομόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐν ἀπορίαις καὶ πραγμάτων ἀδείαν, εἰς λαμπροτέρας ὁρμὰς τῦ βίου καθιστὰς,

εἴκοσι

ἔτεσι ἐπὶ τὴ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε ὴ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὠνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνίας διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὠνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμψε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

B

Κεφάλαιον ε.

φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὠνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὠνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινὶ, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς ἐσμεν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ γὰρ ὑμέτερα ἴδια νομίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν καινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔξομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ τετράγωνα. ἡ σφραγὶς ἐστὶν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ πεμφθεῖσα πρὸς τὸν λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τιμὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἔτι διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. περικαθίσας δὲ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἄραψι, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βαθὺν χαρακὰ, ἐκ λίθων λευκῶν κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθη ἄτα. περιῆγε δὲ αὐτὴ δεῖπνον μέγαν καὶ βαθύ. ἐκ δὲ κατ' αὐτικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ μεταξὺ, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίταν ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν σπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀπτῆσαι ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. περιῳκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, αἷς καὶ δένδρεσι παμμίκτοις ἐκόσμησε παραδείσους. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δὲ ὁ τόπος ὁ μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐπὶ πόρρω τῆς ἀσεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ἔτη ζ'. στάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτη ἐκκαίδεκα τὴν ἡλικίαν.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Esebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodé cognomẽto Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen in ditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

A ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο. φύσκων ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ ἕνεκα τῶν εἰς τοὺς ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένων, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

Cap. VI.

B

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontificatu, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari máluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secessérunt ad Antiochum dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vius fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret; sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentarijs breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις ἐν Ἰουδαίοις περὶ ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπικαλέσαντο αὐτίοχον.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τὸν ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι· δηλώσομεν δ' ἃ περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἔκρινα. Ἰησοῦς δ', ὃν καὶ δὴ λέγω ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, μεταπεμψαμένου αὐτὸν τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σύνεσαν γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, ἐκ τοῦ τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δ' Ὀνίας ἐκλήθη μενέλαος. ταραχάντων οὖν τοῦ μετέπειτα ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάντα μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διχονεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς μενελάου μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες ἐγγόνοι. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὧν πονούμενοι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς αὐτίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλυπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὅπως ἐάσῃ αὐτοῖς, οἰκοδομήσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τὴν τῆς ἀϊδίων πρόνοιαν ἐπεκάλυψαν, ὡς αὖ εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπόδυσιν ἐλλείψεις. τότε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῆς ἄλλων ἐθνῶν ἐργα. ἀντίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρεούσης καὶ τέρπον, ὅτι τὴν αἴγυπτον διέγνω στρατόπεδα, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δὴ τὸ τῆς πτολεμαίδι παίδων καταφρονεῖν, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρεπόντα τηλικαῦτα διέπειν δυνάμενον. χωρεῖ δὲν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πληθύσιον, καὶ δόλῳ τὴν φιλομήτορα πτολεμαῖον προελθών, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον. καὶ χωρεῖ ἐν τοῖς πρὸ μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅτι τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμενος αὐτὴν, καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλεύουσαν χειρωσόμενος πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' ἀπ' ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέχρις τοῦ περὶ τοῦτον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῷ ὑπομνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τοὔπισθεν ἀνελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ'. A CAP. VII.

Ὅτι στρατεύσας ὁ ἀντίοχος ὅτι ἱεροσόλυμα, πῶς τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἀφ' ὃ τὸ Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὅτι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἐλθόντος εἰς αὐτὴν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, αὐτοῖς ἀνοίξασιν αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῶν ἐκείνου προῃρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' οὕτω τῶν ἱεροσολύμων γενόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. σωθέντι δὲ μὴ ἔτη δύο τῶν ἑκατοστῶν καὶ τεσσαρακοστῶν καὶ πέμπτου ἐτῶν, μᾶλλον πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν, χασλεύ, καὶ ὑπὸ μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μὴ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλύσας τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ φθάσαντος εἰρήνῃ ἀπάτῃ φθεῖραι τῶν πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, ὑπὸ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀφ' ὧν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσὸν μὲν ἑώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τοῖς περὶ ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς παραβεῖναι. φθείρας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκῦλα τῷ θεῷ βαφέσαι, λυχνίας χρυσέας, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχώμενος, ἅπαν ὧν ἐν βύσσῳ καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοῖς ἰουδαίοις δὴ τοῦτο πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας αἷς προσέφερον τῷ θεῷ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' αἰχμαλώτους γυναῖκάν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τὸ ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὸν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἅπαν. ἐν γὰρ ὑψηλῷ καὶ ἐπιφανεῖ μέρει τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτὸν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὸν ἐγκατέστησεν. ἔμφυτον δ' ἦν ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας ἐνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ ὑπηλῶν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφιέναι τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους εἶναι. οἰκοδομήσαντες δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει κώμῃ τεμένη αὐτῷ καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, μὴ περιτέμνειν αὐτοῖς τὰ τέκνα, πόλασιν ἀπέλπισας εἶναι φόβῳ ταῦτα ποιῶν διαθείν. κατέσπευδε δὲ καὶ ὅλως πάντας, οἱ περισωθήσονται αὐτὸς τὰ ἐπεσκαλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ καὶ δι' ἀνάγκην τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάξατο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀνέγκλητοι, καὶ ἐφεύγοντες αὐτὸν, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχοντες, ἢ τῆς τιμωρίας, διὰ ἃ προεθυμοῦντο ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ δὴ τῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἀγριζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

Mm

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, vilæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vna cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulchertimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerati numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

VI.

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatū regium, & suspendebant à crucifixorū parentū ceruicibus. aboleebatur etiam vbicunq; repertū esset sacrum volumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali malè peribāt. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hūc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatū: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solemnes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationē facere, volunt nos in cōmunem cum illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, vt mandes Appollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hærētibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere, absoluimus eos quantum ad hāc causam & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Appollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. Macch. 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦτο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οἷς ἐφειστήκει, κατὰ τὸ βασιλέως ἐφάρεσιν ἀπήγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ ὅτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμάρειται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, ἐκεῖθ' ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶ) συγγενεῖς αὐτῶν, ὡς δὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, λῶ διεβλώπαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἔποικους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον ἐρώτησεις, καὶ ὑπισχνοῦ, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ ἀντίοχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὺ δὲ τοὺς ἰουδαίους τῆς πονηρείας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένους, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιπίπτουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν δυνατὸν καὶ σωτῆρα, περισάξαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικῷ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν περισπῶντας τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ ὄντι καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. περισωρουθῆναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. νομοθετοῦντος δὲ τούτου παυσόμεθα τῆς ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας περισπανέχοντες, μείζονας σοι ποιησόμεθα τὰς περισόδους. ταῦτα τῶν σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωσμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσχησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι περισπᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀγεσιῶται χρώμενοι ζῶ, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, περισωρουθήτω διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἑκτῷ καὶ πεντηκοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια΄.

Κεφάλαιον η΄.

Ὡς ἀντίοχος κωλύσαντος τῆς πατρίους νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονήσας τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῇ οἰκῶν ἐν μωδεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δὲ αὐτῷ υἱοὶ ε. ἰωάννης, ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφοῦς. ἔστι οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάσασιν τῆς πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὸ πλῆθος τὰς συμφορὰς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀσέβως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδιείμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθισαμένων ἵνα τοὺς ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δέκα μὲν τὴν δόξαν, τὴν τε ἀρχὴν τάλλα, καὶ δέκα τὴν ἀπαιδίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτοκατάρχειν τῶν θυσιῶν, κατακελευσθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δέκα τοῦτο πιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τάλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτόχου προστάγμασιν ἢ δέκα φόβον, ἢ δι' ἀρέσκειαν ὑπακούοι, πειθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ ἃ προσέταξεν αὐτόχος, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸ στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπέκτεινε, ὃς ἐπιφυλάκησε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραξεν, εἴτις ζηλωτὴς ὅσι τῶν πατρίων ἐστὶν, καὶ τῇ θείᾳ θρησκείας, ἑπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μὴ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μὴ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν ταῖς ἀσπιλαίοις διῆγον. ἀνέσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχεν συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρησαν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ταναντία φρονέντων, συμβάλλεσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἔτως ἐν τοῖς ἀσπιλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι ἀγὰ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲν ἐν κακοῖς προβαλοῦσαν τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῇ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς ἀσπιλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ κεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιοῦσι τοῦτο φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δὲ ἐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, ἔτως ἁμαρτεῖν πάντας ὀλέθρου. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις εἴποτε δέοιτο μάχεσθαι. ποιήσας δὲ δύναμιν πολλὴν προσῆλθε αὐτῷ ματθίας, τούς τε ὡμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχείους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἁλάβειαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς ἀπερικαθαρμένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὅτε τῶν κωλύειν καθισαμένους ἐκβαλών. ἀρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ προεισαμένους αὐτοὺς. ἐγὼ μὲ εἶπεν ὦ παῖδες ἄπειμι

zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quam sic inglorie viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibíque victitabant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assum pro, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

VIII.

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios,& rempublicam tantumnon collapsam restituite:neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia,sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1.*Macch.*3 HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur,anno CXLVI.qui adiutus impigrè à fratribus,ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis,totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis,ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus,adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est.Iudas autẽ

τὴν τ᾽ εἰμαρμένης πορείαν. ΠΑρατίθεμαι ὑμῖν, τοὺμὸν φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ῥᾳθυμεῖσθαι κακοὺς αὐτοὺ φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τ᾽ τῶν φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένων προαιρέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύσαν οἴχεσθαι τ᾽ παρόντα πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ὀλιγωρίαν ἢ δι᾽ ἀνάγκην προδιδοῦσιν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης Ϲ ἀνάγκης ἐπάνω γινέσθαι τὰς ψυχὰς ὑμᾶς ΠΑρασκευασμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων ἀνδρείν. λογιζομένους τῶθ᾽ ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐχ ὑπερόψεται. τ᾽ δ᾽ ἀρετῆς ἀγαπήσαν, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, Ϲ τ᾽ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ᾽ ἀθείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπτικὰ, τῇ δ᾽ τῶν ἔργων μνήμη, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τ᾽ δόξαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ᾽ βίον. μάλιστα δ᾽ ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τοῦτ᾽ εἰκοντας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι τ᾽ ἀρεταῖς. Ϲ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σωφρονεῖν πρεσβύτατα, πατέρα νομίζεσθαι, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μάχαιραν τ᾽ στρατιᾶς δι᾽ ἀνδρείαν καὶ ἰσχὺν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος οὗτος ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. πρόσεσθε τ᾽ καὶ τοὺς δικαίους Ϲ θεοσεβεῖς, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν αὐξετε.

Κεφάλαιον Θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ᾽ θεὸν δοξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῶν λαῶν τ᾽ ἰδίαν ἀνασώσας πάλιν τοῦ βίου συνήθειαν, μετ᾽ ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδείμ. πένθος δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ποιησαμένου διεδέξατο τ᾽ πρασσίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκαλεῖτο· ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ. συναραμένων δ᾽ αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν Ϲ τ᾽ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ᾽ χώρας, καὶ τοὺς ΠΑνομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ᾽ γῆν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς αὐτιόχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπῆλθεν.

ΤΑῦτ᾽ ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς Ϲ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δ᾽ ζαυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐν τῷ στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων δ᾽ ὁ τ᾽ κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, Ϲ δύναμιν ἤδη προβεβλημένῃ πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἤγετο στρατεύσασθαι, προσήκειν ὑπολαμβάνων τοῖς εἰς τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα ΠΑνομοιοῦσι, πρᾴως κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσπαλαίσας δὴ καὶ τῶν ἰουδαίων τοῖς φυγάσι καὶ ἀσεβέσι ὅτι τ᾽ ἰούδαν παρεγένετο. προσελθὼν δὲ ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δ᾽ ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ συμβαλεῖν πρὸ καιροῦ μύριος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς τὴν μάχην δι' ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτείαν, νεκρὸς δυκείσαν γὰρ, ἀπονοίας, παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἔχει μὴ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ δι' δικαιοσύνην μὴ τὸ πρὲ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ὁρμῆσαι χωρῆσαι τῷ σίρωνι. μὴ συμβαλὼν, ξίπει τοὺς σύσους. πίσυντος γὰρ τὸ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ὀκτακοσίων δ' ἄχει τὸ πεδίον, κτείνει τῷ πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν ἰουδαίαν.

A occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, parum quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

B

C

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων καὶ ἥτταν.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους ἀναλαβὼν, ἡτοιμάζετο πρὸς τὸν ἀρχὸν τὸ ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ γὰρ τὸ στρατιωτικὸν δι' ἀνείμακε, ἐύρε τοὺς θησαυροὺς ὑπολείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν (ὅτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν δὲ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτοῦ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ εὐφράτου ὁρῶν καὶ τὰ κάτωθεν ἀσίας ἀπὸ δυφράτου δίκοντα ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἔφειν μὲν τὸν αὐτίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μὲν πάσης φροντίδος, ἐπιτείλατο ἕως αὐξηθήναι. καταστρεψάμενον δὲ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν ὑφανδὸν ἐξοπλίσαι μένον, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἀπολέσαι. ἐκ παύτα μὲν ὅπως εἴλας τῆς λυσίας ὁ βασιλεὺς αὐτόχος, ἐξέλασεν εἰς τὴν περσίδα μυρίους ἔτει. καὶ περαιωσάμενος τὸν εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ὁπλεξάμενος τὸ στρατιῶν τὸν δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῆς τῶν βασιλέως φίλων, καὶ ἐκλεξάμενος αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας ὡς, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ὅπως τὴν ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἄχεις ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπέδευσαν). προσγίνονται δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν μεφυγότων ἰουδαίων. ἔτυχε μὲν καὶ τῆς ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες ἅς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρὸν δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας κατανοήσας, ἔπεισε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τῶν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σὰκκους περιθεμένους, καὶ τὸ συνήθες ἐπὶ τοῦ χῆμα τῆς ἱκετείας ὑπὲρ τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑποδείξαντας, τούτῳ θυσαπῆσαι παράσχειν αὐτοῖς τὸν καὶ τῶν ἐχθρῶν κράτος.

Vditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perside, regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidémque mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsque Emaumtem vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. Aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis inducti sacco solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

D

E

F

G

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quive agros recens sibi comparauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem iub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. Macch. 4

διαταξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοις τρόπον κὴ πάτριον, κὴ χιλιάρχοις καὶ ταξιάρχοις, κὴ τοις νεογάμοις ἀπολύσας, & τοις τας κτήσεις νεωστὶ πεποιημένοις, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀτολμώτερον μάχωνται, κατασας τοιούτοις παίγμα λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοις αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὴν ἡμῖν ὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τῶ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς ἀνδρείαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλέλειπται. νυῦ γὰρ ὅτιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἵν' κὴ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαστητὴν ἦσαν, ἡμῖν ὑπὸ ἐξουσίας τῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι πολυετεστέραν εἰ συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δαίμονα κὴ μακάριον ἀναπτήσασθαι βίον, ὃν ἂν ἵν' ὁ κατὰ τοις νόμους, κὴ τὴν πάτριον σωφροσύνην, ἢ τὰ ἄγχιστα παθεῖν, κὴ μηδὲ ἀπέρμα τῆς ψυχῆς ὑμῖν ἀπολειφθῆναι καλῶν ἐν τῇ μάχῃ ψυχομένων, ἕτοιμοι ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν κὴ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, παιδός, νόμων, εὐσεβείας, ἀφόρητον τὴν δουλείαν καταδυάζειν πεπεισμένοι. ἐπιμάζεσθε τοιγαροῦν ἕτοιμοι τὰς ψυχὰς, ὡς ἄριστον ἀμὶ ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. κὴ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα ὡδὶ θαρσύνων τὴν στρατιὰν ἔλεγε. τὸν δὲ πολεμίων, πεμψάντων γοργίαν μὲ πεντακισχιλίων πεζῶν, κὴ χιλίων ἱππέων, ὅπως δὴ ὁ νυκτὸς ἐπιπέσωσι τῷ Ἰούδᾳ, κὴ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντες αὐτόμολοί τὴν πεφευγότων Ἰουδαίων, ἀμαθόμενος ὁ τὸ ματθίου παῖς, ἔγνω κὴ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τὴν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, κὴ ταῦτα διηρημένης αὐτῷ ὁ δυνάμεως. καθ' ὥραν ἓν δειπνοποιησάμενος, & πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὅπι τὸ στρατοπέδου, δ' ὅλης ὠδευσε τῆς νυκτὸς ὅλι τοις ἐν ἐμμαοῖς τὴν πολεμίων. ὐκ ὄρθρου δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοις ἐχθροις ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοις ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πρόθυμος ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ ὄρθρον ἐπεφάνη τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μὲ τρισχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. κὴ θεασάμενος τοις ἐχθροις ἄρτια πεφαγμένους κὴ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, προεξεφάμενος τοις Ἰουδαίοις, ὡς κὴ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, & τὸ θεῖον ἤδηπου κὴ τοῖς ὕτως ἔχουσι τὸ κὴ τὴν πλειόνων κὴ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοις τὴν δυψυχίας, σημῆναι τὰς σαλπιγκτὰς. ὑπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως τοις πολεμίοις, κὴ συγκλείσας αὐτὴν τὴν διάνοιαν κὴ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐθισαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, κὴ τὴν πεδίων τῆς ἰδουμαίας κὴ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτὴν ὡς ἀμὶ τρισχιλίους. Ἰούδας δ' τὴν μὲ σκύλων παρεκελεύετο μὴ ὑπερθυμεῖν τοις αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ & μάχιμον εἰ πρὸς γοργίαν κὴ τὸν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δ' & τούτων, τότε σκυλεύσιν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τοῦτον μόνον ἔχοντας κὴ μηδὲν ἕτερον ἐνδεχομένους. ἔτι δ' αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοις στρατιώτας, ὑπερκύψαντες οἱ τῷ γοργίου τὸ μὲ στρατιᾶς, ὧν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένον, τὸ δ' στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἕτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, κὴ τὰς μὴ Ἰούδᾳ πρὸς ταραχὴν ἑτοίμους κατενόησαν, κὴ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ὁ δὲ Ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἐμαχητὴ τὴν ὀργὴν στρατιωτῶν ἡττημένων, A ὑποστρέψας ἀνῃρέιτας τὰ σκύλα. πολὺν δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον Ϲ πορφύραν τε ὑακίνθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκειαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς κατωρθωμένοις. οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν ἐναντιωθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὑπλέκτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λαB βὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. Ϲ ἀναβὰς εἰς τὸ ὀρεινὸν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπιόντος δὲ μετὰ μυρίων ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τὸν πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν ὑξάμενος, συμβαλὼν τοῖς πρωτοδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνεύσας αὐτῶν ὡς πεντακιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐνέφυσε φόβος. ἀμέλει καταγνοὺς ὁ λυσίας τὸ φρόνημα C τῶν ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλευθέροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν ὑπόγνωσιν ὡς ἴσχυε, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ὡπλισμένους μετὰ μείζονος σπουδῆς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῶν ἀντιόχου τὰ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ ἰούδας συγκαλεσάμενος ἔλεγε μετὰ πολλὰς D νίκας ἃς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐδωκεν, ἀναβλύσαι δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ ὠπλισμένους μεγέθους τὸ πλῆθος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπεφρισμένας τὰς πύλας, Ϲ φυτὰ δεῖν τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλασηκότα, θαυμάζειν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ἐφέσει τὸ ναὸ συγχυθείς. ὑπλεξάμενος δὲ τινας τῶν αὐτῶν στρατιωτῶν, προσέταξε τούτοις σκοπεE μεῖσαι πρὸς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὖ αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσειε. καθάρας δὲ ὑπομελῶς αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ κρατῆρα σκύφη, λυχνίαν, ξάπεζαν, θωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δὲ Ϲ τὰ καταπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, κατὰν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ἐ λελαξομμένων ἐκ σιδήρου. τῷ ἐπιόντι δὲ Ϲ εἰκάδι τοῦ χεF λαίου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε φῶτα ὅτι ἐ λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι τὸ θωμῷ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅτι τὸ καινὸ θυσιαστήριον. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν Ϲ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου ἐβδομηκονταG ἔτεσι συνέβη τρισίν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ Ϲ ἑκατοστῷ ταῦτα ὧδε τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ Ϲ εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγένετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' Ϲ ν' καὶ δ'. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη ἐβδομηκονταετίαν γενέσθαι καὶ τὴν δανιήλου προφητείαν, ὡς ὑ καὶ ἡ ἐβδομήκοντα ἐτῶν.

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudææam ingressus, mõtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderẽt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: ídque accidit eadem die qua ante triẽnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

καὶ ψαλμοῖς ἐφύμνιον τὸν ἐξομολογήσεως ἐποιήσατο. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτάζειν δὲ ἰούδας μὲν τὴν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η', μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατάλληλα αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferètes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ducebat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incẽdit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm vicinæ gentes ſenſẽre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiẽtes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

ὑπὸ θεὸν μὲ πᾶσι, αὐτοῖς ἢ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐχρήσαντο τῇ τῶν ἀνανέωσιν τῆ ἐθῶν ἡδονῆ, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἕξει ἀγόμενοι τ θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τῶν ἀνάκτησιν τῆ περὶ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. ἀφ' ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τῶν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὸν φῶτα, ἐκ τ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τῶν ἕξιν, τῶν περισωτηρίαν θέμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τῶν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ὁπὸ δρομὰς τῆ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. ἢ τ βεβσύραν ἢ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτῇ φρουρεῖν αὐτῇ πρὸς τὰς ὑπὸ τῆ πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι. τούτων δ' ὄντων ἡγουμένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τῶν ἀναζωπύρησιν ἢ τ ἰσχὺν τῆ ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς ὑπουσίας ἀμύνα διέφθειρεν, ἐνέδρας τε ὑπαυλίας αὐτῆ ἐγκεατῆ ἡγούμενα. πρὸς τούτοις πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρων ἰουδαίοις, ἐπέχειν αὐτοὺς τ καταδρομῆς, ἢ ὧν ἐποίουν κακῶς τοὺς ἰουδαίους ἐπειρᾶτο. ἢ τοὺς ἠσαύρους ἢ ἰδουμαίους κατ' ἀκραβεττινῶν ὑπέστρεσεν, πολλοὺς αὐτῆ ἀπέκτεινε τε ἐσκύλευσε. συγκλείσας ἢ ἢ τοὺς ὑιοὺς τῶν βααὶν λοχῶντας τοῖς ἰουδαίοις, πρικαθίσας ἐπολιόρκει. ἢ τοὺς τε πύργους αὐτῆ ἐνεπίμπρα, ἢ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὑπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην τε πολυανθρώπων ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, ἢ τούτοις χειρωσάμενος, τῶν ἰαζωρῶν ἕξῃρε πόλιν, ἢ τάς τε γυναῖκας αὐτῆ ἢ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, ἢ τῶν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τῶν ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῆ ἐθνῶν ἀναστρεφέντα, συναθροίζεται εἰς τῶν γαλααδίτιν ὑπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὁρείοις αὐτῆ ἰουδαίους. οἱ ἢ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐαυτοὺς ἔπεμψεν ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ἢ τῆ ὑπιστολῶν τούτων, καὶ τ γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίνονται σημαίνοντες ὑπεστρῶσθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ πτολεμαΐδος ἢ τύρου ἢ σιδῶνος, ἢ τῆ ἀλλοφύλων τῆς γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Οὐ στρατεύσαιμοι ἰούδας ἢ σίμων, ὁ μὲν ὑπὶ ἀμμανίτας ἢ τῶν γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὑπὶ τυρίους ἢ πτολεμαεῖς, νικήσαντες αὐτῆ.

Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰ τῆ ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲ τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τειχιλίοις τῆ ὑπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς ἢ ἢ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μὲ στρατιῶν ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τῶν γαλααδίτιν. κατέλιπεν ἢ, ὑπὶ τῆ ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τ τὸν ζαχαρίου ἢ ἀζαρίαν, πρόσαξας αὐτοῖς φυλάττειν ὑπιμελῶς τ ἰουδαίαν, ἢ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων διαβὰς εἰς τ γαλιλαίαν, ἢ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. ἢ μέχρι τ πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῆ ὡς τρισχιλίους. ἢ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῆ ἀνῃρημένων ἢ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῆ ἰουδαίους, καὶ τῶν ὑποσκυλὼ αὐτῆ ἐπαγόμενος, εἰς τῶν οἰκείαν ἀνέστρεψεν. ἰούδας ἢ ὁ μακκαβαῖος,

ἢ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβάντες τὸν Ἰορδάνην A
πόταμὸν, ἐπορεύθησαν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἡμερῶν
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῆσι, καὶ τυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι,
ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις
ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ παραγενομένων αὐτῶν ἀπαγγεῖλαι ὅτι
τοῖς ἀλλοφύλοις, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, B
ἐπαντησὼν πρώτοις τοῖς τὴν βοσόρραν κατοικοῦσι,
καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μά-
χεδαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆ-
ψεν. διημερευομένης δὲ νυκτὸς, ἐπὶ πλεῖστον ἐπέχει,
ἀλλ' ὁδεύσας ἐπὶ αὐτῆς ἕως τοῦ φρουρίου, ἔνθα τοὺς Ἰου-
δαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένων τὸ
χωρίον τιμοθέου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἕως ἐπ'
αὐτὸ παραγίνεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι C
ἐπιβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμα-
κας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα
προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆ-
ναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
καὶ συγγενῶν δραχυνδυνεῦσαι προθύμως, εἰς τρία
διελὼν τὸ στρατὸν ὀπισθεν τοῖς πολε-
μίοις. οἱ δὲ τὸν τιμόθεον ἀφόμενοι, ὅτι μαχη-
ταῖς εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτῶν τῆς ἀν- D
δρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχείας εἰληφότες,
εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τῶν στρατιω-
τῶν ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. διανοῦ-
σας δὲ εἰς μάλλον πόλιν ἔτι λεγομένην τὴν ἀλλο-
φύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρε-
νας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπί-
πρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὴν τε χάσφωμα, καὶ βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος κα-
ταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλὰ τιμόθεος E
δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν, καὶ συμμά-
χους ἄλλους τε συλλαβὼν καὶ ἀραβων τινὰς μισθῷ
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν
πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν ἀπικρις. πόλις δὲ ἐστὶν αὕ-
τη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώτας εἰ συμβά-
λοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνί-
ζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. F
διαβαίντων δὲ ἦτζαν αὐτοῖς προσέλεγεν. Ἰούδας δὲ
ἀκούσας προσκυνᾶσθαι τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην,
ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἐπορεύθη
ὅπι τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρ-
ρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπανα-
τίζοντας ἀπήρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν, ῥίψαντας
τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ τινες μὲ αὐτῶν διέ- G
φρασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, Καρναΐν τέμενος,
συμφυγόντες, ἤλπισαν τοῦτο ἔσεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας
δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ
τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπεραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι Ἰουδαίους
μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὴν ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγα-
γεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ὅπι τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ὅπι τὴν ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἔστε ἄλλην αὐτῷ ἐφεπομένῳ βα-
δίζειν δυνατὸν ἦν, ἔστε ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας
ὅπιδιέρχειν αὐτὸν διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον ἐπετήμουν-
το. μὴ πθομένων δὲ τὴν ἔμφρονα, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δὲ ἡμέρας
καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταῤῥήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio comperierunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppibum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis tritariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquãtò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arcerétque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuáque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisque agris hostium, cuerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. 1. *Mach.* 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elimaidã nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, ipse sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilẽgio templum, & cõtemptum cælestis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalopolitã, ἃς πολεμήσοντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, & τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν ἰουδαίων. προσηυμημένης οὖν, & τῆς πρὸς τούτων φρονήσεως τῇ πρότερα, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σημεῖς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε, & τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλω, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τῶν θεῶν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αὐτίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις.

ΥΠὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶ). ἐπῆρε μὲν ὅπλα & θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπεπυθάνετο τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῆς δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιχόντων, ἀπορεύεται τῆς ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὥς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἡμαρτία ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τὴν τῆς στρατιᾶς ἧττάν

λίτλιω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ὑποθανεῖν λέγει τ̃ ἀντίοχον, A
βεληθέντα τὸ τ̃ ἐν Περσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι.
τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβουλόμενον, οὐκ ἔχει τι-
μωρείας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταρέ-
ψαι τ̃ βίον ἀντίοχον ἔτος, πολὺ πιθανώτερον διὰ τ̃ ἱε-
ροσυλίαν τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν τελευτῆσαι τ̃ βίον.
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἐν διαφέρομαι, τίνα τρόπον τὴν μεγα-
λοπόλιτα λεγομένην αἰτίαν, παρὰ τ̃ ὑφ' ἡμῶν ἀλη-
θῆ νομίζεσθαι. B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλεισας.

Ὁ δ' ἀντίοχος ὡρινὴ τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̃ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̃ στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἐπέλθοντα κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς θεινοῦσαι τ̃ ἀναξοφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̃ βασιλείαν ἐπείνῳ. ἀπέθανε δ' ἀντίοχος δ' καὶ μ' καὶ ρ' ἔτει. λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δ' τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων φεύγοντες καὶ φυγάδες τ̃ ἰουδαίων, πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιέχοντες οἱ φεύγοντες, διέφθειραν. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος δ' ἦν τοῦτο τ̃ ἀρχῆς τοῖς ὑπὸ σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐπείας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τ̃ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ' τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφρᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς μὲ πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, καὶ δ' προστάξε ταύτην ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τ̃ βασιλέως καταστάντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια γένηται. ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ὅσ τῆς βασιλείας τοὺς στρατίσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μ', ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δ' δισμύριοι. ἐλέφαντες δ' β' καὶ λ'. ταύτην δ' ἀναλαβὼν τ̃ δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̃ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς τρατιᾶς ἔχοντος τοῦ ἡγεμονίαν. καὶ διαβὰς ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τοῦ πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντεχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπορησάντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτῶν, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δ' τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσατο

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Cap. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Cæterùm Antiochus priusquàm extremum suum diem obiret, accitum ad se unum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditoque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium; aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitisque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cómissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

XIIII.

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remãserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militę quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduẽtu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici tẽporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

μὴ τὲ τλὺ ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, βάλλεται στρατόπεδον ὅπ τῆ στενῶν, ἐν τινι τόπω ϐεθζαχαρία λεγομένω, σασίους ἀπέχοντι τῆ πολεμίων ὁ. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ ϐεθσούρας, ἤγαγε τλὺ δύναμιν ὅλη τὰ στενὰ, καὶ τὸ τὲ ἰούδα στρατόπεδον. ἀμ' ἡμέρα ὁ πρὸς μάχλω διέταττε τ στρατιάν. τοῖς μ οὖν ἐλέφαντας ἐπίπεμπεν ἀλλήλοις ἑπεσθαι διὰ τ στενοχωρίαν, ϐ δυναμένων αὐτῆ ὅπ πλείστος τετάχθαι. εἰς ὁ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστω, συμπαρῆσαν πεζοὶ μ χίλιοι, ἱππεῖς ὁ πεντακόσιοι. ἔφερον ὁ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τλὺ ὁ λοιπλὺ δυνάμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν αἰωρεῖσθαι ὅπ τὰ ὄρη, τοῖς φίλοις αὐτῆς πρεσπάξας. κελεύσας ὁ ἀλαλάξαι τλὺ στρατιάν, πρεσϐάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγλὺ ἀπ' αὐτῆ ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ὁ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῆ. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ἐκπεπλάγη, δεξάμενος ὁ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῆ πρεσδεόμων πρὸ ἑξακοσίους αἱρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὁπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῆ τ βασιλέα εἶναι, παρεϐάλλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μ τῶν πρὸ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοῖς ἄλλοις διεσκέδασεν. ὑποδὺς ὁ ὑπὸ τ γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὑπικπεσὼν ἐχθεὶς τῷ ἐλεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τὲ ϐάρους. καὶ ϑάνατ μ δύσχρως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπω τούτω τὸν ϐίον κατέστρεψεν. ὁ ὁ ἰούδας ὁρῶν τ τῆ πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντίοχος ὁ, τὸ μ τῆς στρατιᾶς εἰς ϐεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτλὺ, τῷ ὁ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅλη τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὴ οὖν ϐεθσουρεῖται τλὺ ἰσχὺν καταπλαγήντες, καὶ σανίζοντα βλέποντες τὰ ὁπτήδεια, ὡμολόγησαν αὐτοῖς, ὅρκοις λαϐόντες ὑπὲρ τὲ μηδὲν πρόσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. αὐτίοχος ὁ λαϐὼν τλὺ πόλιν, ἄλλο μὴ αὐτοῖς ἐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέϐαλε, φρουρὰν ὁ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῆ πόλει. πολλῷ ὁ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις προσεκαθίζετο, καρτερῶς τῆ ἔνδον ἀμυνομένων. πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τρφὴ δ' αὐτῷ ὑπελείποντο, τὰ μ ὄντος ἀπαναλωμένα καρποῦ, τῆς ὁ γῆς ἐκείνω τῆ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕϐδομον ἔτος καθ' ὁ νόμος λὺ ἡμῖν ἀργλὺ ἐᾶν τλὺ χώραν, ἀπόρου μεμψιμοιρίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῆ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τλὺ τ ἀναγκαίων ἔνδειαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῆ ἱερᾶ καταλειφθλῶν. καὶ τοῖς μὴ πολιορκουμένοις ἐν τῆ ἱερᾶ, τοιαῦτα συνέϐαινεν εἶναι τὰ πρόσφατα. λυσίας ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πρόσφατα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὴ ὡς τε τλὺ πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπ τ φίλιππον ὁρμᾶν. ϐ μλὺ τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθλῶναι, μηδὲν μ τῷ πρὸς φιλίππου ἐφανίζοντα, τ ὁ πολιορκίαν ὅτι χρησιμωτάτη ἠγοῖτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τ ὀχυρότητα τοῦ χορίου. καὶ ὅτι τὰ τ

τὰ τ' ζοφῆς αὐτοῖς ἤδη διπλελοίπει, ἢ ὡς πολλὰ δεῖ καζασῆσαι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, ἢ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) ποιησαμένους πρὸς τὰς πολιορκουμένους, ἢ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, δοὺς ἐφάντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅθι τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τοῦ λυσίου φήσαντος, ἤρεσθη τότε στράτευμα ἢ ἤγερμόνες τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πολλῷ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τελουμένου, φιλίαν ποιησάμενοι πρὸς ἰουδαίους, ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

B

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δ', ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε ἢ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δ' ἀντίοχος εἰς αὐτό, ἢ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τὴν δύναμιν κῶλα σᾶσαι, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. ἢ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς ἢ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλοι τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἀρξαι τῶν κακῶν πείσαντα αὐτοῦ τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὰ πάτρια θρησκεύειν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὲν ἔτη ἐννέα πονηρῶς δὲ χρώμενον ἢ ἀσεβῆ, ἢ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δὲ ἐγίνετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἀλκιμος ὁ ἢ ἰάκιμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δύρων ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, ἢ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τὴν ἀρχιεροσύνην ἀλκίμῳ δέδωκεν ἐκ ὄντι τοῦ ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ λυσίᾳ πεισθεὶς μεταθεῖναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτιον βασιλέα. ἢ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιόωσις ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις οἰκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὅς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἀποσταλεὶς μετὰ τῶν ἰουδαίων ἀπέστησε πρὸς τὸν βασιλέα.

G

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ἀπὸ ῥώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, ἢ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, περιέθηκε μὲν αὐτῷ διάδημα. συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæis diuis facit & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpositò, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Berœam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit, ei successit in pōtificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pōtificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes cum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. *Mach.7.*

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: acculabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eiecisſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cuitum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cõmendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit: eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A ἀντιόχου ἔτη ϛ', καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφέντες δ' πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων παντοῖοι καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, καταγόρευον τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες ϛ' προθυμούντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπωλωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκλαβόντες, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἰούδαν πεπολυμμένα. ὁ δ' βασιλεὺς παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῶν ἐπιφανοῦς βασιλέως ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τῇ μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀνδρα θέμενος αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν ϛ' τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δ' ἀπὸ τῆς ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, ϛ' παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ φιλίας καὶ εἰρήνης δεόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέστη τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἀπολέμων τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνης ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρόσεχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, ϛ' νομίσαντες ὑγιὲς αὐτοὺς ὑπὸ ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀπεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὅπερ ἦσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ' μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δ' ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τοῦ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ παῖδας ἀποκτείνας προστάξει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν, ὑπακούειν ἀλκίμῳ. καὶ μή τις παρᾴη τινὸς ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τοῦ χώραν αὐτοῦ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα ἀπῆλθεν. ἄλκιμος δ' τοῦ ἀρχοῦ αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωσεῖς ὅτι καταπαύσας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῖς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλοῦ ϛ' δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παραβαινόντων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχετο τοῦ χώρας, ϛ' ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ ἰδία φρονοῦντας δύσεισεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δ' τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διαφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, ϛ' αὐτὸς ὑπιππεύομενος τοῦ χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τῷ ἰδίᾳ μὴ δυναμένῳ, ἀλλ' ἡττωμένῳ αὐτοῦ τὸ ἰσχύος, ὅτι τοῦ τῶν δημοτέων τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζάπειθ. τῶν γὰρ γινόμενος οὐδ' εἰς ἀντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὅτι τὸν ἰδίαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δ' γένοιτ' ἂν εἰ μὴ προκαταληφθείη, ϛ' δῷ δίκῃ, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, τότ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτὸ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ πρεῖσθαι τὸν ἰούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ ἡγούμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ἔστι γάρ ὃς ἦν ὁ καὶ ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ δυνάμει ὅσῃ ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτὸς πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐπέλυσεν αὐτῷ μηδεμίαν φεισαμένῳ ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ νικάνωρ προσηλυτόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδεὶς ἐδύνατο πρὸς αὐτὸν, δόλῳ δὲ ἐπιχείρειον λαβεῖν κρίνας, πρόσωπον λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκοις δὲ αὐτὸν διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων διὰ τὴν ποίησαν φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημιουργίαν τοῦ βασιλέως δύναμιν, ὡς πρὸς τὸ γένος αὐτῷ φέρουσι. ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοσι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὸ ὑπόβουλον, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας ὁ νικάνωρ ἡγούμενος, πολεμεῖν ἤρξατο τοῦ ἰούδα. καὶ συναγείρας καὶ προσδυσάμενος πρὸς τὸν μοχλὸν, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὸν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς κατόπιν ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τοῦ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ ἐλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτοῦ καθαρπάσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα τραπόμενοι διὰ τὸν εἰρηνικοὺς λύπιον προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγγύτατο κατά τινα κώμην, βεβαιωσόμενος αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέραν κώμην σφόδρα ἀπεχούσαν τριάκοντα τῆς βαθσωρῶν στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοι ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ποῖοι ἐπὶ θλῶν κινδυνεύουσιν ἐνθυμηθέντας, ἀνδρικῶς ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τὸν μοχλὸν ἄξουσι. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ κατερρεγὼς τὴν μάχης γνώμης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐ τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸ στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. διωκόντων δὲ ὁ ἰούδας ἐφόνευε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικῶσι τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς χωμε-

DEmetrius verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Caphariſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernerẽt, ſed quales ipſi, & pro qualibus præmiis contenderent, iuſſit forti animo hoſtẽm aggredi & pugnã capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cætera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum ſuis perſequens ſæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati proſilientes, profligatis inconditè fuentibus oc-

XVI. 1. Macc. 7.

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis

XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-

1. *Mach.*8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Persæum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

CAP. XVIII.

Bacchidis demùm missi in Iudæam victoria.

XVIII. DEmetrius autem accepto nuncio cladis

1. *Mach.*9. Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra cũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ plº haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ προσωπον, ὡς τε ὁ π᾽ μάχης ταύτης ὐδεὶς διέφυγε, ὄντων αὐτῷ ὁ χιλιοχιλίων. τ᾽ ὃ νίκῃ συνέβη γενέσθ ταύτην τῇ ιγ᾽. τῦ μηνὸς τῦ λεγομένου, παρ᾽ ἡμῖν Ἰουδαίοις Ἄδαρ, κ᾽ ὃ μακεδόνας Δύστρε. ἄγουσιν δ᾽ ὁ τύτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πᾶν ἔτος, ὁ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνε μὴν ὁ χρόνε προς ὀλίγον τὸ τ᾽ Ἰουδαίων ἔθνος τ᾽ πολέμων ἀναπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἀπολαύον, ἔπειτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ ἀλκίμῳ βεληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ αὐλῆ, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ᾽ Ἰουδαίων προφητ᾽, πληγὴ τις ἀφνίδιος ἐκ τ᾽ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὁπὸ τ᾽ χθὼν κατηνέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὁπὸ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος ὃ τύτου, τὸν ἀρχιερωσύνῃ ὁ λαὸς τὸ Ἰούδα δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι καταπεπολεμήκασι τὸν τε γαλατίαν κ᾽ τ᾽ ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα π᾽ λιβύης, καὶ πρὸς τύτοις τὸν ἑλλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ᾽ μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὸν ῥώμην τ᾽ αὐτ᾽ φίλων δύο πέμπτον τ᾽ Ἰωάννε υἱὸν, κ᾽ Ἰάσονα τ᾽ Ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτ᾽ συμμάχους ἑαυτῷ, καὶ φίλους, καὶ δημηγορήσαντας ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς Ἰουδαίοις. ἐλθόντας ὃ εἰς τ᾽ ῥώμην τοὺς πρὸς τὸ Ἰούδα πρεσβύτας, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ δι᾽ αλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τ᾽ συμμαχίαν ὑπηνδέι. ποιήσασα ὃ περὶ τύτε δόγμα, τὸ μ᾽ ἀντίγραφον εἰς τ᾽ Ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους ἀνέθεσαν. ἰῦ ὃ τοιῦτον δόγμα συγκλήτε, περὶ συμμαχίας κ᾽ ἑνοίας π᾽ πρὸς τὸ ἔθνος τ᾽ Ἰουδαίων. μηδένα τ᾽ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τ᾽ Ἰουδαίων ἐθνει, μηδ᾽ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν ὃ ὁπόσοι τινὲς Ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίους αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. ὁ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων ὁπόσοι τινὲς, Ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι πρὸς ταύτῃσι τοῖς συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τ᾽ Ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ βουλεύεσθαι γνώμῃ τοῦ δήμου τ᾽ ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ προσεθῆ τοῦτ᾽ ἑκὼν. ἐγεγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δυπολέμου τ᾽ Ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ὅτε ἀρχιερέως μ᾽ τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ ὃ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτ᾽, καὶ τὸν μὲν πρώτην ῥωμαίοις πρὸς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Οτι πάλιν ὅτι τὸν Ἰουδαίων Βακχίδης ἐπεμφθεὶς ἐνίκησεν.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς νικάνωρος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τ᾽ συν αὐτ᾽ στρατεύματος, πάλιν τ᾽ Βακχίδην μ᾽ δυνάμεως εἰς τὸν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ ἀντιοχείας ἐξορμήσας καὶ ὁδοιπορήσας εἰς Ἰουδαίαν ἐν Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, σπήλαια ὀρυκτὰ καὶ λαβὼν, αἱρᾷ ἐκεῖθεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα ταῦτην ἐποιεῖτο. μαθὼν ὃ τ᾽ Ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ βηρζηθὼ τύνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζῶν μ᾽ δισμυρίων, ἱππέων ὃ δισχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἔτοι τὸ βακχίδε πλῆθος θεωρήσαντες ἐδείσαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀ. Ἰούδας

ἰούδας ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ὀλιγωθέντων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ θεὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὀλιγοπίστων, οἵους τε ἐᾶν μὴ τῶν ἐκ συμβαλεῖν τοῖς μετὰ βακχίδου. καὶ παροξυνόμενος γε τούτοις ἀψύχως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπη τὸν μάχιμον. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων δὲ νῦν μὲ ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τότ' εἶπεν ἥλιος ὀπίσθιος γιγνόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ τελευτῶ ὁ παρών μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ὑπολέσθαι μαχόμενον, σήσομαι γενναίως παῦ ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ θείᾳ αὐτοῦ δόξῃ προσβαλὼν τὸν ἐκ τοῦ νεῦ φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἀνδρικαλῶν, τῷ κινδύνῳ καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔπεισε.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prelio victus occubuit.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεξήσατο ἁπάσης τὴν φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι. ὕπως δὲ σωτάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῇ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημανῶν τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσιέναι. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κέρατον ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, παραλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκειν μέχρις ἀζᾶ ὄρους ἔστι λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὸν ἕτερον τῶν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δυνάμενον ἔχοντες, ἐκύκλωσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γιγνόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν ἐδύνατο, ἀλλὰ προεκινδύνευε τῶν πολεμίων σὺν αὐτῷ μάχεσθαι. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατάκοπος γιγνόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲν προέτερον χρησάμενος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀνῃρέθησαν τὸν ψυχὴν ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα ἀπὸ πολεμίων ὑπὸ σπονδὴν σίμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσι, πενθήσαντος ὅλη συχνὰς αὐτὸν τῶν πλήθους ἡμέρας, καὶ πήσαντος κοινὴν τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τὴν τῶν πατρίων ἀπολυθεῖσαν μνήμονα, καὶ πάνυ ὑπὲρ τῆς τῆς πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαντα. τοιοῦτος σὺν τῷ ἀρετῷ ὑπάρξας, μέγιστον αὐτὸ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἔτος ξίτον καταρξάμενος, ἀπέθανεν.

Nunc Iudas quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Interea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτῷ, τιμὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α

Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἰωάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῦ ἐπιφανοῦς ἀντίοχος υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξιώγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ

Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ἠ ἐπιβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίῳ, & ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ἠ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς

Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ἀπὸ κρήτης ἠ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον ἠ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η

Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντίοχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος ἠ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων παρεσπόνδησε τὸν ἰωνάθην, & δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, ἠ πόλεμον ἐξιώγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι

Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, ἠ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώρις ζύφωνα σύμμαχος ἡγούμενος ἀντίοχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ ἠ δυσεβεῖ ὀπικληθέντι. Κεφ. ιβ

Ως ζύφωνος ἀναιρεθέντος, ἀντίοχον ἐπολέμησε σίμων, & κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ

Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ

Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, ἠ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε

Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ δυσεβὴς, ἠ προσκαθίσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανῦ τάλαντα τ', ἠ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἠ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις

Τρκανῦ στρατεία ὀπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ

Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu succedit. CAP. I.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus, cum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. IV.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. V.

Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. VI.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.

Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.

Quòd Simon à genero sub Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. XIV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Οτι ωδαλαβὼν ἀριςόβυλος τὴν ἀρχὴν, δίαδημα πρῶτος ὑπεδήσατο. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τ̃ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τ̃ λαθύρου περὶ αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ως στρατονικεὺς δημήτριος ὁ κυζικηνὸς ὑπὸ ἀλεξάνδρου, ἐνεφάτησεν αὐτ̃. Κεφ. κβ
Αντιόχου τ̃ διονύσου λεγομένου, στρατεία ὑπὲρ ἰουδαίας, καὶ ὡς ἐνεφάτησε τ̃ μάχη. Κεφ. κγ
Ως μετ̃ τ̃ ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτ̃ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. XXII.
Antiochi Dionysij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΙΝΙ μὲν οὖν ζόπῳ τὸ τ̃ ἰουδαίων ἔθνος κατεδουλωσαμένων αὐτὸ τ̃ μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πολίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτ̃ ἐλθὼν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτ̃ μαχόμενος, ἐν τ̃ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετ̃ δὲ τὸν τελευτὴν ἰούδα πάλιν ὅσον οὔ τ̃ ἀσεβῶν καὶ παραβεβηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον σκάκοιον. συνελάμβανε δὲ τ̃ τούτων πονηρία καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δι' ἀπορίαν τ̃ ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ὑπό τε τ̃ λιμ̃ καὶ τ̃ ἐχθρῶν δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τ̃ ἰουδαίων τοὺς ὑπὸς ἀίτας δ' πατρίου σωφροσύνης, καὶ τ̃ κοινὸν βίον προειρημένους σωφρονίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τ̃ δ' χώρας διαμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνοις φρονοῦντας, τ̃ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δέ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' ὕστερον διέφθειρε. ταύτης δὲ δ' συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπραγμένοι μετ̃ τ̃ ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ προλειφθέν-

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedêre etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit; qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

1. *Mach. 9.*

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& virtus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſuccederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias,& poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin adNabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptiſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus ſocios,& oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus:votiſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis trancare, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuertentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus:ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus,quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τες τῆ ἑταίρων τῶ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῶ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθη, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ, & τῶν ἐκείνου περὶ τ ὁμοφύλων προθύμιαν ἠξίουν ἀποθανόντος γὰρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, κ μὴ προορᾶν ἀφορμάτευτον τὸ ἔθνος, μήσ ἐν οἷς φθείρεται. ὁ ὁ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν γὰρ αὐτῶ καὶ νομισθεὶς κ μηδὲν εἶ χείρων τῶ ἀδελφῶ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῆ ἰουδαίων. ὁ ὁ βακχίδης ἀκούσας τῶτο κ φοβηθεὶς μὴ πλάσῃ προφάσεις τῆ βασιλεῖ κ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς κ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τῶτον ἐζήτει. ταύτῳ δ ἔχων τῶ προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθῃ, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ σίμωνα. ἀλλὰ γὰ μαθόντες ἔβοι κ φλαλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τῶ ἐρημίαν τ ἔγγισα τ πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ πλαγιόμενοι ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφαρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ ὁ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μ πάσης τ δυνάμεως, & πέραν τῶ ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τῶ δύναμιν. ἰωνάθης ὁ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωαίνην τὸν κ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τῶ ἀποσκευῶ ἕως ἃ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰ φίλοι· τὸν ὁ ἰωαίνην ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβραῖοι παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι κ τοὺς σὺν αὐτῶ, κ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι κ τὸν ἰωαίνην κ τοὺς ἑταίρους αὐτῶ πάντας. δίκην μὴ δοῦσι τούτων ὑπέχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶ τῶν ἀξίαν, ἰδ μετ' ὀ πολὺ δηλώσομεν. ὁ ὁ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῶ ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τῶν τῆ σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ὀ μαχόμενον ἐκείνῃ διὰ τ νόμον. ὁ ὁ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, κ περὶ τῆ ψυχῶν αὐτοῖς εἶ τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένοις τῶτε ποταμῶ κ τῆ πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχεσιν. οἱ μὴ γὰ ἔμπροσθεν ὄπισεν, ὁ ποταμὸς δ' ἰδ κατόπιν αὐτῆ. δύξάμενος ὁ & τῆ θεῆ νίκην αὐτοῖς παράσχειν σωσάπει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὶ κατεβαλών, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῶ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τῶν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τῶ ὁ προεισθομένῳ κ τ πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μ τῆ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τῶν διασώζονται τ τέρμον εἰς τὸ πέραν τῶ ἰορδάνου, τῆ πολεμίων οὐκ ἐπ τὸν ποταμὸν διωξάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος αὖθις τῶ βακχίδου εἰς τῶν ἱεροσολύμοις ἄκραν. ἀπέβαλε ὁ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς ὁ τ ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, κ τῶν ἱεριχοῦντα κ ἐμμαοῦν, κ βεθωρὸν, καὶ βεθήλλαν, καὶ θαμναθᾶ, κ φαραθὼ, καὶ τοχόαν, & γάζαρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῆ πόλεων οἰκοδομήσας, κ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, καὶ τῆ μεγέθει διαφέροντα, δ ὠάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα ὁ τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν ἐχύρωσε. λαβὼν ὁ κ τοὺς τῆ πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τῶ ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, κ τῶτον ἐφύλαττε τὸν τόπον. ἐπὶ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν πλαγιόμενός τις περὶ ἰωνάθου & τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ σίμωνα, τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ποιουμένους, κ τῶν νύμφιον ἀγομένας, ἀπὸ

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔσαν τῶν ἐπιφανῶν A
ἅμα τοῖς ἄγουσι. μέλλειν γὰρ γίνεσθαι παμπληθῆ κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰωνάθην καὶ σίμωνα, καιρὸν ὁρῶντες εὐκαιρότατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς παραφαίνειν, καὶ λήψεσθαι τὸν ὑπὲρ ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς οὐσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐγθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον B εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τότε εἴποτο λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν ἰδίων ἀμυδρὰν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἔτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑπὲρ σίμων μὲν οὐκ καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἔλη τὰ βαθέα ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακ- C χίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδεχομένους τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, ὅπως εἰλαι βακχίδην ὅτι τὴν ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτῷ ὅπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ πρόσδοκῶσιν αὐτοῖς ὑπιπεσόντας, ἀποκτενεῖν ἅπαντας. τοῦ δὲ βασιλέως σκέμψαντος τὸν βακχίδην D ἠρυόμενος εἶδε ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰωνάθην. ἀπιστούντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ διὰ παντὸς ἠθημένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἰωνάθης E σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφευρημένον. βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μετ' ἐαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τὴν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους παραλαβὼν, ὅτι τὸν ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ὅτι πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, F πρὸς τὴν ἀπιστίαν τῶν πολιορκίας ἐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀπώσας, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τὴν βακχίδην πολεμήσοντα. λάθρα δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παραπλησίαν τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ὑπιππεύει τῇ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τῷ ἀδελφῷ σίμωνι γίνεται G τοῖς ἐχθροῖς ὑπιππεύων. καὶ γὰρ ἐδόκει αἰθόμενος ὑπ' αὐτοῦ κτεινομένοις, ἐπέζεισιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῶν διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ὑποβαίνειν τὴν πολιορκίας συγχυθείς. τὴν μὲν τοίνυν ὑπὲρ τούτων θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξαπατήσαντας. ἐβούλετο δὲ πλήσας τὴν πολιορκίαν δυσρεπῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites inspersato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudais fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degēs apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra cētesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ad Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. *Mach.10* MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, ídque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham interceserant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis cōditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiēte tā populo quā arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erāt, vehemēter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitū colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πλεμίσας βαχίδιω, λιπάζηται φιλίαν ποιεσάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τ χώρας.

ΜΑθὼν δ' αὐτὸ τ δξάνοιαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας & συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην δυσπρεπες ἐαν ὁ βαχίδης τ ἀναχώρησιν, ἀπένευσε πρὸς τ ἰωνάθλω φιλίαν, κὴ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἔτι κατ' ἀλλήλων. κὴ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀποδυὶ, κὴ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀπόχειαν πρὸς τ βασιλέα, κὴ μετ' ἐκείνω τ ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τλὺ ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ ἢ ἰωνάθης ταύτης τ ἀδείας λαβόμενος, κὴ ποιεμένος ἐν μαχμᾷ πόλει τ δίαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διεῖπε τὰ πράγματα, κὴ τοὺς πονηροὺς & ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἅπας ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῆ ὀπφανεῖ ἐπιθέμενος πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤτ δ' ἐξηκοστῷ κὴ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τ ἀπόχειαν ὀπφανῆ ὁν ἀναβαίνοντα εἰς συρίαν, σωέβη καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῆ ἐνδοθεν στρατιωτῆ. ἀπεχθῶς γὰ εἶχον πρὸς τ δημήτριον διὰ τ ὑφηφανίαν αὐτοῦ & τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰ αὐτὸν εἰς τι ξαπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἀποθεν τ ἀποχείας, ἵνα μηδεὶς προσίοιτο, ἀλλὰ κὴ πρὸς τὰ πράγματα ῥάθυμος ἰὼν κὴ ὀλίγωρος, ὥστε αὐτῷ κὴ μᾶλλον τὸ πᾶν τῆ ὑποταγμένων μίσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη & ὀν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθ ἅπασαν ἀναλαβὼν τλὺ δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθλω, πείθεται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι δωρησάμενος.

ΕΠεμψε ἢ & πρὸς ἰωνάθλω πρέσβεις περὶ συμμαχείας & φιλίας. φθάσαι γὰ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσδεξαμενος ἐκεῖνος αὐτῷ, σχῆ τ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο ἢ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συνεπιθῆται. προστάξειν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, κὴ προκατασκευάζειν ὅπλα, κὴ τοὺς ὁμήρους οὓς τῆ ἰουδαίων ἐκλεισε βαχίδης ἐν τῆ ἄκρᾳ τῆ ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τοιοῦτον οὖν αὐτῷ τῆ πᾶν δημηγόρει προσποιούμενον, ὁ ἰωνάθης πιθανηγορούμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τλὺ ὑπηρολὺ ἀπέγνω τὲ βασιλέως, ἀκεόντων τοῦτο λαῶ κὴ τῆ φρουρούντων τ ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων ἢ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς & φυγάδες ἐκ τ ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ὑπτιτεροφόβοι ἰωνάθη τ βασιλέως στρατιὰ συλλέγειν κὴ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ ἢ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστω τ ἴδιον ἀπέδωκε. & ὅτας μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τλὺ μονλὺ ἐποιεῖτο, κραίζων τὰ κὴ τ πόλιν, κὴ πρὸς τλὺ αὐτῷ βάλησιν καταστασιάζων ἕκαστον. ἐπέλυσε γὰ οἰκοδομηθῆναι κὴ τὰ τείχη τ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς αὐ ἢ πρὸς τὰς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῆ φρουρίων τῆ ἐν τῆ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν βεθσύρᾳ πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. ἦσαν γὰρ οἱ πλείονα μίσει τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ πεφοβημένοι ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φυγὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A

chiam, exceptis solis qui Bethsoram tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis religionis deterrotibus, & ideo præ metu non sustinuerunt prædidia relinquere.

Κεφάλαιον ε.

Ὡς ἀλέξανδρος ζῶντ' ἀνούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα δημητρίου, καὶ ὑποδείξας ἰωνάθῃ ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ΓΝοὺς δὲ ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν δόξειν ἰωνάθην ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἐλέγχῳ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ὄντα ἀνδρεῖον, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν χρὴ δημητρίου, νεῦε ὅτι οὐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ὑπατολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν σὲ ἀνδρείαν καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας. προσδεχόμεθα δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαι τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γινέσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ὑπατολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῷ σκηνοπηγίας ἑορτάσας μῆνι ἔτη τέσσαρα, ἦν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ὑποθανεῖν. καὶ γὰρ ἦν μὴ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερέως τινὸς ἐγεγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὸν θρασύτητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προληφθὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει οὖν καὶ αὐτὸς ὑπατολὴν τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῷ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειρασάσης ὑμᾶς τῶν ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ τούτῳ μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προσκαλοῦμαι τοὺς αὐτοὺς διαμένειν, ἀπολήψεσθε δὲ παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοῖς δὲ πλείστοις ὑμῶν αἴσομαι τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετέλειτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί. νεῦε τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμῶ ὑμῶν χαρίζομαι τῶν ἀλῶν, καὶ τῶν στεφάνων οὓς προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὴν τὴν τρίτην τοῦ καρποῦ καὶ τὴν ἡμίσειαν τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ γιγνόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐκ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῷ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικοῦντι, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους δωρεὰν ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτικὴν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρῶν αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν, τὴν δὲ ἄκραν ἀφίημι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὓς δὲ αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν

B C D E F G

III.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiúsque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetrium habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitã ii hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque suis probari animadverteret, scripsit talem epistolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua simul & fortitudine, mittimus ad te qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Iudæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacasset interim sacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multu doluit, & damnans suam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, blanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestram fidem, horfórque vt constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præcesserunt regibus: insupérque salis precium & aurum coronarium, & tertiam seminis, dimidiámque partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simúlque quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunémque esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributę eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia sicloum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quam eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga coëgit vertere: hærentéisque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

αὐτῇ φρουρὰς καθ' ἑκάστην ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτήν. Ἰουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δὲ σάββατα καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, καὶ ἡμέρας τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἐξωσαν ἀτελεῖς. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καθιεροῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀπεπιράστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι ἑξακισμυρίων ἐξέσω τοῦτο. τῶν δὲ αὐτῶν ὅσοι ἂν ἀπίστως πύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. καταστήσω δὲ αὐτῶν, οὓς ἂν εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ τὸν φυλακιτὸν τοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας δὲ ποιήσω τοὺς τῶν ἐμῶν αὐλῶν. ἐπιτρέπω δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τούτους φυλάσσειν, καὶ τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑπηκόοις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις, κατασταθῆναι βούλομαι. καὶ τὸν ἀρχιερέα ὅπως ἐλεῖ), ἵνα μηδεὶς εἷς Ἰουδαίων ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ καὶ τῷ ἐμῷ εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιϛ'. τὰ δὲ περισσεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα ἔσ) βούλομαι. τὰς δὲ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον καὶ τὸ ἱερὸν οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δὲ ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ἔτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔσω. ἐπιτρέπω δὲ καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, δὲ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γενομένης, καὶ τὰ τείχη συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν αἰσιώντας. εἰ δέ τι καὶ φεύγειν ὅτι ὁ συμφέρει τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν ἔ), καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν καθασκευάσθω. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος ἐγράψε δημήτριος τοῖς Ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπὶ τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γνωσθείσης, τὸ μὲν δεύτερον κέρας τοῦ δημητρίου, ἔφυγε τοὺς ἀντίους εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζων τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐσώθη μὲν ἔ) τοῦ δημητρίου, ἠττᾶτο. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ἐκ πολλοὺς μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσιλαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἔνθα συμβὰν πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναρθιῶσαι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς θεὶς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι αἰσθοντο, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον ζαύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον τὸν δημήτριον κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διεδηλώσαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia edificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorē, vt iā antè diximus, videns Iudæam

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς οἰκοδόμησε τὸν ὀνίου καλουμένου ναόν.

Ὁ δὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ὢν τοῦ πατρὸς, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀνομαζόμενον φιλομήτορα διῆγε, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίαν κακω-

καταμηνύων ὑπὸ τῆς μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς, A
βουλόμενος αὐτῆς μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον καταστήσα-
σθαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα
καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν
ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοίω-
μα τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λεύιτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν
ἰδίων γένους καταστήσῃ. τοῦτο δ' ἐβούλετο θαρρῶν μάλι-
στα τῇ προφητείᾳ ἠσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἑξα-
κοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν B
αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' αὐ-
θρώπου ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπιμελὴς ὁ ὀνίας, γράφει
πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιούτῳ ὑπομνήματι. πολλὰς
καὶ μεγάλας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πό-
λεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ γινόμενος ἔντι-
μος ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πό-
λιν τοῦ ἡλιουπολίτου σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους
τόπους ἀφικόμενος τὸ ἔθνος, καὶ πλείστους διῶν
ὅσα τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερά, καὶ διὰ τοῦτο δύσ- C
νους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ
πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ
ὁμόδοξον, ὑπενόησα τὸν τόπον ἐν τῷ
προσαγορευομένῳ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως ὀχυρώ-
ματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων με-
σὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδιάστολον ἀνακαθάρ-
αντι ἱερὸν καὶ συμπεπλωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ
μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς D
αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ
τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦν-
τες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλή-
λους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετεῖν χρείαις. καὶ δὴ
ἠσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσαι θυσιαστή-
ριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὴ προ-
εφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν
ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. καταμανήσεις E
δ' αὖ τις αὐτὰ τοῦ δίσεβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀ-
δελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἀπέγραψεν ὑπο-
μνήσεις, τὴν δὲ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν,
εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀπέγραψε δὲ ὕ-
στερος. βασιλεῦς πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπά-
τρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀναγνωμεν σου τὴν ὑπομνή-
σεως ἀξιοῦντος ὑπερθεῖναι σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τῆς ἡλιο-
πολίτου ἱερὸν συμπεπλωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγο-
ρευόμενον ἐν τῆς ἀγελαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυ- F
μάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθι-
δρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων
ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἠσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ
χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει
τοῦτο ἔσεσθαι καὶ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς ἁδικεῖν
εἰς τὸν θεὸν ἐκπεμπτέον. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ
ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ G
ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ
μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν,
ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέ-
μων ἀπαγγελοῦμεν. δῦρε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους τινὰς
ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λεύιτας, τοὺς ἐκεῖ θρη-
σκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως
ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ
τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῆς ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου δια-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent cerẽmonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: pronocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

κείνοντο. τῷ μὲ ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθαι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ᾽ ὃ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλέσασάν τε σωὺ τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τοῖς ὠφελ τύτων ἀκύσαι λόγοις, κ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τ μὲ οὖν ὑπὲρ τ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο Θεοδόσιος, τὸν δ᾽ ὑπὲρ τῆ ἱεροσολυμιτῆ κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσαλαμίου. ὤμοσαν γ τ θεὸν κ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσαθαι τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβῃ ὠμβαίνοντα τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲ οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβελίαν παραλαβών, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ᾽ ὀν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων ὠφελ τῆ αἱρῶν οἷς ἀγανακτεῖν ὠφελ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸ συνέβαινε. χαλεπῶς γὸ ἔφερον εἰ τύτο τινὲς καταλύσουσι, ὕτως ἀρχαῖον κ δίσημότατον τ κ τ οἰκεμένῃ ὑπάρχον. τὸ γ σαββαῖε κ Θεοδοσίε συγχωρησάντων τῆ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσαθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆ ἀποδείξεων ἐκ τ νόμε Θ τῆ διαδοχῶν τ ἀρχιερέων, ὡς ἕκασος ὠδὲ παῖς τ τιμὴν ἐκδεξάμενος, ἤρξε τὸ ναῦ, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι Θ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τὸ δ᾽ ἐν γαριζὶν ὡς ὐδ᾽ ὄντος, ὐδὲ λόγον ὐδ᾽ ὑπερορᾶν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τύτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα κεῖναι μὲ κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναί γ σαββαῖον Θ Θεοδόσιον. κ τὰ μὲ γ ὑπόμνα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

A

B

C

D

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρ Θ ἀποθανόντος δημητρίε σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

V. 1. *Mach.* 11

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venissent ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nemini licere accusationem contra

Δημητρίε δ᾽ ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὴν συρίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει τῆ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνησθόμενος αὐτῆ περὶ γάμου τὴν θυγατέρα, δίκαιον εἶ λέγων τῆ τὴν παῖδαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, Θ δι᾽ αὐτὴν τὸ θεὸ πρόνοιαν εἰς αὐτὴν προσαχθέντι κ κρατήσαντι δημητρίου, κ μηδὲν ἄλλα ἐνομίζω τ πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ συναψαι συγχύσεων. πτολεμαῖος γ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνησθείαν, ἀντιγράφει, χάριν τε λέγων ὅτι τῆ τὴν ἀρχὴν αὐτῆ παῖδαν ὔσαν ἀπειληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται. ἅπαντα δ᾽ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκάλεσεν, αὐτὸς γὸ αὐτὴν μέχρι ταύτης παραπέμψειν ἀπ᾽ αἰγύπτε, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῆ τὴν παῖδα. κ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ὠδέγνετο μὴ ἀσουδῆς εἰς πτολεμαΐδα, πλεοπάτορα ἄγων τὴν θυγατέρα. ὑρὼν δ᾽ ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε προσαπλυτικότα, δίδωσιν αὐτῆ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργυρᾶν τε χρυσῆν ὅσον εἰκὸς ἦν δυνῶαι βασιλέα. τῆ γ γάμων ὑπιτελεμένων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῆ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ὠδεχθεὶς γ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, Θ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ᾽ ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος γ αὐτὸν ἠνάγκασε, κ ἀποδυσάμενον τ οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδρῦαι ποίησας αὐτὸν ὀπὶ τὸ βήματος, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μεῖ αὐτὸς προελθόντων τ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ᾽ αὐτοῦ

E

F

G

αὐτὸ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πρᾶγμα. τοῦτο δὴ A
ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸ μὲν τοῦ βασιλέως
κεκηρυγμένον ἰωνάθῃ τιμῶσι οἱ κατηγορεῖν παρε-
σκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸ ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρα-
σαν, μὴ καὶ πρόσλάβωσί τι κακὸν, δεδοικότες. τοσαύτη δὲ
αὐξὴ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσ-
ατο, ὥστε αὐτὸν τῶν πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ή. B

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρα-
τήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε. φιλίαν πρὸς ἰωνάθην
ποιησάμενος.

ΕΤει δὲ ἑξηκοστῷ πρώτῳ δημήτριος ὁ δημητρίου, C
μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ λασθέ-
νης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλι-
κίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ τα-
ραχὴν ἐνέβαλε. καὶ πρεσβεῖημα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς
αὐτοῦ χειραν ἐπεμψεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ φρονῇ δημήτριον ἐλ-
θεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τῆς κοίλης συρίας
ἀπολλώνιον τὸν δεῦον ἡγεμόνα. ὃς μὴ πολλῆς δυνάμεως
εἰς ἀμμαῖαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιε-
ρέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ
μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποταγομένου τῷ βασιλεῖ. τοῦτο D.
δὲ αὐτῷ πρὸ πάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτά-
ξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς
ὄρεσι καθήμενος ἀξιοπάτα, νομίζων ἐκεῖ ἔχειν. ἀλλ'
εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον,
τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγγὶ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης
ὅπόσον ἐπιδείξει τὸ ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοῖς ἀρίστοις
ἐκάστης πόλεως ἐμοὶ συνστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς
σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἕτοι. ποιήσεις δὲ τὸ
πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, E
ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθε, ὅθεν τόπος εἰς ὃν ἥττων μὲν φόβου
φύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὅπ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους
ὅπλιτεύοντας ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων,
μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ γηρύσαντες ἐν ἰόππῃ,
στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ὑποκ-
λεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρεσὶν γὰρ ἔνδον εἶχον
ὑπὸ ἀπολλωνίῳ κατασταθέντα. τοῖς δὲ ἰωνάθῃ πρὸς πο-
λιορκίαν αὐτῶν ὑπομισθαζομένοις, φοβηθέντες μὴ τὴν F
πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς
πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθῃ
κατειλημμένην, ἑξακισχιλίους ἱππεῖς ἐπαγαλαβὼν, καὶ
πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας,
ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς
τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἔλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ
πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερόμενος, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλ-
πίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. φθελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν
εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G
ἡγεῖσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην
αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίῳ χίλιοι ἱππεῖς κα-
θίσαντες εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν
ὄπφανεῖν τοῖς πολεμίοις, ἀθρόμους ὁ ἰωνάθης ἐκ κα-
τεπλάγη. τάξας δὲ τὴν φαλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κύ-
κλῳ πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελεύσομένοις ἐναντίον ἀντιτάξας. τῶν δὲ μάχης ἐως ἑσπέρας παρατεινούσης,
δοὺς σίμωνι τὰδελφοῦ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν,

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. eúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipſe verò ſuis mandauit vt obiectis ſcutis exciperent tela immiſſa ab equitibus. qui cùm hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis equites, nec tamen quenquam læſerunt. non enim penetrabant ad corpora, ſed obiecta ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vſque poſt meridiem laſſatum hoſtem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo equites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſque perſequens, multis cæſis reliquos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipſius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exuſti ſunt, quam qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit copias. & cùm extra vrbem caſtra poſuiſſent, prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens prædam, quam abegit deuictis hoſtibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus eſſet dux eius Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quandoquidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Ionatham, amicum & ſocium: & miſit ei virtutis ergò fibulam auream, quod geſtamen ſolis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei poſſidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum nauali bus & terreſtribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero latutus auxilium, alacriter excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accuſabãtque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio, Ptolemæo penè diſſimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vſque Eleutherum fluuium regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi.

αὐτὸς ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ προσέταξε φεξαμένους τοῖς ὅπλοις, ἀποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων. οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν· οἱ ἢ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ϛ ἐξεκενώθησαν, οὐδὲν αὐτοῖς ἔβλαπτον. ἀ γὰρ διίκνειτο τὰ σώματα τὰ βαλλόμενα, συμπεφεγγμένας ἢ ταῖς ἀσπίσι καὶ συνειλημμένας ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, ϛ ἀπρόσκλητος ἐφέρετο. ὡς ἢ παρεῖδησαν ὑπὸ ὥρας μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, ϛ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῇ τραπωτῇ αὐτῶν, ἔπεσε τοῖς ἐχθροῖς εἰς φυγήν. θεασάμενοι ἢ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεσαν μὲν ὄντες αὐτοὶ ἕξω τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς ἢ ὥρας τῆν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διαχιδέντας αὐτοὺς διεσπαρκὸς διασκορπισθῆναι κατὰ πεδία. διώκων δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μέχρι τῆς ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπαγόντας τῆς σωτηρίας ἐνάγκασεν ἐπὶ τὸν τοῦ δαγῶνος νεὼν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ἐπιφορμῆς ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τε ἐνέφρησε, ϛ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο ἢ οὐδὲ τοῦ δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέφρησε ϛ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ ἢ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ κατακληθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας ἢν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ᾤχετο, καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ ϛ τιμῶντες. ὁ ἢ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος ἢ ἀκούσας ἠτιμῶσθαι τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν ὅτι ᾧδε τῷ αὐτοῦ γνώμῃ συνέβαλεν ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μάρτυρας αὐτοῦ, καὶ γέρα καὶ τιμὰς δίδοις, πορφύραν χρυσῆν ὡς ἔθος ὂν δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα ϛ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ἐπιτρέπει. ὑπὸ ἢ τούτων τῶν κρατούντων καὶ βασιλέως πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν, καὶ πεζὴν εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, ϛ πᾶσαν προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἀπεδέχοντο παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατέβοων αὐτοῦ περὶ τῆς ἐμπεπρησμένης ἱερῆς αὐτῶν δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόππην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπούσης. ἑπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἠνώμενος δ' ἐν πτολεμαΐδι ᾧδε πᾶσαν προσδοκίαν μικρῷ διέφθαρε πτολεμαῖος ὑπεβεβλήθεις ὑπ' ἀλεξάνδρου δι' ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερὰς ἢ τ' ὑπεβουλῆς ἠνωμένης, πτολεμαῖος γράφει τῷ ἀλεξάνδρῳ, περὶ κόλασιν ἐξαρτῶν τ' ἀμμώνιον ὑπεβεβουλευθῆναι λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκαια ἂν ἔχειν τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑπομεῖναι. ἐκ ἐναντίου ἢ τ' ἀλεξάνδρῳ, συνοῖς ἐαυτῷ ἂν τὸν ὑπεβεβουλευκότα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

Τοῖς

Τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἦν προσκεκρουκὼς ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μὴν τοῦτοι τῆς τετολμημένων Ἀμμώνιος ὑπέσχε, καταφαγεῖς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδύσας σολῆ γυναικεία, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ μεμψάμενος αὐτὸν τότε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τε συμμαχίας καὶ κηδείου, διαλύεται πρὸς αὐτὸν συγχύσειαν. ἀποσπάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δύθις πρὸ συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπενθέμενος τὴν θυγατέρα δώσειν αὖτῳ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἓν δέ τι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπηχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑφ' ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳώμησε. κατεφράξατο δὲ τοῦτο, μισουῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦλθεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται. καὶ ἀναλαβόμενος δύο προστάγματα διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου. χρησὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμπρῶν οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι σωστὸς, φείσασθαι τὸ μὴ δόξαι ἓν τοῖς ῥωμαίοις ὑπόπτους ἐκείνους. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς ἥδιον μισησικακήσειν αὐτοῖς πρὸς τὸ παρὸν, αὐτὸς δυστυχηθείς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξεσθαι διωμολογήσασθαι, καὶ φαύλοις ἐγχειρισῶτα πράγμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπάρχειν, αὐτὸς δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὖτῳ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωθεὶς δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τῆς πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι, καὶ τὸν πτολεμαῖον ἀποσεισάμενον ἀποβαλεῖν. τοὺς δὲ πτολεμαίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ βαύματα πολλὰ δόντας αὖτῳ καὶ κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῷ γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἁρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τρεῖς, μήτε σωιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνησθῆναι. τοῦ δὲ ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν ἀραβῶν δυνάστης ἀποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πτολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑπτῷ ἡμερῶν ἀναδυκὼς ἐκ τῶν βαυμάτων καὶ φρενήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούει καὶ θεᾶται. καὶ μετ' ὀλίγον πληθεὶς καὶ τοῦ ἀλεξάνδρου τεθνηκότος χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ καὶ ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἐβασίλευσε δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλεγόμενος, ἐπὶ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τῶν πτολεμαίων

A Antiochenos autē iam antea propter cū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum cū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quam odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut alias indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copijs, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ arque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliisque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐπελαθόμενος, καὶ ὅτι
πρὸς αὐτὸν, καὶ διὰ τὴν κλεοπάτρας γάμον συν-
ῆψεν. οἱ μὲν ἐν στρατιῶται, φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν
εἰς ἀλεξάνδρειαν, τῷ δ' ἐλεφάντων δημήτριος ἐγ-
κρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπά-
σης τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, πρόσβα-
λὸν ἐπολιόρκει τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἀκραν, ἔχουσαν
μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς πε-
B φυγότων τὸν πάτριον σωτῆρα. ἔτοι δὲ τὸ μὲν
πρῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς
τὴν αἵρεσιν, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι τῶν χωρίων.
νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον
πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῶν τῆς ἄ-
κρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθεὶς,
ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας
ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ἠνώμενος δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γρά-
C φει καλῶν αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολε-
μαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς
δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱε-
ρεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος
ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τέ-
τοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν
τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει
βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ
τοῦ πρὸς αὐτὸν βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων
D δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν.
ἀλλὰ καὶ προσκαλέσαντος αὐτὸν ὅπως μὴ τῆς ἰου-
δαίας ἅπασης, καὶ τῶν ἐκεῖ τοπαρχιῶν, σαμαρείας
καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλα-
ντα δίδωσι, καὶ πρὸς πάντων ἐπιτολὰς ἀφιεῖχον
τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ
ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγρα-
φον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψατε λακεδαιμονίοις τῷ συγγενεῖ
ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δη-
E μήτριος λακεδαιμονίοις τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων
ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυ-
λάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀπαγεῖν. καὶ
τοὺς ἡμῶν νόμους ἀφερεμᾶ, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ,
οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προστεθήσαν ἀπὸ τῆς σαμαρείτι-
δος, καὶ τὰ προσκυροῦντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ
τῶν θυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ
βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν
F φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμ-
νας τὰς ἀλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφάνους,
ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀπαβιασθήσεται τούτων
ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀπὸ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. φροντίσατε
οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνά-
θῃ, καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ
μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον
ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογη-
θεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα δὲ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου
γέγονε πρὸς τὸν στρατιῶτην, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰ-
ρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ὀνοῦντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὕστερον αὐτῶν ἀγῶσιν εἴ ποτε δεήσειέ
ποτε θυμοῦ.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. A CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀδιόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus post deiectum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλέξανδρος τις στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομασθείς, παραγίνεται ἄραβα ὃς ἔτρεφε τὸν πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπῄνει αὐτῷ δοῦναι τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ἀπεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τρύφωνος συνήκατο τὴν παραίρεσιν εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου τοιαῦτα ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ἱεροσολύμων καὶ τοῖς ἰουδαίων φυγάσι καὶ ἀσεβέσι, καὶ τοῖς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβύτας παρεκάλει τὸν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἰουδαίων ἐκβαλεῖν. ὃ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νῦν ἀχολεῖν. αἰτεῖν δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰωνάθης μὲν χιλιάδας ἐπιλέκτους στρατιώτας, ἔπεμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἀφ' ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ ἀφ' ὧν τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήσαντα, καιρὸν ἐπιτήρειν λαβεῖν καθ' ὃν ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῆσαν ὡς ἐπὶ ἰωνάθην τὸν δημητρίου, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλῷ ἀθρόοις δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ἐπιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν αὐτοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὡς διαλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχεῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἡττᾶται. βλέποντες δὲ τοὺς αὐτοχεῖς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅλοι τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβαίνουσι, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοῖς αὐτοχεῖς. καὶ τὸ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, ποιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, τῶν συνεχῶς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο. καὶ ταύτας μὲν ὅλας πῦρ ἀπῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλῃ διατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν οὐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δὲ αὐτοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τῶν πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ὅλα δώματα διαπηδώντων, καὶ τέτων αὐτοὺς διωκόντων τὸ τρόπον, ὡς δόξαι σωθῆναι τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχεῖς, σὺν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἑπτακοσίας, καὶ ἄλλων αὐτοῖς διπλασίους ξενοπῶν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥῖψαι τὰς παντοπλίας, καὶ παραδοῦναι αὐτὸς τῷ δημητρίῳ. συγγνοὺς δὲ αὐτοῖς τῶν τετολμημένων, καταπαύει τὸ σάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους ταῖς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς ἀπίοις αὐτῷ νίκης γεγυμνασμένοις δυνατοὺς ἐποίησας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

B

C

D

E

F

G

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus nmero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

VIII. 1. *Mach.* 11

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. A poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus B ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & po- C cula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, D multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet, hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quem- E admodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irrita- F tus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti G ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τὰς ὑποχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἂν, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐκώλυεν, καὶ τιμῶν ὅπως τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ φίλον ἀπομετέπεμψεν εἰς τὰς ἄνω αὐτοῦ φροντίδας. ὑποστρέψας δὲ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τιμὴν συνείαν μὲν τὸν παῖδος αὐτοκράτορος, μειράκιον δ' ἔτι ὄντα τιμῶν ἡλικίαν, ἀπεστάλησιν αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ πρὸς χωρήσαντος τὸ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλελοίπει τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸ δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τιμῶν τῆς αὐτοκρέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἓν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν, ὁ δὲ παῖς αὐτοκρατὼρ πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβυτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τιμῶν ἀρχιερωσύνην ἐβεβαίωσε, καὶ τῆς στρατάρων παρεχώρει νομῆς, οἷ τιμῶν χώραν τῆς Ἰουδαίων προστεθήσαν. ἔπι γε μὴν σκεῦη χρυσᾶ καὶ σκεπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ὑπερέπεμψε. καὶ πόρπη δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῆς πρώτων αὐτὸ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτὸ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τὸ κλίματος τ' τυείων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίσησιν. ἰωνάθης δὲ τούτοις παρ' αὐτοκράτορος γεγραμμένοις εἰς αὐτὸν ἥδεις, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ τοὺς πρεσβυτὰς, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἐ δι' αὐτῷ χάριτας ἀποδῶι, πολλῶν παρ' αὐτῷ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέητο τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειεν αἰθ' ὧν δι' πάθοι. συγχωρήσαντος δὲ αὐτοκράτορος δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε συείας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμῆσαι στρατηγοῖς, ὧθις ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν ἐδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. ὠδαγμόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῆς ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὲ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, καὶ σὺν τῇ κοίλῃ συεία πόλεων ἐκάστων, ὅπως ἄσαν δημητρίου, προθέσθαι μὲν αὐτοκράτορι, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πειρᾶσθαι ὠδὲ δημητρίου λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ ἐς αὐτούς. ἐπὶ δ' αὐταῖς ἑλομέναις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πεῖσας δ' ὁμολογήσαι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τιμῶν παρὰ τούτων δύναμιν αὐτοκράτορι. πολὺ δ' ἦρε τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοφιώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν αὐτοκράτορι προσχωρῆσαι. τοῦτο παρέξυνεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τιμῶν κάκωσιν. μέσης γὰρ τῆς στρατιᾶς προκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τιμῶν γῆν αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲ λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ σωθῆναι ἔμελλον, σῶσαι ἔκειναν εἶν' αὐτῷ ἀφέντας παραμένειν σκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τ' ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς πείρας τῆς δεινῶν, ἐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνώσιμαχήσαντες ἀμπ' ὄλως βλαβέντας

τας ἄμεινον ἰῶ ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἰ- A
ρεῶνται. ὁ ἢ σωθέμβυος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, Ϲ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὴ ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς ἢ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχει δαμασ-
κῆ. τῶ ἢ δημήτριε στρατιωτῆ αὐτῷ προσελθόντων εἰς
κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἔστιν αὐ-
τη τ' τυρίων γῆς ἢ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοὺς δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ ὁ προϊόφεδαν B
πολεμομβύους, ὑπλώτησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καβαλιφῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνὶῶ ἱκανώτατον, τὴν βεθσού-
ραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. κατῆχε δὲ αὐτὸ φρουρᾷ δημήτριος. δε-
δήλωται ἢ ἡμῖν τοῦτο ἢ πρότερον. ὡς ἢ χώμαζα μὴ
ἐγείροντος τὸ σίμωνος, μηχαναῖς δ' ἐνεπάντος ἢ
πολλῇ σπουδῇ χειμβύῃ περὶ τὴν τῆς βεθσούρας πο- C
λιορκίαν, ἐδέισαν οἱ φρούροι, μὴ κῇ κράτος ἐξαιρε-
θέντος τοῦ χωρίου ἀφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τ'
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον ἢ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ ἢ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλ
μὴ ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς ἢ φρουρὰν καθί-
σησιν ἰδίαν, ἰωνάθης ἢ ἀφ' τ' γαλιλαίας ὑπὸ τῷ ὑ-
φλάτων τῷ γυμνασιάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν D
στρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προ-
ῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες ἢ περὶ μιᾶς ἡμέρας οἱ τῶ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ κῇ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὴ τ' στρα-
πᾶς ἀπλώτων εἰς τὸ πεδίον. οἷς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑ-
τοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο κῇ αὐτὸς τοῖς ἰ-
δίοις στρατιώτας πρὸς τ' ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῷ ἢ εἰς
τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῷ δημητρίου στρατηγῶν κατασα- E
θέντων κῇ νώτῳ τοῖς ἰουδαίοις χωμβύων, δίσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμη-
σαν. κῇ οἱ μὴ ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς περὶ ν' τὸν ἀριθμόν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, κἠ ἰούδας ὁ χα-
φαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς ἢ κῇ μᾶ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μβυοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτούς, Ϲ ταῖς χερ- F
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τ' ἰω-
νάθῃ στρατιωτῆ, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ζαπέντας,
ὁπισυλλεχθέντες ἐκ τ' φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τέως ἐποίησαν μέχρι νεδασσῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἰῶ τῷ πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, κῇ σχιλίους τῷ ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑ-
πέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ
κῇ νῦν προνοίᾳ θεῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβύτας G
ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βυλόμβυος τὴν γυμβυΐαν
τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἐμπεφυῆν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτ'

quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, egressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, ne scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria peritus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, cósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

πρεσβύτας ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφοντι πρὸς τοὺς ἀπαρπάτας ἀφικέσθαι, κῇ τῷ πρὸς αὐ-
τοὺς ποιήσαι φιλίαν κῇ τῷ συγγένειαν. οἱ δ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τ' βυλὴν αὐτῷ κῇ
τὰ παρὰ ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὅπως τ' συμμαχίας βεβαίωσιν, τ' βυλῆς ὅπως
χειροτονήσῃ τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγγεγραμμένα, κῇ δοῦσης ὅπως ὁλκὰς πρὸς ἅπαντας
τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας κῇ εὐρώπης, κῇ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς
τὴν οἰκείαν κομιδῆς δ' αὐτῷ τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν ἀπαρτίαν παρεγένοντο. Ϲ τὰς ὁλκὰς
ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἰῶ τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνους

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæo- A
rum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique
& populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis,
& res veſtræ tam publicè quàm priuatim pro-
ſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos
quoque. Superioribus temporibus perlata ad
Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege ve-
ſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cogna-
tione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, &
literas eas cupidè accepimus, & Demoteli at- B
que Ario omnem exhibuimus beneuolentiam,
quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimi-
rum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd ve-
rò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo
factum eſt, ne videremur vobis captandæ ami-
citiæ occaſionem præripere. Interim eo tem-
pore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo,
in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facien-
tes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota
nuncupauimus. Et cùm multis circumqua- C
que bellis vexaremur, propter vicinorum im-
moderatas cupidines, tamen nec vos nec alios
amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò per-
acto bello, miſimus ad Romanos Numenium
Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſe-
natores & honoratos: quibus etiam ad vos de-
dimus literas, vt renouent mutuam noſtram
amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quo-
que nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi
qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad D
omnia obſequia promptos nos habituri. Ita-
que Lacedæmonij & legatos comiter accepe-
runt, & decretum publicum de amicitia atque
ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres
Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus huma-
nis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum
dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum.
Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fa-
to tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe E
aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in
fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã homi-
nibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi
fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes
nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in
noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicita-
tis nobis ipſi autores ſimus, quam infortunij, ſi
deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his
diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudai-
co bello volumine. Porrò Demetrij duces vo- F
lentes accepta clade abolere ignominiam, ma-
ioribus copiis reparatis duxerunt contra Iona-
tham. qui comperto eorum aduentu proper-
è in Amathenſem agrum ocurrit: nolebat e-
nim eos ſine impedimento Iudæam inuadere.
cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem
caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & mu-
nitiones perſpecularentur. qui cùm explora-
ſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu addu- G
xiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis
vellet eos aggredi, maturè omnia communiit,
diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in ar-
mis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

τῆς Ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἰου-
δαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ
τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ
τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔτους αὖ ἔχοι ὡς βουλόμεθα.
ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κο-
μισθείσης ὀνίᾳ τῷ γνωμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὃν δὲ
αὐτὸς τὸ βασιλεύοντος ὑμῶν ὅπισολῆς διὰ δημοτε-
λοῦς, ὡσεὶ τ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας,
ἧς ὑποτέτακται τὸ ἀντίγραφον, τιλὼ τε ὅπισολὴν ἐδε-
ξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτελεῖ καὶ τῷ αὐτῷ δι-
νοϊκῶς διετέθημεν· ὁ δὲ χρόνος τῆς τοιαύτης ὑποδεί-
ξεως, διὰ τὸ μὴ τ ἱερῶν ἡμῖν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων.
τὸ μὴ οὖν προκατάρχειν τ ἀναγνωρίσεως. μὴ ἐδοκι-
μάζομεν, μὴ καὶ προφαίνειν δοκῶμεν τιλὼ παρ' ὑμῖν
δεδομένην δόξαν. πολλῶν δὲ κρόνων διαγεγενημένων
ὑπὸ τ ἐξ ἀρχῆς ἀναπολιθείσης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν
ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσ-
φέροντες, καθὼς τ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐ-
τὸν ἐδεκαλοῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων προσει-
ρων διὰ τ τῶν γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐθ' ὑμῖν ὅτ'
ἄλλῳ τῷ προσκόπτοντι ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐκρίναμεν.
καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς
ῥωμαίους νεμήνιον τ ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τ ἰάσονος,
τῷ ὑπὸ τ γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐ-
τοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπισολὰς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν
πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ
γράφοντες ἡμῖν, ὡσεὶ ἂν δέηταί τινος ἐλλοντες, ὡς
εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένοις ὑπὸ τ ὑμετέρας
προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσ-
βύτας φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησά-
μενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέ-
στειλαν. κατὰ δὲ τ χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τῶν Ἰουδαίων
ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφέρως
ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲ φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδ δυ-
καίων, ἡ τρίτη δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, πνὰ
καὶ ε πάντα τ εἱμαρμένῃ εἶναι λέγουσιν ἔργον. πνὰ δὲ
ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ
τῶν ἐσσηνῶν γένος, πάντων τιλὼ εἱμαρμένῃ κυρίαν
ὑποφαίνει, καὶ μηδὲν ὁ μὴ κατ' ἐκείνης γνῶσιν ἀνθρώ-
ποις ἀπαντᾷ. σαδδουκαῖοι δὲ, τιλὼ μὲ εἱμαρμένῃ ἀναι-
ροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτῃ ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτὴν τὰ
ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς
τίθενται, ὡς τῷ ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομέ-
νους, καὶ τὰ χείρω πρὸς ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνον-
τας. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δή-
λωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ ἰουδαϊκῆς πραγματείας.
οἱ δὲ τὸ δημοῖσιν στρατηγοὶ τ γεγενημένῳ ἦτταν ἀνα-
μαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύνα-
μιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. ὁ δὲ
ἐπιόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπεμύησεν αὐτοῖς εἰς
τιλὼ ἀμαθῖτιν. ἐγὼ γὰρ ἔγνω χωλὼ αὐτοῖς πρᾶξαι
ὡς εἰς τιλὼ ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. σκοτοπερήσαν-
μενος δὲ τῶν πολεμίων ἄποθεν σταδίους ν. πέμπει
τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τιλὼ παρεμβολὴν, καὶ πῶς ἔχει ἐς σκοτοπερήσαντας. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῶν
φρασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῷ μέλλειν ὅπλίσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, πρό-
γνοις ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τῆ σκοτοπέρου, καὶ τιλὼ δίωαμιν δι' ὅλης τ νυ-
κτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐρρωμένους ἔχειν, καὶ ταῖς διανοίαις

νοίας ἕτως ἔχειν ὡς καὶ δεῖ τῆς νυκτὸς εἰ δέησειε μα- A
χησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτοὺς τὸν ἀφαίρεσιν.
οἱ δὲ τοῦ δημητρίου στρατηγοὶ, συνθέμενοι τὸν ἰωνάθην ἐγνωκότα, ὃτι ἐπὶ τοῖς γνώμοις ἦσαν ὑμεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτοὺς δήπεκατήσειν ἑτέρῳ, τῆς δημβουλῆς διημαρτημένης. ὅμως δὲ τοῦ φανεροῦ δεδιότες κινδύνου, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς αὐ ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ ἰωνάθης ἑωθεν προσμίξας αὐτοῖς τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι πεφύγασιν ἐδίωκεν. ὑ μὴν τοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας & λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, & τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἀσφαλίσατο, φρουροῖς, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσεσι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἰοππίους βουλομένους D
τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅ τε σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλθον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβουλεύετο περὶ ἱεροσολύμων ἀποκαθάσαι τεῖχη, & τὸ καθηρημένον τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν προβόλου, πάλιν ἀνασῶσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ὀχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν πόλιν, & τῆς δύσεως αὐτοὺς τοῦ σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔτυχε μὲν & τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρέναι ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ περὶ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημήτριος δεδιὼς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τὴν ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο δυνήσειν μὲν αὐτοὺς ὑπερασπίζοντες, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἀρσάκην τὸν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ χρήσοιτο αὐτοῦ δυνάμει, τὸν τρύφωνα πολεμῆσαι δυνησόμενος, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δὲ αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς & ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerent. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto validoexercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amissóque exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

Cap. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσπένδησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

IX. 1. Mach. 12 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & benenolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸ δημήτριον ἔγνω τελεύτησαν λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐν ἀσφαλεῖ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζε δὲ μάλιστα αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ φίλος ἰωνάθης φόβος φίλως τυγχάνοντος αὐτιόχου. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν αὐτίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνας ἀπελεῖν, εἰς βεθσαν ἐκ τῆς αὐτιοχείας παραγένετο, τὴν καλεμένην ὑπ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπιόντων ὁπλέκτου στρατοῦ, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὴν ἰωνάθου παρουσίαν δώρεις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθη προστάξει, τούτοις πίστωσασθαι βουλόμενος δῶρα, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ κατεφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ὑδὲν προορώμενον. τέλος τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολύσαι. καὶ γὰρ νεῶν ἐδέοντος αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὴ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μέντοι γε περὶ αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. δώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάττε ἄλλα πάνθ' ὅσα κτῆ τὴ χώραν εἶσιν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης ὑδὲν τούτων ὑπενόησας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πιστεύσας, τέλος μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ καθέχων μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῆς δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τότε γὰρ ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προσεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὖ καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῆς περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρονήσαντες τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φεύξαμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Cap. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

Κεφάλαιον ια.

Ως σίμωνι τὴν στρατηγίαν ἐπιχείρησαν τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν ἡγεμόνα.

1. Mach. 13 HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθην σύλληψιν, καὶ τὸν τῆς σὺν αὐτῷ στρατιωτῆς ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δὴ καὶ παρόδιος ὅτις ἥπτετο πᾶσιν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατ' λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μή σ' ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως ἀφηρημένοι, τὰ πέριξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθου πρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὄπουσιν, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τῆς ἑκάστων κινδύνους ἀναγκάζοντ' καθίσασθαι. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῆς ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ὅπου σφῶν ἡγεμόνος. αὐτὸς γ' ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβαὶ A
εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. Σίμων δ' ὁ-
ρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγό-
τας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποσῶσαι προθύμους
ὄντα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ
λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν
αὐτοὺς παρεκαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν ὑφ' ἡμετέρας
ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τοῖς πατράσιν ἐγώ τε καὶ οἱ ἀ-
δελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' B
ἀγνοεῖτε. ὑποδειγμάτων δ' ἐκείνων ἀπορούντος μου
καὶ τοῦ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς
ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένου, φόβος οὐδεὶς ἔσαι τηλι-
κοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῖν τὴν δόξαν ἐκβάλῃ τῆς ψυ-
χῆς, αὐτεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης
καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀπορεῖτε ἡγεμόνος οἵου τε καὶ
πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἐπειδή μοι προ-
θύμως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῆσθαι. ὅτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν
ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅ- C
τε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν
ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας ὑμῖν, τοῦτ'
ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀ-
δελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω.
θαρρῶ γὰρ ὡς ἐ δίκην ληψόμενος ὑπὲρ τῶν πολε-
μίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ
αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον
μετὰ τοῦ Θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω κα- D
ταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ
πολεμεῖν ὡρμηκέναι. Τούτοις ποιησαμένου τὸν Σίμω-
νος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυ-
χαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀ-
μείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν
λαὸν ἐκβῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῷ ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὸ
τοῦ ἰδίου ἐ Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦ προσα-
σιαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅτι κελεύσει, πειθη-
νίους. σωσαθησόμενος γὰρ πᾶν δύθι ὅσον ἰῷ τὸ πολεμι- E
κὸν τῶν οἰκείας ἰσχύος, ἐασόμενος δὲ τὰ τείχη τῆς πόλεως
ἀνοικοδομῆσαι, ἐ πύργοις αὐτοῦ ὑψηλοῖς τε καὶ
καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθῃ
τινὰ φίλον Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην,
προσάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ
μὴ προδῶσιν ὅτοι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι, αὐτὸς δ'
ὑπομένων ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ Τρύφων ἀ-
φεὰς ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν F
Ἰουδαίαν παρήγετο, καὶ τὸν Ἰωνάθου δέσμιον ἄ-
γων. ἀπιὼν δὲ αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τῆς αὐτοῦ δυ-
νάμεως, εἰς Ἀδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρεσι κειμένη
τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία.
γνοὺς δὲ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων
καθεσῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἐ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ
δόλῳ προελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέ-
λοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα
ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων Ἰωνάθου ὁμήρους, ὅ-
πως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν Ἰουδαίαν βασιλέως. G
ἅμα γὰρ αὐτὸν σὺν τὸ ἀργύριον ὁ τῶν βασιλεῖ χρησάμε-
νος ὀφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν
τέχνην τὴν τοῦ Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συν-
εὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπωλέσῃ δοὺς ἐ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ ἐ τοὺς παῖδας ἐνδώσει τῷ
πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ σφαλεὶς εἰς τὸ πλῆθος ὡς ἄπιστος αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν θανάτου ῥυόμενος,

Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos coorti, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine aucta est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmunitéq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesſent insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon cum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatũ, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extraxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent conditi: qui defunctus est exacto pontificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerẽt, actum esse anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum tẽplum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiatiis in eã diem Iudæi passi fuerant, quęque etiã in posterũ ferre cogerentur, si externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῆ, σωναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς ἀπὸ αὐτῆ τὰ τῆ ξύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα ἡ ἀνέδεσαν ἡ ὅτι βουλὴν ἔχει, ὅμως ἀρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῆ, & τοὺς υἱοὺς, ἢ τοὺς ὑπὸ ξύφωνος προβαλλομένους μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. ἡ σίμων μὴν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε ἡ τὰ χρήματα. λαβὼν ὁ ξύφων ἐπ ἐτήρησε τὴν πίστιν, καὶ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπῆλθε τὴν χώραν, ἡ διὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡ παραγενόμενος ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀπηπορῆτο δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδευόμενος ἐξεναντίας αὐτῶ. τὴν δ' ἐν τῆ ἄκρα πέμψαντων πρὸς ξύφωνα, ἡ παρακαλούντων αὐτὸν, ἡ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐλεύσης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ τ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, ἡ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, & ἄπορον ἵπποις μᾶλλον ἢ ὁδοιπορεῖν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ ξύφων, εἰς τὴν κοίλην ἀφικνεῖται συρίαν, ἀπουδὴ τε εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι ἡ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν B

B ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μεταπέμπεται τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεεῖν τῆ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῶ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ & μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῶ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ ἡ ἀνέξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ ἡ ὑψηλότατον ἀναγαγὼν ὕψος, στοαὶ περὶ αὐτὸ κάλλεται καὶ σύλοις μονολίθοις, θαυμασίῳ τε ἰδεῖν χρῆμ' ἀπεργασάμενος, πρὸς τούτοις δὲ & πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι ἡ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. ἡ πρὸς μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς ἡ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτην ἀπουδὴν εἰσήνεγκε φιλοτιμίαν. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς ἑπτὰ τοῖς. ἡ τὰ μὲν πρὸς τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσθι. σίμων δὲ καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ πλῆθος, τῶ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία ἡ τὸ ἀνείσφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ ἧς χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ὀνομασθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσθι ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, & τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὀνομάζειν τὸ πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τὸν ἀρχιερέα τοῦ ἰουδαίων ἡ ἐθναρχη. εὐτύχησαν δὲ ἐπ' αὐτῶ σφόδρα, ἡ τ ἐχθρῶν τ πολεμίων ἐκράτησαν. κατεσκέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν ἡ ἰόππην & ἰάμνειαν. ἐκπολιορκήσας δὲ & τ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν & κακῶς ποιεῖν ὡς ἡ τότε. ἡ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει ἡ συμφέρον εἶ), & τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ ἄκραν εἶ) συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ἢ τὸ ἱερόν. ἡ δὴ τοῦτο ἔπειθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶ γενέσθαι, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν προεφόρων ἡ τῶν φορυρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν αὖ, εἰ πάλιν κατάσχη τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρυγῶς ἐν αὐτῇ κατασκευάσης. τοῦτο A
λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραμῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότε-
ρα, καὶ πάντες περισβαλόντες, καθῆρον τὸ ὄρος, μὴ μήτε
ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τῷ ἔργῳ, ἀλλ' ἐξῆς αὐτὸ
τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδίλεω
λεύστητα. καὶ τὸ λοιπὸν ὀξεῖχωμα ἅπαν τὸ ἱερὸν, καὶ ἄκρας
καὶ τὰ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν αἰνηρμένον. καὶ τὰ ὑπὸ σίμωνος
προσχθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ιβ'. B

Ως ὁ ἀμφ' ὑπολίπησιν ὁ δώρας τρύφωνα, συμμαχεῖ
ἀντίοχῳ· αἰτιάχῳ τῷ ἀνδρί.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ τὰ αἰχμαλωσίας τὴν δημητρίου, τὸν
ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη,
ζύφων διέφθειρεν δολοφονῶν αὐτὸν τέσσαρα βασιλεύ-
σαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειριζόμενος δοκοῦσιν διήγ-
γελε, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς
τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολ- C
λὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσειαν αὐτὸν, δημή-
τριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθυ-
κὼς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν
πολλὰ πεπονθέναι αὐτοῖς κακὰ τῆς δόξης ἀσίας ἀμεμφο-
μένου. οἱ δὲ ἐλπίσαντες ἀπορίαν ἐν τῷ ζύφωνι δοθησο-
μένης βασιλείας, δόλῳ δεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. χαιρό-
μενος δὲ τῷ προσκτήσεται ἰσχυρότερος ὁ ζύφων, διὰ δεξι-
τεχνίαν αὐτοῦ φύσιν ὄσον πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὤν, ἐθε- D
ράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεγίστατα ὑπεκείνετο, δελεά-
ζων αὐτὸ τέχναις εἰς ἅπερ ἐβούλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λα-
βὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑποκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων
ἐφάνη. τοῖς οὖν ἐχθροῖς διὰ ταῦτα ἐποιεῖτο χρείττονας.
τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίσαθ' πρὸς
κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ
μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλωμένην δὲ καὶ αὐτόν-
χα τὸν δημητρίου ἀδελφὸν, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μι- E
σθοῖς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ ζύφωνα, πέμπει
πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλέσας πρὸς αὐτὸν ὅπως τὸν
γάμον καὶ βασιλείαν. ἐκάλει δὲ τὸν αὐτοχον ὅπως τοῦτο,
ἅμα μὲν τοὺς φίλων αὐτῷ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν
πόλιν δεδόντων τινῶν ἐν τῇ σελευκείας τοῦ τρύφωνι
δείσασα. ἡγουμένης δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτοχος, καὶ τὴν
ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πο-
λεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτῷ τῇ μάχῃ, τῆς
ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκων διώξας ἄχρι F
ταύτης, εἴς τε δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει
συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν τῶν ἰουδαίων
ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας ἐρέσθαι. ὁ δὲ
προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήμα-
τά τε πολλὰ καὶ σῖτον, ὅσα τὴν δώραν πολιορκοῦσι
στρατιώτας, πέμψας πρὸς αὐτοχον, ἀφθόνως ἐχορή-
γησεν, ὡς τοῦ ἀναγκαιοτάτου αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν
κενθῆναι φίλων. ὁ μὲν γὰρ ζύφων ἐν τὴν δώρας φυ- G
γὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ
διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ἕξ.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως ζύφων ἀναιρεθέντος αὐτοχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κατ-
δέδωκεν τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἡττηθέντα τὴν ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Ὁ δὲ αὐτοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν ἐν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέν-
των ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κατεδέξατο παραδοὺς τῷ φίλῳ, ὅπως τὴν τῆς ἰουδαίας πόρθησιν, καὶ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium, adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planitiem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, initò cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo post- XL.
quam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CAETERVM Antiochus ob innatam a- XII.
quaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 ISper octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cótra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

τ σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκέσας τὴν ὑπ' αὐτιόχε ὕβριν, ☾ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τε μὴ δικαίων τῆ ὕβρι αὐτιόχε γινομένων τυγχάνειν παρορμηθείς, καὶ τ ἡλικίας φέγγημα κρείττον λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τ πολέμε, ☾ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῆ μαχιμωτέρων ἀφεκπέμπει στρατιωτῶν. αὐτὸς δ κατ' ἄλλο μέρος ἀφήει μετὰ δ δυνάμεως. ☾ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῆ ὀρῶν τόποις εἰς ἐνέδραν καθίσησας, διεμέρτανε μὲν ἑδεμιᾶς τῆ ἐπιχειρήσεων, κρατήσας δ διὰ πάσης τῆ πολεμίων, ἐν εἰρήνη τ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Οτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίε ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν δ' ἐν ἡ τὰ πάντα τῆ ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δ' ἐξ ἐνέδρας ἐν συμποσίῳ, πτολεμαίε τ γαμβρῦ ταύτῃ αὐτῆ συσπασαμένε. ὃς ☾ τ γυναῖκα αὐτε καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅτι ἰωάννην τ τρίτον, τοῦτο δ' ☾ ὑρκανὸς ἦν ὄνομα, τοὺς ἀφαιρεθησομένους. αἰσθόμενος δ' τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀφυγὼν τ ἐξ αὐτε κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τε παρὸς ἀνδρείας, καὶ διὰ τὸ πτολεμαίε τοῖς ὀχλοις μῖσος. ἀπελάσαντα δ ☾ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τ ὑρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

Κεφάλαιον ιέ.

Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχείρει καθασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν τιμωρίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῆ ὕδε ἱερεχομένα ἐρυμάτων κἀχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. ὑπολαβὼν δ' τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τ θεὸν πρώτας θυσίας ἀπαρξησάμενος, ὅπλα τ πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσβαλὼν τῆ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἀπέλυε αὐτὸς, κατέτεινε δ μόνῳ τῆ πρὸς τ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγων ὅπλα τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάπτε ἠκίζετο, καὶ καταχρημίσθη ἐκ ἀφισαμένε τ πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὖ ἐνδιδοὺς τ πρὸς τ αἵρεσιν τε χωρίε ἀπελθῆς, τοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμον. ἡ μὲν γοῦν μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δ' αὐτῷ, ἀλλὰ πολλῆ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἐλεῖν ἀπελάσαι τὸ χωρίον, ☾ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτῶ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑδὲ γὰρ αὐτῇ τ μετ' αἰκίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκαιον ὑπάρχοι τ εἰς αὐτοὺς ἀδικίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγόντων τ μηδὲν, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τ αἵρεσιν τ φρουρίε. ἰδίᾳ δ' αὐτῷ τυπτομένῳ ἰδοι καὶ παρατεθυμῶ, ἐξελύετο καὶ τ δι' τοῖς εἰς τὴν μητέρα παρατεθυμοῖς συμπαθείας ἥττων ἐγίνετο. ἐλθόντος δ' ἔτους εἰς χρόνον τ πολιορκίας ἐνίσα δ τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ δ ζ ἔτη τοῦτο ἐδατηρεῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τ αἰτίας τε πολέμε, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τε ὑρκανε ☾ τὴν μητέρα, καὶ τοῦτο δ' ἐάσας πρὸς ζωΐνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα τ φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφα-

Κεφάλαιον ις'.

Ως στρατεύσας ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ ζυσεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποίησατο.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τ' ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μ̄ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτ̄ῦ, ἃ ὁ τ' ὑρκανὸς ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' ξ' ἢ β'. δηώσας ὁ τ' χώραν, τ' ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις ἐφέλαβεν, ἦν μὲν ἐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, ἀλλά τε τ' πρὸ τ' τειχῶν ὀχυρότητα, ἢ δ' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. κ' ὁ τὸ βόρειον μέρος τῦ τείχους καθὸ συνέβαινεν αὐτὸ ἢ ἐπίπεδον ἦν, πύργους εἴκοσι ἁ ρ' ξιωφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, ἢ προσβολὰς ὁσημέραι ποιούμενος, τάφρον τε βαθεῖαν ἢ πολλὴν τὸ δεῖος ἢ διπλῆν τεμόμενος ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ ὁ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μ̄ ἀφυλακτούς που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, ἀμαθομένους ὁ ἀνεχώρουν δύχερῶς. ἐπεὶ ὁ βλαβερὰν κατενόησεν ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν. ἀναλισκομένων τε τῶν ὁπτιδείων τείχιον ὑπ' αὐτῆς, ἢ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργα γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἐκείνας ἐξέβαλεν, ὅσον σ' ἐν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέχειν. ἀντίοχος μ̄ ἓν τοὺς ἀπολελειμμένους, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ σ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι ἢ προσαναλισκόμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὅπως ἀσης γε μὴν τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος σ' ὑρκανὸς πρὸς ἀντίοχον, ἢ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ ἀφ' ἃς τ' ἑορτὴν ἀξιώσαντος ἡγεῖσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ εἰκὼν αὐτὸν δέ), ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας. ἢ μ̄ παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε ἢ ἀργύρεα. ἢ ἃ μὲν θυσίας ἐδέξατο νομίζοντες, οἱ πρὸς τ' πύλαις ἔστησαν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος ὁ τ' στρατιὰ εἰσία, πλεῖον ἀντίοχε τῆς ὁπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν εἶλεν, εἰ μὲν κατέθυεν ὅπῃ τὸν ἐνόμον, τ' νεὼν ὁ τῷ ζωμῷ τούτων προσέρραινε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα ἢ τὴν πάτριον αὐτῶν δυσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, ἢ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν ἀντίοχον δι' ὑποβολὴν τῆς θρησκείας δυσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ὑποδεξάμενος ὁ αὐτῷ τ' ὁπείκειαν ὑρκανὸς, ἐ μαθὼν τὴν πρὸς τὸ θεῖον αὐθάδειαν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ὑποδοῦναι. ὁ ὁ ἀποσταλμένος τ' συμβουλὴν τῶν παρανομούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος ἀφ' τ' πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν τ' διαφορᾶς ἀμυξίαν, ἐκ ἐφέρητο. πυθόμενος ὁ κατ' δυσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς πρεσβεύσασιν ἀπεκείνατο, ὡς δ' ἕναι μ̄ τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, ἐ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, ἢ τῶν ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ' ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ὅπῃ τούτοις ἀποκλαχθαι τὸν πόλεμον. οἱ ὁ τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ' ὁ φρουρὰν ὐκ ὡμολόγουν, ἀλλὰ τ' ἀμυξίαν ἐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὶ μὲν τοίνυν τ' φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν ἢ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δ' ὑτὸς τὰ τ', ἐ τοὺς ὁμήρους προσεδέξαντο τὸν βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν ὑρκανὸς ἀδελφός. καθεῖλε ὁ ἢ τ' σφαίλεν τ' πόλεως. ὅπῃ τούτοις μ̄ ἓν

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autē memor incōmodorū quæ à Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicíque fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæteratúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assensérunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum e c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem álere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est, vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτίοχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς δ̀ ἀνοίξας τ̃ τάφον δαβίδ, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, χιλίαλ μ̀ τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὧν μισθωσάμενος πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνετ) δ̀ αὐτῷ κ̀ φιλία πρὸς αὐτίοχον κ̀ συμμαχία, κ̀ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάσῃ τ̃ στρατιᾷ, κ̀ φιλοτίμως παρέσχε. ☾ ποιεμένῳ τλεῦτ̀ τὴν παρθυαῖος αὐτ̃ στρατιὰν συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτυς δ̀ τούτων ἡμῖν ὅδε κ̀ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔτος ἱστορῶν. ἔστησαν δ̀ σήσας αὐτίοχος ὅτ̀ τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ παρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. δεηθέντος ὑρκανοῦ τὸ ἰουδαίων ἔθνος τινὰ ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις ἐκ τῶν νόμων ἔξοδον δύειν. κ̀ ταῦτα μὴ ὁ ψεύδεται λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ̀ τὸ σάββατον. ἐκ ἔξεστιν δ̀ ἡμῖν ὅτε ἐν τοῖς σαββασιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδὸν δύειν. συμβαλὼν δ̀ αὐτίοχος ἀρσάκῃ τῷ παρθῳ, πολλοὺς τε τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλε ☾ αὐτὸς ἀπόλλυται. τλεῦ δ̀ τῆς σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ δημήτριος, ἀρσάκης αὐτὸν ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τ̃ παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς κ̀ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circunciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus, at illi amore patriæ admiserunt & circunciſionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gararáque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Ὑρκανὸς δ̀ ἀκούσας τ̃ αὐτόχου θάνατον, ὡθεῖς ὅτ̀ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς οὐρεῖν ὅπερ ἰῶ ἐρήμους τ̃ μαχίμων κ̀ ῥώσεως δυναμένων. μήδαβαν μ̀ ἓν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτ̃ ταλαιπωρηθείσης σ' μῆνι εἷλεν. ἔπειτα κ̀ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις ☾ γαριζὶν τότε χουθαίων γένος, ὅπερ ὤκει τ̃ εἰκαθέντα τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι συναβαλλέτῃ τ̃ στρατηγῷ δι' τ̃ γαμβρὸν μανασσῆ τ̃ ἰάδδου τ̃ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς κ̀ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δ̀ τ̃ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθ μ̀ ἔτη σ'. ὑρκανὸς δ̀ κ̀ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ̀ μάρισαν. κ̀ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ πρόθυμόν τε τὰ αἰδοῖα κ̀ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δ̀ πόθῳ τ̃ πατρίδος κ̀ τ̃ πρόσοικον κ̀ τὴν ἄλλην τ̃ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τ̃ αὐτὴν ἰουδαίοις ποιήσασθαι. καὶ εἶνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε εἶ τὸ λοιπὸν ἰουδαίοις. ὑρκανὸς δ̀ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναπεισθεὶς τλεῦ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. κ̀ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ̃ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. φάνιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λουκίου υἱ̃ μεντίνα, κ̀ γαίου σεμπρωνίου γαΐου υἱ̃ φαλέρνα, πρὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ̀ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ̀ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ̃ ἰουδαίων, οἱ κ̀ διελέχθησαν πρὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ̀ τ̃ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη κ̀ λιμένες ☾ γαζάρα, κ̀ πηγαὶ, κ̀ ὅσας πόλεις αὐτ̃ ἄλλας κ̀ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτίοχος πρὸ τοῦ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῆ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πώτας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τ χώρας τ αὐτῷ A
& τῷ ὑπηκόων αὐτῷ διέρχεσθ. καὶ ὅπως τὰ κ τ πο-
λεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτόχε ὥσθ' τὸ τῆς
συγκλήτε δόγμα, ἄκυρα γένῃ, ἵνα τε πρέσβεις πέμ-
ψαντες ἀποδοθῶσι τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτόχε
ἁφαιρεθέντα, καὶ τ χώραν διατιμήσωσ), τ ἐν τῷ πολέ-
μῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς πρὸς τε βασιλεῖς
καὶ δήμους ἐλεύθερος γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν
τ εἰς οἶκον ἐπανόδε. ἔδοξεν ἔν τε περὶ τούτων ταῦτα, ἀνα- B
νεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς,
καὶ ὑπὸ δήμε πεμφθέντας ἀγαθῆ καὶ φίλε. περὶ μέντοι
γραμμάτων, ἀπεκείναν βουλεύσ ὅταν ὑπὸ τ ἰδίων
ἡ συγκλήτος δυσχολήσῃ, ἀπεδόσειν τε τὸ λοιπὸν μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τε
αὐτοῖς τ στρατηγὸν φαύιον χρήματα ἐκ τε δημοσίου, ὅ-
πως ἂν εἰς τ οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φαύιος μὲν οὖν ὅπως
ὑποπέμπει τοὺς τῷ ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς C
αὐτοῖς ἐκ τε δημοσίε, καὶ δόγμα συγκλήτε πρὸς τοὺς
διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τῷ οἰκαδε
παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν
τούτοις ὑπῆρχε. δημητρίῳ δ τῷ βασιλεῖ προθυμουμέ-
νῳ στρατεύειν ὅπῃ ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς διὰ
φορμὴ, τῷ τε σίτων καὶ τ στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχ-
θανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφάντων πρὸς πο-
λεμαῖον τὸν φύσκωνα ὁπλισθέντα πρέσβεις, ὅπως
πινὰ τῷ ἐκ τε σελεύκε γένους ἀποδῷ αὐτοῖς ἀπολη- D
φόμενον τ βασιλείαν. τε δ πολεμαίε πέμψαντος ἀ-
λέξανδρον μ τ στρατὸν τὸν ζεβινᾶ ὁπλιζόμενον, καὶ μά-
χης πρὸς τὸν δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ
μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τ γυναῖκα εἰς πτολε-
μαΐδα. ἐκ μὲν δὴ ξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς
τύρον ἀπελθών, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν
μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δ τὴν βασιλείαν
παραλαβών, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τ ἀρχιε-
ρέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τ δημητρίε παιδὸς αὐ- E
τόχε τ γρυπὸς ὁπλισθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπὸ
δραπέτου). παραλαβὼν δ τὴν τ συρίας βασιλείαν
αὐτόχος, ὅτι μὲν τὴν ἰουδαίων στρατεύειν ἐβιάζετο, τ
ἀδελφὸν ἀντίοχον τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχος δ κυζικη-
νὸς ἐκαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκε συλλέγειν.
μαθὼν δ κ χώραν, ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν ὅπῃ
τὴν ἔφοδον τῷ ἀδελφῷ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκράθη, F
διὰ τὸ ξαφνίου ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δ' ἐν αὐ-
τόχου τε σωτῆρος ὁπλισθέντος, ὃς ἐν παρθοις ἀπέ-
θανεν. ἦν δ ἀδελφὸς ἐν δημητρίου τε γρυποῦ πα-
τρός. σωέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι
κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱσορήκαμεν. ὁ δ κυζικη-
νὸς αὐτόχος παραγενόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι
πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῷ διετέλει. ὑρκανὸς δ πάντα
ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ γὰρ αὐτὸς μ τ G
τοῦ αὐτόχου τελευτοῦ τῷ μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ἔτε
ὡς ὑπήκοος, ἔτε ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν,
ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὁπλίσει πολλῇ & ἀκμῇ κ τ
τοῖς ἀλεξάνδρου τε ζαβινάου παισὶ, καὶ
μάλις ὅπῃ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, χολὴν ὑρκανῷ καρπούσθαι
ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τε μὲν τοίνυν κυζικηνοῦ
τοῦ γλαῦ κακοήθους, φανερῶς καὶ αὐτὸς τοῦ ἑαυτε πρὸς ἀφαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῷ ἀπ' ἀγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſſi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. etque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendatitiis ad eos per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vibe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

Cap. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensius ei propter iniurias illatas Maristenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm venisset propere victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptijs, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem supereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquamque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro dissidens, copijs suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ̃ ἀντίοχον, κ̀ αὐτὸν τε φεύγοντα κακῶς κ̀ τ̃ ἀδελφὸν αὐτ̃ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν εἰς σαμάρειαν, βοηθήσας τοῖς ἐκεῖσε, ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μ̀ ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, φεὶ ἧς ὕστερον νυῦ σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ ἡρώδ̃υ, κ̀ χολὴν ἐπλώσαμεν. περιβαλὼν δ̀ αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκ̃ι μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑφ' ὧν μυριαδικοὺς ὑποίκους ὄντας Ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τ̃ Συρων βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν τάφρον παντ̀χόθεν τῇ πόλει, κ̀ διπλῆν τεῖχος ὑπὸ σταδίων π', τοὺς μὲν ἐφίστησιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἰσχυροτάτων, ὧν ὑπῆρχεν μ̃ν, εἰς τὸ κυκλικὴς ὑπὸ λιμοῦ περιαχθλιῶσι τοὺς σαμαρεῖς συνέστησεν, ὡς ἅψασθαι μ̀ τ̃ν ἀνάγκην, ὑπακαλέσασθαι ἢ βοηθὸν αὐτοκράτορα τ̃ κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὑπ̀ τ̃ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ̃ φεῦ ἀριστόβουλον, ἡττάται. διωχθεὶς δ̀ ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τ̃ν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ̀ ὑπὸ τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς δ' αὖτις ὑπακαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ̃ αὐτὸν ἀντίοχον. ὃς φθὰς πολεμαίδα τὸν λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς ἀκύρως τ̀ μητρὸς ἐκείνου δ' ὅσον ὕπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, ἐξαπίστειλε, τὸ μ̀ πρῶτον ὑπιὼν, ἐπόρθει τ̀ ὑρκανῦ χώραν μ̃ τ̃ν αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μ̀ αὐτ̃ κ̀ πρόσωπον ἐ θελήσῃ, ἐ γὰρ ἰσοῖ ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτ̃. νομίζων ἢ τῇ κακώσει τ̃ γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὴν ὑπ̀ τ̀ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ἢ πολλοὺς τ̃ στρατιωτ̃ν ἀπώλλυεν ἐνέδραις προσπίπτων, ἀπῆρεν εἰς τρίπολιν, καλλιμάνδρου δ' ὑπηρέτου τ̀ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ὑπερθέμενος καλλίμανδρος μ̀ οὐ θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος διεφθάρη. ὑπηρέτης δ' ὑπὸ φιλοχρημοσύνης, τήν τε σκυθόπολιν κ̀ τἄλλα πρὸς ταύτην χωρία, προὔδωκε φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις, τ̀ ἢ σαμαρείας πολιορκίαν, διαλύειν οὐκ ἠδύνατο. ὑρκανὸς μ̀ οὖν τ̀ πόλιν ἑλὼν, σὺν αὐτ̃ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ̀ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ὑπέκλυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. διασκάψας δὲ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τ̃ ὑγρότ̃ς ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλατο. προσέδοξεν δ' ἐπὶ τοῖς τ̃ ἀρχιερέως ὑρκανῦ λέγω, τίνα ποτὲ αὐτ̃ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτ̃ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτ̃ νενικήκασιν αὐτόν; τ̀ αὐτοκρ. τοῦτο προσελθὼν ἐκ τ̀ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, κ̀ συνέβη ὕστερος ὑγρότ̃ς. κ̀ τὰ μ̀ περὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. κ̀ ἢ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις κ̀ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίοις διαφέρειν, ἀλλὰ κ̀ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι κ̀ ἐν αἰγύπτῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν ἰδίου σασάζουσα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὀνομαζόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν κ̀ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ παρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, A
ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἐφ' ᾧ δοῦσα ἡ Κύ-
προις ἡ κλεοπάτρα τῷ γραπτιανῷ, εὐθὺς δίκα τῆς Κύ-
πρου γνώμης ἔφερεν, ὡς μάρτυρεῖ καὶ στράβων ἡμῖν
ὁ καππάδοξ, λέγων ὅτως. οἱ γὰρ πλείους οὔτε
συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ὑπεμπόμενοι πα-
ρὰ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μετεβάλλοντο
φανερῶς πρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ
τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς B
πολίτας αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασι-
λίσσῃ χελκίαν τε καὶ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων
φησί. ὑρκανὸν δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ εὐτυχία παρὰ
τοῖς ἰουδαίοις. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι καπῶς πρὸς
αὐτὸν εἶχον, αἱρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν
τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ δὲ ἔχουσι τιμὴ
ἰσχυὸν παρὰ τοῖς πλήθεσι, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγον-
τας καὶ κατὰ ἀρχιερέως, ἀθυσίαστος δεδεῦσθαι μαθητὴς δὲ αὐ- C
τῶν ἦν ὑρκανός, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ
καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑπο-
δεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἤθελεν αὐτοὺς εὐμενῶς λέγειν ἤρ-
ξατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶ-
ναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ,
καὶ αὐτὸ δὴ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἠξίει γε μὲν εἰ
βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς
δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τοὺς δὲ D
μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤδη τοῖς
ἐπαινέσιν. εἷς δέ τις τῶν καταλειμμένων ἐλεάζαρος
ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ χαίρων, ἔφη
φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶ-
ναι δίκαιος, τὸν ἀρχιερωσύνῃ ὑπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω
σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν αὐτὸ πυθομένῳ,
διὰ τὸ ὑπόπτου τὸν ἀρχιερωσύνῃ, ὅτι φησὶ ἀκού-
σμασι τῶν πρεσβυτέρων αἰχμάλωτόν σου γενέ-
σθαι τὸν μητέρα βασιλεύοντος αὐτιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. E
ψευδὴς δὲ ὁ λόγος τοῦτο. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρω-
ξυνθεὶς, καὶ πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφοδρῶς ἠγανάκτη-
σαν. τῶν δὲ ἐκ τοῦ σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὸν ἐναν-
τίαν τοῖς φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τὶς
ἦν τοῦτο μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τὴν κοινὴν πάντων φα-
ρισαίων γνώμην, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τοῦ ἐλεά-
ζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ
παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις κολά-
σεως. ὃ δὲ ὑρκανὸς τοῖς φαρισαίοις ἐρομένῳ τίνος αὐτὸν F
ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας, πεισθήσεσθαι δὲ ἃ μὴ τὰ ἐκεί-
νων γνώμης γενόμενα τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων
αὐτὸν τῷ μάστιγι τὰ δίκης, πληγῶν ἔφασαν εἶναι δεσμοῦ.
ἃ δὲ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως
τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπεικῶς ἔχουσιν οἱ
φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ
δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν αὖ- G
θρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δὲ αὐτὸν ὑπαπαρώξυνεν ἰω-
νάθης, καὶ διέθηκεν ὅτως, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιεῖ-
σθαι προαίρεσιν μοίρᾳ, τῶν φαρισαίων ὄντος αὐτῷ, καὶ τότε
ὑπ' αὐτοῦ καταψηφισθέντα νόμιμα τοῦ δήμου καταλῦσαι,
καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐν-
τεῦθεν αὐτοῦ τε καὶ τῶν υἱῶν τῶν πλῆθος διε-
γένετο. πρὸ μὲν τοι τούτων ἐρῶμεν. νῦν δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πατὴρ παρέδοσαν τῷ
δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ ἐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus. tanta autem eorum auctoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi, quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re a iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita noc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cognituru an ex eorum consensu factum sit vbi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec defuit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportunius dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas; & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operæ precium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinatio.

A B C D E F G

τοῦτο τὸ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ διὰ τοῦτον ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς οὐκ εὐκόλους συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοῖς δυνάταις μόνοις πειθομένων, τὸ δὲ δημοτικὸν ἐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν δύο καὶ τῶν ἑξῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὸν πόλεμον, καὶ μετὰ αὐτὸν βιώσας δυσαμόνως ἔτη ἀρχὴν διοικήσαμενος ἄριστον ἔπαινον ἐπὶ καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἐξ ἴσου τῶν μείζονων ἀξίους ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκριθείς, ἀρχῆς ἔθνους, καὶ δ' ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. σοφὸς γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον ἔτι τῶν μελλόντων προέγνωσαν παρεῖχεν αὐτῷ τε εὐδίαν, καὶ προλέγειν ὕστερ, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μόνοι τῶν πραγμάτων κύριοι προέσπεν. ὧν τελευταῖον εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον δ' ἔτι παῖδες ὑπέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

CAP. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis eũ assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cõtentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodã obscuro & subterraneo (decũbebat autẽ in turri quæ pòst mutato nomine Antonia dicta)

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος πρῶτος διεδήσατο βασιλικὸν διάδημα.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἔτους, διάδημα πρῶτος ἐπιθεῖ μὴ ὑ ἀριθμὸν ἐπὶ, καὶ π' καὶ ά, καὶ μείων γ', ἀφ' ἧς δ' ὑπὸ βαβυλῶνος ἀπολλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. ἔργων γὰρ τῆς ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν ἀντίγονον, τοῦτον μὲν, τῶν ὁμοίων ἠξίωσ, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἴρξε γὰρ καὶ τὴν μητέρα πρὸ δ' ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνου γὰρ ὑρκανὸς, τῶν ὅλων κύριον καταλελοίπη. καὶ μέχρι τοσούτου ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτοῦ ἐν λιμῷ διαφθεῖραι διεβάλλετο. προσίθησι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίγονον, ὃν ἔργῳ ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ἐδίσχυε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν καὶ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. ἢ δὲ ἀντίγονος ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανελθὼν τοῖς, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, καὶ ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ἐπισάσης, ἔτυχε τὸν μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ ἀντίγονον ὑπερλουσάμενον τὴν ἑορτὴν ἀναβλεῖαι λαμπρῶς σφόδρα πεκοσμημένον, μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω πρὸ τὰ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὐχέσθαι. τοῖς δὲ πομπεῖς καὶ δορυφόροις τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιτρυφάτους, ἀφορμὴν λαμβανομένους τῆ τε πρὸς τὴν πομπὴν τοῦ ἀντίγονου φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καθορωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὰ βασιλέα, καὶ παραπόλυ ὑπὸ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸ τὴν πομπὴν τῶν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὑ κατ' ἰδιώτην ἔκρινον ἰῶν τῶν νομίμων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ θεατόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφοις ἐλπιδῶς καρτερῶν, λογιζομένου δίκαιος αὐτὸν βασιλεύειν ἐκὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δικαίων μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄλλων πειθόμενος, καὶ τῶ αὐτόπτας ἐν τοῖς ἀδελφοῦ φρονοῦν, καὶ τὸ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἐν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίσῳ. κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ ἀντωνία, καὶ πρὸσ-

καὶ προσέταξεν αὐτοῖς μὴ ἄπλοις μηδένα. κτίνειν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐ ὁπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέν τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτοῖς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονου, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα ἐς κοσμὸν πολέμου, ἐζηλωκέναι πρὸς αὐτὸν ἐθελήσει ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῷ. ὁ δὲ ἀντίγονος μηδὲν ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ πρὸς τὰδελφῇ διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν ἐπορεύετο πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπιδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δὲ αὐτὸν ἐν τῷ τοῦ στράτωνος καλουμένου πύργου ἐς συνέβαινεν ἀφώπλον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. διέδραξε γε μὴν ὁ τοῦτο θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνῳ μήτε διαβολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσχυσιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' αὖτις θαυμάσειε καὶ ἡδέως τις, ἐσθλοῦ μὲν τὸ ἦθος, ἀδέ ποτε ἂν ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον τἀληθές. οὕτω ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἱ διδασκαλίας ἕνεκα τῶν προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεφθαρμένῳ ζῶντος ἀντίγονου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπων ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τὰ χωρία ᾗ σαδίοις ἀπέχοντα νεὼ ϛ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, ἃ ἡμέρας ἤδη τὰ πλείονος λυσιμένῳ, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευδὲς εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καταφωνοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ βασιλίῳ κώμαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δίκη εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐκ αὐτῆς, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μίσους πεπικρωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδύνης τῶν ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τῆς διακονουμένων τὶς παίδων καὶ δαιμόνιον οἶμαι προῖσαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγῆτος ἀντίγονε αὐτίκα ἔτι τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν ἐπὶ κομίζων, ὀλισθὼν ἔχεε. γνομένης δὲ βοῆς πρὸς τῶν ἰδόντων ὡς τοῦ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑποπτευόντων ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπὶ κείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλουμένου καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀληθὲς εἶπον, προχεῖται μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ συμφόρητος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώξας οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν ἔτι καὶ μιαροῖς βλεμήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μεταχεῖα ποινὴ συγγυιοῖς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχει τίνος ὦ σῶμα ἀναιδέστατον ψυχῇ ὀφειλομένῃ ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις δάμαρτος. τί δ' ἂν ἀθρόαν αὐτῇ ταύτῃ ὑποδίδως, καὶ μέχρις δ' ὅπαπανδῶ τοὐμὸν αἷμα τοῖς μαιφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποπνίσσει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας ἱπουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῆς τῆς χώρας τῇ ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βέλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

A mandauitque vt si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
B Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolentiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus
C est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim morituum prædixerat; quoniam locus ille abesset D c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc mo-
D dum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quæ pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris
E causam scisciteretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio. tandem vbi minis ac terroribus expressit vt fatercntur veritatem, conscientia grauiter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo
F non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis. ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium? vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno
G exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudææ limites: cumq; habitatores cõminatione exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui A natura æquus erat & modestus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumciſionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis res geſtæ.

XIX. POſt Ariſtobuli obitum Salome eius vxor B quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander eſt regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atque modeſtia: cui accidit vt mox natus, exoſus patri factus ſit, nec vnquam dum ille viueret in eius conſpectum admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cùm aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari cum C voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum priuata & otioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperij, prout ſibi viſum eſt conducere, D ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm proſperè pugnaſſet victos intra mœnia compulit, eóſque obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis E cladibus ſuas vires attererent, nihil præſidij ab eis expectandum erat Ptolemaidenſibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis ſimiles, quos cùm defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Superarat vna ſpecies ab F Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei ſpem feciſſent quòd delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimúlque Zoilum & Sidonios multóſque alios adiuturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum G apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in

ἢ κῆ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζῆν. φύσει δ' ἐπιεικεία κέχρητο, ἢ σφόδρα αἰδοῦς κρείττον, ὡς μάρτυρεῖ τοῦτο ἢ σεάβων ἐν τῷ τιμαγένους ὀνόματος λέγων ἔτως, ἐπιεικὴς τε ἐγένετο ἀνὴρ, ἢ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, ἢ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δεσμῷ σωφρόνας τῆς αἰδοίων περιτομῆς.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως πρᾶξεις.

Τελευτήσαντος ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεφήκαμεν, ἀνδρα τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' καθ' ἡλικίαν πρέχοντα ἢ μετριότητα, ᾧ ἢ σωφρόνη γενομένῃ δύθις μισηθείσῃ ὑπὸ τοῦ παντὸς, ἢ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτῆ μηδὲ ποτ' εἰς ὄψιν ἀφίκεσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. ἔργων μάλιστα τ' παίδων ὑπάνδρους τὰς πρεσβυτέρας, ἀπίτονον ἢ ἀριστόβουλον, φανέντα ἢ τοῖς ὕπνοις αὐτῇ τ θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῇ τ παίδων μέλλει ἔσεσθαι δεξόδοχος. τ' ὁ θεὸς τοῖς τούτων χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῷ ἀγαθῶν αὐτῇ πάντων οὐδεὶς ἔσται κληρονόμος, γυόμενον εἶασεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ζῆφεδαν. ὁ μὲν τοι θεὸς ἀνέψυξατο τ' ὑρκανόν. τ' ὁ βασιλείαν μὲν τῷ ἀριστοβούλῳ τελευτῶντι, οὐδεὶς ὠδαλαβὼν, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ὑπεχόντων τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τ' δ' ἕτερον, ἀπεσχημένως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασασάμενος ὁ τ' ἀρχῶν οὐ ᾤετο συμφέρειν. αὐτῇ τέρπον, στρατεύει ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῇ ὁ μάχῃ κρατήσας, ἐκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν πόλιν, ἢ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῷ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ πτολεμαΐς αὐτῷ ἢ γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, ζωΐλος ὁ καταρχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος ἢ δωρά. τῶ ὁ φιλομήτορος ἀντίοχε, τῶ ἀδελφοῦ αὐτῆ ἀντίοχε, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμοῦντων ἀλλήλοις ἢ τ' αὐτῷ δύναμιν ἀπολλυόντων, ἰῶν ἐδέμνια τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθει παρ' αὐτῷ, ἀλλὰ πονεμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τ' στράτωνος πύργον κατεχηκὼς ἢ τὰ δωρά, παρῆν συμμαχήσων ξένων στρατιωτικόν, τυραννίδι ἐπιχειρῶν δι' τῶν τῷ βασιλέων φοβεῖς ἀλλήλους ἀμῦναι, μᾶλλον τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ἐδέδοκτο δὲ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως ἔχειν φοβεῖς αὐτοὺς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῷ ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθλητοῖς ἔπαθον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηρρωκότες, ἀρχαιόμενοι δὲ ἀλλαχωρῆσαι διετέλουν, ἀρχὴν τ' ἀναπαύσει διαφέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἢ ἀλλαγὴ τ' ἀγύπτου βασιλέων, ἢ τῶ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τῶ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν φοβεῖς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐν τῷ ἀλεξάνδρᾳ χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῷ πρέσβεων ὡς ὀλίγας εἰς συρίαν ἔξει ταζάμους ἐξῶντας μ' τ' πτολεμαέων ἢ ζωΐλον, ἔπ γε μὴν σιδωνίους ἢ πολλοὺς ἅμα αὐτῷ συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς φοβεῖς τ' ἔκπλουν ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ δ' οἱ πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε ἢ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶ φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ γνησομένῳ δι' κινδυνεύειν φοβεῖς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

φανε-

φανερὸν ἐνδείξασθαι δουλείαν διαπότῃ φόβῳ δόντας αὐτοὺς, ⁊ θεὸς τούτῳ μὴ τ̃ παρόντα μόνον ἐχθὴν πόλεμον, ἀλλὰ ⁊ πολὺ μείζονα τ̃ ἀπ' ἀρχῆς. τ̃ γὰρ κλεοπάτραν ὑ θρασύφρονος δύναμιν αὐτῷ κατασκευαζόμενον πόλεμόν οἱ γενέσθαι, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μ̃ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπωδάσας γὰρ αὐτὴν ὡς τε ⁊ τ̃ κύπρου τ̃ μὲν ἐκβαλεῖν. εἰ δ' ὁ πτολεμαῖος μ̃ διαμάρτοιτο τῆς ἐλπίδος ἀποφυγὼν πάλιν εἰς τ̃ κύπρον, αὐτοῖς ὁ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μ̃ οὖν πτολεμαῖος ἤ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τ̃ πτολεμαΐων μεταβολὴν, ὡδὲν ἧττον ἐπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐνταυθοῖ τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἣν ὁ πᾶς ⁊ στρατὸς αὐτ̃ πεζοῖς τε ἅμα ἦν ἱππεῦσι μὲν εἰς τεισμυρίους, ὃς προσαγαγὼν πλησίον τ̃ πτολεμαΐδος, ἦ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτ̃ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τ̃ λόγων ἤκουον, μεγάλως ἐφοβήθη. ἐλθόντων ὁ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε ⁊ τ̃ Γαζαίων, ⁊ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτ̃ ⁊ χώρας ὑπὸ τ̃ Ἰουδαίων ⁊ ἀλεξάνδρου, λύει μ̃ τὴν πολιορκίαν δείσας τ̃ πτολεμαῖον ὁ ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν ὁ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μ̃ τὴν κλεοπάτραν ὅτι τ̃ πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς ὁ φιλίαν ἦ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκινούμενος. ἦ τεσσαράκοντα ὁ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτ̃ τούτων αἰτ̃ Ζωΐλον σκηπτὸν ποιησαμένη τὸν τύραννον, ἦ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνείμαι. τότε μ̃ οὖν ὁ πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειρώσασθαι τ̃ Ζωΐλον. ὕστερον ὁ ἀνάσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τ̃ μητέρα αὐτ̃ κλεοπάτραν, λύσῃ τοὺς γεγυμνασμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, ἦ προσβαλὼν ἐπολιόρκῃ τ̃ πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅτι τ̃ πολιορκίας στρατηγὸς ἦ μέρος τι τ̃ δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τ̃ Ἰουδαίων κατασκηψόμενος ὥρμησεν. ὁ ὁ ἀλέξανδρος τὴν τ̃ πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν συνήθροισε ⁊ αὐτὸς πρὸς πέντε μυριάδας τ̃ ἐγχωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. ⁊ καταλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπαντᾷ τῷ πτολεμαίῳ. πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὄπτησεν ἀσωχεῖ τῇ τ̃ γαλιλαίας πόλει σαββασιν ἄρει ⁊ κρότος αὐτὴν, ⁊ πρὸς μυρία σώματα ⁊ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τ̃ λαθύρου πρὸς ἀλέξανδρον μάχη ⁊ νίκη.

ΠΙεράσας ὁ ⁊ σεμφθεῖν μικρὸν ἄποθεν τ̃ πορθουμένης πολλοὺς ἀπέβαλεν ἦ πτολεμήσων ἀλεξάνδρῳ. ἀπιὼν δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἀλέξανδρος, πρός τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν ὑ πόρρωθεν τὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ, ⁊ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν τοὺς τοῖς θωρακομάχοις ὀκταχιλίους ὃς ἑκατονταμάχους θωρηκόδουσεν ὑπαχάλκους χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν ὁ ⁊ τοῖς τ̃ πτολεμαίου θωρακομάχοις ὑπάχαλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν τοι γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τ̃ πτολεμαίου διέλαβέσθαι σωτῆραν εἰς τὸν κίνδυνον, θαρσοῦς ὁ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγον ἐποίησεν ὁ ταρικὸς φιλοσέφανος, διάβασιν καλλύσας τὸν ποταμὸν, ὃ μεταξὺ ἦσαν ἑσπέρας δυκότες. ἀλέξανδρον ὁ κωλύειν αὐτ̃ τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. date enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deferantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clam ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, Lxxx. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit, conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum eorum nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer- C uentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis crescerct, maximè cùm circa D Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam naùales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit; bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- E clusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterùm è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia succesisset, missa eò parte exercitus F omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto electus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginæ suaderent, vt illā quoque regionē occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorū multitudinē vnius viri parere nutibus: Ananias contrariū consuluit, iniquum facinus

ἐνόμισε γὰρ εἰ κῦ νῶτου λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης ἠδυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν παρ' ἀμφοτέρων ἰσόρροπα τὰ ἔργα χερῶν κῆ προθυμίας ἀδαπλήσια, κῆ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἑξ ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑστέρων ὴ τῶν ἀλεξάνδρου νομέων, φίλος ἔφανος διελὼν τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐναντίοις ἐπεκύρ. μησένος ὴ τῷ πλιθέντι μέρει τ' ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτους μὲ σωέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τ' φυγῆς. οἱ ὴ τὲ πολεμαίε τἀναντία τούτων ἐποίουν, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς ἰουδαίους, κῆ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἑ κῆ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, ☪ αἱ χεῖρες παρεύθησαν. τεισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῷ ἀποθανεῖν. τιμαγένης ὴ, πεντακισμυρίους εἴρηκε. τῷ ὴ ἄλλων, τοὺς μὲν ἀχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία. πτολεμαῖος ὴ μῆ τὸν νίκην προσκαθεσθέντων τὸν χώραν, ὀψίας ἡμούσης ἔν τισι κώμαις τ' ἰουδαίας κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν ὄχλων μεσας κῆ νηπίων, ἐπέλυσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ πρεσβυτοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τῦτο ὴ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τ' μάχης κῆ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶ τοὺς πολεμίους, κῆ διὰ τῦτο ἐπὶ μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει ὴ κῆ στράβων κῆ νικόλαος, ὅτι τῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον ὴ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κῦ κράτος, ὡς κῆ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν. κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, κῆ τὴν τε ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθουμένην, κῆ τὴν γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, φοβεῖσθαι ἐκ ἔγνω τῦτον ὅπως ταῖς πύλαις ὄντα ☪ πορθουῦσαν τὴν τῷ ἀγυπτίων ἀρχὴν μείζω γιόμενον, ἀλλὰ πρόφασιν ☪ μῆ ναυτικῆς ☪ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξάρμησεν, ἡγεμόνας δ' ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χελκίαν κῆ ἀνανίαν τοὺς ἰουδαίους. τὰ ὴ πολλὰ τῦ πλύτου, ☪ τοὺς ἰώνους ☪ διαθήκας πέμψασα κώοις παρέθησεν. κελεύσασα ὴ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον σῶν μεγάλῳ πλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων ὴ αὐτὸν τῷ πτολεμαέων ἐπολόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς ἄγυπτον ἐπανέσυσεν, ἀφιδίως αὐτὸν οἰόμενος κενὴν ἔσαν στρατείας καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κῆ τῦτον δὴ τὸν χεῶνον σωέβη ☪ χελκίαν τὸν ἕτερον τῷ δ' κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν ὧδε. κοίλην συρίαν διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τῦ υἱῦ, κῆ ὅτι τὰ ὧδε τὴν ἄγυπτον ἐκ ὃν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέσος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἀγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν πτολεμαΐδι φεύγειν λάβῃ ἐκ πολιορκίας ☪ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μῆ δώρων προσελθόντος, ☪ θεραπείας οἵας ἄξιον ὢν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πολεμαίε, καταφυγῆς δ' ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυπορουῦτος, τινὲς μὲ τῶν φίλων κῆ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὴν λαβεῖν, ☪ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, κῆ μὴ προϊδεῖν ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας ὴ, συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἄνδρωπον ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγχωρῆ ἡμέτερον. ἐγὼ δὲ ἀγνοεῖν σε βέλομαί φησιν ὅτι τὸ σὸν τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοὶ τοὺς Ἰουδαίους κατασήσει. ταῦτα ἢ Ἀνανίου παραλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πεί-θεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλει τῆς Κοίλης Συρίας. ὁ δὲ τῷ ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθείς, στρατεύεται μὲν οὐδεὶς ὅπη τιὼ Κοίλῃ Συρίαν. αἱρεῖ δὲ Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ καὶ Ἀμαθοῦντα μέγιστον ἕρυμα τῷ ὑπὲρ τὸ Ἰορδάνην κατοχυρωμένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ σωμάτων ἄξια, θεόδωρος ὁ Ζηνώνος εἶχεν. ὃς ἐπεσόντων ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, μυρίους αὐτῷ ἀπέκτεινε, καὶ τιὼ ἀποσκευὼ Ἀλεξάνδρου διήρπασε. ταῦτα μὲν δὴ οὐκ ἐπεκώλυσε τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπως ἐπὶ τῆς ὑπὲρ θαλάττιος μέρεσι, Ῥαφίαν καὶ Ἀνθηδόνι, ἣν ὕστερον Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγρεππάδα μετονόμασε, καὶ κατὰ κρά-τος εἶλε καὶ ταύτῃ. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐπὶ τὴν Γάζης εἰς κύπρον ἀνακεχωρηκότα, πρὸς δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τιὼ πόλιν καὶ τιὼ χώραν αὐτῶν πορθενόμενον. Ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων ἱππέων, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου. γνωσθέντες δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ἐπισυρέφονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν πρὸ χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων αὐτοχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (πρὸ γὰρ ὀπισθοφύλακος παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἡττᾶσθαι) προσεπέγειρε δὲ αὐτῷ τιὼ προθυμίαν καὶ ἀρέτας ὁ Ἀραβῶν βασιλεὺς ἐπίδοξος ὢν ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγόμενος. ἀλλὰ σωθῆναι προῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον ἐφθαρλῶν. Λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῷ πλήθει τοῖς πολίταις ἐνδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν δὲ στρατιωτικὸν συγχεθεῖσας, ἐνδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τιὼ πόλιν. ὁ δὲ Ἰουδαῖος μὲν εἰσῆλθεν ἐρήμα. μετὰ δὲ ταῦτα τιὼ δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, διαφέρειν κελεύσας αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ φερόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ ἐπὶ ἐκείνοις τὰς ψυχὰς ἀνῃρημένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρόσθεν ἐπιπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ πλείστοις αὐτῷ διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκείας ἐνεπύρισαν ὡς μηδὲν αὐτῷ λάφυρον εἰς τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας ἕτοιμοι ἀπαλλάττειν βιαζόμενοι. τῷ δὲ βουλομένῳ ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ ἀπόλλωνος ἱερόν. σωενδρυόντων δὲ τιὼ ὑπαθεσιν σωέβη γενέσθαι. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τούτοις τε αἱρεῖ, καὶ τιὼ πόλιν αὐτοῖς ὑπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐναυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ τ' αὐτὸν δὲ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ὑπικληθεὶς, ὑποθήκαις ὑπὸ Ἡρακλέωνος ὑπιβουλευθεὶς, διώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δὲ ἐνέα καὶ κ'. διαδεξάμενος δὲ τιὼ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος, ἐπολέμει πρὸς

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuissẽt illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomeratunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoro perempto ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi morierbantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. Alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum necitradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & imposito sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regiâ & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare iecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm L. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

XX.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmque suæ factionis viginti millibus illi

τῷ τῦ παῖδος ἀδελφῷ αὐτόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνός, νικήσας δ' αὐτὸν, ⸀ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῦ κυζικηνῦ παῖς αὐτόχος ὁ καὶ αἰτωλίνος ὁ δυσεβὴς καλούμενος ὑπ' ἀγχινοθέντες εἰς ἄραδον, καὶ ἀθεμίτοις ἀρχὰς πολεμοῦσι τῷ σελεύκῳ, ⸀ κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ γηρώμενος ἐν τῇ μόψε ἑαυτῷ πάλιν αὐτοῖς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δὲ τῶν μοψεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλέα, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. αὐτόχος δὲ τῦ κυζικηνῦ παῖδος βασιλεύσαντος τῆς συρίας, αὐτόχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλυται μετὰ τῆς ἀρπαῖς. μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος ἐπιθέμενος ἀρχὴν, μέρος τινὸς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸν εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀντιστάμενος αὐτόχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῦ γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθυαῖς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὸν δὲ συρίαν καθεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ⸀ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τῦ οἰκείων πρὸς αὐτὸν φασιασάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἀγομένην, καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν αὐτῷ ὑπὸ τὸ βωμοῦ ⸀ θύφ μέλλοντος, κιρίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὄντος τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιρίων. δεδηλώκαμεν δὲ ⸀ ταῦτα ἐν ἄλλοις. πρεσβευσάμενοι δ' αὐτὸν ὡς ἀχμάλωτον γενόντα, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ θύειν ἀπέδοσαν. ὑπὸ τούτου ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῷ πρὸς ἑξακισχιλίους, θρύφακτον δὲ ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ ⸀ τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θείγκου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τε τῷ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους πισίδας καὶ κίλικας. σύνεγγυς δὲ πολέμου ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ τὸν ἀράβων μωαβίτας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, κατέβριπτε καὶ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ βουλομένου αὐτῷ συμβαλεῖν. σωσάνας δὲ μάχῃ πρὸς ὀβεδαν τὸν ἀράβων βασιλέα, καὶ πεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις δαχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατερράχθη φάραγγα καὶ γάδαρα κώμης τῆς γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφικνεῖται, καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ ὑπεθεμένου τοῦ ἔθνους, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ς', αἱρεῖ τε ἰουδαίων οὐκ ἐλάττονς ἑ μυριάδας. ἀφικνεῖσθαι δὲ παῦσαι τε πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιυθανομένου δ' αὐτοῦ τὸ ὀφεῖλον γένεσθαι, πάντες ἐβόησαν ὑπολαβεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν εὐκαιρον ἔπεμψαν ἀφικαλοῦντες ὑπὲρ συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κβ'.

Πῶς σφαγιασάμενος δημήτριος ὁ εὐκαιρος ὑπὲρ αὐτῶν ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΔὲ, μετὰ στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ ἀφικόμενος τοὺς ὑπεκκλησαμένους, πρὸς σίκιμα πόλιν ἑστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δὲ, μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων ⸀ ἑπτακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸς δισμυρίους οὐ φρόνησε τὰ ἐκείνου παρα-

Ἀγαλαδὼν, ἀπεπήδησε τοῦ δημητρίου. τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν χιλίοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἐκατέρωθεν ἐπροσήχθη, τὸ μὲν δοὺς ἕκαστος τοῖς μισθοφόροις ὡς ὄντας ἕλληνας πειρωμένοις, τὸ δ', τοῖς σὺν δημητρίῳ Ἰουδαίοις. μηδετέρου δ' πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πλὴν ὀλίγου τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ὑπὲρ ἐξιν πεπονήμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τοῦ δημητρίου στρατιώτου. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτοῦ Ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετ' ὀλίγα ταῦτα Ἰουδαίοις ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταπλήσας δ' τοῖς δυνατωτάτοις αὐτοῦ ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ' τὴν πόλιν, καὶ γλυκόμενος ἐγκρατὴς αὐτοῦ, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἐδρασεν. ὀργιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μετὰ τὴν παλλακίδων, ἀνασαυρώσας προσέταξεν αὐτοῦ ὡς ὠ. τοὺς δ' παῖδας αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, σφάξαι τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπέσφαττεν, ἅμα μὲν ὡς ἠδικητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ἅμα ἄνθρωπον ταύτην εἰσπραττόμενος τιμὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐκὼς ἐταλαπωρήθη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τύχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκούμενον ἀγωνίζεσθαι καθ' σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐκ κατέρεψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τοῦ ἀραβων τοῦ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως αὖ μὴ ξυναρπάσαντα σφῶν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν προξαίτων. ἀλλ' οὐ δι' ὀλίγου δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε σχεῖν τὸν ὠμότητος ἐπιβολήν, ὅπλισθέντας αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίων, θρακίδαν, οἱ δ' ἀπεστράτευσαν αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φοβοῦσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ὅδε μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐν τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δ' ἱππέων. στράτων δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τ' ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ μιθριδάτην τὸν σινάκην, τ' παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκούντων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε ζεύγμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοῖς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δ' τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν δημήτριον παραλαβόντες, τ' μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ' ἀποχέων ὅσους αἰχμαλώτους ἔλαβε, τούτοις προῖκα τοῖς ἀποχεῦσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δ' ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέρεψε δημήτριος τ' βίον. φίλιππος δ', ὑπὸ τῆς μάχης λύθεις, ὡς ἀποχειαν ἐλθὼν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

A occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis cum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Beræam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo abpsũtus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo tumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per c L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum x. equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Irabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κγ'.

Ἀντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τὴν ἀρχὴν ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ᾤχετο, κἀκεῖ στασιάσαντων ἑκατὸν ἡμέρας ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς κατελέλειπτο τὴν ἄκραν φύλαξ, καὶ τὴν Δαμασκηνῶν ᾤκιδότος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν ἡμέρωσις· ὃ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ᾤκιδαχών, ἀλλὰ τῇ παρ' αὐτοῦ φόβῳ δεηθεὶς δοκεῖν ᾤκιδαλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, ἀνερύσατο αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτὸς ἔχω διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. στρατεύεται δ' ὑδτὸς, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίταις μὲν ὀκταχιλίοις, ἱππεῦσι δὲ ὡδείοις δ' ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν αἰτιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ μόνον ἦν ἐπίμαχον. τεῖχός τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ρ', τὸν αὐτόχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διαβὰς ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν ἀραβίαν. ἀναχωροῦντος δὲ τοῦ ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος ὑπαντήσας τούτοις αὐτόχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε ᾤκιβοηθῶν τῷ πονουμένῳ μέρει. πεσόντος δὲ αὐτόχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ ἐφθάρη. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον ἡ κοίλης συρίας ἅπασης, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς πτολεμαῖον τὸν μεννάου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ πρὸς ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ἐπὶ σωθήκας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αἴθις ἐπὶ δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ἐπὶ ἔασαν, ἥτις τῶν πλείστων ἄξια ζηλώσαι σωμάτων ἔχει). καὶ ξύλοις μὲν περιβάλλῃ τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. πρὸς ἁλαλαβὰν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὴν αὐτόχου λεγομένην φάραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἐγκαλῶν δὲ δημοκρίτῳ πολλὰ τῆς τόπων ἀρχοντι, προσιόντων αὐτὸν, καὶ ξύτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῆς ἰουδαίων δίκα τὴν ἀναμονὴν δεχομένων. καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τῆς σύρων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, δῶρα, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρουραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδιδα, καὶ μάρισαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐσεβών, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, χιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, ἐπὶ μὴ συνοικούντων αὐτοῖς τὰ πάτρια τῆς ἰουδαίων ἐθη μεταβαλόμενοι. ἄλλας τε πόλεις, προστεύουσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατὰ σαμάρειαν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀλέξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστὰς, καὶ A
χρόνῳ ἔτεσι τεσσαρσὶν πυρετῷ συνεχομένος, ἐκ ἀπείρου τοῦ
στρατιῶν ἕως ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐξαναλωθείς, ἀπέθανεν ἐν
τοῖς ἱεροσολύμων ὅροις, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέ-
ραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ
τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποῤῥαφοῦσαν μηκέτι
σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, καὶ μελλούσης
ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶ δυσφόρου, καὶ τίνι κα-
ταλείπεις ἔτι με καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων δεο- B
μένους βοηθείας δέομαι; πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς
ἔχοντα πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτὴν, πείθεσθαι μὲ οἷς ὑποθήσει), πρὸς τὸ τὴν
βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι
δὲ τὸν θάνατον αὐτὸ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως αὐ ἐξέλθῃ
τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς αὖ νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσό-
λυμα ὡδηγημένη, τοῖς φαρισαίοις ἔξουσίαν τινὰ
ὡδὲ χειν. τούτους γὰρ ἐπαινέσαντας αὐτῷ αὐτῆ τιμῆς, C
δώσουσι κατασήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύναται γὰρ πολὺ
ὡδὲ τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦν-
τας, καὶ φίλοις δεηθεῖσιν ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πι-
στεύεται ὡδὲ τῷ πλήθει πρὸς ὧν αὖ μὴ φθονοῦντες, τὰ
καλλιστεῖα λέγουσιν, αὐτόν τε προσκρούσαι τῷ ἔθνει δεῖ
τούτοις ἔλεγε, ὑβριζόμενος παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἰπὲν ἐν
τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μεταπεμψαι μὲ τοὺς πρω-
τεύοντας αὐτῶν. δείξασα δὲ τὸ στόμα τμηθὲν ἐκείνοις, D
ὅπως μοι βέλτιον) χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δόξῃ
τε. εἴτε καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρὸν,
ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ καὶ ὀρ-
γὴν αἰτίαν τῷ σώματι προσφέρειν βελήσουσι). καὶ μηδὲν
δέχα δ' ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ δέξασθαι
ὑπάρχειν. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπάσης, ἐγώ τε λαμ-
προτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς αὖ ἔ-
τυχον ἂν σὺ, μηδὲν δέα τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν με κακῶς τὸν
νεκρὸν δέαθλιῶς θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦ- E
τα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη
ζ' καὶ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

Κεφάλαιον κδ'.

*Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα
τὴν βασιλείαν κατέχει.*

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελεῦσα, καὶ τὰς τοῦ
ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις δεηλέχθη,
καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ μὲν τοῦ νεκροῦ, καὶ τὰ F
δὲ βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς δ' ἔπαυσεν ἀλε-
ξάνδρου ἔπαυσεν. δύνοις δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς
τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, ὡς μὲν ἀξίους
τοῦ ἀλεξάνδρου δημεύθησαν, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπό-
λοιτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπ'
αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ
λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν σκηδεύσαι. G
δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ
ἀριστόβουλον, τὸν δὲ βασιλείαν εἰς τὸν ἀλεξάνδραν
διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀθενὴς πρά-
γματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ
δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρ-
σαλέος. ἐσηρχεῖτο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ,
διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, συγχαίρειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν ὑρκανὸν,
διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀνεπίγνωστον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ἐπέτρε-

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti victum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios reliquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquàm victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exotum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Cap. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis beneuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regē funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere A
iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus
socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ
traditiones induxerant, id totum sancitum est
denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam,
penes Pharisæos verò administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem pro-
curabant. quædam tamen etiam per se proui-
debat mulier & magnum mercede conducto-
rum militum alebat numerum, vitéisque suas
ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyran- B
nis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reli-
qua attinet, quieta erat eius ditio, toti Pharisæi
turbas excitabant, incitantes reginam vt neca-
ret illos qui Alexandro autores fuerunt su-
mendi de DCCC. simul viris supplicij : móxque
vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium
post alium donec potentiores conuenientes
in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens
non placere sibi quæ fierent, & si occasio da-
retur non permissurus tantam licentiam ma- C
tri, commemorabant ei quantis rebus gestis &
quantis exhaustis periculis fidem suam domi-
no approbauerint, quódque hac de causa ma-
gnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque
eam ne omnino in contrarium spes suas ver-
teret. nunc enim qui periculum ab hostibus e-
uasissent, domi ab inimicis mactari more pe-
cudum, nemine opem ferente. aiebántque si
quidem cõtenti sint iam occisis aduersarij pro- D
pter innatum affectum quo dominos prose-
quantur, patienter se laturos hanc calamitatem.
quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi da-
ri discedendi veniam, neque enim nisi ipsius
reginæ permissu quæsituros sibi incolumita-
tem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interfi-
ciantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum re-
ginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis ve-
xentur. nihil enim libentius auditurum Are-
tam Araben & reliquos tyrannos, quam si ip-
sa se priuaret talibus viris, quorum illis olim
vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne E
hoc quidem velit concedere & mali indulge-
re Pharisæorum cupiditatibus, saltem per ca-
stella se distribueret. se enim quandoquidem
fortuna ita persequatur Alexandri familiares,
contentos esse in humili statu vitæ reliquum
exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad
miserationem tam cæsorum quàm periclitan-
tium manes Alexandri inuocarent, omnibus
circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed F
maximè Aristobulus mentem suam declara-
bat, multis verbis matrem corripiens. Verùm
illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum,
qui fœminæ ambitione imperandi præter æ-
quum commiserunt regi habenas, quasi ve-
rò deessent posteri. Tum illa inops melioris
consilij, custodiam castellorum eis credidit, ex-
ceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte,
in quibus res sibi chariſſimas recõdiderat. Nec
multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu misit G
versus Damascum, contra Ptolemæum Men-
næum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla
re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tem-
pus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ
D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui
in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

ποιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπείθοντο, πειθαρχεῖν, & ἐπὶ ᾗ
ἡ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθεροῦς αὐτῆς κατέλυσεν,
ὡς εἰσηγήσαντο οἱ φαρισαῖοι κ᾽ τ᾽ πατρώων παραδόσεων,
τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μ᾽ οὖν ὄνομα τ᾽ βασιλείας
εἶχεν αὐτὴ, τὴν τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. ἡ γὰρ φυγάδας
ἔτοι κατῆγον, & δεσμώτας ἔλυον, ἡ καθάπαξ ὑδὲν
διαφορᾶς διέφερεν. ἐποιεῖτο. μᾶλλοι δὲ ἡ γυνὴ τῆς βα-
σιλείας ἐπῆνσαν. ἡ πολὺ μισθοφορικὸν σωῖσησι, ἡ
τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλή-
ξαι τοὺς πέριξ τυράννους, & λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. ἠρέ-
μει ᾗ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῆς φαρισαίων. ὅτε γὰρ ἐπε-
βάλλοντο τ᾽ βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς
ἀλεξάνδρῳ παραγένσαντας ἀπελεῖν τοὺς ὡ. εἶτα αὐτοὶ
τούτων ἕνα σφάττουσι διοχλίαι, ἡ μετ᾽ αὐτὸν ἄλλοις
ἐπ᾽ ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασί-
λειον, & μετ᾽ αὐτῆς ἀριςόβυλος, ἐώκει γὰρ τοῖς γινομέ-
νοις δυσαναχετῆς, ἡ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἁρμῆς
ἠνύοιτο μὴ ὀπιβέλων τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα
κατορθώσαντο τοῖς κινδυνίοις, δι᾽ ὧν. τὸ σφῶν βέ-
βαιον τ᾽ πίστεως, πρὸς τὸν διαστόλιν ἐπεδείξαντο, αἰθ᾽
ὧν ὑπ᾽ αὐτῆς μείζων ἠζιώθησαν. ἡ ἐδέοντο μὴ ἄχει
τῆ πάντος ἐμπαλιν ξέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυ-
γόντας γὰρ τ᾽ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ
ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμω-
ρίας ὕσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μ᾽ ἀρκεσθείην τοῖς αἰτηθεί-
σοι οἱ ἀπόδικοι, ἀλλὰ πρὸς τοῖς διαστόλαις γένοιτο
μείζους οἴσειν τὰ ξυμβάντα. εἰ δ᾽ αὖ μέλλοιεν ταῦτα
μετρέναι, ἠτεῖντο μᾶλλοι μ᾽ ὁδοῖσι σφῶν ἀπαλλα-
γήν. ἀ γὰρ ἂν ὑπομείναι χωρὶς αὐτῆς προῖσασθαί τι σω-
τήριον, ἀλλ᾽ ἀσμυρίζην θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις
ὡς μὴ συγγνῶσιν αὐτοῖς. ἄρχος τε εἶ σφῶν ἡ τῇ βασι-
λίσσῃ εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελοῦμοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὰ
αὐδεὸς ἀνδρεχθείησαν. αἴτι παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι
ἀρέτην τε τ᾽ ἄραβα, ἡ τοὺς μοναρχας, εἰ ἀποξενολογή-
σαιεν τοσούσδε ἀνδρας, οἷς ἴσως τάχα φεικῶδες & τοῦνο-
μα πεῖν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερον, εἰ
τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ πρετιμᾶν ἔγνωσαι, καταπέξαι
ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δαίμων τις
ἐνεμέσησεν τῷ ἀλεξάνδρῳ οἴκῳ, αὐτοὺς γε μὲν ἂν
ἀποδέξαι & ἐν ταπεινοῖς χήμασι διοτρύοντας. πολλὰ
ᾗ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων, καὶ
τῶν κινδυνεύοντων τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμοσιν ὀπικα-
λυμμένων, ἅπαντες οἱ πρεσβεῖοι ὥρμησαν εἰς δάκρυα.
μᾶλλοι ᾗ ἀριςόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου,
πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ σμικροὶ μὲν ἄν-
δροι σφῶν αὐτοῖς τ᾽ συμφορῶν ἐνθύμιοι, ἡ φιλαρχίαν
ἀκαλευασικὴν γυναικὶ πρὸς τὸ εἰκὸς βασιλεύειν
ὑβρεις ἕνεκα μὴ οὔσης ὀπιβέλαντες. ἡ ᾗ, ὡς ἔχουσιν
ὅτι πρέπει μ᾽ τῷ δωρεποῖς, τὴν φυλακὴν τῶν χω-
ρίων σφῶν ὀπίσθιον, ὅτι μὴ ὑρκανίας ἡ ἀλεξαν-
δρείου, καὶ μαχαιρομῶτος, ἔνθα τὰ πλείσου ἀξια
ἦν αὐτῇ. ἡ μετ᾽ ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριςόβουλον, μ᾽ σρα-
τιᾶς ἐξέπεμψεν ὅπι δαμασκὸν, ἡ πτολεμαίου τῷ
μιναίῳ τῷ λεγομένου, ὃς ἔαρι ἦν τῇ πόλει γείτων,
ἀλλ᾽ ὁ μὲν ὑδὲν ἐργασάμενος ἀπρεπὲς ἄξιον ὑπέσρε-
ψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης
ὁ τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι σρατιωτῶν,
ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, & ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσα-
σαν ἡ

σαν καὶ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἃ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ καὶ παρέσβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα δὲ Σελήνη, ἣ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη, τῆς ἐν
Συρίᾳ κατῆρχεν, ἣ καὶ ἐνήγαγε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖ-
σαι πεῖραν. συνεπίγχανον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρῆσα-
σθαι τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος συγγνώσκειν. ὁ δὲ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς τὰ ἐκ δίκης ἡμάτων θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρῆσαι. ἅμα δὲ τὴν Πτολεμαΐδος ἁλωκυίας, ἀγ-
γέλλεται Τιγράνῃ, λόκολλον διώκοντα μιθριδάτην, ἐκεί-
νου μὲν διαμπερεῖν, εἰς τοὺς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ ἀρ- B
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ ταῦτα δεινὰ,
ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου. μὴ δὲ τοῦτο τὴν βασίλισσαν εἰς νόσον
χαλεπὴν ἐμπεσοῦσαν, δόξαν ἀρίστου βέλτιον τοῖς πράγμα
σιν ὑπολήψεσθαι, τὴν νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἐνὸς τῶν θερα-
πόντων, εἴη δὴ τὰ φρέατα, ἵνα οἱ παῖδες κατετάχθη-
σαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι δὲ ἀχθόμενος, οἷς ἐπίστευεν ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ὑποθανούσης, δεῖ τοῖς
φαρισαίοις τὸ παῖδα γένος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα δὲ τὸ C
ἀδύνατον τῆς μέλλοντος πράξεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφῆ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ ἐπιβουλῇ μόνη, ᾗ κατέλιπεν αὐτόθι
μὴ τὰ γυναῖα. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς Ἄγαβα, ἔνθα
γαλαγὴς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτοῦ. μεθ'
ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ ἀθροισις γίνεται τῆς ἀρίστου βέλου
φυγῆς, καὶ μέχρι πινὸς, ὡς ἐτο γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν ἐκ
δὴ νεωτερισμοῦ. ὡς μῦθοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι D
ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατέλαβε τὸ πρῶτον χωρίον καὶ τὸ δεύ-
τερον, καὶ ξύμπαντα, δύθεν δὲ ἑνὸς ἀρξαμένου πάντα ὑπή
γετο πρὸς τὸ ἐκείνου βέλτιον, τότε δὴ ἐν μείζονι θε-
ραπείᾳ ὑπῆρχεν ἤτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεσαν δὲ
ὁ πόρρω τῆς δυνάμεως τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κρατυῦσαν τὴν ἀρι-
στόβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποιῆται εἰς θερά-
ξαιτο ὧν παρώνησαν αὐτῷ τὸν οἶκον. δόξαν ἓν τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ γένεαι εἰς τὸ ἱερὸν φρέατον κατέθεσαν. E
ἀριστόβουλον ὡσὰν ἐκ πολλῶν σωμάτων ἐχθρὸν, ἀφ' ὧν
δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασιλέως θεὶ αὐτὸν ἐν. χρόνον δὲ ἐν
ἡμέραις ιε, χωρίων ἐκράτησεν κϚ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
στρατιὰν ἠθροιζεν ἀπὸ τε λιβάνου καὶ τραχωνος, καὶ τῶν μο-
ναρχῶν. οἱ δὲ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκουον, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τὴν μη
τροσδοκωμένων, ἐκ ἥσσον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τῶν κρατήσαντες θέσεως γενηθέντες. τῶν δὲ ἄλλων F
οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὑρκανὸς, εἰσέπεσαν ὡς τιμὴ βασίλισ-
σαν, καὶ ἐδέοντο σωθεῖσα γνώμῃ θεὶ τὸ συνεσῶσαν. τὸ
δὲ ἀριστόβουλον, τῶν πάντων κρεῖσσον ἤδη κυριεύσῃ, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον δὲ εἰ καὶ τὰ μάλι-
στα κάμνοι θεισθεὶς αὐτῆς καὶ σφᾶς βελτίωσις. θεισ-
σαῖαι δὲ τὸν κίνδυνον ἐν δικῇ μαχρᾷ σφίσιν. ἢ δὲ αὐτὸς ἐκέ-
λευσε θεᾶσθαι ὅτι δοκοῖεν χρήσιμον εἶναι, πολλὰς δὲ αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ δύναμιν,
καὶ τὰ ἐν τοῖς γαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ δὲ μικρὸν G
ἐπιμέλειν τοῦ θεάματος, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τὸ
σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλὺ ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη ϑ'. τὰ δὲ σύμπαντα διώσασα γ' καὶ ὁ.
γωὴ τοῦ ἀθενεῖ τοῦ φύλου κατ' ὀλίγον χρησαμένη. ὀργὴ
δὲ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα γυναικὶ ἐπίλεγ-
ξεν ἔργοις τότε θεατικὸν τὸ ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀ-
συνέτου τὸ ἀεὶ παντὸς θεὶ τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa, iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitę tertio supra septuagesimū. mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant respublicas,

ſemper enim præſentibus magis quàm futuris intenta, & omnia poſt habendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòſt amiſerit: quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquiis malæ ipſius adminiſtrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τῆς ἐγκρατοῦς ἀρχῆς, ἔτε καλῆς, ἔτε δικαίας ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. εἰς γῆν τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ πράγματα παρέστησεν, ὥστε ἰδίᾳ μὴ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν παρεκτήσατο δύναμιν, ὅτι θυμία τῆς μὴ παρεστώτων γυναικί, χρόνοις ὑστερον ἀφῃρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῆς τῷ αὐτῆς γνώμῃ παρεθεῖσα, τὸ δ' ἀρχῇ ἔρημον τῶν προστατούντων παυσαμένη. καὶ ξυμφορῶν δ' ἐπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ βασίλειον. ἐμὲν ἀλλὰ καθάπερ ἔτος ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν, τοῦτο εἶχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλε καὶ ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, & ὡς συμβαίνει ἐκείνην βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον. περὶ τῆς βασιλείας διαμαλλουμένοι. Κεφ. ε

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φεύγια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ κρατος τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσαντος ὑπὸ πέτραν βασίλειον ἔσαν τῶν Ἀράβων, ἀντίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίᾳ κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φεύγριόν τι καταχλειοθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος ἀιχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσος καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις, & σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ πομπήϊου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ' ἄγυπτον στρατεία, & ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Poſt contentionem de regno inter Ariſtobulum & Hyrcanum, conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma. CAP. III.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Ariſtobulus apud Pompeium de regno diſceptauerint. CAP. V.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit. CAP. VI.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam caſtello oppugnatur. CAP. X.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæſaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus ſit. CAP. XIV.

Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia. CAP. XV.

Καίσα-

Καίσαρος ὕπατοι καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις
Ὅτι Ἀντίπατος τοῖς παισὶ τὴν Ἡρῴδου μὲν τὴν Γαλιλαίας προνοίαν, φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς σέξτος Καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ὡς κάσσιος τότε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο. Κεφ. ιη
Ὡς μάλιχος ὕπουλος ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ὡς Ἡρῴδης ὑπὸ εἴλατος αὐτῷ κασσίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ
Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βοηθήμονα τῶν Τυρίων τυράννου Ἡρῴδης ἀπαντήσας ξέπει τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Ὅτι Ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ τῷ Ἀντωνίῳ γενόμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐπεφήδυσεν αὐτόν, ὥστε τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐᾶσαι. Κεφ. κβ
Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν παραγιόμενος Ἡρῴδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατεία παρθῶν εἰς συρίαν, καθ' ἣν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ
Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ὡς Ἡρῴδης εἰς τὴν ῥώμην παραγιόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς
Ἔκπλους Ἡρῴδου ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρῴδου ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæsaris literæ, & senatusconsulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit: & quòd Sextus Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit. CAP. XVII.
Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφαλ. α'.

Περὶ τοῦ Ὑρκανοῦ περὶ τ βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντος ἐκείνου βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

Α ΜΦΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΝ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ ΚΑΙ Τ ΘΑΝΑΤΟΝ ΑΥΤΗΣ, ΕΝ ΤΗ ΠΡΟ ΤΑΥΤΗΣ ΗΜΩΝ ΒΙΒΛΩ ΔΕΔΗΛΩΚΑΜΕΝ. ΤΑ Δ ΤΟΥΤΟΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΑ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΕΙ ΠΕΙΣΘΕΝΤΕΣ ΓΡΑΦΕΙΝ, ΟΥΚ ΑΛΛΟΥ ΤΙΝΟΣ, Η Τ ΜΗΔΕΝ ΠΑΡΑΛΙΠΕΙΝ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ Η ΔΙ ΑΓΝΟΙΑΝ Η ΔΙΑ ΚΑΜΑΤΟΝ Τ ΜΝΗΜΗΣ, ΠΡΟΜΗΘΟΥΜΕΝΟΙ. ΤΟΙΣ ΓΟΥΝ ΙΣΟΡΟΥΣΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΜΕΙΟΥΣΙΝ ΤΗΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΤΟΙΣ ΠΟΛΛΟΙΣ ΠΡΑΓΜΑΣΙΝ ΟΦΛΕΙ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΔΗΛΟΥΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΛΟΝ, ΟΣΟΝ ΔΗ ΤΟΥΤ' ΕΣΤΙΝ ΕΚΤΟΣ Τ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΤΩΝ ΑΡΜΟΝΙΑΣ, Ε ΟΣΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΤΟΙΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΤΑΙ ΚΟΣΜΟΝ ΤΗ ΛΟΓΩ ΤΟΙΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙΣ ΕΧΕΙΝ, ΩΣΑΥ ΜΗ ΧΑΡΕΝΤΟΣ ΤΙΝΟΣ, ΚΑΙ ΗΔΟΝΗΣ Τ ΕΜΠΕΙΡΙΑΝ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΟΙΕΝ. ΠΑΝΤΩΝ Δ ΜΑΛΛΟΝ, Τ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ ΤΟΙΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣΙ ΣΟΧΑΖΕΣΘΑΙ ΔΕΙ, ΚΑΙ ΤΑ ΤΑΛΗΘΗ

C ΛΕΓΕΙΝ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΩΝ ΑΝ ΙΣΑΣΙΝ ΑΥΤΟΙ, ΜΗΣ ΔΟΚΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΜΕΛΛΗΣΕΙ. ΑΡΞΑΜΕΝΟΥ ΟΥΝ ΤΟΥΤΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΥΡΚΑΝΟΥ ΤΟΥ Γ ΕΤΕΙ ΤΗΣ Ζ Ε Ο ΘΕΟΣ ΤΟΥΣ Ρ ΟΛΥΜΠΑΔΟΣ, ΥΠΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΚΟΙΝΤΟΥ ΟΡΤΗΣΙΟΥ, Ε ΚΟΙΝΤΟΥ ΜΕΤΕΛΛΟΥ, ΟΣ ΔΗ ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΕΠΕΚΑΛΕΙΤΟ, ΠΟΛΕΜΟΝ ΔΙΗΝΕΚΕΣ ΕΦΕΡΕΙ ΘΕΟΣ ΑΥΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ, Ε Τ ΜΑΧΗΣ ΑΥΤΟΥ ΗΤΤΗΘΕΙΣ ΠΡΟΣ ΙΕΡΙΧΟΥΝΤΙ, ΠΟΛΛΟΙ Τ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΑΥΤΟΜΟΛΟΥΣΙΝ, Ε ΗΤΤΗΘΕΙΣ, ΦΕΥΓΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ

D ΑΚΡΟΠΟΛΙΝ ΥΡΚΑΝΟΣ, ΕΝΘΑ ΣΥΝΕΒΑΙΝΕ ΚΑΤΕΡΧΕΣΘΑΙ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ, Η ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΑΣ ΑΥΤΟΥ ΥΠΟ Τ ΜΗΤΡΟΣ ΚΑΘΩΣ ΠΡΟΕΙΡΗΚΑΜΕΝ. Ε ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΜΟΛΟΥΣΙΤΑΣ Η ΚΑΤΑΦΥΓΟΝΤΑΣ ΕΙΣ Τ Τ ΙΕΡΟΥ ΠΡΟΒΟΛΟΝ, ΑΡΑΣ ΠΡΟΣΒΑΛΩΝ Η ΛΟΓΟΙΣ ΠΟΙΗΣΑΜΕΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΠΕΡΙ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ, ΚΑΤΑΛΥΕΤΑΙ Τ ΕΞΕΣΘΑΙ ΟΤΙ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ ΜΕ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΝ, ΑΥΤΟΝ Η ΖΗΝ ΑΝΕΠΑΓΜΟΝΩΣ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΑΔΕΩΣ ΤΗΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΝ ΑΥΤΩ ΚΤΗΣΙΝ. ΤΑΥΤΑ ΟΤΙ ΤΟΙΣ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΣΥΝΘΕΜΕΝΟΙ, ΚΑΙ ΟΡΚΟΙΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΑΙΣ ΠΙΣΩΣΑΜΕΝΟΙ ΤΑΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ, Ε ΚΑΤΑΠΑΣΑΣΑΜΕΝΟΙ ΤΕ ΠΛΗΘΟΣ ΠΑΝΤΟΣ ΟΡΩΝΤΟΣ ΑΛΛΗΛΟΙΣ, ΑΝΕΧΩΡΗΣΑΝ Ο ΜΕΝ, ΕΙΣ ΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ, ΥΡΚΑΝΟΣ Η ΩΣ ΙΔΙΩΤΗΣ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ.

Περὶ

A

Κεφάλαιον ϛ.

Περὶ Ἀντιπάτρου τοῦ ἡγησαμένου τὸ γένος αὐτοῦ καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα δυνάμεως ἅμα τοῖς παισὶ προῆλθε, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

Φίλος δέ τις ὑρκανῷ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μὲν οὖν φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶναι γένους ἐκ τῶν πρώτων ἰουδαίων, τοῦ ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τοῦ ἰουδαίων ἐκ τύχης πινὸς γενομένῳ. ὡς εἰ καὶ μὴ λέγοι δηλώσομεν. ἔσθ' οὗτος οὖν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦτο ἦν τοὔνομα. ὃν ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ σεραπηνὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ ἀράβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλοὺς αὐτοῖς καὶ μεγάλους ἐξιδιωσάμενον δωρεάς. τὸν οὖν τοῦ ἀριστοβούλου δυνασείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήπι πάθῃ δι' τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, δεήσωις ἃς κρύσα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων πρᾶξαι ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχὸν, καὶ τοῦ μὲ ἀδελφὸν τούτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὸν ἔσαν ἐκεῖνα διὰ τὸ πρεσβεῖον. τέτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διατέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τοῦ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοῖς γὰρ φίλες τὸ ἀριστοβούλε μηδένα ὀφθαλμεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀπελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχὴν. τέτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν διὰ δυσπείθειαν ὑποπτεύμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δ' αὐτὸν τὸ ἀνεφαλμὸν καὶ τὸ παρφρόνιον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγνοεῖν καὶ ἄνανδρον δοκεῖν. τῇ δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπεὶ δὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ὑποπτεύοντα ἐώρα τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, ὑπολιπὼν ἑκάστης ἡμέρας πλατύμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς πλείονα θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτοῦ συμβουλεύσας φυγεῖν τὸν ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι δὲ καὶ αὐτὸς ἑτοίμως σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λαμβάνοντα πίστεις, ὡς ἂν ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτοῦ γενόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἀπαλλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὴν αὐτοῦ σας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τοῦτ' ἐκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιεὶς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προσῖόμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τὴν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δὲ αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

Amicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quē ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato perinijuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amitos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptur us ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

A ἄγαλλα, ἀθὼν, ζώαρα, ὀρώναι, μάρισσα, ῥύδδα, λύσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνελήφθη, ὅτι ἱεροσόλυμα.

TAlibus promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus, móxque vicit prælio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis sacerdotibus non deserentibus Aristobulum. sed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hæc ita geruntur instante azimorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudæorum relicta sua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iustus & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras se abdidit, ciuile bellum præsentiens. hũc in castra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum, & quotquot eius factionem sequebantur: id cùm diu recusans cogeretur à turba, stans in medio eorum sic precatus est: Deus vniuersi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum stant tuus sunt populus, & qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Post hæc vota circumsteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatẽ Deus vltus est continuo, cædisque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Aristobulus oppugnatur cum sacerdotibus, superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est multis Deum honorare sacrificiis. quibus quia carebant obsessi, rogauerunt suos tribules vt accepta quantam postularent pecunia, victimarum copiam sibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in singula capita, & repræsentari sibi iubentibus, Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiserunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: sed eo progressi sunt impietatis, vt non seruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. sacerdotes autem quibus per pactorum speciem illusum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus suis sumeret: nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam vastationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

B Τούτων αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων γινομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅπι τὸν ἀριστόβουλον, μεθ' ἑπτακισχιλίων ἱππέων καὶ πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα ὁ δὲ τῶν ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσπιθεμένῳ καὶ τὸ δήμου τῷ ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκουῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν ἀράβων καὶ τῶν ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς ἄιγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ἧσης ηὔξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ γινόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὕσεν, ἔκρυψε αὐτὸν διὰ τὸ τὴν σάσιν ὁρᾶν ὅπλιζουσαν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν δεξάμενος, ἵν' ὕσῃς ἀρᾷς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῶν συσασιαζῶν αὐτῷ ὅπλιτῶν. ἐπεὶ δὲ ἀπλήστων καὶ παρανόμως ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, σᾶς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νεῶ ἑστῶτες σοὶ δῆμος ὄζει, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δίομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἃ οὗτοι ᾠδηκαλῶσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' ἐξάμενον πεισαύτες οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς τούτοις αὐτοὺς ᾠδηκεν ἐπωρώσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκην εἰσεπράξατο τῶν ὁσίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ὑπισχνῶν τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῶν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑποσειόντες δὲ θυμάτων οἱ πρὸς τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοῖς ὁμοφύλοις ᾠδηκεῖν, χρήματα λαβόντας αὐτῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὅτε ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὡς τε ᾠδηβλῶναι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ ᾠδηκόντας τοῖς δεουμένοις. ᾠδηστονδηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθαι ᾠδὰ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ ὐκ ἀνέβαλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὅπιπέμψας, τὸ καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑπτακαίδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'. A

Τρκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπτῃ καὶ σκαῦρος εἰς συρίαν παραγίνεται, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἡρηκότας δύρων, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ἐδεήθησαν δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιούντων ἑκατέρω. ὑπισχνεῖτο δ', ἀριστοβούλῳ μὲν, ὑ δώσειν τάλαντα, τοῦ δ' ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρόσδεχεται τ' ἀριστοβούλου τὸ χρῆν. καὶ γὰρ δύποτε χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μειζόνων τ' ἄπιστον πρᾶττεσθαι ἐπαγγελίαν. ἐδόκει δ' ἴσον εἶναι βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν οἷς μάλιστα ἰσχύειν καὶ δυνατὸν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μὴ τοῦ ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἂν πρὸς πόλεμον ἐξηκριβωμένους. τούτῳ τοίνυν πρόσθεμενος δι' ἃς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τ' ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ὑποδείξεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅτι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει πρὸς ἑπτακισχιλίους τοῦ πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε κηφαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός. B C D

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τ' βασιλείας δικαιολογούμενοι.

ΜΕτ' ὀλὺ δὲ τομπηΐου εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλῃ συρίᾳ ὄντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἔξ ὅλης συρίας καὶ φοινίκης, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὅτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τ' ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, τερπολεῖν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ὑπογραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δὲ ἓξ, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετὰ δὲ πολὺ δὲ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. οἷς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, ταβινίῳ μὲν πρότερον, σκαύρῳ δ' ὕστερον, τοῦ μὲν ξιακόσια, τοῦ δὲ τετρακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ κατασκευάζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐπισπᾶται τὸ ἔαρος, ἀναλαβὼν τ' δύναμιν ἐκ τῆς χειμαδίων, ὥρμησεν ὅπι τὴν δαμασκηνὴν, καὶ τὴν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν ἐκ ὁ κυζικηνὸς ἐπῴκιζεν ἀντίοχος. καὶ τὴν πολεμαίου τοῦ μυνναίου χώραν κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ τελευτήσαντος, οὗ περ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, E F G

Cap. IV. A

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, IV.
ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur CCCC. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pateat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit. B C D

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus τερπολὴν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille CCC. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussisset eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus: E F G

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vteam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

χιλίοις μόνον ταλάντοις ἐξωνησαμένῳ τὴν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε φιλαδέλφων πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διεῖργον ὄρος, ὑφ' ἁλὼν τὴν κοίλην συριαν ἐπορεύετο, καὶ τὴν πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦλθεν. ἐνθα δὴ καὶ τῶν ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ περί τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιῶν βασιλεύεσθαι, πάτριον νόμιζον εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ θεοῦ τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς θεῷ πειθαρχεῖν. ὀνείδιζον δὲ τοὺς ὑπηκόους τῆς ἱερέων εἰς ἄλλου μεταγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι ἦσιν. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δ' ἄλλα βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πρόσοδα τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἶναι τὸν συστήσαντα διέβαλεν, ὡς αὐθάδη ὄντος ἰδίᾳ λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιος τε καὶ θρασυχώδης ὑπῆρχεν. συμπαρῆσαν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων αὐτοπάτορα καλοῦντες. ὁ δὲ τὸ μὲν σωφρονεῖν αὐτὸν καὶ ἀρχῆς, τὸ δὲ εἰρηνικὸν φύσιν ἠπάτα ἀπρακτον ὄντα, καὶ διὰ τοῦτ' ἀκαταφρόνητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆσαι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπελθεῖν. προσαγορεύσας δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ δημήτριος τοῦτον ἐκάλει τοὺς νεοὺς καὶ σοβαρωτέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπίκλην ὑφέξοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστοβούλου εἶναι, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε δεξαμενοῦς θρᾴους, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε δεῖν τάξιν ἔχειν, ἐπειδὴ τὰ τῶν ναβαταίων θρᾴττον ἴδοι. τέως δὲ ἐπέλυσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν δόξῃ καὶ δι' αὐτοῦ ἐκπολεμωθῆναι τῷ παρόντι. ἐτύγχανε μέντοι τοῦτο δεξάμενος ἀριστοβούλου ἡμόμενον. ὃ δὲ αἰσχυνόμενος οὐδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ ὅτι τούτοις πομπήϊος, καὶ ὅτι τοὺς ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰ, ἔκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὁπλιτείαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅπη τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ σκαμψάμβυς πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διήκοντι τὸ μεσόγειον, ἐνταῦθα ἔστι φιλαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας πομπήϊος ἦκεν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ παραγενόμενον πολλῶν μὲν πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτεισι, καὶ διαλογισαμένος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηΐου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ ἅπαξ, ἅμα

μὲν

μὴν τὴν κολακεύων ὑπ' αὐτὸν περὶ τῆς βασιλείας ἐλπίδα, A
ἡγεμόνος ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπήϊος ὑπακούειν ὑποκρινόμενος. ἅμα δὲ ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ἵνα μὴ τὸν καταλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὰς αὐτῷ παρασκευαζόμενος, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν περιστήσῃ. κελεύοντος δὲ πομπήϊου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουράρχαις ὅπως ἑλλήν τῇ ἑαυτοῦ χάριν, παραδέχεσθαι δὲ ἄλλως ἀφείρετο, πείθει μὲν, δυσανασχετῶν δὲ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ B
τοῦ πολεμεῖν ἦν. καὶ μετ' ὀλίγον πομπήϊος στρατιὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι πρέσβεις παρ' αὐτὸν, τὸν μὲν μιθριδάτην τεθνάναι τὸν δὲ φαρνάκην τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἠγορμένον.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμίται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος δὲ ὅπου ἱερειχοῦντα, ἔνθα φοίνικα ζέφυρος συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον C
μόνον ἀκρότατον, ὃ τῶν θάμνων τεμνομένων ὄζει λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπός, ἐνθεν δὴ ἱεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μεταγνόησας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. καὶ χρήματα δίδοὺς, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πρᾶττειν μετ' εἰρήνης ὅτι βούλεται. συγγνοὺς δὲ πομπήϊος αὐτῷ δίδωσι, πέμπει γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ὅπως τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, ἃ μὲν ἐπράχθη τὰ τότων, ἀλλ' D
ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τῶν τε πύλεως ἀποκλεισθείς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τῶν ἀριστοβούλου στρατιωτῶν ἐκ ὑπερφυῶν τὰ συγκείμενα ἠρνεῖτο. ὀργὴ δὲ ὅπου τούτοις πομπηΐου λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καταστήσας, αὐτὸς ὅπου τὴν πόλιν ἔρχεται, καὶ τἄλλα πάντα ὅσαν ὀχυρὰν, μόνῳ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. προσέρχεται γὰρ αὐτῷ φάραγξ ὑρεῖά τε καὶ βαθεῖα ἐντὸς ὑπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ προβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον. E

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῶν θεοσεβείας αὐτοῦ.

Ἦν δὲ τῶν ἀνθρώπων ἔνδον ἑκάστοις, οὐχ ὁμονοούντων πρὸς τὸν ἑστῶτα, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηΐῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τοῦ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τὸν κάκεῖνον ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες δὲ οὗτοι τὸ ἱερὸν κατελαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ὑπερπιπτόμενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐπεχείρησαν πομπηΐῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπήϊος δὲ πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἦν ἔξω, πρὸ τοῦ ἱεροῦ ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. οὐχ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ περὶξ ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δὲ ἔστοθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ὁπλομαχον. ἀνεσήκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα προβεβλητο φάραγξ. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας κατατραυμάτισης

spe regni Pompeio obsecundàs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus poscceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum ſuo contuber- A
nio. erigebántque quotidie magno labore ag-
gerem Romani: cædentes circumquaque arbo-
res, quod opus vbi perfectum eſt, ægrè com-
pleta foſſa propter immenſam altitudinem, ad-
motis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tē-
plum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis
mos eſſet per otium ſeptimum quemque diem
exigere, non potuiſſent abſoluere aggerem ve-
tantibus aduerſariis. prohibere enim vim in- B
ferentes lex permittit, ſed opus facientem ho-
ſtem impedire nos non ſinit. quod vbi animad-
uerterunt Romani, ſabbatis neque eminus in-
ceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis
conſerebant: tantùm erigebāt aggerem & tur-
res, machinaſque admouebant, vt eis poſtridie
aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel
hinc diſcere, quanta pietate Deum colamus, &
quàm obſeruantes legum ſimus, quando quidē
oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus
ſolemnia peragerentur ſacrificia, bis per ſingu- C
los dies mane & circa nonam horam ſuper al-
tari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne
in extremo quidem diſcrimine ſacra intermit-
tentibus. etenim capto templo tertio demum
menſe, die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. An-
tonio, M. Tullio Cicerone Coſſ. hoſtis quidem
irrumpēs iugulabat omnes obuios: illi verò ni-
hilominus ſacris operabantur, neque metu
mortis, neque iam cæſorum multitudine ab-
ſterriti, paſſuri quicquid liberet victori potius D
quàm deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri
præſcriptum patriis legibus. quòd autem hæc
non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed
rei veritas, atteſtantur omnes qui res à Pom-
peio geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo, ac
Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T.
Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris a-
rietis ictibus, collapſāq; & ſecum ruinam tra-
hente muri proximi, certatim infuderunt ſe
hoſtium agmina. ſed primus euaſit per ruinas E
Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequēte cohor-
te militum. mox alia parte Furius centurio cū
ſuis manipularibus: & inter vtrumque Fabius
& ipſe centurio cum manu ſuorum valida.
Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæo-
rum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij
mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſe-
metipſos iactabant, aut ſubiectis in ædes igni-
bus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare F
quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iu-
dæis duodecim millia. Romanorum perpauci
deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus, patruus
ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non
mediocriter templi religio, humanis antehac
nec veſtigiis, penetrati, nec oculis. Introgreſſus
eſt enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non
pauci alij, & inſpexerunt quæ nefas eſt videre
niſi ſolis ſacerdotibus. cúmque intus eſſent ex G
auro menſa & candelabrum & pocula, & o-
doramentorum magna copia, præterea in the-
ſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum
duo millia, nihil horum præ pietate attigit,
ſed hic quoque ſui ſimilis fuit, & nihil cōmiſit

ἐφ' οὗ δὴ πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι
ταλαιπωρούμενον ἐγήγερτο, τεμνόντων τὴ πέριξ ὕλην
ῥωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τὴν τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθεί-
σης τ' ἀφρυκτὸς δεῖ βάθος ἄπιστον, προσβαλὼν μηχα-
νὰς καὶ ὄργανα ἐκ τύρου κομισθέντα, ὅθεν ἦσας κατήραττε
τὸ ἱερὸν τοῖς περιβόλοις. εἰ δ' μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀρ-
γεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα,
κωλυόντων ἐκείνων. ἀρχονῖας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας
ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς
πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαίους συνιδόντες, κατ'
ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἂν δὴ σάββατα καλοῦσιν, ἔτ' ἔβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὐδ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων.
χοῦν δὲ πύργοις αἴσασαν, καὶ τὰ μηχανήματα
προσῆγον, ὡς τι αὐτοῖς εἰς τλὺ δυνῆσαν ἐνεργὰ
ταῦτα εἶη). μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τλὺ ἀσεβο-
λλὺν ἡμῖν ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν δυσεβείας, καὶ τλὺ φυ-
λακλὺν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεῖ φόβου ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς
τῆς ἡμέρας πρωὶ τε καὶ περὶ ἑνάτλυ ὥραν, ἱερουρ-
γουμένων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς
προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παυόντων.
καὶ γὰρ ἁλώσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μλὺν τῆς πε-
ρσείας ἡμέραν κατὰ τλὺν ἑνάτλυν ἑβδομηκοστλὺν καὶ
ἑκατοστλὺν ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου ἀντω-
νίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι
μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ
περὶ τὰς θυσίας ὄδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔ-
τε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκα-
σθέντες ὑποδέχεσθαι. πᾶν δ' ὅτι δίοι παθεῖν τοῦτο
παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομί-
ζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δὲ ὁ λόγος
ταῦτα μόνον ὅτιν ἐγκώμιον ψευδοῦς δυσεβείας ἐμφα-
νίζων, ἀλλ' ἀληθεία, μάρτυρούσι πάντες οἱ τὰς κατ'
πομπήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς δὲ στράβων
καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τίτος λίβιος, ὁ τῆς
ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τὰ μηχα-
νήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύρ-
γων κατέπεσε, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσε-
χέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος
φαῦστος σύλλα παῖς συὼ τοῖς ἐπ' αὐτῷ στρατιώταις ἐπέ-
βη τὸ τεῖχος. μετὰ δὲ αὐτὸν, φάβιος ἑκατοντάρχης,
ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. δεῖ μέσων
δὲ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης συὼ σίφει καρτε-
ρῷ. φόνος δ' ἦν πάντα ἀπλῶς. ἔπεσον δὲ τῶν ἰουδαίων, οἱ
μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων αὐτοχειρίᾳ. εἰσὶ
δὲ οἱ καὶ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔρριψαν, καὶ πῦρ ἐνέντες εἰς
τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γνώμενα καρτερεῖν
οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δέ, τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς
μυρίους καὶ δισχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐ-
λήφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἅμα
καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῳνομήθη δὲ μικρὰ
περὶ τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ
ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν
περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας
ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θυσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων
εἰς δύο χιλιάδας τάλαντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἐπράξεν

ἐωρᾶξεν ἀρετῆς. τῆτε ὑστερήσας καθαίρειν ἀδαγγέλλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπάλοις, καὶ τὰ νόμιμα διηφείρῃ τῷ θεῷ, τιμὴ ἀρχιερωσύνῃ ἀπέδωκεν ὑρκανός, διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν ἰουδαίους ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦστον καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὸ τεῖχος πρῶτοι ἐπέβησαν, τὴν πρεπόντων ἀεικείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἷς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο κοίλης συρίας ἀφειλόμενος, ὑπὸ τὸν σφετέρῳ στρατηγὸν ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὅτι μέγα πρότερον ἀρχόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γάδαρα μὲν ἐμπρόσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημοτίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τοὺς δὲ λοιποὺς ἵππον καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δίον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μήδωσαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρίθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρις τῶν κατασκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετονομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσέτι τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τοῖς παθοῦσι τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τοῦ τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοῖς συρίοις ἀφελόμενοι, ταύτην ἰουδαγηναίοις ἀπεδώκαμεν τοῖς συρίοις. καὶ πρότερον πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἔθνος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. πομπήϊος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως διφράτου ποταμοῦ καὶ ἀρμενίας σκαύρῳ παραδοὺς καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι χιλιάρχου ἦρχετο, ἀπεχώρησεν εἰς ῥώμην. ἐπεὶ γε δὴ, μὴ τῆς ψευδοῦς καὶ ἀνοήτου βουλὴν ἐδεδέμενον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέφρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instaurauit in gratiam liberti sui Gadatensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariã, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorũ omniũ malorum causa fuêre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nãm tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secùm Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ἐπὶ πέτραν βασιλέα ὄντα τῆς Ἀραβίας, αἰτίαν τε πίθηκε τὸν Ἀραβα συμμαχίαν σφίσιν αὐτὸν ἐπικαλεσάμενον.

Cap. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

ΣΚαύρου δ' ἐπὶ πέτραν τῆς Ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσπολιορκητότατον εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐς τὰς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐπιδεὶ παρεῖχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν ἀριστοβούλης ὑπὸ σκαύρου, διά τε ἀπουσίαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον λαβόντα μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὰς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅτι τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐκ ἄν τις αὐτὸς ἂν συνέβαινεν ἀρέτᾳ διαβουλεῦσαι τοῦτο γενέσθαι ἐκλογίζομαι.

Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectísque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes diruras, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, cutaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hieri cuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἐν εἰς φρούριόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δ' ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταβρέχοντος τῆς ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην αὐτέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη, καὶ τὰ τῆς ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπυιεροῦντος ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. θεὶὸν δ' ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὡπλισε τῆς ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορυφαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιροποιῆται πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοῖς ἑπομένοις καὶ σὺν τούτοις τοῖς ὑπηκόοις ἰουδαίοις, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἐπικούρειον ὑπλίτων ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τοὺς πολεμίων πρὸς χιλίους, ζωγρεῖσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προυκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι πρὸς τὰ πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆκεν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος ἀντώνιος ὀλιφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐδίωξεν ἐπὶ σκήνας. γαβίνιος μὲν οὖν μέσης τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς αὐ ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶη, καὶ ὅσας γε ἐπετύγχανε καθηρημένας τῆς πόλεως, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μάρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῆς δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δ' διαπραξάμενος καὶ τὴν χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κατασκάπτοντος διατίθεται πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῆς ἡμαρτημένων δόμενος, καὶ παραδιδοὺς τῆς ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροποιῆται, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, καὶ ἐφέσεως τὰ ῥωμαίων, τοῦτε αὐδὲ ἐς αὐτῆς καὶ τῆς ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ τῶν ἰουδαίων ἔθνει τὰ πάτρια. πέντε δὲ συνέδρια καθίσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάρεσι, οἱ δ' ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν ἰερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεως τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ δῆμον.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια΄. A CAP. XI.

Ως φυγόντα ἀπ' ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαὸν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος ὁ ἀλεξάνδρου ἀπὸ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν ἐπεχείρησε, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισέννάν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον B αὐτὸν καταλαβεῖν, & συλλημψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν δι' ἔκλειαν ἐπισέρρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτερίσεις χαίροντες ἐθάυμασε. πειθόλαος γοῦν τὶς ὑποστάτης ἐν ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἀυτομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῶν ἐπισυμενούντων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιροποιεῖα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀπόρους ὄντας. ὡς δὲ ἐγένοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ἐπὶ ὀκτακισχιλίους C ὄντας ἀθροίσας ᾤχετο. καὶ ἐπαναστάντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ ἐπιθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέν τοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροποιεῖα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, & ἐπάττων κακῶς D ἐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, & πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε παρὰ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτὸς κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μὲν E τοι τέκνα αὐτοῦ ἀπῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίῳ γράψαντος τοῦτ' ἐποχέσθαι τῇ μητρὶ ὡς δαδούχῃ τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δ' ὅπι πάρθοις στρατεύοντι, καὶ τὸ δυφράτην πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς ἄιγυπτον ἐπιστρέψαντα, κατασῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτόν. & ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὸ στράτευμα ὑφ' ὑρκανὸν ἐσείλατο, ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα & χρήματα, καὶ ἅτε πλησίον τῶν ἰουδαίων ὄντι αὐτῷ F προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὸ ἄιγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ δὲ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ὀλίγῳ ὕστερον πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀνέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπέτυχε τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον G ταβύριον συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβών, ἀντίπατρον, σωστρατὸν δὴ ὄντα, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωτεροποιοὺς, εἰ παύσαι δυνηθείη τῆς ἀφροσύνης αὐτούς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατέχειν. στρατὸν δὲ ἔτι ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita restante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pōtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorū matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæā reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiū. Alexādro verò potiri nō potuit. is enim habens secū xxx. Iudæorū millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis A decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra B Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

ἀπήντησε γαβινίῳ. ☾ συμβαλὼν ἡττᾶται, φεύγοντων αὐτῷ μυρίων ἐπὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος. καταςησάμενος ὁ γαβίνιος τὰ κῇ τ ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐν ἀντιπάτρῳ θέλοντι, ὅπη ναβαταίους ἔρχεται. ☾ κρατεῖ μ τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτην ἡ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσπεμψε, τῷ ὁ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. ἡ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κῇ τ στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράτιστα τῶν πρόσθε τὴν ἀρχήν. πρὸ ὁ τ πομπηΐου ☾ γαβινίου στρατείαν ὅπη ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, ὑδὲν ἕτερα καινότερον λέγων.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idé Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

Κεφάλαιον κβ'.

Κράσσου κῇ τὴν ὅπη πάρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν αἰάκαιος, κῇ σύλησις τῆς ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσσος δ' ὅπη πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. κῇ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπηΐος καταλελοίπει, διχίλια δ' ἰδ τάλαντα, βασάσας, οἷος τε ἦν κῇ τ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ☾ ὀκτὼ μ ἦν, ἐσεδύσατο τ ναόν. λαμβάνῃ ὁ κῇ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσῆν, ἐν μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ ὁ μνᾶ παρ ἡμῖν ἴσχει λίτρας ϛ' κῇ ἥμισυ. παρέδωκε ὁ αὐτῷ ταύτην τ δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ὃ δι' ἀκακίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν κῇ δίκαιος, ἀλλὰ πεπισευμένος τ τῶν καταπετασμάτων τὸ ναὸς φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος κῇ πολυτελῶν τ κατασκευήν, ἐν ὁ τ δοκῷ ταύτης ἐγκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν κράσσον εἶδεν τ τῷ χρυσῷ μνόμενον συλλογήν, δείσας μὴ τῷ παντὶ κόσμῳ τὸ ναὸς, τὴν δίκην αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον αἰτὶ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τ ἐν τῷ ναῷ, μόνῳ ὁ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντα μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ὁ δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. κῇ τοῦτο, ὃ τοῖς μ ἄλλοις ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ ὁ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲν τοι κράσσος κῇ ταύτην ὡς ὁλόκληρος ἄλλην τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, κῇ ὀμόσας τοῖς ὅρκοις ἅπαντα τ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσῃ ὁ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τ κῇ τ οἰκουμένην ἰουδαίων κῇ σεβομένων τ θεὸν, ἔτι ὁ κῇ τ ἀπὸ τ ἀσίας κῇ τ δρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. ἐκ ἔστι ὁ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ προκειμένων χρημάτων, ὑδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας κῇ φιλοτιμίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξῄρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῷ συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κῇ στράβων ὁ καππάδοξ ἐπὶ τοῦ λέγων. πέμψας ὁ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἐθέτο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κῇ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ὁ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετῳκίσθη εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, δι' τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. ἐ γὰ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας, ☾ τ ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' ὑδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τὸ ὅτι ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδοικότας. μαρτυρεῖ ὁ κῇ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν δέβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτῃ, ☾ λόκολλον πέμψαι ὅπη τὴν ἐν κυρήνῃ

σάαν

ςάσιν τ ἔθνες ἡ ὑπ' αὐτ, ὧν οἰκουμένη πεπλήρω) λέγων ἅ- A
πας. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τ κυρηναίων, ἥτε τῇ
πολιτῇ, καὶ ἡ τ γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῇ μετοίκων, & τε-
τάρτη ἡ τ ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρ-
ελήλυθε, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τ οἰκουμένης,
ὃς οὐ δεδέξηται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπηκόους τ
ὑπ' αὐτὸ τὸν τε αἰγύπτιον καὶ τ κυρηναίαν, ἅτε τ αὐτῷ
ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῷ τε ἄλλων συχνὰ, ζηλώσας
συνέβη. καὶ δὴ καὶ τὰ συντάγματα τῷ ἰουδαίων θρέψας B
ἀφῆκε φέρεσθαι, καὶ συναυξήσας χρώμενα τοῖς παρ' ἑαυτοῦ
ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τ ἰουδαίων
ἔστιν ὑποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τ τῇ ἀλεξανδρέων πό-
λεως ἀφώρισο μέγα μέρος τῆς ἔθνει τούτῳ. καθίσα-
σι δ' καὶ ἐθναρχης αὐτῷ. ὃς δὴ οἰκεῖ τε τὸ ἔθνος & διατά-
κσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖ) καὶ προστάσσει, C
ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μ οὖν
ἴσχυσε τὸ ἔθνος, ἀφ' τὸ αἰγυπτίους εἶ) ἐξ ἀρχῆς ἰουδαί-
ους, & ἀφ' τὸ πλησίον ἔσεσθαι τ κατοικίαν, τοὺς ἀπελ-
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς δ τ κυρηναίαν μετέβη, ἀφ' τὸ καὶ
ταύτῃ ὅμοιον εἶ) τῇ τ αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τ
ἰουδαίαν, μᾶλλον δ τ ἀρχῆς ἐκείνης προύτεργον. πράσσων
δὴ οὖν ταῦτα λέγ. κρᾶσσος δ πάντα διοικήσας ὃν
αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅτι τ παρθυαίαν. καὶ
αὐτὸς μ δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλω). κάσσιος δ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προ- D
παισάμενος αὐτῷ πάρθους ἐμποδὼν ὤν, ἐκρέκεσον
ἐπ' αὐτὸν ἀφ' τ ἧ κρᾶσσε νίκην. εἶτις δ εἰς τύρον
ἀφικόμενος, εἰσέβη καὶ εἰς τ ἰουδαίαν. ταριχαίας μ οὖν
ἀθρόως προσιόντων αἱρεῖ, & προὶ ξισμυρίους ἀνθρώ-
πους ἀνδραποδίζει, πειθόλαόν τε τ τοῦ ἀρισοβούλου
σάσιν ἀφαιρεθέντα κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν αἰτιάσε
παρεσκευασμένος, ὃν πολὺ & παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύ-
νασθαι, καὶ πλείσε τότε ἄξιος ὤν, καὶ μάλα ἰδουμαίοις, E
παρ' ὧν ἄγοντα γυναῖκα τῶν ἐπισήμων ἐξ ἀραβίας, νύ-
μφιον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτασσες ἐγίνοντο παῖδες,
φασάηλος, καὶ ἡρώδης, οὓς ὕστερον βασιλεῖς γίνεται, ἰω-
σηπός τε & φερώρας, θυγάτηρ δ σαλώμη. ὅθεν ὁ αἰτι-
πατρος ἐκτήσατο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάσας φι-
λίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δ πρὸς τ ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέ-
κνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κάσσιος
μὲν οὖν ἀναστρατοπεδευσάμενος, ὅτι τὸν ὑφεάτην
ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὁπλίταις, ὡς καὶ ὑπ' F
ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

φυγὴ πομπηίου εἰς ἄπαντα, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

ΧΡόνῳ δ ὕστερον κάισαρ κατασχὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν
τὲ ἰονίου, ἀπολύσας τῆς δεσμῆς ἀριστόβουλον εἰς
συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο μὲν ἀπολῦσαι αὐτῷ τά- G
γματα, ὡς ἂν ὑπερέχοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὰ
ὤν. ἀριστόβουλος δ οὐκ ἀπέτυχε τῆς ἐλπίδων, ἐφ'
οἷς ἔτυχε τῆς ἀπὸ κάισαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ ἐξ-
έφθειραν, θάπτεται δ' αὐτὸν οἱ τὲ κάισαρος θεραπεύοντες προθύμως. καὶ ὁ νεκρὸς [αὐτοῦ] ἔκειτο ἐν μέλιτι
κεκηδευμένος ὅπη χρόνου πολλοῦ, ἕως αὐτόμως αὐτὸν ὕστερον ὑποπέμψας εἰς τ ἰουδαίαν ἐν τ βασιλικῇ
θήκῃ ἐποίησε τεθῆναι. σκιπίων δ ὑπεξελαύνοις αὐτῷ πομπηίου ἀποκτείναι βουλόμενος τ ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absque eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, uon aliter quàm sit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos depositi, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrū Aristobuli filiū XIIII. XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideret, τόν τε μιθριδάτην ἐκάλει πλεῖον ἐν τῇ ζοπῇ διαχόντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν οἱ ὀκτακόσιοι, τῶν

A ἀντιπάτρου δὲ νεανίσκον δὴ τῶν τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημφ̃τημένων, τῷ πελέκει διεχρήσατο. ὁ μὲν οὕτως ἐν ἀπορίᾳ τελευτᾷ, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μιννάου παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν υἱὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ὡς τὸν ἀριστοβούλου γυναῖκα, σκέλλουσαν αὐτοῦ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν δὲ ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐραθεὶς φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μὴ δὲ ταῦτα ἀγνοῶν αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διατελεῖ.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρι εἰς αἴγυπτον στρατεύσαντι, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

C ΜΕτὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι κατ' αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων ὑπομνητὴς ἐξ ἰτουραίας ὑρκανῷ. μιθριδάτῃ γὰρ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι βοηθητικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πλησίον ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὠφελῆσαι δὲ ἀσκάλωνα διαβιβάζοντι, ἦκεν ἀντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπραγματεύσατο τοῖς ἰτουραίοις, καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ἐπεκούρησαν, ὑπολειπόντων δὲ καίσαρος σπουδὴν ποιουμένων, ἰαμβλίχου τε ὁ συνάρχης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοέμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵτε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. μιθριδάτης δὲ ἅρας ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. εἰσῆλθε δὲ ἀντίπατρος, ὃς πρῶτος κατασκευάσας τὴν τείχους ὁδὸν εἰς πεσεῖν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον οὕτως εἶχεν. τοὺς δὲ περὶ ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπιόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντίπατρος, καὶ μάλιστα ὑπισχνεῖται αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ὑπιστολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ὑπηρέσια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς ἑώρων τὸν ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συνελθόντας ὑπήκουον. τοῦτοις δὲ πεισθεῖσιν ἀκούσαντες οἱ περὶ μέμφιν, σκάλωνι καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτοὺς, κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους ὑπαλαμβάνει.

D

E

F

Κεφάλαιον ιε.

Ἀντιπάτρου ἀριστεία, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὴ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δ' εὐώνυμον, ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνεται τὸ τοῦ μιθριδάτου κέρας, καὶ παθεῖν ἂν κινδύνους τὰ δεινότατα, εἰ μὴ ὑπὲρ τὸν ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις σατράπαις ἀντίπατρος ὠφθη νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν φεύγοντα, ἕπεται δὲ εἰς φυγὴν τοῖς νενικηκόσι αἰγυπτίοις. ἄρας δὲ αὐτὸς καὶ τὸ στρατόπεδον, δηῃούμενος τὴν διώξει, τόν τε μιθριδάτην ἐκάλει πλεῖον ἐν τῇ ζοπῇ διαχόντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν οἱ ὀκτακόσιοι,

τῶν

φῆ ἢ ἀντιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης ἢ φεὶ τού- A
των ὀπισέλλῃ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα & τῆς
σωτηρίας αἴτιον τὸ ἀντιπαῖον ὑποφαίνων, ὥστε τὸν καί-
σαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κελεῦσθαι ἢ φῶς πάντα
τὸ πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, & δὴ
καὶ ζωθλῶν συνέβη φῶς τοῖς ἀγῶσι αὐτῷ. κατα-
λύσας μὲν τοι καῖσαρ μετ' οὐ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς
συρίαν ὑποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανὸν μὲν τὸν
ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ ἢ πολιτείαν ἐν B
ῥώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν παντα χῆ. λέγεται ἢ ὑπὸ πολ-
λῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, & ἐλθεῖν
εἰς ἀίγυπτον. μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ γράβων ὁ καπ-
πάδοξ λέγων ὡς ἀσινίῳ ὀνόματος ὄντος, μὴ ἢ τὸν μι-
θριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν ἀίγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν
ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος γράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ
πάλιν ὡς ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ὄντος, τὸν μὲν μι-
θριδάτην ὡς ἐλθεῖν μόνον, κληθέντα δὲ εἰς ἀσκάλω-
να ἀντίπαῖον, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τῶν ἰουδαίων ἐθνάρχην C
χιλίους αὐτοῦ στρατιώτας συμπαραδοῦναι, καὶ τοὺς
ἄλλους δυνάστας πρεσβεύσαι, κοινωνῆσαι ἢ τῆς στρατιᾶς,
καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν γράβων φησίν. ἐλθὼν
ἢ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τιμῶ
τε τῷ παῖδὸς ἐπωδύρετο τύχῃ, & ὡς δὲ αὐτὸν ἀποθά-
νοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ κτείναντος πτολέμου σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν
οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανὸς ἢ ὅτι τού- D
τοις καὶ ἀντιπάτρου κατηγόρει διαίως ἐξηγουμένων τὰ
ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν πρὸ δημοσιεύντων. παρὼν ἢ ἀντιπα-
τρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτὸν τὴν κατη-
γορίαν γιγνομένην, νεωτερισαὶ ἢ ἀπέφαινε τοὺς φεὶ
τὸν ἀντίγονον καὶ σασιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ
συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποι-
ούμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἦν μάρτις. δικαίως ἢ ἐ-
λεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπασσον γεγονέναι E
πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύνασιν ὑπάρξαντα ῥωμαί-
οις. τὸν ἢ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λῃσεία ὑπὸ
σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ὑ καθ' βίαν καὶ ἀδι-
κίαν τοῦτο παθεῖν τὸ δράσαντος. τούτοις ἀντιπάτρου
ποιησαμένου τοὺς λόγους, καῖσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδεί-
κνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ ἢ δίδωσι δυναστείαν, ἣν
αὐτὸς φεραιρῆται, τότε ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος τιμῶ
κείσιν, ὅπιτερπον αὐτὸν ἀποδεικνυὶ τῶν ἰουδαίων.

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fatlus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisque Hyrcanum pōtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniēs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabárque vt sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gētis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὁπισταλαὶ ἢ δόγματα συγκλήτου φεὶ τῶν πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris literæ & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς παῖδὸς ἀνατει-
χῆσαι τύχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὸν χάριν. ἐρ-
ρίπτο ἢ ἐπὶ πομπηίου καταβαλόντος. καὶ τότ' ὁπισέλλῃ
τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετω-
λίῳ. & τὸ γραφόμενον ὑπὸ τῶν συγκλήτου δόγμα τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος καλέριος λουκίου υἱὸς στρα-
τηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμ-
βρίαις ἐν τῷ τῶν ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι,
παρῆσαν, δὲ λούκιος κωπώνιος, λουκίου υἱὸς, καὶ παπίριος χυρινᾶς, φεὶ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ
νουμηνίος ἀντίοχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβεύται ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

HYrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dedítque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri XVII.

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capterent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

A

B

C

D

E

F

G

ἀπελέχθησαν, ἀνανεώμενοι τὰς ὑπαρχούσας πρὸς ῥωμαίους χάριτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἠνεγκάμην, ἀνέκειντο ὑπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξέδοσαν διαθήσοντα, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τῆς τήν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξεσθαι. ταῦτα ἐγένετο ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχοῦ, ἔτους ἐνάτου μηνὸς πανέμου. νουμηνίᾳ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀθλοφόρων ἀγώνων ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῶν, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ἐπὶ φρουταίου ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ἐπὶ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δίκλης μυριάδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιόνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρὸς ἕρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπροέδρεοι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ δύνοῶν, καὶ πάσῃ χρώμενος προθυμίᾳ περὶ αὐτοὺς ἀναστρέφῃ, καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν τινὰ χρείαν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένους φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τὰ ἀσφαλῆ αὐτῷ ἐπανόδου ποιούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων. δεδόχθαι τῇ καὶ νεῷ θεοδοσίου τοῦ θεοδώρου συνιέναι εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τῶν αἰδέσεως ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι ποτ' ἂν δυνάται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν αἰδέσιμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις ταραγωδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως ἐπιμεληθῶσι δὲ τοῦ στρατηγοὶ διαμένοντά τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς δύνοιαν, εἴ πως ἔστιν ὅπως ἂν δυνησόμεθα εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τοιάνδε εἰσπραξῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φανῶσι ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοιαν ἐν τῷ νῦν τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ συγκαλέσουσι προσδεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν συγκλήτου ῥωμαίων καὶ τοῦ δήμου καὶ τῶν ἰουδαίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καῖσαρα προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπως κατέστελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλίαις ἠρεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐν δυσθαμονίᾳ ἄγειν, καὶ βιώσεως τῆς ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπορέχων. προσιεμένους δὲ ταῖς ἐκ τοῦ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῷ κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔχειν ἀπὸ προστάτου δεσπότην,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ὄ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ὄ κὴ καί- A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

σαρα πικρὸις αὐθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ὁ γὰρ αὐξεσθαι μεζαιν ἐμβμον ὃν αὐτοὶ κατέςησαν. ταῦτα λέγων καθίςα δι' ἑαυτῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Κεφάλαιον ιζ.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Οτι αὐτίπατος τῶν παιδῶν, ἡρώδη μὲν τὴν γαλιλαίας ἐπιτρέπει, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τὴν ἱεροσολύμων, καὶ ὡς σέξτος καίσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρώδην ἐποίησεν. B

ΒΡαδὺν δ' ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς πέριξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν ἡρώδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπασιν ὄντι, ἐπὶ γὰρ αὐτῷ ἐπτακαίδεκα μόνα ἔτη. ὀλάττει δ' οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρόνημα γενναῖος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δίδωσιν εὐδοκιμήσεως εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἑζεκίαν τὸν ἀρχιλῃςὴν, τὰ πρόσχωρα τῆς συρίας κατέχοντα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταςὰς, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃςῶν. σφόδρα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, πόθῳ γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τὰ λῃςικοῦ τὴν χώραν, ἐκαθάρθη. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ὅτι τοῦτῳ κατὰ κώμας καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσκεύακε, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐχθρὸς δ' ἁπλῶς τοῦτο γε σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγγενὴς τῷ μεγάλῳ καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ ἡρώδῃ πρὸς τὸν μόνον, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκιμήσιν αὐτοῦ κινηθεὶς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῶν ὁμοίας εὐφημίας. καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατώτατος ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ὅτε δ' ἀπειρηκάλως τοῖς πρόσθεν πρόσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας τοῦ τε ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἵων ἂν τις μεταλαμβάνοι τοῦ ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μὲν τοῦτοι τῶν ἐν τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ὀδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν δυνοίας καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ' ἐν τέλει τοῦ ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δύνοιά τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τοῦ ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος μὲν πεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πείσας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τῇ δωρεᾷ, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφθόνιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ὁ δὲ ἧσαν οἱ πρῶτοι τοῦ ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδην δίαιον καὶ θλιμερὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπάτρου, καὶ μέχρι πότ' ἔφασαν ὅτι τοῖς πρωτοθρόνοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῷ ἀρχῷ διεζωσμένους, σαυτὸν δ' ἂν βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν πρός τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὁ γὰρ ὅπερ σοὶ σὺ

CÆterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis tuis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorũ hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis sceleſtum non ſinunt affici ſupplicio, niſi priùs damnatum ex ſententia iudicum. iſte verò hoc auſus eſt, priùs quàm à te poteſtatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus eſt. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram conſeſſu iudicum facti ſui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam cauſam euocat. at ille præſtò fuit, prænonitus tamen à patre, vt non priuati more, ſed cum comitatu ad ſe tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum exiſtimabat ſibi conducere, mediocrem, ſed tamen ſufficiẽtem ſibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret ſi plures adduceret, vel ipſe ſine tutela ſubiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum vt eum abſolueret, minis ſi contrà feciſſet additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum eſt, nequa triſtiore iudicum ſententia feriretur, quandoquidem amabat eum non ſecus atque filium. Cúmque conſtitiſſet ante iudicium vnà cum ſuis, omnes ſunt attoniti, nec quiſquam eorum qui abſentem accuſauerant, auſus eſt hiſcere: ſed hærebant inopes conſilij. Tum vnus quiſpiam Sameas nomine, vir iuſtus, & ob hoc inuictus terroribus, aſſurgens ſic exorſus eſt: Equidem iudices, túque rex, nec ipſe vnquam vidi quenquam qui ad cauſam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto poſſe proferre huiuſmodi quempiam, ſed quiſquis hactenus apud hunc conſeſſum iudicandũ ſe præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis miſericordiam, atratus & promiſſo capillitio. at bonus iſte Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adſtat hic purpuratus & crine bellè compoſito, cum armatis ſtipatoribus: vt ſi capitalem iuxta leges ſententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipſe euadat illata vi legibus. Verùm iſti non ſuccenſeo quòd maiorem incolumitatis ſuæ quàm legum rationem habeat, ſed vobis magis & regi qui hanc ei conceſſiſtis licentiam. Scitote tamen potentem eſſe Deum, & quòd iſte quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipſum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque ſuſtulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iuſtitiam, & quia pòſt obſeſſa vrbe ab Herode ac Soſio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos poſſe dominationem illius effugere: ſicut ſuo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propenſiores

τῆ πραγμάτων αὐτοπάτορες, καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν εἰσι, μὴ ἢ ἁπάτα σαυτὸν τῶτο οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπόται φανερῶς ἀνομολογήνται. ἢ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτῶ, ἐξεκίαν ἀπέκτεινε ἢ τοὺς σὺν αὐτῶ, παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν Ⓒ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνωσθείη τῶτο παθεῖν, ὑπὸ τῶ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ἢ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ἢ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. προσεξῆψαν ἢ αὐτῶ τὴν ὀργὴν Ⓒ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαν τὸν βασιλέα Ⓒ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην ἐκάλει δικαζόμενον, ὑφ' ὧν διεβάλλετο. ὁ ἢ ἦκε, τῶ πατρὸς αὐτῶ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ ἢ ἀσφαλείας προσελθεῖν, ἢ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τάτε κατὰ τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μὴ σίφοις ὑποχρῶντος αὐτῶ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὑπόφοβος ὑρκανῶ δόξειν μετὰ μείζονος παραγενόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς ἢ ἀφυλάκτος ἐν πρὸς τὴν δίκην. σέξτος μέντοι ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τ' δίκης, Ⓒ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τὸ δ' ἐν ἀφορμὴ Ⓒ τὰ ὦδε τῶ σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τῶ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεσθεὶς ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τῶ σὺν αὐτῶ τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδείς, ἀλλὰ πρὸς φόβον ἀφικέσθαι διεβαλλόντων, ἀλλ' ἐν ἡσυχία, Ⓒ τῶ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. διακειμένων δ' ὕτως, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τῶτο τῶ παρόντος κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδριοι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ὅτ' αὐτὸς οἶδά τινα πρὸ πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ὕτω ὦδε θρασύνατο. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δεῦρ' οὖν ἀφῖκται εἰς τῶτο τὸ συνέδριον κεκλημένος, ταπεινὸς φαίνεται, καὶ σχήματι διαποτός, καὶ ἔλεον ἀπρομένῳ παρ' ἡμῶν, κόμην τε ὑπερέφας καὶ ἐσθῆτα μέλαναν ἐνδεδυμένος. ὁ ἢ ἑλπίσας ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔστηκε τὴν πορφύραν προσκείμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τ' κόμης, καὶ σὺν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ καταπείνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ἢ σωθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὅπῃ τύχοις ἐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῶ συμφέρον ποιεῖται πρὸ πλείονος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς ἢ καὶ τὸν βασιλέα τοιούτῳ ἄδειαν αὐτῶ δόντας. ἴσε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ ὃν νῦν δὴ ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτε Ⓒ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' ὐδὲν τῶ εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν λαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, Ⓒ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῶ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν δι' τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. Ⓒ ὅτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπό τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπὼν, δι' τὰς ἁμαρτίας ἃ δύνασθε φυγεῖν αὐτόν. καὶ πρὸ μὲν τούτων κ' χώραν ἐφύλαξε. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν

ἡρώδου

ηρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τῷ δίκῃ εἰς ἄλλην ἡ- A
μέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἔστε γὰρ τὸν
κίνδυνον διαφεύξεσθαι ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος,
ὅσος εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὅπῃ
δίκην ἐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, B
φοβεῖτεν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. σέξ-
του γὰρ πεισαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς ὢν ἐν
φόβῳ μὴ στρατώσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτὸν. ὁ πολὺ γὰρ
τούτου τοῦ θέους ἐβεβούλευεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τοῦ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ ἀντίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τῷ ὁρμῷ αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
παρακαλέσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπληξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαι-
τέρω κατὰ τοῦ παραχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε πρὸς τοῦ κληθέντα ὅπῃ δίκην
ἐλθεῖν ἀναγκαιοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ- D
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ
συνθρωπότερον ἅπαντᾶν, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
χαρίστεῖν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βρα-
βεύει τὸ θεῖον, πλέον οὐδὲν τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον.
διὸ καὶ τῷ νίκῃ μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲ δυσ-
χετήσαντι, μηδὲν δ' ἀχαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ,
πρὸς δ' ὠνέκαλοίη δίκαι πονηροὶ συμβέλοις, ἀλλὰ
μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τι- E
νὸς παρεχημένῳ. πείθεται τούτοις ἡρώδης, ὑπο-
λαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆσθαι αὐτῷ καὶ τῷ ἰ-
σχυὶ ὑπερδέξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲ κατὰ
τῷ ἰουδαίαν ἔτως εἶχεν. ὁ δὲ καίσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τῷ πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶ μοι πάσας F
ἀνανεώσασθαι τὰς γεγονυίας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῷ τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' ἀρετὴν ἔχον
ἡμᾶς, τῷ τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τῷ πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ τῷ πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις πρὸ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχῆ G
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ πισιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
οἷς τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἔστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε
τοῖς δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἔτι νεῶ

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd nullus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorẽ suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλας ἀναγεγραπται χαλκᾶς. ὁ μὲν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐν τούτων ποιήσομαι καὶ
τὴν ἀπόδειξιν. ἐμνήσθησομαι δὲ καὶ τὰ γραφόμενα, ὑπό τε τῶν συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς
τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαῖος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

Sidoniorum magistratibus, senatui & pop. salutem. Si valetis bene est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis vestris monumẽtis reponatur, inscriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc: Iulius Cæsar, Imp. iterum & pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nunc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in nostris negotiis præstitit, sicut ei multi Imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, essèque ipsum & filios eius nostros socios, & in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hybernâ militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum passis adsit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicatíque æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæstores ac magistratus publicetur, quo pio amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, Imp. dictator, consul honoris, virtutis & benignitatis causa, concessit in commodum s. p. q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúsque filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorum totiúsque gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunésque sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imper. iterum statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absque anno septimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque seminant: vtq; in Sidone secundo quoque anno tributum reddant quartam partem satorum:

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔρρωσθε καὶ αὐ ἔχοι, κἀγὼ ἂν ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. τ' ἀγομένης ἀναγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ περὶ ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθναρχην ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείνται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλλησι τὲ καὶ ῥωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατεθῆναι. ἔδοξε δὲ τοῦτο. ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος, καὶ πρὸ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιώτου ἦκε σύμμαχος, καὶ ἡνίκα πρὸς μιθριδάτην ἀπεστάλη ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρχας ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερωσύνην τε ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔστιν ἀρχιερατικὰ ἢ φιλάνθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἴ τ' ἄρα μεταξὺ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῆς ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γένεσθαι παρ' αὐτοῦ. ὠδοποιεῖσθαι δὲ, ἢ χρήματα πέμπεσθαι ἀδοκιμάζω. γάϊος καῖσαρ ὕπατος, δικτάτωρ, συγκλήτου συγκροτησάσης, δῆμον ἔπος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἀρχὴ, καὶ τοῖς δεδομένοις τύποις καρπίζονται. ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων φοίνικα τῶν ἀδικημάτων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκοῦν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένου γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἠγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς ὠδοποιεῖν, καὶ διατάγματα πέμψαι πανταχοῦ. γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, σεσεχώρηκεν ὅτι συμφέρουσι, τῇ συγκλήτου καὶ τῷ δήμου τῷ ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνος εἶναι ὅτι τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τὸν ἱερωσύνην κατέχουσι. γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθναρχην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται. καὶ

μήτε ἐρανολαβῶσι τινες, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔκρινε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ ϛ' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς

θεὸς τούτοις ἔτη καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐ-
τοῦ. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβύτης ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων σύνιζα συμμα-
χίαν, καὶ στρατιώτας ἀξείη, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσ-
πράττεσθαι, ἢ εἰς ἀγγαρείαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνό-
ματι, ἀλλ' εἰ) πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχον, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐφρίαντο, ταῦτα πάν-
τα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόπωλιν ἣ πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
Ἰουδαῖοι ποιούμενοι τιμῶ θεὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῷ
ἔτι καθὼς ⸫ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ
παῖδας αὐτοῦ, ὧνπερ τῆς τε γῆν νεμομένων, χώρας, καὶ λι-
μένος; ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτῶνι μοδίοις δισμυ-
ρίοις χοέ. ὑπεξαιρουμένου τοῦ ἔτους ὃ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτε τὰ ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβά-
νουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκα-
νὸς ⸫ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξακατέχον, ἀρέσκ C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅτι τοῖς
δικαίοις οἷς ⸫ πρότερον εἶχον. μένειν ⸫ τὰ ἀπ' ἀρχῆς
δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους καὶ τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν ἰῶν, τάτε φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δήμου ψηφισα-
μένου καὶ τῆ συγκλήτου ἔχον. ὅτι τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ
χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συείας ⸫ φοινίκης
συμμάχοις ὄσι ῥωμαίων κτῆ δωρεαὶ ὑπῆρχε, κατ- D
ατάθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν
ἐθναρχῶν καὶ Ἰουδαίοις ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ,
⸫ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβύταις τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμῆ μονομάχων ⸫ θηρίων
καθιζομένους, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰ-
τησαμένους ἀπὸ δικτάτορος ἢ ἀπὸ ἱππάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. ⸫ τὰ
ὑποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδωσον ἐν ἡμέραις ἱ ταῖς ἀ- E
πάσαις, αὖ τὸ δόγμα γράψῃ. Γάϊος καῖσαρ αὐ-
τοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατος τε τὸ ε. δι-
κτάτωρ ἀποδεδειγμένος δὶς ἀβίου. λόγους ἐποιήσα-
το περὶ τῶν δικαίων τῷ ὑρκανῷ τῷ ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου τοιούτους. τῷ περὶ
ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάν-
των ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις ὅτι τε
συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δύχαρις ἡσαντός τε F
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ
ἡμᾶς ὑπομιμνῄσκειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ
τοῖς ἔθνεσι τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ φασιν ὑπὸ
συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡ-
μᾶς δυνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν δυνήσησαν ἡμᾶς χάρις
ἀνταποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥω-
μαίων, παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν.
συνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ τινες τῶν παρόν- G
των Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσ-
βεων. καὶ συνεφανισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κω-
λύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ
τοίνυν οὐκ ἀρέσκει κτῆ τ' ἡμετέρων φίλων ⸫ συμμάχων

& ad hæc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere iplorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXM DCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæíſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetaríque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῶν κτῆ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδεια, καὶ τὰ ἱερὰ
εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτῷ μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. ⸫ δὲ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπα-
τος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κτῆ πόλιν; μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, ἔτε χρήματα
συμφέρειν, ἔτε συνόδεια ποιεῖν. ὁμοίως ⸫ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ὑπέξέπων

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vique durantibus, duraturísque in posterum, omnia hîc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes nemini fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, idcóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάγεσθαί τε καὶ ἵστασθαι. ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴπερ καὶ τῷ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρώσασθαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῷ ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν. μὴ ὄντ' ἄλλου θάνατον, μάρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τὸν τε σύγκλητον συναγαγόντες καὶ τὸν ὑρκανὸν πρέσβεις ὠδηγηκότες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίωσαν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ἃ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅπισέλλει τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτοβύλῃ τῆς ἀσίας ἔτος. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύτης ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφὴν τῶν πατρίων καὶ σιτίων κατ' αὐτοὺς εὑρεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς ἐκ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δέδωκα τοῦτο ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγωγοῖς καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῷ θεῷ ταῖς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λούκιος ὁ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὄντα καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγενημένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὑπὸ σολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡμετέροις, πρὸς οὓς ἀπάντων ἕνεκα ὧν ἐπράξαμεν πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασανίσμῳ τῶν συγγραφέων πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας γνωμένης, ὑπὸ δεικνυόντες αὐτὰ χαλκῆς στήλας καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, καὶ διαμενοῦντα, τὸν μὲν πάντων παραθέσιν ὡς περιττήν τε ἅμα, καὶ ἀτερπῆ παρητησάμεθα. ὀλίγα δ' ὕστερον ἡγησάμενοι σκαιὸν, ὃς ἐκ πρὸ τῆς ῥωμαίων ἡμῶν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμῶν ἐκ ὑπολήψεται πρὸ ὧν εἰ φαμὲν ἀληθεύειν ἕνεκ ὧν ὑπεδείξαμεν. τὸν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γνωμένην, δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηΐου φρονούντων, ὑπὲρ ἐλλὼ συνθεὶς ὑπὸ σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δ' τὸ στράτευμα αὐτοῦ καταλαβὼν, ἐκράτει τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας πρὸς ἀπάμειαν συνέστη, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δ' ὁ ἀντίπατος συμμαχίαν ἐπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, τὸν μνήμης ὧν ἀνηκεστήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο πρωρεῖν αὐτῷ τὸ δίκαιον ὡς τὸ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φρονι-

χρονιζομένου δὲ τοῦ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σέξτου. καῖσαρ δὲ ὑπὸ τῶν περὶ κάσσιον καὶ βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταγὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. τοῦτο μὲν οὖν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιή.

Ως κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὁ παρ' αὐτοῦ εἰσεπράξατο.

Τοῦ δ' ὅπως τοῦ καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, ἔν τε τῇ πάντων ὅση στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ὃν δαλιπτόμβους τὸν περὶ τὴν ἀπάμειαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους περισάγει τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμβους, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐτῶν μεγάλους ἐπετίθη. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐπάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμβους. ἀντίπατρος δὲ ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μείζει τιμᾷ τοῦ χρημάτων εἰσπράξιν, καὶ ἑκατέρῳ τοῦ υἱῶν συμφέρειν δίδωσι, τὰ μὲν μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προστάξειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρώτης ἡρώδης ἀπὸ τῶν γαλιλαίας εἰσπραξάμβους ὅσα ἦν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα κασίῳ. σῶφρον δὲ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτοῦ κατασκευάζειν δύνοιαν ἐπ' ἀλλοτρίοις πόνοις. ὅπως φάσκοντος δ' αὐτανδροι ὅσοι τοῦ ἄλλων πόλεων ὑπομενοῦσι. καὶ τέσσαρες πόλεις ἐξανδραποδίζει κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' αὖ ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὥστε καὶ μάλιχον ἀτελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τοῦ ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐσώσε δ' ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ὑπεβάλλων ἀντιπάτρῳ, τῷ τότε τελοῦντι, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ δ' ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. ὁ μὲν ἔλαθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. ἀμαθόμβους γὰρ ὢν ἐπιεικὴς, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, καὶ σεμνὸν ἀσφαλὲς ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ μάλιχος, προεῖτο τῷ ὑπεβάλλειν, ὁμολογούμβους μεθ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκόντου μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουρεῖσθαι, ἡρώδου δ' ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ὁδὶ αὖ εἰς νοῦν ἔβαλε διοῦτον ὁδόν. ὁρῶν δὲ τὴν ἀποδειλίαν καὶ βαλλάδοσεται πρὸς τὸν ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκῳ καὶ συρίᾳ στρατηγοῦντος. ὃς ἀμαθόμβους νεωτερισποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὸ μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε καὶ μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος περιέσωσεν.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ὑπεβουλεύσατο, ἀντίπατρον δὲ ἔπεισε φαρμάκῳ.

Ἔλαθε δὲ ἆρα φονέα πρεσβεύσας ἀντίπατρος αὐτὸν τὸ μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ὑπομέλιαν ἅπασαν ἐπεχείρησαν ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ὑποχόμβους δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδείξειν μὴ πόλεμον, συνεισήκει γὰρ τότε, πρός τε ἀντώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλιστα τὸν ἀντίπατρον,

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Cap. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

XX. Bello deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res voique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partē quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam init. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates vehum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de tuo missis, furorem eius lenisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltrà Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Cap. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus collecto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiā polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tū maximè timens Antipatrum,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: & que vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitarauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἀπροσδόκητον ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανὸν οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰσιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ σπλίτας ἔχων ἐπεχείρει τὰς κλεῖς τῆς πόλεως γνόντων δὲ τὸν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ παῖδος ἡρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ὡρμητο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἔξαρνος ἦν τῆς φόνου. καὶ ἀντίπατρος μὲν δυσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἀμνηστίαν ἔτυχε, καὶ τῇ θεῷ τὴν πατρίδα ἀποδοὺς, τοῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ ἡρώδης μὲν δύθις ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μὴ στρατιᾶς ὅπλα μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει θεραπεύεσθαι τὸν ἀνδρὸς, μὴ πολέμου κατάρχειν νομιζῶσιν ἐμφυλίου. τὴν τε οὖν ὑπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀντιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τῷ πατρὶ, καὶ προσαγόμενος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν πεκακωμένην, ἀνακτᾶται καὶ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' ὀλίγον δὲ συνόδου τῶν ἰεροσολύμοις ἑορτῆς προσγίνεται συνὼ τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. καὶ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ὑποδέχεσθαι αὐτὸν εἰσιέναι. καὶ πείθεται μὲν ὑρκανὸς, προσβάλλεται δὲ αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι τὴν πλήθυς. ὀλίγον δὲ φροντίσας ἡρώδης τῶν ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσεισιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δὲ ἐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν αὐτάδελφον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φαλακίῳ τῷ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτὸ τὸν προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ πλοῦν, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης δόλῳ εἰλατησε αὐτῷ κατασκευάσαντα τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Κασσίῳ μὲν οὖν περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστειλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἴη τὸν ἦθος μάλιχος, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρα διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροάγειν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δὲ λαοδίκειαν ἦρκότος κασσίου, πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλαν κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γιγόμενον. ὁ δὲ περὶ τύρον τῆς φοινίκης ὑποπτεύομενος τὸ πρᾶγμα, μείζονων ἐφίεσθε. καὶ τὸ παιδὸς αὐτοῦ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τοῦτον τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀποφέρειν, ἀποδόσοντός τε ἐπ' ἀντωνίου κασσίου, τὸ ἔθνος ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβουλυμένοις, ὅτε δαίμων ἀντέπεσε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτῶν καταγνόντες, προφασιζόμενοι θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δίκην ὧν ἡμάρτανε, καὶ δὴ ἐξιάσειν αὐτοὺς ἅπαντας προφήκει, ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μὴ ξιφιδίῳ. οἱ δὲ ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ περιτυχόντες ὅτι τὸ αἰγιαλῷ, καταπηδῶσι τὸν

αὐδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπὸ ἐκπλήξεως τοῦ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δὲ ἀνενεγκών, ἐπυνθάνετο τῷ περὶ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τὶς ὁ μαλίχου φονεύσας; εἰπόντων δὲ κάσσιον

τοῦτο

τῦτο φεύξαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πρεσβύτερον γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τὸ παιδίσκος ὀνείδιζον. καὶ μάλιχος μὲν ταύτῃ τῷ ἔργῳ τὸν εἰς αὐτίπαζον ἐφύβρισε. χαλεπὴν δὲ ἐκ συνείας ἀπάντων ἔσεσθαι τὴν ἀρχὴν γίνεται καὶ τῇ Ἰουδαίᾳ. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπλα φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης δὲ φάβιον ἐπορεύετο ἐν δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος φεύσδραμεῖν φεὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως ὃ φασάηλος δ' αὐτῷ, ἕλικος κρείττων γενόμενος, καταπλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποσπονδον ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν αὐτῷ παθόντα ὑπ' αὐτῷ, συμφεράζοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχε τότε ὀλίγα ἐκράτει, καὶ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅπερ μὲν οὖν τύπον ῥαίσας ὁ ἡρώδης ἐκ τῆ νόσε φανίσεται, καὶ ἀφελόμενος αὐτῆ πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπονδον ἀπέλυσεν.

A

B

C

Κεφάλαιον κά.

Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλε βιηθούμενον φεὸς τὸ τυρίων τυράννε, ἡρώδης ἀπαντήσας μέτεστι καὶ τῆ ἰουδαίας ἐκβάλλει.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν ἀριστοβούλε, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον πεθεραπδυκότα χρήμασι, κατῆγε πτολεμαῖος ὁ μιννάε διὰ τὸ κηδεμόνα. συνεμάχει δ' αὐτῷ καὶ μυρίων ὃν τυρίων καταλελοίπει κάσιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ὕστερ ὁ αὐτὸς, ἐφρύαττεν. ὁ δὲ μυρίων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὁμόρων οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ ξύλα καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρυρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ὅπι τῦτον ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρυρεὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐξ ὧν οἷς καὶ δωρεὰς δούς διὰ τὸ φεὸς τὴν πόλιν δίνοιαν. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπλούτησεν αὐτῷ, καὶ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον ὕπω τῶν ἄκρων ἐπιβαίνει τῆ ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στεφάνοις αἰδεῖται ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐπεγαμβρεύετο δὲ ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γενέ, καὶ διὰ τῦτο μᾶλλον αὐτῷ φεφείκει μέλλον ἄγεσθαι τὴν ἀλεξάνδρου τῦ ἀριστοβούλε θυγατέρα, ὑρκανῷ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τεττάρων μὲν ἀρρένων. δύο δὲ θηλειῶν. ἔκτο δὲ καὶ φότερον γυναῖκα δημότην, δορὶν ὄνομα ἐκ τῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ φρεσβύτατος γίνεται παῖς, αὐτίπαζος.

D

E

F

Κεφάλαιον κβ.

Οτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ φεσγενόμενος πολλῆς χρήματων ἐπιρράπτει αἰτώνιον, διὰ τῦτο μὴ κατηγορῆσαι αὐτῦ συνηθείας οὐκ ἐδέξατο.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecunijs eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

ΚΑ'σιον μὲν οὖν χειρῶνται αὐτώνιός τε καὶ καῖσαρ φεὶ φιλίππους. μετὰ δὲ τὴν νίκην καῖσαρ μὲν ἐπὶ γαλλίας ἐχώρει, αὐτώνιος δὲ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. γνόμενος δ' ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπλύτων φρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορῆντες τῦ φεὶ φασάηλον καὶ ἡρώδην, φεόχημα μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανόν, τύτοις δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδη δὲ αὐτώνιος διὰ πολλῆς

G

esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæum tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phaselum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phaselus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ARistobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, eúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis populatibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecunijs eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

CÆterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Ioseph Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ δι' ἃ τοῦτο συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοῖς αἰτησασθαι. διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτόνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ αἰτησομένους τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ὑπὸ νόμῳ πολέμου, χρήσαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου καιροῖς ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας αὐτόνιος δίκαια τοὺς ἰουδαίους ἀξιοῦν, αἰτησάμενος ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα περιέχον ταῦτα. μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰάσπος μηναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσαι ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε ἐμπροσθεν ἐν ῥώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν περὶ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους σπουδὴν διέθεντο, ὡς ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀραιὲς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, ἴδιον ἡγησόμην. κατασβεσθέντων δὲ τὴν αἰσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἠρώων ἀποχομένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ τοῦ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῇ, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους παρανομιῶν, καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶς ἐπεῖδε τὸ ὑπὸ καίσαρι μῖσος. ἀλλὰ τὰς ὑπερβολὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων αἴτιος, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμμανοῦς κακοήθους γνώμης, ἣν κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεκρότουν, καὶ τόπους δύσβατους καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀδίκοις ἐγκλήμασι κατεψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ ῥῆτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσασθαι τὴν αἰσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς αἰσίας σῶμα νεῶν δεῖται τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ δεῖ μετέχειν καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν δεδομένων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράχθησαν ὑπὸ γαΐου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ὅτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. Μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρ-

ἐθναρχυ φρεσβδυτῆ χώραν αὐτῆ ὑμᾶς κατέχειν A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptō, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiã vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt; æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, néve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertētur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit; pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

λεγόντων, εἰς ἰῶ ἀνέβητε, κὴ τ' ἀναπεμφθέντων ἡμῖν ὑπερέτεναι, ἐπεὶ τὸν θεὸν τ' ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα, κὴ τῆ δυσεβῶν C δικαίων ποιήμενοι θεόνοιαν ἠμυναμεθα τοὶς μήτε χάριτος ὑπομνησθέντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι κὴ τ' ἀφ' ὑμῆ εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῆ ὑπάρχειν. κὴ ὅσα θεὸ τῆ ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδιδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ὅτε γὰ B ἐπαρχίας ἐκείνων ἐθεὶς ὅτε στρατόπεδα δ' συγκλήτυ δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς θεὸς ἀδίκου χρησίμοις αὐτοῖς χρημένοις. δίκαιον αὐτῆ οὖν δεδωκότων τοῖς τε συμμάχοις τοὶς ἡμετέροις ὁσάκοτ' εἶχον ἀξιῶμεν ἀκωλύτως διακατέχειν, κὴ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑπαγε ὄντα τῆ ἐθναρχυ Ἰουδαίων, θεὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένων ἐπάγοντα, ἀποδιδῶναι τῆς C ἐπαρχίας ἡμῆ νεῖ ἔχετε. ἀποδιδῶναι αὐτὰ, βίαντε αὐτοῖς μηδεμίαν θεοφέρειν ὅπ τῆ ἀθένεις αὐτοὺς ποιεῖν τῆ ἰδίων διατόζεν. εἰ δέ τινα ἔχετε θεὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμῆ ὅπ τοὺς τόπους, ἐξέσαι ὑμῖν ταύτη χρῆσθ, ἡμῆ ἑκάστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κείμασι φυλαστόντων. Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ Τυρίων ἀρχουσι βυλῆ δήμω χαίρειν. διάταγμά ἐμὸν ἀπέσταλκα θεὸς ὑμᾶς. θεὶ ὃ βέλομαι ὑμᾶς D φερτῆσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας ἐντάξητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς κὴ ἑλληνικοῖς, C ἐν τῆ ὅπ φανερὸν ἄτω ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι δυνήσεται, Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκράτωρ, Τυρίων ἀνδρῶν κατάστασιν θεὶ τῆ δημοσίων θεγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτη τῆ ὑποστάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρατιωτῶν κὴ συμμάχους ὄντας διήρπασε, κὴ ἐξεπολόρκησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῆ ῥωμαίων E δήμου, τ' ἀπόνοιαν τὴν ἐκείνε τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι C κείμασιν ἐπανορθέμεθα τὰ ὑπ' αὐτῆ διειργασμένα, ὡς τε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῆ. κὴ ὅσα ἐθεάθη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆτε, τὰ μὲ σώματα ἐλευθέρα, ὡς ἰῶ ἀπ' ἀρχῆς· ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς θεοτέροις κυρίοις. τὸν δ' ἐκ ὑπακούσαντα τῆ ἐμῆ διατάγματι, δίκαιον συγκεχωρῆσθαι βέλομαι. κἂν ἁλῶ, τότε κὴ τὴν τ' F θεάγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐκ ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο κὴ σιδωνίοις κὴ ἀντιοχεῦσι κὴ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεδέμεθα δ' οὐ C ταῦτα ἀκαίρως, τεκμήρια χρησόμενα ἧς φαμὲ ῥωμαίους ποιήσασθαι θεροίας ὑπὲρ τῆ ἡμετέρου ἔθνους.

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν θεραφόμενος ἡρώδην κὴ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. G

ΜΕτὰ τ' ταῦτα εἰς συρίαν ἀντωνίε θεραγομένου, κλεοπάτρα θεὶ κιλικίαν ἐντυχοῦσα, δ' ἔρωτος αὐτὸν ἐπεχείρωτό. κὴ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἐ-

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potētissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, XXI.

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cùm ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus perualerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum auctis numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγόμενος. ἀκεσασάμενος ἢ ἀμφοτέρων αὐτάνιος ὅτι δάφνις, πυθόμενος ὑρκανῦ, πότεροι τῦ ἔθνους ἄμεινον προΐσαιτο. φήσαντος ἢ τοὺς περὶ ἡρώδην, αὐτάνιος κὴ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, διὰ τὴ παρόυσαν ξενίαν, ἣν ἐποίησατο παρὼν ἐπιτροπεύοντος πρὸς τὴ πατρὸς αὐτῶν, τούτους μὲ ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, κὴ τῶν ἰουδαίων αὐτοῖς ὑπέβαλε πηδάλια. γράφει ἢ κὴ γράμματα, κὴ ἐς τὴν ἀπειλὴν ἐβόησε. μέλλοντος ἢ ἐκ πτύειν αὐτοὺς, παρητήσαντο οἱ περὶ ἡρώδην. ἡρέμουν ἢ ὀλίγας ἐπανελθόντες ὑπὲρ τὴ ὁρμῆς, ἀλλ' ἀπλύτων πάλιν αὐτανίου χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δέξαντο ἀφικέσθαι. κὴ ὁ αὐτάνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τόν τε ἡρώδου ἐκ τῦ ἀδελφῦ αὐτῦ, τὴ κὴ τόπον ἄρχοντι πρεσβεύτας κολάσαι τοὺς ὁρμήτορας τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ὀνθυμοῦντας πραγμάτων, κὴ τοῖς περὶ ἡρώδην συγκαθίσαι τὴ ἀρχήν. ταχὺ ἢ ἡρώδης, ἔδρυτο γὰρ ὅτι τὸ ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως, πρόϊόν ἀπίναι παρεκελεύετο, σωλῆν ἢ αὐτοῖς κὴ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένου. κὴ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ὠθισμῷ ἢ ὀκθέντες ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους ἢ κατέτρωσαν. οἱ ἢ λοιποὶ δρομαῖοι ἐποίκιον προσιέντες ἡσύχαζον. τῦ ἢ δήμου καταβοῶντος ἡρώδου, παροξυνθεὶς αὐτάνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέσχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, κὴ βαρζαφάρνης σατράπης τῶν πάρθων. τελευτᾷ ἢ κὴ πτολεμαῖος ὁ μεννάυ, κὴ τὴ ἀρχὴν αὐτῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαβὼν, δεηθεὶς τὴν φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ὑπολαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

Σπατία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ἣν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν καπήγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα κὴ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὑπ' αὐτῦ δώσουσιν αὐτῷ, κὴ τοὺς περὶ τὴν ἡρώδην ἀνέλοιεν. ὁ μὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ ἢ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν ἐν ἀποκλείσει πάκορον, σιδώνιοι ἢ κὴ πτολεμαεῖς, ὑποδεξάμενοι. ἴλην μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, καταισχυνόμενός τε τὸν κῆ τὴ χώραν, κὴ ἀντίγονῳ συμπράξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τῦ βασιλέως οἰνοχόον. ὄρη ἢ τῶν περὶ καρμήλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, ἐς συμβαλεῖν ἑτοίμους ἐχόντων, πρεσβεύσαι τὴ χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ ἢ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκτίθεσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσχωρούντων δέ τινων, πολλοὶ συνεφάπτοντο, ὅτι τὰ βασιλέα ἦκον, κὴ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων ἢ τῶν περὶ φασαήλον κὴ ἡρώδην. κὴ μάχης γενομένης κῆ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. κὴ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, ἐπέπου-

πέμψαντα ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φθερή- A
σοντας αὐτὰς, ἐς ἐπανάστασιν ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας
ἐρήμοις, συὼ αὐτοῖς οἰκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ οὖν τ'
ἀδικίας ταύτης ἡρώδης, μετολίγον τιμωρίαν ὕστερον
αὐτὸς ἀσιωτὸν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην,
& πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων ὃ ὀσημέραι ἀ-
κροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀπέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς
χώρας ὄχλον εἰς τ' καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ'
ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. ἧς δ' ἡμέρας ἐνεστώσης πολ- B
λαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων,
ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δ' τὸ ἱερὸν καὶ τὴν
πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τ' περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ
σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρώδην ἐφρούρουν. φασάη-
λος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ἡρώδης δ' λόχον ἔ-
χων, ἐπεξέεισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. & καρ-
τερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεψε, τ' μὲν
εἰς τ' πόλιν φυγόντων, τ' δ' εἰς τὸ ἱερὸν, ἔσι δ' ὧν εἰς τὸ
ἔξω χαράκωμα. ἐν γάρ τι αὐτόθι, παρεβοήθει δ' καὶ C
φασάηλος. πάκορος δ' ὁ πάρθων στρατηγὸς συὼ ἱππεῦ-
σιν ὀλίγοις ἀπηγόρευε δεηθέντος εἰς τ' πόλιν ἔρχεσθαι, λόγῳ
μὲν ὡς καταπαύσων τ' στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων
ἐκείνῳ τ' ἀρχήν. φασάηλε δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξα-
μένου ξενίᾳ, πάκορος πείθῃ προσβῦσαι μὲν καρ-
ζαφάρνῃ αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθεὶς. καὶ φασά-
ηλος οὐδὲν ὑπιδόμενος πείθεται, μὴ ἐπαγομένου ἡρώδου
τοῖς περὶ τὸμβρύοις, δι' ὃ τ' βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ D
πανόρμῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν ὁπλιτεύσας κελεύοντες. ὤχοντο
γὰρ προσβύσοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δ'
καταλιπὼν ἡρώδῃ ἑξακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τ' ἐλευ-
θέρων λεγομένων, περιέπεμψεν αὐτούς. ἡμερομένοις δ'
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τ' πό-
λεων ἐφεστῶτες. & καρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς
ὑποδέχεται προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπεβά-
λλετο. πλησίον δ' μὲν ἱππέων ἦν θαλάττης οἱ περὶ
φασάηλον κατάγον. & ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς αὐ- E
τίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τῆς
πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρ-
βάρους. καὶ μὴν ἀλλὰ & νύκτωρ ὁπλισαλυομένους αὐ-
τοὺς ἀπήγγειλέ τις, φυλακὴν αὐτοῖς ἐκπαφανοῖς περι-
ῆσαν μύνης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιέμενον ἕως
ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν,
μὴ προαναπηδήσαντος τούτων ἐκείνος αὐτόματος δρα-
φύγῃ. καὶ ὧδε ταῦτα ἔτους ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν
ἐσώζοντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινὲς δύνε F
ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ περιμένειν. μάλιστα μέντοι θεὸς
ταῦτα αὐτὸν ὠφέλησε συνῆκεν, ὃς ἀκριβὲς παρὰ σαμα-
ρείταις τῷ πλουσιωτάτῳ τῶν ἐν συρίᾳ τότε, & πλοῖα
πρὸς τ' φυγὴν ὑπηρέτει. ἐγγὺς γὰρ ἦν θάλασσα. ὁ δ'
ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤξίει, δεδιὼς προδοσίαν τοῦ
ἀδελφοῦ. προσελθὼν δ' πρὸς τὸν καρζαφάρνην, ἐ
δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βελευόμενον πρὸ- G
ς αὐτόν. χρημάτων τε γὰρ δωρεῖται, πλείονα ἔσε-
σθαι παρ' αὐτοῦ ὧν αὐτίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δει-
νὸν εἶ πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας προσβύ-
τας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δ' βάρβαρος
ταῦτα λέγοντος, ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶ τοῦ ὑπο-
νοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει τε πρὸς πάκορον.

miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus, eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herodẽ propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: atebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non, tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehículo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coactꝰ deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remedijs,

Κεφάλαιον κέ.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

ΟΙχομένου δ᾽, τῷ πάρθων ἐδέσμιον τινὲς ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ τ᾽ ὀμοτρκίας καπίζοντα τὸς πάρθους. ὁ δ᾽ ὅτι τ᾽ ἡρώδην ἀπεσταλμένος δυνεχος, ἐντολὰς εἶχε θεραπαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶ τείχες συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ᾽ ἄγγελοι φθὰ φασάηλου πεμφθέντες ὅπῃ δηλώσει τ᾽ πάρθων ἀπιςίας. οἷς τ᾽ πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης θρόσεισι παρόρᾳ καὶ τ᾽ πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς ὄσι τῷ ἄλλων δεσπόταις. οἱ δ᾽ τὸ παῦ εἰδότες, ὑπεκείνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα θρὸ τὰ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. ἐδέπω γὰρ αὐτοὶς εἰλήφθαι θρὸς τῷ ἀπιςασιωτῷ. ἥκειν μέντοι δηλώντας ὅσα κατορθώσειε φασάηλος. τούτοις ἡρώδης ἐκ ὄπις δυεν. ἡκηκόη γὰρ τ᾽ σύλληψιν τὰδελφῶ παρ᾽ ἑτέρων. καὶ παραινέσης δ᾽ τ᾽ ὑρκανῦ θυγατὸς, ἧς ἐμεμνήητο τ᾽ θυγατέρα, ἔπ μᾶλλον ὑπόπτευσε τοῖς πάρθους. οἱ μὲ οὐδ᾽ ἄλλοι αὐτῇ ἐθρόσειχον, αὐτὸς δ᾽ ὅπῃς δολίαν ἔμφεσιν γυναικί. βελευομένων δ᾽ τῷ πάρθων τὶ χρὴ ποιεῖν, ἐγὼ δὲ ἤρεσεν αὐτοῖς ἐκ τῦ φανερῦ ὅπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικύτῳ, καὶ ὑποθεμένων εἰς τ᾽ ὑςεραίαν, ἐν τοιαύταις παραχαῖς ἡρώδης ἠρύμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε θρὶ τὰδελφῦ καὶ τ᾽ πάρθων ὅπιβελῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις θρεθέμενος, ἐαυτέρας ἐπελθύσης ἔγνω ταύτῃ θρὸς φυγὴν χρήσαθαι, καὶ μὴ ὀκνμέλλειν ὡς ἐπ᾽ ἀδήλοις τοῖς θρὶ τῷ πολεμίων κινδύνοις. ἄρας δ᾽ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὅπιθέμενος, μητέρα τε αὐτῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι θρὸς γάμον ἀλεξάνδρε θυγατέρα τῦ ἀριςοβύλου παιδὸς, τὴν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανῦ δ᾽ ἰῶ θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τὴν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὅπ᾽ ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν ὐδεὶς αὖ ἕτε σερρὸς τὴν φύσιν δρέθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς θρατομένοις, ἐκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ θρὸς αὐτῷ ὐδὲν ἔτι χρηςὸν θροσδεχομένων. ἀλλ᾽ ἡρώδης ἐπαίρων τῆς ἐκ τῦ δεινῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἰῶ θρὸς τὸ δεινὸν ἐρρύχος, καὶ παρεῖν κατὰ τὴν ὁδὸν θαῤῥεῖν ἕκαστον παρεκέλευε, καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἔγδοτον τῇ λύπῃ. τοῦτο δ᾽ αὐτοὺς βλάπτειν θρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς μόνῃ κεῖθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲ ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρῦ δ᾽ αὐτὸν διεχρήσατο τῦ ζόλου θρεῖραπέγτος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῦ κινδυνωδύσης ὅπο θανεῖν, ὀλγά τε τὸ ἐπ᾽ αὐτῇ πάθος, καὶ ὀλγὰ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελεῖς θρὸ τὸ θρῆγμα ἠρυμένης. ἀνασάμενον γὰρ αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες. τῷ τε πλήθει καταχύσαντες, καὶ ὡς ἐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαλύπτειν ὅπῃ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένοις λέγοντες. ἐγὼ δὲ ἐῦ ἠρυμένη, τῷ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἀφορισθῆν. διαθεὶς δ᾽ ὅπως ἔχεθαι τῦ κατ᾽ αὐτὸν θλιμμάτος, αἰδῖ τε τῷ λεγομένων, καὶ πλήθει τῷ ἐκ ὅπιζεπόντων αὐτῷ τῇ χρείᾳ δλαλαξεῖν οἷς ἐνεθύμηται, ἀναπησάμενος τ᾽ μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤπειγεν ἀξιώσας

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτοῦ πρὸ τῆς φυγῆν, ἐκ δὲ τοῦ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῶς. σωιεπεθέντο δὲ καὶ ἔτοι ἡνωμένοις ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδόν. οὐδὲ δὴ καὶ ζευγάμενος καὶ κρατήσας ἦλθ ὡς ἐν ἀποδίᾳ καὶ ἀνάγκης τοιαύτης καθέσεως, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς πρεπόντος, πρὸς πόλεμον παρασκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μετ' οὐ πολὺν βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρώδειαν προσαγορεύσας. ἡνωμένῳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήναξ χωρίῳ ἔτος καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπέλυτησε, καὶ βουλομένῳ περὶ τῶν ὅλων ἦλθε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῶν μὲν πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὰ δὲ χωρίου τῆς μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτακαίδεκα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας δίκα τὴν ἰδουμαίας σώζειν αὐτούς, ὅπως ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τοὺς ἀναληψομένους ἀσφαλεῶς εἰς τὸ ἔρυμα ἀφίξεσθαι. καταθέμενος αὐτόθι, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑποδείων ἁπάντων ἀφθόνως, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπως πέτρας τὴν ἀραβίας. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῆς ἱεροσολυμίτης, διήρπαζον οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δὲ ἀπείχοντο τῆς ὑρκανῦ χρημάτων. τὰ δὲ ἰδίᾳ εἰς τὰ ἑξακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῆς ἡρώδου διέφυγον, καὶ μέλισσα ὅσα καὶ προκεκομίδῃ καὶ προμήθειαν τὰνδρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῆς ἐξιόντες ἐκάκωσαν, μάλιστα δὲ τὴν πόλιν δυνατῶν ἀνέστησαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ἔτος καθεχθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανόν καὶ φασάηλον δεσμώτας ἀφαλαμβάνει. σφόδρα δὲ ἰδίᾳ ἄθυμος τῆς γυναικῶν αὐτὸν ἀφαιρουσῶν, ἃς ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τῆς χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανόν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βασιλείαν ἀποκατασήσῃ ἀφαιρεῖται δὲ ὑπὸ τῆς πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, προσγματοδόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφὰ τὸ λελωβῆσθαι, τὰ νόμου τῆς ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δὲ αὖ τις θαυμάσειε τὴν ἀψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνέσατο δεινὸν, τὸ δὲ ὑπ' ἐχθροῦ τοῦτο παθεῖν οἰκτρώτατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ἃς ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀνάπαυσιν, ὥστε προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲ ἑαυτὸν τῆς ζωῆς, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τῆς δὲ ἐξουσίας τὴν κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δὲ ὡς ξαύματος μεγάλης γνωμένης, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς αὐτὸς, ὡς ὅπι θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ ξαῦμα. πρὸ μήποι τὸ τελέως ἀφιέναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας ποθέν γυναῖκα τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου

pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset in eo loco vbi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetent, ipse properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, allisso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat aucem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm consultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

Τοὺς πολεμίους ἀγαπεφευγότα, σφόδρα τ' τελευτὴν δυθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ' ἀνδικήσοντα τ' θάνατον αὐτῷ, ἢ τοὺς ἐχθροὺς πιωρήσασθαι δυνάμενον. ἠρώδην ὃ τὸ μέγεθος τῶν περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν, ἃ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν δυείσηφ ὅπλοις ἔργων ἀβάτων. πρὸς γὰρ μάλιχον τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν δυεργετημένον ἀπὸ τοῦ ἀμοιβὴν κομιούμενος ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος, εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τετυχηκότος. ἃ γὰρ εἰδὼς τὰ κατ' τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι τοὺς πολεμίων αὐτὸν, λύτρων ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἑξακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο γὰρ καὶ τ' φασαήλου παῖδα διὰ ταύτην τ' αἰτίαν, ἐπιτυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἁρπάσι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων πρὸς τὸν μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ παρθοις ἡρώδην μὴ δέχεσθαι. ταύτῃ δ' ἐχρῆτο πρόφασι ὑπὲρ τ' μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, ἃ τ' ἐντέλη παρὰ τοῖς ἁρπάσιν εἰς τοῦτο ἀναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς πρὸς καταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ ἀντιπάτερου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀφικέσθαι πρὸς αὐτοὺς, μόνον ὃ βασιλεύομενος πρὸ τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀσπεὶ μάλα σπουδαίως τὸν ἐπ' ἀργυρίου. ἃ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατάγει. καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ ὑστεραίᾳ πρόσω ἐλαύνομενος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ καὶ τὰ πρὸ τ' ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλχῳ μὲν ἀγνοοῦντι ἃ μεταθέοντι τὸν ἡρώδην, ἀδὲν τούτου θαρσαλεώτερον ἐγένετο. πορρωτάτω γὰρ ἤδη ἀπὸ τῶν ἱππέων ἐλαύνετο. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐληλύθοτα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον τ' ἐπ' ἀλεξανδρείας πλοῦ, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει. ὑφ' ὧν κατ' ἀρχὰς μὲν πολλὴν ἐνέφαινε θεραπείαν ὡς πρὸς τ' πόλιν, ὑπὸ κλεοπάτρας κατεχόμενος. πεῖσαι μέντοι μόνον αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς ῥώμην ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, καὶ τῶν κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐν θαλάσσῃ καὶ στόλῳ πολλῷ δηλουμένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὅτι παμφυλίας, ἐν χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσὼν, μόλις εἰς ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. κἂν δύο μὲν ἐνταῦθα τῶν φίλων αὐτῷ συνεκύρησαν, σαπφίνας τε καὶ πτολεμαῖος. δύρων δ' τ' πόλιν ὑπὸ τῶν πρὸς κάσιον πολέμων κεκακωμένην, ὡσεὶ ἄποροις ὢν εὖ ποιεῖν αὐτοῖς ὤκνησεν, ἀλλὰ καὶ παρὰ δύναμιν αὐτοῖς ἀνέκτατο. ξύλα τε κατασκευάσας, ἐν ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὅτι ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθεὶς, καὶ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. καὶ ὡς αὐτίγονον κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποχόμενον χίλια τάλαντα. καὶ γυναῖκας φ', ἃς τῶν πρώτων καὶ τῶν γνίους τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἀπομίσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας θαλαττωσείας. εἶτα ὅπως διακινδυνεύσειεν αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πλεύσειέ τε διὰ χειμῶνος, καὶ παντὸς καταφρονήσειε δεινοῦ, πεισθὼν ὅτι τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τῶν μόνων βοήθειαν.

Κεφα-

A

Κεφάλαιον κς'.

Ὡς ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ' οὐκ εἰσήρχετο τὰ ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώματι τοιούτῳ καθεστώτων, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μνήμην τῆς ἀντιπάτρου ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ἐπεδείκνυτο, πολὺ μᾶλλον δὲ τὸ πρὸς αὐτίγονον μῖσος, ἐσπευδεν γὰρ καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, πρόθυμος ἦν οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καίσαρ μὲν ἦν καὶ δι' τὰς ἀντωνίου στρατείας, αἷς κατ' ἄγυπτον αὐτὸν τῷ πατρὶ συνδιώκησε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἂν καὶ ἀντωνίῳ, σφόδρα πρὸς τὴν ἡρώδου ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐπῄνεσαν τὴν ἡρώδην, καὶ τῆς τε τῶν πατρὸς αὐτοῦ διοργήσεως διῆκεσαν. καὶ ἵνα αὐτὸς ῥωμαίοις εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορήσαντος ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτίγονον, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίοις ἐχθρῶν. ἔδοξε βουλῇ ὅτι τούτοις παρῄνεσαν μάχῃ, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν πάρθων πόλεμον, ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τὴν αὐτωνίου πρὸς τὴν ἡρώδην εὐνοίας, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐνελπίζοντι προεποιήσατο. ἐδόκει γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτήσομαι. ἐδόκει γὰρ ὀμόσαι αὐτῷ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς δὲ τοῦ γένους ἔθος ἔχοντας αὐτοῦ διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφὴ λαβεῖν ἀξιώσαντα ἀλεξάνδρῳ, ἣν αὐτὸς τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀρίστου βέλει, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῆς ἐδὲ προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην αὐτώνιος καὶ καίσαρ ἐξέπεσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῆς ὑπάτων, θύσοντές τε τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσὶα δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδου τῆς βασιλείας αὐτώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτος τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτι τῆς ρ καὶ π καὶ ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τὴν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὑποτροφείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ἀναπίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν διακοσίοις τοῖς οἰκείων ὑποδέξαντας βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ μάλιστα τοῖς εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταγνοεῖν. κατέχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τὸ νυκτὸς ὁ θεός. τὰ γὰρ ἐκδοχείων πληθέντων τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπὶ τὴν φυγὴν ἐτράποντο, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὴν ἀποραίαν τοῦ ἀναπίζοντος ὡς ἐκ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν αὐτίγονον τοῖς

Cap. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudæa rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ XXIII.
commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὴν φανερῶς, τοῖς δ' οὐ λαθραίως, πολλὰς αὐτῶν διέφθειραν. κἀν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ' εὐσίας ὡς τε πάρθους ἀνείργων, μετ' ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἰδίᾳ αὐτῷ στράτημα, χρήματα παρ' ἀντιγόνου λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, δι' ἀπορρήτων ἠργυρολόγει τὸν ἀντίγονον. καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ καταφρονηθῇ τὸ τόλμημα, σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς στρατιωτῶν κατέλιπεν. ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλοίη, μέχρις ἂν πάλιν αὐτῷ πάρθοις ἐπαμύνειν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλους ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitionem à tergo relinqueret periturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

Ἡρώδης δ' ἐκ τῆς ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν πτολεμαΐδα, καὶ συναγοχὼς δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' τῆς γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε καὶ βεντίδιος, ᾠφθέντες ὑπὸ δολίᾳ συγκατάγειν ἡρώδην, ὃν πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν ἐν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς δι' πάρθους ἐν τῇ πόλεσιν ἔσας καθιστάμενος. σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' αὐτῶν διεφθαρμένος. ἡρώδη μέντοι σχεδίοντι καὶ πᾶσαι ἡμέραν δύναμις ἠύξατο, καὶ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμήκοτι δ' αὐτῷ ὅτι τοὺς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππη γένεται. πολεμίαν δὲ ἔσαν αὐτὴν, ἐχρὴν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κατὰ νώτου τοῖς ἐκθεσῖς ἔρυμα, χωρησάντος ὅτι ἱεροσολύμων. ποιησαμένῳ δ' τὴν σίλωνος ταύτην προφασιν ἀπανασάσεως, καὶ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγων σίφους ἐπέξεισι. καὶ ξέπεται μὲν τοῖς ἰουδαίοις, σίλωνα δὲ σώζει καπῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δ' τὴν ἰόππην, ἔσωσε δὲ ῥυσάμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ' ἐπιχωρίων, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσοχέσιν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δὲ καὶ ἀμοιβὴν τῶν παρ' ἀμφοτέρων ἐνεργεσίας. οἱ πλείονες δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, ὡς ὅτι βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροιστο δ' ἡ δύναμις ταχεῖα, καὶ προϊόντος αὐτῷ τῆς παρόδου τοὺς ὀπτικοὺς τόπους ἐνέδραις καὶ λόχοις κατελάμβανε. καθάπαξ δὲν ἐν τούτῳ τοῖς πολεμίοις ἢ μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπαναλαβὼν, καὶ ῥῆσαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τῶν ἰσχυῶν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ καὶ τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ καὶ κατὰ σίφος ἐκθεόντων, καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐπέλασε κηρύσσῳ πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμου καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς ἀφανεστάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τὸν δ' ἀντίγονα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε σίλωνα καὶ τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα ὡς πρὸς

ὡς ϖλὴν τὸν αὐτῷ δικαιοσύνῃ ἡρῴδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιϳουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔσι παρέχειν ὡς ἔθος ἔστιν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεῳ ϖρὸς αὐτὸν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα παρὰ πάρθων, ἀφελέϲθαι διεγνώκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τῶν γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἧττον ἡμῶν τιμητικότες ϖρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα ϖάθοιεν τῆς τιμῆς ϛερούμενοι. ταῦτα ϖρὸς ἀλλήλους αὐτῷ λεγόντων, καὶ ϖροελθόντων εἰς βλασφημίας αὐτίγονος ἀμυνάϲθαι τοῖς ἀϖὸ τοῦ τείχους ἐπέζευϲε τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', ζῆλον ὄντες καὶ ϖολλῇ ϖροθυμίᾳ κατ' αὐτῷ χωρήσαντες ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀϖὸ τῶν ϖύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀϖεκαλύψατο τὴν διωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῷ οἰκείων ϛρατιώτῃ ἐκ ὀλίγου, ἀναίνη τε τῷ ὀϖτιδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀναγκαῖον εἰς τοὺς ὀϖτιδείους τόϖους, τῷ ϖερὶ ϖόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑϖὸ τῷ αὐτιγόνου ϛρατιώτῃ ἀνεσκυλᾶϲθαι. κινεῖ τε τὸ ϛράτευμα, ϲ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρῴδης δ' ἐνέκειτο ϖᾶϲι μηχαναῖς τοῖς τε ὑϖὸ τῷ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ ϛρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καὶ σιτομέτρου τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου ϖροπεμψάντων αὐτόν. ϖροφάσεων γὰρ αὐτῷ τῆς ἀϖορίας, καὶ παρέζειν αὐτοῖς ἀρθονίαν ὧν ὀϖιζήτουν ῥᾳδίως. καὶ μὴν τῷ δέκατον ἤθει ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, ἐν ᾗ ἔτ' ἀδημίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως ϖοφάσιν ὑϖελείϖετο. ϖλῆθος γὰρ ὅσον οὐδ' ἡλίϖισέ τις τῷ ὀϖτιδείων ἐκόμισε, ζῖτόν τε ϖερὶ σαμάρειαν ὠνειωμένους ϖρὸς αὐτὸν, ἐϖέϲελλε σῖτον ϲ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε ἄλλα ϖάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τὸ μηδὲ ταῖς ἐξῆς ἡμέραις τῷ χορηγίαν τοὺς ϛρατιώτας ἀϖολιϖεῖν. ὡς ἐλάνθανε δ' ταῦτ' αὐτίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀϖέϖεμψε καὶ τῷ χώραν τοὺς εἴργοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγωῦντας. οἱ δ' ϖειθόμενοι τοῖς αὐτιγόνου ϖροϲάγμαϲι, καὶ ϖολὺ ϖλῆθος ὁϖλιτῷ ϖερὶ ἱεριχοῦντα ϲωαθροίσαντες, ϖαρεφύλαϲϲον ὅϖῃ τῷ ὁρῶν καθεδέντες τοὺς τῷ ὀϖτιδείους νομίζοντας. ἐμὲν ἡρῴδης τέτταρα ϖροαγομένων ἤρμει. δέκα δ' ϖειρᾶϲ ἀναλαβὼν, ὧν ϖέντε μὲν ῥωμαίων, ϖέντε δ' ἰουδαίων ἦϲαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας ϖρὸς οἷς ὀλίγοις τ' ἱππέων, ὅϖῃ τ' ἱεριχοῦντα ϖερικίνεται. καὶ τῶν μὲ ϖόλιν ἐκλελειμμένων καταλαβὼν, φ' δ' τὰ ἄκρα κατειληφότας συὺ γυναιξὶ καὶ ϖαιδίοις, τούτους μὲν ἀϖέλυϲε λαβών. ῥωμαῖοι δ' εἰϖαϖεσόντες διήρπαϲαν τὴν ϖόλιν μεϲαῖς ὀϖτυχόντες ϖαντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲ ἓν φρουρὰν ὁ βασιλεὺς καταλιϖὼν ὑϖέϲρεψε. καὶ χειμάσαϲαν τ' ῥωμαίων ϛρατιὰ εἰς τὰς ϖροϲεχωρήϲας ἀφῆκεν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δ' καὶ αὐτίγονος ϖᾶϲι σίλωνος αὖϖ τ' δωροδοκίας, ὥϲτε ὑϖοδέξαϲθαι τ' ϛρατὸν μοίραν ἐν λύδδοις, θεραπεύων ἀντώνιον. ϲ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀθρόοις ἦϲαν, ἀνειμένοι τῷ ὅϖλων. ἡρῴδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅϖῃ τ' ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηϖον σὺν τοῖς χιλίοις ὁϖλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέϖεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν ϖαραγενόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τὸν τε μητέρα ϲ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς μασάδας, ὅϖῃ γαλιλαίας ὤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῷ χωρίων ὑϖ' αὐτιγόνου φρουραῖς κατειλημμένα

A iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos, qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatiſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, A Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acici cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratisque viritim C L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hę speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec inferne propter asperitatem mõtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò ciulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφοριν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ὢν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν ληστῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμψει, Β ὁπλιτικῷ ξὺν τέλει, πᾶσαν κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ὢν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ὃν τεσσαρακοστὸν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντὶ στρατῷ, καὶ θερσέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν μέρος τῆς φάλαγγος. ὑπφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δ' ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δ' διώκων τοῖς πολεμίοις ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ περσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δ' ἑκάστῳ κατ' ἄνδρα δοὺς ρ ν' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλέον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, C ἀπιόντα τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντες. μιᾶ γὰρ οὐ πλέον ὁ ἀὴρ αὐτοῖς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ περὶ τοῖς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαίοις τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δ' τὴν μὲν τούτων προνοίαν, φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπέτρεπε, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν τὸ ἀλεξάνδρειον. D ὁ δ' ταχέως τε τοῖς στρατιώταις ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀντώνιος μὲν ἐτρίβετο ἐν ἀθήναις. κατὰ δ' συρίαν βεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος διὰ τοὺς πάρθους, ἐπῆρτο πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τῶν τε πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν φερετρον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' διὰ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις ληστὰς ἐπειγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν βεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ὧν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξέρρωγότα. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τισὶ μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δ' βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτὰς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐνδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τὸ ὄρος, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους διωκομένους, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δ' λάρναξ πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀντιθέσεως ὑπαντῶντας κτείνειν καταφερομένους· τὴν μὲν τοῦτο κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶδ' συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. ἔνδον μὲν τοῖς παρῆν αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δ' καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξ, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σωμίων, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἠρέμουν, μάχαιράν τις ζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὰν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατεῖδε τὰ σώματα, δυσερέρανας τὸν τειβὶν τῶν ἐπεξιέναι μὴ τολμώντων. καὶ γλυφόμενος κατά τι σῶμον, ὥρων τὰ παντοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ σωμίον. ἔπειτα ἅρπη τοὺς ἀντιθέσεως ὑπαντῶντας ὠθεῖ καὶ τῶν κρημνῶν, Ε τοὺς ἔνδον ἐπεισελθών, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸν οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸν σωτηρίας ἀπόνοιαν.

τὸ μὲν

τὸ μὴ οὐτοι γε πᾶν ἔργον ὑπέσχεν ὑπεξελθεῖν. ἐ πολλοὶ A
συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως διηκηρυκευσαμένου
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ ἐ
κατὰ τὴν διῶσαν ἐχρήσαντο τῇ περισολῇ, μᾶλλον
ὅτι τοὺς ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ δύας μαχομένων, πῦρ τε ἐνέντων, ἐξαφ-
θέντων τε τοῦ ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη.
προεβύης δέ τις ἀπρήμμενος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκ-
νοις καὶ γυναικὶ, δισμένων τούτων ἐάσας σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἕως ὅτι τὸ στόμιον, τὸν
ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τοῦ παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἡ ἐ τὴν γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τὸ κρημνοῦ τοὺς γείτονας, ὑπερεβάλετο
ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ
ἦ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν ἡρῴδην εἰς ταπεινότητα, καί-
τοι τοῦ βασιλέως, ἵνα γὰρ αὐτῷ ἄπορα τὰ γινόμενα,
δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν
ἀπόλαγα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρατο. C
καθίσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πο-
λεμεῖον εἰς τὴν σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, ὁπλίταις ἦ τρισχιλίοις ὡς μάχῃ κεινησό-
μενος πρὸς αὐτίγονον. οὐ μὴν τῷ πολεμαίῳ
προὐχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τὴν γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δ' ἐάσαντες συμφεύγου-
σιν εἴς τε τὰ ἕλη ἐ τὰ δύσβατα τῇ χωρίων, ἄρτοντες D
καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται ἦ
τούτους ἡρῴδης ἐπανελθών. τοῖς μὲν γὰρ αἱρεῖ τὴν
ὄπος αὐτῶν, τοὺς ἦ ἀναφυγόντας εἰς ἑρυμνὰ χωρία, πο-
λιορκίᾳ ὡδάγησε μόνος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ
ἑρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἦ παύσας ἅπαν
τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ῥᾳδαίστους. ἐν
ἦ τοῖς μεταξὺ πάσσοφυ πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τοῦ
παρόντων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡ-
ρῴδῃ μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱπ- E
πεῦσιν, ὅπως δώσοντες αὐτωνίῳ. μαχαιρᾶς μὲν οὖν
αὐτομόκως καλουμένους αὐτὸν ὡδᾷ τὴν ἡρῴδου γνώμην,
χρήμασι διεφθαρμένους ἀπῆει ὡς κατασκεψόμενος
αὐτοῦ τὰ πεπραγμένα. τὴν ἦ δρύοιαν ὑπεισδύμενος
αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως αἰτίγονος ὑδὲ προσεδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπεῖργε καὶ διεδή-
λου τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος ἦ τὰ βέλτιστα
ἡρῴδην αὐτῷ παραινοῦντα ἐ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, F
ὡδακούσας τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀπεχώρει μὲν
εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. οἷς ἦ κῆ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις πε-
ριετύγχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθροὺς τε καὶ φίλους,
ὀργιζόμενος ὑπὲρ ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς ἦ ὅτι
τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι σαμαρείας ἦει. πρὸς γὰρ αὐ-
τώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ ἐκεί
τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἦ κῆ αὐτὸν πρὸς τὴν αἰτηθέ- G
ντα καθαίρεσιν. ὡδακολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο
μὴ ἐιν. εἰ ἦ ἅπαξ ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ
ἰώσηπον παραλαθισαίην σφίσιν πρεσβευόμενοῦσιν αἰ-
τηθέντα. καὶ διαλλάττεται μὲν τὸ μαχαιρᾶ πολλὰ

eos tamen conatus impediuit nox interuenies,
multíque rege per præconem pollicente veniã
deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ
vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex
arcis exeundo & pugnando in foribus, & sub-
iecto igne antra incendendo. inerat enim in-
tus multa materies. Senex autem quidam de-
prehensus intus cum vxore ac septem filiis, ro-
gatus ab eis vt se fugere hostem permitteret,
stans ante ostium, primùm quemque exeuntem
iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, &
vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaue-
ribus, postremò seipsum superiecit, mortem
seruituti præferens. primò tamen in obscurita-
tem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è
specula quadam dextram porrigeret, & polli-
ceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc
modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo
præposito ei regioni, in Samariam profectus
est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus
peditum, vt armis cum Antigono rem decer-
neret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene
cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæam
turbauerant, interfectus est. quo facto recepe-
runt se in paludes & loca inaccessibilia, totum
eum tractum rapinis infestantes & excursio-
nibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis
exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox
interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expu-
gnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit:
atque ita sublatis rerum nouarum autoribus,
ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæ-
so in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ven-
tidius Herodi in auxilium mittit Machæram
cum duabus legionibus & mille equitibus, iu-
bente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono
& pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum
se contulit, tanquam inspecturus eius nego-
tia. At Antigonus suspectum habens eius
aduentum, non admisit hominem, sed per
funditores glandibus impetitum arcuit, satis
declarans suum animum. ille tum demum
Herodem bene monuisse, & se non obtem-
perantem erasse intelligens, in Emauntem
vrbem se recepit: & in eo itinere quotquot
Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit,
nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob
ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacer-
batus petebat Samariam. nam decreuerat ea de
causa adire Antonium, aliis sibi opus dicti-
tans, quàm his qui se magis quàm hostem
læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad op-
primendum Antigonum. Machæra verò con-
secutus eum rogabat vt maneret: aut si cer-
tum esset pergere, saltem Iosephum fratrem
sibi attribueret, gerenti bellum contra An-
tigonum. Itaque reconciliatus Machæræ mul-
tum roganti, relicto ibi Iosepho cum exer-
citu, præcepit ei ne rem totam in discri-
men adduceret, néve cum Machæra contende-
ret. ipse verò properauit ad Antonium oppu-
gnantem Samosatam sitam ad Euphratem flu-
uium, ducens auxiliares tam pedites quàm e-
quites. postquam autem peruenit Antiochiam,

διηνέχθησαν. καταλιπὼν ἦ τὸν ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ
διαφέρεσθαι. αὐτὸς ἦ πρὸς αὐτώνιον ἐπορεύετο, ἐτύγχανε ἦ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ
χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρόντας. ὡδᾳθυμότερον δ' εἰς αἰτόχθαν,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à termè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis secutum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia prosligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gaudsus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est cum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium adituro dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. Sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnem Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

καὶ πολλοῖς ὑπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς αὐτόνιον μὴ βαδίζειν ἐχουσι πυθόμην, τὸ δίος ἦ ὅτι τὸ κῆ τὰς ὁδοὺς ὑπιτίθεσθαι τοῖς βαρβάροις. καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ὑπὸ τολμήτας ὁρμῶν, ὠδαθαρρήκως αὐτὸς ἡγεμὼν γίνε) τ' ὁδοῦ. κῆ ἦ ταθμὸν διέστεκεν τῆ σαμοσάτων, ἐλόχα μὴ αὐτόθι τῆ βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτόνιον. ὁρμῆ ἦ τὰς εἰσβολὰς. εἰς τὰ πεδία ὅταλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τῆ ἱππέων ὀλίγοις ἡρεμήσαντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππωνάλαζον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑπεθυφυλακῆ μὴ ἡρώδης, πρασπίπτουσι ἦ ἐξαπιναίως οἱ ὑπ' τ' ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ'. ἐ ξεψαμένων τοὺς πρώτους, ὑπεδεχαμὼν ὁ βασιλεὺς τῆ ῥύμη τῆ πρὸ αὐτὸν ὠδαχρῆμα μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρῃ ἦ τὸ τῆ οἰκείων φρόνημα, καὶ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῆ πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστοφῆς μαχομένων, ὑπτίνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἦ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἰῶ συμφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος πρόεισι. καὶ πλειόνων αὐτοῖς ὑπιτιθεμένων τῆ ὑπ' τοῖς ὄρυμῶσιν, οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ὑκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σίφους καρτεροῦ ἐπέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῆ ὑποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἦ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἦ πλησίον τῆ σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρώδην ταύτῃ ὑπονέμων, καὶ ὑπηκουείας ἕνεκα. τῶν γὰρ βαρβάρων ἡκηκόει κατ' αὐτῆ ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθών, ἐδεξιῶτο καὶ τ' ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε ὠφιλαβὼν αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. προὐτίμα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ὑποδείξας. ἀπόχῳ ἦ μετ' ὀλὺ τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ δι' τοῦτο παυσαμένου τῶ πολέμου, σοσίῳ μὴ αὐτόνιος παραδίδωσι, ὠδακελευσάμενος ἦ ἡρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' ἄιγυπτον ἐχώρει. καὶ σόσιος μὴ δύο τάγματα, ὑπηκουρήσοντα ἡρώδῃ, προὐπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἦ μ' τῶ πλείονος στρατῶ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τεθνεὼς ἰώσηπος τρόπῳ τοιῶτῳ. λῃστὴν μὴ ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς αὐτόνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδ δυσάμενος ἦ ἀνὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰρ αὐτῷ αὐτόμολος μαχαρᾶ δόντος, ὑπ' ἰεροχωῦτι ἠπείγετο βελόμενος ὑπθεῖσαι τὸν σίτον αὐτῷ) καὶ νεοσυλλέκτου τῶ ῥωμαίῳ στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, καὶ γὰρ πολὺ ὑπ' συείας ἰῶ κατειλεγμένον, ὑπτιθεμένων αὐτόθι τῆ πολεμίων, ὑπολιφθεὶς ὑπ' δυχειρίας, αὐτός τε ὑπεθνήσκει γενναίως μαχόμενος, ἐ τὸ στράτευμα παῦ ἀπέβαλεν. σ' γὰρ αὐτῶν διεφθάρησαν. κρατήσας ἦ τῆ νεκρῶν αὐτῶν, ὑποτέμνῃ τ' ἰωσήπου κεφαλὴν ὑ' ἰουδαίων αὐτ' ῥυομένῳ φερώνα τὰδελφῶ. καὶ μ' τοῦτο ὑπὸς αὐτὸς γαλιλαῖοι τ' ὠδαῤῥσίσι δυνατ', ἵνες τὰ ἡρώδ' φρονοῦντας ὑπ' τῆ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τ' ἰουδαίας πολλὰ ὑνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γυτὰν χωρίον ὀχυρὸν παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῆ πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ὑπ' δάφνη τῆς αὐτοκρείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχη, προσδεχομένῳ μὲντοι καὶ αὐτῷ δῆ τινας ἐνείρων ὄψεις, τραυῶς

προφαν-

προφαιρούσας τὸν τῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A
οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κὴ λίβανον τὸ ὄρος γίνε-
ται, ὡς ὠ μὴν τῇ αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ἅ
κὴ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ἀφίκ-
νεται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζας μετὰ τῦ στρατῦ,
προῆει διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπαντώντων δ' οἱ πολέ-
μιοι. κὴ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν
εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ.
προσβολὰς δὴ ζωντεῦθεν ἔωθεν ἐποιεῖτο, κὴ πολλῦ B
χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος,
ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλ-
θόντος δ' αὐτῷ παρ' ἀντωνίου κὴ δευτέρου τάγμα-
τος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλι-
πον αὐτό. κὴ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ὅπῃ ἱεροσολύμων,
τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τὰδελφῦ.
ἐπεὶ ἅ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοῖς ἐν τέλει, μετὰ
ἅ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύ-
σας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τῦ βασι- C
λέως τὴν ἐπὶ τῷ θεοῦ δύνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ σέγη
τῦ οἰκήματος, οὐδένα ἅ ἀπολαβεῖν διέφθειρεν, ὡς τε
πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρώδην εἶ) θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα
κὴ ἀδόξοτον διαφυγόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ τῷ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες
τῷ ὀρῶν εἰς μάχην ἐφόρουν τοῖς ῥωμαίοις. οἱ ἅ γυ-
μνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον κὴ λίθοις τοῖς
ἅπερ τὸ βασιλέα ἐξελαυνόντας, αὐτόν τι πέλτῃ τῆς D
ἀδοᾶ τὴν λαπάραν ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὅπῃ τὴν
σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυ-
νάμει τινὶ, βυλόμενος ἀδοᾶχεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν
πολεμουμένου ὑπ' ἀμείνονος. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ
τῷ στρατηγῷ παρεκάθητο. ἡρώδης ἅ ἐ πόλεις ἀδα-
λαβὼν τοῖς ἐγκαταλειφθέντας ἅπερ διχιλίους ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλ-
θεν ὅπῃ τὸν πάππον. ἐστραζωπεδεύετο ἅ ὁδῷ ὅπῃ κώ-
μην ἰσαίας καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ E
προστρεόντων ὑπ' τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐ-
πεὶ πλησίον γίνεται τῷ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐ-
τοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, Ϲ πι-
μωρῶν τὰδελφᾷ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο
κτείνων. πεπληρωμένων ἅ τῷ οἰκίων ὁπλίτῷ καὶ
πολλῶν ἀναφευγόντων ὅπῃ τὰς στέγας, κεραμῆ τίτων,
κὴ τῷ ὀρόφων τοῖς οἴκοις ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ζῶντα
τῷ στρατιωτῷ ἑώρα ἀθρώων ἀπειλημμένων. τού- F
τοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σορηδὸν ἐπ'
ἀλλήλοις ἀπῆγεν. κὴ θέαμα τῦτο δεινότατον ἰῷ κῇ
τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῶ
τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τῦτο τὸ ἔργον μάλιστα
τὰ φρονήματα τῶ πολεμίων ἔκλασεν, καρδοκοιῶντων
τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συλλυό-
μενοι ἅπερ τὴν κώμην, οἳ τότε ἔφυγον. κὴ εἰ μὴ χειμὼν
ἐπέσχε καθεὶς, ἦκεν ἂν κὴ ὅπῃ ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως G
στρατιὰ, θαῤῥῦσα τῷ νενικηκέναι, Ϲ τὸ παῖ ἰῷ ἂν εἰρ-
γασμένη. κὴ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τῶ παντελῶ φυγὴν ἐσκόπ-
ει κὴ ἀπανάστασιν ἐκ τῶ πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς,
σφίας γὰρ ἦν, δεῖπνοποιεῖσθαι κελεύει τοὺς στρατιώτας, αὖ-
τὸς τε ὑπεκμύσας γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, ἅπερ λυτρεὼν ἦν. ἔνθα Ϲ κίνδυνος αὖτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν
κὴ θεῖς προνοίαν διέφυγε. συμνὺς γὰρ ὄντος αὖτῷ, κὴ μί' παρὸς ἑνὸς ἀκολούθου λυομένῳ, ἐν τῷ ἐντὸς ἰκήματι τῶ
πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυρμένοι αὐτόθι δεδιὰ φόβον ἦσαν. Ϲ μεταξὺ λυομένῳ, ὁ ἥρως ἐπεξέρχε-

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hìc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: corúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, fæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga despiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso rege contenti essent sibiipsis fugā salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phæroræ in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desciuit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, dum ea etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

ξίφος ἔχων γυμνὸν ἡ διὰ θυρῶν χωρεῖ, ἡ μετ' αὐτὸν δεύτερος ἡ ἕτερος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ἐδὲν βλάψαντες τ̃ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀλλαπῶντες ὃ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τλὺ μ̃ πάππου κεφαλλὺ, ἀνήρηται γδ, ὑποσκόψας φερώρᾳ ἔπεμψε, ποινλὺ αἰτ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ πάθοι, δεδε ἡ λ̃ αὐτόχρ ἐκείνᾳ γεγυμνωμένος. λήξαντος ὃ τ̃ χειμῶνος, ἀρᾶς ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, ἡ πλησίον στρατοπεδεύει τ̃ πόλεως. ἕστον ὃ αὐτὸ τοῦτο ἔτος λ̃ ὑπ' ἐκ βασιλδς ἐν ῥώμῃ ὑποδεδειχτο. αἰχμάλωτος ὃ, ἡ πλησίον ἐλθὼν τ̃ τείχους ἡ τὸ ὑπομαχώτατον, πρὸς τ̃ ἱερ̃ καταστρατοπεδεύεται, προσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐ πρότερον ποτὲ πομπήϊος. ἕστι ὃ ἁλαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργοις αἴρεσι, πολλῇ τε χρεί πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, ἐ τέμνων τ̃ πέριξ ὕλλω. ὧδε καταρχάσας ὃ τοῖς ἔργοις τοὶς ὑπτιδείοις, ἱδρυμένης ἐπ τ̃ στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς συμμάρειαν ὑπ τ̃ γάμον ὥχετο ἀξόμενος τλὺ ἀλεξάνδρᾳ τ̃ ἀριστοβούλ θυγατέρα. ταύτλω γδ λ̃ ἠγγυημένος, ὡς μοι ἡ πρότερον εἴρηται.

Cap. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmisitque per mediterranea copias, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Iutus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsidentibus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abūdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus ferebat, nulla interturbatū aëris intēperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro disiecto machinis muro intus recentē extruebāt.

Μετὰ ὃ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν διὰ φοινίκης σόσιος, προεκπέμψας τ̃ δύναμιν διὰ τ̃ μεσογείου. ἦλθε ὃ ἡ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε ἡ πεζῶν. παρεγένετο ὃ ἡ ὁ βασιλδς ἐκ τ̃ σαμαρείτιδος, ὡς ὀλίγον πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, πρὸς ἑξακισχιλίους γδ ἦσαν. πάντες ὃ ὅπ τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, ἡ διεκέκλιντο πρὸς τὸν βορείῳ τείχῃ τ̃ πόλεως, στρατιὰ ἕνδεκα μ̃ ὅσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς' ὃ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ὑπηρετικὰ, ἀπὸ τ̃ συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μ̃ ὑπ' ἀντωνίᾳ σαλεῖς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑπ' αὐτ̃, ὡς αἰτίογον ἀφελόμβος τ̃ ἀρχλὺ ὑποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αἰτ' ἐκείνου βασιλδσειε ἡ τὸ συγκλήτου δόγμα. μ̃ πολλῆς ὃ προθυμίας καὶ ἔριδος, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένου τὸ ἔθνος, οἱ ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν ἡρώδλω αἰτεπολέμουν, καταλειφθέντες οἰκοῦς τὸ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον πρὸς τὸ ἱερ̃, ἡ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τ̃ δήμου, ὡς ῥυσομένῳ τὸν κινδύνων αὐτοῖς τὸ θεὸ, τότε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα ζοφὴ δυνατὸν ἦ ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι, ὑποσίαν παρέσχον. ταῦτα δ' ἡρώδης συνιδὼν, πρὸς μὲν τὰς λησείας, τοῖς ὑπωμεσταίοις τόποις προσελόχιζε. πρὸς ὃ τὰ ὑπτιδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀμυνεῖν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ̃ ἀναγκαίων. ἦρτο ὃ συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα δ' ἑπτῶς, θέρος τε γδ λ̃, ἡ ἐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τλὺ ἀνάσασιν, ἤτ' ὑπὸ τ̃ αἰρεσ, ἤτ' ὑπὸ τ̃ ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσφον τὸ τεῖχος, ἐ πάσαις ἐχρῶντο πείραις. ἡ μλὺ ὑπερέπιπτον τοῖς ἔνδον, ἀλλ' αὐτετειχοῦντο καινοῖς πρὸς τὰ ὧδὰ τούτων γινόμενα ἐκ ὀλίγα. ἐπεκθέοντές τε, τὰ μ̃ ἡμέρα διεπέμφεσαν, τὰ ὃ ὑπερφασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ἐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὑπεσήμη δ' ἐλείποντο.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου ἡ ἡρώδου αἰτίογον ἐ διεφθάρη.

θεὸς τε τὰς μηχανὰς ἀντετείχιζον ἑρειπομένων τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπαντῶντες μεταλλεύσεσι διεμάχοντο. ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ θερμίᾳ χρώμενοι καὶ προσελπίσαντες τῷ πολέμῳ εἰς τέλος ἥξειν, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατοῦ προκαθημένου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρουμένους ἐπάνει τῷ ἑβδομηκοστῷ. τὸν γὰρ ἑβδομαῖον σημαντὸν σωέβη κατὰ ταυτὸν ἔτος). ἀναβαίνουσι δὲ ὅπῃ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μί. τὸ δὲ δεύτερον, ιέ. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν συνεπρήσθησαν στοαῖς, ἃς ἡρώδης ἀντιγόνου ἐμπρήσας διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ πραγματεύόμενος πρὸς τῶν ἰουδαίων γενέσθαι. ἠρημένου δὲ τὸ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ ὁλοκαυτώσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπετέλουν τῷ θεῷ, προσευξόμενοι ὑπὲρ σφῶν καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς συνδωσόντων αὐτῷ συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἧσσον παρ' αὐτῷ ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντεχόντων ὑπὲρ τῆς ἀντιγόνου βασιλείας, προσγαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἐν φόνων ἀνάπλεα. τῶν μὲν ῥωμαίων ὅπῃ τειχὴ τῆς πολιορκίας διωργασμένων, τὸ δὲ περὶ ἡρώδην ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀνεύδοντος ἀνέπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, καὶ τὸν ναὸν προσφεύγοντες. ἐν τε οὔτε νηπίων ἔτι γήρως ἔλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ, ἀλλὰ καίτοι προπεσόντος τὸ βασιλέως καὶ φείδεσθαι προκαλοῦντος ὑβρεῖς ἐμέτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμιλωμένοι, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξέπεσαν. ἔνθα δὲ ἀντιγόνου μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βάρεως, προσαπίπτει δὲ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπέσκηψε μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντιγόνην ἐπάλυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε φεισυρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δ' ἦν ἡρώδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, τὸ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοεθνοφύλων συμμάχων. ὥρμητο δὲ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπῃ θέαν τοῦ τε ἱεροῦ καὶ τῶν κύκλῳ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν ἀπαλλῶν, τοῖς δ' ἀπειλῶν, ἔσι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἧττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἰ τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῷ ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ ἄρας κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ δρατεινόμενος πρὸς σοσίου, εἰ χρημάτων τε ἀνδρῶν ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπῃ τοσούτῳ πολίτῃ φόνῳ, βεβαίᾳ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν αὐτῷ λάφυρα κείνει. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὑπιέναι φαμένου, αὐτὸς ἔφη δρανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μισθοῖς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ξενοκρατήσας πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν δὴ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων εὐπορουμένους. τοῦτο τὸ πάθος σωέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅπῃ τῆς ρπ ά

& cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus conferrent, vtentésque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, mense tertio, feriis quibus solenne A fit ieiunium, tanquã recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiseptem. Sosius autem cõsecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne asseruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud senatum iure secum contenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem verò plebeium, & quòd si ipse propter offensum Rom. pop. indignus esset qui regnet, certè filiis eius insontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demũ Herodes metu liberatus est. atque ita Assamonæi principatus desiit post annũ centesimum vigesimumsextum: quæ domus illustris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorẽ sacerdotij, facinoráq; maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Ve- C rùm hæc familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & subiecto regibus. Atque hunc Assamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ὀλυμπιάδος, τῷ γ' μὲν, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ παραστάσεως τῆς γενομένης ὑπὸ πομπηίου τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μεθ' ἓτη κζ. σόσιος δ' χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον, ἀπέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην αὐτωνίῳ. δείσας δ' ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπ' αὐτωνίου, Β κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ὡς δι' ἐκεῖνον αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρώδην δ' ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας δι' ἃ τὸ γένος, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αὐτώνιον ἀνελεῖν τὸν ἀντίγονον. ὑ γενομένῳ, τὸν μὲν ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. παύεται δ' ἔτος ἡ τῶν ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μεθ' ἓτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ὢν ἦν, καὶ δι' εὐσημος γένους ἕνεκα, καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὸ τῶν ἐθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεφέροντο. ἀλλ' ὅτοι μὲν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους στάσιν, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρώδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτώνιος μὲν ἀντίγονον ἐπελέκισεν ἐν αὐτοχείᾳ, ἡρώδης δ' μὲν τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α

Ου τρόπον ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν παρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης ἀριστόβουλον τὸν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίστησας, μετ' ὀλίγον διεφθαρμένην παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ως κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὑπερεκπεσοῦσα βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσεν παρ' αὐτωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀραβας, καθ' ὃν καιρὸν αὐτώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῶν φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν γενομένην. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hierosolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est. CAP. II.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò post necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est. CAP. VI.

De terræ motu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduersis casibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως ἀναγκῶν ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα τὸν ὑρκανὸν ἀναιρεῖται. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν φόνοις ἐχεβολᾶς παροξύνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθελὼν ὁ ἡρῳδοσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αὐτοῖς ἔστησε. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudęam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaræ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterísque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eúíque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφαλ. α'.

Ὡς ληφθέντος τ' ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αὐτῶν τ' μὲν ἀντίγονον ἐπιλέκτοις, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνῳ φίλων τοὺς ἀνέλεῦ.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατακράτος ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς τούτοις αἰχμάλωτον ἀντίγονον, ἃ περὶ τούτων ἡμῖν δεδήλωται βίβλος. τὰ δ' ἐκείνης συνεχῆ, νυῦ ἐρῦμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐνεχειρίσθη τῷ ἀρχιλῃ ἡρώδῃ, τὰ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν θεραπείᾳ τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τοῦ ἐναντίου ἑλομένους, ἐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐτιμᾶτο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλίων φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τοῦ ἱεροσολύμων ἔτει σωσιβίλλου δέξασθαι τοῖς πολίταις τὸν ἡρώδην, αἰθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλίων εἶπε καὶ κεινομένῳ ποτὲ ἡρώδου, ὅτι θανάτῳ, θεραπεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς θρασυνθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ θρούβη, τῶ θεῶ τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τοῦ ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλεία κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δύπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγωγὴν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν ἀντώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς θεὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲ τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως ἀντιγόνου, φύλακας θεισήσας ταῖς πύλαις τοῦ τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τῶν τεθνεώτων, καὶ τοὺς νεκροὺς ἡρώνουν, καὶ παῦ τὸ δ' εισκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τί κειμήλιον ἀνεφέρετο τοῦ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν ἐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γιομένη, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀνεώργητον, τὸ ἑβδομαικὸν ἐνάγκαζεν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τὴν γῆν ἀπαγορευόμενον ὄζιν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αὐτὸν θεσσάλου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῶ πρὸς ἡρώδην μίσους ὄντως ἀντιγόνῳ ὀφθαλμὸν, ἔγνω τοῦτον ἐν ἀσφαλείᾳ

πολε-

πελεκίσαι. χρεὼν γὰρ ἀδάμως ἠρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὧδε. Ἀντίοχος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μόνος πρώτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον ξόανον μεταθεῖναι αὐτοῖς γνώμας τῆς Ἰουδαίων ὡς τε δέξασθαι τὸν αὐτ' ἐκείνου καθεσταμένον πρώδην. οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ὥστε μέγά τι ἐφέρουσι καὶ τῷ πρώτῳ βασιλέως. τὸ οὖν ἀτιμίαν νόμισι μειώσειν τὸ πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν ἢ τὸ πρὸς Ἡρῴδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ Στράβων. καταχόντος ἤδη τὴν βασιλείαν Ἡρῴδου, πυθόμενος Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, ἰὼν ἐπὶ Φραάτην Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρῴδην τὰ αἰχμαλωσίας λυθεὶς ἕνεκα τούτου. Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα νομόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασαήλον, εἰς Πάρθους ἀπῆγον. καὶ Φασαήλος μὲν ἑαυτὸν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰχμῶν, πάσης ἢ ζωῆς χρείττονα τὴν μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεύς, καθὼς πρόσθεν.

A eum securi percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur; tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzaphames & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

B

C

Κεφάλαιον Β'.

Ὅτι ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν Πάρθων πρὸς Ἡρῴδην ὑπέστρεψεν.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

D

Ὑρκανὸν δ' ἀναχθέντα, Φραάτης ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὑπεικίσεσιν προσλυέχθη τὸ τ' εὐγένειαν αὐτῶν ἰδίᾳσθαι προπεπουσμένος. διὰ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν. ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἐστὶν Ἰουδαίων. ἔστι τὸν Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ παρὰ τὸ μέχρις εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος. τῷ δ' ἐστὶν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν Ἡρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἀπὶ μεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοστόργως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ὑπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κεινόμενον καὶ μέλλοντα θανατῶσαι, τὴν κινδύνου καὶ τὴν κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲν προσεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνεκα παρ' αὐτὸν ἐστασιάκοσι. οἱ δὲ προσείχοντο καὶ μόλις ἤθελον, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ὑδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τὴν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβιον τὸ σώματος ὑπ' αἰτιγόνου πάθοι, τάς τε χάριτας ἐκ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι πρὸς τὴν βασιλέων αἷς ἔλαβον ἰδιοτρόποντες, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτοὺς ἐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, Ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ γράφων Ἡρῴδης παρεκάλει λιτῶς Φραάτου καὶ τὴν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δικαίως κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἀρτὶ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ αὐτῷ μὲν ἐκτίσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθεὶς, ἐκείνῳ ἢ κομίζεσθαι τοιαῦτα γράφων Ὑρκανὸν, πέμπει καὶ δῶρα τὴν Φραάτην πρεσβυτὴν σαραμάλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸν διηγήτην αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπούμενος. διὸ δ' ἐκ ἐντεῦθεν ἡ ἀποδημία, διὰ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τοῖς ὀλίγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπόθει, ἢ καὶ παντάπασιν ἀποδῶν ποιήσαι.

E

F

G

Hyrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, iactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alterum Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cùm qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

A τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ὁ ὑσέρῳ. τότε μὲν γὰρ ἐπειδὴ παρ' αὐτῶν ἀπεισμένος, ἀφέντος τε τὸ παρθου καὶ τὴν Ἰουδαίων χρήματα ἀναλισκομένων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ πάντας ἐς ἀσπασμοὺς ἀπεκαλίνων ἐκπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ δ' ὀπιβελῆς αὐτὸν ποιῶν ἀπραγματούμενος. ὑποκαθίσατο δὲ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν ἐκασιάθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τὴν ὀπισήμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τῷ θεῷ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τὴν ἀσημοτέρων ἀνάπλεων ὀνόματι, τούτῳ τὸν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. δίθις οὖν ἐκ ἐλύπησεν ἀλεξάνδρα τὸν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δ' ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὸν δ' ἡρῴδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, δ' μορφία δίσημον. ἐτετάρακτο δ' ἡ χαλεπῶς ἔφερε τὸν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, ὁ ἐλάττονος ὢν ἐκείνου, τὴν ὀπιλήπτων τῆς ἀξιώτατα τῆς ἀρχιερωσύνης. Ὁ γοῦν κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπεφυκότος τὰ πρὸς τὸν κομιδὴν τὴν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' αὐτωνίου τὸν παιδὶ τὸν ἀρχιερωσύνην. αὐτωνίῳ δ' ῥαθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτοῦ γέλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὅτι τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τὸ ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, ἐκ ἦττον δ' τὸν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὸν ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δ' εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γεγραμμένων ἀμφοτέρων εἰκόνας, αὐτωνίῳ δαπέμψαθαι. θεασαμένου γὰρ ἐδενὸς ἀθετήσειν ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας αὐτωνίῳ. καὶ δῆλος ἐτεραυδᾶτο λέγων ὡς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοὺς δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῦ γηγένθαι τοῖς παῖδας, ἐφεραγματεύετο δ' δι' αὐτοῦ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν αὐτώνιον. ὁ δ', τὸν μὲν κόρην ἠδέως μεταπέμπεθαι, γραμμηνῷ ἡρῴδη, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν δαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπέστειλε δ' πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δυνατεία, πρεσβεύειν, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπαντηχθέντων πρὸς ἡρῴδην, ὡς ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρα τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γλύκει προσφύχοντα πέμπει παρὰ τὸν αὐτώνιον, ἰσχύοντα μὴ ὡς ὡς ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δ' τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀναδαπαλύπτως ἐκ τοῦ δυνάσθαι πολιζόμενον. αἰτήσαντα οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δ' παραιτησάμενος τὸν αὐτώνιον, ἔγνω μὴ μέχει παντὸς ἀπομάζειν τὸν παῖδα τὸν τοῦ ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰ δελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κείνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῆσαι δυνατὸν ἢ τεπιμημένον. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠπᾶτο πολλὰ τ' ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ὀπιβουλεύσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δι' τ' κλεοπάτρας πράττειν ὅπως αὐτὸς μ' ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δ' μειράκιον αὖ αὐτὸς ἀναλάβοι τὰ πράγματα δι' αὐ-

B

C

D

E

F

G

δι' ἀπονίαν. καὶ ταῦτα βέλεσθαι μὲν ἐκείνῳ τὸ δίκαιον, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα σωφρονεστέραν τοῦ ἔσεσθαι αὐτὴν τιμῆς, Ἀλεξάνδρας ὅτι τῇ βασιλείᾳ πραγματεύοντο, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου κινδύνοις οἷς ἐτύγχανεν. ἐμνημονεύσας αὐτὸς ὧν ἐκαλῶς ἐκείνη προέξειεν, ὅσον ἐπῆν τὸ δίκαιον εἶναι καὶ αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη διδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκαταστῆσαι τὸν Ἀνάνηλον, παιδίον παντάπασιν ὄντος ἀρίβουλον. ταῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἦν μάλιστα προφερομένου, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμπαθησάντων φίλων, προπαθὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῶν ἐκ προσδοκηθέντων, καὶ δέει τὸν ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπελογεῖτο. ὡς μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὅπερ ὑπὲρ ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείᾳ δὲ μήτε ἐπιθέσθαι, μήτ' ἂν εἰ μὴ προῖοι, βέλεσθαι λαβεῖν μὴ νῦν ἀπροσδοκήτως τιμῆς ἐχούσῃ, δι' τὴν ἀρχὴν τὸν ἐκείνου, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ σὺν τῷ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτόν, ἅπαντι τῷ γένει προῖεσθαι. νῦν τε νενικημένην τὰς διαφορὰς, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὴν τιμήν. ἔσεσθαι δὲ πρὸς πᾶν ὑπήκοος, παραιτεῖσθαι δὲ κἂν εἴτι δι' ὀργὴν καὶ τὴν ὕβριν αὐτῇ παρρησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δι' ἐφάσειεν. ἕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ ἀσφαλέστερον ἢ θᾶττον ἐν δεξιᾶς διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης ἀριστοβούλου τὸν τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, λύσας μὲν ἀφαιρεῖται τὸν ἀρχιερωσύνης ἀνάνηλον, ὄντα μὲν ὡς καὶ πρότερον εἰπομεν ἐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τὸν ὑφ' ὑφαίτου ἀποκισθέντων ἰουδαίων. ἐξ οὗ ὀλίγαι μυριάδες τῶνδε τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν ἦν ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι καὶ σωφροσύνην ἡρῴδης ἀποδεδοκιμασμένος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτι τὸν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τὸν παῦσαι τὰς οἰκείας βραχὰς ὑφάνομα ποιῶν. ἐξ οὗ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ ὑφαλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δεύτερος δὲ ἀριστόβουλος ὑπανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρῴδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. Ἐστότε μὲν ἐδόκει τεθεραπδυκέναι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ἐξ οὗ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐν βραλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλει. τὴν ἀλεξάνδραν ὅτι τε τοῖς ἐγχειριδείοις ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἐξικνεῖσθαι δεδοικέναι. προστάττειν οὖν ἔστε τοῖς βασιλείοις φυλάττειν, καὶ μηδὲν ἐᾶν ἐξόδους δρᾶν. ὑπομελεῖς τε εἶναι αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος οὐδὲ εἴτι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν διαγωγὴν ὑπαπορεύοιτο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐξηγρίου, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου ὑπομελείας ἀπεξιοπάθει, φαντὸς ἕτινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παρρησίας στερομένη, τιμῆς ὑφαιρεσίᾳ, καὶ δουλείας

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo pòst necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium includit, iussis famulis consciis, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita, quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud noc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis accelleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantē, & quasi per lusum ac petulentiā mergentes non priùs destiterūt quàm

κὴ φόβε καταζλῶ. ἐπεμπεν ἓν ὧδε τ κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἰπ συνεχῶς ὀδυρομήν, κὴ ὧδε καλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ ὃ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὸν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, κὴ τεχνάζε τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν ὧδασκευασαμήν, ταύτας αὐτῷ κὴ τ ὑὸν ἐνέβαλεν, ὑπτάξασα τ οἰκετῶν τοῖς συνιδόσι, δι' ἃ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἵν' ὃ συμπεῦθεν ὑπὸ θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, κὴ πλοῖον ὁ δι' ἁπλότητα εἰς τ αἰγυπτον ἔμελλε ὧδασκευασμήν. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων αἴσθησις οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρᾶτον, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος ὃ σαββίων, κὴ δι' ἵν' ἐχθρὸς ἡρώδου πρότερον, ὅτι τῷ ὑπὲρ βουλόμενον ἀντιπάτρῳ κατὰ τὸν φαρμάκειαν εἰς ἀνομίζε, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὸν μιαιφονίαν δύνοιας προσεδόκησε. κατα λέγει τῷ βασιλεῖ τὸν τῆς ἀλεξάνδρας ὑπὲρ βουλήν. ὁ ὃ, τὸν μὴν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δεσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε ὃ τὸν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὴν ὐδέν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἵν' αὐτὸ ὀφληθῆναι, ζημήσας. ἡ γὰρ ἀναχέσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὑπὸ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφάνων ὃ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἢ ὑπεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προῦκειτο μὴν τοῖς πανταπασιν αὐτῷ τὸ μιαιφόνιον ἀποδῶν ποιεῖσθαι. τὸ ὃ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. κὴ τ' σκιροπτηρίας ἐνεστώσης, ἑορτὴ δ' ὅσιν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τετιμημήν, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑφεβάλλετο, καὶ πρὸς δόφεσωσίας αὐτός τε κὴ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἵν'. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῷ τοιούτων ὑπαπτεῦσαι τὰ πρὸ τῦ τὴν αἵρεσιν ἐμφανῶς παρεξιόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μιαιφόνιον ἀρίστόβουλος, ἐδόμον ὅτι τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον αὐτῷ ἐγένετο ὑπὲρ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῷ ἀρχιερέων, κὴ τὰ πρὸς τὸν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος κὴ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὸν ἡλικίαν ὑφαίνων, τῷ μὲν πρὸ τὸ γήνους ἀξιώματος πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ δι' ἐφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν δύνοιας ἐλήνετο, κὴ τῷ ἀεισοβάλω τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέση. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξελέγχονο τὰς δι' ἀθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ κὴ συγχεόμενοι, κὴ φωνας εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γένεσθαι τὸν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, κὴ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπεπόνθεσαν ὁμολογίαν. ὅτι τούτοις πᾶσιν ἡρώδης ἔγνω τὸν αἵρεσιν ἵν' εἶχεν εἰς τὸ μιαιφόνιον ἐξεργάσασθαι. κὴ δ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιᾶτο μὴν ἐν ἱεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονέμενος ὃ τὸ μιαιφόνιον κὴ προελκων εἰς ἀδεῆ τόπον, ἕτοιμος ἵν' συμπαίζειν κὴ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ ὃ πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος θερινωτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ ταῖς κολυμβήθραις ὑπισάντες, αἳ μεγάλαι πρὸς τ αὐλὴν ἐτύγχανον, αἰθέψυχον τὸ θερμώτατον δ' μεσημβείας. κὴ πρῶτον μὴν ἐώραν τοὺς νέοντας τῷ οἰκετῶν φίλων. ἔπειτα προελθέντος κὴ τῦ μιαιφόνιν τῷ τὸν ἡρώδ ἵν παροξυνάν, τῷ φίλων οἷς ταῦτα ὑπετάκτο, σκότους ὑπέχοντος, βαρυπῶτες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀνῆκαν ἕως κ παντά-

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτους ἀρίστο- A
βυλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἀπάντα βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἱερωσύνην καταρχὰς ἐνιαυτὸν, ᾧ ἀνάνηλος ἐκομίσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τὸ πάθους τὴν γυναῖξιν οἵαν τις μεταβολὴς θρηνῶσαι ἐπὶ τῷ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄρρητον, ἥτε πόλις τὸ λόγῳ διαδοθέντος ὑπερήλγει, πάσης ἑστίας οἰκήματός τὴν συμφορὰν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ θρυλλούμενον. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐπαθῆς ἦν σωφρονεῖν τὴν ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ τοῦ B
γινώσκειν ὅπως ἐπεφύκει πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὑπὸ μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποικιλλόμενη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ὥρμησε βίου, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέσαι τὰ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τότε πλέον ἐπιτεύξειν αὐτῇ παρεκρατεῖ τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν δοῦναι τοῦ κτεῖναι προλέσθαι τὸν ἱκανὸν εἰς δίκαιαν ἀμυνὴν ἐνομίζετο. καὶ εἶνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. πρῶδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξω- C
θεν πιθανῶς ἐπεσκεύαζετο, μὴ μὴ προνοίας γένεσθαι τὰ παιδὶ τὸν θανάτου, καὶ ὅσα πρὸς πένθος ἐπιτηδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώματος, καὶ σύγχυσιν τὴν ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. ἔτλα μὲν τοῦ παῖδος ἐπινικώντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τὴν τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ προὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δ' ὡς ὑπολογίαν αὐτὰ προσματούμενος. ἔτλα μὲν εἰς τὸν πολυτέλειαν τὴν ἐκφορᾶς D
καὶ μᾶλλον ὑπερεδείξατο, πολλὰ μὲν τὴν ὥρασιν τοῦ τε ἔτους ἡκὴ τὸ πλῆθος τῆς θυμιαμάτων ποικιλλόμενος, πολὺ δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τὴν ἐκείνης γυναῖξιν ἀλγηδόνος, καὶ ὥρμηθήσεσθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βασιλείας, μόλις λαβεῖν αὐτὰ ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου. E

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἥπτησε μὲν ἀδὲν τῶν τοιούτων. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέχουσα τῷ ὀδύνῃ ὀξυρικῶν ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ γεφύρει τῷ ἐπιβουλῇ πρώδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τῷ ἀπώλειαν τοῦ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι ἀποδύσουσα προσαρκέσαι δεομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτείρουσα τὴν ἀλεξάνδρας, αὐτὴ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα. F
ἡ δὲ ἀντώνιον ἀεὶ τίσασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παροξύνουσα. ἐπεὶ δὲ ἄξιον πρώδην δι' αὐτὴ καταστάντα βασιλέα τῆς ἀδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδείκνυσθαι παρανομίας. τούτοις ἀναπεισθόμενος ἀντώνιος, ὡς ἐπὶ λαοδικίας ἐκάλει, πέμπει κελεύων πρώδην ἐλθόντα τὴν εἰς ἀεισόβουλον ἀπολογήσεσθαι. πεπεράχθαι γὰρ ἀν ὀρθῶς τῷ ἐπιβουλῇ, εἰ δι' αὐτὴ γένοντο. ὁ δὲ, τῷ τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἀν ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν ἀντάριον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι φράττειν ἐνῆν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὴ ἰώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν οἰκείων πραγμάτων, ἐνετείλατο λεληθότως εἰ πάθη τι παρ' ἀντωνίῳ, ὠδαχθῆμα καὶ τῷ μαιαμμίῳ ἀμελεῖν. ἔτως τε γὰρ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα,

omnino aqua præfocatus ſit. His fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus incontolabilis: totámque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & ſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum promor, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum netas fitto, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quòd data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolùm fingens, ſed & lacrymas & mœſtitiã veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus precioſiſſimis, quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimúlque filij ſui miſerabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debaccharı. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, ſed commiſſa regni cura Ioſepho patruo, clàm ei mãdauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Portò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neque vel morte ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorrúerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmque breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ μὴ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ ἀπουδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν αὐτοκράτορος πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι ὑπεκκαιομένου ὑπὸ τῆς ὀμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑπισχνεῖτο ταῦτα, μὴ τὰς ἐλπίδας ἐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὑπὸ τῆς ὅλων ἀπονοίας πρὸς αὐτοκράτορα. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μριάμμῃ, περί τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἣν ἐδεῖ βασιλεύουσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθ' ἑκάστην συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὸ τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν διανοίας, καὶ φιλοσοφίας· ἐξεταζομένων δὲ γυναικείως τοῖς λόγοις, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφεωρακὼς ὁ ἰώσηπος ὅτι δείξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προήχθη, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτιμίαν εἰπεῖν, πίστιν αὐτοῦ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν διώσαιτο, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ὑπ' ἀξιουμένους οὐδὲ θανάτῳ δικαζόμενον. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, ὑπὸ τὸ φιλόσοφον τῆς πρὸς τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ μὲν χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑφεῖσθαι ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐφέρετο κατὰ τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς καὶ τὴν ἐν ἅδου τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς αὐτόνιος ἀκουσάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἢ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοῖς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τὴν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν διὰ φρουρᾶς τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. δοκεῖ δὲ τοῦτο ὡρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχὴ περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ δοκεῖν αὐτοὺς ῥωμαίους δυνατοὺς ἔχοντες. ἔπειτα καὶ τὸ δύνασθαι παντὸς ἀλπικέναι τὴν μριάμμην αὐτοκράτορος θεασαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνάμει βασιλικῇ γεγονόσιν. διὰ τοῦτον δὲ τὸν λογισμὸν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρώδου πρὸς τὸν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τὸν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐφάνη παρ' αὐτοκράτορι, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ ταῖς ὁμιλίαις παρεσκήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἦτον ἐδυνήθησαν. ὡς γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτοκράτορα βασιλέα πρὸς τὸν καὶ τὴν ἀρχὴν χαριζομένου δύνασθαι ἀπαιτεῖν. ὅπως γὰρ ἂν ὑπὸ βασιλεύς εἴη, δόντας τὸν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐὰν αὐτὴν χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐλ-

χθὺ συμφέρειν. ὑπὸ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αὐτοκράτορι συνηθῶν ἐν ταῖς δεξιώσεσιν, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὔσης, ἢ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτούμενη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δηλοῖ μὲντοι τυγχάνων αὐτοκράτορος, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἔχειν βεβαιοτέραν τὴν δύναμιν τὴν παρ' αὐτοῦ προσεληφῶς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

πλουσιεξίας, δόντος αὐτονίου αὐθ' οἷς ἠξίου τὰς κοίλας
συρίας, καὶ δέξ τούτου παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ὑπο-
κλυσαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἃς ὕστερ τῆς ἰουδαίας
ἐποιεῖτο. τούτων δὴ γεγραμμένων ἀπενεχθέντων,
ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἵνα ὡς ἀπολωλότος
εἶχον καταφυγεῖν ὅπου τοὺς ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλα-
θεν αὐτὴν ἡ μεταίρεσις, ἀλλ' ἐπεὶ καθαπέμψας
ὁ βασιλεὺς αὐτώνιον ὅπου πάρθους εἰς τὴν ἰουδαίαν
ὑπέστρεψεν, δύθ' μὲν ἥτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ
μήτηρ αὐτοῦ τὴν ἀλεξάνδραν, ἵνα ἔχον οἱ περὶ τὴν
ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμαναν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ'
ἀνδρὸς ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς ἀξιόλογα ποιοῦσα, καὶ
τῇ μαριάμμῃ συγγνώμην, ἀξιοῦν. ἔλεγε δὲ
ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ὡς πλείονος, ὅτι
κατὰ τὰς ἀφορρὰς φρενήματι χαυνοῦν μείζονι, τὴν
ἐκείνων ἀξιωνείδιζε δυσγένειαν. ἠρᾴδης δὲ θερμῶς
ἀεί, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων,
δύθ' μὲν ἀξιετετάραχτο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ὡς ἔ-
φερεν. ὑπερατυμούμενος δὲ, τὸ μὲν πρωτεῦον τι
ποιῆσαι δέξ τὸν ἔρωτα, συντόνῳ τῷ πάθει, καὶ τῷ
ζήλῳ παρωξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν μαριάμμην ἀπεκτει-
νεν ὕστερ τῆς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομνυμένης δ'
ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτήσῃ, πρωτεῖν,
εἰς ὑπολογίαν καταλογιζομένης, ἀπειπέσθετο καὶ μα-
κρὰν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ὡς τῆς ὀργῆς, ἡττώ-
μενος τῆς περὶ τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολο-
γεῖσθαι περὶ ὧν ἔδωξεν ἀκύρως πεπισδικέναι, καὶ περὶ
τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλὰ ὠμολόγει χάριν, αὐτός
τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ διανοίας πρὸς αὐτὴν ἀνωμο-
λώγει. ἐς τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόσπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς ἀσουδῆς ἐμπεφυκότες
ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τὸ βασιλέως ἀπισούμενον,
καὶ ὅπι τὴν αὐτὸ δέξαν ἔλκοντος, ἡ φιλοκωτὸς εἶ-
πεν ἡ μαριάμμη, τὸ κὴ τὴν ἐντολὴν εἰ πάσχοι τι
χαλεπὸν ὑπ' αὐτωνίου, κἀμὲ συναπολέσθαι τὴν ἐ-
μὴν ἀρήαν. τότε πρασσόντος τὸ λόγου, πρὶν πα-
θεῖν ὁ βασιλεὺς, δύθ' μὲν ὡς τῆς χειρῶν αὐτὴν ἀ-
φῆκεν, ἐδόα δὲ, καὶ τῆς αὐτὸ τειχῶν αὐτὸς ἐδεάττετο,
πρόφανὲς φόβητρον ἔχειν τ' τ' ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοι-
νωνίας λέγων. ἡ γὰρ αὖ ἀξιοπεῖν ἃ κατεδίαν ἤκουσεν,
μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγραμμένης. ὅπως δ'
ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος
δὲ τῇ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲ τὴν ὁρμὴν
ἐκρᾴτησεν, ἑαυτὸν ἀξιαρτήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχε-
ρῶς. τὸν μὲν τοι ἰώσηπον εὐθὺ εἰς ὄψιν ἐλθόντα ἀξε-
τήσασθαι προσέταξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς μά-
πιστον παραιτίαν, δήσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ
καὶ τὸ περὶ τὴν συρίαν ταραχὰς εἶχεν, ὡς αἰσίσης
τῆς κλεοπάτρας τὸν αὐτώνιον μὴ πᾶσιν ὅπιχρεῖν ἐπὶ-
θε γὰρ ἀφαιρούμενον ἐκάστων τὰς δυνασείας αὐτῇ δι-
δόναι, καὶ πλείσον ἴσχυεν ὡς ἐκείνης πρὸς αὐτὴν ὅπι-
θυμίας, φύσει δὲ πλεονεξία χαίρουσα, ὠδηνομίας ἐδὲν
ἔλιπε, τ' μὲ ἀδελφὸν, ᾧ τ' βασιλείαν ἤδει γλιπομέ-
νην, πρεσανελοῦσα φαρμάκοις, καὶ ἔτος ἔχοντα, τ' δὲ ἀ-
δελφὴν ἀρσινόην ἱκετεύσασαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ τ' ἀρ-
τέμιδος ὑποκτείνασα δι' αὐτωνίου. χρημάτων μὲ γὰρ ἕνεκεν
αὐτοῦ μόνον ἐλπιζεῖν, καὶ ναοὶ δ' ἔφοι παρενομήθησαν, ὑθ' ἱερᾶ τινὸς ἔτους ἀσύλου δόξαντος ὡς μὴ παραρρεῖν-
ναι τ' ἐν αὐτῇ κόσμον, ἔτε βεβήλοις, μὴ παῦσθαι τ' ἀπηλογημένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς ὑπορίαν

quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Iudæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen iacuit id conſilium, ſed quàm primùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Ioſephum criminata eſt, Mariamnes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porrò Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariamnen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos. ægrè tamen ſe continens, ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariamnen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Ioſepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebátque ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum vicißim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabatúrque, capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Ioſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit ſe tamen. Veruntamen Ioſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cúmque natura eſſet alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum, primò fratrem, cui debebatur regni ſucceſſio, veneno ſuſtulit, agentem annum xv. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque ſpes affulgeret, neque templum, neque ſepulchrum, neque aſylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent ſpolia quæſita vel ſacrilegio, miſcebátque ſacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquiſſimis. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continuo ſolicitabat, vt aliis ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata eum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris ſolùm, ſed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contriſtaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequiſſimus, partes de vtriuſque regione ablatas ei largitus eſt: ad hæc vrbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum vſque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas; quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῇ δ' ἀδικίᾳ πλεονεξία. τὸ δ' ὅλον ὑδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δ' ἀλαζόνι τὸ ὑπερθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα θεὸς τὸ ὑπήκοον ἐνδεῖν ὧν ἐπιθυμήσῃ. ὅθ' ταῦτα ⸀ τὸ αὐτόνιον ἐπῆλθε μὲν τὰ τῆς ἄλλων ἁφαιρέμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὸ συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸ πτολεμαίου παῖδα ἀπασαμένη τοῖς θεώμασιν ἐπάγειν, κίνησιν ἢ τε παρ' αὐτονίῳ τιμὴ τε ἰουδαίας, καὶ τὴν ἀραβίαν ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' αὐτονίῳ τὸ μὲν ὅλον ἠττᾶσθαι συνέβαινε τὸ γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τὸ ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐ ἐκείνη θέλοι. τὸ μὲν τοι περιφανὲς τὸ ἀδικίας ἐξευσεβοῦντι μὴ μέχρι τοσούτου κατήκοον ἡγούμενον, ὅτι μεγίστοις ἀμαρτάνειν. ἵν' ἓν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα θεοσέπτως ἐκείνη ἀλαζονεξάμενος ἐκ φανεροῦ δόξῃ κακὸς, μέρη δ' χώρας ἑκατέρα παρελόμενος, τύτοις αὐτὼ ἐδωρήσατο. δίδωσι ἢ καὶ τὰς ἐντὸς ἑλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις αἰγύπτου, χωρὶς τύρου ⸀ σιδῶνος, ἐκ παλαίων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δωρεῶν.

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vſque Euphratem proſecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: vbi excepta ab Herode, conceſſâ ſibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balſamum fert, quod vnguentorum longè precioſiſſimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis veriſimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam proſtratam impudentiam, & reiecturus ſi petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere. ſic enim multis moleſtiis leuare poſſe eos quibus vel hactenus infenſa fuerit, vel in poſterum futura ſit. quin & ipſi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatem delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum cenſentes, hominem in magnis verſantem negotiis in manifeſtum ſe periculum coniicere, & obſecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quòd per vim atque inſidias amiſiſſe eam videbitur. nec ſupereſſe vel mediocrem excuſationem, quin mulier ſit omnium eius ætatis longè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟιαύτην ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὡς ἀφικέμενος μέχρις εὐφράτου τὸν αὐτόνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, ⸀ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ ⸀ δαμάσκῳ, παρῆλθε ἢ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ τὰς ὑπὲρ τὸ ἱεριχοῦντα φοινικῶνας ἡρώδου μισθωσαμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ὧδε μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τύτοις ὄσα, ⸀ πλείονος αὐτῆς συνηθείας ὑπὲρ τὸν ἡρώδην γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀκόλαστος οὖσα καὶ ἀκολάστοις ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπέρας ἀρχὴν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἡμπολημένου ὕβρεως ὑποκαταστᾶσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἠττᾶσθαι διέφαινεν. ἡρώδης δὲ ⸀ πάλαι μὲν ἐν ὄχνοις ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν εἰς ἅπαντας ὑβρισμένην, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προήσει, καὶ φθονῶν πεμπομένης, εἰ συνεδρεύσασα τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ὑποκτεῖναι, πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας. οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσδοκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτονίῳ λυσιτελήσειν, ὑφ' ἑαυτῷ πιστῆς ἐσομένης, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καλέσῃ, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, ὡρῶντον μὲν διδάσκοντες ὡς ἐπ ἄξιον μείζω θεάτοντα, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγχείμενοι ἢ καὶ διόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας δρᾶσαι. ὑ γὰρ ἀναχωρήσειν τὸν αὐτόνιον, ὑφ' ἑαυτῷ εἰ σφόδρα τῆς αὐτῆς τὸ συμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὴν ὁμιλίαν. τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὀργὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς ἀπολογίαν φανεῖσθαι, τῷ μὲν ὑπερηφανίζεσθαι εἰς γυναῖκα νενομισμένῳ, μέγιστον ἀξίωμα τὴν κατ' ἐκεῖνον ἐκ-

ἐχπλήμαν τ χρόνον, τ δ' ὠφελείας εἰ τ ταύτην τίς οἰη- A
θείη, συὼ αὐθαδείᾳ τ καταλύσει τ ἐκείνε δεδιότως
φανερμένης. ἐξ ὧν ἐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων ἢ ἀπαύς ων
κακῶν ἀναπλησθήσε) τὰ ὡδὶ τ ἀρχλὼ αὐτῷ ἢ τὸ γέ-
νος, ἐξὸν ὑποκρυσάμενον τ ἁμαρτίαν, εἰς ἐκεῖνη πα-
ρακαλεῖ, θεὸς τ καιρὸν διχημόνως. τοιαῦτα διδιτζό-
μενοι τ κινδωνώδες ἐξ εἰκότος ὠφελησλεῦντες, ἐ-
πέσχον αὐτὸν τ ἐπεγχρήσεως. ὁ ἢ, τ κλεοπάτραν δω-
ρεᾶς θεραπδύσας, ἐπ' ἀγύπτε ἀποπεμψεν. αὐτό- B
τιος ἢ, τ ἀρμενίαν καταλαβὼν ἀρταβάζλω τ τηραίε
συὼ τοῖς παισὶ συζάπαγε, δέσμιον εἰς ἀγυπτον ὑπο-
πέμπ, δωρεύμενος τύτοις τ κλεοπάτραν, ἢ τῷ παν-
τὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας
δ' ἐβασίλδυσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῆ ἐκείνου
παίδων, δράσας ἐν τῷ τότε. ἢ τοῦτον ἀρχέλαος ἢ νέ-
ρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, τηραίλω τ νεώτερον ἀδελ-
φὸν, ὧδὶ τ βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μ' συὼ ἐν ὑςέ- C
ρῳ. ὡδὶ ἢ τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τ ὑπ' ἀντωνίου
δεδείσης χώρας, ὁ μ ἡρώδης δίκαιος ἰῶ, ἵν ἀσφαλὲς
ἡγούμενος διδόναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ'
ἀρνψ, ἡρώδε τ φοβὸν ὑπολιξαμένε, χρόνον μή τινα
παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δεκόσια τάλαντα. μ' ταῦτα ἢ
κακοήθης ἰῶ ἢ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, ἢ μόλις εἰ ἢ
μέρη τινὰ διαλύσειν, ὑδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζη-
μίως.

D

Κεφάλαιον ς'.

Ως ἡρώδης ἐπολέμησεν Ἀραβίοις, καθ' ὃν καιρὸν αὐτῷ ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικήσαι μάχῃ.

HΡώδης ἢ τοῦτον τ χρόνον ἀλνωμονοῦντος, ἢ τελευ-
ταῖον ἤδη ἐπ τῇ δικαίᾳ ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε
μ' ὡς ἐπολεμησόμενος, ποθεσμία ἢ ἐχρήσατο ῥω-
μαϊκῷ πολέμῳ. τ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης ποσδοκω- E
μένης, ἵν ὅπ τ ζ ἢ π ἢ ρ ὀλυμπιάδος ἡγεῖτ συνέ-
βη, καῖσαρ μ' αὐτωνίῳ ὡδὶ τ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖτζ
θεαγμάτων. ἡρώδης ἢ ἢ τ χώρας δίβότε μνήσης
αὐτῷ πολιῶ ἤδη χρόνον, ἵ ποσσόδων ἢ δυνάμεων δο-
ρυμνήτων, αὐτωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὅπλιτας ἀ-
σπίδας τ ὠφελησόμενος. αὐτώνιος ἢ, τ μ' ἐκείνε
συμμαχίας ἤδὶ ἔφη δεῖτζ, τ ἢ ἄφαβα, ἢ γὰρ ἠκη-
κόει ὠφελά τε αὐτῷ ἢ τ κλεοπάτρας τ ἀπιςίαν, ἐπε-
ξελθεῖν ποσέταττε. ἠξίε γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυ- F
σιτελεῖν αὐτῇ, τ ἕτερον ὑπὸ θατέρε κακῶς πάσχν ἡ
σμένη. τύτων αὐτῷ παρ' αὐτωνίε λεχθέντων, ὑποσρέ-
ψας ἡρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. ἢ δίδις εἰς τλιὼ
ἀραβίαν ἐμβαλὼν, ἢ ὠφελησκυαθέντος ἱππικοῦ ἢ
πεζῆς δυνάμεως, εἰς δίσπολιν ἀφικνεῖται τῆ ἀράβων
ἐπεῖ συναντώντων. ἡ γὰρ ἐλελήθει τὰ ὡδὶ τ πόλεμον
αὐτοὺς, ἢ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ
ἰουδαῖοι. μ' ἢ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τ ἀράβων εἰς κανὰ
συνῆκε, χώρεία δ' ἐςὶ ταῦτα τ κοίλης συρίας. ἡρώδης G
ἢ ποσπεπυσμένος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον ἧς εἶχεν δυνάμεως. ἢ πλησιάσας ἐν καναῖς στα-
τοπεδεύσατο διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ
ἐναντίας τὰς μάχας ἐπιχειρεῖν. ταῦτα ἢ αὐτῷ ἐπι-
τάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῆ ἰουδαίων, παρελό-
μενοι τ ξιβῆς, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἀραβας. ὥρμητο ἢ τ τῆ συντάξασθαι πρὸς ἔνδον καλῶς, ἢ ταῖς ποσδυμίαις

honoratissima, & si quid vtilitatis ex eius nece possit existere, coniunctum sit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & inmedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cùm nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazé Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòst Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem maleuolentiæ. Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse, verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē suā fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterentur cladib. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inualit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cúmque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quietur usi Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & iuæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euasserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēpore, sed Iudæorū castra capta sūt. Arabibus autē nō mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, a qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & caucbat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum viribus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τὸ πρώτιμον μάχιμον νενικήκεσαν ἀλλ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὁπλιζέψαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβέντων ἰδὼν ἡ πᾶσαν ὁπλισμένων ἀπιδὴν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσασθαι, καὶ προσπὼν ὡς ἀλεξίψε τὸ ἐκείνων ἀρετῆς πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἤνησατο, πάντων καθ' οἰκεία τάλη συναχολληθησάντων. ἔκπληξις δ' ἀθὶς ἐμπίπτει τοῖς ἀραψιν, αὐτοὶ αὖτες γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσοις φρονήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι συκλίναντες. καὶν διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθλιώνος κακώσαντος ἡρώδην καὶ τοὺς ἰουδαίους. ἐστὶ γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲ κλεοπάτρας ὑπὸ τ' ἐκεῖ, διάφορος ἦ ἡρώδη, τὸ μέλλον ἐκ ἀνωδασκάλως ἐσκόπει, δρασάντων μὴ τι λαμπρὸν τῆ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἱτουμῶν ἦ ὁ κὴ συνίβη, τοῖς ὑπὸ τ' χώρας σωελιλυθόσι τῆ οἰκείων ἀδυσκόλασμὸς ὑπιόντας τοῖς ἰουδαίοις. κὴ τότε κακμηκόσι τε κὴ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδόκητος ὑπιπεσὼν, πολὺν ἐποίει φόνον. τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες ἰουδαῖοι, καὶ τῆ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χωρήσαντες, ταχὺ τῆ ὑπιχειρησάντων ἡττῶντο, κὴ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρείοις ἀφίπποις κὴ πεζομάχοις, ὧν πλείω τὴν ἐμπειρείαν εἶχον οἱ τὴν ὑπόθεσιν ποιησάμενοι. κακῶς ἦ πεχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, κὴ πάλιν ὑποστρέψαντες, ἐκτειναν ἤδη τετραμμένους. γένοντο ἦ παντοδαπαὶ κτυπουμένων ἀπώλειαι, διὰ τῆ διαπιπτόντων, ἃ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ἦ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κὴ τ' μάχιμον, ἀφιππάζεται βοηθῆσαι ἄξων, ἃ μὴν διέφθη καθάπερ ἐπουδακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὴ στρατόπεδον ἦλω τῆ ἰουδαίων. οἱ ἦ ἄραβες, ἃ μερίως δὲ τυχήκεσαν ὑπ' ὠδαλόγου, νίκην τε ἧς πλεῖον ἀπεδέησαν ἀνειληφότες, κὴ πολλὴν τῆ ἐναντίων ἀφηρημένοι δύναμιν. ζωὸ τεῦθεν, ὁ μὴ ἡρώδης ληξείας ἐχέτο, κὴ τὰ πολλὰ καταδέχων τὴν τῆ ἀράβων ἐκάκου ταῖς ὑπαδρομαῖς στρατοπεδευόμενος ὑπὲ τῆ ὀρῶν, κὴ τὸ μὲ σύμπαν ἐδείσατο κὴ ζουμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἃ ἀζημίως ἦ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, κὴ τῆ φιλίππῳ, τῆ τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πάθημα διορθούμενος.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆ ἡρωδείου σεισμοῦ κὴ τὴν ἰουδαίαν.

ΕΝ τούτῳ κὴ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστώσης καίσαρι πρὸς ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος ἡρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῆ ἰουδαίων, ὡς ἐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆ ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἦ καὶ τῆ ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίας οἰκείας, ὧδε μυρίους. τὸ μὴτοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατρίβον, ὑδὲν ὑπὸ τῆ πάθους κατεβλάβη. ταῦτα πιθανομένοις τοῖς ἄραψιν, κὴ μᾶλλον ἢ κὴ ἀληθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς ὑπὲρ τῆ γεγονότων λόγους τῆ μίσει τῆ ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῆει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατεταραμμένης τοῖς πολεμίοις, κὴ διεφθορότων τῆ ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῆ τε ἰουδαίων τοὺς θρέσβεις, ἦκον γὰρ ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρωνίαν ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, κὴ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ὅτι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆ.

οἱ δ'

οἱ δ' ὅτε τὴν ἔφοδον ὑπεδέξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προΐεντο τὰ πράγματα πλεῖον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς παροῦσαν. ὁ δὲ ὡς ἔτε ἰσοτιμίας ἐλπὶς προῆν τοῖς ἀθυμοῦσιν ἐν τῇ μάχῃ, ἔτε βοηθείας κεκακομένων αὐτοῖς τὰ οἰκεῖα πράγματα. ὅτως οὐκ ἐχόντων, ἐπῆρε τὸν βασιλέα λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πρώμως ἀναλαμβάνειν αὐτὸν πεπωκότα τὰ παρόντα. προθυμήσας δὲ καὶ ὠθαθαρρήσας τινὰς τῷ ἀμείνονι, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς φέρ- B σασθαι διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ θαρσύνων τοὺς πολεμίους εἰς τὸν ὅμιλον τοῖς λόγοις.

at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οὐκ ἀγνοῶμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸ τοῦδε τὰ ἡμέτερα μεγάλη τις πρὸς τὰς παρεξῆς ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, δὲ τοὺς πλείστου C ἀνδραγαθίᾳ διενεωχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων ὑδὲν ἔστιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσετε, παρακαλέσαι προείλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βέλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμενοι ἐπιδείξαι, δεύτερον δὲ τὸ ὑποδείξαι διότι καὶ τὴν ἐν ἡμῖν δύναμιν ἱκανὴν ὑπάρχειν, καὶ σωτείας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἀράβων ἄθεμιτον ἴστε μέν που D καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτως ἀπίστως διακείμενον, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον θεοῦ, πλεῖστα μέντοι προσέχρησαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τῇ παραχαῖς ἐφεδρεύοντες ἀδυπρόσωπον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, παρίημι λέγειν· ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς περὶ οἰκείας E ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ διαλύειν κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι τῶν θεῶν ἀπήλλαξαν; ἢ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτώνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτοις ἀπήκεσόν τι παθεῖν, φυλαττόμενον τὸν δεὸς μηδὲν ὑπεναντιοῦσθαι, ὃ δυνατὸν ἦν ὑπόπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσλαβεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἐδόκουν, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τὰς δὲ F παπαίας αὐτὸς ἀπέλαβον, διακόσια μὲν δοὺς τάλαντα, διακοσίων δὲ ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοφειλόμενα γέγονεν, αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τούτων ἀπεσερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίους φόρον, ἢ δ' χώρας ὁπόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐχ ὑφ' ὧν γε τούτων οὓς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποτοπεύοντας, καὶ ταῦτα δ' πο- G λεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν τούτοις οὐ τὸ μὴ κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἀκαταίσχυντον, εἰ μόνον κερδαίνειν δύνασθαι. ἔστιν οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nihil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo differam quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decidérentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum c c. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniutiã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quãre vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timidatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθε, τοῦτο γὰρ τῷ θεῷ βουλόμενον, καὶ
ἀδιαλλάκτως ἀεὶ μισεῖν τὸ ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ
ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται πᾶσιν ἀνομώτατα τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους πρέσβεις ἀποσφάξαντες αὐτούς, τοὺς μὲν ἑλ-
λήνων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶναι τοῖς κήρυκας φασκόν, ἡ-
μῶν δὲ τὰ κάλλιστα τοὺς δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα
B τοὺς ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μα-
θόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς
ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίοις ἀλλάττειν δύ-
ναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ
πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγο-
μένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δικάσαιντο, ἢ περὶ τὸν βίον δύ-
σαθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον δύτυχεῖν τοιούτων αὐτοὺς
πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως
C δέ τις ἐρεῖ τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν,
ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ
πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεᾷ δ' παρόντος, καὶ
πλῆθος, καὶ εὐφορία παρέσται. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμ-
βαλόντες τῷ δευτέρᾳ, ἐπὶ δὲ αὐτέχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔ-
φυγον οὐδὲ ἐκ ὑπομείναντες τὸ ἔφοδον, καὶ τὰ φρο-
νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθλίων ἐπέθετο πόλεμον
D ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον οὖν δειλαγδία τούτοις ἐ-
κείνων, ἢ δευτέρα ἀδικία, καὶ ἐνέδρα; τί οὖν ἔλατ-
τον φρονεῖμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας;
πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρα-
τεῖν νομιζῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ'
ἂν εἰ μὴ γυναῖός ἦσθε τις αὐτοὺς, ἐ παρ' αὐτὸ τοῦτο
E μᾶλλον ὁρμήσειε; τὸ γὰρ δύψυχον, ἐκ ἐν τοῖς ἀ-
θενέστατοις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τοῖς δυνατοῖς καὶ τοῖς ἰσχυ-
οτέροις κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον
μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἀραβας ἐξα-
πατᾷ, μείζω τὰ γιγνόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφό-
τας. ἔπειτα, ὡς ἐ καλὸν ἐκείνους τε τόλμης καὶ ἡμῶν
δειλείας τοῖς αὐτοῖς αἰτίαν γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ, ἐκ ἐξ
οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν
F περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς
δ' χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, παραμησόμεθα μὲν ἐκεί-
νων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀναλήψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μη-
κέτι θαρσεῖν μάχεσθαι. καὶ γὰρ ἔστε κεκακώμεθα τοσοῦτον,
ἐφ' ὅσον οἴονταί τινες ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ γεγονός,
ἀλλὰ ταῦτα συμπαθήματα γέγενται καὶ πάθη τινά. καὶ
εἰ καὶ θεοῦ γνώμῃ πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυ-
ται καὶ τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἀρκουμένου τοῖς γεγονόσι. βου-
G λόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ἐκ ἂν μετεβάλλετο.
τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον ἀνῃρῆσθαι, καὶ δί-
καιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐπίων γὰρ ἐν τῷ σεισ-
μῷ περὶ τὴν χώραν ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπα-
θεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανε-
ρὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι κἂν εἰ παντὶ μὴ
τέχνῃ καὶ γυναικῶν ἐσεσώθητε, θεμιτὸν ἂν ὑμῖν
μηδὲν ἀπήκεσον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι περὶ πάντα κηδεμὼν θεοῖς ἀμεινον ἔχετε τὸν
θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίᾳ διαφορᾷ, τοὺς ἀδίκους μὲν θεὸς φιλίαν, ἀπόνοους δ' ἐν ταῖς μάχαις,

ἀνοσίους

ωσίοις ἢ εἰς φρέσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττημένοις. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίνοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ὅπη τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κεῖμενον καταλαβεῖν. ἔστιν γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον σωσάμενος τὴν μάχην, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεποιησόμενος τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Ἀράβων φρονούντων, ἅμιλλα γίνεται περὶ τὴν χωρίου. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμός, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. τοῦτο δοὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐμικρὸν ἐγένετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάρακα διαφθεῖραι, καὶ τὸ στρατόπεδον φοβῆσαι. τούτοις δὲ ἐπιβαθέντες, φοβήσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἦν εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ἀδοκήτου ἐχόμενοι, ὅμως δ' οὐκ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ δι' ἃ τὸ κατεπείγειν ὅπη τὸ βέλτιον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν ἐν ὀλίγῳ. τέλος δὲ τραπέντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν ἦν τοσοῦτος φόνος ἐκλιναντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων νικηθῆναι, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπίους γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προσπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐνέμοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' ἐν ἐνδεᾷ τὴν ἐλπίδα τῶν σωτηρίας, ὑπερία τῆς ὑπαρχούσης, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν κατίσχυσαν, προσκαθεζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ φυλάττοντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσι καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ ἀλύτου ἐπιστολῆς, τὸ δὲ δίψος ἠπείλει, πᾶν ὁποιῶν ὑφίστασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δ' ἔτε φρέσβεις, ἔτε λύτρα τὴν ἥλωκότων, ἔτ' ἀλλόπι μέτειον ποιεῖσθαι, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς παρανομίας τὰς εἰς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκάζομενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, ποιοῦντες αὐτοῖς ἐνεχείριζον ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξεῖναι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅπη τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ δέοι τι πάσχειν ἀεθύμους, καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὴ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ὀλαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσασθαι κεκακωμένοι καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν τῷ συμφορᾷ τῷ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ μάχῃ ὡσὶ ἑπτακισχίλιοι. τοιαύτη δὲ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ἦν αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρηντο, τεθαυμακότες δὲ ἐν τοῖς οἰκείαις συμφοραῖς τὴν ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν εἶξαν, καὶ πρόσταγμα ἀπέφηναν τῷ ἔθνους.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cùmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamè contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, nec tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: cōseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se inuerent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tā viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον Θ'.

Πῶς ἀπάγκλιν ἔχων ἡρώδης ἀπέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam exi-
VII. stimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum B enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam, quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euaturus esset periculum, tutiùs C ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret He- D rodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eā- E dem cantilenam de futurorum spe, déque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā F Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. mul- G tùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὁ δὲ πλεῖσον ὅτι τοῖς δυνηρήμασιν ἠξιωκῶς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τ οἰκείαν, μέγα προσειληφὼς ἀξίωμα, καὶ διὰ ταῦτα τ ἀνδραγαθίαν. τὰ μ ἓν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχρήτῳ καὶ πάντα γεγυμνωμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τῷ ὅλων κρείσσων ἐπάγων, ἀντώνιον κρίσαντος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τὰ ἡρώδη τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ἃ δὲ εἰκὸς ἀπιμώρητον μῖσος ἔχειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς ἀντώνιον φιλίας γεγυμνωμένῳ. ἓν μὲν οὖν, τοῖς μ φίλοις, ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μ ἐξ ἐμφανοῦς σωάχθεσθαι. πάθος γ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἡρώδης τ ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μ προσοσθείη τ δραφύγη τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸ κρίσεις ἐφορμᾶν, ἄνδρα τυχεῖν τ βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ γ πάσχοι τι δι' κρίσαντος, φθάνων τὸν μόνον ὅτι τῆς βασιλείας ὑπεύθυνον ὑπεξελεῖν. ταῦτα γ αὐτὸ διενοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὑπεικὰ τόπου καὶ τότε καὶ τ ἄλλον χρόνον, ἃ ἠξίου πολυπραγμονεῖν οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, παν τὸ δι' ἐκείνου γινόμενον ἡσυχῇ κενάν. φιλόνεικος δ' ἰδὼν ἀλεξάνδρα καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς μεταβολῆς ἀκεραίους φέρουσα, λόγοις ἐποιεῖτο πρὸς τ πατέρα, μὴ μένειν παντὸς ἀναμεῖναι τὸν ἡρώδου πλεονεξίαν εἰς τὸν αὐτὸ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτων μάλιχον πέμψαι τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτούς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρώδη ἔτους χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ κρίσαντος, αὐτοὺς ἕσεσθαι τοὺς τῶν ἀρχῶν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ ἔθνος καὶ διὰ τὸν δύναμιν τῶν ὅλων. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, & μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτων, & τ ἡρώδη πρὸς αὐτοὺς ὑπερβολὴν διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ὑπισχνεῖσθαι δώσειν δοσιθέῳ τινὶ τ πρὸς αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ συντέταχτο πέμψειν αὐτῷ τ ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ ἀπεμψοντας ἱππέας ὑπὲρ τὴν ἀσφαλῆ λίμνην. αὕτη γ ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμίτιδος ὅρων, σταδίους τ'. ὑπέσχε γ τῷ δοσιθέῳ, διεφθαρμένου αὐτὸ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τ πρὸς ἡρώδην δυσνοίας & μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῷ ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. ἃ μὲν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τ ὑπηρεσίαν ἡγεμόνος. πρεσβεύσας γ τ ἐκείνου τὰς ἐν τῇ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὑπεδέδωκεν ἡρώδῃ τ ὑπισχνεῖσθαι. ὁ γ τ δυνάμεις ἀποδεξάμενος, ἔπι & τοῦτο πρεσβυπουργήσαι παρεκελεύετο. πύξαντα τινὰ ὑπισχνεῖσθαι, καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ μάλιχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἃ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τ ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα γ τῷ δοσιθέῳ ὑποθύμως πρεσβεύσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀπεπέμψελλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

δέχεσθαι & τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ Ἰουδαίων ὅσοι A & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque inuictam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim hic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum amplius interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniſſimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defúctæ cùm in regnum succeſſisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptísque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cócitaret populum, & intestinis sedi-

τὰ σκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν ἢ μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσαν, & πρὸς μηδὲν ἀνδήσειν ὧν ἠξίει. ὡς ὃ καὶ ταύτῃ πρώδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν, μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ πρῶτον μὲν τῶν γλυκυμόρων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου δ', τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἀνδρα. Ταῦτα μὲν γεγράφαμεν ἡμεῖς B ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τῶν βασιλέως πράξεων περιείχετο. Τοῖς δ' ἄλλοις, ὃ καὶ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν μὲν γὰρ πρώδην οὐκ ὀκνῆσαι τοιούτοις δόλοις, ἀλλ' ὑπὲρ βουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γεγράφουσι γάρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαντα προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τοῦ δ', μηδὲν C πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τοῦτον ἐπαναφέρουσα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήριον δὲ τοῦ μηδὲν ἁμαρτόντα τοιοῦτο τέλει προπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ὀπιείκειαν τοῦ τρόπου, & τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειγμα πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὰ πλεῖστα τῆς καθ' τὴν διοίκησιν, ἀντιπάτρῳ ἐπιτρέψαντα. τότε δὲ πλείω D μὲν ἢ ὡς γενομένῳ ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὴν πρώδην ὑπέστη. διαβεβήκει δὲ καὶ τὸν Εὐφράτην, ἐκ πολλοῦ πάντας αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε γλυκόμενος ἐγχειρεῖν τι καινοτέρων ἀπεῖναι πάντων ἀπιθανότατον, καὶ ὁ τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκοπῶν πρώδου γλίχεσθαι. τοῦτο μὲν τὸ τέλος ὑρκανὸς συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλαις & πολυτρόποις χρησαμένῳ ταῖς ἐν τοῖς ζῶν τύχαις, ὧν ὃς μὲν ἐν ἀρχῇ E βασιλεύσας αὐτὸς ὑπὸ μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καταστὰς τῶν Ἰουδαίων ἐθνους, ἐθεσιν δ' τῷ πρώτῳ κατέσχε. δεύτερον δὲ τὴν βασιλείαν ἀποθανόντος ὑπὸ μητρὸς αὐτοῦ, & ταύτην καταχὼν γ' μοίρας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβών, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπὸ αντιγόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα οὐδὲ παρθοις αἰχμαλώτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήκει χέων, δι' τὰς ἐξ πρώδου προσγλυκυμόρους ἐλπίδας. F ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπέβη, πολυπαθεία βίου χρησαμένῳ. τῷ δυσερίστατον ὃς ὡς προειρήκαμεν ἐν γήρᾳ τέλους ἐξ ἀξίας τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὀπιεικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γένεσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικηταῖς ἄγειν, ὁ πολυπράγμων, ὁ δὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ὑπερατεῖν. ἀντιπάτρῳ τε & πρώδῃ μέχρι τοῦδε προελθεῖν ἐγένετο, διὰ τὴν ὀπιείκειαν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πρέπας ἔτε δίκαιον, G ἔτε δυσεβὲς διὰ αὐτοῦ δέρατο τοιούτου τέλους. ὁ δὲ πρώδης ὡς & τὸν ὑρκανὸν σκοπὸν ἐποιήσατο ἀποδῶν πρὸς καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας παρὰ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων δυνάμενος χρηστὸν ἐκ τῆς γλυκυμόρου αὐτοῦ πρὸς αντώνιον φιλίας, ὑπόπτου μὲν εἶχε τὸν ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ καὶ σα-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, & totam denique cognationem in Maſada depoſuit: iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nō poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

σιάσῃ τὰ περὶ τ βασιλείαν πρόγματα. παρεπέμπετο δ πάντα φερώρᾳ τὸν ἀδελφόν, & τ μητέρα κύπρον & τὸν ἀδελφόν, & τ γυναῖκα ἅπασαν ἐν μασάδοις κατεσκεύασεν, ὡς δι' ἀκριβοῦς ἐπιτροπῆς ἔχοι τὰ πράγματα, μὴ διαμέλλων ἢ τ αὐτὸς γυναῖκα, δυνατὸν δὲ ἦν οὐ διαφορᾷ τῇ πρὸς τ ἀδελφὸν & μητέρα τ ἐκείνου διαίταν τ αὐτῷ ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ σὺν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεσκεύασεν, ἰώσηπον τ ταμίαν & τ ἱτυραῖον σόαιμον, ἐπ' αὐτοῖς καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς γνωριμίους αὐτῷ, τότε δ προφάσει τιμῆς, φρουρεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ἰὼν δ κἀκείνοις ἐντολὰς, μαθόντας τι περὶ αὐτοῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας ἀναχθείσας, τήν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ σὺν τἀδελφῷ φερώρᾳ διατηρεῖν.

CAP. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς ἡρώδης ἔσχε & παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

HIs mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit, poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſúſq; ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinẽ, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi togando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd nec poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quòd ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominꝰ manebit amicitia, & laudẽ ſuã merebitur. His verbis cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

ΤΑῦτα ἐντυχὼν ἀλάβαρχος, εἰς ῥόδον ἠπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, κἀπειδὴ σατέπλευσεν εἰς τ πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, τἄλλα δὲ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτε δ & κοινωνήσας λόγου κ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπέφηνε τὸ μεγαλεῖον τ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀπὶ τοιούτοις ξαπόμενος, ὅτε δέησιν τινὰ προτείνων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀπολογίας ἢ τ λογισμὸν τ πεπραγμένων αὐτοπρεπῆ. ἔλεγε γὰρ περὶ καίσαρος, κ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην οὐδενὸς πρὸς αὐτὸν, κ πάντα παρασχεῖν κ τ δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενα τὰ πράγματα, στρατείας μὲν & κοινωνήσας κ πολιορκίας τῷ ἀνδρὶ, πέμψας δ κ χρήματα κ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μεγίστου τῷ ὀμβαλλόντων αὐτῷ γνώμης. τὸν γὰρ ὁμολογούμενα μὴ εἶναι φίλον, διεργάτην δ' ἐκείνου ὄντα μόνον, παντὶ μέρει κ ψυχῆς κ σώματος κ οὐσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν ἀναγραφεὶς, ἀλλ' ἐκείνῳ γε σωτηρίαν καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τινὶ ἐν ἀκτίῳ μάχῃ καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβλῆσαι ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τ τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ κ μὴ σωαγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτοκράτορος, τὴν μίαν αἰτίαν τοῦ κ σώζεσθαι, κ μὴ τῷ πράγματον σκῆπτρον, προδεικνύντα κλεοπάτραν ὑπανέλεσθαι. πρὸς αἰτηρμένης δὲ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ πράγματον ἄρχειν ὑπείναι, κ τὰς πρὸς σε συμβάσεις ῥᾴον διείσπιστος τ ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐνόησεν, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δ σοὶ περισπάσας τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αὐτοκράτορα ὀργῇ κείνεις κ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, ἀκ ἂν εἴη μοι τῷ πεπραγμένων ἄρνησις, οὐδὲ ἀπαξιώσω τ ἐμαυτ πρὸς ἐκεῖνον διανοίας ἐν τ φανερῷ λέγειν. εἰ δ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς διεργάτας, κ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσῃ σοι πείρᾳ τ ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τὸ δ' ὀνόματος ὑπαλλαγῆτος, οὐδὲν ἐλαττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δεδοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, κ παρ' αὐτοῦ ἐμφαίνων τὸ ψυχῆς ἐλεύθερον, & μεγίως ἐπεσπάσατο τ καίσαρα φιλότιμον ὄντα κ λαμπρὸν, ὥς τε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας, αἷς ἔσαν ἤδη τ πρὸς ἐκεῖνον διανοίας πραγματευθῆ.

κ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ φρο- A
ξενάμμυος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἔν
περὶ τὸν Ἀντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προ-
θεὶς ὅτι καπήλιος γράψειεν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ
πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην.
Τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώμμυος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν
αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν,
δόσει καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκείνοις
αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπράγματεύσατο, παρέσκευ- B
ψεν ἐπ' αἰγύπτῳ καίσαρα δωρησάμμυος γὰρ δι' ἀνά-
μνην αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγα-
λοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ τῷ αὐτοκράτορι συνήθων ἀλέξαν-
δρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τούτῳ μὲν οὐκ
ἔτυχεν, ὅρκῳ πρηκατειλημμένῳ καίσαρος. ἐπανεῖν
δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλειονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ,
καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πρεσβεύσασιν ἔκπληξιν παρέχειν,
ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐν τῷ κινδύνων κατ' εὐμέ- C
νειαν τῇ θεῷ προσεπικτώμμυος. ἐλθὼν μὲν οὖν πρὸς τὴν
ὑποδοχὴν ἐποιήσατο καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς αἴγυπτον
εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ φιλῶν παρῆν, δέχεται μὲ αὐ-
τὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ
τῷ στρατεύματι ξένια ἐκ τῆς ὁπωνδείων ἀφθονίαν, καὶ
τοῖς δυνατοῖς ἐξετάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐπιτάτ-
τοντος συνιππαζόμμυος, καὶ δεχόμμυος αὐτὸν καὶ φίλως
αὐθεάσιν ρ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν ἐκ πλήστων ὑ- D
πηρεσίας ἠσκημμύοις. παρέχε δὲ καὶ τὴν αὐθρίαν διερχο-
μμύοις, τῷ τῆς ἐπειγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου,
μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑ-
στερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα ταλαίποις ὡ ἐδωρή-
σατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τὰ βασι-
λείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότερα τὰ κτ'
τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τὸν αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς
πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑπέσωσεν, καὶ πλεῖστον
ἰσχύσατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρ-
μόσας. ὃ δὴ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τὸν ῥώ- E
μων εὐθὺς τὰς ὑπηρεσίας ἦττον ἐφαίνη.

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractánsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ἡρώδης φθονήσασι δόλοις παρεξώθη τὸν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτῖναι.

CAP. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

Τότε μὲν οὖν ἡρώδης ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὸν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ F
χαλεπῶς ἔχουσας τὸν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὸν
μητέρα τὸν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆσαν γὰρ ὅπερ
ἦν ὕποπτον αὐτὰς εἰς ἀσφάλειαν τῷ στόματος εἰς ἐκεῖ-
νο καταπεφεύγειν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν,
μήθ' ἑνὸς μήτε τῷ ἄλλων μήθ' αὑτῷ ἐξουσίαν ἔχειν,
χαλεπῶς ἔφερον. ἦν μὲν μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τὸ
βασιλέως, ὑπάρχειν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον G
αὐτῷ νομιζούσῃ ἀπάτην ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ
τῷ μισεῖ εἴ πάσχοι τι δεινὸν ἐκείνος ἐλπίδι τὸ βιώ-
σεσθαι δι' αὐτὸν ἐφικτήν. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωδεί-
σας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη δι' ὑποψίας
εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαιμον, ἐν ᾧ πρὸς τὸ

But when Herod returned into the kingdom, he found his family in disorder, and his wife Mariamne and mother Alexandra highly displeased. For they thought that the sanctuary to which they had fled was a prison rather than a refuge, and could not endure that they should not have the liberty of coming and going, or the power of disposing of themselves or any thing else. Mariamne thought that Herod's love to her was counterfeit, and only pretended for his own interest. She was grieved that her enemy should live in hopes of enjoying her by his survival. She remembered the commands he had given Iosephus concerning her, and was therefore more suspicious of the guards and of her uncle Ioseph, in whom she reposed the greatest confidence. Alexandra

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ φρο- A
ξενάμμυος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἔν
περὶ τὸν Ἀντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προ-
θεὶς ὅτι καπήλιος γράψειεν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ
πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην.
Τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώμμυος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν
αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν,
δόσει καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκείνοις
αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπράγματεύσατο, παρέσκευ- B
ψεν ἐπ' αἰγύπτῳ καίσαρα δωρησάμμυος γὰρ δι' ἀνά-
μνην αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγα-
λοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ τῷ αὐτοκράτορι συνήθων ἀλέξαν-
δρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τούτῳ μὲν οὐκ
ἔτυχεν, ὅρκῳ πρηκατειλημμένῳ καίσαρος. ἐπανεῖν
δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλειονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ,
καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πρεσβεύσασιν ἔκπληξιν παρέχειν,
ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐν τῷ κινδύνων κατ' εὐμέ- C
νειαν τῇ θεῷ προσεπικτώμμυος. ἐλθὼν μὲν οὖν πρὸς τὴν
ὑποδοχὴν ἐποιήσατο καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς αἴγυπτον
εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ φιλῶν παρῆν, δέχεται μὲ αὐ-
τὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ
τῷ στρατεύματι ξένια ἐκ τῆς ὁπωνδείων ἀφθονίαν, καὶ
τοῖς δυνατοῖς ἐξετάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐπιτάτ-
τοντος συνιππαζόμμυος, καὶ δεχόμμυος αὐτὸν καὶ φίλως
αὐθεάσιν ρ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν ἐκ πλήστων ὑ- D
πηρεσίας ἠσκημμύοις. παρέχε δὲ καὶ τὴν αὐθρίαν διερχο-
μμύοις, τῷ τῆς ἐπειγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου,
μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑ-
στερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα ταλαίποις ὡ ἐδωρή-
σατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν ὅτι τὰ βασι-
λείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότερα τὰ κτ'
τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τὸν αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς
πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑπέσωσεν, καὶ πλεῖστον
ἰσχύσατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρ-
μόσας. ὃ δὴ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' αἰγύπτου τὸν ῥώ- E
μων εὐθὺς τὰς ὑπηρεσίας ἦττον ἐφαίνη.

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractánsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

CAP. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

Ἐπεὶ δὲ πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν ἐπανῆλθε, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καὶ χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἀλεξάνδραν. ᾠήθησαν γὰρ ὅπερ ἦν ὕποπτον αὐτὰς εἰς ἀσφάλειαν τῷ στόματος εἰς ἐκεῖνο καταπεφεύγειν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ' ἑνὸς μήτε τῷ ἄλλων μήθ' αὑτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦν μὲν μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τὸ βασιλέως, ὑπάρχειν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ νομιζούσῃ ἀπάτην ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ τῷ μισεῖ εἴ πάσχοι τι δεινὸν ἐκείνος ἐλπίδι τὸ βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐφικτήν. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωδείσας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη δι' ὑποψίας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαιμον, ἐν ᾧ πρὸς τὸ

But when Herod returned into the kingdom, he found his family in disorder, and his wife Mariamne and mother Alexandra highly displeased. For they thought that the sanctuary to which they had fled was a prison rather than a refuge, and could not endure that they should not have the liberty of coming and going, or the power of disposing of themselves or any thing else. Mariamne thought that Herod's love to her was counterfeit, and only pretended for his own interest. She was grieved that her enemy should live in hopes of enjoying her by his survival. She remembered the commands he had given Iosephus concerning her, and was therefore more suspicious of the guards and of her uncle Ioseph, in whom she reposed the greatest confidence. Alexandra

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis a mãdatis discessit. Mariamne verò inquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula : votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem : id quod postea nec dissimulauit, aperte fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nunciũm : eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súisque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat : sed vt erat ingenuis minimèque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat : narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem : quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectum vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt : moxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã : quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortasse iam tum sequius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri : cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ὅτι τ' αὐτῆς ὑπερόψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ μὴ μᾶλλον ἀφοβίᾳ τὸν ἀπ' αὐτῦ κίνδυνον, ἐ μικρὰ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἴσως εἰκὸς ἦν ὑποτεύξασθαι τῦ ἀδείοντος ἀξιώματος, ἀλλὰ μὴ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγχῦ γενησομένης. ἐπέλπιζε δ' αὐτὸν οὐκ ἂν ἧττον εἰς μηδὲν ὅπη τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε ἀντεπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὴν μητριάμμην ἔρωτα, μείζονα λόγου τοῦ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ πρασσικλούσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγελίαν. μητριάμμη δ' ἀλεπῶς μὲ ἤκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τοῦ ἐξ ἡρῴδου κινδύνου ἔσαι. χαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τοῦ ἴσου δυσχερῆ, δυσπρόσιτον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸν βίον κρίνουσα. ἢ τῦτο διέδειξεν ὑ ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπερφαμένη τῦ κατ' αὐτὴν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήσει καταπεπλῆχθαι, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ θρῆνον τούτων διηγγελίζετο. μόνην δ' ἐκ πάντων δὴ τὸν ἔρωτα ἢ τὴν ἴσαν αὐτοῦ σωτηρίαν προπεμφθῆναι παράζειν. τῇ δ' ὕστερον τὰς δυμοιρίας διηγουμένης χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν σωιέβαινεν, ὥστ' ὑπερύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας ἢ τῆς περιούσης εὐμοιρίας, πρὸς μὲν τοὺς ἀσπασμοὺς αἰσθάνεσθαι, τοῖς δ' διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς ἐκ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένα τὸν πρὸς ἐκεῖνον ὑπεναντίωσιν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ περίλυπον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος ἐ ὑποκεκρυμμένον. ἤχθετο δ' τῇ προφάσει ὅτι τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς ἀλλαγαῖς, ἃ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὅπως δ' ἐν μέσῳ τῷ ζύγειν καὶ σέργειν ἀπολειφθεὶς, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμυνάσθαι τῆς ἀσωφρονίας αὐτῦ, ἀλλὰ τὸ περικατειλῆφθαι τῦ ψυχῦ ἀσθενέστερος εἰς τὸ μεταστήσασθαι τῦ ἀνθρώπου ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τῦ τιμωρίαν ἀποπαύσης εἰς περαιτέρω μῶν. σωισθῦσαν δ' αὐτὸν ὅτως ἔχοντα πρὸς τῦ μητριάμμῃ ἥτε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον φήθησαν τὸν καιρὸν τῆς πρὸς ἐκείνῳ μίσους εἰληφέναι. καὶ διελάλουν ἐ μικρᾶς παρεξιούσας τὸν ἡρῴδην ἀφορμὰς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὁ δ' ὅτε τὴν ἔκστασιν ἀπλῶς ἤκουε λόγου, ὅτε φρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπις δικῶς ἐπεθάρρει, χεῖρον μὲν τοῖς πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος αὐτεξεκαίετο, τῆς μὲν ἀ ὑποκρυπτομένης τῷ ἀφάτῳ, τῦ δ' τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, καὶ λύσις ἐπορέχθη τι τῆς αἰτήσεων. νεῖν δ' καίσαρας εἰς γελθόντος κρατεῖ τῦ πολέμῳ, καὶ τηθυικότων αὐτοκράτορα καὶ κλεοπάτρας ἔχθν ἀμφίβολον, ἐπεχείρμος εἰς τὸ καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐξιόντι δ' μητριάμμῃ πρασσαμένῃ τ' σύμπαν, πολλήν τε χάριν ὁμολογῆσαι, καὶ μεριδαρχίαν αὐτῇ πρὸ τ' βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲ τυχὼν τ' τιμῆς. ἡρῴδης δ' χλόμενος ἐν αἰγύπτῳ, καίσαρί τε μὴ πλείονος συντυχὼν τ' παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μειζόνων ἠξιῶθη. τ τε γὰρ κλεοπάτρας δορυφορούντων ἱππέων αὐτ ἐδωρήσατο, καὶ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῇ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ' καὶ τῇ βασιλείᾳ

Gadara,

λεία γάζαν τε Ἱππον τὴ σαμάρειαν, ἔτι τ τῆς πα- A
ραλίου γάζαν τὴ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, τε στρά-
τωνος πύργον. ὀπτυχὼν τ τὴ Τύπον λαμπρότε-
ρος ἦν. καὶ τὸν μὲν πάσαρα, παρέπεμψεν ἐπ'
ἀπογείας. αὐτὸς δὲ ἐπανελθὼν ὅσον ὤετο τὰ
πράγματα αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ὀπτασίαν πρὸς
δυσμενείαν, τοσοῦτον ἐκαμνε τοῖς οἰκείοις τὴ μάλι-
στα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ τὴ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐ-
δόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ οὐδενὸς ἐλάττω τῆς ἴ- B
σορρόπων ἐπεπόνθει μετὰ τ δικαίου τῆς μριάμ-
μης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων τὴ πρὸς πρὸς αὐτὸν
ἦν, εἶχε δέ τι τὴ γυναικεῖον ὁμοῦ τε χαλεπὸν ἐκ φύ-
σεως, ἐκανῶς μὲν ἐνζυφοῦσα δυσερωμένῳ δὲ τῷ
ὀπθυμίαν. τὴ τὸ βασιλεύεσθαι τὴ κρατεῖν ἄλλων αὐ-
τῆς ὑ συνκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μ ὑβρι-
στικῶς αὐτῷ προσπενέχθη, τὴ τοῦτ' ἐκείνος ὀχθηρονδύ-
μθμος ἔφερεν ἔτι κρατῶν τὴ μειζόνως. ἀπαφανδὸν τ τῷ
μητέρα τὴ τῷ ἀδελφῷ, ὅτι δυσχέρεια διεκλάζε C
τὴ κακῶς ἔλεγε, ὡς ἤδη τισὶν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἰ τὴ
μῖσος ἄπονδον, ἐν δὲ τῷ τότε τὴ ὀργαὶ μείζονας.
ἤτει ὑποψία προμθμη παρέτεινεν ἑαυτὸ μῆκος, ὀρ
ὃ ὧδε καίσαρος ἡρώδης ὑπεροφει. τέλεον μὲν τοι
προοικονομούμενον ἐκ πλείονος ὀχερράγη, τοιαύτης ἀ-
φορμῆς ἐκθυμθμης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς
ἀπαύσασθαι μεσημβρίας ὕσης, ἐκάλει τὸν μα-
ειράμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὸν εἶχεν. ἡ D
δ, εἰσῆλθε μὲν, ὁ μὲν καὶ κατεκλίθη, ἀπουδάζοντος
ἐκφαυλίσασα τε προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα
τε τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ ὡς ἀπεκτόνοτ. χαλεπῶς δ' ἐκεί-
νου τ ὕβριν ἐνεγκόντος, τὴ γενομένης εἰς προπέτειαν
ἑτοίμου, τ ταραχῆς αἰσθομένη μείζονος ἡ τὸ βασιλέως
ἀδελφὴ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστ τ οἰνο-
χόον ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μριάμ-
μη φίλτρον αὐτῇ συγκαταστκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν E
ταραχθῇ τὴ πιθανὴ τότε τοῦτ' ἦν, λέγει ὅτι φαρ-
μακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτῷ δ' ὑπακοῆσαι πα-
ρακαλουμένου, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν
λόγον ἀργὸν ἐᾶν, ὐδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοι-
αῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμ-
πει διαλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα τὴ μὴ προυδῆς
εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μριάμμῃ παρεχῆσθαι
λέγων, ἀναπείθειν δ' φίλτρον αὐτῷ δώσειν. πρὸς τού-
το διακινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶ φάρμακον ὑπ' F
ἐκείνης διδόμενον, οὗ τῷ δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι,
διὸ τὴ προσαγωγαῖς, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ τε
τῷ βασιλεῖ διειληφέναι. τοιούτων ἀκούσας ὁ ἡρώδης
λόγων, τε προτέρου κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠ-
ρεθίσθη, τότ' δύσκολον ὃς ἦν τῇ μριάμμῃ πιστότατος ἐ-
βασάνιζεν ὡσπερ φαρμάκοις, γνώσεσθαι ὡς χωρὶς ἐκεί-
νου δυνατὸν ἦν ὅτου μεῖζον ὅτ' ἐλάττον τι πεπρᾶχθαι.
νομόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὐδὲν μὲν G
ὧν ἔνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι τ γυνα-
κὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γνώσεσθαι, διὰ τοὺς λόγους ὃς
σόεμος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοή-
σας ὁ βασιλεὺς ὡς ἀληθῆ σόεμον πίστατον ὄντα τ ἄλ-
λον χρόνον αὐτῷ τε τε τῇ βασιλείᾳ κατασπουδοῦντα
τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ πραγτέρᾳ προσελπλόθη τ πρὸς τὸν μριάμμην κοινωνίας. τε τ μὲ σόεμον δίκης ἐκέ-
λευσεν ἀσπαίρειν συλλαβόντας, τῇ δ γυναικὶ, κρίσιν ἀπεδίδου, σωναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, τε τ

Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorē accessio. Deducto deinde vsque Antiochiā Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quā qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licèt solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eæque suspiciones paulatim crescētes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu prēmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis causa in cubiculum se rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernā, qui indicaret solicitam se à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius scisciteretur qualénam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium. quòd si rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamne solicitatum, vt amatorium regi misceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. móxque Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorū amicorum cōsilio, accusationē

accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus sceleſtissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosior. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptа impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniã vsque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac comparationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóque dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

κατηγορίαν ἐπισκήψας ποιούμενος, ὑφ' ἧς καὶ τὰς ὀφθαλμὰς φίλτρων καὶ φαρμάκων. ὢν δ' ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κρίσεως ὀργιλάτερος, καὶ τέλος ὕπως ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπεγράφετο μέν τι καὶ τοιοῦτον, ὡπτῶ τε καί τισι τῶν παρόντων, μὴ φερπετῶς ὕπως ἀναιρεῖν. καταθέσθαι δὲ εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπουδάσθη δὲ ταῖς περὶ τὸν σαλώμην, ὅπως δὼν ποιήσαιτο τὸν ἄνθρωπον. μᾶλλον δ' ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παρούσας τοῦ πλήθους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξασθαι συμβουλεύσαι. μυριάμμη μὲν ὕπως ἤγετο ἐπὶ θανάτῳ. συνθεωρήσασα δὲ τὰ καιρὸν ἡ Ἀλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ ἡρῴδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπροσπῶς μετεβάλλετο. βελομένη δὲ ἐμφανῆ τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, σκυπτόμενα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα καλεῖν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν αὐδέρα ἡγεῖσθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ὑ γὰρ ἀμείφασθαι δέοντος τὰ πάντων αὐτῷ διηγεῖτο. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀκμήνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῶν τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ θάμβος τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἐπὶ τῆς ἀπροπτοίητου πράσεως, μᾶλλον δ' ἐνέφαινε παρ' αὐτῆς τὸ ἀπολλύμενος. ὅτε γὰρ λόγον δοῦσα τὰ ἀρχῆς, ὅτε παρελθοῦσα πρὸς τὸ ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὰ ἀμαρτίαν καὶ μᾶλλον ἀληθῶς θαρραλέως ἀκμήνους ἐπέφωνει. αὐτὴ γε μὲν ἀρεμαίῳ τῷ καταστήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἄπεισι, τὰ δυμένειαν ἀεὶ ἐν τοῖς ἐφάτοις ἄδηλον τοῖς ὁπιθεωροῦσιν αὐτὰ ἐμφαίνουσα. κἀκείνη μὲν ὕπως ἀπέθανε, χωρὶς καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα μεμνημένη. τὸ δ' ὁπωσοῦν ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλέον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κἀλλει δὲ σώματος ἐν τοῖς πρὸς τὰς ἐντάξεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φέσαι, τὰς κατ' αὐτὰ ἐφρήνη, ἤτε πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὰ ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. θεραπευομένη δὲ δι' ἀπὸ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τὰ παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰδία δ' αὐτὰ καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τὰ τε μητέρα καὶ τὰ ἀδελφὰ τὰ βασιλέως, κἀκείνον αὐτὸν ὡ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπιστῆσαι. ἀναιρεθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὰ τὸν ὀπιθυμίαν τὰ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ὕπως ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὑ γὰρ ἀπαθὴς δὰ οἷος ἂν ἐκ σωφροσύνης ἐκεῖ ὁ πρὸς αὐτὰ ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως ὡς ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μὲν τοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει καὶ νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τὸ μεριάμμην ἀπωλείας ὀπιθέσθαι. καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσας ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ ὁ θρῆνος ἀκμήνων. ἐπενόει δὲ πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ θεραπευόμενος, καὶ τούτων ὑδὲν ἦρκει. τὰς δὲ διοικήσεις τῆς καὶ τὰ βασιλείαν παρῃτεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἦττητο τὰ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὰ μεριάμμην θεὸς ἄξαι τοῖς ὑπηρέτας, ὡς ζῶσαν ἔτι δυναμένην ὑπακούειν. ὕπως δὲ ἔχοντος, ὀπτάνεται λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἣ καὶ τὴν ὄχλων καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους A
καὶ ἐντιμωτάτους διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ὑποψίαν
κατὰ μικρὸν τοῦτο θεὸν συνεχθῆναι, διὰ τὴν γενομένην
μοιχείαν ὧδε νομίσαι δεῖν τὴν μυριάμνην. χείσαν οὖν δι-
ατίθεσθαι καὶ τὸν αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας
αὐτὸν διδοὺς, καὶ προφάσει κυνηγεσίων τούτας ἀναδη-
μονῶν, ἃ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ πρὸς
πίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἰῶν καὶ πρῆσις τῶν
ἐντέρων, καὶ τῆς διανοίας παραλλαγή. ἔτι τε θερμάτων B
ὑδάτων ὅπη χρὴ ὠφέλειαν ἐξιόντων, ἀλλ' ἀναπύσματα
τέλος εἰς ὑπόγνωσιν ἦγον. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ,
τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον συνηθήμασιν, ὑδὲν ὑπη-
κόησεν τῇ νόσῳ, τὰ δὲ καὶ τῷ βασιλέως ἀκμὴν ἔχοντος ἄλλως,
ἢ καὶ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀῤῥωστίας διαπτᾶσθαι, πάντ' οἷς
ἐκεῖνος ἐπενεχθεὶς παρέχειν ἠξίουν, τὸ δόσελπι τῆς
σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀπαθέντες τῇ τύ-
χῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμβρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ,
τῶν τόπων ἐνοσηλεύετο. διατείβουσα δὲ ἐν C
τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ'
αὐτὸν, ἐπουδάκει τῇ πρὸς τὴν πόλιν φευγείων ἐγ-
κρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως,
ἕτερον δὲ τῶν ἱερῶν. καὶ δύτων οἱ περιοίκων, ὑποχείριον
τὸ παῖδ' ἔθνος ἐκάκωσι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας ἐκ οἴκου τού-
των οἴοντο γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ὑδενὶ
ἰουδαίων δυνατὸν, τῷ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν πάντας χωρη-
σάντων ἢ τῆς θρησκείας λῦσαι εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συν- D
τελεῖν. τοῖς οὖν ὅπη τούτων τὴν φυλακτηρίων ἀλεξάν-
δρα προσλύσσε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτὴ καὶ τοῖς ἐξ
ἡρώδου πάντας ἰουδαίοις, παισὶν, μὴ καὶ φθῆναι τινὰ μετ-
αλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμά-
των. ῥᾳθέντι μὲν γὰρ, ὑδὲν ἂν ἀσφαλέστερον τῶν οἰκείων
διατηρήσει. τούτοις τοὺς λόγους αὐτῆς ἃ δικαίως λῦσ-
αν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμφερῆ τὸν χρόνον πρὸ ὄντες, ἐπ E
μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμενον, μίσει τε τῆς ἀλεξάν-
δρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡ-
ρώδην ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ αὖθις ἦσαν, εἷς δ'
αὐτῷ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἀχίαβος λῦ. δύτες
οὖν ἐξήγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς
ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὴν μὲν ὑδὲν ἀναβαλλόμενος ἀπο-
κτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπα-
θείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς λῦ ψυχῇ καὶ σώ- F
ματι κεκακωμένος ὅμως πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας
ταῖς αἰτίαις ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῷ ὑποπεσόν-
των ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ
φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν
καλούμενον αὐτίπατρον, ἐπ δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοι-
ᾶσδε. κοσόβαρος λῦ ἦν μὲ ἰδουμαῖος, ἀξιώματος
τῷ πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων
τῷ κοίλ. θεῷ δὲ τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ G
τὴν πολιτείαν αὐτῷ εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα με-
ταστήσαντος, ἡρώδης τὴν βασιλείαν ὧδε λαβὼν, ἀρ-
χοντα τῶν ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσόβα-
ρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην γυ-
σιον αὐτὸν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδη-
λώσαμεν. κοσόβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ ὧδε δόξαν, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς δυτυχίας, καὶ τῷ μι-
κρὸν ἐξέβαινεν ἔθ' αὑτοῦ καλὸν ἡδόμενος, ἀρχοντος ἡρώδου τὸ πρὸς ἑαυτὸν ποιεῖν, ὅτε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι
τοὺς ἰδουμαίους χρωμένης ὑπ' ἐκείνοις ἦν). καὶ δίκαιον ἐπῆλθε) πρὸς πλεοπάζαν, τὴν ἰδουμαίαν φάλμυος ἀεὶ τῷ
ἐκείνης προγόνων γεγενῆσθ, ἐξ δίκης τοῦτ' ἦν) δίκαιον αἰτεῖσθ παρ' αὐτονίᾳ τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος ἦν)

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram ioderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur A non quod Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & B Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quam soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam posthac illi fideret, orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri per- C missu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum: & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim à Babæ liberos D attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes E autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tu ac quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, F negans se quicquam scire quò illi deuenerint, rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam fo- roris indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & G quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν δύνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔφασαν δ' ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρισκόμενος. εἰδὲ παρεθεῖν τῶν πλειόνων ἡρώδης, ἐπιχειρητὸν εἶναι νομίζων καθ' αὑτὸν ἀρξαι τῶν Ἰδουμαίων ἐθνους, καὶ μεῖζον φρονεῖν. ὑπεδέβαινε δὲ τὴν ἐλπίσιν, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δικαίοις αἰσχροκερδίας ἐπεπόριστο, καὶ μικρὸν ἐδὲν ἐπενόει. κλεοπάτρα μὲν ἐν αἰτωνίᾳ δεηθεῖσα παρὰ τὴν χώρας ταύτης ἀποτυγχάνει. λέγουσι δὲ πρὸς ἡρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τὴν κοσόβαρον, ὅμως τὴν ἀδελφῆς αὐτῷ δεηθείσης καὶ τὴν μητρὸς, ἀφεῖναι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, ἐκ αὐτοπόνον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τὴν ἐπιχειρήσεως τότε. χρόνῳ δὲ διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τῷ σαλώμῃ χασισάσῃ πρὸς κοσόβαρον, πέμπει μὲν δίθυς αὐτῷ γραμμάτιον ἀπολυομένην τὸν γάμον οὐ κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' ἐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τῷ πρώτῳ αἰδρὸς ἀφεθέντος. ἐ μὴν ἡ σαλώμη τὸν ἐν ἡθει μόνον, ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἐξουσία ἐλομένη, τῷ τε συμβίωσιν πεφαπηρύσθαι, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην ἐλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοίας ἀποστῆναι τὰνδρὸς, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτιπάτρου καὶ λυσιμάχου, καὶ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τῷ λόγῳ, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι διασώζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον οὐ μικρὸν ἤδη δώδεκα. τοῦτο δὴ εἶχεν ἔτος. καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὑπὸ τῷ δοξάζω τοῦ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐασθέντα πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς ἡγεμόνας τῇ διαθέσει. τότε δὴ διὰ τὸ μήκος τοῦ χρόνου καὶ τὴν μνήμης ἐξελελύθεσαν. ἡ δὴ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ὑπὸ τοιούτων ἰῶν. ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντος, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δὴ χρείας καὶ κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις πρόσταται, πλείους ἦσαν οἱ τὴν ἡρώδου ὑπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὑπονοοῦντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐν ἀξιώματος οἱ τοῦ βάβα παῖδες, καὶ ὧδε τῷ πλήθει δυνατοὶ, περὶ διετέλεσαν αὐτῷ ἀντιόνῳ. τόν τε ἡρώδου διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τοὺς θεοὺς ἀρχὴν πρεσβύτερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὑπὲρ τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τὴν δὴ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατουμένου τῷ στρατιᾶν ἡρώδου, κοσοβάρης ὑποδεχθεὶς τὰς διεξόδους ἀναφάττην καὶ φεύγειν τοὺς πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτῃ ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑποχείρους τῷ πολιτῷ ἡ τάναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑποληψῃ καὶ τιμῇ τοὺς τὰ βάβατῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τὴν στρατιᾶν τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν ἡρώδην, διελελύθει γὰρ ἡ τὰληθείας ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὲν ἐδὲν εἰδέναι τῷ κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τὴν ὑποψίας. αὖθις γὰρ μεύυτερα καὶ κηρύγματα τοῦ βασιλέως ἐκπεθέντος, καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπομένοντος, ἐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνος ἡνέσθαι τὸ φονεῦσαι τοὺς ἄνδρας ἀνυποπτήκτους αὐτῷ πεφυσμένους, καὶ μόνον ἐκ τὴν δύνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τὴν ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς προείχετο. πρὸ τούτων ἐξαλλαγεντῶν αὐτῷ ἀπὸ τὴν ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τὰς τόπους ἐν οἷς ἀφανίσθην ἐμελλήθησαν, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συγκαταπαθείας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἰ μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τὴν ὑρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον αὐτῷ,

μηδε-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἐξουσίας ἐμποδὼν ἱστάσθαι τοῖς A
ἐθισμοῖς. ἐξ οὗ τοῦτο μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν πα-
τρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐπιδιέφθειρε τὰ
πάλαι κατάσασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄσαν, ἐξ ὧν ἐμι-
κρὰ καὶ πρὸς τὰ αὔθις χρόνον ἐδικὴν ἔμελλεν, ἀμεληθέντων
ὅσα πρότερον ὑπὸ τὴν δυσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον
μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο
καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖ-
θις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μάγιστον ἀμφιθέατρον, πρεπόπα μὲν B
ἄμφω τὴν πολυτέλειαν, τὸ δ' ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἔθος ἀλλό-
τριον. χρῆσις τε γὰρ αὐτοῦ, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις,
ἐν οὐδαμίδοῦ). τὸ μέντοι παντάγαθον ἐκεῖνος ὅπως φανε-
ράτην τὸ δ' περιφανεστάτης συνετέλει, καταγγέλλας τὰ
τοῖς πέρυξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθ-
ληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς
ἐκαλέοντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκριθήσων, καὶ τὴν νίκης ἀξι-
ώσειν. συνετέλουν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπι- C
τηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκη-
τὰς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγλυφομένοις καὶ θυμε-
λικοῖς καλουμένοις, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ
διεπαιδαγώγει πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν
ἄμιλλαν. προὔθηκε δὲ καὶ τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ
κέλησιν ἐμικρὰς δωρεάς. καὶ πάνυ ὅσα καὶ πολυτέλειαν
ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπαίδαγεν, φιλοτιμίᾳ
τῇ δεδόσθαι αὐτῷ γνώμῃ τὴν ἐπίδειξιν, ἐξεμηχανᾶτο. D
τό γε μὴν θέατρον ἐπηρκφαὶ κύκλῳ προτείχον καίσα-
ρος, καὶ ξόπαγα τοῦ ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκείνους ἐκτή-
σατο, χρυσῷ τε ἀπέφθοις καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτῷ πεπο-
ικιλμένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἐδέδεν ὕστις, ὅτ' ἐθῶν
τίμιον, ἔτε σκοίνῳ λίθων, ὁ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσ-
μασι συνεπεδείκνυτο. ἐπεδείκνυ δὲ καὶ θηρίων ἐγκύε-
των, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τ' ἄλλων
ὅσα καὶ τοῖς ἀλκαῖς ὑπερβαλλόσας ἔχει καὶ τῇ φύσει ὀξὺ E
ἀπανιόντερα. τούτων αὐτῷ τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ
καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τοῦ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων
ἐπετηδεύοντο, τοῖς μὲν ξένοις, ἐκπλήξις ὁμοῦ τ' ἀκράτης
καὶ ψυχαγωγία τοῦ περὶ τὴν θέαν κινδύνου, τοῖς δ' ἐπι-
χωρίοις φανερὰ κατάλυσις τοῦ τιμωμένων παρ' αὐτοῖς
ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐν προθήλῳ κατεφάνετο, θηρίοις
ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὅπερ τέρψις τ' ἀνθρώπων θεᾶς.
ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς
θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ξόπαγα, δο- F
κοῦντες καὶ εἰκόνας ἐν τοῖς ὅπλοις πεπλεγμένας,
ὅπερ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ἐμφα-
τικῶς ἐνυπάρχον. ἐλάνθανον δὲ ἐδὲ τὴν ἱρωάδην ἐκταρτ-
τόμενοι, καὶ βίᾳ μὲν ἐπαγὲν ἄκαιρον ὡς τὸ καθαιρεῖν δ'
ἐτίοις καὶ παρηγορᾷ, τὴν δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος.
ἐμὲν ἔπεθεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον
πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ μὴ πάντα δο-
κεῖν οἱ ἀ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,
τὰ τρόπαια λέγοντες. ἐμὲν δὴ πάτριον αὐτοῖς. ἱρω- G
δης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἐκ μεταπε-
πτωκότας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῷ τοὺς
ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρῆγαγε, καὶ δείξας τὰ
ξόπαγα, ἅπερ ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο τοῦ δ' ἐκ-
βοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὅπλων ἄρας ἀφαιρεθῆναι τ' ἐκ τοῦ θεσίμου κόσμου, ὅπλίκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ
τὰ ξύλα. τὰ δ' ἐν τοῖς ἐπὶ ὑποτυλιθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ἐξήχυσιν ἐδ ωνήθη, τοῦ καὶ πρότερον αὐ-
τοῖς ἐν εἰρωνείᾳ τιθεμένοις τὰς καταισθήσεις τοῦ ἀγαλμάτων. τοῦτον δ' τὸν ξόπον αὐτὸ ἐξαπεγυσαμένου

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumiicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnis vndique atheletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celeritzontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deiectarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteriſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſẽt, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo A animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæ- B cus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis C ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem ne- D cessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus E frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vibanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν λῦσαι ἐπεπόνθεσαν ὑπ' ὀργῆς ἀλογίστου, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τινὲς δ' αὐτῶν, ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τῶν ἐπ' ἐξ ἔθους διατεθυμένων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν. ὅσον δ' ὠφέλησαν ὑποκινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ὑπεξαλλάττεσθαι τὴν αὐτοῖς τε πολιτείας, θεσμοράν τε ἡρῴδην θεὸς εἶναι ἐπεισάγουσα τὰ μὴ δ' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φαινόμενον τῶν ταύτος ἐθνους. ἐκ δ' ἑκάστης σωσωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δίκαια τῆς πολιτείας ἄνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. λῦσαι δ' αὐτοῖς δὶ αἰτιοπάθειαν ὧν ἤκουσαν καὶ τῶν διεφθορότων τὰς τοῦ ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, ἐκ ὡς σωτηρησόμενός τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπεθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἴη κἀκείνοις συμβαίνῃ δυσχερές. ὡς τὸ μὴ μεῖζον τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιφέρεσθαι δ' αὐτὸν ἡμύνεσθαι. ταῦτα γνόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν ἐπ' αὐτὸν ἡρῴδην ἀφόβως θεραπεύσοντα δὲ ἀφανοῖς, πολλοὺς δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκείνου, τῷ θεῷ αὐτὸν ἀναιρήσειν ἐόμενον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ καὶ ἀπέσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν θεοκαλέσαντες, ὅπερ ἐθισμὸς ἦσαν θεσμίας. εἰς ἣν τὸ ἐφ' ἡρῴδου πολυθεαλμονεῖν καὶ ἀγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαρπαγῆς ὅλον τὸ θέατρον, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' ἀγὼν ἀοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τὸ τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνήδει θεᾷ τῷ πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ὅπ' ἐκείνου πεθέκασα γνομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τῇ αἰτίας κάλει. θεσπιζόντων δ' αὐτοῖς τῷ ὑπηρετῷ αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς ἐκ αὖ ἀφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπεκόσμησαν ἢ τινὲς ἀναγκαίαν καταστροφὴν τῷ τέλους, τῷ μηδὲν ὑφιέναι τῷ φρονήματος. ἀγὼν ἐντεταμένοι δ' ἀρνησάμενοι τινὲς θεῖξιν, αἰδεσθέντες ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη. διομολογήσαντες ἢ καλῶς καὶ σωὴ δ' ὁσιότεια τινὲς σωσωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν ἀδένος, δ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ ἢ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῶν ἐθῶν, ὃ ἐ πᾶσι φυλάττειν ἢ ἀπόσασιν θεὸ αὐτῷ ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκείνοι, τῇ θεραιρέσει τῆς ἐπιβουλῆς ἐμπαῤῥησιασάμενοι, πειρὶ αὐτῶν αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν, ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' δ πολὺ ἢ καὶ τὸν ταῦτα μιμήσαντα κατὰ μίσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ ἐ μελισὶ διελόντες, θεοῦθεσαν κυσίν. ἐωρᾶτο ἢ πολλοῖς τῷ πολιτῷ τὰ νομίμια, καὶ κατεμήνυσεν δ δὲ ἡρῴδου πικέστερον ἐ φιλόνεικον ποιεμῴου τινὲς ὠμολόγησαν ἃ θεαχθέντα εἶδον. καὶ τῶ μὲν ἐνεργησάντων, ἐγήμετο τιμωρία παροικὴ τὴν θεοπέτειαν αὐτῷ ἐπεξιόντος. ἡ δ' ὄλμονὴ τῷ πλήθους ἐ τὸ τὸν τῷ νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ῥᾴδιον ἐποίει τὴν ἡρῴδου, εἰμὴ μὴ πλείονος ἀσφαλείας κρατῶν. καὶ λέγω παντοδὴν θεσειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὸν γνώσει τινὶ δόσασιν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν τὸν τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ ἐδιητᾶτο, τῷ ἢ ἱερῷ τῇ θεὶ τὸ θερμὸν ὀχυρότητι τὸ καλούμενον ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτῷ, τείτον παντὶ τῷ λαῷ τινὶ σωφέλειαν ἐννόησεν ὄλπτέχισμα, καλέσας μὲν αὐτὸν σεβαστὴν, οἰόμενος ἢ κ' ἂν χώρας ἐδὲν ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ὄχθησον δ' ὄντα κ' κοινὸν

κοινὸν ὅπλ τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ κ τῇ πόλει γλυκόμενον. τῷ ἔθνει παντὶ φεύγειν ἐνοκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲ καλούμενον στράτωνος πύργον, καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ μετονομασθέν. ἔνθε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸ ὁπλίκτων ἱππέων μέρος αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ὅπλ τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. τῇ περαίᾳ τλὺ ἐθνωνῖτιν. ταῦτα μὲ οὖν ἐν τοῖς κ μέρος ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, κ δυσλαμβάνων φυλακῆς τὸ παρ' ἔθνος, ὡς ἦκισα μὴ ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς κ μικρῦ κινήματος ἐγγλυκόμενος συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν ἢ μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλησίον οἳ κ γινώσκων κ κωλύειν ἐδυνάντο. τότε ἢ τ σαμάρειαν ὠρμημένος τειχίζειν, πολλοὺς μὲ τῶν συμμαχησάντων κ τοὺς πολέμους, πολλοὺς ἢ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ὅλιτηδεύειν, ὑπό τε φιλοτιμίας τῆ νέον ἐγείρειν, κ δυὰ τὸ φρουρεῖν ἀκ ἐν τοῖς ὅπισθίοις ἦσαν, κ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὅλιτηδεύετο. τλὺ τε φρουρὰν ὑπήλλαττε, σεβαστὴν καλῶν, κ τ χώρας ἀρίστην ἦσαν τ πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ δυὰ μονίᾳ συνιόντες οἰκεῖν. κ τείχει καρτερᾷ τλὺ πόλιν περιέβαλε, τότε τῷ χωρίῳ φρουροῦντες. εἰς ἐρυμότητα κατασκευαζόμενος, κ μέγεθος ἐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. στάδιοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς ἢ κ μέσην, ἡμισταδίων τέμενος ἀνῆκε, παντοίως κεκοσμημένον, ἐν ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, κ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν, ἐντὸς τοῖς κ μέρεσι δυὰ παντὸς ἐκράτει κοσμῶν τλὺ πόλιν. τὸ μὲν ἀσφαλὲς τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, κ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμότητι φρούριον αὐτλὺ ποιούμενος ὅλη τῇ μείζονι. τὸ δὲ ὠφελὲς, ὡς ἂν ἐκ τῆ φιλοκαλεῖν, κ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

A tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

B

C

D

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ τῆ λιμοῦ τῆ κ τλὺ ἰουδαίαν γενομένης.

CAP. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

E

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τ ἐνιαυτὸν ιγ' ὄντα τ ἡρώδε βασιλείας, πάθη μέγιστα τ χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ τῷ θεῷ μισήσαντος, ἢ κ κ' ἀδίκους ἀπαντήσαντος τῷ κακοῦ. φρῶτον μὲ γὰρ αὐχμοὶ διήνεκεῖς ἐγένοντο. κ δυὰ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσοις καθ' αὐτλὺ εἰωθὸς ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα τ δ διαφθορὰν κ τ ἔνδειαν τ σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων κ πάθος ἤδη λοιμικὸν συνέπεσε διήνεκῶς αὐτεφοδιαζομένοις αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε γὰρ ἀπορεῖν θεραπείας ἰατρῶν, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀξιαμάχου ἰσχυρῶς τ λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ἔτους ἀπολλυμένων, ἀφηρεῖτο κ τοὺς μετρίους δυθυμίας, ἐπεὶ πρὸς ἀρκεῖν τ ἀπορίαις ἐξ ἀπαμελείας ἀν ἰῶ. φθαρέντων γε μὴν τ ἐπ' ἔτους καρπῶν, κ τ ὅσοι πρότερον ἀπεκέκτηντο δεδαπανημένων, ἀδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κ' προσδοκίαν ἀπτεινόντος τῷ κακοῦ, κ δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶ μὲ δὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι ἢ ϛ τῶν προϊόντων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον αἰσίως τῆς γῆς. τι ἀνάγκη, πολλὰ δυὰ τὰς χρείας ἀκμυέργ. ϛ τὰς ἀπορίας ἀν ἐλάττοις ἢ συνέβαινεν αὐτῷ τῆ βασι-

F

G

XI. EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vsus ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumẽto, & approbata populo sua diligentia, nõ solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta suppeterent. & quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad LM. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

λεῖ, τῷ τε φόρων οἷς ἐλάμβανεν ὑπὸ γῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἵν' τε ὠφελὴν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατειληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρχομένων. τὸ γὰρ ἀεὶ προΐεσθαι, φιλάπτον ἀεὶ τῷ κρείττονι. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ἦν, ὅτε τῷ πλησίον ἐχόντων ὑποδίδοσθαι σῖτα, τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ἁπάντων εἰ μὴ δυνατὸν ὀλίγον ὅτι πολλοῖς ἀπορηθῆναι, καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ συνέκοψεν ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὑπομελείας, μήτ' εἴτι τέχνῃ τίμιον ἦν, τούτου φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' ἀγύπτου τὰ χρήματα, πρεσβυτέρῳ τῷ ἀρχιλῃ ὑπὸ καίσαρος εἰληφότι. ἔβαδ' ἁπάντων ἐπ' αὐτὸν καταφευγόντων δι' τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος ὢν ἡρώδῃ, καὶ δι' ἁπασῶσθαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἐδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἡ τοῦ σῖτου χρῆσθαι ταύτης τ' βοηθείας. ὁ δ' ἡρώδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν ὑπομέλειαν τὴν αὐτοῦ ποιησάμενος, οὐ μόνον ἀπεμετέστησε τὰς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν δι' ἐνδείξιν τῆς εὐνοίας, καὶ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς σπουδεῖν, ἔνειμε τὸν σῖτον τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κατὰ γῆρας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠφελεῖσθαι τὰ σῖτα, προνοήσας κατέστησας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἑτοίμας βοηθάς. ὑπομέλειαν δ' καὶ τοῦ μὴ διαχειμάσαι μετὰ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφὼς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων μὲν παντάπασι διαναλωθέντων τῶν βυσκημάτων, ὡς ὅτε εἰσιν εἰς χρῆσιν, ὅτε τῶν ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπορισθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπέρματα τοῖς ἐν γειᾷ διδούς. καὶ τοῦτ' ὤνησεν οὐκ ἧττον αὐτὸν, δῆθεν τε χυθείσης εἰς ἀφορίαν τῆς χώρας, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γενέσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμοιβὴ περὶ τὸν γένος βληφθέντος, ὃς ἔλαττον ἢ μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀπουσίας ἀναλαβών, οὐκ ἥκιστα καὶ τοὺς πρείττω ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούρισεν. ὁ γὰρ ἔθ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν δρεπόμενος τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ μὴ δῆμοι καὶ πόλεις, μὴ τῶν ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία δι' τὸ πλείονων περίστασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδέοντο. ὡς τε ἡρώδην λογιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δ' ἰσᾶται μεδίμνοις ἀττικοῖς ἱ. τὰς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν περὶ ὀκτάκις μυρίους. ταύτην δ' αὐτὸ τὴν ὑπομέλειαν καὶ τὴν τῆς χάριτος δικαίαν, ὅτας ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαι συνέβη, & δι' αβοηθησίαν τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲ πάλαι μίσει κινηθέντα δι' τὸ ὠφελεσθῆναι ἐνια τῶν ἐθνῶν καὶ τ' βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι & παντὸς ἔθνους,

αὐτικα-

αὐτὴ καταλλάγμα ἢ φάνειδς, τὴ ἐν τῇ βοηθείᾳ τῶ δει- A
νοτάτων φιλοτιμίαν, δόκλεια ἢ κὴ ωδὲ τῶ ἔξωθεν λεῖ-
κὴ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβλῶαι τῶ αὐτῶ μείζω λόγου,
κακώσαντα ἢ τὴ βασιλείαν, ἐχ ἥκιςα ωρὸς δόδοξίαν
ὠφελῆσαι. τὸ γὸ ἐν τῇ ἀπορίαις μεγαλόψυχον ωδὲ
δόξαν ὑπιδεικνύμθος, αὐτιμετέςησε τοὺς ὄχλους, ὡς
ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐχ οἷον ἡ πεῖρα τῶ πάλαι γεγε-
νημθίων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὑπιμέλεια παρ- B
έςησε. ωδὲ ἢ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, κὴ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε κέρσαει φ' ὑπιλέχθοις τῶ σωμαθφυλάκων.
οὐ γάλλος ἄλλος ωδὲ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦλθ,
εἰς πολλὰ χρησίμοις αὐτῶ γλυκμένος. πάλιν οὖν αὐτῶ
τῶ ωεγμάτων ωρὸς ὑπόδοσιν δυθυνομθίων βασί-
λειον ἐξωκοδόμει ωδὲ τὴ ἄνω πόλιν, ὑφ' μεγέθες οἴ-
κοις ἐγείρων κὴ κόσμῳ κατασκυάζων πολυτελες άτῳ
χρυσῶ Ϲ λίθων κὴ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαςον αὐτῶ
κλισίας μὴ ἔχειν παμπόλλους ἀνδρας ὑποδέχεδαι,
κὴ μέτρᾳ ἢ κὴ τὰς ωρσηγορείας, ὁ μὴ γὸ κέρσαιρς, C
ὁ ἢ ἀρρίπτωα ὑπέκλυτο. ωρσελάμβανε ἢ Ϲ γάμον
αὐτῶ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπιθυμίας, μηδένα τῶ κὴ τῆ
οἰκείαν ἡδονὴν ζημιῶ, ὑπολογισμὸν ωοιούμθος. ἀρχὴ δ'
αὐτῶ τῶ γάμων ἐγένετο δεύτερος σίμων λεῖ ἱερεσολυμί-
της, υἱὸς βοηθῆ τινὸς, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνω-
ρίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίςην τῶ τότε νομιζομέ-
νων. ὄντος οὖν λόγω ωδὲ τοὺς ἱερεσολυμίτας ωδὲ αὐ-
τῆς, τὸ μὲ ωρῶτον ὑπὸ δ' ἀκοῆς κεκινῆδαι τῶ ἡρώδην D
σωέβαινεν. ὡς ἢ κὴ θεασάμθον ἡ δ' παιδὸς ἐξέπλη-
τεν ὥρᾳ, τὸ μὲ ἀπ' ἐξουσίας χρώμθος δλατελεῖν ἅπαν
ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπλεύων ὅπερ λεῖ, εἰς βίαν κὴ τυραν-
νίδα δλαβλιθήσεδαι. βέλτιον δ' ὤετο γάμῳ τὴ κόρλω
λαβεῖν. Ϲ τὸ σίμωνος ὄντος ἀδόξοτέρᾳ μὴ ἡ ωρὸς οἰ-
κειότητα, μείζονος ἢ ἡ καταφρονείδαι, τὸν ὑπάρχοντα
τρόπον μετιέναι τῶ ὑπιθυμίαν. αὔξων αὐτοὺς Ϲ τιμιωτέ-
ρους ὑποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ὑποῦ τῶ τὸ φάβητος, ἀ-
φαιρεῖται τῶ ἀρχιερωσύνλω, σίμωνα ἢ καθίςησιν ὑπὶ δ' E
τιμῆς, κὴ τὸ κῆδος ωρὸς αὐτὸν σωάπτει. τελευτήσης ἢ
αὐτῶ τὸ γάμου, ωρσπατεσκυάσατο φρούριον ὑπὶ τῶ
τόπων ἐν οἷς σήκωμα ἰσδμὸς, ὅτε τῶ ἀρχλω ὑπεσόντος
αὐτίχρονος ὑπὶ τῶ ωεγμάτων λεῖ. τῦτο ἢ τὸ φρούριον
ἀπέχῃ μὲ ἱεροσολύμων ωδὲ ξ σαδίους, φύσῃ ἢ ὀχυρὸν,
κὴ ωρὸς κατασκλλὴ ὑπιτηδ ότατον. ἐςι γὸ ἐγγὺς ὑπει-
κὴς κλωνὸς, εἰς ὕψος αἰνῶν χρεσπίπτον, ὡς ἐξ μᾶ
σοειδῆ τῶ ωδιφορᾶν. διείληπται ἢ κυκλωτερέσι τύρ-
γοις, ὀρθίαν ἔχων αὐοδον, ξεςῆς βαθμίσιν ἐξωκοδο-
μημθίοις εἰς σ'. οἱ τὸς δ' αὐτῶ καταγωγαὶ βασίλειοι F
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιη-
μθίαι. ωδὲ ἢ τὴν βάσιν τὸ λόφου, δλατειβαὶ κατα-
σκυῆς ἀξιοθεάτου, ζάτε ἄλλα Ϲ τῆς εἰσαγωγῆς
τῶ ὑδάτων, ἃ γὸ ὄδατ ὁ τόπος ἔχηκεν, ὑπ μακρεῦ
ἢ καὶ δλὰ ωλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημθίης. τὰ
δ' ὑπίπεδα ωδιωκοδόμηται, πόλεως ὑδὲ μιᾶς ἐ-
λάσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων ἢ αὐτῶ ωρσκεχωρηκότων εἰς δέον
ὧν ἠλπικει, τὰς μὴ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ζαφαχὰς G
ὑδὶ ὁποσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωδεν ὑπη-
κόοις ωδασκυασάμθος, φόβῳ μὲ ὧν ἀπαράιτητος
εἰς τὰς τιμωρίας, τῶ ὑπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν ζαῖς ωδιπετείαις δείσκετο. ωδιβάλλετο ἢ τὴ ἀ-
φάλειαν, ὥσπερ ὑπιτείχισμα αὐτὸ, κὴ τοῖς ἀρχομθίοις τῦτο ποιέμθος. πόλεσι μὲ γὸ ὠμίλει δίκαιως

benter obliuiscerentur, bene compensatum putantes eius liberalitate, qua vsi sunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta est apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis necessitatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset reputabant, sed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia misit Cæsari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque sæpe forti opera vsus est. Rebus igitur in pristinam felicitatem restitutis, regiam in superiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus amplissimis, exornatisque auro & marmoribus & subsellijs, vt magnum virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæsaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne distraheretur vagis voluptatibus. occasio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi sermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus est, deinde conspectæ amore captus noluit vti sua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, vt videlicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum castellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis circiter LX. stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leniter acclivis, attollens se in manufactam altitudinem, habens mammæ specie circumferentiam: estque distinctus teretibus turribus: ascensu arduo, qui per CC. gradus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis structa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta est ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio continens: timore suppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate quà prouidebat publicis necessitatibus: cómuniebátq; se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus se comẽ

XII.

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regian. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δωρείαις, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν δωρεπῶς ἔχων. ὥς γε αὐτῷ πάντα ἀεὶ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντων. ὑπὸ δὴ τοῦτο φιλοτιμίας καὶ θεραπείας, ἵνα ἐθεράπευε καίσαρα Ῥωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνων τῶν ἠθῶν ἰουδαϊκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων ἔδιαφαίρει, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ γῇ ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἰουδέχοντο τῆς τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὰ ἑλληνικὸν ἔθος. τὰ δ' ἔξω χώρας καὶ τὰς πόλεις ἔτως κατεσκεύαζετο. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων καὶ προσαγμάτων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ καὶ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὰ ἐκείνων τιμῆς ἔσεσθαι χαριζόμενος. αὐτὸς μὲν τὸ σύμπαν αὐτὰ προσκαζόμενος, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τὰ ἀρχῆς τοῖς αὐθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ τὰς ὑποσκευὰς τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ πλείους εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, βορέιπατος τοῖς θέλουσιν εἰσιέναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν ὁ θεὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ὑπτιοδρόμον ἄριστον εἶναι πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῆτε ἀγχιφανῆ μεγαλοφρονέστατα ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αὐτὰς ἅπασαν ἐπαρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ διακόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστου ἐργασίαν παρεῖχον, ἀκλυστῳ λιμένι, μεγέθος μὲν καὶ τὴν πρᾶσιν, καταγωγὰς δὲ ἐνδον ἔχοντι καὶ διαστάσεις ὑφόρμους, τῇ δὲ διαιτήσει παρέβλεπτον ὅτι μηδὲν ἐκ τοῦ τόπου τοῦ ὑπτιοδρόμου τὰ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαχόθεν ἐξετελειώθη τὰ δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κατὰ τὰ εἰς ἀγυπτον παράπλουν, ἰόππης μεταξὺ καὶ δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ὄντι παράλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἳ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὑπὸ τοῦ πνεύματος συρούσας, καταγωγεῖ ἐ μειλίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύρας. τοῦτο τε δύσθετον τῆς χώρας διορθέμενος, καὶ προεῖχεν τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἐν αὐτάρκεις πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις σώλοις ὁρμεῖσθαι, λίθοις ὑφειμένοις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ἦσαν πόδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος ὧν ἔλαττον ι ἡ, τὸ βάθος ὃ δ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ διάθεσις ὅσον ἐβάλετο κατὰ τῆς θαλάττης σ' πόδας. τοῦτον τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβλητο κυμαγωγίας ὡς ὑπομάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. προκυμάτα γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, προεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δρῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλόν τι χρῆμα, τιμῶ προσηνείαν εἰληφὼς ὑπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες δὲ ἐπεπείλητο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ προ αὐτὸ ὑπόβασις πλατεῖ κύκλῳ προεστεφάνωτο τὸ δὲ εἴσπλους, καὶ τὸ στόμα ἀνέκειτο πρὸς βορρᾶν, ὃς αἰ-

ὃς ἀνέμων ἀφειλιώτατος. βάσις ἢ τῦ πρεσβόλυ πανταχῦ, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος προβεβλημένος ὅπη πολὺ σερρῶς ἀντέχειν. κὴ δεξιᾷ ἢ δύο λίθοι μεγάλοι. κὴ τὰ καθ' ἑκάτερα πύργου μείζες, ὀρθοὶ ἢ κὴ συνεζυγμένοι. περίκειται ἢ κύκλῳ τὰ λιμένα, λειοτάτε λίθε κατασκευῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾗ νεὼς καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης κὴ κατασκευῆς τετυχηκυῖα. τὰ δ' ἐπ' αὐτῷ ὑπονομοί τε καὶ λαῦραι, θεαμάτειαν ἂν ἐλάττω τῆ ὑπερωκοδομημένων ἔχεσαν. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν. μία δ' ἐγκαρσία πάσας ὑπάρχων, ὡς τοὺς τε ὄμβρους διαῤῥῶς κὴ τὰ λύματα τῆ οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τόν τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ὀπτήμενα διαῤῥεῖν, κὴ τὸν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτῇ κὴ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ θεὸς τῆ νοτίῳ τῦ λιμένος ὄπιθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, κὴ κείμενον ὀπτικῶς, ὑποβλέπειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ἅτε ἐξετελέσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, ⁊ ταῖς ἐργασίαις ἐγκαμόντος κὴ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τῦ βασιλέως. ὅπι δ' οἰκήτοις ἢ ὧν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοῖς παῖσας αὐτῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλέξανδρον ⁊ ἀειςόβουλον σωτδιξομένους καίσαρι. τούτοις ἐλθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἐν ὁ πολλίωνος οἶκος, αὐδεὲς τῆ μάλιστα σπουδασάντων περὶ τὸν ἡρώδου φιλίαν, ἐφέτο ἢ κᾶν τοῖς καίσαρος κατάγεσθαι. καὶ δὲ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, κὴ δίδωσιν ἡρώδη τὸν βασιλείαν ὅτῳ βέλεται βεβαιοῦν τῆ ἐξ αὐτῦ γενόντων, κὴ χώραν ἐπὶ τόν τε τραχῶνα κὴ βατανάαν κὴ ἀβρανῖτιν. ἔδωκε ἢ δι' ἃ τοιαύτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ἐκ ἤρκει. λῃσήρια ἢ ἔχων ἐν τῷ τραχῶνι, πλείω τὸν προσόδον ἔφερεν. οἰκοῦσι δὲ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοῖς τόποις, οἳ τὰ δαμασηνῶν ἐληίζοντο. κὴ ζηνόδωρος ἔτ' εἴργει, κὴ αὐτὸς τῆ ὠφελειῶν κοινωνεῖ. κακῶς ἢ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἐαρῶνος κατιόντος τῦ ἡγεμονεύοντος, κὴ γράφειν ἠξίουν καίσαρι τῦ ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. καίσαρ ἢ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀπέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃσήρια, τὸν ἢ χώραν ἡρώδη προσνέμειν, ὡς δι' ἐκ τῆς ὀλιγανθρωπίας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' αὖ ὀχληρῶν τῆ πρὸς τὸν τραχῶνα γλυκομένων τοῖς πλησίον. ἐδὲ δὲ ῥᾴδιον ἦν ὀλιγεῖν αὐτοὺς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, κὴ βίον ἐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔτε δὲ πόλις αὐτοῖς, ἔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς κὴ σπήλαια, κὴ κοινὴ μὴ τῆ βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται ἢ κὴ συναγωγὰς ὑδάτων ⁊ προσδυσκόλους σιτίων, κὴ δύνανται πλέϊον ἐξ ἀφανοῦς αὐτέχειν. ἄγε τὸν εἴσοδοι εἰσὶ καθ' ἕνα παρερχομένοις, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, κὴ πρὸς δυρυχωρείαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἐκ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὀπισθέδου. πέτρα ἢ τὸ σύμπαν σκληρὰ κὴ δύσοδος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τὶς ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὗται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττουσαι. τούτοις ἐπειδὴ τῆ εἰς τὸν πλησίον

ventorum ſereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſitens, ad fluctus reſiſtendum fluctibus: a dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum aduenigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eiárque eis paratum hoſpitium apud Polliionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamẽ etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecítque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, auctо prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis villas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipſi inter ſe exercent latrocinia, nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtquam Herodes accepit à Cæſare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis ſecuritatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ poſſeſſionis permotus, Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Aſiam Agrippa mittitur, adminiſtraturus tranſmarinas prouincias pro Cæſare. eum quòd eſſet amiciſſimus, Herodes apud Mytilenen cùm ſalutaſſet, in Iudæam reuerſus eſt. Cæterùm Gadarenſes quidam Agrippam adeunt, Herodem accuſaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remiſit. Arabes etiam iamdudum infenſi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de cauſa, vt tum videbatur ſatis probabili. Zenodorus enim deſperatis rebus ſuis Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæſaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excurſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modò contendẽtes de iure poſſeſſionis apud iudices. pelliciebant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouiſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hoſtiliter, ne daret occaſionem nouis motibus. Decimoſeptimo demum eius regni anno Cæſar venit in Syriam: móxque Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, inſtigati huc potiſſimum Zenodori criminationibus: qui interpoſito iureiurando pollicitus erat, non prius ſe deſtiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæſaris. ab hoc perſuaſi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim ſi quis alius erga ſuos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatiſque ac diruti templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat cauſam ſuam dicere: Cæſar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua congreſſi ſunt, facta eſt horum mẽtio, deinde verò interruptum eſt hoc negotiũ. Gadarenſes enim videntes quorſum Cæſar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, ſequenti nocte alij ſe iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe iacientes necauerunt: atque ita cùm ſeipſi prædamnare viderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſoluit. acceſſit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων ἰῶ ὁ φ ληςείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀκριβείας ἐν τούτῳ λελῆθαι. λαβὼν ὁ τὴν χάριν ἡρώδης ὧδε κράσεως, & παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρία, τοὺς τε πονηροτέρους αὐτῶ κατέπαυσε, καὶ τοῖς πένησιν ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέχειν. ὁ ὁ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον ὁ κὴ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρώδε μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κρείττονος μὲν ἀνταγωνίστου ἀπαρέφει. πέμπεται ὁ ἀγρίππας τῆ πέραν ἰονίε δράδοχος κράσεως. κὴ τούτῳ ὧδε μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἰῶ γὰ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀπαρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρώδε, καὶ τούτους ἐκεῖνος ὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀπαπέμπει τῆ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες κὴ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες θεὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδε διεκεκίνηντο, κὴ σασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῆ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' ἀρτίας ὡς ἐδόκουν δίκης τυχεῖν. ὁ γὰ ζηνόδωρος ὑπονοήσων ἤδη τῆ καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτην αὐτοῖς ὑποδοὺς τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης ἐμφορεχομένης τῆ δωρεᾶ κράσεως ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τῆ διάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε ὁ καὶ θεὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπείθουν ὁ κὴ τοῖς ὑπάρχοις τῆ σατραπείᾳ, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ θεὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς φρονοῦντες τῆ βίᾳ. ταῦτα ἐν μακρῷ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως ἐπὶ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὁπλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς τραχείαις ἐπ' ἀξιῶν ἀφορμαῖς ἐνδιδούς, ἤδη δ' αὐτῷ τ βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, κράσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. ὅτε τότε τῆ γαδαρέα καθικνοῦνται οἱ πλεῖστοι, κατιβόων ἡρώδου, βαρυῶ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν καὶ τυραννικὸν ὄντα). ταῦτα ὁ ἀπετόλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου κὴ δραβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου & ὠδαχόντος ὅρκους, ὡς ἐπ' ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, τραθήσειν ὁ τῆ διοικήσει τὸ κράσεος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ γαδαρινοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θρόσει τὸ μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα ὠδαδθέντας ἐν τιμωρίᾳ γλυφθαι, δραφέντος ἡρώδε κὴ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. κὴ γὰ εἴτις ἄλλος ἐδόκει δυσπαράπτος μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος ὁ ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμαρτήμασι ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὕβρεις, & ἁρπαγὰς κὴ καθοσιώσεις ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀναπαχθήσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξιστο ὁ κράσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ἧττον τῆς τραχείας τῆ πλήθους μεταβαλὼν τὴν δύνοιαν. κὴ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ θεὸς τούτων ἐρέθησαν λόγοι, τ δ' ἑξῆς ἤκειν θεσπῆλθε δράγνωσις. οἱ γὰ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε κράσεος & τὸ συνεδρίου, κὴ θεσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐνδοθήσεσθαι τῆ βασιλεῖ, κὴ φόβον αἰτίας, οἱ μὲ ἀπώσφαλτον αὐτοὺς ἐν τῆ νυκτὶ, πινὲς ὁ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τ ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκουσὶ διεφθείροντο. ταῦτα ὁ ἐδοκᾶ κατάγνωσις εἶ) τ θεσπιτείας κὴ ἁμαρτίας, ἔνδεν ὐδὲ μελήσας ὁ κράσαρ ἀπέλυε τῆ ἀρτῶν ἡρώδην. ὑπευμπίπτει ὐ μέτριον δυτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτοῦ τὸ σπλάγχνε, κὴ πολλὸ κὴ τ ἀδιέξοδον ἐκχωρούσης ἅματος, ἐν αἱμα-

ἐν ἀπορίᾳ τ̃ συείας ἐπλείωσε τ̀ βίον. καίσαρ ὁ Ⓒ A
τῷ τούτου μοίραν ἐκ ὀλίγου ἔσαν, ἡρώδῃ δίδωσιν, ἣ
μεταξὺ τ̃ Ἰάχωνος Ⓒ τῆς γαλιλαίας ἰῶ, ἐλάθαν κ̀
παιάδα κ̀ τῷ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐ-
τὸν κ̀ τοῖς ὑπηροπδύσι τ̃ συείας, ἐντειλάμενος μ̀
δ' ἐκείνῳ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σωόλον εἰς
τοῦτο προῆλθεν δυτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ῥω-
μαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος οὖσαν,
καίσαρος κ̀ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ̀ πρὸς αὐτὸν B
δύνοιαν, καίσαρ μὲν ἡδένα μετ' ἀγρίππαν ἡρώδου
προετίμησεν, ἀγρίππας ὁ μ̀ καίσαρα. τοσαύτης ὁ ἐ-
χόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ πᾶδα
καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς ὑπονείμας ὀκ τ̃
βασιλείας, πρόσοδον ῥ' τάλαντων, ὡς εἰκέτι πάχοι, τὰ
κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, κ̀ μὴ τοῖς ὑοῖς αὐτ̃ κρα-
τῆν. καίσαρα δ' ὅπ θάλατταν προπέμψας, ὡς ἐ-
παῆκεν, ὀν τῇ ζηνοδώρᾳ προκαλλέστατον αὐτ̃ ναὸν
ἐκείρει πέτρας λδυκῆς, πλησίον τ̃ πανίου καλουμέ- C
νου. σπήλαιον ὀν ὄρει προκαλλές ὄστιν, ὑπ' αὐτῷ ὁ γῆς ὀ-
λίσθημα, κ̀ βάθος ἀπερρώγως ἄφατον, ὕδατος ἀκινή-
του πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ὁ
τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τ̃ ἰορδάνου πότα-
μοῦ. τοῦτον ὀκισημότατον ὄντα τὸν τόπον, Ⓒ τῷ ναῷ
προσεκόσμησεν ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε κ̀ τὸ τρί-
τον μέρος ἀφῆκε τῆ φόρων τοῖς ὑ τῇ βασιλείᾳ, προ- D
φάσιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ὑπ' ἀφορείας, τὸ ὁ πλέον
ἀναπτόμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κ̀ γὰρ τῶν ἐργα-
σίαν τῆ τοιούτων ὀκπεπδυμάτων ὡς αὖ λυομένης αὐ-
τοῖς τ̃ δυσεβείας, κ̀ μεταπιπόντων τῆ ἐθῶν, χα-
λεπῶς ἤνεγκεν, Ⓒ λόγος ὁ πάντων ἐγίνετο παροξυ-
νομένων ἀεὶ κ̀ ταραττομένων. ὁ ὁ κ̀ πρὸς τοιοῦτον
πολλὴν ὀκμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς
δικαιείας, ὀκπλήττων δ' ἀεὶ γινέσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. E
ἰῶ δ' ὅτε σωόδους ἐφιεμένη τοῖς περὶ τῶν πόλιν, ὅτε
κοινωνία πειράτε κ̀ δίκης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα,
Ⓒ χαλεπαὶ τῆ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολ-
λοί τε κ̀ φανερῶς μὴ λελησθότες, εἰς τὸ φρούριον
ἀναχόμενοι τῷ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ
πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοῖς σωιόντας εἰς
ἑαυτὸν ὑπισχνούμενοι. ἤδη δέ φασιν ὑδ' αὐτὸν ἀ-
μελεῖν τούτου τοῦ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆ- F
μα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους,
Ⓒ πεῖραν αὐτῷ ἰῶ ἔχειν οἱ περὶ τ̃ ἀρχῆς λαμβάνειν.
τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς
τὸ μὴ συμπροφέρεσθαι τοῖς ὑπηκόοις, πάντας
ἐπέχειν τοὺς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἤξίου
πρὸς τῷ πίστιν ὑπάγεσθαι, Ⓒ συνεκάναγκασεν αὐτ̃
ἐνώμοτον τῷ δύνοιαν ἢ μὲν διαφυλάξειν ὅπ τ̀ ἀρ-
χῷ ὁμολογῶν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κ̀ θεραπείαν κ̀
θεὸς, εἰκὸν οἷς ἤξίει. τοὺς ὁ φρονήματος μεταποιουμένους
κ̀ δυχερεμένους ὑπ τῷ καταναγκάζεσθαι, πάντ
τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. σωεπείθει ὁ κ̀ τοὺς πε-
ρὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον Ⓒ σαμέαν κ̀ τῆ ἐκεί-
νοις σωδιατριβόντων τοῖς πλείσοις ὁμιλεῖν. οἱ δ'
ὅτε σωεχώρησαν, ὃθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐντεῦθεν ὀξὺ τὸν πολλίωνα τυχόν-
τες. ἀφέθησαν ὁ ταύτης τ̃ ἀνάγκης κ̀ οἱ παρ' ὑμῖν ἑαυτῶν καλούμενοι. γλῶς ὁ τῶτ' ὀξὶ διάπτη χρώμενον τῇ
παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδεγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι-
τὰς ὁ ἑαυτῶν ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κ̀ τῷ θνητῷ φύσει, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilææ inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beuolentia fretus Phetoræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem sarcirent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui, contrà facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quoteunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque: quod cùm nõ impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc præterеundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm aliàs vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

ἡ γὰρ ἀπορρητὸς ὁ λόγος φανεῖται τῆς τ' ἰσορείας ἡμῖν, ἀδηλωθεὶς καὶ τἀν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν. ἦν τις τῶν ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, ⁊ τἄλλα κατὰ τ' ἀρεταίρσιν τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μάρτυρόμενος, καὶ θεόγνωστα ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. οὗτος ἐπ παῖδα τ' ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀπεμέμψατο ἰδιώτης ὤν. μανάημος δ' μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τ' γλυτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπαρξεις. ἀξίωσαι γὰρ ὑπὸ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῆς μανάημου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῆς κατὰ τ' τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνῃ ἀγαπήσεις, καὶ θεὸν τὸν θεὸν εὐσεβήσεις, ὑπειξεταί τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ παῦ ὑπερόψεσθαι. δυτυχία μὲν γὰρ ὅσον οὐ ἄλλος δοίσεις, καὶ τὰξη δόξης ἀμοίρους, λήθην δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ τῶν δικαίων. ταῦτα δ' οὐ μὰ λάθοι τὸ θεῖον ὅτι καταισχυνῇ τὸν βίον τῆς αὐτ' αὐτῆς ὀργῆς ὑπομνημονεύομένης. τούτοις αὐτίκα μὲν ἤκιστα τὸν νοῦν προσέσχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῆς ἡρῴδης. καὶ μικρὸν ὕστερον ἀφθείς, ἕως καὶ τὸν βασιλεύειν ⁊ δυτυχεῖν, ἐν τῇ μεγάλῃ τῆς ἀρχῆς μεταπέμπεται τὸν μανάημον, καὶ πρὸς τὸ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπιπυνθάνετο. μανάημος δ', τὸ γὰρ σύμπαν οὐ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτὸν, μόνον εἰ δέκα γε δυήσοιτο καὶ τὴν βασιλείας ἐναυτοὶ, πρόσεπύθετο, καὶ εἴκοσιν καὶ λ' ἐτῶν, ὅσον οὐ ἐπέθηκε τῇ τέλῃ τῆς προθεσμίας. ἡρῴδης δ' ⁊ τούτοις ἀρκεσθείς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνὰς τιμῇ διετέλ. ταῦτα μ' ἴσ' οὐ καὶ παράδοξα, δηλώσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξίωσα μὲν ⁊ περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐμφιλίας, διότι πολλοὶ δὴ τοιοῦτον ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τ' τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

CAP. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenienti celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate detefritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἡρῴδης κατιλὼν τὸν ὁ ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον αἴσιον.

ΤΟ'τε γοῦν ἐπ τ' ἡρῴδ' βασιλείας γεγονὸς ἐναυτῷ μῆ τὰς θεοειρημένας θεάξεις, ἔργον δ' τὸ τυχὸν ἐπιβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δ' αὐτὸ κατασκεύασθαι, μείζω τε τ' ἀβόλον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοθαυμάστατον ἐλπίσειν, ἡγούμενος ἅπαντων αὐτὸ τῆς πεπραγμένων, ὑπομνήσεσιν ἔσεσθ' ἐν ἐπιτελεσθήσεσθαι τοῦτο, ⁊ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἐρεῖσειν. ἐχ' ἕτοιμον δ' τὸ πλῆθος ὑπερόψεσθαι, ὑδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπιχειρήσεως, ἤξιον λόγῳ πρὸς καταστησάμενος ἐγχθρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῆς κ' τὴν βασιλείαν πεπραγμένων αὐδρες ὁμόφυλοι, θέσιν ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐλπίσειν τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῆς κόσμον, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῆς εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας ἀφορεύοντων, οὕτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπολειπούσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ ⁊ πᾶσιν ὑμῖν εὐεπιφόρους, εἷμαι σοὶ τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δὲ μονίαν ὅσον ἐ πρότερον ἀγωγὴν τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κ' μέρος ἐξειργασθέντα πρὸ τὴν

χώραν

χώρων ἢ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ ἢ τοῖς ἔπειτα εἰσ- A
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ἡμῶν ὠφελήσαμεν,
ἱερά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ δ' ἐπιχρήσεως
ἧς νῦν ἐπιχρεῖν βούλομαι, παντὸς εὐσεβέστατον ἢ κάλ-
λιστον ἐφ' ἡμῖν ἡγοῦμαι νῦν ἀναφανῆ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ἀ-
κοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μὴ τὸ
ἐκ βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐπὶ δὲ αὐτῷ πρὸς τὸ μέ-
γεθος εἰς ὕψος ἐξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ἐλλεῖπον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ἀπῳκοδόμησε. ἢ μηδεὶς B
ἀμέλει εὐσεβείας τὸ πατέρων κατεγνώτω. μέγεθος γὰρ
ἂ παρ' ἐκείνοις ἐλάττων ὁ ναὸς, ἀλλὰ ταῦτα ἢ κῦρος ἢ
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι ἢ τοῖς ἀπογόνοις δ' ἐλλείψαντες, ἢ μετ' ἐκείνους
μακεδόσιν, ἃ ἔχον δύναμείαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ γὰρ
νυῦ ἐγὼ μὲν ἀρχῇ θεῷ βεβούλησθε, θεῖεσι ἢ κῆπος εἰρή-
νης, ἢ κτῆσις χρημάτων, ἢ μέγεθος πρόσοδων, τὸ ἢ μέ- C
γιστον, φίλοι ἢ δι' ἀνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημεληθὲν
ἀνάγκη ἢ δ' ἐλείᾳ τῆ πρότερον χρόνε διορθώμενος, τε-
λείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὴν αὐτὸν ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆ βα-
σιλείας δύσεβῆσαι. ὁ μὲν ἡράκλης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
ἢ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὥστε δόξαι ἐμπεσών. ἐπὶ τὸ μὲν τῆ
ἐλπίδος ἄπιστον, ἵνα ἐπήγειρεν αὐτούς. ἠδημόνουν ἢ μὴ
φθάσας καταλῦσαι τὸ παῦ ἔργον, ἵνα ἐξαρκέσει πρὸς D
τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, ἢ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
ὅλης. ἔτι δ' αὐτῷ διῳκειμένων, παρεθάρρυνεν ὁ
βασιλεὺς, ἐ πρότερον καθαιρήσῃ φάμενος τὸν νεὸν ἢ πάν
των αὐτῷ τὰ εἰς τὴν συντέλειαν παρεσκευασμένων. ἐπὶ τού-
τοις προῆκεν αὐτούς. χιλίας γὰρ δέξεπήσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας ἢ μυρίους τοὺς
ἐμπροσθεν τοὺς ὀπλεξάμενος, ἢ ἱερεῖς τὸν ἀριθμὸν, χι- E
λίους ἱερατικὰς ὠμοσάμενος στολάς, ἐπὶ τοῖς μὲν διδάξας
οἰκοδόμους, ἑτέρους ἢ, τέκτονας, ἤρξατο δ' καθαιρέσεως,
ἅπαντων αὐτῷ προθύμως προσφερομένων. ἀνε-
λὼν ἢ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, ἢ καταβαλόμενος ἑ-
τέρους. ἐπ' αὐτῷ τὸν ναὸν ἤγειρε. μήκει μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν,
τὸ δ' ὕψος κ' προσιτοῖς, ὃς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τῷ
θεμελίων ὑπέβη. ἢ τοῦτο μὲν κ' τοῖς νέρωνος καιροῖς ἐπε-
χείρθη ἐπανώκοδομεῖσθαι. ᾠκοδομήθη ἢ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν,
λευκῶν τε ἢ κρατερῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς ἐ ἐ κ' F
πηχῶν ὀπὶ μῆκος, ἢ ἢ ὕψος. εὖρος ἢ πρὸς ιϐ'. ἢ παντὸς
αὐτὸ καθόλου ἢ τὸ βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἔνθεν ἢ ἐνθεν
ταπεινότατον, ὑψηλότατον ἢ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρέ-
ποντον ἐκ πολλῶν σταδίων εἶ) τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις,
μᾶλλον δ' εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ πρόσοπτες
τύχοιεν. θύρας ἢ ὀπὶ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις,
ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπέπασμασι κεκόσμη-
το, τὰ μὲν ἄνθη ἀλικρηῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθύ- G
περθεν δ' αὐτῷ ὑπὸ τοῖς ζιχώμασι, ἀμπελος διετέ-
τατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα, θαῦμα ἢ
τῷ μεγέθους ἐ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἰών. προσελάμβανε
ἢ ἢ στοᾶς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνα-
λογίαν ὀπτησκεύων, ἢ τὰς διαπύλας τῆ πρὸ ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἂ ἄλλός τις ἐδόκει ὀπικοσμεῖν τὸν
ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχος, αὐτὸ ἢ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκουσθῆναι. λόφος ἦν πε-
ριῳδὴς, αἰάτης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑποκείμενος ὀπὶ τὴν κορυφὴν ἄκρον,

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipſam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Téplo huic quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtauerunt, deſunt ad priſcã altitudinem ſexaginta cubita. tãto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit, per quos nõ ſtetit quin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hãc menſuram præſcripſerũt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, nõ potuerunt aſſequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, & quod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non latis accurauerunt ſuppleã, & quicquid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè perſoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, quòd ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non poſſet abſoluere. quare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iuſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dũ omnis materia comparetur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neque eos fefellit. Mille enim plauſtra parauit quæ lapides conueherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalib. ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hóſque omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repoſitis, deſuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidẽ & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòſt fidentibus fundamentis deceſſerunt, eóſque denuò addere decreuerunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine vigintiquinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátque baſilicę ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum, à multis ſtadiis conſpicuum, maximè ex aduerſo habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habẽtibus columnas intextas, ſub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum ſanè opus tam manus quàm materię precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſpõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulcibantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricoſus, arduus à vertice ſenſim verſus Orientale vrbis latus reſupinus.

huius verticem primus Solomon rex noſter A inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intercrat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiotũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regis obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομῶν κατ' ἐπιφοσωύλιν τοῦ θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν ἄνωθεν τὰ πρὸς τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν ἀπὸ τῆς ῥίζης ἀρχόμενος, ἰὼ βαθεῖα πρόθεν φάραγξ κατὰ λίβα ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμένας πρὸς ἀλλήλας ἀπολαμβάνων ἀπὸ τῆς ἔσω χώρας, καὶ πρὸς βάθος ἐλθὼν εἰς βάθος, ὡς ἄτοπον εἶναι τότε μέγεθος τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνου γλυφομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μετώπου καὶ τὴν ὄψιν φαίνεσθαι ὀρθάδην, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ δεδεσφαλισμένα συνέχειν τὰ ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δ' ἔργασίας ὕστατον συναπέβησε εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος αὐτὸ τὸν κορυφὸν, καὶ τὰ πεῖλα τῷ πρὸς τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδον τοῖς κατὰ τὸν ὄψιν τὸν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δὲ ἰὼ τὸ πᾶν πρόβολος τετράρων σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆκος ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὸν τὸν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρόθεν, καὶ μὴν ἑώαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σοὰν ἔχον διπλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. τῷ δ' ἱερῷ πάντοθεν ἰὼ ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὁπόσα καὶ τῶν ἀράβων ἔλαβε. κατὰ δὴ τὸν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος διερκὴς ἐτετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ ἡρώδου τῶν ἀσαμοναίων γόνοις βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βᾶριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, ἰὼ ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὸν ὑπὸ ῥωμαίοις ἰὼ, μέχρι τοῦ πρώτου καίσαρος χρόνου. ὑπὸ τούτου δὴ οὐϊτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπεδημήσας τοῖς ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς ὑποιΐας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὸν στολὴν ὑπὸ τὸν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πρὸς τούτων πρώτῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ κάσιος λογγῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούσπιος φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὸν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὸν στολὴν. ῥωμαίοις γὰρ αὐτῆς εἶεν δεῖν κυρίοις, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβαίντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐϊτελλίῳ τῷ τὸν συρίας ὄντι στρατηγῷ. πρότερον δὲ ἰὼ ὑπὸ σφραγίδος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ὅπου τὸν ῥωμαίων φρούαρχον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὸν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουάρχῃ δείξαντες σύμφυτον τὴν σφραγίδα κατέθεντο. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ τῶν πάλαι τῶν ὑπομεβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' ὧν ὁ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρώδης καὶ ταύτην τὴν χάριν ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ φυλακῆ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος αὐτωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων δὲ ἄρχοντι, προσηγόρευκεν αὐτωνίαν. ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ προβόλου,

πύλας

πύλας δ' ἐφίασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, A
δ' ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς ὁδὸν ἀπειλημμένης. αἱ δὲ
β', εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δ', εἰς τὴν ἄλλην πό-
λιν, καθημένοις πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διει-
λημμένην, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ὅπῃ τὴν προσ-
βασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροει-
δὴς ἅπα, πρὸς εὐρυχωρίαν βαθείᾳ φάραγγι κατὰ παῦ
τὸ πρόσω κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετέπιπτε τὸ πρὸς με-
σημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ' B
αὐτῇ δὲ τῇ βασιλικῇ στοᾷ, ξυστὸν κατὰ μῆκος διέ-
ουσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὅπῃ τὴν ἑσπέριον. ἐν γὰρ
ἦν ἐκτεῖναι προσωτέρω δυνατόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιοα-
φηγητότατον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς
φάραγγος ἀναλήμματος, & οὐ δυνατοῦ κατιδεῖν εἴ
τις ἄνωθεν εἰς τὸ βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμήκεθες ὕψος
ἐν αὐτῷ τὸ τῆ στοᾶς ἀπέσκηπτεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ
ταύτης τέγους ἄμφω συμπαθεῖς τὰ βάθη διοπτεύοι, C
σκοτοδινιᾶν, ἂν ἐξεπεμφύης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον
τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίασαν κατ' αὐτίσιχον ἀλ-
λήλοις ὅπῃ μῆκος τέτρακα. συνεδίδου γὰρ ὁ τέταρτος
τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἦν πάχος ὧν ἑκάστου κίο-
νος, εἰς ἕξεις ὅπῃ συναπτόντων ἀλλήλοις ταῖς ὀργυιαῖς
περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν καὶ ζ' ἁπλῆς ἀπείρας
ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξ β', κιο-
νοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν κοεῖνθιον τρόπον ἐπεξειρ-
γασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις ἀπὸ τῆ D
τοῦ παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ σίχων ὄν-
των, ἕξεις ἀπολαμβάνουσι ταῖς ἀπὸ μέσου χώρεις ταῖς
στοαῖς. τῷ δὲ αἱ β' πλάγιοι, τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρό-
πον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕ-
ψος δὲ ποδῶν ἐπὶ ρ'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιό-
λιον, ὕψος δὲ ἁπλάσιον. ἀνεῖχε γὰρ πλεῖον πρὸς
ταῖς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξησκημέ-
ναι γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. ἦν τὸ E
τῆς μέσης βάθος ὅπῃ μεῖζον ἤπερτο, πρεπτὸν μηνύου
τοῖς ὑπηνυλίοις προμετασπίδιε τείχη, κίονας ἔχον-
τος ἀνδρομηνύους, ἦν ξεστὸν παντὸς ὄντος, ὡς ἀπιό-
τατα τοῖς ἐκ ἦν εἰδόσι σοὶ ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν ἔτι). τοιοῦτος ἦν ὁ πρῶτος περίβολος ἱερῶ.
ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἐπολὺ δεύτερος, προσβατὸς βα-
θμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν περιεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκ-
του, γραφῇ κωλύων εἰσίέναι τὸ ἀλλοεθνῆ, θανατι-
κῆς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς F
περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον & βόρειον κλῖμα, ξυσί-
χους πυλῶνας, ἀλλήλων διεσῶτας. κατὰ δὲ ἡλίου βο-
λὰς, ἕνα τὸ μέταν, δι' ἧ παρῆσαν ἁγνοὶ μὴ γυναικῶν.
ἐστοτέρω δὲ καὶεῖνα γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεῖ-
νε δ' ἐνδοτέρω ξίτον, ὅπου ταῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν
ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς
ἦν, ἐφ' οἷς τὰς θυσίας ὁλοκαυτεῖσθαι τῷ θεῷ. τούτων εἰς
ἐδέηνα τῷ ξιῶν ὁ βασιλεὺς πρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώ-
λυτο δὲ καὶ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἱερεῦσι τὰ περὶ ταῖς G
στοαῖς καὶ τοῖς ἔσω περιβόλοις ἐπεφαγματεύετο, καὶ ταῦ-
τα ὠκοδόμησεν ἕτεσιν ἡ. τὸ δὲ ναοῦ ἀπὸ τῷ ἱερέων οἰκο-
δομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-
ρώθη χαρᾶς. καὶ τὸ τοίχοις πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐ-
χαριστίας ἐποιοῦντο, μᾶλλον δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ βασι-
λέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τὴν ἀνάπτυσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ξιακοσίους ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio intersectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per accliue tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vltertius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat prælta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines confertis inter se complecti brachiis: longitudo viginti septem pedum; subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam austrino quàm septentrionali latere patebat tribus ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν ἐκ' οἷόν τε ἦ ἀριθμὸν εἰπεῖν. ἀκριβοῖ γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπλώκει γὰρ τῇ πρεσθεσμία τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βασιλεῖ τὰ ἀρχῆς ἣν ἐξ ἔθους ἑόρταζεν, εἰς ταυτὸν ἐλθεῖν, καὶ θεισημοτάτην δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γνώσθ. κατεσκεύασθη δ' καὶ κρυπτὴ διώρυξ τοῦ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἐξ ἐπιτηδείων εἰς αὐτὸν αἰέναι, τὴν δὲ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν ὅτι τοῖς βασιλεῦσι φυλακτόμβυος. λέγω δ', κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας ἔχ ὕειν, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλῦσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπάρξει τὰς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

TAA

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ
Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ον τρόπον ἀλέξανδρος ἡ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, ἡ ὡς σαλώμη ϗ φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. α

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ

Εντυξις τῶν κῶ ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δ' εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε

Ως ἐτασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, περιμένων ἐκ ῥώμης, ἀντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱόν, χαλεπῶς δ' τῶν περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν. Κεφ. ς

Ως ἀντίπατρου διαξίβοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὅπι καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Αλεξάνδρου ἀπολογία ὅπι καίσαρος, ἡ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὸς ἡρώδης ὅπι καισαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρλίνης ϗ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς ἕλληνας, ἡ ἀντίγραφα ὑπισολῶν, ἃς καίσαρ ἡ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ διαβίδου τάφον. Κεφ. ια

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὶ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ

Απόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τῶν τὰ χώρα οἰκούντων. Κεφ. ιγ

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ

Ως κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἄραψ ὅπι καίσαρος, ὑπὸ τῶν ἐμβολῆς τῶν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ πόλει τῆς συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, ἡ θανάτος τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. Cap I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Eurycles calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorę calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ cu-
ras ad ſe pertinere exiſtimans
rex etiam priuatas iniurias tam
in vrbe quàm in agris compeſ-
cere, nouam legem tulit prio-
ribus diſſimilem, quam ipſe
ſanciit, vt perfoſſores parietum liceret vendere
in ſeruitutem extra regni terminos: quod vi-
debatur non tam ad pœnam maleficorum ten-
dere, quàm ad diſſolutionem patriarum con-
ſuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diu-
erſam viuendi rationem habentes, & cogi ad
faciendum quicquid illis imperare libuerit, re-
ligionem magis lædebat, quàm ipſos conuic-
tos ſceleris. Qua de re ſatis cautum erat in pri-
ſtinis legum ſanctionibus: videlicet furem qua-
druplum reddere: quòd ſi non ſit ſoluendo,
vendi, non tamen exteris, nec in ſeruitutem
perpetuam, ſed vindicandum in libertatem an-
no ſeptimo. Quamobrem ſic vulgò interpre-
tabantur, nouam illam legem iniquam pœ-
nam ſtatuere, & tyrannicum quiddam magis
quàm regium ſapere, non ſine contemptu in-
ueterati iam moris publici: traducebatúrque
hoc nomine rex omnium criminationibus in-
uidioſiſſimis. Per idem tempus nauigauit in Ita-
liam, ſalutatum Cæſarem, & ad inuiſendos Ro-
mæ ſuos liberos. Ibi Cæſar humaniſſimè tra-
ctato filios reducendos domum reddidit, ſatis
iam inſtructos diſciplinis liberalibus. Qui poſt-
quam reuerſi ſunt in patriam, ſtatim excepti
ſunt magnis ſtudiis multitudinis, quòd eſſent
conſpicui tum ſtatura, tum multis ornamen-
tis animi, & modis omnibus regium quiddam
præ ſe ferrent ipſa ſpecie. Mouerunt hæc ad in-
uidiam Salomē ſororem regis, cæteróſque quo-
rum calumniis Mariamne oppreſſa fuerat, me-
tuentes ſuæ potentiæ, quū viderent non defore
vltores materni interitus. Hincigitur occaſione

Κεφαλ. α'.

Οτι τῶν ἀλεξάνδρου καὶ ἀριστόβουλου ὑπὸ πάππου ὑπέρφωνα πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς Σαλώμη καὶ φερώρας ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπιεικῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀνασκέλλαι, τῇ δὲ πόλει καὶ τοῖς χώραις ἀμέριστον μένειν, τίθησιν νόμον οὐδὲν ἑτέροις ὅμοιον τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοῖς τειχωρύχοις ὑποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν ἐπὶ τιμωρίαν μόνον τῆς παραχόντων φορτικόν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῆς παρόντων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχεσιν διάγειν τὸν ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παθεῖν ὅσα πρόσταττον ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἀμύρτια πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἐκ κόλασις τῆς ἀλισκομένων, περυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς διαίτης τιμωρίας. ἐπέλθοιν γὰρ οἱ νόμοι τὸ παράπλασιον καταβαλεῖν τὴν κλέπτην, ἂν ἔχοντα ᾖ πῶς ἐξαπατᾶσθαι μὴ, ἀλλ' ἔστιν τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐπὶ ὡς τε διὰ ταῦτα τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαπάτων. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλιμον τότε καλεπτὴν καὶ παράνομον γενέσθαι τὴν κόλασιν, ὑπερφανίας ἕνεκεν μέρος, ὡς βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὴν οὖν καθ' ὁμοιότητα τῆς κοινῆς τρόπου γνώμης, μέρος ἦν τῆς διαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθείς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαῤῥέοντας. καίσαρ ᾗ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγλν εἰς τὸ οἰκεῖον. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, αὐθὶς περὶ τὰ μειράκια τῆς ὄχλων ἦν, καὶ θεσπέσιοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῆς τε μεγέθους τῆς περὶ αὐτοὺς ψυχῆς κοσμήμασι, καὶ βασιλικῶς κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἅπαντες. ὀπιφθονοί τε δὴ θεὶς ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μηριάμμεω τῆς διαβολαῖς κατηγωνισμένοις. ἔτω γὰρ ἔφοντο δυνας δύειν, εἰ μὴ δίκην δώσειεν τῆς εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ἐπηνομηθέντων. τῇ αὐτὴν οὖν

ταύτην

ταύτην ὑποθεσιν τῆ δίκης, εἰς τ κατ' ἐκείνων δλβολὴν μετέφερον, λογοποιοῦντες ὡ καθ' ἡδονας σωσεῖναι τῷ παῖδα, δλβ τὸν τ μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὅσιον εἴη δοκεῖν ὅτι ταὐτὸν σωσεῖναι τῷ τ τεκοῦσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπο τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακῶν ἐδύναντο, κ τῆς δυσκολίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ὡδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόπτιζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρώδην ἀναφερομένων ὑποκατεσκυάζετο μῖσος ὡσὶ αὐτῇ τῇ φύσει χεόνῳ νικώμενον.

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ως γυναῖκας δυὶ τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς αἰσεβίαν ἐξέπλωσε.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

ΕΝ μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας καὶ δλβολῆς μείζονι χεόμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τῶν γεγυμνικέναι φιλοσοφίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τ σαλώμης θυγατέρα βερνίκιδα, ἀλεξάνδρῳ δὲ τ ἀρχελάου τῶν καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ ϛ μάρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τ ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τ βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἐδεῖτο παρὰ ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἰσας λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. ἡρώδης δὲ ὑδὲν ἀρέσκειας ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ ταῖς κατασκευαῖς ὅπῃ δεικνὺς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν διάγοντος, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔντε τῇ σεβαστῇ, ϛ καισαρείᾳ πρὸς τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένον, κἂν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρειον καὶ ἡρώδιον, ϛ τὴν ὑρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτῇ δεισολῇ, καὶ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν δῳφημίαις. ἀγείπασας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἰστία δὲ τὸν δῆμον ὑδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὅπῃ τῶν καθ' ἡδονὴν καὶ ἔπι πλείους ὅπημείνας ἡμέρας δέκα τ καιρὸν ὑπείληφε. τὸν γὰρ πλοῦν ὑπεβάνοντος τ χειμῶνος, ἐκ ὑνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκὼς ἡρώδης, ϛ σὺν αὐτοῖς τοῖς ὑπισημοτάτοις.

Cap. II. Sed tum nondum frigescente paterna pietate, nihil mali suspicans in eo quo parebat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, apperente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Κεφαλ. γ'.

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλωσε πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

ΟΔὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ὑπείγετο σωτυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν στρεφομένου. καὶ πλεύσας δι' ῥόδου, καὶ κῶ προσέσχεν ἐπὶ λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τ ἀγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον εἶργον τ ἀναγωγὴν τῶν νηῶν. ὃ δὴ ὅπισθέτειβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. ϛ πολλοὺς μὲν τῶν στρεφομένων αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τ πόλεως ἰδὼν πεπωκυῖαν σοὶ, λιὶ ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, ὡχ ὥσπερ τἄλλα δι' μέγεθος καὶ κάλλος αἰσλίων ῥᾴδιον λιὶ, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ στεττύειν ἐδύνατο στὸ σωτέλειαν τῶν κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ στειρᾶν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ὑποκαθιστάντας τῇ πόλει

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inspérato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolẽtiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem lædèrent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

Cap. IV.

Ionici Iudei Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerétque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis. in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

ἡ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ὁ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὸν ἀγρίππαν, μετέπεμψεν ὡς ἑαυτόν. ἡδὲ σπουδῇ τὸν ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀσμένως δέχεται παρ' ὧφθη τοῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως ὁ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε μηδὲν ἧττον πίστιν εἰλικρινῆ δηλούντων, διανοίας καὶ φιλοτιμίας τὰ εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν αὐσαντος τοῦ βασιλέως, ὃν ἀπολιπόντος ὁ τὰ οἰκεῖα χρείας, ἵνα μὴ τοῦ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προφασίσηται ἔθετο. παῦσαι γοῦν ἵνα αὐτῷ καὶ τὴν σπατιὰν ἡρῴδης, ἔντα τοῖς προαγωνιστὴς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς ὁ κἂν ταῖς αἰτήσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν δέα τὴν δύναμιν, ἡδέων ὁ δέα τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐς ἄλη, τὴν ἀπαλλομένην ἐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλεῖσιν. ἀλλὰ δυσμενῆ μὲν τὴν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὅτι μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν ὁ ἐξ ἐφέσου δραπετεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ κατ' ἐκείνην πόλιν διεργασίαι τοῦ βασιλέως κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. ὃ δὲ αὐτὸς ὅσα δέα χρημάτων ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, ἐπαρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ ταῖς δαπάναις ποιούμενος. καὶ τῶν παρ' ἀγρίππα τινῶν ὀπτιζομένων μισίτης ἰδίᾳ, καὶ διεφέρετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὅπερ ὁ κἀκείνης χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, θεὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἠδικημένοις ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλπίδι, πλεῖον ἢ τοῦ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, θεραπεύσασα θεὸς τὰς διεργασίας ἐβεβαιώσατο τὸν ἀγρίππαν. ἰλεύσι μὲν γὰρ αὐτὸν ἀπέλαξεν ὀργιζόμενον, ἀπέλυσεν ὁ χίοις τὰ θεοῖς τοῖς καίσαρος ὀπιτρόποις χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπέλαξεν. τοῖς ὁ ἄλλοις κατὰ δεηθεῖσιν ἐκάστοις παρίστατο.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντυξις τῶν κατ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ, περὶ ἀπονομῆς ἐλλιμένων.

ΤΟ'τε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτῷ γενομένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει τοσοῦτον, καιρὸν καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐᾶσθαι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν ἀθεωροτάτων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὴν εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιρεῖσθαι, στρατιῶν καὶ λῃστηρίων ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ τοῦτα δεινὰ τὴν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείδησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὀπίσω ἐφαίνετον, καὶ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. τοιαῦτα κατηγοροῦντων, παρεῖστατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῷ δεγαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τῷ ὁ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοῖς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοῖς παρόντας αὐτοῦ συνέδροις ποιησαμένου, κατάρας ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγονόσιν, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοῖς ἀφελήσαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυναμένους, τοῖς ὁ νῦν ἐντυγ-

ἐντυχάνειν Ⓒ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον οἵοις
ἤυξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτοῦντες τὴν διδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες μὴ αὐτὰς ταὐτὰ τούτων, οἷς μόνοις διδόναι δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἐλάττονος κρείττονος, ἀλλ' οἷς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένοις ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καίτοιγε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ὅτι τὴν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε μικρῶν B αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοῖς διδοκόσι. οἵγε μὴν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς εὐσέβειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κράτιστοι ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα διδοκέναι, καὶ τοὺς διδοκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γίνεσθαι. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἷς τοῖς νομιζομένοις παρὰ θεοῖς θεοῖς, δῆλοί ὅτι πάντα μᾶλ- C λον ἀρνήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ καταβαίνειν αὐτὰ, Ⓒ τὸν δύναμοναν, καὶ νικῶν τὸ συμπᾶν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει τούτῳ μεζόμενον, τὴν ἰδίαν καὶ χώραν ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμᾶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τοῦτο μὲν οὖν ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῶν οἰκείων εἰς D θεοὺς ὁσίους ἀμελοῦσιν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πᾶσιν ἀνοσίως καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπῶμεν. ἔστι τὶς δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπους, οἷς ὁ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ θεοσέβεια τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ⓒ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἰς χάριτας; οὐδεὶς ἁδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὴν οἵ τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραιρούμενοι, βέβαιον οὐδ' αὐτοῖς ἁδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείποντα. καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, ἁδὲ μεζῶσαι δυνατόν ὄτιν. E εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὸν πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὸν νεῶν ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα θεοὺς διδαμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς θεαττόντων, ἀκριβῆ ἐστιν ὑπόφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μὴ πάντων δυτυχεῖμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτως τὸν πατρίων δυσέβειαν διαφυλάττειν, ὁ Ⓒ καθ' αὐτὸ δίξειεν ἂν ὑπόφθονον, καὶ θεοὺς τῶν συγχωρουμένων εἶναι. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὑπὲρ ἑπουσιν τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων, ἀπάνθρωπον μὲν ἁδὲν ὄτιν, δυσεβῆ δὲ πάντα, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ ὅτ' ἀποκρυπτόμεθα τὰ καθαγίσματα, οἷς χρώμεθα θεοὺς τὸν βίον θεομνήμασιν τ' δυσεβείας, Ⓒ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπιτηδευμάτων, τίνα ἑβδόμην τῶν ἡμερῶν ἀνίερον τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτην ὥσπερ ἄλλης τινὸς, καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν οὐκ ἀμυητησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐαν ἐξετάζῃ τις Ⓒ καθ' αὐτὰ τὰ ἔθη, παλαῖα ὄντα ἡμῖν καὶ μὴ πίστιν δοκεῖ, ὡς' αὐτῶν καὶ τῇ τὲ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι τοῖς θείοις παραληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖν κατ' ἐπήρειαν, χρήμασί μὲ ἀ τῶν θεῶν συμφέρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντας, καὶ φανερῶς ἱεροσολήτας, τίνα ὑπιθέντες, καὶ τὰ ἑορτὰς ἄγοντας ὑπιδικαστήν

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iudicastis. sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? éstne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscēdis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantùm in religionis nostræ contumelia, quam ipsi sciunt immeritò se iniustis atque illicitis odiis prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & beneuolentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odiis. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in posterum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solùm iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & extant de hac re multa senatusconsulta, in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atque beneuolentiam, & alioqui sacrosancta etiamsi nullum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de pristinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem spē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omissis præteritis, satis testari potest vel rex noster qui tibi affidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ vestræ nō exhibuit? vbi fides eius desiderata est? quid non in honorem vestrum excogitauit? ad quam necessitatem non primus præsto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec præterēunda est patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit cum M M. militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, vt tam terrestribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator scripsit senatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit. Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúsve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officiis delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius regis præsentia, nihil aliud quàm vt quæ ipsi concessistis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebant, quòd oneroſi sibi essent inquilini Iudæi.

εια, καὶ θεραπείας ἄλλας, ἃ κατὰ χρείαν τῆς συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τ θρησκείας, ἵν' μὴ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἃ δίκαιον ἀδ' αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεποιθότες· ἡ δ' ὑμέτερα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία, τ μὲν δύνοιαν ἐπέργον, τὸ δύνοιαν ἀρχὸν ποιεῖ τοῖς τοιούτον αὖτ' ἐκείνα θεραπευομένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν ὦ μέγιστε ἀγρίωπα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδ' ἐπηρεάζεσθαι μηδ' κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ διαζόμεθα τούτοις, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ δ οὐ δίκαια μόνον ὄζιν, ἀλλὰ ἔ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα θεότερόν ὄζι, ἢ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ ἐν τῷ καπετωλίῳ κεμένας δέλτους, ὑφ' τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ θεῖεαν τ ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἢ κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν δ' οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἃ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω ἢ τῆς ἐλπιζόντων θεσθέντες, διεργετεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δυνάμεθ' ἂν τις ἐπεξιὼν ἃς ἑκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσιν, ἀφελέσθαι ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μὲν τοι μὴ δικαίως ἁπάντων αὐτῆς τυγχανόντας ἑαυτοὺς ὑπολείξωμεν, ἀρκεῖ θεὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ θέτερον σιωπήσασιν τὸν βασιλεύοντα νεῦ ἡμῖν, καὶ σὺ ἀναμεθεζόμενον. εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν δύνοια θεὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ἀναλέλειπται; ποῖα ἢ πίστις ἐνδεὴς ὄζιν; τὶς ἢ ἐ νενόηται τιμή; ποῖα ἢ χρεία μὴ εἰς φρῶτον ὁρᾷ; τὶ δὲ κωλύει, μὴ τὰς ἡμετέρας χάειτας τῆς εἰς τοσοῦτον διεργεσιῶν ἀριθμὸν ἔλθῃ; δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῷ πατρὸς αὐτοπάτορ ἀναλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυπτίων εἰσβεβληκότος καὶ σὺν ἐς δισχιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, ὅτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἔθ' ὅτε νεῶν ἐδεῖ δεύτερος ἐξητάζετο. μὴ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνος παρέχορ ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, μὴ πόσων μὴ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; ἄνωχεν δέον ὑπομνῆσαι τῆς ὁπισολῶν, ἃς ἔγραψε τότε καῖσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς μὴ πολιτείαν ἔλαβεν αὐτίπατερς. ἀρκέσει δὲ ταῦτα τεκμήρια τὸ ἔ τὰς χάειτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, μὴ θαῤῥεῖ σε τὸ βέβαιον αὐτῆς αἰτεῖν, παῤ ἃ μὴ θέτερον μὴ δοθείσης ἵν' ἐλπίσαι, τὸ τὸ βασιλέως θεὸς ὑμᾶς δόξαν μὴ τ ὑμέτερα θεὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται ἢ ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας δύμης, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, τιμῆς αὐτὸν ὁπτελείας ὐχαῖς, ὡς ἢ τ δῆμον ἐσιάσας, μὴ τὰ παῤ ἐκείνα ξένια θεσπίκω. ταῦτα δὲ πάντα μὴ ἔθνει, μὴ πόλῃ θεὸς ἄνδρα τοσοῦτον ὁπισατοιοῦτα θεαγμάτων δεξώμαλα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἵν' ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνῃ, τ ἡρῴδ ἃ θεξενίσας αὐτοὺ ἐσίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, μὴ αὐτῷ τῷ παόντος μὴ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν θεῖττον ἐδέν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ θεῖδεῖν ἀφαιρεσυμένους. τοιαῦτα ἢ τὰ νικολάου διελθόντος, ἐθόρυβετο μὲν ἑδεμία τῆς ἐλλύων ἀναπαύσεως. ἐδὲ ἔ ὡς ἐν δικασηρίῳ, θεὶ τῆς θεκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἠεντεύξεις ὧν ἐβιάζοντο. κἀκείνων

ὑπολογία τ ἐδεμία, τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν. θέφασις ἢ ὡς τ χώραν αὐτῆς νεμόμενοι, πάντα νεῦ ἀδικοῖεν.

οἱ ἢ

οἱ ὁ δυνατοὶ τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα πάντα, μηδὲν λοιδωροῦντες οἰκεῖν. A

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

CAP. V.

Herodes in Iudaam reuertitur.

Τοιγαροῦν ὁ ἀγρίππας διαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὅτι μὲν τὸν ἡρώδην πρὸς αὐτὸν διανοίας τε καὶ φιλίας, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καὶ καθ' αὑτὰ ὁ λόγος δοκεῖν, ὡς εἰ μὴ ἐδίοντο καὶ πλέονων, ἃ ἀνύποπτα, ταῦτα μὴ λυπεῖντα τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ὠφελήσειν. ἐπεὶ ὁ ἃ καὶ πρώτων εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γενέσθαι, βεβαίως αὐτοῖς ἀνεπηρέαστα ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. ἡρώδης ὁ πρεσβευτὴν κατασπάζεται, καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ ὁ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντεμπλεκόμενος, καὶ καταπαζόμενος. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὴν ἀγρίππαν παραγησάμενος ἀνήχθη. κατάγει ὁ εἰς καισάρειαν, καὶ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμασιν εὐπλοίαν τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πόλει καὶ τὴν χώρας ὄχλος. ὁ ὁ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ ὠφέλιμα τοῖς ἰουδαίοις ὅσα καὶ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δ' αὐτὸν ἀνεπηρέαστος εἰς τὸ λοιπὸν ἐξουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπως τὴν δυτυχίας, καὶ τῇ διοικήσει τὴν ἀρχῆς, ὡς μηδενὸς ὠφελείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς τῶν παρεληλυθότος ἔτους. οἱ ὁ καὶ τῇ χάριτι, καὶ τῶν λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μετὰ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

QVamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificaturum paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit; ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis delinitis, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐταράχθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, φιλτιμίᾳ μὲν αὐτὴν ἐπαινέσαν ἐν πρεσβύταις ἡδὺν, χαλεπῶς δὲ τῷ περὶ αὐξάνεσθαι φερόντων τὴν ὕβριν.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Πρέβαινε ὁ ἀεὶ τὰ κατ' ἔριν τὰ οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ὀλίσθησιν, ἀνιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατ' τῶν νεανίσκων μῖσος τὴν σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυθυμικὴ κατ' μητρὸς αὐτῶν εἰς ὀπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τὸν θανάτῳ τὴν ἀνηρημένην. ἐχόντων δέ τι καὶ τὸ νεανίσκων θρασὺ καὶ δύστροπον εἰς τὸν γεγυμνάσθαι, μνήμη τε τὴν μητρὸς οἷα πάθοι ὠφελῶ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ τὸ κρατεῖν ὀλιθυμία, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὴν σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, κακοήθειαι ὁ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴν πραγματείας ὑπόβουλοι. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ ὁ τρόπος τὸ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φερώρᾳ λοιδορηθῶσαι, καὶ προσυνειδήσαι προπετεῖς δυθυμίας τοῦ ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ ὀργῆς ἀνυπόσχολον. οἱ δ' ἐ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ προμαθικῶς, καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τῇ δυβουλίᾳ, προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλοιδορούμενοι βίαιον ἐπιθυμίαν πρὸς τὸν γεγυμνάσθαι. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι τὴν τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ὑπὸ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐκείνῳ, ἔχειν εἰς πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δικαιοῦσθαι τιμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. πάλιν οὖν ἐπελθὼν

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

IN terim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pherotam conuitia iactantibus, illis viciſſim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà malcuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, pronocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtenderẽt. Iãq; fabula erat

totius ciuitatis, cunctis ſimplicitatem adoleſcentum miſerantibus, nec ceſſante Salome occaſiones veriſimilis criminationis ex ipſis ſumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentioſi, non illius modò vicem, ſed ſuam quoque ſortem miſerabantur, quòd neceſſe haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & ſe quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic diſſidio magnum incrementum abſentia regis addidit.

II. Qui poſtquam reuerſus eſt, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome eſt monitus, imminere magnum periculum ab adoleſcentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfeciſſent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis ſpem facere, quòd ope illius peruenturi ſint ad Cæſarem, & patrem accuſaturi. quibus auditis Herodes turbatus eſt, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quòd propter domeſticorum diſſidia nec amicis nec dilectiſſima coniuge diu frui potuerit: futuráque ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem ſecuturam timens, planè confuſus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris ſupra ſpẽ fortuna vtebatur propitia, ſic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigendum ſit, poſſitne penſari tanta felicitate externa eius calamitas domeſtica, an ſatius eſſet carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam conſiſtere. Dum talibus curis intra ſe fluctuat, viſum eſt alium filium qui etiamnum priuatus erat accerſere, comprimendíſque adoleſcentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet ſicut poſtea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, ſed ratus ſe filios Mariamnes hoc pacto caſtigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, ſi viderent non eſſe neceſſe vt ſibi ſolis ſeruetur tanti regni ſucceſſio. quapropter hunc quaſi ſuccedaneum in domum induxit, putans ſe iam proſpexiſſe adoleſcentibus vt poſito faſtu tractabiliores ſe patri præbeant. ſed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam ſummam interpretabãtur & Antipater tali erat ingenio, vt præter ſpem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propenſum ad hoc, vt (quod ille vehementer cupiebat) infenſior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipſe videretur fratrum delator, ſed per alios cõſiliorum ſocios rem ageret, qui neque ſuſpecti eſſent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis ſuis poſſent adſtruere. Iam enim complures ad hunc noua ſpe inflatum colendum ſe contulerant, & Herodem fucata ſpecie beneuolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῶν Ἰουδαίων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατῆχε δ' ἡ τ σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τῶ μὴ ψοῦδῆ λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἔτεσιν ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεεινῶ μὲν ὥσπερ ἰῶ ἀποφαίνειν τῳ καταστροφῶ τῆς μητρὸς, ἐλεγχοις ἂν αὐτοῖς οἱ τ ἐκείνης φονεῦσιν αἰαγκάζονται συζῆν, & τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν. ταῦτα θορύβει μειζόνως καμὲν ἐχούσης τῆς σάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τῶ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, καὶ τῶν πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον δύθις οἱ λόγοι, ὧδά τε τῶ φερώνῃ, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον ἔτι, τὸν ὧδά τῶν νεανίσκων αἰαφανδὸν δρασειλουμένων, ὡς ἂν ἀνέξονται μὴ πισάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάῳ τῶ καππάδοκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δ' ἐκείνου θεός τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τῶ πατρός. ἡρῴδης ἤ, τετάραχτο μὲν δ' ὑθὶς ἀκούσας τοιῶτον ἐξεπλήκτο ἦ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνέκαμπτε τῇ συμφορᾷ τότε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῶν φιλτάτων, ὅτε δ' σεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ὧδά τὰς ἐγγινομένας ταραχὰς κατὰ τὼν οἰκίαν. τότε μέλλον τῶ θεραπεπλωκότος ἤδη βαρὺ & μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἰῶ. τῶν γὰρ ὄντι πλεῖσα μὲν τῶν ἔξωθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δ'τυχίαν αὐτῷ τὸ δ'αιμόνιον προσετίθει. μέγισα ἦ τῶν οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσιόντος, ὡς ἂν αὖ τις φῆθη, καὶ παρέχοντος ἀμφίελιγον τὼν ὑποβολὼν, εἰδέον τῶν τοσαύτων δ'υτυχίαν τῶν ἔξωθεν προαγμάτων, ἀλλάξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῶν πρὸς τοὺς οἰκείους συμφορῶν δρασφυγεῖν ἐν τῳ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος ἦ καὶ δρασείμενος τὸν τρόπον τοῦτον ὅπῃ καθαιρέσει τῶν μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ νῷμόμενον ἰδιωτοδύντι παῖδα προσήγετο, & τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν. σκαλεῖτο ἦ αὐτίπατρος. ἐχ ὥσπερ ἐν ὑσέρῳ καὶ τελέως ἐτιθεῖς αὐτῷ, καὶ παῖτ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος ἦ παραιρεῖσθ τοὺς ἐκ μεριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τῶν ἐκείνων οἰκοδομῶν αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθαδες ἂν αὖ εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ δ'ξ ἀνάγκης ἡ δραδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ & καθάπερ ἔφεδρον τινὰ τ αὐτίπαζον εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, & καταλέντων τῶν μειρακίων δρεῖναι δικαίρως χρῆσθ βελτίοσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐδόκησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παρὼν ἐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπιεικείᾳ, καὶ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον αὐτίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἐ προτέρου οὔσης ἐλπίδος αἰτεπίπτησατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ὧδά χωρεῖν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐνίσχεσθ τῆ παζοὺς, ἤδη μ' ἤλλοξιωμένῳ τ δραβολαῖς, ὑμεταχειρίσε δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐαυτὸν ἀκεῖ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ῥᾳδίως τοῖς δραβεβλημένοις. ἦσαν οὖν ὅτε παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενον δ' αὐτὸ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπτοις, καὶ δρᾷ τὼν δ'νοιαν τῶν πρὸς τ βασιλέα πισθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη ἦ πλείους γεγόνεισαν οἱ κἀκείνου ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρῴδην ἐκ τῆ δοκεῖν κατ' δ'νοιαν

φοῖς μὴ ὧδά χωρεῖν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐνίσχεσθ τῆ παζοὺς, ἤδη μ' ἤλλοξιωμένῳ τ δραβολαῖς, ὑμεταχειρίσε δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐαυτὸν ἀκεῖ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ῥᾳδίως τοῖς δραβεβλημένοις. ἦσαν οὖν ὅτε παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενον δ' αὐτὸ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπτοις, καὶ δρᾷ τὼν δ'νοιαν τῶν πρὸς τ βασιλέα πισθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη ἦ πλείους γεγόνεισαν οἱ κἀκείνου ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρῴδην ἐκ τῆ δοκεῖν κατ' δ'νοιαν

τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τέτων πολυπραγμόνως καὶ πιθανῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ τῶν μητέρων ἀφορμαὶ προσεζήτουν. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπ' ὀργὴν ὧν ἠμύνοντο, καὶ τὴν μητρὸς ἀπάκλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ἐπὶ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετίθεσαν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῆς τοῦ ἀντιπάτρου καὶ προφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὴν Ἡρώδου ἐξαγγελλόμενα, προὔβαινεν εἰς μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τῇ ἀβελτερίᾳ, καὶ ταπεινῶσαι βελόμενος τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα αἰεὶ πρὸς τιμὴν ἀντιπάτρῳ παρεῖχεν. καὶ τέλος ἡττηθείς, ἐπεισήγαγε τὴν ἐκείνε μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ συνίστα σφοδρότερον. ἀγρίππᾳ δὲ οὐκ ἀνιόντι εἰς τὴν Ῥώμην, μὴ τὴν διοίκησιν τῆς ὅλης τῆς ἀσίας δικαιῶν γεγυμνῶσθαι, πολλὰς δωρὰς τῆς Ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τῷ τοῦ ἀντιπάτρου ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀπάγειν μὴ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι πανταπάσιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quam antè occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis inculabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἀντιπάτρου διαβάλλοντος ἐν Ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ἐπὶ καίσαρα αὐτοὺς κατηγόρησεν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προὐχώρει τὰ κατ' αὐτὸν ἀποδημία. καὶ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσταλκότος Ἡρώδου, τοῖς φίλοις διάσημος ἦν. ἤχθετο δ' ὅτι τῆς μὲν παρεῖναι μηδὲν ἔχειν ἐξ ἀκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδίει μεταβολὴν τοῦ παιδὸς εἰπεῖν. καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπηκόως ἔχειν εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ ἐννοίας ἔχων, ἐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ὅτε αἰσθοῖτό τι καὶ παρεξκύειν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν. ἐφασαν μὲν, ὡς ἐπὶ ἀγωνίαν αὐτὸν, τὸ δὴ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκ φύσεως κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν ἔχων ἐμπορεύόμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὴν Ἡρώδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν ᾧ τὸ κατοικεῖν εἰς ταὐτὸν συνέβαινε πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, σπεῖσθαι παίδων κατηγορεῖν ἀλλὰ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτοῦ τοιοῦτον συβαίνη πάθος, ὃ καὶ δι' μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς ἂν ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἐγίνετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐσπεύδομενος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὅπη μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, παρεσπάσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἦπατο δὲ τῆς ἀποιοίας, καὶ τῆς ὀπιχειρήσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοῦ δακότες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ καταλαβεῖν. ὁ δ' ἐδὲ ὑπόπτων ἔχειν μᾶλλον ἢ κρίσει καταδοῦναι τῆς διαμείναντι πρὸς αὐτὸν δυσβουλίας καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἐκ ἦν τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖτο καὶ τοῦ ζῆν ἥλατον λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ὅπως ἀγρίου τι καὶ μιαιρὸν ἐπιτηδεύσαι τοῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαδιῶσαι

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariammes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, ídque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac sceleſtũ odium inuetera tũ esse in eorũ animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæſati, & aures eius talibus inquinare ſermonebus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filius obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cùm potius iuuenili impericia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

CAP. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi; partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in fontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

νῦν ἐξηγεῖται καίσαρι, & μαίνειν αὐτὸ τὸ ἀκοαὶς τοιούτοις λόγοις. καί τοι τί μ' εἰπόντας παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι πίνι ὁ μέμφων βαρύνοια; πῶς δ' οἷον ἡγήσαιτο ἂν αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης ἂν ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ δι-δόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τῶν ἄλλων ἄθλων δυσεβείας ἐκτὸς εἶναι τῷ μέλλοντι ποτὲ γνώσεσθαι τοιούτῳ δ' ὀλιμελείας τε καὶ τῶν ἀμοιβῆς τοσῆσδε ὕσης ὀλιτυχεῖν. ὅπου δὲ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ὑπάρ τοῦτο πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ δὲ ἀεί τι τῶν βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται θάνατον τῷ γεγηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν τὴν ἀρχὴν ἀπολαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν ἐχ' ὑστέρησεν, μέχρι νῦν ἀποδιδοὺς, ἐκόσμουν, οὐκ ὑπηρεσίαν, οὐ ξυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοῖς ὀλιστημοτάτοις παρεχῶν, τὴν μὲν, ἐκ τῶν ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ ὃν τῶν ἀρχελάου θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδ' ὅτι τοιούτοις ἐᾶν εἶχεν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν ὅπι τὸ κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ παῦσον ἢ πατὴρ ἀσεβέμενος ἢ βασιλεὺς ὑπιβελλόμενος δύναται, κείσεως ἰσοτιμίαν παρεσκεύαν. δέησθ' οὖτοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπαμώρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῦν ὄφελόν τοιεν ἔργῳ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων καὶ ἀρᾶσαν τας καὶ πεφυκότας. ταῦτα πρώδης ἐμπαθῶς ἠπάσατο τῶν δ' καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τὴν δ' νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις εἶν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν πρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν δὲ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας ἐνθέναι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῷ συνηδότι, τὸ δ' ἐκ τοῦ παρόν ὀλιφέρεσθαι τὰς ἀβολας, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἐᾶν ἤδεσαν, ἂν δυκηκμονουμένους ὑδὲ τῷ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τῷ πρὸς τὸν καίσαρα, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ & κατὰ ἀπροδὲ ἐᾶν ἐλέγχῳ πεπλασμένον. ἐᾶν οὖν ἀπορία τοῦ δικάσασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, ἀδεδικότων μᾶλλον εἰ δόξουσιν ἐκ τοῦ συνηδότος ἀπορηθῆναι, ῥᾳδίαν δ' ἐκ δυσκολομένων τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος & ταραχῆς οὐκ ἐπεπόνθησαν. ὁ μὲν οὖν καίσαρ ὀλιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσώστους ἐποιεῖτο τὸ μὴ καὶ συνείδησιν ἀτοπώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀσφαλείας, καὶ μεξιότητος ὀκνεῖν. ἐλεφνοίτε ἐλεγόνεισαν τοῖς παροῦσιν ἰδία, καὶ τὸν πατέρα διακίνησαν ἀληθινῶν τε πάθει συνεχόμενον.

Κεφάλαιον ή.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ συνεῖδον δύμφυειαν πινὰ, & παρ' ἐκείνου, & ὠδὲ τῷ καίσαρος, καὶ πρὸς ἄλλων ὧν ἔκαιον, τοὺς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δὲ συναλγοῦντας, θάτερος αὐτῶν ἀλέξανδρος, ὅπι καλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας. καὶ πάτερ εἶπεν, εἰ μὲν σὺ πρὸς ἡμᾶς δύνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτῶν τὰ κείσιν. ἐᾶν δὲ εἴπι δυσχερές ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὅπι τὰ πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ δὲ ἐξῶ, παρέσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δὲ ὡς πατρὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τοῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ἀδεὶς δὲ

ἀπο-

ἀποκτεῖναί τινα προαιρούμενος, εἰς ἱερὸν ἢ ναοὺς ἄγῃ. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ δὲ οὐ ὑπομείναιμι ἔτι
ζῆν, εἰ δίκαιον ἡδικηκέναι πατέρα πείσεσθαι. ἢ
μήποτε τοῦτο ἐκείνης χεῖρον, αὐτὴ τὸ τεθνάναι μηδὲν ἀ-
δικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομένους. εἰ μὴ οὐδὲ
δίκαιον τὸ ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μᾶλλον καὶ σὲ
πεῖσαι, ἢ τὸν κίνδυνον δεδιέναι. εἰ δ' ἔστιν ἡ ἀφε-
λὴ κρύπτει, φθάνει τοῦτο ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. οὐ τί δεῖ βλέ-
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὐκ φάναι βασιλείας B
ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους ἁμὰ, καὶ τὸ προσιδέναι
τοῖς τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς φρούτης τοῖς νῦν
ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον ἢ εἰ μὴ καινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ
ἐδὲν τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ
αὐτοῦ ἀποθανοῦσα, πάντας ὑπόπτους ἔχῃ τῷ πατρὶ
ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύ-
τοις ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τοσόλ- C
μηταί εἰσιν, ὦ καὶ τὰ μὴ πρὰ πίστιν εἰδότες ὑπὸ δω-
ρεᾶς λαμβάνειν; φαρμάκοις ἔδαφος ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν ἀλικιωτῶν, ἢ ἀφθορεῖν
οἰκετῶν, ἢ γράμματα κατὰ σοῦ γεγραμμένα; καί τοι
τούτων ἕκαστον ἔδ' ὅπη καὶ μὴ ψευόμενον ἐκ ἀφθονίας
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐχ ὁμογνωῶν οἶκος ἐν βασιλείᾳ
καὶ τοῖς ἀρχικοῖς ἰοῦ σὺ φὴς ἐπαθλον δυσσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις αἰτίαν ψεύδεσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλπί- D
δων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποφολὴν ποιοῦνται κακοηθείας.
ἀδίκημα μὲν ἔν, ἐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τίς ἢ ἀφθονίας,
πῶς αὖ λύσειεν, ὁ ἀκούσας μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι
μὴ παῤῥησίας; ἀκ εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἐδὲ ὅτι λελάληκε μὴ σιωπῶντας. τὸν μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; ἐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἀκ ἀξίων. ἀρχῆς δὲ ἐπιθυμοῦμεν,
ἧς εἰσμὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί ἢ θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἐ κενοσπουδοῦ-
μεν; εἰ δ' ἀκ εἰσὶν, ἀκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ δυσχερεῖς ἐσό-
μενοι κρατήσειν τοῦ βασιλείου προσδοκήσαμεν,
οἷς ἔστι γῆ βάσιμος, ἔστι πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦ-
τον ἔργον. ἢ ἢ τῶν ἀρχομένων δυσέβεια, ἢ θρησκεία
τῶν πάντος ἐθνους, ἰωμένου ἂν παῤῥοκτόνους ὅπλ τῶν
προγόνων, ἐ εἰς τ' ἀγιώτατον ὑπὸ σοῦ καθοσιω-
θέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ μὴ τῶν ἄλλων κατεφονή-
σαμεν, ἐδύνατό τις φονεῦσαι, ἀπημόρητος μεῖναι, F
ζῶντος καίσαρος; ἦτ' ἀσεβεῖς ἔτος ἐνόμισας, ἔτι
ἀλογίστους, ἀτυχεῖς ἐσος δ' ἴσως ἢ σοι κακῶς εἶχεν.
εἰ ἢ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς δείσεις, τί
σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσσεβείας; ἢ μη-
τὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ἐ παρῳξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ κωθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ὑπολογεῖσθαι
βουλόμεθα, λόγον δ' ἂν ὑπιδέχεται τὰ μὴ ψευόμενα,
διόπερ ὅτι τοῦ παντὸς δεσπότην καίσαρα μεσιτεύοντι G
τ' πάντα καιρὸν, σωτηθέμεθα ταύτην τ' συνθήκην, εἰ
μὴ αὐτόπτον ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' πρὸς ἡμᾶς ἀφά-
σεσιν ὑπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰ δ' ἔστιν μὲν
ἀτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν ἢ ψευδὴς αἰ-
τία. παρούσης ἢ πνὸς ὀῤῥωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ κρ σαυτ
δυσσεβείᾳ μένε, δώσομεν ἢ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ἕτως
ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τ' δεδιη-
κότος. τοιοῦτα ἢ λέγοντος, ὅτε καῖσαρ ἐδὲ πρότερον

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si iusti-nenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quam tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen comperere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit. at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet patricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, possétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neque quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua: nostram et sententia damnemur. nec enim vsque adeò chara nobis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes adetant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere cum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam paratet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo abiente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πρὸς δύο τῷ μεγέθει τὴν ἀβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν Ἡρώδην ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχεόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπεπλώκει, καὶ διὰ τὴν αὐλὴν ὁ λόγος ἀβασθεὶς, ὀλίγου τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς ἀβολῆς καὶ τὸ διὰ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπῆρεν καὶ τῆς λόγῳ δεξιῶς καὶ μὴ φρονήσεως ἀπλότητα ἀλέξανδρος. αὐτὸς δὲ δι' ἐκείνους ἔτι ταυτὸν κῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως καὶ συνῆν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νενευκόσιν. ἡ δὲ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπεισεν εὔλογα κατηγορηκέναι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ὑπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καῖσαρ δὲ μικρὸν ὑπισχνεῖται, τοῖς μὲν νεανίσκοις, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀβολῆς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς ὡδαγωγεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑφεύδεσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. πρὸς δὲ τὸν παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. εἰ γὰρ εἰς δίκαιον, ἐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατ' αὐτοῦ. δύνασθαι δὲ διὰ μετάνοιαν ἀμφοτέρους εἰς μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παραξιοῦν δὲ διὰ δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φρονητὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀπεδεῖξαι πλείονι φιλίᾳ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα πεπονθότι, ἐνδοῦσι τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δὲ βουλομένων ὑποπεσεῖν διὰ δύησιν, φθάσας ἀλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, παρέζετο παρέκαστον ἐν μέρει φιλοπύσας, ὡς μηδένα δεῖ παραπυγχανόντων, ἐλθόντες δὲ ἅλον, ἀπαθῆ ὀφεύζ. τότε μὲν οὖν διαχαιρετήσαντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων ἀπέστησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς αὐτίπατρος ὑποκεινόμενος ἐφηδόζ ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστεραίας ἡμέραις ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσιοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καῖσαρ δὲ αὐτὸς τὸ μετάλλου τὸ κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμισείαν προσόδου καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίαις, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ πρὸς τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελόμενον. ἐκείνου δὲ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, ἐκ ὑπεξέφυγεν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὅπι τούτοις ἐπανῆκεν πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ὑποδημοῦντος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέσπη τῆς ἀρχῆς, τὸ πρὸς τὸν τραχῶνα, καὶ τούτοις οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χρωσάμενοι, πάλιν ὑπακοῦειν ἠνάγκασαν. ἡρώδης δὲ πλέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατὰ κιλικίαν ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μητρωνομασμένῃ νεῷ σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐνδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος διὰ ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτῷ θυγατέρα τὰς ἀρπίας διαλυθαι. δωρεαί τε ἀντιδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρώδης, διὰ ἰουδαίας ἐλθὼν, ἐνθυμούμενος ἐν τῷ ἱερῷ, θεὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ τἄλλα διεξιὼν ὅσα κατὰ μέρος αὐτῷ προσχθέντα συμφέρειν ἠνείτο καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος δὲ περὶ νουθεσίας τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς θεὶ τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν προκαλῶν, καὶ τὰς

Τοὺς ὑοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡμέ- A
σθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας
ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὠδηποδιζόμενον, ἐν ᾧ
τῷ χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὑπηνδυόμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τούς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐ- B
τὸν, ἀτάραχον ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
διαφορᾶς ἐξ ἀλλήλων ἐσομένης. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεστὰ διειλεγμένος,
ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλ-
πίδων αἷς ἑκάστοις τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζο πολλὰ, καὶ
νεωτέρων ἐφιέμενα.

nuncians filios poſt ſe regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Ariſtobulum. Interim debere omnes ſe vnum reſpicere, & pro rege habere atque domino, non obſtante ſenectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis eſt idonea, præſertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & ſubditi in officio continentur, & liberi milites quoque cum ſuis ducibus ſi ſe vnum reſpiciant, felicem vitam acturos abſque vllis perturbationibus. His peroratis dimiſit concionem, quibuſdam rectè viſus dixiſſe, quibuſdam ſecius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino ſpectare ad aliquam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'. C

CAP. IX.

Ὡς ἀξίωσιν ἄγαν πυραπτικὴν ἡρώδης ὅτι καισαρείας κτίσει.

Herodes quinquennale certamen ob abſolutam Cæſaream celebrat.

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ και- V.
σάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει
πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐν-
ενηκοστῷ δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν D
ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς
πρὸς τῇ ἑκατόν. ἣν οὖν δὴ τις πρὸς τὴν καθιερώσει
μείζων ἑορτὴ, καὶ ᾠδῆς πολυτελέστατα. κατηγ-
γέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημά-
των. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θη-
ρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ
ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ὑπηνδυμάτων. ἀνετέθη δὲ
καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρε-
σκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ E
τοιαῦτα ᾠδῆς σκευὴν, ὑπὸ τῆς οἰκείων διεπέμπετο τὴν
φιλοτιμίαν ὑπερβαλλομένης. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰου-
λία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελείας ἀπέστειλεν, ὡς
μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τῶν πεν-
ταισχιλίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείο-
νος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρασβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆ-
μοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν δυσχερείας, ἅπαντας ἐξεδέ-
ξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλωκείοις ἑορ- F
ταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς
ὑπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν
τὰς ὑφεστώσας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς
ὑπέσημον ἡμέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάν-
τα γὰρ ἅπερ αἱ ὑπηνδεύσειν, ἐφιλονείκει τὴν τῆς
ἤδη μεγίστων ὑπόδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν
αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς
ὑποδείκνυσι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρώδη τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ με- G
γαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶη καὶ συείας ἀπάσης, καὶ ἡγε-
μόνος τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυ-
ριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνή-
γειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ
τε διῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ κάλλιστον καὶ μέγεθος τῆς φυτῆς περιειληφότος ἄλσους. ταύτην ὑπὸ
ἀντιπάτρου τοῦ πάππου, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ ἱεριχοῦντα οἰκο-
δομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διήνεγκεν, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον. κάλλιστον κώμην. φασκήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ

Ἐκ δὲ τῶν ἰδίων μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡμέσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὠδηποδιζόμενον, ἐν ᾧ τῷ χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ὑπηνδυόμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν διαφορᾶς ἐξ ἀλλήλων ἐσομένης. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεστὰ διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων αἷς ἑκάστοις τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζο πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐνενηκοστῷ δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς πρὸς τὴν ἑκατόν. ἣν οὖν δὴ τις πρὸς τὴν καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ ᾠδῆς πολυτελέστατα. κατηγγέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ὑπηνδυμάτων. ἀνετέθη δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτόν. ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ᾠδῆς σκευὴν, ὑπὸ τῆς οἰκείων διεπέμπετο τὴν φιλοτιμίαν ὑπερβαλλομένης. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰουλία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελείας ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τῶν πεντακισχιλίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρασβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν δυσχερείας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλωκείοις ἑορταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὑπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς ὑφεστώσας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὑπέσημον ἡμέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ αἱ ὑπηνδεύσειν, ἐφιλονείκει τὴν τῆς ἤδη μεγίστων ὑπόδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ὑποδείκνυσι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρώδη τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶη καὶ συείας ἀπάσης, καὶ ἡγεμόνος τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε διῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ κάλλιστον καὶ μέγεθος τῆς φυτῆς περιειληφότος ἄλσους. ταύτην ὑπὸ ἀντιπάτρου τοῦ πάππου, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διήνεγκεν, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον. κάλλιστον κώμην. φασκήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque aburebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα διὰ τὴν γεγενημένην πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν. ἀνέθηκε τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνιστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τῆς κατὰ τὴν Φάσηλον, ἐν προσηρδευσεν φασήλιν, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος διὰ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν τὴν ἐν τοῖς αὐλῶσι τῆς Ἱεριχουντίνης ἔκτισεν, ἀπὸ τῶν κατὰ βορρᾶν ἀέρων, ἢ τῆς καὶ τὴν πλείω χώραν ἔρημον οὖσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν ταῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων, φασηλίδα κ' ταύτην ἐκάλει. τὰς δ' ἄλλας δωρεὰς ἄπερ εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, ἴντα ευεία, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' αὖ ἐπεδημήσας τύχοι. κ' γὰρ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς ἀγομένοις ἐργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν θεατῶν ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαείσασθαι δοκεῖ. τὰ δ' μέγιστα, καὶ δίκαιότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δ' τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δ' τοῖς ἐν ευεία, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος τέμνει πλατεία, ταύτην αὐτὴν στοὰς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὑπαυθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκουμένων ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολλῆς προσηρέσεως ἀδοξοῦντος ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδοις καταστήσας, καὶ πρὸς θυσίας, κ' τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισυμποιῶν τῇ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διὰ γενικὴς ἀγωνοθέτης ἀπεδείχθη τοῖς πλείοσιν ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεφὼς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, κ' τὰς δωρεὰς ἀποβλέψῃ, αἷς ἐπιχειρεῖ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, ὡς ἔστιν ὅπως ἂν αἴ τις αὐτὸν καὶ τῆς ἐλάττονος τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν δεργητικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, ἢ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, ἢ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν ἢ τὸ δυσπαράγητον τῷ τρόπου, νικηθῆσεται θηριώδη δοκεῖν, ἢ πάσης μετεσίτητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφοροι τινὰ καὶ μαχόμενοι ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γεγενῆσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἔστως ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τὸ πάθος ἐντιμήμους ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αἰῶνας ἢ κατὰ τὸ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμποιοῖ. ἦ δ' ἀπαίσιος ὑπὸ δύναμιν χρώμενος, διὰ ἀγριάζετο χαλεπὸς ἐν τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὐδὲν ἐδαπάνα πολλὰ χρήματα, κακὸν ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει· καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐκκαρδοῦσθαι τοῖς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. ἐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς διὰ. αὐτοφιλονεικεῖ δ' τὴν δύσνοιαν αὐτῷ δυσερείας ἀφορμὴν ποιούμενος. ἐκεῖ μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ὁμολογούμενος, ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι ὠφελημένειν, ὡς ἱκανὰς ἑαυτὸ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθεν ὁμοῦ συγγνώμης, κ' φίλους, ἴσα πολε-

βολεμίοις τιμωρούμενος, ἐπὶ τῷ μόνος θέλειν τετιμῆ- A
σθαι τὰς τοιαύτας ἀμύητας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον
δέ μοι τούτου τοῦ πάθους ὅτι μέγιστον ἔφερε αὐτὸν ἵμ,
τὰ γινόμενα κατὰ τὰς καίσαρος καὶ ἀγείππα καὶ τῶν
ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐνεφάνιζεν τοὺς κρείτ-
τονας, τούτοις καὶ τὸν ἄξιον θεραπεύεσθαι· καὶ τὸ κάλλι-
στον ὧν ὤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ὀρθὴν ἐπιθυμίαν ἐδή-
λου. τόγε μὴν ἰουδαίων ἔθνος ἠλλοίωται νόμῳ θεὸς
πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνείδησαν τὸ δίκαιον αὐτὴ τῷ B
θεῷ δόξαν ἠμαυρικέναι, διόπερ οὐ μὴν αὐτῷ κεχαρι-
σμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὀρθω-
θεύμασιν, κολακεύειν τὸ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία
μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῷ ἡρῴδῃ θεὶ μᾶλ τοὺς οἰκείους, καὶ
συμβούλους ἀμύητας, θεὶ ἢ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ θεσπίσον-
τας διαφοράς.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρίωνος καὶ ἀσίας ἰουδαίων
θεὸς καίσαρα.

Τοὺς δὲ καὶ τὴν ἀσίαν ἰουδαίους, ἐπεὶ ὅσους ἡ θεὸς κυ-
ρίωνι λιβύη κατέχει σπάνιον οἰκοῦσι πόλις, τῶν μὲ
θεότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων,
ἐν ᾗ τοῦ τότε δὲ ἐπηρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτοὺς,
ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν D
ἐν τοῖς ὅλη μέσοις. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν
διείσποντες τῶν τῶν ἑλλήνων ἀπαυθρωπίας, ἐφορεσ-
βεύσαντο θεὸς καίσαρα, καὶ θεὶ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς
τὸ αὐτὸ ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κῦ τὰς ἐπαρ
χίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ αὐτίγραφα μαρτύρια τῆς δια-
θέσεως. ἔχον δὲ ὧδε ἡμῶν αὐτῶν οἱ κρατοῦντες. Καῖ-
σαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐ-
πειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρειν εὑρέθη, οὐ
μόνον ἐν τῇ σπουδῇ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θεσπε- E
γνωσμένῳ, καὶ μάλιστα ὅτε τὸ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκρά-
τορος καίσαρος θεὸς τὸ δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχι-
ερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ
μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους
χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτρωνα αὐτῶν νό-
μον, καθὼς ἐχρῶντο ὅτε ὑρκανὸς ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίσ-
του, τότε ἱερεὺς ἦν ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσό-
λυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱερο-
σολόμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάβ- F
βασιν, ἢ τῇ θεῷ ταύτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης.
ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱε-
ρὰ χρήματα, ἔκτε σαββατείου, ἔκτε ἀνδρῶνος ἦν αὐτὸν
ἱερόσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημό-
σιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐ-
τῶν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω θεὸς πάντας ἀν-
θρώπους, καὶ ὑπὲρ γαΐου μαρκίου κηνσωρίνου, καὶ τοῦ-
το τὸ διάταγμα, κελεύω ἀναστηλωθῆναι ἐν ὀνησιμωτάτῳ
τόπῳ γνωθέντι μοι ὑπὸ τῶν κοινῶν τῆς ἀσίας ἐν ἀγυ-
ρᾷ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τι τῶν θεσειρημένων, δώσει δίκην
καὶ μεγίαν. ἐσηλογράφηθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ
γορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἂν εἰσὶν δὲ
ἀρχαίαν σωτηρίαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέρον-
τες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο
ποιεῖτωσαν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæteríſque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ASiatici autem & Cyrenenſes Iudæi multum affligebantur ab eam regionum ciuitatibus, qui cùm à priſcis regibus accepiſſent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quaſi exportarent pecunias, & eſſent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti ſunt per legatos de eis apud Cæſarem conqueri. is reſcripſit ad prouincias, placere vt Iudæis ſeruetur æquale ius cum aliis. cuius reſcripti exemplar ſubiicimus, quo teſtatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæſar Aug. Pont. Max. Tribus poteſtatis ita cenſet: Quoniam Iudæorum gens ſemper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, ſed ſuperiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæſari, ſub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati ſenatus ſententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus ſicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius aſylii manere: liceréque eis voriuam pecuniam per certos homines mittere Hieroſolyma: neq; cogi ad præſtanda vadimonia ſabbatis, aut pridie ſabbatorum poſt horam IX. in paraſceue. Quòd ſi quis deprehendatur furari ſacros libros aut ſacram pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri ſacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggeſtionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Cenſorinum, pro ea pietate qua omnes hòminès complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illuſtri loco, quem vniuerſa Aſia meo nomini conſecrauit apud Argyram. quòd ſi quis cõtra decretũ auſus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris. Cæſar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus ſacram pecuniam ex veteri inſtituto Hieroſolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæſar. Agrippa quoq; pro Iudæis ſcripſit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolymaiconquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meò consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine probibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῷ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιλὶ θαμέλφαι, Ϲ φυλακιλὶ, βέλομαι ζὶς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτεια. τύς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τ ἰουδαίων καταφεύγοντας τε εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ὑποτασσῆσθαι, κὴ ϖαραδίδεσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡ δικαίῳ ὑπαντῶντας οἱ ἱεροσυλοι. ἔγραψε ϑ κὴ σιλουανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυριναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίνῃ ἰουδαῖοι ἐπὶ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν ϖρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, Ϲ ϖρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τ ἐπαρχίας ὀθνείους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔϛιν αὐτοῖς πάτριον, ἐντυχόντες μοι νεῖ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, κὴ ὡς ἐν ϖεφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ὑπακηθισάμην κατὰ μηδένα ζόπον ἐνοχλουμένους, κὴ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῃρημένα τῶν πόλεων τοῖς εἰς ταῦτα ὑποκειμένους, κὴ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐθύπατος σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ ἅτιος θέλομι γίνεσθαι. εἰδὲν ἧττον κὴ ἰούλιος αντώνιος αὐθύπατος ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοῖς φεβρουαρίοις δικαιοδοτοῦπι μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καῖσαρα τὸν σεβαϛὸν κὴ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις κὴ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς ἕκαϛος αὐτῶν ἐκ τ ἰδίας ϖροαιρέσεως εὐσεβείας ἕνεκα τῆς ϖρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίϛως. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τῦ σεβαϛῦ κὴ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιλὶ ἐμοὶ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τῦ σεβαϛοῦ Ϲ ἀγρίππα βεβήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι κὴ ποιεῖν κ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μ οὖν ϖαρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῆς ἡμετέρων ϖροάξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι ϖάσης τιμῆς ἄνωθεν ὑπετυγχάνοντες, ἐδὲν τῆς πατρίων ἐκνωλύθημεν ὑπὸ τῆς ἀρχόντων ϖροάτρεπ, ἀλλὰ κὴ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες Ϲ τῆς εἰς τὸν θεὸν τιμῆς. ποιεῖμαι ϑ πολλάκις αὐτῆς τιλὶ μνήμιλι ὑπὲρ ἁλλάτταν τὰ χρύσ, κὴ τὰς ἐμπεφυκίας ἀλογίϛοις ἡμῆς τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔϛιν μὴ γὰ οὐδὲν ὄφελος, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κ πόλεις, ἐὰ ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης δ διαφορᾶς τὸ δικαιον ϑ ϖᾶσιν αὐθρώποις ὁμοίως ὑπομενέυει λυσιτελίσατον ὂν ἕλλησίν τε κὴ βαρβάροις ὃ πλεῖϛον οἱ ϖαρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, φίλους κὴ φίλως ἀπεργάζονται. διὸ κὴ ταῦτα ϖαρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, κὴ δίον ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς ὑπομενομένων οἴεσθ τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῇ ϖρὸς καλοκαγαθίαν ὑπομονῆς ἔχειν. τῦτο γὰ κοινὸν ἅπασιν, κὴ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῆς ἀνθρώπων βίον. ἐπανίειμι ϑ ὅπη τὰ συνεχῆ τ ἱϛορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ἐκ χωρῶν χρημάτων ἡρώδης καπηλεῖον εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀνηκόως ἔπι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ θεὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸ Δαβίδ καὶ Σόφον ἀργυρίου λάβοι, ξιχιλία τάλαντα, χρημάτων πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίαν, ἐν πλείονος μὲν δὴ ἐνοίας εἶχεν τὸν ἐπιχείρησιν. ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν Σόφον, εἰσέρχεται μεγαλυσάμενος ἦκισα μὴν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶ), παρειληφὼς ἢ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν οὐ χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον ἢ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλῶν, ὧν ἀφείλατο πάντα. ἀπεδήμησε δὲ ἐκεῖνον, ὅπλα μόνος ἑαυτῷ ποιήσασθαι τὸν ἔρυσιν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖται τὸ Δαβίδου, καὶ τὸ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῶν τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνθεν εἰσιούσης ἀπαντώσης ὡς ἐλέγετο. Ἡρώδης δὲ αὐτὸς ἐξέπεσε, καὶ τὸ δέος ἱλασάμενον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅλῃ τῷ σοφίᾳ κατεσκεύασατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τότε καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἐμοὶ μὲν ὅτι καταλῆθεν, ἀκριβῶς ἢ τὴν ὄψιν ὅπως ἄμεινον. διατελεῖ ἢ καὶ τἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σὺν αὐτῷ κεχαρισμένως ἐπαινῶ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀναγράφειν, μόνον ἀπόμενος τοῦ πρὸς δίκλαν αὐτῷ φερόντων. πολλὰ ἢ καὶ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτοκατασκευάζων, καὶ μὴ πᾶσι σπουδῆς ὑπερτιθόμενος, ὅς γε καὶ τὸν μιριάμμης θάνατον, καὶ τοὺς παίδων αὐτῆς ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς δωρέπειαν ἀπάγων ὑπολόμενος, ἐπαίνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τὰ νεανίσκων ὑπόβολας καταψεύδει). καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, θᾶττον τότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ ἢ τοῦ θανουμενθέντων ἐπαναδασμένως ὑπολογούμενος. ἐπαίνῳ μὲν οὖν, πολλοῦ ἂν τις ὡς ἔφην ἔχοι τὰ συγγνώμην. ἐγὼ δὲ ἰσορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ἰσουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ἢ καὶ ἡμεῖς ὄντες ἀγχοῦ τοῦ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὰ ἱερωσύνῃ ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὑπὲρ αὐτῶν ἂν δωρεπὲς ὑπεληφότες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐπιθήσομεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐγχώνων τῶν ἐκείνου βασιλευούσας ἔτι δὲ ἐνεστώσας ἔχοντες, τὰ δὲ ἀληθῆ περὶ ἐκείνων τεκμηκότες, ὡς ὅτε δικαίως ἐγίνετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης ἢ διὰ τὸ ἐπιχείρησιν ὡς ἐποιήσατο τοῦ Σόφου, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς καὶ τὰ οἰκίαν, εἴτε δὴ τὸ μιαίματος ὑπιόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ φρόνιμον ἐνόσει, πλείω γὰρ ἀνθρώπους ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τύχης ἐν ἐκείνοις τὰ ὑπόθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὰ αἰτίαν δίκαιον ἢ μικρὰν πίστιν παρεῖχε τοῦ διὰ τὸν ἀσέβειαν αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἀπωλωτικέναι. σάσις γὰρ ὡς ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὰ αὐλὼν, καὶ μίσος πρὸς ἀλλήλους ἀνυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστρατήγει δὲ ἀεὶ κατὰ τὰ ἀδελφῶν αὐτοπάτωρ, δεινὸς ὢν, ἔξωθεν μὲν, περιβάλλειν αὐτοὺς τὰ αἰτίας, αὐτὸς ἢ πολλάκις ὑπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἢ τὸ δοκεῖν δύνειν πίστιν αὐτῷ πρὸς τὰς ὑποχρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐπαφειλήλυθε τὰ πατέρα μόνος ὑπὲρ τὰ ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα φέρειν αὐτὸς πεπιστευκώς. ὁ δὲ

Cap. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi foríſque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit recluſo Dauidis ſepulcro tria millia talẽtorũ argenti extulillet, ſupereſſéque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore cõdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtrucre conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarũ patri pararatum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue fortefortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes emiuebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluẽs illos falſis criminationib⁹: ipſe patrociniũ eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia faciliusiuuenes clã poſſet opprimere: atquetalibusverſutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc ſolũ incolumitatis ſuæ curã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem suum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit consilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his, quos exosos regi esse ipsorum intercrat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes suo loco se dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipsorum eisdem laborabant passionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd insolentiùs se erga filiam eius gereret. ea nupta erat Aristobulo, quam ille sibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à discordia. habebat enim priuatã causam suspicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam insanum, vt oblatam sibi à rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à se tot beneficiis, & penè regni socium, non respondere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deterbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne petgat fratrem contemnere, & ab amore turpi resipiscat, propter quē stultum sit priuare se regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc sibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cōsecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex se factam ablegat: & regi pollicetur ducturum se filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interposito nihil sibi posthac cum ablegata fore commercij. elapso autem præfinito tempore intantum amori succubuit, vt non staret pollicitis, & rursum reuolueretur ad pristinam mulieris consuetudinem, Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed sæpe iaciebat voces quasdam, signa alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum foouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commissis inter se necessitudinibus quas natura volebat esse carissimas: Nam & Salome infensa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid vt assolet, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionibus. quo factum est vt secreta eorum expiscaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exosũ redderet. illa verò in matris gratiam sæpe narrabat, quòd illi quoties soli essent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odiosè de patre loquerentur,

κὴ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ ἐπίτροπος τῆς τ' βασιλείας πεπομφότων αὐτὸν πάλιν σωύτῃ, & μᾶ τ' ἐκείνου μεζόνως ἀεὶ τῆ ἐπιτηδείων ἐβουλεύετο, κὴ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἔτοι, κὴ πεφυκέναι δοκεῖ θέλοντι κὴ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ' ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, κὴ τὴν ἀτιμίαν ὑπ' ἀνθρωείας ἐφέροντο παρεσωμένοι, κὴ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. ἄγχι μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ Ἀρχελάου γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διαφοράν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερφανώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀντιβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δευτέρας οὖν ταύτης ἕνεκα ἐμπεπτωκυίας, ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω τεταχῆς ἦν, ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπτώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλευούσης αὐτῷ γυναικός, ἦττητο δ' ὑπ' ἀνθρώπου μεμιωμένου διὰ βασιλέα, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑφηρημένου, πρὸς δὲ τὴν δούλην τὸν νοῦν εἶχεν. ἦλθεν δὲ ἀτιμασθεὶς ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δὲ καὶ κοινωνὸν ἔχειν τ' βασιλείας, οὐκ ὁμοίου εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυσχερῆ ᾤετο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὼν φερώρᾳ δικαίᾳ, παιδὶ φασαήλου δέδωσιν. αὐτὸς δὲ χρόνου διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρακμακέναι τὴν διὰ θυμίαν τἀδελφῷ, πρός τε τὴν ὡρώτην ἥπατο, & τὴν δευτέραν ἥξιου λαμβάνειν, κύνεος δ' ἐκαλεῖτο. φερώρας δὲ συμβουλὴν πολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τ' ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶχε δούλης ἡττωμένου, ὑποφερεῖν μὲν αὐτὸν τῆς διαίτης τῆς πρὸς βασιλέως, ἄπιον δὲ καὶ εἰκῆ τεταχῆς & μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐν ὀλιγωλαῖς γεγονόμενος συνεγνώσθαι τὴν μὲν ἄνθρωπον ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὑποπέμπεται. βασιλεῖ δὲ ὁμολογεῖ λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ ξιακοσιὰν ἡμέραν συνέθετο τοῦ γάμου, συνεπομνύμενος ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ὑποπεμφθεῖσαν ἕξει. διελθουσῶν δὲ τῶν τεσσάκοντα ἡμερῶν, τοσοῦτον ἦν ἥττων τοῦ ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δ' ἀγαπᾶν ὅτι τῇ ὡρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρῴδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ διαπίπτοντες παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τ' βασιλέως ἀφορμὴν τῆς καὶ φερώρου ἀγαθῶν ἐποιοῦντο. διέλειπεν δὲ ὀκτὼ τὰς ἡμέρας οὐδεμίαν ὥραν, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτὸν συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεπεισμένων. τέτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ὂσα τοῖς ἐκ μαριάμμης, ἀδελφὴ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ πατέρῳ τῆς νεανίσκων εἰς τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον δυσίᾳ χρῆσθαι, λέγειν ἐπιλαλήσειαν κατ' ἰδίαν αἰτιωμένους καὶ μιμνήσκειν ἑαυτῆς, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἃ συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. διὸ καὶ αὐτὴ τὰ, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνους δ' ἦν τοῖς παιδὶ τῷ νεανίσκῳ πεποίηκε. χαμιζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγε ὡς μεμνῆσθαι μὲν ἰδιάζοντας ἐκείνους τῆς μαριάμμης, ἐσυγήκασι δὲ τὸν πατέρα,

συνηχὲς

συνεχὲς ἢ διαπειλῆσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior; omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum respõsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere: hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exarsit: & quicquid honoris ac comitatus Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre eum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & prœcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta quasi oblectabat muliercula filiam regis duceret, & hãc esse causã odij. hæc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mens

χῆς, τοὺς μὲ ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρώδη γεγραμμένους, κωμογραμματεῖς καταστήσειν. ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ὑπομελὲς αὐτῷ, καὶ πρὸς παιδίαν ἐπιτηδασμένον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ ἴδοιεν τῆς μητρῴας κόσμου μετειληφυίας, αὐτὰ τὰ παρόντος ἀβρύπτους, ἀπειλεῖν ὡς ἔξεσιν ἡμφιεσμέναις καθήρρυῦν), μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαις. ταῦτ' οὖθι B ἀπηγγέλλετο δηλα δὴ σαλώμης τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖνος ἤκουεν μὲ ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. σκαιότερος δὲ ταῖς ὑπονοίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάντων ὑπίσχνεν. ὁ μὲν ἄλλα τότε μὲ ὑπιπλήξας τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένων ῥᾴων εἰς τὸν παρόντα ἐγένετο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ πολὺ χείρων πρόσπεσεν. ὁ γὰρ φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν, σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τὴν ἡρώδην ἠττᾶσθαι τῷ τῆς γλαφύρας C ἔρωτος, καὶ δυσαπαλλάκτως αὐτῷ τὴν ὑπιθυμίαν ἔχειν. τοῦτο δὲν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ὑπερεκαίετο. καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τοὺς παῖδα γινόμενα παρ' ἡρώδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν ὑπ' ὑπονοιῶν δηλα δὴ τὸν ἐκπεσοῦσα λόγον. ὃν σκαρτέρησέν τε τοὺς ὀδύνας τοῦ φάρμακος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, κατα- μηνύει τὰ ὑπὸ τοῦ φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρώ- δης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γιγόμενος, καὶ τὸ συν- D αἰχμὴν τὸ διαβολῆς ἐψοφημένον ὑπὸ φέρων, ἐτετάρακτο, καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τοὺς πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἷος εἰς αὐτοὺς γιγόμενος, οἷων τυγχάνοι. μεταπέμπε- ται δὲ τὸν φερώραν, καὶ πρόσοντα δηλα δὴ τὸν ἐκπεσοῦσα λόγον, κἀκεῖνος ἅπαντων εἶπεν, εἰς τοῦτο τὸ ἀμέτρου καὶ πρὸ τῆς ἥλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲ πρὸ ἐμοῦ νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρᾷς τὸ σὸν πρόσφατον ὡς ὑβλασφημίας ἐσοχασμέ- νος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ προσεσώρευκας, ὅπο- βουλῶν δὲ φάρμακον αὐτοὺς ποιούμενος τὸ ἐμῆς ἀπω- λείας; τίς γὰρ αὖ εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ οὖν ὁ παῖς, ἠνέσχετο τὸ πατέρα μὴ πίσασθαι δηλα δὴ τοιαύτην ὑπονοίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὸ ψυχρὸν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ τὴν γαλῆς πότος; τί δέ σοι βάλε), τὸ μισοῦντα τε αὐτὸν, καὶ τὸ ἀδελφὸν αὐτῷ, πρὸς μόνῳ τὸ κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρί- νασθαι, καὶ πρὸ τούτων λέγειν, ἃ τὸ σῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆ- σαι, καὶ δηλαβεῖν; ἔρρε κάκιστος εἰς δύναμιν καὶ ἀδελ- φὸν γνόμενος. καὶ σοὶ μὲ ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσειεν, ἐγὼ δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ μᾶλλόνως δύναμαι ἢ τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲ ἔν ὁ βασιλεύς. φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλὼς, σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἰ) τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη αὐτὰ τοιοῦτον, καὶ ὅτι δηλα G ταυτὸς ὄζειν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τοῦ βασι- λέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν δηλα τὴν δύναμιν ἣν ἔχει πρὸ τὴν ἡρώδην ἀεὶ προσκώσκουσα τοὺς κινδύνους, ὧν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπεβουλεύεσθαι. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἣν εἶχε γυ- ναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ὑπὸ δακρύων τὸν τειχῶν, πολ- λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἢ μὲν ὄψις εἶχε τι πρὸς τὴν ἀρνησιν πιθανὸν, ἢ δὲ κακοήθεια τῆς ἕξεως ἦν

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem A medius tenebatur, nec prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse,& audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duratuit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia,& quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt,quòd sentẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam.Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus:negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã C adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium.illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre,& nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus sciscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter D cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quo tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum E principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset,percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret:atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes F eam consueuisse cum Arabe.Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes ún sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora,negãte adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius cẽsente vt ipsius filius eam ducat, succes- G surus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is persuasit,impetrauit prioris offẽsæ veniam. Mutatis igitur spõsalib.puella data est nuptũ adolescentulo,addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbæ domesticæ,imò augebantur etiã

τοῖς γλυκυμύροις ὑπόκεισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δύσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δὲ καὶ πεῖσθύμενος. ἐγίνετο δὲ ὅτι πλεῖον ἤτε σύγχυσις, καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἅμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ τὸ θεὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοὺς λόγους ὀψὲ τῆς ὥρας ἐπὶ θεραπείαν τοῦ στόματος ἐγίνετο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν ἀβολλήν, ἅτε τῆς βασιλέως γυναῖκες ἠχθοντο φύσει δυσχερεῖ τὴν εἰδῆαν, καὶ νομίζην ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιρούς ἔχθεσαν ἐπὶ φίλην. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅτι μεῖζον ἤγαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀπαίδευτος καὶ νωθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος δ' αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ἔδοξε γοῦν χρείας οὖν τινος ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνδειπνῶν ἰδεῖν τὴν σαλώμην, καὶ τι νοῦν ἔχειν πρὸς αὐτήν. γνώσκων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει διαλέγεται. σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν νεανίσκον ὡς ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅτι τὸ δεῖπνον ἐνεφάνετο πλεῖόν τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαγελῶσαι τὴν ἀκηκοωσὴν ἡρῴδης δὲ καὶ πρὸς τὸ φερώρα προσεπιστεύετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου πρός τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, ὡς ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν ἄραψ ὑποπὸς ὢν ἀπῆει. διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἦλθεν ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους ἡρῴδη προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσωθεν δὲ ὡς ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὄντα μιξίαν τῆς πρὸ ἀράβων ἀρχῆς, ἵν' αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τῷ δὲ ἡρῴδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πιστωσαμένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. σύλλαιος δὲ ἀξιούμενος αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς περὶ ἰουδαίους ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως δὲ ὡς εἰ δυνατὸν, οὐκ ὑπομένας, ἀλλὰ καὶ καταλαβόμενος πρὸς τὸν ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο προθέξειν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλυκεῖαν πρὸς τὸν ἄραβα. τῷδε κόρῳ ὧ ἀδελφῷ κατενεγκόντος ὁ βασιλεὺς, ὧ ὁ μὲν φερώρας ὡς ἔλαβεν ὡς προεῖπον ἠτιμένος τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν σκοσοβάρου γλυκόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικῆσαι. μεταπεισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ φερώρα τὸν νεανίσκον ὡς δοῦναι ἔσεσθαι λέγοντος, ἀλλὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πατρὸς, δικαιότερον εἶ) λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα ἢ τετραρχίας ὄντα ἀλλόδοχον. ὅτε δὲ συγγνώμης ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ὅτως. ἐκείνη μὲν οὖν αὐτὴ μεταθεῖσα ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρᾳ μειρακίῳ, φέρνην ὀκτὼ κόρους ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ εἶτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς ἀρχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

ὃς

ἐξ ἀρχῆς μὴν ἐκ δυσρεποῦς χωρῆσαν ἐπὶ τὰ δυσχέρειαν. ἦσαν δύνουχοι τῷ βασιλεῖ δύο κάλλος ἐμετρίως ἐπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον παρασφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τις ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ δεδιαφθαρκέναι τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἐκείνοτι δὲ τῆς μεγίστης μοίρας παρ' αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογεῖτο. ἄλλο δὲ οὐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνῳδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκης ὄντες, ὑπηρέτουν ἀεὶ τῷ ὑπερέχοντι, καὶ χαριζόμενοι τῷ ἀντιπάτρῳ τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. παραινοῦσι δ' αὐτοῖς ἤδη τὸν ἀπεγνωκέναι τὸ λοιπὸν ἤδη τετυχηκότα, καὶ τὸν γῆρα ὡς ἀκάλυμμα τοῦ χρόνου ποιούμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὖτῳ προσέχοιεν τὸν νοῦν ὡς ἐγχειρισομένῳ τὴν βασιλείας, ἵνα μὴ βουλομένου τοῦ πατρὸς ἐκ ἄλλου τινὸς εἴη, ταχὺ τὸν πρῶτον ἔξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἐὰν δὲ μόνον δείξῃ τὸ γνώριμος, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ὑφασκευαῖς ἕτοιμον αὐτὸν τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν δὲ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεργάσαιν ἂν οἱ πονηροὶ πᾶν ὁποιῶν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας ἡρώδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας, καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν ἐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρετίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, καὶ δεδοικὼς μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεργικέναι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἔνθεν δὴ ἐκ φανερᾶς τὴν ἔριδναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἐπὶ τῶν ὑπονοουμένων διέπεμπεν, ὑποψία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας λοιὸν, καὶ τῷ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλοὺς καὶ καὶ τῶν ἐκ ἀξίων αὐτὴν χρώμενος διετέλει. πρόφασις τε οὐδὲν λοιὸν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς ἢ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβερεῖ. τοῖς δ' οἷς ἐκ λοιὸν σωνήθη πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέσος δύθις ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρείας ἐπ' ἀλλήλους ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲ εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον δι' αβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπερ θονοι δ' εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν γινόμενοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη ἔν οἰκείας πύλας ἐχθρας ἐπεξέσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφρονηθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάγιον ὅπι τοις ἐχθρους νομίζοντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἑτέρους ἐπέβαλλον. ἦτε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ δι' τὸ μὴ πρόφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀπαρεῖν ἐπεγίνεσθαι, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδεξαμένους ἁπαρτίζετο. τοιαύτη μὲ ἐν τῷ πρὸς τὸ αὐλεῖν παραχή. πολλοὶς δὲ καὶ τῶν φίλων ἤδη, καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς δεῖ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δεῖ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτῃ δὲ τὸν ὠδαγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐν ξοπῆς μετελήφει. καὶ γὰρ ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, οἵδρας ἀνῳθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲ πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε προσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπῆρχον αὐτὸν τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τὸ δὲ ἡ πρώτων παρρησίας

A à turpibus initiis progreſſæ vſque ad calamitates triſtiſſimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſeriis regni negotiis vti eſt ſolitus. hos quidam ad regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæſtionibus examinati ecquid cum illo habuiſſent conſuetudinis, rem faſſi ſunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris ſe eſſe conſcios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi neceſſitate, miniſtris magis magiſque in gratiam Antipatri ſæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem deſererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & ſenium diſſimulantem tincto capillicio. quin potius ſibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad inuadendam dominationem omnia ſtatutos pro ſe multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipſius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra ſe conflatum eſſet, quàm vt eodem temporis momento poſſet cauere & occurrere. quamobrem non auſus palã inquirere: per dimiſſos clanculatios tem gerebat, omnes ſuſpectos iuxta habens atque inuiſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis ſecuritatem ſuam collocans: quarum adeò nullæ erat finis, vt quo quiſq; ei coniunctior eſſet, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore ſat erat, móxque ad ſuam ſecuritatem pertinere putabat illorum interitus. Poſtremò etiam domeſtici anxij de incolumitate propria in ſeipſos verſi ſunt, tutiſſimos rati qui alios præuenirent calumniis, certiſſimúmque hoc ad ſalutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & ſic accipiẽdi, vt ipſi tractaſſent alios. Iámque etiam priuatas ſimultates hoc modo exercebant: móxque deprehenſi eadem patiebantur, occaſione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne ſimilia poſthac facerent, ſed contentus erat delatores eorum pari mulctaſſe ſupplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conſpectum ſuum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm conſiliis iuuerant, filióſque eius inſtituerant, & maiorem cæte, is habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse authoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater: qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugerent. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non rectè factum, quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua. tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, solicitéque cauens ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & quæstioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus, dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

A τόπον ἐχθρότας παρηπόσατο τότε. ἦ μὴν, ἔφη δημήτριος ὁ πατὴρ αὐτὸν σωθήσεσθαι ὑπ' ἀλεξάνδρου. γέμελλον δ' οὐκ ἄμουσον εἶναι τὸν ἄνδρα. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνεκτρέφεσθαι, καὶ τὰ ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιατελεῖν ἐπιδημίαν, παρηπόσατο δ' οὐ τούτους, ἡδέως μὴν ἂν ἔσχεσθαι. ὑπὸ δὲ τῶν μὴ κατ' ἀνδρῶν ἐπὶ ἀσήμων ἔχειν τὰ ἄκρα τοσούτων παῤῥησίαν, τὰ τε πιμελὲς, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας

B παραμυθούμενος. ὑφ' ὧν δὲ τούτων ἁπάντων ἄριστος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ νευσηκὸς τῆς τοῦ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τί προσαίνειν εἰ τῷ αὐτόχειρ δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῷ τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δ' ἀπέδυνσπον οὐδὲν ἔχοντες

C λέγειν. τὸ δ' ὑφ' ὧν φιλονεικίας ἄπιστον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον εὐθὺς καιρὸς διείσκοιτο. ὁ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τ' ἀληθείας ἀνάπιστον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἐξαβαλεῖν, ὑπαπεξιέναι δ' ζητεῖν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τισὶν ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐσαιγούμενος αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὴν δεξιὰν δύσοχος, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢ περ ἀγαθὰ

D ἐκ φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα προπατὼν συσκέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθαι. δεδιὼν δ' ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἀποσκοπεῖν ῥίπτειν. τὴν γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγυμνικότος, τούτων δ' ἀδοκιμούντων. βασανιζόμενος οὖν τοῦ λόγου, καὶ προσγινομένης αἰσθέσεως τοῦ στόματι, προσετίθει ὅτι κοινῇ ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φεύγει εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ προχωρήσῃ τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη δὲ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, ἀντιπάτρῳ

E χώραν ἀπονέμοντα προσόδου δρακοσίων ταλάντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις δῆθεν μὲν ἔδοξέν τι πρὸν ἔχειν ἠρῴδης ὡς ᾤετο, κατὰ τὴν παίδων ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δ', ὡς αἰεὶ χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν ὑπ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπισδικὼς, ἀπαλογιζόμενος δ' ἄξιον μὴ βουλῆς ἐξ αὐτοῦ ὑπ' ἐφαίνετο, μέμψεις δ' νεανικῆς φιλοτιμίας, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὴν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἧττον δ' μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς τοῦ υἱὸν ὑφηνομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος οὖν μὴ δόξαι προπετὴς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τοῦ δ' φίλων τοῦ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς

F ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτοῦ ὡς ὀλίγους, ὑπὲρ εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς δ' τ' εἰς τὸ τοιοῦτον ἐτιμότητος ὕστις, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς τοῦ τὸ βασιλέως, εἰς τὴς τοῦ νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐγένετο, ὑφηπέμπτην ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' ἀλέξανδρον

G ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν δ' αὐτοῦ πρόξειν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένου μισυσαι.

μθει-

μυθεισθάτλω τ βασιλέα πάρθων τ παῖδος ἠρημῶτε κ A
ρωμαίων φίλον. εἶτ) ὁ αὐτὸς, κ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι
ωδιασκευασμένον. τοῦτοις ὅπως δυσεν ἡρώδης, καί τινα
ωδημυθίαν τ ωερπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς,
ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. κ τὸ μὲ φάρμακον
ὅθεις ἐπιτηδακότι ζητεῖν οὐχ ὁρέθη. τλω δ ἐπιβολλω τῆ κακῶν ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ὑπερῤῥώσας
θέλων, εἰς μὲ ἀρνησιν ἐξέκλινε, μετήει ὁ τλω ωερ-
πέτειαν τῆ παῖδος ἀμυρτίᾳ μείζονι, τάχα ὁ κ ὀλὰ τὸ B
τοῦ δυσωπῆσαι βελόμενος τὸ ωρὸς τὰς ὀλβολὰς ἕτοιμον, οὐχ ἥκιστα ὁ εἰ ἔτυχεν πεισθεὶς κακοῦ
αὐτὸν, ἐ πᾶσαν τλω βασιλείαν ωεριημῶτος. γράμματα γὰρ γεράψας ἐν βίβλοις τέτρασιν ἀπέστειλεν. ὡς
οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. ψευδῆ γὰρ
τλω ὑπόθεσιν, ἐ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερώραν, ἐ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῆ φίλων. σαλώμην ὁ κ
νύκτωρ ἐπεισελθόσαν ἀκοντὶ μιγῆναι, κ πάντας ὅτι C
ταὐτὸν ἥκει, τὸ θάττων ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους,
ἄδειαν τ ἀεὶ ωερσδοκίας ἔχειν. ἐν τέτοις κ πολεμαῖος διεβέβλητο, κ σαπίννιος οἱ πιστότατοι τῆ βασιλεῖ. κ τί γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ'
ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθνειῶντο, μητ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχε τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ'
ἀεὶ γινομένης ἀκείτε τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. κ
τ μὲ δεσμὰ, τῆ ὁ θάνατος, τ ὁ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ D
αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχεία τε κ κατηφεία τὸ βασιλεῖον ἀπεκόσμει τ ωρώτης εὐδαιμονίας. κ χαλεπὸς
ἰὼν ἡρώδη πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένος, κ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τ ωερσδοκίας κολασήριον ἔχοντι.
πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισάμενον αὐτῷ τ ὑὸν, ἡ κ ξιφήρη παρεσῶτα ὀλὰ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅπως ἡ
ψυχὴ, κ νύκτα, κ ἡμέραν ωρὸς τοῦτο γνομένη, πάθος ἀπεμάξατο μανίας κ ἀγνοίας ἐκ ἧττον. κ τὰ μὴ E
ωρὸς ἐκεῖνον εἶχεν ὅπως.

Κεφάλαιον ιϛ.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος ὁ τ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κ τ ἡρώδου, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγατρὸς, ἐ τῆ νεανίσκε, κ συναλγῶν αὐθρὶ φίλῳ, τ ὅπη F
τοσοῦδε ζωοχῆς, ἥκειν ἐκ παρέργου θέμενος τὰ ωράγματα. ἐ καταλαβὼν ὅπως ἔχοντα, τὸ μὲ ὑπερμαῦν, ἢ
φαῦλον ψευδῆ τι ωερπετὲς αὐτῷ τελέως ἀοίκητον εἰς τ
καιρὸν ἠμήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κακακωμένων, κ μᾶλλον ὑπολοιῆς αὐδόντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθ. μετήει ὁ ζῆλον ἑτέραν τ ἐπανόρθωσιν τῆ ἠτυχημένων, ὀμνύόμενος τῆ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον G
ὑπὲρ ἧ λέγων, τῆ μηδὲν ἐκ ωερπετείας ἐργάσασθαι. τόντε γάμον ἀκλύσειν ἔφη ωρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἐ
μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἴτι σωφρονοῦντα τούτῳ οὐ κατεμείνυσεν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ
κατὰ ωερσδοκίαν ὧν ὁ ἡρώδης ᾤετο, τὸ ὁ πλέον ἐκ-
αὐτῷ τλω ὀργλω ὑπεδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, κ λαβὼν ἐκ τῆ δικαίᾳ
δοκεῖν τὰ ωεωραγμένα πεποιηκέναι, κ μικρὸν εἰς τὸ τῆ πατρὸς ἀπεμειδίασε πάθος. οἰκτος ὁ δ' ἐκ
ἀμφοτέρους, ὅτε μὲ ἀπελύοντο τινὲς τὰς τῆ νεανίσκε ὀλβολὰς εἰς ὀργλω ἐκκεκαυμένου. ἐπειδὴ ὁ

indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præcúctis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vincebantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere. Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque diremptum illud coniugiũ, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia nõ fecisset indiciũ. Tum Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominem pro se læso tam grauiter excãdescere, asperitate remissa, & factũ suum iusta æstimatione volẽs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: postquã verò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè frattem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: feceruntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα τὴ λύπην ἀπαθὴς μενὶς ἀμῦνος. ἐδεῖτο γὰρ αὐτὸν μήτε σφαλερὸν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. ἀρχέλαος δὲ θᾶττον ἢ βραδύτερον, εἰς τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἰς λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀπαθῆ διαφθεῖραι. τοῦτο ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῷ γὰρ ἡρώδῃ καλεπῶς τὴ πρὸς τὸν φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν δοκεῖα τῷ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλισα δ' ἀνάμνων, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐξάπετο μελανείμων, μὴ πάντα τὰ σημεῖα τὸν μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὅτε ὑποφεύδειν τὸν ἔντυξιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶ ταχὺ μεταπείθειν ὅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα, βέλτιον ἂν εἶ αὐτὸς πρεσβεύειν καὶ δεῖσθαι τῷ πάντων ἄριστον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ ὅτως τῷ θυμοῦ τὸ σφοδρὸν, αὐτὸς δὲ σωθήσεσθαι παρών. ταῦτα δὲ πεισθέντος αὐτῷ, σὺν ἀμφοτέροις λῦν διαπεπραγμένον. αἵτε διαβολαὶ πρὸς δόξαν ἀφῃρέθησαν τὸν νεανίσκου, καὶ φερώραν ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς καταπαθοκίαν ἀπῆει κεχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε πεισάσῃ τῷ καιρῶν ἡρώδῃ γνώμενος. ὅθεν καὶ δόσεις αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεσάτοις, κἂν τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρεπῶς ἐν τοῖς μάλισα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποίησατο δὲ κὴ, σεσωθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸς τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, κὴ μέχρις αὐτοχείας ὅτι τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ δὲ τὴ ἡγεμόνα συείας τῶν ἐν διαφορᾷς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρώδης, κὴ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiá Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Κεφαλ. ιγ'.

Απόσασις τῶν τραχωνιτῶν.

ΓΕνομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἱ κατοικοῦντες τὴν τράχωνα, κήσαντες ἀφελομένῳ ζημιόδωσεν, κὴ προσθέντος ἡρώδῃ τὴν χώραν, λῃστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ κὴ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις ἡδὺ προῆτο, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονέντων. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ ἐπόντος τοῦ βασιλέως, ἀπείχοντο τῶν εἰς τοὺς πλησίον ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ διὰ τοῦτο λῦν δόξα τὸν ἐπιμελείας ἡρώδου. πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε καὶ τοὺς παῖδας ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ θαδησόμενος ἀντίπατρον τὸν ἰδίον παρελήλυθει καίσαρι, λόγον ὡς ἀπολωλὸς εἴη διαπεσόντος οἱ τὰ τράχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, κὴ πάλιν ὑπὸ τὰ συνήθη τοῖς πλησιόχωροις ἀδικεῖν ἐχώρουν. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως ἀπόντος, ἐχαρώσαντο. ὡς δὲ τετταράκοντα δὲ τινες ἀρχιλῃσταὶ κὴ σὺν τῷ ἡλικότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλάου δεξάμενοι τὴν ἀτυχίαν τοῦ σαλώμης γάμου, τόπον τε εὗρυμον σφίσιν ὄντος, ᾤκησαν, καὶ καταλαβόντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συείαν ἅπασαν ἐλῃίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ συλλάου, κὴ κακῶς ποιεῖσιν ἄδειαν. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν ἀπὸ τὴ ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῷ οἰκείων αὐτοῦ κεκακωμένα. κὴ τῷ μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, τὴν δὲ τῷ ἀφέδων

πρὸς α-

φρασίας ἐποείσατο, χαλεπῶς ἔχων αὐτὸς τ̃ ἀ- A
δικημάτων, ἐπελθὼν τ̃ ξάχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτ̃ῳ
ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι ἢ μᾶλλον ἐπὶ ὀργὰς
ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς ἢ νόμου πάντα ξόπον
ἐπεξιέναι τοὺς τ̃ῳ οἰκείων φονεῖς, ἀνυποπτήτως τ̃ ἡρώ-
δε πᾶσαν ἄγοντες ἢ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος ἔ διε-
λέγετο ἐπὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ
τε ἢ βολομνίῳ, τ̃ ὅτι κολάσοι τοὺς λῃστὰς ἑξαπτόμενος.
ἔθεν ἔτι ἐ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μ̃ ἐγίνοντο, B
πάντα ἔ ἐτάρασσον ἐπανασάσει, τ̃ ἡρώδε βασιλείας
χωρία ἢ κώμας πορθοῦντες, ἐ τοὺς λαμβανομένους τ̃
ἀνθρώπων ὑπισφάττοντες, ὡς ἐ πολέμῳ τιὶ ἀδι-
κίαν ἐφκῆσαν. ἐγεγόνεσαν ἢδ ἤδη ἐπὶ χιλιοι, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρώδης, τούς τε λῃστὰς ἑξήντει, ἐ χρέος ὀ
δὰ συλλαίῳ δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξή-
κοντα, παρηκόσης αὐτῷ τ̃ προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἠ-
ξίει. σύλλαιος ἔ τ̃ μ̃ ὀβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς ἔ C
ἁπάντα ἐδοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξάρνως ἐπὶ μὴ κατὰ τ̃
ἀραβίαν εἶ, ἢ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, ἐπὶ ὧν
ὅτι τε σαρδόνιος ἢ βολομνίος τ̃ῳ συείας ὑπισχνοῦ-
ντο, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἔ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς
ἡμερῶν ξιάκοντα, τότε χρήματα τ̃ ἡρώδῃ ἀπολα-
βεῖν, ἢ τὰς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. ἢ παρ-
εὰ μ̃ ἡρώδῃ, τ̃ῳ ἀφάβων ἁδὲις δύρεθη τὸ συμβολον, ἔτε
ἐπ' ἀδικίας, ἔτε κατ' ἄλλον ξόπον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλέγ- D
χοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθόσης ἔ τ̃ προθεσμίας ὁ σύλλαιος, ἀδὲν τ̃ῳ
δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ῥυσία
ἔ τ̃ῳ χρημάτων, ἢ τ̃ῳ παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρώδης ἐ-
ποιεῖτο, ἢ τ̃ῳ πρὸς τ̃ σατορνίνον ἢ βολόμνιον, ὑπεῖ- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξιέναι. στρατιάν τε ἔχων,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ
σταθμοὺς διανύσας. ἢ γυμόμενος ὅτι τὸ φρούριον τῶν
τοὺς λῃστὰς ἔχοντας, αἱρεῖ μ̃ ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς,
κατασκάπτει ἔ τὸ χωρίον, ῥᾳδίᾳ καλούμενον. τ̃ῳ ἔ
ἄλλων ἀδὲν ἐλύπησεν. ἐμβοηθησάντων ἔ τ̃ῳ ἀράβων
ἡγεμόνι ναικέβῃ, μάχη γίνεται. καθ' ὃν ὀλίγοι μ̃ ἡρώ-
δῃ, ναικέβης ἔ ὁ τ̃ῳ ἀράβων στρατηγὸς, ἢ σὺν εἴκοσι
πέντε τ̃ συν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ δ' ἄλλοι, πρὸς φυγὴν
ἐτράποντο. πισάμβυος ἔ τῶν τοῖς, χιλίους ἰδουμαίων ὅπ
τῇ ξαχωνίτιδι κατοικίσας, ἤρχεν λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
σὺν τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε σὺν φοινίκῃ οὖσιν,
ἀποδείκνυσι ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἐδέησε ἀραβας αὐτῷ πέφευγε. ταῦτα μ̃ ἐν ἐκεῖ-
νοι πολυπραγμονοῦντες, δύσκιον ἀπέδειξαν.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι καίσαρος ἡρώδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι ἔ συλλαίῳ καταταχήσαντες, εἰς ῥώμην
τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς
ἔκαστον τ̃ γεγονότων αἴροντες. ὁ ἔ ἤδη μ̃ ἐπεπραγμά-
τευτο γνώριμος εἶ καίσαρι. τότε ἔ σὺν τιὶ αὐλικῷ
ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέ-
λαιναν ἐσθῆτα ἢ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμῳ τὰ πρὸς τιὶ ἀραβίαν εἴη πεπραγμένα, ἢ πᾶσα

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionib. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incideret, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Cap. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Rapta diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vlus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eũ adiit, denarrans vt bella afflicta sit Arabia, totumque

regnum euersum ab Herode ingresso cum ex ercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Rheptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant; & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus, suis illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus inaulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

A αἰάσατος ἡ βασίλειος σεφαὶ πορθήσαντος αὐτῷ ἡρώδου. δακρύων ἦ, πεντακοσίους μὲν ὅλη διχιλίους ἀεράβων ἀπολωλέναι ταῖς παρώσαις ἔλεγεν, ἀνηρῆθαι ἦ τὸν σφετερὸν αὐτῷ νάκηβον, οἰκεῖον αὐτῷ, & συγγυῆ, πλεῖστον ἦ δυνάμει τὸν ἐν ῥαιφίοις. καταπεφρονῆσθαι ἦ τὸν ὀβόδαν, ὡς ἀσθενείας ἀναιρήσαντα τὸν πολέμιον, δι' ὃ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τῷ ἀραβικῷ δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, πρεσβύτου ὄντος ὑπόφθονος ὡς δὴ B αὖ αὐτὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπισμένως ὅτι καίσαρι μέλοι τῷ εἰρηνίῳ ἅπασιν ἐν πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸ πόλεμον ἡρώδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, αἰσχύνη τῷ ἡρώδου τοῖς παρ' ἐκείνας, καὶ τῷ ἰδίων τοῖς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῷ σταπαὶ ἡρώδῃς κατάγοι. τῷ ἦ τοῦτο μὴ αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ ἦ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς ἂν ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφῃ πρὸς τὸν ἡρώδην, ἅτε ἄλλα καλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ὑπουλῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσεται. γράφει ἦ καὶ σύλλαος ἀφ' ὑμῶν τοῖς ἄρχουσιν. οἱ ἦ ἐπαρθέντες, ὅτε τῷ ληστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομάς τε ἂς ἐκείνου μισθωσάμενοι ἐφακατεῖχον, ἀμοιβὴ ταύτας ἐχώρουν, τεταπεινωμένου τοῦ τῷ ἰουδαίων βασιλέως διὰ τὸν ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὑπιόντα ἦ τῷ καίρῳ καὶ οἱ τὸν τεταχωνίαν ἔχοντες, τ' τ' ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξαναγαίτες, & ληστρικοῖς χρώμενοι μᾶ τῷ ἀράβων, οἳ ἐλελαθότων τὸν ἐκείνων χώραν, ἀ ὅτι ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτερα τὰς ἀδικίας ὄντες. ἡρώδης ἦ ταῦτα πάντα φέρων ἐδύσχετο, μεταβεβλημένης αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἣν εἶχε διὰ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῃρητο τοῦ φρονήματος. διὸ δὲ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ καῖσαρ ἐνέχετο. πάλιν ἦ τοὺς συνελθόντας, ἀπρακτοῦντας αἰσθόμενος. ἐν δ' οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαος ἐ μετρίως ἐλύπει, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε ἦ καὶ μείζονων ἀπτόμενος. ὁ μὲν δὲ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ᾠδαλαμβαίῳ ἦ τῷ τῷ ἀεράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον δὲ ἐπιχειρῇ δι' ἀβολαίας παρωξύμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὸν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐλὸν, πολλὰ ἦ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ ἦ τῷ μὴ τ' ἀρέταν ὑπισείλαντα πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπῃ ἦ κἀκεῖνος ὑπόλλων καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ ἦ ὑπόλλω κατηγόρει σύλλαον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδούς τε φαρμάκοις διαφθείραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀεράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα διανεμόμενον, ὡς ἐξιδιώσαιτο τὴν ἀρχήν. προσέχειν ἦ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀπαρέμπτῳ μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ ἦ περὶ τὸν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προσεσόμενον. τῷ γὰρ βασι-

λέων, ὁ μὲν ἔσω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, ἐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης ἦ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠδαμονίας φέρειν ἐναγκάζετο.

πέρας

τέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τῇ ἐξιες ώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμιλον ἅπος ἐλλειν, εἴπι δύναιτο μεζιώτερον δωρεῶν δ' ἀφ' ἑτῆ φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν κρίσαιτο τὴν δυτυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Ἀρυκλέους καὶ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην.

Cap. XVI.

Eurycles calumnia contra Herodis filios.

ΕΞεπέφακτο δὲ τὰ περὶ τοὺς οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας B αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐκκεκότας περὶ τὴν κρείσσονα σκῆνον. ὅλως μὲν γὰρ, ἐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείληφε τὴν βασιλείαν ἀφ' ἁπάσης τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον πυξάνθη τότε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. Ἀρυκλῆς ὑπὸ λακεδαίμονος ὢν ἄσημος τὴν σκῆν, κακὸς δὲ τὸ ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ξυφλὸν καὶ κολακείαν δ' ἁπάσης ἑκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, καὶ μὴ δοκεῖν, ὅπως δημήσας ὡς τὸ C ἡρώδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὸ δικαιείας τῆς ἐντεύξεων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ᾧ δ' αὐτῷ κατηγορὴ μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸ ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶ τῷ καταπάδοκι δ' ἀπιστῆς, ὅθεν καὶ τὸ γλαφύραν ὑπεκείνατο τιμεῖν, καὶ πολὺ ᾧ ἀφανῶς μὲν ἐνθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀπιχαείζεσθαι τὰς διαβολάς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶ φίλος, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸ ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δ' μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ πρὸ τοῦ μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δύ- E ναται. τούτων δ' ἀνεκτὸν ὑδὲν ἔφη κατασκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τῶν πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. τοῖς δ' λόγοις Ἀρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς ἐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δ' ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τῶν εὐεργέτος, καὶ φυλάττεσθ' ἀλλὰ κελεύομενος τὸν ἀλέξανδρον. ὁ γὰρ ἁπλῶς F τοῦτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐν τῷ αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν ἐν δύνοιν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκρασε δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' ὑπὸ τῷ ἀλεξάνδρου δύνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος ἀπίθανος, ἀλλ' ἔτι δ' ἐθηκε τὸν βασιλέα πειάζων ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ κρίσιν. δύο δὲ Ἀρυκλεῖ G δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβαὶ τὸ βασιλέα τῆς καππαδοκῶν, τὸ ἀλέξανδρον ἐπλώει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφρονεθῆναι δ' κακοηθείας ἀπῆει. Ἀρυκλῆς μὲν οὖν, ὑδὲ ἐν τῇ λακεδαιμόνι παυσάμενος εἶ μοχθηρὸς ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀνατετρίφθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς ἐχ

PEr idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienator, casúmque matris narrabat, & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis ne conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem autem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm ibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Portò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri,& Aristobuli,proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisciians, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere:& inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus,& omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, gtati illi propter robur ac procceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti,quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent.facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij corteptus similiter examinatus est : huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet,pollicitúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam.Sed illo pernegante filius eius accedens vera esse dixit omnia : protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus,ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit,paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, efséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium,eos verò qui torti sunt rex apud Hierichùtem produxit ad populum,vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit:& iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socium ad misérationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit,periculum imminet,delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib.quę hic fiunt per literas significes?quę verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρὸς τε τὸν ἀλεξάνδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολάς, ἀλλ' ἤδη καὶ μίσους οἰκείου γεγυμνωμένος αὐτὸς, εἰ μὴ λέγοι τις ἐξειργάζετο, πάντα πρῶτον ἐκάστα, καὶ πιστευόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τί κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διάφορόν τε κακὸν ἀλεξάνδρῳ συνεισέφερεν. καὶ τοῦτο μὲν οὐδ' καθ' ἡδονὴν τὸ παίτων ἥδιστον, ἡρώδης ἐλάμβανεν. ὑπονοήσας δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκοπουμένης ἀεὶ τὸ κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς ἐπὶ θανάτῳ ἄθλου τούτου προκειμένου, λέγειν τί περὶ ἐκείνων διαφερές, ὁ μὲν τῆς τοῦ βασιλέοντος ἐδόκει σωτηρίας.σωματοφύλακες ἦσαν ἡρώδη δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, ἰούκουνδος καὶ τύραννος. οὗτοι προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπεστιμένοι, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. διὸ δὴ οὐδὲ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δ' ἀμάρτυρήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρώδου ἀλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων ἀκόντων προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν,ὡς ἀπὸ ἵππου κατενεχθεὶς,αἰσχύνην τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν τι γεγονέναι πάθος. ἐπίδειξαι δὲ μὴ χρυσίον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχινεώκορον ἐξελέγχον, ὅτι μὴ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φερώρεως ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέχεσθαι τῇ φερωρᾷ, μὴ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεκκλέπτειν τὰ λείμματα τῆς βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φερώριον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὁ δὲ αὖτε, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη ψεύδεσθαι, καὶ γεγράμματα ἐπίδοκιμεν ὡς εἴη εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προτεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειρᾶσθε καθὼς ὑπέχεσθε δέχεσθαι ἡμᾶς τῷ φερωρίῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γεγραμματεῖον, ὁ μὲν ἡρώδης, οὐκέτι ἐνδιασίμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ὑπερβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γεγραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' ἀπάτης κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ δὲ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ὕστερον ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγον ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορεῖσθαι τῶν παίδων. καὶ τούτοις μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὠρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστείλας. ἐν δὲ φυλακῇ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσήκε μὲν ἰδεῖς, πάντα δὲ ἐπισκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἡ κατάδικον εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὖτε ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαχθόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ τηθίδα καὶ πενθερὰν, συναλγῶν αὐτῷ τὴν συμφοράς, καὶ μισεῖν τὰ τοιαῦτα πεφόβημενον. ἐγὼ δέ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλοφύρεσθαι, διαβεβλημένῃ συλλαλῶ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὸν δὲ τεθνάναι; τοὺς ἐκείνη ταχὺ μάλα τὰδελφῷ προσφέρει τοῖς λόγοις, ὁ δὲ ὡς ἐπὶ καταχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει,

κελεύει, καὶ διαφθείραντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὁ πατὴρ τῷ πατρὶ, ταῦτα γεγραμμένους ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγεγράφουσιν, ὅπως μὴ βουλεύωσι μηδὲν οὔτε νοήσαι κατὰ τὸ παρόν, οὔτε συσκευάσασθαι, δεδεμένοι δὲ ὑπὸ βαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην ὑποπτεύοντος καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον δὲ χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας πρεσβύτου μέν τινος ἀρχελάου μήλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, ἐκάλουν μὲν ἡρῴδης ἐπιδείξασθαι τὴν δύσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἤρετο πρῶτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' ἐδόκει ἄτοπον, ἅτε δυσχερὲς ὑπεπτοημένῳ κατὰ τὸ παρὸν, ἐδόκει ὅσα συνεσκεύασαν κακοπραγία τῆς ἐναντίων ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. βέλεσι δὲ ἀνεβόων, καὶ τοῖς περὶ τύραννον εἰς ὀξύτητα ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θᾶττον, αὐτιπάτρου τῷ πλήθει τοῖς ἰδίοις ἐναντιωθέντος φίλοις. τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μήλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τινὰ ἀρχελάου, καὶ πυνθανόμενος παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῆς εἰς ὑπερβολὴν πρώδου γεγονυίας. ὡς δὲ ἦκεν, οὐδὲν μὲν ἡ γλαφύρα δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὡς δὲ καὶ τὸ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῆς παρόντων οὐδενὸς πρὸς θεὰ μέχρι πλείονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ φράζειν δυναμένων. ὀψὲ δὲ τὸ πολεμαίου, τοῦτο γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύσαντος, εἴπε τῆς φαρμάκων ἡ γυνὴ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' ἂν αἰ ἔφη σώζω τὴν ψυχῆς ἐμοὶ περιόμενον πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡδέως ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς συνειδείη μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φέροι πρὸς σωτηρίαν τὸν ἐκείνου τὸ κατ' κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν, οἷς ἤκιστα ἐχρῆν, οὔτε αὐτὸς ἐνόησα, οὔτε οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθαι τὰ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ βολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν πλῷ πρὶ ἐλούσης τῆς κιλικίας πρόσχοντας, ἀρχελάῳ τὸ πρὸ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμφομένους ὅτι τῆς ὑπολῆς ἐφάπτοιτο τοῖς φασὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν δύωσιν αὐσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν, κάμασρα, δίδόναι τὰς ὑπισολάς, καὶ τοῖς ἐλέγχοις οἷς κατὰ τῆς νεανίσκων κατασκευασμένοις ἀπέστειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθίσαι κατ' ὀργὴν ὧν οὕτως ἔχοντες ἐτάσιαζον, δὲ μὴν κατὰ κάμασρα πέμψειν, οὐδὲ ἄλλοτι κρίνειν δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τε καιρὸν ὑπεδύναν τὰ γράμματα τῷ κάμασρι, διηλλαγμένον δύοντες ἡρῴδη. τὰ δὲ πρὸς τὴν νικολάου πρεσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐχώρει. πρῶτον μὲν ἃ ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαμβάνειν κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ ἄρχοντες ἅπαντες ἦσαν ἀλλήλοις πολεμιώτατοι,

bet, & seorsum quemque quid contrà patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, accitum ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamanit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, reddderent ei literas, & argumēta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & diffidia durius in eos statueret: nō tamen missurū fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturū eos in maleuolentia: Romā autem delati inuenerunt iā Herodi reconciliatū Cæsarem, eíque literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, præter ea mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim diffidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque cognatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem, quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sumptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, per militem præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? testat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cæsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, ⸀ παῤ νικολάῳ πεσοελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τὸ ὀβόδου ὡς ἀφῃρημένον πλείστων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες, ἐκ δὲ ⸀ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπόστασιν ὑφηρημένων, ἐξ αὐτῶν ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τυχὶαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ πεσοφερομένην, δι' αὐτῆς ἐπεφαλμαστάζετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς ἀγχιναχὰς ἡρώδῃ ποιῆσαι κάτασαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὴ ἀπολογήσασθαι πεῖ ὧν ἐπράξεν ὐκ ἔστιν παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, χρήσιμος κατὰ τὸν ἡρώδου λέγειν. σωμενῶν δὲ ἐπ' ἀλλήλους, ⸀ δεθείσης ἡμέρας, νικόλαος παόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τὸν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ἀδίκοις ὑμῖς, ⸀ μοιχείας ἐξελέγχων, ὐ τῶν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. πεσσπίπτει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσειε κάσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας κατὰ τῶν ἡρώδου πεπραγμένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅπι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν κάσαρ ἐξεῖρχεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν κατὰ ἡρώδου λέγειν, ὡς ὐ στρατιὰν ἠγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τινὰ χώραν διαρπάσας. πεὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, κατὰ τούτων ἔφη ⸀ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἦν ἃ πλεῖστά γε αὐτῷ ὐ γέγονεν ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐν ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πεὸς δὲ τὸ ἀποδόξον κάσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκριβῶσαι, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τῇ συγγραφῇ, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἐν πεσγεγραμμένον ἐξεῖναι τ' πεοθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τ' μὲ στρατιὰ, ὐ στρατιὰν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ τοῦτο, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαί, πολλάκις μὲν ὅτι σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ βολόμνιον τοὺς τ' συρίας ἡγεμόνας, τελεώτατον ἦν, ἐν ὅπερ τούτων ἐναντίον συλλαίῳ τ' σὺν τύχῃ ἐπομόσαντος, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τ' ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πεφυγάδας. ὧν δὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδῃ, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ἔτους ἐξελθεῖν σὺν τοῖς πεὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ἔτυι τεραγωδουμένους ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπατείας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπου ψαίνων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκέναι ἢ τῆς συνθήκης, ὑσεβημένου δὲ μὴ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τοῦ σοῦ κάσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ πεὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἑξῆς ἤδη λεκτέον. λησαὶ τὸν τεάχωνα κατοικοῦντες, τεσαράκοντα τὰ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις διαφθύγοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τοῦ ἀραβίαν. τούτοις ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι παίτας ἀνθρώπους ἔφευν, ⸀ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λησῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ ⸀ τούτοις ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τ' αὐτοῦ τὸ δάνειον πεοθεσμίαν. καὶ δύναιτο ἂν ὐκ ὅπι δεῖξαι κατὰ τὸ παεὸν ἄλλόν τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξηρημένους, ὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ἔτους οὖν καὶ τὸ τ' αἰχμαλωσίας ὄφθόνου συκοφαντήματος πεφυκότος, μέγιστον ὦ κάσαρ κατάμαθε πλάσμα ⸀ ψεῦσμα πεὸς τοῦ σοῦ ὀργοῦ αὐτῷ ποιηθέν.

φημί

φημὶ γὰρ ἐπελθόντος ἡμῖν τῶν ἀραβων δυνάμεως, καὶ τῆς A
τοῦ ἡρῴδου πεσόντος ἐνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀ-
μυνομένῳ νάκηβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ σὺν τούτῳ
εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέ-
ρων, χιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.
ταῦτα μᾶλλον σκυθρωπὸν τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον
ὀπισταφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν
ἀράβων. ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγον-
τος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγινώσκοντο, καὶ τὰ B
ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσας λῃστήρια κατη-
πώντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καῖσαρ, ὡς τῷ μὲν
συλλαίῳ καταγνῶναι θανάτου. ἡρῴδης δὲ ὁ ἀλλαιτίτης,
μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐν ἀλαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν
αὐτοῦ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς
ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον
ἀγνωμονῆσαι. τὸν δὲ σύμπαντα, ὁ μὲν σύλλαιος ἀπεπέμπετο
τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶ-
τα ὅτου κολασθησόμενος. ἀρέτᾳ δὲ μὲν ἀράβων ἐπὶ καῖ-
σαρ, ὅπερ τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐ- C
γνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ
τὰ πρὸς ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ πρὸς τὸν
ὄλυμπον, καὶ βολόμνιον ἀράβων καίσαρα πυθομένοις,
ἅπερ ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς ἡρῴδου, τὰ πρὸς τῶν παίδων
γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἐπεδίδοναν. καῖσαρ δὲ ἀνα-
γνοὺς, τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλῳ προσθέναι γέροντι, καὶ κα-
κῶς πράττοντι τὰ πρὸς τοὺς παῖδας, ἐκ ὠμῶς καλῶς D
ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς πρὸς ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπο-
τιμήσας ὡς προπετείᾳ χρήσαντο τῷ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν
βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο,
καὶ τὴν ἀρχὴν ἐβεβαίωσατο. ἡρῴδης δὲ γράφει διαλλαγ-
μὸς, δηλῶν τε τοῖς παισὶν ἀληθῆ λέγων, καὶ δέον, εἰ μὴ
ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπιεικείᾳ παραλοίας
ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιέναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασ-
μὸν ἐνενόησαν, ἀλλως νοθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον E
ἡμαρτάτην. συμβαλέσθαι δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον
ἀποδείξαντα πρὸς βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ
φιλαβόνιος, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὴν βασιλέα τῆς καπ-
παδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ
ἀξιώματι εἶναι ὁπιφανεῖς, μεθ' ὧν ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ
ἡμᾶς ἀναλαμβάνειν. καῖσαρ μὲν ταῦτα ἐπέστειλεν.

Affirmo enim quod cum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngraphatum conditiones, & rescripta præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitię. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfeciſſet creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat, quod regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditę ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset: non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, debereq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καῖσαρ τὸ ἐξουσίας δόντος ἐν βηρυτῷ πρὸς τῷ συνεδρίῳ F
κατηγόρησι τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ θάνατος
κατέκρινεν.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἡρῴδης τῶν γεγραμμένων ὡς αὐτὸν ἀπω-
νεχθέντων, θᾶττον μὲν ἤδετο ὅτι ταῖς
διαλλαγαῖς ἐγεγόνει, θᾶττον δὲ καὶ τοῦ πάντα ἐξεῖ-
ναι καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ ὡς τὸ μὲν δυσφορεῖν,
ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεραπεύει, ὅ-
τε πρεσπεύει, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρ- G
εῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ
παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐκαινοδόξει τῇ
ἐξουσίᾳ. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς
τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκείνου γὰρ ὁ ἔχθος
ἐκ ἤρεμον ἐφαντυχάνειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων
μποδὼν ἔσεσθαι. ἡμομένων δὲ ἐν βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε,

Quæ accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum conuenerũt cùm præsides; tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu CL. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literáque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de incunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes taxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehentos, quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem cautam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum cos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vĕtum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentum expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

A Τοὺς μὲν παῖδας ἀγόμενος ἐκέλευσεν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχων εἰ πληθεῖεν ἀδεῶς ἥκοντας. μόνος καθ' αὐτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συν-
καθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἐκ ὀδυνη-
B ρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλεῖον ἢ ἀπρεπῆ τὴν πατρὸς ἐπὶ παισὶν εἶναι, βίαιος γὰρ καὶ ὠμὸς ἐκ τῶν ἐπι-
δείξεων ἐφαίνετο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀ-
κριβείας ἐνεδίδου σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἃ ἐκείνοις ὑπῆρχεν κατεγνωσμένοις, ἀλλὰ σωτηρίαν αὐτοῖς προσιθεὶς, παρεῖτο καὶ παίδων ἀχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα
C ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγνώσεσιν. ἐν οἷς ὑπεβουλή μὲν ἢ τοῖς ὑπὲρ ἀσεβείας ἃ ἐγέγραπτο, μόνον ἦν ὡς φυγεῖν βουλόμενοι, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ἐνεῆσαν προὐχουσαι δι' ἃ τὴν ὀργὴν, ἐφ' οἷς ἐκεῖ-
νος ὡς ἐγίνετο, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ πρέπον εἰς ὁμο-
λογίαν τῆς ὑπεβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομνύ-
μενος ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀ-
κούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει,
καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προ-
σέθηκε καὶ πάτριον αὐτοῖ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῷ
κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπιδοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς
χεῖρας, ἐπάναγκες εἶ τοῖς πρώτοις βάλλειν, καὶ τὸ-
τον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν
D τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν
ἐκείνων κρίσιν. ἥκειν μέντοι, δικασὰς μὲ ἀφ' ἑτοῦς ὑπὲ
φανερᾶς οἷς ἐν τῷ παίδων ὀλίγου πάθοι, σωφρο-
σθείσας δ' καιρὸν ἔχοντας, ὡς ἀδενὶ καὶ τῷ πόρρω γε-
νόμενον ἀμελῆσαι τοιαύτης ὑπιβουλῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ
βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων ἀδὲ ἕως τῆς ἀπο-
λογίας παρημένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συ-
νέδριον ὡς ὑπερβολῆς καὶ ἀφελλαγῶν κρίσεν ἔχοιεν, τὴν
ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖ-
νος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώμασιν, ἀπρε-
φοῦς γνώμην ἀφημονεστάτην προσίσχει χρώμε-
νος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν πρώτου παίδων,
κτείνειν δ' οὐκ οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ
τὰ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ παῖδα δ' αὐ-
τοῖς δεδυσύχηκε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορνίνου παῖδες,
εἵποντο γὰρ αὐτῷ ἥκοντες πρεσβευταί, τὴν αὐτὴν
γνώμην ἀπεφαίνετο. ὀλόμνιος δ' ἀντικρὺς ἔφη κο-
λάζειν θανάτῳ τοὺς ἔτους ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πα-
τέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, ὥστε μη-
κέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὸν ὑπὲ
θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν ὀδὺς, ἀ-
ρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύχην, καὶ τῶν νικο-
λάου πλύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπανιόντα,
θεσπεσιάσμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἰὼ πυνθάνεσθαι
γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ
αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ
εἶ τὰ ἐκείνους περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρεῶν μὲν τοι
αὐτοὺς καθείρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὴ
ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτούς, μὴ φάνοιο ὀργῇ
τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δ' ταναντία, ἀπολύειν,
μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δ' δο-
κεῖ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγίνετο συνοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέ-
λδυσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος ἀνὰ πᾶσι τῶν παίδων, καὶ με-
τέωρος ἡ βασιλεία ποίποτε χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐνδεχομένων. δ' ἀνὴρ γὰρ ὑπῆκτο πάντας δέος

ἐν πα-

ἐκ παλαιᾶς καθεσασιαζομένης εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ- A
θεῖν. καὶ τοῖς μὲ πάθεσιν ἐδυσχέραινον, ὡς ἰδίᾳ ἢ ἐδὲ εἰ-
πεῖν τι προπετὲς, ἤτε ἄλλε λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐκκεκλεσμένοι τὸν ἕλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, αὐθά-
δως ἢ τ' ὑποβολὴν τῶ πάθες ἔφερον. εἷς ἢ αὐτῷ παλαι
στρατιώτης, ὀνόματι τήρων, ἐξ αὐτε καθ' ἡλικίας ὄντος
Ἀλεξάνδρε φίλος, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυό-
μενα δι' ἡσυχίας ἰδίᾳ, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξε-
λάλει, καὶ βοᾶν ἰδιαιτάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν B
ἀπαρρησιαλύπτως λέγων, ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ ἢ δίκαιον ἐκ τ' ἀνθρώπων ἠρημένον εἴη, κρατεῖν ἢ
τὰ ψεύσματα ☾ ἡ κακοηθεία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγει
τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τ' ἀνθρωπίνων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μὲ
τε ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι. τὸ ἢ δίλογον, σκίνεε
πάντας, ἐκ ἀνάνδρως αὐτὲ πρὸς τὸν καιρὸν ἰσαμένε. C
διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τῇ σιγᾷ προσῳρώμενοι τιμῶ ἐκείνε παῤῥησίαν ὅμως
ἀπεδέχοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο
πάντα ὀνίνα οὐδ' ὑπ' αὐτε λαλεῖν. ὁ ἢ καὶ πρὸς τὸν
βασιλέα μᾶ πάσης παῤῥησίας ὠσάμενος, μόνος μόνῳ
λέγειν ἠξίε, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ
βασιλεῦ δι' ἃ καρτέρει ὅτι τοιούτῳ πάθει. τίνι βλέπων τὴ D
ταύτιν παῤῥησίαν, ἀναγκαῖον δέ σοι, ☾ συμφέρουσαν
εἰ λάβοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, φρένεινα τ' ἐμῆς ἀσ-
φαλείας. ποῖ ποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπλώκασιν ἐκ τ' ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ ἢ ☾ ὁ πρώτιστος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ
καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς ἢ τῶν φίλων καὶ συγ-
γενῶν ἐρημία; κείνω ἢ, ἐδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶ συ-
γενεῖς ἢ φίλους, οἶ προορῶσι τοιοῦτον μῖσος ὅτι τῇ μα-
καιζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ ἢ ἐ σκέψῃ τι σεαυτό- E
μενόν ὅτι; δύο νεανίσκοις ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς
γεγενημένοις, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρμόσῃς, σεαυτ
ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τ' εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, ☾ συγγενέσιν ὧν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἀκ εἰνοήσεις, ὅτι καὶ τῇ
ὄχλων ἡ σιωπὴ, τιμῶ ἀμάρτιαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἤτε σεπτὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ φρονοῦντες,
ἕλεον μὲν τῇ ἀτυχουμένων, μῖσος ἢ τῇ ταῦτα δρα- F
σεσταλμένων ἐχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς,
ἐν ἀρχῇ μὲν ἐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
☾ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἁψαμένου τῆ τήρωνος ἐν-
αργῶς, τῆ τε πάθους ☾ τ' περὶ τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.
αὖθις ἢ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ σε-
πωπικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαίδευτον ἐξέ-
πιπτε τῆ καιρῆ. θεραπὴς ἢ ἡρώδης ἐνεπίμπλατο, καὶ
μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ περὶ τὸ συμφέρον ἀ- G
κούειν τῆ λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δρασειμένους σεσπω-
τας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο,
προσάτλει τῆ τε ὀνόμασι δηλωθέντων ἅπαντας,
καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου
γενηθέντος, ὑπεπίθεται τῆ καιρῆ καὶ τρύφων τὸς

diſſidium immineret eis exitium. cúmque dif-
ferent eorum vicem, tamen nec loqui temerè,
nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat
periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes,
taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium
vetus regis miles nomine Tiro, filium habens
Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij
quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur,
& ſæpe exclamare cogebatur in turba, periiſſe
veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, &
pro his regnare cum mendaciis malitiam: có-
que tantam caliginem inductam negotiis, vt
ne grauiſſima quidem errata ſua homines ani-
maduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magnâ libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi egrè ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

κουρεὶς τῆ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις ὁ τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρᾷ τ' λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἔσεσθαι γὰρ ἐν ῥώτοις τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον, ☾ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα
εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἰὼν τῆ τε τήρωνος, καὶ τῆ παιδὸς αὐτε, καὶ τῆ κυρέως.
ἀκαρτερησιῶντος τε τῆ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἀκμαίμενον, ἔχοντα
ἢ εὐθυμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάσχοντα δυσχερείας προῦπτον,

ait ſe iudicaturum veritatem, ſi tormenta ſibi ac patenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conueniſſe inter eos vt Tiro ſua manu regem interficeret: patere enim ei aditum ſoli ad ſolum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis paſſurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expreſſa an vt ſe ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni ſiqua priùs inerat dubitatione de filiorum ſupplicio, nec vllum relinquens locum reſipiſcentiæ, properauit exequi ſuum propoſitum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonſoréque indice, omnes accuſauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Ariſtobulus ducti Sebaſten, ibi iuſſu patris ſunt ſtrangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita ſunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum ſerie ſiti ſunt. Et fortaſſe alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuiſſe, vt modum excedens ipſam naturam vicerit. Illud meritò dubitari poſſit, in adoleſcentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exaſperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipſius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret ſocium, malens omnia ſuo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus reſiſtere licet, ne ſapientiſſimis quidem. Vnde perſuaſum habemus eam omnes humanas actiones præſanxiſſe, vt neceſſariò conſequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil ſit quod illa non efficiat. ſed hunc ſermonem vt arduum leuiter attigiſſe ſufficiet, qui & noſtris ſtudiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum cauſas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim incluſa eſt legis noſtræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis cauſis quod ad filios attinet, accuſare quis poſſet eorum iuuenilem arrogantiam, & faſtum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquiſitores fuerint, malitioſè ſuſpicaces, & linguæ temperare neſcij, ac per hoc geminas anſas præbẽtes ſuis obſeruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error eſt & inexcuſabilis, quòd neque inſidiarum ſtructarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehenſis, permiſit ſibi ex ſe genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud ſuos ſolùm gratioſos, non in venationibus ſegnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ ſtudiis. horum enim omnium non erant rudes, præſertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamſi damnare libuiſſet, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm ſecurum faceret Romana potentia, ſub cuius tutela

ἔφη μιμεῖσθαι τὸν βασιλέα τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραπέμποιεν αὐτὰ φερούσας τὰ βασάνω τὴν τε αἰτίας αὐτὸν τε καὶ τὴν πατέρα. δόντος δὲ πίστιν ὅτι τοῦτο, ἔλεγεν ὡς εἴη συνθήκη τοῖς ὑπηθέσι δι' αὐτομολείας βασιλεῖ τὴν τήρωνα. προσελθεῖν γὰρ οὐ πολὺ εἰ μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τῶν εἰκότων ὑπ' ἀγχινοῦς Ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἶπεν, ἐξαρεῖται τὸν πατέρα τὰ ἀναγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ αὐθαίρετον νοήσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὐτοῦ, καὶ τὴν γαμβρικόν. ὁ δὲ ἡρῴδης, ὡς δὲ εἰ τι πρότερον ἐνδιάκειμον ἦν αὐτῷ περὶ τὴν τεκνοκτονίαν, τοῦτῳ τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ ἐξημερωμένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ παραχεῖν, ἔπαυσεν ἤδη τέλος ἐπιθεὶς τῇ περαιρέσει. καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, χιλιοστίους τε τοὺς ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γεγονότας, καὶ τὴν τήρωνα σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ περὶ ἐκείνε διελέγχοντι κυρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτοῦ ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος εἰς τοῖς παρατυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ἐπιτάξαντος τοῦ παιδὸς, στραγγάλῃ κτείνονται. τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς Ἀλεξάνδρειον ἀπέδοντο, τῶ τε μητροπάτορος ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον ἐνίοις καταφαίνοι, φερόμενον ἐν πολλῷ τὸ μῖσος, ἔτους αὐξηθὲν, καὶ παραυτίκα προελθὸν, ὑπονικῆσαι τὴν φύσιν. ὅπως δ' ἂν ἦν εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰσχρὸν τὴν τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἅπαν ὀργῆς ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ πολλὰ σκληράσαντας ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ πρότερον ὄντα πρὸ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ δ' ἄλλης δυσδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι πολλαπλῆσιον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βελόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὴν τύχην παντὸς δυνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐχούσαν. ὅθεν καὶ πειθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς τῶ ὅλῳ πάντως ἀνάγκης, καὶ καλῶμεν αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς ἀδένος ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίνε). τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κινεῖν, ἡμῶν τε αὐτοῖς ὑποδιδόντα τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν ὑπὸ δυμάτων ἐν ἀδυθμίους ποιῆντα, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τῶν δ' ἄλλων δύο, τὴν μὲν ὑπὸ τῶν παίδων μεμῖφεται ἐν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ διαβολῶν ἐνεῖχοντο κατὰ τῶν πατρὸς, καὶ τῶν πρωτομόκων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, ἐν δυμφεῖς ἦσαν ἐξετασαὶ, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκρατεῖς δὲ λέγειν, διάλυτοι δὲ δι' ἀμφότερα τοῖς ὑπηκοῦσιν αὐτοῖς, καὶ πρὸς χάριν καταμιμουμένους. ὁ μὲν τοι πατὴρ, ὡς δὲ σύντροφος ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τῶ περὶ ἐκείνες ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ὑπεβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν, ὅτε ὑφ' ἑαυτοῦ ὑπαχειρώσεως ἐλέγχῳ ἔχων, ἐτόλμησεν ὑποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φυέντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ εὐπροσηγόρους πᾶσι τοῖς ἀλλοφίοις, ἐν ὑποδέοντας δ' ἐν τοῖς ὑπερηδύμασιν εἶ-

που θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἦρκει γὰρ εἰ μὴ κατέχω καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν ῥωμαίων δύναμιν,

μὴ λῦ ἀδὴν ἔτι ἐξ ἐφόδου ἢ βία παθεῖν ἐδύνατο. τὸ ἢ ἀποκτεῖναι ταχύ, ἢ πρὸς ἡδονὴν τῶ νικῶντος αὐτὴν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτου. ἢ τῆς ἡλικίας ἐπιούσης σωτῆρα τοσοῦτον ἐχθήρτεν. ἦν μὲν παιδική, ἢ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν δὲ ἐκπλαγῆναι ἢ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ ἢ δυσχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν διατριβαῖς ἢ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μεληήσαντα, τὸ τελευταῖον ἢ τοσοῦτον ἢ διαπραξάσθαι, φονώσης ἢ δυσμετακινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν χειρόνων. ἐθίλωσε ἢ ἢ τοῖς αὖθις ἀποχόμενος ἐν τῶν λοιπῶν ὅσοις ἐδόξει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλάττων ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ ἢ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῶν μηδὲ ἐκείνων φεισαμένων. διέξιμεν ἢ ἐπὶ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit cum excusationem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen fæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσήπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῦ ἀντιπάτρου τῦ ἡρώδε κακοηθείας.	Κεφ. α
Περὶ ζαμάριος ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.	Κεφ. β
Ἐπιβολὴ ἀντιπάτρου κῆ ἡρώδου.	Κεφ. γ
Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.	Κεφ. δ
Τελευτὴ τῦ φερώρα.	Κεφ. ε
Κατηγορία τῦ γυναικὸς φερώρα ὡσὶ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, ἐ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβολάς.	Κεφ. ς
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.	Κεφ. ζ
Περὶ τῦ ἡρώδε νόσου, ἢ σάσεως τῶν ἰουδαίων.	Κεφ. η
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.	Κεφ. θ
Ἡρώδε τελευτὴ, διαθήκη ἐ ταφή.	Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.	Κεφ. ια
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, κῆ ὡς ἔταξε τοὺς ἀτίμους αὐτῆς ἐκόλασε.	Κεφ. ιβ
Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρώδε διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτῦ τέκνοις διαδοχήν.	Κεφ. ιγ
Περὶ ψευδαλεξάνδρε.	Κεφ. ιδ
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς; ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.	Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia.	Cap. I.
De Zamari Iudæo Babylonico.	Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ.	Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.	Cap. IV.
Pheroræ obitus.	Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.	Cap. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur.	Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio.	Cap. VIII.
Antipatri exitium.	Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio.	Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum.	Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.	Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat.	Cap. XIII.
De Pseudalexandro.	Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.	Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatus diris, gradu iá ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiorẽ difficultatẽ paũdi sibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet solicitũ, alienati militũ animi ta quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre administrabat res Iudæorum credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infestus furiis: dabátque operam vt nulli essent, qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperium: quòd si diutius vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis munerib. sibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: paritérque regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidissimus ad deuinciendos per beneuolẽtię speciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τ' ἀντιπάτρου τ' Ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ ὴ ἁραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑς άτῃ κ) ἀλαζονείᾳ τ) ἐπ' αὐτοῖς τ' πατέρα ἐξιβεβληκότι, ἔτι κ) γνώμῃ ἡ ἐλπὶς τὰ αὐτὰ βίᾳ λῶ. ἀπαλλαγεὶς γὰ φόβε τ' δὴ τῇ ἀρχῇ δι' ὃ τ) ἀδελφῶν μὴ δύνασθαι κοινωνήσειν, ἐργωδέστερον κ) ἀπορον αὐτῷ εὑρίσκεν τὸ τ' βασιλείαν παρελθεῖν. ζοῦνδε φύσ τῷ ἔθνῃ μῖσος θεὸς αὐτόν. ὄντος ὴ αὐτῷ κ) τῷδε χαλεπῶ, πλέονως παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοξίως ἔχον τῇ γνώμῃ θεὸς αὐτ', εἰς ὃς τὰ πάντα λῶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τ' οἰκείᾳ ἀσφαλεῖς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγνώμονον θεραπεύσαιτον. ζοῦνδε κίνδυνον ἐμπίς δυσεν αὐτῷ ὁ ὀλεθρος τῷ ἀδελφῶν. ἐ μὲν ἀλλὰ ζ σωτῆρ τε τῷ παῖδι, ἀδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν, κ) ὃτις δύετο παρ' αὐτῷ μέζονος, ὧς ὢν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, δύνοιας ἐκβεβηκὼ μάλα δύρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρείας τ' ἡρῴδ τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδειχὼς, ἀλλ' ὡ ἐχθρᾳ τῇ θεὸς ἐκείνους, ζ θεὸ αὐτῷ θεὸς τὸν πατέρα. διαὶδὲ αὐτὸν θεὶ ἐπιδυσθον ἀραὶ, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ὃτι τὸν ἡρῴδ ὁδοῦ ἴσαντο αὐτιπάτρῳ, ἐρημοῦν αὐτὸν μ' κατηγορῶν ἐφ' οἷς θεμάτειν διενοεῖτο, ἡρῴδ ὴ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ τὲ ἀντιπάτρου φανερὸς πολεμίᾳ κατασάντος. ὥ ε μίσει μὲν τῷ θεὸς τὸν πατέρα ἐθεατ τὶ ὃτι βεβηλῶ τῷ ἀδελφῶν. τότε ὴ ἤττετο μειζόνως τὲ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθ τ' θεάξεως. ὑποθνήσκοντος μὲν γὰ ἡρῴδου, βεβαίως αὐτῷ θεισθμομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνεμένῃ ὴ εἰς τὸ πλέον ὃτι ζῶ, κινδύνων ἂν θεισάντων ἐξαλλαττὲ θμομένης τῆς θεάξεως, ἧς σωθέντες γεγονὼς, πολέμιον ἰῶ ἀναγκάζε τὸν πατέρα καταζῶν. καὶ δι' τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἰῶ τοῖς θεὶ τ' πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τῷ ἀνθρώπων μῖσος θεὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὃτι ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δώρεσιν δύνοις καθιερμένους, θεὸ πάντων ὴ σαβρῖνον, τ' σπείας ὑπομελητῶν. ὑποδέξασθαί τε ἰῶ ἐλπὶς αὐτῷ κ) τ' σαβρίνου ἀδελφὸν μεγέθ δώρων ἃ ἐδίδε, κ) τ' ἀδελφῶ τῆ βασιλέως ἀνδρὶ φρώτῳ τῷ θεὶ τὸν ἡρῴδ συνοικοῦσαν τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρῆμος. ψυσάμενός τε φιλίαν θεὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δυνατώτατος ἰῶ πίπτε δύσμ-

κ) μὴ-

μῶσος ἀσφάλμενος ἐφ' οἷς πινας ὑπεκρύφαθαι συνε- A
τώτατος. ὁ μὲν ἠπάτα γε τὸν πατρίδα σοφία κα-
τανοήσων ἐκ πλείονος αὐτὸν, & μηκέτ' οἷαν οὖσαν
ἀδιλογιθήσαι, καὶ ἀφ' ἁπλῆ ἀδιαφθορῇ τῇ πά-
σῃ αὐτοχνάθαι αὐτῷ πρὸς τὸ κακότερον. καὶ δὴ
θυγατρὶ αὐτῆς συνῴκει θεῖος πρὸς μητρὸς αὐτιπά-
τερου φρονοίᾳ τῇ ἐκείνου, & ἀφαιρέσει λαβὼν τὸν
κόρον πρότερον ἀριστοβούλῳ γαμηθέντα. τὴ γὰρ ἑτέ-
ραν ἐκ τοῦ αὐδρὸς αὐτῆς καλλίαν παῖς γυναῖκα εἶχεν. B
ἀλλ' οὐδὲν ὅτι τοῦ μὴ καταισθάνεσθαι πονηρὸν ὄντα, ἢ ὅτι
γαμία τεῖχος, ὥσπερ ὑσὶ ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς
τὸ μὴ μεμισῆσθαι. τὸν γὰρ σαλώμην, ἡρώδης ἐσπου-
δακέναι συλλάβῃ τοῦ ἄρχβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτι-
κὸν ἐπιθυμίαν βιάζεται τοῦ ἀλεξᾶ συνοικεῖν, συμ-
πεφασκόσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πεθούσης τὸν σαλώμην
μὴ ἀνδρωθῆναι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς
πρόπους, ὁμωμοκότος ἡρώδου μὴ αὖ δυνοήσειν σαλώ- C
μῃ μὴ ὑποδεξαμένῃ τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρός τε ἕνεκα γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λεύσειν παῦν συμφέρειν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸν ἀρχελάου
θυγατέρα τοῦ βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ἐξέπεμψεν ἀλεξάνδρῳ σωσομένην, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὴν
προῖκα ἀποδοὺς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
εἶ). ἀνέζευξε δὲ αὐτὸς τοὺς παίδων τὰ τέκνα παῦν ὑπε-
μελῶς. ἦσαν γὰρ τοῦ μὲ ἀλεξάνδρου ἐκ Γλαφύρας ἄρσε- D
νες δύο, ἀριστοβούλου δὲ ἐκ βερνίκης τ' σαλώμης θυγα-
τρὸς ἄρσενές τε ζεῖς, & θήλεια δύο. καί ποτε παρόν-
των αὐτῷ τοῦ φίλων ἀδρασπάμενος τὰ παιδάρια,
καὶ τοὺς ὑέων ἀναπλαύσας τὸν τύχλω, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμβεβηθῆν, αὐξηθέντας δὲ ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τοῦ δίκαιου, τὰς τεσφὰς ἀμείψαθαι
ἃς ποιεῖτο. ἐσηγύητό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς E
ὥραν τοῦ ἐπ' αὐτῷ, τοῦ μὲν πρεσβυτέρῳ τοῦ ἀλεξάν-
δρου παίδων φερώσου θυγατέρα, τοῦ δὲ ἀριστοβού-
λου τοῦ αὐτοῦ πατρὸς. καὶ θυγατέρα τοῦ ἀριστοβού-
λου ἐπωνόμαζε παιδὶ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, τοῦ δὲ ἑτέραν
τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρώδη παιδὶ τοῦ αὐτοῦ.
γένεται δὲ τοῦ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρός.
πάτριον γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἐ-
πρεσβεύσε δὲ τὰς μνησείας τοῦ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τοῦ ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτοῦ δὲ τοῦ ὑπεμαμίαν τ' F
αὐτάδελφον προσκαλέμενος. αὐτίπατρος δὲ γνώμῃ τῇ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύθη ἐκ ἔλισσεν καὶ πρὸς παῖ-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἅτε τοῦ πατρὸς αὐδὲν πρὸς αὐ-
τοὺς, ἐφθόνει αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τ' ἀδελφῶν προσ-
δεχόμενον, καὶ μάλισα ὁπότε αὐδρωθεῖεν, ἀρχελάου
προσδεχομένου τοῖς θυγατρικοῖς βασιλέως αὐδρὸς,
καὶ φερώσου τοῦ ὑοῦ ληφομένου τ' θυγατέρα. τετράρχης
δὲ ἔτι ἦν. ἐπῆγειρε δὲ αὐτὸν, & τὸ παῦ πλῆθος ἐλέῳ G
μὲν τοῦ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τοῦ πρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἀγαγεῖν ἐκ ἀπηλλαγμένον κακο-
ξοπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχαράτο οὖν ἀφέ-
λυσιν τοῦ τοῦ πατρὸς ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ πθέμενος εἰ,
προσλήψετο τῆσδε αὐτοὺς ὁμιλήσας δυνάμεως. καὶ μετεπέμψεν ἡρώδης οἰκεῖον δέπος τῇ αὐτιπάτρῳ, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τ' θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τ' φερώσου τ' ὑὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τοῦ ὁμολογιῶν τ' γάμου, τοῦτον
κινεῖται τ' ζόπον ἄκοντος τοῦ βασιλέως. ἡρώδη δὲ τοῦ βασιλεῖ καὶ τοῦτον τ' χρόνον σωφρονεῖν ἐνέα γυναῖκας,
ἅτε αὐτιπάτρου μήτηρ, & ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς & ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἰοῦ δὲ & ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτοῦ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψία σοῦ αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον οὐδὲν ἦσαν.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Heredi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos haberè potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouē vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sūmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referēs. erātinter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

IL.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit cum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergò petentibus, quo tutiores essent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quę illis manfit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

λῶν δ' ἐν τ γωναξὶν καὶ τῶ σαμβρέων ἔθνος μία, καὶ παῖδες αὐτῆ αντίπας, ⁊ ἀρχέλαος, ⁊ θυγατὴρ ὀλυμπιάς. καὶ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὢν. ἀρχέλαος ὁ καὶ ἀντίπας ᾠδά τινι ἰδιώτη ξοφᾶ εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμηκε αὐτῶ, ⁊ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, καὶ φίλιππος, ὃς ⁊ αὐτὸς ἐν ῥώμη ξοφᾶς εἶχεν. καὶ πολλὰς δ' ἐν τ γαμετῶς, φασάηλον πεποιημένη αὐτῶ παῖδα. πρὸς γε μὴν ταύταις φαίδρα, καὶ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ⁊ σαλάμη. τὰς δ' πρεσβυτέρας αὐτῶ θυγατέρας ὁμομητρίας τ ᾠδε ἀλίξανδρον ὧν ᾠδε ὡρέωρα φερώρας τ γάμον, συνῴκισεν τ μ ἀντιπάτρω τῶ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλω δ', τ ἑτέραν. καὶ ὃς ἦρώδε ἀδελφῶ παῖς ἐγεγόνει. καὶ τοῦτο μὴν ἡρώδε τὸ γένος ἦν.

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου ἐν βαβυλῶνι.

Τότε δ βελόμβυος πρὸς τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην πόλεως μέγεθος ἐν ᾧ ἀποδεῖξαι ἔγνω ἰουδαίων κῆπας ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτὴ, καὶ τοῖς πολεμίοις ὀξυτέρους ὁρμώμβυος, ἐμβαλὼν ἐκ τ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ ὅπως ἄμβυος ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποξόταις πᾶσι, καὶ συλλογὴν πλήθη εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ δυσεάτλητον διαβεβηκότα καὶ τύχας, ἐν αὐτοχείᾳ τῆ ὅτι δάφνη τ συρίας διατάξας σατορνίνε τ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῆ δεδωκότος χωρίον, βαλαδὰ ὄνομα αὐτῶ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθη τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπεχνέμβυος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῆ λεγομένη βαταναίᾳ, ᾗ ἐστὶ τῆ τραχωνίτιδι, βουλόμβυος πρόβλημα τ κατοίκησιν αὐτῶ κἀκεῖθε, ἀτελῆ τε χώραν ἐπιτηδείλετο, ⁊ αὐτοῖς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν ἀ εἰσωθῆναι, ἐγκαθίκειν τ γῆν ἄφεκτον ᾠδαχόμβυος. τούτοις πιθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ⁊ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῆ θέμβυος. πρόβλημά τε ἦν ὅδε ὁ ἀνὴρ, ⁊ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς τραχωνίτας, καὶ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνυμένοις δι' θυσίας ὅτι ἱεροσολύμων τῶ μὴ λησείας ὑπὸ τῆ τραχωνιτῆ κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἁπανταχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. καὶ ἐγγύς τ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τε ὅτι πᾶσιν ἀτελοῖς, ἃ παρέμβυεν αὐτοῖς ἡρώδε ζῶντος. φίλιππος δ' ὕστερος ἐκείνε, πλαλαβὼν τ ἀρχὴν, ἀλίγα τε καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπράξατο. ἀγρίππας μὴν ὁ μέγας, καὶ ὁ πᾶς αὐτὸς ⁊ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξεζύχωσαν αὐτούς, ἐ μὴν τὰ τ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμβυοι τ ἀρχὴν, τῶ μ ἐλευθέρου καὶ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὅπόλαῆς τ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτούς. ⁊ τάδε μ ἡ κατὰ ἀκριβώσομαι περὶ τοῦ λόγου. τελεύτα δ ζάμβρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅτι κτήσει τῆσδε τ χώρας ἡρώδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμβυος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὴν, ὃς ἀνδρεία γνώμβυος ὑπφαπὴς ἱππεύειν, συνεκέστησε τοῖς ὑφ' αὐτῶ βαβυλωνίοις, καὶ ἴλη τῆδε τῆ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ἰάκιμος ἐν γήρᾳ τελευτῆ, φίλιππον ἄνδρα χρείας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ ἰδίων, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῆ χρήσασθαι, παρόν τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, καὶ δῦνοια ἀσφαλὴς αὐτῶ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιαὶ δ' ὁπόσαι ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ταύτῃ ἀσπῶν διετέλει, καὶ ὅπῃ ἐξοδεύειν δέησεν ἡγούμβυος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

CAP. III.

Ἐπιβουλαὶ Ἀντιπάτρου κ᾽ Ἡρῴδου.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Ἡρῴδου δ᾽ ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα
Ἀντίπατρος εἰς αὐτὸν ἐκβησόμενα, καὶ ἐφ᾽ οἷς ὠφελήσειν
κύριος ἦν, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν, ὅπως
χρῷτο τῇ παρούσῃ ἐλπίδι δυνάμεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ περαιτέρω
προάγοι τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξουσίαν. τολμηρὸς καθεστὼς ἀνήρ, καὶ
δόλῳ τὸ ἄδηλος τοῦ πατρὸς εἰς κακουργίαν, καὶ ἐφ᾽ οἷς οὐδὲν
ἦν πιστότατος. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς ὑπὲρ ὅντινα ἰσχὺν ἡ
ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοτρόπου τοῦ Φερώρου ἐμποδὼν ἥκιστα
αὐτὸν φερώρας ἐθεράπευεν, καὶ αὐτὸ θεραπεύεσθαι δεινὸς, πάνυ τὸ
ἀντιπάτρου θρασυστομήσαντος αὐτὸν καὶ τὴν
γυναικωνῖτιν συνιστάμενα τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδούλω-
το γὰρ φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ,
καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνδρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐ-
τῶν παρθένων. ἀλλ᾽ ὅμως ἠνείχετο, φέρεσθαι τε ἐᾶν
ἓν δίκα τῶν γυναικῶν ἀκαθέμονα δυκμῶν τὸν ἄνδρωπον
καὶ ἀλλήλαις δύνοιαν συμφέρεσθαι τὰ πάντα μὴ ἀπηλ-
λαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐ-
ταῖς, καὶ δι᾽ αὐτοῦ, καὶ δίκα τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ ἅπαντα αἱ
τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρᾳ γὰρ πρὸς ἀντίπατρον
ἐφ᾽ ἑκάστοις ποσὶν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. ἀντίπαθασμα
δὲ ἓν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ θρασυκοποῦσα τὰ
πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῆς ὅτι κακοῖς
τοῖς ἡρῴδου πρασσομένοις, εἰδέναι τε καὶ μισεῖν ἐκ
ὑποτέτραμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν
δύνοιαν αὐτῆς, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρῴδου πρασσομένοις
ἦσαν, ὑπενόουν ὡς φανερὰν μὴ εἶναι τὴν πρὸς
ἀλλήλους αὐτῶν συνῳδὸν, μίσους ἢ καὶ λοιδοριῶν εἰ καὶ
ἐς πρόσωπον, καὶ μάλιστα ἡρῴδου ὠδυσυχά-
νοντας ἢ εἴτις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυ-
πτῶς ἢ τὰ τῆς δύνοιας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ
ἐπράσσον ὅτως. ἐλανθάνετο ἢ τὴν σαλώμην, ὅτε
πρῶτον ἡ δύνοια αὐτῆς ὅτι τοιοῦσδε ὡρμημένων, ὅ-
τε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι καὶ ἀπήλλακτο αὐτῇ. παί-
δα αἰνίχνυδά τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκέ-
δηλῶσι, ἀπεσήμαινεν, συνῳδούς τε κρυπτὰς καὶ πό-
τους, βελτυτήρια τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα, ὧν μὴ
ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συνιεμένων κἂν πεφανερῶ-
σθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νῦν ἢ τοις μὲν ἐκ τοῦ πρόσπου
διαφόρους καὶ τὰ πάντα ὅτι ἐλάθη τῇ ἀλλήλων λέγον-
τας, εἰς ἢ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν ἀναπε-
μένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ πρόσ-
σειν μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογῶν, πολεμεῖν πρὸς ἃς
λανθάνειν χρώμενοι δ᾽ νοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπισκέ-
ποιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰνίχνυδά τε καὶ ἀκριβῶς συντυ-
χάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ
πολλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτὸ, εἰς ἢ τὸ θαρσεῖν ἐ δυκκειμένου
ὑπονοιῶν καθισαμένων δυσβολαῖς τ᾽ ἀδελφῆς. καὶ ἓν
γὰρ μόριόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ᾽ ἀκριβώσει μέγα
φρονεῖν τὸ πατρίῳ νόμῳ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρασσομι-
μένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται,
βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιφέρεσθαι, προμη-
θεῖς, κἀκ τοῦ πρώτου εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἑ-
τοιμότατοι. παντὸς γοῦν τοῦ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δ᾽
ὅρκων ἢ μὴ δύνασθαι κάμασι, κἂν τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ἐκ ὤμοσαν ὅτως ἐξακι-
σχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἢ φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ἐκ᾽ αὐτῆς εἰσφέρει.

Cæterùm in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius pertueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quæ iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictíſque conuiciis ſimularent diſſidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benenolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim pertueſtigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias cõſultationes, mitum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & pertueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorẽ patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedentes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherotæ vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Pharisæorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quotcunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam ipsem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura omnia nouo regi, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quándoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haud quaquam discessurum: emoríque se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, irasci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admonentque Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs. Romam profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipsum

A οἱ ᾗ ἀμειβόμφοι τ δύνοιαν αὐτῆς, φοβγνωσαν ᾗ ἐπεπεςδύοντο ὑπφοιτήσ τῦ θεῦ, φῤῥέγον ὡς ἡρώδη μ καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γλύφ τῷ ἀπ' αὐτ, καὶ τε βασιλείας εἰς τε ἐκείνου φρενηξόσης καὶ φερωέαν, παῖδάς τε οἳ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ὑ γὸ ἐλαύθανε τ σαλωμίαν, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἰῶ, ὅτι τῷ φρενῶν τ αὐλίῳ ὀλιγφθειρομένων τινας. καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ τε φαρισαίων τοὺς ἀπιστοτάτους ἀναιρεῖ, ὁ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καθ' ὃν τε τῷ τότε φρόχοντα ἀρετῇ τε διαφορεπούς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτ. κτείνει ᾗ καὶ παῖ ὅτι τ οἰκείᾳ συνειστήκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἐλεγχθ. πρτο ᾗ ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε καὶ διεργέτης ὀνομαθησόμενος τῦ ὑπὸ κατασταθησομένου φορρήσει βασιλέως. καὶ χείρα γὸ ἐκείνῳ παίτας ᾖ), παρέξοντος αὐτῷ γάμου τε ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρώδης ᾗ κολάσας τ φαρισαίων τοὺς ὅτι τοῖσδε ἐλληλεγμένους, B σωτήριόν τε ποιεῖτω τῷ φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρᾳ γυναικὸς, τιμή τε ὕβεως τ παρθένων τῇ ζήλῳ τ γυναικὸς ἀπαθεὶς, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀτιμίας αὐτῷ ποιούμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν φασιν αὐτῷ φορὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ὐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο. τιμή τε ἀφέλυσιν τ ζημίας τ ὑπ' αὐτῷ ὀπιβληθείσης τέλεσι ἀφαδυχθείσαν τοῖς ἐκείνης, τῷ τε νεῶ πεφορταγμένων ὐδὲν ὅπι ὑμετ' αὐτῆς. C αὐθ' ὧν φερώρα καλῶς ἔχειν, ὑ δήσει ὐδὲ γνωμῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον ὑποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τῦ φορὸς με σὺ αἰτίαν ἐσομένου. καὶ νεῶ εἴπερ αὐτοποιᾷ συγγνώμης τ ἐμῆς, ἀπέπαυσε τιμή τε τ γαμετῆ. μένοις γὸ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ σέργειν ἐκ ἀπηλλαγμένος. φερώρας ᾗ καίπερ λόγων αρετῇ φορωθέμενος, ὅτε συγγνώμης τ φορὸς τ ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον ὐδέν, ὅτε τῷ φορὸς τ γαμετῇ δύνοιαν. αἱρεῖσθαί τε φότερον θανεῖσθαι D ἢ ζῶν ζήλῳ ἀπεσερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρώδης ᾗ φερώρᾳ μὴ ἐκφεβάλλετο τιμή ὅτι τούτοις ὀργὴ καθ' ὑπερβολὴν τιμωρίαν εἰσφορταγμένος. ἀπιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μηδὲ τῇ ἐκείνῳ φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῷ γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν συνεσόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μέν, συνήεσαν ᾗ ἧ κρυβῇ, καὶ συνεκώμαζον φερώρᾳ τ ἀπιπατρῳ. ἔφοιτα ᾗ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ ἀπιπάτρῳ τ φερώρου γυ- E ναῖκα συμφορταστάσας αὐτοῖς τὰ εἰς τιμὴ συνοδον τῆς ἀπιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος ᾗ τὸν πατέρ, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλεῖον φοχωρῆσαν τὰ τῦ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει φορὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπως ἔλλιον ἡρώδη, πέμπειν ᾗ τάχος ἀπίπατρον ὡς καίσαρα. ὃν ὠμολόγει ἔπεμπεν ἡρώδης ἀπίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ δὴ δὴ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν ἀπίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ᾗ τελευτᾶν ἡρώδην, τὸν ἐκ τ τῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς γόν αὐτῷ γεμόμενον. συνέχρμα ᾗ ἀντιπάτρῳ καὶ σύλλογος ὁ ἄραφ, μηδὲν ὧν φοσόταξε καίσαρ διαπεφορταγμένος. καὶ ἀντίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ ὅτι

καί-

καίσαρος, ὃν ἐκεῖνος πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλὰς ἀπέκλεινεν ἐν πέτρᾳ ἀξιολόγων, ὧν ἦν καὶ γνώμιλος τοῦ αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σέμνον ἄνδρα τῇ παντὶ ἀρετῇ πᾶσιν δικαιότατον, ἀνηρηκέναι δὲ καὶ φάβατον καίσαρος δῆλον. καὶ σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τούτων δὲ ἐγκλημάτων. κόρινθος ὢν ἡρῴδου σωματοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστὸς ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος ὅπως χρήμασι μεγάλοις ἡρῴδην ὑποκλεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲν φάβατος συλλαίῳ περὶ αὐτὸν εἰρηκότος διαφέρειαν πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα ἀνάπτει ὧν αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταγορεύσει τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίῳ φίλον. οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοχλοῦντες μὴ μελαγχίζεσθαι κόρινθον, καὶ εἶπε δέησιν, καὶ συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου ὁμολογήσας, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

A Cæſarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accuſator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram ſe inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præſtantiſſimi. quin & Cæſaris ſernum Fabatum ab illo interfectum fuiſſe ob talem quandam cauſam. Erat in ſatellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere ſolitus eſt. Hunc Syllæus pecuniis corruptum B cò perduxit, vt ei regis ſui cædem ſit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipſo Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimúlque duos Arabas ab eodem ſatellite inſimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt ideò ſe veniſſe vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in C opere, ſi ita facto opus ſit. quos omnes Saturninus apud ſe delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmiſit.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆς φερώρας.

CAP. V.

Pherorae obitus.

Φερώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένουσαν διανοίᾳ τῇ γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ ἡρῴδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας καὶ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο ἡρῴδην τετελευτηκότα, ὡς τε D νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινῶν πιστεύσειν ἐντολὰς ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, καὶ οὐχ ὑπήκουσεν ὅτι τῇ τιμῇ τὸ ὅρκου. ἐμὲν ἡρῴδης γε μιμεῖται τὸ ὅτι τοιοῦτος δὲ ἐκείνου γνώμιλος περαφηρημένος ὧν ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὴν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχεῖ νοσεῖν, καὶ μεταλλήσεως αὐτῷ μὴ γλυκμένης. θανόντα δὲ θεσείλας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἠξίου, πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ περίθετο. τοῦτο αὐτιπάτρῳ καί τοιγε ὅτι ῥώμης πεπλουκότι κακῶν ἐκμύετο ἀρχὴ τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν τιννυμένου τὸ θεῖον. διηγήσομαι δὲ τὰ πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, ὡς δὲ ἴγμα τοῦ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τὸ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ὅτι πᾶσιν.

PHeroram autem obſtinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòſt decumbente rege vocatus ad accipienda quędam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cùm Pheroras in morbum incidiſſet, vel inuocatus ad viſendum eum venit: quo morbo poſtquam abſumptus eſt, corpus eius tranſlatum Hieroſolyma ſepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναιρεθείσης φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἠνώχλησε τὸν αὐτιπάτρου βουλαί.

CAP. VI.

Pherorae vxor accuſatur veneficij, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.

ΕΠειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφείσης ἐγγενέσθαι αὐτῷ ἀπελευθέρους δύο τῶν φερώρα τιμίων. ἦσαν προσελθόντες, ἡρῴδου ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τοῦ λόγου τε καὶ δυσχοῦς μεταστάσεως. τοῦ δὲ διαφέροντος τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰρ ἐδόκει, δεισάντας αὐτὸν ἔλεγον ταῦτα τῇ γυναικὶ τῇ φερώρα τῆς νόσου, φάρμακόν τε προσπιμφθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὴν μὲν ζευχθῆναι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσποιήσειν ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τότε δὲ ἀληθὲς ὅτι τῇ φερώρου τελευτῇ. φαρμακίδα δὲ εἶναι γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἢ δὲ ταῦτα ἐπεκύρωσεν. καὶ τῆς συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολογήσασης εἶναι φίλης. πείσουσί τε αὐτίκα ὅτι φερώρας τὸ φάρμακον, εἰς ζῶν τόπον ἐληλύθεσαν, ἔτι μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

F Pheroram mortuo Taphanitæ duo è libertis eius cariſſimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miſerum eius & iniuſtum interitum. Quo attentiùs autem ſimul ac fidē præbente illorum ſermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnaſſe ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod guſtatum pernicie attulerit homini. id venenum allatum ab Arabiſſa quadā muliercula, nomine quidem amatoriū, re autem vera Pheroræ letiferum. ſunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tū inſimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiariſſima. ad eam comparandi veneni cauſa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater

& ſoror,& eum illa reuerſæ ſunt pridie quàm A
ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex
ad iram concitatus, torſit ancillas earum &
quaſdam etiam ingenuas, & cùm nulla quic-
quam fateretur aut detegeret, poſtremò quæ-
dam dolore victa nihil aliud protulit, quàm
quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus
ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præ-
ſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad
diligentiorem inquiſitionem Herodem per- B
mouit, ita vt extorqueret earum ſecreta om-
nia, comeſſationéſque illas & occulta con-
uentiuncula, tum ſermones patris cum An-
tipatro priuatim habitos, prolatos inter Phe-
roræ mulierculas: ne id quidem reticente,
centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtine-
ret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ
quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæ-
penumero apud patrem de eius longæuita-
te quereretur, dum interim etiam ipſe con-
ſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet C
tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri mul-
tos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare qui-
dem tutò liceat: quandoquidem iam nunc
ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata
ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum ac-
cuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à
filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum
eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc
quia probè congruebant cum illis quæ ex ſo-
rore antea rex audierat, exempta eſt omnis D
dubitatio: deprehenſámque in tam malitio-
ſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpo-
liatam multorum talentorum ornamentis eie-
cit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ
propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed
nihil magis eius contra filium indignationem
commouit quàm Samarita Antipater, Anti-
patri filij procurator, qui in tormentis inter
cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale vene-
num Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per E
hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id ve-
nenum allatum ex Ægypto per Antiphilum
vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theu-
dione auunculo ipſius Antipatri, fratre Dori-
dis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à mari-
to ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata
per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox
quaſi ad afferendum id properans, de tecto
ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, F
quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam
ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem &
ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem prome-
ret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid
per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe
omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt mul-
torum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita eſt.
Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat An-
tiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſ-
ſione medici. Theudio deinde iu domum no- G
ſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo
Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perni-
ciem comparatum. Poſtquam igitur maritus
in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, ℭ ἐπαυῆκον αὐτῷ ἀγόμενα τῇ
δείπνου ὑστεραίαν ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασι-
λεὺς τῷ λόγων παεξωυθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε
τῶν γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, κ᾽ ὄντος ἀφα-
νοῦς τὸ φάρμακος, ὅτε τὸ μηδεμίαν ἐξεπεῖν,
τελευταία τις τῶν ἀμφιτόνων αὐτῇ τῷ ἀλγηδόνων,
ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν ἢ ὀπικαλεῖσθαι δικαίως
δικαίας δώσειν τιμωρεῖν τῷ ἀντιπάτρου μητέρα,
κακῶν τῷ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωμούσῃ. ταῦτα
εἰς ὄπτασιν ἡρῴδῃ ἄγει, ℭ τὰ πάντα βασάνοις τῷ
γυναικῶν ἀνάπυσα λῶν, οἵ τε κώμοι, κ᾽ αἱ κρυπταὶ
συνόδοι, κ᾽ δὴ κ᾽ λόγων τῶν μόνον τὸν υἱὸν εἰρη-
μένων ἐξοίσεις τῶν τὰς φερώρου γυναῖκας. λῶ
δὲ τάλαντον ἑκατὸν δῶρεὰ ὀπικρύπτεσθαι φερώρᾳ
τῶν τὰς φερώρου τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσις ὑπὸ τῦ πα-
τρός. μῖσος τε τῶν τὸν πατέρα, καὶ ὁλοφυρμοὶ
τῶν τὸν μητέρα, ὡς ὅτι μήκιστον τῦ πατρὸς βιῦ
ἐξημμένου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάσσονος τῦ γήρως
ὀπικειμένου, ὡς μηδ᾽ ἐλθῦσαν τὸν βασιλείαν ὁ-
μοίως δυφανᾶ ποτ᾽ αὐτόν. ὥσθ᾽ ἑφεσθαί τε πολ-
λοὺς ὅτι τῇ βασιλείᾳ κ᾽ ἀδελφοὺς, κ᾽ ἀδελφῶν παῖ-
δας, ὑδαμῶς ἀδεῆ τὸν ἐλπίδα παρεχομένου τὰσ-
φαλοῦς. καὶ γὸ δὴ ℭ νῦν εἶπι πάσχειν αὐτὸν, ἀδελ-
φῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτῷ κελεύειν τὸν ἀρχὴν δί-
δοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῦ βασιλέως,
κ᾽ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ᾽ αὐτῷ ἀ-
πίοιτο ἤδη, τὸν μὲν ὅτι ῥώμης ἀρᾶσθαι τέχνῃ ὀπι-
νοῦσαν, φερώραν δ᾽ ὅτι τῆς αὐτῷ τετραρχίας. ταῦ-
τα, σωῆδε γὸ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ᾽ πολὺ, τῦ
μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, σωῆκε αὐτοῖς ὁ βα-
σιλεὺς, κατωμόσας ὅτι κακίᾳ τῦ ἀντιπάτρου
τὸν δωρεὰν τὸν μητέρα αὐτῷ, πάντα τὸν περὶ αὐ-
τὸν κόσμον τάλαντον πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔ-
πειτα αὐτὸν ἀποπέμψειεν, κ᾽ τὰς φερώρου γυ-
ναῖκιν φιλίαν ἐπείσατο. μάλισα ἢ ἐξώτρωσεν εἰς ὀρ-
γὴν κατὰ τῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης ἀνὴρ
ἀντιπάτρου, ὅπιτες ωδῶν τὸν υἱὸν τῦ βασιλέως αὐ-
τιπάτρου, ἄλλα τε αὐτῷ ἐν τοῖς βασάνοις κατει-
ρωῶν, καὶ ὅτι φαρμακεύσαιμένος φάρμακον θα-
νάσιμον, δοὺς φερώρᾳ κελεύσας φθᾶ τὴν ἀποδη-
μίαν αὐτῷ, ἵν᾽ ὡς πλεῖσον ἀφεσήκει τῷ ἐν τούτοις
ὑποτοπασμῷ τῷ πατρὶ δουλῶν. καὶ κομίσαι μὲ
ἀντίφιλον ἐξ αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῷ ἀντι-
πάτρου φίλων. γαλεῶναι ἢ ὡς φερώραν δῶρα θευδίω-
νος, μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφῆς βασιλέως παιδὸς,
κ᾽ ὕστος ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν
φερώρου, δόντος φυλάσσειν τῦ αὐδρὸς αὐτῆς. ἡ ἢ
ὡμολόγει μὲν ἀναιρεῖναντος τῦ βασιλέως, κ᾽ δ᾽ ἐμ-
μοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτῷ, οὐ
μὴν τελευτᾷ ὅτι πόδας τῆς πτώσεως ἡμομένης.
κ᾽ ὕστως ἐσωσεῖ ἀνεκτήσατο αὐτῷ, ἀδεια τε αὐτῇ
ὑπισχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐσ᾽ ἀφανισμῷ
τἀληθοῦς ξεπομένῃ, ξύφεσι γὴν μὴν κακοῖς τοῖς ὑ-
σάτοις ἀγνωμονεῖν ωεσθεμένῳ ὑπισχνεῖται, ℭ ὤ-
μοσεν, ἢ μὴν ἐρήσειν τὰ πάντα ὧν ἐωεφάχθη ξύπον, λέ-

γουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐνομίσθη γὸ ἐν τ᾽ αἰγύπτῳ τὸ φάρμακον
ὑπ᾽ ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. κ᾽ θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλασσεν αὐτὸ,
ὥσθ᾽ φερώρου λαβῦσα ὅτι σὺ ὑπ᾽ ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώρας, κ᾽ ἐθεράπευες

αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σὲ τ δύνοιαν, ἰλὺν φερὶ αὐτὸν ἐ- A
ρχῶ, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, κὴ μεταπελέσας με,
ὦ γύναι φησὶν, φερώδευσέ με ἀντίπατρος ὅπῃ παρὶ μὲ
τὸν ἑαυτῦ, ἀδελφὸν ὃ τὸν ἐμὸν, θανάσιμόν τε γνώμην
σπουδὴς κὴ φάρμακον ὃ διακονήσοιτο αὐτῇ πεποεισ-
μένος. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ὑδὲν ἀρετῇ ἢ
φερτερον ἐχρῆτο φερὶ ἐμοῦ ὑφαιρῶν ὥπλα, ἐμέ τε ἐλ-
πὶς ἀεὶς μακρὰν ἀπέσεσθαι τὲ βίε, φέρε μὴ γνώμῃ
ἀδελφοκτόνῳ ὀπτισαίμην φερπάτερας τοὺς ἐμαυ- B
τῦ, τὸ φάρμακον, καίπε τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν
τε ὑδὲν εἰς ἀναβολὰς φεράσειν τὲ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. κὴ τὸ μὲ πλεῖον καύσασαν τὲ φαρμάκε τυχεῖν,
ὑπολειπεσθαι ὀλίγον, ἵνα εἰ φερώσεν μετασάντος
φερεπὶ κακῶς αὐτὼ ὁ βασιλεὺς, μεθίσασα διάφ-
θορον ποιεμένη τῇ ἀναγκῶν. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον κὴ τ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγε. κὴ ἀ-
δελφὸς ὃ ἀντιφίλε ἕτερος κὴ μητὴρ αὐτὲ, ἀνάγκης τε
κὴ βασάνων σφοδρότητι. ταῦτα ἔλεγον, κὴ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο ὃ κὴ τὲ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ ὃ τὲ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνο-
μένη, κρύπτειν φερθυμηθεῖσα αὐτά. κὴ διὰ τάδε ἡ-
ρώδης ἐκείνῃ τε ἐξέβαλεν, Ꞓ τ υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειφε
τῆς διαθήκας εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν κὴ τ πεν-
θερὸν τ ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο σίμωνα τὸν τὲ βοη-
θοῦ. καθίσᾳ ὃ μαθίαν τὸν θεοφίλε ἱερεσολυμίτην
γένει. ἐν τούτῳ ὃ κὴ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντος D
ἀντιπάτερου παρῆν, κὴ βασανισθεὶς, ὡς εἰσκεται κομί-
ζων, δώσειν τε τῇ αὐτὲ μητρὶ κὴ φερώσῃ, ὡς εἰ τὸ φερ-
τερον μὴ ἄπροικο τὲ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχει-
ρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο ὃ γράμματα φερὶ τῶν ἐν ῥώ-
μῃ φίλων τῇ ἡρώδῃ, κὴ ὑπαγορεύσει ἀντιπάτερου, ὅπῃ
κατηγορία ἀρχελάε κὴ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δὴ
θεν διαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅπῃ σφαγῇ τῶν φερὶ
ἀεισόβουλον κὴ ἀλέξανδρον, δι' οἴκτου ὃ Ꞓ αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τὲ πατρὸς, οὐχ E
ὡς ἐφ' ἑτέρῳς, ἀλλ' ὅπῃ τῇ κἀκείνης φερσαπολωλέ-
ναι τ κλήσεως αὐτῇ γνομένης. ταῦτα ὃ μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέφερον. γεάφει ὃ
Ꞓ αὐτὸς ἀντίπατρος τῇ πατρὶ φερὶ αὐτῇ ὅπως μὴ
ἔσας τῇ αἰτίαν, κὴ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τῇ ὃ λόγων τῇ ἡλικία τὼ ἀνάθεσιν
ποιέμενος. αὐτὸς ὃ δι' ὧν τὰ φερὶ σύλλαον ἠγωνίζετο,
κὴ φερὶ θεσσαλίαν τῇ φρούτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, F
κόσμοις τε κριφρεπεῖς Ꞓαλάντων ἑώνητο διακοσίων.
θαυμάσᾳ δ' ἂν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἰουδαίᾳ κατ' αὐ-
τὲ κεκινημένων μηδὲ φερτερον ἐπὶ τὰ, ὑδὲν αὐτῇ δῆ-
λον ἠμύοτο. αἴτιον δ' ἰλὺν ἦτε ἀκρίβεια Ꞓ φυλακὴ τῇ
ὁδῶν, κὴ μῖσος τῇ ἀνθρώπων τὸ φερὸς ἀντίπαρον. ὑδὲ ἐ-
γὼ ἰλὺν ὃς φερθύμως κινδυνεύω τῇ αὐτὲ, ποιεσὰς τῇ
ἐκείνε ἀσφαλειὰν καθίσαᾳ.

eum & curandum venisti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum pestiferis consiliis & veneficis ministertis suũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vius est videor, decedere, & mihi instare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contamine m, me inspectante venenum illud exure. tum se sine mora prolatum iuxta viri mandatum concremasse, paulo seruato vt si post mariti mortem rex eam tractare vellet duriùs, possit ei necessitati ocurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quasi secretorum horum omnium participes sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolimitani genere. Interim Romam venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus fassus est attulisse se venenum quod daret patroni sui matri & Pheroræ, vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus accessio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusãs, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd cùm per septem menses ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio, & viarum custodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη.

Cap. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conicitur.

G

Ἡρώδης ὃ ἀντιπάτερου γεγεμφότος φερὶ αὐ-
τὸν ὡς τὰ φαῦτα ὃν χρὴ διαπερασμένους
τέρμον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπικρυφάμενος τὼ ὀργὼ
ἀντιπέμπει κελεύων μὴ βεβαδυκέναι εἰς τὼ ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι φερὶ τῶν ἐπιδημίαν αὐτε. κὴ ἅμα

Cæterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret ne quid sibi per eius abstẽtiam quod nollet accideret. Simúlque VI.

modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modísque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia vitésq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium insscius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitísque in cõsessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissiméque serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

A τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, παντί τε τρόπῳ φιλότιμα τὸν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποστοχάσας, ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβων κτήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δή τι δρασείοντό τι αὐτοῦ. τούτοις ἐν χιλικίᾳ τῆς γράμμασιν ὑπετυγχάνει. τοῖς δὲ τὸν φερώρου τελευτὸν δρασαφῆσιν, ἐν τάφῳ πρότερον, δεινὰς τε ὑπῆγεν ἐν διοίᾳ τῇ φερώρου, διότι δὲ τῷ πατρὸς τὸν ἀνάρεσιν ὁ δρασεξάμβος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὠδεῖ δὲ κελεύσειν τῆς χιλικίας ὁρμώμενος ἐνεδοίαζεν ἤδη πρὸς τὸ οἴκαδε πλεῖν, δεινῶς τῇ ἐνβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν, ἐπέλθοιεν αὐτὸν ταῦτά πη καταδοκοῦντα ἐπέσχον. οἱ δὲ, μὴ δρασέλθῃ τὸν οἴκαδε πλοῦν. λύσειν γὰρ ἀδικούμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νεῶν ἐκ ἐτέρωθεν, ἀλλὰ δρὰ τὸν ἐκείνου ὑποψίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑποδύεσθαι. τούτοις πεισθεὶς ἔπλει τε καὶ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων δαπάνῃ τιμῇ τῇ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προφύτοις δ' ὢν αὐτίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσίοντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων. ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀρᾶις ἐκ σκωλύσιός αὐτὸν δέχεσθαι πιπλεῖ τοῖς ἀδελφοῖς ἐποπίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὕαρος κυϊντίλλιος, δρᾶδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δ' αὐτός τε σύμβουλος ἡρώδῃ, ὠδεῖ τῶν ἐπιτηδείων αὐτῷ δεηθέντι. καὶ αὐτῷ συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ αὐτίπατρος ἀδεὴς αὐτῷ σκήπτρου γεγενότος. εἰσεισι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ πορφυρίδος ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ δορυφόροι, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἰ ἐλπλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπάσαιτο ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὀνειδίζων, καὶ βέλθυσιν ὀλέθρου τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκεσατὴν καὶ δικαστὴν ἔσεσθαι οὐδενὸν τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τούτου κακοῦ ἅμα τε ἀκεσαθέντος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει ὠφεφεύμενος ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δ' αὐτὸν ἥτε μητὴρ, καὶ ἡ γυνή. αὐτὴ δὲ οὐ, ἣ γνωμὴν ἀντιτόνῳ πᾶσι τῷ πρὸ ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλευκότι, παρ' ὧν τὰ πάντα σημαθὼν ἐν ἀδρασεβείᾳ τοῦ ἀγῶνος οὐ. τῇ δ' ἑξῆς, συνέδρευεν μὲν ὕαρός τε καὶ ὁ βασιλεύς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μᾶλλον ἔμελλον, καὶ ὧν τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοι τε μηδῶν τοῦ αὐτιπάτρου μικρῷ πρότερον συνεληλυθότες ἢ σκεῦον ἦκεν, ὅπως ὀλοῦ φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῷ γεγραμμένων οὐ, μὴ ἐπανιέναι ὡς πάντων τῷ παρὸν ἥκοντων εἰς πίστιν, μόνου τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ συῶ αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρὸν ἰσχυρὸν γνῶναι. αὐτιπάτρου δὲ προπεσόντος τῷ παρὸν πρὸς τὰ γόνατα, ἐκ ἐκτενόντος μὴ προσδιεγνωσμένου κατασπᾶν δίκην, ἀλλ' ἀκεράσως αὐτῷ γνωμένης ὧδε τῷ παρὸν, ἀκεραίως μὲν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ὡς ὅτι τοιαύτας αὐτῷ

τύχας

τύχας ἡγουμένῳ, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quámque benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minùs capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Miratúque ſe Antipatrum quánam ſpe elatus in tantam peruenisſet audaciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe c c c. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſontium idem accuſator atque imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac paricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cauſámque ſuam exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quâ enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecùs ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremò ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

πάθος ἡγεμόνα, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις αἷς ποιήσατο αὐτὸν ἐξηγούμενος, & πλούτου δύναμείαν ἐν ἡμετέροις ὡς εὐθελήσειαν προστιθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι ἡγεῖσθαι τὸ μὴ ἐκ βουλῆς τῆς ἐκείνου κινδυνεύσας τελευτᾶν, ὥσπερ τὸ θᾶσσον δυσεβὴς τιὼ βασιλείαν ὑφαλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταξάντος, δίκῃ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, ποίων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὅτι τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ὑπεξαπίναις. διάδοχον μὲν γὰρ ὑποφιλάσθη διαγεγραμμένον τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἤ ἐπ' οὐδενὶ πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπαφαιρεῖα καὶ δυνάμει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσοδον κομιζόμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, οὐδοῦ τῆς εἰς ῥώμην τεσσαράκοντα ταλάντων ἀριθμόν. ἐπισκάλει ἤ καὶ τοὺς ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προθεμένῳ, μιμητὴ γεγονότι. εἰ ἢ μή, διὰ κενῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τοὺς συγγενῶν. τὰ γὰρ πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μεμύσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα προφάσεις τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου. οἷς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τ' παθοκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα ῥέπει, λέγειν τε ἄπορος ἦν. & νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιατιθέμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὃν πρόχθειεν τρόπον ὑφαπτόμενος, δεινθέντι τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν. καὶ τοῦ ἀντιπάτρου καὶ διαφολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τεταραγμένου, & ὁπόσα ὑφαδείγματα τ' διανοίας πρὸς αὐτὸν διεξίοντος, τὰς τιμὰς ἃς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος ἃς ποτε ἡγεῖσθαι μὴ ἐκ ἀρετῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι. καὶ γὰρ ὁπόσα προϊδεῖν δεήσειε πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε πρᾶγμα ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τοῦ αὐτοῦ σκηπτροφέρειν τὰ πάντα, εἰκός τε ἦν εἶ τοῦ ἀλλαχόθεν ὑπαυλῶν τ' πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπεβουλευτικῶ καταστῆναι, & ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἦν ἐπ' ἐκείνοις ἐμπρυτανεῖτο, κακίᾳ τῇ ὑπὲρ τοῖσδε μέλλεσι σωτηρίαν. καίτοι γε τὸ μέλλοντος διάδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ σωματολαυσομένῳ πρῶτ', αἷ εἰς τὸ παρὸν προῆσαν, ἂν ὑπεκπωλύσθαι. εἰκός τε ἦν εἶ τοῦ ἀπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιὼ ἡμίσειαν, μὴ φόνων καὶ κινδύνων ἐφιέσθαι τὸ ὅλον, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ προϊδεσθαι. καὶ ταῦτα τεθαμμένου τ' ζημίαν τοῦ ἀδελφῶν, καὶ μισυντιὼ μὲν καὶ κατηγορητιὼ γεγόμενον λανθάνειν δυναμένων, κολασιὼ τε ἐπεὶ φανερῶ κατέστησαν πονηροὶ τὰ πρὸς τ' πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τ' ἐνταῦθα ἠνωνισμένων προδείγματα ἦν, τ' ἀκεφάτῳ δυνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τοῦ δ' ὑπὲρ ῥώμης μάρτυρα ἦν καίσαρα, ὑπίσης τοῦ θεοῦ ἀπατηθεῖναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν ἦν τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα ἐπεσταλμένα, ὧν ὁ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρως ἦν τὰς διαβολὰς τοῦ στασιάζειν αὐτοὺς πρὸς θυμῶν, τὰς πλείους ὑποδημία τῇ αὐτοῦ σωτηρίᾳ χολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγγυομένης, ἵνα ὦσι αἱ αὐτοῖς ὑπόδημοι ὑπόδημοι ὡδηγημένα. διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τ' ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ τοῦ ἐφεστηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὲ τούτοις τροπῆς τοῦ σωτηρίου ἡγουμένης,

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimico subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis naturales affectus pietatis abolemisset, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te nó ad securitatem patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres sontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palàm quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conãdo patrem subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritũ supplicium effugeres, verùm etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis participeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq suã partem præriperes: & cuius te seruatorẽ verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipse tantùm iceleſtus, sed matri quoque inu-

A σφόδρα γὰρ ὠκτειρεν τὸν αὐτίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ
ἀμφίας τὸ πρόσωπον χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς
ἂν οἴκτου καταχῶναι. φανερὸν ὂν καὶ πρώην ἤδη καὶ
πόρρω τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βεβουλόμενον ἐκδηλον
εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο
λόγοις. μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἢ
μαρτυρίων συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος. μάλι-
στα δ' ἐπῄρετο τὸ βασιλέως, ἡνίκα
B εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τοῦ
ἤδη ἐκ παίδων δύσοιτο ὀνησιφόρον αὐτῷ πρὸς παίδων ἕτερος
ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε οὐκ ἄπορα θαυμάζειν τοῦ πρωτέ-
ρου τὴν ἀβουλίαν. νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβούλων διε-
φθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρ-
χῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι πεπαίδαγμένους.
αὐτιπάτρου δ' ἂν δικαίως τὴν μιαρίαν καταπλαγῆναι,
μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παρόντος διεργασθέντα τὸ λυσιμανὲς ὥσ-
περ τὰ ἰοβολώτατα τοῦ ἑρπετοῦ μὴ μαλαχθέντος,
C καίτοιγε καὶ κείνους τινὸς ἐγγυαμένης μαλακίας τὸ ἀ-
δικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελ-
φῶν πρὸς τὸ μὴ μιμητὴν αὐτοῦ καταστῆναι τὸν ὠμότη-
τος ἐμποδὼν γενέσθαι. καίτοιγε ὦ αὐτίπατρε τοῦ ἀδελ-
φῶν μισυτὴς τε ὢν τολμήσειας αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρευνη-
τὴς τοῦ ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τοῦ πεφωραμμένων. καὶ
D τοῦ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλέσαι θυμοῦ χρῆσθαι μὴ ἐλ-
λείποντος, ἀλλὰ τὸ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ
δάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δείσκοντες κἀκείνα οὐκ
ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελ-
φῶν πεφωραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτοῦ
φιλοπάτωρ εἶναι πεπιστωμένος, ἀδεέστερον ἐπ' αὐτοῦ
κακουργεῖν ἐδυνάμενος. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις
παρέστησας. ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αἴρεις ἐφ' οἷς
ἤλεγχες πονηρίᾳ γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφωραθέντας
αὐτοῖς οὐκ ὑποδίδους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς, ὡς
E καὶ συνῃδέσθη πρὸς αὐτοὺς καὶ τοῦ πατρὸς ποιησάμε-
νος, ἐπὰν εἴπω κατηγορεῖν, βεβουλημένος σοὶ τοῦ δικ-
αίου δὲ παροικονίας περδαίνεσθαι καὶ μόνας, καὶ δυοῖν
ἀγώνοιν διφρουμένῳ καρπούμενος, ἑκάτου τὸ σὸν ἀ-
ξίαν. φανερῶν μὲν τὸ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ὃν καὶ ἠγάλλου
ὡς δὴ τοῖς μεγίστοις. ἐν ὧν ἄξιον ὑπερφρονεῖν. εἰ δὲ
μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς
συνετίθεις, ἐκείνους μὲν, ἐκ ὡς τοῦ παρόν δικαίως
βουλομένους μισῶν. ἐ γὰρ αὖ ἐξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς
ὅτι πρᾶξιν ἐξαπλοῦν. ἀλλ' ὡς ἀγαθόχους τῆς ἐπι-
μονίας σε δικαιότερον αὖ ἡγουμένους. τὸν γὰρ πατέρα
ἀνασῴζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων
ἀνακαλυφθῇ μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας πα-
σχεῖν ἄξιος ἦν, ταύτην ἐξ τοῦ δυσυχοῦς εἰσ-
πράξας πατρὸς, ἀνοσίαν παροικονίαν ἐ κοινὴν,
ἀλλ' ἰδίαν μέχρι νῦν ἐκ ἐσόρησεν ὁ βίος. ἐκ γὰρ μό-
νον παρὸν ἐπεβάλλου, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντα δίεργα-
τικόν, κοινωνὸς δ' βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δόλ-
οχος πρόφανθείς. καὶ τὴν ὑπὸ ἡδονὴν τῆς ἐξου-
σίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ἀνακεκωλυμένος, ἐλπί-
δα ἂν τὴν εἰσαῦθις γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ γεάμμασι
πρησφάλισμένος. ἀλλ' ἐκ ἄρα τῇ πρώδου ἀρετῇ
τὰ πράγματα, γνώμῃ ἂν πονηρίᾳ ἔκεινες τῇ ἑαυτῶ,

βουλόμενος τοῦ πάντων συνυπακούσαντος πατρὸς, καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ὃν προσποιῆ τοῖς λόγοις σώ-
ζειν, τοῖς ἔργοις πᾶσιν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθισάμενος, ἀλλὰ καὶ τῶ μητέρα

ὡς ἐπε-

ὡς ἐπηνόεις πημπλας, & ταραττοποιῶν τ' διάνοιαν τοῖς ἀ- A
δελφοῖς καὶ τολμῶν θηρίον ὀνομαλεῖν τ' πατέρα, πα-
σῶν ἐρπετῶν χαλεπωτέραν τ' διάνοιαν κατασκευασά-
μενος, ἢ τὸν σὸν ἐκεῖνον ἰὸν ὅτι τοῖς συγγενεστάτοις καὶ τοῖς ὅτι
τοῖς εὐεργέταις παρεκάλεις ὅτι συμμαχίας φυ-
λάκων, καὶ τέχνας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν θεραπομένος
καὶ τ' γέροντος, ὥσπερ ἂν ἀρχύσης σε τ' διανοίας μῖσος
τὸ ὑποκυκεῶν ὠθεῖς ἦσαν. & νυῶν ἐλήλυθας μὴ βα- B
σάνους ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν διὰ σὲ
γενομένας, μεμύσεις τῷ σεαυτοῦ, ἀντιλέγειν τῇ
ἀληθείᾳ ἀποδίδως, καὶ οὐχὶ μόνον τ' πατέρα αἱρεῖν με-
μελετηκὼς ἐκ τ' ἀνθρωπείου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον καὶ σὸν
γεγραμμένον, καὶ τὸν ἀρετὸν τὸν ἀεί, καὶ τὸ δικαίου τ'
φύσιν. ἆρα ἀληθῆ λέγων τὰς βασάνους τ' ἀνα-
βεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲ νομιζόμενοί σου τὸν πατέρα
ἐκκεκρουθῶσιν τῇ ἀληθινείᾳ. αἱ δὲ σαὶ βάσανοι δο-
ξοποιαί. οὐ ῥύσῃ ἄρα τὸν βασιλέα τ' ἐπηρείας τ' συγ-
γενῶν; οὐδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν C
τῷ ἀδελφῶν δύνοιαν ἀναπεπλεγμένον τῷ παρόντος, ἔνθα
δὲ μέλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὸν βασι-
λείαν, πάντων ἀπὸ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον;
γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινὸν ὄνομα ἀδικήματος τῆς φύ-
σεως & τοῦ βίου, πεφυκὸς οὐδὲν ἧσσον ὡς τοῦ βεβου-
λευμένου καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. ἀναστα-
τίδιον ἤδη τὰ τῆς μητρὸς ἀπιπάτερου, ὁπόσα ἀπὸς τί-
νας ἰδίᾳ κουφολογίᾳ γυναικείως ἐρημένα. μαντείας D
τε καὶ θυσίας ὅτι τοῦ βασιλεῖ γενομένας. καὶ ὁπό-
σα μετὰ τοῦ φερώσου γυναικῶν ἀπιπάτρῳ ἠσέλγητο
μετὰ οἴνου & λύμης ἐρωτικῆς, τοῦ τε βασάνων τὰς
ἀπαγείσεις καὶ ὁπόσα μάρτυρα ἐχόμενα, πολλὰ δὲ
καὶ παντοῖα ἰδίᾳ, τὰ μὲν ἀναπεπλασμένα. τὰ δὲ,
ἀπὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι
ἐφορμένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴπι κατὰ φόβον
τῷ ἀπιπάτερου μὴ δεδρασάμενοι τὸ αὐτὸ σιγῇ πα-
ρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὁπλατὸν τοῖς κατηγορίαις E
τοῦ ἀρξάντων γεγονότα, & τῷ ποτὲ πολλῷ αὐτοῦ
σους ἅπαν τύχῳ, ἀφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς πα-
ραδιδοκῆαν, οἱ καὶ ἁπλήσως μίσους τὸ ἀπὸς αὐτὸν
διεφορεῶτο. κατέαν δὲ ὁ δεσπότου ἔχθρα τοῦ ὁπ-
λεχειρικότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθη τόλμης ὧν ἐπε-
νόησαν κακιᾶν καὶ δυσμενείας τ' ἀπὸς τὸν πατέρα, καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς ταύτης, & ἀλληλοφθορειᾶν ἀναπε-
πλεκῶς τὸν οἶκον. καὶ μήτε μίσει καὶ δίκῃ, μήτε φιλίᾳ
δι' δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτοῦ συμφέ-
ρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοὶ οἱ πολλοὶ ἀπο- F
ανεσκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κείνειν πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς ἀπὸ μασι, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς ἀπαλλαγ-
μένως ὅτι ψηφίζειν τοῖς γνωμένοις, καὶ καταβοᾶς ἐν τοῖς
ἀρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθαι, ὧδε καθεσταμένης ἀδείας ἐξέ-
φερεν εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτεροί τε κακῶν
ἀποδειχθέντες ἦσαν, ἐδαμόθεν φανερὰς αἰτίας ἐγκαλεῖσθαι
δυνάμενοι, διὰ τὸ μήτε δύνοίᾳ τῇ ἀπὸς ἡρώδην λέγειν
τοῖς πολλοῖς, μήτε ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔ- G
χοιεν εἰπεῖν ἐγκαλεμένης. ἀλλὰ τοῦ πονηρά τε ἠγεῖσθαι
τὰ ἀπὸ γματα, & τὸν αἰτίπατρον ἐν ἀσφαλείᾳ τῇ ἡ-
ρώδου, πονηρίᾳ δὲ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε λοιὰ καὶ ἀπὸ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὡς τε τὸν αἰτίπατρον καὶ περ ὅτι πλέ-
ον πάντα δεινότατον ὄντα φύσασθαι καὶ ἀπερυθριάσαν, μηδὲ ὅσον διὰ φωνῆς ἔτι τὸ αἰτιλέγειν

rens eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans beneuolentiam, diffidiisque miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venatissimis quibusque bestiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctissimos optiméque de te meritos, muniensque te custodibus ac variis tam virorum quam mulierum technis contra vnum senem, quasi non tua sola scelesta mens satis esset ad explēdū odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem speraſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simúlque Vari æquitatem, omnémque quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò meritos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt solus regnet deprehensum instruendis illis capitalibus insidiis? Scis parricidium non priuatum esse crimen, sed publicā vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitarum etiā non minus quàm perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hęc matris eius quædā adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad testimonia pertinerēt per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atque hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis sceleribus, hostili in patrē animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idque cùm iamdudum à multis esset obseruatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduersarius: & quàm primùm tutò licuit, māgnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cúmque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam loquerentur, neque periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri: eúmque non tam ob patris securitatem quàm suo metipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur eum accusabant, verùm etiam spontanei delatores plerique aderant: ita vt licèt callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accuiare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire : quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quęnam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hæterent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam sutura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ : qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquam ab insidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome scriptam videri

A τλὼ ἰχνὼ εἰσφέρεσθαι. νικολάου ὁ παυσαμένου τῆς τε λόγων & τῆς ἐλέγχων, ἀάρος ἐπέλθοντος αὐτίπατρον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ὦφασπίσαι τε μὴ ἐπόχῳ τοῖς ὑπαφερομένοις εἴη. καὶ γὰ αὐτὸς ἤχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων ἀχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικουῦτα φωρᾶν. ὁ δ' ὅτι τόμα ἔκειτο αὐατετραμμένος, τῆς τε θεᾶς, καὶ πᾶσι φοβουμένοις τὸ ὑπομάρτυρῆσαι B αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι ὦφανῆσαι, μὴ ἂν ὑπίβουλον αὐτὸν τῇ πατρὸς γενέσθαι. εἰωθότες μὰ καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὰ ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, εἰ ἔν τῷτ' εἴη τὸ πᾶσι τὸ ὦφελῆ τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῇ ὅτι τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπότε ὁ φωραόμενοι κινδυνωδέστερον ἄκλειν ὑποχεῖν, κατ' ὀλίγον αὐτὰ C μαρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπιξέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτιπάτρῳ συμβεβήκει. Τὰ πάντα γὰ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θείᾳ ἀφαπεφαγμένος, κατηργάσης αὐτὸν παλαχόθεν τῆ δίκης ὑποδεία τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ὑπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις ἐπαφορίνει τῇ ἀρετῇ τῷ θείου, μαρτυρίαν ὑποκλέπτων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου ὦφεισόμενος εἰς μέσους ὦφαγαγὼν, ὁπόσα ὦφὲ τῷ πατρὶ ὦφάσειν ἔλπιᾶν ἂν ἐκέλιπεν. ὁ ὁ ἄαρος, ἐπειδὴ πολλάκις αἰακρίνων τὸν D αὐτίπατρον, ἀδὲν ἀφίσκετο πλέον τῆς αἰακλήσιος τῷ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὃν τὸ μνόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τλὼ πεισθεῖσαν αὐτῷ δυνάμιν. καὶ κομιθέντος, τῷ ὅτι θανάτῳ τὶς ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἀάρου, ἢ ὦφαχρῆμα ἔθανε. τότε δ' ἥκασας ἀπέκει τῷ σωνεδρίου, καὶ τῇ ἕξης ἐπ' αὐτοχείας, οὗπερ δὴ & τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ δίατειβαὶ, δῆ τὸ σύεδρις τῶτο βασίλειον εἶ). ἡρώδης ὁ ὦφαχρῆμα μὲ ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι ὁ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἀάρου ὦφὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, ἢ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου φράσειν ὁπόσα ὦφὲ τὸν αὐτίπατρον ἐφύλαξεν. δήσας ὁ αὐτὸν εἰς ῥώμλιν ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα ὦφὲ αὐτῷ, καὶ τοὺς ὑπὸ γλώσσης διδάξοντας τ' καίσαρα τλὼ κακίαν τῇ αὐτιπάτρου. ἀλίσκεται ὁ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἢ ὑπόνολὴ ὑπὸ αὐτιφίλου ὦφὸς αὐτίπατρον γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ ὁ αὐτὸς διέτειβε, ἢ λυθεῖσα ὑπὸ τ' βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τλὼ παρ' ἀκμῆς ὑπόνολλὼ μὴ φθεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύω οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' ἀτυχοίης ὦφὲ τὸ φᾶγμα. ἢ ἡ μὰ ὑπόνολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει ὁ βασιλεὺς ἢ τλὼ ἑτέραν ὑπόνολλὼ. ἐ μλὼ φανερά γε λὼ, ἢ ὁτὲ αὐτιφίλου δοῦλος ὃς τλὼ ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν ὦφαλαβεῖν. ὑποδείας οὖ ἐχύσης τ' βασιλέα, τῆς φίλων τὶς τῆς τῷ ἡρώδου θεώμιος ὑπογράμμιον τ' δούλου τ' ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰ δύο, εἵκασεν ἐντὸς τῆς ὑπατυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. ἢ λὼ ὁ ἦτος. λαμβάνουσιν οὖ τλὼ ὑπόνολλὼ, ἐγγεγραμμένα τε λὼ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἵαν ἤθελες ὑπόνολλὼ. καὶ αὐτίγραφον ποιήσασα τῇ ὦφὸς τλὼ ἐμλὼ κυρίαν ὡς ὦφὰ σαλώμης ἔγραψα λὼ ἀναγνοὺς, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεταί σαλώμλω ὡς ὑπίβουλον. λὼ ὁ ἡ ὦφὰ τ' σαλώμης δοκοῦσα

εἰ) πρὸς τ̃ δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' αὐτιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῆ σαλώμης, ὅσα γὲν ἡ ἀγάνοια θέλοι ὑπαγορδυομένη, λέξει ἢ σωέκβλ αὐτῆς. τὰ ἢ γεγραμμένα ἰῶ δι' ἀδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρώδη. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθανέτω κ̃ σὲ γνωρίζων, δέδοκα ὅπως ὁλεῖ σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κύριον κ̃ σὲ γεγραμμένον ὅπως ἀσινδύνως ἐμαυτῆ σοὶ ἢ ὠφελήμως ἐξεγράψαμεν κ̃ ἀπέστειλά σοι. ταύτην ἢ σὴν ἔγραψε γήμασθαι συλλαβὼν θέλησα. καταίσχυνον οὖν τ̃ ὅπως ὀλεῖ ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς ἢ αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτοπάτωρ, ἀγασαφέσης ὅτι ἀγανακτήσει κελεύσματι τῆ ἐκείνου αὐτή τε γράψειε πρὸς ἡρώδην, ὡς σαλώμης ὅπως ἄλλως αὐτὸν θεάσεται ἐπιζημίους τὰ πάντα. κ̃ αὐτίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τ̃ αὐτῆς πεμφθείσης ὅπιστολῆς ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψειεν αὐτή. ἰῶ ἢ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε ἢ ἰουλίᾳ τῆ καίσαρος γυναικὶ, ⁊ ἔπραττε ταῦτα φιλίᾳ τῆ αὐτοπάτωρ, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε τ̃ παῖδος κ̃ κ̃ τ̃ πιθήδες. ἡρώδης ἢ ἐκπλαγεὶς μεγέθ τ̃ αὐτοπάτορος κακίας, ὥρμησε μ̃ κ̃ ὤδαξῆμα αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πρασμάτων. κ̃ μὴ μόνον αὐτ̃, ἀλλὰ κ̃ τῆ ἀδελφῆ ὀπιθεβουλδυκότα, κ̃ τ̃ καίσαρος διεφθαρκότα τὸν οἶκον. ἐξώτρυνε ἢ αὐτὸν κ̃ ἡ σαλώμη σερνοτυπτομένη κ̃ κτείνειν αὐτὸν κελεύουσα εἴ τινος ὅτι τοιοῦσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν γένοιτο. ἡρώδης ἢ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελεύων εἴτι ἀντειπεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑφιέμενον. ἐπεὶ ἢ ἀχαρὴς ἰῶ, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πανταχῆ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτ̃ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ ἢ αὐτιφίλῳ τὸν πάντων αἰτίαν ἀνέθει, ἕτερον δ' ἐδίνα προὐτίθει. ἡρώδης ἢ θειαλγῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ὅπη ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τ̃ ὅπη τοῖσδε βουλεύμασιν. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τῆ φίλων δυείσποιτο τ̃ κινδύνε δέρυγῶν, αὐτὸν μ̃ δέσμιον ὡς κ̃ προτερον ἐφύλαττεν, αὖθις ἢ πρέσβεις ἐξέπεμψε κ̃ γράμματα ὅπη κατηγορίαν τ̃ υἱος, ὁπόσα τε ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτ̃, κ̃ αὐτίγραφα τ̃ ὅπισολᾶν.

A volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit cutæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meâ dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat, vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebat quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum e uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangés, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cũ fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal patricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ τ̃ ἡρώδου νόσου, ⁊ στάσεως τ̃ ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

VIII. ΚΑὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅπη τ̃ ῥώμης ἀπήγγελτο, ὁπόσα τε ἀναχεινομένους δήσοι λέγειν, πρὸς ἐκδιδαχθέντες, ⁊ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἢ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσών, διαθήκας γράφῃ τ̃ νεωτάτῳ τ̃ υἱῶν τ̃ βασιλείαν δίδοις, μίσῃ τότε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον ⁊ φίλιππον ἐκ τ̃ ἀντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, ⁊ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῆ καίσαρος ⁊ τέκνοις ⁊ φίλοις ⁊ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε ἢ ⁊ τοῖς υἱέσι χρήματα ⁊ πρασόδους καὶ ἀγροὺς, ⁊ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμῃ τε ὅπη μέγα ἐπλούτησεν τ̃ ἀδελφῇ, δίνοιτο τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμφηκῆαι καὶ μηδαμόθι θεασωμένῃ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς ἢ θεοίσειν, ⁊ δὴ πρὸ ἔτους ἑβδομηκοστοῦ ἰῶ, ἐξηρίωσεν ἀκεράτῳ τῆ ὀργῆ ⁊ πικρίᾳ εἰς πάντα ῥεόμενος. αἴτιον ἢ ἰῶ δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι ⁊ ἡδονῆ τὰς τύχας αὐτ̃ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

INterea dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus testamentũ condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæsaríque legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quòdque existimaret gẽtem lętari suis infortunijs: quam opinionem

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob ídque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo pallura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum⁹ vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπῳδὴ τινες τ̃ δημικοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέσησαν αὐτ̃ ὀξὺ διαύτῳ ἁμάρτημα. ὧν ἰούδας ὁ σαριφαίε, Ⓒ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς τινας τ̃ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες Ⓒ δήμῳ θεοσφιλεῖν ὀξὺ παιδείαν τ̃ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δι' ἡμέρου αὐτοῖς πάντες οἷς θεραπεύοιτο ἀρετῆς ἐπετηδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι τ̃ βασιλέως τ̃ νόσον θεραπεύειν ἄπορον ὖσαν ἐξήεαν τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπόσα ὧδε τ̃ νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ τῦ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δυσεβείας ἀγωνίσματα ὧδε τ̃ νόμων φέρειν. καὶ γὰρ δὴ ὀξὺ τ̃ τόλμαν αὐτ̃ παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τ̃ ποιήσεως, τάττε ἄλλα αὐτ̃ συντυχεῖν οἷς ὧδε τὸ εἰωθὸς τ̃ ἀνθρώπε διεξίεν, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ὧν γὰρ τ̃ πρώδη τινὰ θεσμοθετευθέντα ὧδε τ̃ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ ὧδε τ̃ ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακει ὁ βασιλεὺς ὑπ̃ τ̃ πυλῶνος μεγάλε τ̃ ναῦ ἀνάθημα Ⓒ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀνασάσε ὑποτοιεῖν καί τινων ζώων ἀναθέσε ὑπὸ τινὰ δεύεσθαι τοῖς ἐιουῶ κατ' αὐτὸν θεοειρημένοις, ὡς τε σκέλδον οἱ σοφισαὶ, τὸν ἀετὸν καθαιρ̃ν. καὶ γὰρ εἴ τις αὖ γένοιτο κίνδυνος τῇ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τ̃ς ἐν τῇ ζωῇ ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τῷ θεοτεθειμένῳ ἀρετῷ ὑπ' αὐτ̃, τοῖς ὑπὲρ σωτηρία καὶ φυλακῆ τ̃ πατρίου μελλήσουσι τελευτᾶν, ὀξὺ τὸ αἰδέσιον ἐπαγγεῖσθαι φήμῃ κατασκευασαμένους, ἐν τε τοῖς νεῷ ἐπαγγεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἑσομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαπεπομένοις ἄφυκτον ἔ) τῷ συμφορᾶν, ὡς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῷ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπέναι τ̃ βίε. φέρειν καὶ κέφισιν πολλῷ τὸ ὑπὲρ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησθέα τὸν κίνδυνον ἔ), τελευτᾶν, καὶ ἅμα ὑέσι τοῖς αὐτῷ, καὶ ὁπόσοι τὸ συγγυοῖς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε θεποιῆσαι ὄφελος δύκλεία τῇ ἀπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξήεαν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται ὁ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ σωέπεσθαι τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας αἰελθόντες κατέαγον τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τ̃ ἱερῷ ὁρατειβόντων. Ⓒ ὁ στρατηγὸς τῦ βασιλέως, αἰγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις θεὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος ὀξυοίας ἢ ἐθεάσατο, ὑπολαβὼν, αἴεισι χεῖρα πολλῷ ἀγόμενος ὁπόσοι αὖ δέξοιεν τ̃ πλήθει τ̃ θεσεσμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὑπιτεσὼν μὴ θεσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δύξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ θεσνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμικόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τῦ ὀνήσαντος θεσανεσκοπημένοις. τ̃ τε νέων ὀλίγους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ θαρσεῖ ἔμενον ὑπόνοια εἰς φυγὴν τῦ λοιποῦ πλήθους καταστὰς συλλαμβάνει, Ⓒ τοὺς εἰσηγήτας τῦ τολμήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἀδόξον ἡγεμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτ̃, καὶ αἰσχύνεσθαι ὑπὲρ τ̃ βασιλέα. ἐεμένου ὑ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τ̃ βασιλέως εἰ

B

C

D

E

F

G

τολμήσειεν αὐτ̃ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλα καὶ πεφρόντικά γε ἡμῶν τὰ φρονηθέντα, καὶ πάντως τὰ πεθεσμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπωδεστάτοις τε τε γὰρ θείᾳ τῇ ἀξιώσει πεπιστευμένα βεβοήθη) ὑφ' ἡμῶν. καὶ τῷ νόμου τῇ ἀκριβέσει πεφρόντισμεθα. θαυμαστόν τε ὑδὲν εἰ τῷ σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τετρεῖσθαι ἡγούμεθα νόμους, οἷς μωυσῆς ὑπαγορεύσει Ⓒ διδαχῇ τῦ θεοῦ γεγραμμένους κατέλιπεν.

ἡδε-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν ἐπ' τινα
ἐπιβάλοις, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ
φιλίᾳ τῇ εἰσεβοῦς μέλλει σωιεῖσεσθαι τὸ ἐφορμε-
λῆσαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ὑδὲν
ἐλλειπτερᾶ τῇ τόλμῃ τῶ λόγου χεώμενοι, ἢ θαρ-
σήσαντες τὸ ἔργον προσπτεῖν ἐκ ἀπεσεφέττοντο. βασι-
λεὺς ἢ αὐτοὺς καθαδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦ-
τα, καλέσας ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡδαγε-
νομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπι
κλινιδίου πείμενος ἀδυναμίᾳ τῶ σώματος, τῆ ἀγωνιῶν
τε ἐφ' ὅσον αἵ τινες ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γενομέναι ἀπειθ-
μεῖτο, καὶ τῶ ναοῦ τὸν κατασκευὸν ὡς μεγάλοις τέ-
λεσι τοῖς αὐτῷ χρύσοις, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν
εἰκοσιπέντε τῆ ἀσαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιόν-
δέ τι ὅπι τιμῇ προέξαι τῶ θεοῦ. κοσμῆσαι ἢ καὶ ἀνα-
θήμασιν ἀξιολόγοις. αὐθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτὸν
χρύσεθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελεῖφεθαι μνήμιον
τε αὐτῷ ⸫ δύκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ
ζῶντα ὑβρίζειν ὑπόχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε
καὶ ἐν ὄψει τῷ πλήθους ὕβρει χρωμένους ἄφαθι τῆ
ὑπ' αὐτῷ ἀπακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς
τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθεία ἢ εἶπις
ἐξετάζοι τῶ γεγονότος ἐεσουλομένους. οἱ ἢ διὰ τὴν
ὠμότητα αὐτῷ μὴ δὴ ⸫ κατ' αὐτῆ ἐξαγείωσας εἰσ-
προέτοιτο τιμωρίαν, ὅτε γνώμη ἔφασαν αὐτὰ πε-
προέχθαι τῇ αὐτῆ, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ὡς ἀπηλλαγ-
μένα κολάσεως αὐτὰ ἕξ). ὁ ἢ τοῖς μὲ ἄλλοις προσοτέ-
ρως ἔχειν. ματθίαν ἢ τ' ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς
ἄτιον τῶ μέσος τότων γεγονότα, καθίσα ἰώζαρον
ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτῷ ὅπι ἢ τῶ μα-
θίε τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει κἠ ἕτερον ἀρχιερέα
καθαιλῶαι προὶς μίαν ἡμέραν, ὃν ἰουδαῖοι νηστείαν ἄ-
γουσιν. αἰτία δέ ὅτιν ἥδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν
νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἢ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν
ἐν ὀνείρατι ὠμιλῆσαι γυναικί. ⸫ δὴ τόδε ὑ δυναμέ-
νε ἱερυργεῖν, ἰώσηπος ὁ τῶ ἐλλήμου σωιεσάσατο αὐ-
τῷ συγγνώμης ὤν. ἠρώδης ἢ, τόν τε ματθίαν ἐπεπαύ-
κει τ' ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγε-
γέρκει τὸν φασὶν κἠ ἄνδρας ἐν τῷ ἑταίρων αὐτῷ ἔ-
καυσε ζῶντας. κἠ ἡ σελήνη ἢ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλι-
πτεν. ἠρώδη ἢ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικεφένετο, δίκην
ὧν ἀδαιμονίσειεν ἐκπροσαιομένου τῶ θεῶ. πῦρ μὲ
γὸ μαλακὸν ἰὸν, ὑδὲ πολλὴν ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπα-
φωμένοις τὸν φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς προσεπί-
δει τὸν κάκωσιν. ὀπιθυμία ἢ δεινὴ τῶ δέξασθαι τὸν
ἐπ' αὐτῷ. ὑ γὸ ἰὸν μὴ ἐχ ὑπουργεῖν. ⸫ ἕλκωσις τῆ
τε ἐντέρων καὶ μάλισα τῶ κώλου δεινὰ ἀλγηδόνες.
καὶ φλέγμα ὑγρὸν προὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές.
ὡδαπλησία ἢ κἠ προὶ τὸ ἦτρον κάκωσις ἰὸν. καὶ
μὲν κἠ τῶ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πανδύ-
ματός τε ὀρθία ἔντασις, κἠ αὖτη λίαν ἀηδὴς, ἀχθη-
δόνι τε τῆς ὀσφρήσεως, καὶ τῇ πυκνῇ τῶ ἀθμα-
τος. ἐασασμὸς τε προὶ πᾶν ἰὸν μέρος ἰσχυὸν ὑχ
ὑπομονητὸν προσιθέμενος. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῆ
θεαζόντων, κἠ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφία
προέχει), ποινὴν ⸫ πολλῶ δυσεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσ-
πράσεσθαι ὡδὲ τῶ βασιλέως. καὶ περ δὲ μειζόνως ἢ αὐτὸς ἔχοι ἄτης ταλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίσι τῶ
εἰασφῆλαι ἰὸν, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, κἠ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ὀκνήσας,

nec recuſamus mortem ac ſupplicium quod-
cunque nobis intuleris, conſcij nos non ob
maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hęc
illi non minorem animo quàm verbis præfe-
rentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter
patiendum alacres, atque antè ad fortiter agen-
dum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichun-
tem: móxque accitis Iudæorum primoribus in
concionem eorum lectica ob imbecillitatem
delatus, cœpit commemorare labores ſuos ex-
hauſtos pro republica, tum inſtauratum tem-
plum impendiis ingentibus, quale opus per
CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum
ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extru-
ctum id tantùm à ſe, verùm etiam ornatum
votiuis muneribus ac donariis templo digniſ-
ſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obi-
tum ſempiternam, & memoriam, & gloriam.
nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro
beneficiis reponi iniuriam: & medio die in-
ſpectante multitudine ſua dona ſacrata vio-
lari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum in-
tentata, re tamen vera ad Deum magis perti-
neat, cuius ſacra compilata ſint. Tum hono-
ratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne
fortè efferatus in ſe quoque grauiùs anima-
uerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum
ſententia, videríque ſibi admiſſam eſſe rem di-
gnam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Mat-
thiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non
alieno ab hoc conſilio, eíque ſucceſſorem de-
dit fratrem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Mat-
thiæ pontificatu accidit etiam alium pontifi-
cem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi popu-
lariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea
nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt
ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm
ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet
idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vica-
rius propter cognationem ei datus eſt. Cæte-
rùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſa-
cerdotio, alterum Matthiam ſeditionis au-
torem eiúſque ſocios viuos exuſſit: in quam
noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi ve- IX.
rò morbus factus eſt grauior, pœnam impie-
tatis exigente numine. lento enim calore tor-
rebatur, qui non tam externo tactu deprehen-
deretur, quàm intus popularetur viſcera. ad-
erat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet
continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur
inteſtinorum exulceratione & colicis paſſio-
nibus. pedes tumebant phlegmate humido &
pellúcido, ſimilitérque inguina. ipſa quo-
que verenda putrefacta ſcatebant vermiculis,
accedente fœda nec minus moleſta tentigine,
non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia
neruorum contractione laborabat & difficul-
tate anhelitus. Quamobrem conſtans erat in-
ter viros diuinos & fatidicos opinio, regē læſæ
tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui
tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur
poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen eua-
ſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis inten-
tus, & medicamentis conquirendis vndique,

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta complorationefamiliarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue fontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nõ enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας ἰορδάνῃ, θερμοῖς τοῖς κὴ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ συὶ τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ ☪ πόσιμά ὄζιν. ἔξεισι ἢ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνλεν τλὴ ἀσφαλτοφόρον λεγομένλν. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετασάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῇ ἢ οἰκετῇ οἰμωγῇ χρωμένων θεραπευτικῶν, κὴ μηδ' ἑνί τινα ἀμφὶ τῷ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ ἢ κὴ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῇ κὴ φίλοις τοῖς αὐτῇ ἐδωρεῖτο, κὴ παρὼν αὖθις ὅτι ἐφειχουῶτος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει ὅτι πᾶσιν ἐξαχριάνυσα, ὥς τε δὴ τελευτῇ, θεᾶξιν τοιαῦτα ὀπινοεῖν. ἀφικομένων θεὸς ἄγμαπι τῇ αὐτῇ ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τὲ ἔθνους ὅπου ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ ἢ ἐγένοντο ὡς τὲ παντὸς ἔθνους καλακεκλημένυς, ☪ πάντων ἀκρασαμένων τὲ δγλάγματος, εἰς γὰρ θανατον λὼ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῇ ὀπισολῶν, ἐμμανομένυς πᾶσι τὲ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναγκίοις κὴ παρεχικόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τλὼ τε ἀδελφλὼ αὐτῇ σαλώμλὼ κὴ τ' ἀνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶ μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὴν, ὃ πρῶτον ἔλεγεν, ὅτι τοσόνδε τ' ἀλγηδόνων αὐτὸν θεοιεχουσῶν. ☪ τόδε μὴν οἰκεῖόν τε κὴ πᾶσι φίλον ὠδυγχαίειν. ὀλοφυρμῷ ἢ ἄπειρον κὴ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον ὅτι βασιλεῖ θεᾶσοιτο ἄν, μάλιστα αὐτῇ λυπηρὸν ἐᾖ). ὑγὰρ ὑποσκοπουῶν τλὼ ἰουδαίων δγάνοιαν, ὡς δικαίως αὐτοῖς κὴ πάνυ κεχαρισμένος ἡ θάνατος αὐτῇ, δγὰ τὸ κὴ ζῶντος ὅτι ὑποσάσει ἐπείγεσθαι κὴ ὕβρει τῇ ὑπ' αὐτῇ θεσπεσμένων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων ἐᾖ), κούφισιν πνὰ αὐτῇ ψηφίσασθαι τὲ ὅτι τοιοῖσδε ἀλγλωὼ. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτῇ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτῇ τὸν ὑπιτάφιον γλυσμὸν, κὴ ὁποῖος ἐπ' ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος δγὰ τὲ ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ὅτι παγδία καὶ γέλωτι αὐτῇ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τλὼ ψυχλὼ ἀφέντα αὐτὸν, θεισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοουῶ ἔτι τὸν θάνατον αὐτῇ, μὴ γὰρ θεότερον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε θεᾶξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. κὴ πάντας τὸν αἰελόντας τὸν τρόπον διχάθεν αὐτὸν ἐκ ἁμρτήσαντας τ' δφανοῦτος, κυρώσειν τε ὧν ὅπις εἴλαγεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, κὴ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τετιμῆσθαι. κὴ ὁ μὴν μ' δακρύων ποτνιώμενος, κὴ τ' συγγενοῦς τλὼ δ' νοιαν κὴ πίσιν τ' θείου θεσβαλὼν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠτιμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὠμολόγουν οὐ ῥᾳβήσεσθαι. καταγοήσειε δ' ἂν τις τλὼ δγάνοιαν αὐτῇ τ' ἀνθρώπου, ☪ ὅτῳ τἀ θεότερα ἤρεσκεν, ὡς τοῦ τ' φιλοζωεῖν θεᾶξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς θεσβαλμένα, ἐν γοῦν τῷ ἄρτι ὑποτολῶν ὑδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένλν, εἴγε κὴ ἁπαλὸν τ' βίου θεόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτων τὸ παῦ καταστήσειεν ἔθνος, ἵνα ὑπὸ ἑκάστῃ οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῷ γλυομένης, εἰωθότων οἶς θεσπεσίσης ἀρετῆς κὴ θεὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῖσδε καιροῖς ταμίσῃ κατακτεῖναι.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον Θ'.

Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ὁ ὄπις ἔλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' ἐκείνου πρὸς τὸν ἐν Ῥώμῃ πρέσβεων ὅπως ἀλλοφύων εἰς κάισαρα. ἐπαναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τὸν τε ἀκμῆς ἐργῆ τῇ κάισαρος ἀπηρμένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε ἀντίπαρον, ὡς ὅπῃ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοιεν, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρώδης, βραχύ μού τι ἀνέκυψεν ἡδονῇ τοῦ γεγραμμένων, θανάτου τε τὸν ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ὀξυσίαν τὸν ὅπῃ τοῦ παιδὸς τιμωρίας. ἐφειδοὺς ὁ εἰς μέγα τοῦ ἀλγηδόνων, ἐφέτο τεθαλαπωρημένος στίπων, καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. λύειν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτός, ἐφελέσθαι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐαυτόν. λαβὼν ὁ καὶ ἐπισκεψάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. καὶν ἐπεφράχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τὸν δεξιὰν ἀχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακράγοντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πιθανὸν γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θαρσῆσαί τε ἐχρῆτο ὅπῃ τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τοῦ δεσμοῦ ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκονιτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι μετὰ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ δόλος μεγάλα ὑπαγγελμένῳ εἰς τὸ παρὸν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὐ μετὰ τοῦτον δὴ τὸν ἀγῶνος ἀνεψιόν. ὁ ὁ, ἅ μόνον ἀπωθῆς ἦν προσταθὲν ἐφ' οἷς ἤξίου ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποσημαίνῃ δόλιόν τι ἐκείνῳ, πολλοῖς καὶ μετὰ εἰσφοραῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ ὁ ἡρώδης καὶ πρότερον ἤδη ἀσωμένος ὑπὸ νόσου τοῦ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τὸν εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυπάμενος τὸν κεφαλίν, καίπερ ἐν τῷ ὑγιάτῳ ὤν, καὶ ὅπῃ ἀγῶνα μετάρας ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρώδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ ταφή.

ΤΑ'ς ὁ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ μὲν τὴν διάνοιαν γνομένης. ἀντίπαν μὲν ὧν τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχου καθὶς ἀς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ ὁ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τοῦ τε γαυλωνίτου καὶ τραχωνίτιν καὶ βαταναίαν καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, ἀρχελάῳ ὁ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν δέ. ἰάμνιαν ὁ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταγέμοι, καὶ ἀργυρίου ὅπισθεν μυριάδας πεντήκοντα. φρενώσας ὁ καὶ τοῦ λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν δυνατῷ καθισάμενος. κάισαρι ὁ, ἀργυρίου μὲν ὅπισθεν μυριάδας χιλίας, χωρὶς ὁ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δὲ ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ ὁ τῇ κάισαρος γυναικὶ, καίτοι ἑτέρας πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα προέξας ἡμέρας πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπαρον κτείνῃ τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀπέλιπεν ἀντίγονον, ἔτη τέσσαρα καὶ ἑβδομήκοντα, μεθ' ὃ ὁ ὑπὸ ῥωμαίων κατεδέδεκτο ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, ἀπὸ ὡμοῦ μὲν

F

G

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussítque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

CAP. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quàm argentea, magnúmque vestis precioſæ numerum. Iuliæ autem Cæsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnū assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrū omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splēdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositō capiti diademate, & desuper corona aurea, iceptróque in manu dextera. lecticam sequebātur filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde, Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum consensu suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duticiæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque patrem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quē sit testamēti à patre scripti confirmatio. quamobrē ne ab

XL

εἰς πάντας ὁμοίως, Ϲ ὀργῆς μ̄ ἧσσον, πρέσβεων ἢ τῶ δικαίου, τύχη ἢ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος δυμφορεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλέως καταστάς, Ϲ κινδύνους πολεμίους διαφυγὼν, πάντων ποιητὴς δυσδράσιν, καὶ τὸ ζῆν ὅτι μήκιστον ἔσχεν. ὁπόσα ἢ τὰ κατ' οἶκον αὐτῶ ἐχθροὶ τοῖς αὐτοῦ, ὅσα μ̄ γνώμη τῆ ἐκείνου, καὶ παρὰ δεξιᾶ κεχρημένος δι' ὃ τὸ κείνας ἐκθέσεις κρατεῖν οὐκ ὑστέρησαν, δοκεῖ δέ μοι καὶ παρὰ δυσχής. σαλώμη ἢ Ϲ ἀλεξᾶς πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ὅτι τοῦ ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἐκπέμπουσι ὅτι τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἁπᾶσιν αὐτοῖς ὅτι τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. παρέστησαν τε αὐτοῖς ἤδη διεργασίαν μεγίστην εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώθη δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ὅτι τε πίστεως δι' χαριστία Ϲ δύνοιας τ' εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τ' ὁμοίων παρ' αὐτῆς ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μὴν τοῦ πολεμαῖος τὸ σημαντήρια τοῦ βασιλέως πεπισυμμένος τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν. αἳ λήψεσθε κύρωσιν ἂν ἄλλως ἔμελλον, ἢ κρίσεις ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ δ' ἦν δύθις ἰὼ ἐκπιμώντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ σίφη τε αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες δύνοιαν τε ὑπισχνεῖτο Ϲ εὐθυμίαν τ' αὐτὴν, Ϲ συλλήπτορα τ' θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἢ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μέλπουσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ θεῷ τ' ἐκκομιδῶ τ' παρόν, Ϲ πάντα τ' κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσαν τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο ἢ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ τε ἰὼ ἁλουργὴς Ϲ ἀμπίσχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἐκκεκαμμένος, ἐπὶ κεφαλῆς στεφάνη χρυσέη, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον. περὶ ἢ τ' κλίνην οἵτε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἰὼ τῶν συγγενῶν. ὅπι ἢ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ θρυφόρεοι. μ̄ δὲ τὸ θράκιον, ὅπι ἢ τούτοις ὁπόσοι γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, σὺν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων ἢ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοσιν αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρωματοφόροι. ἦσαν ἢ ὅτι πρόσθου στάδια ὀκτώ. τῆδε γὰρ αὐτῶ ἐκόμιζοντο αἱ καφαὶ τελούσματα τῶ αὐτοῦ. πρόσθης μὲν δὴ τέτον ἐτελοῦτο τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ἢ, ὅπι μ̄ ἑβδόμην ἡμέραν πένθος ἄγων ἐν τῷ πατρὶ πάτῳ διετέλει. τόσας γὰρ ἄγεσθαι νόμιμον τοῦ παρόντος. ἐξιάσας ἢ τοὺς ὁμίλους Ϲ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ἢ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς τινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι ταῖς εὐφημίαις. ὁ ἢ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον αὐτὸς δεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῷ εὐφημιῶν τῶν δύνοιαν αὐτοῦ ἥδιστα φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῶ μνησικακοῖεν αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη Ϲ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ πρόθυμον αὐτῶν. ἀρτι μὴν τοὺς φιλοποιεῖσθαι τὸ βασιλείου ὀνόματος. τιμιώτερος γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως καίσαρ ὀπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῶ. διὰ ταῦτα οὐδὲ τῶ στρατεύ-

στρατεύματος ἐν ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ περιθέσθαι A
περιθυμουμένου, δέξασθαι τὸ περιμάχητον ἐνθένδε
τιμῆς, ἀλλὰ τὸ μηδέπω τῆς κυρίας ἀποδόσεως φανερὸν
εἶναι διαχρώμενον. περιόντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πεφι-
μάτων ἐλείφθη ἀρετῆς τε ἀμειφομένου τὴν εὔνοιαν αὐ-
τῷ. ἀπεδάσειν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι
τῆς πατρῴας ἀμείνονα τὰ πάντα. οἱ δή, οἷον ὄχλος εἰωθὼς
φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς πρώταις τῆς ἡμέρων ταῖς διανοίαις
ἐμφανίζειν τὸν παριόντων ὅπῃ διάσει ἀρχάς, ὅσῳ B
πεφάνως καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐ-
τοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἠρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ ταῖς
αἰτήσεις δωρεὰν ἐπεφέροντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς αὖ ἐνι-
αυσίους φέρειν ὑπεκρίζειν δοκοῦντες χρόνου, οἱ δὲ αὖ δεσ-
μώτας, οἳ ὑφ' ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ὄντες τῶν πολλῶν
χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰ ἄρα εἴη τῶν τελῶν, ἃ ὑπὸ
φάσεσιν ἢ ὠνὰς ἡμισείας ἐπεβάλλετο, πεφασμέ-
νας πικρῶς ἠτιῶντο. αὐτέλειά τε εὐδαιμόνως ἀρχέλαος,
ἐπεὶ ἤρατο ὁμιλεῖν ἀπεδάσειν ὧν πονεῖν πάντα, ἀλλὰ τὸ C
νομίζειν μέγα πεφυκὸς εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς ἡγήσεσθαι,
τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τὸ πλῆθος. ἐντεῦθεν δὴ θύσας τῷ θεῷ
κατ' εὐωχίαν ἐλθεῖν μετὰ τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐπαίσατο πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

ΕΝ τούτῳ δή τινες τῶν ἰουδαίων συνελθόντες, νεω- D
τέρων ἐπιθυμίᾳ πεφυκότων ὠδύσσετο μετθίαν
καὶ οἷς συν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἱ δὲ διαχρῆ-
μα τῆς εἰς τὸ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῆς ἐκείνου ἀπε-
κέκρυπτο, ἦσαν δὲ οἱ τὸν ὑπὸ καθαιρέσει τὸ χρυσοῦ ἀετὸν
καθαιρεθέντα μῶν, ὑπὸ μέγα τε τῆς δόξης καὶ οἰμωγῆς
χρώμενοι, καί τινα ὡς κήφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν,
ἀπερρίπτουν εἰς τὰ βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενο- E
μένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' ἀρχελάου γενέσ-
θαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ ἡρῴδου τιμωρηθέντων, καὶ πάντων
γε καὶ πρῶτον καὶ ἐνδηλότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα
καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν
ἀρχιερέως ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ
δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένευε, ἔχων τινὰ ὅπῃ
ῥᾴστης ὁδὸν ἀνύεσθαι, πεφυκότα αὐτῷ ἔχος, ὅπῃ
φθονοποιήσει τοὺς δοξάντων καίσαρι. πέμψας δὴ τὸν F
στρατηγὸν πρῶτον χρῆσθαι, καὶ τὰ ὅπῃ τοιούτοις τιμωρίας ἀ-
ποδοῦναι σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν
συνέθλοι μὴ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅπῃ
μέγα τὴν ὑβρίζειν πεφύκοιεν, τούς τε καιρεῖς ἂν ἐν τοιοῖσδε
εἶναι, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως καθαστήκοιμι τὴν ἀρ-
χὴν, ὅπηνίκα εἴη καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε
δὲ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν συν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ
ἀνέχειν, μὴ καὶ σασιάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα
ὑπεσχὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς G
αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἂν εἶεν, καὶ εἰς κίνδυνον τὸ
ἀπολογεῖσθαι ἐκεῖνον καθίσασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσις
μὲν ὅπῃ σωφρονισμοῦ καὶ ἀποτροπῆ τῶν τοιῶνδε ὀργιά-
ζεσθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ἀλλὰ τὸ πάντα
βουλήσει τῇ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε
ἡρῴδου στερηθεῖν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ ἡγουμένης τιμωρεῖν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ὡρμηκότες
ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μᾶλλησοι ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium, quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore dignioiem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet protectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ volũtati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitari erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ aliaturum videbatur, ne sui quidem periculi

XII.

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem ira accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullique etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vna cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, nepue thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, φοβεισθέντας τε ἀμαθεῖς, καὶ ἐπὶ τὸ τοσοῦτον ἐμβεβλῆσθαι ὑφορμῆς αὐτῷ γνωμένης δ' ἀφορμὴ χρῆμα ἡδονῆς ἐν τῷ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δ' ὑπὸ Ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τὴν μὲν ἐξ ὑπ' ἐκείνου γνώμην ἐν τῇ αὐτῷ δοκεῖν παιόντων ἅπως εἰς τὸ φοβερώτερον καθιστάντα αὐτοὺς, ὀδένος ἀνεκόπτοντο εἰπεῖν. ἀνάστασις τε λαὸν ὀργῇ χρωμένων. φανερὸν τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλῆθος ὑπισυρρέοντος αὐτοῖς. ἐνεστὼς δ' κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτὴς ἐν ᾗ Ἰουδαίοις ἄζυμα φορτίδεται πάτριον, (φάσκα δ' ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπαρσεως αὐτῷ γνωμένης, καὶ θύουσιν αὐτῇ φορθύμως, πλῆθος τε ἱερείων ὡς ἂν ἄλλη καταλιπεῖν ἔξιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δ' πλῆθος ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δ' καὶ ἐκ τῆς ἰδουμαίας ὅπη θρησκεία τὸ θεῦ) καὶ οἱ νεωτερεσαὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυσσόμενοι, συσσάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ὑπεποιοῦντο, τοὺς στασιώτας ἐκ ἐν μετ' ἀμαχίας μεταγεῖν αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μὴ πὲρ δεινὸν ἐλαττήσειεν αὐτῷ τῇ ἀπονίᾳ, πέμπει αὐτῶν τε ὁπλίτῶν χιλίαρχόν τε τὸν ὁρμὸν τῶν ἐστηκότων φορτίων τὸν πάντα ὄμιλον τὸ μαιώδους αὐτῷ μὴ πλέω καταλῦσαι, καὶ εἴ τινες δῆλοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο φορθυμίᾳ τὸ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅπη τούτους οἱ στασιῶται τῷ ἐξηγητῷ, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαιρείωσαν, βοῇ καὶ διακελεύσματι χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅπη τοὺς στρατιώτας, καὶ ὧδε σαίτες καταλῦσαι πὶς πλείους αὐτῷ. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ ἐπὶ μὲν ταῦτα φορέξασιν δῆλα χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἐλεῦ. ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώσεσθαι τὰ πάντα, μὴ ἐκ ἀνακόψοντι τὸν ὅπη τοιοῦσδε ὁρμὸν τὸ πλήθους. ἐκπέμπει δ' πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τούς τε αὖθις ἐσπλεωνοτάς κωλύσιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τὸ ἀσφαλοῦς ἤδη πεπυσμένοτας. καὶ εἰς μὲν χιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δ' λοιπὸν ὤχετο ὅπη ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅπη τὰ αὐτῷ πᾶσιν. οἱ δ' ἀπέπεσαν τὸν ἑορτὸν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες δῆλα τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δ' ὅπη θαλάσσης κατὰ μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσασθαι τὸ οἴκου τῆς ἀρχῆς. συνεξέπεσε δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη πρώδου ἀδελφὴ τῶν γνωσιὰν ἀγομένη τῶν αὐτῆς. πολλοὶ δ' τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲ ὡς συναγωνισόμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅπη κτήσῃ τὴν βασιλείας, ἔργῳ δ' ἀντιφερόξοντες, καὶ μάλιστα φὸς τῶν φορφαγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινσόμενοι καθαρσιά. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος

B

C

D

E

F

G

καίσαρος ὅπιτροπος τῶν ἐν συρίᾳ φορφαμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅπη φυλακὴν τῶν ἡρώδε χρημάτων, καὶ αὐτὸν δ' ὅπη τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ ἄαρος παρελθών. ἀλλ' δ' πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ ἀάρῳ σαβῖνος χαιρόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειέν τι φορὶ αὐτῷ, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τὸν δ' ὑποχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅπη τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ἀάρῳ

ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώρουν κομιδῇ, σαβῖνος A
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς ἐλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπέμψας ὃ τοὺς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν θησαυρῶν ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν ἐφέλοιτο, καὶ τὰς ἀρχὰς καθίσατο ἢ αὐτῷ δοκοῖ. ἃ μὲν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμφυτον σώζοντες τὸ πάντα ἢ προστέτακτο αὐτοῖς, καίσαρι ὃ φυλάσσειν ἔκφρονι ὑπὲρ ἀφροσύνης αὐτοῖς. πλεῖ ὃ κ' τοῦτον τὸν καιρὸν ὅτι ῥώμης καὶ ἀντίπας, B
πρόσθου μὲ παῖς, ὅτι ἀντιποιήσει τ' ἀρχῆς, ὑποχέσεσι σαλώμης ἁρμοῖος ὅτι τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος ἀρχελάου ὡς ἀληθῶς τὰ γράμματα, ἐξιόντως κατὰ τὰς προτέρας διαθήκας βασιλοῦς ὑποπεφαίνθαι, ἃς ἀσφαλεστέρας εἶ τῷ διηρμηνεισῶν. ἐπήνετο ὃ σοῦ τιλῶ τε μητέρα ℭ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολεμαῖον, φίλων τε πρόσθη τιμιώτατον γεγυμνασμένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα ὃ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' αὐ- C
τοποιήσει τ' βασιλείας φρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ ἀνὴρ, καὶ δόξη δεινότητος τῆς ὡς αὐτὸν τιλῶ βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελευόντων εἶναι ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ, ὄντι κατὰ ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τῷ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, ἀκμείχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τιλῶ ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῷ συγγνώμῃ ὑποστάσης τῶν πρὸς αὐτὸν, ἐκ δυνάμεως τῆς ἐκείνης, μίσει ὃ τῷ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὑπεθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι. εἰ δ' D
ἄρα τις αὐτοῖς ἀντιτελείσειεν ἀρχελάου τὸν ἀντίπαν λογιζόμενοι, σωτήριον αὐτίκα τιλῶ βασιλείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡς δὴ καίσαρι τῶν ἀρχελάου διαγραμμάτων. κεῖσαρ ὃ ἀρχελάου τε ἐκπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προστιθεὶ τὰ αὐτὰ, ℭ τιλῶ διαθήκῃ τῶν πατρὸς καὶ τοῖς λογισμοῖς τῷ πρόσθε γραμμάτων αὐτῷ σημαίνοντες νομίζοντα πτολεμαῖον, σκαφαδίκει τὸ E
μέλλον. ὁ ὃ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ σαβίνου ἐπιστολὰς ὁπόσα τε χρήματα ἐν καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγε ὅτι παραχωχῇ γνώμῃ τοῖς φίλοις. σὺν οἷς καὶ γαΐον τὸν ἀγρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν, ποιητὸν ὃ αὐτοῦ γεγονότα. πρῶτον τε καθεδούμενον παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις ὡς F
τῷ συνεσκότων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τοῦ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε ἀρχελάῳ παρεῖναι τὸν ὡς τ' ἀρχῆς εἶ λόγον, ἔργῳ τιλῶ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὅτι τοῖς ὑπολωλόσι κ' τιλῶ ἑορτιῶ. ὧν καὶ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν τιλῶ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμένους ἀνα- G
κειμένῳ εἶ, καὶ μὴ ὑπ' αὐδενὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὴ βασιλέως ἀδικουμένου τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν πεῖ αὐτῷ ἐπερχόμενον. εἰ ὃ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον. ὡς δὲ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιουμένῳ, καλῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι, δὲ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθιστᾶτο ὃ αὐτῷ ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῇ ϛρατιωτικῇ μεταναστάσεις ὑπηκόων, ℭ φονκάδισιν ὅτι θεοῦ βασιλείου, ℭ δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γνωμῴας, καταναύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων διάφορα ξιν, ὧν ἐδὲν μειζόνως ὑπενόησαν καθισάμενον ὑπὸ τῷ καίσαρος εἰς τιλῶ ἀρχὴν

alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus; eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet hatu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primùm ei locum in consistorio tribuens: mox que potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisséque postulatis populi, denique nihil non feciisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes, insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lactymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum animos ad defensionem sumptos in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Archelaus

A ἀνεπίθει ὁ αὐτῷ Ϲ τῷ ἐκ τῶ ἱπποδρόμου δεσμωτῇ τιὼ ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δ' πρόφασιν δ' ἔχοντα ἀληθῆ τὸ φύσιν ἔχειν γίνεσθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τὸ ἄρχειν περιλαμβάνόντων τιὼ ἐξουσίαν. πένθος τε τὸ ὅτι τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τιὼ πλῆθιὼ ἀρχιὼ τὸ ϛασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεξιόντα

B ζος αὐτὸν τὸ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος ζῶσιν δὲ ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὅτι σκηνῆς δακρύειν μὲν προσποιούμενον τὰς ἡμέρας, ἀπολαβόντα δ' ἡδονῆς τῇ ὅτι τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαι τε καὶ ὧδε τὸν καίσαρα ζῶνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεσιῶτα τιὼ βασιλείαν ὁποῖος γένοιτο καὶ ὧδε τὸν πατέρα χορεύειν γὰρ Ϲ ᾄδειν ὥσπερ

C ἐχθρῶ προσόντος, ἀλλ' ὡς αὐδενὸς ἧττος μὲν συγγνοῖς τηλικαῦτα δ' διεργατεῖν ἐξημμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νῦν ἥκειν ὅτι καίσαρα καταυδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεπιημένων ὁπόσα γένοιτο αὖ ὑπ' αὐτοῦ καὶ βεβαίως ἤδη τὸ αὐτοκράτορες παρεχηκότος προσοῦμα. μάλιστα δ' τιὼ σφαγιὼ τῷ ὧδε τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λόγῳ καὶ τιὼ δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐνεστηκυίας, καὶ ἱερείων ἐν ὁρῶπῳ σφαχθοῖεν ἔνιοι

D μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλῆθείη δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐχ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ Ϲ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς προάξεως, ὅπως δικαιωθείη πληρῶσαι τῆς φύσεως τυραννίδος τιὼ πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένου ἀδικίαν. δι' ὧν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τιὼ δικαδοχιὼ ἀρετῇ τὸ πατρός. δόξασθαι γὰρ αὐτῷ τὸν τρόπον, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῆς διαθηκῶν τῆς ἰσχυροτέρων αὐτίπαν καθίσασθαι. κληθιὼσαι γὰρ ὑπὸ τὸ πατρὸς

E ὅτι τιὼ βασιλείαν ὐχὶ νεκρῶ ὄντος πρὸς τῷ στόματι καὶ τιὼ ψυχιὼ, ἀλλὰ ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀληθῆ δ' σώματος ζῶς πρόσωπον ἐφεστηκότος. εἰ δ' καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ὅρκους ζῶς νιὼ διαπεφαίσθαι πατέρα, διαπεφαίσθαι ποτὲ πὸς αὖ γένοιτο βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον ὠδυκεῖν τιὼ βασιλείαν καίσαρα ἀφῃρημένον τὸ δυνασθαι τιὼ ἐξουσίαν, ζῶς δ' πολίτας ἰδιώτιὼ ὄντα ἀκμιὼ σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ διατεταμμένον. καὶ αὐτίπατρος

F μὲν ζιάδε εἶπεν, Ϲ μάρτυρων ὠδυσάσθαι τὰ εἰρημένα κρατιωύμενος πολλοῖς τῷ συγγνῶν, παύεσθαι τὸ λέγειν. αἰσθάνεσθαι δ' νικόλαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τοὺς γὰρ ὅτι ζιοῖσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὐτοὺς ὑβρίζουσιν ἐν πονηροῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τιὼ ἀμιωαν αὐτῷ δυνωμονεῖν προαγεσυμένων. ὡς δ' πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα

G φανερὸν ἦν. τοὺς γὰρ ὑβριοιῶτας κωλύτας ὠδυνομούς, Ϲ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὅτι πεπιθεμένους, ἤτε τὸ θεοῦ, ἤτε τὸ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φρονεῖν δ' γνωμένους, ὧν αὐτίπατρος ἐκ αἰσχυνεσθαι ἐκδικητιὼ καθισάμενον, ὅτι θεραπεία ἔχθρας τῆς αὐτῷ πρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῇ δικαίᾳ. οἱ παρελθόντες δὲ καὶ μὴ πρὸς δεινουμένους ἄρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἱ δ' εἰσὶν οἱ διαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀνεπίθῃ δ' καὶ λοιπὰ

πᾶσα

πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τῷ κατηγόρων. ἐδόκει γὰρ ὅτι μὴ ἐκ μιᾶς γνώμης τῆς αὐτῷ γεγονυμένου αἰτίᾳ τὸ ἀδικεῖν ὑπάγεσθαι. ἐν τῇ φύσει τοίνυν τοιοῦτος αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλάπτειν αὐ δοκεῖν ἀρχέλαον. τοσοῦτόν αὐτοῖς ἔνεστι βούλημα τὸ ὑβρίσαι τοὺς εἰς αὐτὸ εὐεργέτην, καὶ πατρὸς μὲν διαφέρειν, σωφρονεῖν δὲ καὶ δίκαια πάντος οἰκείως πεπολιτευμένον. τὰς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας τῶν γεγραμμένων ὑστέρων, δίκαιόν τὸ καίσαρα διαπρίσαι τῶν ὅλων καταλείφθαι πρὸς τὸ κρίσιν τῷ ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἀδάμας καίσαρα τοῦ ὕβριν αὐτῷ, οἳ τῆς πρώδου παντοίως ἀπολαύσαντες, παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμενος, τὰ πάντα ὅπη ὕβρει γνώμης ἐπείχοντο αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτῷ πρὸς τὸ συγχωρῆσαι τοιοῦτον γεγονότων. ἔκοιον καίσαρά τε ἀνδρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλης καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, ὅτι πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ἀδὲ μιμήσεσθαι καλὸν τὸ ἐκείνων, τιμῶ καίσαρος ἀρετῶ καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τιμῶ οἰκουμένῃ ἀνενδίαστον γνωσθῆναι, καὶ μανίαν καὶ λογισμοῦ ἔκστασιν καταλείπειν αἰδοῦς βασιλέως, ὑφ' ᾧ ἀγαθοῦ τοῦ διδασκάλου καταλελοιπότος, πίστει ἢ τῇ αὐτοῦ προπεφυγότος. ἅτε ἁμαρτάνειν πρώδην ποτὲ πρὸς καίσαρα τὸ διδάσκειν, σωφρονοῦντι κεχρημένου ὅτι τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικόλαος μὲν τοιάδε διελθών, καταπαύει τὸν λόγον. καῖσαρ δ' ἀρχέλαον προαγαγόντα αὐτοῦ πρὸς τὰ γόνατα, φολοφρόνως τε ἀνίστη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τοῦ βασιλείας. πολλῶ τε ἀπέφαινε τροπῶ γνώμης τοῦ αὐτοῦ ἃ ἄλλα προέξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συνέφερεν. ἃ μὲν τοίνυν ἐπεκύρωσε διέν, ὡς ἀνέδην ἐπιδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶναι. ὁ διαλύσεως τῆς ἀνδρῶν γενομένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴτε ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν εἴη κυρώσων, εἴτε κοινῇ αὐτῶν ποιεῖσθαι πάντι τῷ πρώδου γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ὅπλων εὐπορίας ἐνόντων.

laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à regementis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerũ domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei tuæ permittentis testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum patrum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se factum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi, commodum: videnſque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigerent. XIV.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὐαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἀπέλαβε.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

Πρότερον δ' ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι μοῖρα ἔκτε ἡ ἀρχελάου μητηρ, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ ὧδε καιρὸς τῆς συείας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τῶν ἰουδαίων διασαφοῦντα. τῶ δὲ ἀρχελάου μὲν τὸν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ ὕαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ ἔβαλεν, καὶ τῶν πλείστους τῆς στάσεως ὑπῆρχεν ποιησάμενος πολλῆς γνώμης, ἐως ἀπορρεύσεως τὸ ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἐν τῇ στρατιᾷ ὃν ἱεροσολύμοις λιπόμενος, τῶν ἰουδαίων νεοτερισμοῦ ὑπισχνουμένων. καὶ μὲν ἐπεφύκετο γε ἐκ ὀλίγου ὅτι παύλη τῶν μὴ ἐκ στασιάσοντος αὐτῷ. ὅτε γὰρ ὕαρος ἀπῆν, καὶ σαβῖνος ὑπέτροπος τὸ καίσαρος ὑπομένειν αὐτόθι μεγάλως τοῖς ἰουδαίοις κατεπόνει, στρατιᾶ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστῶν ὡς καὶ θρασύνοιτο αὐτῷ, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας ἀφορμὴν ἐχέπτο αὐτοῖς ἐπιόντων τοῖς ἰουδαίοις, καὶ συλᾶσθαι ὅτι ὑπὸ ἀσεβείας. τάς τε γὰρ ἀκρας ἐβιάζετο φυλάττειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρήνῃ προθύμως ἥρπτο βίᾳ διὰ κερδῆ

A

B

C

D

E

F

G

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, si- A
cut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nõ
solùm religionis gratia, verumetiam indignè
ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex
Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque
ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas
à Sabino expetere. partitíque trifariam hoc
modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septentrionali & Orientali regione circumsidet. B
ab Occidétali altera quà sita erat domus regia.
Ita incluſos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia
hominum: quibus decretum esset aut mori,
aut vincere, statim ad Varum misit literas,
hortans vt properet, relictámque legionem
præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre
celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à
Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu C
Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem
facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet
committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui
postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit
accerrimus. & quamuis strenuè milites rem
gererent, non tamen frangebantur Iudæorum
animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ
erant in extimo templi ambitu: vnde in ad- D
uersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco
impetebant expositos ictibus, nec valentes
contrà missilibus ad se pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu
durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui mul- E
tis accendentibus & fomenta aggerentibus
breui ad tectum emicuit: eius materies quòd
esset pice ac cera ob inaurationem peruncta,
facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa pretiosa & magnifica absumpta sunt, &
quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus
telis confixi: nonnulli desperatione salutis
& vi mali attoniti, aut in flammas sese dede- F
runt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd
si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum
se recipere volebant, hos omnes Romani
contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his
qui tectum ascenderant incolumis enaderet.
Tum Romani quà se incendium remisit alij
ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ἐπιθυμίας. ὅπις ἀσας δὲ τ̃ πεντηκοστ̃ης,
ἑορτὴ ἦ ἡμῶν ὄζι πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ἔτι κ̃ τ̃
θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργ̃ φέροντες τὴν
παρανίαν τ̃ σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν
ἀνθρώπων κ̃ πάνυ πολλαί, γαλιλαίων τε κ̃ ἰδουμαίων, ἱεριχουντίων τε ἡ πληθὺς Ⓒ ὁπόσοι περάσαντες
ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτ̃ τε ἰουδαίων πλῆθος
ἰκὼ, ὁ πρὸς πάντας συμφλέγετο, Ⓒ πολὺ προθυμότεροι τ̃ ἄλλων ὅτι τιμωρεῖα τοῦ σαβίνου ὡρμήκεσαν. κ̃
ξία μέρη νεμηθέντες ὅτι ζιῶνδε στρατοπεδεύονται
χωρίων. οἱ μὲν τ̀ ἱππόδρομον ἀπολαβόντες, κ̃ τ̃ ἦ
λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τ̃ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς
μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ ἦ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον,
μοῖρα ἦ αὐτ̃ ἡ ξίτη, τὰ πρὸς δυσμὴν ἥλιον ἐνδα
κ̃ τὸ βασίλειον ἰδ. ἐπροέστο ἦ τὰ πάντα αὐτοῖς ὅτι
πολιορκία τ̃ ῥωμαίων ἀπαντα χόθεν αὐτοῖς ἀπεκλεισμένοις. κ̃ σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τότε πλῆθος αὐτ̃
κ̃ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιεμένων ὑπὸ τοῦ ἡττᾶσθ μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κεῖνται
αὐτὸν νικᾶν, ὧδ' αχρῆμα τε ὡς τ̀ ταχιστον ἔπεμπε γράμματα, κ̃ τὸ σωπᾶσθ ἐκ αἰτίας κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέως
βοηθεῖν ὡς κινδυνεύει μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλιφθῆν στράτευμα πρὸς ἐχθρικοῖς, ὅτι τὸ μὴ εἰς μάχεσθ ἐλπίζειν
καταφρονήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς ἦ τ̃ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τ̃ πύργων καταλαβόμενος
φασάηλον, ὅτι τιμῇ τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ φασαήλου
ᾠκοδομημένον τε κ̃ οὕτως εὐρημένον, τελευτ̃ης ὑπὸ
παρθιαίων αὖτις ἡμομένης, κατέσεισε τοῖς ῥωμαίοις
ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν ἐπὶ εἰς τοὺς φίλους τολμ̃ κατέναι, τοὺς δ' ἄλλους προαποθνήσκειν αὐτοῦ τ̃ς πλεονεξίας δίκην. τολμησάντων δ'
εἰς τὴν ἔξοδον τ̃ ῥωμαίων μάχη σωίει καρτερά.
κ̃ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν
τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τ̃ ὄψει τοῦ
δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπωκότων, προδιδύσαντες
δ' αἰτίαν ὅτι ταῖς στοαῖς, αἳ περ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν προβολον προεῖχουσαι, κ̃ πολλ̃ς μάχης ἡμομένης, λίθους τε ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χερὸς ὑπάρχαντες. οὓς ἦ σφενδόνων, ἀθλητὰ τρόπους τοιαύτης
μάχης ὄντες. κ̃ οἱ ἑξόταγ πάντες ἐκ ταγμένοι
μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀλλ' τὸ ἐκ δεξιᾶ τε εἶ),
κ̃ ὅτι χειρεῖσθαι μ̃ ἄπορον ἀλλ' τὸ ἀπέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν πεφρωμένοις εἶ), ῥᾴους ἦ κρατεῖσθαι τοὺς
πολεμίους ἔχοντες. Ⓒ πολὺ μὲν χεῖνον ἡ μάχη
σωέσχε τοιάδε ἔσα. ἔπεμπε ῥωμαῖοι δ' ἀνδρας φέροντες τοῖς ἡρωμένοις πῦρ σείασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες
ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ
ὑπὸ τε πολλῶν ποσσιθέμενον, κ̃ μετὰ τ̃ ἐγείρειν
φλόγα δυναμένων, ἥπλετο τοῦ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ
ξύλωσις παρεῖχεν πάσης τε κ̃ κρηπῖδος πλέον ἔτι ἦ
κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλιλιμμένον ὧδέως ἥκειν. ἔργα τε
μεγάλα ἐκείνα κ̃ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. κ̃ τοῖς ὑπ' τ̃ στοᾶν ὄλεθρος ἐδὲ ἀνοσιδόκητος κατέλαβεν. οἱ μ̃ γὰρ τοῦ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτ̃. τοὺς ἦ φεισασθ̀ ἔβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ ἦ ἀπορία τε σωτηρίας, κ̃ ἐκπλήξει κακοῦ τοῦ φεισαμένου, οἱ μ̃ εἰς τὸ πῦρ εἰσίεσαν ἑαυτούς. οἱ ἦ Ⓒ
τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διέφθασιν ἑαυτούς. ὁπόσοι ἦ εἰς τὴν κατόπιν χωρήσαντες ὁδ' ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνούς τε ὄντας Ⓒ τὰ φρονήματα συλελυμένους, ὑδὲν τ̀ ἀπονοίας
διὰ τὸ ἄπορον βοηθεῖν δυναμένης. ἐστάθη ἦ τ̃ ἀπελθόντων ὅτι τὸ τεῖχος ὑσὶ ὁσιουμῦ. κ̃ ῥωμαῖοι διὰ
τοῦ πυρὸς ἢ παρείκοι ὠθοῦντες, ἐκράτουν τοῦ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ ἰδ χρήματα, κ̃ διεκλάπη μ̃
πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτῶν, σαβῖνος δ' ἀπεπόμπευσεν εἰς A
τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα. ἰουδαίοις δ', ἐλύπει μὲν
τὸ πάθος τῶν φίλων οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ-
πει δ' καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἐμίλει, ἀλλ' ὅ-
περ αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεσταμμένον καὶ μαχιμώτατον,
τούτῳ ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνέ-
σειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀ-
πιέναι, καὶ πεθομένοις ὑπεκκέμψοι ἄδειαν καὶ σαβίνῳ
σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυτομολήκεσαν B
σὺν αὐτοῖς. ῥῆφος δ' καὶ γρᾶτος ξιφιλίνης τῶν μαχιμωτά-
των τῶν ἡρῴδε στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμα-
σι δρασκελεῖς, ῥωμαίοις προσετίθεσαν. καί τι καὶ ἱππι-
κὸν ἰδίᾳ τῷ ῥήφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκη
τῇ ῥωμαίων ἐγένετο. ἰουδαίοις δ' ὡς ἡμέλητο ἡ πολιορ-
κία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλυον, καὶ τοῖς μεταβαλ-
λομένοις ἐπέλυον μὴ ἐμποδίσαις εἰ τὸ ἀπολη φο-
μένου χέφνου παρῶσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὸ πά-
τριον. σαβίνῳ μὲ οὖν οὐκ ἦν ἀπιέναι μὴ τῶν στρα- C
πιωτῶν, πιθέσθαι δ' οὐκ οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμέ-
να. καὶ τὸ λίαν μὲ δύσνοιαν τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποχοπῇ
τῶν κατασκοπούμενος εἶχεν. ἅμα δ' καὶ τὸν ἴαερον ἤξιν προ-
δοκῶν ὑπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ δ' καὶ ἕτερα μύ-
ρια θορύβων ἐχόμενα τὸ ἰουδαίαν κατελάμβανε,
πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείαν ἐλπίδας κερδῶν καὶ
ἰουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὠρμημένων. δισχίλιοι
μὲν τῶν ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη κατα- D
λελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσε πολέμουν
τοῖς βασιλικοῖς, ἀνθιστατοῦντος αὐτοῖς ἀχιάβου τοῦ ἡρῴ-
δου ἀνεψιοῦ, καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεω-
σμένοι δι' ἐμπειρίαν τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀν-
δρῶν, ταῖς δ' δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δυνατά.
ἰούδας δ' ὢν ἐζεκίου τοῦ ἀρχιληστοῦ ὃς ὅτι μέγα δυ-
νηθέντος, ὑφ' ἡρῴδου δ' μεγάλοις ληφθέντος πόνοις.
ἔστι οὖν ὁ ἰούδας πρὸς σέπφωριν τῆς γαλιλαίας συ- E
στησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ὅπως ἐ-
μέλλῳ τῷ βασιλεῖ ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα
αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζε τοὺς πρὸς αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ
ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβε-
ρός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχάνον-
τας, ὅπως ὑμίᾳ μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσει βασι-
λείας τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τῷ δ' ὑβρίζειν πρου-
σία, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ἦν
δ' καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως F
δ' ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος
ὅτι μέγα προύχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἔστι ἀρ-
θεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διαδήμα τε ἐ-
τόλμησε προσθέσθαι, καί τινος πλήθους συστάντος καὶ
αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ
ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ ἐν ἱερουσαλὴμ βασι-
λεῖον πίμπρησιν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκατα λελειμ-
μένα, πολλάς τε καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων,
πολλαχῇ δ' χώρας ὧν ἐκεῖς ἠφανίζεν τοῖς ἐκστη- G
κόσι λείαν ἀναγαλεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπερέ-
πων. ἐπέπραχτο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ τα-
χείας ὑπισροφῆς γενομένης. ὁ γὰρ γέφτος τῶν βασιλι-
κῶν στρατιωτῶν ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε
δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅτι πολὺ γενομένης, τό τε πολὺ τῶν πε-
ρσῶν ἀσυντακτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπομονῇ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμωνος

militum disperit, ad Sabinum autem pro- A
lata quadringenta talenta ex ea præda relata
sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti
sunt, desideratis in ea pugna carorum amico-
rum plurimis, & insuper spoliato sacrario, fa-
cto tamen globo è pugnacissimis circumdede-
runt regiam, incensuros se eam & omnes in-
tus occisuros minitantes, nisi quamprimum
discederent: quòd si mox abirent, impunita-
tem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro qui-
bus etiam aulicorum maxima pars stabat. Ru-
fus quoque & gratus, qui sub se habebant
tria millia bellicosissimorum & strenuissimo-
rum virorum ex Herodis exercitu, in partes
Romanorum se transtulerunt: simúlque e-
quitatus Rufo duci parebat, non mediocris
sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iu-
dæi nihilo segniùs instabant oppugnationi,
muros suffodientes cuniculis, & aduersarios
hortantes vt abirent, néve diutius vindican-
tibus se in libertatem à maioribus acceptam
obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde
abduxisset milites, sed fidem promissis habe-
re non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV.
Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus
exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vin-
dictæ concitabat cupiditas. Duo enim viro-
rum millia, qui aliquando sub Herode me-
ruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in
vnum collecti bello impetebant regios, re-
sistentes sibi ductu nepotis Herodis Achia-
bi: qui nusquam æquo loco eos sustinere
ausus vt veteranos & bellandi peritissimos
tuebatur se & sua quantum poterat asperi-
tatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas
Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem
magno labore expugnati filius, apud Sepho-
rim vrbem Galilææ collecta circa se homi-
num desperatorum manu incursabat regis di-
tionem: & potitus eius armamentario, ar-
matísque inde suis ad vnum omnibus, pecu-
niam quoque regiam in illis locis occupauit:
iámque formidãdus accolis spoliabat in quos-
cunque incideret, aspirans ad regnum, affec-
tánsque hoc fastigium non bonis artibus
quarum imperitus erat, sed nocendi licentia.
Dum ita vbique turbatur, etiam Simon He-
rodis regis seruus, vir alioqui & forma &
statura & robore egregius in primis habitus,
ausus est diadema sumere: stipatúsque nume-
rosis copiis, & rex consalutatus ab insana mul-
titudine, placebat sibi præ quouis alio, au-
spicatus potestatem ditipienda ac incenden-
da Hierichuntina regia: passimque crematis
aliis regis palatiis, & præda concessa suæ fa-
ctionis hominibus, maiora etiam ausurus vi-
debatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gra-
tus regiorum militum dux, tũ Romanorũ par-
tes fouens, suas copias contra Simonem duxit:
vbi post acerrimũ conflictum transamnani ho-
mines incõpositi, & ferociter magis quàm pe-
ritè pugnantes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appolita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inânis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrinque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγῇ δέ τινος φάσγανον σύροντος αὐτὸν γέροντος ἐντυχὼν τῷ κεφαλῇ ἀποτέμνει. κατεφρόνθη δὲ καὶ ὅτι τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπὸ πόνων συρέντων ἀνδρῶν σίμωνι ὠδαπλησίων. ὅτις πολλὴ ἀφορμὴν ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον ὡς εἰκὸς τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς τὲ μὴ συρασιάσοντος τοῦ ἀνθρώπων, ὑπέκαυμα αὐτῷ διά τε τὲ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέρας. ἐπεὶ δ' ἀθρόγης αἰνὴρ ἔτε προγόνων ὀνομαστὸς ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς πρεπούσης, ἢ πόνων πλήθει χρημάτων, ποιμὴν δὲ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἀλλως δὲ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαφέρων, ἐτόλμησεν ὀνομα βασιλείας φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τὲ πλέον ὑβρίσαι καὶ θηρίων ὡς ἐν μεγάλοις πήδεσιν τῆς ψυχῆς τὸ ὀπὶ τοιοῦσδε ἀπάλωμα χλιαρόμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ὄντι μεγάλα προύχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπεισμένοι, πρόβλημα ἑαυτῷ τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθις πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπεστράτευον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες σὺν αὐτῷ. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ὅπερ τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμην αἰωρούμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ὅπως ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἴσχυς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ προύστασεν ἐθέλοι μὴ ὑποστρεφομένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅπερ μέγα προσκείμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτευόντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρήσαντο ὅτι τῆς πρώτης ἀρχῆς, ῥωμαίους δὲ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, προϊόντος δὲ τὲ χρόνου, καὶ ὅτι πλέον ὁμοίως ἐζημιώθησαν. διαφορὰς τε ἐν ἑαυτοῖς τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίας τὲ φονεύειν. ὅπιτ' ἦν τότε ἐν ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦντα, οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς στρατιᾶς ἔφερον. καὶ προσιόντες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τὲ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πρὸ ὧν τοῖς κρατίστοις κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, γέρου σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γιγομένης, σώζονται τοῖς νεκροῖς καταλιπόντες. καὶ πολιὼ μὲν χρόνον τοῖσδε τείχοις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύσησαν ὡς εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐπάκωσαν ὅπιμεγα. χειρωσάμενοι δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γέτῳ συμβαλών, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄποορον ὅπι πλέον ὁρῶν τιμὴ σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ὅτι δεξιᾶς καὶ πίστῃ τὲ θεὶς ἀρχελάῳ ὠδαδίδωσιν αὐτόν. ἐπὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. λῃστηρίων δὲ ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἂν ὠδατύχοιεν τινὶ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεύς πρόσ-

ἄμβος ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ κοινῷ ἠπείλητο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηρὰ καὶ δι' ἀμβοῖν, τῷ δὲ ἀμφύλῳ φόνον μέγιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος δὲ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πιωθάσεται τὰ πεπραγμένα, σαβῖνον γεγράφατος πρὸς αὐτὸν, δίδυμος πρὸ τὸ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβών, τρία δὲ ὅπι

συρίας

συρίας τὰ πάντα ἰών, Ϛ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα A
σατ βασιλικὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετραρχαι τότε
παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πο-
λιορκουμένοις. εἴρητο δ' πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγε-
σθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. ἐδίδασί τε αὐτῷ καὶ
βηρύτιοι δισσοὺς αὐτῷ τοὺς πόλιν δικαίους πεντακο-
σίους καὶ χιλίους. πέμπει δ' καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθρᾳ
τε τῇ πρὸς Ἡρῴδου φιλίαν τοῦ ῥωμαίων κτώμενος συμ- B
μαχίαν ἐκ ὀλίγου, χωρὶς πεζῶν τε Ϛ ἱππέων. συνα-
χθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος
μὲν ταύτης τῷ υἱῷ ἔδωδους, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γα-
λιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ἐγγὺς τῆς Πτολεμαΐ-
δος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτο-
καβασὰτας εἰς μάχην ἐξέπεσεν, καὶ σαπφώειν ἑλών,
τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέ-
πρησεν. αὐτὸς δ' ἤει ὅτι σαμάρειαν τῆς παντὶ στρα-
τῷ προσιών, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε δι' τὸ ἀνέγ-
κλητον ὅτι τοῖς νεωτερίσμοις ἦν. στρατοπεδεύεται δ' ἔν C
τινι κώμῃ Πτολεμαίου κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ
οἱ ἄραβες μίσει τῆς Ἡρῴδου ἐμπίμπρασιν αὐτὴν,
ἐχθρῶς Ϛ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν
δ' προϊόντες σαμφὼ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ
ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν παῦ ἐρυμνὴν οὖσαν Ϛ ὀχυ-
ρόν. ἐν δὲ τῇ προόδῳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ
πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίμπρανται δ' Ϛ
ἐμμαοῦς, ἄραβι κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῆς τελευ- D
τηκότων, προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐν-
τεῦθεν δ' Ϛ ἱεροσολύμοις ἤδη σωτῆρι, καὶ ἰουδαίων οἱ
κατ' πολιορκίαν τὸ ζύγματος τῆσδε στρατοπεδευόμενοι,
τὴν ὄψιν τῆς προσόδου τῶν στρατευμάτων ἐκ ὑπο-
μείναντες ᾠχοντο ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλι-
πόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δ' εἶναι τὸ
ἄραβι σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς
τῆς μὲν σωτῆρος τῆς πληθύος δι' τὴν ἑορτὴν ἠθυ-
μηκυίας, τὸ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ
δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντας αὐτοῖς, καὶ συμπολιορ- E
κηθέντας ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν
ἔχοντες. προσαπολυπήσασι δὲ τῷ ἄραβι, ἰώσηπός τε ἀνε-
ψιὸς Ἡρῴδου βασιλέως, γεφύρα τε Ϛ ῥῆφος τοὺς ὑπ'
αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ
πολιορκούμενοι. σαβῖνος δ' ἐκ ἀφίκετο ἄραβι εἰς ὄ-
ψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ἄρα-
βος δ' κατὰ τὴν χώραν πέμψας τῶν στρατῶν μέρος, ἐ- F
πεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημα-
νομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ'
οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δ' οἱ δι' ταύτην τὴν αἰτίαν
σαυρωθέντες δισχίλιοι. μετ' δ' τοῦτο τὴν μὲν αὐτῶν στρα-
τιὰν ἀποστέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμι-
νοῖς ὄντας τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐ-
τοῖς Ϛ παρήκουσαν τῶν δογμάτων, Ϛ ὧν ἤξιου
οὐάρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ τῶ κακουργεῖν προσεγέ-
νοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δ' μυρίους ἰουδαίους σωτηρικὴν
γὰρ πανδαμόμους, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν.
οἱ δ' ἐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς
γνώμῃ τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ἄρος τῶν πλήθους συγ-
χωρήσας αἰτίας τ' ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα
ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. καῖσαρ δ' τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι τε συγγνωστοὶ ὄντες πρόθυμοι, συνε-
στράτευον αὐτοῖς, τοὺς δ' ἐκόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντος τοῦ δικαίου καὶ τῶν οἰκείων ἐσφάτευον.

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum, properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præteriundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non parum manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. cum Arabes incendissent, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quíque contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta A Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neque ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit condito superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constupratione virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatũ, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicumque tandẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

XVII.

ἔαεος μὴ δὴ ταῦτα κατασπάμβος, ℭ φρυεὰν ἰεροσολύμων τὸ ἢ θερέτεσν καλιπὼν ζάγμα, ἐπ' αὐτοχείας ἠπείγετο. ἀρχελάῳ ϗ ὅτι ῥώμης ἑτέρων θεσλμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ ϗ ζιαύτας ἀρίας. ἀφίκετο εἰς τὸν ῥώμλυ πρεσβεία ἰυδαίων ὑαέσυ τ ὅπος ολον αὐτῷ τῷ ἔθνῃ ὅτι κεχωρηκότος ὑαῤ αἰτήσεως αὐτονομίας. ϗ ἦσαν οἱ μ πρέσβῃς οἱ ὅπος αλέντες χνώμῃ τῶ ἔθνυς πεντήκοντα, συμίσατο ϗ αὐτοῖς τ ὅτι ῥώμης ἰυδαίων ὑαῤ ὀκτακισχιλίοις. καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῷ αὐτε, ϗ ῥωμαίων τ πρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερᾷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτε ἱδρυμβύῳ, οἱ μ πρέσβεις μ τῶ πλήθυς τ αὐτόθι ἰυδαίων ἀφικνῶ), ἀρχέλαος ϗ μ τῷ φίλων, ὁπόσοι ϗ συζηβεῖς ἦσαν τ βασιλέως, ἀρχελάῳ μ συμπεπάχθαι δᾷ μῖσος, τὸ θεὸς αὐτὸν ὑς έρει, τοῖς ϗ πρέσβεσιν ὁραφῆφειν κατ' αὐτε δ εινὸν ἡγοῦντο, εἰ αἰχμὴν τῇ αὐτῷ οἰόμβοι γβήσεως ὦδᾷ καίσαει κατ' ἀνδρὸς οἰκείου ζιάδε θεάσειν θεθυμεῖδς. παρῶ ϗ ἤδη ϗ φίλιππος ὑπὸ συείας, ἐξοξύναπτος αὐτὸν ὑάρε, τὸ μ κεφάλαον, ὅτι συνηγρεία τὰδελφᾶ, πάνυ γὸ δύνοει ὑαέσς αὐτε. γβυομβύης ϗ ἢ βασιλείας μεταπῴσεως, ℭ τὰδε ὑπώπῳδεν ὑαέσς, νέμεσιν αὐτῆς γβήσεως δᾷ τὸ πολλοὺς εἶ) τοὺς αὐτονομίας γλιχομβύς, ὐχ ὑσεείων τῶ κὰν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεδς. λόγε ὃν τοῖς ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καλύοει τ βασιλείας ἦλπιζον λέγειν, ὅτι κατηγορία τ ἠρώδε ὦδανομιῶν ξένον ϗ. βασιλέα μ ὀνόματι ὑποφαίνοντας, τῷ ϗ ἐν ταῖς τυραννίσιν ἑκάς ης τὸ αἰσκεσον ἐναδέξαμβύον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τ ἰυδαίων συυθέντα χρῆδς, ϗ πολλὰ ϗ φύσει τῇ αὐτε θεσπαγυργεῖν ϗ ἀσυλλαμβύον. πολλῶν γὲν ὄντων οἱ ὀλέθρεις ὑπολώλεισεν, ὐχ ἱσορήσῃ τῷ θεότερον πολλῷ δυσυχεςέρεις τῶ πάθυς ἐκείνων τὺς ζῶντας εἶ), ὑ μόνον ὧν ὄψει ϗ δᾳνοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς ἀναθεῖεν, ἀλλὰ ϗ ὧν τ ὑσίας. πόλεις μβὺ γε τὰς μ θελοικίδας, ℭ τὸ ἀλλοφύλων οἰκουμβύας κοσμῆδα μὴ παύσαδαι καταλύσει τε ϗ ἀφανισμῷ τῷ ἐ τῇ ἀρχῇ αὐτε κατῳκημβύων. πενίας ϗ ὑπέρεν τὸ ἔθνος ἀναπεπλήκεναι, συμ ὀλίγοις δ δαίμον παρῆληφότα, τῷ τε δυπαρίδων ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ὑποφερόμβυον, ϗ οἷς συζχωρήσειε τ ἀδειαν τ ζῆν, ψήλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. ϗ χωρεὶς μ θεράσεδς φόρυς ὑπιβαλλομένυς ἑκάσοις τὸ ἐπ' ἔτυς, χωρεὶς ϗ δυπορείας εἶ) ὦδα καβόλας αὐτῷ τε ϗ οἰκείοις ϗ φίλοις, ϗ τ δ ήλων, οἱ ἐπ' ἐνεφάξει τῷ φόρων ἀξιοῖεν, δᾷ τὸ μὴ εἶ) κτῆσιν τῶ αἰνβρείσε, μηδὲ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. παρθένων μβύσει φθορὰς, ϗ γυναικῶν αἰχμώας, ὁπόσας ὅτι παρανίφ ℭ ἀπανθρωπία δρωμβύας, σιγᾷν, δᾷ τὸ, ἡδονὴν ἴσιν εἶ) τοῖς πεπονθόσι, τῶ μὴ γεγονέναι, τ ἐκ τῶ ἀπέκπυσα αὐτὰ εἶ). τοιῶδε ἠρώδ ιν ἐπεισάγεδαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσιν ἐκ αἰ θηείαν ἀνθρώπων ὅπισατεῖν δυνάμεως αὐτῷ ὦδαγβυομένης. πολλῶν γοῦν ἀνασάσεων ὦδαλαβόσων τὸ ἔθνος, ἀδημίαν ἱσορῶδς πώποτε ζιαύδε δυσυχίαν ὑπελθέσαν αὐτῷ, ὦδάδειγμα κακώσεως, ἵν αὐτὸ ἠρώδης ἐκτετήθει τὸ ἔθνος. ϗ δᾷ τοῦτ εἰκότως αἰ γβυέδαι τὸ ἀσμβόως ἀρχέλαον βασιλέα θεσσειπεῖν, οἰομβύους πάντα ὀντιναῦν τ ὅτι βασιλείᾳ ἐόμβυον ἠρώδ ι μεξιώτερον φαίνεδς, ϗ τὸν τε πατέρα συνολοφύρεδς

φύεσθαι αὐτῷ θεραπόντας, εἰ ἢ μέχρις τυχεῖν δυνηθεῖεν, Ⓒ τὰ ἄλλα οἰκήσεμόνας. τὸν ἢ δ' εἰσαυτίκα μὴ ὡς ἥκιστα ἡρώδου γνήσιος πεφύοιτο υἱός, ὡς δὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῇ ὀξέως ἐπάξειν αὐτῷ τὴν ἔθνους τὴν δίκαιοσύνην αὐτοῦ, Ⓒ ταῦτα μηδέπω τέλεον κεκτημένου ἡγεμονίαν, δίκα τὸ δεῖν καίσαρος δ' ὄναρ, κἢ μὴ, τὴν ἐξουσίαν ἔχειν). Ⓒ τεκμήριον δὲ τοῦ εἰς αὖθις ἀρετῆς πίστιν τοῖς ἀρχθησομένοις μεγίστου, Ⓒ δυνάμεως, ἣν χρήσαιτο αὖ πρὸς αὐτοὺς, ὅπου δ' ἂν πρώτοις ἀποδειχθείσης πειθοῦς, ὅτι τε τοῖς πολίταις, κἢ τῷ θεῷ, χιλιάδων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μηνὶ ποιησάμενον. πῶς ἂν αὖ ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσαιτο κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, Ⓒ ἔγκλημα δ' ἐντιτάσεως Ⓒ ἀντιλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵν' ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς δ' ἀξιώσεως, βασιλείας κἢ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπαλλάχθαι, προσθήκην ἢ συείας γεγονότας, ἵνα τάσεως τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτως εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις εἶεν κἢ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ πεφυκημένοι. εἴτε κἢ δύνασθαι μείζιστον τυχόντες οἱ ὅπισθεν) αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τῶν ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος τοὺς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, ἡρώδην μὲν, ὅτι τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἐπὶ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅτι μείζιος, Ⓒ ἤδη ζῶντος πίμπλειαν λαβεῖν δυναμένους, ὅτι νεκροῦ κατηγορίαν σωπηθέντας. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου πεπραχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων αἰτίθεσθαι. οἳ δ' ἐλεγχόμενοι φρασμάτων ἤδη τοὺς νόμους, κἢ σφαγὰς ἀρξάντες τῶν κωλύειν ὑβρίζοντας πεφυκθεμένων, ἀμείνους ἡγουμένους ἐγκαλοῖεν. ἐνεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, κἢ τῶν στασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσίαν τῶν πείσεως δίκη κἢ νόμοις, ἵνα τὸ θέλειν τὰ πάντα νικᾷν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

lucto publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit; idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, essèque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφαλ. ιγ'.

Ως καῖσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐ ἀποφαίνεται, τοῖς ἢ ἡμίσεσι τῆς χώρας ἅπερ ἡρώδης ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίσας), τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενος εἴπερ τιν' εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τῷ ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν, νείμας διχῇ, δυσὶν ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ κἢ αντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε περαία, κἢ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φορᾶτε ἴσ', τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος. βατανάα ἢ σὺν τραχωνίτιδι, κἢ αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ σωτηλουῖται, ἰδουμαία τε κἢ ἰουδαία, τέτε μερίδι τρίτον. τετάρτου μέρος ἕτοι τῶν φόρων ἀφαιρέλυτο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πλειόνι. Ⓒ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, σεβαστός τε φούργος, Ⓒ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ Ⓒ ἱερασολύμοις. γάζα γὰρ Ⓒ γάδαρα κἢ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀποῤῥίξας αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς ἕως συείας προσθήκην ποιεῖται. προσῆκε δὲ ἀρχελάῳ φορᾶ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα διακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρώδου υἱοῖς τῶν πατρῴων παρῆν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic tranſlammana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus. Archelao verò Iudæa, & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara, & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. D c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde, eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκῃς ἐτίμει, ἰαμνία ἡ ἰδίᾳ ταῦτα καὶ ἄζωτος, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ὀπσήμου μυριάδες τετρακόσια, καῖσαρ χαρίζεται καὶ τὴν ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἰδίᾳ δὲ καὶ ταύτη τοῖς ἐσόδοις ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀσκάλωνι ἀρχὴν κομίζονται ἡ καὶ οἱ λοιποὶ τῆ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χώρεις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπετίθη μυριάδων ἀργυρίου ὀπσήμου, καὶ συνώκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρᾳ υἱέσι. χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτοῦ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα πενταισχιλίων τάλαντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τοῦ σκεύους ὑπεξελόμενος, ἐχ ἕτερα μεγέθη τέλους ὡς μνήμην τοῦ βασιλέως αὐτοῦ κεχαρισμένα.

CAP. XIIII.

De Pſendalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurádo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re prætet ſpē incolumi-

Τούτων δὲ ταύτη διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅτι δὲ τῶν σιδωνίων πόλεως ἀπελευθερωμένος ὤδε πῃ τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσῴκησεν αὐτὸν εἰς τὴν ῥώμην συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ θεὸς ἀλέξανδρου αὐτοῦ τοῦ ἀνῃρημένου ἰὼν ῥώμην ἐμπορεύετο ὤδε τοῖς θεωρῶσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα ἰδίᾳ αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτεχνίαν ὤδε λαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμαθεν ἡ περὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν ἡ ἄλλως, καὶ τεχνάζειν μεγάλα θεάματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτοῦ γενόμενον, ἀπάφαγεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρώδου παῖδα ὄντα δεκαεκλεμμένον ὑπὸ τινος τῶν ἀπελεῖν αὐτὸν ἐσαλμένων. κτείναντα γὰρ ἕτερος οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωρουμένους, αὐτόν τε θεὶ ποιήσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβυλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρωτο, καὶ τοὺς συντυγχάνοντας ἐκ ἀπήλλακτο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτῃ θεσπενεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δυπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅτι μάλε διήρει. πολὺ δὲ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ θεσπέσι χρήματα, θεοφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τὸ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχὴν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς δυργέτας, ὅτι ῥώμης ἠπείγετο, ὤδε πομπῇ τῶν ἰδιοξένων. καὶ διακομιδὴ θεσβαλὼν εὐ ἠτύχει ἐς τοὺς τῆδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης θεσπαγγέλλων. θεσπίσαί τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία θεὸς ἡρώδην, καὶ δίκαια ἰδίᾳ. ἄπιστον δὲ ἰδίᾳ, τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ δὴ τοῖς πάνυ ὠμιλικόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐνετίθη τῷ μὴ ἐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς ἦν, καὶ θεὸς τοὺς πλησίον καὶ ὠμνυσαν. ὡς τε καὶ θεοιλθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου τοῦ θεὶ αὐτῷ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσαν, τῷ ὤδῇ δόξαν τῆς σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι ὅλῃ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅπότε χωρῶν καὶ τῷ στενωπῷ διαφερόμενος. καὶ πᾶν βασίλειον θεὶ αὐτὸν χῆμα ἰδίᾳ ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, μεγάλαι τε θεισάσεις ἐγίνοντο τῆς πληθύος, ὅτι βοήσεις τε δῆμοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτι παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἐδίᾳ ὅτι ἂν ἐθεάσατο.

κάμπες

καίσαρι ἢ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν A
ὅλως τὸ μὴ αὐτῷ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι προῄδησαν ἐν τεκμη-
σιν ὅτι μεγάλα ἀηκουσιν αὐτοῦ. διόδοις ἢ τῇ ἐλπίδι
κέλαδον τῷ αὐτοῦ τινα ἐξελευθέρων ὡμιληκότα τοῖς
μειρακίοις, πέμπει καλέσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ
τὸν ἀλέξανδρον. ὁ ἢ ἀνῆλυ οὐδέν τι βελτίων ὅτι τῇ
κρίσει τῶν πολλῶν ὁμοίμενος. ὁ μὲν καίσαρ διηπάτητο.
ἀλλ' ἦν μὲ ἐμφερὴς ὁ μὲν ὡς τε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρό-
νως σκοπίζεσθαι δυναμένους. αὐτεργία τε γὰρ ἐτέρᾳχω- B
το ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ὡραία τὸ σκεύῳ ῥᾳδίαρον τῷ
σώματος ὑπὸ ξοφῆς τε ὁμηναότητος σωιερχόμενον, ἀλλὰ
τἀναντία τοῦ ἀληθοῦς σκληρότερον ἐξειδεῖκτο τὸ σῶμα.
θεασάμενος οὖν συμπνεύσιμον ὅτι ψευδολογίᾳ δι-
δασκάλῳ καὶ μαθητῇ, τε λόγων ἅλμυρῶν συγκρότησιν,
ἐξήταζε περὶ ἀριστοβούλου, τί γὰρ γενόμενον σωιεκκλαπέν-
τος αὐτοῦ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ ἀδελφὸς μεταποιού-
μενος τὴν ἀξίας, ἧς ἔφυσε τυγχάνειν τοὺς ἄνω γενο- C
νότας. φαμένου ἢ ὅτι νήσῳ τῇ κυπρίων καταλελείφθαι,
κινδύνων ὑφορᾶσθαι τὴν θάλασσαν, εἰ περὶ αὐτοῦ συ-
σταίη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μαειάμμης
γένος, ἀλλὰ περιὼν ἀριστόβουλος μένοι τοῖς ὑπεύθυ-
νοις. ταῦτα διϊχνευομένου, καὶ σωιεσῶτος αὐτοῦ
τὴν μηχανοποιῆσαι τὴν ἔφοδον, καίσαρ καταμόνας ὑπολα-
βὼν τὸ μέρημνον, ἀλλά σοι μῦθος εἶπε περιστείσει τὴν D
μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτην χρησαμένου τὸ μὴ ὑποληπτὸν
τὴν σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ
ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶναι. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπο-
βούλιμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὃς γεγονὼς
τυγχάνεις. καὶ δή, ἐπεὶ γὰρ ἄλλως πρόσεσιν, φράζε πρὸς
τὴν καίσαρα τὸ ὑπόβουλμα, ὄντα ζόφον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχά-
νοι συγκαίμενον. καὶ ὁ καίσαρ τὸν μὲ ψευδαλέξανδρον, οὐ
γὰρ ἐψύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δρᾶς ἥλιον ὁρῶν
αὐτουργῆσαι τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καλ-
λέγει. τὸν ἢ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη ἢ ἦρκει μη- E
λίοις ὅσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δρακον-
τῆς ἀναλωκέναι. τὰ μὲ περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον
ἅλμυρῶς συμπεθέντα, οὕτως ἀκλεὴς εἶχεν.

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat dutatas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptoAristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus: Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quísnam fis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ως Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.

Cap. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

F

ΑΡχέλαος ἢ τὴν ἐθναρχίαν ἰουδαίων, ἐπεὶ εἰς
ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφελό-
μενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὃν καλῶν συσάντων τοῖς σασιώ-
ταις, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἀποκαθίσας ἀδελφόν. αἰκι-
κοδομεῖ ἢ καὶ τὸν ἐν ἱερειχοῦντι βασίλειον ἀκαρεπῶς, ἔφ'
οὗ τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰν τὴν κώμην ὀφείλει ὑπορρέοντα,
ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτοῦ ποιήμιος τῷ
πεδίῳ φοινίζιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην ἢ κτί-
σας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθεται, καὶ τὲ παρίν πα-
ράβασιν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα, ἀλεξάνδρου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην
ἐξ οὗ καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπόμοτον ὂν ἰουδαίοις γαμετὰς
ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. διατείβει ἢ ὑδὲ ὁ ἐλεάζαρος

Ἀrchelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

XIX.

ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ὃν καλῶς αθέντος αὐτοῦ ζῶντι ἰησοῦ τοῦ σιὲ παῦδος. δικάτῳ ἢ ἔτει τὴν ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ
πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ὄντε ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μὴ φέροντες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγορῶσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ὡς βεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præcisse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium quæ est vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera veriata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putaui, quod sermo fit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὑπηκόως ἀναστρέφῃ πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργὴ φέρων τὸν ὑπατεύοντα ἀρχελάῳ τὸν ἐν ῥώμῃ πραγμάτων, ἀρχέλαος ἦν αὐτῷ ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, γράφειν μὲ ἀρχελάῳ ταχυνὸν ἠξίωσε. σὺ δὲ ἄγγελμα φησὶ πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγῃν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἔπλευσεν ἐν τῷ ἑξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν δωχίᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε βουλὴν ἀποσημήνας τοῦ καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ καῖσαρ ἀφικομένου ὑπό τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἐπὶ πλεῖον μὲ φυγάδα ἐλαύνῃ, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλιν τῆς γαλατίας, τὰ μὲν χρήματα ἀπολωλήκατο. θέσπισεν δὲ ἢ κληθεὶς ὑπὸ ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε σκηπτεῖται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσάχεις δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέως πυροῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξαι μὲν αὐτῷ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ θορυβούμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαι μὲν τὴν ὄψιν αὐτῷ, μεταστέλλει δὲ τοὺς μάντεις, οἷς θεὶ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, ὑπὸ μὲν εἰς ἕνα ἕκαστο πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ ἰδυμαῖος ἐκεῖνος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν θεαμάτων ἐλέγῃ ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ἃ ἐπ' ἀγαθοῖς θεάμασιν, βόας μὲν δὲ κακοπαθείας τε ὑποσαφεῖν, ἀπὸ τὸ ἔργοις ὑπομαλακωρεῖν τὸ ζῶν. μεταβολὰς δὲ αὖ θεαμάτων, ἀπὸ τὸ τὴν, πόνῳ τῷ σπείνων ἀρκμήν, ἐν ταὐτῷ μένειν ἃ δύναται. τὰς δὲ ἀσάχυας δέκα ὄντας, τοσόνδε ἀριθμὸν σπαυτῷ ὀείζειν. θεμένῳ δὲ ἑνὸς ἐκλαγχάνεσθαι θέσεις, καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀναπαλούμενος ἀρχέλαος πέμπτος εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. ἐκλαπίσασα δὲ καὶ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχανούσῃ, βασιλέως ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἡ δὲ ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος ἡρῴδου μὲν υἱός, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνῃ τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰόβα τοῦ λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται. μετὰ δὲ τοῦτον δὲ τὸν λιβύος χηρεύουσαν ἐν καπαδοκίᾳ ἐκδὺς τοῦ πατρὸς, ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μυριάμμιον ἐκβαλών, τοσόνδε αὐτὸν τὸν γλαφύρας ἀπέστρεψεν ἔρως. καὶ συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὀπισθεν ὀπισθεν παραθεασαμένην, χαίρειν καὶ προσβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, ὡς φάναι, γεγαφύρα, συνηθρεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν ἐμὲ γυναιξὶν ἢ συνωμολογήσασά μοι, καὶ συγκατοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθην παρεδίδως ἐρωτας τοῖς ἐμοῖς, δευτέρων ὀπιθυμίᾳ γάμων. πλὴθώρα δέ σοι οὐδὲ ἔτους ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τέλειον ἐτόλμησας αὐτῇ καταπαυλίαν νυμφίον, ἀφρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ὀπισθεν οἴκῳ τοῦ ἐμοῦ, καὶ γάμῳ συμπεθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' ὡς ἐγώγε λήθην ποιήσομαι δυσοίας τὰς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδισμοῦ, ἐμοὶ ὥσπερ μοῦ καθασκευασάμενος. ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δὲ ὡς ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τοῦδε τοῦ λόγου εἶναι δοκεῖ τὸ πρὸς τὸν βασιλέων αὐτὸν σωτῆρα, καὶ ἄλλως ὅτι ὠφελήσιμόν τι φέρειν, τότε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφύσεις, καὶ τοῦ θείου προμηθείας τὰ ἀνθρώπινα πρόνοιλη φότος τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν νόμισα εἰπεῖν ὅτῳ.

ἕτω ἢ ἀπιςεῖταγ τὰ ϖιάσδε, γνώμης ὀνάμβμος ἢ ἑαυτῦ κώλυμα ἐκ αὖ ἠβύοιτο τῦ ἐπ' ἀρετλαῖ αὐτῦ ϖροθυμβύφ. ἢ ἢ ἀρχελάυ χώρας ὑϖοτελοῖς ϖροσνεμηθείσης τῇ σύρων, πέμπεται κυρλώνιος ὑϖὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμβμος τὰ ἐν συρίᾳ, κὴ τ' ἀρχελάυ ἀποδωσόμβμος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo à Cæſare vir conſularis Quirinius, qui centum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρλώνιος ὑϖὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας κὴ ἰουδαίας, ☾ ἀποδωσόμβμος τλὼ ἀρχελάυ ὐσίαν. μεταπεσύσης δ' ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. κὴ ὡς κωσώνιος ἐκ τῆς ἱππικῆς τάγμαζος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. ☾ ϖερὶ ἰούδα τῦ γαλιλαίυ. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, κὴ ὁπόσαι ϖαρ' ἰουδαίοις φιλοσόφων, κὴ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρώδης, κὴ φίλιϖϖος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμλὼ καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς ἱεροσόλυμα ϖροτομὰς καίσαρος, γνοὺς ὁ λαὸς, ἐξαίφνης ϖρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισαν αὐτὰς ἀϖὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμη, κὴ ϖερὶ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίυ ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ ὡς τιβέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀϖαναβάντλω μὴ τὴν ϖαρθων ϖεῖσαν ὁμήρους αὐτῷ ϖέμψαι, ϖρὸς ἀρέταν ὃ ϖολεμεῖν. Κεφ. ϛ

Πόλεμος ἡρώδε τῦ τετράρχυ ϖρὸς ἀρέταν τὸν τὴν ἀ ϵάβων βασιλέα ☾ ἧτ̃α. Κεφ. ζ

Απόπλους ἀγρίϖϖα τῦ βασιλέως εἰς ῥώμλν ϖρὸς τιβέριον καίσαρα, κὴ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδίδη. ☾ ὃν τρόϖον ἐλύθη ὑϖὸ γαΐυ μὴ τ' τιβερίου ϖαλδυτλύ. Κεφ. η

Ως ἡρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμλν, κατηγορηθεὶς ὑϖὸ ἀγρίϖϖα, ἐξωείδη, κὴ ὡς τλὼ τετραρχίαν αὐτῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίϖϖας. Κεφ. θ

Στάσις τὴν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, ☾ ἑλλλνων, ☾ ϖρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων ϖρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, ϖέμϖει ϖετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δυὶς ἐν ταξαις σωναγαγόντα δύναμιν, ϖολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτῦ τλὼ ἀνδριάντα. Κεφ. ια

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσινάου ☾ ἀνιλαίου τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equeſtris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæſaris adminiſtraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiuſque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. CAP III.

Vt populus tumultuatus ſit propter clàm illatas Hieroſolyma à Pontio Pilato Cæſaris imagines, quoad Cæſaream à Hieroſolymis deportatæ ſunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtque poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus eſt. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & vtriuſque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. CAP. XI.

Quo in ſtatu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu fine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Phariſæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque confligentibus se mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὅτι ἰούδας ὁ γαυλανίτης.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συναγορικῶν ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὅσας τετελεκὼς, καὶ δι' πασῶν εὐδόκιμος, ὕπατος ἡγούμενος, τάς τε ἄλλα ἀξιώματι μέγας σὺν ὀλίγοις, ὅτι συρίας παρὼν ὑπὸ καίσαρος, δικαιοδότης τε ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος. κωπώνιός τε ἀνὴρ συγκατάπεμπτος, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῇ ὅπι πᾶσιν ἐξουσίᾳ. παρὼν ὁ καὶ κυρίνιος εἰς τὴν ἰουδαίαν προσθήκην τῆς συρίας ἡγουμένης, ἵνα τιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχέλαου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς οὐ δεινὰ φέροντες τὴν ὅπι ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκρόασιν, ὅμως κατέβησαν εἰς πλέον οὐδὲν πεῖσαντες αὐτοὺς τὸν ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦντος αὐτοῖς υἱὸς βοήθου. καὶ οἱ μὲν πεπεισμένοι τῷ ἰωαζάρου λόγῳ, ἀπετίμων χρήματα μηδὲν ὑποδιάσαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὀνόματι γαμάλα, σάδδουκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἀπέστησε τὸν λαὸν ἀποτίμησιν ἐφ' ἑαυτῷ ἄλλο, ἢ ἀπίκρις δουλείαν ὑποφέρειν λέγοντες, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐπ' αὐτῇ ἀφαιρούμενος τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατόρθωσιν εἰς τὸ εὐδαίμων ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τῆς ταύτης προθύμου ἀγαθῆς, τιμωρίας δὲ κλέος ποιήσεσθαι μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον ἐπ' ἄλλως ἢ ὅπι συμπράξει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμφροντιεῖν μᾶλλον, αὐ μεγάλων ἐργάτας τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐκφαίνωνται φόνου τὸ ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἰσχυρὰ γὰρ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὐκόπτεν ὅπι μεγάλη ὁρμὴ τοῦ θυμήματος. κακὸν δὲ καὶ ἔστιν ὃ μὴ φύεντος ἐκ τῆς ἀνδρὸς τῆς ἀνδρὸς, καὶ περαιτέρω τοῦ εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς οὐκ οἷόν τε ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, καὶ ὁποσέρποιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρύνοιεν τὸν πόνον. λησταρίων δὲ μεγάλων ὅπι θέσεσι καὶ ἁρπαγῆς ἀνδρῶν τῆς ὡρωτῶν, δόξα μὲν τοῦ ὀφθῆναι τῆς κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τοῦ ἀνθρώπων, ἐίς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὺς χεομένων ὑπὸ θυμίᾳ τῶ μὴ λείπεσθαι τοῦ αὐτικαθεστηκότος. ὁ δ', τ' πολεμίων. λιμός τε εἰς ὑςάτην ἀνακαίμενος αἰαμαχυτίαν, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καῖσφαγὰς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τῶ θεῶ ἐνέμητο πυρὶ τοῦ πολεμίων ἡδὲ ἡ σάσις. ὕτως ἄρα τὰς τ' πατρίων καινώσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει κίνδυνος ἢ ὑπολαμβάνειν τοῖς σωζεσθαι, εἰ μὴ ἰούδας, καὶ σαδδουκος, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐπείσακτον ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐρασῶν ὑπορηθέντες, ὥς τε τὸ παρὸν θορύβων τ' πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τοῦ αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τοῦ ἀσωμένοις πρότερον φιλοσοφίας διαφορὰ, ὧν ἐς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀπολαβόντι τοῖς νεωτέροις ὀφθόρως τοῖς πράγμασι συνετύχει.

A

B

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις παρὰ ἰουδαίοις, καὶ ὁπόσαι.

IOυδαίοις φιλοσοφίαι ἓξ εἶσαν ἐκ τ' πάνυ ἀρχαίων τ' πατρίων, ἥτε τοῦ εὐσεβῶν, καὶ ἡ τ' σαδδουκαίων, ἑίτινα ἦ φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τοῖς παρὰ αὐτοῦ ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ' ἰουδαϊκῶν πολέμων. μνησθήσομαι ἦ ὅμως, καὶ νῦν αὐτοῦ ἐπ' ὀλίγων. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δίαιταν ἐξευτελίζουσιν, καὶ δὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κείνας παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἔπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, πεπεμφότων ἡγούμενοι τιὼ φυλακὴν ἰοῦ παραγραφὴν ἠθέλησε. τιμῆς γε τ' ἡλικίας παρήκουσι οὐδαμῶς χωροῦσιν, ὥδὲν ἐπ' αὐτολέξει τοῦ εἰσηγηθέντων ἑαυτὰ θεάσῳ ἐπαγόμενοι. παράστασίαί τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, καὶ τὸ ἀνθρωπείῳ τὸ βούλομενον τ' ἐπ' αὐτῆς ὁρμῆς ἀφαιρεῖν), δοκῆσαν τοῦ θεῷ κράσιν ἡμέτερ, καὶ τοῦ ἐκείνης βουλητείῳ, καὶ τοῦ ἀνθρώπων τοῦ θελήσαντι παραχωρεῖν μὴ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθανάτου τε ἰσχυῖ τ' ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶ), καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας βιοτεύσεσι ἐν τοῦ βίῳ γένοντο. καὶ τ' μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίθεσθαι, ταῖς ἦ ῥᾳθύμῳ τῶ ἀναβιοτεῖν. καὶ δὲ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεία δ' ὑχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι παραστόμια. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὀρθῶς δ' ὕσει τῶ ὀρθῶ πᾶσιν χρείσσονος, ἔντε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις ἦ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς ἦ ὠδαμῶς τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τοῦ νόμων. πρὸς γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἰοῦ μετίασιν ἀμφιλογεῖν ἀρετιὼ ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἀνδρας ἔσθ' ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοῖ πρώτοις τοῖς ἀξιώμασι. προστασίαί τε αὐτοῦ ὠδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' ἐν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει δῆλα τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς γίνεσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἰσχυοῖς ἦ ὅτι μὲν διοῦ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι ἦ τὰς ψυχὰς, προσμάχτον ἡγούμενοι τ' δικαίου τιὼ προσόδου. εἰς ἦ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὀρθοτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν αἳ νομίζοιεν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμένισματος, ἐφ' αὐτοῦ τοῖς θυσίας ὀρθοτελοῦσι.

C

D

E

F

G

Cap. II.

Quæ & quot secte fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ sapientiæ studiosi iam inde à multis retro seculis in tres sectas erant diuisi, Essenorum, Sadducæorum, & eam quæ Pharisæorum vocata est. De his licèt nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Pharisæorum victus simplex est: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis responsare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad solennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciuitatibus sapientiæ, temperantiæ, & vitæ honestioris testimonium. At Saducæorum opinio cum corpore extinguit simul & animas: nec quicquam præter legem seruandam existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum vniuersitatis regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud quicquam æque ac iustitiam omni contentione expetendum existimat: ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano seorsum sacrificant.

* II.

moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè ſuperant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudiis. Facultates in commune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poſſidens. Atque hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentium, nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare perſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera latuti vnà cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis ſæpe ſpectatum ſcio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniuriis, quibus poſtremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

βέλτιστοι ἦσαν ἄνδρες τὴν τέχνην, καὶ τὸ πᾶν πόνῳ ὑπὸ γεωργίᾳ τεθαμμένοι. ἄξιον δὲ αὐτῶν θαυμάσαι καὶ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἐλλιμένων ἢ βαρβάρων τισὶν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιᾶς συνελθόν, εἰ τὰ δόκιμα εὐθὺς μὴ κεκωλύθη. τὰ χρήματα τε κοινὰ αὐτοῖς ἐστὶν, ἀπολαύοι δ' ἂν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μείζοσιν, ἢ ὁ μηδὲν ὅλως ἐν κεκτημένος. καὶ τάδε θεραπεύουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ἔστε γαμετὰς εἰσάγουσι δ' ὔτε δούλων δόσιν κτῆσιν, τὰ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ σώσεως ἐνδιδόναι ποίησιν. αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες δὴ διακονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις διαχρῶνται. διαδέκτας δὲ τῶν προσόδων χειροτονοῦντες, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἁγαθοὺς ἱερεῖς δι' ἁ ποίησιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι δὲ ἁπλῆ παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπερ μάλιστα ἐμφέρεσθαι δοκοῦσι τοῖς πλείοσι λεγομένοις. τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτου τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται καὶ συγγενῶν τιμωρίας, φίλων δὲ τὸ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἑωρακόσι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τοιούτοις ὑπὸ σεσε, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ὁ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τι τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, τοιοῦτον δὲ μὴ ἐλάσσονος τῶν ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένῳ τὸ ταλαιπωρίας καὶ ἀλγηδόνος, ὁ λόγος ἀφηγῆται. αἰσία τε τῇ συντυθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος μᾶσσον ἢ φλοῦσ, ὃς ἡγεμὼν ἐπ', ἐξουσίᾳ τὸ ὑβρίζειν δοκοῦντος αὐτοῖς δοσπότην ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν ἰουδαίοις, τοσάδε.

A

B

C

D

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

III. QVirinius autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractóque cenſu, qui incidit in annum trigeſimumſeptimum, poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota eſſet contra Ioazarum pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinauit, & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada ſitam ad Iordanis fontes inſtruxit ædificiis, indito Cæſareæ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt,

Κυρήνιος δὲ τὰ ἀρχελάου χρήματα δημεύσας ἤδη, καὶ τῷ δοκιμήσεων πέρας ἐχόντων, ἃ ἐνάτου καὶ εἰκοστοῦ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὸν ἀκτιακὸν ἐν ἀκτίῳ ἦχθαν ὑπὸ καίσαρος, ἐπαύσαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσθεντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα δ' ἀνάνου τὸν σήθ ἱερᾶ ἀρχιερέα. ἡρώδης δὲ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὸν ἑαυτῶν παρεληφότες καθίσαντο. καὶ ἡρώδης σίπφωρα τειχίσας, προσχῆμα τῆς γαλιλαίου παντὸς ἦν αὐτὸν αὐτοκρατορίδα. βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἦν καὶ αὕτη, τείχει περιλαβών, ἰουλιάδα ἀπὸ τῆς αὐτοκράτορος ἀγορδίας τοῦ γυναικός. φίλιππος δὲ πανεάδα, τὸν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου καταστασιάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως πλῆθος ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ καίσαρος ὁμώνυμον ἐπάλεσεν. κωπωνίου δὲ τὸν ἰουδαίαν διέποντος ὃν ἔφην κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πραχθῆναι. τῇ ἀζύμων δ' ἑορτῆς ἀγομένης ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἀναγνῶναι τὰ ἱερὰ τοὺς πύλας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον ἀνέῳκτο ἡ εἴσοδος αὐτῇ ἄνδρες

F

G

ἄνδρες σαμάρειται κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέρριψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιουμένοις. καὶ διαπαντὸς τὸ ἱερὸν ἤρξαντο, μὴ πρότερον δὴ τοιούτοις νομίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κωπώνιος μετ' ὀλίγον εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος δ' αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἀπεδείκνυτο, μάρκος ἀμβίβιχος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἡρώδου ἀδελφὴ μετασάσα ἰουλίᾳ ἰαμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτοῦ ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον ἀννιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δεύτερος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς ἡμέρας δυοῖν πλείονες, τούτου δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν αὐτοκράτωρ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τὸν καίσαρα τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος δὴ ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπ' αὐτοῦ παρ' ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος ἀννίου ῥούφου καλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνανον ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' ὀλίγον μεταστήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἑαυτῷ δὲ διαγωνιῶντι, καὶ τόνδε παύσας, σίμωνι τῷ καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τοῦτον δὲ ἑαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔχοντα διεγένετο χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος λαμβάνει αὐτόν. καὶ γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, ἔνδεκα ἔτη διατείνας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα δὴ λῶν τοῦ πιβερίου φιλίας προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ πιβεριάδα, ταῖς κατίσοις ὀνήσας τῆς γαλιλαίας ὅτι λίμνη τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ ἀπωθεν ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὤκησαν, ἀπολίγον δὲ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὴ ἐκ τῆς ἀπ' αὐτοῦ γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ἐν τέλει. ἐδέξατο δὲ αὐτοῖς συνοίκους καὶ ταῖς πανταχόθεν ὀνησυναγομένοις αἴδεσις ὁπόσους, ἔστι δ' οἷς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐξεῖ, καὶ ὅτι πολλοὺς ἠλευθέρωσεν, καὶ συνηγέτησεν, ἀναγκασμὸν τοῦ μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὀνήσεις, κατασκευάς τε οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς προσήνορον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰουδαίοις πατρίου, διὰ τὸ ὅτι μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε λῶν ἀνηρημένοις τὴν ἵδρυσιν πιβεριάδι γράφας. μαρσὶ δὲ ὅτι ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω τοῖς οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φασάηλος ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ βελῆς αὐτοῦ γνωμένης ὑπὸ φρατάκου τοῦ υἱέως, κατὰ τοιαύτην αἰτίαν. φρατάκης παίδων αὐτοῦ γνησίων γνωμένων, ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ ἰουλίᾳ καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀποσταλμένῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τῆς εὐμορφίας, περιόντος χρόνου, καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ φρατάκου γνωμένου, γαμετὴν τε τὴν ἄνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἦγε δὲ πᾶσιν οἷς εἶπον πιθανὴ τοῦ βασιλέως γενομένη.

Samaritani quidã clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, vt posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo pòst Coponius Romam reuocatur successore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis soror vita decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem: Et Tiberius Nero priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius? à quo quintus Iudæorum præfes missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulò pòst deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum sunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est, quorum nonnulli eò migrare coacti sunt, quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quóque maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cùm iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missam, primùm in cócubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactus præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eã sibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi persuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésque satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidem genere. ille patuit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratis copiis Vononem ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodẽ vnum è suis filiis Artabanus regẽ imposuit. Per idẽ tempus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

καὶ ἀπολύουσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γλυκέως τὴν πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώρα μὴ ἄλλως γλυκησομένην μὴ ὑποσκελοῦς αὐτῇ μηχανηθείσης τὸν γνησίων τῶν φραάτου παίδων. πείθει δὴν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. καὶ ὅτοι μὲν, ἀγὼ δὲ αἰτιατέον δύσερον φραάτην τοῖς θεσμούσης ὑπαγμασιν, ὅτι δ' ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης ὁ μόνος ὅτι τοῖς φεύγουσι ξεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρέων τὸν παρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμφοράξει τὸν μητρὸς, ἢ δὴ καὶ συνιέναι λόγος. ὁ δ' ἀμφότερα μισηθεὶς, ἀδέν ἧσσον, ὡς τὸν παροχθονίας τὸ μῖσος, τὸν μητρὸς ἔρωτα πληθύων τὸν ὑπηκόων, σάσει φυγελαθεὶς φεύγειν ἢ φύναι μέλας, ἐξέπιπτε τῆς φαλμάτων, καὶ ὅτω θνήσκειν συμφρονήσαντες ὁ οἱ γλυναιότατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτους μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες ὑπὸ τὸ γλύφειν τῆς ἀρσακιδῶν, ἀγὼ δὲ ἑτέρως ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη ὁ πολλάκις, καὶ μέχει νυῦ φθονεῖσθαι τὸν βασιλείαν ἔκτε γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γλυέσεων, ὀρώσην σκάλοιν φρεσβεύσαντες. ἰὼ ὁ καὶ ἄλλως μὲν ὅτι φόνος φόβον τοῦ πλήθει, καὶ ὑπαίτιος κατ' ἐπιβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἰὼ σκαιὸς, ὁ σωσθάθετος εἰς ὀργίλ. ἕνα ὁ τῆς ὑπὸ τὸν γλύφειν. τοῦτον μὲν δὴ συσαίτες, ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ὑπ' ἀπονοίαις καὶ τεραστέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν φερομένοις. φρεσβεύσαντες ὁ εἰς ῥώμην, ἠτοιοῦτο βασιλέα τῆς ὁμηρευόντων. καὶ πέμπεται βονώνης φερκειθεὶς τῆς ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τὸν τύχην, ἰὼ αὐτῷ δύο μέμησαι τῆς ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν φερομένων, ἰδία καὶ ἀλλοτεία. ταχεία ὁ αἰατερπὴ τοὺς βαρβάροις ὑπερσιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσει ὄντας, φερὸς τε τὸν ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτείων ποιῆσαι τὸ φερομενόμενον ἀξίουν, τὸν ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ὑπικλήσεως τὸν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αὖ πολέμου δικαίῳ δεδόᾳ τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρωνὸς ὕβρει. ὧδε χρῆμα ὁ ἐκάλεν ἀρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, γένος ἀρσακίδων. πείθεται ὁ ἀρτάβανος, καὶ μὴ σατραπᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ὁ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφερήσαντος αὐτῷ τὸ πλήθος τῆς πάρθων παραταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει φερὸς τοὺς ὅρους τῆς μηδείας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλὰ σατραπᾶν, συμβάλλει τε βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς φερὶ αὐτόν. ἀρτάβανος ὁ πολλὰ τῇ τερπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὸ ὀκπλήξεως τῆς βαρβάρων, φερὸς κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης ὁ εἰς ἀρμενίαν ἀγκάπτει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, ὁ φερὸς ῥωμαίους ἐφρίσσεν. ὡς ὁ αὐτὸ τιβέριος μὲν ἀπείπε, φερός τε τὸν ἀναδείαν, καὶ τὸ πάρθων τὰς ἀφελίας, ἀναφρισσεῖ γὰρ δὴ πόλεμον ἀνατεινόμενος, μηχανὴ ὁ ἰὼ ἑτέρα βασιλείας οὐδεμία, καὶ γὰρ οἱ φερὶ νειφάτην δύναται τῆς ἀρμενίων ἀρταβάνῳ φερσίθεται, ὧδε δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ συείας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν καὶ αὖθις τὸν ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συείᾳ παρεφυλάττετο. τὸ ὁ ἀρμενίαν ὁρῶσ' ἤ δίδωσιν ἀρτάβανος, ἐνὶ τῷ ἑαυτῷ παίδων. ἐπελθόντων ὁ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος, δίεπη-

διέσηκε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρᾳ μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσαντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, προαγματευομένης αὐτῷ τῆς τύχης δόξαν τε θανάτου. καὶ γὰρ φθόμενος καὶ ἀναζωπυρῶν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίστεως, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

Πιλάτος ἦν ὁ τῆς ἰουδαίας ἡγεμών, στρατὸν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας χειμασθῆσαν ἐν ἱεροσολύμοις ὅτι καταλύσει τοὺς νόμων τοὺς ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, προτομὰς καίσαρος αἳ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὸ νόμιμον. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὴν μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημαίας ἐποιοῦντο εἰσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ἦν πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον ἐρύσας τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ δ', ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πλησίον παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἐκείνοις ποιούμενοι ὅτι πολλὰς ἡμέρας, ὅτι μεταθέσει τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχορηθέντος διὰ τὸ ὕβριν καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περ ἐξανεχώρησαν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὑπαθίσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὅτι τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δ', ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκάσο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τῶν ἰουδαίων ἱκετεία χεομένων, ὑπὸ συνθήματος θεὶς ἅπασι τοῖς στρατιώταις, ἠπείλησε θάνατον ὑπισθήσειν ζημίαν ἐκ τοῦ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα ἀποιεν. οἱ δὲ ῥωμαῖοι ῥίψαντες ἑαυτοῖς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὴν σοφίαν ὑποβάσεσθαι τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅτι φυλακὴ τοῦ νόμων, ὑποχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔπεσεν δαπάνῃ τῆς ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχαῖον τοῦ ῥύματος, ὅσον ὑπὸ δεκαεσσίων σταδίων. οἱ δὲ, ἐπὶ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτοῦ παύσασθαι τοῦ ὑπὸ τοιούτοις προθυμουμένου. τινὲς δὲ καὶ λοιδορίᾳ χεόμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρόσεσιν ὄμιλος. ὁ δὲ, σολὴ τῇ ἐκείνων πολυπλήθος στρατιώτων ἀπεχόμενον, οἳ ἐφέροντο σκυτάλαις ὑπὸ τοῖς στολαῖς, δεκαπέμψας εἰς ὃ προελέλυθεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῆς δὲ ὡρμημένων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσωμένετο σημεῖον. οἱ δὲ πολὺ μειζόνως ἢ περ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ᾧ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ δὲ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ἑαυτῶν, ὡς τε ὁπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ δεδασκυλῆς διαφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ ἐπέθανον, οἱ δὲ καὶ ξαυματίαι ἀνεχώρησαν. καὶ ἔτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἀνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος πιλάτου, οὐκ

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductũ struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fũstibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer acceptis inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio. A B C D E F G

V.

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eũ fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudæis quã de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principib⁹, Pilat⁹ cùm addixisset cruci, nihilomin⁹

VI.

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud
VII. Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iliacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilētij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia cōiugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris concilianti bus in latentem ibi Mundū incidit: totamque eam noctē obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeūte priuſquā ſacerdotes doli cōſcij ſurgerēt, Paulina mane ad matitū reuerſa cōgreſſū cū Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφαίνη γὰρ αὐτοῖς ζῶν τριτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ̄ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μύρια θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νεῦν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τε δεινὸν ἐθορύβει τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τ̄ ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρόξεις αἰσχυνῶν οὐκ ἀπηλλαγμένην σωτυλιχαίνει. καὶ πρότερον τ̄ τῶν ἰσιακῶν τελουμένοις μυήμιον ποιησάμενος, ὕστερον μεταδιδῶ τ̄ λόγον ὅπερ τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γάρ τ̄ ὅπερ ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι τ̄ καθ' ἑαυτὴν ὑπερευδοκιμοῦντι κόσμον ἀρετῆς ὑπερμέγα προῖσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων μὲν, καὶ γεγονῆα τ̄ ὄψιν ὑπερεπῆς, καὶ τ̄ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αἰσχιστο ἡ ὑπερηδυσις τ̄ βίου. ἐγεγάμητο δὲ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα αὐτοσυμβούλῳ τῷ περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκιος μόνδος τ̄ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ μὲν ἦν ὥστε ἀλλῶναι δώροις, δι' ὃ καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος περιδεῶν, ἐξέπληττο μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δυνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὑπικλωμένης, ὑ φέρων τὸν αὐτυχίαν τῦ ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὑπιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν νόμιζει ὅπερ παυλίνῃ κακοῦ τῦ κατειληφότος. ὁ δὲ ἐπεψηφίζετο τοιούτῳ τελυτῇ, καὶ πρόσεσειν τὰ ἀπηλλάσετο. μὲν ἤ ἤδη παρῶσος αὐτελυθέρα τῷ μοιχίδῳ παντοίων ἕδρις κακῶν, ἡ δεινῶς φέρουσα τ̄ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τῦ θανεῖν, ὑ γὰρ ἀφανὴς μὲν ἀπολέμενος, αἰσχύνει τε αὐτὸν ἀφικομένη δι' λόγου, πιθανή τε μὲν ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει ὡς διαπραχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἐλεγεν, ὅπερ ἀλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπερ τούτοις αἰσχείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, ὑ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς προδιαπονημένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τ̄ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τῷ ἱερέων πισν ἀφικομένη δι' λόγων ὅπερ πίστεως μεγάλας, τὸ ἥμισυ χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν ἥμισυ, λαβόντος δ' ἔκβασιν τῷ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διαφερεῖ τῷ νεανίσκῳ τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύσα πανταχόσε ὅπερ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον ἀπαγαγεῖν. οἱ δ' ὅπερ πλῆθει τ̄ χρυσίου ἡδονῇ θέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῷ ὁ ἱερώτατος ὡς τὴν παυλίναν ὠσάμενος, γνωμένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἤξιου, καὶ συγχωρηθέν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τῦ αἰσχίστου ἔρωτι αὐτῆς κατημμένος τῷ θεῷ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' ὑστέρᾳ ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐγκαλλωπίζεται τῇ ὅπερ τούτοις ἀξιώσει τῦ αἰσχίστου, καὶ φοβεῖται πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δύνηται τ̄ αἰσχίστου εἰσηγέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τ̄ σωφρονοῦσι τ̄ γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος κατεὸς ἦν, κλεισθεισῶν τ̄ θυρῶν ὑπὸ τῦ ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνὰ ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ μοιχὸς, προσεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, ὑχ ἡμάρτανεν ὁμιλῶν τῷ πρὸς αὐτὴν. παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπεκλυφῶσα θεὸν εἶ). καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῷ ἱερέων, οἱ τὴν βιβλίον ἤδεσαν. παυλίνα πρωὶ εἰς τὸν ἀνδρεῶνα ἐλθοῦσα, τὴν ὑπεφαίνειαν ἐνδεικνῦται τῦ αἰσχίστου,

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' A
αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τάσδ' ἐν θαύματι καθίσαντο, ὡς ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κεῖνα, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπέδωκεν αὐτῇ. ξύτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντήσας αὐτὴν ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι ⁊ εἴκοσι μυριάδας δι' ἐσόσου δυναμένη οἵκῳ προθεῖσ τῷ ἑαυτῆς, δμοιονοήθη τε ἐφ' οἷς προσκαλέμαι ἀκ' ἐνέλιπες. ἃ μὲν τοι εἰς Μοῦνδον ὕβρις διήκεσ μηδέν μοι με- B
λήσαν τὸν ὀνομάτων, ἀλλὰ τὴν τοῦ πράγματος ἡδονῆς, εὐσεβὲς ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών. ἡ δ' εἰς ἔννοιαν τότε ἐλθοῦσα τὴν τολμήματος, ἀπερρήγνυταί τε τὴν στολήν, ⁊ τὰ στέρνα δηλώσασα τοῦ παντὸς ὑπερβαλλόντος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προδοθῆναι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γνωμούσης ἐξετάσαι τοὺς ἱερέων, ἐκείνους τε ἀπέσαυρωσεν, καὶ τὴν ἶδιν ὀλέθρῳ γνωμοῦσαν αἰτίαν, καὶ τὰ C
πάντα, ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, ⁊ τὸ ἄγαλμα τῆς ἴσιδος εἰς τὸν θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μόνδῳ δὲ φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα τὴν μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτηκότι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δ' ὅθι τὴν ἀφήγησιν τοῦ ἐν ῥώμῃ ἰουδαίοις καὶ τότον τὸν χρόνον συμπεπτωκότων, ὡς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος. D

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου.

ΗΝ ἀνὴρ ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ τε ὧν βδελύσσεσθαι νόμων, καὶ δὴ τιμωρίας τὸν ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δ' εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ E
διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τὴν μωυσέως, προσποιησάμενος τε ξεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπεφοίτησεν φυλβίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, ⁊ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸν ἱερὸν τῶν ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι. καὶ λαβόντες, ὅπ' χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιεῖν δ', ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπροφάσετο. καὶ ὁ τιβέριος, ὑποσημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνος τὴν φυλ- F
βίας ἀνὴρ ὑβρισμένην τὴν γυναικός, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δ' ὕπατοι τετρακισχιλίοις ἀνδρῶπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείους δ' ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. ⁊ οἱ μὲν διὰ κακίαν τετρακοσίων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. ἃ ἀπέλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, G
συμβέβηκε γὰρ αὐτοῖς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος τερπνάζων τὰ πάντα, κελεύων ὅπ' τὸ γαριζεῖν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπείληπται, ἰσχυρίζετό τε ἀναθησομένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῷ ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δ' ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγεμόνι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, πεδιάδα λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ὁδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ ⁊ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirati tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia comminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi creduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi repertaest, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐϊτέλλιος ἀφίκεται εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀμβλείᾳ ἔσχεν αὐτῷ, ἀρτάβανον ὠφελήσας ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, ὡς ἀρέτην δὲ πολεμεῖν.

Οὐϊτέλλιος ὁ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι ἱεροσολύμων ἀπῆ, ἐν ᾗ αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα ὁ καλεῖται. δεχθεὶς ὁ μεγαλοπρεπῶς οὐϊτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κεῖμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθότι καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε ὁ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ὕστερος λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὶς ὑρκανὸς, πολλῶν ὁ ὄντων οἱ τόδε κεκλῆσθαι τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βαρὶν κατεσκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τῆς διαίτης εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, ἀπελαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. οἱ τε ὑμεῖς αὐτὰ ταῦτα ποιήσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης ὁ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀπτηδείῳ κτήμασιν, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὡσαύτως καταλαμβάνει τῆδε κειμήλιον κατεῖχεν, πίστιν δίων ὁ, ὡδὲν νεωτερίειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δῆθεν ὁ ἐποίησεν ὅμοια τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὀπισθάσας θεὶς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὢν, ᾧ ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, συνέταττον τῆς στολῆς τῷ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφετέρῳ τῷ τε ἱερέων καὶ τῷ γαζοφυλάκων, τῷ φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστου λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ ὁ ἡμέραις πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀναδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τῷ φρουράρχῳ, καὶ ἁγνισθείσῃ, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἥπερ ἔκειτο καὶ πρότερον. τοῦτο ἐποίουν τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ τῷ νηστείαν. οὐϊτέλλιος ὁ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἣν τε κείσοιτο μὴ πολὺ προσμονεῖν ὁπισθήσας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας διεγνώσθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὀπισθάλημον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθῃ καθίστησιν αἰνέου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αὐτοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει ὁ καὶ τιβέριος ὡς οὐϊτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν,

Ⓒ ἀρ-

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari a sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi repertaest, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

Κεφάλαιον ς'.

Οὐϊτέλλιος ἀφίκεται εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ἀμβλείᾳ ἔσχεν αὐτῷ, ἀρτάβανον ὠφελήσας ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, ὡς ἀρέτην δὲ πολεμεῖν.

Οὐϊτέλλιος ὁ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι ἱεροσολύμων ἀπῆ, ἐν ᾗ αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα ὁ καλεῖται. δεχθεὶς ὁ μεγαλοπρεπῶς οὐϊτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κεῖμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθότι καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε ὁ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ὕστερος λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὶς ὑρκανὸς, πολλῶν ὁ ὄντων οἱ τόδε κεκλῆσθαι τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βαρὶν κατεσκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τῆς διαίτης εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, ἀπελαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. οἱ τε ὑμεῖς αὐτὰ ταῦτα ποιήσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης ὁ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀπτηδείῳ κτήμασιν, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὡσαύτως καταλαμβάνει τῆδε κειμήλιον κατεῖχεν, πίστιν δίων ὁ, ὡδὲν νεωτερίειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δῆθεν ὁ ἐποίησεν ὅμοια τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὀπισθάσας θεὶς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὢν, ᾧ ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, συνέταττον τῆς στολῆς τῷ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφετέρῳ τῷ τε ἱερέων καὶ τῷ γαζοφυλάκων, τῷ φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστου λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ ὁ ἡμέραις πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀναδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τῷ φρουράρχῳ, καὶ ἁγνισθείσῃ, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἥπερ ἔκειτο καὶ πρότερον. τοῦτο ἐποίουν τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ τῷ νηστείαν. οὐϊτέλλιος ὁ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἣν τε κείσοιτο μὴ πολὺ προσμονεῖν ὁπισθήσας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας διεγνώσθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὀπισθάλημον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθῃ καθίστησιν αἰνέου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αὐτοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει ὁ καὶ τιβέριος ὡς οὐϊτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν,

Ⓒ ἀρ-

ἢ ἀρμενίαν παρεσκευασμένος, μὴ δεῖν πλέον κακουρ- A
γεῖν. πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνον ὁμήρων αὐτῷ δι-
δομένων, μάλιστα δὲ τὸν Ἀρτάβανον υἱόν. ταῦτα δὲ γράφων πρέ-
σβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων
πείθει καὶ τοὺς Ἰβήρων καὶ τοὺς Ἀλανῶν βασιλέας πολεμεῖν ἀρ-
ταβάνῃ μηδὲν ἀνδρισάμενον. οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον.
Ἀλανοὶ δὲ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς
θύρας τῆς καστίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρτα-
βάνῃ. καὶ ἅτε ἀρμενία ἀφήρητο αὖθις, καὶ πλειόνων
πολέμων τὴν Παρθυαίων γῆς. οἵτε ὡρῶτοι τῷ τῆδε B
ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάσατά τε ἐν αὐτοῖς τὰ πάντα,
καὶ τὸ βασιλέως ὁ υἱὸς σὺν τούτων τοῖς μαχῶν ἔπεσεν
μετὰ πολλῶν ἑταίρων μυριάδων. Ἐς αὐτὸν τὸν πατέρα Ἀρ-
τάβανον Οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς
καὶ φίλους ἐκείνου ἐχρῆτο, ἐμέλλησε μὲν κτεννύναι δόλῳ
τὰ δῶρα εἰληφότων. ἀλλὰ παρόμοιος ἦν τοῖν δυοῖν βασιλέοιν
ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ἔσαν, δόλῳ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν
ὡρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν δὴ ἀπειθεῖ τῷ δεῖ πέ- C
ρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς συνέ-
σηκεν, καὶ τὸ δὲ ἤδη ἐφθαρμένον δεῖ δόλῳ τοῖν δυοῖν
ἀφαιρεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ γνωμένης μετὰ πίθους
πρὸς τοὺς παραφυλάκους, δεῖ τῷ ἄνω σαλπιστοῦ
ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλοῖς μὲν ταῦτα φράσας ἀθρόοις
διαιτᾶτο σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθυπάτους κα-
τέσχε τὴν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος, ἠξίου φιλίαν
αὐτῷ γνέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος D
προσκληθείς, ἀσμένως ἐδέχετο τὴν περὶ αὐτῷ λόγον,
δεῖ τὴν διαφέρειν παρῆσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλ-
λιος. καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ γνομένης, καὶ τὸ μεσαί-
τατον τῶν γεφύρας ἀλλήλοις ὑπλωτίαζον μὴ φυλακῆς
ἑκάτεροι τὸν περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβιβατικῶν
γνωμένων, πρώδης ὁ τετράρχης ἑστίασεν αὐτούς, καὶ μέ-
σον τὸν πόρον σκηνίδα ὑπεσκηφάμενος τῷ πόρῳ πολυ-
τελεῖ. καὶ Ἀρτάβανος μετὰ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ ὁμή-
ρων δαρεῖον τὸν μὲν πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ αὐδρα E
ἐπάπτηκεν τὸ μέγεθος, ἰκδάρον τὸ γένος, ἐλεάζαρον
ὄνομα, δι' μὴν τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι
τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' αὐτοχείας ἦει, Ἀρτάβανος δὲ
ὅτι τὴν Βαβυλωνίας. πρώδης δὲ Βυλόμενος δι' αὐτὸ πρώ
του γνώσθαι πίστιν κτίσασθαι τῶν ὁμήρων τὴν λήψεως, ἐκπέμ-
πει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς
Ῥώμην, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅτι μὴ μνῦσαι τῷ
ὑπατικῷ. πρὸς Οὐιτέλλιον δὲ ὑπεμφθεισῶν ὑπὸ σολδῶν, F
καὶ τὴν καίσαρος ὑπομνήσαντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα
αὐτῷ γνοίη, πρότερον πίστιν τοῦ αὐτῷ πρώδου πρὸς τὸ
θεῖον πότος, ταραχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πανο-
δέν τι μεῖζον ἢ ἐπέφραζε ὑπολαμβάνων, ἄδηλον
τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν
καὶ τὴν ἀρχεῖον παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, πρώ-
δου δὲ τοῦ ἀδελφός, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν
ἐνιαυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, πεντάμηνος δὲ αὐτὸς ἐ-
πὶ τετράκοντα τῆς τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ
Βαταναίων ἔθνεσι πρὸς αὐτοῖς. μέζιον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν
ὠδράχων τὸν ζῆσον καὶ ἀφεδρώνα. διαγαν μὲν δὲ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόσθεν δὲ ἦσαν
αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τοῖς δυπλέκτοις, Ἐς τὸ θέατρον εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν τῷ ὁδοῖς ἐπομένοις, ὁπότε τις ὑ-
παντιάσας ἐν χρείᾳ γνοίτο αὐτῷ δυσβοηθεῖν, ἀδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξεῖς ἱδρύσεως τοῦ θρόνου ἢ καὶ
τύχοι γνωμένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, Ἐ πιμελείας τε ἐπεποίητο τοῖς ἀλόσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν φυλακῇ

occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis cecidêrunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniês remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi benevolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium pervenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX.
suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

ἀγομένης. τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτὸς κομισθεὶς ὅπι τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαῖς λίνονται πολυτελεῖς. ἦν δ' ἀρχέλεως, ἀ γὰ καταλείπει παῖδας, τιβέριος ἀφαλαβὼν, προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τὴν σύρων. τοὺς μέντοι φόρους, συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῃ χρήματα καταπέμπεσθαι.

Cap. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

Κεφάλαιον ζ.

Πόλεμος ἡρώδου τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν ἄραβα.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genittice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuertetur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Interessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris, ibique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauactum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ΕΝ τούτῳ ὑπ ϛασιάζουσιν ἀρέτας τε ὁ τετράρχης βασιλεὺς, καὶ ἡρώδης δι' ϛοιαύτην αἰτίαν. ἡρώδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνὴν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' ὅπι ῥώμης, καταίνεται ἐν ἡρώδε ἀδελφῷ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐν γὰρ τ σίμωνος τ ἀρχιερέως θυγατρὸς, ἡρώδης ἐγεννήσει. ἐραθεὶς δ' ἡρωδιάδος τ τούτου γυναικὸς, θυγατρὸ δ' ἦν αριστοβούλυ, καὶ ἀδελφὸς αὐτῇ, ἀγρίππου δ' ἀδελφῆς τ μεγάλης τολμᾷ λόγων ἄπεσθαι περὶ γάμων, καὶ δεξαμένης, συνθήκαι γίνονται μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἦν δ' ἐν τ συνθήκαις ὡς τε ϛ τ ἀρέτα τ θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τ ῥώμην ἔπλει. ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δ' ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ πρὸς τ ἡρωδιάδα συνθηκῶν γνωρίμης, πρὶν ἔκπυστος αὐτῷ γένεσθαι τὰ πάντα ἐμμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ὅπι μαχαιροῦντος, μαθόντα δ' ὅτι τ τε ἀρέτα καὶ ἡρώδου ἀρχῆς, γνώμην ἐκφαίνουσα τ ἑαυτῆς. καὶ ἡρώδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἡδέως ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἡ δὲ, παραπέσκλει γὰρ ἐν πλείονος εἰς τὸν μαχαιροῦντα, τότε παρὶ αὐτῆς ἐπετελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοποιΐαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τῷ στρατηγοῦ ἀρέτα παρῶν, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὴν ἀραβίαν κομιδῇ τῆς στρατιᾶς ἐν διαδοχῆς, παρῶν τε ὡς τὸν πατέρα ἦ τάχος ϛ αὐτῷ τὴν ἡρώδου διάνοιαν ἔφραζε. ὁ δ' ἀρχέλεως ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, περί τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρω συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατιὰς ἀπεσταλκότες αὐθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ ἡρώδε στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων. οἳ ὄντες ἐκ τ φιλίππου τετραρχίας ἡρώδῃ συνεστράτευον. ταῦτα ἡρώδης γράφει πρὸς τιβέριον. ὁ δ' ὀργῇ φέρων τὴν ἀρέτα ὑπεχείρησιν, γράφει πρὸς οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶντα ἐλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ τεθνεῶτα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα προστάσσειν ἐπίστελλε τῷ κατὰ συρίαν στρατῷ. τισὶ δ' ἦν ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιμωμένου καὶ ποιοῦντος ἰωάννου τοῦ ὑπικαλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα, ϛ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτησιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ὅπι τινῶν ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ ϛ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῷ ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ὅπι πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῷ λόγων, δείσας ἡρώδης τὸ ὅπι τοσόνδε πιθανὸν αὐτῷ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅπι ἅπαν ἀσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐοίκε-

ἐφκεσαν συμβυλὴ τὴ ὀικείνε θεάξοντες, πολὺ χρεῖτ- A
τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτῦ ηὑρέθαι, θεολα-
βὼν αἰελεῖν, τὲ μεταβολῆς ηὑομένης μὴ εἰς τὰ θεά-
γματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. ἢ ὁ μὲν ὑποψία τῆ ἡρώ-
δε, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιροφῶτα πεμφθεὶς, τὸ θε-
ειρημένον φεύγειον, ταύτη κτίνυται. τοῖς ἢ ἰουδαίοις
δόξαν ὅτι πιωρεία τῆ ὀικείνου τὸν ὄλεθρον ὅτι τῦ
στρατεύματι ηὑρέθαι, τὲ θεὲ κακῶς ἡρώδη θέλον-
τος. ὐϊτέλλιος ἢ ωδασκυασάμενος ὡς εἰς πόλε- B
μον τ θεὸς ἀρέταν δυσὶ ζάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε
θεὶ αὐτὰ φιλοὶ ἢ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ὐκ τ ὑπὸ
ρωμαίοις βασιλειῶν ἀηρμένος ὅτι τῆς πέτρας ἠπεί-
γετο, ἢ ἔχε πολεμεῖδαι. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ δ'
τῆς ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄν-
δρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο δ' τῆς χώρας ὁδόν.
ἐ γὰ αὐτοῖς ἦ πάτριον, θεοραῦ εἰκόνας εἰς αὐτλὼ
φερομένας, πολλὰς δ' ἦ σημαίας ὑπεισημένας.
Ϲ πειθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις C
πρεβουλεῦσαι, καὶ δ' τὲ μεγάλου πεδίου κε-
λεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ ἡρώ-
δου τὲ τετράρχου, Ϲ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα
αἴηει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς ἰουδαίοις
ἐνεστηκύας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τε τῶν
ἰουδαίων πλήθους λαμπρῶς, ξεῖς μὲν ἡμέρας ταύ-
τη δ'αξιβιβλὶ ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθλη τλὶ ἀρχιερω-
συνίλω ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ θεο- D
φίλῳ. τῇ τετάρτῃ ἢ Ϲ γεγραμμάτων αὐτῷ ωδαγγυο-
μένων ἃ ἐδήλε τλὶ πιθεείε τελευτλὶ, ὥρκισεν τλὶ
πλήθει ἐπ' δυνοίᾳ τῆ γαίε. αἰνικάλει ἢ καὶ τὸ στράτευ-
μα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἑκάστε χειμαδιωῦτος, πόλεμον ὐκ-
φέρειν ἀλλ' ὁμοίως δ'ωάμενος, δ'ὰ τὸ εἰς γαῖον με-
ταπεπλωκέναι τὰ θεάγματα. ἐλέγετο ἢ καὶ τ ἀρέταν
οἰωνοσκοπησάμενον θεὸς τλὶ ἀγγελίαν τῷ ὐϊτελλίε
στρατηγῷ φαῦαι, μηχανλὶ ὃν ἦ τῷ στρατῷ τ ὅτι
πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεδαι γὰ τῷ ἡγεμόνων, ἢ τ E
πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ὀικείνε ὠρμη-
μένον δ'ακονεῖδαι, ἢ ἐφ' ὃν ηὑρητο ἡ ωδασκυὴ τὲ
στρατεύματος. καὶ ὐϊτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτοχείας αἰεχώ-
ρησεν. ἀγρίππας ἢ ὁ ἀειστοβύλε ὑὸς ἑαυτῷ θεότε-
ρον ἢ τελεύτησαν πιθέειον, ὅτι ῥώμης αἰεισι θεά-
ξων τὶ ωδὰ τῷ αὐτοκράτορι δ'ωαμέως τινος αὐτῷ
ωδαγγυομένης. βύλομαι οὖ εἰπεῖν ὅτι μακρό- F
τερον θεὶ τε ἡρώδε, καὶ ηὑρους αὐτῷ ὡς ἐηὑμετο, ἅμα
μὲν, Ϲ δ'ὰ τὸ αἰήκειν τῇ ἰσοεία τ θεὶ αὐτῷ λό-
γον, ἅμα ἢ καὶ ωδάσασιν ἔχειν τὲ θείε, ὡς ἐδὲν ὠ-
φελεῖ πλῆδις, ὑσ' ἄλλη τὶς ἀλκὴ τῷ ὐ αἰθρώ-
ποις ὑπεστυγμένων, δίκα τῷ θεὸς τὸ θεῖον δυσ-
βειῶν, εἶγε ὐτὸς ἑκατὸν ἐτῶν δ'όδε, σωέβη πλεὶ ὀ-
λίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, δ'αφθαρεῖσαι τοῖς ἡρώδε ὑπο-
γόνοις. φέρει δ' αἰ τι καὶ σωφρονισμῷ τὲ αἰθρωπείε
ηὑόμενον, τὸ τλὶ δυσυχίαν αὐτῷ μαθεῖν. ἅμα ἦ, καὶ τὸν G
ἀγρίππαν διηγήσαδαι θαύματος ἀξιώτατον γεγυη-
μένον, ὃς ὐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ ωδὰ πᾶσαν δόξαν τῷ
εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσόνδε πυξήθει δ'υνάμεως.

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit sa-
tius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur,
illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœ-
nitentiam agere. itaque vinctum missum in-
Macheruntem supra dictam, illic occidi im-
petrat. quod factum sequuta est Iudæorum exi-
stimatio, ab irato Deo perditum esse Hero-
dis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XI.
cum, assumptis duabus legionibus, & leuis
armaturæ, atque equitum auxiliis missis à so-
ciis regibus properans versus Petram peruenit
Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam
exercitum ducere, occurrerunt eius regionis
principes, deprecantes transitum. Neque enim
patrios ritus permittere, vt inferãtur vllæ ima-
gines, quales Romana signa habebant plera-
que. Quorum precibus flexus mutauit senten-
tiam de itinere proposito: missóque per magnũ
campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha
& amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus
Deo in festiuitate quæ tum instabat publica.
Quò postquam ventum est, honore summo ex-
ceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à
Ionatha in fratrem eius Theophilum pontifi-
catum transtulit. Quarta autem die literis ac-
ceptis de obitu Tiberij, populum sacramen-
to adegit in fidem Caij noui principis: reuo-
catáque ex itinere copias in hyberna dimisit,
omisso bello propter delatum in alium Im-
perium. Ferunt Aretam accepto expeditio-
nis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs,
impossibile esse ad Petram peruenire illum ex-
ercitum. Vnum enim è ducibus priùs mori-
turum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu
pararetur, vel eum contra quem mouendum
sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa au-
tem Aristobuli filius ante vnum annum Ro-
mam venerat, vt propter negotia quædam
conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc
dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd
ad præsentem narrationem id pertineat: vel
quo magis appareat, quantum valeat diuina
prouidentia, quandoquidem absque pietate
nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla
humana potentia, vt licet videre in Herode,
cuius intra centum annos tam copiosa proles,
exceptis paucis periit: quod sanè exemplo
potest esse hominibus ad retundendam inso-
lentiam: simúlque in primis videtur memo-
rabile, quomodo Agrippa ex priuata fortu-
na, præter omnium quibus notus erat opi-
nionem, ad tantam potentiam peruectus sit.
Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio,
dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Hero-
di magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ
sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomi-
ne nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo
nepoti, ídque ex ipsius patris autoritate: al-
tera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi ne-
poti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è
Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

εἰρηῦ ὧν ἦν καὶ θεότερον θεὶ αὐτῷ, λεχθήσε) δύμοι καὶ νεῦ ἀκεμβῶς. ἡρώδη τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ὐκ
μριάμμης τ ὑρκανῦ θυγατρὸς, γίνον) δύο, σαλαμψιὼ μὲ ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ
φασαήλε παιδὶ ὄντι, τὲ φασαήλε ἀδελφῷ δεδωκότος αὐτλὼ τ πατρὸς κύπρος ἢ ἀντιπάτρῳ Ϲ αὐτὴ ἀνε-
ψιῷ, ἡρώδε παιδὶ τ ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲ ὐκ σαλαμψιῦς γίνονται ἑ παῖδες, ἀντίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandriam ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò nepris è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam anteni per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata ex filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus, atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum desciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, supereſt vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

XII.

Ἡρώδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἢ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος· ἧν ἔσχε πάππας γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλα. ἀλεξάνδραν ἢ γαμεῖ τιμιος κύπριος, ἀνὴρ πρὸ ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρῳ δ' ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο. θυγατέρες ἢ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας ἢ ὁ δρεῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δρεῦσος πρὶν ἥβῆσαι τελευτᾷ. τῷ ἢ πατρὶ τούτων ἀγρίππας ἐξέφετο μὴ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, ἡρώδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρώδου, τοῦ γέος τοῦ μεγάλου. ἡ ἢ βερνίκη κοστοβάρου καὶ σαλώμης πάσης τῆς ἡρώδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος νηπίοις ἔτι ὑπὸ πατρὸς σὺν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται ἡρώδης μὲν ὁ τοῦ ἀγρίππα γέος μαριάμμιλλαν θυγατέρα ὀλυμπιάδος τ' ἡρώδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ὁ τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς γόνον ἀριστόβουλον. ὁ ἢ ζῆτος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπλω σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ ἢ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲ τῶν ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς ἢ αὐτῶν ἀδελφὴ, γίνεται ἡρώδῃ ἡρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ζῶσας γονὰς ἡρωδιὰς ὅτι συγχύσει φερνίσασα τῷ πατρείων, ἡρώδῃ γαμεῖται τοῦ αὐδετοῦς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ θέσασα ζῶντος, τλὴ ἢ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ἔθνη. ἡ ἢ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρώδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς τραχωνιτιδος. ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρώδης ὡσαῖς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφῆς. παῖδες ἢ ἐγένοντο αὐτοῖς, τρεῖς, ἡρώδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῖς ἔστι γένος. κύπρῳ δ' ἐξ ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ τοῦ ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ μὲν κύπρος. ἡρώδης ἢ καὶ ἀλέξανδρος οὐδ' ἀδελφοὺς ἔφλυ ἀντιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ ἢ τῷ ἡρώδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ ἀλέξανδρος τιγράνης ἐγένοντο ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρός. καὶ τιγράνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίας καταγράφεται αὐτὸ ὑπὸ ῥώμης γνωμένων, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ ἢ τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος ἀποπέμπεται, γένος τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔθνη αὐτόχθονα τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπλω, ἡσιόδος τε τῆς ἐν χιλκίᾳ ἐπιστασιάνος αὐτὸν ἵστατο βασιλέα. τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, δίδυμα τῷ φυλῶν τλὴ θεραπείας ἐξέλιπεν τῷ ἰουδαίοις ὑπηκοείων μεταλαξάμενοι πρὸς τὰ ἕλληνα πάτρια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῷ δὲ γνωμένων ἡρώδου ἐπονόμων, ὃς κατελέλειπτο ὄντων, ἐπ' ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τλὴ βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τέ μοι τὸ γένος προδεδηλωμένον, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσαν τε ἀγρίππα τύχαν συνέλθοιεν, ὡς τε αὐτῷ ἐξάδραστον πυνθάνομαι, ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψειεν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Ἀπόλειψις ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως πρὸς τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ γαΐου τοῦ διαδόχου ἐλύθη.

Cap. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ηρώδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτονίᾳ τῇ δρύσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ πρεσβειῶν ἠξιωμένης τὰ μάλιστα. φύσει δὲ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, ἵνα ἐξεφαίνετο ἐν ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδοὺς ἐφαίνειν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὸ ὅπῃ τοιούτοις γενομένοις ὀργῆ. ἐπεὶ δὲ ἡ βερνίκη τελευτᾷ, γενόμενος ὅπῃ τῆς αὐτοῦ ζόης, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐν τῷ δωρεᾶν τὸ μὴ μέτρον ἐνίεμενον ἀναλῶσαι τὴν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὴ εἰς τοὺς κρίσεως ἀπελθόντας ἐτετέλεστο ἐλπίδι πρόξεως τοῦ αὐτῷ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ τοῦτ' ἦν κώλυμα τοῦ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέος τετελευτηκότος ἀπειπὼν φορτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ δι' ὃ τὸ ἀνερωτίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τε παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων. διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅπῃ τοῦ ἰουδαίας πλέων, ὡχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλίθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ ἐκτίνοντος τὰ χρέα τοῖς δανείσασι, πολλοῖς τε ὑπὸ καὶ ἀλεωρίᾳ ὑπὸ μὴ τινα οὐδὲν ἐνδιδοῦσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῆς ποιητέων, καὶ ἀρχὴν τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μεσογαίᾳ τῆς ἰδουμαίας ἐν πανοικίᾳ τοῦ μεγαστᾶνος αὐτὸν μὴ. ἀμφέπεται δὲ αὐτοῦ τὴν ἀθάνατον κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε μὴ ἀποτείρουσα τῆς ὅπῃ τοιούτου βουλεύματος. διαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τῆς τετράρχῃ συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τότε ὅπῃ τοῖς τοιούτοις τοῦ ἀγρίππου προβουλεύσασα, καὶ τὸν ἀνάγκην ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐκφῆναι. ἐπέλαβέ τε συμφορὰ οὖσαν βοηθεῖν, θεωροῦσαν ὡς αὐτῇ παρ' οἷας κινδύνοι τ' αὖθις, καὶ ταῦτα ἐκ ὁμοίων ἀφορμῆς. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καὶ τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὸν διαίταν, ἀγορανομίᾳ τε τῆς τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὲν δὴ πλεῖον γε ἡρῴδης ἐπῆνεσε τοῖς δεδομένοις, καὶ τοῦτο, ὅτι ὡς ἀρκοῦντα λῦε. ἐν δὲ τύρῳ τῇδε συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδωρίαν ἀνεκτὸν ἔχ ἡγησάμενος ἀγρίππας, τῷ ἡρῴδε τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδιδοῦσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιν φίλον ὅπῃ ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, συείαν ἦ ἐν τῷ τότε διεπεν. καὶ δεξαμένου φλάκκου τῇδε τοῦτο δίκῃ ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐπεῖ ἀνισοβίλε, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου δι' ἄφορος τὸ λῦ, ἐμὲν ἐβλάπτοντο ἐχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. οὐ μὴν ὅγε ἀνισόβουλος ἀνίει τὸ τοῦ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῦς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστων, αἰτίαν τοιαύτην ὅπῃ τῇ δυσμενείᾳ ἐπαλαβών. δημασηνοὶ σιδονίοις περὶ ὅρων διάφορον καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν εἰς παρ' αὐτῷ μέγα δύναμιν, ἠξίουν μεσίτης τ' αὐτῷ γενέσθαι, ἀργύριόν τε

Pavlò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphā viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubiculariis non prius admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris, quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ὑπὲρ τῆς βοηθείας τῆς Δαμασκηνῶν ὥρμητο ποιήσειν. ἀριστόβουλος δέ, ἐπεὶ γὰρ ἐλαύθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, καταγορεύει πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένῳ τὸ πρᾶγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιωσθεὶς, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, κἀκεῖ τὸ λοιπὸν τῶν ἀλλαχόθεν διαίτης, γνώμην ἐποιεῖτο ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ, ἤξίου μύρσαν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, ποιῆσαι γραφὰς τῶν ὑπὸ τινων. καὶ ὁ μύρσας πρῶτον κελεύει βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῶν ἀγρίππου μητρὸς, ὁμολογῆσαι δὲ τὸν ὑπόμνησιν ἀποστελλόντα τῶν αἰτιῶν, αὐτῷ χρεών ὠφλῆκεν ὑπὲρ γράμματι, καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπεκάλει τὸ τῶν ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀπορίαν, ἀναγκάζει τὸν μύρσαν δύο μυριάδων ἀργυρίων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρησε δὲ ἐκεῖνος καὶ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα ὠφληθέμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, ἀνήγετο. καὶ γνοὺς ἑρέννιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξοντα αὐτὸν ἀργύριον, χιλίους μυριάδας θυσαυρῷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὑπὲρ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀναγκάσαι τε ἐπεπίθεσαν τὸ μυσιῶτος. καὶ τότε μὲ πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις πρασσοιντὸς ἔφη, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, κόψας τὰ ὑπόγεια, ὤχετο εἰς ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρῳ δεῖται τῷ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἔφη ὠφλῆκεν, κύπρῳ δὲ ἃ ἠρνεῖτο, τιμῶ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τιμῶ λοιπῶν ἅπασαν ἀρετῶν. ἣ δὲ ὑπισχνεῖται, καὶ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν δημαρχίᾳ γιγνομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, διδοὺς τῷ ἀγρίππου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ὁ δὲ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἀνδρα ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλουσούμενον, αὐτὴ μὲν τοὺς τέκνων ὑπὲρ ἰουδαίας ἀνέζευξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτίολους ὠφλαβαλὼν, ὑποστολιῶ ὡς πρέσβεσι καίσαρα γράφει διαπέμψον ἐν καμπανίᾳ, παρουσίαν τε τιμῶ αὐτοῦ δηλῶν ὑπὲρ θεραπείᾳ καὶ ὄψει τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς καμπανίας ὠφλαβαλεῖν. πρέσβεις δὲ ἡδέως ἐνδιάσας, τά τε ἄλλα αὐτοῦ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι χαίρειν ὑποσημαίνων ὑπὲρ τῷ σῶον ἐπανῆκειν εἰς τὰς καμπανίας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται μηδὲν ὑφελῶν τὸ ἐν τοῖς γράμμασιν προθύμου, ἠπορᾶτό τε ὁ ἐξενίζε. τῇ δ' ὕστερον, καίσαρ γράμματον αὐτῷ ὠφλ ἑρωνίᾳ καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας χιλίους δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκείμενον ἀπαιτήσεως γενομένης, οἴχετο φυγὰς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῷ χωρείων ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τε ὑπὲρ τῆς εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταῦτ' ἐκεῖνα ἀγνοοῦντα τιμῶ ὑποστολιῶ, ὠφελεῖται ὁ καίσαρ, καὶ δι' ἀκριβείαν γραφὰς τῆς ἀγρίππα κελεύει εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ὀργῇ τοῦ καίσαρος καταπλαγεὶς αἰτωνίας δεῖται γερμανικοῦ τε μητρὸς, καὶ πλαυδίᾳ τοῦ ὑστερον γιγνομένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῆς ἑκατὸν μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἁμάρτοι τῶν πρὸς πτολεμαῖον. καὶ ὁ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλας ἐζήλωντο αἵδε γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποπέμψαντι τὸ χρέος, αἰτε- A
πικώλυτος ἐν ἡ φιλία τῷ τιβερίῳ. αὖθις δ' αὐτῷ τιβέ-
ριος ὁ καῖσαρ συνίησιν ἡνιόχου τὸν αὐτὸν, κελεύων τὰ
πάντα αὐτῷ τὰ ὁδοῖς παραζυγχαίνειν, ἀγρίππας δ'
φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τ' αὐτονίας, καὶ θεραπήναν ζέπει)
τ' γαΐῳ ἡνιοχεῖ τε ὄντος αὐτῇ, καὶ διανοίᾳ τὸ πατρὸς εἰς τὰ
πρῶτα τιμωμένου. ἐ γὰρ ἐν ἄλλος σαμψούς ἡγούς, καί-
σαρος δ' ἀπελεύθερος. ἐν δὲ τότε δάνεισμα μυριά-
δων ἑκατὸν δυεδμυος, τῇ τε αὐτονίᾳ καταβάλλει τὸ
ὀφειληθὲν χρέος, καὶ τῷ λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θερα- B
πεύων τ' γαΐον, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἐν παρ' αὐτῷ.
προϊόντος δ' εἰς μέγα τῷ ἀγρίππα τ' πρὸς γαΐον φι-
λίας, ἐωσυμένοις ποτὲ λόγος περὶ τιβερίου γίνε), καὶ τῶ
ἀγρίππα κατ' δυχὰς ζαπομένη, μόνῳ δ' ἡσίω, ἢ τά-
χος πιβέριον ὑπεκδύναι τ' ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρεῖν
ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, Τίτων ἀκεσάτας τ' λόγων δύ-
τυχος, ἀγρίππου δ' ἐν ἀπελεύθερος ἰούλιος, καὶ παρ-
εσχεθημα μὲ σιγῇ παρεδίδου. κλοπεὺς δ' ἱματίων αὐτῷ C
τ' ἀγρίππου ὑπηκαλεμένης, ἐ ἀκελεῶς δ' ἐπεκλόφει,
φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτῷ ὑπὸ πίσωνα ἡγουμένης,
ὃς ἐν φύλαξ τ' πόλεως, ἐσεμνύε τ' αἰτίαν τ' φυγῆς,
καίσαρι φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσ-
φαλείᾳ τ' σωτηρίας αὐτῷ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν
ἔστειλεν εἰς τὰς καθεράς. καὶ τιβέριος τῷ αὐτῷ τρόπῳ
χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μᾶλλον τὰς εἰ καί τις ἑ- D
τέρων βασιλέων ἢ τυράννων ἠνύετο. ἔτι γὰρ πρεσ-
βευόντων ὑποδοχὰς ἐκ τ' ὀξέος ἐποιεῖτο, ἠμέρησίν τε ἢ ὀπ-
τάσιοις ὑπ' αὐτῷ σπουδαίοις ἀδημία ἐν ὑποδοχὴ, ὁπότε
μὴ φθάσειν τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτ' ἀκροάσεως
βέλτιστος ἐν, ὡς τε ἐ τ' φίλων ἐσεμνύοντ' ἀρχὰν αὐτ'
τὸ ὅπως τοῖς ὅλῃ χρωμένοις, ἔφη, τὰς μὲν πρεσβείας
ζεύειν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐκ τὸ ὀξέος ἡγου-
μένης, ἕτεροι πρέσβεις ἐπιχειροτονηθέντες ἐπανίασιν, E
ὄχλος τε αὐτῷ γίνοιτο ὅπ' ὁδοχαῖς αὐτῷ καὶ πομπαῖς
προκειμένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἅπαξ
εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτῷ κατασάσιν, αἰδοῖς προμηθείᾳ τῷ
ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ εἶ πᾶσαν ἡγεμονίαν τὸ
πλεονεκτεῖν. τὰς δ' μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ
ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖν, καὶ μειζόνως ἐξοξεύειν
ὅπ' κλοπαῖς τοῖς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεσήκα-
σιν εἰς πλέον αὐτοὺς, ἄδηλον τῷ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τῶ
πολλῶ τῷ κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐ- F
ταῖς χρωμένοις. δοκοῦσι δ' ὅπως ζαπομένης ἐκ τ'
ὀξέος, ἀδαιμῶς ἂν ἀρπάσαι τοὺς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι
προκειμένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς δοκούσης καιρῶν,
ἐν οἷς πλήρεις οἱ προειληφότες χρόμενοι, ὑποδιδόναι
τῆς ἀπουδῆς τ' ὅπ' τῷ λαμβάνειν δοκεῖ τὸ φρὶν ἐν καιρῷ
χρεῶς μεταχωῆαι. παράδειγμά τε αὐτοῖς φησὶ ζοι-
κὸν ἐλέγχ. ζαυματία τινὶ κειμένῳ μῆνας καὶ πλῆθος
τὰς ὠτειλὰς προείσησαν, καί τις τῷ παρατυχόντων G
οἰκέτης αὐτῷ τινὶ δυσυχίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ
μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἐν ὑποσοβεῖν αὐτὰς ἀδρασαί. καὶ
δεομένῳ παύσασθαι τῷ ὅπ' τοιοῖσδε, ὑπολαβὼν εἰρετο
τινὰ αἰτίαν τὸ ἀπροσμηδοῖς εἰς τινὰ δρασυχινὰ κακῆς
τ' ἐφεσηκότος. μείζονος γὰρ αἰ ἀδικήσης με εἶπεν ταύτας ἀπαγαγών. τ' μὲν γε ἤδη πληθωρείσας τ' αἵματος
ἐκ ἔσ' ὁμοίως ἕπεξις, ὄχλον μοι ἀδρασεῖν, ἀλλάπη καὶ αἰσχυσιν. εἰ δ' ἀκραιφνεῖς τῷ κατ' αὐτὰς λιμῷ
συνελθοῦσαι, καὶ τεθυμῶν ἤδη ἀδρασαλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ ἀδρασδοῦν. δοκᾶ τάδε ἐν καιροῖς ὑπὸ πολλῶν
τῷ κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὲς εἶ μὴ συνεχὲς ἐξαποστέλλειν τοὺς ἡγεμονεύοντας,

prǽbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fluebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandatéque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Pisonem vibi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præfidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nõ mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem idcò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas idcò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi facerent: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

XIII.

qui more muscarum eos infestarent, maximè si ad innatam cupiditatem metu citò desinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, testatur mihi factum ipsius. nam cum duobus suprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuersum Iudæis misit gubernatores, Gratum & successorem eius Pilatum. nec aliter se gessit circa cæteros imperio subditos. Vinctorum quoque causas ideò se aiebat seriùs cognoscere, ne affecti supplicio citò leuentur malis quæ meruerint auctis sceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit causa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priusquam Cæsari aures ei præbere sit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tusculanum, stadiis ferè centum ab vrbe dissitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoscereturque cuius accusaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Drusi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recusarit alteras nuptias, licèt hortante Augusto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Scianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Cæsaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustris opera fuit Antoniæ, per quam occursum Seiani malitiæ. quàm primum enim intellexit insidias compositas in principem, rem totam ei perscripsit accuratissimè: traditisque literis Palanti seruorum suorum fidissimo, misit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Scianum occidit, & socios consilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, respondit Tiberius: Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, præsentem pœnam sufficere: sed videndum illi esse, ne dum inconsultiùs à liberto pœnas expetit, inquisitione facta, malum quòd alteri molitur, sibi ipse conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica gestari, præcedente ipsius nepote Caio vnà cum Agrippa accessit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos testor, Antonia, quod nō spōte, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successori imperat Eutychum adducere. quo fine mora veniente, rogat eum

A

B

C

D

E

F

G

οἱ ἐν τρόπῳ μιμῶν ἐπολεμοῦν αὐτοὺς, φύσει θηρὸς κέρδος ὀρωρεγμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τῆς ταχέως ἀφαρπασομένης ἐνδεν ἡδονῆς. μαρτυρήσει δέ μοι τὸν λόγον αὐτὸς ὁ τοῦ τοιούτοις φύσεως, τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοῖς πάντας ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, γρᾶτον τε, καὶ πιλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ ὅτι μὲν ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἕτερος ὁ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀκρόασιν ἀσαφῆ ποιούμενος τοῖς μὲν θανάτου, καὶ φύσιν γενέσθαι τῶν ἐπιτηδείων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῶν ὅτι τοιούτοις τύχῃ συνελθεῖν. ζῆν δομένοις ἦ, ἀληθινὸν τὴν ὑπεροψίαν μείζονα προσορέγειν τὴν δυσχολίαν. διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ εὐτυχὴς ἀκρόασιν τε οὐ τύχανε, καὶ τὰ δεσμὰ διέκειτο χρόνῳ ἦ ἐγκλημάτων, πρὶν ὁ τε ἐπὶ τῷ καταραῶν εἰς τουσκολάνον παραγένεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὸν αὐτοκράτορα ἀκροάσασθαι, γνώμης τῆς δυτύχη τὸν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς τοῦτον κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. τιμία δ' ἦν αὐτοκράτορι εἰς τὰ πάντα συγγνώμης τε ἀξιώματι, δρῦσον γὰρ ἦν ἀδελφῆς τῆς αὐτοῦ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ τὸ σώφρονος. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπατο τῷ πρὸς ἕτερον, καὶ περ τῆς σεβαστῆς κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι, καὶ λοιδωρίαν ἀπηλλαγμένον διατελοῦντα αὐτῆς τὸν βίον, ἰδίᾳ τε ἐργάτης ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῶν πιερίου. ὅτι βουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν, ὑπὸ σηιανοῦ φίλου τε αὐδρὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστῳ ἔχοντος διὰ τὸν τῆς στρατευμάτων ἐπ' ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τῶν τε βιαλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τῆς ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. προύκοπέν τε ἡ ὅτι βουλὴ ὅτι μέγα, κἂν ἐπέπρακτο σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τὸν αὐτονίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τὸν σηιανὸν κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὅτι τῆς πιερίῳ συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλαντι δηλοῦσα τὰ γράμματα τῆς πιστοτάτῳ τῶν δ' ἄλλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς πιβέριον εἰς τὰς καπρείας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηιανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβύλους, τὴν τε αὐτονίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε κατὰ τοῖς πᾶσι πιθανὴν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ πιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν δυτυχον, ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσεται φησὶν ὁ πιβέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δυτυχὸς ἀρκεῖσαν κομίζεται παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ὑπετίμησα αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανήσει τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τὴν δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τοῦ φαρμάκου. καὶ ἡ αὐτονία, ἐν γὰρ αἰτεῖ πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὅτι τοῖσδε δοῦναι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἱκετεύει μὲν τιβέριος ὅτι φαρμάκου κείμενος πρόσωπον γαῖς τε τῆς ἐκείνης ἱματίου καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦ ἦσαν, ὑποβαπτίσασα τῷ φαρμάκῳ, παρακαλεῖ καλεῖσθαί τε τὸν δυτυχον, καὶ ἐξετάζειν. ὁ δ', ἀλλ' ἴσων μὲν ἔφην αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, αἰδοῖ δὲ τῆς ὑποκλίσεως ἐξαγόμενος, πρόσω τὰ προκατόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σηιανοῦ ἡγεμόνος ἦν, τὸν δυτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὡς δὲν εἰς ἀναβολὰς παρῆν, πιβέριος δ' αὐτὸν

ἤ εἴρετο τι ἢ ἔχοι λέγειν καθ' αὐτοῦ ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεχηκότος. ὁ δὲ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἑωρῶμεν μὲν ἐπ' ἀμάξης, γαΐου τε τοῦδε καὶ ἀγρίππα συνόντες, καὶ σφῶν ἐζόμεν ὧδε τῶν ποδοῖν. λόγων τε πολλῶν ἀναχυκλεμένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ δὲ ἀφίκοιτο ποτε ἡμέρα ἢ μέγας ὁ γέρων τοῦδε χειροτονήσει ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. ὑδὲν γὰρ ἡμῖν τιβέριος ὁ ἰώνος αὐτοῦ γνώσεται ἀπ' ἐμποδῶν τοῦτο σοῦ τελοῦντος. ἔτε οἰκουμένη γνώσεται μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος δὲ πιστὰ ἠγησάμενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μείων ἀναφέρων τῇ ἀγρίππᾳ παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ θεραπεύειν τιβέριον ἰώνον αὐτοῦ γεγονότα, ἔτι δρέσσι παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ἀτιμώτερος ἦν φυλακευσάμενος τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς τὸν γαΐου μετεκάθιζεν, τέτον μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δὲ τὸ μὲν ἀσαφὲς ὄντινα αὐτῷ προσάξαιεν ἐξεπίσαμενος, τὸ δὲ ἀκριβὲς προσδοκῶν πρὸς τῆς ἀγείππας αὐτὸν βελεῦσαί τι τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβούμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ δὲ καίσαρ πρόσω δύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀγείππαν ἑστηκότα, καὶ μὴν δὴ φησὶν μάκρων τέτον εἶπον δεθῆναι. τῷ δὲ ἐπανερομένῳ ὄντινα ἦν, ἀγρίππαν ἔφη εἶπεν. καὶ ὁ ἀγρίππας, ξέπεμ μὲ καὶ δέησις, τῷ τε παιδὸς ᾧ συνετράφημεν μνημονεύων, καὶ τῆς τιβερίᾳ τῆς σκροφῆς. ἀ μὲν λύειν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τε δὲ σφοδρὸν λῆ, ἔτι τοῦ οἴνε τῆς δίψης μὴ πολλῆς γεγονότος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί τι καὶ ἡγωνία καὶ τὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανεν, θεασάμενός τινα τῶν γαΐε παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πεῖν. καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰ τῆς δέσεως ἤρξω, ἐμὲ ἀξιώσεως ἐκ ἐλίττωσες. καὶ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ δὲ βασιλεύσας τὸν θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερίας τε ἀφῆκεν ὧδε γαΐε κρίσεως γεγονότα λαβὼν, καὶ τὰ ἐσίας δίπτοπον καθίστησιν. τελευτῶν τε τῇ ἰδίᾳ ἀγρίππᾳ ἔτι ἕρμινα τῇ θυγατρὶ ὅτι τοῖς ὁμοίοις ἀγακονησόμενον κατέλαβεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ καὶ ταῦτα μὲ ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας δὲ τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸ τῆ βασιλείᾳ πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς τὸ ἀθυμίας μὴ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέα καθίσαντος ὅτι τῷ δένδρᾳ ᾧ ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βεβαῦα δὲ οἱ ῥωμαῖοι τὸ ὄρνιν τέτον καλοῦσιν, τῆς δεσμωτῆς τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν γραπώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὴ ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῆς ἐκείνη ἀξιολογωτάτων, ἐξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ γραπώτην, πλησίον ἐλθεῖν ἀφ' λόγων, βέλεσς γάρ τινα ἀμφὶ τῆς πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. ἔτι τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἴσα δὲ ἑρμηνέως, ὦ νεανία φησὶ, καταχθεὶ μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε ἔτος καὶ ἀθεσαὶ ἐπαγαγὸν τοῦ τύχου. ἀπιστία δέ σοι τῆς λόγων, ὅτι φυγῇ κακοῦ τὸ ἐφεστηκότος διηρεσῶτο τὸ θείου τοῦ φρόνιμον. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῆδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐφρυτάσαν ἡμῖν ἢ οἰδήσον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δίδοις ἢ ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δέκεινῆς

A Cæsar quidnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam. B orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, C denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini D sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã popposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & E bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. F cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõrristat te quidem tam repentina & improuisa fortunæ G mutatio: nec facilè credes propè esse effugium sic cõsulente rebus tuis diuina prouidentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidẽt, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

δὐθυμεῖν σε ἐπιτιθακώς. αἰ γὰρ ὅτι τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑσερηκότος τοῦ ἀποδιξαντος, ἐρρῳ χαλεπωτέραν προσίθενσαι τὴ ἀχθηδόνα, τὸ μηδ' εἰ τὴ ἀκοὴν ἀνεσάσαι σε αὐτῷ. ἀλλὰ ⸌ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὡδαβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενος σοι δηλασαφῆσαι τὰ προαγορεύσεις τὴ θεῶν. ἐν ἐοῖ ὅπως ἐκ δυσθέως ἀπαλλαγὴ τέ σοι ἤδη τὴ δεσμῶν παρέσαι, ⸌ προδοθῆ ὅτι μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἀνθρώποις πᾶσιν οἷς νῦν δι' οἰκτε τὰς τύχας σε λαμβάνουσιν. δυσαίμων τε ἀν ποιοῖς τὴ τελευτὴν, φαγὼν οἷς τὸν ὅλβον καταλιφθόμενος. μνημονεύῃ ὁπότε εἰς αὖθις τὴ ὄρνιν θεάσαιο τὸν, πέντε ἡμέραις σοι τὴ τελευτὴν ἐσομένην. ταῦτα προαγορεύει μὲ ἤπερ ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαποσεῖλαν τοῦτον τὴ ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτῷ συμφέρειν τὴ ἀδημονοῦντι ἀποσερεῖν σε, ἀδικον ἡγησάμενον, ὅπως ὅπις ἀνθρωπος ἀγαθῶ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὴ ἀχθηδόνα ἢ παρέντος πίθοιο. μνήμην ἢ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε ἀδαμενομένῳ τὸ δυσαίμονος, ἢ τὴ καθ' ἡμᾶς διαφθειρομένη δυσυχίαν ἢ τὰ νῦν συμφερομένη. ἢ ὁ μὲ γερμανὸς ἴσασθε προφανῶν, εἰς τοσόνδε ὄφελεν γέλωτα τῷ ἀγειοσωφ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον κατεφαίη τεθαύμασθαι ἄξιος. ἡ ἢ αὐτονία χαλεπῶς φέρουσα τὴ δυσυχίαν, τὸ μὲ πιθεῖσθαι περὶ αὐτῷ διαλέγεσθαι, ἐργασίστερον ἐώρα, ἢ ἄλλως ἐπ' ἀνοράκτοις ἠμυσόμενον. δύσκιστο δ' αὐτῷ παρὰ τὴ μάκρωνος στρατιωτῶν τε μεῖζον ἀνδρῶν, οἳ φυλάξειαν αὐτὸν ἐν φρονήσιν ἢ ἑκατονταρχὴν ἐφεστοσόμενόν τε ἐκείνοις ἢ συνδέτε ἐσομένῳ, λεγάτε καθ' ἡμέραν συνχωρεῖσθαι ἢ ἀπελευθέρων ἢ φίλων εἰσόδους τήν τε ἄλλην θεραπείαν ἢ τῷ σώματι ἠμοιτ' ἂν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸ φίλος τε σίλας, ἢ τὴ ἀπελευθέρων μῦσούας ἢ συχεις ζοφὰς εἰσκομίζοντες ἃς ἔχαιρεν, ἢ δι' ὅπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἰμάτιά τε κομίζοντες ὅπὶ προποιήσῃ πρὸς ἕξεως, ὁπότε νύξ ἠμοιτο ὑπνοερώνυσαν αὐτῷ συμφορὰς τῷ στρατιωτῶν μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ὅπὶ μιᾶς ἓξ, ἢ τὰ μὲν ἢ ἀρίππαν, ἐν τούτοις ἰῶ. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς χαραίας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲ ῥῶτα μετρίως. ὅπὶ δ' ὅσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τ' νόσω, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, δύσδον ὡς ἰῶ αὐτῷ πιμώτατος τῷ ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δι' ὀλίγων φρενῖ τελευτᾷ. ἦσαν ἢ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲ ἑκάτι, δρῦσος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. ὑὸς ἢ τούτου κατελείπετο τιβέριος ὅπικαλούμενος γέμελλος, γαΐου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφῆ ὑὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη ἢ παιδείαν ἐπιφερονικῶς ὅπὶ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τῆ δήμου πιμώμενος, διὰ τὸν γερμανικοῦ τὸ πατρὸς ἀρετὸν. ὅπὶ μέγιστον γὰρ δὴ ἐξῆλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι πιμῆς, δύσταθεία τρόπου, ⸌ δεξιότητι τὸ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὸν ἀξίωσιν κτώμενος τὸ ἐκλεθαι ἴσος πᾶσιν εἶ. ἐξ ὧν ὁ μόνον ὁ δῆμος, ἢ ἡ βουλὴ, μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ ⸌ τῷ ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲ ὁμιλητικότες ἁλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐπιτεύξεως, οἱ δὲ πίσει τ' ἐκείνων ἀφηγήσεως ὡδαλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτῷ τελευτήσαντος ὡρεπόθη πᾶσιν, ὁ θεραπεία τ' ἀρχῆς ὅπὶ φυδομένων τ' συμφορὰν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειομένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστοις τῶν μετάσασιν αὐτὸ ὑπειλῆφθαι. ἕτως ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος ἢ τῷ παιδὶ αὐτῷ

ὡδὲ

καὶ πᾶσι κατελέλειπτο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἦρτο, αἱρετὸν ἀριθμουῦντες τὸ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ προσγιγνομένης εἰ δήσει καὶ τελευτᾷν. ὁ δὴ τιβέριος εὐθὺ πρός αγμα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχεται τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφανὲς αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τὴν ἡγεμονίαν δεξαμένῳ, ἀποδώσων μὲν τῷ ἰδίῳ τοῦ παιδὸς αὐτὴν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βεβαιότητος τὸ αὐτὸ πεπισθῆναι τὴν θεὸν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαινόμενον. οἰώνισμα δ' οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρῶτος τὴν ὄπισθεν αὐτοῦ προέρχοιτο. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει πρός τε ἰώνουν τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρώτην ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσεσθαι χρατηίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' ἀντενήφιζεν αὐτῷ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν δοῦλον εἰσκαλεῖν τοὺς παῖδας τὸν πάντα πρότερον. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαΐον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβὼν, ὁ μὲν τιβέριος ὑπαρχῆς μεταίρου τῆς τροφῆς αὐτῷ γιγομένης, ἥδει δ' ἐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ διαπότης καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. τιβέριος δ' ὡς θεάται γαΐον, τότε πρῶτον εἰς ὀλίνοιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφηρημένην ὀλιγωρῶν οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμενος ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ προγιγνομένης, πολλὰ δὴ καταλογιζόμενος, αὐτὸν μὲν τὸν ἐφ' οἷς προβουλεύσειεν κυρῶν ἀφηρημένον τὸ κράτος, τιβέριον δὲ τὸν ὑὸν ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων ἐκτὸν εἰσηγησαμένῳ τὴν συναναστροφὴν κεῖσεσθαι, τὴν σωτηρίαν αὐτῷ τὸ μὴ συγγυοὺς ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τοῦ ἐφεστηκότος χρησομένου πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς προσιδρύοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς ἀντιβουλεύειν ὑπέρ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπολήψεως τῶν προαγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐπὶ τοῖς δὴ τοιούτοις ἐνθυμήμασι τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, καὶ κατορθώματα αὐτῇ μείζονα τῶν εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκόντων τὸν βίον ἐξηνυσμένος. γάλβαν οὖν ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ὄπιθεν εὐτάκτους αὐτῷ, ὡς ἐπὶ γήροντος ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων προσημενόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε πάντα μαντειῶν ὅσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἔοικε, ὑπὸ τοῦ ἐπαληθεύοντος αὐτῷ ὅτι τοῖς προάγμασιν ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἐπὶ συντυχίᾳ τοῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀλωλότι τῇ ἰδίᾳ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διακείμενος, καὶ κατάμεμψιν αὐτῷ ποιούμενος, ταύτῃ οἰώνισιν προμηθοῦς. παρὸν γὰρ αὐτῷ λύσαντα ἀπαλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῇ ἐσομένων, διαφθείρεσθαι τῇ προγινωσκὼς τὴν ἐσομένην δυσχίαν τῇ φιλτάτων τελευτᾶν. καὶ περ ἂν συντεταραγμένος τῇ παρὰ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς ἐκ ἤθελεν προέρχῃ, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαΐον, ὦ παῖ, καίπερ μοι συγγυσέσου τιβερίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δέξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τῇ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῇ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς τιβέριον συγγυοῦς, ἀλλ' ὅπως ἀμύνῃ,

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nõ satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum pueante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, vitum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, quâ tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore conplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim principatum assecutus est fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd verererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio pleroſque prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent, quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nūciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸς τοιῶνδε σοι κατασκάλλειν ἀγαθῶν πορισὴς, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ποθούμενον, καὶ ἅμα πιθανείου φαντάσειν ὀλίγα τὴν συγγένειαν, ἄλλως τε γινώσκων ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ & τῆς σωτηρίας ἀδελφὸν γίνοιτο αὐτὸ πιθανείου, φεσίμιον ὂν τοῖς δυσχοῖς μεθυσάμενος. αἵ τε γὰρ μανιώδεις ὑπονοίαι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον κατάσασιν, καὶ θεοῖς ἐκ ἀπιμώρητα, ὁπόσα ἀδίκως ἀφανίζοι τὸ νόμου τὸ ἕτερος πρόσσειν ὠδικαλεῖν. ταῦτα μὲν ὁ τιβέριος ἔλεγεν, ὡ μὲν πιθανὸς ἐν τῷ γαΐῳ καθάπερ ὑπεκνεμένω. ἀλλὰ καθάσας εἰς τ' ἀρχὴν, τόν τε τιβέριον μαντείας ἀρεῖται τ' ἐκείνου, καὶ τὸς ὑπατευκότων ἐπ' αὐτὸν συντεθειμένων, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ. τιβέριος μὲν τὸν γαΐον ἀποδείξας ὀλάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπατείους ἡμέρας, ἔθανεν, χὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας ξεῖς, & πέντε μείους, πρὸς ἑαυτοῦ δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος δ' ἐν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίσει τῆς τιβερίου τελευτῆς, ὑφεσάνοντας μὲν τὴν ἀγαθὴν δ' ἀγγελίας, ὡ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἐν αὐτοῖς, ὡ τὴν μὴ βέλεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τὴν λόγων. δέει δ' μὴ ψευδοὶ τῆς ἀγγελίας ὑμνομένης προεξανασάντες, ὑπόδηλοι ὦσι τὸ αὐτὸν χάρμασος, εἶτ' ἀπόλλοιντο ἐκβολῆς αὐτὸν ὑμνομένης. πλεῖσα γὰρ ἀνὴρ εἰς ὀλίγ ῥωμαίων τοὺς ὑπατείδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ὅτι πᾶσι ὢν, καὶ ἀπίκρος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κατασὰς, εἰ & χωρὶς λόγου τὸν αἰτίαν ἐπανέλοιτο τὸ μισεῖν, καὶ ὅτι πᾶσι μὲν οἷς κείνοιεν ἐξαγριωῦ φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τὴν κουφοτάτων αἰτιαθεὶς τὸν ζημίαν. ὡς τε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτὸν λόγου φέροντες τὸν ἀπόφασιν, εἰς ὅσον ἐβέλοντο ὑπολάυσματι χρῆσθαι ἐκκαλύπτω δείματι κακῶν, ἃ προσεφέρετο ψευδέσι τῆς ἐλπίδος. μῦθός γ' τῷ ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος τιβερίου τὸν τελευτὸν, ἔθει δ' ἑρμαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξέδρᾳ ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συμβύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δ' συνιεὶς τε τὸ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τὴν ἐπ' αὐτὸν φερενεχθεὶς, ἀλλά σοι τὴν ἀπαίτων, καὶ τ' ὅπι τὴν δ' ἀγγελίας χάριτας ἐν ἐμοὶ παντοίας γίνονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἰπέ. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφίσκει τὸ ἀγρίππα, θεώμενος τὸν τε συμβολὸν μεθ' οἷας ὁ μῦθος ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τὴν λόγων χάρμα ἀγρίππα συνελθὸν, ὑποδησάμενος καίνωσίν τινα γενομένην τὴν λόγων, ἤρετο σφᾶς περὶ τὸ λόγου τὸ ἐφεστηκότος. οἱ δ' τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δ' ἐσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἐν, μηδὲν ἐνδυάσας. ὁ δ', ἐποιεῖτό τε τὸν ἡδονὸν τὸ λόγου, δέει τὸ εἰς ἀγαθὰ τὴν ἀγρίππα φέρειν. προσύπθει τε αὐτὸ δεῖπνον. δὲ ἐκμῦθῳ δ' αὐτὸ, καὶ τὸ πότου προϊόντος, παρῆν τὸς λέγων, ζῆν τε τὸν τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὸν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινὰς θορυβηθεὶς τὴν λόγῳ, δέει τὸ εἰς θάνατον ἀσακείμενα προσεφέναι, δεσμώτην τε καὶ ἐπ' ἀγγελία θανάτου καίσαρος συνδηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται τ' ἀγρίππαν τὸ κλινιδίου. καὶ ἵππου φησὶν λήσειν με ὑπονοεῖς θάνατον τ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ὡ κεφαλῇ τῇ σῇ τέτον ἀναμοξάμενος τ' λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκὼς προστιθεὶ αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίσα- A
τας, καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ἰδίοις κα-
κοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἐν τῇ πόλει ἐχυ-
ρίζοντο ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ τιβερίου, ἐθαρρεῖτό τε οἱ
ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὅπως οἱ τε ἀφίκοντο ὡς τὸν γαΐου, ἢ μὴ
πρὸς σύγκλητον τοῦ τιβερίου δηλώσαντες τὸν τελευτὴν,
καὶ τὸν αὐτοῦ ὡς διάληψιν τῆς ἡγεμονίας γνοιμήν. ἡ δὲ,
πρὸς πίστωσιν τῆς φυλακῆς τῆς πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύ- B
σα, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου με-
ταστῆσαι εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεθῆναι διαιταν
εἶχεν. ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ περὶ αὐτῆς. φυλα-
κὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μέν τι ἀνέσεως τῆς εἰς τὴν διαί-
ταν. γαΐος δὲ ὡς ὅπῃ ῥώμῃ παρῆν, ἄγων τὸν τιβέριον τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, ἀγρίππαν μὲν αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ- C
μον, κώλυμα αὐτονία ἦν, ὅτι μίσει τὰ πρὸς τὸν δεδε-
μένον, προμηθείᾳ δὲ τῷ γαΐῳ δωρεποῖς, μὴ δόξαν ἀ-
πάγοιτο ἡδονῇ δεχομένῳ τὴν τιβερίου μετάστασιν, αὖ-
θις ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὄξεος. διελθε-
σῶν μέντοι ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ὑποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι.
εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίστησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε-
νος αὐτοῦ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σι- D
δηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον, ἱππάρχου δὲ ὅτι τῆς
ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς γαΐου
καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτοῦ
πλεῦσαι, τιλίου τε ἀρχίλου κατασήσαντος, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομήσαντος ἐπανιέναι, καὶ συγχω-
ρήσαντος αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν οὐσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ E
ὑποίας τε τὸν πρότερον καὶ τὸν ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμο-
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τὴν μὴ βεβαίαν χρησαμένου
τῇ ἐλπίδων. οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τὸ γεγονὸς ἦσαν.

& accuratiùs in posterum custoditi eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. posterà verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custoditetur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ [redacted] vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. impositò deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντι γαλιλαίας, καὶ πε-
ραίας, φθόνῳ τὰδελφοῦ τιμὴν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γενόμενον ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς,
διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι δὲ
χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ
ὅτως πολλοῦ τοῦ δαίμονος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἐ-
φερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεά-
σαιτο μὲν τοὺς εἰωθότων ὡδασήμων τὰ βασιλείας ὑπο- G
φοιτῶντα τοῖς πλήθεσι, ὑπικρύπτεσθαι δὲ ἐν ἰδείχετο τιμὴν
δυσχέρειαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὴν ἀνδρα ἐξεῦρεν, κελεύσα
ὅτι τὰ ῥώμης πολεῖν ὅτι μνησεία τῆς ἴσων. ὃ δὲ ἀνεκτὸν
εἶναι φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀρίσοβέλα μὲν υἱὸς ὢν,
θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπόρω

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc que mutationẽ iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritũ assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorũ profugus, reuersus regno fruatur: ipse verò filius regis, & à cognatis ad regnũ inuitatus, per desidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

σιῶν, ὡς τελέως αὐτοῦ ὅπικυφίζεσθαι τὰναίσκαμα τὸ ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τῆς δεδανεικότων τὸν πλεῖν
πεπιεσμένος ἐπανελθόντος βασιλέως, αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τὸ συγγενὲς τὰ ἀρχῆς καλεῖ-
τος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσει τῆς ἴσων, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ ὀλβίως. ἀλλ' εἰ μὴ πρότερόν γε,

molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta existimatione cedere viro, qui tuis quondã sustentatus sit opibus: neque per tuã patiarisignauiam, vt ille videatur plus in paupertate superfuisse ad quærendam ampliorem fortunam industriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri, qui paulo antè nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romam ea mus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc seruare sit optabile, quàm parando regno insumere. at ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuersam sententiã traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuersari, videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum censens regni cupidine: nec prius destitit quàm mariti extorqueret cõsensum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romam profisciscitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simúlque mandauit, vt per occasionem amplius cum principe super hoc negotio differeret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione vsus, tantum modò à tergo relictus est, quòd tum primùm ad Cæsarem admisso superuenit, literásque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus est: id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadiis à Puteolis dissitum: vbi palatia sunt splendidissima, dum imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eò lauacris calidis sponte è terra scatutientibus, tam ad sartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodem, quod prius cum Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus, percontatus est Herodem, veránne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi

A ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλλίπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς ὄντος ἔτι), νεῦ γὰρ ὀρέχθητι συζύγιας ἀξιώματος. μηδὲ ὑπόμεινε πάσαις πρέχοντι τιμὰς αὐτῷ, πλοῦτον τεθεραπευτικότ᾽ τὸν σὸν, μηδὲ πενίαν ὑποφαίνῃς τὴν ἐκείνου, τὴν ἡμετέρας δυσπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένῳ, μηδὲ δευτερεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τῷ χθὲς καὶ πρῴην ἐλέῳ τῆς σῆς δυσβεβιωκότων. ἀλλ᾽ ὅπως τὴν ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνου φειδώμεθα ἔτι, μήτε ἀργυρίου δαπάνης καὶ χρυσίου, δι᾽ ἃ τὸ μὴ ἐπ᾽ ἐδαμινοῖς ἐν βελτίοσιν ἡμῖν τῆς τύχης τὴν τήρησιν, αὐτῆς ἀναλώσεως τὴν ὅλην κτῆσιν βασιλείας ἐσομένης. ὁ δ᾽, τέως μὲ ἀσυμφόρως ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τὴν ῥώμης τὸ ὄχλον δι᾽ ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ᾽ ἐφ᾽ ὅσον ἐξαναχωρῆσαι ἐώη, μᾶλλόν τε ἐπέκειτο κελεύουσα, μὴ ἀνίεναι πάντα φεύγουσαν ὅτι τὴν βασιλείαν. ἐπεὶ δὲ ἀπῆλθεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογήσασα αὐτῇ ἀνεπιόρκως γενέσθαι, δι᾽ ὃ μὴ ἔτι) ἄλλως ὑποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ὅλον τοῖς ὑπερισχύουσιν. παρασκευασάμενός τε ὡς οἷόν τε πολυτελῶς, ἐς φιλοτιμηθῆναι δοκῶν χρώμενος, ἀπῄει τὸ ὅλον τῆς ῥώμης, ἅμα ἐς τὸν ἡρῴδην ἀγόμενος. ἀγρίππας δὲ τόν τε δι᾽ ἔχθραν αὐτῷ, καὶ τὸν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεὶ τε σκαφοπλάνους ἤκουεν, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅλην τῆς ῥώμης φερουσάτον αὐτῷ τῷ ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπως ὁλας καὶ τὸν ἡρῴδου, ἐάν τε αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν γάϊον. ὁ δ᾽ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ δεξιῶς χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσοῦδε ἀπελείφθη τοῦ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δ᾽, ὑπακούσεται, καὶ τὰς ὅπως ὁλας ἀποδίδου. καὶ περιπλεύσαν ἀμφοτέρους δικαιαρχίαν, καὶ τὸν γάϊον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν, πολίδριον δ᾽ ἐστὶ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ὑπὸ σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοί τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου περιγενόσθαι ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀναδιδόντα, ἀγαθὰ ὅλα τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ ἀειμνήστῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. γάϊος δ᾽ ἅμα τε περιπορεύων τὸν ἡρῴδην, περῶντον δ᾽ αὐτῷ ἐπιτύχανεν, ἅμα τε τὰ ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς ὅπων, ὅλα τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγόρει δ᾽ αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σείιανον καὶ τῆς πρεσβείου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ὅλα τε παρόντος καὶ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ὧδε δείγματά τε ἐπ᾽ αὐτῷ τὰ λόγου μυρίασιν ἐπλησίωσε ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη. ἐπινεύετό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τὸ δ᾽, ἢ δὲ ἐψεύσατο ἕτερα εἰπεῖν δι᾽ τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος ἔτι) τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος ἔτι) τὰ ὅλα τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τε ἀρχὴν ἀφελόμενος αὐτὸν, περιθήκην τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ὑποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῴδην δ᾽ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τότε χρήματα ἰδίᾳ ὁπόσα ἐκείνη ὠφελεῖ, καὶ τῷ μὴ καινωνεῖν νομίσας τῷ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τεῖχος αὐτῇ

τὸν

τὸ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἢ ἦ, ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνος τε καὶ ἀξιώματι τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἔστιν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι ἣν δωρεᾶς ἔνοια ἡ πρὸς τὴν γυναμπότα, ἣ κοινωνόν με τῆς δεδαιμονίας γνωμένην, ἀδίκημον ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐπὶ τῇ τύχαις καθις ἄμεμπτον. ὁ ἦ ὀργὴν τῷ μεγαλόφρονος αὐτῷ ποιησάμενος, σωπῆλαυνεν καὶ αὐτὴν τῷ ἡρώδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν. ἡρωδιάδι μὲν δὴ φθόνος τὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἡρώδῃ γυναικείων ἀκρασιαμένῳ κακολογιῶν, δίκην ταύτην ὕστερον ἐπέθηκεν ὁ θεός. γαΐος ἦν τὸ μὲν πρῶτον εὐσταθὴς, καὶ τὸν ἔξης, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, ἐπιεικῆ παρέχων αὐτὸν, εἰς εὔνοιαν προκχώρει, καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δὲ ἤρξατο τῆς ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκθεάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῆς θείας πολιτεύειν ἤρτο.

parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumeliosus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Κεφάλαιον ἰ.

Στάσις περὶ ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

Καὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ἔρεις ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γαΐον. καὶ ἦν γὰρ τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τὴν καίσαρος τιμὴν ἠμέλουν. πάντων γὰρ ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὶς τῷ γαΐῳ καὶ νεὼς ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ θεοὺς δεχομένων, μόνοις τοῖς δὲ ἄδοξον ἡγήσασθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὅρκιον ἀμὰ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὴ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθείας ἤλπιζεν τὸν γαΐον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεὺς τῷ ἰουδαίων τὰ πρεσβεία αἴρων τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξανδρεὺς ἦν τὸν ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ὀχλεῖν δ' αὐτὸν γαΐος κελεύσας, ἀποδὼν ἀπῆλθεν, πρὸς ὀργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ ἦ φίλων ἔξεσιν πρεύβριμένος, καὶ φησι πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἱ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λοίπῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ ἦ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

Cvmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, termi ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruátur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apióne, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γαῖος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμῆσαι ἰουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν εἰκόνα.

Γαΐος ἦν ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσοῦτο ὑπὸ ἰουδαίων περιῶφθαι μόνων πρεσβεύτειν ὅτι συρίας ἐπέμπετο πετρώνιον, δράσοντα ἡγεμόνα τῆς ἀρχῆς, κελεύων χρῆναι πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἐᾶν αὐτοὺς ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν μὲν καταλαβὼν, ἠπείγετο δρᾶν ἃ κεκόνειτο ταῖς ὑποθήκαις τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν ἦ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτε πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἦαρ τοῦ πολεμεῖν ἐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γαΐον ἔγραφεν περὶ τῆς ἐπιγνωσμένων. ὁ ἦ ἐπαίνει μὲν τὴν προθυμίαν αὐτὸν, καὶ ἐπέλυε μὴ ἀπίεναι, πολεμεῖν ἦ μὴ πειθομένους ἐπιτάλμους. ἰουδαίων ἦ

C

Caius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spónte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumptâ administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidē, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis ęmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus; iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scriberet quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τ πέτρώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ δέησεις, κ μηδὲν ὅπι ὢδικομία σφᾶς ἐπαναλήζειν ὢδιβάσι τ παξίν. εἰ δέ σοι πάντως θεόκτατα τ αὐθρισθέντα φέρειν, Ϲ ἰσχὺν, ἡμᾶς αὐτὸς θεότερον μεταχειρισάμενος, θεάσατε τὰ δεδογμένα. ὡς γὰρ αὖ δυνάμεθα θεῖόντες συγχωρεῖν θεάγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτε κ θεοπατόρων τῷ ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αὐτὰ κεκτεοτονηκότων. πέτρώνιος ὁ ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μ αὐτοκράτωρ ὢν βεβούλημαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτῦ, τάδε θεάσειν ἐπενόουν, κἂν δίκαιος ἰὼν ὑμῖν θεὸς μὲ ὁ λόγος ἔσῖ. νυῦ δέ μοι καίσαρος ἐπεσαλκότος, πᾶσιν ἀνάγκη ὑπακουεῖσθαι τοῖς ἐκείνῳ θεφανεφισμένοις, ὑπὲ τὸ εἰς αἰτίαν τοσῦτον φέρειν ζημίαν τῷ ὢδικεῖσθαι αὐτῷ. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πέτρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ αὖ ὀκνοσολὰς τὰς γαΐς παρελθεῖν, ὑπὲ αὖ αὐτοὶ ὢδιβαίνωμεν τὸ νόμου τῷ θεφαγόρδυσιν, θεοῦ πειθέντες ἀρετῇ κ θεογόνως πόνοις τῷ ἡμετέρων εἰς νυῦ ἀὢδόβατοι μεμυημένοι, ὑπὲ αὖ θελήσαιμεν ὅπι τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ θεασσόμενα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ ὢδιβαίνειν ποτ' αὖ θανάτου φοβηθέντες. ὑπομένωμεν ἢ εἰς τύχας ἰόντες, ὅπι φυλακῇ τε πατείῳ, κ κινδυνεύειν θεοθεμένοις ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπισάμενοι κἂν θεικρατέσθαι, ἀλλά τε τῷ θεοῦ τὸ ϛησόμενον μεθ' ἡμῶν, ὅπι τιμῇ τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, κ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς θεάγμασι ὢδατυγχάνειν. ὃκ δὲ τῷ σοὶ πείθεσθαι, πολλῷ μᾶλλον λοισθείαν τῷ αἰσχύνης θεοκεισομένοις, ὡς δι' αὐτὸ ὢδιβάσιν τὸ νόμου θεφανοισμένοις, κ ἅμα πολλῷ ὀργὴν τῷ θεῦ, ὃς κ παρὰ σοὶ δίκας ἢ γνώσετο αὖ βελτίων γαΐς. κ ὁ πέτρώνιος ὃκ τῷ λόγων θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῷ τὸ φρονεῖν, κ μὴ αὖ ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ ὢδηγνέσθαι δίκαιον ἰσάσθαι τῷ γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τῷ αὐθριώντος, πολλῷ ἢ ἔσεσθαι φόνον, τούς τε φίλους ἀναλαβὼν, κ θεμπείαν ἢ ὥδε αὐτὸν ἰὼν, ὅπι πτερεμάδος ἠπείγετο χρήζων κατανοῆσαι τῷ ἰουδαίων τὰ θεάγματα ὡς ἔχοι. κ ἰουδαῖοι μέλαν ἡγούμενοι τὸν ὃκ τὲ θεὸς ῥωμαίοις πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κείνοντες τὸν ὃκ τὲ ὢδικεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπλιτίζον πετρώνιον εἰς τὴν πτερεμάδα γνώμενον, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθίσαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πέτρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου ὢδικοῦσιν λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀσέβειαν; οἳ δ' ὑδαμῶς πολέσαιμεν ἔφασαν, τεθνηξόμεθα ἢ θεότερον ἢ ὢδικεῖσθαι τοὺς νόμους. ὅπι τε τὰ θεόσκοπα κείμενοι, κ τὰς σφαγὰς θεοδεικνύτες, ἕτοιμοι κτυπᾶσθαι ἔλεγον εἶναι. Ϲ ταῦτα ἐθεάσατο ὅπι ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τὲ γεωργεῖν ἀθεῖοπτοι λοιπὸν ἦσαν, κ ταῦτα τ ὥρας ἔσης θεὸς ἀπόρῳ, πολλή τε λῖν θεφαίρεσις αὐτοῖς, Ϲ τ θνησιμὴν ὅπιθυμίας θεόθεσις, ἢ τ αὐάθεσιν τῷ αὐθριάντος θεάσασθαι. ὃκ τοίνυν ἢ ὄντων θεαγμάτων, ἀρισόβυλος ὁ ἀγρίππου τῷ βασιλέως ἀδελφὸς, Ϲ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τ οἰκίας, κ οἱ φρονοῦντες σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πέτρώνιον ὢδικαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τῷ θεοθυμίαν ὁρᾷ τ πλήθους, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν θεὸς γαΐον τὸν αὐτοκράτορα αὐτῷ θεὸς τῷ ὑποδοχὴν

τῷ

τῶ ἀνδριάντος, πῶς τε ἂν ὁπλίσαντες ἢ γεωργεῖν ἀπηγ- A
θέζον), πολεμεῖν μὲ ἀβελόμβοι ἀρχὴ τὸ μηδὲ αὐ δύνα-
σθαι, θανεῖν δ' ἐχοντες ἡδονὴν, πρὶν ἀδοξῆσαι τὰ
νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀσυρόρυ τ' γῆς γυμνήσης, λη-
σείαν ἀναφύσιντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ' φόρων. ἴσως
γὰ ἂν ὑπολαβόντα τ' γαΐον, μηδὲν ὠμὸν ἀγανοηθῆναι
μηδὲ ἐπ' ἀνασάσῃ φρενῆσαι τὸ ἔθνος. ἐμμένοντος γ' τῇ
τότε βελῇ τῶ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶτὸν ἀπλεῦς τῶ
πράγματος. Ϛ οἱ μὲ ἀμφὶ τ' ἀριςόβυλον, ὅπι τούτοις B
πέτρωνιο ν παρεκάλουν. πέτρώνιος γ' τῶτο μὲν τῇ πρὸς
τ' ἀβιστόβυλον παντέως ὑπικειμένων, ἀρχὴ τὸ ὑπὲρ με-
γάλων πραιεῖσ τῶν δήπουθεν, Ϛ πάσῃ μηχανῇ προσχρη-
σαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τῶτο γ' τῇ ἰνδαίων θεώμενος
τῶν αὐτοῦ δάπεδον τῆς γνώμης, Ϛ δεινὸν ἡγούμενος,
τοσοῦσδε μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῇ γαΐου ἀρχο-
νούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ θεὸς
θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, Ϛ μετὰ πονηρᾶς τὸν μὲ ταῦ- C
τα βίον ἐλπίδος διαπεᾶσθαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, ὅπι
σεῖλας τῇ γαΐῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτῇ, ὀργῇ φέρεσθαι μὴ
ἐκ τῶ ὀξέως δεδεκονημένου αὐτῇ ταῖς ὑποστολαῖς,
τάχα κὴ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὑπομένοντος, ἄψασθαι πολέμου τῶ θεὸς αὐτοῖς.
εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτῇ ζέποι τῆς ὀργῆς, κα-
λῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένοις, ὑπὲρ τοσῆσ-
δε ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἕκειντο πιθανὸν
ἡγεῖσθαι τῇ διομένων τὸν λόγον. συγκαλέσας γ' εἰς D
τὸ πρετώριόν τοὺς ἰουδαίους, οἱ γ' ἀφίκοντο πολ-
λαὶ μυριάδες, καταστὰς ἐπ' αὐτῶν τοῦτο ἐν τῷ
παρόντι σραπὰν ἡ γνώμη ἀπέφηνε τῆς αὐτῇ, τῷ γ'
αὐτοκράτορος τῇ προσταγμάτων τοῦ ὀργοῦ ἀδὲν
εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τῶ παραχρῆμα ὑπιφέρεσθαι
τοῖς πράγμασι τοῖς παρακρεᾶσθαι θάρσος εἰσφε-
ρομένους, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσούτης ὑπε- E
ντεθυχότα συγχωρήσει τῇ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναν-
τίον πράσειν. οὐ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφά-
λειαν τε Ϛ τιμὴν τοῦ ἐμαυτῶ μὴ ἐχ ὑπὲρ τῶ ὑμετέ-
ρου μὴ ὑπολουμένου τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, ἀρ-
κουούμενον τῇ ἀρετῇ τῶ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα
πρεμάχητον ἡγῆσθε. καὶ τῇ δὴ πᾶσιν ἀξιώσει, κὴ
δυνάμει τῶ θεοῦ, τὸν ναὸν ἐν αὖ πρεῖσθαι τολμή-
σαιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῇ ἡγεμονεύοντων ἐξουσίας.
στέλλω γ' ὡς γαΐον, γνώμάς τε τὰς ὑμετέρας ἀρ- F
σαφῶν, Ϛ πῇ κὴ σωτηρίᾳ χρώμενος ὑπὲρ τ' καθ'
ὑμᾶς παρὰ γνώμην πεισομένοις, οἷς πρεύθεσθε ἀ-
γαθοῖς. καὶ συμπρέσαιτο μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰ ἀν-
θρωπίνης μηχανῆς κὴ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἀρχὴ
σία, φρυτανεύων ὑμῖν τε τῶ τήρησιν τῇ πατρίου,
κὴ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις πρὰ γνώμῃ βελεύ-
σασι πιμᾶν τῇ εἰς θεῖον ἁμάρτειν. εἰ δ' ὑπιπραχθείς
γαΐος εἰς ἐμὲ ζέψει τὸ ἀπήνεσον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι G
πάντα κίνδυνον, κὴ πᾶσαν ταλαιπωρίαν συνιῦσαν
πρὸ σώματι κὴ τῇ ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσούσδε
ὄντας ὅλι ἕτος ἀγαθαῖς πρᾶξεσι διολλυμένους θεω-
ρεῖν. ἄπιτε οὖν ὅπι ἕργα τὰ αὐτῇ ἕκαστοι, κὴ τῇ γῇ
ὑπονοεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ὅπι ῥώμης, κὴ τὰ πάντα
ὑπὲρ ὑμῶν δ' ἐμαυτῶ, κὴ τῇ φίλων, ὡς δυνησόμενος ἀρκονεῖν. ταῦτα εἰπὼν κὴ ἀρκλύσας τῇ ἰουδαίων τ'
σύλλογον, προμηθεῖσθαι τῇ εἰς τὸν γεωργίαν ἥκιον τοῖς ἐτέλει, κὴ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σᾶς. καὶ ὁ μὲν δὴ θυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαυδάδεν. ὁ θεὸς γ', παῤῥησίαν ὑπὸ εἰκυναι τῶν αὐτῶ πεῖσονίως

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerant preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum proposito, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nõ præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irrita fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba: etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὸν ὄμβρον τοῖς ἄλοις σύμπαν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, διὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ ἄθεσμον οὖσαν ἤδη ὄμβρημον ἀποσημαίνειν ἐκ τοῦ θεοῦ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ὀλίγον ὑποχωρεῖν ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος τῇ ἄνωθεν, εἰ καὶ σωτήριόν ποτε θεασαμένοις τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλῇ, καὶ διὰ τὸ εἰωθὸς, καὶ διὰ τὸ ἐτεροίδοξον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε ἰουδαίοις ἐλπὶς μὴ οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον ἐπὶ αὐτῷ δέομενον. ὁ πετρώνιος δὲ κατεπλήττετο μειζόνως, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῷ ἰουδαίων προσηκόντως, καὶ πολλὰ ἀποσημαίνοντα τὴν ὀφειλομένην, ὡς μηδὲ αὖ τοῖς ἔργῳ προσθεμένοις ταναντία φρονεῖν ἐκὼν ἀνεπιλήξεως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ πρὸς τὸν γάϊον συνῆν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δὴ μὴν τὰ πάντα, καὶ παντοίως ὠδηγαλοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, αἳ σκτείνοι, εἰ δὲ δίχα γε πολέμου ὠδὲ χωρήσειν τὸ νομίμου τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ τεσπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τὸ προσηκότος αὐτῷ τιμᾷ δυνάμιν, ὡς ἀκραφνῆ ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν εὐδοίας ὃ τι δυνάμιν τιμᾷ αὐτῆς ὑπιδείκνυσθαι καταλιπούσαν. ὁ δὲ πετρώνιος μᾶλλον ἢ τύπος ἦν. ἀγείπατο δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ὑπὸ ῥώμης διατεμόμενος, προσῆκόπτεν φιλία τῇ πρὸς τὸν γάϊον μειζόνως. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ προθύμιαν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μή ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν γάϊον ποτε ἰσωθῆναι θελήσαντα, οὐχ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον αἰνὴρ τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπῆρεν, καὶ τῷ τὰ παίτια κάρσεως ἐπφερούσης παρασχεῖν. καὶ ὁ γάϊος ἐκθαυμάσας τὴν τε δόξαν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοφέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῶν χρημάτων δύσοιαν χρῆσις, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν ἀγείππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ θεασομένῳ, ἀνειμένος ὑπὸ οἴνου, καὶ τὴν δόξαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πότον ἀγείππα. καὶ πρότερον μέν σοι τιμὴν σωπήσειν ἢ ἐλεῶ τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν σύνοιαν μὴ πυνθανόμενον ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου θεοῦ πρὸς αὐτοῦ, ὑπολείπεις τε οὐδὲν, καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσις τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἀρχὸν γὰρ κατὰ δαίμονα ὑπὸ σῆς σπουδῆς, αἰσθάνεσθαι βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν αὖ ἐμοὶ προθείη τὸ δαίμονος, δύσκονησεταγὰρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γοῦν τε πολλὴν αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων πρόσοδος πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄξεος ἀμείβεται τὸν γάϊον, ὅτι ὅτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ παρασδοκῶν δὴ τὰς τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειεν αὐτὸν, ὅτε νυῦ προσέσειν τι τῇ εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἔν τισι λήψεσι. μεγάλα δὲ εἴη τὰ προδεδωρημένα, καὶ προσιτέρῳ τῇ θεάσει χρωμένου τῇ ἐλπίδων.

ὠδὲ σκυθιασάμενος, ὡς ἐφανέρου τοῦ γάϊον, καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, σ' γέ μου τὸ εἰλη-

εὐληφότος δόξαν τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, Καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν δόξαν αὐτοῦ, πλόνους ἐσκήπτε εἰπεῖν, ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ ὧν δεήσοιτο. ὁ δ', ἐπεὶ περ ὧν δεήσοιτο προθυμία τῇ σῇ δωρεὰν ἀξίων ὑποφαίνεις, αἰτήσομαί σ' μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ἐλὴν δὲ τὸ μεγάλως με ἐνδιαφέρειν, οἷς ἤδη παρέχες. ὅπι δ' αὖ σοι δόξαν προσποιῇ τὸ εὐσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσειας ὧδε καλῶ, καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο παρὰ τοῖς πιστευομένοις, ὡς μηθ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ὑπὸ σῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γένοιτ. ἀξιῶ γάρ σοι τὸ ἀνδριάντος τ' ἀνάθεσιν ἐμὲ ποιήσασθαι κελεύεις πρόπυλον εἰς τὸ ἱερὸν ἄγιον ἱερὸν, μηκέτι προάσειν διανοεῖσθαι. Καὶ ὁ μὲν, καίπερ κινδύνων τοῦτο ἡγούμενος, εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκεινεν Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, ὅτε τὰ μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύβον αἰωρεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠσθάνετο. Γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τ' ἀγρίππου ἐνδηλημένος, καὶ ἄλλως ἀπρεπὲς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψευδὴς γένοιτο ὧδε ὧν προθύμως ἐδιάζετο αἰτεῖσθαι τ' ἀγρίππαν, μὴ τῷ ὀξέως μεταμέλοι προθύμως, ἅμα δ' τὸ ἀγρίππου τ' ἀρετὴν θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἤτοι προστάδος χρημάτων, ἢ ἄλλη δυνάμει, τὸ κοινῇ τ' εὐθυμίας ἐπιμελοῦτο, προσβαίνων τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει προς τὸν πετρώνιον, σπεύδοντά τε τῆς ἀναθέσεως τὸ σχήματος ἐπαινῶν, καὶ τῷ προς αὐτὸν ὧδε αὐτῷ ἀπεσταλκότος. νεῦ οὖν εἰ μὲν φθάσεις τὸν ἀνδριάντα ἐσακὼς, ἑστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἄφελε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔσειλα, ἀπιθι. ἐδὲν γὰρ ὑπιδέομαί σ' αἰασάσεως τ' ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τε μεγρεία τῇ σπεύδειν, καὶ οἷς κελεύσειν αἰτεῖσθαι. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει προς τὸν πετρώνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ὄπος ἀσει αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν καὶ ἕτερον ὑποσημαίνειν τὴν ἀθυμίαν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αἴτιον ῥωμαίων ἀπειλεῖν. καὶ ὧδε αλογήσας ὡς ὅτι πείρα τῆς ἡγεμονίας αὐτὸς τετολμηκότων, αὖθ' ὑπὸ πᾶσιν ἦσαν μὲν τὸ αἰσχρὸν, κρείσσων δ' τὸ βελτίστου, καὶ ἐφ' οἷς πισι κρίνειν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' οὖν ἐπειγόμενος, παίδ δυσιν αὐτὸν ὑπὸ λύπην οὖν φρασθείς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ τιθεὶς τῇ σπεύσειν τ' κρίσιν τὸ δὸ ἅμωνος, γράφει προς τ' πετρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι ἐντολῶν δέχονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ σπεύσειν ἀρθεὶς, ὅτι παραβάσει τὴν ἐμὴν ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτὸν κρίτειν ἡγούμενον, λογίσασθαι ὧδε τὸ ποιητέου σοι ὑποστάσα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῖντο σε, οἵ τε νεῦ πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον ἥξουσιν αὖ, μηδαμῶς ἀνυσσῶν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτην μὲν γράφ πετρώνιῳ τ' ὑποσολλὼ, ὁ μὲν φθάσ γε ζῶντος πετρώνιος δέξάμενος αὐτὴν, βραδυνθέντος τ' πλοῦ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε πετρώνιῳ γράμματα προ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τ' Γάϊε τελευτήν. θεὸς δὲ ἃ ἄρ' ἀμνημονήσειν ἐμελλεν πετρώνιῳ, κινδύνων τῆς ἀπειλήσει ὅτι τῇ τ' ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ' Γάϊον ὑποσκυασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ προάσειν ἐτολμήσατε, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν σωτηρίᾳ τοῦ πετρωνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

A non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidèm petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda: hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut reditum, fecit eum voti comporem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius inductiam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attinet, si quidem dedicata sit & posita, finendam esse. sin minus, non esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudeis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de tepso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis senatoribus eum prosequentibus, in quos potissimum Caius debacchari est solitus. Is extinctus est non multo postquam Petronio scripserat illam mortis denunciatricem epistolam. Causam autem propter quam Caius sublatus est, & quemadmodum comparatæ sunt in eum insidiæ, procedente stilo significabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ sunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum superuenerunt illæ, quibus iubebatur mortē sibi consciscere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui fine dilatione mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς προὔχοιεν ἀξιώματι. ὃ δὲ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκρότατον τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν γάϊον. καὶ τελευτᾷ μὲν ὑπ' ὀλίγον χρόνον, ἢ γράψαι τῷ πετρωνίῳ τὸν ὄλεθρον ἐπιστολήν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ ὁ ὅπλοις τὸν τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. πετρωνίῳ μὲν παρῆν ἡ ἀκριβῶσαι τὰ γαΐου τὴν τελευτὴν ὑποστολῇ, μετ' ὀλίγον δὲ ἡ καλύψουσα αὐτὸν τελευτὴ αὐτόχειρα. καὶ ἥδη τε τῇ σωτυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὡς τὸν γάϊον κατέλαβεν, καὶ τῷ θεῷ τὴν προνοίαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ὡς τὰ ἐξ ἴσου μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τὸν εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τὴν ἰουδαίων σωτηρίας παρεχόμενον. ὡς πετρωνίῳ μὲν ἔτως μὴ αὐτοπαθεῖς, διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.

Κεφάλαιον ιϐ'.

Τὰ συμβαίνα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις διʼ ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædésque & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere. ad hæc non patet hostiū assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus. eidē flumini est & Nisibis apposita: quare Iudæi freti locorum natura, sacrum didrachma quod Deo ex more solent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde suo tempore transmittendam Hierosolymā: quę deinde à multis hominūmy riadib. illò deducebatur, metuentiū latrocinia Parthorū quorum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Asinæus & Anilæus fratres, Neerdenses patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magister, apud quem artem didicerant, quòd seriùs aliquando ad operandum accessissent, castigauit verberibus. illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quæ seruabantur in eius domus pariete, contulerunt se in quendam locum vbi fluuius scinditur, vberem pascuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quisque egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum sat erat, promittentes amicitiam morem sibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim si qua ingrueret: contra occisionem gregum ac pastorū, si detrectarent

Γίνεται δὲ περὶ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδήμητος ἥς τινος ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσους ἐχ ἱστορημένους ἔστιν. ἐξ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγήσομαι, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ δ' βαβυλωνίας ὄζει πόλις, ἄλλως τε πολυανδροῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, ἐ σιτῷ ἄλλοις ἀγαθοῖς, ἐ ἀνθρώπων ἀνάπλεως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις ἀδέμβολος, περιόδῳ τε τοῦ ὑφεστῶτος πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ περίῤῥουν, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῆς χωρίων πεπισμένοι, τότε δίδραχμον τῆς θεοῦ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐχέωντο δὲ ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ἡ χαμὲς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, διελόντες τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἐπιστελούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος καὶ ἀνιλαῖος, νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. ἐ αὐτοὺς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ προσέταξεν ἐσῶν μαθήσει ποιήσεως μὴ ὄντος ἀφορήτοις τοῖς ἐπιχωρίοις, ὡς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτους ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτοῦ, βραδύτητα ἐπικαλέσας τ' ἀφίξεως, ἐπόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τῶν διδασκάλων λογιζόμενοι, καταπατήσαντες τὸν ὅπλων πολλὰ ὁπόσα τῶν οἰκείας φυλακτόμενα, ἐχοντο εἴς τι χωρίον ὀχύρωσιν μὲν ποταμὸν ποιούμενον, νομεῖς δ' ἀγαθὰς ὧδε ἔχειν πεφυκὸς, καὶ χιλὸν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ὑποτίθοιντο. συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τὸν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φερεγνώτοις, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τὸν καιρῶν ἡγεμόνες ἐν ἐκωλύοντο εἶν. προελθόντες δὲ δὴ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὸν βοσκημάτων, ἡ ἀρκοῦσα ὑπηρεσίη γίνοιτ' ἄν, πρὸς δὲ τοὺς φιλίαν τε προσδομένους, καὶ ἄμυναν τὸν ἀλλαχόθεν παθεῖν πολεμίων, σφᾶσιν ἢ τὸν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν, οἱ δ', ἐ γὰρ ἐν ἕτερα παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠπειρῶντο, καὶ τὸν προβάτων ἔστελλον

ὁπόσα κελεύσθειεν. ὡς τε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιντο ἐκ τοῦ ὀξέος ἐλαύνοντες κακουργεῖν. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρτητο πᾶς θορυβώδων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πελασομένοις. ὥστε ἤδη καὶ τοῦτο πρὸς αὐτὸν καὶ παρὰ τὸν Πάρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὅπως μὴ μείζονα κακὰ ἐξ αὐτῶν ἀναλάβωσι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρασκευαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσαι θέλων ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι καταστρωννύων τὸν στρατόν. ἐπεὶ καθίσας ὁ τὸ ἔθνος, ἡσύχαζεν. καὶ καθ' ἡμέραν ἦν, ὡς ὁ σάββατον ἀργίας πάντας χρήματος Ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἐπιθήσειν αὐτοῖς ἀπροσδοκήτοις ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχεὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προήει χρήζων ἀφυλάκτου ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν. ἀσιναῖος δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φασὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν ἐκ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίνεται, ἀνδρῶν αὐτοῖς ὑποβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν. δέδοκα μὴ ἐλπλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι προῖσαντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τὴν ἐπεσκοπουμένων ποιησόμενος. εἶπε δὲ ὅτι φοβοῦσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁμῶς, τάδε εἶπε, καὶ ᾤχετό τινες προσκοποῦντες τὸ γενόμενον. καὶ ἦ τάχος παρελθόντες, καὶ ἔτε αὐτὸς φοβηθεὶς σαφῶς εἰκάσας ἐξ τὴν προσδοκωμένων τοῖς πολεμίοις, ἔτε ἐκείνοις πλείονας ὑπερέφερεν ἤμελλεν ὑμῖν ὑβρεῖν. προεληλύθεμεν δόλῳ μηδὲν βουλήματος διαφέροντες, τοσῆσδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ καθείργεσθαι πλαγορρύσει τὴν παρόδων εἰς τὸ ἄρχειν. ἀσιναῖος δὲ ὡς ἄρα γνώμη τοῦ κατασκόπου κείνειν ἔμελλεν ὅτι τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τὸ ἐπ' ἀσφαλοῦς τελευτῶντας διαφαίνειν τοῖς πολεμίοις, τὸ ἀληθὲς διεξαμένους ἀπὸ τῆς ἀνάγκης, εἰς ὃ ἐπεπλώκει, πλανομεῖν τιμωρίαν ὑπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, τ' ὅτι τὰ ὅμοια ἀρετῆς ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ὅπλα ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἐπόντας τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, σκυθρωπὸς τῷ ἐλαττώματι τῷ τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ὅμως ἀφροσύνῃ αὐτὸ τῇ ἀρχῇ χρωμένης, ἐν ἐλάσσονι τιμῇ καθ' αὐτὸν ὀργὴν τ' ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅπως φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμὴν, ἥτις ὑμῖν, πρὸς τὴν νῦν ἕξιν ἀρετὴν μελλήσῃ δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδὸς ἐκεῖ, τ' ἀδελφὸν δὲ ἀπίλαιον ἐκπέμπει μὴ δῶρον ὁπόσα ποιήσαι ἰδεῖν. καὶ ὁ μὲν, ᾤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ ἐπεὶ θεάται τὸν ἀπίλαιον καθαμένας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος.

imperata facere. quapropter necessitate coacti mittebant eis quantumcunque poscerent. quo factum est, vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congrediadeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquã hæc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde prouenireteincommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiso opprimere: obsessáque palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos inueret. Asinæus verò quitum fortè positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis quid imminear certò renunciet. optaim autem vana esse, quæ diximus. nonxque quidam profecti vilum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse vltores acceptæ iniuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, vt per otium in se grassarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti pereant: primúsque correptis armis suo exemplo ad similem excitit audaciam, ad conserẽdas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectum & colloquium: confestímque ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, mississéque se qui, fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, paratam esse regis munificentiam, foréque vt hac sua virtute posthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæum misit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solum venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinçum,

cognitóque metu illum se continere intra palustria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes : idque porrecta iuueni dextra sanciit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculenter erga ipsos rex affectus sit, quòdque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; quod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostenso magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnásque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat : negauit se hoc permissurum in hominem qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo: Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ πιστωθέντα αὐτὸν λίσαντα ἐπ τῷ ἔλει ὑπομένειν. ὁ δ', ὡς τε παλαιοὺς θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσαι αὐτοὺς πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις πίστωμα τὸ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἡ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως ἡμομένης, ἢ δὲ πίστιν ἐνδιάσειε εἰ τοιαῦτα ἀσφαλείας δόσις ἡγοῖτο, πρᾶγμα τὴν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ ὁ Ἀρτάβανος μὴν ταῦτα πραξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραξαν δ' ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐκόμισμα τῇ ἀρετῇ τὴν Ἰουδαίων ἀδελφὴν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἑαυτοῦ, ἐν ὑποψίᾳ τε ὢν καὶ ἀπιστίᾳ τὸ ὑποσημαινόμενον μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ κωλυομένου πολέμῳ τὴν ἑαυτοῦ κατὰ χεῖρα τὴν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ πρὸς τὸν Ἀσιναῖον ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, ἅτε συστάντες ἐπ' ἀκεραίᾳ τῇ αὐτῇ, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχοῦντες τὰ κακῶσαι μειζόνως ἐδύναντο. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δ' Ἀνιλαῖος, πιθανὸς ὢν τῇ ἀδελφῇ, τῶν τε ἄλλων προθυμίαν ἐνεποίει τῷ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γενησόμενον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται προθυμουμένους. ἐθαύμαζέν τε τὸν Ἀσιναῖον τὸ ἐν ταῖς προφάσεσιν ἀνύψυχον, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀρθῶναι βραχύ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δοκοῦσαν καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κείροιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα προθήσει παρέχοι τῷ ψυχῷ τὸ σῶμα τος. προτά τε πρὸς τὸν δεικνὺς τὸν Ἀσιναῖον ἀβδαγάσῃ τῇ αὐτοῦ στρατοπεδάρχων, τότε ὀνόμα ἔχουσαφεῖ, καὶ τῷ πᾶσαν ἀρετὼ ἣ χρῶντο εἰς πόλεμον. τῷ δ' ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γνώσθαι κτείναντα αὐτὸν ποινὼ ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὸν παρθυαίων ἀρχὸν, ἀλλ' ὃν αὖ εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δίδοίκε ἐπ' αὐδεὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαῤῥηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γνώσθαι παρουδάσας. εἰ δ' αὖ τυγχανεῖς τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπορκίας χρῄζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐπδίκῃ τῷ ἀρχῷ πρεσβεύσαντι, ἐπαναχωρησῶν γοῦν ὑπὸ θέμενος προτέρου κράτει τῷ σοὶ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας τ' ἐμῆς, ἕως ἂν μεταπέσας τὸν Ἀσιναῖον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ γεανία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθάδε κρατησάντων τῷ ὀργῷ ἐρεθίσειας, ὑπὸ χειρεῖν σὲ τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τὸν βαβυλωνίων γῆν, ἀλλήλους τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῷ σῶν φρουρίων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπίκλητόν σοι παρεχόμενος τὸν ἑμαυτοῦ πίστιν, ἂν ὅπῃ κέρδος, ἀλλ' ὅπῃ τοῖς εἰς σωτηρίαν ἀναπειθόμενος. ταῦτα εἰπὼν, ἐκ δώρων δοὺς ὁπωσοῦν ἐκπέμπει τὸν Ἀσιναῖον. ὁ δ' εἰς τὸν οἰκείαν παραγενόμενος, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα πρότερον ὠχύρου, μέσας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγείρει, καὶ ὁπόσα ἂν ἄλλος τῷ πρότερον ἐν ταυτῆς ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν ἕλμῃ γενομένων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐπερέπθουν οἱ ταύτῃ καταστεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν γὰρ ἐδόκει ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν ἴσον ἀρετῆς ἡ ἐν βαβυλωνίοις προϊοῦσα τιμή. ἐπεὶ δ' ἐν ἀξιώματι ἐκ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὑπὸ τ̃ μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα. πρόκοπὴν τε αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ὑπὲρ ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμαζόντων ἤ αὐτοῖς τ̃ ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑποκατέλαμβανε κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τ̃ ἀρετὴν ἢ πρόκοψαν ὑπὲρ μέγα δυνάμεως, ἐκλέπουσιν εἰν ὕβριν ὑπὸ τ̃ παρόν. ὑποβάσαί τ̃ παρίων ὑπὸ ὑπερθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τ̃ πάρθων τινὶ, στρατηΐδος ἦ ἀφίκετο τ̃ ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπετο γαμετὴ, ζάτε ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρόφλητα πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τ̃ δώρε ποιῆς. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τ̃ δωρεπείας ἐκμαθών, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, ἀνίλαος ὁ τ̃ ἀσιναίε ἀδελφὸς ἐρασθὴς τε γεγόνει ⊂ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ τὲ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐπρεπέστατος τ̃ συμόδου τ̃ γυναικὸς μὴ τ̃ ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ πρόσλαβών. τὸ τ̃ δυσαντίλεκτον κρίνειν τ̃ ὀπιθυμίαν. ἅμα τε ἦν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐπεχειροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτου γενομένης πεσόντος αὐτῇ ἀνηρημένε ἄλλοσε ἐγεγάμητο ἐρασθῆ. ἐ μὲν δίχα γε μεγάλων δυσχερῶν ἀνίλαῳ τε ἅμα αὐτῷ, ⊂ ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτ̃, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, δίχα τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ δὲ τάνδρὸς τεθνηκότος, αἰχμάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύματα τ̃ θεῶν ἅπερ τ̃ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ παρῶα ἦν, ὑπερχώριον ἦ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ὄσιν ὑπὸ τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰέναι ὑπὸ ξένης σωτεπάγεσθαι, πρὸς ἑλκυσα καὶ ταύτῃ τὲ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐθος σωαπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτ̃ θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ ἦ ὑποδειχθεῖσα, ἤδη ῥόπῳ τ̃ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' οἵων νομίμων ὑπὲ τὲ πρότερον ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τ̃ ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐσκιπτον, ὡς ἀδαμῶς πρέπουσι ἑβραϊκὰ, ἀδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτ̃ πρόσφορα, γυναῖκα ἡγεμὼν ἀλλόφυλον, καὶ βαβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τ̃ αὐτοῖς εἰωθότων τ̃ οἰκείαν. ὁρᾶν ἔν μὲν τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τὲ σώματος συγχαρὲν ἀπολέσειε τ̃ ἀρχὴν τὲ δώρε ποιῆς, καὶ τ̃ εἰς νεῶ ὑπὸ τὲ θεὲ πρόσελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ ἦ οὐδὲν ἐπέρασινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῷ τ̃ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκλησε, ⊂ ὃς κτεινόμενος δυοῖν τε τῷ νόμων, ⊂ τὲ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε ἀνίλαῳ, καὶ ἀσιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν ὑπὸ τ̃ ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γυναικὶ τελευτὴν, τοῖς μὲ, ὡς ἡγεμόσι πρὸς ἀνομιῶν γεγονόσι, τοῖς ἦ, ὅτι μὴ βοηθῶν αὐτῷ διάδηλα πάσχοντι διὰ τὸ ἀνδρικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ ἦ ἐβαρυύοντο μὲν, ἰσχυὸν ἦ, μνημονεύοντες ἃ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ δαιμονίᾳ σωελθόντες. ἐπεὶ ἦ ⊂ τιμὴ θεραπείαν ἀπεργάσηται θεῶν τ̃ παρθυαίοις τιμωμένων, ὡς ἔτι ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὸ ἀνίλαε τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τὸν ἀσιναῖον ἐλθόντες ⊂ πλέονες ἤδη κατεβόων τ̃ ἀνίλαε φάρμοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελὲν, ἀλλὰ νεῶ ἴδειν, ὑπερφρὴν ποιεῖσθαι τ̃ γεγονότος, πρινὴ τ̃ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡδέως εἰς ὄλεθρον ἀνακρίνειν. τόν τε γάμον τ̃ ἀνθρώπου λέγοντες ἐ μεθ' αὐτῷ, ἔτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθειῶν νόμων, καὶ τ̃ θρησκείαν ἵν' ὑπισχνεύσι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀπιμώσῃ τ̃ θεῶ τῷ αὐτοῖς σεβασμίῳ πρόσεσθαι. ὁ ἦ καὶ αὐτὸς ἤδη μὴ τ̃ ἁμαρτάδα τῷ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ἔσαν κακῶν, καὶ ἐσπίπλω, ἐ μὲν, ἀλλὰ ⊂ ἰσχετό γε δυοῖν τοῖν γνώοις νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τ̃ ὀπιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ ἦ πλείοις τε ὀσημέραι σωεσρέφοντο, ⊂ πλείοις ἦσαν αἱ κρότοι, πινικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῷ

A vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptisque institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quam insigni forma laudata vsque ad miraculum hanc siue aspectu siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quàm fratri fuit principium. cùm enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere [illegible]làm inter cæteram supellectilem aduexer[illegible] primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriusq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuus quidam confossus sit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorúmque sociis, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factóque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si priùs parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tādem super ea fratrē

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & veritate Anilæo propter amorem sui diutiùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Arrabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suæ [illegible] dignitatem iudicans, excita iuuenum manu [illegible] ectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus militi, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis genere post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non vsuram posthac. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum sepiæ vita existimans,

πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε ἤθεσιν γεγονόσιν ὀπιπλῆξ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὸν ἄνθρωπον ὑποπεμφάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεφάνετο δ' ἤδειν ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δι' ἀμφανομφὴν μὲν τὸ θεοῦ τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὸν, δεδοικυῖα δὲ περὶ τοῦ ἀνίλαίου μηκέτι πάθοι ἔρωτι τοῦ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναίῳ δόσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθισᾶ τὸν ἄνθρωπον, ἀδεής τε ἐὼν ὅτι κειτῆ τοῦ πρὸς αὐτὸν πραχθησομένων τοῦ ἐρασῆ γυμνῷ. ἀνίλαῖος δὲ καταμόνας ἤδη τὸν ἡγεμονίαν ἐλάβων, ἐξάγει στρατιὰν ὅπι ἐπὶ μιθεισάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίῃ, καὶ βασιλέως ἀρταβάνου τὸν θυγατέρα γεγαμηκότος, δι' ἀλείας τε ἦλθ αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα διείσπεσεν, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅπι πρὸς λήψει τὸ δύσαιμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθεισάτης δ', ἐτύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τὸν κώμων τὸν ἄλλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ προαρξαντος ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξατο, καὶ παόντος τὸ ἀξιώματος ἱππέων συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείων τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τοῦ αὐτὸ καταλαὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπνώσῃ μαχησόμενος. ἦν γὰρ τὸ ἑβδόμαστον σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀρχῇ ἄγομένων. ἀνίλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς σύεργου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μιθεισάτης ἤμελλε διάνυσθαι δεῖπνοποιησάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τοῦ ποιεμένων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν, καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ἐπιπεσών, τοὺς μὲν ἔτι κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπει. μιθεισάτην δὲ ζωγρίᾳ λαβών, ἧγεν ὡς αὐτὸν ὅπι ὄνον γυμνὸν αἰσθέμενος, ἅπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς τινὰ ὕλην μετ' ὀλίγου ὁείσματος, καὶ κελευόντων τοῦ φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθεισάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀποδόσθαι αὐτὸς ἐναντία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἀνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ παρθυαίοις, καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νῦν μὲν γὰρ αἰεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ εἴπερ ὕβρεισεν μιθεισάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρία τῆς ψυχῆς διαρρεούμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε παρέχουσι. πάχος δέ τι αὐτὴν ἐκ ἀρεμίσειν βασιλέα, μὴ οὖν μεγάλων σφαγὰς ἰουδαίων τοῦ ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείσεσθαι καλῶς ἔχειν, ἅμα τε τὸν συγγένειαν, καὶ ἅμα τὸ μὴ ἀνάστροφὸν εἶναι αὐτοῖς πλάσματος τινος γνωμένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον. ὁ μὲν ταῦτα ἀλανοηθεὶς, καὶ φέσεως ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθεισάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προερώμενος, ἀγαπῶν δ' τὸ σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γνωμένης. καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὸ ἀρετὴν ἣ θεὸς ἐπόμνυμι τοῖς βασιλεῦσι, ἣ μὴν ὠδαλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅπι γάμων κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, τοῦτο μὲν τῆς ὀνειδῶν τὸν καθημέραν αἰσθησόνα μὴ φέρων, τοῦτο δ' ὑπὸ γυναικὸς τὸ μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ὠδαλύοιτο αὐτὸ τὸ γάμων, ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος, συνάγει χρῆν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, ἐκ ἀναγκαίου ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὸν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ἐν ὑπὸ ἰουδαίων θρεμμοῖτο αὐτοπολε- A
μίντων. ἀνιλαῖος ἢ ὡς μαθαίῃ θρεσελαύνοντα δυνά-
μει πολλῇ τὸν μιθριδάτιν, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν
τοῖς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ θρότερον ἐλπίζων ὁμοία
θρόξειν τοῖς πολεμίοις, & τινὶ τε τόλμησιν ἢ εἰωθότι
θαρρεῖν θᾶττυχαίειν, ἐξῆγε τινὶ δύναμιν. πολλοί
τε θρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ θρεσεγένοντο αὐτῷ καθ'
ἁρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίων ζαπησόμενοι, ἢ ὄψει πάλιν
θρεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. θρεσιοῦσι ἢ αὐτοῖς B
εἰς σταδίους ἑνενήκοντα, & δι' ἃ μὲν τε ὑδρεῖα τε πορείας γε-
νομένης, & μεσημβρίας, τότε θρεινῶ τε τὸ δίψος, ἢ
μιθριδάτης ὀφθεὶς, θρεσέβαλλε τεταλαπωρη-
μένοις ὑποπτία τοῦ πιεῖν, δι' αὐτὸ ἢ τὸ ὥραν φέρειν τὰ
ὅπλα μὴ δυναμένοις. ζοπή τε οὐδὲν γίνεται τοῦ θρεῖ τὸ ἀνι-
λαῖον ἀρχὰ, δι' ὃ τὸ ἀπηγορδυκότας ἀκραφνέσι θρεσ-
φέρεσθαι, ἢ φόνος πολὺς πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον αὐ-
δρῶν. ἀνιλαῖος ἢ, ἢ ὅσον θρεῖ αὐτὸν ἦν σωφρονικὸς ὅτι τὸ C
ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ νίκης τὸ ἐπ' αὐτοῖς
χαρὰ μιθριδάτῃ παρεχηκότες. ἀνιλαίῳ ἢ θρεσήει
πλῆθος ἄπρεπον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦ σωτηρίαν
ποιουμένων, ῥᾳδίως χάριτι τὸ εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀν-
ταναίσωμα τοῦτων θρόσοδον γλυκεῖαν πλήθους τοῦ ἀπο-
λωλότων. ὁ μὲν ὁμοίως τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι δι' ὃ τὸ
ἀμελέτητον. ὁ μὲν ἀλλὰ ἢ ταύτας ὑπεφοιτᾶ τοῦ κώ-
μαις τοῦ βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ D
τὸ ἀνιλαίου ὕβρεως. & βαβυλώνιοι, ἢ οἱ ὄντες ἐν τῷ πο-
λέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεκρὰ θρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰου-
δαίους ἀνιλαῖον ἐξαιτήσομαι. ἢ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τοῦ
λόγον, ὑδὲ ἐδ βουλομένοις ἐκδοτον θᾶττον δυνατὸν
ἦν, τοῦ εἰρηνεύειν θρυκαλοῦντο. οἱ ἢ καὶτοι χρῄζειν ἔλεγον
τοῦ ὅτι τὸ εἰρήνης συμβάσεων. ἢ πέμπουσι μὴν τῆς βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο θρὸς τοῦ ἀνιλαῖον. οἱ ἢ
βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἐμοιοῦντο, μαθόντες τὸ E
χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνιλαῖος ἦν, ὀπτεσόντες κρύ-
φα νυκτὸς μεθύουσι, ἢ καθ' ὕπνον ζοπομένοις κτεί-
νουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, & ἀνιλαῖον
αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι ἢ ἀπαλλαγέντες
τοῦ ἀνιλαίου βαρύτητος, ὀνησόμενα δὲ ἦν αὐτῆς
μίσει τῆς θρὸς ἰουδαίους, θεὶ γὰρ ὡς ὅτι πολὺ διάφο-
ροι καθειστήκεσαν ἀρχὰ τῆς ἐναντιώσεως τῆς νόμων,
& ὁποτέροις θᾶττον θαρρεῖν θρότερον ἀλλήλων F
ἔπλοντο. & τότε οὐδὲν ὑπολωλότων τῆς θρεῖ ἀνιλαῖον,
ἐπεπίθητο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ ἢ ἐν δει-
νῇ πεθέμενοι τινὶ ὕβριν τινὶ ἐν τῇ βαβυλωνίων, ἢ
μήτε αὐτοτάξασθαι μάχῃ δυναμένοις, μήτε ἀνεκτὸν
ἡγουμένοις τινὶ συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν
τὴν ἐπὶ τῇ πόλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντος
αὐτινὶ τὸ νικάτορος. οἰκοῦσι ἢ αὐτινὶ, πολλοὶ τῆς μα-
κεδόνων, πλεῖστοι ἢ ἕλληνες, ἔστι ἢ καὶ σύρων ἐν ὀλί-
γοις τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτινα κατα-
φεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, ἢ ὅτι πέντε ἔτη ἀπαθεῖς G
κακῶν ἦσαν. τῷ ἢ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθο-
ρὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῆς, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τῆς πόλεως ἢ δι' αὐτινὶ ἄφιξιν εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐνδέχεται δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' αἰτίαν ἣν ἀ-
φηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι θρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν τάσει ἢ διχονοίᾳ ὄζειν ὁ βίος, ἢ κρα-
τοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὐδὲ συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων γνωμένων ἐς στασιάζον, ἢ οἱ σύροι καθυπέρτε-
ροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων θρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, ἢ πολεμεῖν θρεθύμως

si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe duceus continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ecciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium, quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu ituruntin ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc communeeſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cùm vtrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odiis: eosque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam, ibique sedes fixerunt, tutos se rati regiæ maiestatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quâ do quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est vt plerique Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A ἐντεταλμένων. καὶ οἱ Ἕλληνες ὁρῶντες ἑαυτοὺς ἡττημένους τῇ γνώμῃ, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀναστῆσαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν φαῦλα τῶν λέγοντας Ἰουδαίους καὶ σφᾶς, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς σφῶν τοὺς αὐτοῖς συνήθεις περὶ τε χρηστότητος, εἰρήνης τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπείθοντο ἀσμένως. ἐγίνετο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τοῖς πρώτοις παρ' ἑτέρων ἀνδρῶν πρασσόμενον ὅτι δι' ὀλίγων ἡ σύμβασις ἐγίνετο. ὁμοσάντες τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐποιοῦντο παρ' ἀλλήλοις τοῦ δεῖν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, ὅπλα ἐσόντες ἀφνίδιον αὐτοῖς κτείνουσι μυριάδας ὡσεὶ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ὑπεχωρήθησαν αὐτοῖς ἐφυγον. Οὗτοί τε δὴ εἰς κτησιφῶντα ὑποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη ἡ ὑποσκελὴς αὐτοῦ τῆσδε ὑποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλίαν γὰρ δὴ αὐτοῖς τοῦδε ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων πεφερωνυμότων. ἐφοβήθη γὰρ καὶ πᾶν τὸ τῆσδε Ἰουδαίων ἔθνος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον δὴ σύρων ἐμπολιτεύουσι τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς σελευκίσιν ὅτι πολέμῳ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἰς τε τὰ νεόρδα καὶ τοῦ νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τοῦ ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα δὴ.

B

C

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπὸ χαιρέα τινὸς ἐβουλεύθη. Κεφ. α
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β
Στάσις τοῦ βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ
Ως κλαύδιος καῖσαρ ἀπεδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῇ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προσγράμματα τοῦ καίσαρος ὑπὲρ τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτοῦ ἀρχῆς. Κεφ. δ
Απόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε
Η ὄχλου πολὺ πλῆθος στάσεως τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς
Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα προόδου ἄχει τοῦ πολιτῶν. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Caſſio Chærea ex inſidiis cæſus eſt. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Diſſidium inter Senatum & plebem. CAP III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lyſaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Eiſtola Pub. Petronij Syriæ præſidis ad Doritas pro Iudæis ſcripta. CAP. VI.
Agrippæ geſta vſque ad ipſius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS sportò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, ed terra mariq́ue quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus, coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celebertrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulchertrimo loco, hoc est, Romanã vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, alióque suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij,

Κεφάλαιον α'.

Ως Γάϊος ὑπὸ Χαιρέου ἀπηρέθη.

ΓΑΪΟΣ ὃ τὰς εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τὴν ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δὴ πάσης ἐστὶ μᾶλλον γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτοῦ, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτοῦ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰς ὄρητο πρότερον. μάλιστα δὲ ἠδαίετο τὴν δεινὴν τῆς πρεσβυτομένων ἡ ῥώμη κατ' ὀλίγον αὐτοῦ τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τοῖς τε ἄλλοις ἄρχοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τοῦ σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δύπαξίδαι, καὶ προγόνων ὑπερανείας τιμώμενοι. μυρία τε δυείσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τοῦ βουλὴν εἴη καταλήσεις, ὧν ἀτιμώσεις καὶ μεταναστάσεις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁρπαγῇ τῶν χρημάτων αὐτοῖς συνεπυχαίνειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τοῖς τιμαῖς ἐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι θεὸν ἀλλὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸ Διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δὲ ἀπ' αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. καὶ τἆλλα ἐπράσσε μανίας οὐδὲν ὑπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ διημαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσογαίους ἑτέραν πόλιν ὑπεθαλάσσιον, καὶ τὴν διάβασιν δεινὸν ἡγούμενος ξύρει περάτων, καὶ ἄλλως ὑπερβάλλειν ἡγούμενος αὐτὸ διαστὴν ὅτι τῆς θαλάσσης ταύτα καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα γῆς ἀπαντεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους ξιάκοντα μέτρον τὸ θαλάσσης, καὶ εἶσω τὸν κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὅπη τῇ ῥεύματι τὸ ἅρμα. θεὸς γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς. τῶν τε ἱερῶν τῶν ἑλληνικῶν οὐδὲν ἐπ' ἀσύλητον κατέλειπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τοῖς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἀγαθὰ καλοῦσας παρ' αὐτοῦ. ἐν γὰρ ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν τε ὄσαν ἡ ῥωμαίων πόλιν. ὁπόσοι τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τοῦ τε οἰκείαν, καὶ τοῖς κήποις, ὁπόσα τε ἀνδρῶν καταγωγαὶ διὰ γῆς τῶν ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον πεμπόμενον διὰ τῶν ἑλλήνων, καὶ ἔτους ὀνομαζόμενον ὀλύμπιον, φειδείᾳ τῶν ἀθλοθετῶν πεποιηκότες, ἐπόλ-

ἐκάλυπτε κελεύσας εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. τὸ μὲν ἔ- A
ργον ἐπέσχε μὲν τοὺς ἀρχιτέκτονας, φασὶ δέ τινες πρὸς Μέμμιον
τὸν Ρήγουλον, ὃς ἐπεπίστευτο τὴν κίνησιν τοῦ ἀγάλματος, ἀπολεῖσθαι
τὸ ἔργον κινήσεως αὐτοῦ γενομένης. λέγεται δὲ τὸν μὲν Μέμ-
μιον διὰ ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γενομένων καὶ
ὡς ἄν τινα ἀκούσαι, ὑποβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀδοκήτως τὸν ἀποστολέα. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτου
αὐτὸν κινδύνου μεγάλου, σώζεται φθαὶς ἤδη B
Γαΐου τελευτήσας. εἰς τοῦτο δὲ προῆλθε τὸ μανικὸν
αὐτοῦ, ὥς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτοῦ γενομένης, ἀνακομίσας ὅτι τὸ καπετώλιον ὅτι τοῖς γόνασι κατα-
θέσθαι τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ δὴ
γενόμενον τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πα-
τέρας, ὑπερφυᾶ μείζονα φάσμα ἐν μέσῳ δὲ κατα-
λιμπάνειν. καὶ τάδε εἰκάζουσι πρᾶσσοντα αὐτὸν οἱ ἄν-
θρωποι. ἐπέσχε δὲ καὶ τοῖς οἰκείοις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τοῦ δεσπότου ἐφ' οἷς τισιν ἐθελήσειεν ἐγκλή-
μασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἐκεῖ ὁπόσα μέλλοι γενέσθαι, διὰ
τὸ χαλεπή τε καὶ ὑπεροπτικὴ τοῦ ἐκείνου τὰ πολλὰ γί-
νεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυσίου ἑτοίμου ποιήσασθαι πο-
λυδυκίας ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ Γαΐος ἐκείνετο
κατὰ παλαιοῦ τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκεραίοις συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ ἀφαλαβεῖν δύ-
ναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεμάσσετό γε αὐτοῦ. ἀνα- D
πεπλεκότος δὲ αὐτοῦ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ἐς ἐπῆρχε, καὶ πολλοὶ τοῦ δουλοκρατείαν
ἐπηρμένοι τοῖς δεσπόταις, ἐβεβούλευτο τὰ πολλὰ ἤδη
συνίσαντο. τὴν μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάσχοιεν ὀργὴν
ποιουμένων, τὴν δὲ φρὴν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων πεφευγότες, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τ. ἁπάντων νόμοις καὶ τῇ ἀσφαλεῖ με-
γάλῃ συνηύξησεν δυσδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θανάτος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ ὀλίγου ἐξεγε- E
νέτο μὴ ἐκ ὑπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς
ἐφθασούσης. βούλομαι δὲ ἀκριβείας τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπιφανῆ καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τοῦ θείου τῆς δυνάμεως, καὶ ἐκφανῆ
θίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς
ὁμοίοις ἀΐδιον τοῦ δυτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μά-
κιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ ἐκφαυομένης.
ὅθεν μὲν ἐς ὁ θανατος αὐτοῦ παρεσκευάζετο, καὶ τού- F
των ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τοῦ ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμ-
μίλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἱβηρίᾳ γένος
συνεῖχε πινας ἢ δὲ ἐκείνων, ἢ δὲ αὐτοῦ θεόθυμος
ὢν ἀρέσθαι Γαΐον. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεχορτεῖτο ἧς
χαιρέας κάσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἐῶ. μυνκιανὸς
δ' ἄννιος ὠλίγῳ μοίρᾳ τοῦ ὅτι τοῦ τυραννίδα
παρεσκευασμένου ἐῶ. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ G
θεὸς Γαΐον συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον θεὸς τὰ μετὰ ἀδικίας
ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὶ θυμοειδὲς ἐν τῇ ἀγε-
νείᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ἓ μηδὲ σέβειν θεοσέβει-
σθαι τοῦ ἐκλυόμενον. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτοῦ ἀρκτικοῖς. μυν-
κιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐκδικία, φίλον γὰρ αὐτοῦ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τοῦ πολιτοῦ συν ὀλίγοις
ἀναιρεῖ Γαΐος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν ἀπὸ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γαΐον ὅτι θανάτου ἀνακειμένου
ἐπαφίναι τοῦ ὀργῇ, ὅτι τοῦ ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δ' αἰσχύνῃ φέροντα ὀνείδη τε εἰς τοῦ ἀνάν-
δρειαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου προσφερομένου, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τοῦ Γαΐου

ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium; negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem replessent sycophantis, & seruos erexissent contra dominos, passim illis rendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negotium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soletur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quem illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habẽdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se itam Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testẽ adhibebat Quintiliam

A τελευτὴν ἐκ ἀπελθόντες ὑπολαμβάνων. οἱ ἢ κ̀ πᾶσι κοινὴ προσεθῶμαι τ̀ ὅτι τῷ πράγματι σκέψιν, τήν τε ὕβριν, θεωμένοις, κ̀ ὀπθυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις τ̀ χάϊον. ἴσως μ̀ γὰρ αὖ κατορθώσαι, καλῶς ἢ κατορθῶσι πολιτῶν ἀγαθῶν ἔχειν ὅπ σωτηρία τ̀ τε πόλεως, κ̀ τ̀ ἡγεμονίας πονῆσι, B μ̀ μὴ ὀλέθρω ἄπρεπῆ τ̀ πράγματος. πάντα ἢ χαρέαν ἐπείγειν ὀνόματός τε ὑπερθυμίᾳ μείζονος, κ̀ ἄλλως τὸ τῆ ἀδείας προσπέναι τῷ χάϊῳ διὰ τ̀ χιλιαρχίαν ῥαστώνης αὐτῷ κτείνειν ἐνομίζεν. ἐν τούτῳ ἢ ἱπποδρομίαι ἦσαν, κ̀ παιδάζε) γὰρ ῥωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σωίασι ἢ προθύμως εἰς τ̀ ἱππόδρομον, κ̀ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δέον) τ̀ αὐτοκρατόρων κ̀ πλῆθος συνελθόντες. οἱ ἢ ἀνατιλέκτας τὰς δήσεις κείναντες, ἐδαμῶς ἀχαρίστησιν. ἐκέλευον δὴ κ̀ τ̀ χάϊον ἐκ- C θύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῷ τελῶν ἐπανίεναι, κ̀ τῷ φόρων ὑπεκφίζειν τι τῶ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, ἐκ ἐώκει- χετο, κ̀ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλοις ἄλλη διαπέμψας, κελεύει τοὺς δοῶντας λαβεῖν τε, κ̀ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν πραγέντας. κ̀ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, κ̀ οἷς προστέτακτο ἐποίησαν, πλεῖοί τε ἦσαν οἱ ὅπ τοιούτοις ὑποθανόντες. κ̀ ὁ δῆμος εὐφρα- μὲν, ἐλυείχετο ἢ παυσάμενος τ̀ βοῆς ἐν ὀλίγῳ τὸν D ἕνεκα τῆ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ὅπ τοιού- τοις παράγησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρέαν ἐπήγαγε μείζονως ἀπρεπᾶ τε τῆς βουλῆς, κ̀ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὀξηγειωκότα τὸν χάϊον. καὶ πολλάκις μὲν, κ̀ αὐτὰ τὰς ἐξιάσεις ἐμέλη- σεν ὑπχειρεῖν, ὑ μὲν ἀλλ' ἐπείχε λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, ἐκέπ εἰ δίκαιον κεκεικώς, τὸν ἢ καιρὸν ὑπο- σκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ὅπ καταπράξει τῷ βεβουλῆ μένων ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο ἢ πολλὰ ἤδη χρόνον ἐκ ἠδοκῆ φέραν χάϊον τὴν σωα- νασροφήν. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἴσατε χάϊος εἰσπαρξόμε- νον τοῖς τε φέρεσι, κ̀ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυσερήκει τοῖς καρεῖς, διὰ τὸ διπλασιάσαθαι τὴν δωρεὰν αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τῇ ἐκπαρέξει τρόπῳ τῷ αὐτῷ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ χάϊου παρέξει διὰ τὸ φειδοῖ χρῆσ- τὰς τύχας οἰκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τὴν εἰσπαρξιν εἰς ὀργὴν παρεκαλεῖτο τὸν χάϊον, μαλακίαν ὑπικα- λουῦτα αὐτῷ τὴ σχολῆ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. F δὴ τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κ̀ ὁπότε τὸ ση- μεῖον αὐτῷ τὸ ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, θήλεά τε ἐδίδε ὀνόματα, καὶ ταῦτα αἰσχύνης ἀπάλεα. καὶ ταῦτα ἔπρασσε αὐτὸς ἐκ ἀπηλλαγμένος ἐν τινῶν τελεταῖς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς συνίστατο, σολὰς ἐν- δυόμενος γυναικίους καὶ τινων πρωτίστων πλοκαμί- δων ὑπνοῶν, ἀλλά τε ὁπόσα ὑπικαταψύσασθαι G τρυφὴν τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τὸν ὅπ τοιού- τοις αἰσχύνην ἐτόλμα χαρέᾳ προσκαλεῖν. χαρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ὑπαλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρείσατο, μείζονως ἢ ὁπότε ὑπαδιδρὶν γελώμενος ὑπὸ τῶν ὑπαλαμβανόντων, ὡς τε κ̀ οἱ συνχιλίαρ- χοι, παίζειν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῷ τ̀ καίσαρος κομίζειν, πρέλεγόν τινα τ̀ εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. διὰ ταῦτα ἢ αὐτῷ, κ̀ θάρσος παρείσατο κοινωνούς τινας παραλαμβά- νειν, ὡς ἐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἦν γὰρ πομπήδιος συγκλητικὸς μὲ, τὰς ἀρχὰς ἢ διελελυθὼς ἡδὸν ἁπάσας, ὑπερεῖος ἢ ἄλλως, κ̀ δι' αὐτὸ ἀπρεπόμονος ὑπὸ τῆς δυτῆς βίε. τοῦτον ἐνδείκνυσι τιμί- ου ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀπρεπεῖ κ̀ τῷ γαΐῳ, μάρτυρα παραλαμβάνων κιντιλίαν

γυναῖκα

γυναῖκα τῷ ὅτι τ' σκιωῆς ὅπιφανείᾳ τὸ ὠμὸν αὐ-
τὸ ἄδαστον πολλοῖς τε ἴσασι, κ) τῷ πομπηδίῳ. κ) τῆς
ἀνθρώπου, ψεῦδος γὸ ἐῶ, δεινὸν ἡγεμόνης μαρτυρίαν
ὅτι θανάτῳ τὸ ἐραστὸ ὠδικηκέναι, βασάνων ἔχρηζεν
ὁ πομπήδιος. Ⓒ γαῖος παροξυνόμενος, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' αὐθέως βασανίζειν τ' κυΐντι-
λιαν, χρώμενος τῇ χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, κ)
ὁπόσα ῥεβλώσεως δέοιτο, ὡσὸ τὸ νομίζειν ὠμότερον
δικαιοπρεπῶς τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα-
κίας. κυΐντιλία ὴ ὅτι τὸν βάσανον ἀγομένην τῷ συ-
νισόρων τινὸς ὑπεβάλνει τῷ ποδὶ, ὑποτημαίνουσα
θαρσεῖν, κ) μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσ-
γὸ μ' αὐδεναθίας βασανίζει ταύτην ὠμῶς ὁ χαι-
ρέας, ἄπων μὸν, κ) ἀνάγκας ὴ τὰς ὑπ' αὐτ. κ)
μηδὲν ἐνδοῦναι, ἦγον εἰς τὸν ὄψιν τὸν γαΐου, δεικνύ-
μενον ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. κ) ὁ γαῖος παθών τι
πρὸς τὸν ὄψιν τῆς κυΐντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῷ ἀλγη-
δόνων δικαιμένης, τὸ ἐγκλήματος ἠφίει κ) αὐτὴν κ)
τὸν πομπήδιον. ἐκείνην ὴ καὶ χρημάτων δόσει π-
μᾷ ὠδαμυθίας ἐσομένων λώβης, ἵν' ἐλελώβητο
εἰς τὸν δυσφημίαν τὸ ἀφορήτου τῷ ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινῶς ἰώσατο τὸν χαιρέαν, ὡς ἄπιον ἀνθρώπος, Ⓒ
ὑπὸ γαΐου παρησίας ἀξίοις ὢν αἰτία κακῶν τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένοις. φησί τε πρὸς κλήμεντά
τε κ) παπιώνιον, ὧν κλήμης μ' ὅτι τῷ στρατοπέδων,
παπιώνιος ὴ κ) αὐτὸς ἴσῳ χιλιαρχῶν, ἀλλ' ὅτι φυ-
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τὸ αὐτοκράτορος ἡμῶν
πρόσεστιν ὠφελείσθαι. τῷ γὸ σωφρονίστων αὐ-
τὸ κατὰ τῆς ἡγεμονίας προνοίᾳ κ) πόνοις, τοὺς μ'
ἀπεκτείναμεν, τοὺς ὴ ἐστρεβλώκαμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκεῖνον ἡγεῖσθαι. μ' πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῖν ἐξάγεται τῷ στρατιῶν; σιγήσαντος ὴ τὸ κλήμε-
τος, κ) τὸ μὸν ἀρχικὸν φέρειν τὰ προσαγόμενα κ) τῷ
βλέμματι κ) τῷ ἐρυθήματι πρὸς αὐτὸς, λόγῳ ὴ αὐτῷ
τὸν μανίαν τὸ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἀδικον ἡ-
γουμένην προνοίᾳ τὸ ἀσφαλοῦς, χαιρέας ὴ ἤδη θαρ-
σῶν χρώμενος ἐν λόγοις ὑπ' κινδύνων αἰεμένους πρὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὸν πόλιν, κ) τὸν ἀρχὸν
ἐπεξιὸν, κ) ὅτι λόγῳ μὸν εἶη γαῖος ὁ τὸν ὅτι τοιού-
τοις αἰτίαν προσιθέμενος, τοῖς ὴ ταλαιθὲς ἐξετάζειν
πεπρωμένοις, ἐγώ τε ὦ κλήμης, Ⓒ ὅσοι ὁ παπιώνιος
κ) προθήμεθ' σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε κ) τῷ παντὶ
ἀνθρωπίνῳ τὰς ῥέβλας προσφερόμενοι, Ⓒ ὑπη-
κόοις τοῖς γαΐου δικαιονούμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῷ, παῦν παύσῳ τοσαύτη ἤδη χρώμενον ὕβρει
εἰς τε τοὺς πολίτας Ⓒ τοὺς ὑπηκόους, δικαιούμεθα
δορυφόροι Ⓒ δήμιοι καθεστηκότες αὐτὶ στρατιωτῷ, κ)
τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπ' ἐλευθερίας, οὐδ' ἀρ-
χῆς τῷ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρίᾳ τὸ δουλουμένῳ
τάτε σώματα αὐτῷ κ) τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς κ) βασάνου τ' ἐκεί-
νων, μέχρι δή τις κ) καθ' ἡμῶν δικαιονήσηται τοιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὸ δυνοίκ τε πολιτεύει δικαίως τάδε πρὸς ἡ-
μᾶς, δι' ὑποφάσεως ὴ μᾶλλον, κ) ἄλλως τὸ πολλοῦ
τῷ ἀπολλυμένων ἀποδεδωκότος. οὐ γὸ δὴ γένοιτό
ποτε γαΐῳ τὰ τ' ὀργῆς, δικαὶ τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυγχάνειν. σκόπει ὴ προσόμεθα κ) αὐτοὶ,
δέον κ) τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτον τε κ) ἐλεύθερον βεβαιῶν, κ) ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι. κλή-
μης ὴ τ' μ' δικαίαν τ' χαιρέα, φανερὸς ἴσῳ ἐπαινῶν, σιγᾷν ὴ ἐκέλευε μὴ κ) φοιτῶντος εἰς πλέονας τ' λόγε,

A mimam propter formam adamatam cum aliis multis; tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem suum falsò, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius virgebat tormentis eam subiici. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã: ideò potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc exacturum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõ-
B scissorum cuiusdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè lacerata Imperator nonnihil flexus Popedium absoluit, & pecuniis solatus est
C mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Chærea, sic traduci putans suam fœuitiam, quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera &
D industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed vultus rubore pudorem fatente ministeriorum talium, cæterùm verbis non ausò suggillare insaniam Cæsaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic
E Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum causa sumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam fœda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio gestantes arma, sed pro
F eius inclinmitate, qui eorum tam animos quã corpora in seruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquiescet prius quàm nos quoque cæteris adiiciat
G nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandum esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingrauescentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertátisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolétiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homó cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properátem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cóueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare agè agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus fetor in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

ἢ δεχομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, φθῆναι τυχεῖν προέξαντας σπεύσει τὸ ὁπιβελόμματος ἡμομένῳ κολαθεῖεν. χρόνῳ ὁ τῷ αὐθις, & τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὠδαδιδόναι τὰ πάντα, ὡς ὠδαζηνσομένης τινὸς αὐτοῖς ὁπικερείας τυχάμε. αὐτὸν μὲ γὸ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τ' ὁπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. τ μὴν ζοιγε ὑπὸ σῦ χαρέα σωτεθέντων & ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα αὖ ἴσως ὑποθείμεν, δύρεπέστερα ὁ πῶς αὖ τις ἢ δύναζοι; ἢ κλήμης μὲ ὡς αὐτὸν ἀναλύει δεῖ λογισμῷ τῷ τε ἀκεραθέντων, ἢ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει φθιφερόμενος. χαρέας ὁ δείσας ὡς κορνήλιον ταβίνον ἠπείγετο, & αὐτὸν μὲ χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὁ ἄλλως ἐξεπεσάμενος αὐτὸν, ἢ τῷ ἐλθύθερον ἐρεῖν, & δεῖ τὸ τῇ καθασάσει τ πραγμάτων πολεμίως δεικνυμένου χρήζων ἐκ τῷ ὀξέως ἔχειν τῷ ἐγνωσμένων εἰχρήσεως ὑπ' αὐτῷ καλὸν νομίσας εἶ) προθεῖναι, ἢ δέει μὴ ὑπὸ κλήμεντος ἐκφοίτησις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, & τῷ καιρῶν τὰς ἀναβολὰς πρὸς τῷ ὑποβαλλομένων πθέμενος. ἐπεὶ ὁ ἀσμένῳ & πρὸ σαβίνῳ τὰ πάντα ἰῶ, ἅτε & αὐτῷ γνώμης μὴ ἐχ ὑστερεῖν ὢν, ἀπορέας ὁ πρσσόν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἶη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ ὠδαδιδόντος, ἐπείτε αὐτὸς ὑπόρητο, ἢ μόνον σέγειν ὧν παύθοιτο προθυμούμενον, ἀλλὰ ἢ γνώμῃ φανερεμῶτος τ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. & μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐᾶῖτο τὸ χαρέα. ἐρέποντα τε ὡς μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὁπιτηδ δύσει ἀρετῆς ἢ τῷ ὁμοζήλῳ τὸ μεγαλόφρονος συγγνώμῃ, γαῖῳ ὁ ὑποπτον τ λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὸ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινυκιανός τε, ἢ λέπιδος, & δείματι κινδύνων τῷ καθ' αὑτόν. πᾶσι γὸ τοῖς ἐντέλει φοβερῶς ἦν γαῖος, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἔκαστον, & πρὸς οὓς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερσί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ὁπὶ ζοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, δέκασθαι μὲ ἀλλήλοις αὐτικρυς τ δίκαιον, ἢ μῖσος τὸ πρὸς γαῖον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως ὁ ἀσπαζόμενοι τ ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν γαῖον, ἢ δι' αὐτῷ δύνοιᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένοι. χρομένης ὁ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείσθη σωέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε σωέλθοιεν τιμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινυκιανὸν, ἐπροχῇ τε ἀξιώματος, γυναιώτατος γὸ ἦν τῇ πολιτῇ, ἢ τῷ ὁπὶ πᾶσιν ἐπαινουμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπιστο τινὸς λόγε φθάσαι, κἀκεῖνος εἰρετο χαρέαν, ὅτι ἢ ὠδαλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὸ δι' ἃ τῆς πόλεως ἦν εἰς τ χαρέαν δι' ἃ τῷ σημείων τ δόσεως πρασομένη ὕβρεις. ὁ ὁ χαρέας τῷ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἡμείβετο τῷ μινουκιανῷ τὸ ὁπὶ ζοιοῖσδε πιςεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, & σύ μοι δίδως εἶπε σημεῖον ἐλθυθερίας, χάρις δέ σοι τῷ αἰχμίεντος με μειζόνως εἴπερ εἰωθα ἑμαυτὸν ὁρμᾶν. ὑδὲ μοι χρεία πλείονων ἐξι λόγων οἳ με θαρσοῖεν εἰ δὲ ἢ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ ἢ πρότερον ἢ σωελθεῖν γεγόναμεν ἢ ἐν μὴ ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' αὖ ἀρκέσει: ὥστε ἴδι ἢ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμῶν τ' ἴδι εἰ βέλοιο αὐτὸς καλούων με χωρεῖν, ἢ ἢ πρεισόμαι ὁπαδεία τῇ σῇ, συμπρεάσοιτός τε πίσμος. ὑδὲ ὁπορέα σιδήρε ζοῖς τ ψυχλὼ εἰς τὰ ἔργα πρσφερομένοις, δι' ἰῶ ἢ ὁ σίδηρος δρασήριος εἰωθεν εἶ). ὥρμηκά τε εἰς τ πρᾶξιν, ἐχ ὧν αὖ αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι φερόμενος, ὁ γὸ χολὴ κινδύνους μοι καταφρονεῖν ζοῖς ἐμαυτῷ, δ ὑλώσῃ τε παῖδος ἐλθυ-

ἐλεύθερωτάτης ἐπαλγῆναι, καὶ τῶν νόμων τὴν ἀρετὴν ἀφηρημένης. τοιούτε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου δίκαιον καὶ ἡλικότος. ἄξιος δ' αὖ εἶην καὶ σοὶ δικαστὴς πίστεως ὅτι τοιούτοις τυγχάνω, ὅτι τὰ ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς κἀμὲ μὴ ἀπηλλάχθαι μνησικακοῦντος τοῖς λόγοις θεασάμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, καὶ προσηρᾶτο τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε κἀπασασάμενος. μετ' ὀλίγων δὲ κἀκετείας ἀπελύοντο, κἀισχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρέα, φωνὴ ἐκ τοῦ πλήθους γενέσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μὲ δὴ τὸ προκείμενον, κἀ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. κἀ τὴν χαρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπῳδέναι μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προθύτως γελῶντος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι προξοπῆ φέρειν, εἴτε παραινέσει τοῦ συνειδυίαν αὐτοῦ τινος, εἴτε δὴ κἀ τοῦ θεοῦ ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἀγνοοῦντος αὐτό. ἐλελιλύθει δὲ δίκα πολλῶν τὸ ὅπλα βάλλημα, κἀ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν βουλευτοὶ ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, κἀ ὁπόσοι τῆς στρατιωτικῆς συνήθειαν. ἐδόκει γὰρ ὧδε μὴ ἂν δυσδαιμονίᾳ ἀπειθῆσαι τοῦ γαΐου μεταστάσαν, καὶ εἰ αὐτοῦ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ μὴ δὲ ἐκὼν εἶναι τοῦ ὅτι τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, κἀ λόγοις κἀ εἰ ἔργων ἦρτο ὅτι τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ κἀ κάλλιστος, ἀπελθόντος δὲ ἦν γαΐῳ πλεῖστα τε αὐτὸν εἰς ὕβριν ὅτι μέγιστον δυνάμενος ἀφίκετο, καὶ εἰδὼν ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τοῦ πάντων, κἀ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγίγνετο αὐτῷ, δωροδοκώτατος δὲ ὢν καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντα οὐκ ἐξουσίᾳ χρησάμενος πρὸς τὸ εἰκός, καὶ ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὴν φύσιν ἐξεπισάμενος ἀνήκεστον ὅσαν, κἀ ἐφ' οἷς πιστὰ κρίνειν ἐδαμῶς αὐτοπασάσματα χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ κινδυνεύειν αἰτίας, ἐχθίστας δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μετακαθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τοῦ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τινὰ ἡγεμονίαν γαΐου μεταστάντος, αὐτῷ τινὰ ὑποθέσιν τε τιμῆς τινὰ ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, προκατατρέμων χάριν, κἀ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς δίκα χρήσαιτο φαρμάκῳ τὸ κλαύδιον, μυείας δεόμενος τοῦ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ προσεποιεῖτο κάλλιστος ὅτι θήρᾳ τῇ κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ ὅτε γαΐος ὡρμηκὼς μεταχειρίσαιτο κλαύδιον ἰδεῖν τὸ καλλίστου προφάσεων, ὅτε κάλλιστος κελευσθεὶς που τινὰ πρᾶξιν δύκτον ὑπελάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τοῦ διατόρου βήματα, ἃ αὖ ἐκ τοῦ παραχρῆμα τὸν μισθὸν ἀπομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρῆσαι μανιῶν τῷ γαΐῳ, κάλλιστος προπαροιπσαθαι χάριτος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης. τῆς δὲ ἀμφὶ τὸν χαρέαν ὑποβολὰ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀνωνήτων πολλῶν. ἐγὼ δὲ χαρέας ἐκὼν τοῦ προθύειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὅπτιόν εἶναι τῇ προθύει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον ἀνιόντα, κἀ τὰς θυσίας ὑπὸ τῆς θυγατρὸς ὅπτι τελεμνύας ὑπὸ τοῦ γαΐου, παρὼν πολλάκις καιρός. κἀ ὑπὸ τὴν βασιλικὴν ἐσάμνυον, κἀ δήμῳ χρυσίᾳ κἀ ἀργυρίᾳ χρήματα διαρριπτοῦντα ὥσαν κἀ κεφαλῆς, ὑφηλὸν δὲ ὄζει τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὅπῃ τε τῆς μυχείων ταῖς ποιήσεσιν ἡ σωτὶς ἀτότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀποδεισπόζειν ἐν αὐτοῖς δωρεῶς ἀναστραφησομένῳ, κἀ ὑπογνώσῃ τοῦ ἐν ὅπλοις ἀνὴρ ἡμέρας πεδύοντα. εἰ δὲ μηδὲν τιμιον, ὡς τὴν θεῶν αὐτῷ δύναμιν τὴν θανάτου παρατυγχάνῃ,

sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Manucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies conscíorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde, aureos & argentos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi concluſis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cósilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segnitiem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nō expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortè virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiū armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

αὐτῷ δ' αὖ ἰσχὺν ἐγχρίεσθαι, ἢ μὴ σιδηροφορουμένῳ διαχρήσασθαι τὸν τύραννον. ὅπως δ' ὀργῆς εἶχε τοῖς σωωμόταις ὁ Χαιρέας, δηλοῖ τοῖς ἡμετέροις μὴ διαῤῥύειν. οἱ δ' ἑώρων μὲν νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. ἐμοὶ μὲν ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον χρόνῳ ἐπιβολῇ χρήσασθαι μὴ ἢ ὅπως φάλματος τῇ ὁπλιτικῇ συνελθόντος, ταραχθὲν τὴν πόλιν ζητήσεων τὸν συνειδότων τὴν θεᾶξιν γιγνομένων, ἢ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ὁπλίζεσθαι, ἄπορον τὴν ἀνδραγαθείαν φανερὰν ποιῆσαι τοῖς αὐτοῖς μείζονος. καλῶς ἂν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ὁπλιτευομένων ἀπλοῦς τὸ χρῆμα τοῖς ἄρχειν ὁπλίτην τῷ τρώτῳ μεταστησαμένους τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πηκτῇ χρωμένης, ἢ ῥωμαίων τε οἱ διπαξίδαι θεωρῶσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ ἢ ὁ καίσαρ ῥᾳδίως τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσίοντι τῷ ὁπλίτῃ ποιήσασθαι, δυναμένοις τοῖς ὑπάτοις ἂν εἰ καί τινες προθυμοῖντο μὴ ξυνταξαμένοις αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχε δ' οὕτω Χαιρέας, ἐπὶ τῷ θεωρεῖν ἐπελθοῦσιν τῇ τρώτῃ δεδογμένον ἄπλοιαν τῆς πρᾶξεως. ἰσχυρότερον δ' ἐπὶ τοῦτ' ἐπῆν ὁ καὶ σύνοικος τοῦ καλιγουλικοῦ, τό τε τύχης συγχωρεῖν ἐπιβολαῖς, καὶ τὰς ἕξεις ἐπιβαλλομένου τοῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις πρὸ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπιφάνθη τὸ ἔργον. Χαιρέας δὲ καλέσας τοὺς σωωμότας, πολὺς μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ὀνειδίσαι τε τὸ ὁπομένειν ἡμᾶς ὅπου τοῖς ἔτι βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν ἂν εἴη μνήματος γνωσθῆναι διαπεσεῖται ἡ θεᾶξις, καὶ βαίος ὑβρεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὸν ἐλευθερίας ἀφαιρεσούμενον ὁπόσα τῆς ἡμετέρων, ἐπὶ θεοδότῳ τῷ βαίου τυραννίδι χαιρίζομεθα; δίον αὐτοῖς τάδε εἶναι τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρίαν τὴν δυσμένους ἀπαχόντας δ' ἀγῶνος τὸν ἅπαντος τὸν αἰῶνα ἐν θαύματι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταστῆναι. τοῦ δὲ αὐτεπιπεῖν ὡς ὁ πάνυ καλῶν δυναμένων, ὅτε τῷ θεᾶξιν αὐτικρὺς διχομένων, σιγῇ δ' καταπεπλησόμεθα, τί φησιν, ὦ γυναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τῷ σήμερον τοῦ θεωρεῖν ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ βαίον ἐκπλευσόμενον; ὅτι γὰρ ἀλεξανδρείας παρεσκεύασο πλεῖν κατὰ θεορίαν τὸν ἀγύπτου. καλὸν δ' ἡμῖν θεοῦναι τοῦ χειρῶν τὸ ὄνειδος τῆς ῥωμαίων μεγαλαυχίας πομπεῦσον, διά τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δ' ἂν αὖ δικαίως κείνομεν αὐτοὺς ἀρχὴν τοῦ ἁμησομένων, εἴτις οὖν αὐτὸς ἀγύπτιος κείνειε, τῷ ὕβρει οὐχ ἡμισόμενος ἀναχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτι εἰς πλείονα αἰτέσομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρήσω δ' τοῖς κινδυνίοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονὴν φέρων παῖ ὅτι καὶ γλύστο ἐξ αὐτοῦ, ἐπὶ αὖ ἐπιβαλοίμην εἴπερ εἰη. τὸ δὲ δὴ καὶ γλύσιτ' αὖ δεῖ φρόνημα ἔχοντι τούτου χειλιώτερον, βαίον αἰρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τῷ ὅτι τοῦδε ἀρετῷ ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπών, αὐτός τε ὡρμᾶτο θεᾶξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος. πᾶσι τε ἦν ἔρως ἀπλοῦς τοῦ ἐγχρήματος, μηδὲν ἐπιβαλλομένοις, εἰ ὧδέ τε ὅτι τοῦ παλατίου τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος δὲ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἦν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τοῦ παραλήψεως τοῦ σημείου. ἀρτί τε συνῆει πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅτι θορυβῷ καὶ ὠθισμοῦ, χαρᾶ φέροντος ἕκαστον ὅτι τοιοῖσδε τοῦ πολλῶν ἀνεδην, παρὸ καὶ διακέκριτο ἑκάστοις, ὅτε τῇ συνηλίκῳ χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' ἔζον-

τες,

το, καὶ τοῖς ἀϐδεφάσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήλῳ ἀναμε A
μιγμένον τὸ ἑλληθέεσιν. γαΐος δὲ προόδων αὐτῷ γιγνομένων, ἔθυε τῷ σεϐαστῷ καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ πρῶτα θεωρίας ἦγετο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου πινὸς σωϐὴν αἵματος τῷ ἀστραπῇ σολλοὶ ἐνὸς τοῦ συγκλητικῶν ἀναπλεων ψυέδος. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἵνα δὲ αἶσα εἰς οἰωνὸν τοῦ ἀστραπῇ φανερὸν, ὅπως ἀποφάζεται δὲ τοῦ γαΐου. γαΐον δὲ ἱστορεῖται ἀϐδᾷ φύσιν τὰ ἑαυτοῦ, δεισιδαιμονέστατον ψυέδος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητα χεῖρ μέρων ὁμιλίας, πᾶν τ' ὄντιν' ἂν ἐπιλέξαι τῶν παραστυχανόντων. μετὰ δὲ τὰ θυσίαν, ὅπου τὰ θεωρίαν ξαπέις, ἐκαθέζετο, καὶ ἀϐδὲ αὐτὸν τὰ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πηκτὸν δὲ ἐμίνεϐ καὶ ἕκαστον ἑαυτὸν, διόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὰ μὲν, εἰς ἄϑεμιν, τὰ δὲ, εἰς σοαὶ εἰσόδους, καὶ ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. ὀκὴ δὲ αὐτῆς τὰ καλύϐης, ἐνδοτέρω δίαφράγμασιν ἑτέραν ἀπ- C
ληφίας ἐπαναστροφὴν τοῖς ἀϊταγωνισᾶς, καὶ ὁπόσα ἀκεράματα. συγκαθημένης δὴ τὰ πλήθους, καὶ τὰ χαιρέα σεω τοῖς χιλιάρχαις ἀνέπωθεν τὰ γαΐα, δεξιὸν δὲ τὰ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύϐιός τις τοῦ συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὼς, ἤρετο κλείτον ὠδᾷ καθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τὸν ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πράγματα ϑεμιτὰ οἴκοιτο πίστις, προμηθὴς ψυόμενος τὰ μὴ ἐξάκουστος εἴη τάδε λέγων. τὰ δὲ φαμένου μηδὲν πεπυσθαι. σήμερον τοιγαροῦν ὦ κλείτε τυραννοκτονίας D
ἀγὼν προϋκειται. καὶ ὁ κλείτος, ὦ ψυέγαε, φησὶ σίγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μῦϑον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας ὑπαρχομένης τοῖς ϑεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ ὀπωρινῷ τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ γαΐος ἡδονῇ τὰς ϑεὰς αὐτῆς ἐϑεώρει μάχας, καὶ ἁρπαγὰς οἰκεμένων αὐτὰ τὰ ϑεωρῶν. ἐτύϑη δὲ καὶ σημεῖα μανϑάνει δύο ψυέδος. καὶ δὴ μίμος εἰσάγεται καθ' ὃν σαυρωτὰν ληφθεὶς ἠνεμῶν, ὅτε ὀρχησὰς δράμα εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐπλείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἷμά τε ἰῷ τεχνητὸν πολὺ, καὶ E
τὸ ϑεὸν τὸν σαυρωθέντα ἐπικεχυμένον, καὶ τὸ ϑεὸν τὰ κινύραν. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὰ ἡμέραν ἐκείνῳ ψυέδος ἐν ᾗ φίλιππον τὰ ἀμυντου μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἷς τοῦ ἑταίρων, εἰς τὸ ϑέατρον εἰσίοντα. γαΐου δὲ ἐνδιαζάντος εἴτε ἀδαμῆσειν εἰς τέλος τῇ ϑεωρίᾳ δίκα τὸ τελευταίαν εἶναι τῷ ἡμέραν, εἴτε λαβὼν χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθὰ καὶ ϑέατρον, μινυκιανὸς γὰρ τὸ γαΐῳ καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ δίαχυθείη τὰ τοῦ καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπειδὴ καὶ χαιρέαν ἐώρα ϑεατὰν ἐξεληλυθότα, ἐπείγετο ϑεασώσειν αὐτὸν ϑεατελϑών. λαμϐάνεται δὲ αὐτὰ τῆς σολῆς γαΐος καὶ φιλοϑεσώτω δῆϑεν, καὶ ποῖ δή φησιν ὦ μακάρια. καὶ ὁ μὲν, αἰδοῖ δοκεῖ τὰ καίσαρος καθίζειν. κρείασσον δὲ ὁ φόβος ἰῷ. ὀλίγον τε διαλιπὼν, εἶτα διανίσαται. καὶ ὁ γαΐος ἤδειν ἐμποδὼν ἰῷ, ἄξιόν τι δοκῶν ὅπι τινι τοῦ ἀναπλέκτων ποιεῖσθαι τινὶ ἔξοδον. ἀμ- G
φρώνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆκει τῷ γαΐῳ καθ' ὃ ϑεότερον ὑπεξελϑόντι ϑεός τε λαβεῖν καὶ ἀρίστῳ ψυέσθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελϑεῖν, χρῆσον ὅπι πέρας ἀχϑεῖται τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ ϑεὶ τὰ χαιρέαν ἔτασσον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχεῖν ἕκαστον σαυτὰ ἢ ϑεοσαχθεῖν μὴ ἀπολιμπάνεσθαι ὅτιπονοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διαφϑορᾷ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ ϑεὶ τὰ ἐναντίαν ὥραν ἠδὴ τὰ τὰ ἡμέρας ἰῷ, καὶ χαιρέας δεδυνονζος γαΐῳ, ϑεόϑυμος ἰῷ ἐπεισελϑὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ ϑεοπεσεῖν. ϑεοήδει μὴ τοι τοῦτο σοὶ πολλοῖ φόνῳ τῷ τε βελούτῳ, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν

bant viri cum mulieribus, & ſerui cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem Indi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis vnius ex senatorum numero, quod ominoſum eſſet, licèt tum nihil exceptum a Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilem, ita vt infecta comitate omnibus facem miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile nouatum per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdiualem aream, alteram verſus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabantur, & muſici. Cúmque iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procùl à Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Bambus vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aſſidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & ambus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiétè hæc certatim populo: móxque duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo iudex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cinyra, in qua & ipſe & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt, dum theatrum introgreditur. Cærerùm Caio dubitante, permanerétne vſque finem ſpectaculi, præſertim cùm dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur, vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aſſidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem, cùm Imperator comiter apprehendens laciniam, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reuerenter ſedit denuo. ſed victit timor: & paulò pòſt rurſum ſurrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conſcius, quòd ſtatutum erat peragi. Et iam Chærea conjuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam eſſet hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum, qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Arruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabãtur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iugulo retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, προθύμως ἰῶ, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος, πᾶσιν ἀσφάλειαν Ϲ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν ὀλίγῳ πάθεϊ τὰ κῆ τὰς ὁπολυμβάς. Ϲ δὴ τεθαμβῶν εἰς τὸ θέατρον τ̃ εἴσοδον, σημαίνε͂ γαΐος ἐξαναστάς, καὶ θόρυβος ἰῶ. ἀνέστρεφον ἤ κῆ οἱ συνωμόται κῆ ἀνωθοῦντο τ̃ πλῆθος, λόγῳ μ̃ ὡς τὸ συγχεράνδν τ̃ γαΐου, ἔργῳ ἤ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τ̃ ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἄπεθε κ̃ σφαγῆς. προεξέπεσαν ἤ κλαύδιος μ̃ ὁ πάτρως αὐτ̃, κῆ μάρκος μινυκιανὸς ὁ κ̃ ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔπ ἤ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς ὑδὲ βουλομένοις ὡχωλύσαν ἀνάμνις ἰῶ αἰδοῖ κ̃ ἀξιώσεως. εἵπετο ἤ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ ἤ ἐντὸς ἦ τ̃ βασιλείου, τὰς μ̃ εὐθείας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἑστήκεσαν τ̃ ἄλλων οἱ θεραπεύοντες αὐτ̃, κῆ προῆσαν οἱ πρὸ τ̃ κλαύδιον. ξέπε͂ ἤ κῆ σπήλαιόν τι πρεμνικότα, κῆ ὅπ τόπον πρὸς λυχνίοις ὑποσύρμενος, ἅμα κῆ παῖδας οἱ ἦκεσαν ἐκ κ̃ ἀσίας καλαύροπσαν, πομπῆς αὐτ̃ ἐκεῖθεν γενομένης ὅπ ὕμνοις μυσηρίων ἃ ἐπετέλει, ἐνίοι ἤ κῆ πυρρίχισμὰς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσονται. ὑπαντιάζει ἤ αὐτὸν χαιρέας κῆ ἤτησε σημεῖον. τὸ ἤ τ̃ εἰς χλαῖναν ἀναχθέντων εἰπόντος, ὑδὲν ἐνδιάσας λοιδορίας τε ἐρρῆτο κῆ τ̃ γαΐῳ, κῆ ἀπασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδραί. ὑ μὲν ἰῶ καίριος. καί τινε φασί τινες προνοίᾳ τ̃ χαιρέου γενέσθ τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθ τ̃ γαΐον, ἀλλὰ τιμωρεῖσθ μᾶζόνως πλήθ τραυμάτων. ἐμοὶ ἤ ἀπίθανος ὅδε ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὅπιχωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς θεάτρου λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν ἤ εἴπερ ἄτως ἐφέρνει, πάντων ἥμιμα μωρία διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτ̃ τε, κῆ τοῖς συνωμόταις κινδυνεύων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπ γένεσθαι βοηθείων γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα χαιρέα λόγον ἂν γένεσθαι ὑ πρὸς τῆς γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τ̃ αὐτ̃, καὶ τῶν φίλων, ὅπου ἤ κῆ προέξαντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ὐχ ὅπως ἀδηλον εἰ τύχοι καταρθωθὲν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ὁπολέσαι κῆ τ̃ καιρόν. καὶ ταῖσδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ κῆ θέλοιεν. ὁ ἤ γαΐος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσηγὺς δὲ τέτο ὤμου, καὶ τὸ τραχὺ φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπισχεῖν τ̃ κλεὶς προσωτέρω χωρεῖν, ἔτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἔτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστία εἴτε κῆ ἄλλως φρενήσει. τόνῳ ἤ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀληθόνος τὸ πρωτεῖον εἰς τὸ πρόσθεν ἵετο φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τινὶ διάνοιαν ἤδη προπεπαρασκευασμένος, ὡσεῖ κλιθέντα ὅπ γόνυ. πολλοὶ ἤ πρὸς αὐτὸς ἀφ' ἑνὸς ἐκπελάσματος ἕκαστον τοῖς ξίφεσι. τὸ δὲ πελασμός τε τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἕαυτοὺς ἰῶ. τελευταίαν ἤ ἀχίλλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μεθίεσαν αὐτὸν ἀκεραίως. ἀναθεὶς δ' ἄν τις τ̃ πρᾶξιν χαρέᾳ, κῆ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτ̃, ἀλλ' ἓν πρῶτός τε ἐθυμήθη, τοιαύτας πράχθεὶς προλαβὼν πολὺ τ̃ ἁπάντων, κῆ πρῶτος μ̃ ὁλμηρῶς ἐξέπαισεν τοῖς λοιποῖς, δεχομένων ἤ τὸν ὅπ τ̃ φόνου λόγον, παρεσκεύασε τε ἥθεσιν, κῆ τὰ πάντα φρονίμως συνεστήσας ἔνθα γνωμῶν εἰσηγήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, κῆ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ὑ ὁλμηρ̃τας ἰῶ ἀγκασέ τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼν χρῆσθ, φαίνε͂ κἀνταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας, κῆ ἀψάμενος ἀρετῇ τ̃ φόνου, κῆ τοῖς ἄλλοις διεπίθαζεν πράσσειν Ϲ προῃρημένοις γαΐον. ὥστε δικαίως,

Ϲ ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ ξυνώμνη τε καὶ ἀρετῇ προσίθετο, καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν, καὶ γαΐος μὲν τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τὸ τελευτῆς ὑπὸ τῶν πολλῶν τῶν τραυμάτων διαφυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γαΐος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμηχάνων ἑώρων, ὅτῳ τε τῶν γεγονότων. ἐγὼ μὲν οὖν τὸν αὐτοκράτορα ἀπηρκέσει τὸ κινδύνευμα ὑπό τε αὐτοῦ τῆς δήμου πιμώμενον, καὶ ὄντα περὶ φιλῶν, καὶ τῶν τραπωτῶν μὴ αὐτομάτῳ ποιησαμένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε ξενῶν ὄντων τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἐπράξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τὰ θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῶν τραπωτῶν ὅτι φυλακὴν τὸ αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωρησάντες, παρῆσαν εἰς τὴν γερμανικὴν αὐλὴν τὸ γαΐου παῖδος, ὃν τότε ἀνῃρήκεσαν. συνημμένη δὲ ἐκείνη, ὅσα τὸ ἐν τὸ βασίλειον ὄν, ἐπ' οἰκοδομίας ἐκάστῳ τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὰ ἐπονυμίαι πολλαχόθεν. καὶ δὴ ἐκπεσόντες ἐκ τὰ πλήθους τὰ ἔφοδον, ἐν αὐλείᾳ τὸ παῖδα ἦσαν, λαθαίνοντες ἀκμὴν κακοῦ τὸ τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτοις δὲ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τὸ γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ὑφ' ᾧ κατείλεχαν, τὸ κελτικὸν ζεῦγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ὅσῳ αὐτοῖς σαφέστερον ἑτέροις βαρβάροις, διά τε πασόνως λογισμὸν ὅτι διέχεσθαι τὰ ποιημένων, ῥωμαλεόττε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἃ αὖ ὁρμίσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτοι ἐν πυθομένοι τὸ γαΐου τὰ σφαγὴν, καὶ διαλογήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κείνειν ὅτι τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μάλισα δὲ αὐτοῖς προσφιλὴς ἦν γαΐος δόσεσι χρημάτων τὸ δύνειν αὐτὰ κόμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (προεσήκει δὲ αὐτῷ, σαβῖνος χιλιαρχῶν, ἃ δι' ἀρετὴν καὶ γλυκαφότητα προγόνων, μονομάχος δὲ ἦν, ἰσχύι δὲ σώματος τὸν ὅτι τοιοῦτος κτησάμενος ἀρχήν) διέξεσαν τὰ οἰκίας ἀναρυόμενοι τοὺς σφαγέας τὰ καίσαρος. ἀπορραίαντε κρεουργήσασιν αὐτοῦς, διὰ τὸ πρώτῳ προπεσεῖν, ἕ τὴν σολὴν μιάναι τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, ἃ ἐπ' ἀγαθῷ τὰ συντυχίαν ἀπεσήμαινε τὸ γεγονότος. διὸ τοιοῦτος κορβανᾶς ὑπαντιάζει, τοῖς γλυκαφοτάτοις τὰ πολιτῶν, καὶ πολλοὶ αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπατόρων, καὶ μηδὲν ἀδόξων μόνων αὐτὸ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύι πρὸ ἔχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τὰ πρώτων ὄντων συμπλακεῖς, φανερός τε ἦν ἃ ἀπεσφαγμένος τεθνηξόμενος, μέχρι δὲ προχεθεὶς πολλοῖς τῶν ὄντων φερομένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. τοῦτος δὲ αὐτῆς τῶν ἐκ τῆς βυλῆς σὺν ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον προπεσόν, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γλυέσθαι γαΐου κειμένου, μῖσος ἐπέφανε θεὸς αὐτόν. τὸν γὸ πατέρα τὸ αὐτοῦ, καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς, πρεσβύ τραπώτας ἐκπεμψας, καὶ παρὼν τὰ ἀπάδε διαφραγόμενος θεωρεῖα τὰ νεκρῶν. θορυβομένης δὲ τὰ οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐπιθυμοῦσης, ἐ διαφυγόντα τὰ γερμανῶν τὸ εἰς τὰ ἔφοδον ἀκεραῖος, καὶ δὴ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῷ τε αἰτίων. καὶ μὴ διαχωρισάντων, καὶ οἱ τὰ ταύτη τεθνήκεσαν. εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τὸ γαΐου τελευτῆς, ἐκπλῆξίς τε, καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν δὲ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὰ ὄλεθρον αὐτοῦ, καὶ πρὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δέος ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν

A & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius fuiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſocijs recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac

B cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani ſenſerunt eius interitum, co-

C hors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerũt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus

D apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cõparans: moxque duce Sabino (is non ſua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam lateret interfectores Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem

E nobiliſſimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furentes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctanti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occi-

F dit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram fontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrũ rumor de morte

G Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsenserant, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

εἰσὶ ἢ οἷς ⸂πάνυ⸃ ἀπ' ἐλπίδων λῦ, δι' ὃ μὴ ἐθέλειν τοιόνδε ὂν γαῖρ γενέσθαι, μήτε ἀληθείᾳ προσιέσθαι, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶ) τοιάδε ἀρετῇ χρήσθαι. γύναιά τε λῦ ταῦτα καὶ παῖδες, ὑπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τ' στρατιωτικῶ. οἱ μὲ διὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ἡδέως ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ διακονίᾳ δ' κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἕνα νασειόμενοι τοῖς κρατίστοις τ πολιτῶ, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελῶν τυγχάνειν. ἡ ἢ αὖ γυναικωνῖτις, ⸂τὸ νεώτερον⸃ ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομίων, ἡδονᾶς ἀνειλημμένοι ἃ ἐπορέγοντο, λόγῳ μὲ ὅτι θεωρίας δ' πλῆθος, τὸ ἢ ἀληθὲς, ἐκπεπλάκτα δ' μανίας γαῖρ τ' ὠμότητα. οἱ ἢ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν προσηνείᾳ τε εἶ) καὶ καταφρονήμαπ τ' διατοῦ ἀποτροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσῳ δ' κατ' ἐκεῖνον ὑπηκουείας. ῥᾴδιον γὰ ψῦσαμένοις τε καὶ τῷ κυρίων πεπίστευθαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῷ, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶ) ⸂καὶ πλουσίοις⸃, μισθῷ τῷ καταγελῶν, διὰ τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οὐσίας τῷ ὑσιῶν. τ' ἢ ἀπιστούντων εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲ ἐκ τῦ προσδέχεσθαι τ' ὑπεναντίωσιν, τοῖς ἢ ὑπὸ τῦ θέλειν ἀκούειν ἡγεμόσι, στυγῇ παρεδίδοτο, ὑ μόνον ὅτι τοῖς ἡγεμόσι χαρᾶ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα δ' ἀκριβάσεως. οἱ μὲ δεδιότες, μὴ καὶ ψῦδεσθεῖσιν ἐλπίσιν, τιμωρία συνέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσασιν ἀποφλιᾶσθαι τ' ἀζημίους ἑαυτῷ. οἱ ἢ ἐξεπιστάμενοι διὰ τὸ δ' ὑπεναντίως μεταχεῖν, μᾶλλόν ὡς ἐκπλῆξαι ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ προς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐξῶσα ὠφελήμος λῦ ζῶντος γαῖρ, κολασθεῖεν ἐνδείξεως ὑμοιώσης. εἰ δὲ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμιλήσεναι μὲ ξαύμασιν, ὑ μὲν ὑπὸ θανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῷ ἰατρῶν εἶ). λῦ τε πιστὸς αὖθις ὤθεις, ᾧ ⸂καὶ θαρσήσας γνώμῃ⸃ ὑποφαίνοιτο τ' αὐτῷ. ἢ γὰ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγένετο δύνοιά τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ὠδαμόθεν δύνοιᾳ χρωμένῳ, διαφθείρειν τ' ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν ἐλέγετο ἢ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς ὑπαρχούσαις ἠφάνιζον τὸ θύμιον τ' ἐλπίδος, εἰ ἀμελεία κινδύνων γενόμενα, καὶ ἀφεῶντιν κομιδῇ τ' ξαυμάτων ὥσπερ εἶχεν ἡμαπομένων ὅτι τ' ἀγορᾶς διεκπίπτειν, καὶ ἐν δημοσίᾳ εἶ). καὶ ταῦτ' μὲ εἰκάζετο βουλήσαι τῇ ἀλογίσῳ τῷ θορεῖν προθυμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τ' ἀκουόντων λαμβανόμενα. ὑ μὲν τοὺ γε ἐνέδρας ὀφέλιπον, δεδιότες τ' ἐπενεχθησομένου προξιῶσιν αἰτίαν. ὑ γὰ ἐφ' ἧς ἀξιοῦεν δύνοίας γνώσεσθαι προὶ αὐτοὺς τ' κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν τοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ⸂πλῆθος⸃ τῷ γερμανῶν προείχε τὸ θέατρον ἅπασι ὡρίων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωρεῖς ἐλπὶς ἓν ὀπολεῖσθαι, ⸂καὶ πρὸς πᾶσαν ὅ τινος εἴσοδον ποῖα εἴχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσων⸃. ἐν ἀμηχάνοις ἢ ἦσαν, ὅτε ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὸ δ' ἀξιβλῆτ' τ' ὅπ' τ' θεάτρᾳ πεπισευκότες. εἰ ἀπιόντων ἢ ἤδη, βοὴ τῦ θεάτρου ῥήγνυ] καθ' ἱκεσίαν ⸂προπομένων τ' στρατιωτ⸃, ὡς πάντων αἰδοίας αὐτῷ γνωμένης καὶ τ' ἐκλελυθέντων τ' ἐπανάσασιν, εἰδήτις ⸂γέγονεν ἐπανάσασις⸃, καὶ τ' γεγονότων, φείδεσθαι ἔν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοξίας φθῆ τῷ ὠδὲν ἐν αἰτίᾳ γνωμένων ὑπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρωτῇ τῷ πεπραχόσιν ὅτι καὶ πεπραγμένον εἴη καταλῦσαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὲ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων ὑπεθειάζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα αἰσθέσθαι αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγὼς πλησίον, καὶ ὡς αὖτις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς εἴποιεν τι ἔλεγον. θεαταὶ ἢ πρὸς ταῦτα τῷ στρατιωτῷ ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τῶ ὅπως τοῖς θεωροῖς βελτίμητος, A
ὁμοῦ τε γὰρ ἐῶντες ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐ-
δόκει, τὰ κεφαλὰς τ' ὠμὰ τ' ἀσπλωτα ὅπως τ' βωμὸν ἀ-
περφσαμένοις, ὡς ἂν μᾶζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λο-
γισμῶ τε ἀξιώσεως τ' ἀνδρῶν, & ἐλέῳ τ' πάθους, ὡς τε
παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἐδὲν ἐλλειπες ἔρως τὰ τῆς κιν-
δύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἰ τὴν
συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φδυχθῆναι δύναται ἂν. ὡς τε
καὶ εἴ τινες τ' ὠφθύμως μισόντων καὶ μὴ δίκης τὸν B
γαΐον, ἀφαιρεῖσθαι τ' ἐπ' αὐτῷ δίφεσιῶν τ' χάριτος,
δμὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲ τ' συναπολωμθαι γεγονέναι, τὸ ἧττον
τῶ ὠφελῆναι μηδέπω καὶ τότε ἐχέγγυον παρελθεῖν.
ὧν ἦν δυαρέσκος ἀρέντιος τ' κηρυσσόντων τὰ πωλώμενα,
καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθει χρώμενος, καὶ χρήματα
ὠφιβεβλημένος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύ-
ναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσαι θεάσασθαι κ' τ' πόλιν,
ἔντα τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ὃν δ' ἀκθεὶς αὐτ' ὡς ἐνεῶ C
πενθιμώτατον, καίτοι μίσει καὶ παρόντινα ἔν ἐχθρὸν
ὠφὸς γαΐον, ἀλλὰ μὲν κρείασσον ἡ διδασκαλία τ' φό-
βε, καὶ στρατηγία ὠφὶ τ' κερδησομένῳ τ' σωτηρίαν τ' εἰς
τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅπτησε δύσας, ὡς αὖ
τις ὅπ' τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσαιτο ἀπολωλόσιν,
ἀποσημαίνῃ τ' γαΐῳ τ' θάνατον ὅπ' τὸ θέαζον παρελ-
θὼν, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ὅπ' πλέον αἰνοία συμπε-
ριφέρεσθαι τ' γεγονότος. ἤδη γ' & σείλας ἀρέντιος παρῆν D
ἀνακαλῶν τὰς γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ
κελεύοντες καταπίθεσθαι τ' σίδηρον, καὶ δλασαφοῦντες
γαΐῳ τ' τελευτὴν. τῦτο καὶ σαφέστατα ἔσωσε τὰς ἐν τῷ
θεάτρῳ συνειλεγμένας, καὶ πάντας οἱ & ὅπως ἔν τοῖς
γερμανοῖς ὠφιτύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ὠδαλυομ-
μένης, ἐμπνοῶ κεῖσθαι τ' γαΐον, ὡς ἔστι τ' τινος κακῶν
αὖ ἀπέχον. τοσόνδε ἐνέβεσεν αὐτοῖς δύνοίας τῆς
ὠφὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τῦ καθ' αὐτοὺς ἀπολωμένου
τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ & τὸ E
σαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται γ' τῦ ὠρμη-
κότος εἰς τὸν τιμωρίαν μαθήσεως σαφοῖς ὠδαλυομ-
μένης αὐτοῖς ὅπ' τῇ τελευτῇ, δι' ἃ τε τὸ εἰς ἀχαιὸν
ὅπεδείξαθαι τὸ θεθυμον τ' δύνοίας, ὃς ἀμείψαιτο
αὐτὸς ἀπολωλότος, καὶ δίκει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει
χρωμένων ὅπισροφὴ γένοιτο ὑπὸ τ' βελῆς, εἴπερ εἰς
ἐκείνου θεῖσαι τὸ κράτος τῦ ὅπικάσαντος ἀρ- F
χοντος. καὶ οἱ μὲ γερμανοὶ, ἀλλ' οὐ ἐπαύσαντο λύσ-
σης τ' ὅπ' γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐ-
τούς. χαιρέας γ', σφόδρα γὰρ ὠφὶ μνησικακῶ ἔδεισε μὴ
δι' αφθαρσίαν μανίας τῷ γερμανῶν ὠφιτεσεῖν, ἑκασόν
τε τῷ στρατιωτῶν μετάσει θεσμοθεῖσθαι τῆς σωτηρίας
αὐτῷ δρόμους, καὶ μὴ ἀπωλόλοι πολλῷ ἐξέρασιν
ποιούμενος. καὶ μνησικακὸς μὲν καὶ κλήμης, αἰσχύνεται
γὰρ ὅπ' τοῦτον, μεθίησι πολλῶν μετ' ἄλλων συ- G
κλητικῶν δικαιωσύνῃ τῇ θεάξει συμμύρτυρῶν, καὶ
ἀρετὴν τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ θεάσειν μὴ ὀποδ-
δειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲ ἐλθεῖν ἡδο-
νῇ τῷ ὑβρίζειν ἐπαρθείσαν, δύτυχεῖς γ' ἂν ἅπα
ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τ' βίᾳ, μίσει τ' ἀρετῆς θεὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μὴ ταύτης δυσυχίας,
ὁποία δὴ γαΐον συνελθεῖν, θεὸ τ' ἐπανασάντων καὶ σωτηθέντων τ' ὅπ' θεσιν αὐτὸν ὅπὸ βελὴν αὐτῷ γνω-
μένου, καὶ διδάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἦν, ἀφανίζων τῷ νόμε τ' θεσπεσίαν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆ-
σθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν ἐῇ τούτοις οἱ ἀπηρήκασι γαΐον, ἔργῳ γ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ κεῖσθαι
δολωλότα. ἤδη γ' καὶ τὸ θέατρον ἐξανίσατο τῆς φυλακῶν, καὶ βοαχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῆς εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum aſperate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertieſſent etiãnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, paraueratque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non ampliùs erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine grãtias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: ite autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque spetare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non secuturum tot vrgentibus negotijs, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum conuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generósis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsês certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vtpost eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

αἰτία δ' ἦν τῷ θορυβώδει ἀφροδισιασμῷ τῶν θεωρῶν. ἀρχὴν ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὅπῃ θεραπείᾳ τινῶν ἑλκωμάτων, σκήψας τοῖς σώσοντας, λόγῳ μὲν ὡς μεταλλάσσομένοις ὁπόσα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς ἑλκωμασίαις προσφορά, τῷ δὲ ἀληθὲς, ὡς ἀπέσεισε τὸν κίνδυνον τῆς κατηφότος. ἐν τούτῳ δὲ βουλῆς τε γίνεται σύνοδος, καὶ ὁ δῆμος ἤπερ καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅπῃ τὰς ἀγορὰς καταλάβοι, ἐν ζητήσει τοῦ σφαγέων τοῦ γαΐου ἦσαν. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ σύθυμως, δοκεῖν δὲ ἡ βουλή. καὶ ἰδοὺ δὴ ἀσιατικὸς ἀλέξιος ὑπατικὸς ἀνὴρ, ἔδοξε ὅπῃ τὸν δῆμον καταλαβὼν θορυβοῦντων, καὶ δεινὸν ποιησόμενον τὸ ὅπλα ἀνθεῖναι τὸν αὐτοκράτορα τὸν ἀποκτενόντων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤρεσκον, τίς ὁ φάξας τυγχάνει, εἰδὼς δὲ ἐγὼ φησί. καὶ προὔθεσαν δὴ καὶ οἱ ὕπατοι δόγμα γαΐου μὲν κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες δὴ τοῦ τότε δήμου, καὶ τοῖς στρατιώτας. ὅπῃ τὰ αὐτοῦ ἀπέναι, τοῦ μὲν δήμου, πολλὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τοῦ στρατιωτικοῦ δὲ πεῖραν, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τοῦ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δέος γὰρ μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσειε τὰ κακὰ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτοῦ καὶ συλήσεις τῶν ἱερῶν ξεπομένων ἐφθάκει δὲ ἤδη τοῦ βελτόνων τὸ πᾶν πλῆθος συνελεγμένον, μάλιστα οἱ τὸν γαΐου σωθέντες τὸν φόνον θεασάμενοι ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρενήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακειμένων δὴ τοῦ πράγματος.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὸν ἄρχειν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, ἀφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ὑπὸ τῶν οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδου γιγνομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἑώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ σφῶν δὲ αὖ ποτε γιγνέσθαι πραγμάτων, ἀξιοῦμόν τε ἂν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ αὐτῶν κτήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε τὶς τῶν ἐν ἀρχῇ καταχήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς ἐῇ μὴ ἃ συμφέροις τῶν ἀρχῆς κατασῶσι. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκρίτων ἔτι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, πάσῃσί τε ὄντα τοῦ τεθνεῶτος, καὶ τοῦ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, ἐδενός δὲ τινος ἂν ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τοῦ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ σταθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοουμένους τε, καὶ ἐπαρθέντας ὑπὸ τοῦ εὐδαιμονήματος. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιος ὑπὸ τῶν στρατιωτικοῦ. γνέος δὲ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τὸν κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὑπισχνέοιτο τὸν ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ βουλόμενος τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ὅπῃ τὸν συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως καὶ γυναίοις αἰδεσθεῖσι πρεπόντως ποιεῖται τοιάδε λέγων. εἰ καὶ ἄπορον ὦ ῥωμαῖοι δοκῶ τὸ χρῆνῳ πολλῷ ἥκειν ἀέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἔχομαι τοῦ ἐλευθέρου τοῦ ἀξιοῦσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον προβατεύουσαν καὶ γνώμῃ θεῶν οἳ ἐχαρίσαντο αὐτοῖς κειμένῳ, διαφαίνειν δὲ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς διὰ μανίαν σωθῆναι. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς ἀθανατισθῆναι, καὶ μετ' αὐτοτελοῦς τὸν διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παρίδι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἐτέθησε διαπτομένην βιωθεῖσαι. ἐμοὶ δὲ τὸ πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς δὲ νῦν ἀπλήστως πιμπλαμένου μανίσεως τὸ αἰδεῖσθαι τοὺς ἐγκυμονήσαντας καὶ ἐντεκόντας αὐτῇ, καὶ τοῦ

τῆ θεῶν ὐδὲν μειόνος ἀξίους τιμῆς τούσδε τοὺς ἄνδρας, οἷ ὀλίγῳ πρὸ τούτου τὴν ἡλικίαν ἡμᾶς ἐγεύσαντο αὐτῆς. καὶ εἴη μὲν εἰς πάντα τὸν αἰῶνα τὸ ὄνειδος ἀβλαβὲς καὶ ἄδοξον αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν γένοιτο καὶ ἤδη ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰῶν ὑπείληπται τοῖς πρεσβυτέροις διὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενοι μετρίως ἄρειν. τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς καταστάσεως ἀγαθὸν ἀνδρῶσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγράμμεθα. πεῖν δὲ καὶ ἡμῖν, ὃ μὲν τοῦ παρόντος ἕνεκα ἴσως, ὐδὲν φροιμιάσεται εἰπὼν τὸ ζῆν μὲν ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐπιφέρεται τοῦ ἀνθρωπείου τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ ἢ ἃ παλαιβών, οἷς δ' ὤφελε ὁμιλήσας ἠθόμην, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀναπίμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσας μὲν πᾶσαν ἀρετήν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαρπάμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθισάμεναι, ὧν τὸ μὲν ὅπι σοφίᾳ τοῦ νόμου, ἀλλ' ὅπι τῇ ὀργῇ τῶν ἐφεστηκότων καταλείπῃ τὰ πρόσφορα. ἀφ' ὧν δὲ ἴσως κἄσαρ φρονήσας ὅπι καταλύσῃ τὸ δημοκρατίας, καὶ ὀλιγαρχισάμενος τὸ κόσμου τὸ νόμων τὴν πολιτείαν διετάραξε, κρεῖσσον μὲν τὸ δικαίου ἡγούμενος, ἢ πάσων δὲ καπιδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιούμενος, ὃν ἔσιν ὅτι τοῦ κακῶν ἐδίεφθε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀνδρῶν οἱ ἐκείνου ὀλίγοι τὸ ἀρχῆς κατέσχον, ἐπ' ἀφανισμῷ τὸ παντείου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τοῦ πολιτικοῦ ἐρημίαν τὴν γνώμῃ καταλείποιεν, ὀλίγα τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῆς αὐτῷ τὸ κινδύνοις αἰδεσθῆναι ὁμιλεῖν, καὶ τὸ ἀρετῇ προσύχειν πρὸς δυμῷν, ἢ μόνον ὑφαρεῖν τι τὸ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὀλιγωφίζειν αὐτῷ τοῖς ὀλέθροις τοῦ ἀπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα αὐσπισον ὅπου εἰσαμένων καθ' ἕκαστον ἦρξεν. εἷς ὢν ὁ γαῖος ὁ σήμερον τεθνεὼς, πλέω τε πάντων δεινὰ ἀποδείξας, ἢ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαίδευτον τὴν ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐκβιβόμενος ἀδίκως τὴν τιμωρίαν ἐπιφέρεσθαι, ὀργὴν ὁμοίως εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ ἡ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, ὐδὲ μὴν ὕβρεως ἀποχρῆται, ἢν εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, ἢ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ παῖ κέρδος ἐν τῇ πανουργία διοχλεμένων τῆς ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννίδι παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς ὕνοιαί τε ἐπικαλεῖσθαι αὐτῷ καὶ τοῖς ἐν ἀλίγῳ πεθεμένοις, ὁπόσα πεπόνθοιεν ἂν ἔσιν. ἐξεπισταμένοι γὰρ ὧν αἰκαπήσειαν κακῶν ἔσιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τὸν τύχων, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν φοβεῖσθαι μὴ δυνάμενοι, μόνως πῃ δύσι κτήσασθαι τὸ ἀσφαλὲς τὸ ἀδεὲς, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δ' ὠνηθεῖεν αὐτούς. τοιοῦτον δὴ κακῶν ἀποχρῶντες, καὶ ἀποστελεῖς ἀλλήλοις κατασάντες, αἵ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατα πρὸς τὸ παρὸν ὕνοιαν, καὶ τὸ αὖθις αἰεπιβούλευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δικαίοις φρονοῦσαν, ἀλλὰ τὸ εἰς κοινὸν αὐτῷ τὸ ὠφέλιμον ἅπαντᾶν. ἢ καὶ αὐτοφλάσθαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ φρονήσιμα, ὐδαμῶς ὡς κίνδυνον φέρων, ἀλλὰ τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τὸν ἐφεστηκότα ὧ αἰδήθυνόν τι βλάπτοντι τὴν πόλιν, ἐν αὐτοκράτορι μάζησάσθαι τὸς εἰρηκότας. ἐν τέλοφι τὴν τυραννίδα ὐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥτε ἀρχὴ καὶ τὸ πρὸς ὐδὲν τὸν ἐκείνῃ θελομένων παρηλογία χρώμενον. ὁ γὰρ εἰρηκὼς τὴν τυραννίδα

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem pepetit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, re- B cipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules redit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: idcò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in infaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

ἡσυχάζομεν, & μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν ἐν τρόπῳ ζωῆς, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορὰς ἀπήκεστους, κακοῖς τε οἷς πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ τῷ μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μὴ ἀχρείους τὸ ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶς, αἵ τινες μέγισται τούτοις εἰσενεγκεῖν, μάλιστα ἡ χαρέα τῷ κτείνῳ. σοὶ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ὅδε πορείας ἡμῖν καὶ γνώμης καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερείας πέφυκεν, & καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερείας τῆς ἡμετέρας, πρόβουλότος τε ἅμα καὶ πρόκινδυνότος ὅτι τῆς ἐλευθερείας ψηφίσασθε τάς τε τιμὰς, πρῶτον τε αὐτοτάκτους τοῦτο ἀναφλώσασθε. ἔργον ἦ καλλίστου καὶ ἐλευθερίοις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷος, δὴ καὶ ἀνὴρ ὅδε πρὸς ἡμᾶς πάντας γέγονεν ἐδὲν ἧσσα πλησίως κτείνῳ καὶ βεβούτῳ τοῖς γαΐου ἰδίοις αἱρηκόσιν. ἐπείγε οἱ μὲ, σάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ὅθεν ἦ μὲ τυραννοκτονίας, καὶ τὸ ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπαλλαξις τὸ πόλιν. σὺν τοῖς τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, & τὸ ξυλαυτῷ ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δέ τις ξεβέλλιος μάξιμος, ἁρπαρείτας τὸν δακτύλιον τῷ σεντίῳ, λίθος ἦ εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεσμεύετο αὐτῷ, καὶ ἀσυδῆ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει πράξῃ ὅπερ ὤετο ἐν λίθῃ γεγονότι. & ἡ μὲ γλυφὴ καταπήγνυται, πρόσελιλύθει ἦ ἡ νὺξ ὅτι μέγα, καὶ χαρέας ἦ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ ἦ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι ἦ ἰδεῖν αὐτοῖς, καὶ ὁμοίᾳ ἀπιστίᾳ τὰ δρώμενα. ἐπὶ γὰρ ἕκαστος τῷ μεθ' ὃ τ δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφηρέθησαν ὅτι τοῖς ὑπάτοις σημεῖα ἡ πρόδοσις. ἔστι γὰρ πρότερον ἡ τυραννηθεῖσα τ πόλιν, κύριοι τ στρατιωτῶν ἦσαν. χαρέας ἦ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τ στρατιωτῶν τοῖς περὶ τ σύγκλητον σωζεσκόσιν. ἦσαν ἦ εἰς ἀριθμὸν τέτταρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον δ τυραννίδος προὔκειτο. & οἵδε μὲ ἀπῆσαν μετὰ τῷ χιλιαρχῶν, ἀπεχώρει ἦ ἤδη καὶ ὁ δῆμος πρόχαρὴς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τιμὴ μεγαλομοιρίαν αὐτοῖς, ἡκέτι ὅτι τῷ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἰδίᾳ ὁ χαρέας αὐτοῖς. χαρέας ἦ ὁ δεινὸς πάθεμος, πρόειπέν τινι θυγατρὶ γαΐου, καὶ τινι γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παροικεῖ τὸν ὄλεθρον αὐτῷ συμπυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολέλοιπεν αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῷ νόμων, ἀλλως τε πρόθεσιν ἑαυτοῦ δακὼς τελειώσασθαι τινι αὐτῷ, καὶ πάνυ δύφεγγες μῖσος τὸ πρὸς γαΐον, ἰδίᾳον ἐκπέμπει λῦπον, ἕνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοιῦντα τ γυναῖκα γαΐου, καὶ τ θυγατέρα. κλήμβους ἦ ὄντι συγγενεῖ τῷ λύπῳ τ ὅτι τοιοῖσδε πρόθεσιν λῃστρικίαν, ὅπως μεταχὼν κἀν ὅτι τοιούτοις τ τυραννοκτονίας ἀγαλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τ πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὑπερβολῆς δόξῃ κοινωνεῖν τ πρώτων συνθεμένων. ἑνίοις ἦ τῷ συνωμοτῷ, καὶ ὡμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θρέψει χρησόμενον, ἀλλὰ τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἡ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ὃς ἂν τε πόλις ἀπηνορδώκῃ τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι & αὖθις λῦ ἀπώλετο. οἱ ἦ & τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνωμῇ, τὸ ἦ πᾶν, καὶ τῷ ὑπὸ γαΐου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνη τ αἰτίαν ὑπέφερον, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιῶν δουλώσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιζόμενον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτῷ ἐῇ τινι νεναυπηγημένῳ ὅτι ταῖς ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελέσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθέν, ὡς τε αὐτῷ τελευτᾶν, ὑδὲν γὰρ οἱ ἀποστυδοῦντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐς ἔλλετο ὁ λύπος. ἐβεβαιοῦτο ἦ ἡδὲν μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ τὰ εἰς καιρὸν διαλαβεῖν ἐᾶσαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπουδαμοῖς μεμπτὸς ἐῇ τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τ δήμου ποιεμένων. παρελθὼν καὶ

ὅτι τῷ

ὅπῃ τ βασιλείαν, καταλαμβάνῃ τ κεσωνίαν, γυνὴ ὑπ' αὐ A
τ γαίου, ὧδ' ἀκατακρύμμῳ τῷ σώματι τὸ αἷματος χα-
μαιπετῆ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαλεπώτατον ἐν ὀ νό-
μος τοῖς μέγιστοις ἐστίν, ἅμα τε ἀναπεφυρμένην ἐν τῷ
ξαυμάτων, & πολλὴν τ ταλαιπωρίαν συμφερομένην
τ θυγατρὸς παρερριμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε
ἑνὸν ἕτερον, ἢ καὶ μᾶλλον τὸν γαΐου, ὡς πιθανὸν ἐ χόν-
τος πολλάκις σωφρονισθῆναι αὐτόν. ἐπ' ἀμφότερα
αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νυνὶ ἐφ' ὁμοίοις σκέ
ψασθαι τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκριβεστέρου, μὴ ὑπ' ὀργῆς B
ῥοπὰς τὰς αὐτοῦ σφαλείσης. οἱ μὲν, ὑποσημαίνειν
φάσκοντα τὸν λόγον ὡς συμβαλουμένης ὑποψίαν μα-
νιῶν, καὶ τὸ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ
ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τὴν σφαγμάτων, μὴ παρ' αὐτῆς
ὑπολέσθαι τέρπῃ τὰς αὐτοῦ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου
τοῦ σφῷ τὴν σωφροσύνην ὑπεφοίτησαντος γαΐῳ καλῶς
ἔσεσθαι μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως πάντας
μεταχειρισάμενον αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν C
ἀδηλοῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τοῦτο εἴη τὸ ὑπονοεῖ-
ζόμενον ὡς σωφροσύνης διαφθαρῆναι μαλακῶς
γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ κεσωνίας καὶ ὁ-
ποῖα οἱ ἀνθρωποι σφῷ αὐτῆς ἐφρόνουν ταῦτα ἴσμεν. ἡ δὲ
ἐπεὶ θεᾶται τ σφαγὴν τ λέοντος, τότε σῶμα τ γαΐου
σφυδείκνυεν, καὶ ἄσον ἴσης παρεκάλει μετ' ὀλοφυρ-
μοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ συνεγνώκοτα ἑώρα
τὸν λέοντα, καὶ μηδὲν σφισόνζα ὧν ὅπῃ σφῷν D
ἐκ αὐτοῦ κεχωρισμένῳ, γναφείσασα ἐφ' ὃ χάρει, τῷ
τε σφαγίῳ ἐγόμενον & πάνυ σφοδρῶς, ποτνιω-
μένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ἔτι σαφῶς ἐν ὑπογνώσει τοῦ
ζῆν γεγονότας, & καλούσα μὴ μέλλειν ὑπολει-
ωσει τοῦ δράματος ἓ ἐπ' αὐτοῖς συνέθεσαν. καὶ
ἥδε μὲν δυσχερῶς ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ λοίπου,
καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ λοῦπος ταῦτα
σφαγγέλλων ἐπαφῆκε τοῖς σφὲ τὸν χαρέαν. γαΐος E
μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λεί-
ποντα τεσσάρων μηνῶν, ἔτει τελευτᾷ, ἀπὸ καὶ σφότε-
ρον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε καὶ κακοφραγίας
εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος, & φί-
λος διαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος,
καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε
ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος, τῷ ὑβρίζειν
εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμε- F
νος, καὶ ποιεῖσθαι ἐν τῷ κτείνειν, & σφδρύνεσθαι. καὶ τῷ
μὲν θείου, καὶ νομίμου μείζων ἐπονειδίστως εἶναί τε
καὶ δοκεῖν, ἡσσώμενος ὑπαίνων τῆς πλήθους. καὶ πάν-
τα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νόμος ὑπέμεσε, τιμωρίαν
ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμνήμων, εἰ καὶ πλείστα τε
καὶ ἀγαθὰ μεγίστων χρῄοιτο οἷς τότε ὀργισθεὶς ἐκπλήξει
κολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμιον ὑπ' ἠνύμενος
πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, ἀνταπέλεγον ὅπῃ πᾶ-
σιν οἷς καλύσειε τὴν ὑπεθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν καὶ
ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἣ καὶ μάλιστα αὐτοῦ φύ-
ναι φᾶσι τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ

in palatium offendit Cesoniam humi stratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ solent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem se cum iacente simul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accusatio, quòd amantissimæ vxori non pariuisset præmonenti toties. quòd quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis sic intelligentibus, consuluisse eam, vt rediret ad saniorem mentem, & in ciues sæuire desineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, instigasse eam maritum, vt sine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignum sit, tuæ tamen securitati prospiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus segnior fuerit. adeò in diuersum sensum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, offenso iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque sensit cædis causa eum venisse: non magni pendentem verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum iugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à sociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de causa sanguinarius, vnicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniustis cædibus ac rapinis ageret attollens se supra humanum fastigium, & diuinitatis opinionem affectans, popularique assentatione deprauatissimus: legum cancellos non secus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: osor bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inuidia, propter incredibilem & multis retro seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuersiam maximum opus est, & vtilissimũ nauigantibus. ac ne id quidẽ absolutum est: sed imperfectum manſit remissa contentione operãtium. in cau-

μῶσος, διὰ τὸ πολλῶ χρόνῳ μὴ ἰσορημένον, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τ σφὸς τὸν σφέξαντα σφαγελεῖν.
ἔργον ὑπ' μέγα ἢ βασιλέων οὐδὲν αὐτῷ πεσφεσγμένον εἴποι τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ σωόντων καὶ αὖθις
ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλοίῳ γε τῷ σφὲ ῥᾴστου καὶ σιτελίαν ὑπονοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῷ ἐπ' ἀγρίππου
στηγῶν πλοίων. τοῦτο ὑπ' ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ἃ μὲν καὶ ὅπῃ
τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τῷ ἀμβλυτέρως αὐτῷ ὑπονοεῖν κατελείφθη. ἄπιον δ' ἐν,

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: facileque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vius enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm
III. Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maxime, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quam vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciam rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

A ἡ περὶ τὰ ἀληθεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανῶσα εἰς ἡδονὰς, ἢ καὶ μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτὸν, ὑφαιρεῖν τιὼ ὅπη τοῖς χρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως ἦ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίων παζίῳ σφόδρα ἠσκημένος, συνίεντα ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τε καὶ πλείονος περισυγκειμένοις αὐτοφυῶς ἐκ τοῦ ὀξέως, φαεινῶς πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ περάγματι παρέστηνα οὐδ' ὁμοίως, δυκολίᾳ τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ εἰς ἰσχὺν αὐτῇ περιλαβεῖν μελέτης τοῦ ὑπονοεῖν. ἀδελφοῦ γὰρ παιδὸς ἦν γεγονὼς πιθανὸς ἐκ δεξιοῦ γένους, μέγα κἀδίκημα παιδείας αὐτέχεσθαι, δεῖ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ ῥώτα ἐν αὐτῇ καθορθῶν διαφέρειν, καὶ συνεφιλοκάλει γαΐῳ, συγγόνοις τε αἰδοῖς, καὶ ἡγεμόνος εἴκων ὑπολαΐῳ. ἐῤῥώτευσέ τε τὰ καὶ αὐτὸν πολιτῶν, ἐμοὶ αἰτιᾶσθαι οἷα τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ πρὸς τὴν ἐλθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ὅπως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς αὐτὸ δύνον τὸ πρόσφορον ῥᾳδίως πάρεστι. φίλοις μὲ κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεπλασθεὶς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δίκης ζήλῳ τῷ πρώτου, μέχρι δὴ τῆς πρώτης τοῦ ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δύνοιας ἦ πρὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῷ δηλωθεὶς τελευτᾷ. κλαύδιος ἦ καθάπερ αὐτὸς ἔφην ἀποδείξεως αὐτῷ τοῦ γαΐου ὁδῶν ἡμούμενος, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος παῦσαι τοῦ καίσαρος τελευτῆς ἐν ἀμηχανίοις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ἀδημονίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῆς ἡμιναιότητος ὑφορώμενος. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἤκουεν αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρχῶν, παιδείᾳ τε σεμνὸν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τοῦ εἰς θόρυβον ἀπαιτουμένου παντοίως ἀπαλλάττων αὐτόν. τότε ἦ ποίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου παντὸς τραπωτικῆς μανίας ἀπάλειπτος γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῇ οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ὅτι τῆς στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς περαιτέρω ἦσαν. ὁπόσοι ἦ καὶ παρετύγχανον τιὼ μὴ γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεθέμενοι διὰ τὸ καθ' ἑκάτερα αὐτῷ τὰς τύχας συμπλεῖν. τὰ ἦ περὶ αὐτοὺς ἀπεσκοποῦντο μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσει καλῶς, καὶ τῷ γερμανῶν τε ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγίων ὄντων ὁμοίοτητος χάριτι τὸ ἑαυτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο διδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῷ περὶ τῷ ἀπορρύσαι ἐτεθειάτο τὰς κεφαλὰς ἀναφερομένας. εἰσήκει ἦ κατά τι τρόσβατον ὀλίγαις βαθμίσι χωρίον, ὑπεσκιωμένῳ τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γεάτος τῷ περὶ τὸ βασίλειον τῆς τραπωτῷ θεασάμενος, καὶ τῷ μὴ ἀνειβασαμένου τιὼ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν δέ τὸν σκότον, τῷ ἦ ἄνθρωπον εἰ τὸν ὑποληπτὸν κείτης εἰ μὴ ἀπηλλαγμένος. τρεπόμενος τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἀξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, ὀπιγωρίζει. γερμανικὸς μὲν φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ σκοπῶμεν τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδιος ἦ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ἀποθάνοι τιὼ γαΐου, φειδὼ ἔχειν ἤξιου τοῦ κατ' αὐτὸν αἰτηθοῦς αἰδέμονος αὐτοῦς ὑποπτεύσας, καὶ τὸ ἀπερομνήστου τῷ γεγονότων. καὶ ὁ γεάτος μειδήσας, ὑπεσπάσατο τὴν δεξιᾶς, καὶ παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

A φρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ Γάϊον ἀφῃρημένοι τῇ σῇ συνεχώρησαν ἀρετῇ, πρόνοιαν τῆς οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τὸν προγόνων ἀπολάμβανε τὸν θρόνον. ἀνεβάσταζε δὲ αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων. συνεστρέφοντο δὲ περὶ τὸν Γρᾶτον ἤδη καὶ πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τοῦ ἐπὶ κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα διὰ βίου τοῦ παντὸς, καὶ B κινδύνοις οὐ μετρίως ἐπὶ τῆς Γαΐου ἀρχῆς ὡμιληκότα. τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμπρέπειν κρίσιν ἠξίουν τὴν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τοῦ στρατιωτικοῦ συστρεφομένων, φυγαί τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ προσόδων ἀπορία τοῦ Κλαυδίου δι' ἀσθένειαν τοῦ σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ παραγινομένης φυγῆς ἔσωζον αὐτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὴν σωτηρίαν τοῦ δεσπότου. ἐν εὐρυχωρίᾳ δὲ τοῦ παλατίου γινομένοις, C πρώτην δὲ οἰκηθῆναι τῆς Ῥωμαίων πόλεως τοῦτο παραδίδωσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν ὄψιν δεχομένοις τοῦ Κλαυδίου. περιπλεῖστόν τε ἦν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σταθῆναι τὸν ἄνθρωπον, εὐνοίᾳ τε τοῦ Γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δὲ ἦν αὐτοῦ, ἐπὶ μέγα πᾶσι τοῖς ὡμιληκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτοῦ. D ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῄει τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ ὁπόσα ἐπὶ τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. πρὸς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνοις αὐτοῖς φέρειν διά τινος κτησαμένου τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων, παρὸν ἐπιχωρήσει καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἣ ἐπὶ τοιούτοις γένοιτο ἂν ἀρκοῦσα. ταῦτα E πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξῄεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι διηγοῦντο. οἱ δὲ πυνθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμφράξαντές τε καὶ περικλείσαντες ἦγον ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου φοράδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεστήκεσαν δὲ αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπακτον αὐτοῖς ὕβρει τῶν τυράννων γενομένην φιλοτιμούμενοι διαδιδράσκειν χρόνῳ παρέχον. F ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνην καθιστάμενος, καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ἐπιστόμισμα τοὺς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτοῦ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ Κλαυδίου ἁρπαγῇ, στάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία καὶ ἐπὶ Πομπηΐου γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν ὑπολαμβανομένων τοῦτον αὐτοκράτορα καθισταμένων. γνοῦσα δὲ ἡ βουλὴ τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρετῆς G ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν ἐπὶ καθέξει τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, παραχωρεῖν δὲ τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἢ ἐσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ παραχωροῦντα τοῦ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κόσμου τὴν πρόνοιαν μνημονεύοντα ὧν οἱ πρότεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων πρασσομένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐθελουσίως περὶ παροινίᾳ θαρσεῖν τῆς πατρίδος. καὶ πειθομένῳ μὲν καὶ τοῦ πρότερον ἀπράγμονος τῆς ἀρετῆς

A ad principatum erigere, quem dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum ... dem respicientes fessum calamitatibus. ... age maiorum tuorum solium recipe. moxque attolunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in B vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi soli tenerent palatium, partem vrbis vt ferunt antiquissi- C mam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum D statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impe- E dimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibíque aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera cariturum se bellis ciuilibus, & a- F liis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò mittunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum aliis quomodo res administrari debeant; memineritque quàm miserè tractata sit ciuitas vel à priori- G bus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperiis eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem esſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentésque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile conticeret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arroganiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim IV. poſtquàm ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam p. c. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtãr veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos. pro nobis autem

ὅπλ ἀχυμβύῳ βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὐτὸν ἐλευθέρων ψηφιεῖσθαι τ πολιτ, κ ἐπιχωρήσ τὸ νόμιμον τὸ μέγεθος ἀρχοντά τε ☪ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δ ὑπονοοῖτο μηδὲν ὂν τ γαΐου τελευτῆς στερεσνιζόμενος, ὅτι γε αὐτοὶ ὀλιγωρεῖν. τ τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ ἐν τὸ σωματικὸν αὐτοῖς, ὅπλων τε ἀφθονίαν, ☪ πλῆθος οἰκετῶν οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δ μέγεθος τῆσδε ἐλπίδα ἐν κ τ τύχην, ζυῖς τε θεὸς ἐπ ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ ζῖς μ ἀρετῆς, ☪ τ καλ ζυῖς ἀγῶνας ποιεμένοις. ἐν δ ζύτους οἳ ἀν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τ πατρίδος. κ οἱ μ πρεσβύται, ἐπεφάνιος ☪ βεσύχος, δημάρχοι δ ἦσαν ἀμφότεροι, ζῖσι δ ἐχρῶντο ζῖς λόγοις. κ καθικέτευον ζῖς γόνασιν αὐτ πορπατεσόντες, μηδαμῶς πολέμοις κ κακοῖς ἐμβαλεῖν τ πόλιν. θεωρεμένους δ στρατιᾶς πληθύι τ κλαύδιον περεχομένου, κ τὸ μηδὲν ζῖς ὑπάτοις ὄντας συνεχείσει τ πρὸς αὐτὸν, εἶτα ἀρχῆς ὀρέγοιτο, πρᾶ τ βελῆς δέχεσθαι διδομένην. ἀσιωτέρων γὰρ ☪ δυσδαιμονέστερον χρῆσθαι τὸν μὴ μ ὕβρεως, ἀλλ δύναμιν τ διδόντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τ βουλῆς κ τ δήμου.

ΚΛαύδιος δ, ὡπίσατο γὰρ μεθ' οἵας αὐθαδείας ὁπος εἴλειεν, κ πρὸς τὸ παρὸν γνώμη τ αὐτ ὅτι τὸ μεζοάτερον ξεπόμενος, ἐ μέν, ἀλλὰ κ τ περὶ αὐτοὺς φόβῳ δείσας, ἅμα μὲν θαρσεῖ τ στρατιωτ, ἅμα δ ἀγρίππου τὸ βασιλέως, κελεύοντος μὴ περιέσθαι τ χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. προφάσας μὲν κ περὶ γαΐου οἷον εἰκὸς ἀνδρα ὑπ' αὐτ δεδημένου. ἀσιωτέρως γὰρ ☪ δυσδαιμονέστερον χρῆσθαι τὸν μὴ μ ὕβρεως, ἀλλ δύναμιν τ διδόντων παραλαμβάνοντα.

IV.

PORrò Claudius ſciens ſenatus arroganiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquàm ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam p. c. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtãr veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos. pro nobis autem

συν-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαι, καὶ τὴν ὠφελίαν δόξαι τῶν δυκλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητον. πρὸς ἢ τεχνίτας μαχόμεθα προαγαγόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως ἁπάσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ τὴν θεσπαν τὴν ἀρχὴν, προσβλέπειν τε ἕτοιμος εἶμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τὴν τε παραχὴν τῆς βουλῆς διηγεῖται καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ὑποκρίνεσθαι, καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, καὶ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχέσθαι, ἀλλὰ τὸ ὁμότιμον τεύξεσθαι τῶν ἄλλων, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν κατασκόπων. γεύσειν δ' αὐτοὺς ὑπιεικείας τῆς καθ' αὐτὸν, μείζοσιν καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομοίρους, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδυκότων προαγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες; ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῇ στρατιᾷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεὰν τοῖς σωματοφύλαξι πεντακισχιλίας δραχμὰς καὶ ἕκαστον ἀνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῆς ἀναλόγων τὸ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπηρέται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου δίος, ἔνθα δὴ νὺξ λῦε. τῆς δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλείπτοντες ἑαυτοὺς, ἐνεδίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ὅτι τῆς ἰδίων ἀγρῶν ἐληλύθεισαν ἔξοδοι, προφορωμένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῆς ἐλευθέρου γενόντος, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆς δουλεύειν ὑπειληφότες δίκαιον ἀρχὴν τῆς πονεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῆς πατέρων τε καὶ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασκῶσαι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν καὶ πλείους, καὶ διαβουλευομένων τε καὶ τῆς ἐν χερσὶν, ἀφνίδιον ἄρξεται δοκεῖ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τὴν βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο τε καὶ τῆς μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφίσιμον εἶναι. ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις ὅπως ἔπεσθαι, ὅς τις τοσαύτης προσασίας ἄξιος, ὥστε ἐναντία τὰ τῆς συλληπτῶν λῦε πολὺ πλέον, ἢ ἁμάρτημα μὲν τῆς καὶ τὴν ἑλευθερίαν αὐχήματος; φόβῳ δὲ τῆς κλαυδίου. ἐμὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινυκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου γαλαμπικὼς ἰουλίαν, προθυμός τε ἦν ἀπροιείδως τῆς προαγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι προφάσει ἐκ προφάσεως ἀναρτῆς. ἐαλέριον τε ἀσιατικὸν μινυκιανὸς ἐκ τῆς γαΐου σφαγέων αἰεῖχε τοιούτων ὄχλοιων. ἐγένοντο δ' αὖ φόνος ἢ τινος ἐλάσσων, ὅπη χωρηθέντων τῆς ὅπη θυμουμένων τῶν ἡγεμονίας ὡς τε ἀπιτάξασθαι κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ὂν ἐν αὐτῆς ἀξιόλογον, καὶ τῆς στρατιωτῆς οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅπη τῆς πόλεως, ἑρέται τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῆς μεπόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φεισθῆναι τῶν πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῶν ὑπὸ αὐτῆς ἀπέσησαν. ὑπὸ δὲ ἀρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὅπι χειρήσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῆς δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶν παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵους τε ἄρχεσθαι ἀνθορύβησε, μὴ ἐφεῖς μὴν ὥς τε εἰπεῖν,

A

B

C

D

E

F

G

etiit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio eorum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam. nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat decommuni sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, prænidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, proter nobilitatem generis, affinitatemve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuisséque cædes quanta vix vnquàm aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deindeappetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij amplissimum ordinem militari intolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eurycho. is erat auriga Pralinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis exrudendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nihil mori, strictis gladiis, & sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporéque occupatis omnibus, nec scientibus quidnam agendum post irritatum in se Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum vt se inspectante imperium committatur Claudio, & asciscatur vltronea seruitus, simúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempsisset Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quòd senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis cum inuadentes gladiis perterrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitque eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo

δῆμα τὸ ὡρμῆσθαι πάντας ὅτι τὸ μὴ ναρχεῖσθαι, ἢ ὑπὲρ ἡγεμόνος σπάλοιτο ὡς ἂν αὐτεξούσιοι τὰς ξιβάς, τῇ συγκλήτῳ ὑποπεία ἄρχειν τε, καὶ ὃν ἄρχεσθαι αὐτὴ ἔφη, ὅτε δεχομένων τοὺς τῷ στρατιωτῶν, καὶ τῷ γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις ἐκ ἐφίεντων. ἐν τούτοις δ' ὄντων, χαρέας τῷ ὀργῷ ἐκ ἀναχόρμος πρὸς τὴν αἴτησιν τῶν αὐτοκρατόρος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον παρὰ δύτυχου κομίσειεν. ἦν δ' ὁ δύτυχος ὄδιτ, ἡνίοχος τῶν κελητμόνου πρασίνου, ᾧ ἐκ ἀπόδασος γαΐῳ, καὶ πρὸς τὰς οἰκοδομὰς τῷ στάσεων τὸ πρὸς ἑσπέριον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτείβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑποκείμενον. εἰς ἅπερ ὁ χαρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομεῖν τὸ κλαυδίου. δεινὸν γὰρ εἰ μὴ μανίαν ἀπαφεσσύνη δώσειν τὴν ἡγεμονίαν. ἃ μὲν διετρέπησάν γε ὑπὸ τῷ λόγων, ἀλλὰ ἀπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀφέμενοι ὤχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δ' ἥτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῷ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῷ ὄγκῳ φέροντες. ἔκπληξίς τε, καὶ κατήφεια λῦ, ὅτε ὅτι χρήσαιντο αὐτοῖς τῷ ἀνθρώπων εἰδότων ὄγκῳ τὸ ἀνηρεθεῖσθαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδορῶντο καὶ μετάμελος λῦ αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἰς τὴν γαΐου σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα σήσεσθαι, καὶ δυλοκρατείαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπλησεν, εἰ καταφρονήσας γαΐου πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ ὅπως ἀποδοθησομένης δυναμένης τῇ πατρίδι. χαρέας δ' πρὸς μὲν τὸ θνήσκειν ἑτοῖμος ἐδὲν φρονεῖν ἔλεγε. βουλεύεσθαι μέν τοι δικαιοῦν ἡγήσεσθαι τὸν κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοῖσδε ἦσαν. ὅτι δ' τὸ στρατοπέδου πανταχόθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τὸν κλαυδίου, καὶ τῷ ὑπάτων ὁ ἕτερος κοίντος πομπήϊος δι' αἰτίας ἦν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὸν σύγκλητον ἀπαγαλῶν, ὠρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη. καὶ ἐπέσεσαπτο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου διακεκωλυκότος. ἀπαγαθίζεται δ' αὐτῷ τ' ὕπατον ἁρπάσας τὸ κινδύνου. τῷ δ' συγκλητικῶν ὁ ἦν σωὴ τῷ κοίντῳ, ἡ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς δ' καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῷ ἀνωθέμενοι τ' πρὸς αὐτὸν εὐτολέξεως. ἀπώνιος δ' θαυμαστὰς ἀνεχώρει, ἦν τε κίνδυνος πρὸς πάντας αὐτούς. καὶ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἠπιώτερον κρῆσθαι. ὑμομυῖα γάρ τινος κακοῦ πρὸς τὴν βουλὴν, ἐκ' ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων, πείθεται δ' κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ὅτι τὸ παλατίου ἀπὸ τῆς πόλεως φερόμενος, ἀπαπέμποντος αὐτὸν τὸ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. προεξέπεσαν δ' τῷ γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαρέας καὶ σαβῖνος ἐρυόμενοι φρουρὸν κατ' ὄψιν ὀλὰς πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον κλαύδιος στρατηγὸν ἤρετο τῷ σωματοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεὶ περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, σωσαγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου πρὸς χαρέου.

τοῖς δ', τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δ' ἐπενάλιν τῷ προαιρέσει, ὦ αὐτῷ τιμωρίαν ὑπερβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ὀλιγοπῆτ μέλλοντος χρόνε, ἀπήγετο οὖν τ' ὅπι θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ λούπος

τε καὶ

τε Ῥωμαίων πλείους. λέγεται ἢ χαρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμείψαντι τὸ σχήματος, ἀλλὰ μὴ οἷς ἐνεδύσατο λεπτὸν εἰς δάκρυα ἐκτεθαμμένον. ἀποπειρωμένου γέ τοι τὸν στολὴν τοῦ λεπτοῦ, καὶ τὸ ῥῖγος ἀπωμνύντα φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ λεπτοῦ ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἐπομνύντα καὶ θεὰν, ὡς ἥκιστα δὴ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δι' ἀκριβοῦς μελέτης αὐτῷ γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ, καὶ ὁρῶντα ἔχοι τὸ ξίφος. ἐπελθὼν κομίζειν ὠμὸν μεταχειρισάμενος αὐτός. θνήσκει ἢ δυσαμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γινομένης. λεπτὸς ἢ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων γινομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τοῦ ξάχνου ἁπτεσθαι. ὀλίγαις ὑστεραν ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐπισκόπων Ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῷ διαφέρουσι, καὶ χαρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμένας, ἵλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι τὸν εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ χαρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. σαβῖνος ἢ κλαυδίου μὴ μόνον τὴν ἀρχὴν παρὰ λύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν εἶχεν ἐφ' ἑνὸς, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐκλειπίαν τὸν πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζαι τε ἑαυτὸν προσῆκον τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ βάθει συνελθεῖν.

A aliisque compluribus. Ferrur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauítque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter perit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

B

C

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ὑποδέδωκεν αἰγίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ σεβάσματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

D

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

Κλαύδιος ἢ τὸν στρατιωτικὸν πᾶν ὅτι ἦν ὕποπτον ἐκ τοῦ ὄχλου ὑποσκευασάμενος, διάγραμμα προὐτίθει τήν τε ἀρχὴν αἰγίππα βεβαιῶν, ᾗ ὁ γάϊος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴν βασιλέα, προσθήκην ἢ αὐτῷ ποιεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ᾖν πάππος αὐτῷ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπέδιδε, ἄβελαν ἢ τὴν λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσετίθη. ὁρκία τε αὐτῷ τέμνει πρὸς τὸν αἰγίππαν ὅτι ἡ ἀγορὰ μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀντίοχον ἢ ᾧ εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάσι μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει ἢ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γενόντα, καὶ αἰτιώμενον αὐτὸ ὅπως σώσαντα τὸν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτὸ υἱὸς βερνίκιλλαν τὴν αἰγίππου γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῇ τοῦ αὐτοῦ αἰγίππου ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. στασιάζεται ἢ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅτι τοῦ ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς τοῦ ἀνεῖναι τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις δυθέως ἦν. καὶ κλαύδιος ἐπιστέλλει τοῦ ἐπαρχοῦντι αἰγύπτου, ὥστε τὴν στάσιν καταλῦσαι. πέμπει ἢ καὶ διάγραμμα παρακελεύσασθαι αὐτὸν αἰσίως τε καὶ ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, εἴς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, μεγαλομοίρου τοῦτον τὸν ζόπυρον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅπηνοὺς ἀπέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

E

F

G

V.

Ea igitur vt familiæ debitas restituit, Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

A νους συγκατοικισθέντας τοῖς πρώτοις δηθὲ κτίσταις ἀλεξανδρεῦσι, κ᾽ ἴσης πολιτείας ἀξιωθέντας τῆς βασιλέων τετευχότας, καθὼς φανερὸν ἐγίνετο ἐκ τῆς γεγραμμένης παρ᾽ αὐτοῖς, & τῆς δηλουμένης, κ᾽ μὴ τὸ τῆ ἡμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ ἀλεξανδρείαν ὑπὸ τ᾽ σεβαστὸν ὑποστατηθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆς πεμφθέντων ἐπάρχων κ᾽ δηλουμένης χρόνου, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν ἀφεῖ τούτων γινομένην τ᾽ δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀνέλας λαβὼν ἐν ἀλεξανδρείᾳ. κ᾽ τελευτήσαντος τ᾽ Ἰουδαίων ἐθναρχεῖ τ᾽ σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθναρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποστατήσαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, κ᾽ μὴ ἀναβαίνειν ἀναγκαζομένους τινὰ πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δ᾽ ἐπαρθῆναι κ᾽ τῆς παρ᾽ αὐτοῖς Ἰουδαίων ὅτι τ᾽ γαΐου καίσαρος χρόνων, τὸ δηλ᾽ τινὰ πολλὴν ὑπόνοιαν καὶ ἀναφέρουσιν, ὅτι μὴ ἀναβῆναι ἠθέλησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος τ᾽ πάτριον θρησκείαν, κ᾽ θεὸν προσαγορεύειν αὐτὸν ὑπεισάντος αὐτοῖς. βούλομαι μηδὲν δηλ᾽ τινὰ γαΐου ἀναφέρουσιν τῆς δικαίων τῆς Ἰουδαίων ἔθνει ἀναπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι δ᾽ αὐτοῖς κ᾽ τὰ πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δ᾽ δηλοῦμαι τοῖς μέρεσιν, πλείονα ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μὴ τὸ προτεθῆναί μου τὸ δηλούμενον. τὸ μὲ οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆς Ἰουδαίων δηλούμενον τόπον λαβὼν τ᾽ τόπον γεγραμμένον. τὸ δ᾽ εἰς τ᾽ ἄλλην οἰκουμένην, εἶχεν ἔτος. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου κ᾽ ἡρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, ἐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ κ᾽ αὐτοῖς, ἐπὶ ὧν παρελήφθην ἀξίους κρίνας, δηλ᾽ τινὰ τοὺς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δ᾽ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τὸ θεῖον σεβασθεῖσαι αὐταῖς ἐπὶ πολὺ τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν κ᾽ Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ᾽ ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεπικωλύτους φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νεῦσαν ἐπὶ μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερεκόσμησεν χρῆσθαι, κ᾽ μὴ τοῖς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δ᾽ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ δηλούμενον τοῖς ἄρχουσι τῶν πόλεων, κ᾽ τῶν κολωνειῶν, κ᾽ μουνικιπίων, τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, & τῶν ἐκτὸς βασιλεῖς τε, κ᾽ δυνάστας δηλ᾽ τ᾽ ἰδίων προσθεὶς τῶν ἐγγράψας βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐν ἔλαττον ἡμερῶν τριάκοντα, ὅθεν ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

B

C

D

E

F

Cap. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratoribus omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

Κεφάλαιον ε᾽.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς δηλουμένοις εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, κ᾽ τ᾽ οἰκουμένην πᾶσαν ὅπως ἀλεῖσι ἐδήλωσεν. ἐν δ᾽ Ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δ᾽ ἀγρίππαν κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῆς λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῆς ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, κ᾽ τοῖς ὅτι τετρόποις δηλ᾽ χρημάτων ὑπερείλας ἐφόσμιον ἄγειν. ὁ δ᾽ ὡς εἰκὸς ἐν τὸν ὅτι χρείαν ἔσοι τύχοις ἀπερχόμενον μετὰ τάχους ὑπέ-

ἐπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαρισηείας ἔξε-
πλήρωσε θυσίας, ἀδὲν τ̃ κ̃ῦ νόμον ἀπολιπών. διὸ κ̀
ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνοὺς, τήν τε χρυ-
σῆν ἅλυσιν τ̃ δεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσοσάθμον τῇ.
σιδηρᾷ, ἣ τὰς χεῖρας ἐδέθη τ̃ συγγενῆς ἐμ̃
τύχης ὑπόμνημα, κ̀ τ̃ ὅτι τῷ κρείττονι μάρτυρα με-
ταβολῆς, τῷ ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε φυλάκων ὑπὲρ
τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ᾖ δεῖγμα, κ̀ τ̃ τὰ μεγάλα δύνα-
σθαί ποτε πεσεῖν, & τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα.
πᾶσι γὰρ τοῦτο αἰνιττόμενος ἡ τ̃ ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι
βασιλεῖς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμώτιον
ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. & μετ' ὀλίγον τ̃ φυλῆς ἐκ-
βὰς, εἰς βασιλέα τὸ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. δῆλα
τοῦτον ἐννοεῖσθαι ὅτι τ̃ ἀνθρωπίνης φύσεως κ̀ πᾶσιν ὁ-
λισθάνειν τὰ μεγέθη, κ̀ τὰ κλιθέντα δύνασθαι πάλιν
ἀνεῖσθαι ὕψος. ἐντελῶς δ' οὖν θρησκεύσας
τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τ̃ αἰτίαν τ̃ ἀρχιερω-
σύνης μετέπεσε, τῷ δὲ βοηθῇ σίμωνι, τούτῳ καὶ θήρας
ὑπέκλησις ἦν, τ̃ ἐκείνῳ προσένειμε τιμήν. δύο γ̀ ἦσαν
ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι κ̀ πατὴρ βοηθὸς, ἧ τῇ θυγατρὶ
βασιλεὺς σωφρόνησεν ἡρώδης, ὡς αὐτοῦ δεδήλωται.
σὺν τούτοις οὖν τ̃ ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ σίμων, κ̀ σὺν τῷ πα-
τρὶ, καθὰ & πρότερον ἔχων οἱ σίμωνος τοῦ ὀνία παῖδες
τρεῖς ὄντες ὅτι τ̃ τ̃ μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τ̃ προ-
αγούσας γραφαῖς παρέδομεν. καθασπάμενος γὰρ τὰ
πρὸς τοὺς ἀρχιερέας ἔθος ὁ βασιλεὺς τοῖς ἱεροσολυμίταις
ἠμείψατο τ̃ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ
ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀντιδοῦναι τοῖς ἠ-
γαπηκόσι σφόδρα. ἵππαρχον γ̀ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ
στρατεύματος, σίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμ-
μεταχόντα. παντάπασι γ̀ ὀλίγου χρόνου διελθόντος,
θρασεῖαι νεανίσκοι τ̃ ὁσιότητος προπετέμφυοι τόλμαν,
καίπερ ἀεὶ πεφυκότες ἐμ̃ παραβόλως θερμοί, καί-
σαρος αἰδεσιώτατα κομίσαντες, εἰς τιμὴν τῷ ἰουδαίων
συναγωγὴν ἀνέθεσαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν
παρώξυνε, κατάλυσιν γὰρ τῷ παρ' ἑαυτῷ νόμων ἐ-
νόμιζε. μέλλοντι δὴ πρὸς πούπλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα
γ̀ τῆς συρίας ἔθος ἦν, παραγίνεται κ̀ καταλέγει τῷ
θρασεῖ. ὁ γ̀ ἐκ ἤνεγκεν ὅτι τῷ πραχθέντι χαλεπήνας,
κ̀ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαι τιμὴν τ̃ ἐννόμων παραβαι-
νόντων, τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῷ θρασεῖ σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

A reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tondere mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit a summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soluti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit totius militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam. VI.

B

C

D

E

F

Κεφαλ. ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωριέας ὑπὲρ ἰουδαίων.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

ΠΟύπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυ-
δίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωριέων
τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας
τινες ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε δι' ἃ τὸ πρεσβεῦσαι τὸ
διάταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ
πρὸς τ̃ ἀφιέσθαι ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρ-
σθῆναι ὑμᾶς αὐτῷ, ἐναντία γ̀ πάντα πράξαι συνα-
γωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας ἐμ̃, διὰ τὸ μεταθεῖναι
ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, παρανομοῦν-
τας ὡς εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ κ̀ εἰς τὸν αὐτο-
κράτορα, ἔ ὁ κἀδείας ἕλκειν ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν
ἀλλοδίῳ ἐπίθετο, κ̀ ταῦτα ἐν τῷ τ̃ σωναγωγῆς τόπῳ τῇ φύσει δικαίοντος ἕνα ἕκαστον τῷ ἰδίων τόπων
κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τὸ γὰρ ἐμοῦ ὑπακούσματος μιμνήσκεσθαι γέλοιόν ἐστι μ̃ τὸ τῇ

Publius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci fit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cælestе numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

αὐτοκράτορος διάταγμα ὃ ἐπέτρεψαντος Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι γε συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι πεκελευκότος. τοὺς μὲν οὖν διὰ τὸ διάταγμα τοσαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ μὴ αὐτοὶ ἠναγκάσθησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ διέχειν, καὶ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει χρῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τοῦ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχῃ πρόκλῃ Οὐιτελλίῳ σπέλδουσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τὸ πεπραγμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς δὲ ἀρχουσι παραινῶ, εἰ μὴ βέλουσι δοκεῖν μὴ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν χρῆσθαι τὸ ἀδίκημα, σπεύδειν τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐοῦσης ἀφορμὴν χρεῶν, ἵν' ὥσπερ δοκοῦσι μοι θηρεύειν ἀφορμὴν τῶν ἐναντίων ἔργων, ἐμοί, μὴ τὸ τιμιώτατόν μοι βασιλέως ἀγρίππα ἀδένος μᾶλλον προσοχθίσωσιν, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς ἁρπάσωσι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τῆς ἀμείνονος προφάσεως σωσαθησόμενον εἰς ἅπαντα χρόνον. ἵνα δὲ γνωρισθῆτε μοι, τί μὴ ὁ σεβασὸς περὶ ὅλης τῆς πράγματος ἐφρόνησε, τὰ ὑπ' Ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ διατάγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ καὶ γνώρισμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε μὴ ὅπως τὸ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς Ἀγρίππας διαμολογησάμενος περὶ τοῦ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ σεβασοῦ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, παραγγέλλω, μηδεμίαν προφάσιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστοις τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω προνοήσατο, διορθώσεως μὲν τὸ παραπεπτωκὸς ἤδη τυχεῖν, γνώσεται δὲ παλαιὸν μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὸν ἱερωσύνην τὸν καθηρεθέντα σίμωνα, ἰωνάθῃ δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦγε τὸν ἀνάνου, τοῦτον ἀξιώτερον τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ οὐκ ἀσμένως ἔφατο, τιμὴν τοσαύτην ὑπολαβεῖν τιμῶν. παρῄτεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ πεπιμένος χάρω, ὅτι ψυχῆς ἔχων τεθ' ὅ μοι χάρας σῇ δίδωσι βελήσει, εἰ μὴ θεὸς ἀδὲν με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν. ὁ θεὸς ἅπαξ δὲ ἐνδύναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενος σοφώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ χέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, μὴ θεὸς τὸν θεὸν ἁμάρτῃς, μὴ θεὸς σὲ βασιλεῦ, καθάπερ ἀδελφός ἐστι μοι, φρόντιζε τῇ τιμῇ τοῦτον σωίζεσθαι. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθῃ μὲν ἔπαυσε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε. καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον, πετρώνιον μὲν, μάρσος διεδέξατο, καὶ διεῖπε συρίαν.

Cap. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. SIla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regia liquo modo cedere. sempérq; licētius agebat cum eo, & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans vt ostētaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ σίλα τοῦ αἰσίππα φράξεων ἄχει τὸν πιλάτης.

ΣΙλας ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, ἀδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπημάμενος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σφαλερωτάτοις ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποιθήσεως μὲν ἀπλέως, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἱκανὴν τοίνυν ὑπερκατακλείνειν τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ἐν ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς σεμνύων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγκαὶ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τε ἑαυτῷ ἀποδείκνυῃ, συνεχῶς δὲ μὲν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ κόμοι

κάμοι πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνίδισμὸς ἐδόκει, διὸ φθάσαντος ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀπαμίδητον παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρός. οὐ γὰρ ἡδεῖαν δὴ τὴν ἀοίδιμον χρόνου ἀναμνήσεις. δύηθες γὰρ ὁ ἄλλως τε ὡς ἄπαν ὤφλησε φθόνον. τέλος γοῦν ἀπῃρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τὸν βασιλέως θυμόν, καὶ ἐκεῖνος ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ δίδους, ἐκ τῆς ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεδησόμενον εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα πέμψας. χρόνῳ γὰρ τὸν θυμὸν ἠμβλυώθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὰ φθάσαντα κρίνων ἐφῆκεν, ἐν ᾧ λαμβάνων, ὅσης ὑπὸ ἐκείνου πόνους ἐκείνος ἀπήτλη. ἡμέραν οὖν ἑορτάζων αὐτοῦ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσύνας καθίστατο θαλείας, τὸν Σίλαν ἀνεκάλει παραυτίκα συνέδριον αὐτοῦ γυμνόμενον. τῷ γὰρ ἔρρωτο ἐλευθερίας ὤν, ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἃ ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὴν μὴ μικρὸν ὑπολυμαίνων; ἐγὼ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦσθαι νενόμικέ με τῆς παῤῥησίας, ἣν ὑπὸ ποίᾳ συνειδότος ἔχων βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἐνεγκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ἐνεγκάμην δεσμὰ, καὶ σκότεινον εἱρκτήν. ἃ ἐγὼ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καμοὶ τὴν τῆς ἀρετῆς συνεπίστευε μνήμην, καὶ μετανασᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ. ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διεττέτο τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως ἐώρα διακείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ. τὰ δὲ τῶν ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεοῦντα πόλιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τὴν μὲν, εὐρυτέρων εἰς πλάτος, τὰ δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ κάμψαι δέον γράμμασι ἐδήλωσε τὸ θεατόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίππᾳ μὴ πρόσθεν παύσασθαι τὴν τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ δὲ ἀπειθεῖν ἐκέλευε. πεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς εἴτως εὐεργετικὸς εἰς ἀνθρώπους. καὶ μεγαλοφρόνως ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν αἰσας αὐτὸν εἰς ὑπεροψίαν, ἡδόμενος τῇ χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χάριν, κατ' ὀλίγον ἠρώδη τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν μὲν ἦθος ὑπὸ τιμωρίαν ὑποτομον, καὶ τῷ ἀπηχθημένων ἀταμίδυτον ἔλλιπεν πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δώσει χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καταστάσεις, ἔστιν αἷς ναὸς ἀνέστησε, τοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων ἀδεμίαν πόλιν, οὐδ' ὀλίγης ὑπερβολῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημοσύνης. φανὴς γὰρ ὁ τρόπος ἀγείππᾳ, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν ἦν φιλάνθρωπος, καὶ εἰνοικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα, καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. διὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέρᾳ τις παρῆλθεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χρηδούσα θυσίας. καὶ δήτις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὑπερώριος

exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absque sacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hierosolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis A abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit. móxque ſedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam. tum rex citiùs quàm quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quàm iram decere reges exiſtimãs, & lenitatem animi magis quàm celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis ſumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, ſimúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis C modò abſolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectaculis, & muſicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde ſpectatores oblectare etiam cæteruatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum D quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis

VIII. abſumpti ſunt vulneribus. Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſcipiebatur autem ab aliis regibus: venítque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emeſinorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſupernenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum F hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non eſſe è republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis, vt ſine mora diſcederent: qua re Agrippa vehemẽter offenſus eſt. Marsũ quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in G vrbem Cæſaream, quæ priùs Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna

ἐξακειβάζειν δικῶν τὰ νόμιμα, σίμων δ' ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τινίκα ἦν βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῷ κατειπεῖν, ὡς οὐκ ὅσιος εἴη. δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τὸ εἰσόδου θεοσεβούσης τοῖς δικαίοις. δηλούτας μὲν δὴ δικαίας γεγραμμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται ἦν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο δ' ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδουμένων παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἠρέμα τε καὶ σοφῶς, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων ἐστὶ σοὶ δόξαν; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδεῖτο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἠσπάσατό τε θεοσεβόντος διηλλάττετο, τιμῶ σοφότητα κείνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεστέμψατο. πολλοῖς δ' καταισκευάσας πολλὰ βρυτίοις ἐχαρίσατο ἐτίμησε. θέατρον δ' αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον δ' πολλῶν μεγαλωμάτων, βαλανεῖα πρὸς τούτοις, καὶ στοὰς ἐν ὑδατι τοῦ ἔργων στενότητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτοῦ τιμῶ καθιέρωσιν μεγαλοφρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὁπλιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ᾠδῶν, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δ' τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τιμῶ αὐτοῦ δικαίᾳ μεγαλόνοιαν. ἔνθα καὶ τιμῶ κατὰ πλῆθος αὐτάξιον βουληθεὶς ἡμύεσθαι τοῦ θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἐπεμψε, κακούργοις ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τιμόδε τιμῶ σοφάξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον ἡμύεται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δ' τελέσας τὰ θεσπισθέντα μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἐῶ δ' ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι φιλόπρος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσας σαμψιγέρανος, καὶ κότις, τῆς μικρᾶς ἁρμενίας δεδὲ ἐβασίλευσε, & πολέμων τιμῶ πόντου κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, δεδὲ ἀδελφὸς ἐῶ αὐτοῦ, ἦρχε δ' τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δ' πᾶσι κατὰ τοὺς νόμους, καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα ἀμειβέσεως φρονήσεως ὕψος, καὶ δικαίως τοῦτο γε δεικνῦν δικαίως τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων ἀπατεισόντων ἔτι παρ' αὐτοῦ μέρους ὁ τῆς συείας ἡγεμὼν παρῃνέσθη. πρὸς ῥωμαίους οὐ πυκτικὸν πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτοῦ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σαδίοις ἑπτά, προσῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δ' ἄρα ἔμελλεν τῆς πρὸς μέρσον ἀρχὴ ἡμύεσθαι διαφορᾶς, συγκαθεζόμενος ὅτι τὸ ἁπλοῦς, ἀσπάζεσθαι τοὺς ἄλλους βασιλέας. μέρσῳ δ' ἦ τούτων ὁμόνοια & μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δυνασῶν τοιούτων συμφρόνησιν. δύθις οὖν ἑκάστῳ τοῦ ὁπλιτελείων πυκὰς πέμπων ἐπέστελλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτοῦ δίκα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας αἰσχρῶς ἐδέχετο. καὶ μέρσῳ μὲν ἐν τούτῳ διαφόρως ἔχε. τιμῶ ἀρχιερωσυνίων δ' μαθίας ἀφελόμενος, αὐτ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τοῦ κιθαίου παῖδα. ζῆτον δ' ἔτος αὐτοῦ βασιλεύοντι ἅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, & παρῶ εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συντέλει δ' ἐν ταῦθα θεωρίας εἰς τιμὼ καίσαρος τιμὼ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτῶ πυκὰ τούτῳ ὁπισταμένος,

&

ἡ παρ' αὐτῷ ἤθροιτο τῆς κῦ τ' ἐπαρχίαν ἐν τέλει ἡ A
πεφοιτηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὴ τῆς θεω-
ρίων ἡμέρᾳ τολλῷ ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποι-
μένῳ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφλιὸν ἔῃ, παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις
τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγα-
σθεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μυρμήκων τι φοβερὸν, ἡ
τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φεικώδες. εὐθὺς ὃ οἱ κόλακες
ταῖς ὑδὲ ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθὸ, ἄλλος ἄλλοθεν ἀπε- B
βόων, θεὸν προσαγορεύοντες, ἐμμενῆς τε εἶναι ἐπιλέ-
γοντες, εἰ μὴ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ
τυγχάνειν χρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, οὐ
τ' ἐπλήξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, ὑδὲ τὴν κολακείαν ἀσε-
βῆσαν ἀπεξέψατο. αἰσθόμενος οὖν μετ' ὀλίγον τὸν
βυβῶνα τ' ἐαυτῷ κεφαλῆς ἐφεστηκότα ὁμοῦν εἶδεν ὅτι
κοινίς τινος, ἄγγελον. τοῦτον δὲ εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν ἔῃ)
τῶν καί ποτε τῆς ἀγαθῶν ἡγεμόνα, καὶ ὀξυκάρδιον C
ἔσχεν ὀδύνην. ἄθρουν δ' αὖτε τ' κοιλίας προσέφυσεν
ἄλγημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. αἰσθεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ὀπιπάτομαι τὸν βίον, ὡδαχρήμα τ' εἰμαρμέ-
νης τὰς ἀρτι μου καταψυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπάγομαι.
δεκτέον δ' τῷ πεπρωμένῳ ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰρ βεβιώκαμεν ἐδαμῶς φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μα- D
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀπιπάσει
τ' ὀδύνης κατεπονεῖτο. μὴ ἀνιᾶσθε οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τεθνεῶτα πανταπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ'
αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, τε παισὶν ὅτι σάκκον καθεσθεῖσα
τῷ παρόντι νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς δ' πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρηνώδων. ἐν ὑψηλῷ
δ' ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέ-
πων αὐτοὺς θρηνοῦντας προσαπίπτοντας, ἄδακρυς ἦ- E
δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ
τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ὑπὸ ἡλιόσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον.
τῆς βασιλείας δ' ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅτι
γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἑαυτοῖς, τῆς φιλίπ-
που μὲν τετραρχίας εἰς ἕκτεσιν ἀρξας, τῷ τετάρτῳ
δ', τε τῷ ἡρῴδου προσειληφὼς, ἕκτης δ' ὅπι λαβὼν τ'
κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῆς τε F
προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τῶν ἰουδαίων προ-
σέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσεδεύ-
σατο δ' ὅτι πλείους αὐτῷ προσφορὰς δραχμῶν ὅπι
χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσεδανείσατο.
τῆς γὰρ φιλοδώρου ἕξ) δαψιλώτερα τῆς προσόντων
αἰτήσεων. ἵν' δ' ἀφειδὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγνοου-
μένης γε μὴν ταῖς πλήθεσι τ' ἐκτονοῦς αὐτῷ, συμφρο-
νήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνασεύων, τε
ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, τε φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίστωνα ἐ- G
πεμψαν ὑπηρετῆσῳ τὸ ὀπιπάδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ
ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαν-
τος. ἀγελίστας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἕτερον τιοῦτον
κατέστρεψε τὸν βίον. ἦλθεν δ' αὐτῷ καταλέλειπτο, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἕξ δ' θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη ἦ πατρὸς ἀδελφῷ γεγάμη-
τὸ βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονῦα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύω, μαριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δι-
καστὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' δρουσίλλα. καθομολόγητο δ' ὑπὸ τῷ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio IX.

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructisque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iurisiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάου τῦ χελκίε παιδὸς μοιρίαμμη, θρύσιλλα ἡ ὄπφανεῖ, Φ ἡ τ κομμαγηνῆς βασιλέως υἱὸς ἰωάν. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τ βίον ἐκλιπῶν ἀγρίππας, καισαρεῖς, ℭ σεβασηνοὶ τ ἀπ' αὐτοῦ λαθόμενοι, τὸ τ δυσμενεσάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τ κατοιχόμενον ἀφρεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατιώται τότε ἔτυχον, συχνοὶ ἦσαν, οἰκαδε ἀπῆλθον, καὶ τὰς ἀνδριάντας τ τῦ βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ σήσαντες ὅπι τ τειχῶν, ὡς δύνατον ἰῶ ἐφύβριζον, ἀχαριστέρα δικαίωσεως δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, παρὰ μοις ἑστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀσπένδοντες τῷ χάρωνι, προπόσεις τε τ τῦ βασιλέως σπονδὰς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες ἦσαν ὡς ἀγείππα μόνον χρησαμένοι πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, ℭ τῦ πάππου ἦ ἡρῴδ, ὅτι τοῖς πόλεις, ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ ἦ τῦ τεθνεῶτος υἱὸς ἀγείππας, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζεφόμενος οὐδὲ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὲν καίσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβασηνοὶ ἦ καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι ἦ τοῖς ἀχαρίστοις ἦσαν τας ὀργίθη. πέμπειν οὖν οὐδέως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγείππαν τ βασιλείαν διαδεξόμενον ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμωσμένους ὅρκους. ἀλλὰ τ ἐξελευθέρων, ℭ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶ) λέγοντος, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παιδὸς ἐνεβικότι χρόνους ὑπερέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δι' ἐ) βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ καίσαρ. ἔπαρχον οὖν τ ἰουδαίας καὶ τ ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαδρον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δόδας πιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει ὁ πρὸ πάντων ὅτις εἴλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβασηνοῖς ὅπλησι τῆς εἰς τ κατοιχόμενον ὕβρεως, ℭ παρανίας εἰς τὰς ἐπιζώσας. τ ἴλλιν ὁ τῷ καισαρέων, καὶ τ σεβασηνῶν, καὶ ταῖς πέντε σπείραις εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τ ὁ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ὁπλίτας στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῷ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οἱ μὲν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν. παρεσκευασμένοι γὰρ, κλαύσιον ἀπεμειλίξαντο, ℭ μόνον ὅτι τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ καὶ τοῖς ὅπλοις χρόνοις τῷ μεγίστων ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχὴ τὸ κατὰ φλῶρον πολέμου σπέρματα λαβόντος. ὅθεν οὐεσπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγε αὐτοὺς τ ἀρχῆς.

TADE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφίων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς Κεφ. α

Οτι τρόπον ἐβίωσε τῆς ἀδιαβηνῶν βασιλίς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἰζάτης, καὶ τὸ παρ' ἐκείνοις ἔθνος αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ως τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῶν ἰουδαίας τοὺς ὑιοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἀνόλασε. Κεφ. γ

Ως ἐπὶ τούτοις πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῶν τοῦ φήλικος πράξεων. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαύτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP. III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, ϗ περὶ ϛ ἱερᾶς στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut A
ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorē Marſo Caſſiu Lōginum, memo-
tiæ regis amici hoc tribuens, à quo vino adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Martium amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autē arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóque Philadelphenſiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus C
vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dedítque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi E
poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ ϗ τὸ βασι-
λέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ δεχόμενον κλαύδιος καῖσαρ κράσσιον λογγῖνον μνήμης τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' ἐπιστολῶν ὑπ' αὐτοῦ φθάσαντος ἀξιωθεὶς, μηκέτι μάρσον τὸν κῦ τῶν συρίας πραγμάτων προϊστάναι. φάδος δ' ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὕστερος ἀφίκετο, καταλαμβάνει τοσαύτας τοῖς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦσιν ἰουδαίοις, πρὸς φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. ϗ δὴ οἱ τ περαίας χωρὶς γνώμης τὸν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφικῶν διέφθειρουσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρέζεσεν, ὅτι μὴ τῶν κρίσιν αὐτῷ ἐκλελοίπεσαν, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφικῶν νόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν ξεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς ϗ τ σάσσως. αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δ' ὠνόματο τοῦτῳ. ἀμαρέμῳ δ' ἡ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δ' ϗ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀ πολὺν χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, δεθεὶς ἀπεστάλη πρὸς τ ἰδουμαίαν ϗ τοὺς ἄραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα τοιοῦτον ἡ ἰουδαία, φεστοῦ ϗ πρώτου τῇ φάδου. ὃς δὴ ϗ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, ϗ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὸν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν στολὴν χιτῶνα, ϗ τὴν ἱερὰν στολὴν ὧν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν ἀντωνίαν, ἥπερ ὅτι φρούριον κατεσκεύαστο, κεισομένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ ϗ πρότερον ἦν. οἱ δ' αἰτιλέγειν μὲ ἐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε φάδον, ϗ τὸν λογγῖνον. ἀφικέ-

τὸ γὰρ μὴ ἐᾶσθαι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ τ μὴ τὰ πρὸς ἄγαλμα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲ αὐτοῖς ὑπεξέφυγε πρεσβεῖς ὡς κῆσαρα πέμψαι

τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν καὶ τὴν αὐτὴν A
ἐξουσίαν ἔχῃ. εἶτα ἢ βουλεύσαιτο, ἕως ἂν γνῶσι, τί περὶ
τούτων κλαύδιος ἀποκρίνεται. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο αὐτοῖς ἐ-
φασαν δεῖν δοὺς ἐλθεῖν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρεσβεῖς. ὡς δὲ προσῆλθον αὐτῷ, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ
τετελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἦκουσιν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δὲ ὢν παρὰ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἰ- B
πομεν, παρακαλεῖ τὸν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ
τούτων δοὺς ἐπιστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρεσβεῖς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπέλθοιεν αὐτοὺς ἀγείπτα
χάριν εἰδέναι, ταῦτα δὲ ἐκείνῳ ποιεῖν ἀκούσαντος. ὅτι
τε τῷ ἀποκείσεται, τοιαύτῃ δέ τινι στολῇ ἐδώκει. κλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμίτοις ἀρχουσι, βουλῇ, C
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τοῦ ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δυσεβέστατον ὄντα,
ὡς σαλάζοντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δύσεις-
σοῦτας ἐφ' ἧ πεποίημαι τὸ ἔθνος ὑμῶν πρόνοιαν,
καὶ αἰτησαμένων ἀξιοῦσιν καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, καὶ τὸ στέφανον σὺν τῇ ἐξουσίαν ὑμῶν, ἐπέ συγχωρῶ,
καθὼς ὁ κρατίστος καί μοι τιμιώτατος ἀγρίππας ἐποίη-
σε. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ D
ἐμαυτοῦ δυσεβές, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους καὶ τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ πρώ-
δῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμῶ πρὸς ἐμαυτὸν
δυσέβειαν, καὶ τιμῶ περὶ ἡμᾶς γνώσκω κατάδηλα, πάν-
τα χαριούμενα ταῦτα ποιήσας, πρὸς οὓς ἐστί μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατίστους ὄντας καὶμοὶ τιμίους. ἔγραψα
δὲ περὶ τούτων, καὶ κλαυδίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ
δὲ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος κέρωνος, ζύφων E
θεοδώτου, θεόφιλος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάνου. ἐγε-
γράφη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν ὀκτωβρίων ὑπάτου ῥήφου, καὶ
πομπηΐου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος δὲ τῆς
ἀρχῆς καὶ τὸν χεῶνα ἐκεῖνον περιστόμιον, κλαύ-
διον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῶ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημά-
των, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέ-
τυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμει- F
νεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡ-
ρώδης, μεθίστησι τὰ ἀρχιερωσύνης τὸν ὀκταλόφον
καινθήραν, ἰωσήπου τοῦ τοῦ κανεῖ αὐτ' ἐκείνου τῆς ἐξ-
δοχῆς τὰ τιμῆς ἀπαχόμενος.

qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſeruandæ ius: deinde, vt expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, vt legati mittantur, ſi priùs darentur obſides. Quúmque promptè liberos ſuos dediſſent, legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem, vt Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur: & Fado ſuper eo negotio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe illius donare precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Coſ. deſignatus IIII. Imp. XPP. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totique Iudæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piiſſimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes, quòd ſedulo genti veſtræ prouideam, rogantéſque enixè, vt pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſſimos noui & veſtri ſtudioſiſſimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Coſ. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, iúſque eligendorum ſummorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit vſque ad belli Iudaici exitum. Ipſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Ioſepho Canei ſummum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι τῶν ἑλένη, τῆς ἀδιαβιλιῶν βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

CAP. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

ΚΑτὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τῆς ἀδιαβιλιῶν βασιλὶς ἑ-
λένη, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸ θεῖον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τῶν
ἀδιαβιλιῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ βαζαίως ὀπίκλησις ἦν, τῆς ἀδελφῆς ἑλένης ἄλλῃ ἔρωτι τῇ πρὸς γάμῳ κοινωνίᾳ
ἄγεται, καὶ κατέσπευδεν ἐγκύμονα. συνκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαμετῇ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα ὑπολαβὼν,
ὡς ἔκαθεύδησε, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς κοίτης τὴν χεῖρα, καὶ μὴ βλίβειν,

PEr idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum ſe tranſtulerunt propter cauſam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in vxorem ductam grauidâ reddidit. Accidit deinde, vt vnà accubans, & manũ reclinatam habens in vxoris vterũ, vocẽ quandã ſibi videretur audire, iubentem, vt manũ àvẽtre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia A inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille tertitus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc B pater licèt intelligeret, ignoscebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari C beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditúrque ibi hodie quoque videre D volentibus. In hac regione Izates vixit vsque ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit dignissimum, attamen vestrũ quoque super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis E proceres primùm more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi populárium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque suam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo securiùs nouo regi pararetur imperium. sic enim F liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impositoei G

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, ὡς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ὁ δὲ αὐτῷ μονόβαζος οὗτος πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνώμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μὲν τοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιοῦτος τοῖς παισὶ πρὸς τὸν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μίσος ἤυξετο λυπουμένων ἅπαντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῷ ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὲ καὶ περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ τ' πρὸς τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. τὸν δὲ Ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ αὐτοῦ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήειον ἀπέπεμψεν τὸν τῶν ἀσίνης χάραξ βασιλέα, ᾧ δι' ἀπιθέμενος ἐκείνῳ τιμὴ τ' παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ ἀβεννήειος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τιμᾷ θυγατέρα, σάμαχος δὲ οὔνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τῆ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπασάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καιρῶν λεγομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τ' λάρνακος, ἐν ᾗ νώχον ἐκ τῆς ἐπομβρείας διασωθῆναι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις δηλοῦται. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τ' τελευτῆς τὸ πατρός. ἡ δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας κατεράπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις παρὰ μένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δέδοχον Ἰζάτῃ παῖδα γενέσθαι, καὶ τὸν ἄξιον ἔχειν, οἶδ' ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, προειμένη δ' ὅμως καὶ τοῦτο ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τοῦ ἀρχοῦ λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅπως πείρᾳ τὸ τὴ φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τοῦ βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἔχειν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τοῦ τ' βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριεντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς δυνὰς τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ πρόσθεν ἀποκτεῖναι πρῶτον αὐτῶν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἢ πρὸς τὸ τοῦ ἀρχοῦ Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθέζεσθαι. φθαρέντων δὲ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἐλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, παρακελεύεται δ' ὅμως ὑπέχειν τοῦ περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὖ Ἰζάτης παραγένηται συνδοκιμάσων. οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπελθεῖν συμβουλεύσαντες ἃ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δορυφόρους παρῆσαν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῆς. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ πρόσθεν τινα τῆς ἀρχῆς ὑπιτεύειν, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τ' πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προθεῖσα

τὸ Ἰζά-

τὸ δάκτυλιον, τιμώ τε σαμψηρὰν ὀνομαζομένῃ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖντε τούτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς ἀδελφῆς παρουσίας. ἥκε δὴ θᾶττον ταχέως ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ δεξαμένη τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑφρεηκότος τῆς ἀρχῆς αὐτῇ. κατ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀσασίνε χώρᾳ διέτριβεν, ἰουδαῖος τὴν ἔμπορος ἀβανίας ὄνομα, φοιτὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτῆς εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῆ ἰζάτη, κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μεταλαβοῦσα τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδελφειὴν συνεξῆλθε κατὰ πολλὴν ὑπακούσασα δέησιν. συμβεβήκει δὴ τὴν ἑλένην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν ἀδελφειὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γενομένῳ. καὶ τὸ μὲν ἀνιέναι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὀμηρεύοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβανάν τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἔπραττε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπηδᾶν. νομίζων τε μὴ ἂν ἔτι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, βασιλεύειν ἐπιμελὲς ἦν. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεῖχετο, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα γὰρ ἔτι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων δόγμασιν καὶ ἀλλοτρίοις αὐτοῖς ἐθῶν. ἐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῶν ἰουδαίου. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοῖς λόγοις ἀνέφερεν. τῆ δὲ τῆ μητρὶ συμφάσκοντος, καὶ σωματειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπεισι. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῷ φόγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσειε πρωτεία ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς ἄτιος τύχων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀφροσυνῶν ἔργων γενόμενος. δυνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἶναι πάντως κἀκεῖνα ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων. τοῦτο δὲ κυριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην δὲ ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ προέσθαι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείσθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δὲ, τὴν γὰρ ὀργὴν ἐκ ἐξεβεβλήκει πανταπάσιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, προσέφατο προσάξαι τοῦργον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λαθραίως, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοῖς νόμοις, καὶ δι' αὐτῆς τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ προτερεῖν τὰ προστασσόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῆς. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τάχιστα περὶ τούτου νόμον ἀναγνοὺς, ἵν' εἰδῇς τίς ὀφείλεται ἡ ἀσέβεια, νεωστὶ ἀναγνωθὶ. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ὑπερέβαλετο τάχος, μεταστὰς εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izaræ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus descisceret cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde A accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscijs & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B eius liberos, in rebus dubijs & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famosissimum, vt C ibi Deum adoraret, votiuáque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparatutos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia III. quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur E postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi co- F gnitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabi- G tur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autẽ audito eius nomine, videnſque

ἢ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὰ πεπραχθὲν ἐπύθετο, καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. τοὺς δὲ ἐκπλῆξις δεινὴ ἔλαβε καὶ φόβος ὑπὲρ μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσιε μᾶλλον ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωρούντων τῷ ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῷ ἀνδρα τῷ παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν. κινδυνώδεσιαν ᾗ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. θεὸς δὲ ὧν ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδυνους, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἀνύσιν, δηλονότι ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπισευκόσιν ὁ καρπὸς ἐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ ἀνδρα πᾶσι ζηλωτὸν, καὶ τοῖς ἀλλοθεν ἀγαθοῖς ἐκ θεοῦ πεφυκότα εὐθυμίαν ἔσχεν εἰς τὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις σεβάσμιον ἱερὸν τοῦ θεοῦ ποιησαμένη, καὶ χαριστηρίους θυσίας ποσσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ὑπερέφαν. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ χαλέσαι κατανεύσαντος, καὶ πολλὰ χρήματα εἰς τὸ ἀποστολὴ ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πεμπόντος ὑπὸ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιεζοῦντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλέησε, πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, πολὺν σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δυποιίας ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν παρθων βασιλεὺς Ἀρταβάνης, ἀφορμὴν τοῦ σατράπας ὑπεβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθεικότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγχωῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπασάμενος καὶ ὑπ' Ἰζάτου ἀναγνωσκόμενος. καὶ πλησίον γενόμενος, προσῶπον μὲν κατὰ τὸ πάριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ προίδῃς με τὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑφορφανήσῃς δεομένου. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς ὑπαρξείας χρήζω, βλέπον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν ἐπὶ νόμισον καὶ ὑμᾶς αὐτῶν προσῆκον. ἐμοῦ γὰρ ἀπροσδοκήτου προσπεσόντος, ἔσονταί προσθήσουσι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἰδὼς

οἰκέτην

ικέτιν αὐτῷ παρεσῶτα τὸν ἀρταβάνην, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θάρσησον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται ἡ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὴν ἐμὴν ἀποστήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὅπη τὸν ἵππον ἀρταβάνην, παρείπετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων τοιαύτην, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὰ ἑφεστῶσαν αὐτῷ τύχην ἐτιμήσατο καταβήσεσθαι μὴ ἀναβαίνοντος, καὶ προηγεμόνευε. ὁ δὲ πεισθεὶς, ὅπη τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συνεδρίαις καὶ ταῖς ἐπὶ τοῖς ἑστιάσεις προκαλλίσησιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καὶ τὴν λογισμὸν διδοὺς ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέξασθαι, ὧν ἐν προτείνων τὴν πεπραγμένων ἀμνηστίαν δεξιάν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τιθεὶς αὐτὸν. τὴν δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνεμένων, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίνναμος γὰρ ὄνομα τῷ παιδὶ πρόπ. καὶ δεδοικέναι μὴ σάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθράφθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὃν δὴ καλῶν αὐτῷ πιστεύσαντα ἀποδώσειν τὴν ἀρχὴν ἀπολιπόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρῆν. ὑποδεξάμενος δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προτίθησιν αὐτὸν τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρταβάνης ἔτος δὴ ἑξάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσαται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστάνας. ἐκ ἐβούλετο μὲν ἀμνήμων τῶν εἰς αὐτὸν ἐνεργεσιῶν, ἀλλα δωρεῖται τὸ ἑξάτην τὰς μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. τὴν τε γὰρ τιάραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅπη χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ὅσοι γένους καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τὴν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ, ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες κτίσαντες πόλιν αὐτόχειραν τὴν μιγδονίαν προσηγόρευσαν ταύτας μὲν δὴ τὰς τιμὰς ὁ ἑξάτης ἀπὸ τοῦ τῶν πάρθων βασιλέως ἐπιμήθη. μετὰ δὲ πολὺν χρόνον, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ ὠαρσάνῃ καταλιπών. ὃς δὴ πρὸς ἑξάτην ἀφικόμενος, ἐπείθεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἀνφέρειν. συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν, ἃ μὲν ἔπειθεν. ὁ δὲ ἑξάτης. τὰ ῥωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ὑπερμάχως, ἀδυνάτους αὐτὸν ἡγούμενος βλάψειν. ἐπὶ δὲ πεμπταῖος πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱοὺς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν παίζιον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς πρόσπορ, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τὸν ὠαρσάνην σκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, ἃς τοῦτον οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπερθυμούμενα τὰ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὅπη τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δὴ πρὸς ἑξάτην κατήγγειλεν,

astare supplicem Artabanum, ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inuenieſque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ: reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit a Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulò post sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicatíque eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebántque primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergáque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsíque plurimis, reliquos veram fugam coegit capessere. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam vitium in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciénsque quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

ἐ μὴν ἔλαβεν ἀδὲ τ̃ ὅτι τύτῳ χρατείας ὄνησιν, τ̃ θεῷ τὰς ἐλπίδας αὐτ̃ πάσας ἀποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὴν ἀζίσιαν ἀρδάνου, κ̀ ὡς ὅτι ῥωμαίοις χρατεύειν ἔκεινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῦσι, τὴν ἀρχὴν δ̀ τ̃ ἀδελφ̃ κοτάρδῃ παρέδωσαν. κ̀ τύτου δ̀ μετ' ὀ πολὺν χρόνον ὀξ ὅπι βουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται ὐολογάσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ κ̀ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυνασείας ὅπιστευσε, πακόρῳ μὲν τ̃ πρεσβυτέρῳ, τὴν μηδῶν, πειράτῃ δ̀ τ̃ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δ̀ τ̃ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, κ̀ οἱ συγγενεῖς, θεωρεμῦτες τὸν ἰζάτην θεὸς τ̀ θεὸν δυσβεία ζηλωτὸν πᾶσι πᾶσιν ἀνθρώποις γενόμενον, ἔχον ὅπι θυμίαν, κ̀ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρ̃ῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δ̀ θεᾶξις αὐτ̃ κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, κατ' τύτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστᾶνες, ἀ φέρουσι μ̀ τὴν ὀργὴν, κατὰ νοῦν δ̀ ἔχοντες, καιρὸν ὅπιτήδειον ἐζήτουν δόναι εἰσπράξασθαι ἀποδόντος παρ' αὐτ̃. κ̀ δὴ γράφουσι θεὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνέμενοι στρατεύεσθαι θελήσαντι κατὰ τ̃ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλοντο δ̀ κ̀ θᾶττον τὴν ῥοπὴν τοῦ πολέμου ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, κ̀ ὅρκοις τοῖς θεὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδόσειν παρεκάλουν. πείθεται δ̀ ὁ ἄραψ, κ̀ πολλοὺς ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅπι τὸν ἰζάτην. μελλήσης δ̀ τ̀ ῥοπὴς συμβολῆς πρὸς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ̀ ἰζάτην ὑπ' εὐνοϊκοῦ πάντες ὡς πανικῷ δείματι καταπεσόντες, κ̀ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφευγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας δ̀ θεοδοσίαν ὑπὸ τ̃ μεγιστάνων γεγενῆσθαι, κ̀ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, κ̀ τὴν ἀρπαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους θεὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν ἀρπους ἀναιρεῖ. τ̃ῇ δ̀ ὀπούσῃ συμβολῶν, πλείους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δ̀ φυγῶν ἠνάγκαζεν. αὐτὸν δ̀ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνέλασεν ἄρσαμον καλούμενον, κ̀ θεσμαχήσαντος κρατερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δ̀ τὴν ἐν αὐτ̃ λείαν πᾶσαν, πολλ̀ δ̀ ἠ, ὑπέστρεφεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ κατάλαβὼν ζῶντα. θεὶ καταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. ἀποτυχόντες δ̀ οἱ τ̃ ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τ̀ ῥοπὴς ὅπιχειρήσεως, ὡδεδόντος αὐτοὺς τ̃ θεῷ τ̃ βασιλεῖ, ἐπὶ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ὐολογάσῃ, βασιλεῦς δ̀ πάρθων εἶναι ἠ, θεκαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασῆσαι δ̀ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τ̃ γένει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτ̃ βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δ̀ ἐρασὴν ἐθῶν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπήρθη θεὸς τὸν πόλεμον, κ̀ θεφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τ̃ πατρὸς αὐτ̃ δοθείσας τιμὰς ἐπέμπεν ἀπαιτῶν. ἀνειθήσαντος δ̀, πόλεμον κατήγγειλεν. ἐφόβησε δ̀ τ̀ ψυχὴν ἐκ μείζω ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτ̃ νομίσας τὸ τ̃ δωρεῶν ἐξίεσθαι δοκεῖν δι' φόβον τῦτο θεάξας, εἰδὼς δ̀ ὅτι κ̀ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ὐκ ἂν ἠρεμήσειεν, ἔκεινεν ὅπλίζεσθαι τ̃ πολέμῳ θεὶ τὸν ὑπὲρ τ̃ ψυχ̃ κίνδυνον.

κ̀ τὸ-

καὶ τὸν μέγιστον ὑπασπιστὴν ἔχειν σύμμαχον, καταθέσθαι μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ τῶν Φρυγίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπυρῆσαι τόν τε χόρτον καὶ τὰς κώμας. ταῦτα τε προδιατρεπισάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ ἠλαύνοντο μὲν τοῦ παρθικοῦ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀνέζων τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, ὠφεύγοντο δὲ σωτόνως, βαλλομένων τε χάρακα πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν τ' ἀσφαλείας, καὶ τ' μηδίαν ὀρίζοντι, τίθησι καὶ ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον ἐκ ἄπωθεν, ἔχων μεθ' αὑτὸν ἱππέας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀμυνεῖται δὴ πρὸς τ' ἰζάτην ἄγγελος ὡς δὴ τῶν παρθυαίων πεμφθεὶς, ὃς τὴν παρθικὴν δύναμιν ὅση τις ὄψιν ἤγγελλεν, ἀπὸ εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτῆς τιθέμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ὑπεῖλε δὴ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχαρίστου μὲν δεσπότας τοὺς ἑαυτῶν ἀφορμένους, καὶ ῥύεσθαι τῆς βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν παρθῶν δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ' οὐδὲν ἧττον ἀνθρώπων παντῶν ἐλεγχθῆναι χρείσσω τὸν θεόν. καὶ τοιαύτην δοὺς τὴν ἀπόκρισιν, ὅτι τὴν ἱκετείαν ἐτρέψατο τῷ θεῷ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ τῶν δορυφόρων τὴν κεφαλὴν καταμύσας, μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων ἀνήκουσεν, αἰκαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς σῆς ἐνθυμοῦμαι χρηστότητος, τῶν πάντων δικαίως μόνον καὶ πρώτων ἡμᾶς κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, ἐκ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς σῆς δυνάμεως καταπεπλήκασιν, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι οὐ πεφεικασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπολιάτο δακρύων, καὶ ὠδυρόμενος. ἐπήκοος δὴ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δεξάμενος ἀπολογίας ὑπὲρ ἃς ἐλέγετο δακῶν καὶ σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῆς ὑποδημίας ὑπερατυσαμένην διαρπάζειν τὴν παρθυαίων, ἄφεκτος αὐτοῖς εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ ἰζάτης ἔτει κατὰ θεὸν φρόνησιν τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρθου διαφεύγει. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ὑπὸ γήρως πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ πρὸς εἴκοσιν διαφασάσας, καταλιπὼν παῖδας ἄῤῥενας εἴκοσι τέσσαρας, τῷ μὲν δι' ἀδελφοῦ τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμεταβόλως αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ὑποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πίστως φυλάξειεν αὐτῷ τὴν διαφοράν. ἡ δὲ μήτηρ ἐλένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στερομένην δυοῖν υἱοῖν παιδὸς, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ δι' ἀδελφοῦ ἀκούσασα εἰς τ' παρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔπεμψεν. παραγενομένῳ δὲ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ὁ πολὺν ἰζάτην τοῦ παιδὸς χρόνον ἐπιβιώσαν. ὁ δὲ μονόβαζος τὰς ἐκείνης ὀσᾶ, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τῷ συεαμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατασκευάσει ξηρὰς τὸν ἀριθμὸν τρία σάδια τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμεν. φάδος δὲ τῆς ἰουδαίας ἐπίτροπος χρόνῳ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, πείσας τὸ πλεῖον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφὰς γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ

A tretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quod tum castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto segetem omnem flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissétque castra ad fluuium qui Adiabenam à Média dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Dahatum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam prætigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. propheram enim se iactabat, pollicēs

sciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbitu- A turum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt àdminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III. B

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum C in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eíque ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem D Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius VI. Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus. E

CAP. IV.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde F naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicentes G ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitiis, iubet totum exercitum

πεφσάγματ τὸν ποταμὸν χίσιος, δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, & ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπάτησεν. οὐ μὴν ἔᾳσεν αὐτοὺς ὁ ἀφεστὼς ὄναδαγ φᾶδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δ' ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τοὺς καιροὺς φάδου τοῦ ἐπιτροπεύοντος χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'. B

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος ὢν τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνεῖλεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ τιβέριος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ & ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ φερομένου τοῦ ἐκεῖ καθ' αὐτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸ θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμεινε ἔθεσιν. ἐπὶ C τούτοις γὰρ, καὶ τὸ μέγαν λιμὸν καὶ τὴν ἰουδαίαν συμβῆναι γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς ἀγχιβάτιδος, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, τόν τε λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστήσαντος κυρηνίου τοῦ ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ D χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεθιστὰς τὸν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδου, τὸν διάδοχον τιμῆς ἀνανίᾳ τῷ τοῦ νεβεδαίου δίδωσι. πρεείῳ δὲ ἀλεξάνδρῳ κούμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀδδὼ δὲ κλαυδίου καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ἐκ πρώτης αὐτῷ γαμετῆς γυναικὸς, ἣν βερνίκης ἦν τῆς ταὐαδελφοῦ θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτοῦ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. σάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, καὶ μένης τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ προτερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνεστώσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῶν καὶ παντοχόθεν πλήθους συναχθέντος διὰ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κούμανος μή τι νεώτερον ἐκ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τοῦ στρατιωτικοῦ μίαν τάξιν παραλαβεῖν τὰ ὅπλα καὶ τοῦ ἱεροῦ κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπὶ τοὺς πύλους κατασκοπεῖν τοὺς νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γίνοιτο. τοῦτο δὲ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἐπιτροπεύσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τις ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν κούμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτὸς τὸν στρατιώτην καθίσαιτο λέγοντες. κούμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑπὸ μετρίως ὀργιζόμενος πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὴ τοιαῦτα ποιεῖσθαι νεωτέρων ὑπὸ θυμουμένων πρᾶγμάτων, μηδὲ ζάσεως ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πλεῖστα βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν ἀναλα-

ἀναλαβόντας, ἦλθεν εἰς τὴν αὐτωνίαν, φρούριον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ πεφυκὸς καὶ τοῦτο κα- A
θάπερ κἀγὼ προέφην ἐπομνύμενον ὑπερίδρυτον τῷ ἱερῷ. παραγινομένους δὲ τοὺς στρατιώτας, θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθέν, φεύγειν ὥρμησε. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διώκειν ὡς νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι καὶ τὴν φυγὴν, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς βλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τὰ σάσιν ἐκείνῳ φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν αὐτοῖς τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τῶν δώρων B
καὶ τῶν θυσιῶν, ὅλοι θρήνοις, καὶ κλαυθμοῖς ἐτρέποντο. ζημίων μὲν ἑνὸς ἀσελγὲς στρατιώτου πάθημα γέγονε θαυμαζόμενον. ὅπου δὲ αὐτῶν τὸ ὡρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γὰρ ἐφεστώτων ὅτι νεωτερισμοῦ τινες καὶ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως στέφανον καίσαρος δοῦλον ὁδοποιοῦντα λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πρᾶγμα ὁ κύμανος, ὃν δὴ πέμπει C
στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, ζητεῖ ὑπὸ φανερὰς ἀτοὺς αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τῆς δὲ πορθήσιος γεγομένης, τῶν στρατιωτῶν τις τοὺς μωϋσέως νόμους, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, προσκομίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, διέρρηξεν, ὅπι βλασφημῶν, καὶ πολλὰ καὶ πικρὰ μῶν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐ- D
τοῖς, ἀλλὰ τὸν θεὸν ὃν περ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζηλῶ γὰρ οὐκ ὑπομένων, τῶν παρ' ἑαυτοῖς ἔτι φρονούντων. καὶ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσειε τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τοῦ σάσιν ἐκ δευτέρου μέλλησαν ἐξάπτεσθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δ' E
αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν παραγινομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς ναΐς λεγομένης, σαμαρείας δὲ καὶ τὸ μεγάλου πεδίου τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, καὶ F
παρεκάλουν αὐτὸν μετελθεῖν τῶν ἀνῃρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀναγκάσαντες δὲ οὗτοι γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐπείθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ καὶ καθ' αὑτοὺς μὴ πρὸ ἓν ἔλεγον εἶναι, τὸ ἐφ' ὕβρει δὲ πανταπάσιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταφρονοῦντες αὐτοὺς πειρωμένων, καὶ πείσειν τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξεσθαι παρὰ τῶν ἀνῃρηκότων, ἐκείνοις μὲν G
οὐ προσέχον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθεῖν ἐλέσθαι τῷ δεινῷ παρεκαλέσαντες. λῃστὴς δέ τις ἦν ἐπὶ πολλὰ τὸν δραβρίβλου ἐν ὄρει πεποιημένος, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.

cum armis conuenire in Antoniam castellum templum imminens, vt suprà docuimus. vulgatis autem multitudo viso aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent anguſti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccæus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

Cap. V.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

POst hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII.
dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur, quos assecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

κύμανος δὲ τῆς ἐπάξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν τῶν σεβαστηνῶν εἴλην, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅπι τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι κατὰ τιμὴν καὶ γένος τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

calamitatem ventum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa
VIII. Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulò verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò tum summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem mittit in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operatem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

κρειττῶν μέγεθος ἥκειν, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ καταδοῦν τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοῖς ἐφεστῶτας καταμαλακίζοντες ἦσαν, καὶ πείθοντες μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας, κατασκαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτοὺς δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοῖς ἐσομένους, μεταθέσθαι τε λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἥρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὑτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λησταὶ δὲ ὅπη τοῖς ἐχυροῖς τόποις πάλιν ἀνῴκηλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. συμβρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νομίδιον κοδράτον τὸν συρίας προεστηκότα καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, προσῆλθόν τε, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ ὡς μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἄτοπος ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσειαν, ἐφ' οἷς κεῖται ἐγκλῆμα αὐτοῖς εἴπερ ἠδίκουν προσῆκεν, ἢ νεῦσαι ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας ῥωμαίοις καταδραμεῖν. ἦκεν ἂν ἐπ' αὐτὸν ἐπιδικίας τευξόμενοι. ταῦτα μὲν οἱ συμβρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὴν σάσεως καὶ τὴν μάχης αἰτίους γεγονέναι συμβρεῖς ἔφασαν, ἀφεστάντων δὲ κώμαιον δώσειν ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ προσαπώμοσάν τε τὴν αἰτηθησόμενον φόνον. καὶ κουαδρᾶτος ἀκούσας, ἐξ ἑτοίμου τὸν κρίσιν, εἶπεν ὑποφανεῖσθαι ἐπειδὰν εἰς τὴν ἰουδαίαν προσβύσεται ἀκριβέστερον διαγνῶναι τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπέστησαν ἀπρακτοι, μετ' ὀλίγων δὲ χρόνον ὁ κουαδρᾶτος ἦκεν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα διακούσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἐμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὐς αὐρώνιος ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ προελθόντος λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ὀλιγοστεύουσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος καὶ δευτέρου τοῦ σαμαρέων διακούσας, διδάσκεται παρά τινος σαμαρέως, ὅτι τοὺς ἰουδαίων τοὺς πρώτους ὄνομα δότους, καί τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισταὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τὸν ὄχλον ὅπλα τῶν ῥωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδρᾶτος ἀνελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, πρὸς τὸ πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας. κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ὁμοτέρῳ, καὶ κέλερι, χιλίαρχος δὲ ὅστις, ὅπη τὰ βίας ἀπεῖναι πρὸς τὸ αὐτοκράτορα κεκριμένους ἐπ' αὐτῷ πρὸς τὰ πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερήσειεν, εἰς τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πάσχιον ἑορτὴν τῶν θεσμῶν τελοῦσαν. πεισθεὶς οὖν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεφεν εἰς αντιόχειαν. οἱ δὲ κύμανον δή, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι πρὸς τὸ αὐτοκράτορες ἡμέραν καθ' ἣν δεῖ τοὺς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλεν. ἀπεδείκνυτο δὲ μεγίστη τῶν κυμάνῳ, καὶ τοῖς συμβρεῦσιν ἰσῶ, πρὸς τὴν κλαυδίου ἀπελευθέρων, καὶ φίλων, κἂν δεινόν τι τῶν ἰουδαίων εἰ μὴ περ ἀγρίππας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταπροσδομένας ἰδὼν τοὺς τῶν ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τοῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα

ὀλιγω-

δεηθέντας πρεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ μαλακώτερος A
γενόμενος τοῖς ἀγνοίᾳ τὴν ἀποστάσεως. καὶ κλαύδιος τῇ δόσει
ταύτῃ προσδεξάμενος, καὶ δεηθέντας ὡς δίκαιον τοῦ πρά-
γματος ἀρχηγοὺς τοὺς συμβοηθοῦντας, τοὺς μὲν ἀναβάν-
τας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τὸν κυμανὸν δὲ
φυγῇ ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄ-
γοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παντὸν ὁρώντων ὅτι τὴν
πόλιν πᾶσαν συρέντας, ἔπειτα ἀποκτεῖναι. πέμπτος δὲ καὶ B
κλαύδιος φήλικα παλλαντος ἀδελφὸν τοῦτ' ἐπὶ τῆς ἰου-
δαίας προστησόμενον πραγμάτων. τὸ δὲ ἀρχῆς δωδέ-
κατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὴν ἀγρίππαν
τῆς φιλίππου τετραρχίας, καὶ βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτοῖς τὴν
τραχωνίτην σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ αὕτη γεγόνει τε-
τραρχία. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα ταύτης ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν πα-
ρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀ-
ζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ προτεμένοντα θελήσαντι, C
δρούσιλλαν τὴν ἀδελφὴν. ἐπιφανὴς δὲ ὁ αὐτόχθων τοῦ βα-
σιλέως παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς
τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν
προϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μυριάμμην δὲ
ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἐλκίου παιδὶ, προτερον ὑπὸ
ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται
θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δραλύονται δὲ τῇ
δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον
χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν D
τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φήλιξ θεασάμενος ταύ-
την, καὶ γὰρ ἦν πασῶν δραφερουσα, λαμβάνει
τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἐ-
αυτοῦ φίλων ἰουδαίων κύριον ὄντα γνοὺς, μέγαν ἐπὶ σκη-
πτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἐπειδὴ τὸν ἄνδρα
καταλιποῦσαν αὐτὸν γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐ-
παγγελλόμενος, μὴ ἐναρνησάσαν αὐτόν. ὁ δὲ κα-
κῶς πρὸς τοῦσα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνί-
κης βυλόμενον φθόνον, δρᾷ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης E
ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐλάττετο, πρὸς δαβίωνα τέ τε πάτρια νό-
μιμα πεισθεῖσαν, καὶ τὸν φήλικα γήμασθαι. ταχῦσα δὲ ἐξ
αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν
τρόπον ὀνειδίας, ἐκείνος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τὸ ἐκπύ-
ρωσιν τοῦ βεσβίου ὄρους ὅτι τότε καίσαρος χρόνων
προεῖδη, μετὰ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τὴν πρώδου
τελευτὴν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολλὰ χρό- F
νον ὑπεχρούσασα, φήμης ὑποχυσης ὅτι τὰδελφοῦ
συμίσει, πείθει πολέμωνα, χιλιάρχην δὲ ἐκεῖ βασι-
λεύοντος, προτερημένον ἄγαθαι πρὸς γάμον αὐτῆς. ὅπως
δὲ ἐλέγξειν ψεῦδος τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων
ἐπείθη μείζονα δοξὰν τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἢ μᾶλλον ὅτι
πολὺ συμέμενεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολα-
σίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἄ-
μα τῷ τε γάμου, καὶ τῷ τοῖς ἔθεσι τοῦ ἰουδαίων ἐμμέ- G
νειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μυριάμμη πα-
ρασπασαμένη τὸν ἀρχέλαον, ἀνωρύκησε δυναστείᾳ
τῇ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύουσα, ἤδει τε καὶ
πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τῶν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἰ-
χε. γεγόμενον δ' αὐτῇ παῖδον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκάστου τούτων, μὴ
ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα, τρία, μῆνας ὀκτὼ
πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἰὼν ὡς δηλητήριον, ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις αὐτῷ δοθέν. τούτῳ

persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio, Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris A
frater, maritus verò Domitius Ænobarbus
vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius
mortem diu viduam tandem Claudius duxit,
adducentem in familiam filium patri cogno-
minem Domitium: priorem autem vxorem
Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem
communium filiorum Britannici & Octauiæ
nam Octauiam omnium suorum liberorum
natu maximam ex Pætina prima vxore susce-
perat: quam Neroni collocauit. sic enim no- B
men priuigno adoptato mutauerat. Agrippi-
na autem verita ne Britannicus adultus à pa-
tre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum
sic adeptus Britannicum clàm veneno sustu- C
lit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim quires Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes D
suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò E
quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas XI.
reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem F
princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

πατὴρ μὲν ἰῶ γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ δομέτιος λυόβαρβος ὁ τῶν ὀπισήμων κὴ τῆ ῥωμαίων πόλιν. ὃ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὁλὴ πολὺν χρόνον, κλαύδιος ἄγει θεὸς γάμον, ἐπαγομένην κὴ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. θεσαννηνήκει δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν ὀξὺ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, κὴ ὀκταυία, ἣ κὴ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν ἰοῦ ἐκ πετεινῆς δ' πρώτης γυναικὸς εἶχε. κὴ δὴ τὴ ὀκταυίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τοῦτον δὲ ὕστερον αὐτῷ ἐκάλεσεν εἰαυτοῦ σάμβυος υἱὸν ὁ καῖσαρ. δεδοικυῖα δὴ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὰ πατρὸς τοῦ ἀρχῆς ἁρπαλάβοι, τῷ δὴ αὐτῆς παιδὶ θεσαρπάσαι βουλομένη τοῦ ἡγεμονίαν, τάτε ἀεὶ τὸν θάνατον τὸ κλαυδίου, καθάπερ ἰῶ λόγος, διεπεφάξατο, κὴ φάρμακα πέμπει τὸν τῶν στρατοπέδων ἔπαρχον βῆρρον, ὃς αὐτῷ τοῖς χιλιάρχοις, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τοῦ παρεμβολοῦ τὸν νέρωνα, κὴ θεσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τοῦ ἀρχῆς ἔτι φάρμακον, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δι' φαρμάκων. φανερῶς δὲ ἐκ εἰς μακρὰν τοῦ μητέρα τὴν ἑαυτῦ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ἀ μόνον τ' ἡγεμονίας, ἀλλὰ κὴ τὸ τὰς ἐκείνης μηχανὰς τοῦ ῥωμαίων ἡγεμονίαν φάρμακον εἶναι. κτείνει δὲ τοῦ ὀκταυίαν ἣ σωφρονεῖ, πολλούς τε ὀπιφανεῖς ἀνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὀπιβουλὰς συνιστάντας. ἀλλὰ θεὶ μὲ τούτων, εἰς πλείω χρᾶφειν πολλοὶ δὲ τοῦ θεὶ νέρωνα συντεθείκασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, δι' χάριν δ' πεποιημότες ὑπ' αὐτὸ, τ' ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ δι' μῖσος, δ τ' θεὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ὅπως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶ) καταγνώσεως. κὴ θαυμάζειν ἐκ ἔπεισί μοι τοὺς θεὶ νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν θεὸ αὐτὸ ἡμομένων γράφοντες τοῦ ἀλήθειαν τ' ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τοι θεὸς ἐκείνους αὐτοῖς ὑδὲν μῖσος ἰῶ ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χείρω ἡγουμένους. ἀλλὰ δὲ τοῖς μὲν ὑ θεσνεμένοις τῆς ἀληθείας ἐξέσω γεγράφθω ὡς θέλωσι, τούτῳ δὲ χάριν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σκόπον τοῦ ἀληθείαν θεοθέμενοι, τὰ μὲν ἀπορτημένα τ' θεσκειμένης ἡμῖν θεαγματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιώσομεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλώσομεν ὑ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας δι' ασαφεῖν ὀκνοῦντες. ἐπανήξω τοίνυν ὅπι τοῦ τῶν οἰκείων θεαγμάτων διήγησιν. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τὸ ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τοῦ ἀρχῆ διαδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας θεσασίαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τ' χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. κὴ τὸν ἀγρίππαν δ δωρεῖται μοίρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, πβεριάδα κὴ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ κὴ ἰουλιάδα πάλιν τ' περαίας, κὴ κώμας τὰς θεὶ αὐτοῦ τεσσαρεσκαίδεκα.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitique vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix G

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος ἡγεμονίας.

ΤΑ δὲ κὴ τοῦ ἰουδαίων θεάγματα θεὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τοῦ ὀπίσωσιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, κὴ γοήτων ἀνθρώπων οἵ τ' ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς

κατὰ

καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, ἀπήγαγεν, καὶ ἐλεάζαρον τὸν Δίναίου τοῦ τὴν συνεστραμμένην τῶν λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἀνέδρας εἶλε ζῶντα. πίστιν γὰρ αὐτῷ παρεστήσας τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ δήσας, ἀπέπεμπεν εἰς Ῥώμην. ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τοῦ κρείττονος παρεῖσθαι τῶν καθ' Ἑβραίους ἁμαρτάνειν, μὴ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἀπαυθαδίζεσθαι αὐτῷ παρὰ τοῦ καίσαρος πεμφθεῖσαν τὴν Ἰουδαίας ἐπίτροπον, παρέφασιν ἐπενόει δι' ἧς μετασχὼν τοῦ συνεχῶς ὀχλεῖν αὐτὸν παύσεται. ῥᾳδίως γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ ταύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιστότατον τοῦ Ἰωνάθου φίλων, Ἰεροσολυμίτην τὸ γένος, Δώριν ὄνομα, πείθει χρήματα δώσειν ὑποσχόμενος, ἐπαγαγεῖν τοῦ Ἰωνάθη τοὺς λῃστὰς ἀναρπάσοντας. καὶ κατασκευάσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν τοιάδε. ἀνέβησάν τινες αὐτῷ εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτου δὲ τοῦ φόνου μεμενηκότος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταί, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθροὺς, οἷς δὲ ὅτι χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἐ μόνον τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν εἶχον. καὶ δὴ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. διὰ τοῦτο οἶμαι τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτὸν κρίναντα, Ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν ὑπὲρ ἀλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι τοὺς συμφορᾶς βελόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήσθη τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν σαφῆ τέρατα καὶ σημεῖα καὶ τὰ τοῦ θεοῦ προνοίαν γιγόμενα, καὶ πολλοὶ πειθέντες, τὴν ἀφροσύνης τιμωρίαν ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ, κατέλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ Αἰγύπτου καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλὼν τῷ δημοτικῷ πλήθει συνῆν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἔρκεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως αἰτίκρυς κεῖμενον ἀπέχει σταδίου πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁπηδεῖξαι, ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ τοῦ Ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τοῦ Ἱεροσολύμων, προσβάλλει τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον, καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον παρώτρυνον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τοῦ καισαρέων οἰκούντων Ἰουδαίων, σάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύνοδος περὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας Ἡρώδην αὐτοῦ βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. σύνοδοι δὲ τὰ μὲν

A quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quod nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eó ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flãmis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nõ

XII.

XIII.

inficiabantur quidem, sed aiebant vibem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæres pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptíque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessébant conuitio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel sauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui canéret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singulíq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdoribus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

Cap. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

Cæterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIIII. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperunt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarũ omnium causæ ortæ sunt. Iudæi enim Cæsarienses vbi cognouerunt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ἐπὶ τ ἡρώδην, ὡμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὴν καισάρειαν, στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, μὴ τότε μηδένα γεγονέναι τ πόλεως τ ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρους τοὺς αἰτίους τ στάσεως, πληγαῖς ἠνίσαντο, μὴ τὴν ταραχὴν ἔτι κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατ' τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, μὴ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δ φρονοῦντες ὅτι τῶν τοὺς πλείους τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων καισαρεῖς εἰσὶ, μὴ σεβασίοις, μέχρι μού τινος, μὴ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ καταμφότερα ξωθῶσί τε μὴ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι γε μὴν ἰουδαῖοι. φῆλιξ δ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμε τρόπῳ γιγνομένην, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους δ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφῆκε. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων ὑπερηκίσεσι, μὴ προσεύχοντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν δείσαντες πρὸς ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, μὴ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν δουλείας τε μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, μὴ φῆλιξ ἐπείθη. κατὰ τοῦτον τ καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὸν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄνομα. ἐξάπτεται δ μὴ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶ πλήθους τ ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστός τε αὐτῶν σῖφος ἀνθρώπων τ θρασυτάτων μὴ νεωτερισῶν ἑαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. καὶ συρράσσοντες, ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἐβαλλον. ὁ δ ὄχλος ἦν ἀδεὴς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει, ταῦτα ἐποιοῦντο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅτι τὰς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τ ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ὅτως ἐκράτει τ δικαίου παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήστου διοικήσεως, καὶ τῶν σικαρίων.

Πορκίου δ φήστου διαδόχου φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν καισάρειαν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβάντες, φήλικος κατηγορεῖτον. καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶν εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων ταδέλφῳ πάλλαντι διὰ καλέσαντι συνεχώρησε, μάλιστα δ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῶν ἐν τῇ καισαρείᾳ δ οἱ πρῶτοι δύο σύεσι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δ ὄντι τοῦ νέρωνος, ἔξειν τὴν ὅτι τῶν ἑλλήνικῶν ὑπογραφῶν πεπιδυμένος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι διὰ τὸ νέρωνος αὐτοῖς ὑπογραφὴν ἀπενεγκεῖν τὴν ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ὑπογραφὴν. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι δὲ οἱ κατ' τ καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύεσι, στάσεως μᾶλλον εἶχοντο, μέχρι

μάχει δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀφικομένῳ δ' εἰς τὴν A
Ἰουδαίαν φησὶν, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κῶσθαι, τῇ κώμῃ ἀπασῶν ἐμπιμπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δ' καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν
ἔτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις παρα-
πλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις,
ὑπακάμπτουσι δὲ καὶ ὀλίγον παραπλησίοις τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων
σίκαις καλουμένοις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃσταὶ δύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντος. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἰπα-
μεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν δυ-
σέβειαν συῤῥυέντων, οὓς βεληθείη ῥᾳδίως ἀπέσφατ-
τον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, ὑπὸ τὰς κώμας τῷ ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμ-
πει δὲ φῆστος δύναμιν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν ὑπὸ
τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, καὶ πῶλαι κακῶν εἰ βεληθεῖεν C
ἔπεσθαι μάχει τὴ ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὴ
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμ
φθέντες. κτλ. ὃ δὲ τὸ καμεῖν τέτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας
ᾠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῇ βασι-
λείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τὸ ξυστοῦ. τότε βασιλέων
ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἀσαμωναίᾳ παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτῆ βελομένοις
τὴ πόλιν ὑπερπετάσατο παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐφιέμε-
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κτλ D
τὸ ἱερὸν πρασσόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τὴ ἱεροσο-
λυμιτῇ οἱ προσεύχοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐ γὰρ ἦν
πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κτλ τὸ ἱερὸν δρώμενα
κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τοὺς ἱερουργίας. τεῖχον οὖν
ἐγείρουσιν ὑπὸ τὴν ξυστοῦ πλησίον τὴν ἑσπέραν ὑψηλὸν, ἧπερ ἦν τῷ ἔν-
σωθεν ἱερᾷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον δὲ τὴν βα-
σιλικὴν ἐκλύειν τὴν ἀποψιν ἐᾶσι οἰκοδομηθεῖς ἀπε-
τέμνετο, ἀλλὰ καὶ τὴν δυτικὴν στοᾶς τῆς κτλ τὸ ἱερὸν ἔξω- E
θεν ὅσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι τοῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ὑπὲρ τὸ ἱερόν. ὑπὸ τούτοις ἠναγκάσησαν ὅτι
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα δὲ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξου-
σίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, ζημιῶν γὰρ ἐκ ὑπομένειν καθαιρεθέντος πρὸς μέρους
τὸ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τὸ φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἱσμάηλον τὸν F
ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ ὑπακού-
σας αὐτοῖς, ἐ μόνον συνέγνω περὶ τῶν προαχθέντος, ἀλ-
λὰ καὶ συνεχώρησεν ἕτος ἐᾶν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυ-
ναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων δεη-
θείσῃ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲ δέκα προσέταξεν ἀπι-
έναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἱσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῇ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δί-
δωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπῳ τῷ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιερέως, ὑπικαλουμένῳ δὲ καβεῖ. G

donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus; quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quali ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vna cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificatum detulit Ioseph o cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήσου τὸν τελευτὸν πυθόμενος. ὁ δὲ βα-
σιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ αἰσᾶ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀναῴ λεγο-
μένῳ τὸν διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τέτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον ἄνανον, δυτυχέσατον γενέσθαι,

Nnn

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seueriſſimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missísque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, datarum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audaciſſimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi vinum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios inspēdiis magnis exędificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsū ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

XVI.

A ὡστε γὰρ ἔχειν παῖδας, καὶ τούτοις πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ πρεσβύτερος τὰ τιμῆς ὅτι πλεῖστον ἀπολαύσας, ὅσον οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφάμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τὸ ἦθος, καὶ τολμητὴς δεινὸς καὶ αὐθάδης. αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῆς τε πόλεως εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσι πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ᾖ τῷ Ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξαντα μηνῶν τριῶν, ἐποιεῖτο τὸν τοῦ Δαμνέως κατέστησεν. ἐπεὶ δὴ ἦλθεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν τῆς Ἱεροσολυμίτιδος πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα προὔκοπτε δόξης, καὶ παρὰ τῷ πολίτῃ δυνάμεως τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς, ἐπεὶ δὲ χρημάτων ποριστικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηροὺς, οἱ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας προσιόμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας ἐπείχοντο τύπτειν. οἵτε ἀρχιερεῖς ὁμοίως τοῖς ἐκείνου δούλοις ἐποίουν, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας λαμβανομένους, τότε συνέβαινε διὰ πενίαν λιμῷ τελευτᾶν. οὕτως ἦν ἰσχυρὰ ἡ τοῦ Ἀνανίου παρρησία. ἐπὶ δὲ καὶ τῷ ἑορτῷ, ἐκείσε γὰρ αὖ, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου, παῖδα δὲ τοῦ ἀνανίου τοῦ ἀρχιέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοῖς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ ληστὰς πάντως ἐπεμηχανῶντο τοῦ Ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρουῦντες ἀπέλυον, πλὴν τινὰς τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γινόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐπάκουσι. κατὰ τοῦτον

B

C

D

E

F

G

τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν Φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ Νέρωνος τιμὴν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ βηρυτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, τοῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῇ δη-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἢ πόλιν ἀ- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῇ τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρᾷ δεῖν πάντα τὰ τῆς βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος δὲν αὐτῷ πρὸς τῶν ὑπη-
κόων ἠύξετο, διὰ τὸ θεραπευόμενα τὰ ἐκείνων, ξένην
πόλιν κοσμεῖν. λαμβανέτω δὲ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιήλ, τὴν
διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης, πρὸς τοῦ βασιλέως, Ἰησοῦ
ἀφελομένῳ τὸν τοῦ Δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο ἔσεις αὐτῷ πρὸς
ἀλλήλους ἐγένετο. συνήματα δὲ τῶν θρασυτάτων ποιη-
σάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλα- B
σφημιῶν ἐξέπιπτον. ἐπῆρε δὲ ἀνανίας τῷ πλούτῳ
πρωτεύοντας τοὺς λαμβάνειν εἰώθοτας. κοστόβαρος δὲ,
καὶ σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πάθη σωπῶν-
τες, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὸν πρὸς ἀγρίππαν
συγγένειαν, δυνάσται τυγχάνοντες, βίαιοί τε καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῶν ἀθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα
τὸν καιρὸν σωέβη τὴν πόλιν ἤδη νοσεῖν, πρωτοπόνου C
τῶν πάντων ὅτι τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν ἀλβῖνος δόξαν
αὐτῷ χάσιον γλῶσσαν ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρεχηδῶν, πρὸς ἀγα-
γὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ πρόδηλοι θα-
νεῖν ἄξιοι, τούτους πρὸς ἔταξεν ἀναιρεθῆναι. τοῖς δὲ ἐκ
μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν κατα-
τεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ἅτος D
ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκαθαρθη, ἡ χώρα δὲ
λῃστῶν ἐπληρώθη. τῶν δὲ λοιπῶν, φυλὴ δέ ἐστι αὕτη, ὅ-
σοι πρὶν ὑμνῳδοὶ, πείθεσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα σωέδριον, φορεῖν αὐτοὺς ὅπως τοῖς ἱερεῦσιν ὑπο-
ζέναι λινοῦν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτοῖς τῆς ἀρχῆς
χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησεσθαι, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ἐ δήμοτον. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῆς εἰς τὸ σωέδριον ἐπιχωρούσης, σωεχώρησε τοῖς
ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένοις τὴν πρώτεραν ἐσθῆτα, φορεῖν E
λινοῦν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινος τῆς φυλῆς λῃτουρ-
γοῦντος καὶ τοῦ ἱεροῦ, καὶ τούτοις ἐπέζευξε τοῖς ὕμνοις ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὲ ἰὼ ἐναντία ταῦτα
τοῖς πατρίοις; ὧν παραβαθέντων, οὐκ ἐνὸν μὴ οὐχὶ
δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη δέ ποτε, καὶ τοῦ ἱεροῦ τετέλεσο βλέ-
πων οὐδὲ ὁ δῆμος ἀρχήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυ-
είοις καὶ ὀκτακισχιλίοις ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἀνδρῶν F
ἐσομένους, διὰ τοῦ πρὸς τῷ καὶ τοῦ ἱεροῦ ἐρ-
γασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀποθέτα διὰ τὸν
ρωμαίων φόβον ἔχειν ἐ θέλων, πρωτεύμενος δὲ τῶν
τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοῖς θυσαυροῖς βου-
λόμενος, καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας ἐργάσαιτο,
τὸν μισθὸν ὑπὲρ τούτης διὰ θέως ἐλάμβανεν, ἔπειθεν τὸν
βασιλέα τὸν ἀνατολικὸν στοὰν ἀνοῖραι. ἦν δὲ ἡ στοὰ τοῦ
μὲν ἔξωθεν ἱεροῦ, κειμένη ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τε- G
τρακοσίων πηχῶν τοῖς τείχοις ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετρα-
γώνων κατεσκεύασο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ-
κάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ δὲ ὕψος ἐξ, ἔργον σολομῶ-
νος τοῦ βασιλέως πρώτου δημαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ
δὲ βασιλεὺς δὴ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὸν
ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὰ κα-
θαίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν οἰκοδομὴν, ὅτι δὲ τῆς
στοᾶς ταύτης ἐκ μᾶλλον, χρόνου τε δὲ ἐκ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, ἠρνήσατο μὲν πρὸς τούτου
δεομένοις. καταστρέσας δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν ἐν

ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit Italicis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Potrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecunijs mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositò priori habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, sin úlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo constemere si liberet non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pōtificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanaëum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò pene optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. seque illic pōtificé

A ἐκώλυσεν. ἰησοῦν ὃν τὸν γαμαλιήλου τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλου, καθ' ὃν ὁ θεὸς ῥωμαίοις πόλεμος ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν. ἀναγκαῖον δ' εἶναί νομίζω, καὶ τῇ ἰσοτιμίᾳ ταύτῃ προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως

B ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν, ὅθεν καὶ πάρεστιν ὅτι μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ ἀαρῶνος, ἕτερα δὲ γένους ἐνίοτε καὶ βασιλεῖς ὄντα τύχη τοιαύτης τιμῆς. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ὑπὸ ἀαρῶνος ὡς ἔφαμεν τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τοῦ κατὰ

C τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν σασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως ἑξῆς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τούτων δὲ τὴν ἔρημον ὅτι τῷ μωϋσέως χρόνῳ τῆς σκηνῆς ἱστάσης, ἕως μωϋσῆς τῷ θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερατεύσαντες ἑπτακαίδεκα. τὸ δὲ πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ, καὶ ὡδὰ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τέσσαρα ἑπτακαίδεκα ἔτη τῷ δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι

D κατὰ διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐκράτει δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ ἕτερα γίνεται. γίνεται δὲ τῷ ἑπτῷ ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ τέσσαρα καὶ δέκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωϋσέως ἄρχοντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησε ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τέσσαρα καὶ δέκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα

E καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ὑπὸ σολομῶνος βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῳκίσατο, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδὲκ τὸν μάλιστα ἐλάβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἑξ ἐτῶν ὅτι, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἅδη βασιλευομένων ἰουδαίων.

F μετὰ δὲ χρόνον ἑπτὰ ἀλώσεως ἑβδομήκοντα τὸν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων γενομένης κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὅτι τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναλῆραι. τότε δὴ τῷ ὑποδεφθέντων ἀρχιερέων ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. ἔστι δὲ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βα-

G σιλέως ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ ἀντίοχος ὁ θεσπεσιμνήστος, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ λυσίας, τὸν ὀνίαν ᾧ μενέλαος ὄνομα, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀγαγόντες αὐτὸν εἰς βεροίαν, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἀλκίμον ἀρχιερέα ἰησοῦν μὲν τοῦ ἀαρῶνος, ἐκ ὄντα δὲ τῆς

οἰκίας ταύτης. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἀνανίας ὁ τοῦ τελευτικότος ὀνίου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τῷ παιδὶ ὠδαηλόμενος εἰς αἴγυπτον. καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους καὶ τὸν ἡλιοπολίτην νόμον διαμαθόντας τῷ θεῷ ναὸν ὡδαπλήσιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα κατα-

καθαιρῆσαι. ἀλλὰ φοβηθεὶς τὸ ἱερὸν τὸ κατασκαφέντος ἐν ἀγῶνι, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν δὲ οἱ τῶν ἀσαμωναίου παῖδων ἔκγονοι, τὴν ἡγεμονίαν τοῦ ἔθνους περιβαλόντες, καὶ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιεροῦσιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὑπουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέδρας τοῦ ἀπὸ τρύφωνος μηχανηθείσης ὡς ἀνωτέρω που περιέχομεν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δόλῳ φθορᾷ συμποσίου ἀπὸ τῆς γαμβρὸς διαφθαρέντα, διεδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλαβόντα τὴν ἱερωσύνην πλείονα τῶν ἀδελφῶν χρόνον ἐνιαυτῶν ἑβδομήκοντα ἓν ἔτος καὶ πέμπτην ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰδίᾳ τῇ καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὸν διδασκαλεῖον καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ἀπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὸν ἱερωσύνην δὲ καταλαβόντα μετὰ βασιλείας. καὶ δὴ διάδημα περιέθετο πρῶτος ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταστήσας τὸν ἀρχιερατευσόμενον διαφέψας. ἡ δὲ τὸν μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκανῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὴν βασιλείαν ἐνέα ἔτη κατασχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὸν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας θεὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱερᾶτευσε τὸ ἔθνος. ἔτει δὲ τρίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ θεὸς μισὶ τοῖς ἴουσι πομπηΐος ἐλθὼν, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε. τὴν δὲ ὑρκανὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν τοῦ ἔθνους θεοστασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ θεὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, οἱ τῶν παρθυαίων δυνάσται, διαβάντες τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τοῦ ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν ἀντίγονον, κατέσχον βασιλέα. ἔτη δὲ ἦσαν, καὶ ἕξ μῆνας ἄρξαντα τοῦτον, σόσιός τε καὶ ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτόνιος δὲ ἀπέλυε εἰς τὴν ἀπόκειαν αἰχμάλωτα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρώδης διὰ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἐκέτι τοῖς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντες, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τοῦ τιμίου ἀπέκτεινε. τὸν δὲ ἀριστόβουλον ὑρκανῷ τοῦ ἀπὸ πάρθων ληφθέντος γαμβρὸν ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνῴκησε μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους θεοῦ ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένος δύνοιαν, διὰ τὸν ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα φοβηθεὶς μὴ θεὸς τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πυγμῇ μαχησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ τοῦτον ἐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῆς ἀσαμωναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίδωσιν. ἐφῆκε δὲ ὁμοίᾳ τῇ ἡρώδῃ θεὸς τὴν καθαίρεσιν τῶν ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ τοῦτον τὸν ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῶν ἰουδαίων ἀφαλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν τίτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ. χρόνος δὲ τούτων ἐστὶ θεὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ὅτε τε ἡρώδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersũm numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his A penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit B calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. C erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus : adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteràque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractatissimus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarchárúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. G ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφαλ. ϑ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πασάν διέθηκε τὴν ἰουδαίων κακὰ, ὡς αἰσχάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

Γέσσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν αἰτίαις κακῶν ἰουδαίους, κλαζομήνιος ὁ ἐξ τὸ γένος ὤν, ἐπήγετο ὁ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἔσαν πομπηίας τ νέρωνος γυναικὸς, κ πονηρία μηδὲν αὐτὴ διαφέρουσαν τ ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ὥτο ὁ ὡς ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν ἐλθὼν κακὸς, κ βίαιος, ὡς τε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δι' ἐργάτην ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, κ τ μὴ παντάπασι κατάφωρος εἶ ὡρμᾶτο. γέσσιος ὁ φλῶρος καθάπερ εἰς ὑπόδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ὠδικημένας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς ὠδαλπτῶν μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπεκτος ὡς ἔλεον, παντὸς ὁ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διάφερον, ἀλλὰ κ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐπράττον, ἐξέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπισμένοι. ἐ τοῦτο μέτριον ἦν αὐτῷ, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξισάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε ὠδὶ τοῖς ἀλλοφύλοις καθικνούμενοι. κ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. κ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὑπατείας φλώρου, δωδεκάτῳ ὁ τῆς νέρωνος ἀρχῆς, ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται ὁ λόγος ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μεθ' ἃ κ τὸν πόλεμον ἡρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὴν ὑπὸ πρώτης γλύφεως ἀνθρώπου γένεσιν, μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τὴν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατάτε τὴν ἄγυπτον, κ συρίαν, ϑ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, κ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσαι κ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας σωτεταχέναι, τηρῆσαι δὲ πεπείσμαι, κ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τὴν ἐν διακιλίοις ἔτεσι γινομένων. ἁπλανῆ ὁ ποιήσαι, κ τὴν τῶν βασιλέων διαδοχὴν, τάς τε ἀρχὰς αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχοῦντε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι τῶν αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπιγειλάμην τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἄν ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τ πραγματείαν ταύτην ἔτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμην ὠδὶ τ ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτὴν κ τ ὁπιχώριον παιδείαν διαφέρειν, κ τὴν

Ἐ τὴν ἑλληνικῶν ἢ γραμμάτων ἐπαιδάσατο μεταχεῖν, τῷ γραμματικῷ ἐμπειρίαν ἀναλαβών, τῷ ἢ περὶ τῷ περφορὰν ἀκρίβειαν, πάτριος ἐκώλυσε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οἱ ἐκείνης ἀπτόμενον ἢ τοῖς πολλῶν ἐθνῶν ἀγλώττων ἐπιμαθόντας, ἀγὰ τὸ κοινὸν εἰ νομίζειν τὸ βλαπτικὸν δόγμα, τοῦτο μόνον, οἱ ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκετῆς θέλουσιν, μόνοις ἢ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυνα- B μένοις. ἀγὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τῶν ἄσκησιν ταύτην, μόλις πυὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῆς πόνων τὴν ἐπικαρπίαν ἀπὸ τοῦ ἔλαβον. ἴσως ἢ ἂν ἀπέφαινον γένοιτο, περὶ ἧς γένους τόλμης, ἢ περὶ τῆς τὸν βίον περάξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοῖς ἐλέγξοντας, ἢ τοῖς μαρτυρήσοντας. ὅτι τούτοις ἢ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι C περιειλημμένην, ἓξ ἢ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ καὶ περιθεμένῳ, πάλιν, τὰ τε πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τοῦ νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ἐστὶ ἕκτος καὶ δεκάτου ἔτους τοῦ Δομετιανοῦ κράτους ἀρχῆς, ἐμοὶ ἢ ἀπὸ γένεσεως πεντηκοστὸν καὶ ἕκτον. προῳήμιον ἢ συγγραφῆς, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῆς Ἰουδαίων, ἐν τέτταρσι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς, καὶ περὶ τῆς νόμων ἀφ' ὧν κατ' αὐτὰς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ ἢ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtíſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. C Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aaron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.c. *moritur* 110. c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
abemerigus Isatæ suam filiam dat vxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Iebosthum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & casaries qualis, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *popularem auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigæa Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemita in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur a muliere* ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisæus Iodbi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabæum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ib. hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chaturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b *eius arma contra Pharaonẽ* 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam antecessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præciduntur* 310.e
Achan furtum committit 137.c *plectitur* 138.c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustema offert, bellóque imperitus, magna patitur stragem 321.d. *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 322.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnũ & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellai filius apud Davidem manet 237.f

INDEX

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum eo consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
Acmes Iuliæ famili æ dolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e.366.c.381.f. 424. a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi à patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptiis, quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c 1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e.per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f.895.g
ægyptus vnde nomen acceperit 1045.f
ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
æmilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
æmilius Regulus Corduben. 653.c
æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
æoles populus 13.c
æraria quis inuentor 7.d
æris genus auro preciosius 222.d
acinaces Persicus, qualis 697.a
æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f.
æthiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quomodo a Mose victi 58.d
æthiopas ab Aegyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f.366.c
agitæ Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis inuenerit ibid.
agrippæ Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629.vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos benevolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendũ principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680.& 793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906.907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b.
nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniadæ nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudææ præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatũ succedit aliis Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexãder alabarcha mutuat pecuniã Agrippæ

Agrippa 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c *vincit* 432.e
Ionatha amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. a. *Ptolomæo Philometori hostis factus occiditur* 457.f
Alexander Aristobuli filius Iudeam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quot quot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri fictitij actus & fallacia 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Euricle aliísque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit æstu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Macherunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielísque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portum templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Velæ rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à moriturο marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phasaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583.b.223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæ 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744.c
amalecita gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153.d. *eorum rex captus & occisus* 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
David cedit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæi concepit odium 375.a
consultat contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amares filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exanditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 632.a
Amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasiæ Abesolomi copiis præficitur 253.c. *impetrat veniam à Dauide, congratulatur regni restitutionem* 236.e
constituitur præfectus exercitus 238.d. *occiditur à Ioabo* 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paterna necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola defecit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficitúrque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amatha 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b. *per totum*
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
ameſſes regni terminus ibid.
amiaz Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanita 21.a
Hebræorum gentis bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Danidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f. *excinduntur* 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.a
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalome 227.d

Amorai cum ſuis regibus dateti 11. d. *qui eorum dicionis terminis* ibid.
amoritis regio duabus & dimidia tribubus conceditur 118.a
amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 333.a
ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 282.b
honore priuatur 513.a
reſtituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 598.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346.a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Phariſæus Ioſepho ſe opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. *ipſius filius capitur à ſicariis* 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. *cum fratre interficitur* 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 816.f
apparatum belli rurſus amittere nolnit 829.a
milites contra Simonẽ Giotæ mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. *per totum.*
anani mors Hieroſolymæ excidij principium 882.g. *eiúſque virtutes celebrate* ibid.
ananus Sethi filius pontifex conſtituitur 618.e *o priuatur* 619.c
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b *exercitum ducit in Hebræos* 203.f. 206.d
andromacho amicitiã renunciat Herodes 567.g
andronicus Meſſalami filius orator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilei & Aſinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. *per totum*
annus vnde certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus pfectitur 6821 c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudæa præficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraelis ex Ægypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
antey interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d *accuſat Cæſarem, Hyrcanum & Antipatrum* 481.d *paternum regnum affectans profligatur* 461.d *reducitur in regnum per Parthos* 494.e.*ampntat Hyrcano auriculas* 497.e. *accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem* 499.c *quomodo ab Herode oppugnatus ſit* 500.c *& inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio* 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510.e. *per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat* 724.g *vincitur ab Herode* 729.d. *rex conſtituitur* 732.d. *quã inſolens ex vnica victoria factus* 738.d. *dat ſe vinciẽdum Soſio* 741. d. *ſecuri percutitur* ibidem.f
Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b *quomodo à fratre & cur occiſus* 454.f.712.e
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium eiectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d *vincitur ab Hyrcano* 452.g *occiditur à Grypi filio Seleuco* 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a *trucidatur à Triphone ſuo tutore* 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a *eius cũ Alexandro & Arabibus bellum* 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g *vſque* 419.975. *ad Elymaida vincitur* 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b *per totum, aliáque eius geſta* 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d *Philippum tutorem regnum inuadentem occidit* 421.d *captus à Demetrio trucidatur* 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e *dat filiam Ptolemæo vxorem* 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonẽ perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a *oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius* 449. *per totum. regno & vita priuatur ab Arſace* 450.b *Seleucum Grypi vincit* 460.a
antiochus Grypus qui & Philometer Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus, Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.e.
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas pater Antipatri Idumæa præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.c.574.c
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur eiustate 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 761.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudeæ à Iulio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo se suosque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius authoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynasta & procurator Iudeæ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula promouet 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris civitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum appararunt in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani descriptio 919.e
antonia porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.e
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.429.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidiis interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apelleus mensis 570.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta fictus fabulam tragicam de Iudæis impudentissimè fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazæorum ducis prælium cum Iamneo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filii Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
appollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.177.
apollonius senator sauciatur 672.e
apsanes Iudæis præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deiicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligulæ interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudeæ 469.e
arabes qua ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153.d. ab ipsis rursum caduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudæam devastantium sævitia 609.e
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurumque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
arasci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta quæ vis indita fuerit 5.e
arca Noe reliquiæ vbi seruentur 684.c
arca tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168.d. quanterum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arclipus, civitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, civitas 110.b

archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad sanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipsius funus curat 608.c. populo se accommodat, & incidit in seditionem 601.g.602.a accusatur apud Augustum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Augusto 611.e. Glaphyram fratris defuncti uxorem ducit 613.f accusatur apud Augustum & relegatur Viennam Gallia 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex constituitur 773.g. in seditionem incidit 775.776.781. quod non rebellasset quarta tributorum parte levatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, sexti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiusque cum insigni tolerantia sermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hospitem, oppugnationem Aristobuli cogitur intermittere 469.e.470.b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Æneas constituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœlesyria regnum adipiscitur 472.d.716.a. cum Herode bellatur 626.b. & Iudæa infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
aretas Petræus Romanis auxiliatur 609.a
argolica historiæ scriptores discrepantes 1034.f
ariphanes Græcus historicus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis instrumenti bellici descriptio 843.e
ariochus Nabuchodonosori satellitum præfectus 347.a
arion procurator Iosephi Tobiæ fil. 405.
aristæus Iudæorum negotium agit apud Ptolomæum Philadelphum 389.f
aristocratiam esse optimam administr. 123.b
aristotelis apud Clearchum verba de Iudais 1048.a
arius centurio confossus 608.d.780.b
aristobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
aristobulus Agrippæ frater, Iudæorum causam agit apud Petronium 640. per totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescēs pulcherrimus 514. d. ab Herode constituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
Aristobulus Alexandri Iamnæi fil. generosius 463.f. quomodo adsecutus sit regnum 405.b. obsessus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale donum Pompeio miserit, & controversiam cum fratre apud eundem discepsaverit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapsus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno sublatus est 479.g
Aristobulus Herodis fil. revertitur Romam ducit uxorem 549.c. conjicitur in carcerem falsis calumniis oppressus 574.f. accusatus à patre Beryti damnatur 578.f. strangulatur 580.b
aristobuli filij Herodis liberi qui 762.a.793.f.
aristobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
aristobulus Herodis frater, privatus mortuus filia unica relicta 793.f
aristobulus Herodis dynastæ Chalcidis fil. dominiis multis donatus à Ner. 694.f
aristobulus Hyrcani f. obsidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & sævierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cædi pollutus moritur philellen dictus 455.g. primus diadema regium usurpavit, & quomodo se gesserit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714.a.
aristobuli & Hyrcani furor & contentio 950.a
aristobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluvius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum assequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Asinæo & Anileo reconciliatio & amicitia 646.a
artabanus regno pulsus restituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale connubium instruxerit 373.b. accusat uxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Esther am 374.b. Amanem in summo habet honore 375.a. eundem cruci suffigit 380.b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemisius mensis 259.e
arterius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem servatus sit 95.g
aruceus, Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus insula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
arvum loci nomen 95.g
asamonæorum gens Iudæorum resp. statum mutavit 367.b
asamonis montis Galilææ situs 818.e
asanus abiæ filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
ascalon capitur 146.a
ascalon Iudæis semper invisa 831.a. eius situs ibid.
ascalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud se habitantium interfecerunt 815.d
ascalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aschanes eunuchus præpositus Hebræorum nobilium curæ obsequitur Danieli 346.b
aschanaxes aschanaxi 13.c
aser nativitas 30.g. filij 52.d
aseritarum sors in Chananæa 142.a
asia quingentas civitates uni rectori & consuli Romano parere 806.g
asineus & Anileus Neerdenses grassatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
asiongaber, loci nomen 269.f
asoris civitas 152.c
asosra, buccina 97.b
aspersorium tabernaculi 81.a
asphaltites lacus repletus cadaveribus. 890.a
asphaltites lacus Tiberiensi natura contrarius 891.b. eius descriptio ibid.
asphar lacus 428.b
asprenatis prodigium & interitus 661.d
assamonæi principatus quando defierit 508.b
assamonæorum familiæ quando & quandiu principatus Iudæorum concessi. 701.a
assaracoldas Senacheribi filius patri succedit in regnum 330.e
assaron quantum contineat 83.d
assis regni termini 1040.b

assuras, Assyrij 14.f
assyriorum imperium quando dissolutum fuerit 331.c
astabarri populus 14.b
astapus fluuius 58.f
astartes templum 209.a
astartis rex Tyriorum, eiúsque successores enumerati 1043.a
astoborra fluuius 58.f
astronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienses quando & quemadmodũ Romanis subiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi crediti 1068 c. *scriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Prolemai Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges pastor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
augusti Cæsaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat testamentum Herodis* 611.c. *in Italiã proficiscitur* 729.e
augusti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ descriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cũ muneribus mittitur ad Elisæũ, vnde se regem futurum cognoscit 306.b. *contra Israelitas belligeratur & Hierosolymitanos, à quo pacem redimit Ioasus rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Asani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris sororem duxit 693.b
azotum pestis propter arcam detentã inuadit 169.b
aZotum captum & consrematum 436. b
azymorũ festiuitas restauratur 323.d
azymorũm festiuitatis institutio 65.d. 93.b

B

Baaras loci, & herbæ descriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid significet 12.c
babylon locus cur sit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri potestatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonicæ turris institutio 12.a. & *quanta fuerit* 12.b
babylonij Iudæos persequuntur 649. e
Babylonicrũ antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur frustra 421.f. *mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis sæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis mensura 259.a
baonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoses copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodestes eunuchi conjurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *sacerdotes eius vniuersi sublati ibidem. ædes ipsius à fundamentis diruitur* 311. d
balachius Moabitarum rex Balamũ ad Israelitas execrandum mittit 112.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia iure cupit 331.c
balamus vates contra Deimandatum profectus ab asina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum consilium dat Madianitis* 114. e
balsamus vbi nascatur 270.f
balsamum vbi proueniat 473.b
Balthasar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipse cum suo regno in Cyri Persarum regis potestatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias satellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Danidis* 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occisores Iabosthi supplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Israelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
barasa expugnata concremata 417. c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ scriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris castellum, postea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum satrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
Basanes Hieroboami totam familiam sustulit 282.e. *regnum occupat ibidem*
basanæ imoietas à Gimone propheta grauiter carpitur, sed frustra, regnúmque ab hostibus infestatum tueri non valens moritur, Elano filio successore relicto 283.f
Bassus addit se Cassio 727.c
batanæa, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelsephon ciuitas 65.c
begabri Idumæa vicus 890.e
beleastartus rex Tyriorum Hiramo patri successit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c. *filij decem* 52.b
beniamitarum sors in Cananæa 141. e
beniamitæ post Iesu ducis mortẽ quieti & agriculturæ student 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vsque ad sexcentos viros* 149.a *quomode ea tribus restituta* 146. d
berenice, locus 269.f
berenice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Costobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Aristobulo Herodis filio 549.c. *fit exosa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices supplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Cestium de Flori gestis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
berosius Chaldæus de astronomia & Chaldæorum philosophia Græcè scripsit 1043.g. *eius historiæ verba & compendium de Iudæis* 1044.a. *Græcos scriptores taxauit ibidem*
bersabe, ciuitas 288.d
bersabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

nam 678.b
Berzellæus quantis beneficiis iuuerit Dauidem regno pulsum 233.b quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Besarra oppidum 1007.e
Beselel architectus 88.e.98.e
Bethsemmathe vxor Esau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid significet. 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethsabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethsama vicus 170.g
Bethsamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethsana, quæ Scythopolis 418.a
bethsana ciuitas 141.g
Bethsuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezetha collis descriptio 919.g
Biblia quot annorum historiam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
Borceos vicus 833.e
Bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Boz columna vestibuli templi 261.b
Boʒus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a.
Britannicus Clau. Cæsaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Messalina f. Neroni priuigno in imperio posthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis subiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vsus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

Cabrothaba locus 98.a
Cadmus Milesius quo tempore historiam conscribere inceperit 1034.e
Caduceatores sacros esse & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Bassus occiso Sexto Cæsare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Bassus Sex. Cæsarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum gestarum nuncius ad Vespasianum mittitur 902.c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902.a
Cadesa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Cestio incensum 819.f
Caron regio amomi ferax 684.c
Cæsar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f
Archelao tetrarchiam seu mediam regni partem dedit ib.
eius promissio Archelao facta ib.
reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuisit ibid.g
cæsar quæ Salomæ largitus sit 783.b
cæsar quas ciuitates Iudæorum regno auulsas Syriæ adiecerit ibid.
cæsaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæsar falsum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigium numero inserit 784.b
cæsares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæsarea conditur 746.e.747.g
cæsarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæsarea Iudæa maxima ciuitas 854.f
cæsaria templa 747.a
cæsariensium contumelia in mortuum Agrippam 680.a
cæsarienses contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæsarienses omnes Iudæos apud se habitantes trucidant 813.f
cæsennius Gallus duodecima legionis ductor à Cestio in Galilæam missus 818.b. duo millia Galilæorum cadit ibidem.
cæsennius Patus rector Syriæ 974.a
cæsennius Patus Antiochum regem Comagenes apud Vespasianum defectionis accusat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæsonia iugulata cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas constituitur pontifex 619.c
cain quid significet, sacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius posteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Augusti adoptiuus 603.e
caius Cæsar Agrippam vinculis soluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occisæ 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæsar Deum se vocari voluit 790.d
Petronium ob statuas in templo locandas, Hierosolymam misit ibidem, e
caij litera ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæa 99.a
calidæ ad Baias 638.e
Calidæ ad Emmauntem 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula constituitur Cæsar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e
designatur Cæsar à Tiberio 635.f
occiso Tiberio fratre opprimitur & ipse 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
quali fuerit ingenio 641.b. 643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes sæuitia, & diuini honoris vindicatio, insaniæque tum coniuratio in ipsum, & eius interitus 652. vsque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
callistus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyses Cyri filius patri in regno succedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana seu Canatha 742.e
canathenses ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena esse creditus 861.e
capharsaba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmissus ad Hierosolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis situs 852.f
carta, Mesopotamiæ ciuitas 13.c
carthaginensium originis & fati descriptio 807.d
carus delicię Herodis 586.b
cassander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caspiæ portæ 625.a
Cassius Chærea 653.654.655
per totum occiditur 673.a
cassius quæ gesserit in Iudæa 476.e
affligit Iudæos 489.b
cassius Longinus Syriæ præses 544.d
cassius Iulio Cæs. interfecto Syriam petit & quid gesserit 727.728.
per totum, occisus 729.a
castor rerum iudaicarum scriptor 1065.
castoris Iudæi versutia & dolus erga Titum 924.f
castra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanæ rector sicariis calumniandi doctor erat 997.a

tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a
qua Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 793.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenæus Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syriæ præses inuadit Galilæam 1015.b.1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.e
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Chærea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldeorũ consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14.a
chananæorum terra præstantia 98.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 85.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 13.d
chetimus, & chetima insula ibid.
chetomene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiicit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constantissimus quomodo se gesserit apud Absalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243 a
cinyra fistula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19. e. 21. e.
cisus Saulis pater 174.e
citharæ quis inuentor 7.d
ciuitatem qui primus instituerit 7. c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorũ nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippina vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
cleonis præfect. vrbanarum cohortiũ 655 c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexãdro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antoniũ in sui amorem pertrahit 493.f. 729.f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517. f. 742. a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occidsitur 524.e.745.f
clitus Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.818.e
cluuitus 659.c
colossus Cæsaris 747.g
comagenensiũ ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
conon Gracus Iudæorum mentionem facit 1051.a
connallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109. c
corea, loci nomen 718.e
cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
corrai, locus 172.d
cotus mensura qualis 100.b. 336.f
costobarus Idumæa Gazæ præf. Eius ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius audentia 699. b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniæ rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat periurus 478.e cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syriæ prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
cteſiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudææ præses cõstituitur 690 d. 794.a. & quid sub eo Iudæis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudæis ibidem. exulat 693.a.795.g
cuspius Fadus Iudæorũ regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phasaeli filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudæis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa tẽpli eis reddit, multáque præstat beneficia 357.d.358.a.365.d. perit 356.b

D

Dabarateni vxorem Ptolemæi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbæ descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudæos seueritas 1000.c.822.a.992.d

dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinẽ & ſtudia 346.a. inſomnia diuina 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim edificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas ſuperauerit 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitæ à Chananeis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonib. obiecit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.&.f
commonitus vero à Zorobabele Iudæos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſai 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharã 186.e.187.a ei° magnanimitas 188 b. victoria de Goliatho 189.c
amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e
ſocerum fugit 191.192. 193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a
accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.c
fugit inde aliò atque aliò ibid.
Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d
iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b
Palæſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d. 216.g.
quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Palæſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Palæſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thenonem in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis afficit 223. b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduntur 223.e.224.e
Bethſabeen adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filio moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e
patienter audit conuiciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. priorem filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.e. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Palæſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b è tribus malis inſligendis peſtem eligit, & Oromne aream emit 244.e. 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibi.e. 246.b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g
Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum.
Dauidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.g.251.a
expirat ac ſepelitur, maximúſque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimæ datæ 18.e.28.f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Gryphi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Ianneum ſuperat 460.b. 461.a, contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g
clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d.
capitur à Parthis 443.f
dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.e. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. legem Iudæorum tranſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis denabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus conſideret 4.b
diglath quid ſignificet 5.c
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b ſtupra-

ſtupratur, quapropter Sicimitæ vniuerſi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
Dioniſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
Diophantus notarius ſceleratus 574.e
Diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Diſciplinas à Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
Diſſimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
Dius menſis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
Domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero conſaluatur Imperator 694.b. *fratrem, matrem, vxorem, virôſque illuſtriſſ. trucidat.* ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices vrbs 1000.e
Dora ciuitatis ſitus 1067.b
Doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d.766.b
Doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodis prodit 524.f
Draconis leges de ſupplicijs antiquiſſ. 1015.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
Druſium turris 747.e
Druſus Agrippæ filius 628.a
Druſus Neronis filius 629.634.e
Druſus turris 536.g
Drymos loci nomen 730.e
Dyſtrus menſis 132.e. 366.e. 381.f

E

Butius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. *Gamalæ occiſus* 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vna omnis eius ſoboles tollitur per Zamarem 284. d. & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. *fortiter ab Elephanto confoſſo opprimitur* 420.c
Eleuzarus phariſeus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
Eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. *priuatur pontific.* ibid.g
Eleazarus gigas, quam vaſto fuerit corpore 625.d
Eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a 796.d
Eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
Eleazarus Ananæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g
reiecit Cæſaris hoſtias ibid.
Eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filij factio 904.c 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.a
Eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius adſitos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ 990.g. 991. 992. *per totum*
Elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
Eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
Eleutherus fluuius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78 b.88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
Eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Ægyptiis 336.a. *etiam Babyloniis tributum cogitur pendere* 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e. 286.a. 287.288.289.298.299. *per totum. exemptus ex hominibus* 300.b
Eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphatiſinm ſceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c. *filij eius ſcelerati* 165.a
exitium ſuum cognoſcit 166.a
ipſius & filiorum mors 166.d. & f.
Eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam ſuppeditat 300.a
Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Iaum vngit regem Iſraelitarum 308.b
Ioaſus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit 316.a
Elymus, elymi 14.f
Emian zona ſacerdotalis 84.a
Emmaus concremata 609.c
Emmaus vicus, Vide etiam Ammaus
Engaddi à ſicariis inuaditur 887.f
Eniachin tribus ſacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enoſa ciuitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes veſtitus 85.b
Ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53.e
Ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d

Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicureorum error refutatur 355.b
Epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pato pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæferales Iudæorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achaza præfectus occiditur 321.f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331.c. *obiurgat eundem propter thesauros Babylonijs monstratos* 331.d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium deprauatum 996.c
esaui natiuitas 26.d. *uxores* 27.a *circumuenitur à fratre ibid.* d *iratus fratri reconsiliatur* 32.f *partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus* 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonē de gentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f. 368.a *quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit, mortuúsque sit* 368. 369.370. *per totum.*
Esconputeus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b *ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem. Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat* 379.e *impetrat Iudeis vitam* 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. *per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis* 787.e. *opinio de animæ diuinitate ibid.* g. *aliud eorum & diuersum collegium* 788.d
Ethæus Gittheus Dauidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid significet 5.b *eius lapsus* 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebraicè neſciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuertit 573.f.758.e. 759.f
eutychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b *aperit Neroni maleuolentiam Agrippæ* 633.a
eutychus, auriga Cæij Cæs. 672.a
excæcantis aliquem pœna 128.c
ezechielis prophetia 335.f
ezechias Achazæ filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot. *Palæstinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur* 328.a *in summam adactus desperationē Esaiam implorat* 329.d *posteritatem à Deo exorat* 331.a *moritur ibid.* f
ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti seruus 587.a *Fabatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur* 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 555.e
fati potentia nemo potest resistere 580.d
fauces locus 98.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 795.g
felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelū vincitur 491.a *Cl. Felicis procuratoris gesta* 796. *per totum. vide Cl. Felix*
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a *vide Porcius*
festorum descriptio 92.f.93. *per tot.*
filij contumaces & proterui in parentes quomodo multandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 985.d *contra Massadam militem mouet ibid. &* 986.g. *Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit* 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f *mendacium apud Cestium* 803.per totum. *vide Gessius*
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 638.c
fratris uxorem ducere prohibitus 613.f
fratres veri, quos & interitus ipse sciauit 1097.a
frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 127.e

G

Gaba, quid significet 186.a *Gaba equitum ciuitas cur sic vocata* 832.f
gabaenorum iniuria in uxorem Leuitæ & quomodo ea propter multati 147.148.149. *per totum.*
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iesu 138.f. *qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit* 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c *eius gesta* 476.477.478. *per totum.*
gabinius Scauro succedens quid gesserit clari 721.722. per tot. 980.e
gadara restaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 888.e
gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
gadæ natiuitas 30.g *& filij septem* 52.c
gadus propheta Dauidis unius è tribunalis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c *in medio foro necatus ibidem.* 896.d
gales insectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid significet 137.d
galilæa & regionis trans Iordanem quantis reditus fuerint 782.g
galilea minor quæ 832.f
galilæi utriusque descriptio ibid. calamitas 834. per totum
galilea tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphæ occisa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hierosolymis 897.b
galliæ motus 890.b
galliæ bellum desijt ibid.
galliæ situs descriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e

gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000 f.
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866.per tot.
gamalenſium cades à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146. a
gazæi à Iamneo obſeſſi captique 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869. d. *eiuſdem nominis deſcripta* ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circuncideruntenumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14 per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ. frater 964.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſetur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſa ibid.
gerſus Moyſis filius 61.e
geſſius Florus Iudæa procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702 d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 796.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801. a. *Vide etiam Florus*
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginæa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c
Giſcala ſuccéditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædaque popularibus conceditur 828.per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549. c. *odio proſequitur Salomem* 564.b. *occiſo marito remittitur ad patrem cum dote* 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ibi.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. *interitus* 189.c
gomer, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramí Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g
312.a. & *regno & vita priuatur opera Ioadi* 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græces bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & heri nuperque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones imuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem
philoſophi primi Ægyptiorum, Chaldæorúmque diſcipuli 1034. e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037.per tot.
græcorũ legislatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077. & *ſeqq.* per totum. *eorum legislatores poetis poteſtatẽ dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetoribus verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent* ibid.
grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gymnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibidem
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.a
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b.1050.a
hecatombeon menſis 110.c
hecatommachi Alexandri Iamnæi 457 f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helena Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principetus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermæus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.a

Hermogenes Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiámque cum aliis prædonibus afficit supplicio 483.b
infantem ob eadem exosus dicit causam 484.b
præficitur Caliſyriæ 485.b
Romanorum benevolentiam captat & assequitur 489.e
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Aristobuli profligat 491.d
vxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vsque Romam 498.d
rex Iudææ à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia navigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiose seruatus bis 505.c.& f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad stuprum solicitatur 518.e
bellum Aretæ infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Cæsarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnificè donatur à Cæsare 529.a. 530.b
nocata à se vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d. 532. 533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Cæsaream condiderit, & à Cæsare sit muneratus 539.b. 540. 541
salutat Agrippam 540.b
extruit templum Cæsari, & tributorum partem subditis remittit, & conventicula populi prohibet, & Essenos magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hierosolymis sumptuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nouam 544.f
navigat ad Cæs. & reductis Roma liberis dat vxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem suis remittit 553.d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554.c
filios suos apud Cæs. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Dauidis sepulchrum recludit 563.b
omnes coniunctos habet suspectos 565. 566. 567. 568. 569. à Syllæo inique accusatur apud Cæsarem 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse vxores habuerit & sobolem ib. 627.f
Antipatrum damnatum in vincula conicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & crudeliss. 598.b
vim sibi conatur inferre, & Antipatrum iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.c
testamentto eius confirmato quantum filijs ipsius patrimonium superfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & strenue agit 725.f. accusatur Hyrcano à maleuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731. 732. ædificat, & multis premitur malis 733.f
Romam navigans iacturam facit ib.e. rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a. & seq. fratris mortem vlciscitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat sibi Iulium Cæs. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746. 747. 748. & seqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filijs duob. & vxore 749.f. 750. 751. conciliatur filijs 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.c
accusat filios apud Cæs. & Beryti 760.c. occidit 761.f. 793.g
occisorum liberis prospicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum conturbatur dissidijs 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g. 772. a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e. 988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit. ibid.e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c
Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Aretæ superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 677.f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæsare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum vore fugit 790.d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f
Herodias Agrippæ soror, Herodis vnioris vxor 626.b
odio prosequuta fratrem se suúmque maritum in exilium coniicit 638.g. 649.a
eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b. 732. 748.c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
Herodotus erroris argutus 279.a
Herodotus Halicarnassæus Iudæorum gentem non ignorauit 1047.a
Herotum oppidum 52.d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
Hettan prædium 272.a
Hezarbunis dux captus 155.b
Hieremiæ prophetæ vaticinium & epicedion Iosiæ conscriptum 335.f.& seqq.
damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
hieremias in carcerem coniectus torquetur 339.c
in cœnosum puteum præfocandus demittitur, verum rursus liberatur. 339.f. non vult proficisci Babylonem 343.b. donatur magnis munerib.& alia eius gesta ibid.c
hieremias consulens Ioanni Careæ abducitur ab eo in Ægyptum, vbi Ægyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
hierichus vrbs 112.a
excinditur, & restaurator ipsius diris

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichunti fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisaeo factus 891.d
Hierichuntij agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabathei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo aegrotante quid responsi acceperit a propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Ioa filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiecit ibidem. moritur Zacharia filio harede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudaeorum 1050.f
hierosolyma rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exedificata 218.b
hierosolymorum thesauri asseruntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui propeate praedixerint 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342.per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum cur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709.c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae umbilicus, eiúsque situs 883.g
descriptio 912. e. per totum & 1049.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum edificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graecà significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiosè Agrippae & Politiano obuiam prog. essi 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turbae & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabiles clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, una nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
aegrorum quot millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferox 946.d
mendacia inter seditiosos 949.c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 654.b. pugna circa porticus 956.a. circa templum 459.a
strages & fuga incenso templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, sèque saluari ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 967.968
per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezecielis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hyppici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c. mulctatus quod Salomoni proposita enigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibid. Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros solennior quam Graecos 1038.b
Historiae scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis vero negligi 707.a
Historiae verae quod indicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumentorũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocautoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemate nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuitorum asyla 18.d
Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.e
Hominis aetatis quis terminus praescriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia coperint 7.c
Hominum commercia quibus vitanda 94.c
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea, loci nomen 1020.e
Hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
Hospitij reuerentia 20.1.147.d
Hyc vocis significatio 1040.a
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperbereteus mensis 92.c. 263.b. 286.b

Hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannæi filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & otiosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b. disceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475.a. 481.e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486.a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.e.732.e
à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudæa 726.f
Hyrcanus Ioseph Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.per totum
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. pacem ab eo redimit ccc. talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450.d. Samariam obsidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur 452.per totum. eius felicitas & mors 454.a. somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipse 152.c
Iabissa ciuitas, & Iabissenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44.f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit 383.b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278.c. discerpitur à leone 277.e
iahel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Sysarem occidit 153.b
ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
iama regni termini 1040.b
iannæus Alexander. quære Alexander
iapha vicus 1016.d
iapha munitiones 848.a
iaphetus filius Noe 11.d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat ibidem e
iar mensis 259.e
iardan vicus 833.f
iason, alias Iesus, Onia pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.e
iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iauanes Japheti filius 13.a
iazarus pontificatu priuatur 618.e
iaziel propheta vaticinatur Iosaphato 298.c
iazoren vrbs spoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes serpentibus infesta 58.d
ides scelus & supplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi subdita 222.f
eius tumulus 779.g
Idumæi, quomodo circuncisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibidem g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Giore 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.e. ad Titum supplices veniunt 965.g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Iebostus Sauli filius constituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iepthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 288.c
Iesseus filius Obedæ 164.e
Iessæi filij qui 186.c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
iesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408.b
iesus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118.c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, expitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam diuidit tribubus 141.per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
iesus Phabetis filius pontificatu priuatur 537.d
iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879.per totum
mors 882.e
eius virtutes celebratæ 883.b

Iesu Sapheæ filij facinora 1003. *e.* & 1008.1009.1020.1021. *per totum*
Iesus Sapphæ filius 822.*d*
Iesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.*c*
Iesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858.860. *per totum*
Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, & inungitur rex Israelitarum 308.*b*
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.*a*
Balis sacerdotes extirpat 311.*d*
contemptor & ipse numinis moritur Ioaza filio successore relicto 313.*f*
Ieus propheta arguit Iosaphatum 297.*a*
Iezabela quàm mala mulier 285.*d*
minatur Eliæ interitum 288.*c*
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.*d*
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.*a*
Ilys, ager qualis 71.*b*
Immundi qui Moysi 94.*c*
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.*f*.208.*a*
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.*e*
Imperij Romani fines quousque 805.*f*. 837.*b*
Indorum mortis descriptio enarratu 991.*c*
iniuria maxima quæ 122.*d*
inuenta debere restitui 127.*f*
Inundationis vniuersalis descriptio 8.*e*
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.*f*. 215.*a*
exercitui præficitur Dauidis 222.*f*
Syros vincit 224.*e*
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. *per totum*
ingeniosum commentum fingit 228.*b*
Abesalomum interimit 234.*c*
Dauidem Abesalomum lugentem increpat 235.*d*
præfectura privatur 238.*d*
Amasam interficit & Sabaum persequitur, capútque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.*f*.241.*e*
populum censet 244.*b*
occiditur 254.*e*
Ioadus quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Ioasúmque regno præficit 312.*a*.313.*a*
studet templo restaurando & moritur 314.*a*
Ioachabis natiuitas & quid significet 167.*a*
Ioacimus Iesu filius pontifex 367.*f*
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.*d*
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.*a*
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.*c*
Ioacimus Iosiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptiis factum 336.*b*
tributarius etiam fit Babyloniis 336.*d*
occiditur 337.*d*
Ioacimus pontifex mortuus 370.*g*
ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenæ regionum rector designatus 822.*e*
ioannes Asamonæi fil. occisus 710.*b*
ioannis Baptistæ interitus 626.*f*
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343.*g*
Ismaelem Godoliæ interfectorem persequitur 344.*e*
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345.*a*
ioannes dux militum ionathæ 293.*e*
iohannes Essæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 822.*e*
ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.*g*
Medabesibus Amaræis occiditur 428.*c*
ioannes idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922.*g*
ioannes iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382.*c*
moritur 383.*b*
ionathæ ac iudæ fratris ioannis interitum vindicat 382.*e*
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.*a*
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.*e*.431.*b*
Alexandro quàm fuerit gratus 434.*f*
vincit Apollonium Dauum 436.*b*
amicus fit Demetrio Nicanori 438.*b*
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.*a*
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.*f*
capitur per proditionem 444.*d*
occiditur ibid.*g*
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. *per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit* 823.*b*
eius proditio & doli varii 824.*a*
dolus nouus 826.*b*
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.
ad defectionem incitat 828.*d*
Titum fallere conabatur 869.*d*
Hierosolymam fugit 869.*f*
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.*f*
Hierosolymitanis exitij causa 876.*a*
malitio, crudelitas & gesta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943. *& seqq.*
Ioannis Leuitæ conflictus 905.*a*
Ioannis pontificis monumentum 920.*f*
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.*a*
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.*b*
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.*c*
perit ibid.*f*
Ioasus Ochosiæ filius quomodo à Gotoliæ sæuitia seruatus, & rex constitutus 312.*a*
à religione deficit & legibus 314.*d*
Zachariam ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.*e*
ægrotans occiditur 315.*a*
Ioazarus dux missus contra Iosephum Matthiæ filium 827.*c*
Ioazarus Iosepho inuidet 1013.*c*
Ioazarus priuatur pontificatu 618.*e*
Ioazasi cui filius regnum paternum assequitur 313.*g*.315.*b*
Dei beneficio liberatus moritur 315.*d*
Ioasus Iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Ægyptum abducitur & moritur 335.*g* 336.*a*
Iobacchus torrens 33.*b*.111.*d*
Iobel fil. Lamechi 7.*d*
Iobelus quid significet 96.*c*
Iobeli anni remissio & libertas ibid.
Iochabel mater Moysis 55.*f*
Iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151.*d*
Iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.*a*
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.*a*
quomodo ad Niniuitas missus sit, & in mare proiectus ac à ceto haustus post triduum viuus in terram reuomitus 318.*c*
Ionia vnde sic dicta 13.*a*
Ionici iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550.*e*
Ionum in iudæos odium 398.*d*
Ionatas Anani fil. 676.*c*
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 795.*d*
Ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710.*c*
Ionathas Saulis filius castrum Palæstinorum expugnat 179.*c*
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.*c*
animositas & honestas 181.*f*
amor in Dauidem 191.*c*.193.*c*
fœdus cum eo 193.*f*

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionathæ cuiusdam Saducæi cum Pharisæis contentio 453.f
Ionathas homo vilissimus prouocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ succedit in imperij administratione 428.a
Ionathas Phariſæus 1013.f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pont. f. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam ædificauit, & nomen id imposuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227.f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242.f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius supplicium 997.d
Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 818.a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ibid.c
Ioppensium interfectorum quot millia 818.a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Eliseo cauet Syrorum insidias 303.c
fame vrgente Elisæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proicitur 309.c
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliaque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mox tum tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iosabetha Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311.g. 312.a
Iudochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.e
Iosaphatus à commentariis Dauidis 222.g
Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vrbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Iosephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ibid.
Iosephus Caiaphas, quære Caiaphas
Iosephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822.c
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Iosephus Itaburij montis planitiem muro circunaedit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Iosepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici historiæ descriptionis 1.c.
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppæa benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipsius tutelæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004.1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & eum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidijs, calumniis variis petitus euasit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011.d. ciuitates munit 1013.a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
æstutia eius in cognoscendis insidijs 1016.a
Ioannis consiliis contra ipsum quomodo occurrerit 1017.e
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolym. 1011.c
in salutis discrimen incidit 1019.f. accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas seruat 1027.f
Tiberiada seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accusatur 1030.e. vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705. 706.707.708. per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 822.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Giscalæi subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Vespasianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
eius socij ipsum persequuntur ib.
eius oratio philosophica ad socios 852.a. eius socij cum ipso cadem mutuas sortiuntur 853.e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 834.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebræo nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis ciuitatis frustra obsecrat 965.b
Iosephus Medicaster defectionis autor 1912.f

tor 1012.f
Ioſephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exoſus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
ſolicitatur ad ſtuprum à domina 40.a
ſomnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Pſontomphanecus 44.c
fratres capit ibid.
& miris exagitat modis 45.46. per totum. cognoſcendum ſe ipſis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & oſſa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Ioſephus apud Veſpaſianum accuſatus 997.c. quinque millium annorum hiſtoriam Græco ſermone contexuit 1033.a. eius hiſtoriæ certitudo 1037.c
dux ipſe Galilæorum à Romanis captus ibidem
ſolutus vinculis cum Tito ad obſidionem Hieroſolymorum profectus ibidem
Ioſephus belli hiſtoriam primum Veſpaſiano & Tito obtulit, vt ſibi teſtes eſſent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex ſacris literis interpretatus eſt 1038.a
Ioſephus Simonis filius toparchiam adminiſtrat 822.e
Ioſephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Energeten reconciliarit Iudæis 402.b
feſtiuum eius reſponſum 402.e
vxores & liberi 403.e
Ioſephus Zachariæ fil. præficitur præſidio Hieroſolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Ioſias Amaſi filius patri in regnum ſuccedit, optimam rempub. & veram religionem inſtituit ſublatis idolorum aris & ſacerdotibus 333. 334. per totum
moritur 335.e
Ioſue, vide Ieſus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno ſuccedit, Ammonitaſque tributa pendere cogit 310.e
filio Achazo ſucceſſore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Amalechum 156.a
Iotape Sampſigerami regis filia 628.c
Iotapatæ ſitus deſcriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hieroſolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miſerabilis 845.846.847
Iotapateni cuiuſdam capti à Veſpaſiano conſtantia 849.f
Veſpaſiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occiſa & capta 850.e
Ious menſis 110.c
Iozarus conſtituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid deſignet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267.d
Iſacus naſcitur & circumciditur 21.
ducitur ſacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
naſcuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exoſus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid. c. moritur 34.e
Iſacharis ſors 141.g
Iſboſeth. vide Ieboſthus
Iſeremoth locus 97.e
Iſiacorum ſcelus & ſupplicium 622.a
Iſidis ſtatua & templum tollitur 623.c
Iſmael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Iſmaelis Abrahami filij natiuitas & circumciſio 19.d
Arabum autor eſt 21.f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c
Iſmael Phabæi filius conſtituitur pontifex 696.c
Iſmael regij generis iudæus Godoliam interficit 334.b. quantam eodem etiam aliorum hominum fecerit prater Maſphatenſes abductos ibid.
Iſrael quid ſignificet 33.c
Iſraelitæ inhumaniter tractantur ab Ægyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
tranſeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum ſe muniunt 68.c
obmurmurant Moyſi 71.d
coturnicibus paſcuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infeſtantur 74.b
collatio ad tabernaculi ſtructuram 77.g. ſeditionibus agitantur & puniuntur 97.e.98.a
negatur eis ingreſſus in Chananæam 99.d
Iſraelitæ inſcio Moyſe cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deſerto obuenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per idt. à Madianitorum puellis ſeducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam. & quiſque in ſuam ſortem mittitur 141.d. commouentur inter ſe propter aram in ripa iordanis extructam 143.c. quomodo ſe geſſerint poſt ieſus mortem 145.e. omiſſo bello agricultura dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chuſarthi Aſſyriorum regi ſubiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis ſubiugantur, à Iode libertati reſtituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis ſeptem annis miſerè tractantur 153.d
reſtituuntur libertati per Gedeonem 154.f. ſub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, ſed per Iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæſtinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæſtinis 208.b
ciuili bello laborant 212
Iſraelitæ quot annis poſt ieſum nequiuerint Chananæos ex Hieroſolymis eiicere 218.e
Reliqua ipſorum geſta ſub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem reſtituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
tranſferuntur in Mediam & Perſidem, & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g
ſitus 866.f
Italiæ bella ciuilia 896.d
Iehaciæ ſeu Hirenes concubinæ Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 1064
Ithamari domus priuatur ſacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal & eius inuenta 7.d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Iucundus Herodis ſatelles falsò accuſatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 698.d
Iudææ regio vbi præſtantiſſima 719.b
Iudææ deſcriptio 833.d
Iudæa nulla pars erat quæ non vnà cum Hieroſolymis interiret 888.c

Iudæus vivus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d
Iudæi quando primum cœperint appellari 372.b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262.f
quando templum absoluerint 366.e
eorum reip. qua forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376.a
quomodo à Bagose tractapi 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asia regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422.a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c. *summa calamitate constituti post Iudæ casum* 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. *quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti* 485.e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Iudæorum sectæ quot 442.d
Iudæi quàm sint religiosi 474.b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Iudæi seditionem excitant 596.601 604 605. 606. 607. 608. *per totum*
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695.a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Iudæorum 20000. *à seipsis contrita* 691.a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695.g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Iudæorum epulæ ferales 775.a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Iudæi Petronio supplicant 791.b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Iudæorum & Syrorum seditio circà Cæsaream 797.d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsarea 799.b
Iudæorum dispersio in totum 809.d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814.d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Iudæorum & Romanorum strages in Scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830.e
Iudæi à Romanis profligantur 831.d. 848.c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882. b
Iudæorum circa sepulturam cura ibidem.f
Iudæorum in Massada immane facinus 994., b
Iudæorum apud Alexandriã & Thebas interitus 995.d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036. a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033 c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. *eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum* 1042. a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia cõtra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & Senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316.c
Iudas, Iudæi 14.b
Iudæ portio in terra Chananæa 141.e
Iudæ natiuitas 30.f
consilium de fratris cede vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filij tres 52.b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145.c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249.e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instauraric ac perierit 709.c
Iudas Capsai, vir strenuus 441.d
Iudas Eliasibi fil. in põtificatum patri succedit 382.e
Iudas Essæus propheta 713.c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616.c
eius secta 617.b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
iudas iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
iudas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. *Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit* ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. *creatur pontifex, & fœderatur Romanis* 424.b
cadit 425.e
iudas Sepphorei Sophista 772. e
iudas vates 455.b
iudicum status quis 178 b
iulia vxor Cæs. Augusti 559.d
iulia Augusti quid ab Herode legatum 589.f
iuliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Iudæos 482.a. *parat expeditionem contra Scipionem & Catonem* 485.d
occiditur 489.a
iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
iulius Capella 1000.f
iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Iupiter Olympius 652.e
Iurisiurandi modus 24.f
Izatæ regis filij & fratres Titio supplicant 964.d

L

Labanus Batuelis filius 15.f
dolose cum Iacobo agit 30.c

perse-

perſequitur fugientem generum 31. *d*
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. *d*
Lacedemoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.*b*
Lacedemonij cum Iudais ſocietatem & fœdus faciunt 442.*b*
Lacedemonij quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805.*e*
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.*d*
Largius Lepidas decimæ legionis præpoſitus 956.*f*
Latopolis 65.*c*
Latronum colluuies Hieroſolymis 871.*e*.872.*eorum facinora ibid.*
Latronum turba in Iudæa 694.*f*.695. *f*.999.*f*
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 *c*
Lepid. à Caligula occiſus 653.*f*.656. *e*
Leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente inedia inuadunt 304.*f*
Leproſorum conditio 94.*c* *& quod alicubi ſint in precio ib.e*
Leuces loci deſcriptio 988.*f*
Leui, militum præfectus 1013.*b*
Leuis natiuitas 30.*e*
vlciſcitur ſororis ſtuprum 34.*a*
filij ipſius tres 52.*a*
Leuias traditur 871.*g*
occiditur 872.*a*
Leuita vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147.*c*
Leuitæ eius prudentia ib.e
Leuitarum numerus 97.*a*
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108.*g*.109.*a*
earum ciuitatum nomina 142.*c*
Leuitæ vſum veſtis lineæ impetrant 699.*d*
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94.*a*
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 391.*e*. 397.*c*
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075. 1076. 1077. *per totum*
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070.*d*
Leges Moyſis ad mores pietatémque pertinentes 121.*a*.122.
Lia & Rachelis æmulatio 30.*e*
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036.*e*
Liberius Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indixit 983.*d*
Lybia dicitur Aphrica 24.*d*
Libys, Libya 14.*a*
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. *a*
longæui cur primi homines 11.*b*
longinus tribunus à Iudæis occiſus 820.*f*
longini equitis Romani ſorte factum 924.*c*
Longini iuuenis Romani facinus 953. *f*.
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.*g*
captiuus abducitur 18.*a*
ſeruatur de excidio Sodomitarum 20.*d*
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Loti vxor in ſalis ſtatuam verſa ibid.
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 980.*b*
Macharunta quoque 983.*a*
Iardem Syluam oppugnat 983.*b*
Lucius Annius Geraſam capit, & mille iuuenes interficit 893.*a*
Luctus tempus 126.*d*
Ludas, Ludi 15.*a*
Ludi Circenſes 654.*b*
luminum feſtiuitas, & eius inſtitutio 415.*e*
lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum ſcribit de ſeditione Iudæorum 995.*e*. *templum Onię ablatis donarijs claudit ibid.*
luſtrandi populum modus 109.*g*.110.*a*
luſtrationis tabernaculi modus 88.*c*
lydda ciuitas à Ceſtio exuſta 818.*e*
lydi olim Ludi dicti 15.*a*
lyſanias Ptolemæo Mennæi patri ſucceſſit in regnum 490.*d*
interficitur à Cleopatra 519.*a*
lyſanias Parthos in Iudæos incitat 730.*c*
lyſiæ committit Antiochus Epiphanes filium ſuum, & bellum contra Iudæos 413.*d*
lyſias vincitur à Iuda Macchabæo 415.*b*
occiditur à Demetrio 421.*g*
lyſimachus fratrem ſuum occidit, & Gazam prodit 459.*e*
lyſimachus Helleſpontum occupat mortuo Alexandro 388.*a*
lyſimachi portentoſa de Iudæis mendacia confutata 1058.1059.1060. 1061 1069.1070.1077. *per totum*

M

Macedones tranſiſſe pedites mare Pamphylium 68.*b*
Macedones quando Romanis ſubditi 806.*a*
Macedones Ægyptios ſubiugarunt 1068.*e*
Macchabæi natu maximi & primi inter ſeptem fratres ſupplicia crudeliſſima & ipſius cum inſigni tolerantia ſermones 1083. *a. vbi hiſtoria Macchabæorum fratrum*
Machæra dux Roma. legionum qualiter ſe geſſerit apud Herodem 503.*d* 738.*b*
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi conſtantia 1094.*b*
Macherunti Romanis perſuadent vt præſidio ſuo decedant 816.*b*
Macherus quomodo capta à Romanis 982.*c*. *ſitus eius deſcriptus* 980.*c*
Macho capta & depredata 222.*c*
Macro præfectus prætorianorum militum 633.*b*
Madianitarum filiæ Iſraelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. *per tot. cæduntur cum ſuis regibus* 117.*f*
Madianitæ Hebræos ſubigunt 153.*d*
cæduntur maxima ſtrage 155.*a*
Madiana ciuitas 59.*d*
Madus, Madai 13.*a*
Magnus campus regio 1014.*e*
eiúſque deſcriptio 891.*a*
Magoges & Magogæ populi 13.*a*
Magus Ægyptius pſeudopropheta triginta millia hominum ſeduxit 797.*a*
cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones iterum Iudæos affixerunt 797.*c*
Magorum turba in Iudæa 694.*g* 695.*e*
Malichus exactionum collector pro Caſſio 727.*d*
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.*e*.728.*a*
Malichi Arabum regis perfidia 494 *a* 733.*b*
Malchus Arabiæ rex Veſpaſiano in auxilium miſit quinque millia peditum, equites mille 834.*f*
Malichus Iudæorum dux 721.*e*
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476.*c*
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid.f
Malthace vxor Herodis moritur 778. *e*
Malorum hominum mos 594.*b*
Man vox interrogatiua 73.*c*
Manachaſes veſtis qualis 84.*b*
Manahemus Eſſenus Herodem puerum ſcholas frequentantem ſalutat regem 542 *a*
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Maſſadam inuadit 811.*g*.812.*a*
velut rex Hieroſolymam redit, & princeps ſeditionis ſit ibid.
interficitur 813.*a*
Manahemus occiſo Seleſmo regnum ſibi vindicat & Thapſenſes excindit, ac poſt à Phullo pace redempta moritur 320.*b*
Manaſſes Ioſephi filius 44.*d*.52.*b*
Manaſſes in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53.*e*
cenſetur loco Leui 96.*f*
Manaſſe pars dimidia Chananæa 141.*d*
*Manaſſes Ezeciæ filius regnum paternum aſſequitur, impiiſſimus, & prophetarum occiſor captus à Babyloniorum rege tandem in prin-

cipatum restituitur, & pietati studet priorib⁹ mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Ioannis pont.fil.ducit vxorem Sanaballitis filiam Hierosolymam vocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses irans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 822.e
mandra,locus 344.f
mane,quæ diei pars 4.c
manethon Ægyptius historicus 1039.d.eius historiæ compendium 1039. 1040.1041.per totum
manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
eius historia emendata ibidem. & 1054.a
manethonis mendacia confutata 1053. 1054.1055.1056.1057.1061.per tot.
manna qualis cibus 72.g
manneus Lazari ad Titum profugit 941.a
manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163.e
m.Agrippa.vide Agrippa
marcus Alexandri Alabarchæ fil. 673.e
m.Antonius.quare Antonius
m. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956.f
mardocheus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f.367.d
mardocheus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.c.68.b
mare vas templi cur sic dictum 261.b & quàm fuerit capax,eiúsque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
maresa vrbs 283.a
mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
mariamne Agrippæ filia 628.a
mariamne Alexandri Aristobuli & xandræ filia,vxor Herodis 512.b
occiditur à marito 530.b
mariamne Alexandri filia,vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 730.a
occiditur 750.g
mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693.f
mariamme Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Marisa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane,mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Iudææ constituitur 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massata castelli situs descript. 986.g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphthes pileus 84.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa,ac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
matthias Apsalomi,vir strenuus 441.d
matthias Ioannis filius sacra prophanare venuit,verámque religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
matthias Margaloti seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
matthias Margali sophista 772.b
matthias pontifex mittitur vt Simonem Giora Hierosolymam introducat 898.a
matthias Theophili constituitur pontifex 589.c.priuatur eo munere 597.c
matthiæ Boethi mors crudelissima 938.c
maxilla,locus 161.g.162.a
mazaca ciuitas 13.b
madabenses Amarai, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
medimnus Atticus & Siculus 100.b
medi populus 13.a
medi quod in Asia regnauerunt Græcis cogniti 1038.f
megassari facinus audax 935.b
megasthenes historicus 1045.b
mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
melcha Aranis filia 14.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti succurrit 190.f.192.b. datur alij nuptum 202.a
videt maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamum conuiuio excipit 18.d
melitis impetrauit Pseudalexander 783.e
Memnonis sepulchri descriptio 790.g.791.a
Memphibostus Ionathæ filius humanissime à Dauide habitus 223.c
delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Ephesius singulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Menda ciuitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus,qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum deficit à patriis legibus 408.d
abducitur captiuus & occiditur 421.c
vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensa à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donata descriptio 403.d
Mensis anni primus Moysi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.c
Meroë vnde dicta 58.f
Mesas,Mesanæi 15.a
Meschus,Meschini 13.b
Mesopotamiæ difficilis transitus 24.f
Mesre,Mesræi 13.f
mesræi filij quibus populis nomina imposuerunt ibid.
messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
messalina à marito Claudio Cæs.ob Zelotypiam trucidata 694.a
methar,tunica pontificalis 84.f
metilius præfectus à cæde reseruatus 813.d
metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
michæas propheta, vulneratæ ipsum nolenti male ominatur 292.a
Achabo malum nunciat, quare in carcerem conijcitur ibid.g
Achabo interitū prædicit 294.d
michæas propheta 336.g
michole vxor Dauidis.vide melcha
milesius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462.a
militis cuiusdam facinus contra senatum Romanum 792.g
militis Rom. impudentia quantam cladem Iudæis dederit 691.b
militis mosaicos libros discerpentis pœna ibid.c
militia qui non commodi & qui ab ea immunes ibid.g & seq.

Mina quantum pendeat apud Iudaos 478.c
Menes Ægypti rex Memphis conditor 268.f
m.minucianus 660.a.671.e
misael appellatur Misaches 346.a
misas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quo necessitatis peruenerit 300.c
misenum oppidum 652.c
mithridates erarij Cyri præfectus 358.b
mithridates occisus 473.b
mithridates Pergamenus Pelusium expugnat & Ægyptios vincit 480.b.eius gestu 724.a
mithridates quomodo ab Ansæo tractatus, quomodo ab vxore, deque eius victoria 648.d.per tot.
mnaseas Græcus historicus 1051.a
moabitæ penitus fracti à Dauide 221.d
moabitæ & Ammanitæ socij, mutuo sese interimunt 298.e
iterum sternuntur & prædantur 301.d
moabus, Moabitæ 21.a
molonis mendacia de Iudæis 1061.d
monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaismum sit amplexus 685.c
eius regnum 920.c
monobazus Monobazi filius prorex constituitur 684.f
rex fit 689.e
mons Samaron, locus 281.b
montem in alium locum deuolutum 319.f
mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
moses, qualis fuerit vir 3
moysis natiuitas 55.a
quomodo seruatus 56.b
cur sic vocatus ibid.f
adoptatur à regina 57.b
moyses diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Æthiopas bello vincit 58.b
ducit Thurbin vxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. opitulatur contra pastores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid.f. *conspicatur rubum ardentem in Sina* 60.b
confirmatur ei liberatio Israelitarum 61.f
edit miracula, nomẽ Dei cognoscit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaonem 61.f.62.63
educit Israelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e
traducit eos per mare rubrum miraculose 67.d
aquam amaram facit potabilem 70.71.a. *coturnices & manna impetrat à deo* 72.e
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. *Aaroni fratri sacerdotium confert* 87.e
dedicato templo victimas offert 89.a
in tabernaculo Deum consulit 90.f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a
censet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectionis bellóque necessaria 96.f. *mittit exploratores in Chananæam* 98.d
Coræ factionem compescit 104.d
eius iustitia 106.f. *lustrat populum* 109.g. *Sehonem & Ogem reges delet* 11.per tot. *Madianitas cum suis regibus cædit* 117.e. *Iesum sibi designat successorem* ibid.g
moriturus quid suis prædixerit 119.b. *quas leges præscripserit* 120.f
vsque 136
exhortatur Iesum vt in Chananæos exercitum ducat 131.e
nube circundatus disparuit 132.d
lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyses fabulosè dicitur fuisse leprosus 84.d
vir admirandus 99.f
Moscos quinque librorũ scopus 1036.f
Moses apud manethonem prius Osarsiphus sacerdos Osireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moses Ægyptiis vir diuinus habitus 1956. d. *eius tempora quibus vixit descripta* ibid.
eius virtus & gesta 1070. 1071. per totum
mosollani Iudæi nobile factum 1049.f
muchæus fert sententiam contra Vasten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuersorum creatio 4.b.
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam constupraverit 622.f
murus trigintanouem stadiorum cum tredecim castellis circum Hierosolymam triduo ædificatus 937.b
musicorum instrumentorum Danidis regis descriptio 242.g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid significet 163.c *quomodo Ruthem instituerit* 164.b
Naases Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saule occiditur 178.b
Naases iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabæotes Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g
quid significet 201.c
moritur, ibid.f
Nabla, instrumentum musicum 243.a
Nabrodes, qualis vir 11.f.14.b
Nabuchodonosorus rex Babylonis bello infestat Nechaum Ægypti regem 335.d
Ioacimum occidit, & Hierosolymitanorum præstantissimos Babylonem abducit 337.d
duces eius qui vrbem Hierosolyma ceperunt 341.b
quomodo captum Sedeciam tractarit 142.e
Hierosolyma penitus excindendã, & templum spoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342.a
Cœlen Syriam ac Ægyptum peruomat 345.c
iudæorum nobilium quorundam pueros instituit & castrat ibid.f
somnium, cuius erat oblitus, vult sibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346.f. *moritur* 349.c. *gestorum eius repetitio* 350. d. *posterorum eius finis* 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hierosolyma ad templum spoliandum 342.a
Nacebas Arabum dux cæsus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. *quot habuerit liberos* ibid.
Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais à Caine condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbathæ regionis situs 799.f
Narbathene toparchia à Cestio equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Dauidem increpandum 226.e. *indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet* 247.c
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321.a
Nazarai deo deuoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839.g
Necessitate laborantes subleuare, homini decentissimum & deo gratissimum 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 355.a

captiuum abducit Ioacum filium eius 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.c
vincit ibid.
Neemias quantum iuuerit Iudeos apud Xerxem 371.d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palestinorum 242.e
Nephthalimi natiuitas 30.f
filij eius 52.c
Nepthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & precipue contra Iudaeos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893.b
Nero contemptor nationis Iudaeorum 968.e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Iudaea 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quare Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Caesarea Philippi 698.f
Neruis cur Iudai abstineant 33.c
Netira & Philippi fratrum fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabaeũ pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Tyri sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Aegypti 269.a
Nicolaus Damascenus Iudaeorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode vulpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Caesarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Nicolai rhetoris oratio pro Iudeis Ionicis 550.g
Iudeos coram Caesare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peraita qui Idumaeam regebat, a Iudaeis mandatum vt ducibus pareret 822.d
Niger Idumaea rector in Salis oppidum Idumaeae confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peraira, Silas Babylonius & Ioannes Essenus, duces Iudaeorum contra Romanos 831.b
quomodo occisus 885.c
Nigusar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluuius 5.d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a. 64.g. 93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis vrbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum vniuersis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Iudaeos 104.f
Nobilitatem generis vnde Iudaei discernant 989.a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8.e
eius filij quales 11.d
vini vsus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum praesentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syria procurator 692.b
& eius gesta 793.c
Nymphydius homo nequiss. 893.c

O

OBadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.e
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo vxor eius vidua per Elisaeum sit à debitorum molestiis liberata 302.b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudaeos liberat 322.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b. superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathae dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta illius ab Ieu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Caes. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta eius dicta ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosia regi 334.b
Oliueti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cae. mittitur 760.c
Olympius Iupiter 652.e
Onias & Dositheus Iudaei duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386.g
Onias Onia fil. templum in Aegypto edificat 433.a
Onias Onia fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiae filios ciuitate erectos 708.e
Onia, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.e
vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemaeo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Onia pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Onia regio 480.a
Ophnes sceleste filius Elij 164.f. 165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem praecipuam in Italia seruire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & persidem 324.g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armaniae dominus 15.a
Oza attingens arcam exanimatur 219.g
Oza percussio locus ibid.
Ozias Amasia fil. regnum Iuda patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnauus multis domi bellique gentibus vrbem restaurat 319.a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

PAcorus rex Mediae 688.a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Iudaeos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis puerum expellens Iudaeam ibid.
insidia-

insidiatur Phasaelo 495.c.730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Cæs. uxor 694.a
Palæstina situs, & eius gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Iudæis prœliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d
denuo reintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira urbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannichis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d.739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam graue sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phasaelo captiuos abducunt 494. e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a 93.a. 136.b. 601.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendũ 206.a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Ceraste fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime nascãtur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Iudæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi deposuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis sors factum 952.a
Pelusium vrbs 184.c.894.b
Pelusium capitur 480.d.724.c
Pentecostes festiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoste vnde dicta 778.g
Perææ regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de uxoribus ibid.e
Persarũ cõtra Græcos expeditio 1034.e
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnauerunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035. a
Pestis quam sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.e
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641.d
Petronij epistola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.b
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanisus Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex à seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.c
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimissos insequitur 65. f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.e
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b.463.e
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.e
Pharisæorum existimatio 716.e
& quomodo se gesserint regnante Alexandro ibid.
Pharmuthi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.e
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit seipsum 732.e
Phasaelus ciuitas 748.e
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b.748.b.779.b.914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam respuit uxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor eius accusatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pherora uxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Iudæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syria parti impetans Antiochum Cyzicenum superat 459.g.460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calũniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 782.g

Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarum præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis seruatus, eiusque gesta 1003.a.1012.d
filiæ eius duæ in excidio Gamalæ seruatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudæorum legatus à Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1072.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.e
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gadditas cum reliqua dimidia tribu 143.e *succedit patri in pontificatum* 141.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g *testimonium de Iudæis* 1039. c. 1042 1043. *per totum*
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phrates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619 f.620.a
Phrurea festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudæam missus 789.c
Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsaris imagines 789.c
tumultus alius ob Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeij 473.f
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. *transfugit ad Aristobulum* 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b. *in Galilæam maximam multitudinem occidit* 837.d
à Iotapata repulsus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f. 1076.d. *Mosen imitatus* 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circuncisionem admittit & Bernicem ducit vxorem 695.e
Politianus tribunus cur à Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510. b.541.f
Polybius Megalopolitanus historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073. c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698. d. *origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quótque fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis* 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c. *repetitur à Fado* 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præsidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Portius Festus Iudææ procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.e. *quære Festus*
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriam milites 668.d
Prætorij in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium quæ hora faciunt Iudæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Ionatham Iudæum sagitta transfigit 953.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis occisus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.f
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Atheniensibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundum & omnia regit 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b
& iterum reconciliatus ei per Iosephum 402.c
Ptolemæi Euergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564. a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolyma 388.a *traduxit Iudæos in Ægyptum* 388.d

eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabbathi 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Latyrus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
dissidens cum matre regno priuatur 452.g. 456. obsidet Ptolemaidem 457.d. Asochim oppidum capit, Alexandrumque Iamneum vincit, & quanta eius sæuitia 458.a
Ptolemæus Mennæus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus I. Iudæos in Ægypto seruientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389. vsque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Asamonæi gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Ægypti reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud se habitantiū interfecit 815.d
Ptolemaidenses à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 652.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudæorum scripta 1046.f
multas Iudæorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum stoicorum de diuina natura sententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ solis sublatæ à Iosia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintilia fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c
cognoscit causam Antipatri 590. vsque 594. & inde seditiosos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudæam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebræorum tuetur à vi Chananæorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga sororem 30.f
mariti complexum sorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.e
Raguus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Iethegleus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit vxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Rapsacis Senacheribi copiarum præfecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu diuinitus delitus 330.d
Rasis Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in connubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignauis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 15.c
Rhinocolura 755.d
Rhiphates, Rhipæi 13.c
Rhoa petra 143.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúsque suum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissisærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde.
Romanorum dissidium inter se 427.
Romani Germanos captiuos vbique circunduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in seruis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, eiúsque partem maximam diruunt 923. d. cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 625.d
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942. c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos peruenit 1038.a
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare construunt super ripa Iordanis 143.c
Rubelius, alias Ruben nascitur 30.e
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c

se ac fratres proditionis insimulatos excusse 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.e
Rufus prefectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis descripta 981.a
Ruthes amor erga socrum suam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

SAba Æthiopum regia, quàm valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabaus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem à Dauide 238.b
Sabas, Sabei 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid.b
Sabattas, Sabatteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbaus orator supplicio addicitur 434.e
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito spectatus 976.c
Sabbathum & eius vacatio à laboribus seruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obseruatum 411.d. *negligendum aliquando* ibid.& 428.d
Sabbien Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum prefectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a *vexat Iudeos propter auaritiam suam* 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis edibus extructam pro Mardochei suspendio 379.g
Saccheus transfuga Iosepho prodit insidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.e
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudeos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92.93.94.per totum
Sacrorum scribæ 54.e
Sadeus Xerxis prefectus 371.e
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241.f.250.a
Saddecus nouas res molitur 616.e
Sadducæorum secta 442.d.617.e.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cutheos in Iudæam transfert 345.e.364.g
Salmanasaris contra Israelitas victoria 359.a
Salome, aliàs Alexandra, vxor Aristobuli, soluit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome quæ Iuliæ Augusti coniugi testamento reliquerit, 789.a. *eius reditus erant sexaginta talentis* 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. *soror Herodis prodit Iosephum maritum suum fratri* 517.b. *alteri marito Costobaro repudij libellum mittit* 532.b. *odium exercet in Herodis filios & eorum vxores* 553.e.594.f. *accusatur Herodi* 566.b. *Alexæ iungitur connubio* 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Dauidi successor & templi extructor 220.g *nascitur* 227.g. *instruit eum pater* 246.b. *constituitur rex* 248.a. *quomodo regnum nactus se de hostibus sit vltus* 254.b. *regis Ægypti filiam ducit vxorem* 255.c. *petit à deo & accepit sapientiam* ibid. e. *controuersiam mulierum duarum diiudicat* 250.d. *toparchas quos habuerit & quantas diuitias sapientiámque ac philosophiam* 256.f. *coniurationes & incantationes composuit* 257.f *eius cum Iromo amicitia & materiæ cedendæ petitio & concessio* 258.259. *per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcam eò transtulerit* 256. *vsque* 266. *somnium videt & regiam extruit cum domo regina* 265.g.266. *quibus donis remunerauerit Iromum* 1042.d *Hierosolyma muris & turribus instaurat & vrbes condit* 268.c *ingentes thesauros ex Aurea terra & aliunde accipit* 271.a *quali satellitio stipatus incesserit* ibid.g *quanta opulentia Hierosolyma auxerit* 272.b *deficit à pietate, ac ducit vxores* DCC. *& concubinas* CCC. 272.d *prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum* ib. *multis hostibus à deo excitatis infestatur* 275.a *moritur Roboamo successore regni relicto* 274.e *quo tempore ædificauit templum Hierosolymis* 1042.b
Salpadis filiarum hereditatis ius 118.f
Saltis regis gesta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.e
Samæas propheta Hierobeamo minatur 279.c
Samæas vir iustus accusat Herodem & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samarei populus 14.d
Samaraa quæ Mareotæ vnde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.e
Samaria vrbs, vide Sebaste 531.b
Samaria regionis descriptio 833.d *& quid à Iudæa discrepet* ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b *accusantur apud Darium* ib.c
Samaritæ Iudæos infestant 401.a *Iudæos se esse negant agentes feliciter* 410.a
Samaritarũ dissidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ ciuitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quid significet, & quomodo natus 160.c *connubium & gesta eius* 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c *consilium de libertate recuperanda* 111
Samuel senio grauatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel prophetes Saulum iungit regem 175.d. *ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum* 179.a *Saulum docet Amalecitarum internecionem* 183.d *eidem regni amissionem nunciat* 185.d. *Dauidem vngit regem* 186.e *moritur* 200.b. *ab inferis reuocatus per ventriloquam* 204.e
Sanaballetes Darij prefectus dat filiam suam Nicaso vxorem Manassi fratri Iaddi pont. 385.b *deficit à Dario, Manassi templum & sacerdotium confert moriturque* 384.e
Sanctum, quod tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sinagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis esus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus scriba 333.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudaïs 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b *nunciatur ei partus sterili* ibid. *expellit*

expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phasaelo insidias indicat 371.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptane vidue fiducia 225.g.226.a
Sardonices XII. cum vestitu pont. 90.a quibus inscripta sunt nomina filiorum Iacobi, in Essene 85.d quæ virtus eis insit & quando cessarit 90.b
Sarmatæ Istrum transgressi præsidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a proximas regiones totas peruastant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præses 571.c eius sententia in filios Herodis 578.d
Saulus asinas patris quærens à Samuele rex constituitur 175.c.176.f quàm decora fuerit statura 174.e vincit Ammonitas 178.a Palæstinos superat, & aram extruit 181.f. quos liberos habuerit 183.b Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a regno exuitur 186.a numine priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a commouetur contra Dauidem 189.e. insidiatur vitæ ipsius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a consulit ventriloquam 204.c fortitudo eius 205.g.206.a cadit vna cum suis filiis in prælio 208.f. ipsius progenies datur ad supplicium Gabaonitis 242.a eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in societatem recipit, & obsidione liberat 471.c cum Areta fœdus init 475.f in Syriam præses missus 718.a pecunijs corrumpetur ibid. Aretam multat 721.c
Scena, locus 33.e
Scipio Alexandrum Aristobuli percutit securi 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 599.a
Scopi loci descriptio 908.d
Scythæ populus 13.a.à Græcis qui Pontum nauigant cogniti 1038.f. Anacharsim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scithopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebus fil. Ili, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaste conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebastæni, equitum ala sub Cumano 795.a
Sebastenorum contumelia in mortuum Agrippam 680.a
Sebast. portus 768.d à quo sic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex constituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Exechiele, sed frustra ibid.c expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterq; tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pseudopropheta cornib. ferreis sibi aptatis quid Achabo vaticinatus sit 294.g
Sehon rex negato Hebræis transitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neroni insidians occiditur 632.d
Seir quid significet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
Seleſmus Iabesſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigesima post die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri succedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eumque necat 459.g. vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Asiæ rex opes Iudæorum sacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus descriptio 863.b
Semeis conniciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Assyriorum rex Hierosolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum se recipit 329.e. à filijs senioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Assyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolium convenit 792.c
Senatus Romani & plebis dissidium 671.c
Senis cuiusdam magnanimitas 503.a
Senis cuiusdam seueritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præses 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sephoris vrbs Galilææ 607.e.1016.e 1023.c. capta incendio absumitur 609.b.781.a
Sephoris cum tribus aliis ciuitatibus à Iosepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphoritæ à seditiosis molestantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent suo malo 1027.d
Sepphoritæ à Iosephi militibus spoliantur prædaque reddatur 818.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Vespasianum pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remissio 96.b
Septimi diei obseruatio 719.f
Septuaginta Interpretes legem tantum Iudæorum in Græcam linguam transtulisse 2.d
Septuaginta interpretes legis transferendæ causa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397 per totum
Serebeus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hierosolyma 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam seduxerit 5.d. mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæsar præses Syriæ 483.d.725.g. interficitur à Cæcilio Basso 488.f.
Sextus Cerealis quinta legionis præpositus 956.f
Sica qualis gladius, & sicarij vnde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hierosolymis palàm latrocinantur 597.c eorum fraus ib.
Sicariorum in Massada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b denatur Dauidi à Saulo 203.d diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicima capta & solo æquata 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis scientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præstant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi auctoritas penes quos Roma 666.a

Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d. offendit Agrippam 676.f occiditur 679.f
Sila Tiberiensium dux 1005.c.1019. f
Silas Iosepho de insidiis & perfidia Ioannis Giscalensis scribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e vindex ingeniumfilij sex 52.a
simeoni qua terra portio cesserit 141. e
simeonitidis tribus facta post Iesum mortuum 145.c
simonis Asamonæi filij gesta 710.d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537.c priuatur sacerdotio 589.c
simon Camithi annuum pontificatum administrat 619.c
simon Cantharæ constituitur pontif. 675.c.priuatur eo 676.c
simon Cyprius magus 693.d
simon Essæus Herodi somnium explicat 614.b
simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ sectæ Sophista erat ib.
simon Gamalielis filius struit insidias Iosepho 1013. d. capitur à Iosep. 1024.a
simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 820.a cum latronibus qui erant Massadæ Idumæam populatur ibid.b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894.a. eius gesta ibidem & 895.896.897.904. 905.per totum 914.g. 920.a.931.f. 932.g. 938.e. 946.c.962.963. 964. 965.966.967. 968. 969. 970. 971. per totum
simon Herodis seruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a
simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407.d. eius filij tres, omnes pontifices 408.c
simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a.& f
simon Matthia Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.e
simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
simonis Saulis filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
simonias vicus 1007.c
sina mons 60.b.95.c
sineus mons 288.d
sinai populus 14.d
Sis, nomen ciuis & quid significet 298.c
sisa Dauidis sit Scriba 222.g
sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358. c. conatur templi ædificium inhibere 359.c
sobacchis Chetthæus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
socratis mors & mortis causa 1079. e
sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c.
sodomitica terra descriptio 892.f
sogana Arabum vicus 1019.c
sogane & seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorũ laudes 1097. 1098. & seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099.1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772. a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Spelunca Galilææ quomodo expugnata ab Herode 502.d
Spelunca latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a. 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 557.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b. Hierosolymam in deditionem accipit, templumque spoliat ac thesauros Solomonis auferт 279.d
& quomodo imbelles notauerit ibid.
Sylleus ambito Salomones connubio frustratur 566.e latronibus Trachonitis auxiliatur & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæsari Herodem 571.g.572. actusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576. b.577.b. iterum accusatur 586.g.587.a
Sylleus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Dauidis imperio 222. b. Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quæ à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940. a
Syssares dux Iabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82.83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96. g.
Tabernaculorum festiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83. e
Tanis Ægypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incola quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383.f.386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structura apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c.260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 267. c
Templum Solomonis spoliatum & crematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365.d

365.d. ſpoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c
reſtituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415.d
Templi Hieroſolymitani deſcriptio 915.f.916.917.918. per totum
Templi incenſi fatalis dies 957.d
cauſa & principium ibid.
tempus à prima conſtructione per Solomonem vſque ad excidium 958.g
Templi Hieroſolymis conſtructio & ſacrorum ratio expoſita 1066
ianuarum deſcriptio 1067.c
Tephthei Garſenſis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculoſa antiquitas 895.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræ motus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Teſtes qui ſint, qui minus 122.e
Teſtis falſi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thano Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Abeſalomi germana 218.f
ſtupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b
toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moyſi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharſices Æthiopum rex 330.a
Tharſus, Tharſenſes 13.c
Tharſus Ciliciæ vrbs ibid.
Thaumaſtus Caij ſeruus 633.d
oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. deſcriptio 659.b
Thebethus menſis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themoſis regis geſta 1040.e
Theodectes poëta cur glaucomate infectatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani geſta 714.b
Theodoſius orator ſupplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani ſit pontifex 627.c
ſubmouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophraſtus Iudæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermuſa Phraatis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moyſen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præſtigiator ſeducit Iudæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobiæ filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hieroſolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces aſperrimos Rom. ſubditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accuſatur 1035.b
Thuri, menſis 263.b
Thygrammes, Thygrammei 13.c
Tiberias vrbs 1023.c
à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis ſeditio & ſectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Joſepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienſes Veſpaſiano ſe dedunt 859.d
Tiberienſis lacus Aſphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberienſium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberienſibus ſpoliatis præda redditur 828.f
Tiberius Alexander Iudæa præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator miſſus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a. 956.e
Tib. Claudius vide Claudius.
Tiberius Druſi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæſar conſtituitur 619.b. Iſiacos & Idem ſupplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus deſignat ſucceſſorem 634.e
mathematicorum ſtudioſiſſimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore ſteterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid geſſerit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum ſcriptor 1065
Timæus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum ſæpéque vincitur 416.c
Tirathaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honeſtè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintadecimæ legionis præpoſitus 956.f
Titus imperator ſemper miſeratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Veſpaſiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatam capit 949.g
item Giſchalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui perſequitur 870.b
proficiſcitur ab Alexandria Cæſaream 903.d
eius expeditio contra Hieroſolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908. & ſeq. 920.921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum miſericordia 924.925.931.f. & ſeqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius geſta & virtutes 936.937. per totum. 944. vſque 954.955.f. vſque 960.962. vſque 977.988.989
Titus Syriæ præſes reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudæa ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis deſcriptio 845.b
Trabs ex ſolido auro in templo Hieroſolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur ſub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode ſublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Veſpaſiano miſſus 848.a. Tiberiadem miſſus vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas miſſus 859.c cunctis trans Iordanem deuictis Veſpaſiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c

Tryphônis scurræ dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho censor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falsò accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historia 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izate indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Bataneorum 815.g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g. 82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a.734.e
Vetriloquarũ vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837.838. *vsque* 845.850.851. 852.853.854.855.856.857.858. & 860.861. *vsque* 870. & 885. *vsque* 902.
Vespera quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544.d.624.f. *beneficus est in Iudæos* 624.c. *exuitur prouincia* 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d 902.d. *mors* ibid.
Vitellij victoria apud Bebiracum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cacinnam cum magna manu Antonio primo obuiam mittit 901.f. *exercitus totus deletus* 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e.761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro prima die 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9.a.64.g.93.a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368. 369.370.371.372. *per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes* 372.a

Z

Zabadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. *filij* 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e. 884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potitus seipsum exuit 284.e
Zambrias alienigena se miscens & Moysi obloquens occiditur à Phinee 116.f
Zareus Æthiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelota cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis, vxorem Simonis Giocæ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Giora rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Ziphæi Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rusulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos à Dario Iudæos, eíque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358.d.363.f

FINIS.